

HE 59/2011 vp

**HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE
VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2012**

HELSINKI 2011

ISSN 1237-4318

Editä Prima Oy, Helsinki 2011

Viitaten yleisperusteluihin ja yksityiskohtaisten perustelujen selvitysoosiin ehdotetaan,

että Eduskunta päättäisi hyväksyä oheen liitetyn ehdotuksen valtion talousarvioksi vuodelle 2012.

Helsingissä 5 päivänä lokakuuta 2011

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Jutta Urpilainen*

SISÄLLYSLUETTELO

YLEISPERUSTELUT	Y	7
1. Yhteenveto	Y	7
2. Lähivuosien talousnäkymät	Y	15
2.1 Kansainvälinen talous	Y	15
2.2 Suomen kansantalouden kehitys	Y	17
2.3 Julkisen talouden näkymät	Y	19
3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset lähtökohdat ja tavoitteet	Y	21
3.1 Finanssipolitiikka	Y	21
3.2 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä	Y	22
3.3 EU:n talouspoliittinen koordinaatio	Y	23
4. Talousarvioesityksen tuloarviot	Y	25
4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2012	Y	27
4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys	Y	29
4.3 Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu	Y	29
4.4 Verotuet	Y	33
4.5 Muiden tulojen arviot	Y	34
5. Talousarvioesityksen määrärahat	Y	35
5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehitys	Y	36
5.2 Määrärahat hallinnonaloittain	Y	40
5.3 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka	Y	65
5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot	Y	68
6. Hallinnon kehittäminen	Y	70
6.1 Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen	Y	70
6.2 Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen	Y	73
6.3 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka	Y	76
7. Peruspalvelubudjettitarkastelu	Y	77
7.1 Kuntapolitiikka pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa	Y	77
7.2 Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät vuoteen 2015	Y	78
7.3 Kuntien menot	Y	84
7.4 Kuntien verotulot	Y	86
7.5 Kuntien valtionavut kehyskaudella 2013—2015	Y	87
7.6 Kuntien valtionavut v. 2012	Y	89
7.7 Sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakasmaksutulot	Y	95
7.8 Kuntien valtionosuusjärjestelmä	Y	95
8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistajapolitiikka	Y	97
8.1 Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot	Y	97
8.2 Liikelaitokset	Y	102
8.3 Valtion omistajapolitiikka	Y	103

VALTION TALOUSARVIO VUODELLE 2012	1
Taulukko-osa	1
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	26
Yleiset määräykset	26
Tuloarviot	1 33
11. Verot ja veronluonteiset tulot	1 33
12. Sekalaiset tulot	2 55
13. Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	4 76
15. Lainat	4 80
Määrärahat	6 82
21. Eduskunta	6 82
22. Tasavallan presidentti	6 87
23. Valtioneuvoston kanslia	7 91
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	7 99
25. Oikeusministeriön hallinnonala	8 123
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	9 157
27. Puolustusministeriön hallinnonala	10 204
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	11 226
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	13 292
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	16 391
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	18 472
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	19 510
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	21 592
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	24 673
36. Valtionvelan korot	25 705

Liite: Taloudellinen katsaus

YLEISPERUSTELUT

1. Yhteenveto

Kansainvälinen talous

Maailmantalouden ripeimmän kasvun kausi on ohi, vaikka maailmantalouden kasvu on keskimäärin noin 4 % vuosina 2011 ja 2012. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa. Kasvun hiipumisen taustalla ovat useiden teollisuusmaiden hallitusten ja keskuspankkien tuki- ja elvytystoimien päätyminen sekä yksityisen kysynnän hauraus. Lisäksi monen teollisuusmaan julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on yhtä aikaa vahvistettava rahoitusasemaansa, jolloin kysyntä heikkenee ja teollisuusmaiden kasvu hidastuu.

Yhdysvaltain talous toipui pankkikriisistä varsin nopeasti, mutta kasvu on kuitenkin hidastunut ja on ensi vuonna n. 2 %. Euroalueen ja EU:n kasvu on hidasta, kasvua syntyy tänä ja ensi vuonna vajaa 1 ½ %. Kasvu vaihtelee maittain voimakkaasti. Laman jälkeinen nopea kasvupyrähdys näkyy myös kiihtyneenä inflaationa. Inflaatio-odotukset ovat kuitenkin viime kuukausina madaltuneet.

Kansainvälisen talouden ennusteeseen sisältyvät riskit ovat pääsääntöisesti negatiivisia ja ne liittyvät talouskasvun haurauteen teollisuusmaissa, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyden pitkittymiseen. Julkisten talouksien laajat ja yhtäaikaiset vakautustoimet saattavat lyhyellä aikavälillä supistaa kysyntää ja pahentaa työttömyyttä ennustettua enemmän, mutta toisaalta saattavat keskipitkällä aikavälillä kohentaa kuluttajien ja yritysten luottamusta ja luoda ennustetta parempia edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvulle. Erityisesti Euroopassa riskinä ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden laatu. Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle mm. pankkijärjestelmän riskilisät asetuvat lähivuosina ja miten pankki- ja vakausongelmien hoitaminen heijastuu reaalityalouden aktiviteettiin euroalueella.

Vuonna 2010 Suomen talous kasvoi 3,6 % ja kasvu oli laajapohjaista. Kuluvan vuoden alkupuolella kansantalouden kasvu jatkui ja näkymät loppuvuodelle olivat vielä alkukesästä hyvät. Talouden ilmapiiri on kuitenkin heikentynyt nopeasti ja epävarmuus tulevasta talouskehityksestä on vallannut alaa niin Suomessa kuin muissakin kehittyneissä talouksissa. Vuoden 2011 kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan 3,5 %, kaikkien kysyntäerien vaikuttaen kasvuun positiivisesti. Kasvun painopiste on kuitenkin yhä enenevässä määrin siirtymässä kotimaiseen kysyntään. Kansainvälisen talouden kasvun hidastuminen ja edelleen heikkenevä vaihtosuhde vaikuttavat jo v. 2011 Suomen vientiin.

Talousarviovuonna 2012 kasvu jää 1,8 prosenttiin johtuen osittain kansainvälisen kaupan kasvun hidastumisesta. Talouskasvu vaimeenee Suomelle tärkeissä vientimaissa. Lisäksi epävarmuuden lisääntyminen näkyy erityisesti investoinneissa, joiden kasvuvauhti hi-

Suomen kansantalous

dastuu selvästi. Myös yksityisen kulutuksen kasvun ennustetaan hidastuvan.

Kuluvana ja ensi vuonna inflaation ennustetaan pysyvän yli kolmessa prosentissa. Merkittävä osa siitä selittyy ulkomaisesta hintakehityksestä sekä veroperusteisiin tehdyistä ja tehtävistä muutoksista. Kustannuskierteen voimistaminen kotimaisin toimenpitein olisi haitallista kilpailukyvn kannalta.

Työllisyys kasvaa melko hitaasti lähivuosina. Hidastuneen talouskasvun ja epävarmojen tulevaisuuden näkymien takia yritykset rekrytoivat uusia työntekijöitä yhä varovaisemmin. Työllisyyden kasvu on tänä vuonna noin prosentin alkuvuoden suhteellisen hyvän työllisyyskasvun ansiosta. Seuraavina vuosina työllisyyden kasvuvauhti hidastuu puolen prosentin tuntumaan. Työllisyyden ja talouden kasvun hidastuessa myös työttömien määrän lasku vaimenee lähivuosina. Työttömyys kääntyi laskuun jo vuoden 2010 aikana ja kehitys jatkui suhteellisen hyvänä myös alkuvuonna 2011. Vuoden loppua kohden työttömyyden aleneminen kuitenkin hidastuu siten, että koko vuoden työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin. Vuonna 2012 työttömyysaste laskee 7,6 prosenttiin.

Talouskasvuun kohdistuu tällä hetkellä riskejä poikkeuksellisen monelta taholta. Suuri osa niistä on meidän toimintamme ulottumattomissa. Kansainvälisen kaupan pysähtyminen näkyisi välittömästi ja vaikutukset olisivat merkittävät johtuen Suomen talouden avoimuudesta. Myös talouspoliittiset päätökset, jotka rajoittavat markkinaehtoisen kasvun edellytyksiä meille tärkeissä vientimaissa, ovat haitaksi.

Talouspolitiikan linja

Hallituksen talouspolitiikka tähtää talouden kasvupotentiaalin vahvistamiseen kestäväällä tavalla, työllisyysasteen nousuun, kotitalouksien ostovoiman myönteiseen kehitykseen sekä kansainvälisen kilpailukyvn ja teollisuuden toimintaedellytysten kohentamiseen. Suomen kannalta on tärkeää parantaa talouden kilpailukykyä ja pitää yllä luottamusta julkisen talouden kykyyn hoitaa velvoitteensa kaikissa tilanteissa. Konkreettinen tavoite on säilyttää valtion luotoluokitus nykyisellä parhaimmalla mahdollisella tasolla.

Julkisen talouden kestävyys turvaamiseksi hallituksen tavoitteena on valtion velkasuhteen kääntäminen selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteeseen pääsemiseksi hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainoa sekä talouden voimistuvaa kasvua.

Vaalikauden aikana tehtävillä menojen ja tulojen sopeutustoimilla sekä rakenteellisilla toimilla vahvistetaan julkista taloutta. Yhteensä valtion menoja ja tuloja on määrä sopeuttaa hallitusohjelman mukaisesti nettomääräisesti 2,5 mrd. eurolla vuositasolla vuoteen 2015 mennessä. Vuoden 2012 talousarvioesitykseen sisältyy hallituksen päättämiä menoleikkauksia 1,1 mrd. euroa ja veronkorotuksia 1,1 mrd. euroa, verrattuna edellisen hallituksen tekemään viimeiseen kehyspäätökseen 23.3.2011. Toisaalta esitykseen sisältyy

myös menolisäyksiä n. 410 milj. euroa ja verokevennyksiä 0,9 mrd. euroa (ml. inflaation ja ansiotulon nousun johdosta tehtävä veroperustemuutos sekä korotetut yhteisövero-osuudet) lähinnä työllisyyden ja kasvun parantamiseksi sekä syrjäytymisen ja eriarvoisuuden vähentämiseksi. Sopeutustoimista huolimatta valtiontalous pysyy alijäämäisenä v. 2012. Finanssipolitiikka on kasvua rajoittavaa valtiontalouden sopeutustoimien vuoksi.

Vuonna 2012 valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 45,3 mrd. euroa. Tuloista n. 85 % on veroja ja veronluonteisia tuloja.

Sekä budjettitalouden varsinaisten tulojen että verotulojen arvioidaan v. 2012 kasvavan n. 7 % verrattuna vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon. Verotulokertymiä kasvattavat työllisyyden ja kotimaisen kysynnän kasvu sekä hallituksen veropoliittiset toimet valtiontalouden tasapainon vahvistamiseksi. Verotuloarvioon liittyy kuitenkin tavanomaista enemmän epävarmuutta. Verotulojen pohjana toimivia talouden kehitysnäkymiä varjostaa kesällä lisääntynyt kansainvälisten rahoitusmarkkinoiden epävakaus ja yleisen talousluottamuksen heikkeneminen.

Verrattuna vuoden 2011 tuloarvioon (ml. vuoden 2011 aikana annetut kaksi lisätalousarviota ja vuoden kolmas lisätalousarvioesitys, joissa varsinaisten tulojen arviota on korotettu nettomääräisesti n. 0,6 mrd. eurolla) varsinaisten tulojen arvioidaan v. 2012 kasvavan 5,0 % ja verotulojen 5,7 %. Verotulojen n. 2,1 mrd. euron kasvusta verrattuna vuodelle 2011 budjetoituun 160 milj. euroa on seurausta edellisen hallituksen päättämistä veroperustemuutoksista, loput nyt ehdotetuista veroperustemuutoksista sekä veropohjien kasvusta. Valtion sekalaisten tulojen arvioidaan kasvavan n. 2 % ja korkotulojen ja voiton tuloutusten vähenevän n. 1 %.

Verotuksen perustavoitteena on hyvinvointipalveluiden rahoituksen turvaaminen samalla kun hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainoa. Valtiontalouden vahvistamiseksi veropohjaa laajennetaan ja veroperusteita muutetaan. Verotuksen painopiste siirtyy talouskasvulle haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveysturperusteista verotusta.

Ansiotuloverotukseen tehdään tarkistus, jolla pyritään estämään työn verotuksen kiristyminen kaikilla tulotasoilla inflaation ja ansiotason nousun vuoksi. Pieniä ansiotuloja saavien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä ja työtu-
lovähennystä. Vuokra- ja omistusasumisen verokohtelun yhtenäistämiseksi asuntolainojen korkojen vähennyskelpoisuutta kavennetaan maltillisesti ja asteittain vaalikauden aikana. Kotitalousvähennystä pienennetään. Verotuksen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja veronmaksukyvyyn huomioimiseksi pääomatulojen verokanta nostetaan 30 prosenttiin ja vero muutetaan progressiiviseksi siten, että verokanta on 32 % pääomatulojen 50 000 euroa ylittäviltä osin. Listautumattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaan

Tuloarviot

Hallitusohjelman mukaiset veroperustemuutokset

määrän raja alennetaan 60 000 euroon. Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävät veroperustemuutokset vähentävät nettomääräisesti valtion verotuottoa n. 210 milj. eurolla v. 2012. Veroperustemuutoksista aiheutuvat kuntien verotulomenetykset, yhteensä n. 260 milj. euroa, kompensoidaan täysimääräisesti.

Yritysten työllistämisen-, kasvu- ja investointimahdollisuuksien parantamiseksi yhteisöverokantaa alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin. Tästä aiheutuva kuntien verotuottomenetyks kompensoidaan korottamalla kuntien yhteisövero-osuutta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Näiden muutosten arvioidaan alentavan valtion verokertymää n. 190 milj. euroa v. 2012. Kuntien osuutta yhteisöverosta korotetaan edelleen väliaikaisesti 5 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien 0,4 prosenttiyksiköllä. Perintö- ja lahja-verotukseen lisätään uusi porras ja arpajaisveroa korotetaan.

Arvonlisäveropohjaa laajennetaan sanoma- ja aikakauslehtien tilauksiin. Valmisteverotuksessa sekä ympäristön että terveyden kannalta haitallisten tuotteiden verotusta korotetaan. Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi niiden verotusta kiristetään, mikä yhteensä lisää valtion verotuloja n. 165 milj. eurolla. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron korottaminen lisää verotuloja n. 50 milj. euroa. Liikenteen polttonesteiden verotasoa on määrä nostaa hallituskaudella kahdessa vaiheessa yhteensä n. 10 prosentilla, lisätuottovaikutus v. 2012 on n. 125 milj. euroa. Ajoneuvoveroa korotetaan ja autoveron asteikkoa tarkistetaan ympäristöohjauksen vahvistamiseksi.

Määrärahat

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 52,4 mrd. euroa mikä on 1,8 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa ja 1,0 mrd. euroa enemmän kuin vuodelle 2011 on arvioitu kolmas lisätalousarvioesitys mukaan lukien. Menojen kasvua vuodesta 2011 selittää hintatason muutoksen lisäksi muun muassa korkomenojen nousu. Myös eräät automaattiset tekijät, kuten valtion eläkemenojen kasvu, lisäävät määrärahoja. Lisäksi menotasoa nostaa edellisen hallituksen tekemät ratkaisut, kuten uusiutuvan energian paketti sekä liikennehankkeisiin kohdistetut määrärahat. Toisaalta hallitusohjelman mukaiset menosäästöt julkisen talouden tasapainottamiseksi sekä finanssisijoitusmenojen aleneminen hillitsevät menojen kasvua.

Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioiden hallinnonalojen määrärahat alenevat reaalisesti n. ½ % vuoden 2011 varsinaisesta talousarviosta ja n. 2 % vuodelle 2011 budjetoidusta. Korkomenojen arvioidaan olevan 2,2 mrd. euroa v. 2012, missä on kasvua n. 200 milj. euroa vuodelle 2011 arvioituihin korkomenoihin verrattuna johtuen valtionvelan määrän kasvusta.

Taulukko 1. Budjettitalouden tuloarviot, määrärahat ja tasapaino, milj. euroa

	2010 tilinpäätös	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys	Muutos, % 2011—2012
Ansio- ja pääomatulovero	6 496	7 410	7 686	4
Yhteisövero	2 972	3 789	3 718	-2
Arvonlisävero	13 710	14 571	15 625	7
Muut verot	9 025	10 060	11 172	11
Muut tulot	6 844	6 626	7 063	7
Yhteensä	39 047	42 456	45 263	7
Nettolainanotto ja velanhallinta ¹⁾	11 272	8 071	7 090	-12
Tuloarviot yhteensä	50 323	50 527	52 353	4
Kulutusmenot	12 961	13 279	13 787	4
Siirtomenot	32 242	33 941	35 159	4
Sijoitusmenot	2 671	1 337	1 202	-10
Muut menot	2 006	1 969	2 206	12
Määrärahat yhteensä	49 880	50 527	52 353	4
Tilinpäätösylijäämä (ml. edelliset vuodet)	1 798			

¹⁾ Sisältää nettoutettuna velanhallinnan menoja 234 milj. euroa v. 2010, -50 milj. euroa v. 2011 ja -50 milj. euroa v. 2012.

Vastuullisen, pitkäjänteisen ja taloudellista vakautta edistävän menopolitiikan varmistamiseksi hallituksen ohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö. Hallitusohjelmassa on sovittu kehyksen piiriin kuuluvien menojen tason laskevan vuoden 2015 tasolla 1 215,5 milj. eurolla verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Hallituksen ensimmäinen kehyspäätös, vaalikauden kehys vuosille 2012—2015 annetaan eduskunnalle 5.10.2011.

Talousarvioesityksen kehykseen kuuluviksi määrärahoiksi vuodelle 2012 ehdotetaan 42 027 milj. euroa, jolloin niin sanotuksi jakamattomaksi varaukseksi jää 57 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2012 on kehyksessä varattu 200 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvio on n. 10,3 mrd. euroa. Suhdanneluonteiset menot nousevat vuoden 2011 tasolta. Kehyksen ulkopuolisia menoja lisää myös veromuutosten kompensatiot kunnille. Hallitusohjelman mukaisesti kehysjärjestelmään on tehty eräitä mm. kehyksen ulkopuolisiin menoihin vaikuttavia muutoksia, joista tarkemmin luvussa 5.

Julkisen talouden kestävyys turvaamiseksi hallitus toteuttaa menojen sopeutustoimia. Talousarvioesitykseen sisältyy yhteensä 1,1 mrd. euron menoleikkaukset hallitusohjelmassa liitteessä 2 esitetyissä kohteissa. Hallitusohjelmassa päätettiin myös menojen lisäyksistä mm. nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan, perusturvan parantamiseen, työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimiin sekä

Vaalikauden kehys ja jakamaton varaus

Hallitusohjelman mukaiset muutokset määrärahoissa

Nuoriso- ja pitkäaikais-työttömyyden torjunta	ympäristön ja luonnonsuojelua edistäviin toimiin, joihin talousarvioesityksessä kohdennetaan yhteensä n. 410 milj. euroa. Nuorten yhteiskuntatakuu, joka saatetaan voimaan täysimääräisesti vuoden 2013 aikana, tarkoittaa että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja-, tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen aloitetaan v. 2012 ja tähän tarkoitukseen ehdotetaan 55 milj. euroa.
Perusturvan parantaminen	Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään hallituskauden kestävä määräaikainen kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirtyy kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Jokaisen työttömän työllistymismahdollisuudet kartoitetaan ja edistymistä seurataan aktiivisesti. Talousarvioehdotuksessa osoitetaan tähän tarkoitukseen 5 milj. euroa. Lisäksi pitkäaikaistyöttömien osallistumista palkkatukityöhön, koulutukseen ja muihin palveluihin lisätään kohdistaan tähän 20 milj. euron lisämääräraha. Perusturvan varassa olevien aseman kohentamiseksi työttömän peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea sekä asumistuen tulorajoja esitetään korotettavaksi 1.1.2012 lukien sadalla eurolla kuukaudesta, mikä sisältää indeksikorotuksen. Toimeentulotuessa perusosaa esitetään korotettavaksi 6 prosentilla ja yksinhuoltajien toimeentulotukea korotetaan 1.1.2012 lukien. Perusturvan korotuksista koituu valtiolle lisäkustannuksia v. 2012 n. 248 milj. euroa.
Perusopetuksen laadun parantaminen	Esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä taiteen perusopetuksen laadun parantamiseen ehdotetaan 10 milj. euron lisämäärärahaa.
Työllisyyttä ja kasvua edistävät toimet	Hallitus jatkaa talousrikollisuuden viidennen torjuntaohjelman toimeenpanoa ja aloittaa välittömästi kuudennen toimenpideohjelman valmistelun. Harmaan talouden torjunta vaati laaja-alaista yhteistyötä. Harmaan talouden torjuntaan panostetaan yhteensä 20 milj. euron lisämäärärahalla, joka kohdistetaan oikeus-, sisäasiain-, valtiovarain-, työ- ja elinkeino- sekä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloille.
Ympäristön ja luonnon suojelua edistävät toimet	Finnveran riskinottomahdollisuuksia lisätään. Vihreän talouden edistämiseen kohdennetaan 8,5 milj. euron lisämääräraha. Tutkimusinfrastruktuurin parantamista tuetaan 8,5 milj. euron lisärahoituksella. Perusväylänpidossa raideliikenne asetetaan etusijalle hallitusohjelman mukaisesti ja siihen kohdistetaan 20 milj. euron lisärahoitus. Hallitus tehostaa suojelutoimia Itämeren tilan parantamiseksi sekä kansallisesti että yhteistyössä muiden Itämerivaltioiden kanssa. Itämeren suojelutoimien kansallista rahoitus pohjaa ehdotetaan vahvistettavaksi talousarvioesityksessä 1 milj. euron määrärahalisäyksellä v. 2012.

Metsähallituksen luontopalveluiden alueiden hoidon ja virkistyskäytön voimavaroja ehdotetaan vahvistettavaksi 1 milj. eurolla, ja ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin ehdotetaan rahoitusta kaikkiaan 26,9 milj. euroa.

Lisäksi luonnonsuojelualueiden hankintaan ehdotetaan 15 milj. euron lisämäärärahaa.

Kuntatalouden kehitys v. 2010 oli ennakoitua myönteisempi, mikä johtui lähinnä kuntien verotulojen odotettua nopeammasta kasvusta. Tänä vuonna kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 4½ %. Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan runsaat 3½ % työllisyyden kehittyessä suotuisasti. Valtionosuudet kasvavat 3½ % mm. indeksikorotusten ja veronkevennysten kompensatioiden seurauksena. Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen arvioidaan kasvavan vuoden 2010 tapaan suhteellisen maltillisesti. Arvio perustuu siihen, että kunnat joutuvat hillitsemään menojensa kasvua taantuman jälkeä korjatakseen sekä varautumaan hidastuvaan tulokehitykseen ja yleisen taloustilanteen epävarmuuksiin. Vuosikatteen hyvästä kehityksestä huolimatta kuntien lainakanta kuitenkin kasvaa, sillä nettoinvestointien ennakoitaan pysyvän korkealla tasolla.

Kuntatalous

Vuonna 2012 kuntatalouden arvioidaan kiristyvän. Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan vain vajaalla prosentilla johtuen sekä hallitusohjelman verolinjauksista että veropohjien kasvun hidastumisesta. Yhteisöveron jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus päättyy v. 2011, mutta korotusta jatketaan puolet pienempänä vielä vuosina 2012 ja 2013.

Kuntien vuoden 2012 valtionavut ovat yhteensä 10,463 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet ovat 9,479 mrd. euroa. Valtionavut kasvavat 368 milj. eurolla vuodesta 2011, eli n. 4 %. Valtionosuuksia alentavat hallitusohjelman mukainen peruspalvelujen valtionosuuksien 631 milj. euron leikkaus ja mm. oppilaitosten perustamiskustannuksiin, ammattikorkeakoulutukseen, vapaaseen sivistystyöhön sekä kulttuuriin kohdistuvat säästöt. Toisaalta valtionosuuksia kasvattavat mm. kustannustenjaon tarkistus (412 milj. euroa), veromenetysten kompensatiot (263 milj. euroa) sekä lisäykset koulutuksen laadun kehittämiseen, nuorten yhteiskuntaan toimeenpanoon, työllistämistukeen ja maahanmuuttajakorvauksiin. Lisäksi indeksikorotus nostaa kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksia 341 milj. eurolla ja ikärakenteen ja väestön määrän muutos 68 milj. eurolla.

Kuntien menopaineet ovat suuret, ja investointien on arvioitu pysyvän korkealla tasolla myös v. 2012. Kuntien vuosikatteen arvioidaan jäävän lähivuosina selvästi nettoinvestointeja alhaisemmaksi, mikä tarkoittaisi käytännössä kuntatalouden velkaantumisen jatkumista ja painetta kunnallisveroprosenttien korotuksiin. Kuntatalouden vakauden turvaaminen ja tarvittavien investointien toteuttami-

nen ilman velan jatkuvaa kasvua edellyttää sitä, että toimintamenojen kasvu pysyy tulokehityksen asettamissa rajoissa. Menokasvun hillitsemiseksi on myös toteutettava tuottavuutta parantavia uudistuksia.

Valtiontalouden tasapaino

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2012 on 7,1 mrd. euroa alijäämäinen, mikä katetaan ottamalla lisävelkaa. Valtion talousarvion ulkopuolinen rahastotalous on v. 2012 0,3 mrd. euroa ylijäämäinen (ml. Valtion eläkerahasto). Kansantalouden tilinpidon käsittein valtiontalouden alijäämän arvioidaan olevan v. 2012 n. 3½ % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Taulukko 2. Budjettitalouden ja rahastotalouden tasapaino, milj. euroa

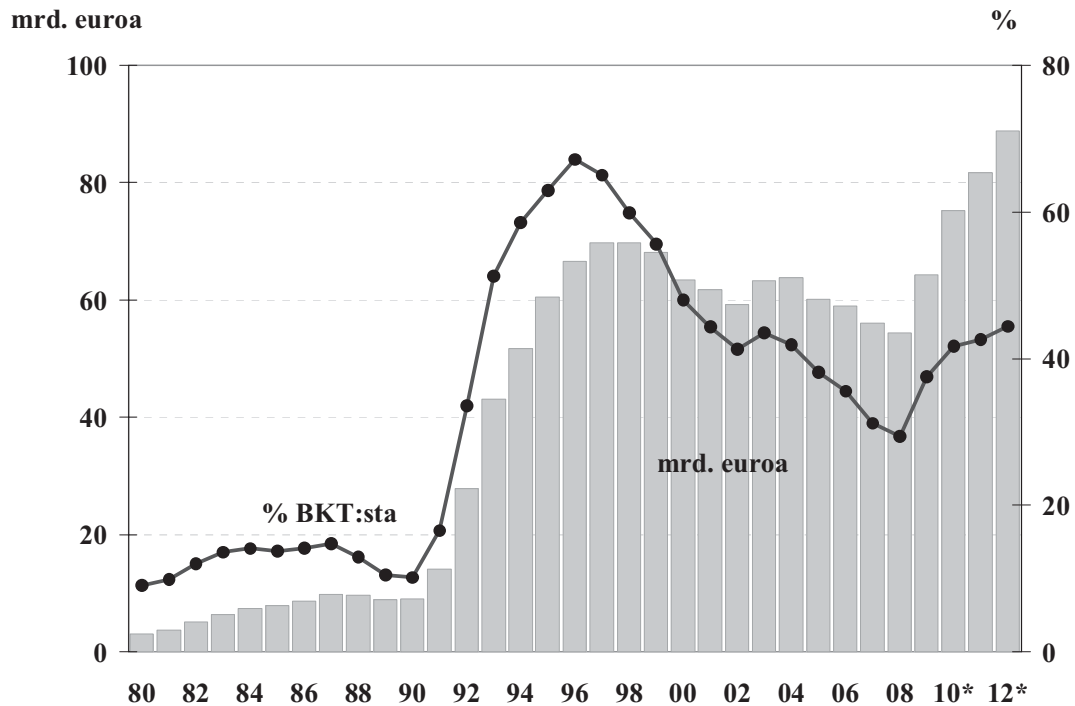
	2010 tilinpäätös	2011 budjetoitu ¹⁾	2012 esitys	Muutos, % 2011—2012
Budjettitalous				
Tulot	39 051	43 095	45 263	5,0
Menot	49 880	51 325	52 353	2,0
Varsinainen ali/ylijäämä	-10 829	-8 230	-7 090	
Velanhallinnan menot (-)	234	-100	-50	
Nettorahoitusjäämä	-10 595	-8 330	-7 140	
Rahastotalous				
Tulot	5 293	4 922	4 807	-2,3
Menot	4 382	4 398	4 464	1,5
Nettorahoitusjäämä	911	525	343	
Budjetti- ja rahastotalous yhteensä²⁾				
Tulot	41 846	45 514	47 511	4,4
Menot	51 764	53 220	54 259	2,0
Nettorahoitusjäämä	-9 684	-7 806	-6 798	

¹⁾ Ml. kolmas lisätalousarvioesitys ilman kumulatiivisen ylijäämän käyttöä.

²⁾ Budjettitalouden ja rahastojen tuloja ja menoja ei voi sellaisinaan laskea yhteen keskinäisten siirtojen vuoksi.

Valtionvelka

Vuoden 2012 lopussa valtionvelan (ml. rahastotalouden velan) arvioidaan olevan n. 89 mrd. euroa, mikä on n. 44½ % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Velkasuhteen arvioidaan kasvavan vajaalla kahdella prosenttiyksiköllä vuodesta 2011. Valtionvelan korkomenoiksi arvioidaan 2,2 mrd. euroa, eli runsaat 0,2 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Korkomenojen nousuun vaikuttaa viime vuosina voimakkaasti kasvanut valtionvelan määrä.

Kuvio 1. Valtionvelan kehitys, mrd. euroa ja % suhteessa BKT:een

2. Lähivuosisen talousnäkymät

2.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden ripeimmän kasvun kausi on ohi, vaikka ostovoimakorjattu bruttokansantuote kasvaa ennusteperiodilla noin 4 %. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa. Kasvun hiipumisen taustalla ovat useiden teollisuusmaiden hallitusten ja keskuspankkien tuki- ja elvytystoimien päätyminen sekä yksityisen kysynnän hauraus. Lisäksi monen teollisuusmaan julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on yhtä aikaa vahvistettava rahoitusasemaansa. Näin kysyntä heikkenee ja teollisuusmaiden kasvu hidastuu vv. 2011—2012. Kasvua hidastavat myös Japanin luonnonkatastrofi ja useiden raaka-aineiden voimakas hinnannousu. Näiden vaikutukset kuitenkin vaimenevat kohti ennusteperiodin loppua.

Yhdysvaltain talous toipui pankkikriisistä varsin nopeasti, mutta kasvu on kuitenkin hidastunut ja alittaa lähivuosisina 3 %. Euroalueen ja EU:n kasvu on hidasta ja alittaa 1½ % vv. 2011—2012. Kasvu vaihtelee maittain voimakkaasti: Saksassa ja Ruotsissa kasvu ylittää 3 % v. 2011, kun taas talous- ja rahoituskriisin kanssa painiskelevien maiden taloudet uhkaavat supistua.

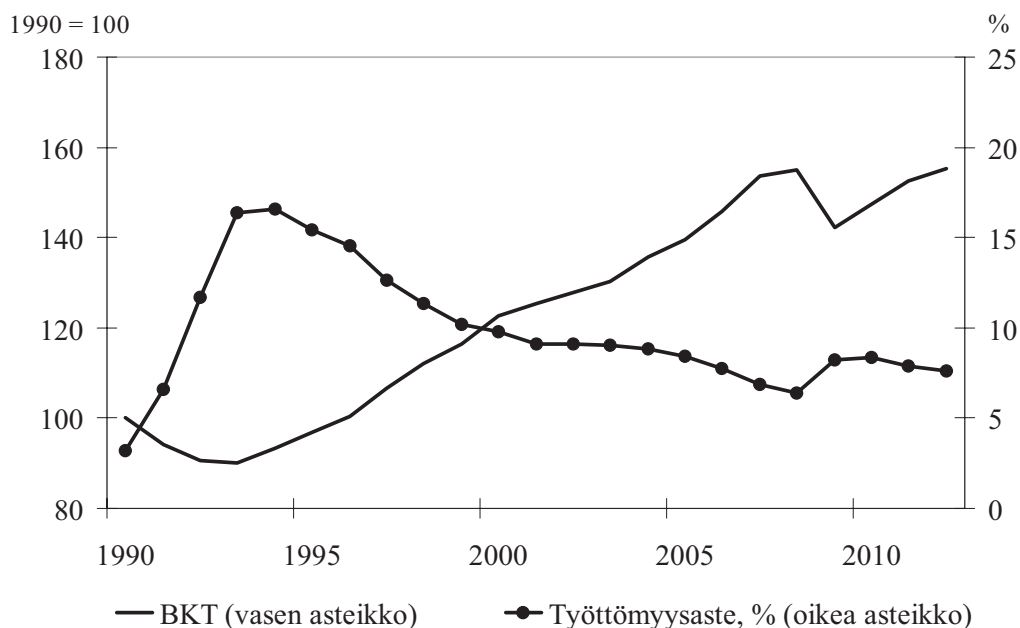
Laman jälkeinen nopea kasvupyrähdys näkyy myös kiihtyneenä inflaationa. Euroalueella kuluttajahintojen nousuvauhti on nyt n. 2,5 %, Yhdysvalloissa n. 3,5 % ja Isossa-Britanniassa 4,5 %. Inflaatio-odotukset ovat kuitenkin viime kuukausina madaltuneet ja markkinoilla odotetaan euroalueelle alle 1,5 prosentin inflaatiota. Tuottaja- ja erityisesti tuontihintojen nousu on ollut selvästi kuluttajahintojen nousua voimakkaampaa. Osa raaka-aineiden hinnan noususta johtuu pysyvämmästä tarjonnan niukkuudesta ja kysynnän laajuudesta, jolloin myös hintojen korkea taso on pysyvää.

Sekä lyhyet että pitkät reaalikorot ovat laskeneet pitkään ja esimerkiksi kuluttajahinnoilla deflatoitu kolmen kuukauden reaalikorot on ollut negatiivinen euroalueella ja Yhdysvalloissa jo yli vuoden. Myös pitkät reaalikorot ovat kääntyneet negatiivisiksi. Lyhyellä aikavälillä markkinakorot euroalueella, Japanissa ja Yhdysvalloissa pysyvät alhaisina sillä keskeiset keskuspankit jatkavat kevyen rahapolitiikan harjoittamista. Keskipitkällä aikavälillä koroissa on selviä nousupaineita mm. kehittyvien talouksien voimakkaan investointikysynnän ja teollisuusmaiden vähäisen säästämisen vuoksi.

Kansainvälisen talouden ennusteeseen sisältyvät riskit ovat pääsääntöisesti negatiivisia ja ne liittyvät talouskasvun haurauteen teollisuusmaissa, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyden pitkittymiseen. Julkisten talouksien laajat ja yhtäaikaiset vakautustoimet saattavat lyhyellä aikavälillä supistaa kysyntää ja pahentaa työttömyyttä ennustettua enemmän, mutta toisaalta saattavat keskipitkällä aikavälillä kohentaa kuluttajien ja yritysten luottamusta ja luoda ennustetta parempia edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvulle.

Erityisesti Euroopassa riskinä ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden laatu. Valtiot saattavat joutua tukemaan pankkisektoria odotettua enemmän tilanteessa, jossa julkisen sektorin rahoitus on jo haasteellista. Euroalueen reunamaiden kriisi saattaa talttua hitaammin ja vaikuttaa koko euroalueen aktiviteettiin oletettua enemmän.

Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle mm. pankkijärjestelmän riskilisät asettuvat lähivuosina ja miten pankki- ja vakausongelmien hoitaminen heijastuu reaalitalouden aktiviteettiin euroalueella. Alhaisiksi asettuvat riskilisät saattavat kiihdyttää kansainvälistä kauppaa ja investointeja ja hyödyttää vientiämme ja vastaavasti korkeat riskilisät supistaa kaupan ja investointien rahoitusta.

2.2 Suomen
kansantalouden kehitys**Kuvio 2. Kokonaistuotanto ja työttömyys 1990—2012**

Lähde: Tilastokeskus, VM

Vuonna 2010 Suomen talous kasvoi 3,6 % ja kasvu oli laajapohjaista. Kuluvan vuoden alkupuolella kansantalouden kasvu jatkui ja näkymät loppuvuodelle olivat vielä alkukesästä hyvät. Talouden ilmapiiri on kuitenkin heikentynyt nopeasti ja epävarmuus tulevasta talouskehityksestä on vallannut alaa niin Suomessa kuin muissakin kehittyneissä talouksissa. Lisääntyneen epävarmuuden taustalla on rahoitusmarkkinoiden näkemys eräiden euroalueen maiden heikentyneestä kyvystä hoitaa nykyiset ja tulevat velvoitteet. Myös Yhdysvaltojen kohdalla sopu velkakaton nostosta jäi viime hetkeen ja saman ongelman arvioidaan toistuvan muutaman vuoden päästä. Lisäksi näkymien heikkenemiseen ovat vaikuttaneet odotettua heikommat tiedot kansainvälisen talouden kehityksestä.

Rahoitusmarkkinoiden vallitseva epävarmuus heijastuu reaalityaloudelliseen aktiviteettiin viiveellä. On todennäköistä, että taloudellinen aktiviteetti tulee vaimenemaan vuoden 2011 loppupuolella ja vaikutukset yltävät myös vuoden 2012 puolelle.

Vuoden 2011 kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan 3½ %, mihin vaikuttavat positiivisesti kaikki kysyntäerät (kulutus, vienti ja investoinnit). Kasvun painopiste on kuitenkin yhä enenevässä määrin siirtymässä kotimaisen kysynnän suuntaan. Kansainvälisen talouden kasvun hidastuminen ja edelleen heikkenevä vaihtosuhte

vaikuttavat jo v. 2011 Suomen vientiin. Investoinnit kasvavat erityisesti kone- ja laiteinvestointien sekä asuntoinvestointien vetämänä. Työttömyysasteen aleneminen on ollut ennakoitua hitaampaa ja keskimääräinen työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin.

Taulukko 3. Kansantalouden kehitys

	2008	2009*	2010*	2011**	2012**
Bruttokansantuote käyvin hinnoin, mrd. euroa	185,7	173,3	180,3	191,5	200,2
Bruttokansantuote, määrän muutos, %	1,0	-8,2	3,6	3,5	1,8
Työttömyysaste, %	6,4	8,2	8,4	7,9	7,6
Työllisyysaste, %	70,6	68,3	67,8	68,6	69,2
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	4,1	0,0	1,2	3,5	3,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %	4,3	3,7	3,0	3,1	3,4

Talousarviovuonna
talouskasvu hidastuu

Vuonna 2012 talouskasvu jää 1,8 prosenttiin johtuen osittain kansainvälisen kaupan kasvun hidastumisesta. Myös Suomelle tärkeissä vientimaissa talouskasvu vaimenee. Lisäksi epävarmuuden lisääntyminen näkyy erityisesti investoinneissa, joiden kasvuvauhti hidastuu selvästi. Myös yksityisen kulutuksen kasvun ennustetaan hidastuvan.

Työmarkkinat toipuvat
hitaasti

Alkuvuonna 2011 työllisten määrä nousi palveluissa ja rakentamisessa, jossa tuotannon hyvä kasvu lisäsi myös työvoiman kysyntää. Työllisyysaste nousee v. 2011 68,6 prosenttiin. Teollisuudessa työllisten määrä on puolestaan laskenut ja myös koko vuonna alan työllisyyden odotetaan supistuvan. Talousarviovuonna työllisyyden kasvuvauhti hidastuu puolen prosentin tuntumaan ja työllisyysaste on 69,2 %. Hidastuneen talouskasvun ja epävarmojen tulevaisuuden näkymien takia yritykset rekrytoivat uusia työntekijöitä yhä varovaisemmin. Lähivuosina työllisyyden kasvu nojaa palvelualan työllisyyden lisääntymiseen.

Työttömyys kääntyi laskuun jo viime vuoden aikana ja kehitys jatkui suhteellisen hyvänä myös alkuvuonna 2011. Vuoden loppua kohden työttömyyden aleneminen kuitenkin hidastuu siten, että työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin v. 2011. Vuonna 2012 työttömyysaste laskee 7,6 prosenttiin. Työttömien määrä on selvästi suurempi, kuin ennen finanssikriisiä v. 2008.

Epävarmuutta
poikkeuksellisen paljon

Suomen talouskasvuun kohdistuu tällä hetkellä riskejä poikkeuksellisen monelta taholta. Suuri osa niistä on meidän toimintamme ulottumattomissa. Kansainvälisen kaupan pysähtyminen näkyisi välittömästi ja vaikutukset olisivat merkittävät johtuen Suomen talouden avoimuudesta. Myös talouspoliittiset päätökset, jotka rajoittavat markkinaehtoisen kasvun edellytyksiä meille tärkeissä vientimaissa ovat haitaksi.

Vuosina 2011 ja 2012 inflaation ennustetaan ylittävän 3 %. Merkittävä osa siitä selittyy ulkomaisesta hintakehityksestä sekä veroperusteisiin tehdyistä ja tehtävistä muutoksista. Kustannuskierteen voimistaminen kotimaisin toimenpitein olisi haitallista kilpailukyvyn kannalta. Kotimaisten kustannustekijöiden merkitystä ei tule aliarvioida kansainvälisistä markkinaosuuksista kilpailtaessa. Eri-tyisesti työmarkkinaratkaisujen merkitys tässä suhteessa korostuu. Ulkoinen kilpailukyky on ja tulee olemaan yksi pienen avoimen talouden menestymisen kulmakivistä.

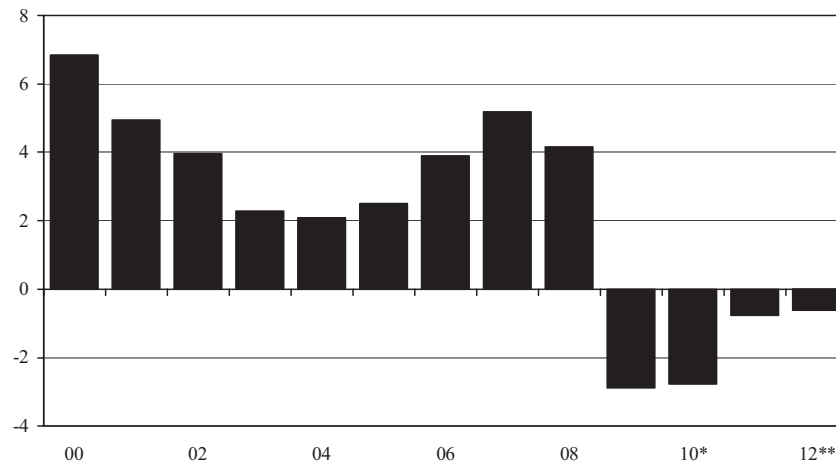
Palkka- ja hintakehitys

Julkisen talouden rahoitusasema heikkeni v. 2009 yli 12 mrd. euroa eli 7 prosenttiyksikköä suhteessa kokonaistuotantoon. Julkinen talous kääntyi vajaa 3 % alijäämäiseksi, mikä jatkui myös v. 2010. Finanssipolitiikka oli talouskasvua tukevaa. Suotuisa suhdannetilanne, välillisen verotuksen kiristäminen ja elvytystoimenpiteiden päättymisen ovat kohentaneet julkisen talouden rahoitusasemaa v. 2011 niin, että julkisyhteisöjen alijäämä pienenee tuntuvasti.

2.3 Julkisen talouden näkymät

Talouskasvun jatkuminen sekä hallituksen sopeutustoimet parantavat julkisyhteisöjen rahoitusasemaa edelleen v. 2012. Rahoitusaseman arvioidaan olevan vajaa 1 % alijäämäinen suhteessa kokonaistuotantoon. Suomen julkisen talouden olisi kuitenkin oltava reilusti ylijäämäinen, jotta se olisi kestäväällä pohjalla. Lisäksi riskinä on, että epävakaa kansainvälinen taloustilanne ja Euroopan velkakriisi heikentävät talouskasvua ja siten myös julkisyhteisöjen rahoitusasemaa.

Julkinen velka suhteessa kokonaistuotantoon oli v. 2008 alimmillaan sitten 1990-luvun alun. Vuonna 2009 velkasuhde kohosi 10 prosenttiyksikköä ja velkaantuneisuus on edelleen kohoamassa. Ensi vuonna julkinen velka on 100 mrd. euroa. Vaikka velkasuhde on kasvussa, se pysyy lähivuosina EU:n perustamissopimuksessa määritellyn 60 prosentin viiterajan alapuolella.

Kuvio 3. Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä suhteessa bruttokansantuotteeseen, %

Lähde:Tilastokeskus, VM

Taulukko 4. Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja kansantalouden tilinpidon mukaan

	2007	2008	2009	2010*	2011**	2012**
	suhteutettuna bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,8	42,8	42,5	42,1	42,8	42,9
Julkisyhteisöjen menot	47,4	49,3	55,9	55,3	54,2	54,1
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto	5,3	4,2	-2,7	-2,8	-1,1	-0,8
Valtionhallinto	1,0	0,5	-4,8	-5,5	-3,8	-3,3
Paikallishallinto	-0,2	-0,4	-0,6	-0,3	-0,2	-0,4
Työeläkelaitokset	4,2	4,1	3,0	3,0	3,0	3,0
Muut sosiaaliturvarahastot	0,3	0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0
Perusjäämä	4,7	3,3	-3,3	-3,0	-1,6	-1,5
Julkisyhteisöjen velka (EMU)	35,2	33,9	43,3	48,3	48,7	50,3
Valtionvelka	31,2	29,3	37,1	41,7	42,6	44,4

Valtiontalous
kansantalouden
tilinpidon mukaan

Valtiontalous muodostaa suhdanneherkimmän osan julkisesta taloudesta. Suhdanteet välittyvät kuitenkin viiveellä ja niinpä hyvästä talouskasvusta huolimatta valtion verotulot kasvoivat v. 2010 vain pari prosenttia. Tänä vuonna niiden arvioidaan lisääntyvän peräti 12 % mm. talouskasvun ja veronkorotusten johdosta. Suhdannevaihtelut näkyvät yleensä voimakkaimmin yhteisö-, pääomatulo- ja autoverotuotoissa.

Valtiontalous on syvästi alijäämäinen vuosina 2009—2011, vaikka alijäämä pieneneekin v. 2011. Hallituksen sopeutustoimet kohentavat valtion rahoitusasemaa vuodesta 2012 alkaen. Ne eivät kuitenkaan riitä tasapainottamaan rahoitusasemaa, koska väestön ikääntyminen hidastaa julkisen talouden rahoituspohjan kasvua yhä enemmän lähivuosina. Ensi vuonna alijäämä on 3½ % BKT:sta ja valtionvelka 44½ % BKT:sta.

Kuntatalous selvisi koetusta taantumasta pelättyä pienemmin vaurioin. Paikallishallinto on lähellä tasapainoa v. 2011, kun verotulot ja valtionosuudet kasvavat ja samalla kuntien menojen kasvun arvioidaan olevan palvelujen ostoja lukuun ottamatta suhteellisen maltillista.

Hallitusohjelmassa esitetyt kuntien valtionosuuksiin kohdistuvat säästötoimenpiteet kiristävät kuntien taloutta v. 2012. Verotulot kasvavat vain vajaalla prosentilla veroperustemuutosten ja talouskasvun hidastumisen myötä, mutta valtionosuudet kasvavat n. 4½ % mm. kustannustenjaon tarkistuksen, indeksikorotuksen ja verokompensaatioiden myötä. Menokehityksen oletetaan pysyvän maltillisena kuntatalouden kiristymisen myötä. Kuntatalouden alijäämä kasvaa hieman ja on n. -0,4 % suhteessa kokonaistuotantoon.

Sosiaaliturvarahastot ovat kokonaisuudessaan selvästi ylijäämäisiä. Ylijäämä kertyy yksinomaan työeläkerahastoihin, joilla varaudutaan väestön ikääntymisestä johtuvaan eläkemenojen kasvuun. Muut sosiaaliturvarahastot ovat lähellä tasapainoa. Viime vuosien syvä taantuma heikensi sosiaaliturvarahastojen tilaa, mutta lähivuosien näkymät ovat hieman valoisammat.

Palkkasumman kasvu ja sosiaalivakuutusmaksujen odotettavissa olevat korotukset v. 2012 pitävät sosiaaliturvarahastojen ylijäämän n. 3 prosentissa suhteessa kokonaistuotantoon. Kuluva vuotta selvästi korkeampi indeksikorotus kasvattaa työeläkemenoja ensi vuonna. Työttömyysaste alenee, mikä vahvistaa muiden sosiaaliturvarahastojen taloutta.

Kuntatalous
kansantalouden
tilinpidon mukaan

Sosiaaliturvarahastot
kansantalouden
tilinpidon mukaan

3. Talousarvioesityksen talouspoliittiset lähtökohdat ja tavoitteet

3.1 Finanssipolitiikka

Suomen kansainvälistä taloudellista ympäristöä leimaa epävarmuus. Suomen talouden perustekijät ovat kuitenkin hyvät verrattuna useimpiin muihin maihin, mutta Suomen taloudella on tunnetut haasteensa. Suomen kannalta on tärkeää kohentaa talouden kilpailukykyä ja pitää yllä luottamusta julkisen talouden kykyyn hoitaa velvoitteensa kaikissa tilanteissa. Konkreettinen tavoite on säilyttää valtion luottoluokitus nykyisellä parhaimmalla mahdollisella tasol-

la. Tämä puoltaa määrätietoista ja tiukkaa finanssipolitiikkaa yhdistettynä maltilliseen kotimaiseen kustannuskehitykseen.

Hallituksen tavoitteena on valtiontalouden velan ja kokonaistuetannon suhteen kääntäminen selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Lisäksi hallitus on sitoutunut päättämään vaalikauden loppuun mennessä toimista, joita tarvitaan koko julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi. Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainoa sekä talouden voimistuvaa kasvua.

Hallitus täsmentää kehyspäättöksessään toimenpiteet, jotka parantavat valtiontalouden rahoitusasemaa n. 2,5 mrd. euroa vuoteen 2015 mennessä. Tämän ohella menoja kohdennetaan uudelleen perusturvan parantamiseen sekä talouden kasvua ja työllisyyttä edistäviin toimiin. Nämä toimet eivät kuitenkaan yksinään riitä tasapainottamaan valtiontaloutta ja kääntämään valtiontalouden velkasuhdetta laskuun. Valtiovarainministeriön arvion mukaan valtiontalouden alijäämä olisi edelleen 2,8 % suhteessa bruttokansantuotteeseen v. 2015. Toisaalta nopeamman kasvuvauhdin toteutuminen ja työllisyystavoitteissa onnistuminen voivat johtaa myös ennustettua pienempään alijäämään.

Julkisen talouden kestävyysvajetta ei kyetä poistamaan pelkästään finanssipoliittisin toimin. Rakenteelliset toimet, jotka edesauttavat korkeampaa työllisyysastetta, pidempiä työuria, julkisten palveluiden parempaa tuottavuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta sekä korkeampaa kasvupotentiaalia, ovat oleellisia valtiontalouden tasapainottamiseksi, ennustettua nopeamman kasvun luomiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

Hallitus tavoittelee työllisyysasteen nostamista 72 prosenttiin ja työttömyysasteen painamista 5 prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että työvoiman ulkopuolella olevien määrä alenee merkittävästi ja että suurin osa työvoimaan siirtyvistä kansalaisista työllistyy. Erityisesti työttömyysastetavoite on haastava.

3.2 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Suomen väestörakenne on alkanut muuttua viime vuosien aikana julkisen talouden rahoituspohjan kannalta epäedullisempaan suuntaan. Työikäisen väestön (15—64-vuotiaat) määrä kääntyi laskuun v. 2010. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan työikäisen väestön odotetaan supistuvan runsaalla 130 000 henkilöllä kuluvalle vuosikymmenellä ja kääntyvän takaisin kasvu-uralle vasta v. 2030 lähinnä maahanmuuton ja kasvavan syntyvyyden ansiosta. Vanhushuoltosuhteen (15—64-vuotiaat suhteessa 65 vuotta täyttäneisiin) heikkenemiseen vaikuttaa suurten ikääntyvien ikäluokkien lisäksi myös odotettu eliniän kasvu. Nämä demografiset tekijät painavat vanhushuoltosuhteen nykyisestä 26 prosentista 45 prosenttiin vuoteen 2030 mennessä.

Työikäisen väestön supistuminen vähentää työvoimapotentiaalia, jolloin talouskasvu näyttäisi jäävän jatkossa ainoastaan tuottavuuden kasvun varaan. Tämä johtaa aiempaa hitaampaan talouskasvuun, mikä on ongelmallista julkisen talouden rahoituspohjalle. Työikäinen väestö on saatava jatkossa aiempaa enemmän osaksi käytettävissä olevaa työvoimaa, mikä edellyttää mm. rakenteellisen työttömyyden määrätietoista purkamista.

Ikääntyvän väestön kasvu lisää julkisia menoja merkittävästi tulevina vuosikymmeninä. Eläkemenojen ennakoidaan kasvavan nopeasti 2010-luvulla. Elinaikakerroin kuitenkin lievittää eliniän kasvusta johtuvia menopaineita jonkin verran. Terveystuotomenojen ja vanhusten hoivamenojen kasvu kiihtyy puolestaan 2020-luvulla suurten ikäluokkien saavuttaessa vanhuusiän.

Julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys on jatkossa koetuksella, kun talouskasvu hidastuu ja hyvinvointimenot kasvavat. Taantumien myötä syntynyt julkisen talouden alijäämä sekä julkisen velan kasvu ovat heikentäneet tilannetta entisestään.

Hallitusohjelmaan kirjatut välittömät toimenpiteet vahvistavat erityisesti valtiontalouden tilannetta, mutta ne eivät riitä kuromaan umpeen julkisen talouden kestävyysvajetta. Tätä varten on aloitettava pikaisesti myös sellaisten rakenteellisten uudistusten valmistelu, joiden kautta voidaan tavoitella pitkän aikavälin kestävyttä. Tavoitetasona olisi tällöin oltava n. 4 prosentin julkisen talouden ylijäämä bruttokansantuotteeseen suhteutettuna.

Taulukko 5. Väestön ikärakenne Suomessa 2010—2060 (1 000 henkeä)¹⁾

	Yhteensä	0—14-vuotiaat	15—64-vuotiaat	yli 65-v.	yli 85-v.
2010	5 364	888	3 550	926	111
2020	5 636	937	3 408	1 290	165
2030	5 850	943	3 382	1 525	242
2040	5 985	927	3 451	1 608	392
2050	6 090	948	3 461	1 681	447
2060	6 213	957	3 469	1 787	463
Muutos 2010/2060	849	69	-81	861	352

¹⁾ Lähde: Tilastokeskuksen väestöennuste 2009, vuoden 2010 osalta toteutunut kehitys.

EU-tasolla talouspolitiikan koordinaatioon on kohdistunut uusia haasteita ja vaatimuksia talous- ja rahoituskriisin kypsyessä velkakriisiksi, joka on koetellut erityisesti kolmea euroalueen jäsenvaltiota, Kreikkaa, Irlantia ja Portugalia. Tukitoimiin ja siihen liittyvään, ehdolliseen politiikkakoordinaatioon on osallistunut tiiviisti myös IMF. Euroalueen maiden rahoitusvälineeksi kehitettiin väliaikainen ERVV-mekanismi, jonka tehtävät ottaa v. 2013 hoitaakseen pysyvä Euroopan vakausmekanismi EVM. Samaan aikaan talouspolitiikan koordinaatiota on kehitetty muillakin tavoin.

3.3 EU:n talouspoliittinen koordinaatio

Eurooppaa ja euroaluetta koskevaan talouspoliittisen ympäristön muutokseen on kaksi syytä. Toinen on kriisi, joka on paljastanut euroalueen maiden väliset kytkennät ja riippuvuudet, jotka näkyvät erityisesti rahoitusmarkkinoilla. Toinen syy on Lissabonin sopimus, jonka 136 artikla antaa mahdollisuuden syventää euromaiden välisiä koordinaatiota. Uusi oikeusperusta on antanut mahdollisuuden luoda uutta toissijaista lainsäädäntöä, joka ei koske vain vakaushaasteita vaan myös laajemmin makrovakauden valvontaa. Uusi lainsäädäntö, jonka käsittely on vielä osin kesken, koskee suoraan myös jäsenvaltioiden budjettipolitiikkaa, koska komission esitys kansallisia budjettikehikkeitä koskevaksi direktiiviksi edellyttää uusia järjestelyjä ja toimia myös kansallisella tasolla. Vakaus- ja kasvusopimuksen uudistaminen merkitsee sitä, että sopimuksen ennaltaehkäisevä osa vahvistuu. Tähän vaikuttavat myös mahdollisuudet käyttää jäsenvaltioille kohdistettuja sanktioita entistä tehokkaammin. Toinen merkittävä uudistus liittyy velkakriteerin operationalisointiin, johon on pitkään haettu ratkaisua. Euroalueen velkakriisin yhteydessä tähän on viimein löydetty ratkaisu, joka mahdollistaa sen, että koordinaatio kohdistuu jatkossa entistä välitömämmin myös velkaantumiskehitykseen.

Käyttöön on otettu ns. eurooppalainen ohjausjakso, joka siirtää koordinaation painopistettä yhä enemmän ex-ante koordinaation suuntaan sekä finanssipolitiikassa (vakaussopimus) että rakennepolitiikassa (Eurooppa 2020). Rahoitusvakauden valvonnassa on edistytty selvästi, kun uudet eurooppalaiset rakenteet ovat aloittaneet toimintansa. Tähän liittyy myös EKP:n yhteydessä toimiva järjestelmäriskikomitea (ESRB), joka kokoaa keskeiset tahot yhteen seuraamaan ja arvioimaan rajat ylittäviä vakauriskejä. Myös tilastotalalla on tapahtunut kehitystä, jonka seurauksena eurooppalaisten tilastoviranomaisten asema ja valtuudet ovat olennaisesti vahvistuneet jäsenvaltioissa.

Kaikkien näiden varsin lyhyessä ajassa tapahtuneiden muutosten seurauksena voidaan todeta, että EU- ja euroalueen talouspolitiikkaa koskeva kehikko on täydentynyt olennaisesti ja antaa jatkossa mahdollisuuden paitsi puuttua ongelmiin entistä tehokkaammin myös torjua niiden esiintymistä ennakoon. Vaikeaksi politiikka-koordinaation tekee se, että euroalueen jäsenvaltiot ovat viime aikoina eriytyneet yhä enemmän. Osassa jäsenvaltioita talouskasvu on elpynyt tuntuvasti ja myös hintakehitys on selvästi nopeutunut. Samaan aikaan eräät jäsenvaltiot eivät ole kuitenkaan päässeet kasvun mukaan kilpailukyvyyn puutteen ym. heikkouksiensa vuoksi, mikä vaikeuttaa koko euroaluetta koskevan talouspolitiikkalinjan löytämistä. Velkakriisiin pitkittyminen ja syventyminen on lisännyt paineita ottaa käyttöön uusia tukitoimia, joilla ehkäistään sen laajeneminen. Tämä koskee Kreikkaa, jonka talouden ahdinko ei näytä helpottavan. Elpymisen lykkääntyminen ja mahdollinen uusi taantuma vaikeuttaisivat velkaongelmien korjaantumista.

4. Talousarvioesityksen tuloarviot

Taulukko 6. Tuloarviot osastoittain vuosina 2010—2012¹⁾

Tunnus	Osasto	v. 2010 tilinpäätös milj. €	v. 2011 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2012 esitys milj. €	Muutos 2011—2012	
					milj. €	%
11.	Verot ja veronluonteiset tulot	32 207	35 830	38 200	2 370	7
12.	Sekalaiset tulot	5 069	4 703	4 849	146	3
13.	Korkotulot, osakkeiden myyntitulot ja voiton tuloutukset	1 486	1 752	2 009	257	15
15.	Lainat, pl. nettolainanotto ja velanhallinta	289	171	205	34	20
	Yhteensä	39 051	42 456	45 263	2 807	7
15.03.01	Nettolainanotto ja velanhallinta	11 272	8 071	7 090	- 980	- 12
	Yhteensä	50 323	50 527	52 353	1 827	4

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

Valtion budjettitalouden tuloiksi ilman nettolainanottoa arvioidaan 45,3 mrd. euroa v. 2012. Tuloista n. 85 % on veroja ja veronluonteisia tuloja. Talouskasvun hidastumisesta ja rahoitusmarkkinoilla vallitsevasta epävarmuudesta huolimatta työllisyyden ja kotimaisen kysynnän kasvu kasvattaa verotulokertymiä. Verotuottoja kasvattavat myös hallituksen veropoliittiset toimet valtiontalouden tasapainon vahvistamiseksi. Merkittävä osa hallitusohjelmassa esitetyistä veroperustemuutoksista toteutetaan v. 2012. Verotuloarvioon liittyy tavanomaista enemmän epävarmuutta. Talouden kehitysnäkymiä varjostaa kuluvan vuoden jälkipuolella lisääntynyt kansainvälisen rahoitusmarkkinoiden epävakaus ja yleinen talousluottamuksen heikkeneminen. Valtiovarainministeriön talousennusteessa tämän ennakoidaan heijastuvan myös Suomeen talouskasvua heikentävästi. Niin ulkoisen kuin myös kotimaisen kysynnän kasvun ennakoidaan heikkenevän. Ostovoiman kasvaminen ja ennakoitu säästämisasteen maltillinen aleneminen poikkeuksellisen korkealta tasoltaan kuitenkin tukevat kotimaista kulutusta, mikä yhdessä työllisyyden paranemisen kanssa vahvistaa veropohjia. Taulukossa 6 on esitetty vuoden 2012 talousarvioesityksen mukaiset tuloarviot osastoittain. Vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna niin verotulojen kuin myös budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan n. 7 %.

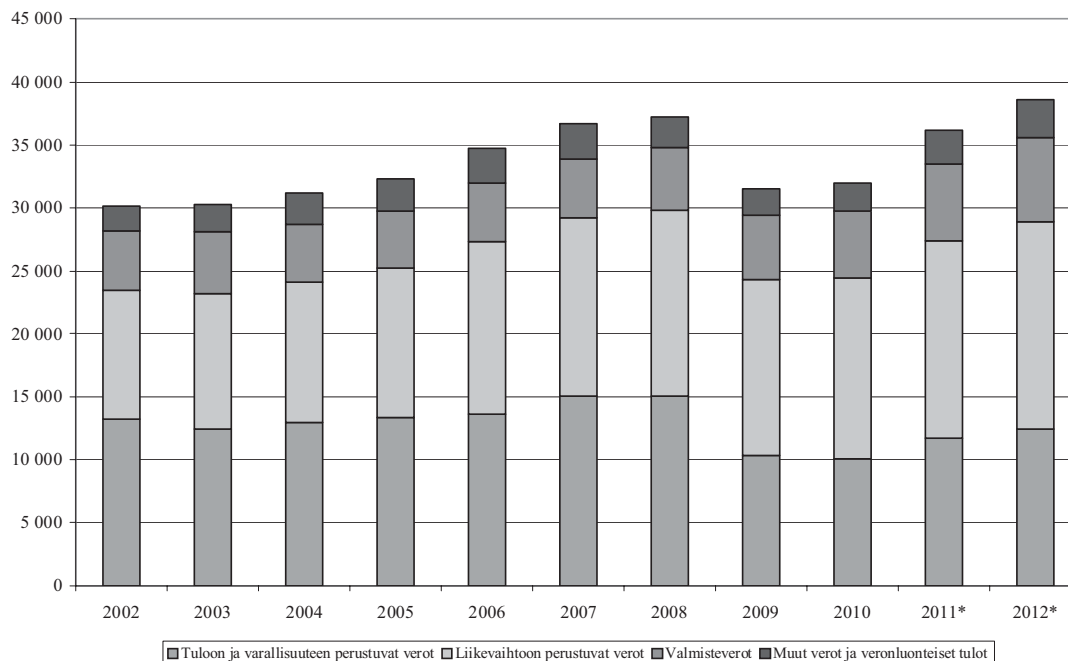
Vuoden 2011 varsinaisten tulojen arviota on korotettu lisätalousarvioissa nettomääräisesti yhteensä 638 milj. euroa, josta verotulojen osuus on 306 milj. euroa. Vuodelle 2011 (ml. vuoden 2011 III LTAE) budjetoituun eli lisätalousarvioilla täydennettyyn talousar-

vioon verrattuna varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan 5,0 % ja verotulojen 5,7 % eli 2,1 mrd. euroa.

Kuviossa 4 on esitetty valtion verotulojen kehitys verolajeittain vuosina 2002—2012. Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verokertymät, erityisesti yhteisö- sekä pääomatulovero, alenivat voimakkaasti taloudellisen taantuman johdosta v. 2009. Myös veroperustemuutokset, kuten tuloveronkevennykset ja valtion yhteisöverosuuden väliaikainen alentaminen, pienensivät tuloverojen tuottoa. Verotulojen arvioidaan ylittävän euromääräisesti arvioituna taantumaa edeltäneen tason v. 2012. Tuloon ja varallisuuteen perustuvien verojen arvioidaan pysyvän kuitenkin edelleen taantumaa edeltänyttä alemmalla tasolla. Valtion saaman yhteisöverotuoton odotetaan jäävän runsaan viidenneksen pienemmäksi kuin v. 2008, mikä selittyy suurelta osin väliaikaisella yhteisöverosuuden alentamisella.

Tuloihin ja varallisuuteen perustuvien verojen osuus kokonaisverotuloista on vakiintunut vuoden 2008 jälkeen runsaaseen 30 prosenttiin. Samanaikaisesti välillisten verojen osuus verotuloista on kohonnut 60 prosentin tasolle. Välillisiin veroihin luetaan liikevaihtoon perustuvat verot sekä valmisteverot. Välillisten verojen osuutta ovat kasvattaneet veroperustemuutokset, joista merkittävimpiä ovat olleet arvonlisäverokannan nostaminen sekä energiaverojen korotukset. Kaikkia arvonlisäverokantoja korotettiin v. 2010 prosenttiyksiköllä. Työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuneita verotuottomenetyksiä kompensoitiin korottamalla energiaveroja n. 730 milj. eurolla vuoden 2011 alusta lukien. Välillisten verojen tuottoa kasvatti myös virvoitusjuomaveron korvaaminen uudella makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverolla v. 2011. Lisäksi v. 2011 arpajaisveroa korotettiin ja jäteveron veropohjaa laajennettiin sekä veroa korotettiin. Vuonna 2012 välillistä verotusta ehdotetaan edelleen kiristettäväksi.

Muiden verojen ja veronluonteisten tulojen, joista merkittävimmät ovat auto-, ajoneuvo- sekä varainsiirtovero, osuus kokonaistuloista on pysynyt viime vuosina varsin vakaana, 7—8 prosentissa.

Kuvio 4. Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2002—2012 (milj. euroa)

Verotuloennusteessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaiset toimet tarkistettuine tuottovaikutuksineen. Hallitus pyrkii veropoliittisen linjauksensa mukaisesti vahvistamaan hyvinvointiyhteiskunnan rahoituspohjaa ja sitä kautta osaltaan myös julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä. Osana tähän tähtääviä toimia hallitus laajentaa valtiontalouden veropohjaa ja tekee useita muutoksia veroperusteisiin. Tavoitteena on vahvistaa talouskasvua ja työllisyyttä, parantaa yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä ohjata tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan.

Verotuksen painopiste siirtyy kasvulle haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveystaloudellista verotusta. Arvonlisäveropohjaa laajennetaan sanoma- ja aikakauslehtien tilauksiin. Valmisteverotuksessa sekä ympäristön että terveyden kannalta haitallisten tuotteiden verotusta korotetaan. Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi niiden verotusta kiristetään. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron tasoa nostetaan. Hallitusohjelman mukainen liikenteen polttonesteiden verotason nosto toteutetaan kaksivaiheisesti. Ensimmäinen korotus toteutetaan v. 2012. Tämän lisäksi edellisen hallituksen päätöksen mukaisesti dieselpolttoaineen vero nousee vuoden 2012 alusta lukien, ja tähän liittyen henkilö- ja kuorma-autoista kannetta-

4.1 Keskeiset veroperustemuutokset vuonna 2012

va ajoneuvoveron käyttövoimavero alenee. Ajoneuvo- ja autoveroja korotetaan.

Tuloeroja pyritään kaventamaan muun muassa pääomatuloveroa ja suurten perintöjen verotusta nostamalla sekä pienituloisten verotusta keventämällä. Listautumattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaan määrän raja alennetaan 60 000 euroon. Pääomatulojen verokanta nostetaan 30 prosenttiin, ja vero muutetaan progressiiviseksi siten, että verokanta on 32 % pääomatulojen 50 000 euroa ylittäviltä osin. Perintö- ja lahjaverotukseen lisätään uusi porras. Työn verotuksen kiristymistä inflaation ja ansiotason nousun seurauksena pyritään estämään veroperustetarkistuksilla. Vuonna 2012 ansiotuloveroperusteisiin tehdään 3,3 prosentin tarkistus. Pieniä ansiotuloja saavien verotusta kevennetään kasvattamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä ja työtulovähennystä. Vuokra- ja omistusasumisen verokohtelun yhtenäistämiseksi asuntolainojen korkojen vähennyskelpoisuutta kavennetaan. Kotitalousvähennystä pienennetään.

Yritysten toimintaedellytysten parantamiseksi yhteisöverokantaa alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin. Veroperustemuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan korottamalla kuntien yhteisövero-osuutta ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti. Kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna vuosina 2012 ja 2013. Myös seurakunnille sovelletaan väliaikaisesti korotettua yhteisövero-osuutta.

Valtion verotuottoja lisääviä veroperustemuutoksia ehdotetaan vuodelle 2012 yhteensä 1,1 mrd. euron edestä vuositasolla. Verotuottoa vähentäviä veroperustemuutoksia on n. 320 milj. euron edestä, joiden lisäksi valtion verotuottoa vähentävät tuloveroperusteiden tarkistaminen inflaation ja ansiotason nousun kompensoimiseksi (-300 milj. euroa) sekä väliaikaisen kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden korotuksen jatkaminen (-280 milj. euroa). Valtion yhteisöverokertymä kuitenkin nousee vuoteen 2011 verrattuna kuntien ja seurakuntien jako-osuuskorotuksen ollessa puolet pienempi kuin v. 2011. Voimaantulovuonna monien perustemuutosten vaikutus jää pienemmäksi muun muassa verojen maksamiseen liittyvästä viiveestä johtuen. Vuositasolla tarkasteltuna v. 2012 toteutettavien hallituksen päättämien veroperustemuutosten nettovaikutus lisää verotuloja n. 220 milj. euroa (sis. tuloveroperusteiden tarkistus inflaation ja ansiotason nousun johdosta ja valtion yhteisövero-osuuden väliaikainen alentaminen). Tämän lisäksi edellisen hallituksen päätöksistä aiheutuu verotuoton lisäystä n. 160 milj. euroa v. 2012 (mm. dieselpolttoaineen veron korottaminen 1.1.2012 lukien).

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kunnallisverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Vuoteen 2011 verrattuna kokonaisveroasteen arvioidaan pysyvän ennallaan

Verokertymiin vaikuttaa veroperustemuutosten ohella veropohjan kehitys, joka on riippuvainen kansantalouden ja sen eri osien kehityksestä. Tuloarvioiden perustana käytetyt veropohjan kehitysarviot (taulukko 7) on johdettu talousarvioesityksen liitteenä olevan taloudellisen katsauksen arvioista ja ennusteista. Talouden toipuminen vuosien 2008—2009 taloustaantumasta on vahvistanut veropohjia. Taloussuhdanteen huippu ajoittuu vuoteen 2011, jonka jälkeen talouskasvun ja veropohjien kasvun odotetaan alkavan hidastua.

4.2 Veronalaisten tulojen ja muun veropohjan kehitys

Taulukko 7. Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot

	2009	2010	2011	2012
	vuosimuutos, %			
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot				
— palkkatulot	-1	2	5	4
— eläkkeet ja muut sosiaaliuudet	11	4	4	5½
— pääomatulot	-19	20	5½	5½
Ansiotasoindeksi	4	2½	2,6	3,2
Toimintaylijäämä	-25	15	8	4½
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	-2	5	5	5
Arvonlisäveron pohja	-2	5	6	4½
Bensiinin kulutus	-2,6	-2,3	-2	-1½
Dieselöljyn kulutus	-3,3	8,0	3½	2
Sähkön kulutus	-7,5	8,0	2	1
Verollisen alkoholin kulutus	-2,3	-2,0	0	-3
Verotettavat uudet henkilöautot (kpl)	83 500	105 900	121 000	126 000
Kuluttajahintaindeksi	0	1,2	3,5	3,3

Talousarvioesityksen verotuloarvio pohjautuu liitteenä olevan talousennusteen mukaiselle veropohjien kehitykselle. Vallitsevassa taloustilanteessa vuotta 2012 koskevaan talousennusteeseen sekä sitä kautta myös verotulokehitykseen liittyy runsaasti epävarmuutta. Talouskehityksen ja verotuloja koskevien ennusteiden osuvuuteen liittyvät riskit kasvavat suhdannekäänteiden yhteydessä. Vuosien 2008 ja 2009 talousarvioissa verotulot yliarvioitiin selvästi, samoin 1990-luvun laman yhteydessä vuosina 1990—1993. Talouskasvua koskenut ennustevirhe oli poikkeuksellisen suuri v. 2009 kokonaistuotannon pudotessa jyrkästi mutta toisaalta myös v. 2010 kasvun piristyessä nopeasti. Vuoden 2010 verotuloarvioiden toteutumisesta tehdyn tarkastelun mukaan (Valtion tilinpäätöskertomus vuodelta 2010) valtion budjettitalouden verotulojen toteuma oli n. 1 mrd. euroa eli n. 3 % suurempi kuin varsinaisessa talousarviossa esitettiin.

Peruslaskelmasta poikkeavan talouskehityksen vaikutukset kokonaisverokertymään riippuvat siitä, minkä talouden kysyntäerien ja

4.3 Verotuloarvioiden riski- ja herkkyystarkastelu

tekijöiden osalta talousennuste poikkeaa aiemmin arvioidusta. Esi-merkiksi muutokset kotimaisessa kysynnässä vaikuttavat verotulokertymään voimakkaammin kuin ulkoisen kysynnän kautta tulleet muutokset. Historiatietojen perusteella talouden kasvun hidastuminen prosenttiyksiköllä heikentäisi valtion rahoitusasemaa 0,2—0,3 prosenttiyksiköllä suhteessa kokonaistuotantoon. Tästä valtaosa perustuu verotulojen heikkenemiseen. Vuoden 2012 kokonaistuotannon tasoon suhteutettuna prosenttiyksikön muutos talouskasvussa tarkoittaisi, että valtion rahoitusasema heikkenisi n. 500 milj. euroa.

Seuraavassa tarkastellaan keskeisimpiä verotuloihin liittyviä riskitekijöitä ja niiden merkitystä verokertymän kannalta. Tuloennusteet perustuvat käsitykseen talouskasvusta ja sen taustalla olevista tekijöistä. Taulukossa 8 on esitetty arvioita eräiden verolajien tuoton herkkyydestä veropohjassa tapahtuviin muutoksiin

Taulukko 8. Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus valtion verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	300, josta valtio 125
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	20
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	50, josta valtio 35
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	90
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1000 kpl	7
Energiaverot	Sähkön I kulutus	1 %	7
	Bensiinin kulutus	1 %	14
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomaverot	Alkoholin kulutus	1 %	14
Tupakkaverot	Savukkeiden kulutus	1 %	8

Ansio- ja pääomatulovero Ansio- ja pääomatuloveroarvion merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen sekä mahdollisiin jako-osuuksien oikaisuihin. Ansiotuloverojen kehitykseen vaikuttaa eniten palkkatulojen kehitys, joka puolestaan on riippuvainen ansiotason ja työpänon kehityksestä. Kaikki tekijät, jotka luovat epävarmuutta työllisyyskehitykseen, muodostavat siten riskin myös ansiotuloveroennusteen osuvuudelle. Palkkasumman kasvun poikkeaminen prosenttiyksiköllä ennustetusta heijastuisi n. 300 milj. euron suuruusena ansiotuloverokertymään, josta valtion verojen osuus on n. 125 milj. euroa ja kunnallisveron osuus n. 170 milj. euroa.

Pääomatulot, etenkin luovutusvoitot, reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Lisäksi niiden ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatietaa ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2012 talousarvioesitystä laadittaessa on käytettävissä lopulliset tiedot vuoden 2009 pääomatuloista ja ennakotietoja vuoden 2010 pääomatuloista. Vuonna 2009 pääomatulot alenivat noin viidenneksen, v. 2010 ne puolestaan nousivat saman verran. Vuosina 2011 ja 2012 pääomatulojen

ennustetaan kasvavan vajaat 6 % vuodessa. Pääomatuloverotuotto on erityisen altis rahoitusmarkkinoiden epävakaudelle. Erityisesti luovutusvoittojen muutosten voimakkuuden ennakoiminen on osoittautunut vaikeaksi. Jos luottamus rahoitusmarkkinoilla edelleen heikkenee, luovutusvoitot saattavat jäädä huomattavastikin ennustettua alemmalle tasolle sekä v. 2011 että v. 2012. Pääomatuloja koskevan ennusteen poikkeaminen 10 prosenttiyksiköllä näkyisi pääomatuloverotuotossa arviolta 200 milj. euron suuruisena.

Pääomatulojen muutos näkyy verokertymässä viiveellä. Pääomatulojen suhdanneherkimmän erän, luovutusvoittojen, vero maksetaan useimmiten vasta verovuotta seuraavana vuonna joko ennakon täydennysmaksuna tai jäännösverona. Pääomatuloennusteen osuvuus vaikuttaa paitsi suoraan kertymien kautta myös ansio- ja pääomatuloverojen tilityksessä sovellettavien jako-osuuksien välityksellä. Vuoden 2011 luovutusvoittojen määrä vaikuttaa vuoden 2012 ansio- ja pääomatuloveron kertymään, koska vero luovutusvoitoista kertyy pääosin vasta verovuoden päättymistä seuraavana vuonna. Lisäksi pääomatulojen kehityksen poikkeaminen ennustetusta vaikuttaa veronsaajaryhmien jako-osuuksien arviointiin enemmän kuin ansiotuloverojen ennusteet. Valtio on pääomatuloveron ainoa veronsaaja, kun taas ansiotuloverojen veronsaajina ovat kaikki tilityskokonaisuuden veronsaajat. Verovuoden lopulliset verojen määrät ja niistä kullekin veronsaajalle kuuluvat jako-osuudet tiedetään vasta verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden loka-kuussa. Ennen verotuksen valmistumista tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia arvioituja jako-osuuksia, joita oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa.

Yhteisövero on suhdanneherkimpiä veromuotoja. Yhteisöveron tuotto romahti taantuman seurauksena v. 2009. Verotuksen valmistumisesta saatujen ennakkotietojen perusteella v. 2010 yhteisöveron tuotto kasvoi vajaat 11 % ja v. 2011 verotuoton arvioidaan kasvavan n. 8 %. Yhteisöveroennusteen lähtökohtana on oletus siitä, että yritysten verotettava tulo kasvaa kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämän kasvua vastaavasti. Vuonna 2012 toimintaylijäämän kasvuksi ennakoidaan n. 4½ %, mutta yhteisöveron tuotto kasvaa vain ½ % johtuen verokannan alentamisesta. Valtion yhteisöverotuoton ennakoidaan sen sijaan kasvavan 5 % edellisvuodelle budjetoidusta, kun valtion osuus yhteisöveron tuotosta kasvaa 5 prosenttiyksiköllä.

Yhteisöveron tuoton ennustamisessa hyödynnetään myös markkina-analyytikkojen näkemyksiä yritysten tuloskehityksestä, joskaan tuloskehityksen perusteella ei voi suoraan ennustaa yritysten verotettavan tulon kehitystä. Kirjanpidon tulokäsitteeseen sisältyy sellaisia eriä, joita ei verotuksessa lueta tuloksi. Yhtiön globaalin tuloksen kehityksen perusteella ei myöskään voi suoraan arvioida Suomeen maksettavien verojen määrää. Verotulojen jako valtioiden kesken on riippuvainen muun muassa konsernin siirtohinnoittelussa

Yhteisövero

käytetyistä arvoista tai ulkomaille maksettujen verojen hyvityksistä. Lisäksi edellisvuosina syntyneiden tappioiden vähentäminen voi pienentää maksettavaa yhteisöveroa.

Yhteisöverokertymissä on suurempaa vaihtelua kuin muilla veromuodoilla. Kalenterivuoden yhteisöverokertymät vaihtelevat enemmän kuin koko verovuoden yhteisövero. Yksittäisen vuoden yhteisöverokertymään vaikuttavat paitsi samalta vuodelta maksettava vero, myös edellisen vuoden tuloksen perusteella oma-aloitteisesti maksettavat täydennysmaksut tai yrityksille näiden hakemuksesta palautettavat ennakot. Yritysten tulosehityksen heikkeneminen näkyy verokertymässä tyypillisesti nopeammin kuin tulosehityksen paraneminen. Tulosehitymien heiketessä yritykset hakevat välittömästi ennakoiden alennuksia, kun taas tulosehityksen parantumisessa ennakoiden korottamisen sijasta yritykset maksavat tyypillisesti ennakon täydennysmaksua, joka tulee maksaa neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Yhteisöverokertymään liittyvien riskien merkitystä kertymän kannalta kuvaa se, että jos yritysten tulosehitys tai tilinpidon näkökulmasta talouden toimintaylijäämä jäisi 10 % ennakoitua heikommaksi, niin yhteisöveron koko tuotto supistuisi arviolta 500 milj. euroa, josta valtion osuus olisi n. 350 milj. euroa.

Välilliset verot

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakkoimaan. Yksityisen kulutuksen kasvaminen prosenttiyksikön oletettua heikommin vähentäisi arvonlisäverokertymää arviolta 90 milj. euroa. Yksityisen kulutuksen kohdalla merkittävin riski liittyy kotitalouksien kulutushalukkuuteen. Kotitalouksien kulutus muodostaa n. 60 % arvonlisäveron veropohjasta. Muutokset siinä vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja tätä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan. Kotitalouksien kulutushalukkuuteen voivat vaikuttaa talousehitymien lisäksi myös varallisuusarvojen, kuten arvopaperien hinnan kehitys. Vuosien 2008—2009 taantuman aikana kotitalouksien säästäminen lisääntyi tuntuvasti. Säästämisasteen odotetaan alentuvan v. 2012.

Yleinen talousluottamuksen heikentyminen heijastuu kulutushyödykkeistä tyypillisesti voimakkaaimmin kestokulutushyödykkeisiin, kuten autoihin, joiden hankintaa on usein mahdollista siirtää myöhemmäksi. Muutokset talousehitymissä ja kuluttajien luottamuksessa muodostavat näin ollen merkittävän riskin autoveroennusteelle. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Vuonna 2012 uusien autojen hankinnan oletetaan noudattavan kulutuskysynnän kasvua, jolloin verotettavaksi tulisi runsaat 125 000 uutta henkilöautoa. Tämän toteutuminen vaarantuu, mikäli kuluttajien luottamus omaan talouteen edelleen heikkenee. Vuosien 2008—2009 taantuman yhteydessä uusien autojen ensirekisteröinnit putosivat poikkeuksellisen jyrkästi n. 140 000:sta 90 000 kappaleeseen. Uusien autojen myynnin jää-

minen 10 000 kpl ennakoitua vähäisemmäksi pienentäisi autoveron tuottoa runsaat 70 milj. euroa. Myös veroperustemuutokset voivat vaikuttaa autojen kysyntään. Ensi vuodelle ehdotetulle autoverotaulukon tarkistukselle ei ole oletettu erikseen arvioituja käyttäytymisvaikutuksia.

Suhdannekehityksestä aiheutuu riskejä myös varainsiirtoveron tuottoon, joka riippuu asuntojen ja kiinteistöjen hintojen ja kauppajen lukumäärän kehityksestä. Varainsiirtoveron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2—6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Verotuloarvioihin liittyviä riskejä ja herkkyyttä käsitellään myös talousarvioesityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä valtiovarainministeriön budjettitalouden tuloarvioiden laatimista koskevassa menetelmäkuvauksessa (www.vm.fi).

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltäviä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta. Verotukia on n. 200 kappaletta, joista kaikkien euromääräistä arvoa ei ole mahdollista arvioida. Verotukien arvioidaan alentavan verotuottoja noin 23 mrd. eurolla v. 2012. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon, että osa tuista on päällekkäisiä, eikä verotuen poistaminen välttämättä lisää verotuloja vastaavalla määrällä, koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen. Verotukia ja niiden vaikutuksia verotuottoihin on käsitelty verolajeittain tuloarvion selvitysosassa.

Eräitä verotukia ehdotetaan supistettavaksi v. 2012 valtiontalouden tasapainon vahvistamiseksi. Asuntolainan korkovähennystä ja kotitalousvähennystä pienennetään, listaamattomien yritysten jakamisen osinkojen verovapaata määrää alennetaan, kestävän metsätalouden rahoitustukien verovapaus poistetaan ja sanoma- ja aikakauslehtien arvonnalisäverokantaa korotetaan. Maataloudelle maksettavaa energiaverotukea pienennetään. Toisaalta työtulovähennystä kasvatetaan työn verotuksen keventämiseksi ja siihen tehdään inflaatiokorjaus. Lisäksi lahjoitusvähennyksen, ns. avainhenkilölain sekä kehitysalueiden korotettujen poistojen voimassaoloaikaa jatketaan ja yhteisetuoksien verokannaksi säädetään 28 prosenttia. Nämä vuodelle 2012 ehdotetut veroperustemuutokset pienentäisivät verotukia nettomääräisesti noin 60 milj. euroa.

4.4 Verotuet

4.5 Muiden tulojen arviot

	2010 tilinpäätös	2011 budjetoitu	2012 esitys	2011—2012 muutos, %
Sekalaiset tulot, milj. euroa	5 069	4 744	4 849	2,2
— siirto valtion eläkerahastosta	1 473	1 553	1 643	5,8
— EU-tulot	1 061	1 155	1 182	2,4
— valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	495	516	520	0,9
— Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	381	374	386	3,2
— siirto valtion asuntorahastosta	228	166	130	-21,7
— muut	1432	980	987	0,7

Valtion sekalaisiksi tuloiksi arvioidaan 4 849 milj. euroa eli 105 milj. euroa enemmän kuin on budjetoitu vuodelle 2011. Valtion eläkerahastosta tuloutetaan valtion budjettitalouteen 1 643 milj. euroa. Tuloutus vastaa lain mukaista enimmäismäärää eli 40 % vuotuisesta eläkemenosta. Euroopan unionilta saataviksi tuloiksi arvioidaan 1 182 milj. euroa eli runsaat 2 % enemmän kuin on vuodelle 2011 budjetoitu. Euroopan unionilta saatavista tuloista merkittävimmät erät koostuvat maatalouden ja maaseudun kehittämisen tuista sekä rakennepoliittisesta tuesta. Myös veikkausvoittovaroja ja Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa tuloutetaan valtion budjettitalouteen hieman vuodelle 2011 budjetoitua enemmän. Muita sekalaisiin tuloihin budjetoituja eriä ovat mm. maksutuotot.

	2010 tilinpäätös	2011 budjetoitu	2012 esitys	2011—2012 muutos, %
Korkotulot ja voiton tuloutukset, milj. euroa	1 486	2 022	2 009	-0,6
— korkotulot	112	181	259	43,1
— osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	922	1 300	1 400	-7,7
— osuus Suomen Pankin voitosta	260	195	150	-23,1
— valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	192	346	200	-42,2

Korkotuloja ja voitontuloutuksia arvioidaan kertyvän 2 009 milj. euroa, mikä on n. 1 % vähemmän kuin vuodelle 2011 budjetoitu. Korkotuloiksi arvioidaan 259 milj. euroa, 43 % vuodelle 2011 budjetoitua enemmän. Valtion korkotulot kertyvät valtion myöntämien pitkäaikaisten lainojen sekä päivittäisen tarpeen ylittävien kassareservien sijoitustoiminnan koroista. Ennakoitu korkotulojen kasvu aiheutuu pääasiassa kesrikorko-oletuksen noususta mutta myös kassareservin kasvusta. Kassareservien arvioidaan olevan 9 mrd. euroa v. 2012 ja keskituoton 1,6 %. Korkotuotto-oletus vuodelle 2011 on 1,0 %.

Osinkotuloiksi arvioidaan 1 mrd. euroa. Nettotuloiksi osakemyynneistä on arvioitu edellisvuosien tapaan 400 milj. euroa. Suomen Pankista annetun lain mukaan Suomen Pankki tulouttaa valtiolle 50 % edellisen vuoden tuloksestaan. Pankkivaltuusto voi päättää tätä suuremman osuuden tulouttamisesta. Vaikka viime vuosina Suomen Pankki on tulouttanut pääsäännön mukaista määrää suurempia osuuksia valtiolle, vuodelle 2012 on oletettu samansuuruista tuloutusta kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarvioesityksessä, 150 milj. euroa. Valtion liikelaitosten voiton tuloutuksiksi arvioidaan 200 milj. euroa, josta Senaatti-kiinteistöjen osuus on 90 milj. euroa ja Metsähallituksen osuus hallitusohjelmaan perustuva 10 milj. euron tuloutuksen lisäys huomioden n. 110 milj. euroa. Vuonna 2011 liikelaitosten voiton tuloutusta kasvatti Suomen Yliopistokiinteistöt Oy:n kertaluonteinen, 150 milj. euron suoritus tulevasta kauppasaatavasta.

Talousarvioesityksen määrärahoiksi ehdotetaan 52 353 milj. euroa, mikä on 1,8 mrd. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa ja 1,0 mrd. euroa enemmän kuin vuodelle 2011 on arvioitu kolmas lisätalousarvioesitys mukaan lukien. Hintatason nousu ja talousarvioesityksen rakennemuutokset huomioden hallinnonalojen määrärahat vähenevät reaalisesti n. ½ % vuoden 2011 varsinaisesta talousarviosta ja 2 % vuodelle 2011 budjetoidusta. Hallinnonalojen määrärahoissa on huomioitu sekä hallitusohjelmassa esitetyt menojen uudelleenkohdennukset työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimiin ja perusturvan parantamiseen että menosäästöt.

Hallitusohjelman menosäästöistä yhteensä 1,1 mrd. euroa ja uudelleenkohdennuksista n. 410 milj. euroa ajoittuu vuodelle 2012. Hallitusohjelmassa eri hallinnonaloille eriteltyjen säästöjen lisäksi on kaikille hallinnonaloille kohdistettu yhteisiä säästöjä. Näitä kaikille hallinnonaloille esityksessä osoitettuja säästöjä on tehty toimintamenoissa yhteensä 60 milj. euroa, yhteishankintojen lisäämiseksi 20 milj. euroa, järjestöjen tuissa ja jäsenmaksuissa n. 10,5 milj. euroa sekä IT -hankintamenoissa 5 milj. euroa v. 2012.

Hallitusohjelmamuutosten lisäksi määrärahatasoon vaikuttavat eräät automaattitekijät kuten hinta- ja indeksitarkistukset (n. 800 milj. euroa) sekä valtion eläkemenot, jotka nousevat reilulla 200 milj. eurolla lähinnä johtuen uusien alkavien eläkkeiden voimakkaasta kasvusta. Lisäksi jo aiemmin tehtyjen päätösten vaikutukset kuten esim. uusiutuvan energian paketti ja liikennehankkeisiin osoitettujen määrärahojen kasvu nostavat menotasoa. Valtionvelan korkomenojen arvioidaan olevan v. 2012 n. 200 milj. euroa vuodelle 2011 arvioitua suuremmat.

5. Talousarvioesityksen määrärahat

Taulukko 9. Määrärahat pääluokittain vuosina 2010—2012¹⁾

Tunnus	Päälukokka	v. 2010 tilinpäätös milj. €	v. 2011 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2012 esitys milj. €	Muutos 2011—2012	
					milj. €	%
21.	Eduskunta	120	133	143	10	8
22.	Tasavallan presidentti	15	22	19	- 3	- 14
23.	Valtioneuvoston kanslia	78	79	82	3	4
24.	Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 174	1 268	1 283	14	1
25.	Oikeusministeriön hallinnonala	813	836	856	20	2
26.	Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 329	1 222	1 245	23	2
27.	Puolustusministeriön hallinnonala	2 732	2 856	2 853	- 3	- 0
28.	Valtiovarainministeriön hallinnonala	16 278	15 294	16 196	902	6
29.	Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	6 374	6 730	6 663	- 67	- 1
30.	Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 761	2 829	2 704	- 124	- 4
31.	Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 252	2 059	2 375	316	15
32.	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 592	3 423	3 367	- 56	- 2
33.	Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	11 165	11 518	12 111	592	5
35.	Ympäristöministeriön hallinnonala	307	323	271	- 52	- 16
36.	Valtionvelan korot	1 890	1 933	2 185	252	13
	Yhteensä	49 880	50 527	52 353	1 827	4

¹⁾ Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

5.1 Talousarvioesitys ja valtiontalouden kehys

Vastuullisen, pitkäjänteisen ja taloudellista vakautta edistävän menopolitiikan varmistamiseksi hallituksen ohjelmaan sisältyy budjettitalouden menojen kehitystä ohjaava koko vaalikauden kattava menosääntö. Menosääntö asettaa enimmäismäärän pääosalle, noin neljälle viidennekselle, talousarviomenoista. Menosäännön ja sen pohjalta vahvistettavan valtiontalouden kehyksen ulkopuolelle jäävät ennen kaikkea suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki, sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonnäisäveromenot, finanssisijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Hallitusohjelmassa on sovittu kehyksen piiriin kuuluvien menojen tason laskevan vuoden 2015 tasolla 1 215,5 milj. eurolla verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Hallituksen ensimmäinen

kehyspäättös, vaalikauden kehys 2012—2015 annetaan eduskunnalle 5.10.2011. Tässä esitellään vaalikauden kehys vuoden 2012 osalta.

Hallitusohjelman liitteessä 2 esitetyistä menomuutoksista aiheutuu vuoden 2012 kehystasoon n. 450 milj. euron nettomuutos verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäättökseen. Hallitusohjelmassa linjataan, että kehyksen ulkopuolelta kehyksen piiriin siirretään valtion osuus Kansaneläkelaitokselle kansaneläkelaista johtuvista menoista. Tämän seurauksena vaalikauden kehykseen tehdään tekninen korjaus, joka on n. 3,2 mrd. euroa vuodelle 2012. Lisäksi kehystasossa otetaan teknisenä korjauksena huomioon edellisellä vaalikaudella kehykseen kuuluviksi budjetoitujen työttömyysturvameinojen perusteparannuksiin liittyvien osuuksien siirto kehyksen ulkopuolelle sekä ylläpitokorvauksen käsittely teknisesti kehyksen ulkopuolella, 199 milj. euroa.

Taulukko 10. Hallitusohjelman mukainen vaalikauden kehys vuodelle 2012, milj. euroa

	2012
Kehyspäättös 23.3.2011	39 885
Hallitusohjelmasta (liite 2) aiheutuvat menosäästöt	-1 063
Hallitusohjelmasta (liite 2) aiheutuvat menolisäykset	412
Hallitusohjelman menolisäyksistä jakamatta jäänyt osuus	44
Lisätalousarviovaraus	200
Valtion osuus Kansaneläkelaitokselle kansaneläkelaista johtuvista menoista (33.40.60)	3 187
Edellisen vaalikauden ns. jaettujen momenttien siirto kokonaan kehyksen ulkopuolelle	-199
Yhteensä	42 466
Hinta- ja kustannustasotarkistukset verrattuna 23.3.2011 kehyspäättökseen	46
Rakennemuutokset	-228
Yhteensä	42 284

Maaliskuun 2011 ns. teknisessä kehyspäättöksessä vuosien 2012—2015 kehys muutettiin vuoden 2012 hinta- ja kustannustasoon lakisääteisesti ja sopimusperusteisesti indeksoitavien menojen osalta. Hinta- ja kustannusarviot ovat tarkentuneet tämän jälkeen, minkä johdosta lakisääteisesti ja sopimusperusteisesti indeksidonnaisten menojen hintakorjausta korotettaisiin n. 74 milj. eurolla. Muutoksesta suurimman osan selittää valtionosuusindeksiennusteen 0,3 prosenttiyksikön korotus (vaikutus valtionosuuksiin n. 29 milj. euroa) sekä KEL-indeksiennusteen 0,38 prosenttiyksikön korotus (vaikutus indeksidonnaisiin etuuksiin n. 24 milj. euroa). Toisaalta yliopistoindeksi jäädytetään hallitusohjelman mukaisesti kuuden kuukauden ajalta, mikä alentaa vuoden 2012 lakisääteistä indeksikorotusta 28 milj. eurolla, jolloin maaliskuun kehyspäättökseen verrattuna tehtävä tarkistus on nettomääräisesti n. 46 milj. euroa.

Taulukko 11. Kehyksen hinta- ja kustannustasotarkistukset, milj. euroa

	2012
Tarkistus määrärahaan ja kehystasoon verrattuna 23.3.2011 kehyspäätökseen	
<i>Lakisääteisesti indeksisidonnaiset menot</i> (eläkkeet, kuntien valtionosuudet sekä muut lakisääteisesti indeksoitavat valtionavut, EU-jäsenmaksu)	45,8
<i>Sopimusperusteisesti hintatarkistettavat menot</i> (valtion palkat sekä sosiaaliturva- ja eläkemaksut, puolustusmenot)	0,6
Yhteensä	46,4

Vuoden 2012 kehystasossa otetaan lisäksi huomioon kehyksen rakenteellisia muutoksia yhteensä -228 milj. eurolla. Suurin muutos aiheutuu siitä, että hallitusohjelmassa linjattu perusturvan parantaminen otetaan huomioon vaalikauden kehystason mitoituksessa sen sijaan että perusturvaan liittyvät kehyksen ulkopuolelle kuuluvat momentit jaettaisiin kehykseen kuuluvaan ja kehyksen ulkopuoliseen osaan, mikä on tarpeettoman monimutkaista. Lisäksi kehystasoa korjataan mm. eräiden ajoitusmuutosten mukaisesti. Rakennemuutoksista aiheutuvat tarkennukset vuodelle 2012 on eritelty taulukossa 12.

Taulukko 12. Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

Momentti	Asia	2011	2012	2012	2014	2015
22.02.75	Kiinteistöjen perusparannusten toteutusten viivästyminen (ajoitusmuutos)		-7,9		2	5,9
27.10.18	Tilausvaltuuksien maksatusten myöhentyminen vuodelta 2011	-114,4	48,6	19,5	21,1	25,2
28.91.41	Energiaverojen korotuksista aiheutuvan energiaverotuen menovaikutuksen muutos kehyspäätöksen 2010—2013 ja TAE 2011 arvioon nähden		-39,2	-39,2	-39,2	-39,2
31.10.77	Kotkan kaupungin rahoitusosuus liikennehankkeeseen (vastaavat tulot momentilla 12.31.10)		0,5	1,4	8,0	5,6
32.30.46	Laivanrakennuksen innovaatiotuen maksatusaikataulun muutos		4,6	-4,6		
35.20.56	Suhdanneluonteisten korjausavustusten maksatusten myöhentyminen (vuodelta 2010 jäi käyttämättä 19 milj. euroa)	8,6	4,0			
33.20.50, 33.20.51, 33.20.52, 33.60.35	Tekninen muunnos, jottei momentteja tarvitse jakaa peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotuksen takia (netto)		-192	-204,5	-204,5	-204,5

Taulukko 12. Kehyksen rakennemuutokset, milj. euroa

33.10.54,	Tekninen muunnos, jottei momentteja				
33.60.35	tarvitse jakaa yleisen asumistuen				
	uudistuksen takia (netto)	-3	-4,5	-4,5	-23
33.60.35	Tekninen muunnos, jottei momenttia				
	tarvitse jakaa toimeentulotuen perusosan				
	korotuksen takia	-44	-44	-44	-44
	Yhteensä	-105,8	-228,4	-275,9	-261,1
				-274,0	

Kaikki edellä mainitut tarkistukset huomioon ottaen vuoden 2012 kehystaso on 42 284 milj. euroa sisältäen 200 milj. euron lisätalous-arviovarauksen.

Jakamaton varaus

Talousarvioesityksen kehykseen luettaviksi määrärahoiksi ehdotetaan 42 027 milj. euroa. Näin ollen vuoden 2012 jakamaton varaus on n. 57 milj. euroa. Lisäksi vuodelle 2012 on kehyksessä varattu 200 milj. euroa lisätalousarvioita varten.

Kehyksen ulkopuolisiksi menoiksi ehdotetaan 10 326 milj. euroa. Kehysten ulkopuolelle jäävien menojen arvio alenee vuodelle 2011 budjetoituun verrattuna n. 3,2 mrd. eurolla.

Kehyksen ulkopuoliset menot

Kehyksen ulkopuolisten menojen tason alenemista selittää se, että pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelman mukaisesti valti-onosuus kansaneläkelaista johtuvista menoista budjetoidaan jatkos-sa kehykseen kuuluvana menona. Tästä aiheutuva kehysmenoja alentava vaikutus on v. 2012 n. 3,2 mrd. euroa verrattuna 23.3.2011 kehyspäätökseen.

Suhdanneluonteiset työttömyysturva, asumistuki ym. menot ovat v. 2012 n. 60 milj. euroa vuodelle 2011 budjetoitua korkeammat, minkä lisäksi tekniset muutokset nostavat kehyksen ulkopuolisten suhdannemenojen määrää. Työttömyysturvamenojen budjetoinnin tekninen muutos lisää vuoden 2012 kehyksen ulkopuolisia menoja 199 milj. eurolla verrattuna maaliskuun kehyspäätökseen. Edellisellä vaalikaudella työttömyysturvamenoihin kohdistuneet ko. vaali-kauden harkinnanvaraiset muutokset (pätösperäinen osa) oli bud-jetoitu kehykseen kuuluviksi menoiksi, mutta vuoden 2012 talous-arvioesityksessä ko. momentit siirretään kokonaan kehyksen ulkopuolelle, koska vanhojen päätösten vaikutusta ei ole enää ke-hysrajoitteisesti tarpeen seurata ja ylläpitokorvausten kehyskäsitte-ly voidaan jatkossa huomioida suoraan kehyksen tarkistuksin. Li-säksi hallituksen ohjelmassa linjattu perusturvan parantaminen on teknisesti toteutettu budjetoimalla menolisäys kehyksen ulkopuoli-sena menona sen sijaan että momentit olisi jaettu kehyksen ulko-puoliseen ja kehykseen kuuluvaan osaan. Vaikutus vaalikauden ke-hykseen on kehysjärjestelmän edellyttämällä tavalla otettu huomi-oon kehystason alennuksena. Perusturvan parantaminen lisää kehyksen ulkopuolelle budjetoituja menoja n. 239 milj. euroa v. 2012.

Kehyksen ulkopuolisia menoja lisäävät myös hallitusohjelman veroperustemuutosten aiheuttamien verotuottomenetysten kompensatiot kunnille, 263 milj. euroa. Viennin jälleenrahoitukseen varataan 400 milj. euroa vuodelle 2012, mutta tästä huolimatta finanssisijoitukset alenevat n. 1,2 mrd. eurolla vuodesta 2011. Valtionvelan korkomenot kasvavat n. 200 milj. eurolla verrattuna vuodelle 2011 budjetoituun.

Taulukko 13. Kehyksen ulkopuolelle jäävät määrärahat, milj. euroa

	2012 esitys
<i>Menosäännön mukaan</i>	
Työttömyysturvamenot ja asumistuki	3 072
Veronkevennysten kompensatiot kunnille	1 265
EU:lta saatavia tuloja vastaavat menot	1 152
Veikkausvoittovaroja ja RAY:n tuloutusta sekä totopeleistä kertyviä tuloja vastaavat menot	907
Osakkeiden myyntitulojen käytösääntöön perustuen osakemyyntituloilla rahoitettavat menot	
Korkomenot	2 185
Finanssisijoitukset	515
Tekniset läpivirtauserät	136
Arvonlisäveromäärärahat	1 095
Yhteensä	10 326

5.2 Määrärahat hallinnonaloittain

Valtioneuvoston kanslia (pääluokka 23)

Valtioneuvoston pääluokkaan ehdotetaan määrärahoja yhteensä 82,3 milj. euroa, missä on lisäystä n. 3 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahasta puoluetukea on 34 milj. euroa, mikä on 2 milj. euroa vähemmän kuin vuonna 2011.

Ministereiden palkat ovat sidottuja Eduskunnan palkkiolakiin. Ministereiden palkkioita korotettiin palkkiolain perusteella. Hallitus on päättänyt osana hallitusohjelman menosäästöjä ministerien palkkioiden alentamisesta 5 prosentilla, mikä edellyttää lisäksi palkkiolain (1096/2006) muuttamista, jolla palkkiot on sidottu eduskunnan puhemiesten palkkioihin. Ministerien lukumäärä uudessa hallituksessa laski 20:sta 19:sta, mutta erityisavustajien lukumäärä kasvoi 32:sta 35:een.

Ulkoasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 24)

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 283 milj. euroa, missä on lisäystä 14 milj. euroa vuoden 2011 talousarvioon verrattuna. Kehitysyhteistyön määrärahat kasvavat 38 milj. eurolla. Ulkoasiainministeriön pääluokan määrärahoista ulkoasiainhallinnon osuus on 17 %, kriisinhallinnan 6 %, lähialueyhteistyön 0,5 %, kansainvälisen kehitysyhteistyön 70 %, ja muiden menojen 7 %.

Ulkoasiainministeriön toimintamenoihin ehdotetaan 196 milj. euroa.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan osuus suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoista on 56,3 milj. euroa maaliskuussa annetun kehyksen mukaisesti. Siviilikriisinhallintaan ehdotetaan 17,4 milj. euroa.

Kriisinhallinta

Sotilaallisissa ja siviilikriisinhallintaoperaatioissa arvioidaan olevan palkattua henkilöstöä v. 2012 yhteensä n. 650 henkilötyövuotta.

Lähialueyhteistyöhön ehdotetaan myönnettäväksi 6 milj. euroa, missä on vähennystä 10 milj. euroa vuoteen 2011, johtuen pääosin hallitusohjelman mukaisesta säästöstä. Lisäksi ydinturvallisuutta koskevat määrärahat, 1,5 milj. euroa ehdotetaan siirrettäväksi sosiaali- ja terveysministeriön alaiseen Säteilyturvakeskukseen. Lähialueyhteistyön ensisijainen kohde on Luoteis-Venäjän federaatiopiiri. Lähialueyhteistyötä ohjaavat v. 1992 solmittu Suomen ja Venäjän välinen lähialueyhteistyösopimus, valtioneuvoston v. 2004 vahvistama strategia sekä hallitusohjelma. Yhteistyöllä edistetään ensisijaisesti ympäristönsuojelua, ydinturvallisuutta sekä ehkäistään tartuntatautien leviämistä.

Lähialueyhteistyö

Kansainväliseen kehitysyhteistyöhön talousarvioehdotuksessa esitetään yhteensä 1,1 mrd. euroa. Kehitysyhteistyömäärärahojen tason arvioidaan olevan 0,56 % BKTL:sta ja ylittävän näin Suomen kansainväliset sitoumukset. Ulkoasiainministeriön pääluokan lukuun 30, Kansainvälinen kehitysyhteistyö, ehdotetaan myönnettäväksi yhteensä 887 milj. euroa sekä 505 milj. euron sitoumusvaltuuksia, joista aiheutuvat menot ajoittuvat vuoden 2012 jälkeisille vuosille.

Kehitysyhteistyö

Teollisen yhteistyön rahasto Oy:n (Finnfund) osakepääoman korottamiseen esitetään 10 milj. euron määrärahaa.

Oikeusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 856 milj. euroa, joka on 20 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Ilman vuosittain paljon vaihtelevia vaalimenoja hallinnonalan määrärahat kasvavat 9 milj. euroa vuoteen 2011 verrattuna. Hallitusohjelmassa sovitut kaikkia hallinnonaloja koskettavat säästöt alentavat määrärahatasoa mutta toisaalta hallinnonalalle kohdistuu myös määrärahalisäyksiä harmaan talouden torjuntaan. Määrärahatasoa korottavat myös mm. palkantarkistukset.

**Oikeusministeriön
hallinnonala
(pääluokka 25)**

Määrärahoista 35 milj. euroa on tarkoitettu ministeriölle ja sen yhteydessä toimiville virastoille, 341 milj. euroa tuomioistuimille, oikeusapuun ja holhoustoimen edunvalvontapalveluihin, 227 milj. euroa rangaistusten täytäntöönpanoon, 100 milj. euroa ulosottotoimeen, 45 milj. euroa syyttäjäntoimeen, 51 milj. euroa arvonnalisäveromenoihin, 29 milj. euroa vaalimenoihin ja 28 milj. euroa muihin menoihin.

Käynnistetään systemaattinen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehityksen seuranta. Huolehditaan oikeusministeriön hallin-

Oikeudenkäyntien kokonaiskeston lyhentäminen	nonalalle kuuluvista Ahvenanmaan asioista ja kehitetään Ahvenanmaan asioiden yhteensovittamista valtioneuvostossa.
Rikollisuuden torjunta	Rikosoikeudenkäyntien kokonaiskesto lyhennetään käynnistämällä oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä vuoden 2011 alkupuolella laaditun esitutkintaa, syyteharkintaa ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamista koskevan suunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Erityisenä painopisteenä on talousrikosten käsittely, johon osoitetaan yhteensä 4,6 milj. euron lisäys syyttäjälaitokselle, tuomioistuimille ja ulosottolaitokselle. Syyttäjien ja yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmien uudistamista jatketaan.
Sisäasiainministeriön hallinnonala (pääluokka 26)	Kriminaalipolitiikassa erityisiä tavoitteita ovat väkivaltarikollisuuden ja uusintarikollisuuden vähentäminen. Rangaistusten täytäntöönpanossa jatketaan rangaistusten painopisteen siirtämistä laitosseuraamuksista vapaudessa täytäntöön pantaviin seuraamuksiin sekä suljetuista laitoksista avolaitoksiin. Vankiloiden peruskorjausohjelmaa jatketaan. Sakon muuntorangaistuksen uudistustarpeita selvitetään yhdyskuntaseuraamustoimikunnan työn pohjalta.
Siviilikriisinhallinta	Sisäasiainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 245 milj. euroa, mikä on 23 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen lisäys johtuu mm. monitoimialuksen hankintaan vuodelle 2012 myönnetystä rahoituksesta ja harmaan talouden torjuntaan poliisille myönnetystä rahoituksesta.
Poliisitoimi	Siviilikriisinhallinnan menoihin ehdotetaan 1,4 milj. euroa. Siviilikriisinhallinnan kansallista toimintakykyä vahvistetaan hallitusohjelman ja siviilikriisinhallinnan kansallisen strategialinjausten mukaisesti ja kansallisten viranomaisten yhteistyötä ja voimavarojen yhteiskäyttöä laajennetaan kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan perusteiden mukaisesti.
	Poliisitoimen menoihin ehdotetaan 703 milj. euroa. Poliisin hallintorakenteen uudistaminen saatetaan tuottavuuden parantamiseksi loppuun siirtämällä henkilöstön painopistettä rakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisesti edelleen Poliisihallituksen ja poliisilaitosten hallinnosta ja johtamisesta operatiiviseen toimintaan. Työttömien poliisien työllistämiseen ehdotetaan 5 milj. euroa.
	Poliisi painottaa toimintaansa erityisesti harmaan talouden torjuntaan. Talousrikostorjunnan vaikuttavuutta parannetaan laatimalla viranomaisten yhteinen talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntastrategia. Harmaan talouden torjuntaan poliisille ehdotetaan 5,6 milj. euron lisärahoitusta.
	Poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaan liittyvää työnjakoa kehitetään edelleen selkeyttämällä ja tehostamalla valtakunnan rajan yli tapahtuvan rikollisuuden torjuntaa. Poliisi kehittää edellytyksiä ennalta estää, paljastaa ja selvittää kansainvälistä vakavaa rikollisuutta. Lainvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten vastavuoroista tiedonvaihtoa kehitetään Euroopan unionin

jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi. Väkivaltarikollisuuden torjunnassa painotetaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa rikollisuutta sekä lähisuhdeväkivaltaa. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan rikollisuuteen sekä ihmiskauppaan aktiivisesti.

Poliisi jatkaa lupahallinnon kehittämistä. Sähköisesti ja ajanvauksella tarjottavien palveluiden osuus lisääntyy merkittävästi.

Rajavartiolaitoksen menoihin osoitetaan 263 milj. euroa. Rajavartiolaitos jatkaa yhteensä 23 partioveneen hankintaa, mihin osoitetaan 4,0 milj. euroa vuodelle 2012 sekä neljän kaksimoottorisen helikopterin uusimista, mihin osoitetaan 22,0 milj. euroa vuodelle 2012. Näihin molempiin on haettu tai haetaan myös Euroopan unionin ulkorajarahaston rahoitusta. Uuden ulkovartiolaivan hankintaan osoitetaan 16 milj. euroa vuodelle 2012. Hankintaa rahoitetaan osin myös öljysuojarahastosta.

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitoksen keskeisenä haasteena on huolehtia itärajan jatkuvasti kasvavan henkilöliikenteen sujuvuudesta ja turvallisuudesta suurimmilla kansainvälisillä rajanylityspaikoilla. Tämä edellyttää rajanylityspaikkojen infrastruktuurin, liikenneväylien ja henkilöstövoimavarojen kehittämistä. Lisäksi on hankittava tehokkaan ulkorajavalvonnan vaatimat tarkastuslaitteistot. Tavoitteena on kehittää biometriikkaan perustuvat pitkälle automatisoidut rajatarkastukset. Samalla varaudutaan näköpiirissä olevaan EU:n ja Venäjän väliseen viisumivapauteen.

Pelastustoimen tavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. Tavoitteen saavuttamiseksi pelastustoimi toteuttaa yhteistyössä muiden vastuuviranomaisten kanssa asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelman ja pyrkii lisäämään turvallisuutta parantavan tekniikan käyttöä. Onnettomuuspaikalle saapuvan pelastuslaitoksen ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaikaa kiireellisissä tehtävissä lyhennetään. Lisäksi tavoitteena on, että pelastustoimi kykenee toimimaan nopeasti onnettomuustilanteissa riskejä vastaavasti ja osallistumaan kansainväliseen pelastuspalveluun.

Pelastustoimi ja
häätakeskuslaitos

Häätakeskustoiminnan visiona on, että Suomessa on v. 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Häätakeskuslaitos, joka ensimmäisenä toimijana vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti. Häätakeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoteen 2015 mennessä siten, että verkottuneet häätakeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa.

Maahanmuuttohallinnon, turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja paluumuuttajien muuttovalmennuksen kustannuksiin esitetään yhteensä 82,9 milj. euroa. Hakemusruuhkien purkamiseen maahanmuuttovirastolle ehdotetaan 2,7 milj. euroa. Turvapaikanhakijoiden määrän vähentymisestä johtuen vastaanoton menojen arvioidaan v. 2012 olevan n. 23 milj. euroa alemmat kuin mitä keväällä arvioitiin.

Maahanmuutto

Maahanmuuttoviraston käsiteltäväksi tulevien asioiden kokonaismäärä on noussut vuosittain. Määrien ennakoidaan kasvavan myös v. 2012. Vuonna 2010 vireille tuli yhteensä n. 52 000 asiaa. Useissa asiaryhmissä oli kasvua, esimerkiksi opiskelijoiden oleskelulupahakemuksissa, työntekijän oleskeluluissa ja perheenyhdistämisasi-oissa. Ainoa selkeä vähennys oli turvapaikkahakemuksissa. Vuonna 2010 tuli maahan yhteensä 4 018 turvapaikanhakijaa. Ilman huoltajaa tulneiden alaikäisten määrä oli 329, mikä oli 41 % vähemmän kuin edellisenä vuonna. Määrien arvioidaan edelleen laskevan v. 2011.

Maahanmuuton avulla voidaan paikata mahdollista tulevaa työvoiman niukkuutta ja vahvistaa myös osaamispohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla voisi muuten kaventaa. Työperustei-nen maahanmuutto tulee lisääntymään ja monilla toimialoilla maa-hanmuutolla on huomattava merkitys työvoiman saatavuuden kan-nalta.

Maahanmuuttajien kotouttamistoimien johto kootaan hallitusoh-jelman mukaisesti työministerin vastuulle, joten kotoutumiseen kohdennettavat määrärahat on esitetty työ- ja elinkeinoministeriön pääluokassa.

Puolustusministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 853 milj. euroa, mikä on 3 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahojen vähennys aiheu-tuu hallitusohjelman mukaisista menovähennyksistä, joiden yhteis-määrä v. 2012 on 46 milj. euroa mukaan lukien hallinnonalalle osoi-tettu osuus valtionhallinnon yleisistä säästöistä. Vuodelta 2011 on toimitusten viivästysten johdosta siirretty vuodelle 2012 tilausval-tuuksien maksatusmäärärahoja 49 milj. euroa.

Vuoden 2012 talousarvioesityksen mukaisista uusista ja aiemmin myönnettyistä puolustusvoimien tilausvaltuuksista aiheutuu menoja v. 2012 yhteensä 840 milj. euroa ja talousarviovuoden jälkeisinä vuosina yhteensä 1 327 milj. euroa. Vuoden 2012 talousarvioesi-tyksen mukainen määrärahataso hallitusohjelman mukaiset me-novähennykset huomioiden edellyttää välittömiä sopeuttamistoi-menpiteitä ja puolustusvoimien toiminnan tasoa joudutaan laske-maan.

Puolustusvoimien tehtäviä ovat Suomen sotilaallinen puolustami-nen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansain-väliseen kriisinhallintaan. Näistä tärkein tehtävä on Suomen soti-laallinen puolustaminen, joka muodostaa perustan muiden tehtävien suorittamiselle. Suomen sotilaallinen puolustaminen toteutetaan yl-läpitämällä ajantasaista ja turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puo-lustuspoliittisen selonteon määrittämien toimintalinjojen mukaises-ti. Puolustusvoimille osoitettuja voimavaroja kohdennetaan siten, että priorisoidut tehtävät voidaan toteuttaa kaikissa tilanteissa.

**Puolustusministeriön
hallinnonala
(pääluokka 27)**

Sotilaallinen
maanpuolustus

Vuonna 2012 valmistellaan puolustusvoimien toiminnan ja rakenteiden uudistusta. Uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Uudistuksella luodaan 2020-luvun vaatimuksia vastaava tasapainoinen sodan ja rauhan ajan kokonaisuus. Uudistus on välttämätön, jotta puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen voidaan kohdentaa riittävät resurssit.

Puolustusvoimien toimintamenoihin ehdotetaan määrärahoja 1 712 milj. euroa, mikä on 14 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Lisäys johtuu palkkausten sopimustarkistuksesta ja ennakkolisesta kustannustasotarkistuksesta.

Puolustusvoimien ravitsemispalvelut yhtiöitetään 1.1.2012 alkaen. Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen henkilöstö, lukuun ottamatta puolustusvoimille jäävien ravitsemispalvelujen hallintotehtävien hoitamiseen tarvittavia henkilöitä, siirtyy kokonaisuudessaan uuden osakeyhtiön palvelukseen. Siirtyvän henkilöstön määrä on n. 560 henkilöä. Ravitsemuspalvelut avataan kilpailulle viimeistään neljän vuoden siirtymäajan kuluttua.

Puolustusmateriaalihankintoihin ehdotetaan määrärahoja 712 milj. euroa, mikä on 26 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Vähennys aiheutuu pääosin hallitusohjelman mukaisista menovähennyksistä.

Puolustusministeriön hallinnonalalle sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin ehdotetaan määrärahoja 67 milj. euroa, mikä on 7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Määrärahan kasvu aiheutuu pääosin varalla -kohdan määrärahan lisäyksestä.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 16 196 milj. euroa, missä on lisäystä 902 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna johtuen lähinnä yleisten valtionosuus-, energiaverotuki- ja eläkemenojen kasvusta. Hallinnonalan määrärahoista kunnille maksettavien avustusten osuus on 52 %. Muita merkittäviä eriä ovat valtion maksamat eläkkeet ja korvaukset (26 % hallinnonalan menoista) ja maksut EU:lle (11 % hallinnonalan menoista).

Verohallinnon painopistealueina ovat mm. uudet asiakkaat, ulkomaiset yritykset ja harmaan talouden torjunnan edistäminen. Harmaan talouden torjuntaan liittyvinä hankkeina toteutetaan verovelkatietojen julkistamishanke, jota varten rakennetaan suorakäyttöinen kyselyjärjestelmä. Lisäksi rakennuslalla otetaan käyttöön kuvallinen verotunniste sekä kulkulupa ja urakkatietojen ilmoittamisenmenettely, joiden avulla voidaan valvoa mm. onko tunnistekortin haltija merkitty Verohallinnon rekisteriin ja on siten verovalvonnan piirissä. Verohallinnon organisaatiouudistus etenee uuteen vaiheeseen, kun siirrytään toimialamalliin ja alueellisista verovirastoista luovutaan.

Sotilaallinen
kriisinhallinta

**Valtiovarain-
ministeriön
hallinnonala
(pääluokka 28)**

Vero- ja tullihallinto

	<i>Tullilaitoksen</i> organisaatiota ehdotetaan uudistettavaksi siten, että nykyiset Tullihallinto, tullipiirit ja tullilaboratorio muodostavat Tullihallinto-nimisen viranomaisen, jonka toimialueena on koko maa. Tullilaitos jatkaa sähköiseen asiointiin liittyvien EU-laajuisten järjestelmien kehittämistä. Samalla tullilaitos varautuu Vaalimaan raja-aseman laajentamiseen, jonka on tarkoitus valmistua vuosien 2013 ja 2014 vaihteessa. Verohallinnolle ja Tullilaitokselle ehdotetaan yhteensä 7,4 milj. euroa harmaan talouden torjuntaan.
Palvelut valtioyhteisölle	<i>Valtiokonttori</i> jatkaa keskeisten konsernitason hankkeiden mm. talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän Kiekun kehittämistä ja jatkaa toimintojensa sopeuttamista valtion eläkkeiden maksun siirryttyä Kuntien eläkevakuutuksen hoidettavaksi vuoden 2011 alussa. <i>Valtion IT-palvelukeskus</i> siirtyy palvelujen tuottamisessa omara-hoitteisuuteen vuonna 2012. <i>Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksessa</i> sitou-tuu Kiekun käyttönoton konversio- ja projektityöhön tilapäisesti 34 henkilötyövuotta.
Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	Luvussa 6, hallinnon kehittäminen, käsitellään tarkemmin koko valtionhallinnon taseisia ICT-ratkaisuja. <i>Tilastokeskuksen</i> merkittävimmät hankkeet tilasto- ja palvelutuo-tannon parantamiseksi ovat kuntatilastoinnin ja tutkijapalveluiden (ml. mikrosimuloinnin) kehittäminen. Tilastokeskus toteuttaa vuo-sina 2011—2012 aikuisten taitotasotutkimuksen (PIAAC) maksul-lisena palvelutoimintana, mikä lisää henkilötyövuosien määrää ti-lapäisesti yli 30:llä. Pakollisiin EU-säädöksistä johtuviin hankkei-siin osoitetaan 0,5 milj. euroa sekä uusiin kehittämishankkeisiin yhteensä 0,6 milj. euroa. <i>Väestörekisterikeskus</i> uudistaa rakennus- ja kiinteistötietojen kä-sittelyä. Hankkeen tavoitteena on automatisoida rakennus- ja kiin-teistötietojen käsittelyprosesseja ja saavuttaa näin tuottavuushyöty-jä, jotka kohdentuvat kunnille, maistraateille, Maanmittauslaitok-selle ja Verohallinnolle. Hankkeeseen osoitetaan valtion tuottavuusrahaa yhteensä 2,7 milj. euroa sekä määrärahaa 0,2 milj. euroa.
Valtion alue- ja paikallishallinto	<i>Aluehallintovirastojen</i> toimintaa vakiinnutetaan ja yhteistä tieto-hallintoa uudistetaan. Tähän tarkoitukseen virastolle osoitetaan 1,5 milj. euron määrärahan lisäys. <i>Maistraattien</i> toimintamääräraha on 34,5 milj. euroa. Maist-raatit toteuttavat perhelehtien digitalisointia koskevan tuottavuus-hankkeen. Hankkeelle osoitetaan valtion tuottavuusrahaa yhteensä 2,5 milj. euroa.
Kuntien tukeminen	Peruspalvelujen järjestämiseen tarkoitettuun valtionosuuteen eh-dotetaan 8 433 milj. euroa, missä on lisäystä 394 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahaan sisältyy korottavina tekijöinä erityisesti 3,7 prosentin suuruisena indeksitar-

kistuksena n. 282 milj. euroa, nelivuotiskausittain tehtävänä kustannustenjaon tarkistuksena n. 373 milj. euroa sekä kuntien verotulomenetysten kompensaatina 263 milj. euroa. Toisaalta valtionosuuteen kohdennetaan hallitusohjelman mukaisena tilapäisenä valtionosuusprosentin alentamisena säästöä 631 milj. euroa.

Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Ahvenanmaan maakunnalle maksettavat tulonsiirrot on arvioitu yhteensä 288 milj. euroksi, missä on lisäystä 73 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Ahvenanmaan tasoitusmaksun perusteena ovat valtion varsinaiset tulot, joiden arvioidaan kasvavan talouskehityksen johdosta sekä hallitusohjelmaan sisältyvien veroratkaisujen johdosta. Lisäksi ehdotetaan 50 milj. euron ylimääräistä määrärahaa maakunnalle sähkökaapeliyhteyden rakentamiseksi maakunnan ja Manner-Suomen välille.

Valtion maksamiin eläkkeisiin ja korvauksiin ehdotetaan 4 285 milj. euroa, missä on lisäystä 229 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu johtuu lähinnä uusien alkavien eläkkeiden voimakkaasta kasvusta aiempiin vuosiin verrattuna.

Suomen jäsenosuutta Kansainvälisessä valuuttarahastossa ehdotetaan korotettavaksi 1 263,8 miljoonasta erityisestä nosto-oikeudesta 2 410,6 miljoonaan erityiseen nosto-oikeuteen Suomen Pankin varoilla. Lisäksi ehdotetaan, että valtioneuvosto voisi myöntää vastavakuuksia vaatimatta 2 410,6 miljoonan erityisen nosto-oikeuden suuruisen valtioneuvoston jäsenosuuden käytöstä Suomen Pankille mahdollisesti aiheutuvien tappioiden varalta.

Suomen maksuosuuksiin Euroopan unionille ehdotetaan 1 850 milj. euroa, missä on lisäystä 90 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Suomen maksuosuus arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvista maksuista kasvaa EU-budjetin kasvun ja talouskehityksen johdosta.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 6 663 milj. euroa, missä on vähennystä 67 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Yliopistojen pääomasijoitusten vähentävä vaikutus vuosivertailuun on 236 milj. euroa. Määrärahasoa alentavat lisäksi mm. hallitusohjelmassa sovitut, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitukseen, oppilaitosten perustamiskustannusten valtionosuuteen, vapaan sivistystyön rahoitukseen, Suomen Akatemian tutkimusvaltuuteen, teattereiden, orkestereiden ja museoiden rahoitukseen kohdistuvat säästöt sekä kaikkia hallinnonaloja koskettavat, toimintamenoihin ja hankintamenoihin kohdistuvat säästöt. Määrärahalisäykset kohdistuvat hallitusohjelman mukaisesti perusopetuksen laadun parantamiseen, tutkimusinfrastruktuuripanostuksiin sekä nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoon.

Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahoista pääosan muodostavat määrärahat yliopistojen valtionrahoitukseen ja tieteen

Ahvenanmaan
maakunnan tukeminen

Valtion eläkemenot

EU ja kansainväliset
järjestöt

**Opetus- ja
kulttuuriministeriön
hallinnonala
(pääluokka 29)**

Opetuksen ja kulttuurin valtionosuudet	tukemiseen sekä valtionosuudet ja -avustukset ammattikorkeakouluopetukseen, yleissivistävään koulutukseen, ammatilliseen koulutukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön sekä kulttuuriin, taiteeseen, liikuntatoimeen ja nuorisotyöhön. Valtio ja kunnat rahoittavat pääosan opetus- ja kulttuuritoimen menoista. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahaan sisältyvistä tieteen sekä kulttuurin, taiteen, liikuntatoimen ja nuorisotyön menoista yhteensä 49,3 % rahoitetaan veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroista.
	Kuntien ja muiden koulutuksen järjestäjien koulutuspalvelujen sekä kulttuuritoimen valtionrahoitus määräytyy pääosin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän mukaisesti yksikköhintojen ja suorittemäärien perusteella. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 2,7 mrd. euroa, mistä valtionosuuksien vuoden 2012 indeksitarkistuksen osuus on 805 milj. euroa. Perusopetuksen laadun parantamiseen kuten ryhmäkokojen pienentämiseen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan kehittämiseen ehdotetaan 10 milj. euron lisämäärärahaa.
Yliopistojen ja tieteen rahoitus	Hallituksen päätöksen mukaisesti vapaan sivistystyön oppilaitosten valtionosuuksiin kohdennetaan yhteensä 11,5 milj. euron säästö. Teattereiden ja orkestereiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin sekä valtionosuuksiin ja -avustuksiin museoilta kohdennetaan kumpaanakin 5 milj. euron säästö. Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelujen luvussa 7 peruspalvelubudjettitarkastelu. Yliopistojen rahoitusjärjestelmän mukaisen yliopistoindeksin kustannusvaikutus vuodelle 2012 on n. 56 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti yliopistojen rahoitusta leikataan v. 2012 siten, että indeksikorotuksesta toteutetaan vain puolet. Tämän lisäksi yliopistojen rahoitusta vähennetään yhteensä 50 milj. eurolla leikkaamalla Aalto-yliopistolle ja muille yliopistoille aiemmin päätettyä lisärahoitusta. Toisaalta on kuitenkin varauduttu yliopistojen työnantajan työttömyysvakuutusmaksujen korvaamiseen täysimääräisesti vuodesta 2012 lähtien.
Opintotuki	Suomen Akatemian valtuuden kokonaistasoon esitetään hallitusohjelmasta johtuen yhteensä n. 12 prosentin leikkausta v. 2012. Hallitusohjelman mukaisesti tutkimusinfrastruktuureihin osoitetaan yhteensä 8,5 milj. euron lisäpanostus, josta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle 4 milj. euroa talousarviovuonna. Opintotuen rakenteellisen kehittämisen vaikutuksesta ja toisaalta tuen saajamäärän laskun vuoksi opintorahaan ja opintotuen asumislisään on varattu rahoitusta 6 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuen arvioitu käyttö sen sijaan kasvaa siten, että rahoituksen tarve lisääntyy n. 6 milj. eurolla.
Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta	Osana opiskeluun soveltumattomuutta koskevan lainsäädännön uudistamista perustetaan opiskelijoiden oikeusturvalautakunta, jon-

ka on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2012. Lautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena oppilaitosten tekemissä opiskeluoikeuden peruuttamista ja palauttamista koskevissa valitusasioissa.

Nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen aloitetaan yhdessä työ- ja elinkeinoministeriön kanssa. Vuonna 2012 lisäpanostus tähän tarkoitukseen on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle 14 milj. euroa. Rahoitus kohdistetaan nuorisotyölle ja vapaan sivistystyön rahoitukseen. Nuorten yhteiskuntatakuuta käsitellään myös työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan yleisperusteluissa kohdassa työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka.

Kulttuuripolitiikan tavoitteena on kulttuurin perustan turvaaminen, luovan työn tekijöiden työllisyyden ja toimeentulon parantaminen, kulttuuripalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden edistäminen sekä kulttuurin ja luovan talouden vahvistaminen. Lisäksi kulttuuripolitiikan tavoitteena on varmistaa kulttuuriperinnön säilyminen muistiorganisaatioiden avulla. Liikuntapolitiikassa tavoitteena on vahvistaa liikunnan asemaa peruspalveluna, lisätä liikunnallista elämäntapaa ja varmistaa liikuntapalveluiden yhdenvertainen saatavuus sekä rakentaa pohjaa menestykselle kansainvälisessä huippu-urheilussa. Nuorisotyössä ja nuorisopolitiikassa painotetaan nuorten aktiivista kansalaisuutta ja nuorten sosiaalista vahvistamista erityisesti nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä kehittämällä.

Kansallismuseon hallinnansiirto Senaatti-kiinteistöille toteutetaan ja Kansallismuseon maanalaisten uudistilojen arvioidaan valmistuvan v. 2012.

Valtion taidemuseon säätioittämisen valmistelu käynnistetään siten, että säätioittäminen voidaan toteuttaa vuoden 2014 alusta.

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus (MEKU) aloittaa toimintansa 1.1.2012, kun lakiuudistuksen myötä Valtion elokuvatarkastamon toiminta nykyisellään päättyy.

Nuorisotyöhön kohdistuva hallitusohjelman mukainen säästö korvataan kohdistamalla veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovaroja nuorisotyön edistämiseen. Vuonna 2012 säästö on 3 milj. euroa.

Arpajaislain mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteen, taiteen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkauksen voittovaroja arvioidaan kertyvän n. 520,4 milj. euroa. Voittovaroista käytetään jakosuhdelain mukaisesti 25 % urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen, 9 % nuorisotyön edistämiseen.

Nuorten yhteiskuntatakuu

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

Veikkausvoittovarojen käyttö

**Maa- ja
metsätalousministeriön
hallinnonala
(pääluokka 30)**
Maaseudun kehittäminen

seen, 17,5 % tieteen edistämiseen ja 38,5 % taiteen edistämiseen. Tieteen menoista 25 % rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten tuotoilla. Taiteen, kulttuuri-, museo- ja kirjastotoimen, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen (ml. kulttuurin valtionosuudet) kokonaismäärästä 65 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 704 milj. euroa, missä on vähennystä 124 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Tavoitteena on maaseudun säilyminen elinvoimaisena kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä. Lisäksi haasteena on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottuminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Määrärahat vähenevät n. 0,7 milj. euroa, mikä johtuu osin maaseudun elinkeinojen kehittämisen valtionavun supistumisesta. Valtakunnalliseen maaseudun kehittämiseen liittyvät määrärahat siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle.

Maatalous

Tavoitteena on maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuuden ja kilpailukykyyn turvaaminen sekä tuotannon jatkuminen koko Suomessa, kotimaisen elintarvikeketjun tarvitseman laadukkaan raaka-aineen tuottaminen sekä kuluttajien arvojen ja odotusten huomioon ottaminen koko elintarvikeketjussa sekä maataloustuotannon ravinteknisen tuen ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen. Tavoitteisiin pyritään EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kansallisen tukipolitiikan, tutkimuksen ja neuvonnan keinoin. Määrärahat vähenevät 90 milj. euroa, mikä johtuu osaksi siitä, että Maatilatalouden kehittämisrahastoon ei esitetä talousarviosta tehtävää siirtoa, luopumistukiin osoitetaan n. 28,5 milj. euroa vähemmän varoja ja maatalouden kansallinen tuki sekä maatalouden ympäristötuki vähenevät yhteensä 24,1 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaiset ”vihreän talouden” lisäykset ovat 1,58 milj. euroa, mikä kohdennetaan mm. tutkimukseen ja luomualan ja lähiruuan kehittämisohjelmiin. Maatalouden osuus pääluokan määrärahoista on 76,3 %.

Elintarvikkeiden
turvallisuus ja laatu

Tavoitteena on ihmisten, eläinten ja kasvien terveyden sekä ympäristön suojeleminen, kuluttajiin kohdistuvien riskien vähentäminen sekä eläinten hyvinvoinnin korkean tason ylläpitäminen ja parantaminen. Hallitusohjelman mukaisena menosäästönä vähennetään kasvintuhoajien torjuntamenoista 0,5 milj. euroa.

Kala-, riista- ja porotalous

Tavoitteena on kala- ja riistakantojen kestävä ja monipuolinen käyttö. Poliittikkasektorin määrärahojen taso vähenee 4,9 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Vesitalous

Tavoitteena on turvata yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä vesitalous sekä varautua turvallisuudelle, terveydelle ja ympäristölle aiheutuviin riskeihin. Määrärahojen taso laskee 7,0 milj. euroa pääosin hallitusohjelmassäästöjen johdosta.

Tavoitteena on hyödyntää paremmin hakkuumahdollisuuksia lisäämällä kotimaisen aines- ja energiapuun käyttöä, turvata metsien puuntuotannon kestävyys ja metsätalouden kannattavuus sekä turvata metsäluonnon monimuotoisuuden säilyminen. Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla Kansallinen metsäohjelma 2015:n toimenpiteitä. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen vähenee 15,8 milj. eurolla verrattuna vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon. Pienpuun energiatukeen ehdotetaan 7,25 milj. euroa ja koska vuodelta 2011 siirtyviä eriä tulee olemaan n. 9,75 milj. euroa, on v. 2012 käytettävissä pienpuun energiatukeen yhteensä 17 milj. euroa. Pienpuun energiatukeen kohdistuu hallitusohjelman mukaisena säästönä 5 milj. euroa. Suunniteltua Metso-rahoitusta vähennetään hallitusohjelman mukaisena säästötoimenä 4 milj. euroa. Vähennys on 3 milj. euroa verrattuna vuoden 2011 talousarvioon.

Hallitusohjelman mukaan Metsähallituksen tuloutusta lisätään vuositasolla 20 milj. eurolla. Tuloutuksen korotukseksi v. 2012 vuoden 2011 tuloksesta ehdotetaan 10 milj. euroa.

Tavoitteena on, että kiinteistö- ja maastotietojärjestelmä turvaa osaltaan yksityisen maanomistuksen sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon saatavuuden. Maa- ja metsätalousministeriölle kohdistetuista hallitusohjelman mukaisista säästöistä suunnataan maanmittauslaitokselle 3 milj. euron ja kiinteistötoimitusten tukemiseen 0,5 milj. euron säästö.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 2 375 milj. euroa, mikä on 316 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Tämä johtuu pääasiassa liikenneverkon kehittämiseen osoitettavien määrärahojen lisääntymisestä, koska käynnissä on useita isoja jo aiemmin päätettyjä liikenneinvestointeja. Määrärahasta liikenneverkoille ehdotetaan osoitettavaksi 1 662 milj. euroa, liikenteen viranomaispalveluihin 40 milj. euroa, liikenteen tukemiselle ja ostopalveluille 202 milj. euroa, viestintäpalveluille ja -verkoille sekä viestinnän tukemiseen 20,3 milj. euroa sekä tutkimukseen 42,6 milj. euroa. Hallintoon ja toimialan yhteisiin menoihin ehdotetaan käytettäväksi 408 milj. euroa, mihin sisältyvät hallinnonalan arvonnalisäveromenot.

Hallinnonalan virastojen ja laitosten maksullisen toiminnan ja muiden tulojen määräksi arvioidaan noin 195 milj. euroa. Veroluonteisten maksujen tulokertymäksi arvioidaan noin 116 milj. euroa.

Hallinnollisia tehtäviä hoitavan Viestintäviraston 38,6 milj. euron toimintamenot rahoitetaan pääosin viraston maksutuloilla. Määräraharahoituksen osuus on 8,8 milj. euroa. Suoraa tukea toimialalle ehdotetaan sanomalehdistön tukemiseen 0,5 milj. euroa. Valtion talousarvion ulkopuoliseen televisio- ja radiorahastoon perittävillä televisionmaksuilla rahoitetaan Yleisradio Oy:n toimintaa arviolta n. 461 milj. eurolla.

Metsätalous

Metsähallitus

Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala (pääluokka 31)

Viestintäpolitiikka

Liikennepolitiikka	Valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteutukseen ehdotetaan rahoitusta vuodelle 2012 siten, että valtiontukiin osoitetaan yhteensä 11 milj. euroa. Liikennepalvelujen osalta liikennepolitiikkaa toteutetaan käyttämällä lainsäädännön ja ohjauksen keinoja sekä ostamalla liikenteen palveluja turvallisen ja ympäristöystävällisen liikennepalvelujärjestelmän luomiseksi. Juna-, meri-, lento- ja linja-autoliikennepalvelujen ostoilla ja tuilla turvataan peruspalvelutasoiset liikkumistarpeet koko maassa sekä edesautetaan liikenteen palvelujen säilymistä. Liikenneviraston toimintamenoiksi arvioidaan 87 milj. euroa ja perusväylänpidon menoiksi 1 014 milj. euroa, josta määräraharahoituksen osuus on 935 milj. euroa. Perusväylänpidossa asetetaan hallitusohjelman mukaisesti etusijalle raideliikenne kohdistamalla siihen 20 milj. euron lisärahoitus v. 2012. Väylästä kunnossapitoon jokapäiväisen liikkumisen turvaamiseksi käytetään yhteensä 552 milj. euroa. Yksityisteiden valtionapuun ehdotetaan 8 milj. euroa. Muiden kuin Finavian vastuulla olevien, säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevien lentokenttien avustamiseen ehdotetaan 1 milj. euroa. Liikenteen turvallisuusviraston menoiksi arvioidaan 130 milj. euroa, josta 90 milj. euroa rahoitetaan maksutuloilla ja 40 milj. euron määrärahalla. Liikenteen tukemiseen ja ostopalveluihin ehdotetaan yhteensä 202 milj. euroa, josta merenkulun ja muun vesiliikenteen edistämiseen osoitetaan 93 milj. euroa, joukkoliikenteen palvelujen ostoihin ja kehittämiseen 97 milj. euroa, mistä junien kaukoliikenteen ostoihin 33 milj. euroa. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostoihin ja kehittämiseen ehdotetaan 11 milj. euroa.
Liiketoiminta	Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa ovat valtion yhtiöt Finavia Oyj ja Finnipilot Pilotage Oy, joiden tavoitteena on tukea liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista.
Tutkimus	Ilmatieteen laitoksen menoiksi arvioidaan 65 milj. euroa, josta 22 milj. euroa rahoitetaan tuloilla ja 43 milj. euroa määrärahalla. Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuurikartalle hyväksytylle ICOS-hankkeelle eli kasvihuonekaasupäästöjen seurantahankkeen Suomeen sijoittuvan päämajan infrastruktuurin valmisteluun, suunnitteluun ja rakentamiseen varataan 1 milj. euroa.
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala (pääluokka 32)	Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 3 367 milj. euroa, jossa on vähennystä 56 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon nähden. Vähennys johtuu hallitusohjelmassa sovittujen elinkeinotukien, uusiutuvan energian tukien sekä kaikkia hallinnonaloja koskettavien toimintamenoihin ja hankintamenoihin kohdistuvien menosäästöjen toteuttamisesta. Em. säästöt ovat hallinnonalalla v. 2012 yhteensä reilut 75 milj. euroa. Toisaalta hallinnonalan määrärahoja lisää viennin rahoituksen valtuuksien käytöstä johtuvien maksatusten ajoitusten tarkentuminen

sekä energiatukien maksatusmäärärahojen ja uusiutuvan energian määrärahojen kasvu. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti on pääluokan määrärahoja lisätty erityisesti työllisyyttä ja kasvua edistäviin toimiin, varsinkin pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistymisen parantamiseksi.

Hallitusohjelman mukaisesti kotouttamistoimien johto kootaan työministerin vastuulle ja poikkihallinnollista yhteistoimintaa vahvistetaan. Tähän liittyen kotouttamisasioihin liittyvä henkilöstö ja ao. määrärahat siirretään sisäasiainministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön 1.1.2012 alkaen. Hallitusohjelman mukaisesti myös maa- ja metsätalousministeriön maatalousosaston maaseudun kehittämisyksikön maaseutupolitiikkajaoston henkilöstö ja ao. määrärahat siirretään työ- ja elinkeinoministeriöön 1.1.2012 lukien.

Hallinnon määrärahoiksi ehdotetaan 394 milj. euroa, josta Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskukset) toimintamenoihin 204 milj. euroa.

Hallinto

ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun kehittämistä, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot.

ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle ja muut ministeriöt vastaavat toiminnallisesta ohjauksesta omilla toimialoillaan.

Innovaatiopolitiikan ja yritysten kansainvälistymisen politiikkalohkon määrärahoiksi ehdotetaan 814 milj. euroa, jossa on vähennystä 13 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen

Teknologian tutkimuskeskus VTT:n määrärahoiksi ehdotetaan 93 milj. euroa, jossa on kasvua 6,6 milj. euroa edellisen vuoden talousarvioon verrattuna. Yritysten kansainvälistymisavustuksen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 17,7 milj. euroa. Osana hallitusohjelmassa hyväksyttyjä elinkeinotukien leikkauksia vähennetään Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen (Tekes) avustusten myöntämisvaltuuksia 48,9 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tavoitteena on lisätä innovatiivisten, nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrää. Keskeisiä toimenpiteitä ovat innovaatio- ja tutkimusavustuksen suuntaaminen lisääntyvästi tukemaan alkavien yritysten kasvua ja julkisen kasvurahoituksen riskinoton lisääminen. Lisäksi huomioidaan palvelutuotannon kasvava rooli innovaatiopolitiikassa.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 1 201 milj. euroa, jossa on vähennystä runsaat 156 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Näiden lisäksi työllisyys- ja yrityspolitiikkaa toteutetaan myös osalla Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka -lukuun sisältyvistä määrärahoista. Lisäksi eräitä työvoimapolitiittisia toimenpiteitä sekä työvoimakoulutukseen osallistuvien opintososiaaliset tuet rahoitetaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta.

Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painotuksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle, investoinneille ja vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Toimenpiteitä suunnataan pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritysten rahoituksen saatavuuden turvaamiseen. Yritysten kehittymistä, muutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta ja yritysten kehittämistoimenpiteitä.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan työttömyysjakson varhaisessa vaiheessa. Kouluttamattomat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimuskoulutukseen tai muihin työssä oppimisen muotoihin. Nuorten yrittäjyyttä tuetaan räätälöimällä alkavan yrittäjän palveluja nuorten tarpeisiin. Valmistellaan nuorten yhteiskuntatakuu. Tarjotaan alle 25-vuotiaille nuorille ja alle 30-vuotiaille vastavalmistuneille työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorten yhteiskuntatakuuseen liittyen määrärahaa ehdotetaan lisättäväksi yhteensä 55 milj. euroa, josta 36 milj. euroa työllisyys-, koulutus- ja erityistoimiin, 14 milj. euroa opetus- ja kulttuuriministeriön sekä 5 milj. euroa sisäasiainministeriön pääluokkaan. Työttömiin ja työmarkkinoille tulevien työnhakijoiden osaamista ja työkykyä parannetaan, alennetaan työnantajan työllistämisen kynnystä ja lisätään alueellista ja ammatillista liikkuvuutta. Pitkäaikaistyöttömien osallistumista palkkatukityöhön, koulutukseen ja muihin palveluihin lisätään. Työllisyys-, koulutus- ja erityistoimiin on lisätty tähän liittyen 13,5 milj. euroa. Työpankkitoiminnan laajentamiseen liittyen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan on lisätty 1,5 milj. euroa. Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään hallituskauden kestävä määräaikainen kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Kokeiluun liittyen vuodelle 2012 ehdotetaan 5 milj. euron lisäystä. Työ- ja elinkeinotoimistojen, Kelan ja kuntien yhteisten työvoiman palvelukeskusten toimintamallia ryhdytään laajentamaan koko maan kattavaksi, laajentamiseen liittyen määrärahoja lisätään 5 milj. euroa.

Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimenpiteiden määrärahoiksi ehdotetaan 481 milj. euroa, yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tuen myöntämisvaltuudeksi n. 15 milj. euroa. Työllisyysperusteisten investointien avustamiseen ehdotetaan 4 milj. euron valtuutta. Työvoimakoulutuksessa on vuonna 2012 keskimäärin 18 800 henkilöä, ja työllisyysmäärärahoilla työllistettyjä on keskimäärin 28 400 henkilöä.

Erityisesti alkavien yritysten ja kasvavien yritysten rahoittamisessa Finnvera Oyj:llä on keskeinen rooli. Finnvera-konsernin pk-yrityksiin kohdistuvassa pääomasijoitustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota aivan varhaisimman vaiheen yritysten oman pääoman tarpeeseen. Finnveran riskinottomahdollisuuksia lisätään. Finnvera Oyj:n korkotukilainavaltuuksiksi ehdotetaan 263 milj. euroa. Luottotappiokorvauksia yhtiölle arvioidaan maksettavan 33 milj. euroa.

Viennin rahoituksen turvaamiseksi käyttöön otettu, Suomen Vientiluotto Oy:n hallinnoima väliaikainen jälleenrahoitusmalli päättyi kesäkuussa 2011, maksatuksiin arvioidaan tarvittavan 400 milj. euroa vuonna 2012.

Energiapolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan 235 milj. euroa, jossa on lisäystä 98 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Energiatuen myöntämisvaltuudeksi ehdotetaan 80 milj. euroa. Energiatuen valtuudesta varataan 50 milj. euroa liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitosten tukemiseen. Uusiutuvan energian tuotantotuen määrärahaksi ehdotetaan 98 milj. euroa.

Energiapolitiikka

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään kasvihuonekaasujaan 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen on vähennettävä päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maanpäällisen liikenteen ja maatalouden) päästöjä 16 % vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisättävä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 %. Lisäksi liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % vuonna 2020. Tavoitteet merkitsevät muun muassa sitä, että energiankäytön kasvu täytyy taittaa laskuun jo tällä vuosikymmenellä.

Yritysten toimintaympäristön, markkinoiden sääntelyn ja työelämän politiikkalohkon määrärahoiksi ehdotetaan 22 milj. euroa.

Muut politiikkalohkot

Uudistetun kilpailulain myötä Kilpailuvirasto voi keskittyä aiempaa selkeämmin olennaisiin kilpailua rajoittaviin järjestelyihin. Kilpailuviraston määrärahoja lisätään 5,5 milj. eurosta 6,2 milj. euroon.

Valtioneuvoston periaatepäätöstä yritysten hallinnollisen taakan vähentämiseksi toteutetaan yhteistyössä keskeisten ministeriöiden, viranomaisten ja sidosryhmien kanssa. Voimassa olevan kuluttaja-

poliittisen ohjelman tulosten arvioinnin pohjalta valmistellaan uusi kuluttajapolitiittinen ohjelma. Kuluttajanäkökulman huomioon ottamista yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla vahvistetaan tiivistämällä yhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän sekä kuluttaja- ja kansalaisjärjestöjen kesken.

Hallitusohjelman mukaisesti kotouttamistoimien johto kootaan työministerin vastuulle. Kotouttaminen-politiikkalohkon määrärahoiksi ehdotetaan 113 milj. euroa, jossa on lisäystä 9,6 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon nähden.

Alueiden kehittämisen ja rakennerrahastopolitiikan määrärahoiksi ehdotetaan yhteensä 587 milj. euroa, josta 526 milj. euroa on Euroopan rakennerrahasto-ohjelmien toimeenpanon määrärahaa. Osana hallitusohjelmassa hyväksyttyjä menosäästöjä Maakunnan kehittämISRaha vähenee 32 milj. eurosta 13,6 milj. euroon v. 2012 ja Kainuun kehittämISRaha 56 milj. eurosta 44 milj. euroon.

Alueiden kehittämisestä on tarkemmin yleisperustelujen luvussa 5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastot.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 12,1 mrd. euroa, missä on lisäystä 592 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Määrärahatarpeen kasvu aiheutuu suurimmaksi osaksi hallitusohjelman mukaisten uudistusten toteuttamisesta, indeksikorotuksista sekä sosiaaliturva- ja toimeentuloturvaetuuksien menoarvioiden tarkistuksista.

Sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osuus sosiaalimenoista on vajaa viidennes. Valtion ohella sosiaalimenoja rahoittavat kunnat, työnantajat ja vakuutetut. Valtion osuus kustannuksista vaihtelee järjestelmittain siten, että työnantajilta ja vakuutetuilta perittävien maksuina rahoitetaan ensisijaisesti ansiosidonnaisia etuuksia. Toimeentuloturvajärjestelmissä valtio vastaa perusturvan rahoituksesta toimeentulotukea, peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea lukuun ottamatta. Lisäksi valtio takaa yrittäjäläkejärjestelmien rahoituksen riittävyyden. Kunnat vastaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä sekä toimeentulotuesta, joiden rahoittamiseen valtio osallistuu.

Perhe- ja asumiskustannuksiin ja eräisiin palveluihin ehdotetaan 2,5 mrd. euroa eli nousua 67 milj. euroa edelliseen talousarvioon verrattuna. Suurin lisäys 56 milj. euroa aiheutuu lapsilisämenojen kasvusta. Lapsilisiin ehdotetaan noin 1,5 mrd. euroa, jossa on lisäystä 4 % edelliseen talousarvioon verrattuna, mikä aiheutuu lähinnä lapsilisien indeksitarkistuksesta. Lapsilisää saavien perheiden ja lasten lukumäärä pienenee 2011 ja 2012, koska 17 vuotta täyttävien lasten lukumäärä on suurempi kuin syntyvien lasten lukumäärä.

Asumistuen määrärahan tarpeeksi arvioidaan 602 milj. euroa, joka on 6 milj. euroa vähemmän vuoteen 2011 verrattuna. Asumistuen perusteet on tarkoitus säilyttää vuoden 2011 tasolla siten, että enimmäisasumismenoja korotetaan tuensaajien vuokrakehitystä vastaavasti ja omavastuuosuuksia tarkistetaan yleisen kustannuske-

**Sosiaali- ja
terveysministeriön
hallinnonala
(pääluokka 33)**

Perhe ja
asumiskustannukset

Asumistuen uudistukset

hityksen mukaisesti. Lisäksi hallitusohjelmaan kirjatun asumistuki-uudistuksen mukaisesti asumistuen tulorajoja korotetaan vuoden 2012 tukiperusteissa työmarkkinatuen 100 euron korotusta vastaavasti, jotta yksin asuvalla työmarkkinatukea saavalla henkilöllä säilyy työmarkkinatuen korotuksen jälkeenkin oikeus täysimääräiseen asumistukeen. Tulorajojen korotukseen arvioidaan tarvittavan 5,0 milj. euroa v. 2012, vuositasolla jatkossa 8,5 milj. euroa.

Keskimääräisen asumistuen on arvioitu v. 2012 nousevan noin 6,7 % lähinnä vuokramenojen kasvun ja tulorajojen korotuksen vuoksi. Tuensaajien määrän arvioidaan alentuvan 800 henkilöllä v. 2012 työttömien tuensaajien määrän vähentyessä.

Työttömyysajan toimeentuloa parannetaan korottamalla peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea 100 eurolla kuukaudessa 1.1.2012 lukien, mikä sisältää indeksikorotuksen. Perusturvan tasokorotus lisää valtion menoja arviolta 221 milj. euroa v. 2012. Peruspäivärahan ja työmarkkinatuen täysimääräisenä maksettava etuus nousee 553 eurosta 653 euroon kuukaudessa. Samalla asumistuen tulorajoja nostetaan vastaamaan korotetun työmarkkinatuen tasoa.

Toimeentulotuen perusosaa korotetaan 6 prosentilla 1.1.2012 alkaen. Korotus sovitetaan kaikkiin perusosiin niiden välisten suhteiden mukaisesti. Nykyisen lain mukaiseen yksin asuvan henkilön toimeentulotuen perusosaan korotus olisi 25,15 euroa/kk, jolloin perusosaksi tulisi 444,26 euroa kuukaudessa. Uudistuksen määrärahan tarve arvioidaan 39 milj. euroksi v. 2012. Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan v. 2012 olevan 240 000.

Lisäksi yksinhuoltajien toimeentulotuen korottamiseen kohdennetaan 5 milj. euroa v. 2012. Yksinhuoltajien toimeentulotuen perusosaa korotetaan 10 prosentilla 1.1.2012 alkaen. Toimeentulotukea saavia yksinhuoltajaperheitä arvioidaan olevan v. 2012 noin 28 400.

Työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen korotukset ja asumistuki-uudistus säästävät toimeentulotukimenoja. Asumistuen omavastuurajan nostaminen vastaamaan korotetun työmarkkinatuen tasoa säästää valtion toimeentulotukimenoja arviolta 2,0 milj. euroa v. 2012. Peruspäivärahan korottamisen arvioidaan säästävän valtion toimeentulotukimenoja n. 20 milj. euroa v. 2012.

Toimeentulojärjestelmien rahoitus säilyy rakenteiltaan entisellään. Työnantajilta peritään sairausvakuutusmaksua, työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Työnantajien vakuutusmaksujen yhteismäärä nousee työeläkemaksujen kohotessa. Lisäksi työnantajat maksavat tapaturma- ja ryhmähenkivakuutusmaksua.

Vakuutetuilta peritään sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksua, palkansaajilta ja yrittäjiltä lisäksi sairausvakuutuksen päivärahamaksua. Lisäksi vakuutetuilta peritään työttömyysvakuutusmaksua ja työeläkevakuutusmaksua. Vakuutettujen sosiaalivakuutusmaksujen yhteismäärä nousee työeläkevakuutusmaksujen kohotessa.

Parannuksia
pienituloisten
toimeentuloon

Sosiaalivakuutusmaksut

Taulukko 14. Sosiaalivakuutusmaksut, % palkasta

	2010	2011	2012
Työnantajat:			
<i>Sairausvakuutus</i>			
Kaikki työnantajat	2,23	2,12	2,11
<i>Työttömyysvakuutus¹⁾</i>			
alempi maksu	0,75	0,80	0,8
ylempi maksu	2,95	3,2	3,2
<i>Työeläkevakuutus²⁾</i>			
Työnantajan keskimääräinen TyEl -maksu	16,9	17,1	17,3
Kiinteä maksu	16,7	16,9	17,3
Vakuutetut:			
<i>Sairausvakuutus</i>			
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>			
– <i>Sairaanhoitomaksu</i>			
Etuudensaajat (eläke- ja etuustulot)	1,64	1,36	1,39
Palkansaajat ja yrittäjät	1,47	1,19	1,22
<i>Työtulovakuutus</i>			
– <i>Päivärahamaksu</i>			
Palkansaajat	0,93	0,82	0,81
Yrittäjät	1,05	0,92	0,95
<i>Työttömyysvakuutus</i>	0,40	0,60	0,60
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>	4,5	4,7	5,2
53 vuotta täyttäneet	5,7	6,0	6,6
Yrittäjät ja maatalousyrittäjät:			
<i>Työeläkevakuutus, alle 53-vuotiaat</i>	21,2	21,6	22,5
53 vuotta täyttäneet	22,4	22,9	23,9

¹⁾ Työnantajan alempaa maksua maksetaan palkkasumman tiettyyn rajaan saakka. V. 2010 raja oli 1 846 500 euroa, v. 2011 1 879 500 euroa ja v. 2012 se on arviolta 1 932 000 euroa. Sen ylittävältä palkkasumman osalta maksetaan ylempää maksua.

²⁾ Työeläkemaksuissa on arvioitu tilapäinen alennus 0,6 % ja 0,4 % vv. 2010–2011, jolla on purettu työkyvyttömyyseläke-maksuista muodostunutta ylijäämää.

Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Työtulovakuutuksen rahoittavat työnantajat ja palkansaajat sekä yrittäjät. Valtio osallistuu työtulovakuutuksen rahoitukseen rahoittamalla vähimmäismääräiset päivärahat, osuuden yrittäjien sekä maatalousyrittäjien työterveyshuollosta ja pienen (0,1 %) osuuden vanhempainpäivärahoista. Työnantajien, palkansaajien ja yrittäjien osuus työtulovakuutuksen rahoitukseen v. 2012 on arviolta 2 347 milj. euroa ja valtion osuus arviolta 138 milj. euroa.

Sairaanhoitovakuutuksen kuluista valtio rahoittaa EU-maihin maksettavat sairaanhoitokorvaukset kokonaan, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset sekä osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoitovakuutuksen rahoittavat puoliksi vakuutetut arviolta 1 110 milj. euron osuudella ja valtio yhteensä arviolta 1 204 milj. euron osuudella. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Sairausvakuutuskorvauksien arvioidaan nousevan v. 2012 kaikkiaan n. 4,93 mrd. euroon (4,70 mrd. euroa v. 2011). Merkittävin kasvu aiheutuu sairaus- ja vanhempainpäivärahamenojen, lääkekorvaus- sekä matkakorvausmenojen kasvusta. Harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen ja sen kehittämishankkeisiin käytetään 90,2 milj. euroa (v. 2011 99,7 milj. euroa). Uusien lääkkeiden hyväksymiseksi erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon on varattu edelleen 8,4 milj. euroa. Sairaanhoitovakuutuksesta maksetaan v. 2012 suun terveydenhuollon kokeiluhankkeesta (vv. 2010—2013) ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilusta (YTHS -malli) (vv. 2011—2014) aiheutuvia korvauksia. Kokeiluihin käytetään n. 0,5 milj. euroa.

Sairausvakuutus-
korvaukset

Suun terveydenhuollon yhteistyöhanke on aloitettu Jyväskylässä ja laajennetaan asteittain koko maahan. Yhteistyöhankkeen piiriin voivat tulla potilaat, joiden arvioidaan terveyskeskuksen vastaanotokäynnillä olevan ehkäisevän hoidon tarpeessa. Potilaat voivat valita suun terveyttä edistävän hoitonsa joko yksityiseltä tai julkiselta sektorilta. Tarkoituksena on tukea potilaan kotihoitoa. Hoitokokonaisuuksia korvataan potilaalle kerran kokeilun aikana. Hankkeen jatkosta päätetään kokeilun jälkeen.

Hallitusohjelman mukaan korkeakouluopiskelijoiden tasavertainen asema terveyspalveluiden saatavuudessa on varmistettava. Ammattikorkeakoulujen opiskeluterveydenhuollon kokeilun tarkoituksena on selvittää, miten YTHS -malli soveltuu ammattikorkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämistavaksi. Kolmivuotisen kokeilun tulosten ja arvioinnin perusteella laaditaan jatkotoimenpide-ehdotukset korkeakouluopiskelijoiden terveydenhuollon järjestämiseksi.

Sairaus- ja vanhempainpäivärahojen sekä kuntoutusrahojen vähimmäistaso on sidottu kuluttajahintojen muutosta kuvaavaan kansaneläkeindeksiin, joka lisää valtion osuutta vähimmäispäivärahoista arviolta 5,0 milj. euroa v. 2012.

Työeläkkeet rahoitetaan pääosin työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Valtio osallistuu yrittäjä-, maatalousyrittäjä- ja merimieseläkkeiden rahoitukseen. Kansaneläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

Eläkkeet

Eläkemomenteille on v. 2012 varattu sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 4,43 mrd. euroa (4,26 mrd. euroa v. 2011). Kasvuksi arvioidaan noin 172 milj. euroa vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna. Kasvu aiheutuu valtion osuuden kasvusta

maatalousyrittäjien eläkkeisiin sekä takuueläke-, eläkkeensaajan asumistuki- ja vammaisetuusmenojen kasvusta.

Valtio rahoittaa kansaneläkkeet n. 2,4 mrd. euroa, takuueläkkeet 158 milj. euroa sekä eläkkeensaajan asumistuet 443 milj. euroa ja vammaisetuudet 554 milj. euroa. Lisäksi maatalousyrittäjien eläkkeisiin käytetään 569 milj. euroa, yrittäjäeläkkeisiin 114 milj. euroa ja merimieseläkkeisiin 55 milj. euroa ja maatalousyrittäjien tapaturmaeläkkeisiin 15 milj. euroa.

Eläkejärjestelmän yhtenäistämiseksi säädetään, että työttömyysturvan lisäpäiväoikeuden piirissä oleva henkilö voi saada takuueläkkeen 62-vuotiaana ilman takuueläkkeeseen tehtävää varhennusvähennystä. Aiemmin vastaava oikeus on ollut työ- ja kansaneläkkeelle jäävillä henkilöillä. Muutos lisää takuueläkemenoja n. 0,2 milj. euroa.

Eläkkeiden
indeksimuutokset ja
palkkakerroin

Työeläkeindeksin arvioidaan nousevan 3,6 % (v. 2011 nousu 1,35 %) vuoteen 2011 verrattuna. Kansaneläkeindeksin arvioidaan nousevan 3,9 % (v. 2011 0,4 %) ja palkkakertoimen 2,8 % vuoteen 2011 verrattuna (v. 2011 1,78 %). Arviot ovat talousarvioehdotuksen laadintavaiheen arvioita, jotka tarkentuvat lokakuussa 2011.

Taulukko 15. Indeksit ja palkkakerroin

	2010	2011	2012
Työeläkeindeksi	2 292	2 323	2 407
KEL-indeksi	1 502	1 508	1 567
Palkkakerroin	1,231	1,253	1,288

Työttömyysturva

Valtion työttömyysturvamenojen suuruudeksi arvioidaan v. 2012 yhteensä 2,18 mrd. euroa (1,92 mrd. euroa v. 2011). Työttömyysasteen on arvioitu laskevan vuoden 2011 7,9 prosentista 7,6 prosenttiin, mikä osaltaan vähentää työttömyyskassoille maksettavia valtionosuuksia ja peruspäiväraha- sekä työmarkkinatukimenoja. Peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotetaan, mikä puolestaan vaikuttaa valtionosuuksia lisäävästi myös ansioturvassa, aikuiskoulutustuessa ja vuorottelukorvauksissa.

Hallitusohjelman mukaisesti vuorotteluvapaan korvaustasoa lasketaan siten, että valtionosuus vähenee 6 milj. euroa v. 2012 ja vuositasolla 7,5 milj. euroa.

Valtion korvauksessa kuntouttavan työtoiminnan järjestämiseen arvioidaan v. 2012 kasvua 3,3 milj. euroa (17 %). Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan noin 19 000 henkilöä.

Veteraanit

Veteraanien tukemiseen esitetään yhteensä 308 milj. euroa, josta 163 milj. euroa kohdentuu sotilasvammakorvauksiin, 65 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 44 milj. euroa rintamalisiin ja 27 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen. Edelleen määrärahoja osoitetaan sotainvalidien puolisoitten kuntoutukseen, eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille ja eräille muille kuntoutustoimintaan.

Perhehoitolainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena sijaishuollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Perhehoitajan palkkiota korotetaan 1.1.2012 alkaen, minkä vaikutus valtionosuuteen on n. 8,4 milj. euroa. 1.1.2012 voimaan tulevalla lastensuojelulain muutoksella pyritään vähentämään laitoshoidon, minkä arvioidaan säästävän valtion menoja n. 7,8 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaan sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämiseen varataan hallituskaudella 145 milj. euroa. Määrärahaa kohdennetaan asteittain vuodesta 2013 alkaen muun muassa vanhuspalvelulakiin, vammaispalveluihin, perhehoitoon, lastensuojeluun, palvelurakenteen kehittämiseen, perusterveydenhuollon vahvistamiseen, oppilashuoltoon ja lapsiperheiden kotipalveluihin.

Sosiaali- ja
terveyspalvelut

Vuoden 2010 alusta lukien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuudet on siirretty valtiovarainministeriön pääluokkaan kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen momentille 28.90.30. Kuntataloutta ja valtion tukea kunnille käsitellään tarkemmin yleisperustelujen kohdassa 7 Peruspalvelubudjettitarkastelu.

Vuodelle 2012 valtionavustuksena kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeisiin esitetään 17,5 milj. euroa. Valtionavustuksella tuettavien hankkeiden painopistealueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa kehittämisohjelmassa (Kaste II) vuosille 2012—2015. Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen.

Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin pysyy vuoden 2011 tasossa. Valtion korvauksena terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan käytetään 35 milj. euroa vuodesta 2012 lukien.

Valtionosuuteen kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin esitetään 357 milj. euroa, mikä on 14,7 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 taso. Kasvu aiheutuu toimeentulotuen korotuksista.

Vaikeavammaisten tulkkauspalveluihin esitetään 28,2 milj. euroa, mikä on 10,8 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa. Menojen kasvu aiheutuu tulkkauspalvelun kysynnän kasvusta ja etätulkkauksen kehittämisestä.

Rokotteiden hankintaan esitetään 22,9 milj. euron määrärahaa (25,4 milj. euroa v. 2011)

Maatalousyrittäjien lomitustoimintaan esitetään 207 milj. euron määrärahaa (200 milj. euroa v. 2011).

Maatalousyrittäjien,
turkistuottajien ja
poronhoitajien
lomitustoiminta
Virastot ja laitokset

Työsuojeluvalvonnan resursseja vahvistetaan 1,5 milj. eurolla harmaan talouden torjumiseksi.

Suomen ja Venäjän väliseen säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvän lähialueyhteistyöhön ehdotetaan 1,5 milj. euron määrärahaa siirtona ulkoasiainministeriön hallinnonalalta.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle esitetään oikeuslääketeellisen erikoislääkärikoulutuksen järjestämiseen 0,5 milj. euroa. Samapalkkaohjelman jatkamiseen esitetään 0,2 milj. euroa. Työpankkikokeilun laajentamiseen valtakunnallisesti ehdotetaan 1,5 milj. euroa.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ruuhkan purkamisen turvaamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi lautakunnalle esitetään edelleen 0,2 milj. euroa, jota voidaan käyttää nykyisen henkilökunnan lisätöiden teettämiseen. Samalla toteutetaan muitakin käsittelyaikojen lyhentämiseen tähtäviä toimia.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sähköinen tiedonhallinta (KanTa) -hankkeelle esitetään 16,7 milj. euroa. Määrärahaa käytetään muun muassa KanTa -hankkeen strategiseen ja operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen, hankkeeseen liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon sekä korvauksen maksamiseen Kelalle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Lisäksi määrärahaa on tarkoitus käyttää sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän (TikeSos) määrittelyyn ja toimeenpanoon sekä järjestelmän kehittämisyyhteistyön, käyttöönoton ja levittämisen koordinointiin.

Kelaan perustettavan uuden palvelurahaston kautta hallinnoidaan kansalliseen terveystietokantaan (KanTa) kuuluvan potilasarkiston, sähköisen reseptikeskuksen ja arkiston käyttökustannukset. Palvelurahastoon esitetään vajaa 1,6 milj. euroa vuodelle 2012. KanTa -palvelujen käytön laajentuessa maksutulojen on tarkoitus kattaa rahaston kulut.

Ympäristöministeriön hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 271 milj. euroa, mikä on 52 milj. euroa vähemmän kuin vuoden 2011 varsinaisessa talousarviossa pääosin asuntojen suhdanneluonteisten korjaustoimenpiteiden maksujen vähenemisestä johtuen. Valtion asuntorahaston varoja käytetään lisäksi n. 480 milj. euroa asuntotoimen avustusten ja korkotukien maksamiseen sekä rahastovelkojen hoitoon. Valtion asuntorahastosta tuloutetaan aiempaan tapaan talousarvioon 130 milj. euroa.

Hallinnonalalla korostuvat ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja muutokseen sopeutumiseen tähtäävät toimet. Rakennusten energiatehokkuuden parantamisella on keskeinen merkitys Suomen energia- ja ilmastopolitiikassa. Luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen turvaaminen sekä luonnonvarojen kestävä käytön edistäminen edellyttävät toimenpiteitä useilla toimialoilla, kuten myös Itämeren ravinnekuormituksen ja ympäristöriskien vähentäminen ja vesienhoito. Valtion tuella tuotetulla laajalla sosiaalisella vuokra-asuntokannalla on huomattava merkitys varsinkin taloudelliselta asemaltaan heikoimpien sekä erityisryhmien vuokra-asuntotarjonnan turvaamisessa. Ympäristöhallinnon toimintaedellytyksiä

**Ympäristöministeriön
hallinnonala
(pääluokka 35)**

vahvistetaan yhteistyöllä ja valtion aluehallinnon ympäristötehtävien ohjauksella.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimeenpano sekä Natura 2000 -verkoston ja aiemmin päätettyjen luonnonsuojeluohjelmien toteutus jatkuu. Yhteensä niihin ehdotetaan talousarviossa määrärahaa 50,8 milj. euroa sekä lisäksi sopimus- ja sitoumusvaltuutta 10 milj. euroa. Määrärahaan sisältyy hallitusohjelman mukaisesti 15 milj. euron lisärahoitus. Metsähallituksen luontopalveluiden alueiden hoidon ja virkistyskäytön voimavaroja vahvistetaan ja ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin ehdotetaan kaikkiaan n. 27 milj. euroa.

Vihreään talouteen ehdotetaan hallinnonalalle 2,5 milj. euroa, jota on tarkoitus käyttää mm. päästövähennyksiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvitystarpeisiin, ilmastopaneelin toimintaan sekä kestäväen kulutuksen ja tuotannon ohjelman ja jätteiden kierrätyksen kehitys- ja kokeiluhankkeisiin.

Kansainvälisellä ja kansallisella yhteistyöllä ja toimenpiteillä pyritään EU:ssa hyväksyttyjen sekä kansallisesti asetettujen ilmasto- ja energiatavoitteiden toteutukseen. Luonnonvarojen säästämiseksi parannetaan materiaalitehokkuutta ja pannaan toimeen v. 2012 voimaan tulevaa jätelainsäädäntöä jätteiden määrän vähentämiseksi ja jätteiden hyötykäytön lisäämiseksi.

Itämeren tilan parantamista jatketaan kansainvälisenä ja kansallisena eri hallinnonalojen yhteistyönä, jossa tavoitteena on suojelutoimien mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Tähän liittyvää Itämeri-politiikkaa varten hallitus asettaa koordinaatioryhmän. Itämeren ja sisävesien tilan parantamistoimet kohdentuvat erityisesti maataloudesta peräisin olevan ravinnekuormituksen vähentämiseen ja jätevesien käsittelyn tehostamiseen. Valtioneuvoston hyväksymien vesienhoitosuunnitelmien toimeenpanoa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tehostetaan. Haja-asutusalueiden jätevesineuvontaa jatketaan 1 milj. euron määrärahalla.

Uudisrakentamisessa siirrytään 1.7.2012 rakennusten energiatehokkuuden arvioinnissa kokonaisenergiatarkasteluun, jossa otetaan huomioon myös lämmitystapa. Myös korjausrakentamiseen valmistellaan energiatehokkuusmääräykset. Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi ja uusien ongelmien torjumiseksi jatketaan vuosille 2009—2013 ajoittuvaa "Valtakunnalliset kosteus- ja hometalkoot" -toimenpideohjelmaa.

Asuntojen korjaus- ja energia-avustuksiin osoitetaan yhteensä 70,5 milj. euroa, josta 15 milj. euroa on suhdanneperustein myönnettyjen avustusten maksatuksia. Korjaus- ja energia-avustuksilla tuetaan mm. uusiutuvaan energiaan siirtymistä sähkö- ja öljylämmitteisissä asuintaloissa, hissien rakentamista olemassa olevaan asuntokantaan ja vanhusten kotona asumista edistäviä korjauksia.

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Kasvavaa tuulivoimarakentamista ohjataan kaavoituksella ympäristön ja talouden kannalta mahdollisimman hyville alueille ja sovitetaan yhteen maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa. Tukea maakuntien liitoille ja kunnille jatketaan kaavoituksen nopeuttamiseksi.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla ohjataan yhdyskuntarakenteen eheyttämistä. Kunta- ja palvelurakenteen uudistamiseksi ja kaupunkiseutujen ohjaamiseksi kestävä yhdyskuntarakenteen suuntaan edistetään erityisesti riittävää asuntotonttien kaavoitusta sekä maankäytön, asumisen ja liikenteen yhteensovittamista. Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten toteutetaan metropolipoliittikkaa sekä valtion ja Helsingin seudun kuntien välistä aiesopimusta.

Vuoden 2011 loppuun mennessä valmistellaan hallituskauden asuntopoliittinen toimintaohjelma, jossa täsmennetään lähivuosien keskeiset toimenpiteet. Asuntomarkkinoiden vakauden turvaamiseksi ja asuntohintojen kohoamisen pysäyttämiseksi on tärkeää tasapainottaa omistusasuntojen kysyntää ja tarjontaa. Sekä omistuksesta vuokra-asuntojen tarve on pitkällä aikavälillä suuri kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingin seudulla, jossa asuntokysyntää ylläpitävät etenkin kaupungistumisen jatkuminen, väestön ikääntyminen, kotitalouksien koon pieneneminen ja lisääntyvä maahanmuutto. Korkotukivaltuuksia valtion tukemaan sosiaaliseen asuntotuotantoon ehdotetaan 1 025 milj. euroa sekä takauslainavaltuuksia 250 milj. euroa. Pääosa tuotannosta kohdistuu suurimpiin kasvukeskuksiin.

Erityisryhmien asuntojen rakentamista ja korjaamista ehdotetaan tuettavaksi korkotuen lisäksi 110 milj. euron investointiavustuksilla. Muille kuin erityisryhmille suunnattujen sosiaalisten vuokra-asuntojen tuottamista kannustetaan puolittamalla korkotukilainojen omavastuukorko vuosiksi 2012–2014, jonka jälkeen arvioidaan toimenpiteen vaikuttavuus.

Taulukko 16. Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2010–2012¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2010 tilinpäätös milj. €	v. 2011 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2012 esitys milj. €	Muutos 2011–2012	
					milj. €	%
01-14	Toimintamenot	6 069	6 091	6 195	104	2
15-17	Eläkkeet	3 733	3 920	4 131	211	5
18-19	Puolustusmateriaalin hankkiminen	577	750	720	- 31	- 4
20-28	Muut kulutusmenot	1 582	1 510	1 646	136	9
29	Arvonlisäveromenot	1 000	1 008	1 095	87	9
01-29	Kulutusmenot	12 961	13 279	13 787	508	4
30-39	Valtionavut kunnille ja kunta-yhtymille ym.	11 125	11 519	12 062	543	5
40-49	Valtionavut elinkeinoelämälle	3 273	3 541	3 634	93	3

Taulukko 16. Määrärahat taloudellisen laadun mukaan vuosina 2010—2012¹⁾

Tunnus	Menolaji	v. 2010 tilinpäätös milj. €	v. 2011 varsinainen talousarvio milj. €	v. 2012 esitys milj. €	Muutos 2011—2012	
					milj. €	%
50-59	Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille	9 899	10 159	10 373	214	2
60	Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle	4 570	4 812	5 090	277	6
61-65	EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan	943	1 156	1 129	- 28	- 2
66-69	Siirrot EU:lle ja ulkomaille	2 431	2 754	2 872	118	4
30-69	Siirtomenot	32 242	33 941	35 159	1 217	4
70-73	Kaluston hankinta	31	30	50	20	67
74-75	Talonrakennukset	35	41	40	- 1	- 2
76	Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt	38	28	35	7	25
77-79	Maa- ja vesirakennukset	529	378	561	183	48
70-79	Reaalisijoitukset	633	479	687	209	44
80-86	Valtion varoista myönnettävät lainat	1 696	605	501	- 104	- 17
87-89	Muut finanssisijoitukset	341	254	14	- 240	- 94
80-89	Lainat ja muut finanssisijoitukset	2 037	859	515	- 344	- 40
70-89	Sijoitusmenot	2 671	1 337	1 202	- 135	- 10
90-92	Valtionvelan korot	1 867	1 894	2 146	252	13
93-94	Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta ²⁾	—	—	—	—	—
95-99	Muut ja erittelemättömät menot	140	75	60	- 15	- 20
90-99	Muut menot	2 006	1 969	2 206	237	12
	Yhteensä	49 880	50 527	52 353	1 827	4

¹⁾ Menot on koottu taloudellisen laadun mukaisiin ryhmiin momentin numerotunnuksen perusteella. Jokainen luku on pyöristetty erikseen tarkasta arvosta, joten laskutoimitukset eivät kaikilta osin täsmää.

²⁾ Velanhallinnan menot otetaan huomioon momentilla Nettolainanotto ja velanhallinta (15.03.01), mikäli talousarvio on alijäämäinen.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnalla vahvistetaan ympäristöä säästävän kestävä kasvun edellytyksiä ja tuetaan talouden myönteistä kehitystä, kilpailukykyä, yhteiskuntarakenteiden uudistumista ja hyvinvointia. Avoin globaali toimintaympäristö ja suhdannevaihtelut asettavat vaativia haasteita. Menestyminen kovenevassa kilpailussa vaatii vakiintuneiden toimintatapojen muuttamista, rakenteiden kehittämistä, kokeiluja, nykyistä mittavampaa riskien ottamista, uutta yrittämisen kulttuuria ja sitä tukevaa ohjausta sekä kannustimia. Julkisen talouden kestävyys näkökulmasta on yhä

5.3 Tiede-, teknologia- ja innovaatiopolitiikka

tärkeämpää, että t&k-rahoitus tuottaa laadukasta koulutusta ja tutkimusta, menestyviä innovaatioita ja uusia kasvuyrityksiä. Tutkimustulosten soveltamista, käytäntöön siirtämistä ja kaupallistamista vauhditetaan.

Hallitus jatkaa määrätietoisesti innovaatiojärjestelmän uudistamista osana jo pitkään jatkunutta tutkimus- ja innovaatiopolitiikan kehittämislinjaa. Tavoitteena on luoda hyvät edellytykset uuden tiedon ja korkean osaamisen luomiselle ja liiketoiminnan harjoittamiselle. Tutkimus- ja innovaatorahoituksen riittävyys on ratkaisevaa uudistusten onnistumisen kannalta. Panostuksilla tutkimukseen luodaan edellytykset talouden ja elinkeinorakenteen uudistumiselle. Uutta kasvua saadaan aikaan innovaatioilla ja kasvuyrittäjyydellä sekä erikoistumalla korkeaa koulutusta ja erityisosaamista vaativiin tehtäviin.

Hallituksen asettama neljän prosentin t&k-intensiteetin (t&k-menot/bkt) tavoite toteutui v. 2009. Tämä johtui etenkin bruttokansantuotteen supistumisesta. Vuonna 2010 t&k-intensiteetti kääntyi laskuun. Vaalikauden tavoitteena on neljän prosentin taso.

Korkeakoulujen ja tutkimuslaitosten rakenteellista kehittämistä jatketaan. Korkeakoulujen toimipisteverkkoa kootaan laajoiksi ja laadukkaiksi tutkimus- ja oppimisympäristöiksi. Valtion tutkimuslaitosten strategista ohjausta vahvistetaan valtioneuvoston tasolla. Tutkimuslaitosten ja yliopistojen työnjakoja selkeytetään ja yhteistyötä vahvistetaan. Tutkimuslaitosverkkoa harvennetaan.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rahoitus uudistetaan. Rahoitusmallit tukevat tutkimuksen ja opetuksen laadun parantamista, nopeampaa siirtymistä työelämään, tutkimustulosten hyödyntämistä, kansainvälistymistä ja korkeakoulujen profiloitumista vahvuusalueilleen. Ammattikorkeakoulujen hallintoa ja rahoitusta koskeva lainsäädäntö uudistetaan. Ammattikorkeakoulujen perusrahoitustehtävä siirretään valtiolle ja ammattikorkeakouluista tehdään itsenäisiä oikeushenkilöitä.

Tutkimus- ja innovaationeuvoston vuosia 2011–2015 koskevasa linjauksessa tähdennetään tarvetta vauhdittaa tutkimus- ja innovaatiopolitiikan uudistustoimia. Julkisten t&k&i-rahoittajien työnjakoa selkeytetään. Rahoituksen painopistettä siirretään pieniin ja keskisuuriin, kasvuhakuisiin, työllistäviin ja kansainvälistyviin yrityksiin. Näihin asioihin on kiinnitetty huomiota muun muassa Tekesin uudessa strategiassa ja julkisen tutkimuksen rahoitusta koskevissa kehittämissuunnitelmissa.

Työ- ja elinkeinoministeriön kysyntä- ja käyttäjälähtöisen innovaatiopolitiikan toimenpideohjelman toteuttamista jatketaan. Se jäsentää innovaatiopolitiikan tavoitteita ja uusia avauksia, kuten tutkimus- ja innovaatiotoimintaa edistävät julkiset hankinnat, edelläkävijämarkkina-aloitteen soveltaminen ja säädösympäristön kehittäminen.

Pyritään huolehtimaan, ettei suomalaisen tutkimuksen laatu jää jälkeen kansainvälisestä kärjestä. Jatketaan pitkäjänteisesti panostamista inhimillisiin voimavaroihin ja edistetään houkuttelevia tutkimusympäristöjä. Yliopistojen tutkijakoulujärjestelmää kehitetään ammattimaiseksi ja kansainvälisesti vetovoimaiseksi. Tutkimusinfrastruktuurit ovat keskeisiä korkeatasoisen tutkimuksen, koulutuksen ja innovaatiotoiminnan edellytyksiä ja vaikuttavat ulkomaisten yritysten sijoittumiseen. Kotimaisten tutkimusinfrastruktuurien kehittämistä ja Suomen osallistumista EU:n yhteisiin infrastruktuureihin pohjustettiin v. 2009 valmistuneessa kansallisessa tiekartassa. Jatkotoimet kohdistuvat infrastruktuurien valinta- ja rahoitusmekanismien sekä toimintaedellytysten luomiseen. Hallitus toteuttaa tietopolitiikkaa, jolla saatetaan julkisia tietovarantoja koulutuksen, tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan hyödynnettäväksi.

Globaalin yhteistyön tärkeys on kasvanut nopeasti. EU:n kehitys vaikuttaa suoraan kansalliseen politiikkaan. Ulkomailla sijaitsevien FinNode-innovaatiokeskusten avulla edistetään kansainvälistä yhteistyötä, luodaan uusia monenkeskisiä toimintamalleja ja levitetään tietoa globaaleista kehitystrendeistä.

Tutkimus- ja innovaatiotoiminnan arviointia kehitetään. Samalla huolehditaan, että arviointien tulokset kytketään tiiviimmin organisaatioiden päätöksentekoon ja toimintojen vaikuttavuuden parantamiseen. Suomen Akatemia on käynnistänyt arvioinnin Suomen tieteen tilasta ja tasosta. Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa vuosina 2011—2012 kahden suurimman toimijansa Tekesin ja Finnveran arvioinnit. Kansainvälistä yhteistyötä arvioinneissa ja arviointia palvelevassa koulutuksessa lisätään.

Strategisen huippuosaamisen keskittymien (SHOK) toimintaa jatketaan ja turvataan niiden rahoitus. Keskittymien toiminnan ja vaikuttavuuden arviointi toteutetaan v. 2012. Aluelähtöistä t&k&i-toimintaa edistävän osaamiskeskusohjelman (OSKE 2007—2013) loppukaudella keskukset kohdentavat toimintaansa kansainvälisten verkostojen ja kumppanuuksien rakentamiseen, käyttäjälähtöisen innovaatiotoiminnan ja liiketoimintaosaamisen kehittämiseen sekä osaamisalojen välisen strategisen yhteistyön vahvistamiseen.

Taulukko 17. Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa

	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys	2011—2012 muutos	2011—2012 muutos, %
Korkeakoulut	600	602	2	0
Valtion tutkimuslaitokset	298	309	10	3
— josta valtion teknillinen tutkimuskeskus	86	93	7	8
Tutkimusorganisaatioiden tutkimusmäärärahat, yhteensä	899	911	12	1

Taulukko 17. Keskeisten tutkimus- ja kehittämismäärärahojen muutos, milj. euroa

Suomen Akatemia	346	312	-34	-10
Teknologian kehittämiskeskus	637	601	-36	-6
Rahoitusorganisaatiot yhteensä	983	914	-69	-7
Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu ja keksintötoiminta	10	5	-5	-50
Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille erikoissairaanhoidon mukaiseen tutkimustoimintaan	40	35	-5	-13
Yhteensä	1 931	1 864	-67	-3

5.4 Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Alueiden kehittäminen

Alueiden kehittämisestä vastaavat valtio, kunnat ja alueilla aluekehittämisen viranomaisina toimivat maakunnan liitot. Tavoitteena on viranomaisten ja muiden alueiden kehittämisen kannalta keskeisten tahojen vuorovaikutukseen ja verkostoitumiseen perustuva alueiden kehittämisen järjestelmä, joka luo edellytykset eri alueiden tasapainoiselle kehitykselle ja kestäväan kehitykseen perustuvalle hyvinvoinnille ja taloudelliselle kasvulle.

Alueiden kehittämisen strategiset painopisteet ja tärkeimmät toimenpiteet määritellään hallitusohjelmassa ja valtioneuvoston päätöksessä valtakunnallisista alueiden kehittämisen tavoitteista. Alueellista kehittämistyötä toteutetaan sekä kansallisilla että EU:n osittain rahoittamilla ohjelmilla ja toimenpiteillä. Kansallinen alue- ja maaseutupolitiikka ja EU:n rakennerahasto- ja maaseutuohjelmien alue- ja maaseutupoliittiset linjaukset ja toimenpiteet integroidaan toimivaksi kokonaisuudeksi.

Alueiden kehittämisen toimintajärjestelmää sekä valtakunnallisia alueiden kehittämisen tavoitteita toteuttavia kansallisia erityisohjelmia ja muita toimenpiteitä käsitellään tarkemmin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.50.

Euroopan unionin
rakennerahastojen
toiminta Suomessa ja
rakennerahastovarot
vuoden 2012
talousarvioesityksessä

Vuonna 2012 jatketaan ohjelmakauden 2007—2013 toteuttamista. Suomessa toteutetaan ohjelmakaudella 2007—2013 EU:n alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta, joka keskittyy ensisijaisesti tutkimukseen, innovointiin, saavutettavuuteen ja työllisyyden edistämiseen. Lisäksi Suomessa toteutetaan Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitetta, jonka päämääränä on muun muassa lujittaa unionin alueen yhdentymistä kaikilla osa-alueilla sekä lisätä rajat ylittävää yhteistyötä ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa.

Tavoitteita toteuttavat toimenpideohjelmat noudattavat kansallisen alue-, rakenne- ja työllisyyspoliittisen strategian 2007—2013 painopistealueita. Toimenpideohjelmat rakentuvat ohjelmille yhtei-

sille toimintalinjoille, joiden sisällössä on huomioitu muun muassa alueelliset erityispiirteet.

Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettavat toimenpideohjelmat ovat alueellisia rakennerahasto-ohjelmia, ja ne on laadittu suuralueittain. Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettava toimenpideohjelma on valtakunnallinen ohjelma, joka sisältää sekä valtakunnallisen osion että alueelliset osiot.

Suomen saama rakennerahastorahoitus ohjelmakaudella 2007—2013 on käyvin hinnoin yhteensä noin 1,7 mrd. euroa ja vastaavan valtion rahoitusosuuden arvioidaan olevan noin 1,5 mrd. euroa.

Taulukko 18. EU:n rakennerahastojen toimenpideohjelmat 2007—2013, käyvin hinnoin sisältäen 2 prosentin vuotuisen indeksoinnin ja vuoden 2012 TAE:ssa esitetty rahoitus (EU:n ja valtion rahoitus yhteensä) milj. euroa¹⁾

	2007—2013	TAE 2012
Alueellinen kilpailukyky ja työllisyystavoite (EAKR):		
— Itä-Suomi	671,176	65,755
— Pohjois-Suomi	549,708	60,331
— Etelä-Suomi	273,607	29,728
— Länsi-Suomi	322,032	34,934
Tavoite 3 ja ENPI CBC	74,729	9,500
Yhteensä	1 891,252	200,248
Manner-Suomen alueellinen kilpailukyky ja työllisyystavoite (ESR):		
— Valtakunnallinen osio	462,880	49,605
— Itä-Suomi	314,627	26,063
— Pohjois-Suomi	120,936	13,213
— Etelä-Suomi	146,693	15,720
— Länsi-Suomi	169,337	18,146
Yhteensä	1 214,473	122,747
EAKR ja ESR yhteensä	3 105,725	322,995

¹⁾ Valtion talousarvio ei sisällä rajat ylittävää yhteistyötä toteuttavien toimenpideohjelmien EU:n rahoitusta, joka tuloutuu ohjelmien hallintomallin mukaisesti suoraan talousarviotalouden ulkopuoliselle hallinto- ja todentamismenotilalle. Näiden ohjelmien EU-tukea vastaava valtion rahoitusosuus sisältyy valtion talousarvioon. Valtion talousarvioon ei sisälly myöskään Ahvenanmaalla toteutettavien toimenpideohjelmien varoja, sillä nämä ohjelmat kuuluvat maakunnan toimivaltaan.

Rakennerahastovaroja arvioidaan tuloutuvan valtion talousarvioon v. 2012 yhteensä 258 milj. euroa. Tässä ovat mukana Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta ohjelmakaudelta 2007—2013 saatavat tulot.

Vuonna 2012 rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta suunnataan erityisesti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin huomioiden myös rakennemuutosalat ja -alueet.

Tarkat tiedot EU-rahoituksesta ja vastaavasta valtion rahoituksesta löytyvät momentin 32.50.64 selvitysosien taulukoista

Taulukko 19. EU:n rakennerahastojen toiminnan arvioitu kohdentuminen vuonna 2012

Hallinnonala	%
Opetus- ja kulttuuriministeriö	20,4
Maa- ja metsätalousministeriö	0,2
Liikenne- ja viestintäministeriö	0,9
Työ- ja elinkeinoministeriö	73,6
Sosiaali- ja terveysministeriö	1,5
Ympäristöministeriö	3,4

6. Hallinnon kehittäminen

Hallinnon kehittämisen tavoitteena on, että julkisen hallinnon tuottavuuskehitys käännetään nousuun, sitä kautta tuetaan kestävyysvajeen hallintaa ja mahdollistetaan hyvinvointimallin säilyttäminen. Hyvinvointimallin tukemiseksi tarvitaan koko julkisen hallinnon yhteisiä voimakkaita muutostoimia. Tämä tarkoittaa myös valtio- ja kuntasuhteen edelleen kehittämistä.

Julkisen hallinnon uudistamiseksi luodaan hallinnolle yhteistä tahtotilaa ja parannetaan kokonaisuuden hallintaa, vahvistetaan julkista taloutta ja sen ohjausta kokonaisuutena, otetaan kansalaisten osallisuus hallinnon merkittäväksi voimavaraksi, edistetään digitalisoinnin myötä hallinnon ja palvelutuotannon muodonmuutosta, kootaan hallintoa joustavasti ja tehokkaasti yhteentoimiviksi rakenteiksi, uudistetaan palvelurakenteita monikanavaisiksi ja toimintatapoja asiakaslähtöisiksi sekä vahvistetaan julkista johtajuutta hallinnon muutoksen läpiviemiseksi.

Kansalaisten oikeus hyvään hallintoon turvataan, kansalaisten ja yritysten hallinnollista taakkaa vähennetään ja hallinnon läpinäkyvyyttä parannetaan eri hankkein ja toimenpitein hallitusohjelmassa edellytetyllä tavalla.

Julkisten palvelujen saatavuuden turvaamiseen sekä tuottavuuden, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden parantamiseen pyritään organisaatio- ja palvelurakenteita, ohjausjärjestelmiä, toimintaprosesseja ja ICT:tä sekä johtamista ja työhyvinvointia kehittämällä.

Valtion yhteisten toimintojen ohjaaminen ja kehittäminen on keskeisessä roolissa mm. toimeenpantaessa hallitusohjelmaan toimitameno- ja säästötavoitteita sekä yhdenmukaistettaessa hallinnon menettelyjä.

6.1 Hallinnon toimintatapojen, rakenteiden ja prosessien kehittäminen

Valtion keskushallinto

Valtiovarainministeriö kehittää ja vahvistaa konserniohjausta yhteistyössä valtioneuvoston kanslian ja muiden ministeriöiden kanssa.

Valtion tulohjausjärjestelmää uudistetaan strategisemmaksi, kevyemmäksi, poikkihallinnollisemmaksi ja yhtenäisemmäksi. Tulohjausjärjestelmän kehittämisellä varmistetaan hallituksen strategian mahdollisimman tehokas ja vaikuttava toimeenpano eri puolilla hallintoa.

Valtion keskushallinnon uudistamistarpeita selvitetään tätä varten asetetussa selvityshankkeessa.

Aluehallinnossa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja aluehallintovirastojen ohjausjärjestelmää tehostetaan ja toimintaa kehitetään niiden nykyisen määrän ja rakenteen pohjalta. Valtion keskushallinnon ohjausjärjestelmää suhteessa aluehallintoon selkeytetään ja yhdenmukaistetaan. Valtion aluehallinnon toiminnan yhdenmukaisuutta maan eri osissa vahvistetaan. Hallitus antaa v. 2012 eduskunnalle selonteon vuoden 2010 alussa voimaan tulleen aluehallintouudistuksen toimeenpanosta ja toteutumisesta.

Selvitetään ja laaditaan kokonaissuunnitelma ja tarvittavat toimenpide-ehdotukset kansalaisten lähipalvelujen tarjonnasta eli valtion paikallishallinnon, kuntien ja yhteispalvelun kehittämisestä. Yhteispalvelua pyritään laajentamaan tavoitteena luoda koko maassa kuntatasolle kattava yhteispalvelupisteiden verkko. Vuonna 2012 määritellään jokaisessa yhteispalvelupisteessä annettavat valtion viranomaisten ja kuntien palvelut ja laajennetaan etäpalvelua tapana tarjota palveluja. Kuntien mahdollisuudet toimia yhteispalvelupisteiden vastuuviranomaisena ja ainoana keskeisenä asiakasrajapintana julkisiin palveluihin selvitetään. Valmistellaan kansalaisen yleisneuvontapalvelua, jonka avulla järjestetään hätäkeskuksia kuormittavien kiireettömien puheluiden palveluneuvonta.

Valtion toimintojen alueellistamisen tulokset ja menettelytavat selvitetään sekä arvioidaan alueellistamisen laatua ja kustannustehokkuutta. Selvityksen ja arvioinnin perusteella alueellistamista voidaan jatkaa kokonaistaloudellisin perustein toimintojen uudelleenorganisoinnin tai uusien toimintojen perustamisen yhteydessä. Alueellistamisessa otetaan huomioon alueiden omat vahvuudet ja hyvä henkilöstöpolitiikka.

Vuonna 2004 aloitettu valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus on edennyt keskitetysti hankitun yhteisen tietojärjestelmän käyttöönottovaiheeseen. Toimintamallin uudistuksen osia ovat valtion talous- ja henkilöstöhallinnon toimintatapojen, prosessien ja tietorakenteiden uudistaminen, siirtyminen palvelukeskusmalliin talous- ja henkilöstöhallinnon volyymipalvelujen tuotannossa sekä virastoissa ja palvelukeskuksessa käyttöönotettava yhteinen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmä. Hankkeen lopputulosten avulla toteutetaan valtion talous- ja henkilöstöhallinnolle asetettuja tavoitteita:

- Valtiolla on tehokas ja laadukas talous- ja henkilöstöhallinto
- Asiakasvirasto ja palvelukeskus toimivat aktiivisesti yhdessä

Aluehallinto

Julkisen hallinnon palvelurakenteen kehittäminen

Alueellistaminen

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon uudistus

— Yhteistyötä tukevat yhtenäiset ja kehittyvät toimintatavat ja tietojärjestelmät

— Uudistus pienentää valtion talous- ja henkilöstöhallinnon kokonaiskustannuksia, varmistaa yhdenmukaisen laadun sekä parantaa talous- ja henkilöstöhallinnon raportointia.

Vuoden 2012 talousarvioesityksessä ehdotetaan talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmien ja prosessien uudistamiseen yhteensä 26,9 milj. euron määrärahaa momentille 28.70.02. Valtaosa määrarahasta käytetään valtion yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon perusjärjestelmän (Kieku) toimeenpanoon. Kieku-tietojärjestelmä on otettu vuonna 2011 pilottikäyttöön kahdessa virastossa (Valtiokonttori ja Suomen Akatemia). Pilottikäyttöönottojen perusteella järjestelmää joudutaan vielä hiomaan ennen suurten virastojen käyttöönottoja sekä palaamaan alkuperäiseen, hitaampaan käyttöönottoaikatauluun muun muassa virastojen järjestelmään syöttämien lähtötietojen arvioitua huomattavasti suuremman yhtenäistämistarpeen johdosta. Tavoitteena on, että kaikki virastot ja laitokset ovat yhteisessä järjestelmässä v. 2015.

Neljästä aiemmasta palvelukeskuksesta yhdistetyn valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toiminta on käynnistynyt hyvin v. 2010. Vuodenvaihteen 2009—2010 asiakastulvasta ja toimintojen nopeasta laajentamisesta lähinnä Mikkelin toimipisteessä aiheutuneiden palvelupuutteiden korjaamiseen on ryhdytty. Vuoden 2012 tavoitteena on tukea Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoja kirjanpitoyksiköissä ja jatkaa palveluprosessien yhdenmukaistamista palvelujen tasaisen laadun ja tehokkuuden varmistamiseksi.

Valtion toimitilastrategian mukaisesti valtion työympäristöjä parannetaan peruskorjausten ja muutostöiden yhteydessä siten, että tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti ja tilaratkaisuissa varmistetaan valtion kokonaisuus ja yhteiskuntavastuullisuus. Meneillään oleva hallinnon voimakas uudistamisvaihe toisaalta avaa mahdollisuuksia mutta myös luo haasteita tilankäytön tehostamiselle. Tilaratkaisuista riippuu, missä määrin tiloja ja tilakustannuksia voidaan jatkossa sopeuttaa muuttuviin organisaatorakenteisiin, sijainteihin ja henkilöstömäärien supistumiseen ja turvata osaltaan voimavaroja ministeriöiden, virastojen ja laitosten ydintoimintoihin sekä ottaa huomioon energiansäästöavoitteet.

Valtion yhteisen toimitilaohjauksen sekä toimitilojen ja energiankäytön tehostamiseksi valtion virastojen ja laitosten toimitilatiedot kootaan yhtenäiseen tilatietokantaan. Ensivaiheessa yhtenäiset tilatiedot pyritään saamaan kattaviksi valtion ns. toimistotyyppisten tilojen osalta. Yhteinen tietokanta helpottaa toimenpiteiden suunnittelua, joilla toteutetaan hallitusohjelman tavoitetta 10 milj. euron säästöistä toimitilatehokkuutta parantamalla. Tavoitteena on, että ministeriöt, virastot ja laitokset lisäävät aktiivista toimitilojen hallintaa erityisesti organisaationsa muutostilanteissa ja hyödyntävät tässä keskitetysti Senaatti-kiinteistöjä toimitila-asiantuntijana.

Valtion toimitilojen
käytön tehostaminen

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöastetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Myös yhteishankintojen ulkopuolista virastojen hankintatointa kehitetään valtion hankintastrategian linjausten mukaisesti. Uudella hankintastrategialla on ohjeistettu virastoja mm. hankintatoimen organisoinnissa. Vuonna 2010 yhteishankintoja tehtiin 553 milj. eurolla. Vuonna 2011 yhteishankintojen hankintavolyymien arvioidaan nousevan 610 milj. euroon. Vuoden 2012 tavoitteena on, että Hansel Oy:n kautta tehtävien puitejärjestelyjen avulla saavutetaan 650 milj. euron yhteishankintavolyymi. Yhteishankinnoilla saavutetaan n. 20 % säästöt verrattuna erillishankintoihin. Viime vuosina tämä on tarkoittanut n. 100 milj. euron säästöjä vuositasolla.

Valtion yhteishankintayksikkö Hansel Oy toimii keskitettyjen kilpailutusten toteuttajana, yhteisten hankintavolyymien kokoajana sekä hankintojen asiantuntijana valtionhallinnossa. Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua ja laadukkaiden hankintojen tekemistä sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että asiakas-tyytyväisyys ja palvelujen laatutaso säilyvät hyvänä.

Hallitusohjelman mukaisena tavoitteena on yhteishankintojen lisääminen siten, että yhteishankinnoilla saavutettaisiin v. 2015 vuositasolla 55 milj. euron lisäsäästöt. Lisäksi julkisten hankintojen säädösympäristöä kehitetään kynnysarvoja nostamalla sekä käyttämällä julkisia hankintoja muun muassa innovaatioiden edistäjänä.

Valtion hankintojen kehittäminen

6.2 Julkisen hallinnon ICT-toiminnan kehittäminen

Valtiovarainministeriö vastaa julkisen hallinnon tieto- ja viestintätekni- sen toiminnan kehittämisestä ja ohjauksesta. Ministeriön roolia ja vastuuta täsmentänyt laki julkisen tietohallinnon ohjauksesta tuli voimaan 1.9.2011. Uuden lain mukaan valtiovarainministeriöllä on hallinnonala- ja toimialarajat ylittävä ja koko julkisen hallinnon kattava toimivalta ohjata tietohallintoa siten, että aikaan- saadaan edellytykset julkisen hallinnon tietojärjestelmien yhteen- toimivuudelle. Yhteentoimivien tietojärjestelmien avulla tehostetaan julkisen hallinnon toimintaa, parannetaan julkisia palveluja sekä saadaan aikaan hallitusohjelmassa tavoitteeksi asetettuja mit- tavia kustannussäästöjä.

Valtiovarainministeriö ohjaa tieto- ja viestintätekni- stä toimintaa laajassa merkityksessä kattaen mm. tietohallinnon, tietojärjestel- mät, tietoverkot, tietovarannot, tietotekniikan ja sen hyödyntämi- sen, tietoturvallisuuden, laitetilat, tieto- ja viestintätekni- set palvelut, menetelmät ja ratkaisut sekä tämän toiminnan ohjaamisen, johtami-

Jul- kisen hallinnon tieto- ja viestintätekni- sen toiminnan kehittäminen

Valtion tieto- ja
viestintätekniikan ohjaus
ja kehittäminen

sen, rakenteet, hankehallinnan, säädökset ja varautumisen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Valtion tieto- ja viestintätekniistä ohjausta ja yhteisiä tieto- ja viestintätekniisiä ratkaisuja kehitetään viidellä eri osa-alueella: sähköinen asiointi, perustietotekniikka, yhteentoimivuus, yhteiset tietojärjestelmät sekä tietoturva ja varautuminen. Keskeisiä kehittämis- ja käyttöönnottokohteita ovat muun muassa julkishallinnon kokonaisarkkitehtuurimenetelmä, valtiorhallinnon suurimpien tietojärjestelmähankkeiden arviointitoiminto, tietohallintolain toimeenpano sekä valtion tietoturvallisuuden ohjaus ja hallinnon turvallisuusverkko.

Sähköisten asiointipalvelujen yhteisen alustan avulla toteutetaan hallinnon sähköisiä palveluita. Asiointitilin käyttöönottoa ja käyttöä laajennetaan v. 2012. Kansalaisten verkkotunnistamis- ja maksamispalvelun käyttöä laajennetaan viranomaispalvelujen tunnistamisratkaisuna. Kehitetään yritys- ja yhteisötunnistamisjärjestelmää koko julkiselle sektorille soveltuvaksi.

Yhteentoimivuuden edistämiseksi julkisessa hallinnossa noudetaan yhtenäistä kokonaisarkkitehtuuria. Vuonna 2012 otetaan käyttöön julkisen hallinnon kokonaisarkkitehtuurin hallintamalli ja tuetaan kokonaisarkkitehtuurin kohdealueiden arkkitehtuurityön käynnistämistä.

Valtionhallinnon yhteisen integraatoratkaisun käyttöä laajennetaan. Määritellään perustietovarantojen saatavuuden ja hinnoittelun käytännöt päätöksenteon perustaksi sekä yhdenmukaiset tekniset rajapinnat niiden käyttöön. Yhteentoimivuuportaalien toiminnallisuutta ja käyttöä kehitetään.

Valtionhallinnon yhteisen dokumenttien hallinta- ja arkistointipalvelua kehitetään v. 2011 tehdyn arvioinnin pohjalta. Virkamiehen tunnistamisen luottamusverkosto otetaan vaiheittain käyttöön vuosina 2011–2012 sitä mukaa kuin virastoilla on siihen riittävä valmius. Yhteistä www-julkaisualustaa kehitetään vuonna 2011 käynnistettävän selvityksen pohjalta.

Valtionhallinnon yhteisen tietoliikenne- ja viestintäratkaisun käyttöönottoja virastoissa jatketaan. Viedään päätökseen syksyllä 2011 alkava yhteisen työasemaratkaisun kilpailutus ja valmistaudutaan loppuvuodesta 2012 palvelun käyttöönottoon. Kehitetään käyttöpalveluiden kustannustehokkuutta v. 2011 käynnistettävän esitutkimuksen pohjalta.

Hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa tehostetaan valtioneuvoston valtionhallinnon tietoturvallisuutta koskevan v. 2009 tehdyn periaatepäätöksen mukaisesti valtion tietoturvallisuuden kehitysohjelman hankkeilla ja toimenpiteillä. Valtion tieto- ja viestintätekniikan ohjaukseen ja kehittämiseen ehdotetaan n. 12,9 milj. euroa vuodelle 2012.

Valtiovarainministeriö ohjaa kuntasektorin verkostomaista tietohallintoyhteistyötä ja sovittaa yhteen sen yhteistyötä valtionhallinnon ja muiden sidosryhmien kanssa sekä tukee osaltaan kunta- ja palvelurakenteen ja julkisten palvelujen uudistamista. Ministeriön KuntaIT -yksikkö toteuttaa kunnille ratkaisuja yhteensä kolmeen-toista erilaiseen palvelukokonaisuuteen, joita ovat muun muassa lapsiperheiden sähköisten palveluiden kehittäminen ja sähköisen kilpailuttamisen välineet kunnille ja kuntayhtymille.

Kehitettyihin ratkaisuihin liittyy oleellisena osana toimintamallien uudistaminen, prosessien uudelleen suunnittelu ja strateginen ohjaus haluttuun tavoitetilään. Vuonna 2012 toiminnassa painottuu toteutettujen ratkaisujen, kuten asiakaspalvelukeskus-konseptin, lapsiperheiden palvelujen, kokonaisarkkitehtuurin kehittämisen ja sähköisen kilpailuttamisen välineiden käyttöönottojen tuki kunnille tahojen tuottamiin julkisiin palveluihin.

Sähköinen asiointi ja demokratia (SADe) -ohjelmaan on sisällytetty seitsemän laajaa sähköisen asioinnin palvelukokonaisuutta: 1. Osallistumisympäristön palvelukokonaisuus, 2. Oppijan palvelukokonaisuus, 3. Oma terveys -palvelukokonaisuus, 4. Kansalaisen hyvinvointipalvelusuunnittelun palvelukokonaisuus, 5. Rakennetun ympäristön ja asumisen palvelukokonaisuus, 6. Työnantajan palvelukokonaisuus ja 7. Yrityksen perustajan palvelukokonaisuus. Lisäksi ohjelmaan on sisällytetty palvelukokonaisuuksien tarvitsemia tai muutoin tärkeäksi koettujen sähköisen asioinnin tukipalveluiden kehittäminen. Vuonna 2012 valtiovarainministeriö voi tehdä sopimuksia tai muita sitoumuksia tietojärjestelmähankinnoista ja -toimituksista Oppijan palvelukokonaisuuden peruskoulutukseen ja II asteen koulutukseen liittyvissä hankkeissa sekä Osallistumisympäristön, Työnantajan, Yrityksen perustajan sekä Rakennetun ympäristön ja asumisen palvelukokonaisuuksissa.

Kuntien ja valtion yhteisiin tietojärjestelmähankkeisiin ehdotetaan 18 milj. euron määrärahaa vuodelle 2012. Rahoituksesta 9 milj. euroa on siirtoa kuntien valtionosuuksista.

Julkisen hallinnon tuottavuutta edistäviin tietohallintohankkeisiin, tutkimusten ja palveluiden hankkimiseen sekä keskeisiin tietojärjestelmähankkeisiin esitetään yhteensä 80 milj. euroa, josta edelleen siirrettäväksi neljälle hankkeelle ehdotetaan yhteensä 8,2 milj. euroa. Valitut hankkeet ovat eri hallinnonalojen tuottavuuden nostamista ja sähköiseen asiointiin siirtymistä edistäviä tietojärjestelmien kehittämishankkeita tai tietohallintohankkeita. Myöhemmin vuoden 2012 aikana jää kohdennettavaksi tuottavuutta lisääviin hankkeisiin 71,8 milj. euroa, joista tietojärjestelmä- ja tietohallintohankkeisiin arvioidaan kohdistuvan 66,8 milj. euroa ja muihin tuottavuushankkeisiin 5 milj. euroa.

Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet

Keskeisten tietohallinto- ja tietojärjestelmähankkeiden ja tuottavuushankkeiden edistäminen keskitetyllä rahoituksella

6.3 Valtion työnantaja- ja henkilöstöpolitiikka

Valtion budjettitalouden piirissä työskentelee v. 2012 n. 83 300 henkilöä ja työvoimakustannukset ovat n. 4,6 mrd. euroa (taulukko 20). Vaikka tuottavuutta parantavat toimet vähentävät henkilöstötarvetta, on nykyisen henkilöstön poistuma niin suurta, että valtionhallinnon rekrytointitarve on lähivuosina vuosittain 2 400—3 000 henkilöä.

Vuosille 2010—2012 tehtyjen valtion virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi päättyy 29.2.2012. Valtion sopimuksen mukaisesti vuoden 2011 palkantarkistuksista ja eräistä muista asioista sovittiin 28.2.2011 tehdyllä virka- ja työehtosopimuksella. Sopimus sisältää yleiskorotuksen 1,30 % 1.2.2011 lukien sekä 1.5.2011 toteutettavat tasa-arvoeran 0,20 % ja virastoeran 0,50 %. Sopimusratkaisun johdosta on tässä talousarvioesityksessä lisätty toimintamenomäärärahoja 74 milj. euroa. Vuoden 2011 kolmannessa lisätalousarvioesityksessä on otettu huomioon näistä 61 milj. euroa.

Ennakkotietojen mukaan valtion henkilöstön ansioiden nousu oli v. 2010 keskimäärin 3,3 %. Sopimuskorotuksista ja sopimusten soveltamisesta johtuen ansioiden arvioidaan nousevan vastaavasti 2,9 % v. 2011 ja 2,3 % v. 2012.

Valtion työnantajapolitiikan tavoitteena on kilpailukyvyyn vahvistaminen työnantajana. Työelämän laatua, työn tuottavuutta sekä henkilöstön työhyvinvointia ja osaamista kehitetään yhteistyössä muiden työmarkkinatoimijoiden kanssa. Henkilöstön saatavuutta edistetään sisäisiä työmarkkinoita kehittämällä ja sitä edistää myös valtion edelleen vahvistunut työnantajakuva. Valtio tukee myös työnantajana kansantalouden kehitysedellytyksiä pidentämällä työuria valtionhallinnossa. Henkilöstön eläkkeellesiirtymisikä on noussut ja työhyvinvointi pysynyt hyvällä tasolla työtyytyväisyyttä ja sairauspoissaolojen kehitystä kuvaavien mittarien valossa.

Valtiovarainministeriö jatkaa yhdessä ministeriöiden kanssa valtioneuvoston v. 2008 tekemän johtajapolitiikan periaatepäätöksen toteuttamista. Valtiolla on työnantajana tärkeää kyetä hankkimaan palvelukseensa, kehittämään ja kannustamaan päteviä johtajia, sillä johtajien eläkepoistuma on lähivuosina nopeaa. Periaatepäätöksen arvioinnin perusteella johtajapolitiikan painopisteitä jatkossa ovat erityisesti johtamisen laatuun panostaminen, johdon järjestelmän kehittäminen, valinta ja valmennus.

Taulukko 20. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2009—2012

Tunnusluku	2009	2010	2011 ¹⁾	2012 ¹⁾
Henkilöstön lukumäärä	121 900	86 400	84 700	83 300
Muutos edell. vuodesta, %	0,8	-29,1	-2,0	-1,7
Henkilötyövuodet, lukumäärä	117 600	84 700	82 900	81 600
Muutos edell. vuodesta, %	0,3	-28,0	-2,1	-1,6
Palkkasumma, milj. euroa ²⁾	4 770	3 592	3 610	3 642
Työvoimakustannukset, milj. euroa ²⁾	5 971	4 488	4 539	4 580

Taulukko 20. Budjettitalouden henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja vuosina 2009—2012

Keskimääräinen kokonaisansio euroa/kk/ henkilö ²⁾	3 350	3 420	3 520	3 600
Palkkojen sivukulut, %	57,7	58,2	58,4	58,4
Valtion maksamat kaikki eläkemenot, milj. euroa	3 586	3 701	3 841	4 071
Naisten osuus, %	49,6	48,8	48,9	49,0
Henkilöstön keski-ikä, vuotta	44,5	45,6	45,6	45,5

¹⁾ Vuosien 2011 ja 2012 tiedot ovat arvioita. Niissä on otettu huomioon tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen, mutta ei muita vuoden 2012 talousarvioesitykseen sisältyviä henkilöstömuutoksia.

²⁾ Vuosien 2011 ja 2012 arvioissa on otettu huomioon tiedossa olevista ja sopimusten soveltamisesta aiheutuvat lisäykset ja tuottavuuden parantamisen mahdollistama valtion henkilöstön väheneminen.

HAUS Kehittämiskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. Vuodesta 2010 alkaen HAUS on ollut pääasiassa valtionhallinnolle koulutus- ja kehittämispalveluja tuottava valtion sidosryhmäyksikkö. HAUSin palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

HAUS Kehittämiskeskus
Oy

7. Peruspalvelubudjetti- tarkastelu

Pääministeri Kataisen hallituksen kuntapolitiikan tavoitteena on turvata laadukkaat ja yhdenvertaiset kunnalliset palvelut koko maassa, luoda edellytykset kuntien taloutta vahvistavalle kehittämistoiminnalle ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseksi sekä vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja paikallista demokratiaa. Kuntatalouden kestävyys ja vakauden edistämiseksi uudistetaan kunta- ja palvelurakenteet, vahvistetaan kuntien tulopohjaa, parannetaan kunnallisen toiminnan tuottavuutta ja vaikuttavuutta sekä rajoitetaan kuntien tehtävien laajentamista.

Hallitus toteuttaa laajan kuntauudistuksen, jonka tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva kuntarakenne. Luonnollisesta työssäkäyntialueesta muodostuva vahva peruskunta pystyy itsenäisesti vastaamaan peruspalveluista vaativaa erikoissairaanhoidon ja vaativia sosiaalihuollon palveluja lukuun ottamatta. Vahva peruskunta pystyy hoitamaan myös tuloksellista elinkeinopolitiikkaa ja kehittämistyötä sekä vastaamaan tehokkaasti yhdyskuntarakenteen hajautumiskehityksestä. Kuntarakennemuutoksella luodaan palvelurakenne, jossa vastuu palvelujen järjestämisestä ja rahoituksesta on yhdellä, riittävän laajaan asukas- ja osaamispohjaan perustuvalla taholla. Kuntien kykyä selvittää tehtävistään ja velvoitteistaan pääosin omalla verotulorahoituksellaan edistetään.

7.1 Kuntapolitiikka
pääministeri
Jyrki Kataisen
hallitusohjelmassa

7.2 Kuntatalouden tila ja kehitysnäkymät vuoteen 2015

Kuluvan vuoden alkupuolella kansantalouden kasvu on jatkunut ja näkymät loppuvuodelle olivat vielä alkukesästä hyvät. Viimeisten kuukausien aikana taloudellinen ilmapiiri on kuitenkin heikentynyt ja epävarmuus talouden tulevasta kehityksestä on vallannut alaa niin Suomessa kuin muissakin kehittyneissä talouksissa. Kasvunäkymiä varjostavat Euroopan velkakriisi ja epävarmat kansainvälisen talouden näkymät. Pienenä avoimena taloutena Suomen kansantalous on hyvin altis ulkoisille häiriöille. Vaikka kansainvälinen talous kehittyisikin tyydyttävästi ja pahoilta ulkoisilta häiriöiltä välttyttäisiin, uhkaa Suomen talouskasvu jäädä lähivuosina aiempaan verrattuna vaatimattomaksi.

Kuntatalouden näkymät kiristyvät lähivuosina valtiontalouden sopeutustoimien ja verotulojen kasvun hidastumisen myötä. Tulokehityksen heikentyessä kuntien ja kuntayhtymien käyttötalouden pitäminen vakaana edellyttää tiukkaa menokuria. Keskeistä on palkkamenojen kasvun hillitseminen ja tuottavuutta parantavien toimien läpivieminen.

Vuonna 2010 vuosikate parani

Vuoden 2010 ennakkollisten tilinpäätösten mukaan kuntien ja kuntayhtymien vuosikate ylsi 3,0 mrd. euroon, mikä oli 700 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Vuosikate ylitti reilusti käyttöomaisuuden poistot. Toteutunut kehitys oli selvästi parempi kuin arvioitiin vielä syyskuussa 2010 julkaistussa peruspalvelubudjettitarkastelussa. Vuosikate oli myös vajaat 300 milj. euroa korkeampi kuin helmikuussa 2011 julkaistuissa vuoden 2010 tilinpäätösarvioissa. Toimintakate heikentyi vähemmän kuin tilinpäätösarvioissa arvioitiin. Toimintamenot kasvoivat 4 %. Ostojen nimellinen kasvu jatkui varsin nopeana, n. 7 prosentin tasolla. Toimintakateen heikkenemistä tasapainotti verorahoituksen kasvu: valtionosuudet kasvoivat 7½ % ja verotulot runsaat 4 %. Ennakoitua myönteisemmän kehityksen taustalla olikin erityisesti kuntien verotulojen odotettua nopeampi kasvu.

Vuoden 2010 kuntatalouden tulos- ja rahoituslaskelmia tarkasteltaessa on otettava huomioon pääkaupunkiseudun kuntien vesilaitos-toimintojen siirtyminen Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymälle. Vesilaitosten toimintojen luovutus (n. 950 milj. euroa) vaikuttaa olennaisesti tiettyihin tulos- ja rahoituslaskelman eriin ja siten kuntatalouden kirjanpidollisen tuloksen muodostumiseen. Esimerkiksi kuntien tilikauden tulos muodostuu HSY-kirjausten vuoksi huomattavasti todellisuutta paremmaksi. Kuntatalouden todelliseen rahoitusasemaan, kuten vuosikatteeseen tai rahoitusjäämään, näillä järjestelyillä ei kuitenkaan ole vaikutusta.

Vuosikatteen arvioidaan edelleen hieman paranevan v. 2011

Tänä vuonna kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 4½ %, vaikkakin verotuloennustetta on alennettu suhteessa maaliskuun peruspalveluohjelmataarkasteluun sisältyvään arvioon. Verotuloarvioiden alentamisen taustalla on heinä- ja elokuussa tehdyt verovuosien 2010 ja 2011 jako-osuuksien oikaisut, jotka alentavat kunnallisveron tuottoa 230 milj. eurolla suhteessa aikaisemmin arvioituun. Oi-

kaisuissa valtion jako-osuutta korotettiin ja kuntaryhmän osuutta alennettiin. Oikaisujen taustalla on vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saadut tiedot, joiden mukaan pääomatuloveron määrä v. 2010 kasvoi aiemmin arvioitua enemmän. Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan runsaat 3½ % työllisyyden kehittyessä suotuisasti. Veronkevennykset alentavat kunnallisveron tuottoa n. 130 milj. eurolla. Kunnat korottivat tuloveroprosenttejaan keskimäärin 0,2 prosenttiyksiköllä, mikä puolestaan lisää kunnallisveron tuottoa n. 180 milj. eurolla. Yhteisöverokertymät kasvoivat alkuvuonna nopeasti, mutta kesän aikana yritysten tulonäkymät ovat hieman heikentyneet. Yhteisöveron tuoton arvioidaan kuitenkin kasvavan 15 %. Kiinteistöveroprosenttien korotukset jäivät edellisvuotta pienemmiksi, ja verotuotto kasvaa 3 %.

Valtionosuudet kasvavat 3½ % mm. indeksikorotusten ja veronkevennysten kompensatioiden seurauksena. Yhteensä verotulojen ja valtionosuuksien kasvuksi arvioidaan n. 4 %.

Kuntien ja kuntayhtymien toimintamenojen arvioidaan edelleen kasvavan suhteellisen maltillisesti. Arvio perustuu siihen, että kunnat joutuvat hillitsemään menojensa kasvua taantuman jälkiä korjatakseen sekä varautumaan tulevaisuudessa hidastuvaan tulokehitykseen sekä yleiseen talouskehitykseen liittyviin epävarmuuksiin. Kuntatalouden hinta- ja kustannuskehityksen arvioidaan pysyvän suhteellisen maltillisena, vaikka kuluttajahintojen nousu aiheuttaa menopaineita. Kunta-alan ansiotason ennakoidaan nousevan n. 2½ % ja palkkasumman n. 3 %. Toimintamenojen volyymin oletetaan lisääntyvän noin prosentilla, mikä vastaa väestörakenteen aiheuttamaa kysyntäpainetta sosiaali- ja terveystalouden palveluihin. Kuntien henkilöstön määrän oletetaan pysyvän vuoden 2010 tasolla, joten volyymin kasvu näkyy palvelujen ostojen kasvuna. Edellä kuvatuilla oletuksilla kuntien toimintamenot kasvavat nimellisesti runsaat 4 %.

Jos kuntien toimintamenot kasvavat laskelmissa oletetulla tavalla, vuosikate paranee edelleen hieman tänä vuonna ja kattaisi selvästi käyttöomaisuuden poistot. Vuosikatteen hyvästä kehityksestä huolimatta kuntien lainakanta kuitenkin kasvaa, kun nettoinvestointien ennakoidaan pysyvän korkealla tasolla.

Vuonna 2012 kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan vajaalla prosentilla. Tämä on seurausta sekä hallitusohjelman verolinjauksista että veropohjien kasvun hidastumisesta talouskasvun hidastuksessa. Veroperustemuutokset alentavat kuntien verotuloja nettomääräisesti yhteensä 309 milj. eurolla. Nämä verotuottomenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti. Yhteisöverokannan alentaminen kompensoidaan korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta 0,88 prosenttiyksiköllä ja loput kompensoidaan valtionosuusjärjestelmän kautta. Yhteisöveron korotettua jako-osuutta jatketaan vielä vuosina 2012 ja 2013, mutta korotus on puolet pienem-

Kuntien vuosikate heikkenee v. 2012

pi kuin vuosina 2009—2011. Korotuksen pieneneminen vähentää kuntien verokertymää n. 259 milj. eurolla vuoteen 2011 verrattuna.

Vuonna 2012 valtionosuuksia pienentävät hallitusohjelman mukainen peruspalvelujen valtionosuuksien 631 milj. euron leikkaus ja mm. oppilaitosten perustamiskustannuksiin, ammattikorkeakoulutukseen sekä vapaaseen sivistystyöhön kohdistuvat säästöt. Toisaalta valtionosuuksia kasvattavat mm. kustannustenjaon tarkistus (412 milj. euroa), veromenetysten kompensatiot (263 milj. euroa) sekä lisäykset koulutuksen laadun kehittämiseen (10 milj. euroa), nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpanoon nuorisotyössä ja vapaassa sivistystyössä (14 milj. euroa) ja maahanmuuttajakorvauksiin (10 milj. euroa). Yhteensä valtionosuudet lisääntyvät mm. edellä mainittujen valtion toimenpiteiden¹⁾ seurauksena 122 milj. eurolla. Indeksikorotus lisää kuntien ja kuntayhtymien valtionosuuksia 341 milj. eurolla. Ikärakenteen ja väestön määrän muutos lisää nettomääräisesti valtionosuuksia 68 milj. eurolla. Kokonaisuudessaan valtionosuudet kasvavat 368 milj. eurolla eli n. 4 % v. 2012.

Kuntien toimintamenojen kasvuksi arvioidaan 4 %. Kustannustason nousu nopeutuu runsaaseen 3 prosenttiin mutta volyymin kasvun arvioidaan pysyvän vajaassa prosentissa kuntien tulojen kasvun hidastuessa. Kuntien vuosikate heikkenisi runsaalla 500 milj. eurolla mutta riittäisi edelleen selvästi kattamaan käyttöomaisuuden poistot. Investointien oletetaan v. 2012 pysyvän edellisvuoden tasolla 4,4 mrd. eurossa, mikä merkitsisi kuntien lainakannan kasvun jatkumista edelleen.

Velkaantumisen
pysäyttämisen
vaatii menokuria ja
tuottavuuden nostoa

Taulukossa 21 on hahmoteltu kuntatalouden tulojen ja menojen laskennallista kehitystä vuoteen 2015 asti. Laskelmassa²⁾ on otettu huomioon valtiovarainministeriön keskipitkän aikavälin ennuste kokonaistaloudellisesta kehityksestä sekä valtion vuoden 2012 talousarvioesityksen ja vuosien 2013—2015 kehyspäätöksen mukaiset linjaukset koskien valtionosuuksia ja verotusta.

Verotulojen ja valtionosuuksien arvioidaan kasvavan yhteensä keskimäärin 3,4 % vuosittain. Tuloveroperusteisiin tehdään vuosittain ansiotason ja inflaation nousua kompensoivat tarkistukset, mikä alentaa kuntien verotuottoa vuosittain n. 100 milj. eurolla. Yhteisöveron korotettu jako-osuus poistuu vuoden 2013 jälkeen. Näil-

¹⁾ Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen esitetään jäljempänä luvussa 7.6, taulukko 26.

²⁾ Taulukon 21 tarkastelussa ei ole kyse ennusteesta vaan ns. painelaskelmasta, jonka tarkoituksena on näyttää, mikä kuntatalouden keskimääräinen liikkumavara tai sopeuttamistarve on arvioitu tulokehitys huomioon ottaen. Esimerkiksi keskimääräisen kunnallisveroprosentin sekä kiinteistöveroprosenttien on vuosina 2012—2015 oletettu pysyvän vuoden 2011 tasolla. Vastaavasti maksuihin ei ole oletettu korotuksia eikä menoja ole tasapainotettu tulokehityksen kanssa. Panielaskelmassa syntyvä rahoitus-ylijäämä kasvattaa suoraan kuntien lainakantaa. Todellisuudessa yksittäisten kuntien väliset erot menokehityksessä ovat suuria.

lä oletuksilla kuntien verotulot kasvavat keskimäärin 2 ½ % vuosittain.

Laskelmassa toimintamenojen ennakoidaan kasvavan n. 4 % vuodessa. Henkilöstön määrän oletetaan pysyvän vuoden 2011 tasolla ja laskennallisen väestötekijöistä johdetun palvelutarpeen kasvun toteutuvan palvelujen oston kautta.

Edellä kuvatulla kehityksellä kuntatalouden vuosikate riittäisi kattamaan poistot vuosina 2012—2013, mutta ei enää vuosina 2014—2015.

Investointien on laskelmassa arvioitu pysyvän korkealla tasolla johtuen tiedossa olevista investointipaineista. Edellä kuvatulla kehityksellä vuosikate jäisi koko tarkasteluajanjaksolla selvästi nettointeivointeja alhaisemmaksi. Tämä tarkoittaisi käytännössä sitä, että kuntatalouden velkaantuminen jatkuisi ja paine kunnallisveroprosenttien korotuksiin kasvaisi. Kuntatalouden vakauden turvaaminen ja tarvittavien investointien toteuttaminen ilman velan jatkuva kasvua edellyttää sitä, että toimintamenojen kasvu pysyy tulokehityksen asettamissa rajoissa. Korkotaso on ollut taantuman jälkeen poikkeuksellisen matalalla tasolla, mutta keskipitkällä aikavälillä myös korkotason nousu uhkaa lisätä kuntien korkomenoja. Lisäksi 2000-luvun alussa otetut lainat alkavat erääntyä, ja niiden takaisinmaksut vähentävät kuntien liikkumavaraa. Väestön ikääntymisestä kansantalouteen ja kuntatalouteen kohdistuvat paineet kasvavat vuosi vuodelta, mikä entisestään korostaa peruspalvelujen tuottavuutta parantavien uudistusten välttämättömyyttä.

Taulukko 21. Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio kuntien tilinpidon mukaan, mrd. euroa

Käyvin hinnoin	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Tuloksen muodostuminen						
1. Toimintakate	-22,94	-23,89	-24,85	-25,85	-26,92	-28,04
2. Verotulot	18,35	19,16	19,28	19,90	20,38	21,11
3. Valtionosuudet, käyttötalous	7,43	7,71	8,06	8,47	8,93	9,45
4. Rahoitustuotot ja -kulut, netto	0,19	0,17	0,15	0,08	0,06	0,04
5. Vuosikate (=1.+2.+3.+4.)	3,02	3,15	2,64	2,60	2,45	2,56
6. Poistot	-2,13	-2,22	-2,32	-2,43	-2,54	-2,65
7. Satunnaiset erät, netto ¹⁾	1,06	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
8. Tilikauden tulos¹⁾	1,95	1,18	0,56	0,42	0,16	0,15
Rahoitus						
9. Vuosikate	3,02	3,15	2,64	2,60	2,45	2,56
10. Satunnaiset erät	1,06	0,25	0,25	0,25	0,25	0,25
11. Tulorahoituksen korjauserät ¹⁾	-1,38	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45	-0,45
12. Tulorahoitus, netto (=9.+10.+11.)	2,70	2,95	2,44	2,40	2,25	2,36

Taulukko 21. Kuntatalouden tulojen ja menojen kehitysarvio kuntien tilinpidon mukaan, mrd. euroa

13. Käyttöomaisuusinvestoinnit ¹⁾	-5,76	-4,40	-4,40	-4,40	-4,40	-4,40
14. Rahoitusosuudet ja myyntitulot ¹⁾	2,67	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
15. Investoinnit, netto (=13.+14.)	-3,09	-3,40	-3,40	-3,40	-3,40	-3,40
16. Rahoitusjäämä (=12.+15.)	-0,38	-0,45	-0,96	-1,00	-1,15	-1,04
17. Lainakanta ²⁾	11,67	12,22	13,22	14,27	15,47	16,57
18. Kassavarat	4,75	4,71	4,65	4,60	4,55	4,51
19. Nettovelka (=17.-18.)	6,92	7,51	8,57	9,67	10,92	12,06

¹⁾ Näihin eriin sisältyy v. 2010 osalta HSY:n perustamisesta johtuvat kirjaukset. HSY:n perustamisella ei ole vaikutusta kuntien rahoitusasemaan.

²⁾ Lainakanta määräytyy laskelmissa rahoitusjäämän kehityksen mukaan. Esimerkiksi kunnallisverotuksen kiristytessä (muut tekijät ennallaan) rahoitusjäämä kohenee ja lainakannan kasvu pienenee.

Kuntatalouden kehitys kuntaryhmittäin

Valtiovarainministeriön kuntaosaston laskennallisen ennakointimallin mukaan kuntien vuosikate paranee vuodesta 2010 vuoteen 2011 koko maan tasolla ja v. 2012 vuosikate heikkenee hieman. Ennakointimallissa ei ole mukana kuntayhtymiä.

Kuntien lainakannan arvioidaan tänä vuonna pienenevän 6 000—40 000 asukkaan kuntakokoryhmissä ja kasvavan muissa kuntakokoryhmissä. Eniten lainakanta kasvaa yli 100 000 asukkaan kunnissa. Vuonna 2012 kuntien lainakannan kasvun arvioidaan pysähtyvän koko maan tasolla ennakointimallin laskentaoletusten mukaan. Vain pienimmissä kunnissa lainakanta kasvaisi jonkin verran.

Vuoden 2010 tilinpäätösten mukaan negatiivisen vuosikatteen kuntia oli seitsemän. Vuonna 2011 näitä kuntia arvioidaan olevan 28 ja v. 2012 n. 32. Vuosikatteen heikkous tai negatiivisuus on tyyppillistä asukasluvultaan keskimääräistä pienemmille kunnille.

Vuosikate ei riittänyt kattamaan poistoja yhteensä 54 kunnassa v. 2010. Vuonna 2011 näitä kuntia arvioidaan olevan n. 75 ja v. 2012 n. 90.

Vuosien 2009 ja 2010 tilinpäätösten mukaan erityisen vaikeassa taloustilanteessa olevien kuntien arviointimenettelyyn tulee kaksi kuntaa, Tarvasjoki ja Vihanti. Käydyssä viidessä menettelyssä on ollut mukana yhteensä 25 eri kuntaa.

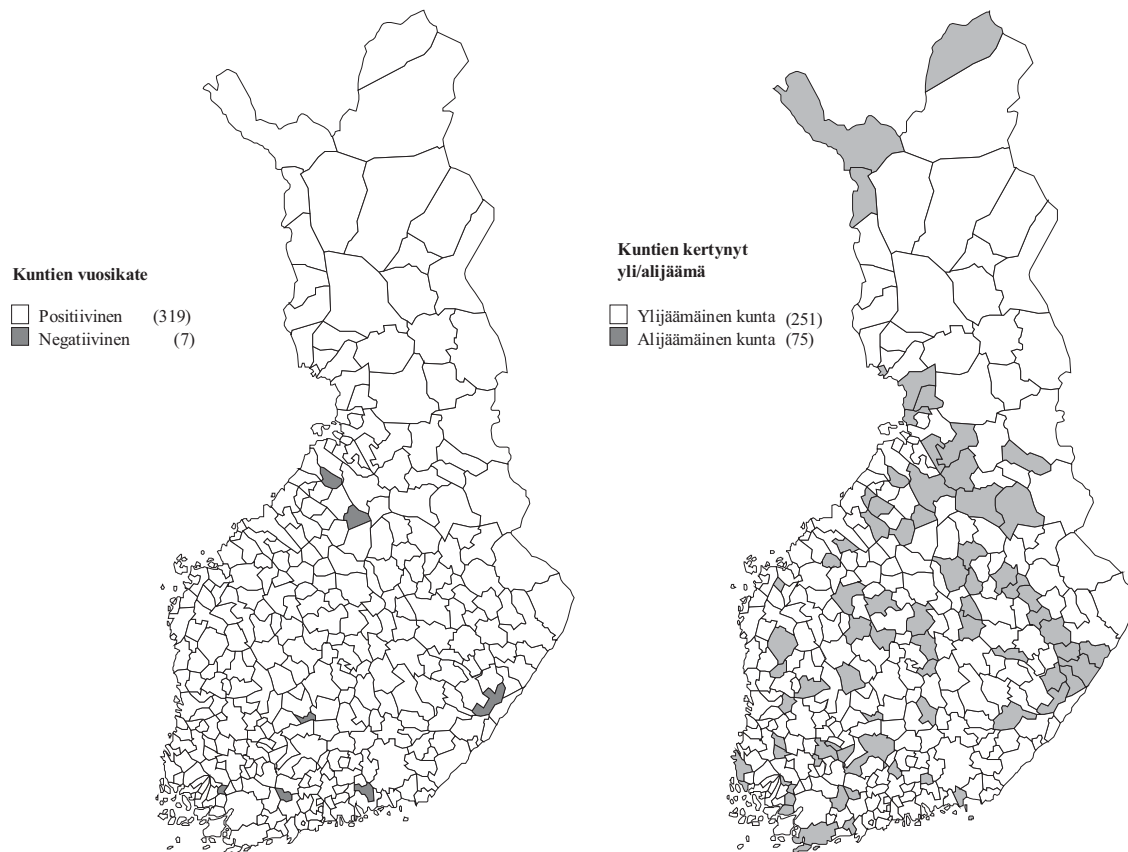
Taulukko 22. Manner-Suomen kuntien talouskehitys vuosina 2010—2012, euroa/as kuntaryhmittäin¹⁾

Asukasluku	Vuosikate 2010	Vuosikate 2011	Vuosikate 2012	Lainakanta 2010	Lainakanta 2011	Lainakanta 2012
alle 2 000	527	359	494	1 939	1 964	1 992
2 000—6 000	407	316	348	1 612	1 625	1 659
6 001—10 000	414	375	396	1 857	1 844	1 838
10 001—20 000	341	358	409	1 961	1 945	1 929

Taulukko 22. Manner-Suomen kuntien talouskehitys vuosina 2010—2012, euroa/as kuntaryhmittäin¹⁾

20 001—40 000	434	476	530	1 928	1 909	1 891
40 001—100 000	386	385	259	2 113	2 114	2 095
yli 100 000	565	695	629	2 002	2 230	2 208
Koko maa	454	494	471	1 956	2 028	2 015

¹⁾ Vuosi 2010 on kuntien tilinpidon mukainen eikä sisällä harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Toimintakatteen kasvu on peruspäätöshuhtelman mukainen.

Kuvio 5. Kuntien vuosikate ja kertynyt yli-/alijäämä vuoden 2010 tilinpäätöksessä

7.3 Kuntien menot

Menokehitys v. 2010

Kuntien ja kuntayhtymien kokonaismenot (toimintamenot, rahoitusmenot ja investoinnit yhteensä) lisääntyivät v. 2010 ennakkollisten tilinpäätöstietojen mukaan lähes 9 %. Bruttoinvestointeja korotti huomattavasti Helsingin seudun ympäristöpalvelujen perustamiseen liittyvät kirjaukset. Toimintamenojen kasvu pysyi edellisvuoden 4 prosentin tasolla. Kuntien menokehitys hidastui selvästi v. 2009 ja talouskehityksen paranemisesta huolimatta menokasvu pysyi suhteellisen maltillisena myös v. 2010. Kuntien henkilöstömäärä kasvoi hieman ja palasi vuoden 2008 tasolle. Nimellishintaiset ostot kasvoivat 7 %. Korkotaso pysyi matalana, joten korkomenot eivät nousseet lainakannan kasvusta huolimatta. Kuntien ja kuntayhtymien investoinnit pysyivät korkealla tasolla.

Toimintamenojen kehitys 2011—2015

Kuntien toimintamenojen odotetaan kasvavan n. 4 % vuosina 2011 ja 2012. Vuosina 2013—2015 toimintamenojen kasvuksi on tässä tarkastelussa oletettu n. 4 % vuodessa, mikä pohjautuu oletuksiin laskennallisen palvelutarpeen kehityksestä sekä peruspalvelujen hintakehityksestä. Kuntien toimintamenojen keskipitkän aikavälin todellinen menokehitys riippuu mm. yleisestä talouskehityksestä, tulevista palkkaratkaisuista sekä siitä, miten rakenteellisissa uudistuksissa onnistutaan parantamaan tuottavuutta.

Helmikuussa 2011 aikaansaadun palkkaratkaisun seurauksena kuntien ansiotason arvioidaan nousevan n. 2,5 % v. 2011. Kuntien palkkasumman kasvuksi arvioidaan 3 % alkuvuoden kertymätietojen perusteella.

Vuonna 2012 kuntien ansiotason arvioidaan nousevan 3 % ja vuosina 2013—2015 n. 3½ % eli hieman yleisen ansiotason arvioitua muutosta hitaammin. Kuntien henkilöstön määrän oletetaan pysyvän vuodesta 2011 lähtien n. 461 000 henkilön tasolla, joten kuntien palkkasumma kasvaisi näillä oletuksilla ansiotasokehitystä seuraten keskimäärin n. 3½ %.

Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksu nousi 0,1 prosenttiyksiköllä v. 2011, mutta vuosina 2012—2015 maksut pysyvät likimain vuoden 2011 tasolla. Työnantajan KuEL-maksu pysyy Kevan näkemysten mukaan lähivuodet 23,6 prosentissa. Työttömyysvakuutusmaksu nousi v. 2011 0,2 prosenttiyksikköä mutta lähivuosina sen ennustetaan pysyvän vuoden 2011 tasollaan.

Nimellishintaisten ostojen arvioidaan kasvavan vajaat 7 % v. 2011. Ostojen hintakehityksen odotetaan pysyvän maltillisena, ja myös volyymikehityksen arvioidaan hieman hidastuvan kireän taloustilanteen myötä. Ostojen ennakoitaan kuitenkin jatkossakin kasvavan selvästi toimintamenojen kasvua nopeammin. Suurin paine kuntien toimintamenojen volyymikasvuun tulee palvelujen os- toista.

Kuntien maksamat avustukset pysyvät keskipitkällä aikavälillä vakaana. Vuonna 2012 toimeentulotuen perusosaa ja yksinhuoltaji-

en tukea ehdotetaan korotettavaksi. Toisaalta perusturvan korottaminen ja asumistuen tulo-rajoiden korotus pienentävät toimeentulotukimenoja. Kuntien toimeentulotukimenojen nettomääräisen lisäyksen arvioidaan olevan 44 milj. euroa ja vastaavasti toimeentulotukimenojen säästön arvioidaan olevan n. 22 milj. euroa. Toimeentulotukimenot pienenevät vähitellen työllisyyden parantuessa. Riskinä on, että toimeentulotukimenot pysyvät taantumman jälkeen useita vuosia korkealla tasolla, mikäli työttömyysjaksot pitkittyvät ja ansiosidonnaiset tulot vähenevät.

Kuntien toimintatuottojen oletetaan laskelmassa kehittyvän toimintamenojen kasvua vastaavasti n. 4 % vuodessa.

Kuntien korkomenot nousevat v. 2011 lainakannan kasvun ja korkotason nousun myötä. Lainakannan huomattavasta kasvusta huolimatta korkomenot ovat pysyneet viime vuodet matalalla tasolla johtuen matalasta korkotasosta. Vuosina 2012—2015 korkomenojen oletetaan kasvavan niin korkotason nousun kuin lainakannan kasvun myötä.

Korkomenot

Kuntien ja kuntayhtymien investointien oletetaan pysyvän lähi-vuodet vuoden 2011 tasolla 4,4 mrd. eurossa. Investointipaineet ovat suuret johtuen niin peruskorjauksista, kasvukeskusten uudisinvestoinneista kuin meneillään olevasta rakenneuudistuksesta. Arvioitu investointitaso johtaa ennakkoidulla tulo- ja toimintamenokehityksellä kuntien velkaantumisen jatkumiseen.

Investoinnit

Taulukko 23. Kuntien ja kuntayhtymien menot vuosina 2010—2015, mrd. euroa

Käyvin hinnoin	2010	2011	2012	2013	2014	2015
1. Toimintamenot	33,8	35,2	36,6	38,1	39,6	41,3
Palkkausmenot	19,5	20,1	20,7	21,4	22,1	22,9
Palkat	15,0	15,5	15,9	16,5	17,0	17,6
Muut henkilömenot	4,5	4,6	4,7	4,9	5,1	5,3
Ostot	11,7	12,4	13,2	14,0	14,9	15,8
Avustukset	2,0	2,0	2,1	2,1	2,1	2,0
Muut toimintamenot	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
2. Toimintatulot	10,8	11,3	11,7	12,2	12,7	13,3
3. Toimintakate	-22,9	-23,9	-24,8	-25,9	-26,9	-28,0
4. Korkomenot, brutto	0,3	0,3	0,4	0,5	0,5	0,6
5. Investoinnit, brutto	5,8 ¹⁾	4,4	4,4	4,4	4,4	4,4
6. Menot yhteensä (1+4+5+6)	39,8	39,9	41,4	43,0	44,6	46,3
7. Bruttokansantuote, mrd. euroa	180,3	191,5	200,2	208,5	216,9	224,7
8. Kokonaismenot, % BKT:sta	22,1	20,8	20,7	20,6	20,6	20,6
9. Kokonaistulot, % BKT:sta	22,1	20,7	20,3	20,3	20,1	20,2
10. Toimintatulot, % toimintamenoista	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1	32,1
Kunta-alan henkilöstön määrä, 1000 henkilöä	460,9	460,9	460,9	460,9	460,9	460,9

¹⁾ Näihin eriin sisältyy v. 2010 osalta HSY:n perustamisesta johtuvat kirjaukset. HSY:n perustamisella ei ole vaikutuksia kuntien rahoitusasemaan.

7.4 Kuntien verotulot

Myönteinen talouskehitys on tärkeää kuntien verotulojen kehityksen kannalta. Vuonna 2008 alkaneen talouskriisin vaikutus kuntien verotuloihin oli ennakoitua vähäisempi, mitä edesauttoivat valtion päätökset, erityisesti kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikainen korotus. Verotulot kasvoivat yhteisöveroa lukuun ottamatta myös kriisivuonna 2009. Talouskasvu ja demografinen kehitys määrittävät suurelta osin kuntatalouden verotulojen kehityksen, mutta myös veroperustemuutoksilla on keskeinen merkitys. Verotulojen kehitystä kuvaavassa taulukossa 24 on oletuksena, että kunnallisvero- ja kiinteistöveroprosentit pysyvät vuoden 2011 tasolla. Jos palkkasumma kasvaisi prosenttiyksikön hitaammin tai nopeammin kuin on ennustettu, kunnallisveron tuotto muuttuisi vastaavasti 170 milj. eurolla. Myös voimakkaasti vaihtelevien pääomatulojen kehitys vaikuttaa välillisesti kuntien verokertymään, vaikka kunnat eivät olekaan pääomatuloveron veronsaajia. Veronsaajaryhmien jako-osuuksien muutoksiin vaikuttaa yksittäisistä tekijöistä eniten pääomatulojen kehittyminen ennustetusta poikkeavasti.

Kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 4,4 prosentilla v. 2011. Verotuloja kertyy arviolta 19,2 mrd. euroa. Ansiotuloverojen osuus kuntien verotuloista on yli 85 %. Työllisten määrän arvioidaan kasvavan puoli prosenttia ja palkkasumman vajaa neljä prosenttia v. 2012. Verotulojen kasvun ennakoidaan kuitenkin hidastuvan lähinnä veroperustemuutosten takia. Työllisyyden edistämiseksi ja pienituloisten taloudellisen aseman parantamiseksi työtulovähennystä ja perusvähennystä korotetaan vuoden 2012 alusta. Näiden korotusten arvioidaan vähentävän kunnallisveron tuottoa yhteensä n. 250 milj. eurolla v. 2012. Toisaalta asuntolainakorkojen vähennysoikeuden rajaaminen sekä kotitalousvähennyksen pienentäminen lisäävät puolestaan kunnallisveron tuottoa noin sadalla miljoonalla eurolla. Lisäksi hallitusohjelman mukaisesti ansiotuloveroperusteisiin tehdään vuosittain ansiotason ja inflaation nousua kompensoivia tarkistuksia. Vuodelle 2012 tehtävä tarkistus pienentää kunnallisveron tuottoa n. 90 milj. eurolla. Hallitusohjelman mukaan veromuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Kompensaatiota ei voida kuitenkaan toteuttaa verojärjestelmän sisällä ensivaiheessa, koska se edellyttäisi ansiotuloverotuksen perusteisiin niin suuria muutoksia, ettei niitä pystytä toteuttamaan vuoden 2012 alusta.

Hyvä talouskehitys on kasvattanut myös kuntien yhteisöveron tuottoa vuosina 2010—2011. Yhteisöveron osuus kuntien verotuloista on n. 8 %. Tänä vuonna kuntien yhteisöverokertymän arvioidaan kasvavan 15 prosentilla viime vuodesta, vaikkakin odotukset yritysten tulokasvusta ovat hieman heikentyneet kesän aikana. Yhteisöveron vahvaa kehitystä ylläpitää se, että kuntien osuutta veron tuotosta nostettiin määräaikaaisesti vuosille 2009—2011 kymmenellä prosenttiyksiköllä elvytystoimenpiteenä. Hallitusohjelman mukaisesti kuntien korotettua osuutta yhteisöveron tuotosta jatketaan

edelleen vuosille 2012—2013 mutta puolet pienempänä, viidellä prosenttiyksiköllä. Korotus kasvattaa kuntien yhteisöverokertymää 260 milj. eurolla. Vuoden 2012 alusta yhteisöverokantaa alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin. Verokannan alentaminen vähentää staattisesti arvioiden yhteisöveron tuottoa 208 milj. eurola vuositasona, josta kuntien osuus on 46 milj. euroa. Verokannan alentamisesta johtuva verotulomenetys kuitenkin kompensoidaan kunnille korottamalla vastaavalla määrällä kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta.

Kiinteistövero on kuntatalouden ja yksittäisten kuntien verotuloista vakain ja ennustettavin kehitykseltään. Kunnat päättävät itse kiinteistöveroprosenteistaan laissa määrättyjen vaihteluvälien puitteissa. Muutoksia kiinteistöveroprosenttien ala- ja ylärajoihin tehtiin viimeksi 2010, mikä nosti veron tuottoa reilulla 20 prosentilla. Vuonna 2011 kiinteistöveron tuotto kasvaa kolmella ja 2012 vajaalla kahdella prosentilla. Vuoden 2012 alusta kiinteistövero irrotetaan kuntien verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasausjärjestelmästä.

Kehyskaudella 2013—2015 kuntien verotulojen ennustetaan kehittyvän taulukossa 24 esitetyn mukaisesti. Verotulojen kasvun ennustetaan hidastuvan lähinnä talouskasvun hidastumisen seurauksena. Vaikka työllisyyden arvioidaan kasvavan ja työttömyyden vähenvän, hidastuu myönteinen kehitys tarkastelujakson loppupuolella.

Taulukko 24. Kuntien verotulot vuosina 2010—2015, milj. euroa

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Kunnallisvero	15 768	16 330	16 560	17 160	17 770	18 410
Yhteisövero	1 407	1 620	1 490	1 490	1 330	1 380
Kiinteistövero	1 175	1 210	1 230	1 250	1 280	1 315
Verotulot yht.	18 350	19 160	19 280	19 900	20 280	21 105
Verotulot, % BKT:sta	10,2	10,0	9,6	9,5	9,4	9,4
Muutos, %						
Kunnallisvero	2,1	3,6	1,4	3,6	3,6	3,6
Yhteisövero	17,5	15,1	-8,0	0,0	-10,7	3,8
Kiinteistövero	20,4	3,0	1,7	1,6	2,4	2,7
Verotulot yht.	4,2	4,4	0,6	3,2	2,4	3,6
Kunnallisveroprosentti, keskimäär.	18,97	19,17	19,17	19,17	19,17	19,17
Yhteisöveroprosentti	26	26	25	25	25	25
Kuntien osuus yhteisöverosta, %	31,99	31,99	27,87	27,87	22,87	22,87

Kuntien peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat valtionavut kasvavat nimellisesti kehyskaudella 2013—2015 nettomääräisesti n. 1,4 mrd. eurolla vuoden 2012 10,5 mrd. eurosta. Hallitusohjelmaan sisältyvä tilapäinen 631 milj. euron valtionosuuksien vähennys toteutetaan täysimääräisesti vuodesta 2012 lukien.

7.5 Kuntien valtionavut
kehyskaudella
2013—2015

Valtiontalouden kehyksissä valtionosuudet lasketaan kehysvuosille vuoden 2012 kustannustasossa, joten valtionosuuksien muutokseen sisältyy vain vuoden 2012 indeksikorotus, ja muuten muutos on reaalista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla hallitusohjelmaan sisältyvät peruspalvelubudjettitarkastelun piiriin kuuluvat menosäästöt toteutetaan pääosin vuosina 2013—2015. Vapaaseen sivistystyöhön kohdistuva 11,5 milj. euron säästö sekä museoiden, teattereiden ja orkesterien valtionosuuksiin kohdistuva 10 milj. euron säästö toteutetaan kuitenkin jo vuodesta 2012 alkaen. Oppilaitosten perustamishankkeisiin kohdistuvasta 20 milj. euron säästöstä 6 milj. euroa toteutetaan jo v. 2012. Lukiokoulutukseen kohdistuvat 30 milj. euron säästöt, ammatillisen koulutuksen 43 milj. euron säästöt, oppisopimuskoulutukseen 31 milj. euron säästöt ja ammattikorkeakouluihin kohdistuvat 51 milj. euron säästöt toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano aloitetaan v. 2012. Kehyskaudella 2013—2015 yhteiskuntatakuun toimeenpanoon kohdennetaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle vuositasolla 30 milj. euroa. Lisäksi kuntien työllistämistukeen kohdistuu n. 4 milj. euron lisäys.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään hallituskauden kestävä määräaikainen kokeilu, jossa viimeistään 12 kuukauden työttömyyden jälkeen työllisyyden hoidon päävastuu siirretään kunnalle tai kunnille yhteisvastuullisesti. Kehyskaudella 2013—2015 kokeiluun osoitetaan yhteensä 20 milj. euron vuosittainen rahoitus.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuuteen tulee vuoden 2015 tasolla hallitusohjelman mukainen 145 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen. Määrärahaa kohdennetaan vuodesta 2013 lähtien asteittain mm. vanhuspalvelujen, vammaispalvelujen, perhehoidon, lastensuojelun, oppilashuollon, lapsiperheiden kotipalvelujen sekä palvelurakenteen kehittämiseen ja perusterveydenhuollon vahvistamiseen. Valtionosuuden lisäyksestä kohdistetaan asteittain vuodesta 2013 alkaen vanhuspalveluiden ja muun sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämiseen 132 milj. euroa sekä opiskeluhuollon kehittämiseen 13 milj. euroa.

Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön. Varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa tiivistetään.

Kehyskaudella kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan valtionosuuksista erityisesti liikuntaan ja nuorisotyöhön kohdistettavat valtionosuudet, n. 27 milj. euroa vuodessa, maksetaan veikkausvoittovaroista nuoriso- ja liikuntalakien (72/2006 ja 1054/1998) mukaisesti. Lisäksi näistä maksetaan myös avustusta kuntien liikuntapaikkarakentamiseen lähes 29 milj. euroa vuodessa. Nuoriso-

lain mukaista nuorten työpajatoimintaa ja etsivää nuorisotyötä avustetaan opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksin v. 2012 yhteensä yli 22 milj. eurolla. Teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuuksista veikkausvoittovaroja on 56,2 milj. euroa vuositasolla teatteri- ja orkesteri- sekä museolakien (730/1992 ja 729/1992) mukaisesti. Lisäksi museota tuetaan veikkausvoittovaroista myönnettävin valtionavustuksin yli 5 milj. eurolla. Myös kuntien ja alueiden kulttuurin kehittämishankkeisiin myönnetään avustuksia veikkausvoittovaroista.

Kuntien valtionavut ovat pääosin laskennallisia ja yleiskatteisia. Laskennalliset valtionavut muuttuvat automaattisesti asukasluvun ja ikärakenteen sekä kustannustason muutoksen perusteella. Lisäksi valtionavut muuttuvat päätösperusteisesti lainsäädännön muutosten ja budjettipäätösten perusteella (valtion toimenpiteet).

Kuntien valtionavut ovat v. 2012 yhteensä 10,463 mrd. euroa. Laskennallisiin valtionosuuksiin ehdotetaan yhteensä 9,479 mrd. euroa ja muihin valtionapuihin 0,983 mrd. euroa. Valtionavut lisääntyvät vuodelle 2011 budjetoituun verrattuna yhteensä 368 milj. euroa v. 2012.

7.6 Kuntien valtionavut v. 2012

Taulukko 25. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2010—2012 valtion talousarviossa, milj. euroa, ja muutos 2011—2012, %

	2010 budjetoitu ¹⁾	2011 budjetoitu ¹⁾	2012 esitys	2011—2012, %
Valtionosuusjärjestelmän piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet tasauserein				
VM	7 797	8 074	8 433	4
OKM	979	1 004	1 046	4
siitä kunnat	-374	-418	-435	4
siitä kuntayhtymät	1 353	1 422	1 481	4
Laskennalliset valtionosuudet yhteensä	8 776	9 078	9 479	4
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut				
SM, pakolaisista ja turvapaikanhakijoista maksettavat korvaukset	86	102	112	10
VM, kuntien yhdistymisavustukset	114	115	44	-62
OKM, harkinnanvaraiset avustukset	107	138	134	-3
OKM, liikuntatoimi ja nuorisotyö	27	27	27	0
OKM, perustamishankkeet	62	58	61	5
TEM, työllistämistuki kunnille	36	41	63	54
STM, erikoissairaanhoidon mukainen tutkimus (EVO)	40	40	35	-13
STM, lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus (EVO)	104	109	109	0

Taulukko 25. Peruspalvelubudjettitarkastelun piirissä olevat kuntien ja kuntayhtymien valtionavut 2010—2012 valtion talousarviossa, milj. euroa, ja muutos 2011—2012, %

STM, perustamis- ja kehittämishankkeet	27	25	18	-30
STM, perustoimeentulotuki	344	342	357	4
STM, kuntouttava työtoiminta	17	20	23	15
Muut peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	964	1 017	983	-4
Peruspalvelubudjettitarkastelun valtionavut yhteensä	9 740	10 095	10 463	4

¹⁾ Talousarvio ja lisätalousarviot

Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen vuodesta 2011 vuoteen 2012

Kuntien rahoitusosuus valtionosuusjärjestelmän piirissä olevien peruspalvelujen järjestämiseen kasvaa v. 2012 yli 2 mrd. eurolla sekä rahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen yli 93 milj. eurolla.

Valtion toimenpiteiden vaikutus perustuu lainsäädännön ja muiden normien muutoksiin sekä harkinnanvaraisten määrärahojen osalta budjettipäätöksiin.

Valtion toimenpiteet lisäävät nettomääräisesti kuntien menoja 48 milj. euroa v. 2012. Talousarvioesitykseen sisältyvien valtion toimenpiteiden arvioidaan menojen, tulojen ja veroperustemuutosten kokonaisvaikutuksena heikentävän kuntien rahoitusasemaa vuoteen 2011 verrattuna nettomääräisesti 448 milj. euroa.

Vuonna 2012 valtionosuuksissa otetaan huomioon lakisääteinen valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus. Kuntien peruspalvelujen valtionosuudet lisääntyvät 374 milj. euroa valtiovainministeriön hallinnonalalla. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan yksikköhintojen tarkistuksen valtionosuuksia lisäävä vaikutus on yhteensä 38 milj. euroa, josta kuntien arvioitu osuus on 28 milj. euroa. Valtionosuuksia lisää myös kuntien peruspalvelujen valtionosuuden kustannustenjaon tarkistuksen vaikutus opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman perusopetuksen valtionosuuksiin, 14 milj. euroa. Kustannustenjaon tarkistuksen kokonaisvaikutus on 426 milj. euroa, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus on yhteensä 412 milj. euroa.

Hallitusohjelmaan perustuen peruspalvelujen valtionosuuksiin tehdään 631 milj. euron vähennys alentamalla tilapäisesti valtionosuusprosenttia. Tämä pienentää valtionosuusprosenttia 2,69 prosenttiyksiköllä ottaen toisaalta huomioon perhehoitolainsäädännön uudistamiseen liittyvä 0,01 prosenttiyksikön lisäys. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 31,42 v. 2012. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan valtionosuusprosentti lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin on 41,89.

Veroperustemuutosten aiheuttama kuntien verotulomenetyksen kompensatio valtionosuusjärjestelmän kautta vuodelle 2012 on 263 milj. euroa.

Kiinteistövero poistetaan verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta v. 2012. Tasauksen muutosta vastaava summa (5,1 milj. euroa) vähennetään kustannusneutraalisti peruspalvelujen valtionosuuksista. Tasauksen muutos vaihtelee kuntakohtaisesti varsin suuresti. Suurin lisäys on 640 euroa ja menetys 114 euroa asukasta kohti. Tulot vähenevät yli 50 euroa/asukas yhteensä sadassa kunnassa. Vastaava tulojen lisäys kohdistuu 37 kuntaan.

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta lisätään palauttamalla yhdistymisavustuksen kattosäännön (200 milj. euron ylitys) aiheuttama vähennys 45 milj. euroa sekä Julkisen IT-palvelukeskuksen rahoitukseen varattu 1,25 milj. euron määräraha. Lisäksi menosäästöihin liittyvänä tarkistuksena tietojärjestelmähankkeiden rahoitukseen lisätään 1 milj. euroa.

Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi perhehoitajain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Perhehoitolainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena sijaishuollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Lainmuutoksella perhehoitajan palkkiota korotetaan, ennakkovalmennus säädetään pakolliseksi sekä perhehoitajalle turvataan riittävä tuki hoidon aikana. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.8.2011, kuitenkin palkkioiden korotusten, ennakkovalmennuksen ja tuen osalta 1.1.2012. Näiden muutosten arvioidaan lisäävän kuntien menoja 16,7 milj. euroa, josta valtionosuus on 8,35 milj. euroa. Lisäksi eduskunta hyväksyi esityksen laiksi lastensuojelulain 50 §:n muuttamisesta. Lainmuutos tulee voimaan 1.1.2012. Perhehoitoon sijoittamisen laitoshoidon sijasta arvioidaan vähentävän kuntien menoja 24,95 milj. euroa, josta valtionosuus on 7,84 milj. euroa.

Toteutuneisiin kuntien yhdistymisiin osoitetaan avustuksina 44,19 milj. euroa. Vuonna 2012 ei toteudu uusia kuntien yhdistymisiä ja määräraha pienenee n. 70 milj. euroa vuoteen 2011 verrattuna. Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotukseen ehdotetaan 20 milj. euroa, mikä on samalla tasolla kuin edellisenä vuotena.

Toimeentulotuen perusosaa korotetaan vuoden 2012 alusta lukien 6 % ja lisäksi yksinhuoltajan toimeentulotukea korotetaan 10 %. Yhteensä näiden korotusten arvioidaan lisäävän toimeentulotukimenoja 88 milj. euroa vuositasolla, josta valtio korvaa kunnille puolet eli 44 milj. euroa. Toisaalta hallitusohjelman mukainen perusturvan korotus ja asumistuen tulojen korotus alentaa perustoimeentulotuen menoja.

Hallitusohjelman mukaisesti vähennetään valtionavustusta kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin 4,5 milj. euroa. Valtion rahoitusta terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen vähennetään 5 milj. euroa menosäästön johdosta.

Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuuksiin ja avustuksiin ehdotetaan 2 694 milj. euroa.

Opetushenkilöstön täydennyskoulutukseen (Osaava-ohjelma) kohdennetaan 2 milj. euroa lisärahoitusta. Osaava-ohjelmaa rahoitetaan yhteensä 10 milj. eurolla.

Esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä taiteen perusopetuksen laatua parannetaan. Toimenpiteinä ovat mm. perusopetuksen ryhmäkokojen pienentäminen, kerkhotoiminnan vakiinnuttaminen ja opiskeluhoollon vahvistaminen. Kehittämistoimiin kohdennetaan v. 2012 lisärahoitusta yhteensä 10 milj. euroa.

Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa ehdotetaan vähennettäväksi n. 600 opiskelijalla ja oppilaitosmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen 350 opiskelijalla aiemmin päätettyjen määräaikaisten lisäysten päättyessä.

Perustamishankkeiden valtionosuuksiin ja -avustuksiin ehdotetaan 56 milj. euroa kouluhankkeille ja 5,3 milj. euroa kirjastohankkeille, mikä on 6 milj. euroa edellisvuotta vähemmän.

Veikkausvoittovaroista avustuksia kuntien kulttuuritoiminnan edistämiseen lisätään tarkoituksena tukea kulttuuripalvelujen saatavuutta kuntien ja kuntalaisten välisen eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Nuorten yhteiskuntatakuuta toteutetaan kohdentamalla yhteensä 14 milj. euron rahoitus nuorisotyöhön ja vapaaseen sivistystyöhön. Nuorten yhteiskuntatakuuta toteutetaan myös työllistämistuella.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen määräaikaiseen kokeiluun osoitetaan yhteensä 5 milj. euroa vuodelle 2012.

Taulukko 26. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutokset vuodesta 2011 vuoteen 2012

	menot	tulot	netto
1. Toiminnan muutokset ja budjettipäätökset			
Kustannustenjaon tarkistus:			
— VM		374	374
— OKM		38	38
VM, valtionosuusleikkaus (HO)		-631	-631
VM, yhdistymisavustuksen kattosäännön mukaisen vähennyksen palautus		45	45
VM, tietojärjestelmähankkeiden rahoituksen tarkistaminen		1	1
OKM, koulutuksen laadun kehittäminen (HO)	10	10	0
OKM, perustamishankkeet (HO)	-6	-6	0
OKM, vapaan sivistystyön menosäästö (HO)	-6	-6	0
OKM, valtionrahoituksessa toteutettavat säästöt ammattikorkeakouluissa (HO)	-4	-2	2
OKM, teattereiden ja orkesterien menosäästö (HO)	-2	-2	0
OKM, museoiden menosäästö (HO)	-3	-3	0

Taulukko 26. Valtion toimenpiteiden vaikutukset kuntien ja kuntayhtymien talouteen valtion talousarviossa (ml. lisätalousarviot), milj. euroa, muutokset vuodesta 2011 vuoteen 2012

OKM, nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano vapaan sivistystyön oppilaitoksissa (HO)	1	1	0
OKM, nuorten yhteiskuntatakuu ja pitkäaikaistyöttömyyden torjunta nuorisotyössä (HO)	10	10	0
OKM, opintojen nopeuttamisen toimenpiteet yleissivistävässä koulutuksessa	-5	-5	0
OKM, vapaan sivistystyön toiminnan laajuuden ja valtionavustusten muutos	-1	-1	0
OKM, ammatillisen lisäkoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-2	-1	0
OKM, oppisopimuskoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-2	-2	0
OKM, ammattikorkeakoulujen toiminnan laajuuden muutos	-5	-2	3
OKM, nuorisotyön toiminnan laajuuden muutos	-4	-4	0
SM, maahanmuuttajien korvaukset	10	10	0
STM, kehittämishankkeet	-5	-5	0
STM, EVO-tutkimus (HO)	-5	-5	0
STM, perustoimeentulotuki (HO)	88	44	-44
STM, perustoimeentulotuki (perusturvan korotuksen ja asumistuen ulorajojen korotuksen johdosta perustoimeentulotuen menot alenevat, HO)	-44	-22	22
TEM, työllistämistuki kunnille	10	10	0
TEM, työllistämistuki kunnille: nuorten yhteiskuntatakuu ja pitkäaikaistyöttömyyden torjunta, josta 5 milj. euroa kohdistuu pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen määräaikaiseen kokeiluun (HO)	12	12	0
Yhteensä	48	-141	-189
2. Verotuksen ja maksujen muutokset			
Veroperustemuutokset / valtionosuuskompensaatio (mm. ansiotulo-veroperusteiden inflaatiotarkistus -90m€, työtulovähennyksen korotus -75m€, perusvähennyksen korotus -177m€, asuntolainojen korkovähennyksen ja kotitalousvähennyksen muutos 101m€, pääomaverokannan korotuksen vaikutus alijäämähyvityksen kautta -20m€; valtionosuuskompensaatio 263m€)			0
Lisäksi yhteisöverokannan alentaminen kompensoidaan kunnille yhteisöveron jako-osuuden kautta (staattisesti arvioitu verokannan alentamisen vuositasevaikutus kunnille 46m€)			
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden määräaikaisen 10 prosenttiyksikön korotuksen päättymisen		-519	-519
Kuntien yhteisöveron jako-osuuden korotuksen jatkaminen 5 prosenttiyksiköllä v. 2012—2013		260	260
Yhteensä		-259	-259
Valtion toimenpiteiden vaikutukset yhteensä	48	-400	-448

(HO: Hallitusohjelman lisäykset ja säästöt ml. 100 milj. riihessä kohdennettavaksi sovittu säästö).

Indeksikorotukset

Vuonna 2012 valtionosuuksiin tehdään 3,7 prosentin indeksikoro-
tus, johon sisältyy lisäyksenä 0,6 prosenttiyksikköä vuoden 2010 ta-
son korjausta. Indeksikorotus lisää peruspalvelujen valtionosuuksia
363 milj. eurolla, josta kuntien ja kuntayhtymien osuus on 341 milj.
euroa.

Taulukko 27. Indeksikorotukset v. 2012, milj. euroa

	tulot
Yhteensä	363
— josta kunnat ja kuntayhtymät	341

Väestön ja
ikärakenteen
muutokset

Kuntien valtionapuihin vaikuttaa myös ikärakenteen, väestön
määrän ja muiden laskentatekijöiden muutos. Sosiaali- ja tervey-
denhuollon laskennalliset kustannukset lisääntyvät laskentatekijöi-
den muutoksen vuoksi n. 238 milj. euroa v. 2012. Valtionosuudet li-
sääntyvät niistä johtuen n. 81 milj. euroa.

Esiopetusikäisten määrä kasvaa ja peruskouluikäisten määrä vä-
henee. Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikä-
luokka alkaa pienentyä, mutta korkea-asteelle siirtyvien määrä ei
muutu olennaisesti. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten
osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Myös aikuiskoulutuksen
kysyntä kasvaa.

Yhteensä valtionosuudet lisääntyvät näiden tekijöiden takia n. 68
milj. eurolla v. 2012.

**Taulukko 28. Asukasluvun ja ikärakenteen muutoksen
vaikutukset kuntien valtionosuuksiin ja menoihin v. 2012,
milj. euroa**

	Laskennalliset kustannukset	Valtionosuudet
Esi- ja perusopetus	-41	-14
Sosiaali- ja terveydenhuolto	238	81
Yhteensä	197	68

Valtionosuuksien
tasaukset

Kuntien peruspalvelujen valtionosuutta lisätään tai vähennetään
kuntakohtaisesti valtionosuuden tasauksella, joka perustuu kunnan
laskennallisten verotulojen määrään. Vuoden 2012 tasaus perustuu
verovuoden 2010 tietoihin.

**Taulukko 29. Valtionosuuksien tasaukset 2010—2012, milj.
euroa**

	2010	2011	2012
Tasauslisät	785	803	773
Tasausvähennykset	-807	-820	-797
Erotus / netto	-22	-17	-24

Hallitusohjelmaan perustuen kiinteistövero siirretään verotulon tasauksen ulkopuolelle vuoden 2012 alusta lukien. Verotuloihin perustuvien valtionosuuksien tasauslisien määrä on n. 773 milj. euroa, jossa on vähennystä edelliseen vuoteen 30 milj. euroa. Tasauslisää saa 256 kuntaa. Valtionosuuksien tasausvähennys tehdään 64 kunnalle, määrältään n. 797 milj. euroa.

Taulukko 30. Kuntien rahoitusosuus peruspalvelujen järjestämiseen¹⁾ (VM)

	2010 budjetoitu	2011 budjetoitu	2012 esitys
Asukasluku	5 298 858	5 323 693	5 347 269
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	20 749 749	21 281 480	23 391 059
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	13 678 260	14 022 341	16 041 593
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	2 581,60	2 633,95	2 999,96

¹⁾ Sisältää myös rahoitusosuuden opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta rahoitettavasta perusopetuksesta.

Taulukko 31. Kuntien rahoitusosuudet toisen asteen koulutukseen ja ammattikorkeakoulutukseen (OKM)

	2010 budjetoitu	2011 budjetoitu	2012 esitys
Asukasluku	5 298 858	5 323 693	5 347 269
Laskennalliset kustannukset, 1 000 euroa	3 208 324	3 277 034	3 437 675
Rahoitusosuusarvio, 1 000 euroa	1 864 357	1 904 284	1 997 633
Rahoitusosuusarvio, euroa/asukas	351,84	357,70	373,58

Sosiaali- ja terveystalouden palvelujen käyttäjiltä perittävien maksujen osuus palvelujen kokonaisrahoituksesta on pienentynyt 2000-luvulla. Asiakasmaksujen osuus kuntasektorin sosiaali- ja terveystoimen käyttökustannusten rahoituksesta oli 1 431 milj. euroa eli 7,7 % v. 2009. Vuonna 2000 vastaava osuus oli 9,1 % ja v. 2003 se oli 8,3 %.

Asiakasmaksu-uudistus tuli voimaan 1.8.2008. Uudistetussa järjestelmässä maksuihin tehdään kahden vuoden välein indeksitarkistukset. Seuraavat indeksitarkistukset julkaistaan marraskuussa 2011 ja ne tulevat voimaan 1.1.2012. Lasten päivähoitossa indeksitarkistukset tulorajoihin ja asiakasmaksuihin tulevat kuitenkin voimaan 1.8.2012.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta valtaosa, n. 90 % muodostuu esi- ja perusopetuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, yleisten kirjastojen, kuntien yleisen kulttuuritoimen sekä taiteen perusopetuksen laskennallisen perusteen ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksesta. Kunnan itse rahoitettava osuus on kaikissa kunnissa

7.7 Sosiaali- ja terveys-
palveluiden
asiakasmaksutulot

7.8 Kuntien
valtionosuusjärjestelmä

asukasta kohden yhtä suuri. Kunnan peruspalvelujen valtionosuus sisältää yleisen osan, verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen, erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan ja saamelaiden kotiseutualueen kunnan lisäosat, valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset sekä valtionosuusjärjestelmämuutoksen tasauksen. Kunnan peruspalvelujen valtionosuutta hallinnoi valtiovarainministeriö. Osana kunnan peruspalvelujen valtionosuutta voidaan myöntää harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta vaikeassa taloustilanteessa oleville kunnille. Korotuksen kokonaismäärä päätetään vuosittain.

Toisen asteen koulutuksen rahoituksesta (nk. ylläpitäjäjärjestelmä) sekä perusopetuksen oppilaskohtaisesti myönnettävästä rahoituksesta vastaa opetus- ja kulttuuriministeriö. Ylläpitäjäjärjestelmän seurauksena kunnat rahoittavat kunnan asukaskohtaisella rahoitusosuudella myös yksityisten sekä kuntayhtymien järjestämää toimintaa. Ylläpitäjäjärjestelmään sisältyy perusopetuksen jälkeinen koulutus, lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, ammatillinen aikuiskoulutus ja ammattikorkeakoulut. Myös liikunta- ja nuorisotoimi sekä museot, teatterit ja orkesterit, opetustuntikohtaisesti rahoitettava taiteen perusopetus sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan rahoitus kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriön budjettiin ja hallintoon. Valtionavustukset, kuten kehittämisavustukset, sisältyvät opetus- ja kulttuuriministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön budjetteihin ja hallintoon.

Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasausjärjestelmän kautta kuntien verotulot ovat yhteydessä valtionosuusjärjestelmään. Tasauksessa kunnalle myönnettyä valtionosuutta lisätään (tasauslisä) tai vähennetään (tasausvähennys) kunnan omaan laskennalliseen verotuloon perustuen. Kunta on oikeutettu tasauslisään, jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden alittaa 91,86 % (tasausraja) maan keskimääräisestä laskennallisesta asukaskohtaisesta verotulosta. Tasauslisällä jokaiselle kunnalle taataan vähintään tasausrajan mukainen verotulo asukasta kohden. Kunnan valtionosuuteen tehdään tasausvähennys, jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden ylittää tasausrajan. Tasausvähennys on 37 % kunnan tasausrajan ylittävästä verotulosta. Tasauslisien määrä on v. 2012 n. 773 milj. euroa ja tasausvähennysten määrä n. 797 milj. euroa. Jos kunnille yhteensä maksettavat tasauslisät ovat suuremmat kuin kuntien valtionosuuksiin tehtävät tasausvähennykset, vähennetään kuntien valtionosuudesta tätä erotusta vastaava määrä. Jos puolestaan tasausvähennykset ovat suuremmat kuin tasauslisät, lisätään kuntien valtionosuuteen tätä erotusta vastaava määrä. Valtionosuuden vähennys tai lisäys on kaikissa kunnissa asukasta kohti yhtä suuri.

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Vuonna 2012 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti on 31,42.

Näin ollen kunnan rahoitusosuus peruspalveluihin on 68,58 %. Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittaman perusopetuksen jälkeisen koulutuksen valtionosuusprosentti on 41,89 ja kuntien osuus vastaavasti 58,11. Valtionosuusjärjestelmään perustuva valtionrahoitus on kunnille yleiskatteellista korvamerkitsemätöntä rahaa, jonka kohdentamisesta kunnan sisällä päättää kunta itse.

Valtiovarainministeriö tekee päätökset kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta sekä kotikuntakorvauksen perusosista. Valtionosuutta kuntien peruspalvelujen järjestämiseen myönnetään v. 2012 yhteensä 8,433 mrd. euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnoima rahoitus on 2,694 mrd. euroa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden, esi- ja perusopetuksen kotikuntakorvausten sekä opetus- ja kulttuuriministeriön opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisten valtionosuuksien ja muun rahoituksen maksatus tapahtuu kootusti yhtenä kokonaisuutena valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta

8. Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot ja liikelaitokset sekä valtion omistajapolitiikka

Valtiolla on yksitoista talousarviotalouden ulkopuolista rahastoa. Niiden yhteenlaskettujen tulojen arvioidaan olevan v. 2012 n. 4,8 mrd. euroa ja menojen n. 4,5 mrd. euroa, joten rahastotalouden nettomääräinen ylijäämä on n. 0,3 mrd. euroa. Valtion eläkerahasto kuuluu kansantalouden tilinpidossa työeläkelaitosten sektoriin kun taas muut rahastot kuuluvat valtiontalouden sektoriin. Talousarviotalouden ulkopuolisten rahastojen nettoylijäämä ilman Valtion eläkerahastoa on arviolta vajaa 0,2 mrd. euroa v. 2012.

Rahastoista ehdotetaan tuloutettavan valtion talousarvioon yhteensä n. 1,8 mrd. euroa ja niihin ehdotetaan siirrettäväksi 41 milj. euroa v. 2012. Taulukossa 32 on esitetty yhteenvetotiedot rahastojen taloudesta vuosina 2010—2012.

8.1 Valtion talousarvion ulkopuolella olevat rahastot

Taulukko 32. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

	2010	2011**	2012**
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	84	88	89
Sekalaiset tulot	829	796	680
Eläkemaksut	1 633	1 622	1 646
Korkotulot ja voiton tuloutukset	890	499	469
Siirrot talousarviosta	39	39	41
Tulot pl. rahoitustaloustoimet	3 476	3 044	2 926

Taulukko 32. Budjetin ulkopuoliset valtion rahastot, milj. euroa

Myönnettyjen lainojen takaisinmaksut	1 817	1 878	1 881
Tulot yhteensä	5 293	4 922	4 807
Kulutusmenot	385	181	256
Siirtomenot	825	943	817
Korkomenot	29	43	51
Siirrot talousarvioon	1 711	1 719	1 773
Muut menot	2	0	0
Menot pl. rahoitustaloustoimet	2 953	2 886	2 897
Myönnettyt lainat ja muut finanssisijoitukset	1 429	1 511	1 567
Menot yhteensä	4 382	4 398	4 464
Nettorahoitusylijäämä	911	525	343

Valtion asuntorahasto (VAR)

Valtion talousarviossa hyväksytyn valtuuden nojalla sosiaaliseen asuntotuotantoon myönnettävät lainat, korkotuet, avustukset ja asuntolainojen valtiontakauksista aiheutuvat menot maksetaan valtion asuntorahaston varoista. Rahaston varoista maksetaan myös sen velkojen menot.

Rahasto saa varansa aravalainojen koroista, lyhennyksistä ja vuosisimaksuista sekä valtiontakauksiin liittyvistä takausmaksuista. Rahoitusta rahastolle hankitaan myös osana valtion lainanottoa. Talousarviovuoden alussa rahastovelka on n. 1,5 mrd. euroa. Valtion asuntorahaston asuntolainasaatavien pääomien ennakoidaan olevan vuoden 2012 alussa n. 8,2 mrd. euroa ja rahastosta suoritettavan korkotuen piirissä olevan lainakannan n. 7,9 mrd. euroa. Takausvastuita rahastolla ennakoidaan olevan korkotukilainoissa n. 7,8 mrd. euroa, omistusasuntolainojen osatakauksissa n. 1,8 mrd. euroa ja aravalainojen ensisijaislainoissa n. 0,2 mrd. euroa. Korkotukilainojen takausvastuut kasvoivat merkittävästi vuosien 2009—2010 aikana johtuen heikossa taloussuhdanteesta poikkeuksellisen korkealla tasolla (1 670 milj. euroa) olleista korkotukivaltuuksista.

Vuonna 2012 rahaston tuloiksi asuntolainoista ja takausmaksuista ennakoidaan n. 610 milj. euroa. Uusien myönnettävien korkotukilainojen valtuudeksi ehdotetaan 1 025 milj. euroa ja vuokra-asuntojen rakentamislainojen takausvaltuudeksi 250 milj. euroa. Rahastosta maksettavien avustusten ja akordien valtuudeksi ehdotetaan yhteensä 130,9 milj. euroa. Uusien korkotukilainojen omavastuukorko puolitetaan 3,4 prosentista 1,7 prosenttiin vuoden 2014 loppuun asti. Valtion asuntorahastosta maksetaan lisäksi ennen vuotta 2006 myönnettyt asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustukset sekä v. 2010 myönnettyt asuntojen suhdanneluonteiset korjausavustukset. Vuonna 2012 rahastosta ehdotetaan siirrettäväksi valtion talousarvioon 130 milj. euroa, mikä vastaa valtion talousarvion puolella kannettavaa rahaston oman pääoman korkokustannusta.

Omistusasuntojen voimassa olevien lainatakausten enimmäismääräksi vapaarahoitteissa ja asp-lainoissa vuoden 2012 lopussa

ehdotetaan yhteensä 2,2 mrd. euroa, mikä vastaa n. 11 mrd. euron lainakantaa.

Valtion eläkerahaston avulla valtio varautuu valtion eläkejärjestelmän piiriin kuuluvien tulevien eläkkeiden maksamiseen ja pyrkii tasaamaan tulevien vuosien eläkemenoja. Rahastoon kerätään työnantajan eläkemaksuina valtion virastoilta ja laitoksilta, liikelaitoksilta, kunnilta, yksityisiltä valtionapulaitoksilta ja ns. VALTAVA-laitoksilta arviolta 1 263 milj. euroa v. 2012, mikä on hieman kuluva vuotta vähemmän. Työntekijäin eläkemaksuja ja työttömyysvaikutusmaksuja kerätään rahastoon 383 milj. euroa. Rahaston tuloja ovat myös sijoitustoiminnan tuotot, yhteensä arviolta 910 milj. euroa v. 2012.

Valtion eläkerahaston sijoitussalkku oli kesäkuussa 2011 markkina-arvoltaan n. 1 mrd. euroa edellisvuotta suurempi eli n. 13,9 mrd. euroa, mikä on 15,3 % suhteessa valtion eläkevastuuseen. Rahastolla on valtion eläkelaisia säädetty rahastointitavoite. Sen mukaan rahastoa kartutetaan, kunnes rahaston määrä vastaa 25 % valtion eläkevastuusta. Rahaston tuloista siirretään valtion talousarvioon vuosittain enintään 40 % valtion vuotuisesta eläkemenosta. Siirto talousarvioon on 1 643 milj. euroa v. 2012.

Valtiovarainministeriön asettama strateginen tulostavoite on, että valtion eläkerahaston sijoitustoiminta tuottaa pitkällä aikavälillä enemmän kuin valtion näkökulmasta riskitön sijoitusvaihtoehto, jolla tarkoitetaan valtion nettovelan kustannusta. Toiminnallisena tulostavoitteena on saavuttaa riskikorjattu sijoitustuotto, joka ylittää rahaston sijoitussuunnitelmassa määritellyn vertailuindeksin.

Maatilatalouden rakenteen kehittämisen tavoitteena on maatalouden kannattavuuden sekä maatalojen elin-, työ- ja tuotanto-olosuhteiden parantaminen. Maatalojen investointeihin ja omistajanvaihdoksiin myönnetään rahoitustukea valtion talousarviosta lainojen korkotukena sekä Maatilatalouden kehittämisrahastosta avustuksina ja eräinä lainoina.

Vuonna 2012 rahaston käytettävissä olevat varat ovat arviolta n. 209 milj. euroa, kun huomioon on otettu vuodelta 2011 siirtyväksi arvioidut erät. Vuonna 2012 talousarviosta ei siirretä varoja rahastoon. Hallitusohjelman mukaisesti rahaston toimivuus, rakenne ja asema nykymuotoisena investointien rahoituskanavana arvioidaan. Rahaston käytettävissä olevista tuloista EU:n rahoitusosuutta on 28,6 milj. euroa. Avustuksia arvioidaan myönnettävän n. 100 milj. eurolla.

Valtion ydinjätehuoltorahasto muodostuu Varautumisrahastosta, Ydinturvallisuustutkimusrahastosta ja Ydinjätetutkimusrahastosta. Varautumisrahaston pääoma muodostuu ydinjätehuoltomaksuista ja rahaston lainaustoiminnan voitosta. Rahastoinnin tavoitteena on varmistaa, että ydinjätehuollon vaatimat varat ovat käytettävissä. Ydinjätehuoltomaksuja ovat velvollisia suorittamaan ne, joiden toiminnasta aiheutuu ydinjätettä eli voimayhtiöt Teollisuuden Voima

Valtion eläkerahasto
(VER)

Maatilatalouden
kehittämisrahasto
(MAKERA)

Valtion
ydinjätehuoltorahasto

Oyj ja Fortum Power and Heat Oy sekä Valtion teknillinen tutkimuskeskus, jonka käytössä on FiR-1 -tutkimusreaktori. Rahaston tehtävänä on myös osallistua jätehuoltovelvollisten varautumisvelvollisuuden sisällön määrittämiseen. Varautumisrahaston tase on n. 1,9 mrd. euroa.

Valtion ydinjätehuoltorahaston tehtävänä on lisäksi periä ydinenergialaissa määritellyt veronluonteiset maksut ja jakaa kaikki näin kerätyt varat vuosittain ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyville tutkimushankkeille. Ydinlaitosten haltijoilta alkuvuonna 2011 kerätyt maksut olivat yhteensä 5,2 milj. euroa ja jätehuoltovelvollisilta kerättävät maksut 1,7 milj. euroa. Ydinlaitosten haltijoilta v. 2012 kerättävien maksujen arvioidaan pysyvän jotakuinkin vuoden 2011 tasolla.

Huoltovarmuusrahasto

Huoltovarmuusrahastoon tuloutetaan polttoaineiden ja sähkön valmisteverotuksen yhteydessä kannettava huoltovarmuusmaksu. Sen tuotto on ollut useita vuosia n. 50 milj. euroa vuodessa. Sähkön kulutuksen lasku taantumassa alensi huoltovarmuusmaksun tuottoa vv. 2009—2010, mutta vv. 2011 ja 2012 tuoton arvioidaan nousevan taas 49 milj. euroon. Rahaston tase on n. 1,3 mrd. euroa.

Rahaston varoilla turvataan kansalaisten, elinkeinoelämän ja maanpuolustuksen vähimmäistarpeet ja yhteiskunnan infrastruktuurin toimivuus normaaliaikojen vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Keskeisiä rahoitettavia kohteita ovat valtion varmuusvarastot ja erilaiset tekniset varajärjestelyt. Pandemiarokotteen hankintaan käytettiin 37 milj. euroa Huoltovarmuusrahaston varoja v. 2009. Rahastolle palautetaan vastaava määräraha valtion talousarviosta v. 2012. Toiminnan painopiste on siirtynyt varastoinnista yhteiskunnan kriittisten järjestelmien keskeytymättömyyden turvaamiseen. Huoltovarmuuskeskus osallistui v. 2011 150 milj. euron osuudella kantaverkkoyhtiön Fingrid Oyj:n osake-enemmistön hankintaan valtiolle. Osakehankinta rahoitettiin osaksi rahaston likvideillä varoilla ja osaksi lainoilla. Lainojen hoitokulut katetaan osakeista saatavilla osinkotuotoilla.

Valtiontakuurahasto

Valtiontakuurahaston tarkoituksena on turvata Finnvera Oyj:n antamien vientitakuiden, takausten ja muiden valtiotakuurahastosta annetun lain (444/1998) tarkoittamien sitoumusten täyttäminen. Rahaston varoista hoidetaan myös aiemmin syntyneet sitoumukset. Valtiontakuurahasto saa varansa Valtiontakuuksien ja sitä edeltäneiden laitosten antamista vientitakuisiin ja muihin vastuusitoumuksiin liittyvistä takuumaksuista ja takaisinperintäsaatavista sekä tarvittaessa valtion talousarviossa rahastolle siirrettävästä määrärahasta. Viime vuosina talousarviosiirtoja ei ole tehty.

Rahaston vastuulla oleva vientitakuu- ja erityistakauskanta oli vuoden 2010 lopussa n. 8,9 mrd. euroa, mikä on yli 1 mrd. euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin. Rahaston kassavarat olivat vuoden 2011 alussa n. 723 milj. euroa. Vuoden 2012 aikana rahaston kokonaisvastuiden määrä tulee kasvamaan. Suuret toimialakohtaiset ris-

kikeskittymät ja kansainvälisen talouden epävakaa tilanne lisäävät tarvetta ylläpitää rahaston likvidejä varoja tasolla, jolla maksuvalmius säilytetään kohonnutta riskipositiota vastaavana.

Valtion vakuusrahasto keskittyy 1990-luvulla myönnetyn pankkituen hallinnointiin sekä tukiehtojen noudattamisen ja omaisuuden hoitoyhtiöiden alasajon valvontaan. Myönnettyä pankkitukea oli vuoden 2010 loppuun mennessä maksettu nettomääräisesti yhteensä 5,9 mrd. euroa. Lukuun sisältyy Suomen Pankin, Valtion vakuusrahaston ja valtioneuvoston valtion talousarvion kautta myöntämä tuki. Vakuusrahaston viimeinen tukipäätös tehtiin v. 1996. Vuonna 2009 lakia vakuusrahastosta täydennettiin siten, että siihen lisättiin säännökset vakavaraisuusongelmiin joutuneen talletuspankin velvoittamisesta tukihakemuksen tekemiseen vakuusrahastolle.

Valtion televisio- ja radiorahasto toimii Yleisradio Oy:n rahoittamiseksi ja muun televisio- ja radiotoiminnan edistämiseksi. Rahastoa hoitaa Viestintävirasto, joka perii televisiomaksut ja toimilupamaksut rahastolle.

Rahaston maksutulojen arvioidaan olevan n. 473 milj. euroa. Valtioneuvosto päättää liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä rahaston määrärahojen käytöstä Yleisradio Oy:n toimintaan, Viestintävirastolle maksujen perintään, tarkastukseen ja valvontaan, sekä tekijänoikeuskorvauksiin ja televisio- ja radiotoiminnan edistämiseen.

Maatalouden interventiorahastosta rahoitetaan maatalouden interventiotointia sekä EU:n ruoka-apuohjelmaa. Interventiotointia on ollut vilkasta vuosina 2009—2011, mutta hiljenee taas vuodeksi 2012.

Valtion talousarviosta interventiorahastoon tehtävällä siirrolla katetaan niitä rahaston menoja, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta. Vuonna 2012 valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän 0,78 milj. euroa lähinnä EU:n ruoka-avun menoja.

Palosuojelurahastolain (306/2003) mukaan tulipalojen ehkäisyn ja pelastustoiminnan edistämiseksi on Suomessa olevasta palovaikutetusta kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta vuosittain suoritettava palosuojelumaksu. Palosuojelumaksun on velvollinen suorittamaan jokainen, joka harjoittaa vakuutusliikettä Suomessa.

Vuoden 2011 palosuojelumaksukertymän arvioidaan olevan n. 9,2 milj. euroa, joka on hieman enemmän kuin v. 2010. Kertymän arvioidaan kasvavan 1—3 % vuosittain. Avustusten taso pidetään lähivuosina suurempana kuin arvioitu kertymä, mutta rahaston maksuvalmius säilyy erinomaisena aiempien vuosien ylijäämien johdosta. Vuosien 2011—2015 avustustaso on arviolta 9,5—10,0 milj. euroa.

Rahaston toiminta-ajatuksena on edistää turvallisuutta ja tukea pelastustoimen palvelukyvyn kehittämistä myöntämällä tarkoitukseensa puitteissa ja osana pelastustoimen kokonaisrahoitusjärjestelmää harkinnanvaraisia avustuksia tulipalojen ehkäisemistä ja pelas-

Valtion vakuusrahasto

Valtion televisio- ja radiorahasto

Maatalouden interventiorahasto (MIRA)

Palosuojelurahasto

tustoimintaa edistävään toimintaan ja hankkeisiin. Keskeisimmät avustuskohdeet ovat pelastusalan järjestöjen valistus- ja koulutustoiminta, pelastusalan tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä pelastustoimen alueiden, kuntien ja sopimuspalokuntien paloasema- ja kalustohankkeet.

Öljysuojarahasto (ÖSRA)

Öljysuojarahastosta korvataan öljyvahingoista, niiden torjunnasta ja ympäristön ennallistamisesta, öljyntorjuntakaluston hankinnasta ja ylläpidosta sekä torjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuvia kustannuksia. Öljysuojarahasto saa varansa maahantuodusta ja Suomen kautta kuljetetusta öljystä perittävästä öljysuojamaksusta. Öljyisten maiden kunnostukseen siirretään lisäksi valtion talousarviossa öljyjättemaksuina kertyneitä tuloja. Rahastoon ehdotetaan siirrettäväksi 3,7 milj. euroa v. 2012.

Öljyn merikuljetusten kasvu Suomenlahdella lisää valtion ja alueiden pelastustoimien torjuntavalmiushankintoja ja niistä aiheutuvia korvaustarpeita. Vuonna 2010 rahastosta maksettiin korvauksia 10,6 milj. euroa ja korvauspaineet ovat selvässä kasvussa torjuntalus- ja -kalustohankintojen vuoksi. Rahaston maksuvalmiuden turvaamiseksi öljysuojamaksua on korotettu 0,5 eurosta 1,5 euroon öljytonnilta vuosille 2010—2012, jolloin odotettavissa oleva tuotto on n. 21 milj. euroa vuodessa.

8.2 Liikelaitokset

Valtiolla on kaksi liikelaitosta, Senaatti-kiinteistöt ja Metsähallitus.

Senaatti-kiinteistöihin sovelletaan vuoden 2010 lakia valtion liikelaitoksista (1062/2010). Kumottua vuoden 2002 liikelaitoslakia (1185/2002) sovelletaan Metsähallitukseen kunnes Metsähallituksesta toisin säädetään.

Liikelaitosten talous on valtion talousarvion ulkopuolella. Oheisiin taulukoihin on koottu ennusteet valtion kahdesta liikelaitoksesta. Liikelaitosten voiton tuloutuksista vuodelta 2011 arvioidaan kertyvän valtion vuoden 2012 talousarvioon momentille 13.05.01 200 milj. euroa. Hallitusohjelman mukaisesti Metsähallituksen tuloutusta lisätään 20 milj. euroa vuositasolla. Tuloutuksen korotus v. 2012 vuoden 2011 tuloksesta on 10 milj. euroa.

Taulukko 33. Valtion liikelaitostoiminta v. 2012

Liikelaitos (konserni)	Liikevaihto		Tilikauden tulos		Sijoitetun pääoman tuotto	Oma-varaisuus-aste	Investointi-menot	Henkilöstö keskim.
	milj.€	muutos, %	milj. €	liike- vaihdosta (%)	(%)	(%)	milj. €	lkm
Senaatti-kiinteistöt (konserni)	547	5,2	96	17,6	3,8	62,5	240	260
	550	5,4	97	17,6	3,8	61,8	240	260
Metsähallitus (konserni)	336,3	2,1	122	36	4,9	99,0	20	1 175
	375,2	2,4	123	33	5,0	98,0	20	1 337
Yhteensä	883,3		218				260	1 435

Taulukko 34. Valtion liikelaitosten tuloutukset ja määrärahat v. 2012 (milj. euroa)

Liikelaitos	Senaatti-kiinteistöt	Metsähallitus	Yhteensä
Tuloutukset			
talousarvioon			
—takaisinmaksut	7,0	-	7,0
—korot	22,6	-	22,6
—voiton tuloutukset	90,0	110,0	200,0
—lainojen takaisinmaksut	108,5	-	108,5
Yhteensä	228,1	110,0	338,1
Erityistehtävien määrärahat	-	35,6	35,6

Valtio hoitaa yhtiöomistustaan mahdollisimman ammattitaitoisesti ja aktiivisesti. Valtioenemmistöisiä yhtiöitä ja valtion osakkuusyhtiöitä kehitetään niin, että omistuksen arvo pitkällä aikavälillä kasvaa. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden yleistavoitteena on kannattava toiminta samalla kun pyritään mahdollisimman hyvään yhteiskunnalliseen kokonaistulokseen. Hallitus on valmis jatkamaan valtion omistuksen vähentämistä niissä yhtiöissä, joissa omistus perustuu lähinnä sijoittajaintressiin. Omistusjärjestelyt harkitaan aina yhtiökohtaisesti voimassa olevien eduskunnan antamien valtuuksien rajoissa. Valtion omistajapolitiikassa ja erityisesti muutostilanteissa huomioidaan henkilöstön asema, pyritään hyvään ja esimerkilliseen johtamiseen sekä sidosryhmien luottamusta lisäävään vastuullisen toimintaan.

8.3 Valtion omistajapolitiikka

Valtion talousarvio vuodelle 2012

TULOARVIOT

Osasto 11	€
11. VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT	38 200 369 000
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	12 118 500 000
01. Ansio- ja pääomatuloverot	7 686 000 000
02. Yhteisövero	3 717 500 000
03. Korkotulojen lähdevero	270 000 000
04. Perintö- ja lahjaverot	445 000 000
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	16 450 000 000
01. Arvonlisävero	15 625 000 000
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	665 000 000
03. Apteekkimaksut	160 000 000
08. Valmisteverot	6 700 000 000
01. Tupakkaverot	751 000 000
04. Alkoholijuomaverot	1 399 000 000
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	181 000 000
07. Energiaverot	4 356 000 000
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	13 000 000

Osasto 12

10. Muut verot	2 809 000 000
03. Autovero	1 209 000 000
05. Varainsiirtovero	540 000 000
06. Arpajaisvero	200 000 000
07. Ajoneuvovero	770 000 000
08. Jätevero	90 000 000
19. Muut veronluonteiset tulot	122 869 000
02. Lästimaksut	800 000
03. Ratavero	18 600 000
04. Eräät viestinnän maksut	6 209 000
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	9 960 000
06. Väylämaksut	80 300 000
08. Öljyjättemaksu	4 000 000
09. Muut verotulot	3 000 000

Osasto 12

12. SEKALAISET TULOT	4 849 115 000
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	6 100 000
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	6 100 000
25. Oikeusministeriön hallinnonala	82 700 000
10. Tuomioistuintulot	22 500 000
20. Ulosottomaksut	60 000 000
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	200 000
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	12 638 000
98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	12 188 000
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	450 000
27. Puolustusministeriön hallinnonala	526 000
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	8 000
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18 000
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	500 000
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	2 050 907 000
10. Tullilaitoksen tulot	4 485 000
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	132 139 000
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	25 312 000
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	20 164 000
25. Metallirahatulot	25 000 000
50. Siirto valtion eläkerahastosta	1 642 908 000

Osasto 12

3

51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	113 538 000
52. Vakuutusmaksut	20 510 000
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	47 000 000
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen ...	2 400 000
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	17 451 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	556 652 000
70. Opintotukitoiminnan tulot	32 300 000
88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista	520 352 000
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	893 658 000
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	550 888 000
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	302 000 000
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	5 510 000
04. EU:lta saatavat muut tulot	560 000
20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	2 600 000
32. Kasvinjalostusmaksut	580 000
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 500 000
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	500 000
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 400 000
43. Viehekalastusmaksut	2 867 000
44. Kalastuksenhoitomaksut	5 992 000
45. Riistanhoitomaksut	9 261 000
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	5 000 000
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	51 266 000
10. Liikenneviraston tulot	51 208 000
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	58 000
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	325 588 000
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	3 280 000
30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista	200 000
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	23 327 000
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	257 781 000
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	41 000 000
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	481 430 000
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	960 000
03. Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	500 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	386 295 000
98. Valtionapujen palautukset	93 500 000
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	175 000

Osasto 13

35. Ympäristöministeriön hallinnonala	140 150 000
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	6 150 000
20. Siirto valtion asuntorahastosta	130 000 000
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	4 000 000
39. Muut sekalaiset tulot	247 500 000
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	105 000 000
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	90 000 000
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	50 000 000
10. Muut sekalaiset tulot	2 500 000

Osasto 13

13. KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET	2 008 600 000
01. Korkotulot	258 600 000
04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille	22 600 000
05. Korot muista lainoista	76 000 000
07. Korot talletuksista	140 000 000
09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot	20 000 000
03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	1 400 000 000
01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	1 400 000 000
04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta	150 000 000
01. Osuus Suomen Pankin voitosta	150 000 000
05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	200 000 000
01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	200 000 000

Osasto 15

15. LAINAT	7 295 324 000
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	205 000 000
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	108 500 000
04. Muiden lainojen lyhennykset	96 500 000

Osasto 15

5

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	7 090 324 000
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	7 090 324 000

Tuloarvioiden kokonaismäärä:

52 353 408 000

MÄÄRÄRAHAT

Pääluokka 21		€
21. EDUSKUNTA		143 404 000
01. Kansanedustajat		21 732 000
01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)		21 732 000
10. Eduskunnan kanslia		92 335 000
01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		55 335 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		9 200 000
70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)		4 000 000
74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v) ...		23 800 000
20. Eduskunnan oikeusasiamies		5 894 000
01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)		5 894 000
30. Ulkopoliittinen instituutti		3 419 000
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		3 242 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		177 000
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto		16 019 000
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)		15 379 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)		640 000
90. Eduskunnan muut menot		4 005 000
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)		4 005 000

Pääluokka 22

22. TASAVALLAN PRESIDENTTI		19 290 000
01. Tasavallan presidentti		3 203 000
01. Presidentin palkkio ja käyttövarat (kiinteä määräraha)		353 000
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)		2 850 000

Pääluokka 23

7

02. Tasavallan presidentin kanslia	16 087 000
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 027 000
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	560 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 500 000
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000

Pääluokka 23

23. VALTIONEUVOSTON KANSLIA	82 348 000
01. Hallinto	41 315 000
01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	31 684 000
02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	5 764 000
20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	867 000
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	3 000 000
10. Omistajaohjaus	2 700 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700 000
20. Poliittisen toiminnan avustaminen	34 000 000
50. Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	34 000 000
30. Oikeuskanslerinvirasto	3 630 000
01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 630 000
90. Muut menot	703 000
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	640 000
58. Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)	63 000

Pääluokka 24

24. ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 282 540 000
01. Ulkoasiainhallinto	218 505 000
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	196 464 000
21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	478 000

Pääluokka 25

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	17 563 000
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
10. Kriisinhallinta	73 654 000
20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	56 302 000
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	17 352 000
20. Lähialueyhteistyö	6 000 000
66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	6 000 000
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	897 284 000
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	887 284 000
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	87 097 000
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 780 000
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	39 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	83 778 000
67. Kansainvälisen ilmastositoumuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	1 000 000

Pääluokka 25

25. OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	855 857 000
01. Ministeriö ja hallinto	113 914 000
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 305 000
02. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000
03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 117 000
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 890 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	9 500 000
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	163 000
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	51 000 000
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	3 788 000
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	14 150 000

Pääluokka 26

9

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	340 629 000
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 709 000
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 499 000
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	238 189 000
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 037 000
05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 195 000
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	42 000 000
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	100 197 000
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	100 197 000
30. Syyttäjät	44 571 000
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 571 000
40. Rangaistusten täytäntöönpano	227 205 000
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	221 180 000
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025 000
50. Vaalimenot	29 341 000
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	29 341 000

Pääluokka 26

26. SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	1 245 108 000
01. Hallinto	108 811 000
01. Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 765 000
03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 331 000
04. Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	905 000
20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	9 888 000
22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	14 990 000
23. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v) ..	1 415 000
29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	57 500 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksuosuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 017 000

Pääluokka 27

10. Poliisitoimi	703 465 000
01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	699 965 000
20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 500 000
20. Rajavartiolaitos	262 655 000
01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	220 655 000
70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	42 000 000
30. Pelastustoimi ja hätäkeskukset	87 256 000
01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 985 000
02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	58 505 000
20. Erityismenot (arviomääräraha)	3 406 000
31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 260 000
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v) ..	8 100 000
40. Maahanmuutto	82 921 000
01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 418 000
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	876 000
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	63 627 000

Pääluokka 27

27. PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 852 852 000
01. Puolustuspolitiikka ja hallinto	352 494 000
01. Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 678 000
21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	1 195 000
29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	331 021 000
88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 433 692 000
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 712 245 000
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	711 869 000
19. Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	7 700 000
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	1 878 000
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	66 666 000
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	66 656 000
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	10 000

Pääluokka 28

28. VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA	16 195 940 000
01. Hallinto	114 691 000
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 548 000
13. Valtion IT-palvelukeskukselle yhteisten tietojärjestelmien käyttöön- otoista aiheutuvat kulut (siirtomääräraha 3 v)	4 792 000
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v) ...	215 000
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirto- määräraha 2 v)	776 000
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arvio- määräraha)	71 360 000
10. Verotus ja tullitoimi	602 915 000
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	403 989 000
02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	160 526 000
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	5 200 000
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	32 700 000
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	500 000
20. Palvelut valtioyhteisölle	27 069 000
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 564 000
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 064 000
06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 431 000
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toiminta- menot (arviomääräraha)	10 000
08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittämi- nen (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
88. Senaatti-kiinteistöt	—
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	59 601 000
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	48 218 000
02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomää- räraha 2 v)	4 132 000
03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 251 000
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	86 027 000
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	51 298 000
02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 505 000
03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet (siirtomääräraha 3 v)	224 000
50. Eläkkeet ja korvaukset	4 285 099 000
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	4 107 270 000
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)	2 355 000
17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)	2 806 000
50. Vahingonkorvaukset (arviomääräraha)	39 130 000

63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot (arviomääräraha)	113 538 000
95. Ennakkotuloista maksettavat korkomenot (arviomääräraha)	20 000 000
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	2 135 000
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	50 000
03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)	130 000
20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	675 000
60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)	280 000
70. Valtionhallinnon kehittäminen	110 403 000
01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 893 000
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	26 910 000
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	71 600 000
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	287 684 000
30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	203 684 000
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	25 000 000
32. Ylimääräinen määräraha Ahvenanmaan maakunnalle (siirtomääräraha 3 v)	50 000 000
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	9 000 000
90. Kuntien tukeminen	8 495 436 000
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	18 000 000
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	8 433 242 000
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoimintavastuut (arviomääräraha)	44 194 000
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	255 800 000
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	255 800 000
92. EU ja kansainväliset järjestöt	1 863 630 000
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 400 000
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	8 000 000
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	170 000
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	3 060 000
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 850 000 000

Pääluokka 29

13

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	5 450 000
95. Satunnaiset säädösperusteiset menot (arviomääräraha)	300 000
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	150 000

Pääluokka 29

29. OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA	6 663 169 000
---	----------------------

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	117 319 000
---	--------------------

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 481 000
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 814 000
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 735 000
04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeus- turvalautakunta (siirtomääräraha 2 v)	2 539 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	3 948 000
22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	17 563 000
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	30 800 000
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	585 000
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä mää- räraha)	2 644 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 210 000

10. Yleissivistävä koulutus	961 424 000
------------------------------------	--------------------

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	47 403 000
02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 306 000
20. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v) ...	12 894 000
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustan- nuksiin (arviomääräraha)	842 693 000
34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	56 000 000
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 128 000

20. Ammatillinen koulutus	730 956 000
----------------------------------	--------------------

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 485 000
20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026 000
21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 339 000
30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustan- nuksiin (arviomääräraha)	718 106 000

30. Aikuiskoulutus	515 071 000
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	25 747 000
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	3 010 000
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	164 092 000
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	152 775 000
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	140 594 000
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	21 279 000
52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	308 000
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	7 266 000
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 755 943 000
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 806 000
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 019 000
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 965 000
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 589 000
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	30 554 000
22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	429 001 000
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 855 400 000
51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)	251 526 000
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (arviomääräraha)	31 707 000
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	101 180 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	17 196 000
70. Opintotuki	936 132 000
01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	683 000
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	35 200 000
55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)	818 505 000
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)	29 500 000
58. Avustus vuokratilustusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	5 244 000
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)	47 000 000
80. Taide ja kulttuuri	429 122 000
01. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 820 000
02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 221 000
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	2 851 000

Päälukka 29

15

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 438 000
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ..	6 412 000
06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 860 000
07. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	645 000
08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	969 000
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	18 563 000
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 613 000
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	40 420 000
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	17 683 000
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106 000
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	5 300 000
40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)	252 000
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	8 276 000
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	13 391 000
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	222 595 000
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 824 000
54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	7 402 000
55. Kulttuuriperinnön digitoiminnan tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 500 000
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 825 000
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739 000
75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	4 400 000
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	17 000

90. Liikuntatoimi 147 294 000

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen (arviomääräraha)	144 542 000
52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha) ..	2 752 000

91. Nuorisotyö 69 908 000

50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	52 035 000
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)	17 523 000
52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)	350 000

Pääluokka 30

30. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA	2 704 384 000
01. Hallinto	97 579 000
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	28 461 000
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 412 000
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 507 000
04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	873 000
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669 000
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 143 000
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonnäisäveromenot (arviomääräraha)	28 000 000
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 514 000
10. Maaseudun kehittäminen	163 920 000
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	7 168 000
54. Hevostalouden edistäminen tolopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	2 432 000
55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	4 320 000
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	77 000 000
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	73 000 000
20. Maatalous	2 063 937 000
01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 740 000
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v) ..	544 000 000
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	547 200 000
42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000
43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	363 250 000
44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673 000
45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	101 040 000
46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v) ...	5 861 000
47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 493 000
48. Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	1 800 000
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	37 700 000
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	780 000

30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	52 715 000
01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 937 000
20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	4 830 000
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	6 948 000
40. Kala-, riista- ja porotalous	61 736 000
01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 926 000
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 300 000
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	5 400 000
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 300 000
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 721 000
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	9 261 000
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 065 000
52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	3 560 000
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 446 000
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757 000
50. Vesitalous	25 837 000
20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	11 568 000
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	13 008 000
43. Eräät valtion maksettavaksi määrättyt korvaukset (arviomääräraha)	420 000
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841 000
60. Metsätalous	169 879 000
01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 365 000
41. Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	400 000
42. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	47 666 000
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	100 000
44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)	60 230 000
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 325 000
47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	7 250 000
50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	2 443 000
83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	100 000
63. Metsähallitus	5 731 000
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	5 731 000

70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuuri	63 050 000
01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	53 127 000
02. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 423 000
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	4 500 000

Pääluokka 31

31. LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA 2 375 380 000

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot 408 419 000

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 407 000
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	784 000
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	386 600 000
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	628 000

10. Liikenneverkko 1 661 918 000

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	86 934 000
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	935 360 000
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v) .	34 974 000
41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 000 000
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	8 000 000
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha) ...	35 000 000
77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	439 653 000
78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	73 100 000
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	47 897 000

20. Liikenteen viranomaispalvelut 40 037 000

01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 037 000
---	------------

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut 202 143 000

42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841 000
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	86 420 000
46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	800 000
51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)	4 200 000

Pääluokka 32

19

63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	96 875 000
64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 007 000
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	20 263 000
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 763 000
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	500 000
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	11 000 000
50. Tutkimus	42 600 000
01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 600 000

Pääluokka 32

32. TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA	3 366 968 000
01. Hallinto	394 366 000
01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	55 208 000
02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	203 938 000
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	5 575 000
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	4 426 000
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	78 192 000
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	37 020 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 007 000
20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen	814 006 000
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 090 000
02. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	93 327 000
03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 200 000
05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 858 000
06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	42 322 000
07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 315 000
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	431 016 000
41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	40 172 000

42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	5 100 000
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	20 941 000
45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
50. Avustus kansainvälisen teknologiapalkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)	100 665 000
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	1 201 329 000
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	162 825 000
42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha) ..	40 611 000
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000 000
45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	38 600 000
46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	17 100 000
48. Korkotuki julkisesti tuetuille venti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	15 800 000
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	24 000 000
51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (siirtomääräraha 3 v)	481 437 000
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	15 956 000
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	400 000 000
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	21 776 000
01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 837 000
02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 162 000
03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	1 370 000
04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 123 000
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	4 511 000
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	673 000
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	2 080 000
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	20 000
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerahastopolitiikka	587 423 000
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	13 566 000
62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 023 000
63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	44 439 000
64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)	526 395 000
60. Energiapolitiikka	235 059 000
01. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 284 000
20. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400 000
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500 000
40. Energiatuki (arviomääräraha)	125 650 000

Pääluokka 33

21

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	125 000
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	5 300 000
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	97 800 000

70. Kotouttaminen 113 009 000

03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	661 000
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	112 348 000

Pääluokka 33**33. SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA 12 110 630 000****01. Hallinto 89 062 000**

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	39 613 000
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 327 000
03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 039 000
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	600 000
05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	548 000
21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	703 000
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	16 700 000
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	20 000 000
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksusuodet (siirtomääräraha 2 v)	4 532 000

02. Valvonta 43 638 000

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 748 000
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 991 000
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 099 000
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	10 300 000
66. Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	1 500 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta 112 994 000

04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	68 025 000
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v) ..	36 939 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	8 030 000
10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut	2 464 776 000
28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	143 970 000
50. Aitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	11 700 000
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 483 500 000
52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)	1 500 000
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	22 200 000
54. Asumistuki (arviomääräraha)	602 306 000
55. Elatustuki (arviomääräraha)	171 400 000
60. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut (arviomääräraha)	28 200 000
20. Työttömyysturva	2 179 200 000
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	23 000 000
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	865 000 000
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	168 000 000
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	1 056 000 000
55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	33 000 000
56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)	34 200 000
30. Sairausvakuutus	1 342 400 000
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	1 342 400 000
40. Eläkkeet	4 431 740 000
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha) ...	54 500 000
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	569 000 000
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	114 200 000
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	1 850 000
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	15 000 000
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 677 190 000
50. Veteraanien tukeminen	307 633 000
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha) ...	1 650 000
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	44 300 000
51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)	163 200 000
52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207 000
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100 000

Pääluokka 33

23

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	80 000
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500 000
56. Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	26 588 000
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	8 000
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	561 070 000
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	200 000
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)	17 500 000
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	35 000 000
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	109 170 000
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	10 000 000
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	357 000 000
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600 000
37. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	10 000 000
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	11 800 000
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500 000
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300 000
70. Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen	60 777 000
01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 005 000
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	22 890 000
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 000 000
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360 000
50. Terveiden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	4 700 000
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 900 000
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	922 000
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	226 340 000
40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	207 300 000
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600 000

Päälukka 35

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300 000
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140 000
90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	291 000 000
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	291 000 000

Päälukka 35**35. YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA 270 938 000****01. Ympäristöhallinnon toimintamenot 73 031 000**

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 263 000
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	30 603 000
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	815 000
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	6 350 000
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu 119 536 000

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	5 200 000
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 440 000
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	13 160 000
52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v) ...	26 882 000
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 700 000
61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 850 000
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	50 830 000
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	4 000 000
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	300 000
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 324 000
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	850 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen 78 371 000

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 521 000
37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	2 000 000
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	55 500 000
56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokratyötiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	15 000 000

Pääluokka 36

25

60. Siirto valtion asuntorahastoon	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	1 350 000

Pääluokka 36

36. VALTIONVELAN KOROT	2 184 600 000
01. Valtionvelan korko	2 146 000 000
90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)	2 146 000 000
09. Muut menot valtionvelasta	38 600 000
20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	38 600 000

Määrärahojen kokonaismäärä:

52 353 408 000

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

YLEISET MÄÄRÄYKSET

Brutto- ja nettobudjetointi

Valtion talousarviossa noudatetaan pääsääntönä bruttobudjetointia. Nettobudjetointi on talousarviosta annetussa laissa tarkoin rajoitettu poikkeus pääsäännöstä.

Talousarviossa voidaan nettobudjetoida

1) uudet valtionlainat, valtionlainoista saatavat emissiovoitot ja pääomavoitot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionvelan kuoletukset, valtionlainoihin liittyvät pääomatappiot ja emissiotappiot ja valtionlainojen pääomaa suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

2) valtionlainoista saatavat korkotulot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot sekä valtionlainoista aiheutuvat korkomenot ja valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

4) osakkeiden myynnistä kertyvät tulot sekä myyntiin liittyvät myyntipalkkiot ja valtion ostajan puolesta vastattavaksi ottamat maksuvelvoitteet;

5) eläkelaitokselle lain nojalla maksettava maksuvalmiussuoritus ja suorituksen palautus valtiolle;

6) lakiin perustuva valtionapu kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määräytymisperusteiden mukaan tuleva määrä.

Viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvinä tuloina voidaan nettobudjetoida seuraavat tulot vähentämällä ne asianomaiselta toimintamomentilta, vaikka sille ei olisi momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa:

1) toimintamomentin vakiosisällön kuvauksessa mainittu virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäi-

värahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin;

2) viraston tai laitoksen saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset;

3) viraston tai laitoksen saamat korvaukset työpaikkaruokalojen käytöstä;

4) viraston tai laitoksen saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten;

5) virastolle tai laitokselle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista;

6) myyntituotot sellaisesta irtaimesta käyttöomaisuudesta, jonka hankinta rahoitetaan toimintamäärärahasta. Kiinteän omaisuuden, finanssisijoitusten (esim. osakkeet ym. arvopaperit) ja erillismomenteilta rahoitettavan irtaimen käyttöomaisuuden myyntituottoja ei saa kuitenkaan nettouttaa toimintamäärärahan kanssa.

Jos viraston tai laitoksen toimintamomentille on momentin perusteluissa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, tai jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvien tulojen ja siitä aiheutuvien menojen erotus on otettu nettomääräisenä tuloarviona tulomomentille, kuuluvat nettobudjetoinnin piiriin kaikki viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat, toimintamomentin vakiosisällön kuvauksen ja momentin perusteluiden päätösosan mukaiset menot. Nettobudjetoitavia tuloja ja menoja ovat tällöin muun muassa:

1) valtion maksuperustelain (150/1992) tai vastaavien erityislakien mukaista maksullista toimintaa harjoittavan viraston toiminnasta tai

toiminnan osasta kertyvät tulot ja siitä aiheutuvat menot;

2) viraston tai laitoksen vastuulla toteutettava tutkimus- tms. yhteishankkeesta tai yhteisestä toiminnasta tuloina saatavat muiden osapuolten maksuosuudet ja hankkeesta tai toiminnasta aiheutuvat menot;

3) viraston tai laitoksen toimintaan liittyvät EU:lta saatavat tulot ja näihin tuloihin liittyvät menot;

4) viraston tai laitoksen lahjoituksena ja testamentilla saamat varat sekä sponsoreilta saatavat tulot silloin, kun virastolla tai laitoksella on oikeus ottaa ne vastaan eikä kysymys ole viraston tai laitoksen tavanomaiseen toimintaan ja talouteen nähden epätavallisen suurista määristä; ja

5) valtion sisäiset palvelumaksut (esimerkiksi maksut palvelukeskuksille).

Jos viraston tai laitoksen toiminnasta kertyvistä tuloista vain osa on budjetoitu toimintamomentille, jolle on momentin perusteluiden päätösosassa merkitty myönnetyn nettomäärärahaa, on asianomaisen momentin perusteluiden päätösosassa lisäksi yksilöity, mitkä tulot momentille on nettoutettu tai mitä tuloja ei ole momentille nettoutettu. Vastavasti, jos nettobudjetoitu tulomomentti sisältää

vain osan viraston tai laitoksen toiminnasta aiheutuvista menoista, on asianomaisen tulomomentin perusteluiden päätösosassa yksilöity, mitkä menot momentille on nettoutettu taikka mitä menoja ei sille ole nettoutettu.

Nettobudjetoitavia tuloja eivät ole verot, veronluonteiset maksut tai sakkomaksut. Nettobudjetoinnin kohteena eivät voi olla siirtomenot tai niiden palautukset lukuun ottamatta lainojalla maksettavaa maksuvalmiussuoritusta eläkelaitokselle ja suorituksen palautusta sekä lakiin perustuvaa valtionapua kunnalle ja kunnan maksettavaksi valtiolle valtionapujärjestelmän määrätymisperusteiden mukaan tulevaa määrää. Nettobudjetoinnin kohteena eivät myöskään voi olla sijoitusmenot tai omaisuuden myyntitulot lukuun ottamatta osakkeiden myyntiä taikka viraston tai laitoksen toimintaan tarkoitetun irtaimen omaisuuden hankintaa tai irtaimen omaisuuden myyntiä.

Nettobudjetoidun toimintamomentin menojen vakioisälttöön kuuluvat jäljempänä ilmenevät toimintamomenttien vakioisällön mukaiset menot.

Nettoutetusta toiminnasta kertyviä tuloja saa käyttää tästä toiminnasta aiheutuviin menoihin ilman, että siitä on mainintaa luku- tai momenttiperusteluissa.

Menomomentteja koskevat yleiset määräykset

Menot on jaettu talousarviossa momenteiksi tehtävän tai menojen laadun mukaan.

Tehtävän mukaan budjetoituja määrärahoja ovat jäljempänä käsiteltävät virastojen toimintamenomäärärahat sekä eräät kulutusmenoihin luettavat projektiluonteiset määrärahat. Tehtävän mukaan budjetoitua määrärahaa saa käyttää kaikkiin kyseisestä tehtävästä säännönmukaisesti aiheutuviin menoihin, ellei talousarviosta muuta johdu.

Pääjaotteluna on seuraava menojen laadun mukainen pääryhmitys (suluissa vastaavat momenttien numerotunnukset):

1) kulutusmenot (01—29): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä, kuten työpanosta, tavaroita ja palveluksia,

2) siirtomenot (30—69): menot, joista valtio ei saa välitöntä vastiketta,

3) sijoitusmenot (70—89): menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa pitkävaikutteisia tuotannontekijöitä tai rahoitusvaateita, joista valtio saa tuloa tai muuta hyötyä useana varainhoitovuonna, ja

4) muut menot (90—99): edellä mainittuihin pääryhmiin kuulumattomat menot, kuten valtionvelan hoitomenot.

Momentin määrärahaa saa käyttää ainoastaan momentin numerotunnuksen osoittaman menoryhmän menoihin. Siten kulutusmenoihin tarkoitettua määrärahaa ei saa käyttää siirtomenoihin eikä siirtomenoihin tarkoitettua määrärahaa kulutusmenoihin, ellei momentin perusteluissa ole määrätty toisin.

Momentilla yksilöityyn käyttötarkoitukseen ei saa käyttää muuta käyttötarkoituksestaan yleisempää määrärahaa (esim. toimintamenomomentin määrärahaa), vaikka kyseisen yleisemmän määrärahan perusteluissa mainittua yksilöityä käyttötarkoitusta ei olisi suljettu pois. Tästä voidaan poiketa, jos momentin perusteluissa on asiaa koskeva maininta.

Määrärahat henkilöstön palkkaamiseen on budjetoitu pääsääntöisesti toimintamenomenteille (01—14). Muun momentin määrärahaa saadaan käyttää henkilöstön palkkaamiseen virastoihin ja laitoksiin vain, jos palkkauksesta ja momentin määrärahalla palkattavien henkilöiden enimmäismäärästä ilmaistuna henkilötyövuosina on maininta momentin perustelujen päätösoasassa. Milloin määrärahaa saa käyttää palkkioihin tai palkkioihin, sitä käytetään myös näihin liittyviin sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin ja muihin henkilösivumeneihin.

Menojen ja tulojen kohdentaminen varainhoitovuoteen kuuluviksi

Määrärahaa saa käyttää vain momentille sovellettavan kohdentamisperusteen mukaan varainhoitovuoteen kohdentuviin menoihin.

Jos asianomaisen momentin perusteluiden päätösoasassa ei ole toisin mainittu, on määrärahat ja tuloarviot kohdennettu talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi valtion talousarviosta annetun asetuksen 5 a ja 5 b §:ssä säädettyillä perusteilla.

Vakiosisältöiset menomomentit

Toimintamenomenteille ja momenteille 29, 70, 74—75, 76 ja 77—79 on määritelty sellaisia vakiosisältöisiä käyttötarkoituksia, joihin ao. momenteille budjetoituja määrärahoja saa käyttää ilman, että siitä on maininta ao. momentin perusteluissa. Toimintamenomomentin vakiosisältöä sovelletaan myös silloin, kun toimintamenot on nettobudjetoinnin joh-

dosta budjetoitu osittain tai kokonaan tulopuolelle osaksi nettotuloarviota.

Määrärahoja käytettäessä momenttien perustelut ovat vakiosisältömääritykseen nähden ensisijaisessa asemassa. Siten momentin perusteluissa voidaan poiketa vakiosisällöstä joko sulkemalla osa vakiokäyttötarkoituksista pois tai täydentämällä niitä muilla käyttötarkoituksilla. Vakiosisältöisten käyttötarkoitusten täydentäminen ilmaistaan ”myös”-sanalla.

Toimintamenomäärärahat

Viraston toiminnasta aiheutuvat menot budjetoidaan yhtenä määrarahana menomenteille 01—14. Toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston tai laitoksen laissa tai asetuksessa säädettyjen tehtävien hoidosta aiheutuviin palkkausmenoihin ja muihin kulutusmenoihin, koneiden ja kaluston sekä muun aineellisen tai aineettoman käyttöomaisuuden hankintameneihin sekä muihin viraston toiminnasta välittömästi aiheutuneisiin menoihin, kuten leasingkorkoihin ym. korkomeneihin ja vahingonkorvauksiin.

Virastot ja laitokset voivat ilman niille talousarvion yhteydessä erikseen myönnettyä valtuutta tehdä lakisääteisten velvoitteidensa täyttämiseksi välttämättä tarvittavia, ehdoiltaan ja laajuudeltaan viraston tai laitoksen talouteen ja toimintaan nähden tavanomaisia sopimuksia ja sitoumuksia, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina. Tällaiset sopimukset ja sitoumukset voivat koskea kulutusmenon luonteisia eriä, esimerkiksi vuokria ja tarvehankintoja.

Toimintamenomäärärahaa saa käyttää myös vähäisten, viraston tai laitoksen tavanomaiseen jatkuvaan toimintaan liittyvien ennakkomaksujen maksamiseen.

Erillisinä menojen laadun mukaisina määrärahoina on budjetoitu siirtomenot, talonrakennus- ja maa- ja vesirakennusinvestointimenot ja osakkeiden ja osuuksien hankinta- ja lainanto- ym. finanssisijoitusmenot sekä eräät poikkeuksellisen suuret kalustoinvestoinnit. Näihin ei siten saa käyttää toimintamenomää-

rärahaa, ellei määrärahan perusteluissa ole toisin määrätty.

Ellei tarkoitukseen ole osoitettu muuta määrärahaa, kuten rakennerahasto-ohjelmien määrärahaa, toimintamenomäärärahaa saa käyttää viraston toimialaan kuuluvien, EU:n hyväksymien ja osarahoittamien hankkeiden rahoittamiseen sekä ao. hankkeiden tarjouksiin osallistumisen edellyttämään rahoitukseen.

Toimintamenomomentille nettobudjetoidaan virastolle työnantajana maksetut, mutta työntekijälle myönnetty sairausvakuutuksen mukaiset sairaus- ja äitiyspäivärahat, työkyvyttömyyseläke ja kuntoutusraha silloin, kun virasto maksaa työntekijälle palkan sairaus- ja äitiysloman ajalta tahi työkyvyttömyyseläkeajalta tai kuntoutusrahakaudelta sekä saadut korvaukset työterveydenhuollon kustannuksiin. Lisäksi toimintamenomomentille nettobudjetoidaan viraston saamat kohdassa ”Brutto- ja nettobudjetointi” tarkoitetut irtaimen käyttöomaisuuden myyntituotot, korvaukset työpaikkaruokalojen käytöstä ja viraston saamat vakuutus- ja vahingonkorvaukset, viraston saamat tulot sen toimitilojen satunnaisesta luovuttamisesta ulkopuolisille yksittäisiä tilaisuuksia varten sekä virastolle maksetut korvaukset korkeakouluharjoittelijoista ja siviilipalvelusvelvollisista.

Lisäksi toimintamenomomentin määrärahaa saa käyttää maksullisen toiminnan menoihin, mikäli viraston tai laitoksen maksullista toimintaa ei ole budjetoitu omaksi momentikseen.

Menojen laadun mukaiset momentit

Kulutusmenot (01—29)

Kulutusmenoja ovat menot, joiden välittömänä vastikkeena valtio saa varainhoitovuonna käytettäviä tuotannontekijöitä. Kulutusmenoihin luetaan valtion palveluksessa olevan henkilöstön palkkaukset, muut palkkiot, sosiaaliturvamaksut, eläkemaksut, tavaroiden ja palvelusten ostomenot, puolustusmateriaalin sekä arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pi-

toajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot sekä muut sellaiset valtion toiminnasta johtuvat tai toimintaan liittyvät menot, mikäli niitä ei ole luettava siirtotai sijoitusmenoihin.

Kulutusmenoihin luetaan myös EU-ohjelmien vaatima tekninen apu.

Valtion henkilöstön palkkauksiin saa käyttää kulutusmenomomentteja seuraavasti:

a) toimintamenomomentteja (numerotunnus 01—14) ja

b) muita kulutusmenomomentteja työsuhteisen henkilöstön ja valtion virkamieslain (750/1994) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen määräaikaiseen virkasuhteeseen nimitettyjen virkamiesten palkkauksiin, jos momentin vakiokäyttötarkoituksessa tai päätösosassa on niin määrätty sekä

c) valtion virkamieslain mukaan valtioneuvoston käytettäväksi asetetun virkamiehen palkkaukseen kyseessä olevan hallinnonalan ministeriön toimintamenomomenttia.

Virkaan nimitettyjen virkamiesten palkkauksia ei saa maksaa muilta kuin toimintamenomenteilta.

15—17. Eläkkeet

Momenteille on merkitty lakiin, asetukseen tai valtiota sitovaan sopimukseen perustuvat tai perusteluissa erikseen määritelty vakinaiset eläkkeet, perhe-eläkkeet, ylimääräiset eläkkeet sekä eräät lähinnä eläkkeen luonteiset avustukset.

18—19. Puolustusmateriaalin hankkiminen

Momenteille on merkitty puolustusmateriaalin hankkimisesta aiheutuvat menot. Lisäksi momentille voidaan vähennyksenä merkitä viraston saamat puolustusmateriaalihankintoihin liittyvät vakuutus- ja vahingonkorvaukset sekä sopimussakot, vaikka tästä ei olisi mainintaa momentin perusteluissa.

29. Arvonlisäveromenot

Määrärahaa saa käyttää pääluokassa 21 eduskunta ja pääluokassa 22 tasavallan presidentti tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisäl-

tyvien arvonlisäverojen maksamiseen sekä muissa pääluokissa valtioneuvoston ja ministeriöiden hallinnonalojen muiden kuin erikseen arvonlisäverovelvollisten virastojen ja laitosten tavaroiden ja palveluiden ostoihin sisältyvien arvonlisäverojen maksamiseen.

Jos menoa, joka maksetaan viraston nettobudjetoidusta toimintamenomäärärahasta (kuten momenttitunnus 01) ja hallinnonalan arvonlisäveromenomäärärahasta (momenttitunnus 29), vastaan saadaan tuloa (kuten maksullinen toiminta, EU- ja muu yhteisrahoitus), tulon arvonlisäveromenoa vastaava osuus nettobudjetoidaan hallinnonalan arvonlisäveromenomomentille (momenttitunnus 29). Valtion viraston tai laitoksen arvonlisäverollisten suoritteiden myynnistä arvonlisäverolain mukaan suoritettava vero tuloutetaan kuitenkin momentille 11.04.01 Arvonlisävero.

Valtion kulutus- ja investointimenot (momentit 01—28 ja 70—79) on budjetoitu ilman arvonlisäveroa. Muille kuin erikseen verovelvollisille valtion virastoille ja laitoksille myönnetään määrärahat verottomin hinnoin.

Siirtomenot (30—69)

Siirtomenoihin luetaan kunnille, muille julkisille yhteisöille, elinkeinoelämälle, kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille maksettavat valtionavut ja valtion välityksellä tapahtuvat varainsiirrot sekä vastikkeetta tapahtuvat varainsiirrot talousarvion ulkopuolella oleviin valtion rahastoihin, kansaneläkelaitokselle ja ulkomaille. Valtio ei saa siirtomenoista välitöntä tai suoranaista aineellista vastiketta, kuten rahaa, tavaraa tai palvelusta siirron saajalta. Välillisesti siirtomenot edistävät valtion tehtävien toteuttamista. Siirtomenomomenteilta maksettavat kulutus- ja investointimenot budjetoidaan arvonlisäverollisina.

Siirtomenot on yleensä luokiteltu saajan mukaan. Valtionavut rakennustoimintaan sekä koneiden ja kaluston hankintaan on pyritty merkitsemään eri momenteille kuin kulutukseen tai muihin käyttötarkoituksiin menevät

valtionavut. Mikäli määräraha koskee useaa siirronsaajaryhmää, on esitetty jaottelu saajaryhmittäin tarvittaessa edelleen jaoteltuna käyttötalouteen ja pääomatalouteen tarkoitettuihin siirtoihin.

Momenteille 30—69 on budjetoitu korvaukset liiketoimintaa harjoittaville yksiköille niiden yleisen edun vuoksi suorittamista tehtävistä, milloin etu koituu muille kuin valtiolle.

Lakisääteisesti määräytyvät ja harkinnanvaraiset siirtomenot on pyritty merkitsemään eri momenteille.

30—39. Valtionavut kunnille ja kuntayhtymille ym.

Momenteille on merkitty kunnille ja kuntayhtymille sekä Ahvenanmaan maakunnalle suoritettavat valtionavut.

40—49. Valtionavut elinkeinoelämälle

Momenteille on merkitty elinkeinoelämän edistämiseksi tarkoitettut valtionavut yrityksille ja yksityisille elinkeinonharjoittajille sekä yrittäjien ja elinkeinonharjoittajien yms. etuja edistävälle keskusjärjestöille, yhdistyksille ym.

50—59. Valtionavut kotitalouksille ja yleishyödyllisille yhteisöille

Momenteille on merkitty siirrot kotitalouksille (yksityisille kuluttajille) sekä valtionavut yleishyödyllisille järjestöille, laitoksille, yhdistyksille, seuroille jne. Tällaisia ovat esimerkiksi urheilujärjestöt, yksityiset oppilaitokset, yksityiset sairaalat ja sellaiset yksityiset tutkimuslaitokset, jotka eivät välittömästi palvele liike- tai elinkeinoelämää.

60. Siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin ja kansaneläkelaitokselle

Momenteille on merkitty siirrot talousarvion ulkopuolisiin valtion rahastoihin sekä siirrot kansaneläkelaitokselle.

61—65. EU:n rakennerahasto-osuudet, muiden EU:n rahastojen rahoitusosuudet, vastaavat valtion rahoitusosuudet ja muut siirrot kotimaahan

Momenteille on merkitty sellaiset erittelemättömät siirrot, joiden jakamista kuntien, elinkeinoelämän ja kotitaloussektorin kesken ei ole voitu edeltäkäsien suorittaa. EU:n osallistuminen rakennerahasto-ohjelmiin sekä vastaava valtion rahoitus on merkitty momentille 32.50.64.

66—69. Siirrot EU:lle ja ulkomaille

Momenteille on merkitty sellaiset ulkomaille siirrettävät varat, joista ei saada välitöntä vastiketta tai joiden vastike on vähäinen suhteessa menon suuruuteen. Tällaisia ovat esim. kehitysyhteistyötoiminnan puitteissa myönnettävät avustukset sekä kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksut ja muut sellaiset avustusluonteiset jäsenmaksut, jotka ao. yhteisöt käyttävät toimintansa rahoitukseen tai välittävät edelleen avustuksina kolmansille tahoille.

Sijoitusmenot (70—89)

Sijoitusmenoihin luetaan muut kuin puolustusmateriaalin ja arvoltaan vähäisten tai taloudelliselta pitoajaltaan lyhytikäisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot, talonrakennusten sekä maa- ja vesirakenteiden rakentamisenmenot, arvopapereiden, maa-alueiden ja rakennusten hankintamenot sekä lainananto.

Reaalisijoitukset (70—79)

Reaalisijoituksiin luetaan sellaiset valtion käyttöomaisuuden hankinnat, jotka täyttävät jäljempänä eri vakiomomenttiryhmien kohdalla esitetyt tunnusmerkit. Koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenot on merkitty momenteille 70—73. Talonrakennukset on merkitty momenteille 74—75 ja muut rakennustyöt momenteille 77—79. Maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot on merkitty momentille 76.

70—73. Kaluston hankinta

Mikäli viraston tai laitoksen toimintamenot on budjetoitu toimintamenomomentille (01—14), on tälle yleensä sisällytetty myös määrärahat kaluston ja aineettoman käyttöomaisuuden hankintaan.

Poikkeustapauksissa (hankinnan suuruus, kertaluonteisuus, valtuuden käyttö, poikkeuksellinen hankintamenettely) voidaan momentilla erikseen määriteltävän kaluston hankintamenot budjetoida momentille 70 (Kaluston hankinta), jonka määrärahaa saa käyttää mainintunlaisten, viraston tai laitoksen (tai nimetyn hallinnonalan) toiminnan edellyttämien koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenoihin.

74—75. Talonrakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisista valtion uudisrakennustöistä ja rakennusten perusparannustöistä aiheutuviin tarpeellisiin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin rakentamismenoihin. Perusparannuksiksi katsotaan sellaiset muutos- tai korjaustyöt, joiden johdosta rakennuksen arvo lisääntyy oleellisesti. Määrärahoja saa käyttää myös rakennusten turva- ja muista teknisistä järjestelmistä aiheutuviin menoihin. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös uudisrakennustöiden ja perusparannustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Momenteilla yksilöityjen hankkeiden kustannusarviot vastaavat rakennuskustannusindeksin pistelukua, joka ilmoitetaan kehyspäätöksen yhteydessä. Jos hankkeesta on tehty urakkasopimus, kustannusarvio perustuu sopimukseen. Kustannusarviot eivät sisällä arvonalisäveroa.

76. Maa-alueet, rakennukset ja kiinteistöt

Momentille on merkitty maa-alueiden, rakennusten ja kiinteistöjen ostomenot.

77—79. Maa- ja vesirakennukset

Momenteille on merkitty ja niiden määrärahoja saa käyttää niiden perusteluiden mukaisen muista valtion rakennustöistä kuin talonrakennuksista aiheutuviin muun kuin vakinaisesti virkaan nimitetyn henkilöstön palkkausmenoihin ja muihin menoihin. Tällaisia töitä voivat olla esim. maanteiden, rautateiden, satamien, kanavien ja siltojen rakentamis- ja peruskorjaustyöt, maankuivatustyöt, vesi- ja viemärijohtotyöt, koskien ja vesiväylien perkaamis-, uittoväylien rakentamis- sekä pengerryks- ja patoamistyöt. Momenttien määrärahoja saa käyttää myös mainitunlaisten rakennustöiden suunnittelusta ja siihen liittyvien konsulttipalvelujen ostoista aiheutuviin menoihin, lukuun ottamatta sitä hankkeittain erittelemätöntä suunnittelutyötä, jota vastaavat palkkausmenot on merkitty toimintamenomomentille.

Lainat ja muut finanssisijoitukset (80—89)

80—86. Valtion varoista myönnettävät lainat

Momenteille on merkitty valtion varoista myönnettävät lainat.

87—89. Muut finanssisijoitukset

Momenteille on merkitty osakkeiden ja muiden arvopapereiden ostomenot sekä oman pääoman ehtoiset sijoitukset osakeyhtiöihin ym. finanssisijoitukset.

Muut menot (90—99)

Muihin menoihin luetaan valtionvelan korot sekä muut kulutus-, siirto- ja sijoitusmenoihin kuulumattomat menot.

90—92. Valtionvelan korot

Momenteille on merkitty valtionvelan korot.

93—94. Valtionvelan nettokuoletukset ja velanhallinta

Momenteille on merkitty valtionvelan nettokuoletukset, pääomatappiot ja emissiotappiot nettoutettuina.

95—99. Muut ja erittelemättömät menot

Momenteille on merkitty edellä luokittelemattomat menot, kuten alijäämän kattamiseen tarkoitetut menot.

TULOARVIOT

Osasto 11 VEROT JA VERONLUONTEISET TULOT

Selvitysosa:

Valtion verotulojen arvioidaan kasvavan noin 5 ½ % vuonna 2012, eli noin 2,1 mrd. eurolla vuodelle 2011 budjetoituun (talousarvio ml. lisätalousarviot) verrattuna. Verotulokertymiä kasvattavat hallituksen veropoliittiset toimet valtiontalouden tasapainon turvaamiseksi. Merkittävä osa näistä toteutetaan vuonna 2012. Talouskasvun hidastumisesta ja rahoitusmarkkinoilla vallitsevasta epäluottamuksesta huolimatta työllisyyden lievä paraneminen ja kotimaisen kysynnän kasvu kasvattavat veropohjia. Keskeisimpien veropohjaerien kasvuennusteet on esitetty tuloarvionmomenttien selvitysosissa.

Hallituksen veropoliittinen linjaus

Hallituksen verotusta koskevana perustavoitteena on hyvinvointipalveluiden rahoituksen turvaaminen samalla kun hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainoa. Valtiontalouden vahvistamiseksi veropohjaa laajennetaan. Verotuksella vahvistetaan talouskasvua ja työllisyyttä, parannetaan yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta sekä ohjataan tuotantoa ja kulutusta ympäristön kannalta kestävämpään suuntaan. Tuloeroja kavennetaan muun muassa pääomatuloveroa ja suurten perintöjen verotusta nostamalla sekä pienituloisten verotusta keventämällä.

Ansiotuloverotukseen tehdään vaalikaudella vuosittain tarkistus, jonka myötä pyritään estämään työn verotuksen kiristyminen kaikilla tulotasoilla inflaation ja ansiotason nousun vuoksi. Perusturvan varassa olevien ja pieniä ansiotuloja saavien verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä ja työtulovähennystä. Vuokra- ja omistusasumisen vero-kohtelun yhtenäistämiseksi asuntolainojen korkojen vähennyskelpoisuutta kavennetaan maltillisesti ja asteittain vaalikauden aikana. Kotitalousvähennystä pienennetään.

Yritysten työllistämis-, kasvu- ja investointimahdollisuuksia parannetaan keventämällä yritysten verotusta ja siirtämällä painopistettä maltillisesti yhteisön verotuksesta osakkaiden verotuk-

seen. Yhteisöverokantaa alennetaan yhdellä prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin. Listautumattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaan määrän raja alennetaan 60 000 euroon. Verotuksen sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja veronmaksukyvyyn huomioimiseksi pääomatulojen verokanta nostetaan 30 prosenttiin ja vero muutetaan progressiiviseksi siten, että verokanta on 32 % verotettavien pääomatulojen 50 000 euroa ylittäviltä osin. Korkotulojen lähdeveroa korotetaan. Perintö- ja lahjaverotukseen lisätään uusi porras.

Verotuksen painopistettä siirretään talouskasvulle haitallisemmasta työn ja yrittämisen verotuksesta kohti ympäristö- ja terveystaloudellista verotusta. Arvonlisäveroa kiristetään ulottamalla 9 prosentin verokanta koskemaan myös sanoma- ja aikakauslehtien tilauksia. Valmisteverotuksessa sekä ympäristön että terveyden kannalta haitallisten tuotteiden verotusta korotetaan. Alkoholin ja tupakan aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi niiden verotusta kiristetään. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron tasoa nostetaan. Liikenteen verotusta kiristetään. Ajoneuvoveroa ja arpajaisveroa korotetaan. Autoveron asteikkoa tarkistetaan ympäristöohjauksen vahvistamiseksi.

Veroperustemuutoksista kuntien tuloihin aiheutuvat muutokset kompensoidaan täysimääräisesti. Kuntien yhteisövero-osuus maksetaan 5 prosenttiyksiköllä korotettuna ja seurakuntien yhteisövero-osuus 0,4 prosenttiyksiköllä korotettuna vuosina 2012 ja 2013. Valtion jako-osuutta alennetaan vastaavasti.

Veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuositasolla
Ansio- ja pääomatuloverot	
— inflaation ja ansiotason nousun vaikutusta kompensoiva tarkistus veroperusteisiin	-300
— työtulovähennyksen kasvattaminen	-115
— asuntopöytäkoron vähennyksen supistaminen	80 ¹⁾
— kotitalousvähennyksen supistaminen	85
— avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	-3
— lahjoitusvähennyksen voimassaolon jatkaminen vuodelle	-1
— pääomatulon verokannan nosto ja porrastus	157
— listaamattomien yhtiöiden osinkoverotuksen kiristäminen	50
— kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisten tukien verovapauden poisto	5
Yhteisövero	
— yhteisöverokannan alentaminen	-158
— kehitysalueiden verohuojennusten jatkaminen	-2
— yhteisöverokannan alentamisen kompensatio kunnille	-46
— yhteisetuoksien verokannan korottaminen	1
— kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden korottaminen vuosille 2012—2013 ²⁾	-280
Korkotulon lähdeverokannan nosto	20
Perintö- ja lahjaveron porrastus	35
Arvonlisäveropohjan laajentaminen lehtitilauksiin	90
Valmisteverot	
— tupakkaveron korotus	50
— alkoholiveron korotus	115
— makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron korotus	50
— liikenteen polttonesteiden veron korotus	125
— arpajaisveron korotus	34
Autoveron tarkistaminen ympäristöohjauksen tehostamiseksi	90
Ajoneuvoveron korotus	140 ³⁾

Yhteensä	222
— josta verotuottoa lisäävät	1 127
— josta verotuottoa vähentävät	-905

¹⁾ Kun muutos täysimääräisesti voimassa vuonna 2014.

²⁾ Kuntien jako-osuuskorotus oli 10 %-yksikköä vuosina 2009—2011, joten suhteessa edelliseen vuoteen korotuksen jatkaminen 5 %-yksikön suuruisena lisää valtion verotuloa.

³⁾ Kun muutos täysimääräisesti voimassa vuonna 2013.

Ehdotetut veroperustemuutokset lisäävät valtion verotuottoa vuositasolla yhteensä noin 220 milj. eurolla. Voimaantulovuonna monien perustemuutosten vaikutus jää pienemmäksi muun muassa verojen maksamiseen liittyvästä viiveestä johtuen.

Välillisten verojen osuus valtion verotuloista on kasvanut viime vuosina. Tämä kehitys jatkuu vuonna 2012, kun verotuksen painopistettä siirretään edelleen työn verottamisesta kulutuksen verotukseen.

Valtion verotulot verolajeittain vuosina 2008—2012 (milj. euroa)

	2008 tilinpäätös	2009 tilinpäätös	2010 tilinpäätös	2011 TA + I—III LTA	2012 esitys
Tuloon ja varallisuuteen perustuvat verot	15 081	10 328	10 061	11 674	12 119
Liikevaihtoon perustuvat verot	14 704	14 001	14 415	15 716	16 450
Valmisteverot	4 963	5 092	5 284	6 078	6 700
Muut verot ja veronluonteiset tulot	2 465	2 113	2 446	2 668	2 932
Yhteensä	37 213	31 534	32 206	36 136	38 200

Verotuksen kokonaistasoon vaikuttavat valtion päätösten lisäksi kunnallisverotuksen ja sosiaalivakuutusmaksujen taso. Seuraavassa taulukossa on esitetty suhteessa bruttokansantuotteeseen kansantaloudessa kertyvät verot yhteensä (kokonaisveroaste) sekä sektoreittain ja verolajeittain jaoteltuna.

Julkisyhteisöjen saamat verotulot sektoreittain ja verolajeittain, % BKT:sta

	2008	2009	2010	2011	2012
Sektoreittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,8	42,5	42,1	42,8	42,9
Valtio	21,2	19,5	19,1	20,2	20,4
Kunnat	9,4	10,2	10,3	10,0	9,7
Soturahastot	12,1	12,8	12,7	12,6	12,8
Verolajeittain:					
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä	42,8	42,5	42,1	42,8	42,9
Välittömät verot	17,8	16,3	16,1	16,4	16,0
Tuotannon ja tuonnin verot	12,9	13,4	13,3	13,8	14,1
Sosiaalivakuutusmaksut	12,2	12,9	12,7	12,6	12,8

Verotuet

Verotuet ovat verolainsäädännössä tukemistarkoituksessa määriteltyjä poikkeuksia verotuksen normaalista perusrakenteesta¹⁾. Verotukia on noin 200 kappaletta, joista kaikkien euromääräistä arvoa ei pystytä laskemaan. Aineistopuutteista johtuen myös monet alla olevassa taulukossa esitetyt verotuet ovat suuruusluokka-arvioita. Verotukien kokonaismäärää arvioitaessa on otettava huomioon että osa tuista on päällekkäisiä, eikä verotuen poistaminen välttämättä lisäisi verotuloja vastaavalla määrällä koska tuet vaikuttavat hintoihin ja käyttäytymiseen. Kunkin verotuloarvion momentin selvitysosassa on esitetty merkittävimmät momentin tuottoa alentavat verotuet. Verotukien määräksi arvioidaan noin 23 mrd. euroa vuonna 2012. Valtion verotuottoihin tästä kohdistuu vajaan 16 mrd. euroa.

Vuonna 2012 valtiontalouden rahoitusaseman parantamiseksi supistetaan eräitä verotukia. Asuntolainan korkovähennystä ja kotitalousvähennystä supistetaan, listaamattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaata euromäärää pienennetään, kestävän metsätalouden rahoitustukien verovapaus poistetaan ja sanoma- ja aikakauslehtien arvonnäverokantaa korotetaan. Maataloudelle maksettavaa energiaverotukea pienennetään. Toisaalta työtulovähennystä kasvatetaan pienituloisten verotuksen keventämiseksi ja siihen tehdään inflaatiokorjaus. Lisäksi lahjoitusvähennyksen, ns. avainhenkilölain sekä kehitysalueiden korotettujen poistojen voimassaoloaikaa jatketaan ja yhteisötuksien verokannaksi säädetään 28 prosenttia. Nämä vuodelle 2012 ehdotetut veroperustemuutokset pienentäisivät verotukia nettomääräisesti arviolta noin 60 milj. euroa.

Verotuet 2010—2012 (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Yleinen hallinto	15	15	15
Opetus, tiede ja kulttuuri	157	161	171
Sosiaaliturva	4 400	4 606	5 026
Terveysturva	368	392	409
Asuminen ja ympäristö	4 320	4 329	4 948
Maa- ja metsätalous	135	131	130
Liikenne	1 797	1 873	1 613
Teollisuus ja elinkeinot	5 806	7 053	7 036
Ei eriteltävissä	3 381	3 541	3 716
Yhteensä	20 379	22 101	23 064

¹⁾ Verotukien määrittelyä ja laskentaa on kuvattu VATT:n julkaisussa Verotuet Suomessa 2009 (valmisteluraportit 5 lokakuu 2010).

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	10 060 837	11 844 000	12 118 500	274 500	2
01. Ansio- ja pääomatuloverot	6 495 560	7 410 000	7 686 000	276 000	4
02. Yhteisövero	2 972 397	3 789 000	3 717 500	- 71 500	- 2
03. Korkotulojen lähdevero	205 459	240 000	270 000	30 000	13
04. Perintö- ja lahjaverot	387 421	405 000	445 000	40 000	10
04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut	14 415 880	15 365 100	16 450 000	1 084 900	7
01. Arvonlisävero	13 710 452	14 571 000	15 625 000	1 054 000	7
02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero	584 259	638 000	665 000	27 000	4
03. Apteekkimaksut	121 170	156 100	160 000	3 900	2
08. Valmisteverot	5 284 245	5 990 000	6 700 000	710 000	12
01. Tupakkaverot	698 185	704 000	751 000	47 000	7
04. Alkoholijuomaverot	1 284 318	1 309 000	1 399 000	90 000	7
05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverot	37 010	115 000	181 000	66 000	57
07. Energiaverot	3 252 213	3 850 000	4 356 000	506 000	13
08. Eräiden juomapakkausten valmisteverot	12 520	12 000	13 000	1 000	8
10. Muut verot	2 338 587	2 520 000	2 809 000	289 000	11
03. Autoverot	941 127	1 012 000	1 209 000	197 000	19
05. Varainsiirtovero	519 550	550 000	540 000	- 10 000	- 2
06. Arpajaisvero	144 700	162 000	200 000	38 000	23
07. Ajoneuvoverot	691 298	706 000	770 000	64 000	9
08. Jätevero	41 912	90 000	90 000	—	—
19. Muut veronluonteiset tulot	106 976	111 074	122 869	11 795	11
02. Lästimaksut	848	800	800	—	—
03. Ratavero	17 957	20 800	18 600	- 2 200	- 11
04. Eräät viestinnän maksut	6 429	5 598	6 209	611	11
05. Lentoliikenteen valvontamaksu	6 121	7 800	9 960	2 160	28
06. Väylämaksut	69 017	68 476	80 300	11 824	17
08. Öljyjättemaksu	3 813	4 600	4 000	- 600	- 13
09. Muut verotulot	2 792	3 000	3 000	—	—
Yhteensä	32 206 527	35 830 174	38 200 369	2 370 195	7

01. Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot

01. Ansio- ja pääomatuloverot

Momentille arvioidaan kertyvän 7 686 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyy luonnollisten henkilöiden ansiotuloista valtion progressiivisen tuloveroasteikon mukaan maksettava vero, pääomatulovero sekä rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero.

Ennusteen perusteena on viimeisimmän valmistuneen verotuksen eli verovuoden 2009 ansio- ja pääomatuloverojen määrät. Ennuste vuoden 2012 veroista on laadittu ottaen huomioon ennuste veronalaisten tulojen kehityksestä, vuosien 2010 ja 2011 kertymätiedot, vuoden 2010 verotuksesta saadut ennakkotiedot sekä veroperustemuutokset vuosina 2010—2012.

Veronalaisten ansio- ja pääomatulojen arvioitu kehitys

Veronalaiset tulot, taso ja muutos	2010		2011 ennuste		2012 ennuste	
	milj. €	%	milj. €	%	milj. €	%
Ansiotulot, mistä	107 900	3	113 000	4 ½	117 900	4 ½
— palkkatulot	74 000	2	77 700	5	80 600	4
— eläketulot	23 600	4	24 800	5	26 600	7
Pääomatulot ¹⁾ , mistä	9 400	20	9 900	5 ½	10 500	5 ½
— luovutusvoitot	3 300	34 ½	3 200	-2	3 300	4
— osinkotulot	3 200	13 ½	3 700	14	3 800	5

¹⁾ Pääomatulojen osalta myös vuoden 2010 luvut ovat ennusteita.

Ansiotulojen merkittävin erä on palkkatulot, joiden kehitykseen vaikuttavat työllisyyden ja ansiotason kehitys. Vuonna 2012 palkkatulojen arvioidaan kasvavan vajaat 4 %, ja työllisyyden arvioidaan paranevan 13 000 henkilötyövuodella. Eläketulojen arvioidaan puolestaan kasvavan noin 7 % vuonna 2012. Työeläkeindeksin arvioidaan nousevan 3,6 % ja eläkeläisten lukumäärän kasvavan noin 1,7 % vuonna 2012.

Pääomatuloja ovat mm. luovutusvoitot, osinkotulot, vuokratulot sekä yritystulon pääomatulo-osuus. Merkittävin pääomatuloerä on luovutusvoitot, joita syntyy muun muassa arvopaperikaupasta ja joiden kehitys riippuu varallisuusarvojen kehityksestä. Talouskriisin seurauksena luovutusvoitot alenivat noin kolmanneksella vuosina 2008 ja 2009. Vuoden 2010 verotuksesta saatujen ennakkotietojen perusteella luovutusvoittojen arvioidaan kasvaneen lähes 35 % vuonna 2010. Vuonna 2011 luovutusvoittojen arvioidaan alenevan runsaat 2 %, ja vuonna 2012 niiden ennustetaan kasvavan noin 4 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2012 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Ansiotuloveroperusteisiin ehdotetaan tehtäväksi 3,3 prosentin tarkistus, jolla pyritään estämään työn verotuksen kiristyminen inflaation ja ansiotason nousun seurauksena. Lisäksi pienten työtulojen verotusta kevennettäisiin kasvattamalla työtulovähennystä. Kunnallisverotuksen perusvähennystä korotettaisiin. Pääomatuloverokantaa korotettaisiin 28 prosentista 30 prosenttiin ja pääomatulovero muutettaisiin progressiiviseksi siten, että verokanta on 32 % pääomatulojen 50 000 euroa ylittäviltä osin. Asuntolainan korkovähennysoikeutta ehdotetaan rajattavaksi siten, että vuonna 2012 vähennyskelpoista on 85 %, vuonna 2013 80 % ja vuonna 2014 75 % asuntolainan koroista. Listautumattomien yhtiöiden verovapaan osingon euromääräistä ylärajaa alennettaisiin 90 000 eurosta 60 000 euroon. Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisten tukien (ns. Kemera-tuki) verovapaus poistettaisiin. Koti-

talousvähennystä pienennettäisiin. Luonnollisten henkilöiden lahjoitusvähennyksen voimassaoloaika jatkettaisiin vuodelle. Niin sanotun avainhenkilölain eli ulkomailta tulevan palkansaajan lähdeverosta annetun lain voimassa-

oloa jatkettaisiin neljällä vuodelle. Muutosten vaikutus valtion tuloverojen tuottoon on esitetty alla olevassa taulukossa. Perusvähennyksen korotuksella ei ole vaikutusta valtion verotuottoihin.

Ansio- ja pääomatuloverotukseen esitettävien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2012 vuoden 2011 talousarvioon verrattuna ja vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuonna 2012 vuositaso	
Inflaation ja ansiotason nousun vaikutusta kompensoiva tarkistus veroperusteisiin	-275	-300
Työtulovähennyksen kasvattaminen	-105	-115
Pääomatulon verokannan nosto ja porrastus	68	157
Listattomien yhtiöiden osinkojen verotuksen kiristäminen	10	50
Asuntovelan korkovähennysoikeuden rajaaminen	48	52
Kotitalousvähennyksen supistaminen	43	85
Avainhenkilölain voimassaolon jatkaminen	-1	-1
Lahjoitusvähennyksen voimassaolon jatkaminen vuodelle	0	-1
Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaisten tukien verovapauden poistaminen	2	5
Yhteensä	-210	-68
— josta verotuottoa lisäävät	171	349
— josta verotuottoa vähentävät	-381	-417

Verovuosina 2008—2012 maksuunpantujen verojen määrät (milj. euroa)

	2008	2009	2010	2011	2012
	toteutuma	toteutuma	ennakkotieto	ennuste	ennuste
Progressiivinen tulovero	6 222	5 339	5 100	5 100	5 100
Pääomatulovero	1 869	1 336	1 700	1 800	2 100

Kunkin verovuoden ansio- ja pääomatulovero kertyy useamman kalenterivuoden aikana. Näin ollen momentin kertymä koostuu eri verovuosilta tilitetyistä veroista. Suurin osa verovuoden verosta kertyy saman kalenterivuoden aikana ennakonpidätyksinä ja ennakoina. Seuraavana vuonna kertyvät ennakon täydennysmaksut ja osa jäännösverosta. Kertymää puolestaan pienentävät verotuksen valmistumisen jälkeen maksettavat ennakonpalautukset. Kertyneet verot tilitetään veronsaajille kuukausittain. Tilitys on verovuosisikohtaista, ja veronsaajien osuudet ansio- ja pääomatuloveroista (jako-osuudet) vahvistetaan kullekin verovuodelle erikseen.

Arvio valtion ansio- ja pääomatuloveron kertymästä vuonna 2012 (milj. euroa)

Ansio- ja pääomatuloverojen kertymät	
— samalta verovuodelta	6 828
— aikaisemmilta verovuosilta	456
Rajoitetusti verovelvollisten maksama lähdevero	402
Yhteensä	7 686

Tuloarvion merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen sekä mahdollisiin jako-osuuksien oikaisuihin. Pääomatulot, etenkin luovutusvoitot, reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Lisäksi niiden ennustamista vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatietaa ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2012 talousarvioesitystä laadittaessa on käytettävissä

sä lopulliset tiedot vuoden 2009 pääomatuloista ja ennakkotietoja vuoden 2010 pääomatuloista. Jos rahoitusmarkkinoiden epävarmuus jatkuu, luovutusvoitot saattavat jäädä huomattavastikin ennustettua alemmalle tasolle sekä vuonna 2011 että vuonna 2012. Vuoden 2011 luovutusvoittojen määrä vaikuttaa vuoden 2012 ansio- ja pääomatuloveron kertymään, koska vero luovutusvoitoista kertyy pääosin vasta verovuoden päättymistä seuraavana vuonna. Lisäksi pääomatulojen kehityksen poikkeaminen ennustetusta vaikuttaa veronsaajaryhmien jako-osuuksien arviointiin enemmän kuin ansiotuloverojen ennusteet. Valtio on pääomatuloveron ainoa veronsaaja, kun taas ansiotuloverojen veronsaajina ovat kaikki tilityskokonaisuuden veronsaajat.

Valtion jako-osuus on valtion verojen osuus ansio- ja pääomatuloverojen tilityskokonaisuuden veroista (valtion progressiivinen ansiotulovero, pääomatulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu). Verovuoden lopulliset verojen määrät tiedetään vasta verotuksen valmistuttua verovuotta seuraavan vuoden lokakuussa. Verovuoden aikana tilityksissä sovelletaan verotuloennusteisiin perustuvia arvioituja jako-osuuksia. Jako-osuuksia oikaistaan tarvittaessa ennusteiden muuttuessa verovuoden kuluessa. Lopullinen oikaisu veronsaajille tilitettyjen verojen mää-

riin (ns. maksuunpanotilitys) tehdään verotuksen valmistuttua.

Ansio- ja pääomatuloveroihin kohdistuu 76 verotukea, joista 64:lle pystytään esittämään arvio tuen verotuottoa vähentävästä vaikutuksesta. Alla olevassa taulukossa on esitetty ansio- ja pääomaverotuksen verotukien valtion tuloverojen tuottoa alentava vaikutus. Monet taulukossa esitetyistä tuista vähentävät lisäksi kunnallisveron, kirkollisveron sekä sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksun tuottoa. Vuonna 2012 valtiontalouden rahoitusaseman parantamiseksi supistetaan eräitä verotukia. Asuntolainan korkovähennystä ja kotitalousvähennystä supistetaan, listaamattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaata euro-määrää pienennetään ja kestävän metsätalouden rahoitustukien verovapaus poistetaan. Toisaalta työtulovähennystä kasvatetaan pienituloisten verotuksen keventämiseksi ja lahjoitusvähennyksen sekä ns. avainhenkilöiden voimassaoloaikaa jatketaan. Ansio- ja pääomaverotuksen verotukien arvioidaan vähentävän kaikkien veronsaajien verotuottoja yhteensä noin 13,7 mrd. euroa (sisältäen laskennallisen asuntotulon verovapaudesta muodostuvan verotuen, noin 2,2 mrd. euroa) v. 2012, mistä valtion veroihin kohdistuva vaikutus on noin 6,9 mrd. euroa.

Valtion ansio- ja pääomatuloveron tuottoon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Sosiaaliturva, josta	1 215	1 280	1 445
— eläketulovähennys	170	170	195
— lakisääteisten eläke-, työttömyys- ja sairausvakuutusmaksujen vähentäminen	755	820	905
— vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen vähentäminen	100	100	125
— lapsilisien verovapaus	110	110	130
Asuminen ja ympäristö, josta	3 255	3 305	3 855
— laskennallisen asuntotulon verovapaus	1 710	1 720	2 220
— oman asunnon myyntivoiton verovapaus	1 300	1 300	1 300
— asuntolainan korkovähennys	240	280	330
Teollisuus ja elinkeinot (mukana myös valtion pääomatuloveron tuottoa lisääviä yritystulon jakoon liittyviä verotukia), josta	185	225	140
— listaamattomien yritysten osinkohuojennus	295	330	265
Yleinen hallinto, liikenne, opetus, tiede ja kulttuuri	40	40	40
Ei eriteltävissä	1 155	1 270	1 440
Yhteensä	5 850	6 120	6 920

2012 talousarvio	7 686 000 000
2011 II lisätalousarvio	404 000 000
2011 I lisätalousarvio	-291 000 000
2011 talousarvio	7 410 000 000
2010 tilinpäätös	6 495 559 953

02. Yhteisövero

Momentille arvioidaan kertyvän 3 717 500 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu tuloverolakiin (1535/1992). Momentille kertyy valtion osuus vuoden aikana kertyvästä yhteisöjen tuloverosta. Yhteisöveron muita veronsaajia ovat kunnat ja seurakunnat.

Yhteisöveroennusteen perusteena on tieto tai arvio kunkin verovuoden lopullisesta verosta. Verovuoden 2012 yhteisöveron määrä ennustetaan arvioidun yritysten tuloskehityksen perusteella vuodesta 2010 vuoteen 2012. Arvio verovuoden 2010 lopullisen yhteisöveron määrästä perustuu verotuksen valmistumisesta

saatuihin ennakkotietoihin ja toteutuneisiin kertymiin. Yritysten tuloskehitystä arvioidaan lähinnä kansantalouden tilinpidon toimintaylijäämän muutoksen avulla. Yritysten tuloskehitys ei täysin seuraa toimintaylijäämän muutoksia. Varsinkin poikkeuksellisen voimakkaiden suhdannevaihteluiden oloissa toimintaylijäämän antama kuva yritysten tuloksista saattaa poiketa huomattavasti todellisuudesta. Ennusteen laadinnassa toimintaylijäämä tarjoaa kuitenkin luontevan lähtökohdan tarkasteltaessa yhteisöverokertymän kehitystä suhteessa koko talouden aktiviteettia kuvaavaan kasvuennusteeseen. Yhteisöveroennustetta täydennetään tarvittaessa yritysten tulostietojen ja kertymätietojen pohjalta. Yhteisövero on suhdanneherkempiä veromuotoja, jonka tuotto on vaihdellut muita veromuotoja enemmän. Talouskasvun hidastuminen ja yritysten tulostilanteiden heikentyminen voi nopeastikin alentaa yhteisöverokertymää.

Toimintaylijäämän, yritysten tuloskehityksen ja yhteisöveron lopullisen veron arvioitu kehitys

	2009	2010 ennuste	2011 ennuste	2012 ennuste
Toimintaylijäämän muutos, %	-25	15	8	4 ½
Yritysten tuloskehitys, %	-21	11	8	4 ½
Verovuoden lopullinen vero, milj. euroa	4 339	4 800	5 200	5 200
— valtion osuus yhteisöveron tuotosta, %	65,42	65,46	65,46	69,98

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2012 tuloveroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Yhteisöveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi vuoden 2012 alusta 1 prosenttiyksiköllä 26 prosentista 25 prosenttiin. Muutoksen arvioidaan alentavan koko yhteisöverotuottoa 208 milj. eurolla vuositasona, josta valtion osuus on 158 milj. euroa, kuntien 46 milj. euroa ja seurakuntien 4 milj. euroa. Yhteisöverokannan alentamisen kuntien yhteisöverotuottoa pienentävä vaikutus ehdotetaan kompensoitavaksi korottamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta 0,88 prosenttiyksiköllä ja alentamalla valtion osuutta vastaavasti.

Kuntien osuutta yhteisöveron tuotosta korotettiin väliaikaisesti 10 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien 0,8 prosenttiyksiköllä verovuosille 2009—2011. Valtion jako-osuutta alennettiin vastaavasti. Edellä mainitussa esityksessä kuntien osuutta ehdotetaan korotettavaksi edelleen väliaikaisesti 5 prosenttiyksiköllä ja seurakuntien osuutta 0,4 prosenttiyksiköllä verovuosille 2012 ja 2013, ja valtion osuutta alennettavaksi vastaavasti. Valtion osuus yhteisöveron tuotosta olisi 69,98 prosenttia vuonna 2012.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan kehitysalueille suunnattujen verohuojennusten jatkamista vuosille 2012 ja 2013. Tämän arvioidaan alentavan verotuottoa vuositasona noin 3 milj. euroa, josta valtion osuus on noin 2,1 milj. euroa.

Esityksessä ehdotetaan myös että yhteisetuuk-
sien verokantaa nostettaisiin 26 prosentista 28

prosenttiin, mikä lisäisi verotuottoa noin puoli
miljoonaa euroa.

Yhteisöveroon ehdotettavien veroperustemuutosten vaikutus valtion verotuottoon vuonna 2012 ja vuositasolla (milj. euroa)

	vaikutus vuonna 2012	vuositaso
Yhteisöverokannan alentaminen	-150	-158
Yhteisöverokannan alentamisen kompensatio kunnille	-44	-46
Kuntien ja seurakuntien yhteisövero-osuuden väliaikainen korotus vuosina 2012—2013	-266	-280 ¹⁾
Kehitysalueiden korotetut poistot	-2	-2
Yhteisetuuk- sien verokannan korottaminen 26 prosentista 28 prosenttiin	0	1
Yhteensä	-462	-485

¹⁾ Vuosina 2012—2013

Verovuoden vero kertyy useamman kalente-
ri vuoden aikana ja näin ollen momentin kerty-
mä koostuu eri verovuosilta tilitetystä yhteisö-
verosta. Verovuoden lopullisesta yhteisöve-
rosta yleensä runsas 80 % kertyy saman
vuoden aikana ennakoina. Verovuoden päättymisen jälkeen ennen verotuksen valmistumista oma-aloitteisesti maksettavien ennakon täydennysmaksujen määrä vaihtelee vuosittain huomattavasti. Yrityksille myös palautetaan hakemuksesta ennakoita ennen verotuksen valmistumista. Verotuksen valmistumisen jälkeen kertyy jäännösveroja, ja kertymää pienentävät maksettavat ennakonpalautukset. Vuonna 2012 kertyy vielä veroja verovuosilta 2011 ja 2010. Nämä verot jaetaan valtiolle alennetun 65,46 prosentin jako-osuuden mukaan.

Ennuste yhteisöveron kertymästä vuonna 2012

Yhteisöveron kertymät eri verovuosilta, milj. euroa	
— verovuodelta 2013	383
— verovuodelta 2012	4 441
— verovuodelta 2011	520
— aikaisemmilta verovuosilta	35
Yhteensä	5 379
— josta valtion osuus	3 718

Elinkeinoverotukseen sisältyy useita verotu-
kia. Näistä merkittävimpiä ovat irtaimen käyt-
töomaisuuden poistojärjestelmään sisältyvä

verotuki, vajaat 600 milj. euroa, varauksista ai-
heutuvat verotuet, noin 130 milj. euroa, sekä
käyttöomaisuusosakkeiden luovutusvoittojen
verovapaus, runsaat 500 milj. euroa. Edellä
esitetyt verotukien määrät ovat suuruusluokka-
arvioita. Lisäksi käyttöomaisuusosakkeiden
luovutusvoittojen verovapaudesta aiheutuvan
verotuen määrä voi vaihdella suurestikin vuo-
sittain riippuen osakekauppojen määrästä.

2012 talousarvio	3 717 500 000
2011 III lisätalousarvio	-61 000 000
2011 II lisätalousarvio	-182 000 000
2011 talousarvio	3 789 000 000
2010 tilinpäätös	2 972 396 819

03. Korkotulojen lähdevero

Momentille arvioidaan kertyvän
270 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu korkotulo-
jen lähdeverosta annettuun lakiin (1550/1992).
Vuonna 2011 veron määrä on 28 % talletuksel-
le tai joukkovelkakirjalainalle Suomeen mak-
setusta korosta ja vuoden 2012 alusta lähtien
veroprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 30
prosenttiin. Verovelvollisia ovat luonnolliset
henkilöt.

Kotitalouksien talletukset muodostavat vero-
pohjasta suurimman osan. Vuoden 2010 lopus-
sa suomalaisten kotitalouksien talletusten kan-
ta Suomen rahalaitoksissa oli 74,5 mrd. euroa

ja niiden kesikorko oli 0,8 %. Kotitalouksien lähdeverollisten talletusten kannan ja kesikoron arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2010 toteutuma	2011 ennuste	2012 ennuste
Lähdeverollisten talletusten kannan muutos, %	5,4	6,3	6,7
Kotitalouksien talletusten kesikorko, %	0,8	1,0	1,3

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen vuoden 2012 tulo-veroasteikkolaiksi sekä laeiksi eräiden verotusta koskevien lakien muuttamisesta. Korkotulon lähdeveroprosenttia ehdotetaan korotettavaksi 2 prosenttiyksiköllä. Muutoksen arvioidaan kasvattavan korkotulon lähdeveron tuottoa noin 20 milj. euroa vuositasona.

2012 talousarvio	270 000 000
2011 III lisätalousarvio	-40 000 000
2011 talousarvio	240 000 000
2010 tilinpäätös	205 459 135

04. Perintö- ja lahjaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 445 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu perintö- ja lahjaverolakiin (378/1940) ja siinä oleviin perintö- ja lahjaveroasteikkoihin. Lahjaveron osuudeksi momentin kertymästä arvioidaan 50–60 milj. euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta. Vuoden 2012 alusta ensimmäisen veroluokan asteikkoihin ehdotetaan lisättäväksi uusi neljäs porras siten, että ylin veroprosentti nousisi 13 prosentista 16 prosenttiin 200 000 euroa ylittävältä pesäosuu- den tai lahjan osalta. Tämän muutoksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuonna 2012 noin 15 milj. eurolla ja seuraavina vuosina täysipainoisena noin 35 milj. eurolla.

Perintö- ja lahjaverotukseen kohdistuu 15 erilaista verotukea, joista yritysten sukupolvenvaihdothuojennuksen verotuen määräksi arvioidaan noin 100 milj. euroa. Muille perintö- ja lahjaverotuksen verotuille ei pystytä laskemaan euromääristä arvoa.

2012 talousarvio	445 000 000
2011 talousarvio	405 000 000
2010 tilinpäätös	387 421 384

04. Liikevaihdon perusteella kannettavat verot ja maksut

01. Arvonlisävero

Momentille arvioidaan kertyvän 15 625 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu arvonlisäverolakiin (1501/1993). Veron määrä on pääsääntöisesti 23 prosenttia veron perusteesta. Elintarvikkeiden, rehujen ja ravintoloiden ruokamyynnin vero on 13 %. Henkilökuljetusten, majoitus- ja liikuntapalveluiden, kulttuuri- ja viihdetilaisuuksien pääsymaksujen, televisiolupamaksutulojen, lääkkeiden, kirjojen, teki-

jän myymien taide-esineiden, taide-esineiden maahantuonnin sekä tekijänoikeusjärjestöjen saamien tekijäkorvauksien ja vuodesta 2012 alkaen sanoma- ja aikakauslehtitilausten vero on 9 %. Eräisiin työvaltaisiin palveluihin sovellettu alennettu verokanta -kokeilu päättyy vuoden 2011 lopussa.

Merkittävimmän osan arvonlisäverotuksen veropohjasta muodostaa yksityinen kulutus, josta kertyy yli 60 % arvonlisäveron tuotosta. Yksityisen kulutuksen arvon arvioidaan kasva-

van vuonna 2012 lähes 5 prosenttia. Arvonlisäveroa kertyy myös valtiosektorin ja julkisen sektoriin luettavien sosiaaliturvarahastojen välituotekäytöstä, jonka arvioidaan kasvavan vuonna 2012 noin 4 %. Kuntien ja kuntayhtymien välituotekäytöstä kerätään myös arvonlisäveroa, mutta koska kerätyt verot palautetaan paikallishallinnolle, ne eivät lisää valtion arvonlisäverotuottoja. Merkittävä verokertymän erä on myös ns. muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä kerättävä arvonlisävero. Tähän sisältyy mm. rahoitus- ja vakuutustoi-

minnan, asuntojen omistuksen ja vuokrauksen sekä yksityisen terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen välituotekäytön arvonlisävero. Yksityisestä kulutuksesta, valtion ja sosiaaliturvarahastojen välituotekäytöstä sekä muun verovapaan toiminnan välituotekäytöstä kertyy yhteensä yli 80 % valtion arvonlisäverokertymästä. Arvonlisäveroa kertyy lisäksi mm. kotitalouksia palvelevien voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen välituotekäytöstä ja investoinneista.

Arvonlisäveron veropohjan keskeisten erien muutos, %

	2010	2011 ennuste	2012 ennuste
Yksityisten kulutusmenojen arvo	4,7	6,6	4,7
Valtiosektorin ja sosiaaliturvarahastojen toiminnan välituotekäyttö	2,4	7,0	4,0
Muun verovapaan toiminnan välituotekäyttö	5,5	6,3	4,5

Arvonlisäveron kertymä koostuu verohallinnon ja tullilaitoksen kantamista arvonlisäveroista sekä muiden valtion tilivirastojen suoraan arvonlisäveromomentille kirjaamista määristä. Tullilaitos kantaa arvonlisäveroa Euroopan unionin ulkopuolisesta tuonnista. Ker-

tymästä vähennettävät arvonlisäveronpalautukset koostuvat arvonlisäverovelvollisille ilmoitusten, hakemusten ja muutosten johdosta palautetuista veroista. Varsinaisen veron lisäksi palautuksiin sisältyy kunnille palautettu arvonlisävero.

Arvonlisäveron kertymät (mrd. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Verohallinnon bruttokertymä	21,3	23,0	24,6
Tullilaitoksen nettokertymä	2,6	2,9	3,4
Arvonlisäverokertymä muista valtion tilivirastoista	0,1	0,1	0,1
Verohallinnon maksamat palautukset	-10,3	-11,4	-12,5
Arvonlisäverokertymä yhteensä	13,7	14,6	15,6

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen sanoma- ja aikakauslehtien tilausten arvonlisäverokannan muuttamisesta. Sanoma- ja aikakauslehdet siirtyvät 0 prosentin verokannasta 9 prosentin alennettuun verokantaan vuoden 2012 alusta lukien. Verokannan muutoksen arvioidaan lisäävän verotuottoa vuositasolla 90 milj. eurola, mutta voimaantulovuonna vaikutus arvioidaan pienemmäksi, 53 milj. euroksi. Matalampi tuotto johtuu veron maksamiseen liittyvästä kahden kuukauden viiveestä ja ennen lain voi-

maantuloa kertyvien lehtitilausten ennakkomaksujen verottamisesta 0 prosentin verokannalla.

Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kytetään ennakkoimaan. Yksityisen kulutuksen kohdalla merkittävin riski liittyy kotitalouksien kulutushalukkuuteen. Muutokset siinä vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja sitä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan.

Tuottoennusteessa on otettu huomioon arvonlisäveron verotuet, jotka muodostuvat alennetuista verokannoista ja nollaverokannasta. Sanoma- ja aikakauslehtitilausten verotuki pienenee vuonna 2012 verokannan noustessa 0 prosentista 9 prosenttiin. Eräisiin työvaltaisiin palveluihin sovelletun kokeilun päättyessä tätä

koskenut verotuki poistuu vuoden 2011 lopussa. Ennuste sisältää myös eräät verosanktiot, jotka johtuvat normijärjestelmästä poikkeavista positiivisista verokannoista. Arvonlisäverotukseen kohdistuu 18 verotukea, joiden määräksi arvioidaan vuoden 2012 tasossa lähes 3 mrd. euroa.

Arvonlisäveroon kohdistuvat verotuet (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Elintarvikkeiden ja rehujen alennettu alv-kanta (12 %, 1.7.2010: 13 %)	1 092	1 100	1 151
Lääkkeiden alennettu alv-kanta (8 %, 1.7.2010: 9 %)	368	392	409
Henkilökuljetusten alennettu alv-kanta (8 %, 1.7.2010: 9 %)	234	247	252
Tilattujen sanoma- ja aikakauslehtien sekä yhdistysten jäsenlehtien painoksen myynnin nollaverokanta 2010—2011 ja alennettu 9 % verokanta 2012	189	207	137
Ravintola- ja ateriapalvelujen alennettu alv-kanta (1.7.2010: 13 %)	131	445	477
Muut verotuet	531	584	537
Verotuet yhteensä	2 545	2 975	2 963

2012 talousarvio	15 625 000 000
2011 III lisätalousarvio	48 000 000
2011 II lisätalousarvio	303 000 000
2011 talousarvio	14 571 000 000
2010 tilinpäätös	13 710 451 825

02. Eräistä vakuutusmaksuista suoritettava vero

Momentille arvioidaan kertyvän 665 000 000 euroa.

Selvitysosa: Eräisiin vakuutuspalveluihin kohdistuu erityinen vakuutusmaksuvero (664/1966). Vakuutusmaksuvero on tarkoitettu ensi vaiheessa vakuutuslaitosten kannettavaksi ja siirrettäväksi vakuutuksenottajien rasitukseksi. Vakuutusmaksuvero täydentää arvonlisäveroa, koska arvonlisäverotuksessa vakuutuspalvelut on jätetty verotuksen ulkopuolelle. Vakuutusmaksuveron verokanta on seurannut yleisen arvonlisäverokannan kehitystä. Vakuutusmaksuvero on 23 % vakuutusmaksuista, joihin vero ei sisälly.

2012 talousarvio	665 000 000
2011 talousarvio	638 000 000
2010 tilinpäätös	584 258 713

03. Apteekkimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 160 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat apteekkimaksusta annetun lain (148/1946) mukaisia maksuja.

Apteekkimaksusta annetun lain 2 §:n taulukkoa on tarkoitus tarkistaa siten, että tarkistus perustuu toteutuneeseen kokonaisliikevaihdon muutokseen vuodesta 2009 vuoteen 2010. Tarkistettua apteekkimaksutaulukkoa sovelletaan ensimmäisen kerran apteekkimaksuun, joka määrätään vuoden 2011 liikevaihdon perusteella.

2012 talousarvio	160 000 000
2011 talousarvio	156 100 000
2010 tilinpäätös	121 169 901

08. Valmisteverot

01. Tupakkaverot

Momentille arvioidaan kertyvän
751 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin tupakkaverosta (1470/1994). Lain mukaan savukkeista kannetaan yksikköperusteista veroa 17,50 euroa 1 000 kappaletta kohti ja arvoon perustuvaa veroa 52 % vähittäismyyntihinnasta laskettuna, kuitenkin vähintään 131,50 euroa 1 000 kappaletta kohti. Sikareista ja pikkusikareista vero on 25 % vähittäismyyntihinnasta. Piippu- ja savuketupakasta veroa kannetaan 8,50 euroa kilolta ja lisäksi 48 % vähittäismyyntihinnasta. Savukkeiksi käärittävästä hienoksi leikatusta tupakasta kannetaan veroa 10,00 euroa kilolta ja lisäksi 52 % vähittäismyyntihinnasta, kuitenkin vähintään 68,50 euroa kilolta. Savukepaperista ja muista tupakkaa

sisältävistä tuotteista kannetaan lisäksi valmisteveroa, joka on 60 % vähittäismyyntihinnasta.

Tupakkaverot korotettiin vuosina 2009 ja 2010. Vähimmäisverojen rakenne muutettiin yksikköperusteiseksi ja ne asetettiin nykyiselle tasolle vuoden 2011 alusta alkaen. Veronkorotusten ja muiden tupakan kulutusta vähentävien toimenpiteiden seurauksena savukkeiden veropohja on supistunut lähes 4 %.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tupakkaveron korottamisesta. Veronkorotuksen seurauksena tupakkaveron tuoton arvioidaan kasvavan vuositasolla 50 milj. euroa. Tupakkatuotteiden verollisen kulutuksen ennustetaan puolestaan supistuvan noin 3 % veronkorotuksen seurauksena.

Tupakkaveron kertymän arvioitu kehitys (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Savukkeet	628	630	675
Muut tupakkatuotteet	70	74	76
Yhteensä	698	704	751

Tupakkaveroon ei kohdistu verotukia.

2012 talousarvio	751 000 000
2011 talousarvio	704 000 000
2010 tilinpäätös	698 184 718

04. Alkoholijuomaverot

Momentille arvioidaan kertyvän
1 399 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin alkoholi- ja alkoholijuomaverosta (1471/1994). Veron määrä on väkevien alkoholijuomien

osalta 39,40 euroa litralta laskettuna satapro-senttisena alkoholina. Välituotteiden vero on vastaavasti 27,05 euroa ja viinien vero 25,73 euroa litralta laskettuna satapro-senttisena alkoholina. Oluen vero litrassa satapro-senttista alkoholia on 26,00 euroa.

Alkoholijuomaverot korotettiin vuonna 2008 ja kahdesti vuonna 2009. Alkoholijuomien kulutusarviot perustuvat valtiovarainministeriön yhteistyössä eri toimijoiden kanssa laatimiin ennusteisiin alkoholin kulutuksesta.

Alkoholin verollisen kulutuksen arvioitu kehitys

	2010	2011	2012
Alkoholin verollisen kulutuksen muutos, %	-2	0	-3

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen alkoholiveron ko-

rottamisesta. Veronkorotuksen seurauksena alkoholiveron tuoton arvioidaan kasvavan vuo-

sitasolla 115 milj. euroa. Tästä n. 15 milj. euroa selittyy Alkon hinnoittelukertoimien tarkistamisella.

Alkoholijuomaveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Etyylialkoholi	450	460	465
Olut	530	540	590
Muut	304	309	344
Yhteensä	1 284	1 309	1 399

Alkoholijuomaveron verotuottoa pienentää pienpanimoiden verohuojennus, jonka määrä on noin 3,5 milj. euroa.

2012 talousarvio	1 399 000 000
2011 talousarvio	1 309 000 000
2010 tilinpäätös	1 284 317 665

05. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 181 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteverosta (1127/2010). Makeisten ja jäätelön osalta vero tuli voimaan vuoden 2011 alusta al-

kaen. Samassa yhteydessä virvoitusjuomien veroa korotettiin. Veron määrä on makeisilla 75 senttiä kilogrammaa kohti ja virvoitusjuomilla 7,5 senttiä litralta valmista juomaa. Veroa kannetaan makeisista, makeisten kaltaisista valmisteista, suklaasta, kaakaota sisältävistä tuotteista, jäätelöstä, mehujäätystä ja alkoholittomista tai vain vähän alkoholia sisältävistä juomista.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron korottamisesta. Veromuutoksen seurauksena makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron tuoton arvioidaan kasvavan 50 milj. euroa vuosisitasolla.

Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveron verokertymän kehitys (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Makeiset ja jäätelö	-	60	93
Virvoitusjuomat	37	55	88
Yhteensä	37	115	181

Verotukena momentin kertymää pienentää eräiden kliinisten ravintovalmisteiden, äidinmaidonkorvikkeiden ja vieroitusvalmisteiden, lastenruokien ja laihdutusvalmisteiden vapautus verosta. Verotuen määrän arvioidaan olevan verotuottojen kannalta vähäinen.

2012 talousarvio	181 000 000
2011 talousarvio	115 000 000
2010 tilinpäätös	37 010 257

07. Energiaverot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 356 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annettuun lakiin (1472/1994) sekä lakiin sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996).

Energiaverojen tuottoennusteessa hyödynnetään laajasti työ- ja elinkeinoministeriön energiasastolla laadittavaa energiatasetta.

Sen laadinnassa käytetään valtiovarainministeriön ja eri tutkimuslaitosten suhdanne-ennus-

teita sekä koko kansantalouden tasolla että toimialatasolla.

Energiaverojen veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys (%)

	2010	2011 ennuste	2012 ennuste
Moottoribensiinin kulutus	-2,3	-2	-1 ½
Dieselöljyn kulutus	8,0	3 ½	2
Sähkön kulutus	8,0	2	1

Lämmityspolttoaineiden ja sähkön veroja korotettiin vuoden 2011 alusta alkaen nettomääräisesti noin 730 milj. eurolla työnantajan kansaneläkemaksun poistamisesta aiheutuneiden verotuottomenetysten kompensoimiseksi. Samanaikaisesti energiaverotuksessa siirryttiin ympäristöohjausta korostavaan energiasäilytykseen ja hiilidioksidipäästöihin perustuvaan veroon kaikkien energiatuotteiden osalta lukuun ottamatta sähköä ja turvetta, joka aikaisemmin oli ollut verotonta. Turpeen ja maakaasun veroa korotetaan asteittain vuosina 2013 ja 2015. Lisäksi polttoaineverotuksen ra-

kennemuutoksen yhteydessä säädettiin dieselöljyn vero korotettavaksi noin 8 sentillä litralta vuoden 2012 alusta lukien.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen liikenteen polttoaineiden verojen korottamisesta painottaen hiilidioksidiveroa. Lisäksi turpeen verotasoa ehdotetaan korotettavaksi jo päätettyjen korotusten lisäksi vuonna 2013. Veronkorotuksen seurauksena energiaverojen tuoton arvioidaan kasvavan 145 milj. euroa. Nykyiset ja ehdotetut verotasot ovat seuraavat:

	Verotaso vuonna 2011 (sis. huoltovarmuusmaksun)	Ehdotettu verotaso 1.1.2012 alkaen
Moottoribensiini, snt/l	62,70	65,03
Dieselöljy, snt/l	36,40	46,95
Kevyt polttoöljy, snt/l	16,05	16,05
Raskas polttoöljy, snt/kg	18,79	18,79
Sähkö I (kotitaloudet, palveluala jne.), snt/kWh	1,70	1,70
Sähkö II (teollisuus), snt/kWh	0,70	0,70
Kivihiili, €/t	128,10	128,10
Maakaasu, snt/nm ³	9,02	9,02
Polttoturve, €/MWh	1,90	1,90

Verokertymän arvioitu kehitys energiatuotteittain (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Moottoribensiini ¹⁾	1 408	1 310	1 350
Diesel ¹⁾	1 007	990	1 325
Sähkö	464	940	1 000
Muut	373	610	681
Yhteensä	3 252	3 850	4 356

¹⁾ Sisältää niitä korvaavat biopolttoaineet.

Energiaveromomentille kohdistuu 12 verotukea, joiden kokonaismääräksi arvioidaan n. 1,9 mrd. euroa vuonna 2012. Alla olevassa taulukossa esitettyjen merkittävimpien energiaverotukien lisäksi muita momentille kohdistuvia verotukia ovat liikenteessä käytetyn sähkön ja maakaasun normia alemmat verokannat sekä

puupohjaisten polttoaineiden, nestekaasun, biokaasun ja raideliikenteen sähkön verottomuudet. Verotukien laskennassa normitasoja on muutettu vuoden 2011 energiaverotuksen rakennemuutoksen yhteydessä, joten verotuet vuonna 2010 eivät ole vertailukelpoisia vuosien 2011 ja 2012 suhteen.

Merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Dieselpolttoaineen alempi verokanta ¹⁾	870	959	757
Työkoneissa käytetyn kevyen polttoöljyn alempi verokanta	461	409	429
Turpeen alempi verokanta	109	139	136
Maakaasun alempi verokanta	126	88	87
Teollisuuden ja kasvihuoneiden sähkön alempi verokanta	241	398	405
CHP-laitosten puolitetty CO ₂ -vero	-	76	75
Muut	45	24	24

¹⁾ Tämän verotuen osalta on otettava huomioon verosanktioksi luettava henkilö- ja pakettiautojen ajoneuvoveron käyttövoimaverot, joka on n. 240 milj. euroa vuonna 2012.

Lisäksi energiaverotuiksi luetaan kasvihuoneviljelijöiden tuki sekä maa- ja puutarhatalouden energiaverotuki, joiden yhteismäärä on noin 50 milj. euroa, ja energiaintensiivisten yritysten veronpalautus, jonka suuruus on noin 120 milj. euroa vuonna 2012. Edellä mainitut verotuet kuuluvat menomomentille 28.91.41 (energiaverotuki) eivätkä siten vähennä energiaverojen tulomomentin kertymää.

2012 talousarvio	4 356 000 000
2011 III lisätalousarvio	88 000 000
2011 talousarvio	3 850 000 000
2010 tilinpäätös	3 252 213 011

08. Eräiden juomapakkausten valmistevero

Momentille arvioidaan kertyvän 13 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu lakiin eräiden juomapakkausten valmisteverosta (1037/2004). Alkoholijuomien, virvoitusjuomien, vesien ja eräiden muiden sellaisenaan juotavien juomien eri materiaalista valmistetut juomapakkaukset, lukuun ottamatta nestepakkaukskartongista valmistettuja pakkauksia, ovat veronalaisia. Verosta vapaita puolestaan ovat juomapakkaukset, jotka ovat uudelleenkäytettäviä ja kuuluvat panttiin perustuvaan palautusjärjestelmään. Kertakäyttöisten, hyväksytyyn palautusjärjestelmään kuulumattomien juomapakkausten vero on 51 senttiä litralta. Veronalaisten pakkausten määrän oletetaan säilyvän vuonna 2012 lähes vuoden 2011 tasolla.

2012 talousarvio	13 000 000
2011 talousarvio	12 000 000
2010 tilinpäätös	12 519 807

10. Muut verot

03. Autovero

Momentille arvioidaan kertyvän 1 209 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu autoverolakiin (1482/1994). Vuoden 2008 alusta sekä uusien että käytettyjen henkilöautojen autovero on määräytynyt hiilidioksidipäästön perusteella. Vero määräytyy yleisestä kuluttajahinnasta ja sen osuus vaihtelee 12,2 %—48,8 % välillä hiilidioksidipäästöstä riippuen. Pakettiautojen verotus vastaa henkilöautojen verotusta, mutta kookkaiden pakettiautojen veroa alennetaan kokonaisuudessaan perusteella.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen autoverolain muuttamisesta. Autoveron verotaulukkoa tarkistetaan keskimääräisen CO₂-tason alenemisen tuottovaikutuksen korvaamiseksi ja ympäristö-

ohjauksen tehostamiseksi. Esityksen mukaan autovero olisi 5—50 %:n välillä hiilidioksidipäästöstä riippuen. Tämä lisäisi autoveron tuottoa noin 90 milj. eurolla vuonna 2012.

Autoveron tuoton kehitys riippuu sekä verotettavien ajoneuvojen määrän että keskimääräisen veron kehityksestä. Autoveron tuoton kannalta uusien henkilöautojen myynnin kehityksellä on suurin merkitys. Uusia henkilöautoja ennakoidaan verotettavan noin 121 000 kpl v. 2011. Vuonna 2012 uusien autojen hankinnan oletetaan noudattavan kulutuskysynnän kasvua, jolloin verotettavaksi tulisi noin 126 000 uutta henkilöautoa. Uusien autojen myynnin vilkastuessa käytettyjen autojen tuonnin odotetaan laskevan noin 10 prosentin vuosivauhtia.

Autoveron veropohjan keskeisten erien arvioitu kehitys

	2010		2011 ennuste		2012 ennuste	
	kpl	keskim.vero, euroa	kpl	keskim.vero, euroa	kpl	keskim.vero, euroa
Uudet henkilöautot	105 900	6 800	121 000	6 900	126 000	7 550
Käytetyt henkilöautot	29 500	4 600	27 000	4 700	23 000	5 400
Uudet pakettiautot	10 300	5 900	12 000	5 900	12 000	6 600

Uusien henkilöautojen keskimääräinen hiilidioksidipäästö oli vuonna 2010 148,6 g/km. Uusien henkilöautojen hiilidioksidipäästöt

ovat laskeneet tasaisesti vuodesta 2008 lähtien. Laskun arvioidaan jatkuvan edelleen noin 3—4 % vuodessa.

Autoveron arvioitu kertymä eri ajoneuvoryhmistä (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 ennuste
Uudet ajoneuvot	795	885	1 069
Käytetyt ajoneuvot	146	127	140
Yhteensä	941	1 012	1 209

Merkittävin autoveroennusteen riski liittyy verotettaviksi tulevien ajoneuvojen kysyntään. Jos uusien henkilöautojen kysyntä poikkeaa

ennustetusta 10 000 kappaleella, tämä vaikuttaisi verotuottoon noin 75 milj. eurolla.

Autoveron verotukien yhteismääräksi arvioidaan noin 120 milj. euroa vuonna 2012.

Autoveron arvioitu verotuki (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 ennuste	2012 ennuste
Muuttoautojen verotuki	15	16	16
Taksien verotuki	30	32	33
Invalidien verotuki	5	5	5
Pelastusautojen, sairausautojen, invataksien, matkailu- autojen sekä muiden ajoneuvojen verotuet	60	63	65
Yhteensä	110	116	119

2012 talousarvio	1 209 000 000
2011 III lisätalousarvio	-38 000 000
2011 II lisätalousarvio	95 000 000
2011 talousarvio	1 012 000 000
2010 tilinpäätös	941 127 019

05. Varainsiirtovero

Momentille arvioidaan kertyvän 540 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu varainsiirtoverolakiin (931/1996). Vero on 4 % kiinteistöjen ja 1,6 % arvopapereiden luovutushinnasta.

Tuloarviota laadittaessa on käytetty oletusta, että vuonna 2012 asuntokaupan arvo nousisi noin 7 %.

Varainsiirtoveron tuotosta suurin osa kertyy asunto- ja kiinteistökaupasta. Varainsiirtove-

ron tuotto vaihtelee vuosittain huomattavasti johtuen muun muassa veron piiriin kuuluvien yritysjärjestelyjen määrän vaihtelusta samoin kuin asunto- ja kiinteistömarkkinoiden suhdannevaihteluista. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2—6 kuukauden kuluessa, uusien asunto-osakkeiden tapauksessa tätäkin myöhemmin, minkä johdosta asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä.

Varainsiirtoveroon kohdistuu 12 verotukea, joista neljälle pystytään laskemaan arvo. Merkittävimmät varainsiirtoverotuksen verotuet ovat ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta ja se, että julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden kauppa ei kuulu varainsiirtoveron piiriin.

Varainsiirtoverotuksen merkittävimmät verotuet (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Ensiasunnon luovutuksen varainsiirtoverovapaus	95	95	95
Julkisesti listatun arvopaperin varainsiirtoverovapaus	2 000	2 000	2 000
Muut	4	4	4
Yhteensä	2 099	2 099	2 099

2012 talousarvio	540 000 000
2011 talousarvio	550 000 000
2010 tilinpäätös	519 549 733

06. Arpajaisvero

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi arpajaisverolain muuttamisesta. Vuoden

2012 alusta yksinoikeudella toimeenpantujen arpajaisien veroaste korotetaan 12 prosenttiin. Myös tolopeleistä vero on korotuksen jälkeen 12 %. Vero kertyy lähes kokonaan yksinoikeudella toimeenpannuista arpajaisista, joista vero kerätään rahapanosten ja maksettujen voittojen erotuksesta. Arpajaisveron muutoksen arvioidaan lisäävän veron tuottoa vuositasolla 34 milj. eurolla.

2012 talousarvio	200 000 000
2011 talousarvio	162 000 000
2010 tilinpäätös	144 700 272

07. Ajoneuvovero

Momentille arvioidaan kertyvän 770 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu ajoneuvoverosta annettuun lakiin (1281/2003). Veron päivää kohden kannettava määrä on perusveron osuus lisätyn käyttövoimaveron osuudella.

Perusveroa kannetaan henkilö- ja pakettiautoista. Perusvero määräytyy vuoden 2011 maaliskuusta alkaen ajoneuvon hiilidioksidipäästön perusteella. Jos tästä ei ole merkintää ajo-

neuvorekisterissä, vero perustuu ajoneuvon suurimpaan sallittuun kokonaismassaan. Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen ajoneuvoverolain muuttamisesta. Perusveron verotaulukkoja tarkistettaisiin ympäristöohjauksen tehostamiseksi. Tämä lisäisi ajoneuvoveron tuottoa vuositasolla noin 140 milj. eurolla. Uudistus tulisi voimaan vuoden 2013 alusta, mutta ajoneuvoveron verokaudesta johtuen lisäisi jo vuoden 2012 aikana kertyvää perusveron tuottoa 70 milj. eurolla.

Ajoneuvoveron kertymän jakautuminen perusveroon ja käyttövoimaveroon ajoneuvolajeittain (milj. euroa)

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Perusvero			
— henkilöautot	311	327	390
— pakettiautot	36	78	92
— kuorma-autot	-	-	-
Käyttövoimavero			
— henkilöautot	228	209	217
— pakettiautot	28	24	22
— kuorma-autot	88	68	49
Yhteensä	691	706	770

Käyttövoimaveroa määrätään ajoneuville, jota käytetään muulla voimalla tai polttoaineella kuin moottoribensiinillä. Käyttövoimaveron tarkoituksena on tasata eri polttoaineiden tai käyttövoiman toisistaan poikkeavasta verotuksesta johtuvaa vuoden aikana maksettavaksi tulevaa verojen määrää niissä ajoneuvoryhmissä, joissa on muita kuin bensiinikäyttöisiä ajoneuvoja. Tämä koskee lähinnä henkilöautoja. Nykyisin käyttövoimaveron on mitoitettu ottaen huomioon dieselöljyn moottoribensiiniä alempi verotus. Koska käyttövoimaveron on kiinteä ja polttoaineverotus taas riippuu ajoneuvokohtaisesta polttoainekulutuksesta ja ajosuoritteesta, verorasituksen tasaus toteutuu tarkasti vain tietyillä keskimääräi-

syyksiin perustuvilla oletuksilla. Muiden ajoneuvojen kuin henkilöautojen käyttövoimaverolla on lähinnä fiskaaliset tavoitteet.

Henkilö- ja kuorma-autojen käyttövoimaveron alenee dieselpolttoaineen veron korotuksen takia vuoden 2012 alusta. Muutosten arvioidaan alentavan vuoden 2011 verokertymää noin 41 milj. eurolla ja vuodesta 2012 lukien 82 milj. eurolla.

Ajoneuvoverotuksen merkittävimmät verotukset ovat invalidien vapautus ajoneuvoveron perusverosta ja eräiden ajoneuvoryhmien vapautus ajoneuvoverosta. Näiden verotukien yhteismääräksi arvioidaan 7 milj. euroa.

2012 talousarvio	770 000 000
2011 talousarvio	706 000 000
2010 tilinpäätös	691 297 981

08. Jätevero

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 euroa.

Selvitysosa: Vero perustuu jäteverolaikiin (1126/2010). Lakia uudistettiin vuoden 2011 alusta alkaen. Muutoksen yhteydessä jä-

teveron veropohjaa laajennettiin koskemaan yleisten kaatopaikkojen lisäksi myös yksityisiä kaatopaikkoja ja veroa korotettiin 30 eurosta 40 euroon jätetonnilta. Vero nousee 50 euroon jätetonnilta vuonna 2013.

2012 talousarvio	90 000 000
2011 III lisätalousarvio	-20 000 000
2011 talousarvio	90 000 000
2010 tilinpäätös	41 912 103

19. Muut veronluonteiset tulot

02. Lästimaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 800 000 euroa.

Selvitysosa: Lästimaksu perustuu lakiin (189/1936) ja asetukseen (468/1954) lästimaksusta. Vastaavat menot on merkitty momentille 31.30.50.

2012 talousarvio	800 000
2011 talousarvio	800 000
2010 tilinpäätös	848 003

03. Ratavero

Momentille arvioidaan kertyvän 18 600 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ratavero perustuu rataverosta annettuun lakiin (605/2003). Rataverolain 5 §:n pykälän muuttamisesta annetun lain perusteella kannetaan momentilta 31.10.78 rahoitetun Kerava—Lahti -oikoradan käytöstä investoinnin rataveroa, jonka tuotto on arvioitu 4 300 000 euroksi. Tuloarviosta 14 300 000 euroa on otettu huomioon momentin 31.10.20 määrärahan mitoituksessa.

2012 talousarvio	18 600 000
2011 talousarvio	20 800 000
2010 tilinpäätös	17 956 778

04. Eräät viestinnän maksut

Momentille arvioidaan kertyvän 6 209 000 euroa.

Selvitysosa: Viestintämarkkinamaksu, 2 900 000 euroa, perustuu viestintämarkkinalakiin (393/2003). Tietoturvamaksu, 500 000 euroa, perustuu sähköisen viestinnän tietosuojalakiin (516/2004). Postitoiminnan valvontamaksu, 1 800 000 euroa, perustuu postipalvelulakiin (313/2001). Televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu, 825 000 euroa, perustuu lakiin televisio- ja radiotoiminnasta (744/1998). Varmennemaksu, 184 000 euroa, perustuu lakiin vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009). Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen postilain säännöksen muuttamisesta. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon momentin 31.40.01 määrärahan mitoituksessa.

2012 talousarvio	6 209 000
2011 talousarvio	5 598 000
2010 tilinpäätös	6 429 058

05. Lentoliikenteen valvontamaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 9 960 000 euroa.

Selvitysosa: Lentoliikenteen valvontamaksu perustuu lakiin lentoliikenteen valvontamaksusta (1249/2005). Maksu peritään jokaisesta lentoasemilta lähteneestä vähintään

kaksivuotiaasta matkustajasta. Maksuvelvollinen on lentoaseman pitäjä. Maksu peritään vain 20 000 euroa ylittävältä osalta. Vuoden 2012 arvio lentoliikenteen valvontamaksukertymästä perustuu vuoden 2011 arvioon kotimaan ja kansainvälisen liikenteen kehityksestä. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi lentoliikenteen valvontamaksun nostamisesta 1,00 eurosta 1,20 euroon. Momentin tuloarvio on otettu huomioon momentin 31.20.01 määrärahan mitoituksessa.

2012 talousarvio	9 960 000
2011 talousarvio	7 800 000
2010 tilinpäätös	6 120 523

06. Väylämaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 80 300 000 euroa.

Selvitysosa: Väylämaksu perustuu väylämaksulakiin (1122/2005), jonka perusteella Suomen vesialueella kauppamerenkulkua harjoittavasta aluksesta suoritetaan valtiolle väylämaksua. Vuoden 2012 arvio väylämaksukertymästä perustuu vuoden 2011 toteutuma-arvioon siten, että vuonna 2012 liikenteen määrän on arvioitu kasvavan 3,1 %, mikä korottaa tulokertymää noin 1,6 %. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi väylämaksun tarkistamiseksi 12 %. Väylämaksun kustannusvastavuudeksi arvioidaan 86,2 %.

2012 talousarvio	80 300 000
2011 talousarvio	68 476 000
2010 tilinpäätös	69 017 154

08. Öljyjättemaksu

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maksu perustuu öljyjättemaksusta annettuun lakiin (894/1996). Maksun suuruus on 5,75 euroa voiteluöljykilolta. Öljyjättemaksulla rahoitettavat vastaavat menot on budjetoitu momenteille 35.10.60 ja 65.

2012 talousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	4 600 000
2010 tilinpäätös	3 813 251

09. Muut verotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan kaikki sellaiset verot ja veronluonteiset tulot, joiden osalta ei ole katsottu kertymän vähäisyyden vuoksi tarpeelliseksi pitää omaa tulomomenttia. Momentille kertyy lähinnä ennen vuotta 2012 voimassa olleiden veroperusteiden mukaisia veroja ja maksuja.

2012 talousarvio	3 000 000
2011 talousarvio	3 000 000
2010 tilinpäätös	2 791 682

Osasto 12 SEKALAISET TULOT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	16 386	11 230	6 100	- 5 130	- 46
99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot	16 386	11 230	6 100	- 5 130	- 46
25. Oikeusministeriön hallinnonala	93 766	84 200	82 700	- 1 500	- 2
10. Tuomioistuintulot	31 417	26 000	22 500	- 3 500	- 13
20. Ulosottomaksut	62 101	58 000	60 000	2 000	3
99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot	248	200	200	—	—
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	6 090	13 201	12 638	- 563	- 4
98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan	5 051	13 101	12 188	- 913	- 7
99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot	1 039	100	450	350	350
27. Puolustusministeriön hallinnonala	11 608	681	526	- 155	- 23
01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot	49	8	8	—	—
20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista	18	18	18	—	—
99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot	11 541	655	500	- 155	- 24
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	1 883 742	1 944 372	2 050 907	106 535	5
10. Tullilaitoksen tulot	5 220	4 502	4 485	- 17	- 0
11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista	131 448	130 092	132 139	2 047	2
12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista	25 180	24 920	25 312	392	2

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista	20 059	19 852	20 164	312	2
25. Metallirahatulot	23 147	25 000	25 000	—	—
50. Siirto valtion eläkerahastosta	1 472 691	1 553 315	1 642 908	89 593	6
51. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen hyvitykset	79 043	102 766	113 538	10 772	10
52. Vakuutusmaksut	20 309	22 030	20 510	- 1 520	- 7
(87.) Tulot rahoitusmarkkinoiden vakauttamisesta	30 000	—	—	—	—
92. Euroopan unionin perinteisten omien varojen kantopalkkiot	38 101	46 000	47 000	1 000	2
93. Euroopan unionilta saatavat tulot matkamenojen korvaamiseen	2 334	2 800	2 400	- 400	- 14
99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot	36 212	13 095	17 451	4 356	33
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala	523 130	552 131	556 652	4 521	1
70. Opintotukitoiminnan tulot	27 463	32 300	32 300	—	—
88. Valtion osuus veikkauksen ja raharpajaisten voittovaroista	494 545	515 831	520 352	4 521	1
99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot	1 123	4 000	4 000	—	—
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	874 427	890 380	893 658	3 278	0
01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot	557 097	559 198	550 888	- 8 310	- 1
02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	275 804	285 000	302 000	17 000	6
03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen saatavat tulot EU:lta	2 961	8 600	5 510	- 3 090	- 36
04. EU:lta saatavat muut tulot	476	100	560	460	460
20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta	7 847	8 750	2 600	- 6 150	- 70
(31.) Lihantarkastuksen toimintatulot	791	141	—	- 141	- 100
32. Kasvinjalostusmaksut	256	580	580	—	—
40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut	2 443	2 300	2 500	200	9
41. Tenojoen kalastuslupamaksut	390	560	500	- 60	- 11
42. Hirvieläinten metsästysmaksut	5 670	5 400	5 400	—	—
43. Viehekalastusmaksut	2 828	2 800	2 867	67	2
44. Kalastuksenhoitomaksut	5 823	6 217	5 992	- 225	- 4
45. Riistanhoitomaksut	8 706	9 234	9 261	27	0
99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot	3 338	1 500	5 000	3 500	233
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	23 547	7 792	51 266	43 474	558
10. Liikenneviraston tulot	23 354	7 734	51 208	43 474	562

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot	193	58	58	—	—
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	263 953	296 657	325 588	28 931	10
20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot	1 147	2 530	3 280	750	30
30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämis- palveluista	115	200	200	—	—
31. Palkkaturvamaksujen palautukset	35 899	28 827	23 327	- 5 500	- 19
50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot	175 684	237 000	257 781	20 781	9
99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot	51 108	28 100	41 000	12 900	46
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	472 563	471 735	481 430	9 695	2
02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot	1 117	960	960	—	—
03. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot	392	500	500	—	—
90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto	380 995	374 300	386 295	11 995	3
98. Valtionapujen palautukset	89 941	95 800	93 500	- 2 300	- 2
99. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot	117	175	175	—	—
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	234 759	184 650	140 150	- 44 500	- 24
10. Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista	3 261	14 650	6 150	- 8 500	- 58
20. Siirto valtion asuntorahastosta	228 000	166 000	130 000	- 36 000	- 22
99. Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot	3 499	4 000	4 000	—	—
39. Muut sekalaiset tulot	665 187	246 100	247 500	1 400	1
01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista	109 749	101 000	105 000	4 000	4
02. Verotukseen liittyvät korkotulot	78 635	90 000	90 000	—	—
04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset	470 873	50 000	50 000	—	—
(07.) Valtiolla valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset	3 354	2 600	—	- 2 600	- 100
10. Muut sekalaiset tulot	2 576	2 500	2 500	—	—
Yhteensä	5 069 157	4 703 129	4 849 115	145 986	3

24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala

99. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 6 100 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen ja maksu-osuuksien sekä kehitysavun palautuksista sekä muista tuloista, joita ei ole nettoutettu hallinnonalan menomomenteille.

Tuloista 500 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA), 2 000 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Pohjoismaisen kehitysrahaston (NDF), 1 100 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Norjan ulkomi-

nisteriön, 500 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Luxemburgin ulkoministeriön ja 200 000 euroa aiheutuu ministeriön ja Saksan kehitysyhteistyöjärjestön (GIZ) osuuksista ao. yhteistoimintahankkeisiin. Yhteistoimintahankkeista saatavilla tuloilla katetaan ao. yhteistoimintahankkeiden menot, jotka on budjetoitu momentille 24.30.66.

2012 talousarvio	6 100 000
2011 III lisätalousarvio	1 675 000
2011 talousarvio	11 230 000
2010 tilinpäätös	16 385 541

25. Oikeusministeriön hallinnonala

10. Tuomioistuintulot

Momentille arvioidaan kertyvän 22 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomais-

ten suoritteista perittävistä maksuista annettuun lakiin (701/1993) ja vastaavaan asetukseen (1214/2010), lakiin kaupanvahvistajista (573/2009) sekä avioliittoasetukseen (820/1987).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	31 229	25 700	22 300
— muut tuotot	188	300	200
Tuotot yhteensä	31 417	26 000	22 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	55 700		42 000
— osuus yhteiskustannuksista	38 800		28 000
Kustannukset yhteensä	94 500	84 000	70 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	63 083	-58 000	-47 500
Kustannusvastaavuus, %	33	31	32

2012 talousarvio	22 500 000
2011 talousarvio	26 000 000
2010 tilinpäätös	31 417 331

20. Ulosottomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 60 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat lakiin ulosottomaksuista (34/1995) ja vastaavaan asetukseen (35/1995).

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	61 737	58 000	60 000
— muut tuotot	55	-	-
Tuotot yhteensä	61 792	58 000	60 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	42 924		43 000
— osuus yhteiskustannuksista	21 794		22 000
Kustannukset yhteensä	64 718	62 000	65 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 926	-4 000	-5 000
Kustannusvastaavuus, %	95	94	92

2012 talousarvio 60 000 000
 2011 talousarvio 58 000 000
 2010 tilinpäätös 62 100 729

99. Oikeusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat oikeusministeriön asetukseen oikeusministeriön ja eräiden hallinnonalailla toimivien viranomaisien suoritteista perittävistä maksuista (1376/

2010), oikeusministeriön asetukseen julkisen notaarin suoritteiden maksuista (1283/2005) ja oikeusministeriön asetukseen tietosuojavaltuutetun toimiston maksullisista suoritteista (351/2009). Lisäksi momentille kertyvät konkurssilain mukaan valtiolle tilitettävät velkojien menettämät jako-osuudet.

2012 talousarvio 200 000
 2011 talousarvio 200 000
 2010 tilinpäätös 247 994

26. Sisäasiainministeriön hallinnonala

98. EU:lta saatavat tulot yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan

Momentille arvioidaan kertyvän 12 188 000 euroa.

Selvitysosa: Suomeen vuoden 2012 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu ulkorajarahaston, paluurahaston, kotouttamisrahaston sekä pakolaisrahaston vuoden 2012 ennakkomaksuista sekä edellisten vuosien toisista ennakkomaksuista ja loppumaksuista.

Tulojen arvioitu kertymä (1 000 euroa)

Vuosiohjelma	2007—2008	2009	2010	2011	2012	Yhteensä
Pakolaisrahasto	-	115	1 011	-	1 243	2 369
Ulkorajarahasto	-	619	2 207	-	4 875	7 701
Kotouttamisrahasto	-	45	398	-	664	1 107
Paluurahasto	-	33	266	-	712	1 011
Yhteensä	-	812	3 882	-	7 494	12 188

2012 talousarvio	12 188 000
2011 III lisätalousarvio	2 961 000
2011 talousarvio	13 101 000
2010 tilinpäätös	5 051 183

takavarikoitujen esineiden myyntituloista ja muista tuloista.

Tulojen arvioitu kertymä €

Vastaanottokeskuksille myönnettyjen määrärahojen palautukset	350 000
Takavarikoitujen esineiden myyntitulot	50 000
Muut tulot	50 000
Yhteensä	450 000

99. Sisäasiainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 450 000 euroa.

Selvitysosa: Vuoden 2012 aikana tuloutuvaksi arvioitu kertymä koostuu vastaanottokeskuksille myönnettyjen turvapaikanhakijoiden määrään perustuvien edellisten talousarviovuosien määrärahojen palautuksista,

2012 talousarvio	450 000
2011 III lisätalousarvio	350 000
2011 talousarvio	100 000
2010 tilinpäätös	1 038 842

27. Puolustusministeriön hallinnonala**01. Puolustushallinnon rakennuslaitoksen tulot**

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloa 8 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää myös peruskorjaus- tai perusparannusmenojen väliaikaiseen rahoittamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Rakennuslaitoksen tuloksellisuus muodostuu asiakastytytyväisyydestä, työtyytyväisyydestä, hintakehityksestä verrattuna markkinoiden hintakehitykseen, ulkoistettujen toiminto-

jen kilpailutuksen onnistumisesta, toimitilojen ja laitteiden käytettävyyden ja energiatehokkuuden parantumisesta sekä oman työn tehokkuuden lisäämisestä.

Toiminnallinen tehokkuus

Varmistetaan puolustushallinnolle järjestettävien palvelujen laatu, kilpailukyky, saataavuus ja toimintavarmuus. Lisätään palvelujen markkinaehtoisuutta turvallisuus ja valmiuskyky huomioiden. Kiinteistöjen ylläpidon, energiapalvelujen ja asuntotoimen tunnusluville asetetaan seuraavat tavoitetasot:

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
Kiinteistönhoito			
Kiinteistönhoidon hintakehityksen vertailu, %	0,5	-2,0	-2,0
Hoito €/htm ² (Ei sis. kiinteistöveroä eikä ns. käyttäjäpalveluita)	0,63	0,60	0,58
Hoito m ² /htv	8 600	9 300	9 300
Siivouspalvelut			
Siivouspalvelujen hintakehityksen vertailu, %	0,0	-1,0	-1,0
Siivouspalvelut, €/sm ²	0,92	0,94	0,95
Siivouspalvelujen ulkoistamisaste, %	42	45	47
Tekniset palvelut			
Vuosikorjaukset, €/htm ² /kk	0,52	0,50	0,50
Teknisten palveluiden ulkoistamisaste, %	62	70	75
Asuntotoimi			
Vuokrattavat asunnot, kpl/htv	247	260	260
Energiapalvelut			
Lämmön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /L	38,4	38,7	38,7
Toimistorakennukset	42,6	38,3	38,3
— Kasarmit	47,9	47,2	47,2
— Huoltorakennukset	40,4	34,8	34,8
Sähkön ominaiskulutus, kWh/rm ³ /S	15,1	14,2	14,0
Veden ominaiskulutus, l/rm ³ /L	96	101	100
Ympäristöpalvelut			
Sekajätteen määrän vähentäminen, %	47	45	40
Hiilidioksidipäästöjen määrän vähentäminen, 1 000 tn CO ₂		82	82
Ympäristönäkökulman huomioiminen hankinnoissa, %		75	80

Tuotokset ja laadunhallinta

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
Kiinteistöpalvelut			
Huoneistoala (milj. htm ²), puolustushallinto	2,99	2,95	2,97
Huoneistoala (milj. htm ²), muut	0,15	0,13	0,19
Rakennustilavuus (milj. rm ³), puolustushallinto	14,7	14,5	14,6
Rakennustilavuus (milj. rm ³), muut	0,7	0,6	0,9
Lämmitetty rakennustilavuus (milj. rm ³), puolustushallinto	9,5	9,2	9,2
Lämmitetty rakennustilavuus (milj. rm ³), muut	0,5	0,4	0,6
Siivouspalvelut			
Siivousala (milj. sm ²), puolustushallinto	1,31	1,34	1,31
Siivousala (milj. sm ²), muut	0,07	0,08	0,11
Tekniset palvelut			
Vuosikorjausprojektit (kpl)	1 400	1 370	1 370
Erillistilausprojektit (kpl)	983	900	900
Pieninvestointiprojektit (kpl)	137	150	150

Energiapalvelut

Toimitettu lämpö (MWh)	415 229	399 000	396 000
Toimitettu sähkö (MWh)	267 048	270 000	270 000
Toimitettu vesi (1 000 m ³)	1 251	1 295	1 280

Ympäristöpalvelut

Ympäristöraportit (kpl)	1	1	1
Päivitetty jätahuoltosuunnitelmat, kpl	7	8	8
Uudet jätahuoltosuunnitelmat, kpl	-	3	1

Rakennuttamispalvelut

Valmistuneet hankesuunnitelmat (kpl)	15	20	20
Valmistuneet hankkeet (kpl)	17	20	20
Asiakastytyväisyys (1—5)	3,91	3,9	3,9

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on nostaa työtyytyväisyyttä panostamalla valittuihin henkilöstöpolitiikan painopistealueisiin.

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Työtyytyväisyys (1—5)	3,4	3,5	3,6
— naiset	3,45		
— miehet	3,35		

Rakennuslaitoksen tulot kertyvät valtion maksuperustelain (150/1992) ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksen maksullisista suoritteista annetun puolustusministeriön asetuksen

mukaan hinnoiteltavista suoritteista, joita puolustushallinnolle tuotetaan omakustannushintaan ja ulkopuolisille liiketaloudellisin perustein.

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttotulot	146 482	145 482	152 901
Bruttomenot	146 433	145 474	152 893
Nettotulot	49	8	8

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	146 197	145 482	152 901
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	147 160	145 632	152 893
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-963	-150	8
Kustannusvastaavuus, %	99	100	100

2012 talousarvio	8 000	2012 talousarvio	18 000
2011 talousarvio	8 000	2011 talousarvio	18 000
2010 tilinpäätös	49 039	2010 tilinpäätös	18 000

20. Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä ja rojaltimaksuista

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulua 18 000 euroa.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää irtaimen omaisuuden hankinta- ja huoltomenoihin, kotimaisen puolustusteollisuuden kanssa tehtävistä materiaalin vaihtosopimuksista aiheutuviin menoihin sekä irtaimen omaisuuden myynnistä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat irtaimen omaisuuden myyntituloja, häviämiskorvauksia sekä puolustusvoimien rahoittamasta tuotekehityksestä perittäviä rojaltimaksuja.

Tulot ja menot €

Bruttotulot

Tulot irtaimen omaisuuden myynnistä, häviämiskorvauksista ja rojaltimaksuista 4 018 000

Bruttomenot

Irtaimen omaisuuden myynti-, hankinta- ja huoltomenot 4 000 000

Nettotulot 18 000

99. Puolustusministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat YK:n suorittamia kustannusten korvauksia kriisinhallintaoperaatioista ja niissä muille osanottajamaille tuotetuista palveluista perittyjä maksuja, hankintaennakkojen viivästyskorjoja, FMS-maksujärjestelyjen palautuksia ja korkotuottoja sekä hallinnonalan kirjanpitoyksikköjen sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2012 talousarvio	500 000
2011 talousarvio	655 000
2010 tilinpäätös	11 540 539

28. Valtiovarainministeriön hallinnonala

10. Tullilaitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 485 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) tullilakiin (1466/1994)
- 2) valtiovarainministeriön asetukseen tullilaitoksen suoritteiden maksullisuudesta (1194/2010).

Momentille tuloutetaan myös muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot.

Tulojen arvioitu kertymä	€
Julkisoikeudelliset suoritteet	2 679 000
Liiketaloudelliset suoritteet	406 000
Muiden viranomaisten puolesta kannettujen maksujen kantopalkkiot	200 000
Muut sekalaiset tulot	1 200 000
Yhteensä	4 485 000

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 281	3 002	3 085
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	3 537	3 138	3 244
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-256	-136	-159
Kustannusvastaavuus, %	92,8	95,7	95,1

Osa julkisoikeudellisista suoritteista myydään kohtuusyistä omakustannushintaa alhaisemmalla hinnalla. Ko. suoritteet ovat:

- tietyt ennakko ratkaisut
- tietyt rekisteröintiä koskevat päätökset.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	106,7	107,4	107,4

2012 talousarvio 4 485 000
 2011 talousarvio 4 502 000
 2010 tilinpäätös 5 220 093

11. Kuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 132 139 000 euroa.

2012 talousarvio 132 139 000
 2011 talousarvio 130 092 000
 2010 tilinpäätös 131 447 709

12. Kansaneläkelaitoksen osuus verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 25 312 000 euroa.

2012 talousarvio 25 312 000
 2011 talousarvio 24 920 000
 2010 tilinpäätös 25 179 918

13. Evankelisluterilaisten seurakuntien osuudet verotuskustannuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 20 164 000 euroa.

2012 talousarvio 20 164 000
 2011 talousarvio 19 852 000
 2010 tilinpäätös 20 058 579

25. Metallirahatulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotulota 25 000 000 euroa.

Momentille tuloutetaan metallirahojen liikkeeseenlaskusta ja niiden lyöntioikeuksien luovutuksesta syntyvät tulot ja palautuneiden rahojen metalliseosten myynnistä syntyvät tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää metallirahojen valmistuksesta tehtyjen sopimusten mukaisten valmistus-, rahoitus- ja varastointikustannusten maksamiseen sekä metallirahojen takaisinlunastukseen sekä rahojen varastoinnista ja hävityksestä aiheutuviin menoihin.

Momentille merkitään myös juhla- sekä ke-
räilyrahoista saatavien tulojen ja niistä aiheu-
tuvien menojen erotus.

Selvitysosa:

Tulot ja menot	€
Toiminnan tulot	31 050 000
Toiminnan erillismenot	6 050 000
Nettotulot	25 000 000
2012 talousarvio	25 000 000
2011 talousarvio	25 000 000
2010 tilinpäätös	23 146 630

50. Siirto valtion eläkerahastosta

Momentille arvioidaan kertyvän
1 642 908 000 euroa.

Siirron kuukausittaisen määrän päättää Val-
tion Eläkerahasto.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Siirto perustuu valtion
eläkelakiin (1295/2006). Valtion eläkerahas-
tosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon
määrä, joka on 40 % lain piiriin kuuluvaan pal-
velukseen perustuvista eläkkeistä aiheutuvasta
vuotuisesta menosta.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2012 arvioi-
dussa TyEL-indeksitasossa (2407).

2012 talousarvio	1 642 908 000
2011 talousarvio	1 553 315 000
2010 tilinpäätös	1 472 690 959

51. Muiden eläkelaitosten puolesta makset- tujen eläkemenojen hyvitykset

Momentille arvioidaan kertyvän
113 538 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja
muiden eläkelaitosten valtiolle suorittamina
heidän vastuulleen kuuluvien eläkemenojen
korvauksena valtion eläkelain (1295/2006) no-
jalla. Vastaavat menot on budjetoitu momentil-
le 28.50.63. Momentille on sisällytetty mo-
mentin 12.39.(07) tulo 600 000 euroa.

Tuloarvio on laskettu vuodelle 2012 arvioi-
dussa TyEL-indeksitasossa (2407).

2012 talousarvio	113 538 000
2011 talousarvio	102 766 000
2010 tilinpäätös	79 043 034

52. Vakuutusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 20 510 000
euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Valtio-
konttorista annetun lain (305/1991) perusteel-
la. Tulot kertyvät valtion virastoilta ja laitok-
silta sekä valtion liikelaitoksilta perittävistä
Valtiokonttorin suorittamia tapaturmakorva-
uksia, taloudellisen tuen, liikennevahinko-
sekä muita korvauksia vastaavista maksuista.

2012 talousarvio	20 510 000
2011 talousarvio	22 030 000
2010 tilinpäätös	20 308 877

92. Euroopan unionin perinteisten omien va- rojen kantopalkkiot

Momentille arvioidaan kertyvän 47 000 000
euroa.

Selvitysosa: Euroopan unionin neu-
voston tekemän omien varojen päätöksen
(2007/436/EY) mukaan jäsenvaltiot saavat
unionin puolesta keräämiään tullituloja, maa-
talousmaksuja ja sokerimaksuja EU:lle tilittä-
essään vähentää kertyneistä tuloista 25 % jä-
senvaltiolle aiheutuvien keruukustannusten
kattamiseen.

2012 talousarvio	47 000 000
2011 talousarvio	46 000 000
2010 tilinpäätös	38 100 721

93. Euroopan unionilta saatavat tulot matka- menojen korvaamiseen

Momentille arvioidaan kertyvän 2 400 000
euroa.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa
matkamenojen korvauksen ennakoon jäsen-
maille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonais-
määrärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle
vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n ta-
lousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin

määrärahasta. Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.92.20.

2012 talousarvio	2 400 000
2011 talousarvio	2 800 000
2010 tilinpäätös	2 333 531

99. Valtiovarainministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 17 451 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

1) vakuutuskorvausten regressit: tapaturmavakuutuslaki (608/1948) ja sotilastapaturmalaki (1211/1990)

2) valtionperinnöt: perintökaari (40/1965)

3) eläkkeiden palautukset: valtion eläkelaki (280/1966)

4) kuntien avopalveluennakoiden palautukset ja sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit: sotilasvammalaki (404/1948).

Momentille kertyy myös Senaatti-kiinteistöjen lainojen valtiontakauksesta perittäviä maksuja.

Tulojen arvioitu kertymä €

Vakuutuskorvausten regressit	3 200 000
Valtionperinnöt	2 500 000
Saadut maksut myönnetystä takauksista	7 000 000
Eläkkeiden palautukset	500 000
Kuntien avopalveluennakoiden palautukset sekä sotilasvammakorvauksiin liittyvät regressit	750 000
Investointirahastolainasaamiset	1 000
Muut tulot	3 500 000
Yhteensä	17 451 000

2012 talousarvio	17 451 000
2011 talousarvio	13 095 000
2010 tilinpäätös	36 212 175

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonala

70. Opintotukitoiminnan tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 32 300 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä €

Vuonna 2012 maksettujen takausvastuiden lyhennykset	2 500 000
Takausvastuusaatavien lisäys	23 400 000
Korkotulot	6 400 000
Yhteensä	32 300 000

2012 talousarvio	32 300 000
2011 talousarvio	32 300 000
2010 tilinpäätös	27 463 176

88. Valtion osuus veikkauksen ja raha-arpaisten voittovaroista

Momentille arvioidaan kertyvän 520 352 000 euroa.

Selvitysosa: Veikkaus Oy:n arvioitu tuloutus on 520 352 000 euroa, josta 16 652 000 euroa on rahastoituja jakamattomia voittovaroja.

2012 talousarvio	520 352 000
2011 talousarvio	515 831 000
2010 tilinpäätös	494 544 607

99. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille kertyvät tulot ovat hallinnonalan sellaisia tuloja, joita ei ole budjetoitu muille momenteille.

2012 talousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	4 000 000
2010 tilinpäätös	1 122 510

30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala

01. EU:n maataloustukirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 550 888 000 euroa.

Tulojen kohdentamisperusteena ovat EU:n toimielimen varainhoitovuonna tekemät maksupäätökset.

Selvitysosa: EU:n yhteisen maatalouspolitiikan ja kalastuspolitiikan toteuttamiseksi Suomen osuuden Euroopan maatalouden tukirahastosta (maataloustukirahasto) arvioidaan olevan yhteensä 555 388 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan talousarvion ulkopuoliseen Maata-

louden interventiorahastoon 4 500 000 euroa, momentille arvioidaan tuloutuvan 550 888 000 euroa.

Maidontuotannon maakiintiön ylityksen rahoittamiseksi tuottajilta perittävät maksut tuloutetaan tälle momentille. Koska komissio vähentää maksuja vastaavasti Suomelle suoritettavia maataloustukirahaston osuuksia, maksuilla ei ole vaikutusta momentin tulokertymään.

Tulokertymässä ei ole otettu huomioon Ahvenanmaan tuloja sen toimivaltaan kuuluvien tehtävien osalta.

Arvio maataloustukirahaston tuloista

	Yhteensä milj. €	Vastaavia menoja momenteilla
Talousarvioon		
EU-tulotuki	539,200	30.20.41
EU-markkinatuki	8,000	30.20.41
Puutarhatalouden ja sokerin erityistoimenpiteet	1,800	30.20.48
Hunajantuotanto	0,103	30.20.46
Menekinedistäminen	1,200	30.20.46
Eläinlääkintä ETY 424/90	0,500	30.30.01
		30.30.20
Kasvinsuojelutoimien tukeminen ETY 1256/1999	0,085	30.30.01
Yhteensä	550,888	
Maatalouden interventiorahastoon	4,500	Maatalouden interventiorahastossa
Kaikki yhteensä	555,388	

2012 talousarvio	550 888 000
2011 talousarvio	559 198 000
2010 tilinpäätös	557 096 651

02. Maaseudun kehittämiseen saatavat tulot EU:lta

Momentille arvioidaan kertyvän 302 000 000 euroa.

Tuloarvio on budjetoitu maksuperusteisena.

Selvitysosa: Tulokertymä sisältää maaseuturahaston välimaksut, jotka liittyvät Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman menoihin momenteilla 30.10.61, 30.20.43, 30.20.44 ja 30.20.45. Maaseuturahastosta arvioidaan tuloutuvan 330 600 000 euroa. Kun tästä tuloutetaan Maatilatalouden kehittämisrahastoon 28 600 000 euroa, momentille arvioidaan kertyvän 302 000 000 euroa.

Arvio eri ohjelmien tulokertymästä (milj. euroa)

Ohjelma	Tuloutuu talousarvioon	Tuloutuu MAKERAan	Tuloutuu yhteensä	Vastaavia menoja momenteilla
<i>Ohjelmakausi 2007—2013</i>				
Yritystuet ja kehittämishankkeet	75,400	28,600	104,000	30.10.61 ja MAKERA
Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit	106,300		106,300	30.20.43
Luonnonhaittakorvaus	119,400		119,400	30.20.44
Luopumis- ja pellonmetsitystuki	0,900		0,900	30.20.45
Yhteensä maaseuturahasto	302,000	28,600	330,600	
2012 talousarvio	302 000 000	2012 talousarvio		5 510 000
2011 talousarvio	285 000 000	2011 talousarvio		8 600 000
2010 tilinpäätös	275 803 686	2010 tilinpäätös		2 960 792

**03. Elinkeinokalatalouden kehittämiseen
saatavat tulot EU:lta**

Momentille arvioidaan kertyvän 5 510 000 euroa.

Tuloarvio on budjetoitu maksuperusteisena.

Selvitysosa: Euroopan kalatalousrahastosta (EKTR) arvioidaan tuloutuvan ohjelmakauden 2007—2013 tuloja yhteensä 5 510 000 euroa.

Ohjelmakautta 2007—2013 koskevia menoja on momentilla 30.40.62.

EU:lta saatavien tulojen mitoituksessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus.

04. EU:lta saatavat muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 560 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin tuloina on otettu huomioon EU:lta maa- ja metsätalousministeriön tehtäväalueelle saatavat muut kuin momenteille 12.30.01, 12.30.02 ja 12.30.03 sekä laitosten rahoittamiin hankkeisiin EU:sta tuloutuvat tulot. Tulot kertyvät EU-säädösten mukaisesti.

Tulot ja vastaavat menot

	Tulot €	Menot €	Momentti
Kalastuksen valvonta, Neuvoston asetus (EY) 1224/2009 sekä komission täytäntöönpanoasetus 404/2011	560 000	1 600 000	30.01.01

Momentille tuloutuvat EU:n edellyttämiin kalastuksen valvonnan vuoden 2011 menoihin kohdistuvat Neuvoston asetukseen ja komission täytäntöönpanoasetukseen perustuvat EU:n osuudet. Momentilla 30.01.01 on otettu huomioon lisäyksenä 553 000 euroa komission täytäntöönpanoasetuksen 404/2011 perusteella kalastuksen valvontaan liittyvien uusien tietojärjestelmien kehittämisen johdosta. EU:n tukikelpoisiksi luettavista menoista EU:n rahoitusosuus on enintään 50—90 %, jotka tuloutuvat vuonna 2013. Vuonna 2012 tuloutuu vuoden 2011 menoihin perustuvia saman komission täytäntöönpanoasetuksen mukaisia EU:lta saatavia tuloja 560 000 euroa.

tulosuus on enintään 50—90 %, jotka tuloutuvat vuonna 2013. Vuonna 2012 tuloutuu vuoden 2011 menoihin perustuvia saman komission täytäntöönpanoasetuksen mukaisia EU:lta saatavia tuloja 560 000 euroa.

2012 talousarvio	560 000
2011 talousarvio	100 000
2010 tilinpäätös	475 653

20. Valtion osuus totopeleistä saadusta tulosta

Momentille arvioidaan kertyvän 2 600 000 euroa.

Totopelien tuottojen käyttämisestä annetun lain (1055/2001) mukaisten käyttötarkoitusten lisäksi valtion osuutena saadusta tulosta voidaan käyttää 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen.

Tuloarvio on budjetoitu suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Tulot perustuvat arpajaislain (1047/2001) perusteella annettuun valtioneuvoston asetukseen totopelituottojen kokonaismäärän jakamisesta totopelejä toimeenpanevan rahapeliyhtiön ja maa- ja metsätalousministeriön välillä. Totopelivaihdon arvioidaan olevan 260 000 000 euroa, mistä yksi prosenttiyksikkö tuloutetaan valtiolle. Vähennys 6 150 000 euroa johtuu lähinnä siitä, että totopelejä toimeenpaneva rahapeliyhteisö saa 1.1.2012 lukien totopelituottojen kokonaismäärästä suoraan aiempaa suuremman osan käytettäväksi hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen. Tuloja vastaavasti myönnetään määrärahoja 2 432 000 euroa momentilla 30.10.54 hevoskasvatukseen ja hevosurheilun edistämiseen sekä 168 000 euroa momentilla 30.20.01 Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukselle hevostalouden tutkimukseen.

2012 talousarvio	2 600 000
2011 talousarvio	8 750 000
2010 tilinpäätös	7 846 732

(31.) Lihantarkastuksen toimintatulot

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen bruttotulot ja -menot otettavaksi huomioon momentin 30.30.01 mitoituksessa.

2011 I lisätalousarvio	-141 000
2011 talousarvio	141 000
2010 tilinpäätös	790 980

32. Kasvinjalostusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 580 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisina maksuina. Jalostettujen lajikkeiden siementavarasta suoritettavia maksuja arvioidaan kertyvän 500 000 euroa, mitä vastaavasti menoja on momentilla 30.30.41. Lisäksi momentille arvioidaan kertyvän 80 000 euroa puutarhakasvien jalostusmaksutuloja, joita vastaavat menot on merkitty momentille 30.20.01.

2012 talousarvio	580 000
2011 talousarvio	580 000
2010 tilinpäätös	255 927

40. Vesioikeudelliset kalatalousmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla määrättyistä kalatalousmaksuista sekä muista vastaavista maksuista. Vastaavia menoja on merkitty momentille 30.40.20.

2012 talousarvio	2 500 000
2011 talousarvio	2 300 000
2010 tilinpäätös	2 443 317

41. Tenojoen kalastuslupamaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät Tenojoen kalastuspiirin yhteisestä kalastussäännöstä Norjan kuningaskunnan kanssa tehdyn sopimuksen (Sops 94/1989) 5 artiklan ja kalastussäännön 2 §:n mukaisista kalastuslupamaksuista. Vuoden 2011 tulokertymää vastaavista menoista valtiolle kuuluva osuus on merkitty momentille 30.01.01 sekä kalastuskunnille ja muille yksityisille vesialueen omistajille kuuluva osuus momentille 30.40.52.

2012 talousarvio	500 000	2012 talousarvio	2 867 000
2011 talousarvio	560 000	2011 talousarvio	2 800 000
2010 tilinpäätös	389 560	2010 tilinpäätös	2 827 969

42. Hirvieläinten metsästysmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 400 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion lu-
kuun myytävistä hirvieläimistä sekä riistanhoi-
tomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun
lain (616/1993) 4 §:n mukaisista pyyntilupa-
maksuista saatavina tuloina. Aikuisen hirven
pyyntilupamaksu on 120 euroa ja hirvenvasan
50 euroa riistanhoitomaksusta ja pyyntilupa-
maksusta annetun valtioneuvoston asetuksen
(491/2007) 2 §:n mukaan. Maksujen taso säi-
lyy ennallaan. Vastaava meno on momentilla
30.40.41.

2012 talousarvio	5 400 000
2011 talousarvio	5 400 000
2010 tilinpäätös	5 669 783

43. Viehekalastusmaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 2 867 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastus-
lain (286/1982) 88 §:ään.

Viehekalastusmaksu on edelleen kalenteri-
vuodelta 29 euroa ja seitsemän vuorokauden
kalastusjaksolta 7 euroa. Vuonna 2010 makset-
tiin 87 419 kpl läänikohtaisia viehekalastus-
maksuja kalenterivuodeksi ja 41 830 kpl seit-
semän vuorokauden pituiselle jaksolle. Kun
kalenterivuotta koskevia viehekalastusmaksu-
ja arvioidaan kertyvän vuonna 2012 vähintään
88 000 ja seitsemän vuorokauden kalastusjak-
sokohtaisia maksuja vähintään 45 000 suori-
tusta, kokonaiskertymäksi tulee yhteensä
2 867 000 euroa. Vuoden 2011 arvioitua tulo-
kertymää vastaavat menot vähennettyinä val-
tiolle maksun kannosta vuonna 2011 koituvik-
si arvioiduilla menoilla jaetaan vuonna 2012
kalavesien omistajille. Tämä meno on merkitty
momentille 30.40.52.

44. Kalastuksenhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 5 992 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat kalastus-
lain (286/1982) 88 ja 91 c §:iin.

Kalastuksenhoitomaksu on edelleen kalente-
rivuodelta 22 euroa ja seitsemän vuorokauden
kalastusjaksolta 7 euroa. Vuonna 2010 makset-
tiin 252 550 kpl kalastuksenhoitomaksuja ka-
lenterivuodeksi ja 34 101 kpl seitsemän vuoro-
kauden pituiselle jaksolle. Kun kalenterivuotta
koskevia kalastuksenhoitomaksuja arvioidaan
kertyvän vuonna 2012 vähintään 260 000 kpl
ja seitsemän vuorokauden maksuja 35 000 kpl,
momentille arvioidaan kertyvän yhteensä
5 965 000 euroa. Lisäksi momentille arvioi-
daan kertyvän 27 000 euroa kalastuksenhoito-
maksurekisterin osoite- ja nimitietojen myyn-
nistä saatavina tuloina. Kalatalouden edistämi-
seen käytettävä meno on merkitty momentille
30.40.51.

2012 talousarvio	5 992 000
2011 talousarvio	6 217 000
2010 tilinpäätös	5 822 675

45. Riistanhoitomaksut

Momentille arvioidaan kertyvän 9 261 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat riistan-
hoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista anne-
tun lain (616/1993) 1 §:ään. Riistanhoitomak-
sun suuruus on edelleen 30 euroa. Riistanhoi-
tomaksun suorittavien henkilöiden määräksi
arvioidaan 308 700. Riistatalouden edistämi-
seen varattu määräraha on merkitty momentil-
le 30.40.50.

2012 talousarvio	9 261 000
2011 talousarvio	9 234 000
2010 tilinpäätös	8 705 525

99. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 5 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulokertymässä otetaan huomioon ne hallinnonalan tulot, joita varten

ei ole erillistä tulomomenttia tai joita ei oteta huomioon nettotutettavina tuloina.

2012 talousarvio	5 000 000
2011 talousarvio	1 500 000
2010 tilinpäätös	3 337 626

31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala

10. Liikenneviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 51 208 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat kiinteistöjen ja irtaimen omaisuuden myyntituloja, takaisin perittäviä maanlunastuskorvauksia ja muita sekalaisia tuloja sekä EU:n suoran rakentamistuen tuloutuksia kustannuksista, jotka on maksettu investointimomenteilta.

Tuloarvioon sisältyy väylähankkeiden TEN-tuloja 7 237 000 euroa ja Espoon kaupungin rahoitusosuus mt 101 Kehä I Turunväylä—Vallikkallio -hankkeesta 28 501 000 euroa, Finavia Oyj:n rahoitusosuus Kehärahankkeesta 15 000 000 euroa ja Kotkan kaupungin rahoitusosuus E18 Koskenkylä—Kotka erillishankkeesta aiheutuvista menoista 470 000 euroa.

2012 talousarvio	51 208 000
2011 III lisätalousarvio	11 727 000
2011 talousarvio	7 734 000
2010 tilinpäätös	23 353 691

99. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 58 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnonalan muiden sekalaisen tulojen arvioidaan olevan noin 50 000 euroa. Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaaliviraston keräämät tuotot vaarallisten aineiden kuljetusten markkinavalvonnasta. Näiden tulojen arvioidaan olevan 8 000 euroa vuonna 2012.

2012 talousarvio	58 000
2011 III lisätalousarvio	42 000
2011 talousarvio	58 000
2010 tilinpäätös	192 959

32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala

20. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 3 280 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot perustuvat työ- ja elinkeinoministeriön asetukseen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (1302/2010), sähköturvallisuuslakiin (410/1996), laitteiden energiatehokkuudesta annettuun lakiin (1241/1997), painelaitelakiin (869/

1999), kemikaalilakiin (744/1989), maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999) sekä jalometallituotteita koskevaan lakiin (1029/2000).

2012 talousarvio	3 280 000
2011 III lisätalousarvio	170 000
2011 talousarvio	2 530 000
2010 tilinpäätös	1 147 402

30. Rahoitusosuus työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 euroa.

Selvitysosa: Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluista annetun lain (971/2004) perusteella vuonna 2012 osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta peritään rahoitusosuus, joka on noin kuudesosa niistä erilliskustannuksista, joita palvelujen tuottamisesta aiheutuu. Rahoitusosuudet kertyvät työ- ja elinkeinoministeriön sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimeksiannosta pk-yrityksille järjestetyistä yrittäjäkoulutustilaisuuksista, tuotteistetuista asiantuntijapalveluista, alueellisista elinkeinojen kehittämisprojekteista sekä muista momentilta 32.01.02 rahoitettavista osaamisen kehittämispalveluista.

2012 talousarvio	200 000
2011 talousarvio	200 000
2010 tilinpäätös	114 805

31. Palkkaturvamaksujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 23 327 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat palkkaturvainlain (866/1998) 31 §:n ja merimiesten palkkaturvainlain (1108/2000) 29 §:n mukaisia työttömyysvakuutusrahaston suorituksia sekä työnantajilta ja niiden konkurssipesiltä kyseisen vuoden aikana takaisin perittyjen saatavien pääomia. Palkkaturvainlain ja merimiesten palkkaturvainlain mukaiset menot 24 000 000 euroa on budjetoitu momentille 32.30.50.

2012 talousarvio	23 327 000
2011 talousarvio	28 827 000
2010 tilinpäätös	35 899 107

50. Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta saatavat tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 257 781 000 euroa.

Selvitysosa: Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) osalta tulot kertyvät ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Itä-Suomen, Pohjois-Suomen, Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen toimenpideohjelmien EU-tuen maksuista vuoden 2012 osuutena.

Euroopan sosiaalirahaston (ESR) osalta tulot kertyvät Manner-Suomen ESR -ohjelman 2007—2013 toteuttamiseen myönnettävän EU-tuen maksuista vuoden 2012 osuutena.

Tulojen arvioitu kertymä €

Ohjelmakausi 2007—2013

EAKR

Itä-Suomi	65 200 000
Pohjois-Suomi	47 000 000
Etelä-Suomi	20 581 000
Länsi-Suomi	25 000 000
EAKR yhteensä	157 781 000

ESR

Manner-Suomi	100 000 000
ESR yhteensä	100 000 000

EAKR ja ESR yhteensä 257 781 000

2012 talousarvio	257 781 000
2011 talousarvio	237 000 000
2010 tilinpäätös	175 683 949

99. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan muut tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 41 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Tulojen arvioitu kertymä €

Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen tulot	1 200 000
Kilpailuviraston tulot	4 000
Royalty-tulot	2 000 000
Palkkaturvapalautusten korot	1 200 000
Korontasaustoiminnan korkohyvitykset ja suojaustulot	36 100 000
Muut tulot	496 000
Yhteensä	41 000 000

Momentille kertyy tuloja Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen osallistumisesta eurooppalaisiin yhteistyöhankkeisiin. Vastaavat menot on merkitty momentille 32.20.40.

Kilpailuviraston tulot perustuvat kauppa- ja teollisuusministeriön päätökseen (185/2000) kilpailuviraston maksullisista suoritteista.

Royalty-maksuista saatavat tulot perustuvat kaivoslakiin (621/2011).

Palkkaturvapalautusten korot ovat palkkaturvalain (866/1998) 17 §:n ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) 15 §:n mukaan palkkaturvana maksetuille määrille kertyviä korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisia korkoja, jotka työnantaja tai tämän konkurssipesä on velvollinen maksamaan.

2012 talousarvio	41 000 000
2011 talousarvio	28 100 000
2010 tilinpäätös	51 107 756

33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala

02. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 960 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia alkoholilain (1143/1994) tarkoittamia lupa- ja valvontamaksuja, toimenpiteistä tupakkoinnin vähentämiseksi annetun lain (693/1976) 25 §:n mukaisia käsittelymaksuja, terveydensuojelulain (763/1994) 20 b ja 28 a §:ssä tarkoitettujen suoritteiden maksuja sekä valtioneuvoston määräämien perusteiden mukaisia geeniteknikkalain (377/1995) tarkoittamia tarkastusmaksuja.

2012 talousarvio	960 000
2011 talousarvio	960 000
2010 tilinpäätös	1 116 558

03. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksesta annetun lain (668/2008) 7 §:n mukaisia maksuja ja sekalaisia tuloja.

Tulot kertyvät rokotteiden myynnistä ja välitustoiminnasta sekä sekalaisista tuloista. Vas-

taavat menot on merkitty momenteille 33.03.04 ja 33.70.20.

2012 talousarvio	500 000
2011 talousarvio	500 000
2010 tilinpäätös	392 494

90. Raha-automaattiyhdistyksen tuotto

Momentille arvioidaan kertyvän 386 295 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat arpajaislain (1047/2001) 3 §:n 4 momentin mukaisia tuottoja. Tuloja vastaavasti momentilta 33.90.50 myönnetään 291 000 000 euroa avustuksina yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen sekä momenteilta 33.50.52, 55 ja 56 yhteensä 95 295 000 euroa valtion korvauksena sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, eräisiin kuntoutustoiminnan menoihin ja rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menoihin.

2012 talousarvio	386 295 000
2011 talousarvio	374 300 000
2010 tilinpäätös	380 995 000

98. Valtionapujen palautukset

Momentille arvioidaan kertyvän 93 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat sosiaali- ja terveydenhuollon ja sosiaalivakuutuksen erityis-

lakien nojalla maksettujen valtionapujen ja valtion osuuksien palautuksia.

2012 talousarvio	93 500 000
2011 talousarvio	95 800 000
2010 tilinpäätös	89 941 420

99. *Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 175 000 euroa.

2012 talousarvio	175 000
2011 talousarvio	175 000
2010 tilinpäätös	117 065

35. Ympäristöministeriön hallinnonala

10. *Korvaukset ympäristövahinkojen torjuntatoimista*

Momentille arvioidaan kertyvän 6 150 000 euroa.

Selvitysosa: Öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 10 ja 18 §:n mukaisina korvauksina arvioidaan saatavan merivoimien käyttöön tulevan monitoimialuksen hankkimisesta, muun öljyvahinkojen torjuntakaluston hankinnasta ja öljyntorjuntavalmiuden ylläpidosta aiheutuneista menoista 6 000 000 euroa.

Ympäristövahinkojen torjuntakustannuksista arvioidaan vahingonkorvausvelvollisilta saatavan korvauksina 150 000 euroa.

Öljysuojamaksu on korotettu väliaikaisesti 31.12.2012 saakka 1,50 euroon öljytonnilta.

2012 talousarvio	6 150 000
2011 talousarvio	14 650 000
2010 tilinpäätös	3 260 715

20. *Siirto valtion asuntorahastosta*

Momentille siirretään 130 000 000 euroa.

Selvitysosa: Rahastosta tehdään valtion lainanoton korkokustannuksiin ja rahaston omapääomaeriin perustuva tuloutus valtion talousarvioon. Korollisen pääoman pohjana käytetään vuoden 2010 vahvistetun tilinpäätöksen mukaista omaa pääomaa, josta on vähennetty ne summat, yhteensä noin 1,35 mrd. euroa, jotka valtion talousarviosta on vuosina 1990—1993 siirretty rahastoon. Valtion lainanoton korkokustannuksena käytetään vuoden 2010 valtion euromääräisen pitkäaikaisen lainan-

oton efektiivistä, nimellistä korkokustannusta (1,82 %) siten, että sen muutoksesta on otettu huomioon puolet. Rahastosta tehtävää tuloutusta vähentää rahaston yhdystilin saldolle samoin perustein laskettu korko, joka on noin 4 milj. euroa.

2012 talousarvio	130 000 000
2011 talousarvio	166 000 000
2010 tilinpäätös	228 000 000

99. *Ympäristöministeriön hallinnonalan muut tulot*

Momentille arvioidaan kertyvän 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille arvioidaan kertyvän 3 000 000 euroa lähinnä EU:n ympäristörahan (LIFE) rahoituskauden 2000—2006 ja LIFE+-ohjelman 2007—2013 tuloja. Vastaavina menoina on budjetoitu aiemmilta vuosilta siirtyvät määrärahat huomioon ottaen 4 000 000 euroa momentille 35.10.64. Muut tulot perustuvat ympäristöministeriön suoritteista annettuun maksuasetukseen (1142/2009), Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen suoritteista annettuun maksuasetukseen (1143/2009). Lisäksi momentille tuloutetaan ympäristöministeriön, Suomen ympäristökeskuksen ja Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen sekalaiset tulot sekä vesilain (264/1961) 10 luvun 27 §:n perusteella perittävät vesiensuojelumaksut.

Momentille tuloutetaan myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kylmälaitteiden sekä

sammutus- ja torjuntalaitteiden huoltajien ja	2012 talousarvio	4 000 000
jätehuollosta vastaavien pätevyysilmoituksista	2011 talousarvio	4 000 000
tulevat tulot.	2010 tilinpäätös	3 498 629

39. Muut sekalaiset tulot

01. Sakkotulot ja tulot hallinnollisista maksuseuraamuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 105 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sakkorangaistuksista sekä rangaistusluonteisista hallinnollisista maksuseuraamuksista kertyvät tulot.

2012 talousarvio	105 000 000
2011 talousarvio	101 000 000
2010 tilinpäätös	109 748 816

02. Verotukseen liittyvät korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 90 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan verotuksen toimittamiseen liittyvät korkotulot, kertyneet viivekorot ja jäämämaksut, verotilin viivästyskorot sekä verontilityslain mukaiset korkotulot. Momentille kertyvien erien korko on sidottu korkolain mukaiseen viitekorkoon.

2012 talousarvio	90 000 000
2011 talousarvio	90 000 000
2010 tilinpäätös	78 634 819

04. Siirrettyjen määrärahojen peruutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 50 000 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan käyttämättä jääneet menorästit sekä siirretyt siirtomäärärahat, joita tilinpäätöksessä ei enää voida siirtää seuraavalle vuodelle.

2012 talousarvio	50 000 000
2011 III lisätalousarvio	24 577 000
2011 talousarvio	50 000 000
2010 tilinpäätös	470 872 867

(07.) Valtiolle valtion eläkerahaston ulkopuolella tuloutettavat korvaukset

Selvitysosa: Momentti ja sen tuloarvio ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Vuodesta 2012 lähtien momentille tuloutetut korvaukset kirjataan momentille 12.28.51.

2011 talousarvio	2 600 000
2010 tilinpäätös	3 354 490

10. Muut sekalaiset tulot

Momentille arvioidaan kertyvän 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille tuloutetaan sellaiset sekalaiset tulot, joita ei voida tulouttaa muille momenteille.

2012 talousarvio	2 500 000
2011 talousarvio	2 500 000
2010 tilinpäätös	2 576 057

Osasto 13

KORKOTULOT, OSAKKEIDEN MYYNTITULOT JA VOITON TULOUTUKSET

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Korkotulot	111 858	137 080	258 600	121 520	89
04.	Korot valtion lainoista liike- laitoksille	37 290	26 100	22 600	- 3 500	- 13
05.	Korot muista lainoista	23 667	8 180	76 000	67 820	829
07.	Korot talletuksista	41 701	90 000	140 000	50 000	56
09.	Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korko- tulot	9 200	12 800	20 000	7 200	56
03.	Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot	922 183	1 300 000	1 400 000	100 000	8
01.	Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot	922 183	1 300 000	1 400 000	100 000	8
04.	Osuus valtion rahalaitosten voitosta	260 000	150 000	150 000	—	—
01.	Osuus Suomen Pankin voitosta	260 000	150 000	150 000	—	—
05.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	191 884	165 000	200 000	35 000	21
01.	Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset	191 884	165 000	200 000	35 000	21
Yhteensä		1 485 925	1 752 080	2 008 600	256 520	15

01. Korkotulot

04. Korot valtion lainoista liikelaitoksille

Momentille arvioidaan kertyvän 22 600 000 euroa.

Selvitysosa: Korot kertyvät Senaatti-kiinteistöille lainaehdoin annetun vieraan pääoman koroista. Liikelaitosten lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.02.

2012 talousarvio	22 600 000
2011 talousarvio	26 100 000
2010 tilinpäätös	37 290 116

05. Korot muista lainoista

Momentille arvioidaan kertyvän 76 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarviossa on otettu huomioon valtion talousarvion määrärahoista myönnettyjen lainojen korot. Näitä lainoja ovat mm. Islannin, Kreikan ja Latvian valtioil-

le myönnettyt lainat, peruskuivatus- ja metsänparannuslainat sekä viennin jälleenrahoitus- ja Tekesin lainat. Muista lainoista tehtävät lyhennykset kirjataan momentille 15.01.04.

2012 talousarvio	76 000 000
2011 I lisätalousarvio	43 600 000
2011 talousarvio	8 180 000
2010 tilinpäätös	23 667 453

07. Korot talletuksista

Momentille arvioidaan kertyvän 140 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun asetuksen (1243/1992) mukaisia tuloja. Momentin tuloiksi merkitään yli päivittäisen tarpeen olevien valtion kassareservien sijoitustoiminnasta kertyvät korkotulot.

	2010	2011 talousarvio	2012 esitys
Keskikassa, milj. euroa	9 000	9 000	9 000
Keskimääräinen korkotas, %	0,6	1,0	1,6

Momentin toteutuma saattaa poiketa merkittävästi arviosta, koska tulevien sijoitusten korkotas ja velanhallinnan tulevat operaatiot eivät ole etukäteen tiedossa.

2012 talousarvio	140 000 000
2011 talousarvio	90 000 000
2010 tilinpäätös	41 700 689

09. Muiden eläkelaitosten puolesta maksettujen eläkemenojen korkotulot

Momentille arvioidaan kertyvän 20 000 000 euroa.

Tuloarvio budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Valtiokonttori saa korkotuloa maksamiensa muiden eläkelaitosten vastuulla olevien eläkemenojen korvaukselle. Korkokantana käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa tarkoitettujen perusteiden mukaista perustekorkoa.

Vastaavat menot on budjetoitu momentille 28.50.95.

2012 talousarvio	20 000 000
2011 talousarvio	12 800 000
2010 tilinpäätös	9 199 748

03. Osinkotulot ja osakkeiden myyntitulot

01. Osinkotulot, pääomanpalautukset ja osakkeiden nettomyyntitulot

Momentille arvioidaan kertyvän nettotuloja 1 400 000 000 euroa.

Momentti on osittain nettobudjetoitu. Momentille osakkeiden myynnistä kertyviä tuloja saa käyttää osakkeiden myynnistä aiheutuvien myyntipalkkioiden maksamiseen enintään 4 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät osinkotuloina valtion osakeomistuksen perusteella, pääomanpalautuksina sekä valtion osakkeiden myyntituloina. Osinkopolitiikan yleisenä läh-

tökohtana on, että valtionyhtiöt ja valtion osakkuusyhtiöt maksavat osinkoa, joka osinkosuhteella mitattuna vastaa pörssiyritysten normaalia tasoa.

Osinkotuloiksi arvioidaan 1,0 mrd. euroa ja nettotuloiksi osakemyynneistä on arvioitu edellisvuosien tapaan 400 milj. euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	1 400 000 000
2011 talousarvio	1 300 000 000
2010 tilinpäätös	922 182 557

04. Osuus valtion rahalaitosten voitosta

01. Osuus Suomen Pankin voitosta

Momentille arvioidaan kertyvän 150 000 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Pankista annetun lain (214/1998) mukaan osa pankin voitosta siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Lain mukaan voitosta käytetään puolet vararahaston

kartuttamiseen ja muu osa siirretään käytettäväksi valtion tarpeisiin. Pankkivaltuusto voi kuitenkin lain mukaan päättää voiton käyttämisestä toisin, jos se on pankin taloudellisen aseman tai vararahaston suuruuden vuoksi perusteltua.

	2008	2009	2010	2011
Suomen Pankin voiton tuloutus, milj. euroa	250	250	260	195
Osuus edellisen vuoden voitosta, %	64	60	62	69

2012 talousarvio	150 000 000
2011 II lisätalousarvio	45 000 000
2011 talousarvio	150 000 000
2010 tilinpäätös	260 000 000

05. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

01. Valtion liikelaitosten voiton tuloutukset

Momentille arvioidaan kertyvän 200 000 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) mukai-

sesti voitontuloutuksina vuoden 2011 tuloksien perusteella.

Voitontuloutukseksi arvioidaan 200 milj. euroa, josta Metsähallituksen osuus on noin 110 milj. euroa.

Liikelayosten voitontuloutus (milj. euroa)			
		2012 talousarvio	200 000 000
		2011 II lisätalousarvio	181 400 000
Senaatti-kiinteistöt	90,0	2011 talousarvio	165 000 000
Metsähallitus	110,0	2010 tilinpäätös	191 884 000
Yhteensä	200,0		

Osasto 15 LAINAT

Selvitysosa:

Osaston tuloarviot vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 €	%
01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat	289 219	170 833	205 000	34 167	20
02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	216 150	130 400	108 500	- 21 900	- 17
04. Muiden lainojen lyhennykset	73 069	40 433	96 500	56 067	139
03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta	11 272 089	8 070 625	7 090 324	- 980 301	- 12
01. Nettolainanotto ja velanhallinta	11 272 089	8 070 625	7 090 324	- 980 301	- 12
Yhteensä	11 561 309	8 241 458	7 295 324	- 946 134	- 11

01. Valtiolle takaisin maksettavat lainat

02. Takaisinmaksut valtion lainoista liikelaitoksille	2012 talousarvio	108 500 000
	2011 talousarvio	130 400 000
Momentille arvioidaan kertyvän	2010 tilinpäätös	216 150 058

108 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tulot kertyvät valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaisten liikelaitosten aloittavassa taseessa valtiolta liikelaitoksille myönnettyiksi merkittyjen lainojen takaisinmaksusta. Liikelaitoksista vain Senaatti-kiinteistöillä on valtion lainaa. Liikelaitosten lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.04.

04. Muiden lainojen lyhennykset
Momentille arvioidaan kertyvän 96 500 000 euroa.

Selvitysosa: Tuloarvio koostuu valtion talousarviossa myönnettyjen lainojen lyhennyksistä. Tuloarvio sisältää mm. valtion liikelaitoksista valtion yhtiöiksi muutetuille yhtiöille sekä muille valtion yhtiöille myönnettyjen lainojen lyhennyksiä sekä valtion liikelaitosten eläkemaksulainojen lyhennyksiä.

Tuloarvioon sisältyy myös maatala-, maan- käyttö- ja maanhankintalain mukaan muodostettujen tilojen kauppa- ja lunastushintojen lyhennykset, peruskuivatus- ja metsänparannuslainojen sekä viennin jälleenrahoituksen ja Tekesin lainojen lyhennykset. Muiden lainojen korkotulot kirjataan momentille 13.01.05.

2012 talousarvio	96 500 000
2011 I lisätalousarvio	20 970 000
2011 talousarvio	40 433 000
2010 tilinpäätös	73 069 430

03. Valtion nettolainanotto ja velanhallinta

01. Nettolainanotto ja velanhallinta

Momentille merkitään nettotulota 7 090 324 000 euroa.

Tuloina otetaan huomioon uusien valtionlainojen nimellisarvot, emissiovoitot, pääomavoitot sekä velan riskiaseman säätelemiseksi tehdyistä johdannaissoyimuksista saatavat tulot.

Momentille kertyviä tuloja saa käyttää:

- 1) valtionvelan kuoleutusten ja takaisinostojen maksamiseen
- 2) valtion lainanotossa esiintyvien emissiotappioiden ja velan takaisinostoissa esiintyvien

pääomatappioiden sekä valtionlainojen ottamista ja takaisinmaksua suojaavista johdannaisista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Momentille budjetoitua lainaa saa valtion maksuvalmiuden salliessa jättää nostamatta siihen määrään asti, jolla talousarvion muille tuloarviomomenteille kertyneet tulot ylittävät vastaavat budjetoidut tuloarviot.

Selvitysosa: Tulot ovat valtion talousarviosta annetun lain (423/1988) mukaisia tuloja.

Budjettitalouden velan nimellisarvon kehitys vuosina 2009—2012 (mrd. euroa)

	2009 tilinpäätös	2010 tilinpäätös	2011 arvio	2012 esitys
Budjettitalouden velka, nimellisarvo	62,7	73,8	80,3	87,4

Momentin nettotuloarvio vastaa muista kuin velanhallinnasta aiheutuvista eristä syntyvää nettolainanottotarvetta.

Budjettitalouden velan pitkäaikaisten lainojen kuoleutuksia arvioidaan maksettavan 7,0 mrd. euroa vuonna 2012. Tämän lisäksi arvioidaan erääntyvän velkasitoumuksia ja lyhytaikaista luottoa 7,8 mrd. euroa. Uusista lainoista saatavan määrän, ml. emissiotappiot, arvioidaan olevan 21 940 324 000 euroa ja lainojen kuoleutuksiin ja takaisinmaksuun, ml. pääomatappiot, käytettävän määrän 14 850 000 000 euroa.

Tulot ja menot (milj. euroa)

Tulot	
Nimellisarvoinen nettolainanotto	7 140
Menot	
Emissiotappiot (netto)	-40
Pääomatappiot (netto)	-10
Nettotulot	7 090
2012 talousarvio	7 090 324 000
2011 III lisätalousarvio	-1 763 915 000
2011 II lisätalousarvio	-814 591 000
2011 I lisätalousarvio	941 356 000
2011 talousarvio	8 070 625 000
2010 tilinpäätös	11 272 089 212

M Ä Ä R Ä R A H A T

Pääluokka 21 EDUSKUNTA

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Kansanedustajat	20 055	20 730	21 732	1 002	5
01.	Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)	20 055	20 730	21 732	1 002	5
10.	Eduskunnan kanslia	73 792	84 378	92 335	7 957	9
01.	Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	51 817	53 378	55 335	1 957	4
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	7 374	8 100	9 200	1 100	14
70.	Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	1 800	2 400	4 000	1 600	67
74.	Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)	12 800	20 500	23 800	3 300	16
20.	Eduskunnan oikeusasiamies	5 209	5 331	5 894	563	11
01.	Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)	5 209	5 331	5 894	563	11

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
30. Ulkopoliittinen instituutti	3 286	3 304	3 419	115	3
01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 109	3 109	3 242	133	4
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	177	195	177	- 18	- 9
40. Valtiontalouden tarkastusvirasto	13 973	15 583	16 019	436	3
01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 377	14 963	15 379	416	3
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	596	620	640	20	3
90. Eduskunnan muut menot	3 888	3 927	4 005	78	2
50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)	3 888	3 927	4 005	78	2
Yhteensä	120 203	133 253	143 404	10 151	8

01. Kansanedustajat

01. Kansanedustajien toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 732 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kansanedustajien palkkiot	15 732 000
Kansanedustajien kulukorvaukset	3 700 000
Kansanedustajien kotimaan matkat	2 300 000
Yhteensä	21 732 000
2012 talousarvio	21 732 000
2011 talousarvio	20 730 000
2010 tilinpäätös	20 055 121

10. Eduskunnan kanslia

01. Eduskunnan kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 55 335 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin määrärahaan sisältyy kansanedustajien avustajajärjestelmän kulut, joista palkkaus- ja muiden henkilöstö-

menojen, avustajien matkojen ja puhelinkulujen määrä on yhteensä 7 009 000 euroa. Tätä määrärahaa voidaan käyttää kokeiluun, jossa eduskuntaryhmä toimii avustajien työnantajana, siten kuin kansliatoimikunta asiasta päättää.

2012 talousarvio	55 335 000
2011 talousarvio	53 378 000
2010 tilinpäätös	51 817 458

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 200 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on budjetoitu koko pääluokan arvonlisäveromenot lukuun ottamatta momenteille 21.30.29 ja 21.40.29 budjetoituja arvonlisäveromenoja.

2012 talousarvio	9 200 000
2011 talousarvio	8 100 000
2010 tilinpäätös	7 374 395

70. Tietohallinnon laitehankinnat ja kehittämishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tietohallinnon kone- ja laitehankintoihin sekä niiden käyttöön liittyvien uusien tai nykyisiä sovellutuksia korvaavien kehittämishankkeiden maksamiseen.

2012 talousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	2 400 000
2010 tilinpäätös	1 800 000

74. Eduskunnan rakennusten peruskorjaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 23 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskunnan rakennusten peruskorjausten ja muutostöiden suunnittelu- ja rakentamiskustannuksiin.

Selvitysosa: Peruskorjausohjelman mukaan vuonna 2012 määrärahaa on tarkoitus käyttää C-rakennuksen keväällä 2012 käynnistytävään korjaustyöhön, maanalaisten väestönsuoja- ja muiden tilojen purku-urakan loppuunsaattamiseen ja sisävalmistustöiden käynnistykseen ja suunnitteluun sekä D- ja E-rakennusten toteutussuunnitteluun, tutkimuksiin ja mallikorjauksiin.

Peruskorjauksen kokonaissuunnitelman kustannukset ovat arviolta yhteensä 193 milj. euroa. Ne jakaantuvat siten, että maanpäällisten tilojen rakentamiskustannukset ovat 124 milj. euroa, maanalaisten tilojen 67 milj. euroa ja väestönsuojatilojen osto Helsingin kaupungilta 2 milj. euroa. Vuodesta 2007 vuoden 2010 loppuun mennessä peruskorjauksen toteutuneet menot ovat olleet 32,5 milj. euroa, johon sisältyy 2,1 milj. euroa Helsingin kaupungilta ostetusta väestönsuojasta.

Lisäksi toimintamenoista rahoitetaan kaluste- ja laitteistokustannukset noin 14 milj. euroa sekä tilapäistilojen ja -järjestelyjen sekä muutosten kustannukset noin 11 milj. euroa. Peruskorjauksen muista kuin vuoden 2012 määrärahasta tehdään ratkaisut vuosittain erikseen.

2012 talousarvio	23 800 000
2011 talousarvio	20 500 000
2010 tilinpäätös	12 800 000

20. Eduskunnan oikeusasiamies

01. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 894 000 euroa.

Selvitysosa: Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian yhteydessä aloittaa 1.1.2012 lukien toimintansa Ihmisoikeuskeskus. Se on toiminnallisesti itsenäinen perus- ja ihmisoikeuksia edistävä valtiollinen toimielin. Momentin määrärahaan sisältyy Ihmisoikeuskeskuk-

sen palkkaus- ja toimintamenoihin 390 000 euroa. Määrärahassa on varauduttu kolmen uuden viran, johtajan ja kahden asiantuntijan, perustamiseen. Johtaja on erittelyvirka, joka perustetaan vuoden 2011 kolmannessa lisätalousarviossa. Ihmisoikeuskeskuksella on vähintään 20 ja enintään 40 jäsenen ihmisoikeusvaltuuskunta, jonka eduskunnan oikeusasiamies nimittää neljäksi vuodeksi kerrallaan.

2012 talousarvio	5 894 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	5 331 000
2010 tilinpäätös	5 209 117

30. Ulkopoliittinen instituutti

01. Ulkopoliittisen instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 3 242 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on tuloina otettu huomioon mm. julkaisutoiminnan tilaus- ja ilmoitustuotot sekä tutkimusten projektimäärärahat jo tehtyjen sopimusten perusteella.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	3 603	3 366	3 368
Bruttotulot	429	257	126
Nettomenot	3 174	3 109	3 242
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	496		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	431		

2012 talousarvio	3 242 000
2011 talousarvio	3 109 000
2010 tilinpäätös	3 109 000

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 177 000 euroa.

2012 talousarvio	177 000
2011 talousarvio	195 000
2010 tilinpäätös	177 035

40. Valtiontalouden tarkastusvirasto

01. Valtiontalouden tarkastusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 15 379 000 euroa.

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 640 000 euroa.

2012 talousarvio	15 379 000
2011 talousarvio	14 963 000
2010 tilinpäätös	13 377 000

2012 talousarvio	640 000
2011 talousarvio	620 000
2010 tilinpäätös	595 720

90. Eduskunnan muut menot

50. Eduskuntaryhmien ryhmäkanslioiden tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää eduskuntaryhmien tuesta annetun lain (1091/2010) mukaisen tuen maksamiseen ryhmien toiminnalle välttämättömän henkilöstön palkkaamiseen ja ryhmien toiminnasta aiheutuviin muihin menoihin.

Kansliatoimikunta antaa tarvittaessa määrärahan käyttöperiaatteita koskevia tarkentavia ohjeita.

Selvitysosa: Määräraha jaetaan ryhmien kesken siten, että kutakin edustajaa kohden

suoritetaan 1 545 euroa kuukaudessa, minkä lisäksi kullekin vuoden 2011 kansanedustajainvaalien tuloksen perusteella muodostetulle eduskuntaryhmälle vaalikauden loppuun asti suoritetaan perussummana kahden edustajan kuukausisummaa vastaava määrä kuukaudessa.

Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

2012 talousarvio	4 005 000
2011 talousarvio	3 927 000
2010 tilinpäätös	3 888 000

Pääluokka 22 TASAVALLAN PRESIDENTTI

Selvitysosa:

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Tasavallan presidentti	2 826	3 212	3 203	- 9	- 0
01. Presidentin palkkio ja käyttövarat (kiinteä määräraha)	297	297	353	56	19
(02.) Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)	59	65	—	- 65	- 100
20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	2 470	2 850	2 850	—	—
02. Tasavallan presidentin kanslia	12 255	18 625	16 087	- 2 538	- 14
01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 847	8 275	10 027	1 752	21
02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)	301	350	560	210	60
29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	1 107	3 000	3 500	500	17
75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)	3 000	7 000	2 000	- 5 000	- 71
Yhteensä	15 081	21 837	19 290	- 2 547	- 12
Henkilötyövuodet	81,8	81,5	81,5		

01. Tasavallan presidentti

01. Presidentin palkkio ja käyttövarat (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 353 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1032/1999) mukaisten menojen maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää muusta kuin toimintameno-

momentille tai momentille 22.01.20 budjetoidusta presidentin edustamisesta tai muusta toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen tasavallan presidentin palkkiosta annetun lain (1032/1999) muuttamiseksi. Presidentin palkkioon ehdotetaan tehtäväksi ansiotasoindeksin kehitykseen perustuva korotus, mikä aiheuttaa 34 000 euron vuotuiset lisäkustannukset. Presidentin vuotuiseksi palkkioksi ehdotetaan 160 000 euroa kun se nykyisin on 126 000 euroa. Laissa ei säädettäisi presidentin käyttövarojen suuruutta.

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 22.02.01	
valtiolliseen edustamiseen	-125
Siirto momentilta 22.01.02	30
Presidentin palkkion indeksitarkistus 10 kk/12 kk	28
Presidentin edustusmenojen indeksitarkistus	23
Tasomuutos	100
Yhteensä	56
2012 talousarvio	353 000
2011 talousarvio	297 000
2010 tilinpäätös	297 000

(02.) Presidentin käyttövarat (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi ja sen määrärahasta 30 000 euroa siirrettäväksi momentille 22.01.01 ja 35 000 euroa momentille 22.02.01.

2011 talousarvio	65 000
2010 tilinpäätös	58 814

20. Vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tasavallan presidentin ulkomaille suuntautuvista vierailuista ja kokousmatkoista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) Suomeen suuntautuvista vierailuista tasavallan presidentin kanslian maksettaviksi tulevien menojen maksamiseen

3) näihin vierailuihin ja matkoihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

2012 talousarvio	2 850 000
2011 talousarvio	2 850 000
2010 tilinpäätös	2 470 111

02. Tasavallan presidentin kanslia

Selvitysosa: Tasavallan presidentin kanslian tehtävänä on avustaa tasavallan presidenttiä hänen tehtävänsä hoidossa, järjestää tasavallan presidentin ja hänen perheensä tarvitsemat palvelut sekä huolehtia tasavallan presidentin ja hänen käytössään olevien tilojen turvallisuudesta. Lisäksi tasavallan presidentin kanslia järjestää tarvittavat hallintopalvelut.

Tasavallan presidentin kanslia järjestää eläkkeellä oleville presidenteille tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) mukaiset palvelut.

Tasavallan presidentin kanslia on valtion kiinteistöyksikkö, joka huolehtii ja vastaa Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan kiinteistöjen ylläpidosta sekä tarpeellisista ja välttämättömistä vuosi- ja peruskorjauksista sekä perusparannuksista.

01. Tasavallan presidentin kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 027 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Kultarannan huvilatilan puutarha- ja viljelytoiminnasta aiheutuvien tarpeellisten ja välttämättömien menojen maksamiseen sekä vuosittain järjestettä-

vistä valtiollisista edustustilaisuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Momentille kertyy tuloja pääasiassa asuntojen vuokrauksesta ja Kultarannan viljelytoiminnasta. Lisäksi vähäisiä tuloja kertyy muun muassa henkilöstöruokailusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	8 079	8 375	10 127
Bruttotulot	67	100	100
Nettomenot	8 012	8 275	10 027
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	256		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	91		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2011 kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	-19
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-1
Siirto momentilta 22.01.01	125
Siirto momentilta 22.01.02	35
Palkkausten tarkistukset	95
Presidentin virkakauden vaihtumisesta aiheutuva kertaluonteinen lisäys	1 300
Toimintameno säästö (HO)	-83
Tasomuutos	300
Yhteensä	1 752
2012 talousarvio	10 027 000
2011 III lisätalousarvio	379 000
2011 talousarvio	8 275 000
2010 tilinpäätös	7 847 000

02. Eläkkeellä olevien presidenttien menot (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 560 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tasavallan presidentin eläkeoikeudesta annetun lain (40/1994) 1 §:n 2 momentin mukaisten eläkkeellä olevien presidenttien käytettäväksi osoitetuista palveluista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on huomioitu eläkkeellä olevien presidenttien lukumäärän kasvu kahdesta kolmeen.

2012 talousarvio	560 000
2011 talousarvio	350 000
2010 tilinpäätös	301 163

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

2012 talousarvio	3 500 000
2011 talousarvio	3 000 000
2010 tilinpäätös	1 106 758

75. Perusparannukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Presidentinlinnan, Mäntyniemen virka-asunnon ja Kultarannan huvilatilan tarpeellisiin peruskorjauksiin ja -parannuksiin. Määrärahaa saa käyttää myös kyseisten hankkeiden valmistelun, suunnittelun ja toteuttamisen kanslian varsinaiselle toiminnalle aiheuttamiin lisäkustannuksiin, kuten väistötilojen vuokrauksesta aiheutuviin menoihin.

<i>Selvitysosa:</i>		2012 talousarvio	2 000 000
		2011 III lisätalousarvio	-300 000
Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)		2011 talousarvio	7 000 000
		2010 tilinpäätös	3 000 000
Presidentinlinnan peruskorjaukset	4 500		
Mäntyniemen virka-asunnon perus-			
korjaukset	200		
Kultarannan huvilatilan peruskorjaukset	300		
Edelliseltä vuodelta siirtyvä erä	-3 000		
Yhteensä	2 000		

Päälukko 23

VALTIOEUVESTON KANSLIA

Selvitysosa: Valtioneuvoston kanslia osana valtioneuvostoa vastaa toiminta-ajatuksensa mukaisesti pääministerin johdolla hallitusohjelman toimeenpanon seurannasta ja avustaa pääministeriä valtioneuvoston johtamisessa. Valtioneuvoston kanslia vastaa Suomen EU-politiikan yhteensovittamisesta ja käsittelee EU:n kehittämistä. Valtioneuvoston kanslia turvaa kaikissa olosuhteissa pääministerin ja hallituksen toimintaedellytykset. Valtioneuvoston kanslian toimialaan kuuluu myös valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden yleinen omistajapolitiikka. Valtioneuvoston kanslian toiminnassa noudatettavia arvoja ovat asiantuntemus, avoimuus, dynaamisuus ja vastuullisuus.

Toimintaympäristö

Valtioneuvoston kanslia toteuttaa tehtävänsä hallitusohjelman puitteissa. Pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen hallitusohjelman mukaan tavoitteena on välittävä ja menestyvä Suomi. Suomea kehitetään pohjoismaisena hyvinvointivaltiona ja yhteiskuntana, joka kantaa vastuunsa paitsi omista kansalaisistaan, myös kansainvälisesti osana Pohjoismaita, Eurooppaa ja maailmaa.

Hallitusohjelman mukaan suomalainen yhteiskunta perustuu ahkeruudelle, työn ja yrittäjyyden kunnioittamiselle, tasa-arvolle, yhteisvastuulle sekä toisistamme välittämislle. Jokaisen kunnioittaminen ja avoimuus erilaisuutta kohtaan ovat suomalaisia hyveitä.

Pohjoismainen, korkeaan työllisyysasteeseen, kilpailukykyiseen talouteen, tasa-arvoisiin palveluihin sekä huolenpitoon perustuva hyvinvointimalli on osoittautunut parhaaksi yhteiskuntajärjestelmäksi. Siinä yhdistyvät sosiaalinen eheys ja kilpailukyky. Hallitus parantaa hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteita päättäväisesti. Koko maata kehitetään alueellisia erityispiirteitä kunnioittaen.

Hallituksen tavoitteena on varmistaa kaikille työhön kykeneville mahdollisuudet ja kannusteet työhön osallistumiseen, pidentää työuria sekä tarjota olemassa olevalle ja uudelle elinkeinotoiminnalle hyvät toimintaedellytykset. Työmarkkinoilla vallitseva luottamuksen ilmapiiri sitouttaa eri osapuolet yhteisiin päämääriin. Tämä vahvistaa myös maamme kilpailukykyä.

Suomi tähtää kansainväliseen kärkeen niin ammattiosaamisessa, korkeakoulutuksessa kuin tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnassa.

Ympäristö jätetään tuleville sukupolville paremmassa kunnossa. Suomea rakennetaan luonnon monimuotoisuuden vaalimisen ja ilmastonmuutoksen torjunnan edelläkävijämaaksi.

Suomi harjoittaa aktiivista ja aloitteellista ulkopoliittikkaa ja yhteistyötä muiden kansakuntien ja kansojen kanssa. Suomi toimii aktiivisesti pohjoismaisen sekä lähinaapureiden välisen yhteistyön tiivistämiseksi, Euroopan unionin toiminnan kehittämiseksi ja osana globaalia yhteisöä. Suomi toimii globaalin köyhyyden vähentämiseksi.

Keskinäisriippuvaisessa maailmassa uudet turvallisuushaasteet, kuten ilmastonmuutos, hallitsemattomat muuttoliikkeet, köyhyys ja eriarvoisuus, epidemiat, kansainvälinen rikollisuus, jouk-

kotuhuuseiden leviäminen, terrorismi ja tietoverkkoihin kohdistuvat hyökkäykset, vaativat laajan turvallisuuskäsityksen mukaista johdonmukaista varautumista.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Valtioneuvoston kanslian yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

— Valtioneuvoston kanslia seuraa hallitusohjelman keskeisiä tavoitteita ja toimenpiteitä kokonaisuutena niin, että hallitus pystyy päättämään tarvittavista politiikkatoimista hyvän tiedon pohjalta ja oikea-aikaisesti.

— Valtioneuvoston kanslialle kuuluu valtioneuvoston toiminnan turvaaminen sekä sen varmistaminen, että valtioneuvostolla on kyky kaikissa tilanteissa ohjata tehtävänsä mukaisesti yhteiskunnan toimintaa.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on varmistaa, että Suomen tavoitteita Euroopan unionissa edistetään ennakoivasti, aktiivisesti ja tuloksellisesti.

— Valtioneuvoston kanslian tavoitteena on, että valtion yritysvarallisuutta hoidetaan tuloksellisesti.

Oikeuskanslerinvirasto

Oikeuskanslerinvirasto on itsenäinen virasto, jonka määrärahat on valtioneuvoston kanslian pääluokassa omassa luvussaan, jossa todetaan myös viraston yhteiskuntapoliittiset ja toiminnalliset tavoitteet.

Oikeuskanslerinvirasto tukee viranomaisten toiminnan lainmukaisuuden ylläpitämistä sekä ihmisten oikeusturvan edistämistä. Virasto valvoo valtioneuvoston ja tasavallan presidentin virkatoimien lainmukaisuutta sekä viranomaisten ja muiden julkista tehtävää hoitavien ja asianajajien toimintaa. Kaikessa toiminnassa oikeuskansleri valvoo perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Hallinto	35 292	36 689	41 315	4 626	13
01.	Valtioneuvoston kanslian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	27 147	27 777	31 684	3 907	14
02.	Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)	4 884	5 045	5 764	719	14
20.	Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)	461	867	867	—	—
29.	Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2 800	3 000	3 000	—	—
10.	Omistajaohjaus	2 700	2 700	2 700	—	—
88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	2 700	2 700	2 700	—	—
20.	Poliittisen toiminnan avustaminen	36 000	36 000	34 000	- 2 000	- 6
50.	Puoluetoiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	36 000	36 000	34 000	- 2 000	- 6
30.	Oikeuskanslerinvirasto	3 050	3 181	3 630	449	14
01.	Oikeuskanslerinviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 050	3 181	3 630	449	14

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
90. Muut menot	556	715	703	- 12	- 2
21. Kunniamerkit (arviomääräraha)	481	640	640	—	—
58. Avustus Tammenlehvän perin- liiton toiminnan tukemiseen (siirto- määräraha 3 v)	75	75	63	- 12	- 16
Yhteensä	77 598	79 285	82 348	3 063	4

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾ 307 301 308

¹⁾ Henkilöstön kokonaismäärä koostuu valtioneuvoston kanslian 235 henkilötyövuodesta, oikeuskanslerinviraston 37 henkilötyövuodesta sekä 35 erityisavustajasta. Valtioneuvoston jäsenet eivät sisälly henkilötyövuosiin.

01. Hallinto

Selvitysosa: Pääluokan perusteluissa todetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet valtioneuvoston kanslian osalta.

Hallitusohjelman seuranta ja siihen liittyviä menettelyitä kehitetään hallitusohjelman lupaus-
ten mukaisesti. Tilannekuvatoimintaa tukevia toiminnallisia sekä teknisiä ratkaisuja kehitetään
myös valtioneuvoston kansliassa käytettävyyden ja toimintavarmuuden parantamiseksi. Kanslia
tukee edelleen kriisi johtamiseen liittyvän tutkimuksen, koulutuksen ja tiedotuksen vahvistamista.
Tavoitteena on valtioneuvoston toimintakyvyn turvaaminen kaikissa olosuhteissa.

Tasa-arvotavoitteita edistetään rekrytoinneissa.

Valtioneuvoston kanslian johdolla tullaan valmistelemaan pitkän aikavälin kielistrategia kah-
den elinvoimaisen kansalliskielen kehittämiseksi ja konkretisoimaan toimet hallituskaudelle.

Henkilöstövoimavarojen hallinta ja kehittäminen

Valtioneuvoston kanslian henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava
henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jota seurataan ja kehitetään asetettujen ta-
voitteiden mukaisesti vuosittain. Työyhteisön kehittämisen tukena käytetään myös tasa-arvo- ja
yhdenvertaisuussuunnitelmaa sekä toiminnallista tasa-arvoryhmää.

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Fyysinen hyvinvointi			
— sairauspoissaolopäivä/htv	8,4	7,0	7,0
Työtyytyväisyys			
— työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,5
Johtaminen	3,5	3,5	3,5
Koulutusindeksi	5,4	5,4	5,4

01. Valtioneuvoston kanslian toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)
Momentille myönnetään 31 684 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:
1) ministereiden turvallisuus- ja virka-auto-
kuljetuspalveluihin, valtioneuvoston yhteiseen

varautumiseen sekä ministeriöiden keskitetysti hoidettuihin turvallisuuspalveluihin

2) tulevaisuusselontekoihin

3) EU-tiedonhallintaan

4) ministeriöiden kansalliskielten säädöskääntämiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	249
PTJ-kehittämisshanke	470
Ministeriöiden kulunvalvonta	1 000
Valmiustila	1 745
Tuottavuustoimet	-60
KIEKU (kertaluonteinen)	200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-18
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-72
Toimintameno säästö (HO)	-340
Uudelleen kohdentaminen	200
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	20
Sektoritutkimuksen koordinointi, siirto momentilta 29.01.01 (1 htv)	150
Tasomuutos	363
Yhteensä	3 907

2012 talousarvio	31 684 000
2011 III lisätalousarvio	706 000
2011 talousarvio	27 777 000
2010 tilinpäätös	27 147 000

02. Ministereiden ja heidän erityisavustajiensa palkkaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 764 000 euroa.

Henkilöstön määrä on enintään 54, josta 19 valtioneuvoston jäsentä ja 35 erityisavustajaa.

Selvitysosa: Pääministerin ja hänen erityisavustajiensa matkat maksetaan momentin 23.01.20 määrärahoista ja muut menot valtioneuvoston kanslian toimintameno määrärahoista. Valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministereiden kanslian toimialasta johtuvat matkat ja vieraanvaraisuus maksetaan momentilta 23.01.20 samoin kuin muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toi-

mialalla toimivan erityisavustajan matkat. Muiden ministereiden ja heidän erityisavustajiensa matkat, työterveys, koulutus- ja muut vastaavat menot maksetaan sijoitusministeriöiden toimintameno määrärahoista. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon Eduskunnan palkkiotoimikunnan vuonna 2010 päättämien ministereiden ja erityisavustajien palkankorotusten vaikutus 655 000 euroa sekä hallitusohjelman edellyttämät muutokset sisältäen viiden prosentin laskun ministereiden palkkioihin.

2012 talousarvio	5 764 000
2011 III lisätalousarvio	723 000
2011 talousarvio	5 045 000
2010 tilinpäätös	4 884 163

20. Pääministerin ja hänen avustajiensa matkat (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 867 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Eurooppa-neuvoston kokouksista sekä pääministerin matkoista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) valtioneuvoston kansliassa toimivien muiden ministerien valtioneuvoston kanslian toimialasta johtuvien matkustusmenojen korvaamiseen sekä ministerin vieraanvaraisuuteen

3) pääministeriä välittömästi avustavien henkilöiden ja turvamiesten sekä muun ministerin yksinomaan valtioneuvoston kanslian toimialalla toimivan erityisavustajan matkustusmenojen korvaamiseen.

2012 talousarvio	867 000
2011 talousarvio	867 000
2010 tilinpäätös	461 010

29. Arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

2012 talousarvio	3 000 000
2011 talousarvio	3 000 000
2010 tilinpäätös	2 799 952

10. Omistajaohjaus

Selvitysosa: Tavoitteena valtiolla on ollut kaikissa markkinaehtoisesti toimivissa yhtiöissä olla johdonmukaisesti ja ennakoitavasti toimiva omistaja, jonka omistajuus edistää yhtiön pitkäjänteistä kehittämistä ja omistaja-arvon kasvua ilman, että yhtiöllä olisi omistuksen vuoksi erityisasemaa tai erillisvelvoitteita. Valtion omistajapolitiikassa ja erityisesti muutostilanteissa huomioidaan henkilöstön asema, pyritään hyvään ja esimerkilliseen johtamiseen sekä sidosryhmien luottamusta lisäävään vastuulliseen toimintaan.

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arviointi: Valtion yhtiöomaisuuden arvon kehittymistä verrataan suomalaisten pörssi-yhtiöiden arvon kehittymiseen ja yhtiöiden osingonmaksua muiden saman toimialan yhtiöiden osingonmaksuun. Markkinaehtoisesti toimivien yhtiöiden odotetaan tuottavan omistaja-arvon kasvua, joten tavoitteena on sellainen liikevoiton taso, että yhtiöön sijoitetun pääoman tuotto ylittää saman pääoman sijoittamisesta saatavissa olevan ns. riskittömän tuoton. Valtion osinkosummaa verrataan yhtiöiden markkina-arvoa vastaavan osuuden valtionvelasta korkokustannuksiin ja tavoitteena on, että vuotuinen osinkotuotto on suurempi kuin vastaava korkokustannus.

Tavoitetaso: Valtion rooli omistajana on selkeä ja toiminta johdonmukaista. Olennaista on, että omistajaohjauksen toimintatavat hyväksytään valtioneuvoston sisällä. Ulkoisissa suhteissa tärkeää on, että valtion omistajaohjaus nauttii markkinoiden luottamusta ja että yhteistoiminta muiden omistajien ja yritysten johdon kanssa on sujuvaa.

Mittari: Valtionhallinnon sisäisessä arvioinnissa käytetään eri ministeriöitä edustavan ryhmän jäsenille tehtävää kyselyä. Ulkoisessa arvioinnissa käytetään omistajaohjauksen neuvonantajaryhmän jäsenille tehtävää kyselyä.

Tasa-arvotavoitteiden toteuttamiseksi jatketaan ohjelmaa naisten riittävän osuuden ylläpitämiseksi valtioenemmistöisten yhtiöiden ja valtion osakkuusyhtiöiden hallituksissa. Valtio on ollut oikeutettu osakassopimusten ym. rajoitteiden puitteissa nimeämään 125 hallitusjäsentä, joista naisten osuus on 45,6 %.

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden osakkeiden merkintähinnan maksamiseen, joita valtio merkitsee valtioenemmistöisten tai valtion osakkuusyhtiöiden osakeannissa taikka uusia valtio-omisteisia yhtiöitä perustettaessa

2) muiden omistus- ja yritysjärjestelyistä aiheutuvien menojen sekä valtion osakemyynteihin ja omistajaohjaukseen liittyvien, muiden kuin toimintamenomomentille kuuluvien menojen maksamiseen

3) osakeyhtiölain (624/2006) 10 luvussa tarkoitettujen osakkeisiin oikeuttavien erityisten oikeuksien, kuten vaihtovelkakirjalainojen, merkitsemiseen. Jos merkintä perustuu lainaan, osakkeiksi muutettavissa oleva laina saa olla vakuudeton.

Selvitysosa: Omistus- ja yritysjärjestelyistä ja osakemyynneistä aiheutuvia tai niihin liittyviä menoja ovat järjestelyistä ja toimenpiteistä sekä niiden valmistelusta aiheutuvien kustannusten lisäksi sellaiset kauppahinnan osittaiset palautukset, jotka perustuvat kauppa-kirjassa oleviin hinnantarkistusta tai myyjän maksettavaksi tulevia korvauksia koskeviin sopimusehtoihin. Omistajaohjaukseen liittyviä menoja ovat osakkeiden ja arvo-osuuksien hallinnointikustannukset, valtion tarvitsemien neuvonantaja- ja koulutuspalvelujen kustannukset, hallitusjäsenten rekrytointiin ja koulutukseen liittyvät kustannukset, omistajaohjauksen toimiala- ja yritysjärjestelyosaamisen ylläpitämiseen liittyvät kustannukset sekä omistajaohjauksen kansainväliseen yhteistyöhön ja omistajien keskinäiseen yhteistyöhön liittyvät kustannukset.

2012 talousarvio	2 700 000
2011 talousarvio	2 700 000
2010 tilinpäätös	2 700 000

20. Poliittisen toiminnan avustaminen

Selvitysosaa: Puoluerahoituksessa noudatetaan hallitusohjelmassa hyväksyttyjä periaatteita, joiden mukaan erillinen vaalitukijärjestelmä on lakannut. Puoluerahoitus sisältää yleisen tuen puolueiden toimintaan sekä tuen puolueiden tiedotustoimintaan ja viestintään.

50. *Puoluetoiminnan tukeminen* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 34 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puoluelain (10/1969) 9 §:n sekä puolueiden toiminnan tukemiseen myönnettävistä avustuksista annetun asetuksen (27/1973) 1 §:n mukaisesti avustuksiin eduskunnassa edustettuina oleville puolueille niiden säännöissä ja yleisohjelmissa määritellyn julkisen toiminnan tukemiseen. Määrärahasta 17 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueiden poliittisen toiminnan tukemiseen, mistä 10 prosenttia on tarkoitettu puolueille naisten poliittiseen toimintaan sekä samoin 10 prosenttia puolueille niiden piirijärjestöjen toimintaan samojen perusteiden mu-

kaisesti kuin edellä mainitut avustukset. Lisäksi määrärahasta saa käyttää 90 000 euroa avustuksen suorittamiseen Ahvenanmaan maakuntahallitukselle poliittisen toiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa. Lisäksi määrärahasta 15 910 000 euroa on tarkoitettu käytettäväksi puolueille niiden tiedotustoiminnan ja viestinnän tukemiseen sekä 90 000 euroa avustuksena Ahvenanmaan maakuntahallitukselle tiedotustoiminnan tukemiseen Ahvenanmaan maakunnassa.

2012 talousarvio	34 000 000
2011 talousarvio	36 000 000
2010 tilinpäätös	36 000 000

30. Oikeuskanslerinvirasto

Selvitysosaa: Oikeuskansleri seuraa, että asiat ratkaistaan valtioneuvostossa laillista järjestystä ja voimassa olevia säännöksiä noudattaen. Valvonnassa tarkastetaan yleisistuntojen ja tasavallan presidentin istuntojen esittelylistat ennakolta siten, että havaitut virheet voidaan korjata, mutta niin, että valvonta ei sinänsä hidasta tai hankaloita valtioneuvoston toimintaa. Viikoittain tarkastetaan kaikki lista-asiat. Vuonna 2010 tarkastettiin 2 590 lista-asiaa. Kanteluasioiden osalta tavoitteena on käsitellä asiat mahdollisimman nopeasti ja antaa oikeita, asianmukaisesti perusteltuja ja laadukkaita ratkaisuja, joilla viranomais-toiminnassa tapahtuneet lainvastaisuudet ja laiminlyönnit pyritään saamaan korjatuiksi. Oikeuskanslerinvirasto asettaa tavoitteensa, että vuosittain ratkaistaan vähintään sama määrä asioita kuin mitä on saapunut.

Vuonna 2010 kanteluasioiden käsittelyajan mediaani oli 6,9 viikkoa ja keskiarvo 26,8 viikkoa. Vuonna 2010 ns. toimenpideratkaisujen osuus on ollut 17 % tutkituista kanteluasioista.

Saapuneet kanteluasiat ja ratkaistut kanteluasiat

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
saapuneet	1 843	1 800	1 800
ratkaistut	1 853	1 800	1 800

Omia aloitteita vuonna 2010 tuli vireille 19 ja tarkastus- ja tutustumiskäyntejä suoritettiin 30. Näistä yhteensä aiheutui 17 toimenpidettä.

Omat aloitteet ja tarkastukset

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
aloitteet	19	15	15
tarkastukset	30	25	25

Rangaistustuomioiden tarkastuksen perusteella vuonna 2010 pantiin vireille 108 asiaa.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Rangaistustuomioiden tarkastus	6 368	6 400	6 400

Asianajajien valvonta

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
saapuneet	526	500	500
tutkitut	534	500	500

01. Oikeuskanslerinviraston toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 630 000 euroa.

*Selvitysosa:***Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**

Vaalit (kertameno)	-15
Kotisivut (kertameno)	-50
Taloushallinnon vahvistaminen	55
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	2
Palkkausten tarkistukset	57
Tasomuutos	400
Yhteensä	449

2012 talousarvio	3 630 000
2011 III lisätalousarvio	144 000
2011 talousarvio	3 181 000
2010 tilinpäätös	3 050 000

90. Muut menot*21. Kunniamerkit (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 640 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion virkamiehille ja muille lunastuksetta annettavien kunniamerkkien kustannusten korvaamiseen.

2012 talousarvio	640 000
2011 talousarvio	640 000
2010 tilinpäätös	481 008

58. Avustus Tammenlehvän perinneliiton toiminnan tukemiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 63 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena Tammenlehvän perinneliiton valtakunnallisen perinnetyön tukemiseen.

Selvitysosa: Veteraanipolitiikkaan liittyen perustettiin keväällä 2003 Tammenlehvän perinneliitto, jonka tarkoituksena on hoitaa ja vaalia Suomen vuosina 1939—1945 käymien sotien ja niiden veteraanien perintöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaisena järjestöjen tukia ja jäsenmaksuja koskevana säästönä 12 000 euroa.

2012 talousarvio	63 000
2011 talousarvio	75 000
2010 tilinpäätös	75 000

Pääluokka 24

ULKOASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toiminta-ajatus

Suomen turvallisuus, hyvinvointi ja menestyksen edellytykset perustuvat laaja-alaiseen yhteistyöhön muiden valtioiden ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Suomen ulkopolitiikan tavoitteena on kansainvälisen vakauden, turvallisuuden, rauhan, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen vahvistaminen sekä oikeusvaltion, demokratian ja ihmisoikeuksien edistäminen.

Ulkoasiainministeriön toiminnan keskiössä ovat ulko- ja turvallisuuspolitiikka sekä ulkopoliittisesti merkittävät asiat. Toiminta perustuu hyviin kahdenvälisiin suhteisiin, vahvaan vaikuttamiseen Euroopan unionissa sekä tehokkaaseen monenkeskiseen yhteistyöhön osana kansainvälistä yhteisöä. Ministeriö edistää Suomen kaupallistaloudellisia etuja ja vastaa kehityspolitiikasta ja kehitysyhteistyöstä sekä vaikuttaa globalisaation hallintaan, kehittää kansainvälistä ja EU-oikeutta ja ihmisoikeuksia sekä huolehtii julkisuusdiplomatiasta. Ministeriön edustustoverkko palvelee suomalaisia ja koko suomalaista yhteiskuntaa. Edustustoverkon merkitys ja kattavuus korostuu kansainvälisessä vaikuttamisessa.

Ulkoasiainministeriön arvot ovat yhteistyö, luovuus ja tuloksellisuus. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti periaatteena on tasa-arvon toteutuminen ministeriön kaikessa toiminnassa.

Toimintaympäristö

Suomen ja suomalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen vaikuttavat merkittävästi globaali toimintaympäristö ja siinä tapahtuvat muutokset.

Globalisaation parempaan hallintaan liittyvät kysymykset ovat Suomen kansainvälisen yhteistyön keskeinen kohde. Hallitus toimii globalisaation hyötyjen oikeudenmukaisen jakautumisen ja siihen liittyvien epäkohtien ja epävarmuuden vähentämiseksi. Suomi toimii johdonmukaisesti kansainvälisissä järjestöissä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kehityksen toteuttamiseksi. Suomi toteuttaa arvopohjaista ulkopolitiikkaansa pyrkimällä tukemaan mahdollisimman laajaa vuoropuhelua yli poliittisten, kulttuuristen ja uskonnollisten rajojen.

Syventyneen maailmanlaajuisen keskinäisriippuvaisuuden myötä Suomelle avautuu uusia vaikutusmahdollisuuksia, toisaalta myös kielteiset ilmiöt leviävät. Keskinäisriippuvaisessa maailmassa uudet turvallisuushaasteet, kuten esimerkiksi rahoitus- ja talouskriisit ja niihin liittyvä protektionismin riski, ilmastonmuutos, hallitsemattomat muuttoliikkeet, köyhyys ja eriarvoisuus, epidemiat, kansainvälinen rikollisuus, joukkotuhoaseiden leviäminen, terrorismi ja tietoverkkohäiriöt, korostavat tarvetta laajan turvallisuuden näkökulmalle, eri politiikkalohkojen johdonmukaisuudelle sekä kestävä kehityksen periaatteiden huomioon ottamiselle.

YK:n ja muiden monenkeskisten instituutioiden merkitys vahvistuu, mutta toisaalta erilaisten poliittisesti ja taloudellisesti merkittävien maiden keskinäinen yhteistyö lisääntyy, esimerkkinä G-20, ja asettaa paineita monenkeskiselle järjestelmälle. Euroopan unioni on Suomen ulkosuhteiden

den tärkein viitekehys. Unionin ulkoinen toimintakyky vahvistuu Lissabonin sopimuksen toimeenpanon myötä. Euroopan unionin lähialueiden ja erityisesti sen strategisen kumppanin Venäjän painoarvo kasvaa entisestään ja modernisaatiokumppanuus tarjoaa välineen yhteistyön kehittämiseen. Yhdysvalloilla on jatkossakin vahva asema kansainvälisessä politiikassa ja transatlanttisen yhteistyön syventäminen kahdenvälisesti ja Euroopan unionin kautta on keskeisessä asemassa. Suurten kehittyvien maiden, erityisesti ns. BRICS-maiden, nousulla on keskeinen vaikutus kaikkiin kansainvälisen politiikan kysymyksiin. Monitasoisen turvallisuuspoliittisen haasteen asettaa epävakauden vyöhyke, joka ulottuu Afrikasta Lähi-idän kautta Aasiaan. Hauraat valtiot, ääriliikkeiden toiminta ja Lähi-idän konfliktin kärjistyminen muodostavat merkittävän, myös Suomen turvallisuuteen vaikuttavan riskin.

Kehittyvien markkinoiden suhteellinen painoarvo jatkaa kasvuaan maailmantaloudessa ja tuotannon ja kulutuksen painopiste siirtyy edelleen kohti Aasiaa. Kilpailun kiristyessä talouteen liittyvän ulkopoliittikan merkitys kasvaa. Suomen tavoitteiden edistäminen ja etujen puolustaminen edellyttää aktiivista otetta talous- ja kauppapolitiikassa sekä vahvaa maakuvaa.

Hallinnonalan strategiset tavoitteet

Ministeriön toiminnalle on asetettu keskeiset strategiset vaikuttavuustavoitteet ministeriön toiminta-ajatuksen toteuttamiseksi ja voimavarojen kohdentamiseksi.

Ulko- ja turvallisuuspolitiikka

Ulkoasiainministeriö huolehtii siitä, että Suomi kykenee mahdollisimman tehokkaasti vaikuttamaan kansainvälisissä suhteissa tehtäviin ratkaisuihin, jotka heijastuvat Suomen ja suomalaisten turvallisuuteen ja hyvinvointiin, sekä toimii sen hyväksi, että kansainvälinen yhteisö kykenee ehkäisemään konflikteja ja hallitsemaan kriisejä. Ulkoasiainministeriö tukee demokratian, hyvän hallinnon, ihmisoikeuksien, tasa-arvon, oikeusvaltioperiaatteen ja kestävän kehityksen toteutumista. Tavoitteena on:

— EU:n ulkoisen toiminnan vahvistaminen, ml. yhteinen edustautuminen kansainvälisillä foorumeilla, unionin laajaa keinovalikoimaa ja uutta ulkosuhdepalvelua hyödyntäen lähtökohtana kokonaisvaltainen lähestymistapa, jonka puitteissa kauppa-, ilmasto-, turvallisuus- ja kehityspolitiikkaa edistetään rinta rinnan. Suomen vaikutusmahdollisuuksien ylläpito ja tavoitteiden edistäminen EU:n toiminnassa.

— Suomen aktiivinen vaikuttaminen YK:n globaalin toimintakyvyn vahvistamiseen sekä YK-järjestelmän reformien ja kansainvälisten avunantajien yhteistyön edistämiseen. Tehokas ja johdonmukainen toiminta monenkeskisessä yhteistyössä, kansainvälisissä järjestöissä ja tuomioistuimissa.

— Kahdenvälisten suhteiden vahvistaminen, myös EU:n toiminnan ja monenvälisen yhteistyön kautta. Painopisteinä ovat erityisesti transatlanttisten suhteiden vahvistaminen ml. Suomen Yhdysvallat -toimintaohjelman laatiminen ja toimeenpano, hallituksen Venäjä-toimintaohjelman päivittäminen, pohjoisen ulottuvuuden tukeminen, lähialueyhteistyön uudistaminen, arktisen strategian toimeenpano, Itämeren alueen yhteistyö sekä pohjoismainen ja NB8-yhteistyö sekä ns. BRICS-maat.

— Euroopan unionin laajentumisen edistäminen yhteisesti sovittujen jäsenyyskriteerien pohjalta.

— Euroopan naapuruuspolitiikan ja itäisen kumppanuuden kehittäminen sekä Itä-Euroopan, Etelä-Kaukasian ja Keski-Aasian maissa politiikkalinjauksen (IKTO) toimeenpano.

— EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittäminen, ml. EU:n sotilaallisen ja siviilikriisinhallinnan voimavarojen kehittäminen. Vaikuttaminen keskusteluun eurooppalaisista turvallisuusjärjestelyistä. EU:n ja Naton välisen yhteistyön kehittäminen ja osallistuminen rauhankumppaneille avoimeen Nato-yhteistyöhön. Pohjoismaisen ulko- ja turvallisuuspoliittisen yhteistyön vahvistaminen.

— Aktiivinen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan YK:n ja EU:n puitteissa sekä yhteistyössä Naton kanssa ja siviilikriisinhallintatehtävissä toimivien asiantuntijoiden määrän lisääminen. Alueellisina painopisteinä Afganistan, Libanon, Kosovo ja Afrikka. Kokonaisvaltaisen kriisinhallinnan edistäminen.

— Kansainvälisen oikeuden vahvistaminen ja ihmisoikeuksien kokonaisvaltainen kehittäminen ja valtavirtaistaminen kansainvälisissä suhteissa. Ihmisoikeuspoliittisen selonteon toimeenpanon edistäminen.

— Kansainväliseen rauhanvälitykseen osallistuminen. Rauhanvälityksen toimintaohjelman valmistelemisen Suomen osaamisen ja osallistumisen vahvistamiseksi ottaen huomioon mahdollisuudet voimavarojen joustavaan käyttöön.

— Aktiivinen toiminta ydinaseriisuntaa ja joukkotuhohäviöiden leviämisen estämisestä koskevien kansainvälisten prosessien edistämiseksi ja niiden toimeenpanon tukemiseksi sekä kansainvälisen asekauppasopimuksen aikaansaamiseksi.

— Suomen YK-turvallisuusneuvostovaalikampanjan tehokas toimeenpano sekä valmistautuminen mahdolliseen jäsenyyteen. Kampanjan menestyksekkäs toimeenpano edellyttää koko valtionhallinnon panosta lokakuussa 2012 YK:n yleiskokouksessa toimeenpantavaan vaaliin saakka.

Kauppapolitiikka ja kaupallistaloudelliset suhteet

Ulkoasiainministeriö vahvistaa kansainvälistä talous- ja kauppajärjestelmää ja kehittää avointa, sääntöihin perustuvaa maailmantaloutta Suomen kansainvälisen kilpailukykyyn edistämiseksi. Ministeriö parantaa suomalaisten yritysten markkinoillepääsyn ja toiminnan edellytyksiä sekä edistää Suomeen suuntautuvia investointeja. Tavoitteena on:

— Avoimen kauppapolitiikan periaatteiden edistäminen EU:ssa sekä G8- ja G-20 -ryhmittymien kauppapoliittisessa toiminnassa. Kauppa-, sisämarkkina-, teollisuus- ja innovaatiopolitiikan johdonmukainen kehittäminen EU2020-strategian toimeenpanon yhteydessä.

— WTO:n monenvälisten kauppaneuvotteluiden (Dohan kierros) sekä EU:n kahdenvälisten vapaakauppaneuvottelujen edistäminen Suomen tavoitteiden mukaisesti. WTO:n toiminnan kehittäminen. Venäjän integroitumisen kansainväliseen kauppajärjestelmään syventäminen. Suomalaisyrittäjien kaupankäynti- ja toimintaedellytyksien parantaminen Venäjällä. Suomen ja Venäjän välisen innovaatioyhteistyön parantaminen.

— Suomen taloudellisten ulkosuhteiden toimintaohjelman laatiminen. Suomen kaupallistaloudellisten intressien edistäminen painopistealueina erityisesti ns. BRICS-maat ja muut keskeiset nousevat taloudet, Cleantech-sektori, raaka-aineiden ja komponenttien saatavuutta koskevat kysymykset, kaupanestetyö, kansainvälisen energia-, ilmasto- ja ympäristötyön kauppapoliittiset ulottuvuudet, investointien edistäminen sekä ennakoitavuus.

— Ulkoasiainhallinnon ja muiden keskeisten viennin- ja kansainvälistymisen edistämistoimien yhteistyön tehostaminen Suomi-talokonseptin pohjalta, ml. Finnnode-yhteistyö.

Kehityspolitiikka ja kehitysyhteistyö

Kehityspolitiikka on keskeinen osa johdonmukaista ja laaja-alaista ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Kehityspolitiikassa otetaan entistä paremmin huomioon kehityksen ympäristölliset, taloudelliset ja yhteiskunnalliset ulottuvuudet. Ulkoasiainministeriö tukee köyhyyden vähentämistä ja YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttamista kumppanimaiden tarpeita ja omistajuutta korostaen. Ministeriö huolehtii kehityspolitiikan johdonmukaisuudesta, avun laadusta ja tuloksellisuudesta. Tavoitteena on:

— Kehitysyhteistyön vaikuttavuuden parantaminen hallituksen kehityspoliittisen toimenpideohjelman linjausten mukaisesti. Panostuksen monenkeskiseen yhteistyöhön ja kansalaisjärjestöjen osuuden kehitysyhteistyöstä kasvattaminen. Kehitysavun pirstaleisuuden vähentäminen ja koordinaation muiden avuntajamaiden ja järjestöjen kanssa lisääminen.

— Määrärahoissa pyritään pitkällä aikavälillä kohti 0,7 % BKTL-tasoa; vuonna 2012 saavutetaan 0,56 prosentin taso. Innovatiivisten kehitysrahoituslähteiden käyttöönottomahdollisuuksien selvittäminen rahoituspohjan kasvattamiseksi. Annettujen sitoumusten mukaisesti 50 % kehitysyhteistyön määrärahojen kasvusta kohdennetaan Afrikkaan.

— Suomen kehityspoliittisen roolin vahvistaminen Suomen kehitysyhteistyön kahdenvälisillä, alueellisilla ja temaattisilla painopistealueilla. EU:n kehityspoliittikan johdonmukaisuuden ja vaikuttavuuden lisääminen. Kestävän kehityksen tavoitteiden edistäminen EU-yhteyksissä.

— Ilmastopolitiikan ja kehityspoliittikan koordinoiminen ja leikkauspintojen vahvistaminen, ml. pitkän aikavälin ilmatorahoituksen ja kehitysrahoituksen suhteen täsmentäminen. Kansainväliseen ilmatorahoitukseen osallistuminen annettujen sitoumusten mukaisesti.

— Monialainen kanssakäyminen kansalaisyhteiskunnan kanssa, ml. kehityspoliittisen kansalaisyhteiskuntalinjauksen toimeenpano.

Kansalaispalvelut

Ulkoasiainministeriö tarjoaa Suomen viranomaispalveluja sekä vastaa maahantulolupa-asioista maailmalla. Ministeriö helpottaa suomalaisten asiointia sekä turvallista liikkumista ja elämistä ulkomailla. Ulkoasiainministeriö auttaa nopeasti, tehokkaasti ja asiantuntevasti hätään joutuneita suomalaisia. Tavoitteena on:

— Kansalaispalvelustrategian toimeenpano.

— Konsulipalvelulain uudistaminen.

— Pohjoismaisen yhteistyön syventäminen maahanmuuttoasioissa. Laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjunnan tehostaminen lähtömaissa.

Ulkoasiainhallinnon muut kansainväliset tehtävät

Ulkoasiainministeriö vastaa julkisuusdiplomatian toimeenpanosta maailmalla. Hallitusohjelman mukaisesti maakuvatyötä jatketaan. Tavoitteena on:

— Suomen maakuvan vahvistaminen maabrändityöryhmän suositusten toimeenpanon kautta. Julkisuusdiplomatian pitkäjänteinen kehittäminen entistä tavoitteellisemmin yhdessä muiden toimijoiden kanssa Suomi-talokonseptin mukaisesti.

— Julkisuusdiplomatian temaattisina painopisteinä ovat Suomen YK-turvallisuusneuvostoehdokkuus, Suomen kehityspoliittikka ja -yhteistyö, Suomen arktinen strategia, World Design Capital Helsinki 2012, koulutus ja luovat energiaratkaisut.

Ulkoasiainhallinnon kehittäminen

Tehokas ja toimiva ulkoasiainhallinto edustustoverkkoineen on Suomelle tärkeä väline, jota tulee hyödyntää tehokkaasti. Voimavaroja keskitetään erityisesti niihin maihin ja alueisiin, joiden poliittinen ja taloudellinen merkitys on Suomen kannalta kasvamassa. Suomen kansainvälisiä toimintoja keskitetään Suomi-talon konseptin pohjalta tavoitteena parantaa suomalaisten toimijoiden yhteistyötä luomalla edellytykset verkostoitumiselle ja koordinaatiolle. Samalla selkeytetään toimijoiden työnjakoa.

Edustustoverkon kehittämisessä otetaan huomioon edellisten lisäksi yhteistyön tiivistäminen erityisesti Pohjoismaiden kesken. Vuonna 2012 suljetaan ainakin Suomen suurlähetystö Filippiineillä Manilassa.

Hallinto- ja tukitehtävistä vähennetään vuonna 2012 yhteensä yhdeksän henkilötyövuotta.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla sitoudutaan hallitusohjelman mukaisesti edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa hallinnonalan erityispiirteet huomioon ottaen. Ministeriön periaatteena on sukupuolten välisen tasa-arvon toteutuminen kaikessa ministeriön toiminnassa, kuten rekrytoinneissa ja hallinnonalan tehtäviin määrättäessä.

Ulkoasiainministeriön hallinnonalan määrärahoista noin 76 % on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä. Lähialueyhteistyöhank-

keita suunniteltaessa otetaan huomioon tasa-arvokysymykset horisontaalisena teemana eri toimialojen hankkeissa. Kehityspolitiikassa edistetään läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa. YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 "Naiset, rauha ja turvallisuus" kansallisen toimintaohjelman toimeenpanossa kiinnitetään huomiota naisten aseman vahvistamiseen ja osallistumiseen konfliktien ehkäisyyn, ratkaisemiseen ja rauhanrakentamiseen. Ohjelma tukee sukupuolinäkökulman valtavirtaistamisen vahvistamista hallitusohjelman linjausten mukaisesti.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
24.20.(67)	<i>Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	125,18	-
24.30.50	<i>Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	168,19	168,19
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	100,00	100,00
24.30.66	<i>Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— kehitysyhteistyö- ja lähialueyhteistyövaltuus	560,95	505,34
24.90.67	<i>Kansainvälisen ilmastopöytäkirjan alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— sopimusvaltuus	0,50	0,50

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 €	%
01. Ulkoasiainhallinto	226 203	222 247	218 505	- 3 742	- 2
01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	204 915	200 437	196 464	- 3 973	- 2
21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	67	247	478	231	94
29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	16 221	17 563	17 563	—	—
74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)	5 000	4 000	4 000	—	—
10. Kriisinhallinta	65 420	76 680	73 654	- 3 026	- 4
20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)	47 921	58 332	56 302	- 2 030	- 3
21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)	17 499	18 348	17 352	- 996	- 5
20. Lähialueyhteistyö	19 500	16 000	6 000	- 10 000	- 62
66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	19 500	16 000	6 000	- 10 000	- 62

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 €	%
(67.) Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta	—	—	—	—	—
30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö	758 596	859 248	897 284	38 036	4
50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle	—	—	—	—	—
66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	743 596	844 248	887 284	43 036	5
88. Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	15 000	15 000	10 000	- 5 000	- 33
90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot	104 190	94 177	87 097	- 7 080	- 8
50. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	1 824	1 870	1 780	- 90	- 5
51. Hädänalaisten avustaminen (arviomääräraha)	33	39	39	—	—
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	101 511	90 768	83 778	- 6 990	- 8
67. Kansainvälisen ilmastopimuksen alaisen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)	500	500	500	—	—
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	323	1 000	1 000	—	—
Yhteensä	1 173 910	1 268 352	1 282 540	14 188	1
Henkilöstön kokonaismäärä ¹⁾	1 542	1 510	1 501		

¹⁾ Hallinnonalalla arvioidaan olevan lisäksi kriisinhallinta- ja rauhanturvaoperaatioihin palkattua henkilöstöä vuonna 2012 noin 650 henkilötyövuotta, sekä ulkomaanedustuksen toimipisteisiin asemamaasta palkattua henkilöstöä vuosina 2011 ja 2012 noin 1 200 henkilötyövuotta.

01. Ulkoasiainhallinto*Selvitysosa:**Tuotokset ja laadunhallinta*

— Hallinnonalan johtamista kehitetään tavoitteena toiminnan vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden entistä järjestelmällisempi ohjaaminen ja arviointi. Vuonna 2012 jatketaan ministeriön tulosohjauksen ja suunnittelujärjestelmän kehittämistä.

— Ulkoasiainministeriön edustustoverkko toimii Suomen ja suomalaisten kansainvälisenä tukiverkkona. Edustustoverkon arviointia ja kehittämistä jatketaan hallinnonalan resurssit ja hallitusohjelman linjaukset huomioon ottaen. Vuonna 2012 suljetaan ainakin Suomen suurlähetystö Filippiineillä Manilassa. Edustustojen ja muiden ulkomailla toimivien julkista rahoitusta saavien toimijoiden yhteistyötä kehitetään Suomi-talo -konseptin mukaisesti. Edustustoverkon kehittä-

misessä otetaan huomioon edellisten lisäksi yhteistyön tiivistäminen erityisesti Pohjoismaiden kesken.

— Edustustojen tarjoamat kansalaispalvelut ovat edustustoja eniten työllistävä sisältötehtävä. Kansalaispalveluiden kehittämistä jatketaan kansalaispalvelustrategian linjausten pohjalta. Toiminnan onnistumista mitataan asiakastytytyväsyyden kehityksellä.

— Ministeriön Eurooppatiedotusta tehostetaan keskittämällä toimintaa Helsinkiin. EU-kansalaisviestinnässä panostetaan verkkoviestintään ja sosiaaliseen mediaan.

Toiminnallinen tehokkuus

— Hallinto- ja tukitehtävistä vähennetään vuonna 2012 yhteensä yhdeksän henkilötyövuotta.

— Osana ministeriön suunnittelujärjestelmää kehitetään toiminnan tuloksellisuuden ja tuottavuuden mittaamista. Hallinnonalalla otetaan käyttöön valtionhallinnon yhteisiin talous- ja henkilöstöhallinnon prosesseihin perustuva tietojärjestelmä (Kieku).

— Ulkoasiainhallinnon tietostrategian ja tiedon hallinnan kehittämistä jatketaan. Vuoden 2012 aikana laaditaan hallinnonalan älystrategia. Hallinnonalan tietoturvallisuuden kehittämistä jatketaan kokonaisturvallisuuden ja johtamisen näkökulmasta. Verkkoviestinnän ja sosiaalisen median osuutta ministeriön ja edustustojen tiedonvälityksessä, ml. kriisiviestintä, lisätään.

— Suomi toimii myös turvallisuuden suhteen haasteellisissa asemamaissa, joissa länsimaihin, ja enenevässä määrin Pohjoismaihin, kohdistuva uhka on selkeästi kasvanut. Vuoden 2012 aikana panostetaan erityisesti korkeauhkaisten toimintaympäristöjen edustustojen turvallisuuteen.

— Ulkoasiainministeriö hallinnoi kirjanpitoarvoltaan noin 270 milj. euron kiinteistöomaisuutta. Vuonna 2012 nopeutetaan ministeriön kiinteistöstrategian mukaista kuntokartoitusohjelmaa. Kotimaassa parannetaan tilatehokkuutta yhteistyössä Senaatti-kiinteistöjen kanssa. Tavoitteena on entistä parempi taloudellisuus, tehokkuus ja tuottavuus kiinteistöjen hallinnassa. Merkittävin vireillä olevista hankkeista on Suomen EU-edustuston ja Suomen Brysselin suurlähetystön yhteistoimitilahanke, joka valmistuu 2012 loppuun mennessä muuttoa varten.

— Suomen viisumitoimintojen kehittämistä jatketaan Suomen Moskovan ja Pietarin edustustoissa sisäisten prosessien tehostamiseksi. Tavoitteena on varmistaa EU-Venäjä viisumihelpotussopimuksen mukaisten käsittelyaikojen noudattaminen Suomen Venäjällä olevissa edustustoissa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Ulkoasiainhallinnon vuonna 2010 uudistetun henkilöstöstrategian sekä ulkomaanedustuksen korvausjärjestelmän uudistusten toimeenpanoa jatketaan. Erityistä huomiota kiinnitetään johtajapolitiikkaan.

— Hallinnonalan palkkakilpailukyvyn parantamista jatketaan laaditun ohjelman mukaisesti. Palkkausjärjestelmän kehittämistä jatketaan tavoitteena valtion yleislinjaukset huomioon ottava järjestelmä ja tehtäväkiertoon soveltuvien soveltamiskäytänteiden luominen.

— Työhyvinvointiin ja työsuojeluun kiinnitetään erityistä huomiota ministeriön toiminnan kehittämiseksi ja työn tuloksellisuuden edistämiseksi. Työhyvinvoinnin arvioinnissa hyödynnetään mm. työtyytyväisyysbarometrin tuloksia.

— Osaamisen kehittäminen on osa ministeriön johtamisjärjestelmää. Tavoitteena on joustavasti muutoksiin reagoiva osaamisen kehittämisen tarjonta ja välineet.

Ulkoasiainhallinnolle asetettujen tavoitteiden mukaiset tunnusluvut

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 tavoite
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Rakenteisten maatiedostojen käyttöönotto, %	90	95	100
Etäyhteyksien käytön laajentaminen, yhteyksien määrä	2 000	2 000	2 000
<i>Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen</i>			
Työtyytyväisyys barometrin mukaan	tydyttävä+ (3,2)	tydyttävä+ (3,4)	tydyttävä+ (3,4)
Työtyytyväisyysbarometrin johtajuusindeksi	3,3	3,5	3,5

01. Ulkoasiainhallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 196 464 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kunniakonsulien menojen maksamiseen
2) valtion virastoille maksettavien tutkimus- ja kehittämistoiminnasta aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen

3) ulkoasiainhallinnon toimialaan liittyvien tutkimusapurahojen maksamiseen

4) Suomeen suuntautuvien ministerivierailujen menojen ja niihin liittyvän tilapäisen työvoiman palkkioiden ja työnantajamaksujen maksamiseen.

Selvitysosa:

Ulkoasiainhallinnon toimintamenot vuonna 2012 €

Ministeriö, 952 henkilötyövuotta 77 117 000
Toimintamenot 15 556 000
Henkilöstömenot 61 561 000

Edustustot, 96 toimipistettä, 549 henkilötyövuotta 88 367 000

Eurooppa, 36 toimipistettä, 212 henkilötyövuotta 42 877 000
Toimintamenot 20 791 000
Henkilöstömenot 22 086 000
Itä, 7 toimipistettä, 78 henkilötyövuotta -18 426 000
Toimintamenot -25 459 000
Henkilöstömenot 7 033 000

Aasia ja Amerikka, 27 toimipistettä, 128 henkilötyövuotta 30 806 000
Toimintamenot 15 601 000
Henkilöstömenot 15 205 000

Afrikka ja Lähi-itä, 19 toimipistettä, 74 henkilötyövuotta 17 509 000

Toimintamenot 8 811 000
Henkilöstömenot 6 790 000

Pysyvät ja erityisedustustot, 7 toimipistettä, 57 henkilötyövuotta 17 509 000

Toimintamenot 11 392 000
Henkilöstömenot 6 117 000

Hallinnonalan yhteiset menot 30 980 000

Tietohallinto 19 140 000

Kiinteistöhallinto 10 000 000

Turvallisuus 1 840 000

Yhteensä 196 464 000

Edustustojen henkilöstömenoissa on esitetty lähetetyn henkilökunnan peruspalkkojen lisäksi seuraavat ulkomaan edustautumisen korvaukset: paikallis-, puoliso- ja lapsikorvaus, olosuhdekorvaus, lasten koulutuskorvaukset, hautajais- ja tapaamismatkat, lähetetyn henkilöstön terveydenhuoltoon liittyvät korvaukset, varustamiskorvaus sekä muuttoihin liittyvät korvaukset. Paikalta palkatun henkilöstön henkilöstömenot sisältyvät edustustojen toimintamenoihin.

Hallinnonalan julkisoikeudellisista suoritteista saamat tulot kertyvät pääasiassa edustustoista saatavista viisumituloista ja ne esitetään osana edustustojen toimintamenoja. Suurin osa tuotoista kertyy Suomen Venäjän edustustojen viisumituloista.

Hallinnonalan yhteisillä menoilla katetaan vuoden mittaan ko. toimialojen menoja sekä ministeriössä että edustustoissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	243 878	234 072	245 461
Bruttotulot	41 248	33 636	48 997
Nettomenot	202 630	200 437	196 464
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	31 278		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	33 563		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	28 024	31 545	45 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	24 546	25 533	30 137
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	3 478	6 012	15 563
Kustannusvastaavuus, %	114	124	152

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina ulkoasiainhallinnon suoritteiden maksusta annetun asetuksen (872/2008) mukaiset tulot sekä edustustojen pankkitilien korkotulot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	1 660
Kehitysyhteistyöhallinnon vahvistaminen	-2 600
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	158
Siirto momentilta 26.40.01	104
Toimintamenosäästö (HO)	-5 017
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-361
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	140
Tasomuutos	1 943
Yhteensä	-3 973

2012 talousarvio	196 464 000
2011 III lisätalousarvio	1 529 000
2011 talousarvio	200 437 000
2010 tilinpäätös	204 915 000

21. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 478 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

2012 talousarvio	478 000
2011 talousarvio	247 000
2010 tilinpäätös	67 000

29. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 563 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kehitysyhteistyöhön ja lähialueyhteistyöhön käytettyjen ja kotimaasta hankittujen palvelujen ostoihin sisältyvien arvonnalisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arvonnalisäverolain mukaan ministeriöiden kehitysyhteistyötä ja lähi-

alueyhteistyötä varten kotimaasta ostamat palvelut ovat arvonnäköverollisia. Jotta arvonnäköverolla ei rasiteta Suomen kehitysyhteistyötä ja lähialueyhteistyötä arvonnäköveromenot budjetoidaan erikseen.

2012 talousarvio	17 563 000
2011 talousarvio	17 563 000
2010 tilinpäätös	16 221 448

74. Talonrakennukset (siirtomääräraha 3 v)
Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainhallinnon toimitilojen rakennus- ja korjaushankkeisiin.

Määrärahaa saa käyttää myös valtiolle vuokrattujen tilojen peruskorjausluonteisten korjaus- ja muutostöiden maksamiseen.

Momentilta voidaan maksaa myös ennakkomaksuja. Niiden osalta määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2012 talousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	4 000 000
2010 tilinpäätös	5 000 000

10. Kriisinhallinta

Selvitysosa: Suomi on mukana EU:n ja keskeisten kriisinhallintaa toteuttavien kansainvälisten järjestöjen työssä osallistuen toiminnan ja sen edellyttämien valmiuksien kehittämiseen samoin kuin kriisinhallintatehtäviin eri puolilla maailmaa. Kriisinhallintaosallistumista kehitetään sekä sotilaallisessa että siviilikriisinhallinnassa toiminnan painopistealueiden ollessa Afganistan, Libanon, Afrikka ja Kosovo. Tavoitteena on aktiivinen toiminta kansainvälisessä sotilaallisessa kriisinhallinnassa sekä siviilikriisinhallinnassa hallituksen turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon linjausten mukaisesti. Pyrkimyksenä on myös saada lisää suomalaisia merkittäviin siviilikriisinhallinnan johtotehtäviin kansainvälisiin operaatioihin ja järjestöihin.

Sotilaallisiin ja siviilikriisinhallintatehtäviin palkattua henkilöstöä arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 650 henkilöä.

20. Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 56 302 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetussa laissa (211/2006) tarkoitetun kriisinhallintahenkilöstön palkkaus-, päiväraha-, muonaparrannusraha- ja koulutusmenojen sekä valtion eläkemaksun ja kriisinhallintahenkilöstölle palvelusajaksi otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen sekä sotilaallisen kriisinhallintahenkilöstön ryhmätapaturmavakuutusta vastaavien etuuksien maksamiseen ja niistä aiheutuvien hallintokulujen maksamiseen

2) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin

3) kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

4) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden taloudelliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muutoin osallistu.

Käyttösuunnitelma	€
03. Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	260 000
04. Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	4 738 000
05. Yhteiset menot	5 399 000
06. Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	1 069 000
07. YKSOS:n menot (UNMIS-operaatio), Sudan	260 000

07. SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	20 810 000	2) vaalitarkkailijoiden aiheuttamien menojen maksamiseen
09. Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	7 000 000	3) siviilikriisinhallinnan tehtävissä toimivalle henkilöstölle otetun henkilövakuutuksen kustannusten maksamiseen
10. Atalanta-operaation menot	1 284 000	4) siviilikriisinhallinnan projekteihin ja koulutukseen
11. EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	250 000	5) sellaisen rauhanvälittämistoiminnan ja siihen liittyvän kapasiteetin vahvistamiseen, johon Suomi osallistuu, menoihin.
14. Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	14 750 000	Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.
15. EU:n Libyan operaation menot	482 000	
Yhteensä	56 302 000	Käyttösuunnitelma €

Selvitysosa: Operaatioiden määrärahat on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2012. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 500 sotilasta. YK:n maksamat palkkausmenokorvaukset tuloutetaan momentille 12.24.99.

2012 talousarvio	56 302 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	58 332 000
2010 tilinpäätös	47 921 060

21. Siviilihenkilöstön osallistuminen kriisinhallintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 352 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvasta suomalaisesta siviilihenkilöstöstä aiheutuvien erityismenojen ja Suomen siviilikriisinhallintatoiminnasta aiheutuvien muiden menojen maksamiseen

01. Siviilikriisinhallinta	16 652 000
02. Vaalitarkkailijat	300 000
03. Rauhanvälittäminen	400 000
Yhteensä	17 352 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu siviilikriisinhallintatoimintaan osallistuvan 150 asiantuntijan mukaisesti ottaen huomioon ne siviilikriisinhallinnan operaatiot ja tukitoiminnot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan erityisesti Euroopan unionin laajentuvien siviilikriisinhallintatehtävien myötä. Järjestöiltä saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	4
Tasomuutos	-1 000
Yhteensä	-996

2012 talousarvio	17 352 000
2011 III lisätalousarvio	3 000
2011 talousarvio	18 348 000
2010 tilinpäätös	17 499 001

20. Lähialueyhteistyö

Selvitysosa: Lähialueyhteistyötä ohjaavat vuonna 1992 solmittu Suomen ja Venäjän välinen lähialueyhteistyösopimus, hallitusohjelma ja Suomen tavoitteet pohjoisen ulottuvuuden alueella, mukaan lukien Itämeri-yhteistyö ja arktinen yhteistyö. Lähialueyhteistyöllä edistetään

ensisijaisesti ympäristönsuojelua ja ydinturvallisuutta sekä ehkäistään tartuntatautien leviämistä. Lähialueyhteistyötä pyritään toteuttamaan tasavertaisen kumppanuuden pohjalta.

Lähialueyhteistyön ensisijainen kohdealue on Luoteis-Venäjän federaatiopiiri, erityisesti Karjalan tasavalta, Leningradin alue, Murmanskin alue ja Pietari.

Lähialueyhteistyöllä tuetaan lisäksi monenkeskistä yhteistyötä, kuten pohjoisen ulottuvuuden kumppanuuksia, alueneuvostojen hankkeita sekä kansainvälisten rahoituslaitosten ja järjestöjen hankkeita.

Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankki (EBRD) korotti vuonna 2011 peruspääomaansa 10 mrd. eurolla, josta Suomen osuus oli yhteensä 125,18 milj. euroa (12 518 osaketta). Korotuksella ei ollut suoria budjettivaikutuksia, koska maksetun pääoman osuus katettiin pankin varannoista. Vuoden 2011 talousarvion momentille 24.20.67 merkittiin Suomen osuus vaadittaessa maksettavan takuupääoman korotuksesta 112,55 milj. euroa. Pääomankorotuksen jälkeen Suomen osuus EBRD:n pääomasta nousi 375,18 milj. euroon (37 518 osaketta), josta maksettua pääomaa on 78,26 milj. euroa ja vaadittaessa maksettavaa takuupääomaa 296,92 milj. euroa. Takuupääoman korotus on voimassa toistaiseksi, mutta sen peruuttamista on määrä tarkastella ennen viisivuotiskauden päättymistä vuonna 2015.

Suomi on kohdistanut vuosina 2004—2011 lähialueyhteistyön kohdemaihin yhteensä 339,78 milj. euroa. Valtion talousarvion kautta kanavoidun lahja-avun osuus on ollut 193,4 milj. euroa, josta Venäjälle mennyt osuus on ollut 142 milj. euroa.

Lähialueyhteistyöhön tarkoitetut voimavarat vuosina 2004—2011 (milj. euroa)¹⁾

	2004—2010	2011	Yhteensä
Lahja-apu			
Venäjä	126,2	15,8	142,0
Baltia ²⁾	6,8	0,1	6,9
Muut maat/erittelemätön	43,2	1,3	44,5
Lahja-apu yhteensä	176,2	17,2	193,4
Osakepääomamaksatukset			
Suomen osuus EBRD:n osakepääomasta	19,6	-	19,6
FINNFUNDin osakepääomasijoitukset	0,6	-	0,6
Osakepääomamaksatukset yhteensä	20,2	-	20,2
Luotot			
FINNFUND-luotot	6,8	6,8	13,6
Luotot yhteensä	6,8	6,8	13,6
Takuut			
EBRD:n takuupääoma	-	112,6	112,6
Yhteensä	-	112,6	112,6
Yhteensä	203,2	136,6	339,8

¹⁾ Vuonna 1990—2003 yhteistyöhön Keski- ja Itä-Euroopan, Venäjän ja muiden IVY-maiden kanssa osoitettiin lahja-apuun, osakepääomamaksatuksiin, luottoihin ja takuihin yhteensä noin 1,0 mrd. euroa.

²⁾ Sisältää vuosien 2003—2004 sopimuksentekovaltuuksien nojalla tehtävät maksatukset Suomen ja Viron välisiin Kioton mekanismin mukaisiin hankkeisiin.

Lahja-avun jakautuminen pääluokittain 2012 (milj. euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla luvussa 24.20	6,0
Oikeusministeriön hallinnonalalla	0,06
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	0,5
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	0,2
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	0,4
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1,52
Yhteensä	8,86

66. Lähialueyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ensisijaisesti Venäjän Federaatiossa toteutettaviin yhteistyöhankkeisiin

2) vuonna 2004 tai aikaisemmin myönnettyjen valtuuksien nojalla tapahtuviin maksatuksiin Baltian maissa toteutettavissa hankkeissa

3) kansainvälisten rahoituslaitosten yhteydessä toimivien rahastojen tukemiseen

4) kansainvälisissä järjestöissä, rahoituslaitoksissa tai näitä vastaavissa organisaatioissa toimivien asiantuntijoiden rahoittamiseen

5) lähialueyhteistyöhön liittyvien valtion kulusmenojen maksamiseen

6) enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen määräaikaiseen työsopimussuhteeseen lähialueyhteistyön koordinointiin, hankevalmisteluun, arviointiin ja hallintoon sekä sen kehittämiseen liittyviin asiantuntijatehtäviin.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Selvitysosa: Tavoitteena on toteutusvaiheessa olevien hankkeiden loppuunsaattaminen ja siirtyminen uusimuotoiseen yhteistyöhön lähialueyhteistyön kokonaisvaltaiseen evaluointiin tulokset huomioon ottaen. Hallitusohjelman mukaisesti lähialueyhteistyön keskeisiä tavoitteita ovat ydinturvallisuus, ympäristön tilan parantaminen ja tartuntatautien ehkäiseminen. Suomen ja Venäjän välinen säteily- ja ydinturvallisuusyhteistyö rahoitetaan vuodesta 2012 alkaen sosiaali- ja terveysministeriön pääluokasta momentilta 33.02.66.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Ympäristö	4 000 000
Sosiaali- ja terveysala/tartuntatautien ehkäisy	700 000
Kansalaisjärjestömääräraha	320 000
Muut toimialat	980 000
Yhteensä	6 000 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
--	------	------	------	------	---

Lähialueyhteistyövaltuus

Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	673	375	129	129	1 306
--------------------------------------	-----	-----	-----	-----	-------

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2012 talousarvio	6 000 000
	2011 talousarvio	16 000 000
	2010 tilinpäätös	19 500 000

Siirto momentille 33.02.66,

Suomen ja Venäjän välinen säteily- ja ydinturvallisuusyhteistyö

-1 500

Tasomuutos

-8 500

Yhteensä

-10 000

(67.) Suomen osuus Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin osakepääoman korotuksesta 2011 talousarvio —

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

30. Kansainvälinen kehitysyhteistyö

Selvitysosa: Kehityspolitiikka on olennainen osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Suomen kehityspolitiikan päätavoitteita ovat köyhyyden poistaminen, YK:n vuosituhattavoitteiden saavuttaminen sekä kestävä kehityksen edistäminen kumppanimaiden tarpeita ja omistajuutta korostaen. Suomi tukee yhteistyökumppanien omia kehityssuunnitelmia ja pyrkii kohdistamaan toimintaansa toimialoille, joilla Suomen vahvuuksia ja osaamista sekä lisäarvoa ja kokemusta voidaan parhaiten hyödyntää. Suomi edistää kehityspolitiikassaan läpileikkaavasti naisten ja tyttöjen oikeuksia sekä sukupuolten välistä ja yhteiskunnallista tasa-arvoa, helposti syrjäytyvien ryhmien oikeuksia ja osallistumismahdollisuuksia sekä HIV/AIDSin vastaista työtä.

Suomen kehityspolitiikkaa toteutetaan kahdenvälisesti, alueellisesti ja temaattisesti, EU-tasolla, monenkeskisesti, yhteistyössä kansalaisjärjestöjen kanssa sekä humanitaarisena apuna. Kaikki nämä kanavat muodostavat toisiaan täydentävän kokonaisuuden, jonka tuloksena Suomen kehityspolitiikan vaikuttavuus maatasolla syntyy.

Hallitus tavoittelee määrärahakehitystä, jonka puitteissa 0,7 prosentin määrärahataso BKTL:sta voidaan saavuttaa. Vuonna 2012 kehitysyhteistyömäärärahojen tasoksi jäädytetään noin 0,56 % BKTL:sta, mikä merkitsee noin 40 milj. euron menojen kasvua vuodesta 2011 ja ylittää kansainväliset sitoumuksemme.

Hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2013—2015 kehitysyhteistyömenot jäädytetään vuoden 2012 määrärahojen tasolle. Hallituskauden puolivälissä ohjataan päästöoikeuksien huutokaupasta saatuja tuloja ilmastorahoitukseen ja kehitysyhteistyöhön. Tässä yhteydessä tavoitteena on kehitysyhteistyön BKTL-osuuden nousu hallituskaudella. Tavoitteena on annettujen sitoumusten mukaisesti kohdentaa kehitysyhteistyömäärärahojen kasvusta vähintään 50 % Afrikkaan. Lisäksi Suomi on sitoutunut kaikkein köyhimpien maiden (LDC-maat) saaman tuen osuuden säilyttämiseen vähintään 0,15 prosentissa BKTL:sta rahoituksen noustessa kohti 0,7 %. Nämä tavoitteet otetaan huomioon kahdenvälisen ja alueellisen kehitysyhteistyön suunnittelussa ja niiden saavuttamista mitataan säännöllisesti.

Kööpenhaminan ilmastopuitesopimuksen (UNFCCC) 15. osapuolikokouksessa Suomi sitoutui osana EU:n lyhyen aikavälin rahoituslupausta 110 milj. euron osuuteen vuosien 2010—12 aikana. Tämä sitoumus rahoitetaan kasvavista kehitysyhteistyömäärärahoista. Vuoden 2012 talousarvioesitykseen sisältyy noin 41,6 milj. euroa lyhyen aikavälin ilmastorahoitussitoumukseen luetavaa ilmastorahoitusta.

Tuloksellisuus, vaikuttavuus ja johdonmukaisuus

Kehitysyhteistyön vaikuttavuus on tärkein lähtökohta köyhyyden vähentämisessä ja kestävä kehityksen tukemisessa. Suomen kehityspolitiikan tavoitteiden saavuttaminen näkyy muutoksina ja kehityksenä yhteistyömaissa ja maailmanlaajuisesti. Suomen tuki on osa kansainvälisen yhteisön ja kumppanimaan yhteistä panosta ja sillä myötävaikutetaan kehitykseen. Samalla on seurattava sitä, että kehitysvaikutusten saavuttamiselle Suomen tuella on olemassa riittävä mahdollisuus. Suomi osallistuu aktiivisesti kehitystulosten saavuttamisen edellytyksistä käytävään kansainväliseen keskusteluun.

Kehitysyhteistyön tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden edistäminen on keskeistä kehitystavoitteiden saavuttamiseksi. Suomi on sitoutunut Pariisin julistuksen ja sitä tukevan Accran toimintaohjelman periaatteisiin, jotka tähtäävät kehitysyhteistyön toimintatapojen kehittämiseen kehitystulosten vahvistamiseksi.

Suomi osallistuu kansainväliseen tuloksellisuusyhteistyöhön erityisesti OECD:n ja EU:n puitteissa. EU:ssa Suomi pyrkii ohjaamaan aktiivisella kokousvaikuttamisella tuloksellisuuden sisältötyötä sellaisiin aihealueisiin, joilla EU:lla on lisäarvoa maatason tuloksellisuuden edistämiseksi. Johtokuntatyöskentelyssä ja muussa vaikuttamistoiminnassaan Suomi yhdessä muiden samanmielisten maiden kanssa pyrkii aktiivisesti edistämään YK-järjestelmän uudistamista ja YK-järjestöjen sekä Maailmanpankin ja alueellisten kehityspankkien toiminnan tehokkuutta.

Kansallisella tasolla ulkoasiainministeriö tekee jatkuvaa kehittämistyötä Suomen kehitysyhteistyön tuloksellisuuden vahvistamiseksi, mm. tarkentamalla ohjeistoja sekä järjestämällä koulutusta. Kansallisessa toimintatapojen kehittämistyössä keskitytään vahvistamaan hanke- ja ohjelmayhteistyön tuloksellisuutta maatasolla. Suomen prioriteetteja ovat kumppanimaiden omien hallintojärjestelmien käytön edistäminen, kehitysrahoituksen ennakoitavuuden parantaminen sekä avunantajien välisen työnjaon kehittäminen.

Köyhyyden vähentäminen ja kestävä kehityksen edistäminen ovat moniulotteisia haasteita, eikä kehityksen eri ulottuvuuksiin vaikuttamiselle ole olemassa luotettavia ja yksiselitteisiä mittareita. Kattava tavoitteiden asettaminen ja edistymisen seuranta edellyttävät sekä määrällisen että laadullisen tiedon monipuolista hyödyntämistä ja analyttistä arviointia. Suomen kehitysyhteistyön seuranta toteutetaan sekä ulkoasiainministeriössä että kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.

Ulkoasiainministeriön alueosastoilla on keskeinen vastuu omien hankkeidensa ja ohjelmiansa evaluoinnista ja tarkastuksesta. Kehityspoliitikasta ja kehitysyhteistyöstä vastaavan alivaltiosihteerin alaisuudessa toimiva kehitysyhteistyön evaluointi toimeenpanee laajojen kokonaisuuksien evaluointeja. Evaluoinneissa Suomi noudattaa OECD:n kehitysapukomitea DAC:n periaatteita.

Kansallisessa seurannassa eduskunnan merkitys on keskeinen. Ulkoasiainministeriö toimittaa eduskunnalle vuosittain kehityspoliittikkaa ja -yhteistyötä koskevan kertomuksen, jossa raportoidaan toteutuneesta toiminnasta ja esitetään tulevaisuuteen suuntaavia tavoitteita.

Kansainvälisellä tasolla kehitysyhteistyön seuranta ja raportointi tapahtuu pääosin OECD:n kehitysapukomitea DAC:issa. OECD/DAC:ilta Suomi saa palautetta kehitysapukomitean suorittamista maatutkinnoista sekä Suomen edistymisestä Pariisin julistuksen toimeenpanossa maatasolla. DAC-raportoinnissa seurataan myös kehityspoliittikan läpileikkaavia teemoja koskevien politiikkatavoitteiden toteutumista. Suomi on sitoutunut YK:n vuosittuhtavoitteiden edistymisen seurantaan, joka perustuu maakohtaisesti kerättyyn seurantatietoon.

Kehityspoliittinen johdonmukaisuus toteutuu, kun kaikkien köyhyyden poistamisen ja kestävä kehityksen kannalta merkittävien politiikka-alojen linjaukset ja toiminta tukevat kansainvälisten kehitystavoitteiden saavuttamista. Periaate merkitsee velvollisuuksia myös teollistuneille maille (mm. kauppa-, maatalous- ja ilmastopoliittikka, kestävät tuotanto- ja kulutustavat). Kehityspoliittisen johdonmukaisuuden toteutumista seurataan muun muassa Commitment to Development Indexin avulla, joka arvioi kehitysyhteistyön määrää ja laatua, kauppaa ja investointeja, maahanmuutto-, ympäristö-, turvallisuus- ja teknologiapolitiikkaa.

OECD/DAC:in tilastoinnissa seurataan ilmasto- ja ympäristöalalla laadullisilla mittareilla (*Rio marker*) koskien ilmastomuutoksen hillintää (*mitigaatio*) ja ilmastomuutokseen sopeutumista (*adaptaatio*). Ilmastomuutoksen hillintään tähtäävien hankkeiden tavoitteena on vähentää hiilidioksidipäästöjä. Ilmastomuutokseen sopeutumista edistävillä hankkeilla parannetaan maiden edellytyksiä mukautua ilmastomuutoksen aiheuttamiin negatiivisiin vaikutuksiin. Näitä mittareilla annetaan hankkeille sen mukaan, ovatko ne hankkeen päätavoite tai merkittävä osatavoite.

Päätavoitteella tarkoitetaan sitä, että hanke ei toteudu lainkaan, jos tavoite jätetään pois. Osatavoite on kirjattu hankedokumenttiin yhdeksi hankkeen tavoitteeksi. Suomi hyödyntää ilmasto-hankkeiden suunnittelussa ja seurannassa näitä markkereita.

Suomi suuntaa tukensa erityisesti niille monenkeskisille toimijoille, joiden painoarvo ja toiminnan lisäarvo köyhyyden vähentämisessä ja kestävä kehityksen edistämässä on laajalti tunnustettu sekä avunantajayhteisössä että kehitysmaissa. Arvioinnissa Suomi on hyödyntänyt mm. OECD DAC:in, MOPAN-verkoston (Multilateral Organizations Performance Assessment Network) ja Pariisin julistuksen toimeenpanon seurantamekanismin tuottamaa aineistoa monenkeskisten organisaatioiden tuloksellisuudesta samoin kuin organisaatioiden sisäisten arviointien tuloksia. Suomi on aktiivisesti osallistunut monenkeskisten organisaatioiden arviointiprosesseihin.

Julkisen kehitysavun määrärahat ja maksatukset (milj. euroa) sekä maksatusten %-osuus BKTL:sta

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Määrärahat yhteensä	545,6	600,1	670,8	746,1	830,4	915,6	965,6	1 073,8
Maksatukset	547,3	721,8	658,6	711,1	789,7	923,6	1 007,6	
%-osuus BKTL:sta	0,36	0,46	0,39	0,40	0,43	0,54	0,55	

Valtion kehitysyhteistyöhön kohdistettavat määrärahat vuonna 2012 hallinnonaloitain (1 000 euroa)

Ulkoasiainministeriön hallinnonalalla momentilla 24.30.66	882 984
Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muilla momenteilla	96 751
Sisäasiainministeriön hallinnonalalla	34 818
Puolustusministeriön hallinnonalalla	2 760
Valtiovarainministeriön hallinnonalalla	100 460
Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla	1 922
Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalalla	235
Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla	1 206
Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla	1 270
Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla	1 385
Ympäristöministeriön hallinnonalalla	190
Yhteensä	1 123 981

50. Valtionapu Teollisen yhteistyön rahasto Oy:lle

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Valtuus

Valtioneuvosto voi Teollisen yhteistyön rahasto Oy:stä annetun lain (291/1979) 3 §:n 4 momentin ja 3 a ja b §:n nojalla antaa määräämillään ehdoilla yhtiölle sitoumuksia siitä, että valtio korvaa yhtiölle sen luotonanto- ja takaustoiminnassa mahdollisesti syntyneitä tappioita sekä osake- ja osuussijoitusten menetyksiä ja arvonalennuksia ja valtio maksaa yhtiön ottamasta muusta kuin euromääräisestä lainasta mahdollisesti aiheutuvan kurssitappion. Sitoumuksia saa antaa siten, että niiden piiriin

kuuluvien maksettujen luottojen, osake- ja osuussijoitusten ja takausten yhteinen pääomamäärä saa olla vasta-arvoltaan enintään 168 187 926 euroa ja nostettujen muiden kuin euromääräisten lainojen yhteinen pääoma enintään 100 000 000 euroa.

2012 talousarvio	—
2011 talousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

66. Varsinainen kehitysyhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 887 284 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) käyttösuunnitelmassa yksilöidyistä käytötarkoituksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kehitysyhteistyöhallinnon menojen maksamiseen, kun ne aiheutuvat henkilökunnan koulutuksesta, kohdemaihin, kohdemaissa ja niitä käsitteleviin kansainvälisiin hallitusten välisiin järjestöihin ja rahoituslaitoksiin sekä Euroopan unioniin tehtävistä kehitysyhteistyöhallinnon virkamatoista, toimistoautomaattikan hankinnasta sekä kehitysyhteistyöhankkeisiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamisesta

3) humanitaariseen apuun, johon tarkoitettu ja määrärahoja voidaan käyttää muiden kuin kehitysmaiden avustamiseen vain poikkeuksellisen laajan humanitaarisen kriisin niin edellyttäessä kyseisen maan apupyynnön pohjautuen ja vain mikäli valtioneuvosto niin päättää

4) ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA), Pohjoismaisen kehitysrahaston (NDF), Norjan ulkoministeriön, Luxemburgin ulkoministeriön ja Saksan kehitysyhteistyöviraston (GIZ) yhteistoimintahankkeiden menojen maksamiseen.

Momentin määrärahoista veloitetaan valtion virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitetuista kehitysyhteistyötehtävistä virastolle tai laitokselle aiheutuvat kustannukset.

Momentilta voidaan myöntää valtionavustusta.

Käyttösuunnitelma	€
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	290 090 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö ¹⁾	254 924 000
3. Euroopan kehitysrahasto	58 876 000
4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	57 733 000
5. Humanitaarinen apu	91 000 000
6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	8 561 000

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	2 600 000
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	106 000 000
9. Korkotuki-instrumentti	17 500 000
Yhteensä	887 284 000

¹⁾ Sisältää 500 000 euroa ministeriön ja Itävallan kehitysyhteistyöviraston (ADA) yhteistoimintahankkeiden menoja, 2 000 000 euroa ministeriön ja Pohjoismaisen kehitysrahaston (NDF) yhteistoimintahankkeen menoja, 1 100 000 euroa ministeriön ja Norjan ulkoministeriön yhteistoimintahankkeen menoja, 500 000 euroa ministeriön ja Luxemburgin ulkoministeriön yhteistoimintahankkeen menoja sekä 200 000 euroa ministeriön ja Saksan kehitysyhteistyöviraston (GIZ) yhteistoimintahankkeen menoja.

Valtuus

Vuoden 2012 aikana saa tehdä uusia kehitysyhteistyösopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 505 342 000 euroa ja hyväksyä enintään 115 000 000 euron arvosta Finnveran takaamia korkotukiluottoja, joille voidaan myöntää enintään 40 000 000 euroa korkotukea.

Myöntö- ja sopimusvaltuuksien jakautuminen	€
1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö	86 897 000
2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö	201 773 000
3. Euroopan kehitysrahasto	-
4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteistyö	47 610 000
5. Humanitaarinen apu	-
6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus	6 000 000
7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus	-
8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön palvelukeskukselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle	123 062 000
9. Korkotuki-instrumentti	40 000 000
Yhteensä	505 342 000

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)**

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Kehitysyhteistyövaltuus						
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	698 813	609 620	434 289	264 188	468 770	2 475 680
Vuoden 2012 sitoumukset	-	107 521	125 899	192 822	79 100	505 342
Menot yhteensä	698 813	717 141	560 188	457 010	547 870	2 981 022

1. Monenkeskinen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 290 090 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä 86 897 000 euroa.

Tuki kohdennetaan YK:n alaisille järjestöille, ohjelmille ja rahastoille, kansainvälisille ja alueellisille kehitysrahoituslaitoksille yleisavustuksina, jäsenmaksuina ja maksuosuuksina, kumppanuushankkeisiin ja temaattisena tukena.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

YK-järjestöt	113 192
YK:n kehitysohjelma (UNDP)	20 000
YK:n lastenrahasto (UNICEF)	17 000
YK:n väestörahasto (UNFPA)	29 000
Muut	47 192

Maailmanpankkiryhmä	64 179
Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	53 060
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	8 609
Muut	3 050

Alueelliset kehitysrahoituslaitokset	43 241
Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	35 731
Aasian kehityspankki (ADB) ja Aasian kehitysrahasto (AfDF)	7 050
Latinalaisen Amerikan kehityspankin (IDB), pääomankorotus	460

Muut monenkeskiset järjestöt

Maailmanlaajuinen ympäristörahasto (GEF)	13 650
Muut	15 288

Jakamaton**Yhteensä****Myöntö- ja sopimusvaltuuksien arvioitu käyttö (1 000 euroa)**

YK-järjestöt	33 000
Muut	33 000

Maailmanpankkiryhmä

Kansainvälinen kehitysjärjestö (IDA)	-
Velkahelpotusohjelmat (HIPC, MDRI)	15 000
Maailmanpankkiryhmän kumppanuusohjelmat	4 500

Alueelliset kehitysrahoituslaitokset

Afrikan kehityspankki (AfDB) ja Afrikan kehitysrahasto (AfDF)	10 397
Aasian kehityspankki (ADB) ja Aasian kehitysrahasto (AfDF)	24 000

Muut monenkeskiset järjestöt

Jakamaton	-
Yhteensä	86 897

2. Maa- ja aluekohtainen kehitysyhteistyö

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 254 924 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä 201 773 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)			
Afriikka ja Lähi-itä	171 300	Länsi-Balkan	3 250
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	117 060	Länsi-Balkan	2 400
Etiopia	21 000	Paikallinen yhteistyö	850
Kenia	15 600	Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	9 100
Tansania	29 100	Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	6 700
Mosambik	28 600	Paikallinen yhteistyö	2 400
Sambia	22 760	Jakamaton	2 774
Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	16 100	Yhteensä	254 924
Sudan	8 000		
Palestiinalaisalueet	8 100	Myöntö- ja sopimusvaltuuksien arvioitu käyttö	
Afrikan alueellinen ja temaattinen yhteistyö	30 390	(1 000 euroa)	
Lähi-Itä ja Pohjois-Afriikka	5 900	Afriikka ja Lähi-itä	159 710
Itä- ja Länsi-Afriikka	7 750	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	87 410
Eteläinen Afrikka	16 740	Etiopia	20 000
Paikallinen yhteistyö	7 450	Kenia	12 000
Lähi-Itä ja Pohjois-Afriikka	1 000	Tansania	20 000
Itä- ja Länsi-Afriikka	2 550	Mosambik	20 000
Eteläinen Afrikka	3 900	Sambia	15 410
Yhteistoimintahanke ADAn osuus	300	Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	5 000
Aasia	52 720	Sudan	-
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	22 862	Palestiinalaisalueet	5 000
Nepal	13 300	Afrikan alueellinen ja temaattinen yhteistyö	67 300
Vietnam	9 562	Lähi-itä ja Pohjois-Afriikka	10 300
Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	13 000	Itä- ja Länsi-Afriikka	22 500
Afganistan	13 000	Eteläinen Afrikka	34 500
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	11 938	Paikallinen yhteistyö	-
Mekongin alueellinen ja temaattinen yhteistyö	6 535	Aasia	28 573
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	5 403	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	13 313
Paikallinen yhteistyö	2 920	Nepal	8 600
Yhteistoimintahanke NDF:n osuus	2 000	Vietnam	4 713
Latinalainen Amerikka	15 780	Väkivaltaisista kriiseistä toipuvat maat	4 000
Pitkäaikaiset yhteistyömaat	5 000	Afganistan	4 000
Nicaragua	5 000	Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	11 260
Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	7 310	Mekongin alueellinen ja temaattinen yhteistyö	3 760
Andien alueellinen yhteistyö	4 000	Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	7 500
Keski-Amerikan alueellinen yhteistyö	2 950	Paikallinen yhteistyö	-
Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	1 360	Latinalainen Amerikka	9 040
Paikallinen yhteistyö	1 470	Pitkäaikaiset yhteistyömaat	250
Yhteistoimintahankkeet		Nicaragua	250
Norjan ulkoministeriön osuus	1 100	Alueellinen ja temaattinen yhteistyö	8 790
ADAn osuus	200	Andien alueellinen yhteistyö	2 580
Luxemburgin ulkoministeriön osuus	500	Keski-Amerikan alueellinen yhteistyö	6 210
Saksan kehitysyhteistyöviraston (GIZ) osuus	200	Muu alueellinen ja temaattinen yhteistyö	-
		Paikallinen yhteistyö	-

Länsi-Balkan	4 000
Länsi-Balkan	4 000
Paikallinen yhteistyö	-
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	450
Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia	450
Paikallinen yhteistyö	-
Jakamaton	-
Yhteensä	201 773

Maa- ja aluekohtaisen kehitysyhteistyön läh-
tökohtana ovat yhteistyökumppanien kehitys-
suunnitelmat ja köyhydenvähentämisstrategi-
at. Suomen tuki kohdistetaan kehityspoliittisen
ohjelman painopisteiden mukaisesti tavoitteena
köyhyyden poistaminen ja taloudellisesti,
yhteiskunnallisesti ja luonnontaloudellisesti
kestävän kehityksen edistäminen käyttämällä
eri yhteistyömuotoja monipuolisesti ja toisiaan
täydentäen. Tukea kohdennetaan väkivaltaisista
kriiseistä toipuville yhteistyömaille, joiden
tuen tarve on äkillisesti kasvanut. Tukea ohja-
taan myös määräaikaikaisille yhteistyömaille
sekä alueelliseen yhteistyöhön. Käyttösuunni-
telmakohdalle osoitettuja määrärahoja voidaan
käyttää myös edustustoissa paikallisen yhteis-
työn hankkeisiin.

3. Euroopan kehitysrahasto

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja
58 876 000 euroa.

Tuki kohdennetaan EU:n ja AKT-maiden
(Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren -maiden)
väliseen kehitys- ja muuhun yhteistyöhön Euro-
oppalaisen kehityspoliittisen konsensuksen
ja Cotonou-kumppanuussopimuksen linjaus-
ten mukaisesti. Cotonoun sopimukseen perus-
tuva kehitys- ja muu yhteistyö rahoitetaan Euro-
opan Kehitysrahastosta (European Develop-
ment Fund, EKR).

4. Maittain kohdentamaton kehitysyhteis- työ

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja
57 733 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopi-
musvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille
yhteensä 47 610 000 euroa.

Tukea ohjataan kehityspoliittisen ohjelman
painopisteiden mukaisesti ennen muuta kestä-

vän kehityksen edistämiseksi, myös uusiin toi-
mintatapoihin ja instituutioihin. Tukea koh-
dennetaan YK:n alaisten järjestöjen, ohjelmien
ja rahastojen sekä kehitysrahoituslaitosten
alaisiin temaattisiin ohjelmiin. Tukea kohden-
netaan myös humanitaariseen miinatoimintaan
ja aloitteisiin, joilla parannetaan yleismaail-
mallista valmiutta reagoida luonnonkatastro-
feihin kehitysmaissa. Käyttösuunnitelmakoh-
dalla voidaan myöntää harkinnanvaraista tu-
kea DEMO ry:n harjoittamaan kehitysmaiden
demokratiakehitystä edistävään toimintaan
enintään 500 000 euroa. Käyttösuunnitelma-
kohtaan sisällytettyjä liikekumppanuusohjel-
man määrärahoja saa käyttää myös taloudellista,
teollista ja teknologista yhteistyötä kehitys-
maiden kanssa koskevista päätöksistä
aiheutuviin menoihin.

5. Humanitaarinen apu

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja
91 000 000 euroa.

Tuki kohdennetaan tarvelähtöisesti katastrofi-
en, kriisien ja aseellisten konfliktien uhreille
puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja humaanis-
uuden periaatteita noudattaen. Humanitaarisen
avun tavoitteena on ihmishenkien pelastaminen,
ihmisten hädän lievittäminen ja kaikkein
heikoimmassa asemassa olevien auttaminen.
Humanitaarinen apu ohjataan kansainvälisten
ja kotimaisten humanitaaristen avustusjärjestöjen
kautta.

Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös
keskeisten kansainvälisten humanitaaristen
järjestöjen yleisavustukset: YK:n pakolaisjär-
jestö (UNHCR), YK:n Palestiinan pakolaisten
avustusjärjestö (UNRWA), YK:n humanitaarisen
avun koordinaatioyksikkö (OCHA) ja YK:n
kansainvälinen strategia tuhojen vähentämiseksi
(UNISDR). Edellä mainituille järjestöille
esitetään myös myöntö- ja sopimusvaltuuksia.
Humanitaarisesta avusta rahoitetaan myös YK:n
keskitettyä hätäapurahastoa (CERF) ja Punaisen
Ristin Kansainvälisen Komitean (ICRC) yleisavustukset.

Humanitaarisen avun tuloksellisuutta seurataan
humanitaarista apua antavien avustusjärjestöjen
omien tuloksellisuutta arvioivien tunnuslukujen
avulla.

6. Kehitysyhteistyön suunnittelu ja tukitoiminnot sekä kehityspoliittinen tiedotus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 8 561 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä 6 000 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan seuraaviin käyttö-tarkoituksiin: kehityspoliittinen suunnittelu- ja tutkimustoiminta, kehitysyhteistyön henkilöstön koulutus- ja valmennustoiminta, kehitysviestintä ja kehityskasvatus, vapaaehtoisrahoitus OECD:n kehitysapukomitean alaiseen työhön sekä kehitysyhteistyön tietojärjestelmien ja muun kehitysyhteistyöhallinnon kehittämiseen.

7. Kehitysyhteistyön evaluointi ja sisäinen tarkastus

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 2 600 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan kehitysyhteistyön sisällön, laadun ja hallinnollisten toimintatapojen sekä varainkäytön tehokkuuden ja tarkoituksenmukaisuuden vahvistamiseksi.

8. Tuki kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyölle, Kehitysyhteistyön palvelukukkselle (KePa) ja kehitysyhteistyötiedotukselle

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 106 000 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä 123 062 000 euroa.

Tuesta enintään 70 % kohdennetaan kumppanuusjärjestöjen kautta ja loput muiden kansalaisjärjestöjen kautta. Tuki kehitysyhteistyötiedotukselle on tarkoitettu kansalaisjärjestöjen Suomessa tapahtuvaan viestintään ja kehityskasvatukseen. Lisäksi tukea voidaan myöntää kansainvälisille kansalaisjärjestöille (INGOt) ja EU-rahoitteisten hankkeiden kansallisiin osuuksiin. Suomen Unicefille, Suomen UN Women'ille ja Suomen Pakolaisavulle voidaan myöntää harkinnanvaraista tukea niiden kotimaassa harjoittamaan toimintaan enintään yhteensä 700 000 euroa vuonna 2012.

Kumppanijärjestöjen toiminnan tuloksellisuutta seurataan järjestöjen kehittämien vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta arvioivien tun-

nuslukujen pohjalta. Järjestöt raportoivat avun tuloksista ja tuotoksista. Kehitysyhteistyötuen käytön oikeellisuuden ja tuloksellisuuden seuranta perustuu vakiintuneisiin kansalaisjärjestöjen ja ministeriön välillä sovittuihin laadunvarmistuskäytäntöihin.

9. Korkotuki-instrumentti

Käyttökohteeseen ehdotetaan määrärahoja 17 500 000 euroa sekä uusia myöntö- ja sopimusvaltuuksia vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä 40 000 000 euroa. Lisäksi ehdotetaan, että uusia korkotukiluottoja saa vuonna 2012 hyväksyä enintään 115 000 000 euroa.

Korkotuen osuuden arvioidaan olevan yhteensä enintään 40 000 000 euroa.

Määrärahat kohdennetaan tukemaan kehitysmaiden taloudellista ja sosiaalista kehitystä OECD:n vientiluottoja ja korkotukiluottoja koskevan ns. konsensussopimuksen mukaisesti. Kehitysmaihin myönnettävistä korkotukiluotoista on säädetty Suomen laissa (1114/2000).

Ulkoasiainministeriö on päättänyt ottaa käyttöön korkotukiluottojen lahja-asteen laskennassa sekaluottomallin, jossa OECD:n vientiluottokonsensuksen periaatteissa vaatima 35 % lahja-aste saavutetaan käyttämällä lahja-avun ja korkotuen yhdistelmää. Malli toteutetaan teknisenä muutoksena lahja-asteen laskennassa eikä korkotuki-instrumenttia tässä yhteydessä muilta osin muuteta tai laajenneta.

Määrärahaa käytetään myös myönnettyjen luottojen käytön seurantaan ja valvontaan sekä uusien hanke-esitysten valmisteluun ja arviointiin sekä hankkeisiin liittyvään teknisen avun tukemiseen.

Yhteistoimintahankkeista saatavat tulot on merkitty momentille 12.24.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 24.90.66,	
ODA-kelpoinen UNIDOn jäsenmaksu	630
Yhteistoimintahankkeiden menot	4 300
Tasomuutos	38 106
Yhteensä	43 036

2012 talousarvio	887 284 000	Määrärahaa saa käyttää Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) uusien osakkeiden merkitsemisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.
2011 III lisätalousarvio	1 675 000	
2011 talousarvio	844 248 000	
2010 tilinpäätös	743 596 000	

88. *Finnfundin (Teollisen yhteistyön rahasto Oy) pääoman korottaminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

2012 talousarvio	10 000 000
2011 talousarvio	15 000 000
2010 tilinpäätös	14 999 950

90. Ulkoasiainministeriön hallinnonalan muut menot

Selvitysosa:

Kiotoon joustomekanismit

Tavoitteena on vahvistaa Suomen toimintaa kansainvälisessä ympäristöpolitiikassa, mihin pyritään mm. toteuttamalla Kiotoon pöytäkirjan joustomekanismeja kehitys- ja muissa maissa. Ulkoasiainministeriö huolehtii ns. puhtaan kehityksen mekanismin kautta hankittavista päästövähennismistä hallituksen energia- ja ilmastopoliittisen strategian mukaisesti.

50. *Eräät valtionavut* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille yhteisöille.

Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotukseen varatusta määrärahasta osoitetaan Eurooppalainen Suomi ry:lle 249 000 euroa ja Vaihtoehto EU:lle Tiedotuskeskus ry:lle 51 000 euroa.

Käyttösuunnitelma	€
Kansalaisjärjestöjen Eurooppa-tiedotus	515 000
Suomen YK-liitto	315 000
Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	80 000
Saamelaisneuvosto	75 000
Etyj:n toimintaa tukevat järjestöt sekä ihmisoikeusjärjestöt	45 000
SPR:n kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja Geneven sopimusten tunnetuksi tekeminen Suomessa	65 000
Kansalaisjärjestöjen konfliktinehkäisyverkosto KATU	100 000
Suomen Atlantti-seura	100 000

Crisis Management Initiative ry	450 000
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat järjestöt	35 000
Yhteensä	1 780 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen toimikunta Euroopan turvallisuuden edistämiseksi	-30
Suomen Atlantti-seura	-30
Muut kansainvälistä toimintaa harjoittavat järjestöt	20
Kuurojen liitto	-50
Yhteensä	-90

2012 talousarvio	1 780 000
2011 talousarvio	1 870 000
2010 tilinpäätös	1 823 559

51. *Hädänalaisten avustaminen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 39 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) konsulipalvelulain mukaan hädänalaises-
sa asemassa olevien henkilöiden kotiuttami-
sesta ja avustamisesta aiheutuvien menojen
maksamiseen

2) edellisistä aiheutuviin tileistä poistoihin

3) avustuksien maksamiseen ulkomailla.

2012 talousarvio	39 000
2011 talousarvio	39 000
2010 tilinpäätös	32 578

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 83 778 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ulkoasiainministeri-
ön toimialaan liittyvien järjestöjen jäsenmak-
sujen ja vapaaehtoisten rahoitusavustusten
maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Maksuosuus Pohjoismaiden ministeri- neuvoston talousarvioon	23 331 000
Maksuosuus YK:n talousarvioon	10 127 000
Maksuosuus YK:n rauhanturva- joukoille	29 424 000
Maksuosuus YK:n päämajan perus- korjaukseen (CMP)	1 437 000
Maksuosuudet muille YK:n alaisille järjestöille ja rahastoille	2 724 000
Kemiallisen aseiden kieltojärjestön jäsenmaksu (OPCW)	385 000
Euroopan Neuvoston jäsenmaksut	3 550 000
OECD:n jäsenmaksu	2 252 000
WTO:n jäsenmaksu	1 050 000
Maksuosuudet Etyj:n talousarvioihin	3 885 000
Ydinkoekieltosopimus; Suomen maksuosuus valmistelu- komitean kustannuksista	407 000
Muut jäsenmaksut	5 206 000
Yhteensä	83 778 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 24.30.66, UNIDOn	
ODA-kelpoinen jäsenmaksu	-630
Euroopan neuvoston jäsenmaksut	172
OECD:n jäsenmaksu	114
WTO:n jäsenmaksu	203
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-280
Valuuttakurssivaikutus	-6 569
Yhteensä	-6 990

2012 talousarvio	83 778 000
2011 talousarvio	90 768 000
2010 tilinpäätös	101 511 000

67. Kansainvälisen ilmastopoliittisen alai-
sen yhteistyön menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisen ilmastopoliittisen alai-
seen yhteistyöhön kehitysmaiden kanssa

2) Suomen Kioton joustomekanismeja kos-
kevan koeohjelman ja sen hankkeiden kustan-
nuksiin.

Valtuus

Vuoden 2012 aikana saa tehdä yhteistyötä
koskevia sopimuksia ja antaa sitoumuksia,
joista aiheutuu menoja vuoden 2012 jälkeisille
vuosille yhteensä enintään 500 000 euron ar-
vosta.

Selvitysosa: Energia- ja ilmastopoliit-
tisen strategian mukaisesti ulkoasiainministe-
riö huolehtii ns. puhtaan mekanismin kautta
hankittavista päästövähennyksistä. Koeohjel-
man kustannusten osalta määrärahat osoitetaan
ulkoasiainministeriölle. Koeohjelman kustan-
nuksiin kuuluu myös eräitä ns. yhteistoteutus-
hankkeisiin kuuluvia kustannuksia.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Sopimusvaltuus						
Ennen vuotta 2011 tehdyt sitoumukset	55	255	200	100	287	897
Vuoden 2011 sitoumukset	-	100	100	100	200	500
Menot yhteensä	55	355	300	200	487	1 397

2012 talousarvio	500 000	välisten laskennallisten kurssierojen kattami- seen 2) muiden valuuttamääräisten ulkomaisten maksujen laskennallisten kurssierojen kattami- seen.
2011 talousarvio	500 000	
2010 tilinpäätös	500 000	

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkoasiainministeriön vahvistamien tili-
kurssien ja pankkien virallisten päivänkurssien

2012 talousarvio	1 000 000
2011 talousarvio	1 000 000
2010 tilinpäätös	323 008

Pääluokka 25

OIKEUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Yhteiskunnallinen kehitys heijastuu oikeusministeriön hallinnonalaan oikeusjärjestelmän moninaistumisena ja kansainvälistymisenä. Toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien merkitys kasvaa. Samaan aikaan kuitenkin julkisen talouden niukkuus asettaa rajat oikeusvaltion kehittämislle.

Oikeuslaitoksen tehtävä yhteiskunnan toimivuuden ja yhteiskuntarauhan ylläpitäjänä on oikeusvaltion kulmakivi. Laadukas ja tehokas oikeuslaitos lisää turvallisuutta ja hyvinvointia sekä yhteiskunnan kilpailukykyä ja hallinnon toimivuutta. Se myös säästää kustannuksia muilla hallinnonaloilla ja edistää yhteiskunnan taloudellista toimivuutta.

Oikeussääntelyn monimutkaistuminen, oikeuslähteiden perustan laajeneminen ja syvällistä osaamista vaativien asioiden lisääntyminen asettavat entistä korkeampia osaamis- ja laatuvaatimuksia niille, jotka työskentelevät myös oikeusministeriön hallinnonalalla. Kokeneen henkilöstön korvaaminen suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle ei tule olemaan helppoa. Yhdenvertaisen oikeusturvan takaaminen ja voimavarojen niukkuus edellyttävät tuomioistuin- ja oikeusapuverkoston kehittämistä edelleen samoin kuin voimavarojen entistä selvempää kohdentamista hallinnonalan ydintehtäviin. Tietotekniikan kehitys antaa mahdollisuuden kehittää sähköisiä oikeuspalveluja.

Koettu taloudellinen taantuma lisää edelleen yleisiin tuomioistuihin saapuvien velkomus- ja insolvenssiasioden määrää. Yleisten tuomioistuinten voimavaroja sitoo myös huomattavan laajojen riita- ja rikosasioden käsittely eri oikeusasteissa.

Hallinto-oikeuksissa taantuma näkyy viiveellä sosiaali-, terveys- ja toimeentuloasioiden määrän kasvuna. Myös ulkomaalaisasioiden ja veroasioiden määrän arvioidaan edelleen kasvavan. Ratkaisujen viipyminen hallintotuomioistuimissa käsiteltävissä asioissa aiheuttaa paitsi haittaa asianosaisille ja välittömiä kustannusvaikutuksia muilla hallinnonaloilla myös välillisiä vaikutuksia kansantalouteen, kuten työllisyyteen ja verotuloihin. Merkittäviä kustannuksia syntyy esimerkiksi julkisia hankintoja, ulkomaalaisasioita, maankäytön suunnittelua, rakentamista ja liikenneyhteyksiä sekä ympäristölupia koskevien ratkaisujen viipymisestä.

Kotitalouksien velkaantumistaso on noussut voimakkaasti viimeisen kymmenen vuoden aikana ja ylittää edellisen laman tason. Suuri osa kotitalouksien veloista on asuntoluottoja, mutta myös eri lähteistä otettuja kuluttajaluottoja. Velallisten ja ulosottoon saapuvien asioiden sekä konkursien määrä on edelleen suuri.

Suomen rikollisuustilanne on pysynyt viime vuosina melko vakaana, ja tilastoitujen rikosten kokonaismäärä on 2000-luvun alkuvuosista hieman vähentynyt. Vuonna 2010 selkeää kasvua oli poliisin tietoon tullessa huumausainerikollisuudessa. Myös törkeät varkaudet lisääntyivät. Kokonaaisuudessaan omaisuusrikokset ovat kuitenkin selvästi vähentyneet 2000-luvulla. Vuonna

2010 erityisen voimakkaasti vähentyivät rattijuopumukset. Poliisin tietoon tullut pahoinpitelyrikollisuus on pysynyt kutakuinkin samalla tasolla viime vuosina. Muutokset eri rikoslajien tilastoluvuissa johtuvat sekä rikollisuuden todellisista muutoksista että siitä, miten aktiivisesti rikosten uhrin ilmoittavat rikoksista poliisille. Ilmitulleiden rikosten määrään vaikuttavat myös viranomaisvalvonnan suuntaaminen ja tehokkuus. Hallitusohjelmaan kirjatun tavoitteen mukainen lisäpanostus harmaan talouden torjuntaan kasvattaa syyttäjien ja tuomioistuinten käsiteltäviksi tulevien vaativien talousrikosten määrää ja edellyttää henkilöstölisäyksiä.

Suomessa kaikkien rikosten väkilukuun suhteutettu määrä on kansainvälisesti vertaillen alhainen. Henkirikollisuuden taso on Suomessa sen sijaan Euroopan unionin kuudenneksi korkein ja myös kaikkien Euroopan maiden keskiarvoa korkeampi. Trendi on kuitenkin ollut laskeva viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Kansallisten uhritutkimusten mukaan väkivaltaa kokeneiden osuus väestöstä on pysynyt melko vakaana viimeiset parikymmentä vuotta. Uusimman tutkimuksen mukaan noin kaksitoista sadasta suomalaisesta joutui väkivallan tai uhkailun kohteeksi vuonna 2009. Eri väkivallan tyypeistä ainoastaan työpaikkaväkivalta lisääntyi vuosina 1993–2009. Tämä koskee etenkin palveluammateissa sekä terveyden- ja sairaanhoidon ammateissa työskenteleviä naisia. Sen sijaan sekä miesten että naisten kokemukset katuväkivallasta ovat vuonna 2009 tehdyn uhritutkimuksen mukaan puolittuneet 1980-luvun alkuun verrattuna. Uusimmat kyselytutkimukset osoittavat, että miehet kokivat nykyisen kumppanin tekemää väkivaltaa yhtä usein kuin naiset, mutta entisen kumppanin tekemää väkivaltaa naiset kokivat kaksi kertaa useammin kuin miehet. Naisiin kohdistuva väkivalta on myös vakavampaa, sillä naisille aiheutui parisuhdeväkivallasta fyysisiä vammoja ja psyykkisiä seurauksia useammin kuin miehille.

Väkivallasta ilmoitetaan entistä useammin poliisille. Tässä suhteessa kasvu on ollut melko tasaista viimeisten 25 vuoden aikana lukuun ottamatta vuotta 2009, jolloin väkivallasta ilmoitettiin kuitenkin harvemmin kuin edellisenä mittausajankohtana vuonna 2006. Eniten väkivaltaa kokevat nuoret, ja suuri osa uhrikokemuksista kasautuu pienelle osalle nuorista. Lasten kokema kuritusväkivalta ja seksuaalinen väkivalta ovat vuonna 2008 tehdyn lapsiuhrikyselyn mukaan vähentyneet vuonna 1988 tehdyn kyselyn tasosta. Asenteet kuritusväkivaltaa kohtaan ovat muuttuneet selvästi kielteisemmiksi.

Demokratian toimivuutta heikentää se, että äänestysaktiivisuus on pitkällä aikavälillä laskenut ja erot osallistumisessa esimerkiksi ikäryhmien välillä ovat kasvaneet. Vastaavia haasteita on nähtävissä myös kansalaisyhteiskunnan toiminnassa.

Oikeussääntelyn moninaistuminen edellyttää entistä korostetummin paremman sääntelyn kehittämistä. Lisäksi on pyrittävä aktiivisesti vaikuttamaan Euroopan unionin lainsäädännön sisältöön ja laatuun, koska unionilla on suuri rooli säädösvalmistelun käynnistäjänä. Lissabonin sopimuksen täytäntöönpano puolestaan merkitsee sitä, että unionin yhteistyö tehostuu ja erityisesti rikos- ja prosessioikeuden alalla lainsäädäntöhankkeiden määrä kasvaa. Tästä seuraa, että puhtaasti kotimaisista tarpeista lähteville hankkeille on yhä vaikeampi löytää voimavaroja.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Säädösvalmistelun kehittämisen vaikuttavuustavoitteena on, että lainsäädäntö on selkeää ja ymmärrettävää. Tämä parantaa kansalaisten ja yritysten oikeusturvaa sekä vähentää hallinnon ja oikeuslaitoksen työtä täytäntöönpanossa ja lainkäytössä. Tavoitteena on tehtyjen selvitysten ja arviointien pohjalta tehostaa ja kehittää valtioneuvoston yhteistä lähestymistapaa ja menetelmiä hyvin toimivan lainsäädännön toteuttamiseksi.

Vaikuttavuustavoitteena on vahvistaa kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa valmisteeseen ja päätöksentekoon sekä edistää kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä.

Tavoitteena on parempi ihmis- ja perusoikeuksien toteutumisen seuranta.

Euroopan unionissa on tavoitteena avoin, perusoikeuksia kunnioittava ja hyvän hallinnon periaatteita noudattava unioni.

Oikeusturva

Vaikuttavuustavoitteena on, että tuomioistuimet ja oikeusapu palvelukyvyltään, osapuolille aiheutuvilta kustannuksiltaan sekä käsittelyajoiltaan turvaavat oikeusturvan tosiasiallisen toteutumisen kansallisen lainsäädännön ja Suomea koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Vuonna 2010 Euroopan ihmisoikeustuomioistuin antoi 25 oikeudenkäynnin kestoja koskevaa ratkaisua. Näistä 7 oli langettavia tuomioita, 11 tapauksessa osapuolet pääsivät sovintoon ja 7 tapauksessa hallitus myönsi rikkomuksen antamalla Suomen puolesta yksipuolisen julistuksen.

Keskimääräiset käsittelyajat ovat tuomioistuimissa kohtuulliset, mutta osa oikeudenkäynneistä kestää liian pitkään. Asianosaisen kannalta on ratkaisevaa käsittelyn kokonaiskesto ja siihen kiinnittää huomiota myös ihmisoikeustuomioistuin arvioidessaan oikeudenkäynnin keston kohtuullisuutta. Kokonaiskäsittelyajasta tulee siten ottaa vastuu asian käsittelyn kaikissa vaiheissa muun muassa seuraamalla erityisesti kussakin tuomioistuinasteessa yli vuoden viipyneitä asioita ja edistämällä niiden nopeaa käsittelyä.

Tuomioistuinten keskimääräisissä käsittelyajoissa on alueellisia eroja. Jotta oikeusturva toteutuisi yhdenvertaisesti, käsittelyaikaeroja pyritään supistamaan siten, että hovi- ja hallinto-oikeuksissa alueelliset käsittelyaikaerot ovat enintään kolme kuukautta vuonna 2012. Käräjäoikeuksien rikosasioissa tavoitteena on, ettei missään käräjäoikeudessa keskimääräinen käsittelyaika ole yli kolmea kuukautta maan keskiarvoa pidempi.

Oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan tavoitteena on, että asiakkaat saavat tarvitsemansa avun asiantuntevasti, oikea-aikaisesti ja kohtuullisin kustannuksin.

Maksuhäiriöpolitiikan yhteiskunnallisina vaikuttavuustavoitteina on ehkäistä ennalta maksuhäiriöitä, torjua luottotappioita sekä edistää velkaongelmista ja ylivelkaantumisesta selviämistä. Luottotappioiden torjunnassa tavoitteena on saada aikaan hyvä perintätulos ja käsitellä asiat joutuisasti. Velallisen taloudellisen tilanteen nopealla selvittämällä ja oikeiden toimenpiteiden valinnalla ehkäistään velkaongelmien syvenemistä ja turvataan velkojan saatavia.

Osa luottotappioiden vähentämiseen tähtäävää toimintaa on talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuminen. Valtakunnalliseksi laajentuneen ulosoton erikoisperinnän arvioidaan parantavan perintätulosta niissä tapauksissa, joita ei olisi normaalein ulosoton keinoin tunnistettu eikä kyetty hoitamaan.

Oikeusturvan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään lainsäädännön osalta luvussa 25.01, tuomioistuinten, oikeusavun ja yleisen edunvalvonnan osalta luvussa 25.10 ja maksuhäiriöpolitiikan osalta luvussa 25.20.

Kriminaalipolitiikka

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteina on vähentää rikollisuutta ja rikollisuuden haittoja sekä parantaa turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta yhteiskunnassa. Tämä edellyttää useiden hallinnonalojen yhteistä tavoitteenasettelua ja yhteisiä toimintalinjoja. Oikeusministeriön hallinnonalalla erityisinä tavoitteina ovat uusintarikollisuuden ja väkivallan vähentäminen. Rikoksen uhrin aseman kehittämisessä painotetaan uusiutuvan uhriksi joutumisen ehkäisyä sekä uhrin tarpeiden huomioon ottamista käytännön oikeusprosessissa ja tukitoimissa.

Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteutumisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen.

Kriminaalipolitiikan vaikuttavuustavoitteita toteuttavat toimenpiteet ja toiminnalliset tavoitteet esitetään rikosentorjunnan ja lainsäädännön osalta luvussa 25.01, syyttäjäntoimen osalta luvussa 25.30 ja rangaistusten täytäntöönpanon osalta luvussa 25.40.

Arjen oikeussuhteet

Vaikuttavuustavoitteena on turvata kansalaisten toiminnan ja valinnan vapaus ja siten lisätä yhteiskunnan, talouden ja kansalaisten toimeliaisuutta ja hyvinvointia. Vaikuttavuustavoitteena on myös lainsäädännössä huolehtia heikomman osapuolen suojaamisesta, erityisesti kuluttajansuojassa ja perheoikeudessa.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Toiminnassa noudatetaan sukupuolten välisen tasa-arvon periaatteita. Tavoitteena on, että vuosittain valitaan 1—2 säädöshanketta tarkasteltavaksi erityisesti tasa-arvonäkökulmasta. Pyrkimyksenä on ottaa tasa-arvosuunnitelma huomioon hankkeiden ja asioiden valmistelussa sekä muussa toiminnassa. Erityistavoitteena on, että eri työtehtäviin valitaan tasapuolisesti naisia ja miehiä, ja että naisia kannustetaan hakemaan johtotehtäviin.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Ministeriö ja hallinto	109 708	111 438	113 914	2 476	2
01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	25 765	25 704	26 305	601	2
02. Oikeushallinnon tietotekniikka-keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1	1	1	—	—
03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 549	7 129	7 117	- 12	- 0
04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 990	1 854	1 890	36	2
20. Erityismenot (arviomääräraha)	9 783	8 860	9 500	640	7
21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	119	163	44	37
29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arviomääräraha)	49 329	51 000	51 000	—	—
50. Avustukset (kiinteä määräraha)	2 302	2 621	3 788	1 167	45
51. Eräät valtion maksamat korvaukset (arviomääräraha)	13 990	14 150	14 150	—	—
10. Tuomioistuimet ja oikeusapu	334 355	338 325	340 629	2 304	1
01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 233	8 474	8 709	235	3
02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10 183	10 340	10 499	159	2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	233 270	235 579	238 189	2 610	1
04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 578	27 481	28 037	556	2
05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 811	14 451	13 195	- 1 256	- 9
50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)	41 280	42 000	42 000	—	—
20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta	97 831	98 806	100 197	1 391	1
01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	97 831	98 806	100 197	1 391	1
30. Syyttäjät	42 937	43 835	44 571	736	2
01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	42 937	43 835	44 571	736	2
40. Rangaistusten täytäntöönpano	225 884	225 524	227 205	1 681	1
01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	219 859	219 499	221 180	1 681	1
74. Avolaitostyöt (siirtomääräraha 3 v)	6 025	6 025	6 025	—	—
50. Vaalimenot	2 272	18 422	29 341	10 919	59
20. Vaalimenot (arviomääräraha)	2 272	18 422	29 341	10 919	59
Yhteensä	812 988	836 350	855 857	19 507	2
Henkilöstön kokonaismäärä	9 502	9 340	9 370		

01. Ministeriö ja hallinto

Selvitysosa: Oikeusministeriö toiminta-ajatuksensa mukaisesti osana valtioneuvostoa luo oikeuspolitiikan linjoja, kehittää säädöspolitiikkaa ja ohjaa hallinnonalaansa. Oikeusministeriön tavoitteena on avoin, aktiivinen ja turvallinen yhteiskunta, jossa jokainen voi luottaa oikeuksiansa toteutumiseen. Oikeusministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tavoitteet vuodelle 2012.

Perusoikeudet, valtiollinen järjestelmä ja demokratia

Laaditaan jatkoksi valtioneuvoston ihmisoikeusselonteolle ensimmäinen kansallinen ihmisoi-keustoimintaohjelma. Toimintaohjelmaan kootaan ihmisoikeuspolitiikan painopisteet, rakenteet ja keskeiset toimenpiteet.

Valmistellaan vaalipiirien määrää ja vaalipiirijakoa koskevien perustuslain ja vaalilain säännösten uudistus siten, että vaalipiirejä voisi Manner-Suomessa olla 6—12 ja vaalipiirit olisivat kooltaan toisiinsa verrattuna nykyistä tasaisemmat. Tavoitteena on, että uudistettua sääntelyä sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuoden 2015 eduskuntavaaleissa.

Jatketaan valmistelua yhdenvertaisuuslainsäädännön uudistamiseksi. Tarkoitus on saattaa lainsäädäntö vastaamaan paremmin perustuslaissa säädettyä laaja-alaista syrjintäkieltoa ja parantaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Tavoitteena on antaa asiasta hallituksen esitys vuonna 2012.

Toteutetaan valtioneuvoston yhteistä säädöspolitiikkaa ja säädösvalmistelun yhtenäisiä menettelytapoja. Parannetaan säädösvalmistelijoiden osaamista kehittämällä ohjeistusta, asiantuntijajä tukipalveluja sekä järjestämällä koulutusta. Valtioneuvostossa laaditut säädösehdotukset tarkastetaan oikeusministeriössä lakitekniseltä kannalta. Samalla varmistetaan, että ohjeistus ja koulutus parantavat lainvalmistelijoiden osaamista ja näin nostavat myös lainsäädännön laatua.

Käynnistetään hallitusohjelmassa mainittu systemaattinen demokratian ja kansalaisyhteiskunnan kehityksen seuranta. Käynnistetään demokratiaselonteon valmistelu toteutettavalla demokratia-arviolla. Kehitetään demokratiakasvatusta. Vakiinnutetaan oikeusministeriön Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta ja vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. Toteutetaan kansalaisten osallistumisympäristön ensimmäiset kokonaisuudet.

Osallistutaan valtioneuvoston kanslian johdolla toteutettavan hallitusohjelman mukaisen pitkän aikavälin kielistrategian valmisteluun kahden elinvoimaisen kansalliskielen kehittämiseksi ja konkretisoidaan toimet hallituskaudelle.

Huolehditaan oikeusministeriön hallinnonalalle kuuluvista Ahvenanmaan asioista ja kehitetään Ahvenanmaan asioiden yhteensovittamista valtioneuvostossa. Jatketaan työtä Ahvenanmaan itsehallintojärjestelmän nykyaikaistamiseen liittyvien tarpeiden selvittämiseksi.

Selvitetään mahdollisuus säätää viittomakielilaki. Toteutetaan oikeusministeriölle kuuluvat saamen kielen elvyttämisohjelman toimenpiteet.

EU:ssa vaikutetaan erityisesti asiakirjajulkisuutta koskevan lainsäädännön kehittämiseen ja soveltamiseen, eurooppalaista hallintotapaa koskevan lainsäädännön valmisteluun sekä perus- ja ihmisoikeuksien suojan kehittämiseen EU:n toiminnassa.

Oikeusturva

Jatketaan yleisten tuomioistuinten ja syyttäjälaitoksen toiminnan kehittämistä tietojärjestelmä-hankeella, jossa rakennettavan aineistopankin avulla tuotetaan näille nykyistä paremmat työvälineet. Näin voidaan tukea, tehostaa ja nopeuttaa lainkäyttöasioiden käsittelyä ja siten parantaa kansalaisten oikeusturvaa.

Osallistutaan poikkihallinnollisena hankkeena toteuttavan uuden harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjuntaohjelman valmisteluun. Ohjelmassa on tarkoitus esittää tehokkaita keinoja harmaan talouden ja talousrikollisuuden ennaltaehkäisemiseksi ja torjumiseksi.

Osana hallitusohjelman mukaan laadittavaa oikeusturvaohjelmaa käynnistetään oikeusministeriön ja sisäasiainministeriön yhteistyönä vuoden 2011 alkupuolella laaditun esitutkintaa, syyteharkintaa ja oikeudenkäyntien joutuisuuden parantamista koskevan suunnitelman mukaisia toimenpiteitä. Selvitetään muun muassa mahdollisuudet rajoittaa esitutkintaa ja parannetaan yhteistyötä poliisi- ja syyttäjäviranomaisten välillä.

Jatketaan valmistelua oikeudenkäymiskaaren todistelua koskevien säännösten ajanmukaistamiseksi.

Tehostetaan turvapaikka-asioiden käsittelyä hallintotuomioistuimissa maahanmuuttoviranomaisten moniviranomaismallin (MPR) toimivuuden takaamiseksi.

Uudistetaan vakuutus oikeuslain säännöksiä prosessin joustavoittamiseksi, nopeuttamiseksi ja avoimuuden lisäämiseksi vuonna 2012 annettavan hallituksen esityksen pohjalta.

Valmistellaan ehdotukset hovi- ja hallinto-oikeuksien sekä niiden toimialueiden uudistamiseksi vuonna 2011 valmistuneiden selvitysten pohjalta.

Jatketaan tuomioistuinten hallintoa koskevien säädösten yhtenäistämistä. Tätä varten asetetaan työryhmä.

Turvataan asiantuntemus immateriaalioikeusasioiden tuomioistuinkäsittelyssä valmistelemalla niiden keskittäminen markkinaoikeuteen hallitusohjelman mukaisesti. Tämä edellyttää riittäviä resursseja keskittämisen toteuttamiseen.

Valmistellaan sakon ja rikesakon määräämistä koskevan lainsäädännön voimaantuloa niin, että se voi tulla voimaan heti, kun tietojärjestelmä uudistus sen sallii.

Jatketaan hallintolainkäyttöjärjestelmän kokonaisvaltaista kehittämistä. Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa on tarkoitus saada aikaan nykyistä kattavampi ja täsmällisempi sääntely niin, että asiat voidaan ratkaista joutuisammin ja edullisemmin. Tavoitteena on antaa asiasta vuonna 2012 hallituksen esitys.

Valmistellaan hallituksen esitys yksityisestä pysäköinninvalvonnasta.

Selvitetään nykyisen oikeusapujärjestelmän toimivuutta muuttuvassa toimintaympäristössä. Tavoitteena on, että oikeusapupalvelut kohdentuvat nykyistä oikeudenmukaisemmin.

Selvitetään kansainvälistä suojelua hakevien yksilöllisten oikeusapupalveluiden siirtämistä oikeusaputoimistoihin oikeusapulain mukaisen oikeusapujärjestelmän piiriin. Siirto edellyttää määrärahan siirtoa sisäasiainministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle.

Kriminaalipolitiikka

Edistetään tietoon pohjautuvaa väkivallan ja rikollisuuden ehkäisyä osana kuntien laaja-alaista turvallisuussuunnittelua sekä tuetaan mm. vakavan väkivallan riskin arviointiin tähtääviä pilottihankkeita. Toteutetaan niitä ehkäisytoimia, jotka on valittu painopisteiksi vuoden 2008 lopussa päättäneen väkivallan vähentämishajonnan arvioinnin perusteella. Erityisesti pannaan täytäntöön toimia, joita on suunniteltu nuorison tekemän ja nuorisoon kohdistuvan sekä naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi.

Rikosuhripäivystyksen palvelut turvataan ja selvitetään kestävä rahoitusmalli. Tuetaan väkivallan riskin arviointimenetelmien käyttöönottoa ja lapsiuhrien tarpeet huomioivien menettelyjen tehostamista rikosprosessissa.

Seuraamusjärjestelmässä jatketaan rangaistusten painopisteen siirtämistä laitosseuraamuksista vapaudessa täytäntöön pantavien seuraamusten suuntaan ja rangaistusten täytäntöönpanossa suljetuista laitoksista avolaitosten suuntaan. Seuraamusjärjestelmän vaikuttavuuden ja kustannustehokkuuden sekä hallitun vapauttamisen parantamiseksi kehitetään edelleen sähköisen valvonnan käyttöä mm. valvotun koevapauden toimeenpanon tukena. Vuonna 2012 selvitetään sakon muun-
torangaistuksen uudistustarpeita yhdyskuntaseuraamustoimikunnan työn pohjalta.

Rikosprosessin tehostamiseksi ja nopeuttamiseksi parannetaan poliisin, syyttäjän ja tuomareiden yhteistyötä.

Arjen oikeussuhteet

Perheoikeuden alalla jatketaan isyyslainsäädännön kokonaisuudistuksen valmistelua.

Kuluttajansuojaoikeuden alalla ryhdytään valmistelemaan kuluttajien oikeuksia koskevan direktiivin täytäntöönpanoa, missä yhteydessä arvioidaan myös tarve kuluttajansuojalain laajempaan uudistamiseen. Annetaan hallituksen esitys perintälain muuttamisesta.

Jatketaan säätiölain kokonaisuudistuksen ja vahingonkorvauslain julkisyhteisön korvausvastuuta koskevan uudistuksen valmistelua.

Rakenteiden uudistaminen ja henkilöstömuutosten tuki

Hallinnonalalla viime vuosina toteutetut merkittävät rakennemuutokset edellyttävät kaikilla toimialoilla toimipaikkaverkoston kehittämistä ja tilankäytön tehostamista, mutta antavat siihen myös hyvät mahdollisuudet. Toimitilajohtamista ja hankintatointa parannetaan hyväksytyjen strategialinjausten pohjalta. Tietohallinnossa jatketaan yhteistyössä eri toimialojen kanssa perusprosesseja tukevien tietojärjestelmien uudistamista ja työskentelyä tukevien palvelujen kehittämistä. Tuomioistuinten, syyttäjien ja Rikosseuraamuslaitoksen asianhallintajärjestelmien uudis-

tamista jatketaan. Hallinnonalan tutkimustoiminnan kattavuuden parantamiseksi erityisesti Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen toimintaedellytysten parantaminen on edelleen tärkeää.

Henkilöstöpolitiikassa olennaista on jatkossakin tukea rakennemuutoksia sekä toiminnan ja työyhteisöjen kehittämistä pitkäjänteisesti, kannustavasti sekä hyvään ja tasapainoiseen henkilöstöpolitiikkaan kuuluvien periaatteiden mukaisesti.

Vaikutukset sukupuolten väliseen tasa-arvoon

Oikeusministeriön tasa-arvosuunnitelman mukaisena tavoitteena on, että eri työtehtäviin valitaan tasapuolisesti naisia ja miehiä. Tasa-arvonäkökulma otetaan huomioon rekrytointiprosessin kaikissa vaiheissa. Rekrytointiin liittyvää dokumentointia ja tilastointia kehitetään edelleen siten, että tietoja hakijoista saadaan myös sukupuolittain eriteltynä.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Oikeusministeriö			
Henkilötyövuodet	244	240	240
Keski-ikä	46,9	46,9	46,9
Naisten osuus, %	68	68	68
Työtyytyväisyysindeksi	3,6	3,6	3,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,3	7,3	7,3
Muut erillisvirastot			
Henkilötyövuodet	223	230	230
Keski-ikä	45,7	45,7	45,7
Naisten osuus, %	61	61	61
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,0	8,0	8,0

01. Oikeusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 26 305 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuk-sien maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	26 282	25 734	26 335
Bruttotulot	456	30	30
Nettomenot	25 826	25 704	26 305
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 267		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 206		

Määrärahan arvioitu käyttö päätoiminnoittain

	%
Yhteiskuntapoliittiset tehtävät, sidosryhmäyhteistyö ja ulkoinen viestintä	7
Säädösvalmistelu	20
EU- ja kansainvälinen yhteistyö	15
Ministeriön ja hallinnonalan ohjaus ja kehittäminen	16
Ministeriön muut hallintotehtävät	3
Ministeriön sisäinen hallinto	24
Palkallinen poissaolo	15

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO)	-270
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-97
Määräaikaisen lisäyksen päättymisen	-80
Palkkausten tarkistukset	330
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	410
Uudelleen kohdentamissäästön peruutus	450
Pysyvä säästö	-225
Vuoden 2011 kertaluonteinen määräraha (vaalitukimuksen tekeminen)	-200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-17
Kansalaisaloitteiden käsittelyn järjestäminen	300
Yhteensä	601

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	6 161	5 900	7 500
Bruttotulot	6 160	5 899	7 499
Nettomenot	1	1	1
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1		

2012 talousarvio	1 000
2011 talousarvio	1 000
2010 tilinpäätös	1 000

03. Eräiden virastojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 7 117 000 euroa.

2012 talousarvio	26 305 000
2011 III lisätalousarvio	258 000
2011 talousarvio	25 704 000
2010 tilinpäätös	25 765 000

02. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 000 euroa.

Selvitysosa: Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen tehtävänä on tuottaa hallinnonalan virastoille tietotekniikan kehittämis-, asiantuntija-, tuotanto-, hankinta- ja tukipalveluja, jotka tukevat virastojen toimintaprosesseja ja niiden kehittämistä. Oikeushallinnon tietotekniikkakeskuksen toiminta rahoitetaan kokonaan palvelumaksuilla. Palveluiden tuottaminen perustuu tilaaja-tuottajamallin mukaisesti palvelusopimuksiin, joissa palvelut on kuvattu, tuotteistettu ja hinnoiteltu. Tavoitteena on tuottaa tietotekniset palvelut tehokkaasti ja saada kustannusetuja hankintojen laajuudella.

Määrärahaa saa käyttää oikeusrekisterikeskuksen, onnettomuustutkintakeskuksen, tietosuojalautakunnan ja tietosuojavaltuutetun toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa ei ole otettu huomioon sähköisen viestinnän tietosuojalain (516/2004) 32 § 1 momentin 1 kohdassa (125/2009) sää-

detyistä valvontatehtävistä perittävistä maksuista kertyviä tuloja.

Selvitysoa: Oikeusrekisterikeskus vastaa sakkorangaistusten ja rikesakkojen sekä valtiolle tuomittujen korvausten ja saamisten sekä erilaisten hallinnollisten maksujen perimisestä. Viraston tehtävänä on lisäksi rikosvahinkosaamisten periminen ja sakon muuntorangaistusten täytäntöönpanon käynnistäminen sekä monien oikeushallinnon keskeisten rekisterien ylläpito. Oikeusrekisterikeskuksen yleistavoitteen mukaan perintä- ja rekisteröintitehtävät sekä tietojen luovutus hoidetaan virheettömästi ja nopeasti. Keskeisenä tavoitteena on Rajsa-perintäjärjestelmän kehittäminen. Rajsa on valtakunnallinen sakkojen perintäjärjestelmä, jolla on lukuisia liittymiä muiden viranomaisten järjestelmiin. Lainsäädännön muuttuessa järjestelmän kehittäminen on välttämätöntä.

Onnettomuustutkintakeskuksen tehtävänä on turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaan kehittää ja ylläpitää onnettomuuksien tutkintavalmiutta, selvittää tehokkaasti ja luotettavasti onnettomuuksien syitä ja antaa niiden perusteella turvallisuussuosituksia sekä seurata turvallisuussuosituksen toteutumista.

Tietosuojalautakunnan tehtävänä on käsitellä ja ratkaista asiat, jotka henkilötietolain (523/1999) mukaan kuuluvat sen päätettäväksi sekä seurata henkilötietojen käsittelyä koskevan lainsäädännön kehittämistarvetta ja tehdä tarpeelliseksi katsomiaan aloitteita.

Tietosuojavaltuutetun toimisto antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä. Tietosuojavaltuutetun toimisto ylläpitää ja edistää perusoikeutta yksityisyyteen ja luottamusta yhteiskunnan palveluihin sekä osallistuu tietoyhteiskunnan kehittämiseen Suomessa ja EU:ssa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	7 727	7 729	8 655
Bruttotulot	725	600	1 538
Nettomenot	7 002	7 129	7 117
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	485		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	32		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeusrekisterikeskus	3 850
Onnettomuustutkintakeskus	1 243
Tietosuojalautakunta	15
Tietosuojavaltuutetun toimisto	1 730
Palvelukeskusten maksut	279
Yhteensä	7 117

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuosien 2008—2011 määräaikaisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen tietotekniikkaympäristön turvaaminen; siirto momentilta 28.70.20) poisto	-400
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen eläintenpito-kieltorekisteri) poisto	-70
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen liikenne-rikos-ilmoitusten uusiminen) poisto	-100
Liikenne-rikosilmoitusten uusimishankkeesta syntyvä säästö	-90

Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset; siirto momenteilta 25.10.03 ja 25.40.01) poisto	-140
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutos; lasten suojeleminen)	-280
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (Oikeusrekisterikeskuksen Virtu-palvelun käyttöönotto) poisto	-200
Tasokorotus	500
Palkkojen tarkistukset	79
Oikeusrekisterikeskuksen tietohallintomenot	500
Oikeusrekisterikeskuksen valtakunnallisen rekisterinpitäjän tehtävät, siirto momentilta 25.10.03	40
Onnettomuustutkintakeskuksen toimintaedellytysten turvaaminen	100
Tietosuojavaltuutetun toimiston toimintaedellytysten turvaaminen	50
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-1
Yhteensä	-12
2012 talousarvio	7 117 000
2011 III lisätalousarvio	566 000
2011 talousarvio	7 129 000
2010 tilinpäätös	6 549 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	2 655	2 354	2 390
Bruttotulot	683	500	500
Nettomenot	1 972	1 854	1 890
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	286		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	304		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos	1 268	2012 talousarvio	1 890 000
Kriminaalipolitiikan instituutti	512	2011 III lisätalousarvio	30 000
Palvelukeskusten maksut	110	2011 talousarvio	1 854 000
Yhteensä	1 890	2010 tilinpäätös	1 990 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 36 000 euroa palkkausten tarkistusten johdosta.

04. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen ja Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimivan Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutin toimintamenojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös Kriminaalipolitiikan instituutin jakamien apurahojen maksamiseen.

Selvitysosa: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen tavoitteena on tukea oikeusministeriön suunnittelua, lainvalmistelua ja päätöksentekoa sekä hallinnonalan toimijoiden ja yhteiskunnan tietotarpeita.

Yhdistyneiden Kansakuntien yhteydessä toimiva Euroopan Kriminaalipolitiikan instituutti tuottaa kansainvälisiä asiantuntijapalveluja kriminaalipolitiikan alalla. Laitoksen toimintaa ohjaavat keskeisesti YK:n kriminaalipoliittinen ohjelma ja siihen liittyvät linjapäätökset.

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) turvallisuustutkintalain (525/2011), Euroopan unionin lainsäädännön ja Suomea velvoittavien kansainvälisten sopimusten mukaan turvallisuustutkintaa varten asetetuista tutkintaryhmistä sekä kansainvälisenä yhteistyönä toimitettavasta tutkinnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden kulutusmenojen maksamiseen

2) konkurssiasiamiehen vähävaraisessa konkurssipesässä ottamaan kuluvastuuseen liittyen ulkomaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa antamasta sitoumuksesta mahdollisesti johtuvan korvausvastuun toteuttamiseen

3) viranomaistoiminnasta lakien ja asetusten nojalla aiheutuvien oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

4) valtion maksettavaksi vahingonkorvauslain (412/1974) nojalla määrättyjen korvausten maksamiseen

5) oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä annetun lain (362/2009) nojalla aiheutuvien hyvitysten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 640 000 euroa erityisesti perustelujen toisen kappaleen kohdan 3 mukaisten menojen kasvu ja kohdan 5 mukaiset menot.

2012 talousarvio	9 500 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	8 860 000
2010 tilinpäätös	9 782 920

21. Oikeusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 163 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ministeriön hallinnonalalla tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määräraha on tarkoitettu käyttämään tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on muutoksena (lisäystä 44 000 euroa) otettu huomioon puolet valtionhallinnon it-palvelujen uudelleenjärjestelyistä aiheutuneita säästöjä (117 000 euroa) vastaavista määrärahoista (88 000 euroa). Loput 44 000 euroa määrärahoista on kohdennettu niille momenteille (25.10.03, 25.20.01 ja 25.40.01), joille säästötkin on kohdistettu.

2012 talousarvio	163 000
2011 talousarvio	119 000

29. Oikeusministeriön hallinnonalan arvonsäilytysmenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 51 000 000 euroa.

2012 talousarvio	51 000 000
2011 talousarvio	51 000 000
2010 tilinpäätös	49 328 591

50. Avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 788 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin saamelaiden kulttuuri-itsehallinnon ylläpitämiseen

2) avustuksiin rikollisuutta ehkäisevää työtä tekeville ja rikosten uhreista huolehtiville yhteisöille sekä rikollisuutta ehkäisevän työn arviointiin

3) avustuksiin Julkisen Sanan Neuvostolle ja säädösaineistoa julkaiseville yhteisöille, avustuksiin maakuntien liitoille, jotka alueellaan huolehtivat lainopillisen asiantuntija-avun hankkimisesta kalatalousyhteisöille eräisiin laajoihin vesiasioihin liittyvissä kysymyksissä ja maakuntien liitoille avustuksiin alueensa vesij- ja maanomistusoikeuksien selvittämiseen

4) avustuksiin oikeusjärjestyksen kehittämistä ja tunnetuksi tekemistä tukevaan toimintaan

5) avustuksiin ympäristövahingoista johtuvien oikeudenkäyntien korvaamiseen sekä ympäristönsuojelua koskevissa hallintoasioissa aiheutuneisiin tarpeellisiin edunvalvontakustannuksiin edellyttäen, että asialla voidaan katsoa olevan tärkeää merkitystä yleisen ympäristönsuojelun edun kannalta tai huomattavaa

vaikutusta lukuisten henkilöiden oloihin, eikä asianosaiselle tai kantajalle aiheutuvia kuluja voida pitää kohtuullisina ottaen huomioon hänen maksukykynsä.

Käyttösuunnitelma (1 000 euroa)

Avustukset saamelaisten kulttuuri- itsehallinnon ylläpitämiseen (enintään)	3 127
Muut avustukset (enintään)	661
Yhteensä	3 788

Selvitysosa:

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017 lukien
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokrasopimus- valtuus						
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	1 370	1 370	1 370	1 370	1 370	1 370/vuosi
Vuoden 2012 sitoumukset	-	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	1 370	1 370	1 370	1 370	1 370	1 370 /vuosi

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Saamelaiskäräjien palkantarkistukset	36
Saamelaiskulttuurikeskuksen vuokramenot	1 481
Vuoden 2011 kertameno saamelais- kulttuurikeskuksen hallintotilojen irto- kalusteiden ja AV-laitteiden hankintaan	-250
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Rikosuhripäivystys	200
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-200
Yhteensä	1 167

51. Eräät valtion maksamat korvaukset (ar- viomääräraha)

Momentille myönnetään 14 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) rikosvahinkolain (1204/2005) nojalla maksettaviin rikosvahinkokorvauksiin
- 2) syyttömästi vangitulle tai tuomitulle valtion varoista vapauden menetyksen johdosta maksettavasta korvauksesta annetun lain (422/1974) nojalla maksettaviin korvauksiin sekä niihin liittyvien vähäisten asiamiespalkkioiden maksamiseen.

2012 talousarvio	3 788 000
2011 III lisätalousarvio	240 000
2011 talousarvio	2 621 000
2010 tilinpäätös	2 301 750

2012 talousarvio	14 150 000
2011 talousarvio	14 150 000
2010 tilinpäätös	13 990 189

10. Tuomioistuimet ja oikeusapu

Selvitysosa: Riippumattomat sekä hyvin ja tehokkaasti toimivat tuomioistuimet ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaisen oikeusturvan toteutumiselle sekä oikeusvarmuudelle, jota niin talouden toiminta kuin kansalaisten keskinäisten suhteiden järjestäminenkin vaativat. Niin ikään ne ovat edellytys yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiselle sekä ristiriitojen selvittämiseksi tasapuolisista menettelyistä ennalta asetettujen yleisten sääntöjen pohjalta.

Tuomioistuinten käsiteltäväksi tulee yhä useammin laajoja ja oikeudellisesti vaativia asioita sekä uudenlaisia oikeudellisia kysymyksiä. Yhtenä syynä tähän on EU-säädösten ulottuminen vähitellen yhä laajemmalle hallintolainkäytössä sekä yksityis- ja rikosoikeudellisissa asioissa. Niin

ikään kotimaisessa eri alojen lainsäädännössä tapahtuu jatkuvasti muutoksia, jotka vaativat perehtymistä ja tulkintaa tuomioistuimissa. Myös oikeusturvaa koskevat odotukset ovat kasvaneet. Nämä seikat asettavat sekä yleisten tuomioistuinten että hallintotuomioistuinten osalta yhä suurempia vaatimuksia niin lainkäyttöjärjestelmän toimivuudelle kuin henkilöstön ammatillisille taidoillekin. Samaan aikaan henkilöstön vaihtuvuus kasvaa suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle.

Tuomioistuinharjoittelu tulee mahdolliseksi myös hovi- ja hallinto-oikeuksissa 1.10.2011 voimaan tulevalla lainsäädännön muutoksella. Järjestelmän käyttöalan laajentamiseksi on tarpeen perustaa hovi- ja hallinto-oikeuksiin käräjänotaarin virkoja.

Tietotekniikan kehitys ja videoneuvottelulaitteiden käyttö antavat mahdollisuuden tehostaa työtä ja parantaa sähköisiä oikeuspalveluja. Lainkäytön laadun parannushankkeita on jatkettava ja tuomioistuinten työmenetelmiä sekä tietohallintoa kehitettävä.

Yleisissä tuomioistuimissa rikosasioiden, laajojen riita-asioiden sekä velkajärjestely- ja yrityssaneerausasioiden määrät ovat kasvaneet. Konkurssiasioiden ja summaaristen asioiden määrä on kasvanut huomattavasti muutamassa vuodessa ja määrän arvioidaan olevan vielä aikaisempaa suurempi vuonna 2011. Asiamäärien arvioidaan pysyvän korkealla tasolla myös vuonna 2012. Hallintotuomioistuimissa sosiaaliasioiden määrä ei ole noussut ennakoitulla tavalla. Sen sijaan turvapaikka-asioiden ja myös muiden ulkomaalaisasioiden sekä veroasioiden määrät ovat kasvaneet.

Tuomioistuimet toteuttavat oikeusturvaa, joka on valtion keskeinen perustehtävä. Kansallisen lainsäädännön lisäksi oikeusturvatehtävistä on säädelty myös kansainvälisin sopimuksin. Euroopan neuvoston ihmisoikeustuomioistuin arvioi oikeuskäytännöllään sitä, miten jäsenvaltiot noudattavat kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia. Suomi on saanut useita langettavia päätöksiä liian pitkään kestäneistä oikeudenkäynneistä. Jotta oikeudenkäynnit eivät pitkittyisi, on tärkeää, että tuomioistuimilla on asioiden käsittelyyn tarvittavat voimavarat. Lisäksi tulee varmistaa, että toimintatavat ovat sellaiset, että oikeudenkäyntien kokonaiskestosta otetaan riittävästi vastuuta asian käsittelyn jokaisessa vaiheessa.

Oikeusturvan toteutumisen kannalta on tärkeää, että oikeudenkäynnin kokonaiskesto ei ole asianosaisten kannalta kohtuuttoman pitkä. Lisäksi oikeusturvan yhtäläisen saatavuuden kannalta on tärkeää, että yksikkökohtaiset käsittelyajat eivät poikkea merkittävästi koko maan keskiarvosta.

Yleisissä tuomioistuimissa käsitellään ja ratkaistaan rikosoikeudellista vastuuta koskevat syyteasiat sekä yksityisoikeudellisia oikeussuhteita koskevat riita-asiat ja hakemusasiat. Yleiset tuomioistuimet huolehtivat siten rikosvastuun toteuttamisesta kaikilla yksityisen ja yhteiskunnallisen toiminnan aloilla. Ne vastaavat myös oikeussuojan antamisesta yksityishenkilöille, yrityksille ja muille yhteisöille niiden keskinäisissä suhteissa sekä myös suhteissa julkisyhteisöihin silloin, kun kysymys ei ole hallinto-oikeudellisen lainsäädännön soveltamisesta. Lainkäytön laatu ja toimivuus yleisissä tuomioistuimissa ovat edellytys perus- ja ihmisoikeusvaatimusten mukaiselle oikeusturvalle sekä oikeusvarmuudelle, joka luo perustan sille, että ihmiset, yritykset ja yhteisöt voivat järjestää toimintansa luottaen lain ja sopimusten mukaisten oikeuksien ja velvollisuuksien toteutumiseen.

Hallitusohjelman mukaisesti talousrikollisuuden ja harmaan talouden vastaisia toimenpiteitä tehostetaan. Talousrikosasioiden käsittelyyn kiinnitetään erityistä huomiota ja niiden käsittelyyn kohdennetaan lisävoimavaroja. Lisäksi muiden poikkeuksellisen laajojen rikosasioiden käsittelyyn joudutaan edelleen kohdentamaan huomattavat voimavarat tuomioistuimissa. Hovioikeuksissa on otettu käyttöön jatkokäsittelylupamenettely, jonka vaikutuksia seurataan. Yleisten tuomioistuinten ja syyttäjien asianhallintajärjestelmien uudistamista jatketaan.

Hallintotuomioistuimilta haetaan muutosta viranomaisten eri hallinnonaloilla ja -tasoilla tekemiin päätöksiin. Hallinnossa tehdään vuosittain noin 20—30 miljoonaa päätöstä, joista hallinto-

tuomioistuimiin saapuu valitusasioina käsiteltäviksi noin 30 000 asiaa. Näistä noin 4 000 asiassa valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakutuomioistuimissa käsiteltävien asioiden määrä on hallintopäätösten kokonaismäärään nähden vähäinen, mikä osoittaa, että hallinto toimii hyvin. Laintulkinta- tai muut ongelmat hallinnollisessa päätöksenteossa voivat kuitenkin nopeastikin ruuhkauttaa hallintotuomioistuimet, kuten on monesti tapahtunut. Erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden ohjaavat ratkaisut, mutta myös muiden hallintotuomioistuinten ratkaisut turvaavat koko julkisen vallankäytön lainmukaisuutta ja oikeusturvan toteutumista. Ratkaisuilla on myös vaikutuksia yhteiskunnan toimintaan ja kilpailukykyyn. Esimerkiksi verotusta ja taloudellista kilpailua, julkisia hankintoja, maankäytön suunnittelua, rakentamista ja liikenneyhteyksiä, ympäristölupa-asioita sekä ulkomaalaisasioita koskevilla ratkaisuilla on usein myös välittömiä kansantaloudellisia vaikutuksia. Muun muassa toimeentuloturva, lasten huostaanotto ja muita sosiaalisia asioita sekä turvapaikkaa koskevilla ratkaisuilla puolestaan on usein suuri vaikutus asianosaisten koko elinkaareen. Niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta on tärkeää turvata asioiden joutuessa käsittely ja päätösten oikeusvarmuus. Viiveet käsittelyssä aiheuttavat paitsi inhimillistä kärsimystä myös moninkertaisia kustannusvaikutuksia yhteiskunnalle. Hallintotuomioistuinten asianhallintajärjestelmiä kehitetään.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Yleiset tuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	2 559	2 500	2 520
Keski-ikä	47,5	48,0	48,0
Naisten osuus, %	67,1	67,0	67,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,4	8,0	8,0
Hallintotuomioistuimet			
Henkilöstömäärä, htv	691	680	680
Keski-ikä	48,1	48,0	48,0
Naisten osuus, %	69,0	69,0	69,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,6	7,6	7,0

Käräjäoikeuksista siirrettiin vuoden 2010 alusta lukien 213 henkilötyövuotta Maanmittauslaitokseen, mistä kuitenkin kahdeksan henkilötyövuotta on sovittu siirrettäväksi takaisin muiden tuomioistuinten toimintamomentille 25.10.03 vuonna 2012.

Oikeusavun tavoitteena on oikeusturvan toteuttaminen oikeusapuasioissa yhdenvertaisesti, oikea-aikaisesti ja kohtuullisin kustannuksin. Valtion oikeusaputoimistojen tehtävänä on oikeusapupäätösten tekeminen ja asianajotyö oikeusapuasioissa. Valtion oikeusaputoimistoista kansalainen voi saada itselleen oikeudellisten asioiden hoitamista varten avustajan kokonaan tai osittain valtion varoilla. Oikeusaputoimistojen käsittelemistä asioista keskimäärin 68 % hoidetaan korvauksetta ja osakorvausta vastaan oikeusapua annetaan 25 prosentissa asioista. Yksityisille asiamiehille tehtävät oikeusapupäätökset on keskitetty 25 pääkaupunkiseudun ulkopuoliseen oikeusaputoimistoon. Keskittäminen on lyhentänyt pääkaupunkiseudun oikeusaputoimistojen jonoaika- ja notusaikaa noin kahdella päivällä.

Oikeusaputoimistoihin saapuneista asioista suurimman osan muodostavat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat. Oikeusapupäätösten nojalla oikeusapua antavat myös asianajajat ja muut yksityiset lakimiehet.

Kuluttajariitalautakunta toteuttaa oikeusturvaa antamalla kirjallisia ratkaisusuosituksia kuluttajien ja elinkeinoharjoittajien välisiin sekä asuntoa koskeviin yksityisten välisiin erimielisyyksiin. Kuluttajariitalautakunta ennaltaehkäisee, sovittelee ja ratkaisee lautakunnan toimivaltaan kuuluvia riita-asioita puolueettomasti, asiantuntevasti ja taloudellisesti. Lautakunnan tavoitteena on joutuisa asian käsittely. Vakiintuneella ratkaisukäytännöllään ja periaatteellisesti tärkeillä täysistuntoratkaisuillaan lautakunta linjaa ja ohjaa kuluttajaoikeutta.

Yleinen edunvalvoja toimii päämiehensä puolesta tämän etua puolustaen. Yleisen edunvalvonnan asiakkaita ovat henkilöt, jotka eivät kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan sairauden tai muun syyn takia ja jolle ei ole määrätty yksityistä edunvalvojaa. Edunvalvojan toiminta on luonteeltaan yksityisoikeudellisten asioiden hoitoa, kuten sopimusten tekemistä, etuuksien hakemista, kirjanpitoa, sijoitustoimintaa ja laskujen maksua.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Oikeusaputoimistot ja yleinen edunvalvonta			
Henkilöstömäärä, oikeusaputoimistot, htv	946	930	917
Keski-ikä	48,8	48,8	49,0
Naisten osuus, %	83,0	83,0	83,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	12,0	9,9	9,9
Kuluttajariitalautakunta			
Henkilöstömäärä, htv	33	32	32
Keski-ikä	49,1	47,0	47,0
Naisten osuus, %	58,8	56,0	56,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,6	6,8	6,8

Yleisen edunvalvonnan 90 henkilötyövuoden säästötavoitteesta on jäljellä 55 henkilötyövuotta. Vuonna 2012 vähennetään 13 henkilötyövuotta.

01. Korkeimman oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 709 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein oikeus on ylin tuomioistuimien riita- ja rikosasioissa. Sen tärkein tehtävä on valituslupajärjestelmän pohjalta yksittäisiä valitusasioita tutkimalla ja ratkaisemalla antaa oikeuskäytäntöä ohjaavia ja yhtenäistäviä ennakkopäätöksiä lain tulkinnasta ja soveltamisesta. Lisäksi korkein oikeus käsittelee ja ratkaisee ylimääräistä muutoksenhakua koskevia asioita ja antaa tasavallan presidentille lausuntoja armahdusasioissa ja Ahvenan-

maan itsehallintoa koskevissa asioissa. Korkein oikeus valvoo alempien tuomioistuimien lainkäyttöä.

Oikeuskäytäntöä pyritään valituslupahakemusten pohjalta ohjaamaan kaikilla esiin tulevilla oikeudenaloilla kulloinkin ajankohtaisten tarpeiden mukaan antamalla sovellettavien oikeussääntöjen pohjalta hyvin harkittuja ja avoimesti perusteltuja ratkaisuja kohtuullisessa ajassa.

Korkeimpaan oikeuteen saapuvissa asioissa on havaittavissa sovellettavien oikeussääntöjen moninaistuminen, kuten eurooppaoikeuden ja muun kansainvälisen oikeuden kasvava merkitys. Sääntelyn ja muiden oikeuslähteiden lisääntyminen, muuttuminen ja juttujen monimutkaistuminen lisäävät asioiden käsittelyn vaativuutta.

Hovioikeuksissa käyttöön otetun muutoksenhakua koskevan jatkokäsittelylupajärjestelmän ennakoidaan lisäävän ainakin alkuvaiheessa korkeimpaan oikeuteen tulevien asioiden määrää.

Korkeimpaan oikeuteen arvioidaan vuonna 2012 saapuvan noin 2 700 asiaa. Tavoitteena on, että valituslupan myöntämistä tai epäämistä koskeva päätös annetaan mahdollisimman joutuisasti, jotta niissä asioissa, joissa valituslupa ei myönnetä, ratkaisun lainvoimaisuus ei

viivästy tarpeettomasti. Jatkokäsittelylupajärjestelmän käyttöönoton yhteydessä käyttöön on otettu myös ohivalitus suoraan korkeimpaan oikeuteen. Tietyissä oikeudellisissa asioissa on tarpeen saada nopeasti ennakkoratkaisu, jolla on alemmissa asteissa ratkaisuja yhä vähentävä vaikutus. Tavoitteena on, että vireillä olevista valitusasioista enintään 33 % on ollut vireillä yli 12 kuukautta.

Tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma	2011 tavoite/arvio	2012 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	2 499	2 800	2 800
— myönnetty valitusluvut	162	140	140
— annetut asiaratkaisut	141	140	140
— julkaistut ratkaisut	96	110	110
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)			
— kaikki asiat	6,1	5,0	7,0
— valituslupa-asiat	4,8	4,0	4,0
— asiaratkaisut	17,8	15,0	15,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 195	3 136	3 300
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	34	35	35

Korkeimman oikeuden päätöksistä lain 701/1993 mukaisesti perittävänä maksuina arvioi-

daan kertyvän 130 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	7 984	8 477	8 712
Bruttotulot	-	3	3
Nettomenot	7 984	8 474	8 709
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	243		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	492		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (HO)	-84
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-12
Palkkausten tarkistukset	121
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (toimintaedellytysten turvaaminen) poisto	-100
Tietotekniikan uusiminen ja käyttömenojen kasvu	113
Tasomuutos	200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-3
Yhteensä	235

2012 talousarvio	8 709 000
2011 III lisätalousarvio	97 000
2011 talousarvio	8 474 000
2010 tilinpäätös	8 233 000

02. Korkeimman hallinto-oikeuden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 499 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Korkein hallinto-oikeus ratkaisee hallintolainkäyttöasiat ylimpänä oikeusasteena. Suurimpia asiaryhmiä ovat verotus, rakentaminen ja kaavoitus, ympäristöasiat, sosiaali- ja terveydenhuolto, ulkomaalaisasiat, kunnallishallinto sekä kilpailuasiat ja julkiset hankinnat. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisemista asioista noin 80 % koskee alueellisten hallinto-oikeuksien antamia päätöksiä. Lisäksi korkein hallinto-oikeus ratkaisee muun muassa markkinaoikeuden sekä valtioneuvos-

ton ja ministeriöiden päätöksistä tehdyt valitukset.

Sen lisäksi, että hallintotuomioistuinten päätökset ovat tärkeitä asianosaisille, niillä on usein myös laajempaa ohjaavaa vaikutusta. Korkeimman hallinto-oikeuden on voitava ratkaista muutoksenhakuasiat joutuisasti ja oikeusvarmasti. Korkein hallinto-oikeus valvoo hallintolainkäyttöä muun muassa seuraamalla hallintotuomioistuinten toiminnan joutuisuutta, voimavarojen riittävyyttä ja päätösten laatua sekä järjestämällä neuvottelupäiviä. Tällä valvontatehtävällä on oikeusturvan kokonaisuuden kannalta olennainen merkitys.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätösten merkitystä koko julkisen vallan toimivuudelle ja luottamukselle on arvioitu joulukuussa 2009 valmistuneessa tutkimuksessa. Siinä selvitetiin hallinnon ja hallintolainkäytön toiminnallisia yhteyksiä ja osoitettiin hallintotuomioistuinten ratkaisujen merkitys hallinnon toimivuudelle. Monilla päätöksillä on laaja yhteiskunnallinen merkitys oikeus- ja hallintokäytäntöä ohjaavina ennakkopäätöksinä ja keskeinen asema EU-oikeuden soveltamisessa.

Työtilanteen ruuhkautumisesta johtuen asioiden keskimääräistä käsittelyaikaa on nykyisin voimavaroin vaikea saada laskemaan, vaikka pidemmän aikavälin tavoitteena on 9,5 kuukauden keskimääräinen käsittelyaika. Tavoitteena on, että asioista 30 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja 50 % alle 9 kuukaudessa. Yli 24 kuukauden käsittelyaikoja voi olla vain poikkeuksellisesti. Myös turvapaikka-asioiden tehostettuun käsittelyyn on varauduttava.

Tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma	2011 tavoite/arvio	2012 tavoite/arvio
Ratkaistut asiat, kpl	4 200	4 300	4 300
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	11,1	11,0	11,0
Toiminnallinen tehokkuus			
— taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	2 346	2 405	2 469
— tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	42	43	43

Korkeimman hallinto-oikeuden suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävinä maksuina

arvioidaan kertyvän 345 000 euroa momentille 12.25.10.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	9 879	10 348	10 507
Bruttotulot	21	8	8
Nettomenot	9 858	10 340	10 499
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	111		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	436		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO)	-103
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-14
Palkkausten tarkistukset	149
Vuoden 2010 kertaluonteisen lisäyksen jäljellä olevan erän poisto	-150
Tietotekniikan uusiminen ja käyttömenojen kasvu	280
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-3
Yhteensä	159
2012 talousarvio	10 499 000
2011 III lisätalousarvio	120 000
2011 talousarvio	10 340 000
2010 tilinpäätös	10 183 000

03. Muiden tuomioistuinten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 238 189 000 euroa.

Käräjäoikeuksiin voidaan 1.2.2012 lukien perustaa kärjätuomarin virka (T13) edellyttäen, että samasta ajankohdasta lukien lakkauteen käräjäoikeuden laamannin virka (T17).

Selvitysosa: Hovioikeuksiin saapui yhteensä 11 156 asiaa vuonna 2010. Vuonna 2012 arvioidaan saapuvan noin 11 000 asiaa. Vuonna 2010 saapuneista asioista oli 26 % riita-asioita ja 65 % rikosasioita. Keskimääräinen käsittelyaika on lyhentynyt 6,6 kuukauteen. Asioista 52 % käsiteltiin alle 6 kuukaudessa, 86 % alle 12 kuukaudessa ja 13 % viipyi

hovioikeudessa yli vuoden. Hovioikeuskohtaiset käsittelyaikaerot ovat supistuneet vuoden 2005 noin 6 kuukaudesta 3,5 kuukauteen vuonna 2010. Tavoitteena on supistaa ero 3 kuukauteen vuonna 2012. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista on alle 7 %.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsittelyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa, syyteharkinnassa ja käräjäoikeusvaiheessa viipyneiden asioiden kokonaiskäsittelyaika tulee ottaa huomioon. Hovioikeudet pyrkivät siihen, että aiemmissa vaiheissa yli kolme vuotta kestäneiden asioiden käsittelyaika hovioikeusvaiheessa on enintään 12 kuukautta.

Jatkokäsittelylupajärjestelmän käyttöönoton vaikutuksia seurataan ja samalla huolehditaan siitä, että järjestelmään liittyvät hovioikeuksien toimintaprosessit ovat mahdollisimman tarkoituksenmukaiset oikeusturvan toteuttamiseksi.

Käräjäoikeuksiin saapui vuonna 2010 noin 445 000 rikos- ja siviilioikeudellista asiaa. Siviilioikeudellisia asioita saapui noin 358 000, joista 84 % tuli vireille suppealla haastehakemuksella. Näiden ns. summaaristen asioiden määrä on ollut viime vuosina voimakkaassa kasvussa ja taloudellisen tilanteen vuoksi säilynee korkeana. Niissä käräjäoikeutta eniten työllistävien, manuaalisesti vireille tulevien asioiden osuus on kasvanut. Vuonna 2009 saa-

puneista summaarisista asioista 64 % tuli vi-reille elektronisesti. Vastaava osuus oli 57 % vuonna 2010 ja vuoden 2011 huhtikuun lopus-sa enää 54 %.

Yrityssaneeraus- ja velkajärjestelyasioita saapui vuonna 2010 hieman edellisvuotta enemmän. Konkurssiasioita saapui edellis-vuotta vähemmän. Asiamäärien ennakoidaan pysyvän suurina näissä asiaryhmissä myös vuonna 2012.

Pääkäsittelyssä ratkaistavien laajojen riita-asioiden osalta tavoitteena on, että asioista 35 % ratkaistaan alle 6 kuukaudessa ja enin-tään 25 prosentissa käsittelyaika on yli vuoden. Yksinkertaiset rikosasiat on voitu käsitellä kir-jallisessa menettelyssä vuoden 2006 lokakuun alusta lukien. Kirjallisesti ratkaistavien rikosa-sioiden osuuden arvioidaan vuonna 2012 ole-van sama kuin vuonna 2010 (34 %). Menette-lyn käyttöasteessa on tuomioistuinkohtaisia eroja. Vuonna 2010 käräjäoikeudet käsitelivät kirjallisessa menettelyssä 14—46 % ratkaise-mistaan rikosasioista. Helsingin käräjäoikeu-dessa kirjallisen menettelyn käyttöaste oli maan alin ja huomattavasti koko maan keski-määräistä käyttöastetta alempi vuonna 2010, mikä selittyy osin jutturakenteiden eroilla. Käräjäoikeus on asettanut itselleen tavoitteen li-sätä kirjallisen menettelyn käyttöä vuonna 2011.

Kokoonpanosäännöksiä uudistettiin vuoden 2009 alusta siten, että istuntokäsittelyssä tarvi-taan entistä harvemmin lautamieskokoonpa-noa. Samassa yhteydessä mahdollistettiin riko-sasioissa kolmen tuomarin kokoonpano, jota on tarkoitus käyttää vaikeimmissa asioissa. Ri-kosasioiden pääkäsittelyn peruuntumisten osalta tavoitteena on, ettei peruuntumisosuus kasva nykyisestä 20 prosentista.

Vuoden 2010 lopussa vanhoja, yli vuoden vireillä olleita laajoja riita-asioita oli 1 454 kappaletta eli 20 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen asioiden osuus on vuonna 2012 pienempi kuin vuonna 2010. Keskimääräinen käsittelyaika rikosasioissa vuonna 2010 oli 3,5 kuukautta ja pääkaupunki-seudun suurissa käräjäoikeuksissa 3,9—6,3 kuukautta. Vuonna 2012 tavoitteena on, ettei

minkään käräjäoikeuden keskimääräinen kä-sittelyaika rikosasioissa ole yli 3 kuukautta koko maan keskiarvoa pidempi. Lisäksi tavoit-teena on, että 50 prosentissa rikosasioista kä-sittelyaika on enintään 2 kuukautta, ja että kä-sittelyaika ylittää 9 kuukautta enintään 10 pro-sentissa rikosasioista.

Vuoden 2010 lopussa yli vuoden vireillä ol-leita rikosasioita oli 2 366 kappaletta eli 13,5 % vireillä olevista asioista. Tavoitteena on, että vanhojen vireillä olevien asioiden osuus on vuonna 2012 pienempi kuin vuonna 2010.

Tavoitteena on estää asioiden kokonaiskäsit-telyajan pitkittyminen. Pitkään esitutkinnassa ja syyteharkinnassa viipyneiden asioiden ko-konaiskäsittelyaika tulee rikosasioissa ottaa huomioon. Keskimääräinen käsittelyaikatavoite on 9 kuukautta niissä asioissa, joissa esitut-kinta ja syyteharkinta ovat kestäneet yhteensä yli kaksi vuotta. Oikeudenkäynnin viivästy-misten hyvittäminen koskevan lain (362/2009) mukaan tuomioistuin voi asianosaisen vaati-muksesta päättää, että asia määrätään kiireelli-seksi, jos asian käsittelemiselle ennen muita asioita on erityisen painava syy.

Riita-asioiden sovittelumenettelymahdolli-suutta yleisissä tuomioistuimissa on käytetty vaihtelevasti. Tuomioistuinten tulee aktiivises-ti tarjota tätä mahdollisuutta riidan osapuolille. Asiantuntija-avusteisen lasten huoltoriitojen sovittelumenettelyn kokeilua jatketaan neljäs-sä käräjäoikeudessa. Tavoitteena on laajentaa asiantuntija-avustajan käyttöä käräjäoikeuk-sissa.

Hallinto-oikeuksien asiamäärät kasvoivat pääosin autoverovalitusten johdosta vuosina 2005 (kokonaismäärä 24 026) ja 2006 (24 389) voimakkaasti, mutta vähenivät puolestaan vuonna 2007. Vuosina 2008—2010 asiamäärät jälleen kasvoivat (kokonaismäärä 20 539 v. 2008, 22 515 v. 2009 ja 23 149 v. 2010). Vuonna 2010 suurimpia asiaryhmiä olivat so-siaali- ja terveydenhuolto (27 %), verot (20 %), rakentaminen ja ympäristö (yhteensä 11 %), taloudellinen toiminta mukaan lukien liikenne- ja viestintäasiat (15 %) sekä ulko-maalaisasiat (15 %). Vuonna 2012 asiamääris-

sä ei arvioida tapahtuvan merkittäviä muutoksia aiempaan nähden.

Keskimääräinen käsittelyaika oli 7,3 kuukautta vuonna 2010. Asioista 49 % käsiteltiin alle kuudessa kuukaudessa, ja 18 % viipyi hallinto-oikeudessa yli vuoden. Alueelliset käsittelyaikaerot ovat vuosittain jonkin verran tasoituneet. Kun ero pisimmän ja lyhimmän käsittelyajan välillä oli 5,4 kuukautta vuonna 2005, oli se 4,8 kuukautta vuonna 2010. Vanhojen, yli vuoden vireillä olleiden asioiden määrään kiinnitetään erityistä huomiota ja tavoitteena on, että näiden osuus vireillä olevista asioista on alle 10 % (vuoden 2010 lopussa 8 %).

Turvapaikka-asioiden määrä kasvaa Helsingin hallinto-oikeudessa. Turvapaikka-asioiden käsittelyajan pidentymisen estämiseksi Helsingin hallinto-oikeudelle osoitetaan riittävät voimavarat.

Vuoden 2008 alussa voimaan tulleen uuden lastensuojelulain toimivuus on ollut erityispuheena. Vuoden 2011 aikana tullee selvitettäväksi ja harkittavaksi, onko perusteltua syytä säilyttää näiden asioiden ensi asteen ratkaisutoimivalta hallinto-oikeuksilla vai voitaisiinko ne siirtää lastensuojelullisiin kysymyksiin erikoistuneille toimielimille.

Vakuutusoikeuteen saapuneiden asioiden määrä on pysynyt vuodesta 2008 lukien suunnilleen samansuuruisena. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan ruuhkien purkaminen ei ole vielä lisännyt vakuutusoikeuden asia-

määriä. Vuonna 2010 asioita saapui noin 7 500 ja vuosina 2011—2012 asioita arvioidaan saapuvan noin 8 000 vuodessa. Vakuutusoikeusprosessin avoimuuden lisääminen hallitusohjelman mukaisesti edellyttää varautumista asiantuntijalausunnoista aiheutuvien kustannusten lisääntymiseen.

Markkinaoikeus ruuhkautui pahoin vuosina 2005 ja 2006, kun julkisia hankintoja koskevien valitusten määrä kasvoi voimakkaasti ja uutena asiaryhmänä tulivat ratkaistaviksi valitukset energiamarkkinaviraston päätöksistä. Hankinta-asioita koskevien valitusten määrä on kasvanut edelleen huolimatta kesäkuussa 2007 voimaan tulleen mm. kynnysarvoja korottaneesta hankintalaista. Kuntien ja kuntayhtymien hankintapäätösten määrä on kasvussa, mikä ennakoii myös markkinaoikeuden asiamäärien kasvavan. Lisäksi vireillä on lainsäädäntöhankkeita, jotka toteutuessaan laajentavat markkinaoikeuden tehtävänalaa. Vuonna 2012 arvioidaan saapuvan noin 700 asiaa. Asiamäärän lisääntyminen saattaa johtaa käsittelyajan pidentymiseen.

Työtuomioistuimeen on 2000-luvulla saapunut vuosittain 100—190 asiaa. Vuonna 2010 saapuneiden asioiden määrä oli 184 ja asiamäärän arvioidaan pysyvän samalla tasolla vuonna 2012.

Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2012 seuraavat alustavat arviot ja toiminnalliset tavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma	2011 tavoite/arvio	2012 tavoite/arvio
Hovioikeudet			
Ratkaistut asiat, kpl	11 468	10 965	11 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,6	6,6	6,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 525	3 703	3 800
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	22	22	22
Käräjäoikeudet			
Ratkaistut asiat yhteensä, kpl	443 874	448 048	450 000
— Rikosasiat	59 607	60 912	61 000
— Laajat riita-asiat	9 314	9 456	9 500
— Summaariset asiat	305 700	305 174	310 000

Keskimääräinen käsittelyaika, kk			
— Rikosasiat	3,5	3,5	3,5
— Laajat riita-asiat	8,3	8,3	8,3
— Summaariset asiat	2,5	2,7	2,9
— Velkajärjestelyasiat	5,5	5,4	5,5
Taloudellisuus (€/painotettu työ määrä)	792	741	830
Tuottavuus (työ määrä/htv)	87	95	95

Hallinto-oikeudet

Ratkaistut asiat, kpl	22 853	21 000	21 500
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	7,3	7,5	7,5
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 433	1 535	1 600
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	50	48	50

Vakuutus-oikeus

Ratkaistut asiat, kpl	7 503	8 000	8 000
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	10,9	9,0	9,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	1 006	970	1 050
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	68	72	75

Markkina-oikeus

Ratkaistut asiat, kpl	687	650	650
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	8,7	8,0	8,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	3 188	3 300	3 500
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	24	23	23

Työtuomioistuim

Ratkaistut asiat, kpl	184	180	180
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	4,5	5,0	5,0
Taloudellisuus (€/ratkaistu asia)	5 266	5 384	5 400
Tuottavuus (ratkaistut asiat/htv)	20	20	20

Tuomioistuinten suoritteista lain 701/1993 mukaisesti perittävänä maksuina arvioidaan kertyvän noin 22 000 000 euroa momentille

12.25.10. Niiden suoritteiden kokonaiskustannuksista, joista maksuja peritään, voidaan maksuilla kattaa noin 30 %.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	236 538	235 619	238 229
Bruttotulot	132	40	40
Nettomenot	236 406	235 579	238 189
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 156		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 020		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

		Osuus, %
<i>Yleiset tuomioistuimet</i>		
Hovioikeudet	41 073	
Käräjäoikeudet	132 785	
Työtuomioistuin	970	
<i>Yhteensä</i>	174 828	73
<i>Hallintotuomioistuimet</i>		
Hallinto-oikeudet	32 459	
Markkinaoikeus	2 006	
Vakuutus oikeus	7 876	
<i>Yhteensä</i>	42 341	18
<i>Tietohallinto- ja muut menot</i>	21 020	9
Yhteensä	238 189	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO)	-2 476
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-573
Palkkausten tarkistukset	3 341
Vuosien 2010 ja 2011 määräaikaisen lisäyksen (markkinaoikeuden ruuhkien purku) poisto	-250
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (asianhallintajärjestelmien kehittäminen; siirto momentilta 28.70.20) poisto	-1 000
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (rikostuomiosovellushanke) poisto	-1 060
Tietohallintomenot	1 500
Toimitilamenot	2 000
Harmaan talouden torjunta (HO)	1 381
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-222
Vuoden 2011 kertaluonteinen siirto (Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset) momentille 25.01.03	40
Oikeusrekisterikeskuksen valtakunnallisen rekisterinpitäjän tehtävät, siirto momentille 25.01.03	-40
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -50 000 euroa ja tuottavuusmääräraha 19 000 euroa)	-31
Yhteensä	2 610

Lisäksi momentille on siirretty kahdeksaa henkilötyövuotta vastaava henkilöstö momentilta 30.70.01.

2012 talousarvio	238 189 000
2011 III lisätalousarvio	3 519 000
2011 talousarvio	235 579 000
2010 tilinpäätös	233 270 000

04. Oikeusaputoimistojen ja kuluttajariitalautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 037 000 euroa.

Momentille nettoutettavista tuloista oikeusavun saajan hävinneen vastapuolen korvaukset oikeudenkäyntikuluista budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuonna 2010 oikeusaputoimistoihin saapui noin 49 500 asiaa. Saapuneista asioista 82 % oli siviili- ja hallinto-oikeudellisia asioita, joista suurin asiaryhmä olivat perhe- ja perintöoikeudelliset asiat (47 %). Rikosasioiden osuus oli 18 %. Vuonna 2011 arvioidaan saapuvan noin 50 000 asiaa ja vuonna 2012 noin 51 000 asiaa.

Tavoitteena on oikeusavun sähköisen asiointipalvelun vakiinnuttaminen osaksi julkista oikeusapua. Sähköisen asiointin tavoitteena on helpottaa ja tehostaa asiakkaiden, oikeusaputoimistojen, tuomioistuimien ja yksityisten asiamiesten asiointia oikeudenhoidossa.

Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuutta parannetaan niin, että toiminnan tulot vastaavat kustannuksia.

Vuonna 2010 kuluttajariitalautakuntaan saapui noin 4 300 valitusta. Eniten valitettiin asuntokaupasta, kiinteistönvälityksestä, rakentamisesta ja remonteista. Vuonna 2011 arvioidaan saapuvan noin 4 500 asiaa ja vuonna 2012 noin 4 600 asiaa.

Lautakunta on kehittänyt menettelyjä, joilla pyritään lyhentämään valitusten käsittelyaikaa. Menettelyjen vaikutusta toimintaan seurataan.

Talousarvioon valmisteluun liittyen oikeusministeriö on alustavasti asettanut oikeusaputoimistoille ja kuluttajariitalautakunnalle seuraavat toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2012:

Oikeusaputoimistot

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Käsitellyt asiat, kpl	48 346	49 000	49 000
Oikeusapuohjaus, kpl	10 654	14 000	14 000
Oikeusapupäätökset yksityisille asiamiehille, kpl	22 751	22 000	22 500
Taloudellisuus (euroa/painotettu työmäärä)	116	116	116
Tuottavuus (painotettu työmäärä/htv)	475	476	476
Jonotusaika, pv	12,9	11,0	10,0

Kuluttajariitalautakunta

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Käsitellyt valitukset, kpl	4 350	4 400	4 500
Taloudellisuus (€/käsitelty asia)	453	450	450
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	135	140	143
Käsittelyaika, kk	9,3	8,0	7,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	32 234	32 131	32 927
Bruttotulot	4 560	4 650	4 890
Nettomenot	27 674	27 481	28 037
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 265		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 169		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenoäästö (HO)	-290
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-84
Palkkausten tarkistukset	468
Toimitilamenot	168
Tietohallintomenot	80
Yleisestä edunvalvonnasta aiheutuvat hallintomenot, siirto momentilta 25.10.05	250
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-36
Yhteensä	556
2012 talousarvio	28 037 000
2011 III lisätalousarvio	601 000
2011 talousarvio	27 481 000
2010 tilinpäätös	26 578 000

05. Yleisen edunvalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 195 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää holhoustoimen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä annettussa laissa (575/2008) tarkoitettujen edunvalvontapalvelujen järjestämisestä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Edunvalvojan määrää maistraatti tai kärjäoikeus henkilölle, joka ei itse kykene valvomaan etujaan tai hoitamaan taloudellisia asioitaan esim. sairauden takia. Edunvalvojaksi voidaan määrätä joko yksityinen tai yleinen edunvalvoja. Vuonna 2010 yleisen edunvalvonnan päämiesmäärä oli noin 33 800 päämiestä. Oikeusaputoimistoissa hoi-

dettiin noin 30 900 päämiehen edunvalvonta ja ostopalveluina noin 2 900 päämiehen edunvalvonta. Päämiehistä täysi-ikäisiä oli 93 %.

Tavoitteena on, että edunvalvontapalveluita järjestetään nykyistä enemmän ostopalveluina (kasvua 38 % vuodesta 2011). Ostopalveluja ei

ole kuitenkaan tarkoituksenmukaista käyttää, jos se tulisi valtion omaa toimintaa huomattavasti kalliimmaksi. Yleisen edunvalvonnan asiankäsittelyjärjestelmä vakiinnutetaan osaksi toimintaa.

Yleinen edunvalvonta

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Päämiesten määrä, kpl	33 854	35 821	36 000
— oikeusaputoimisto edunvalvojana	30 929	32 401	31 280
— edunvalvonta ostopalveluna	2 925	3 420	4 720
Taloudellisuus (euroa/päämies)	246	243	243
Tuottavuus (päämiesmäärä/htv)	62	64	64

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	28 918	30 951	29 695
Bruttotulot	17 480	16 500	16 500
Nettomenot	11 438	14 451	13 195
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 549		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	9 922		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 491	16 500	16 500
— muut tuotot	5	-	-
Tuotot yhteensä	17 496	16 500	16 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	26 667	26 613	26 613
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 171	-10 113	-10 113
Kustannusvastaavuus, %	66	62	62

Yleisen edunvalvonnan palveluista peritään päämiehiltä korvauksia ja palkkioita holhous-toimilain (422/1999) 44 §:n 2 momentin pe-

rusteella. Oikeusministeriö on antanut ohjeen edunvalvojan palkkion määräytymisen perusteista (OM 3927/33/2001).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (HO)	-119
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-94
Palkkausten tarkistukset	207
Tietohallintomenoihin vuosille 2010 ja 2011 myönnetyn määräaikaisen lisäyksen poisto	-1 000
Yleisestä edunvalvonnasta aiheutuvat hallintomenot, siirto momentille 25.10.04	-250
Yhteensä	-1 256
2012 talousarvio	13 195 000
2011 III lisätalousarvio	-79 000
2011 talousarvio	14 451 000
2010 tilinpäätös	14 811 000

50. Yksityisille oikeusavustajille maksettavat korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 42 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) oikeusapulaissa (257/2002)
- 2) yksityishenkilön velkajärjestelystä annettussa laissa (57/1993)
- 3) oikeudenkäynnistä rikosasioissa annettussa laissa (689/1997) säädettyjen korvausten maksamiseen
- 4) enintään 700 000 euroa konkurssilain (120/2004) mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkioihin.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö**

€

Oikeusapu ja puolustus	35 800 000
Asiamiestajan avustaminen	200 000
Yksityishenkilön velkajärjestely	1 800 000
Syytteestä vapautetun oikeudenkäyntikulujen korvaus	3 500 000
Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien ja pesänhoitajien palkkiot (enintään)	700 000
Yhteensä	42 000 000

Vuonna 2010 yksityinen avustaja määrättiin 31 666 asianosaiselle. Yksityisille asiamiehille oikeusavusta suoritettavista kustannuksista 82 % kertyi käräjäoikeuksista ja 18 % hovioikeuksista. Keskimääräinen korvaus asianosaista kohti oli 1 051 euroa. Oikeusavun tuomioistuinasioista rikosasiat ovat määrällisesti ja kustannuksiltaan suurin asiaryhmä. Yksityishenkilön velkajärjestelylain mukaiset korvaukset olivat noin 1,4 milj. euroa. Syytteestä vapautettujen oikeudenkäyntikulujen korvaukset olivat noin 3,3 milj. euroa. Konkurssilain mukaisten julkisselvittäjien palkkiot olivat noin 0,5 milj. euroa. Sähköinen asiointi puolustajan hakemuksessa sekä avustajan palkkioiden määräämisessä otetaan käyttöön järjestelmän valmistuttua. Asiamäärien ja kustannusten arvioidaan pysyvän vuoden 2010 tasolla.

2012 talousarvio	42 000 000
2011 talousarvio	42 000 000
2010 tilinpäätös	41 280 486

20. Maksuhäiriöt, ulosotto ja konkurssivalvonta

Selvitysosa: Vuoden 2008 alusta lähtien maassa on toiminut 22 ulosottovirastoa. Ulosoton keskushallinnosta huolehtii Valtakunnanvoudinvirasto, jolle kuuluu ulosoton yleinen johto, ohjaus ja valvonta. Valtakunnanvoudinviraston päätoimipaikka on Turku ja viraston henkilöstöä on myös Helsingissä, Mikkelissä ja Hämeenlinnassa. Vuonna 2015 siirtymäaika päättyy, ja Valtakunnanvoudinviraston toiminta siirtyy Turkuun. Joitakin työpisteitä jää Helsinkiin välttämättömän pääkaupunkisidonnoisen työn helpottamiseksi.

Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnan kannalta tärkeä erikoisperintätoiminta on laajennettu vuoden 2011 aikana koko maahan. Toiminta on keskitetty kuuden ulosottoviraston yhteydessä toimivaan alueyksikköön, johon henkilöstö on saatu pääosin ulosoton nykyhenkilöstöstä.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Valtakunnanvoudinvirasto			
Henkilötyövuodet	21	21	22
Keski-ikä	48,1	47,5	48,0
Naisten osuus, %	60,0	57,0	57,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	5,3	2,0	5,0
Ulosottovirastot			
Henkilötyövuodet	1 280	1 280	1 280
Keski-ikä	49,7	50,0	49,5
Naisten osuus, %	63,5	63,1	63,1
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,7	10,5	10,5
Konkurssiasiamiehen toimisto			
Henkilötyövuodet	10	10	10
Keski-ikä	45,8	45,9	46,0
Naisten osuus, %	45,5	45,5	45,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	2,9	2,0	2,0

01. Ulosottolaitoksen ja konkurssivalvonnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 100 197 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtakunnanvoudinviraston, ulosottovirastojen, Ahvenanmaan maakunnanvoudinviraston ja Konkurssiasiamiehen toimiston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot, yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot sekä Konkurssiasiamiehen toimiston

erityistilintarkastuksista takaisin perittävät korvaukset.

Selvitysosa: Ulosottoon arvioidaan vuonna 2012 saapuvan 2,6 miljoonaa asiaa (v. 2010 2,7 milj. asiaa, v. 2011 arviolta 2,7 milj. asiaa). Vuosittain ulosotossa olevien velallisten määrä on noussut (511 000 eri velallista v. 2009, 518 000 eri velallista v. 2010). Vuoden 2010 lopussa ulosotossa oli kaikkiaan 239 000 velallista, joista 40 000 (17 %) oli ollut pitkäkestoisessa ulosotossa eli yli kolme vuotta ulosotossa yhtäjaksoisesti.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen oikeusministeriö on asettanut ulosottolaitoksen toiminnalle vuodelle 2012 alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma	2011 tavoite/arvio	2012 tavoite/arvio
Käsitellyt asiat (1 000 kpl)	2 657	2 601	2 620
Peritty (milj. euroa)	836	729	760
Perittyjen ja varattomien rahasaamisten suhde			
Asiamääristä, %	45	45	45
Rahamääristä, %	45	37	40
Keskimääräinen käsittelyaika, kk	6,4	6,0	6,0
Taloudellisuus (euroa/käsitelty asia)	32	37	37
Tuottavuus (käsitellyt asiat/htv)	2 087	2 050	2 050

Ulosottovirastojen toiminnassa pyritään etupainotteiseen toimintaan, joka perustuu velallisen taloudellisen tilanteen nopeaan selvittämiseen ja oikeiden toimenpiteiden valintaan ulosottomenettelyssä. Tässä tarkoituksessa ulosottovirastoille on asetettu tulostavoitteita, joiden mukaan tietyt toimenpiteet tulee suorittaa kolmen kuukauden kuluessa velallisen tultua ulosottoon.

Konkurssien määrän kasvu on lisännyt konkurssiasiamiehen toimiston työmäärää. Konkurssiasiamiehen toimintaa tehostetaan työmenetelmiä kehittämällä ja hyödyntämällä konkurssien tietohallintajärjestelmää.

Konkurssimenettelyä voidaan konkurssiasiamiehen hakemuksesta jatkaa julkisselvityksenä, jos sitä voidaan pitää perusteltuna pesän vähävaraisuuden taikka velalliseen tai konkurssipesään kohdistuvien selvitystarpeiden vuoksi. Erityistarkastusten kohteena ovat raukeavat ja vähävaraiset konkurssipesät, joihin

erityistarkastus tehdään konkurssivelallisen tekemien talousrikosten ja väärinkäytösten selvittämiseksi. Sekä julkisselvitysmenettelyllä että erityistarkastuksilla pyritään torjumaan harmaata taloutta ja talousrikollisuutta. Erityistarkastusmenoihin arvioidaan saatavan perityksi valtiolle takaisin 20 %. Tavoitteena on käynnistää vuosittain 60—70 julkisselvitystä sekä tehdä 120—150 velallisen ja konkurssipesän hallinnon erityistarkastusta. Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan liittyvää viranomaisyhteistyötä jatketaan ja hyvää pesänhoitotapaa kehitetään pesänhoitajien koulutuksella sekä hyvää pesänhoitotapaa koskevien suositusten päivityksellä yhdessä konkurssiasiain neuvottelukunnan kanssa.

Ulosottomaksutuloina arvioidaan momentille 12.25.20 kertyvän 60 000 000 euroa. Ulosottomaksutulojen määrä vastaa noin 60 % ulosottovirastojen kokonaismenoista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	97 739	98 916	100 311
Bruttotulot	129	110	114
Nettomenot	97 610	98 806	100 197
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 641		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6 862		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2012 talousarvio	100 197 000
		2011 III lisätalousarvio	1 114 000
Toimintamenosäästö (HO)	-1 022	2011 talousarvio	98 806 000
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-236	2010 tilinpäätös	97 831 000
Harmaan talouden torjunta (HO)	1 188		
Palkkausten tarkistukset	1 516		
Vuoden 2011 kertaluonteinen vähennys			
palkkojen tarkistuksista	96		
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-138		
Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma			
-21 000 euroa ja tuottavuusmääräraha			
8 000 euroa)	-13		
Yhteensä	1 391		

30. Syyttäjät

Selvitysosa: Syyttäjälaitoksen vaikuttavuustavoitteena on huolehtia rikosvastuun toteuttamisesta osana rikosasioiden käsittelyketjua tehokkaasti ja laadukkaasti asianosaisten oikeusturva huomioon ottaen. Asianosaisten kannalta keskeisiä mitattavissa olevia laatuun ja yhdenvertaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat käsittelyn nopeus ja erot syyttäjänvirastojen välisissä syyteharjainta-ajoissa. Rikosprosessin laatua ja nopeutta parannetaan kehittämällä esitutkintayhteistyötä poliisin kanssa ja käyttämällä tarkoituksenmukaisinta prosessimenettelyä. Syyttäjien ja yleisten tuomioistuinten asianhallintajärjestelmien uudistamista jatketaan.

Harmaan talouden torjuntaa tehostetaan hallitusohjelmassa asetetun tavoitteen mukaisesti. Paikallissyöttäjille saapui vuonna 2010 yhteensä 84 000 asiaa. Asioita ratkaistiin 85 000. Lisäksi ratkaistiin 260 000 rangaistusmääräysasiaa. Sekä saapuvien että ratkaistujen asioiden määrän ennakoidaan talousrikosjuttuja lukuun ottamatta pysyvän samalla tasolla.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Syyttäjälaitos			
Henkilötyövuodet	536	530	550
— joista syyttäjiä ¹⁾	349	350	365
— joista paikallissyöttäjät	331	330	345
Keski-ikä	46,8	46,5	46,8
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	8,5	8,0	8,2

¹⁾ Syyttäjiin lasketaan myös valtakunnansyyttäjänviraston syyttäjätöimivaltaa saaneet neuvotteleva virkamies ja ylitarkastajat.

01. Syyttäjälaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 44 571 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnansyyttäjänviraston, syyttäjänvirastojen ja Ahvenan-

maan maakunnansyyttäjänviraston toimintamenojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:lta saatavat tulot sekä yhteistoiminnasta virastojen, laitosten ja talousarvion ulkopuolisten osapuolten kanssa saatavat tulot.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut syyttäjälaitoksen toiminnalle vuodelle 2012 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Joutuisuus			
— keskimääräinen syyteharkinta-aika, kk	2,0	2,2	2,2
— yli 6 kk syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	1 839	1 500	1 700
— yli vuoden syyteharkinnassa olleita asioita avoimna	189	150	170
Tuottavuus			
— ratkaistut asiat/htv (koko henkilöstö)	172	173	171
— ratkaistut asiat/htv (syyttäjät)	259	259	258
Taloudellisuus			
— toimintamenot/ratkaisu, euroa	417	431	435
— toimintamenot/ratkaisu (painotettu työmäärä), euroa	92,1	93,0	93,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	41 557	43 875	44 611
Bruttotulot	6	40	40
Nettomenot	41 551	43 835	44 571
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 719		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 105		

Määrärahan arvioitu käyttö

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Valtakunnansyyttäjänvirasto	4 038 000
Paikalliset syyttäjäyksiköt	37 576 000
Yhteiset menot	2 975 000
Yhteensä	44 571 000

Toimintameno säästö (HO)	-435
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-80
Harmaan talouden torjunta (HO)	2 031
Palkkausten tarkistukset	610
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (WinCapita -juttu) poisto	-868
Vuoden 2011 kertaluonteisen lisäyksen (talousrikostorjunta) poisto	-500
Toimitilamenot	14
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-36
Yhteensä	736

2012 talousarvio	44 571 000
2011 III lisätalousarvio	541 000
2011 talousarvio	43 835 000
2010 tilinpäätös	42 937 000

40. Rangaistusten täytäntöönpano

Selvitysosa: Vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanossa huolehditaan täytäntöönpanon varmuudesta, luotettavuudesta ja turvallisuudesta. Rangaistusten täytäntöönpanon vaikuttavuustavoitteena on vähentää rangaistusta suorittavien riskiä syyllistyä uusiin rikoksiin rangaistusaikana ja sen jälkeen. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää seuraamusjärjestelmän ja seuraamusten sisältöjen kehittämistä.

Täytäntöön pantaviksi tulevien seuraamusten kokonaismäärissä ei ennakoita tapahtuvan merkittäviä muutoksia vuonna 2012. Pitkäaikais-, nais- ja ulkomaalaisvankien määrän ennakoidaan edelleen nousevan. Myös tutkintavankien määrän arvioidaan edelleen nousevan. Joulukuussa 2011 voimaantulevan EU:n puitepäättöksen mukaan toisen EU-jäsenvaltion kansalainen voidaan ilman suostumustaan siirtää kärsimään rangaistustaan kotimaahansa entistä kevyemmällä menetelyllä.

Toiminnan laajuus

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Vankeja keskimäärin	3 291	3 280	3 270
Vapaudesta vankilaan tulleet	6 545	6 540	6 520
Yhdyskuntaseuraamuksia toimeenpanossa keskimäärin	3 970	3 840	3 880
Täytäntöön pantaviksi tulevia yhdyskuntaseuraamuksia	4 568	4 535	4 645
Seuraamuksiin liittyvät asiantuntijalausunnot (pyydetty)	7 665	12 750	13 100

Vuoden 2011 lopussa otetaan käyttöön uusi yhdyskuntaseuraamus, valvontarangaistus. Ensimmäiset valvontarangaistukset tulevat täytäntöönpanoon vuoden 2012 alussa. Valvontarangaistuksessa olevien määrän arvioidaan olevan vuonna 2012 keskimäärin 30 tuomittua päivässä.

Tavoitteena on lisätä sähköisen valvonnan käyttöä valvontarangaistuksen lisäksi myös valvotun koevapauden täytäntöönpanossa niin, että vuonna 2012 valvotussa koevapaudessa on päivittäin keskimäärin 150 vankia sekä tarvittaessa myös avolaitoksissa ja vapauttamisyksiköissä.

Vapauttamisvaiheen suunnitelmallisuutta lisätään myös kehittämällä vapauttamisverkostotoimintaa, käyttämällä ulkopuolisia laitossijoituksia sekä vakiinnuttamalla vapauttamisyksikötoiminta.

Nuorten seuraamusselvitykset ovat lisääntyneet arvioitua merkittävästi enemmän vuoden 2011 alussa voimaantulleen lainsäädännön johdosta. Vuonna 2012 asiantuntijalausuntoja lisäävät myös valvontarangaistuksen tuomitsemisen pohjaksi pyydetty toimeenpanosuunnitelmat.

Vankiloiden peruskorjausohjelma viedään loppuun niin, että viimeisistään paljusellipaikoista päästään eroon vuonna 2015. Rikosseuraamuslaitoksen uuden asiakastietojärjestelmän on määrä olla käytössä vuonna 2015. Kehittämistyö tulee vaatimaan lisärahoitusta vuosina 2013 ja 2014.

Tietoja henkilöstöstä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Henkilöstömäärä, htv	2 961	2 890	2 890
Keski-ikä	44,6	44,8	45,0
Naisten osuus, %	42,0	42,0	42,0
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	14,3	14,3	14,0
Sairauspoissaolot, kalenteripäivää/htv ¹⁾	20,7	20,7	20,0

¹⁾ Jaksotyötä tekevien sairauspoissaoloja seurataan kalenteripäivinä.

01. Rikosseuraamuslaitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 221 180 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen ja Rikosseuraamusalan koulutuskeskuksen toimintamenojen maksamiseen.

Määrärahasta saa käyttää Rikosseuraamuslaitoksen toiminnallisista tarpeista aiheutuvien henkilökunnan asuntojen vuokraosuuksien alentamiseen enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmistelun yhteydessä oikeusministeriö on asettanut vuodelle 2012 alustavasti seuraavat tavoitteet:

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Toiminnalliset tavoitteet			
Laitosten säilytysvarmuus, %	99,3	99,2	99,2
Rangaistusta suorittavista avolaitoksissa keskimäärin päivässä, %	35	35	36
Rangaistusvangeista toiminnoissa keskimäärin päivässä, %	62	62	62
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % aloittaneista rangaistusvangeista	75	75	76
Rangaistusajan suunnitelmat tehty, % aloittaneista yhdyskuntaseuraamusasiakkaita	88	88	88
Valvotun koevapauden loppuun suorittaneet, % aloitetuista	83	83	84
Yhdyskuntapalvelun loppuun suorittaneet, % aloitetuista	83	85	85
Tuottavuus			
Vangit, keskimäärin päivässä/htv	1,31	1,29	1,28
Yhdyskuntaseuraamuksia toimeenpanossa, keskimäärin päivässä/ htv	16,6	15,8	15,9
Seuraamuksiin liittyvät asiantuntijalausunnat vuodessa/ htv	250	375	328
Taloudellisuus			
Toimintamenot (netto) / vanki	57 874	59 609	60 872
Toimintamenot (netto) / yhdyskuntaseuraamusta suorittava	3 915	4 206	4 222

Määrärahan arvioitu käyttö €

Rangaistusten täytäntöönpano	184 540 000
Täytäntöönpanon ohjaus, kehittäminen ja hallinto	7 340 000
Rikosseuraamusalan koulutuskeskus	3 050 000
Terveystuotoyksikkö	15 370 000
Ostopalvelut palvelukeskuksilta	10 880 000
Yhteensä	221 180 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	231 568	232 899	234 430
Bruttotulot	14 765	13 400	13 250
Nettomenot	216 803	219 499	221 180
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 833		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 889		

Rikosseuraamuslaitoksen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	11 288	10 980	10 296
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	11 271	10 954	10 212
— osuus yhteiskustannuksista	9 242	9 211	9 032
Kustannukset yhteensä	20 513	20 165	19 244
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-9 225	-9 185	-8 948
Kustannusvastaavuus, %	55	54	54

¹⁾ Ei sisällä ateriakorvauksia ja palvelussuhdeasunnoista saatavia vuokratuloja.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (HO)	-2 271	Tuottavuustoimet (uusi tuottavuusohjelma -46 000 euroa ja tuottavuusmääräraha 17 000 euroa)	-29
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-832	Siirto momentille 26.10.01 (-6 htv)	-215
Palkkausten tarkistukset	2 701	Yhteensä	1 681
Vuoden 2011 kertaluonteinen vähennys palkkojen tarkistuksista	3	2012 talousarvio	221 180 000
Vankimäärän alenemisen vaikutus muuttuviin kustannuksiin	-525	2011 III lisätalousarvio	2 005 000
Toimitilamenot	2 353	2011 talousarvio	219 499 000
Tietohallintomenot	565	2010 tilinpäätös	219 859 000
Vuoden 2011 kertaluonteinen siirto (Oikeusrekisterikeskuksen tietojärjestelmämuutokset) momentille 25.01.03	100		
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-169		

74. Avolaitustyöt (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös maanrakennustöihin. Määrärahasta saa käyttää enintään 1 700 000 euroa avolaitostöihin kunnan, seurakunnan tai yleishyödyllisen yhteisön työkohteissa sekä Finavia Oyj:n Helsinki—Malmin lentokentän työkohteissa. Työkohteet ovat

kulttuurihistoriallisesti arvokkaita tai niihin voidaan liittää kuntouttavaa toimintaa, jonka kustannuksiin asianomainen yhteisö osallistuu. Määrärahaa voi käyttää erityisesti pitkäaikaishankkeissa myös avolaitostyönä toteutettavien rakentamisprojektien edellytysten luomiseksi vaadittavien tarpeellisten tukitoimintojen menoihin, kuten vankien asuintilojen kunnostamiseen.

Selvitysosa: Tavoitteena on työllistää keskimäärin 175 avolaitosvankia. Avolaitos-

ten majoituskapasiteettia käytetään myös ko. laitoksiin sijoitettavien arviolta keskimäärin 40 laitoksen ulkopuolella siviilityössä tai opiskelemassa käyvän vangin majoittamiseen. Työllistämisen ja ylläpitomenot ovat noin 32 000 euroa vankia kohti vuodessa.

2012 talousarvio	6 025 000
2011 talousarvio	6 025 000
2010 tilinpäätös	6 025 000

50. Vaalimenot

20. Vaalimenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 341 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaalilain (714/1998) mukaisten yleisten vaalien ja menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetussa laissa (571/1987) tarkoitettujen valtiollisten kansanäänestysten toimittamisesta ja niihin liittyvästä tiedottamisesta ja tietopalvelusta, vaalitietojärjestelmän ja vaalivalmiuden ylläpidosta sekä vaalijärjestelmän ja vaalitietojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) saamelaiskäräjistä annetussa laissa (974/1995) tarkoitetuista saamelaiskäräjävaaleista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) siirtomenojen maksamiseen kunnille vaalilain 188 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kertakorvauksena

4) äänestysaktiivisuuden vahvistamiseen liittyvistä toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuonna 2012 toimitetaan presidentinvaali (tammikuu) ja kunnallisvaalit

(lokakuu). Vaalivalmiuden ylläpidon turvaavaa vaalitietojärjestelmän teknisen alustan uudistamista jatketaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2012 presidentinvaali ja kunnallisvaalit	11 694
Vuoden 2011 kertaluonteisen määrärahan (Vaalit.fi -internet-sivuston uudistaminen) poisto	-25
Vuoden 2011 kertaluonteisen määrärahan (Nuorisovaalit verkkoäänestyksenä eduskuntavaalien yhteydessä) poisto	-50
Vuosien 2008—2011 määräaikaisen määrärahan (Vaalitietojärjestelmä, siirto momentilta 28.70.20) poisto	-700
Yhteensä	10 919
2012 talousarvio	29 341 000
2011 talousarvio	18 422 000
2010 tilinpäätös	2 272 038

Pääluokka 26

SISÄASIAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö on sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton ministeriö, jonka tehtävänä on vastata:

— yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämisestä, pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan ohjaamisesta, rajaturvallisuudesta sekä siviilikriisinhallinnan koulutuksesta ja kotimaan valmiuksista

— Suomen kansalaisuutta, maahanmuuttoa ja kansainvälistä suojelua koskevista asioista sekä hyvien etnisten suhteiden, syrjimättömyyden ja yhdenvertaisuuden edistämisestä.

Hallinnonalan strategiset tavoitteet ovat:

— tehostetaan ennaltaehkäisevää toimintaa

— huolehditaan ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta muuttuvissa oloissa

— toteutetaan aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa

— varmistetaan ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö.

Sisäasiainhallinnon viranomaisten toiminta painottuu nykyistä enemmän rikosten, onnettomuuksien ja sisäistä turvallisuutta vaarantavien muiden häiriö- ja uhkatekijöiden ennaltaehkäisemiseen. Ihmisten ja yhteiskunnan turvallisuudesta huolehtiminen operatiivisen toiminnan ja valmiuden keinoin säilyy edelleen tärkeänä painopisteenä. Kolmas tärkeä painopiste on maahanmuutto. Sisäasiainhallinto toteuttaa aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa. Edellä mainittujen tehtävien toteuttamiseen tarvitaan ammattitaitoista ja motivoitunutta henkilöstöä. Tämän varmistamiseksi sisäasiainhallinto varautuu poikkeuksellisen suureen eläköitymiseen suunnitelmallisella henkilöstöpolitiikalla.

Toimintaympäristön kuvaus

Sisäisen turvallisuuden ja maahanmuuton näkökulmasta toimintaympäristöä on perustellusti mahdollista tarkastella useista näkökohdista. Väestön ikääntyminen, kansainvälistyminen, teknologinen kehitys ja ympäristötietoisuuden sekä toisaalta riskitietoisuuden lisääntyminen saattavat muuttaa sisäisen turvallisuuden tehtäväkenttää jo lähitulevaisuudessa. Keskeisenä haasteena on poliittisen, taloudellisen, teknologisen, sosiaalisen ja ekologisen kehityksen ennakoiminen sekä nopean ja joustavan muutoksiin reagoinnin varmistaminen. Myös kansainvälistyminen on tuonut mukanaan joukon ulkoisia tekijöitä, joiden huomioiminen on välttämätöntä. Globaalit haasteet korostavat yhteistyön merkitystä niin ympäristöuhkien, kansainvälisen rikollisuuden kuin terrorisminkin laajenemisen torjumisessa.

Väestön ikääntyminen, yksinasuvien vanhusten määrä ja väestön keskittyminen kasvukeskuksiin asettavat haasteita sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottamille turvallisuuspalveluille. Palvelutarpeiden ennustetaan kasvavan ja palvelutaso tulee kyetä ylläpitämään myös harvaanasuilla alueilla, joiden väestörakenne painottuu ikäihmisiin. Ikääntymisen myötä myös onnettomuusriskit kasvavat.

Euroopan unionin ja rahaliiton alueella julkisten talouksien vaikeudet kasvavat edelleen. Myös Suomen julkinen talous elää velkaantumisvaihetta. Euroopan unionin merkitys kaikilla yhteiskunnan sektoreilla säilyy kuitenkin huomattavana myös jatkossa. Taloudellisten vaikutusten ohella esimerkiksi uusi oikeus- ja sisäasioiden monivuotinen ohjelma vuosille 2010—2014 vaikuttaa EU:n perussopimuksia uudistaneen Lissabonin sopimuksen ohella eniten EU:n oikeus- ja sisäasioiden lähivuosien kehitykseen.

Maahanmuuton avulla voidaan paikata mahdollista tulevaa työvoiman niukkuutta ja vahvistaa myös osaamispohjaa, jota väestön ikääntyminen maan eri alueilla voisi muuten kaventaa. Työperusteinen maahanmuutto tulee lisääntymään edelleen ja monilla toimialoilla maahanmuutolla on jo huomattava merkitys työvoiman saatavuuden kannalta.

Suurten ikäluokkien poistuminen työelämästä vaikuttaa osaltaan myös sisäasiainhallinnon toimintaan. Käytettävissä olevan työvoiman supistuminen edellyttää toimintojen tehostamista ja rationalisointia sekä työn tuottavuuden parantamista hyödyntämällä entistä enemmän mm. yhä erilaisia teknisiä ratkaisuja ja sähköisiä palveluja.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa sisäasiainministeriön hallinnonalalle seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

Poliisitoimi, pelastustoimi ja Rajavartiolaitos osallistuvat omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen, jonka tavoitteena on, että Suomi on Euroopan turvallisimman maan. Sisäisen turvallisuuden keskeiset tavoitteet vahvistetaan hallinnonalan strategiassa vuosille 2012—2015 ja hallitusohjelman mukaisesti valmisteltavassa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa.

Varmistetaan, että maahanmuuttopolitiikassa toteutuvat perus- ja ihmisoikeudet, hallinto on toimivaa ja oikeusvarmaa sekä noudattaa hyvän hallinnon periaatteita.

Hallinnon tietotekniikkakeskus

Hallinnon tietotekniikkakeskuksen yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on:

1. Kriittisten, sisäiseen turvallisuuteen liittyvien tietojärjestelmien häiriötön toiminta turvataan kaikissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa.

2. Sisäasiainhallinnon hallinnonalan keskeiset kehityshankkeet turvataan ja valtion verkkoturvallisuutta parannetaan.

3. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden ICT-palveluiden käytettävyys ja tehokkuus ovat korkeaa tasoa. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen tuottamat palvelut mahdollistavat sisäisen turvallisuuden toimijoiden toiminnan integraation ja vapauttavat niiden resursseja operatiiviseen toimintaan.

4. Sisäisen turvallisuuden toimijoiden palvelu- ja teknologia-arkkitehtuuri ovat yhteensopivat muiden turvallisuusviranomaisten ja valtion arkkitehtuurin kanssa.

Tunnusluku/mittari¹⁾	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
ICT-varautuminen (ind)	104	113	122

¹⁾ Hallinnon tietotekniikkakeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitearvot määritellään nyt ensimmäistä kertaa talousarvioesityksessä. Vuoden 2010 toteutuma indeksoidaan arvoksi 104.

Poliisitoimi

Poliisitoimen osalta painotetaan rikosten, järjestyshäiriöiden ja onnettomuuksien ennaltaehkäisemistä ja vähentämistä, harmaan talouden torjuntaa sekä poliisin toimintavalmiuden ja palvelukyvyn turvaamista ja parantamista. Lisäksi poliisitoimi edistää osaltaan myönteistä turvallisuusajattelua sekä kansalaisten turvallista elinympäristöä.

Kehityskuvaaja

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Rikoslakirikosten määrä, enintään	499 791	520 000	520 000
Katuturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	91,3	94,0	92,0
Liikenneturvallisuusindeksin arvo, vähintään (1999=100)	n. 145,0	145,0	142,0

Rajavartiolaitos

Rajavartiolaitos osallistuu omalta osaltaan kansallisen kilpailukyvyn kannalta tärkeän sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseen tavoitteena, että Suomi on Euroopan turvallisin maa.

Rajavartiolaitoksen yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on:

1. Suomen rajaturvallisuus on parhaalla tasolla Euroopassa. Turvallisimmat ja sujuvimmat liikenneyhteydet Venäjän ja Euroopan unionin välillä kulkevat Suomen rajojen kautta. Rajavartiolaitoksen panos Euroopan unionin ulkorajastrategian kehittämisessä ja eurooppalaisen yhteisvas-
tuun toteuttamisessa on vahva.

2. Rajavartiolaitoksen toiminta lisää monipuolisesti ihmisten jokapäiväistä turvallisuutta, erityisesti rajaseudulla ja saaristossa.

3. Suomen meripelastusjärjestelmä on Itämeren luotettavin. Johtamis- ja toimintavalmius on merellisten monialaonnettomuuksien varalta hyvä. Rajavartiolaitoksen panos EU:n meripolitiikan toimeenpanossa ja merellisen ympäristöturvallisuuden edistämiseksi on vahva.

4. Rajavartiolaitos kykenee toimimaan yhteiskunnan turvaamiseksi kaikissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa, myös sodan aikana. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa vaikeissa-
kin luonnonoloissa.

Tunnusluku/mittari	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus (ind)	103	104	105
Vaikuttavuus (ind)	98	100	100
Kustannusvaikuttavuus (ind)	108	108	111

Pelastustoimi

Pelastustoimen keskeisenä yhteiskunnallisena vaikuttavuustavoitteena on vähentää onnettomuuksia, erityisesti tulipaloja ja palokuolemia. Onnettomuuksien tapahtuessa pelastustoimen tehtävänä on antaa nopeaa ja tehokasta apua sekä pyrkiä pienentämään onnettomuuksista aiheutuneita vahinkoja.

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tulipalojen määrä, enintään (pl. metsä- ja maastopalot) (kpl)	11 995	11 000	11 000
— josta rakennuspalojen määrä, enintään (kpl)	6 267	5 400	5 400

Palokuolemien määrä, enintään (hlö)	80	73	60
Rakennuspaloista aiheutuneiden palovahinkojen korvausten arvo, enintään (milj. euroa)	156	150	160
Luottamus pelastustoimeen, % väestöstä ¹⁾	-	96,0	-

¹⁾ Lähde: TNS Gallup-tutkimus, joka toteutetaan joka kolmas vuosi. Vuoden 2011 toteutuma: 96 % asukkaista.

Hätäkeskustoiminta

Suomessa on vuonna 2015 yhtenäinen, verkottunut ja luotettava valtakunnallinen Hätäkeskuslaitos, joka ensimmäisenä lenkinä vastaa avun tarpeeseen viipymättä ja ammattitaitoisesti.

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Hätäkeskus vastaa hätäpuheluun nopeasti			
Hätäpuheluun vastataan 10 sekunnissa (x %-ssa hätäpuheluista)	91	90	90
Hätänumeroon soittaneet ovat tyytyväisiä hätäkeskuslaitoksen palveluihin			
Hätänumeroon soittaneiden tyytyväisyys hätäkeskusten tuottamiin palveluihin (asteikolla 1—5), vähintään	4,33	4,4	4,4

Maahanmuutto

Toteutetaan aktiivista ja vastuullista maahanmuuttopolitiikkaa lainsäädäntöä tarpeen mukaan uudistamalla ottaen huomioon työvoiman tarve, maahanmuuttajien moninaiset lähtökohdat ja tarpeet sekä kansainväliset velvoitteet. Työvoiman tarpeeseen perustuvaa maahanmuuttoa edistetään. Vahvistetaan laittoman maahanmuuton ja ihmiskaupan vastaista toimintaa laaja-alaisen viranomaisyhteistyön ja verkostoitumisen kautta. Varmistetaan kansainvälisen suojelun velvoitteiden toteutuminen turvapaikkamenettelyssä ja vastaanotossa. Panostetaan kiintiöpakolaisten ja oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden kuntaan siirtymisen nopeutumiseen.

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Käsittelyaika keskimäärin (vrk)			
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sis. tston osapäätöksen)	65	65	65
— oleskelulupa, opiskelija	26	40	40
Kansainvälinen suojelu			
— turvapaikka (kaikki)	170	185	135
— normaali menettely	304	240	180
— nopeutettu menettely	53	90	90
Kansalaisuushakemukset (kaikki)	385	300	300
Maahanmuuttoviraston päätösten pysyvyys muutoksenhaussa (%) ¹⁾	>99,4	>95	>95
Kuntaan sijoituksen odotusaika vastaanottokeskuksissa, keskimäärin enintään kk ²⁾	3,5	2,0	2,0

¹⁾ Tavoitteena on, että niiden muutoksenhakutoimistointien päätösten, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan sillä perusteella, että virasto on tehnyt laintulkinta- tai menettelyvirheen on alle 5 % valitusten kokonaismäärästä. Niitä päätöksiä, joissa Maahanmuuttoviraston päätös kumotaan olosuhteiden perusteella, ei oteta tässä huomioon.

²⁾ Oleskeluluvan myöntämiseen tiedoksisaannista kuntaan muuttoon kuluva aika.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman mukaiset henkilötyövuosivähennykset sisäasiainministeriön hallinnonalalla vuonna 2012

Sisäasiainministeriö	-9
Poliisitoimi	-200
Rajavartiolaitos	-33
Pelastusopisto (ml. CMC)	1
Hätäkeskuslaitos	-2
Maahanmuuttovirasto	-40
Valtion vastaanottokeskukset	-
Yhteensä	-283

Tasa-arvovaikutukset

Sukupuolinäkökulma pyritään ottamaan huomioon kaikessa sisäasiainhallinnon toiminnassa. Jokaisen ihmisen tasa-arvoinen ja syrjimätön kohtelu on kaiken toiminnan lähtökohta ja jokaisen perusoikeus. Säädöshankkeissa arvioidaan tarvittaessa sukupuolivaikutukset ja vaikutukset vähemmistöihin sekä tehdään tarkastelu kaikkien syrjintäperusteiden osalta.

Ministeriössä seurataan käytettävissä olevan tilastoinnin avulla toiminnan sukupuolivaikutuksia. Hallinnonalan pääluokan määrärahojen kohdentumista tasa-arvonäkökulmasta ei ole systemaattisesti tutkittu eikä tästä ole toteutettu ulkopuolisia arviointoja.

Poliisihallitus jatkaa vuonna 2011 aloitettua valtakunnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman uudistamista. Lisäksi aloitetaan poliisiyksikkökohtaisten suunnitelmien laadinta. Vuonna 2012 tavoitteena on, että naisten osuus poliisihallinnon henkilöstöstä säilyy nykytasolla (27,6 %).

Maahanmuuttovirastossa ja kaikissa vastaanottokeskuksissa on laadittu tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat, jotka päivitetään vuosittain. Turvapaikanhakijat tilastoidaan sukupuolen perusteella. Vuonna 2010 turvapaikanhakijoista oli miehiä 69 prosenttia. Alaikäisistä yksin, ilman huoltajaa tulleista turvapaikanhakijoista oli poikia 72 prosenttia. Vastaanoton kustannukset hakijoiden sukupuolijakaumasta johtuen kohdentuvat enemmän miehiin kuin naisiin.

Rajavartiolaitos ottaa yhdenvertaisuussuunnitelmansa mukaisesti moniperustaisen syrjinnän huomioon kaikessa toiminnassa eikä hyväksy syrjintää missään muodossa. Viranomaisena ja työnantajana Rajavartiolaitoksella on velvollisuus edistää miesten ja naisten tasa-arvoa. Rajavartiolaitoksen päivittäinen toiminta rajaturvallisuus- ja merellisissä tehtävissä kohdistuu miehiin ja naisiin sekä etniseltä alkuperältään monipuoliseen joukkoon.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011	2012
		varsinainen	esitys
		talousarvio	
26.20.70	<i>Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— tilausvaltuus	62,0	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Hallinto	96 291	92 881	108 811	15 930	17
01.	Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 956	19 576	20 765	1 189	6
03.	Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 204	471	2 331	1 860	395
04.	Vähemmistövaltuutetun ja syrjintä-lautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	872	919	905	- 14	- 2
20.	Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)	4 711	4 711	9 888	5 177	110
(21.)	Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	426	—	- 426	- 100
22.	EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)	8 656	10 540	14 990	4 450	42
23.	Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)	1 562	1 530	1 415	- 115	- 8
29.	Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	58 158	53 500	57 500	4 000	7
66.	Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)	1 172	1 208	1 017	- 191	- 16
10.	Poliisitoimi	691 928	690 553	703 465	12 912	2
01.	Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	688 133	687 053	699 965	12 912	2
20.	Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)	3 795	3 500	3 500	—	—
20.	Rajavartiolaitos	246 485	245 981	262 655	16 674	7
01.	Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	223 775	221 071	220 655	- 416	- 0
70.	Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirtomääräraha 3 v)	22 710	24 910	42 000	17 090	69
30.	Pelastustoimi ja hätäkeskukset	176 396	86 738	87 256	518	1
01.	Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 396	14 029	13 985	- 44	- 0
02.	Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	56 274	58 693	58 505	- 188	- 0
20.	Erityismenot (arviomääräraha)	2 216	3 406	3 406	—	—
(30.)	Suomen Erillisverkot Oy:n tai sen tytäryhtiön pääomittamiseen (siirtomääräraha 2 v)	90 000	—	—	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)	3 510	3 510	3 260	- 250	- 7
43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)	10 000	7 100	8 100	1 000	14
40. Maahanmuutto	117 750	105 836	82 921	- 22 915	- 22
01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 253	18 643	18 418	- 225	- 1
(03.) Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	—
20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)	469	876	876	—	—
(30.) Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	—	—	—	—	—
63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)	97 027	86 317	63 627	- 22 690	- 26
Yhteensä	1 328 850	1 221 989	1 245 108	23 119	2
Henkilöstön kokonaismäärä	15 578	15 677	15 394		

01. Hallinto*Selvitysosa:***Sisäasiainministeriö**

Sisäasiainministeriön vision mukaan Suomi on Euroopan turvallisin maa, jossa ihmiset ja eri väestöryhmät kokevat yhteiskunnan yhdenvertaisena ja oikeudenmukaisena.

Sisäasiainministeriö toteuttaa hallitusohjelman mukaisesti poliisitoimen, Rajavartiolaitoksen, pelastustoimen, Hätäkeskuslaitoksen sekä maahanmuuttohallinnon strategisia tavoitelinjauksia ja toiminnallisia tulostavoitteita, jotka on tarkemmin kerrottu pääluokan eri lukujen perusteluissa.

Hallinnonalan tietohallinto

Sisäasiainministeriön tietohallinto vastaa ministeriön ja hallinnonalan yhteisen tietohallinnon kehittämisestä, strategisesta ohjauksesta, valvonnasta ja tietoturvallisuudesta. Sen tulosohtaukseen kuuluva Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) hankkii, kehittää ja ylläpitää hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laitosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniiset palvelut. Hallinnonalan yhteisten tietojärjestelmähankkeiden suunnittelu ja valmistelu maksetaan pääsääntöisesti hallinnonalan yhteiseltä tietohallintomomentilta.

Solid-rahastot

Sisäasiainministeriö vastaa Euroopan unionin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 kansallisesta hallinnoinnista. Rahastojen rahoituksella tuetaan Haagin ohjelmassa määriteltyjen tavoitteiden toteutumista mm. tukemalla pakolaisten

turvapaikkaprosesseja, kolmansien maiden kansalaisten kotoutumista sekä EU:n ulkorajoihin liittyvää kehittämistoimintaa.

Siviilikriisinhallinta

Sisäasiainministeriö edistää Suomen valmiuksia osallistua kansainvälisen kriisinhallinnan tehtäviin. Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksia vahvistetaan edelleen vastaamaan Suomen osallistumistasoa yhteen sovittamalla siviilikriisinhallinnan kansallisia valmiuksia valtioneuvostotasolla ja tehostamalla kokonaisvaltaisuutta siviilikriisinhallintatoiminnoissa mm. tiivistämällä yhteistyötä sotilaallisten ja siviilivoimavarojen käytössä.

01. (26.01.01, osa) Sisäasiainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 765 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

2) EU:n Progress-ohjelman kansallisen syrjinnän vastaisen hankkeen sekä maahanmuuton kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Ministeriön strategiatyö on tavoitteellista ja toimintaa ohjaavaa. Toteutetaan hallinnonalan strategiaa vuosille 2012—2015.

— Ministeriön toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

— Toimitaan hallinnonalan osalta sekä muiden ministeriöiden kanssa yhteistyössä hallitusohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi sellaisten toimintasektoreiden osalta, joiden voidaan katsoa kuuluvan ensisijaisesti sisäasiainministeriön vastuualueelle.

— Ministeriön ja sen hallinnonalan toiminnan ja talouden suunnittelu sekä seuranta on systemaattista ja kokonaisvaltaista.

— Ministeriön lainsäädäntötyö täyttää valtioneuvoston asettamat laatuvaatimukset. Vahvistetaan suunnitelmallisuutta, yhteistyötä ja osaamista lainsäädännön valmistelussa.

Toiminnallinen tehokkuus

— Luodaan edellytyksiä ministeriön tuottavuuden paranemiselle. Toteutetaan ministeriön hallinnonalan tuottavuusohjelman mukaisia hankkeita.

Henkisten voimavarojen kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Henkilötyövuodet	254	256	247
Sairauspoissaolot (pv/htv)	8,4	8,0	7,5
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,6	3,6	3,6

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	20 235	20 476	21 265
Bruttotulot	965	900	500
Nettomenot	19 270	19 576	20 765

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 718
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 404

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 26.10.01 (12 htv)	780
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	20
Keskitetyt menot	
— siirto momentilta 26.10.01	297
— siirto momentilta 26.20.01	68
— siirto momentilta 26.30.01	7
— siirto momentilta 26.30.02	25
— siirto momentilta 26.40.01	8
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	74
Palkkausten tarkistukset	322
Vuokramenojen palautus	200
Palvelukeskusvähennys	-45
SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvat siirrot	-200
Tuottavuustoimet	-100
Kotouttamisasioiden siirto momentille 32.01.01 (-8 htv)	-585
Siirto momentilta 26.40.(03) (1 htv)	70
Toimintamenosäästö (HO)	-155
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-65
Siirto momentilta 26.01.20 (6 htv)	450
Tasomuutos	18
Yhteensä	1 189

2012 talousarvio	20 765 000
2011 III lisätalousarvio	340 000
2011 talousarvio	19 576 000
2010 tilinpäätös	19 956 000

03. Hallinnon tietotekniikkakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 331 000 euroa.

Selvitysosa: Hallinnon tietotekniikkakeskus (HALTIK) kehittää, hankkii, tuottaa ja

ylläpitää sisäasiainministeriön hallinnonalan strategisena palvelukeskuksena hallinnonalan virastojen ja laitosten korkean käytettävyyden ja turvallisuuden tieto- ja viestintätekniset palvelut.

HALTIKin päätehtävänä on tuottaa sisäisen turvallisuuden keskeiset tietojärjestelmät, hankkia hallinnonalan yhteiset palvelut ja hallinnollisten palveluiden integraatiopalvelut sekä tuottaa ICT-asiantuntijapalvelut.

HALTIKin palvelutuotannon menojen kokonaismäärän vuonna 2012 arvioidaan olevan yhteensä 44,7 milj. euroa. Lisäksi HALTIK tuottaa erikseen asiakkailta laskutettavia projekti- ja asiantuntijapalveluita sisäasiainministeriön hallinnonosalalle noin 15,2 milj. eurolla sekä TUVE-hankkeelle noin 10,4 milj. eurolla. HALTIKin toiminta rahoitetaan palvelusopimuksiin perustuvilla palvelumaksuilla.

Sisäasiainministeriö asettaa Hallinnon tietotekniikkakeskukselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet vuodelle 2012:

HALTIKin keskeisin tulostavoite on palvelutuotannon turvaaminen ja sen laadun varmistaminen sekä kustannustehokkuuden parantaminen. Virastossa jatketaan ja syvennetään ITIL-prosessien (Information Technology Infrastructure Library) käyttöönottoa.

Tietoliikennepalvelut

Tietoliikennepalveluiden palvelutaso säilyy korkealla ja muiden kuin suunniteltujen katkojen määrä vähenee. Viranomaisten tietoliikenteen häiriötön toiminta turvataan kaikissa oloissa ja verkkoturvallisuutta parannetaan edelleen. Hallinnonalan lähiverkkojen yhdistäminen etenee suunnitellusti.

Tietoliikennepalvelut	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Taloudellisuus			
Tietoliikennepalveluissa päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	1 008	934	913
Tuottavuus			
Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	246	259	271

Palvelukyky ja laatu

Asiakastytyväisyys	2,61	2,7	2,8
--------------------	------	-----	-----

Suoritteet

Tietoliikennepalveluissa päätetyt palvelupyynnöt (kpl)	4 392	4 612	4 842
--	-------	-------	-------

Käyttöpalvelut

Käyttöpalveluissa varmistetaan sisäisen turvallisuuden toimijoiden tietojärjestelmien toiminnan jatkuvuus konesali- ja palvelinympäristöjen osalta. Hallinnonalan palvelinten keskittämistä ja rationalisointia pääsaliin jatketaan.

	2010	2011	2012
Käyttöpalvelut	toteutuma	tavoite	tavoite

Taloudellisuus

Käyttöpalvelussa päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	1 676	2 689	2 912
--	-------	-------	-------

Tuottavuus

Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	100	105	110
--	-----	-----	-----

Palvelukyky ja laatu

Asiakastytyväisyys	2,67	2,8	3,0
--------------------	------	-----	-----

Suoritteet

Käyttöpalveluissa päätetyt palvelupyynnöt (kpl)	1 895	1 990	2 089
---	-------	-------	-------

Järjestelmien ylläpitopalvelu

Sisäisen turvallisuuden toimijoiden järjestelmien (sovellukset ja tietokannat) käytön tukea ja ongelmanratkaisua kehitetään edelleen.

	2010	2011	2012
Järjestelmien ylläpitopalvelut	toteutuma	tavoite	tavoite

Taloudellisuus

Järjestelmien ylläpitopalveluissa päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	1 499	1 579	1 773
---	-------	-------	-------

Tuottavuus

Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	121	127	134
--	-----	-----	-----

Palvelukyky ja laatu

Asiakastytyväisyys	2,34	2,5	2,7
--------------------	------	-----	-----

Suoritteet

Järjestelmien ylläpitopalveluissa päätetyt palvelupyynnöt (kpl)	6 889	7 233	7 595
---	-------	-------	-------

Työasemapalvelu

Työasemapalvelussa tuotetaan sisäasiainministeriön hallinnonalan vakioitujen, varmennettujen ja hyväksyttyjen päätelaitteiden koko elinkaaren mittainen palvelu. Vuonna 2012 jatketaan toimialojen siirtämistä Windows 7 -ympäristöön erillisen suunnitelman mukaisesti. ITIL-prosessien käyttöönottoa jatketaan ja syvennetään.

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Työasemapalvelut			
Taloudellisuus			
Työasemapalveluissa päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	311	296	287
Tuottavuus			
Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	302	328	345
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys	2,98	3,1	3,2
Suoritteet			
Työasemapalveluissa päätetyt palvelupyynnot (kpl)	37 438	39 310	41 275

Viestintäpalvelut

Viestintäpalveluiden keskeinen tavoite on varmistaa se, että sisäisen turvallisuuden toimijoiden viestintäratkaisut ovat käytettävissä ja viranomaisten tavoitettavuus on teknisesti

mahdollista. Huolehditaan 071-numeroinnin kehityksestä ja hallinnasta sekä puhepalvelujärjestelmien elinkaarenhallinnasta ja käyttöpalveluista.

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Viestintäpalvelut			
Taloudellisuus			
Viestintäpalveluissa päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	112	118	122
Tuottavuus			
Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	875	919	965
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys (puhe- ja videopalveluiden toimivuus)	2,8	2,9	3,0
Suoritteet			
Viestintäpalveluissa päätetyt palvelupyynnot (kpl)	14 639	15 371	16 139

Service Desk -palvelut

Palvelutuotantomallin tavoitetilana on, että palvelut toimivat yhtenäisen prosessin mukaisesti. Palvelupyynnot vastaanotetaan asiakkaan näkökulmasta lähtökohtaisesti yhdessä

palvelupisteessä (Service Desk), joka toimii virtuaalisesti.

Toiminnanohjausjärjestelmän kehitystyötä jatketaan.

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Service Desk -palvelut			
Taloudellisuus			
Service Deskissä päätetyn palvelupyynnön kustannus (€)	80	99	100
Tuottavuus			
Henkilötyövuotta kohden päätettyjen palvelupyyntöjen määrä (kpl/htv)	1 153	1 210	1 271
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys	3,05	3,1	3,2
HelpDeskissä I-tasolla päätettyjen palvelupyyntöjen osuus kaikista palvelupyynnoista (%)	27,1	29,0	30,0
Suoritteet			
ServiceDeskissä I-tasolla päätetyt palvelupyynnot (kpl)	38 551	40 479	42 502

Aluepalvelut

Aluepalvelun henkilötö ja kustannukset kohdennetaan muille palveluille.

	2010	2011	2012
Aluepalvelut¹⁾	toteutuma	tavoite	tavoite
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys	2,98	3,1	3,2
Aluepalvelussa keskitetysti päätettyjen palvelupyyntöjen osuus kaikista aluepalvelun päättämistä palvelupyynnöistä (%)	36,5	37,0	37,5

¹⁾ Aluepalvelun henkilötö ja kustannukset kohdennetaan muille palveluille.

Yhteyspalvelut

Yhteyspalveluun kuuluvat seuraavat palvelut: puhelunvälitys, siihen liittyvä asiakaspalvelu, asiakastietokannan tietojen ylläpito sovitulta osin ja raportointi. Yhteyspalveluyksikkö tuottaa puhelunvälityspalvelut keskitetysti koko sisäasiainministeriön hallinnonalalle

sekä lisäksi valtiovarainministeriön hallinnonalalta maistraateille sekä aluehallintovirastoille ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille. Keskeisimpinä kehittämiskohteina ovat sisäasiainministeriön hallinnonalan ympäristön kalenteri- ja kulunvalvontaliitännät sekä tietokannan sisällöntuoton kehittäminen.

	2010	2011	2012
	toteutuma	tavoite	tavoite
	SM ja	SM ja	SM ja
Yhteyspalvelut	maistraatit	maistraatit	maistraatit
Taloudellisuus			
Käsitellyn puhelun kustannus (€)	1,00	1,29	1,15
Tuottavuus			
Henkilötyövuotta kohden käsitellyt puhelut (kpl/htv)	63 760	50 750	65 500
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys	3,68	2,8	3,7
Suoritteet			
Yhteyspalveluissa käsitellyt puhelut (1 000 kpl)	1 535	406	1 515

Projekti- ja asiantuntijapalvelut

Projekti- ja asiantuntijapalvelut vastaa julkisen hallinnon verkkoturvallisuushankkeen (TUVE) sisäasiainministeriön hallinnonalan osahankkeen TUVE-tietoverkkopalvelut -projektin etenemisestä projektisuunnitelman mukaisesti. Projektin kohteena on turvallisuus-

verkkoon liittyvä palveluoperaattoritoiminta ja sen vaatimien kriittisten palveluiden kehittäminen sekä erikseen määriteltyjen muiden palveluiden tuottaminen ja sovittaminen TUVE-ympäristöön. Projekti- ja asiantuntijapalvelut jatkavat myös poliisin tietojärjestelmien kokonaisuudistusta (VITJA).

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Projekti- ja asiantuntijapalvelut			
Taloudellisuus			
Projektien ja asiantuntijapalveluiden henkilöstökustannukset	5 801 927	7 461 080	7 895 835
Tuottavuus			
Projekteille ja asiantuntijapalveluille kohdennettu työaika (htv)	66	81	84
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyys (tyytyväisyys lopputulokseen)	2,70	2,8	3,0

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet:

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkiset voimavarat			
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,4	3,5
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	10,4	9	8
Henkilöstö yhteensä, htv	386	382	382
— josta vakinaisessa palvelussuhteessa	306	304	304
Naisia, %-osuus	36	36	36

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	66 292	90 178	70 317
Bruttotulot	63 620	89 707	67 986
Nettomenot	2 672	471	2 331
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 610		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 142		

Yllä olevissa luvuissa on mukana sekä palvelusopimustoiminnan että erillisten projektien kulut. Vuonna 2011 TUVE-tietoverkkopalvelut -projektin kulut ovat huomattavasti suuremmat kuin hankkeen muina vuosina (2010 ja 2012).

Bruttomäärärahan arvioitu käyttö	€
Palvelusopimus	44 714 000
Projektitoiminta	25 603 000
Yhteensä	70 317 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.01.20)	174
Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.10.01)	1 433
Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.20.01)	249
Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.30.01)	27
Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.30.02)	90
Yhteiset palvelut (siirto momentilta 26.40.01)	27
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	64
Toimintamenosäästö (HO)	-3

Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-1
Tasomuutos	-200
Yhteensä	1 860

2012 talousarvio	2 331 000
2011 III lisätalousarvio	64 000
2011 talousarvio	471 000
2010 tilinpäätös	1 204 000

04. (26.01.01, osa) Vähemmistövaltuutetun ja syrjintälautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 905 000 euroa.

Selvitysosa: Vähemmistövaltuutettu on sisäasiainministeriön yhteyteen sijoitettu it-

senäinen ja riippumaton viranomainen, jonka tehtävänä on edistää etnisten vähemmistöjen ja ulkomaalaisten asemaa, oikeusturvaa sekä hyviä etnisiä suhteita Suomessa. Vähemmistövaltuutettu toimii myös kansallisena ihmis-kaupparaporttoijana.

Valtioneuvoston nimittämä syrjintälautakunta on yhdenvertaisuuslakiin perustuva etnistä syrjintää koskevia hakemuksia käsittelevä sisäasiainministeriön ohessa toimiva itsenäinen ja riippumaton oikeusturvaelin, joka voi antaa syrjintää koskevan kieltopäätöksen, jonka noudattamista se voi tehostaa uhkasakolla ja tuomita sen maksettavaksi.

Asiakastapausten lukumäärä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Vähemmistövaltuutettu ¹⁾	848	900	950
Syrjintälautakunta	420	350	370

¹⁾ Ei sisällä viranomaisten, kansalaisjärjestöjen tai tiedotusvälineiden yhteydenottoja eikä tieto- tai materiaalityöntöjä.

Henkilötyövuosien lukumäärä

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Vähemmistövaltuutettu	11	10	10,5
Syrjintälautakunta	2	2	1,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	931	969	955
Bruttotulot	50	50	50
Nettomenot	881	919	905
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	80		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	71		

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Vähemmistövaltuutettu	795
Syrjintälautakunta	110
Yhteensä	905

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (HO)	-8
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-3
Tasomuutos	-3
Yhteensä	-14

2012 talousarvio	905 000
2011 talousarvio	919 000
2010 tilinpäätös	872 000

20. Tietohallinnon yhteiset menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 888 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon runkoverkon ja ministeriön lähiverkon, yhteiskäytössä olevien tietojärjestelmien ylläpito- ja kehittämismenoihin sekä Turvallisuusverkko-hankkeen (TUVE) käyttömenoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö

	€
TUVE-käyttömenot	5 801 000
Palvelusopimus	3 100 000
Strateginen ohjaus	176 000
Asiankäsittelyjärjestelmät	300 000
Julkaisujärjestelmät	300 000
Muut järjestelmät	40 000
Sähköinen asiointi	50 000
Tietoturvallisuus	50 000
Lähiverkko	250 000
Muut tietohallintomenot	71 000
Yhteensä	9 888 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 26.01.01 (-6 htv)	-450
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-174
IT-palvelukeskussiirron palautus siirtona momentilta 28.20.06	21
TUVE-käyttömenot	5 780
Yhteensä	5 177

2012 talousarvio	9 888 000
2011 talousarvio	4 711 000
2010 tilinpäätös	4 711 000

(21.) Sisäasiainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta. Vähennyksessä on otettu huomioon hallitusohjelman mukainen toimintamenosäästö 2 643 000 euroa ja lisäyksenä 2 217 000 euroa tuottavuusmäärärahana.

2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	426 000

22. EU:n osuus yhteisvastuun ja maahanmuuttovirtojen hallintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 14 990 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin mukaisiin yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskevan yleisohjelman 2007—2013 alaisten rahastojen mukaisesti toteutettaviin hankkeisiin (Euroopan parlamentin ja neuvoston päätökset 575/2007/EY, 573/2007/EY ja 574/2007/EY sekä neuvoston päätös 435/2007/EY)

2) teknisen avun ja edellä mainittujen ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan ja näihin tehtäviin kohdennettavan sisäasiainministeriön hallinnonalan eri virastojen, enintään 16 henkilötyövuotta vastaavan, henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen sekä ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) hankkeisiin sisältyvien arvonlisäveromeno-osuuksien maksamiseen

4) siirtomenojen maksamiseen.

Momentille voidaan nettouttaa virastolle työnantajana maksetut tulot.

Selvitysosa: Yhteisvastuuta ja maahanmuuttovirtojen hallintaa koskeva yleisohjelma koostuu neljästä rahastosta: Euroopan pakolaisrahasto, paluurahasto, ulkorajarahasto sekä kotouttamisrahasto. Yleisohjelman hallinnointi- ja valvontajärjestelmiä koskevat jäsenvaltion velvollisuudet on määriteltävä rahastoja koskeissa päätöksissä. Sisäasiainministeriö vastaa rahastojen kansallisesta hallinnoinnista. Rahastoille yhteisen kansalli-

sen hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvauksen mukaisesti ministeriöön on nimetty vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset.

Euroopan yhteisöjen komissio on määrittänyt Suomelle seuraavat rahastokohtaiset osuudet vuodelle 2012:

Rahastojen vuoden 2012 rahoitus- kehys	€
Pakolaisrahasto	2 486 000
Ulkorajarahasto	9 750 000
Kotouttamisrahasto	1 329 000
Paluurahasto	1 425 000
Yhteensä	14 990 000

Kansallinen vastinrahoitus on budjetoitu momenteille 24.01.01, 26.01.01, 26.10.01, 26.20.01 ja 70 sekä 26.40.01 ja 63 sekä momentille 28.10.02 ja 32.70.03. Komissiosta saatavat tulot on budjetoitu momentille 12.26.98.

Hankkeille tältä momentilta maksettavaan EU:n tukiosuuteen on mahdollista sisältyä arvonlisäveroa. EU:n tukiosuus maksetaan hankkeille pääsääntöisesti kahtena ennakkomaksuna ja yhtenä loppumaksuna, jolloin tukikehityksen kustannusten raportointi (ml. alv-menot) tapahtuu jälkikäteen eikä alv-osuuden arvioiminen etukäteen ole mahdollista.

Pakolaisrahastosta tuetaan turvapaikanhakijoiden vastaanotto-olosuhteiden kehittämistä, turvapaikkaprosessia, pakolaisten uudelleensijoitusohjelmia ja pakolaisten integroitumista yhteiskuntaan.

Ulkorajarahastosta tuetaan toimia, joilla kehitetään maahantuloa edeltäviä tarkistuksia, viisumien myöntämistä rajoilla, maahantulon sujuvuutta siihen oikeutetuille henkilöille, laitoman maahantulon vähentämistä ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Kotouttamisrahasto kohdentuu kolmansien maiden kansalaisten maahanmuuttoon ja integraation tukemiseen pois lukien pakolaiset (myönteisen päätöksen saaneet turvapaikanhakijat, kiintiöpakolaiset ja tilapäistä suojelua saavat henkilöt).

Paluurahasto on tarkoitettu laittomasti maassa oleskelevien ulkomaalaisten palauttami-

seen, turvapaikanhakijoiden, jotka eivät ole vielä saaneet päätöstä, vapaaehtoisen paluun tukemiseen ja pakolaisten vapaaehtoisen paluun avustamiseen.

2012 talousarvio	14 990 000
2011 III lisätalousarvio	797 000
2011 talousarvio	10 540 000
2010 tilinpäätös	8 656 000

23. (26.01.01, osa) Siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 415 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää

1) siviilikriisinhallinnan kotimaan valmiuksiin liittyvään toimintaan

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien siviilikriisinhallintahankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) enintään 33 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon yhteisrahoitteisesta toiminnasta saatavat tulot.

Selvitysosa: Pelastusopiston yhteydessä toimiva Kriisinhallintakeskus vastaa sisäasiainministeriön ohjauksessa kokonaisvaltaisesti siviilikriisinhallinnan operatiivisesta toiminnasta: koulutuksesta, rekrytoinnista, tutkimus- ja kehittämistoiminnasta, materiaali- ja logistiikkavalmiuksista sekä vaadittavasta tilannekuvasta.

Siviilikriisinhallintatoimintaan ulkomailla osallistuvien henkilöiden aiheuttamat menot maksetaan momentilta 24.10.21.

Sisäasiainministeriö asettaa toiminnalle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

— Kriisinhallintakeskus kouluttaa Suomen osallistumistasoa vastaavan määrän siviiliasiantuntijoita lähetettäväksi siviilikriisinhallintatehtäviin.

— Kehitetään erityisesti toiminnan kustannustehokkuutta pyrkimällä johdonmukaisesti edullisempiin suoritteisiin koulutettavapäivien hintojen osalta.

— Kriisinhallintakeskus lähettää vuositasolla asiantuntijoita siviilikriisinhallintatehtäviin valtioneuvoston linjausten mukaisesti.

— Naisten osuus lähetettävistä asiaintuntijoista nousee edelleen.

Toiminnan tunnuslukuja

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Siviilikriisinhallintakoulutettavapäivät	1 628	1 300	1 200
Koulutettavapäivän hinta	521	500	460
Kriisinhallintatehtäviin tehtävät nimitykset	98	90	85

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2012 esitys
Bruttomenot	1 425
Bruttotulot	10
Nettomenot	1 415

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 115 000 euroa tasomuutoksena.

2012 talousarvio	1 415 000
2011 talousarvio	1 530 000
2010 tilinpäätös	1 562 000

29. Sisäasiainministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 57 500 000 euroa.

2012 talousarvio	57 500 000
2011 talousarvio	53 500 000
2010 tilinpäätös	58 158 238

66. (26.01.65) Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja maksusuudet ulkomaille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 017 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sisäasiainhallinnon kansainvälisten järjestöjen (Interpol, FATF¹⁾, IGC²⁾, IOM, ICMPD³⁾, COSPAS-SARSAT⁴⁾ ja ICAO PKD⁵⁾) jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja vastaavien velvoitteiden suorittamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Poliisin kansainvälisessä yhteistyössä ja sen kehittämisessä erityinen painopiste on EU:n puitteissa suoritettavalla poliisiyhteistyöllä sekä lainsäädännön että käytännön toiminnan tasolla. Huomiota kiinnitetään myös lähialueyhteistyön, YK:n ja Euroopan neuvoston sekä muiden kansainvälisten organisaatioiden piirissä tapahtuvaan poliisin toimialaan liittyvään kehitykseen.

IGC:ssä käsitellään kaikkia kansainvälisten maahanmuuttovirtojen hallintaan liittyviä merkittäviä kysymyksiä. Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) on hallitustenvälinen järjestö, joka harjoittaa laaja-alaista siirtolaisuuteen liittyvää toimintaa. ICMPD on

¹⁾ FATF=Financial Action Task Force

²⁾ IGC=Inter-Governmental Consultations on Asylum, Refugee and Migration Policies in Europe, North America and Australia

³⁾ ICMPD=International Centre for Migration Policy Development

⁴⁾ COSPAS-SARSAT=satellittipaikannusta maalla, merellä ja ilmassa hyödyntävä maailmanlaajuinen etsintä- ja pelastusjärjestelmä

⁵⁾ ICAO PKD=kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön sähköinen varmennepankki

riippumaton hallitustenvälinen tutkimuslaitos. Se pyrkii edistämään kestävästä maahanmuuttopolitiikkaa ja keskittyy Länsi- ja Itä-Euroopan kannalta tärkeisiin maahanmuuttokysymyksiin ja toimii Budapest-prosessin sihteeristönä.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Interpol	536 000
FATF	25 000
IGC	85 000
IOM	300 000
ICMPD	5 000
COSPAS-SARSAT	40 000
ICAO PKD	26 000
Yhteensä	1 017 000
2012 talousarvio	1 017 000
2011 III lisätalousarvio	191 000
2011 talousarvio	1 208 000
2010 tilinpäätös	1 172 227

10. Poliisitoimi

Selvitysosa: Poliisi turvaa oikeus- ja yhteiskuntajärjestystä, ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta sekä estää ennalta rikoksia, selvittää niitä ja saattaa ne syyteharkintaan.

Poliisitoiminnan eri osa-alueiden tuloksellisella toiminnalla osaltaan vaikutetaan siihen, että Suomi on Euroopan turvallisin maa.

Poliisin hallintorakenteen uudistaminen saatetaan tuottavuuden parantamiseksi loppuun siirtämällä henkilöstön painopistettä rakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisesti edelleen Poliisihallituksen ja poliisilaitosten hallinnosta ja johtamisesta operatiiviseen toimintaan.

Poliisi pitää yhdessä sidosryhmien ja toimijoiden kanssa mukaan lukien yksityiset palveluiden tuottajat, järjestöt ja vapaaehtoiset (kansalaistoiminta) turvallisuuden tason ja yleisen turvallisuuden tunteen hyvänä.

Poliisi toimii asiakaslähtöisesti ja eettisesti korkeatasoisesti niin, että kansalaisten luottamus toimintaan säilyy.

Poliisi reagoi toimintaympäristön muutoksiin sekä kohdistaa tietojohteisesti yhdessä muiden turvallisuusalan toimijoiden kanssa ennakoivat toimet ja voimavarat turvallisuuden kannalta kriittisiin asioihin.

Poliisi varmistaa poliisin peruspalveluiden saatavuuden kielelliset palvelut mukaan lukien, palveluiden laadun ja niiden toimintaedellytykset kansalaisille koko maassa asuinpaikasta riippumatta.

Poliisi panostaa tietoliikenneinfrastruktuuriin hyödyntämiseen tiedon ja palveluiden luomisessa, välittämisessä ja tarjoamisessa verkostoissa, asiakaspalveluissa ja arjen monialaisessa turvallisuustyössä.

Poliisin toimintaa painotetaan rikollisuutta ennalta estävään ja paljastavaan suuntaan lisäämällä rikostorjunnan viranomaisyhteistyötä ja kolmannen sektorin toimijoiden mukanaoloa. Poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaan liittyvää työnjakoa edelleen kehitetään selkeyttämällä ja tehostamalla valtakunnan rajan yli tapahtuvan rikollisuuden torjuntaa. Poliisi kehittää edellytyksiä ennalta estää, paljastaa ja selvittää kansainvälistä vakavaa rikollisuutta. Rikosten selvitystaso laskee. Väkivaltarikollisuuden torjunnassa painotetaan lapsiin ja nuoriin kohdistuvaa rikollisuutta sekä lähisuhdeväkivaltaa. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan rikollisuuteen sekä ihmiskauppaan aktiivisesti.

Poliisi painottaa toimintaansa erityisesti reaaliaikaiseen talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjuntaan. Talousrikostorjunnan vaikuttavuutta parannetaan toteuttamalla valtioneuvoston hyväksymän talousrikostorjuntaohjelman hankkeet. Lisäksi jatketaan viranomaisten yhteisen talousrikollisuuden tilannekuvan ylläpitämistä ja tehokasta tietojen vaihtoa, joita hyödyntäen torjuntatoimenpiteitä kohdennetaan esille nouseviin ongelmakohtiin ja selvitetään viranomaisten toimintaedellytysten ja valtuuksien kehittämistarpeita talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunnassa.

Järjestäytyneen rikollisuuden ja muun vakavan rikollisuuden toimintaedellytykset heikkenevät. Laaditaan järjestäytyneen rikollisuuden kansallinen häittämisstrategia, jossa rikosoikeudellisin ja hallinnollisin keinoin vaikeutetaan järjestäytyneen rikollisuuden toimintaa. Lainvalvontaviranomaisten ja muiden viranomaisten vastavuoroista tiedonvaihtoa kehitetään kansallisesti ja kansainvälisesti Euroopan unionin jäsenvaltioiden välisen yhteistyön edistämiseksi.

Lupahallinto vaikuttaa lupaharkinnan ja -valvonnan keinoin yleisen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseen sekä rikosten ennalta estämiseen. Yksityinen turva-ala ja asehallinto toimivat luotettavasti ja yhteiskunnan turvallisuusintressit huomioiden. Maahanmuuttoon liittyvät lupamenettelyt turvaavat laillista maassaoloa. Henkilöllisyyttä osoittavan asiakirjan hakijan luotettavaan tunnistamiseen kiinnitetään erityistä huomiota. Poliisi jatkaa lupahallinnon kehittämistä lupahallintostrategian ja lupahallinnon kehittämishankkeen linjauksia noudattaen: lupahallinto keskittyy ydintehtäviinsä, ydintehtäviin kuulumattomat tehtävät ulkoistetaan, sähköistä asiointia lisätään voimakkaasti ja ajanvarauksen käyttöä tehostetaan. Lupahallinnon palvelut toimivat kustannustehokkaasti, taloudellisesti ja tuottavasti.

Poliisin kansainvälisen tietojenvaihdon ja operatiivisen yhteistyön mahdollisuudet erityisesti Euroopan unionin jäsenvaltioiden kesken ja lähialueiden maiden kanssa hyödynnetään tehokkaasti sisäisen turvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi. Kansainvälisellä yhteistyöllä torjutaan Suomeen ulottuvaa ja Suomesta käsin toimivaa kansainvälistä rikollisuutta mukaan lukien talousrikollisuutta. Kansainvälisen poliisiyhteistyön keinoin vaikutetaan siihen, että sen maan viranomaiset pystyvät itse torjumaan rikollisuutta, jonka vaikutukset muutoin ulottuisivat Suomen alueelle. Poliisitoiminnassa hyödynnetään myös tarpeen mukaan Euroopan unionin rahoitusmahdollisuudet.

Poliisi osallistuu aktiivisesti sisäisen turvallisuuden ohjelman toteuttamiseen ja tekee osaltaan monialaista viranomais- ja sidosryhmäyhteistyötä paikallisten ja alueellisten turvallisuussuunnitelmien toteuttamiseksi kaupunkien turvallisuuden ylläpitämiseksi ja harvaan asuttujen alueiden turvallisuuden varmistamiseksi. Niissä määritellään konkreettisia toimenpiteitä yleisten paikkojen häiriökäyttäytymisen, alkoholihaittojen ja erityisesti haavoittuviin ryhmiin kuten lapsiin, nuoriin, naisiin ja ikääntyviin kohdistuvan väkivallan vähentämiseksi sekä luodaan toimintamalleja perhe- ja läheisväkivallan ennalta estämiseksi, alkoholihaittojen vähentämiseksi ja ikääntyneiden turvallisuuden parantamiseksi.

Poliisin sisäisellä laillisuusvalvonnalla varmistetaan kansalaisten perus- ja ihmisoikeuksien sekä poliisin toiminnan laillisuuden ja laadun toteuttaminen.

Vuonna 2009 käynnistettyä poliisiasiantietojärjestelmän uudistamista (Vitja-hanke) jatketaan, tavoitteena on uuden järjestelmän käyttöönotto vuonna 2013. Kokonaisuudistuksen toteuttaminen on edellytys uusien, kansalaisille suunnattujen palveluiden käyttöönotolle sekä poliisin tuotavuustavoitteiden saavuttamiselle. Kansalaisten sähköistä asiointia poliisin kanssa tehostetaan mahdollistamalla uusien lupien anominen ja maksaminen sähköisesti jo vireillepanovaiheessa.

Poliisi edistää poliisihallintoa koskevaa yhteiskunnallisesti merkittävää monitieteistä tutkimusta.

01. Poliisitoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 699 965 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymien ja rahoittamien poliisitoimeen liittyvien hankkeiden maksamiseen

2) poliisihallinnosta Ahvenanmaan maakunnassa annetun asetuksen (1177/2009) 2 §:n nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnan hallitukselle.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa poliisille seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Valvonta- ja hälytystoiminta

Yleisen turvallisuuden taso ja ihmisten kokemaa turvallisuuden tunne sekä hälytyspalveluiden saatavuus eivät heikkene. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta heikentäviin tekoihin puututaan. Liikenneturvallisuuteen vaikutetaan puuttamalla aktiivisesti liikenteessä havaittuihin rikkomuksiin ja hyödyntämällä teknisiä valvontamenetelmiä. Laittoman maahantulon tilanne pysyy Suomessa hallittuna ja toimenpiteet laittoman maahantulon torjumiseksi ovat uskottavia ja tehokkaita. Turvapaikkamenettelyn prosessia kehitetään.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Valvonta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (yjt-tehtävät/htv)	334	352	371
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	193 817	199 011	194 631
Henkilötyövuodet	3 075	3 150	2 963
Valvonnan kustannukset, 1 000 euroa	242 725	245 493	244 307
Taloudellisuus (kustannukset/yjt-tehtävät), euroa	237	227	222
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen kotiväkivaltaan puuttumisessa, arvosana 4—10	7,95	8,0	8,0
Onnistuminen liikennevalvonnassa, arvosana 4—10	8,13	8,10	8,10
Poliisin partiointi, arvosana 4—10	8,07	8,10	8,10
Ulkomaalaisvalvontaan käytetty työaika, htv	20,6	12,0	15,0
Turvapaikkatutkinnan tutkinta-aika, päätetyt jutut, keskiarvio, vrk	43	30	14
Suoritteet			
Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden (yjt) tehtävämäärä, kpl	1 028 232	1 080 000	1 100 000
	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Hälytystoiminta			
Tuottavuus			
Tuottavuus (hälytystehtävät, määrä/htv)	1 092	1 027	1 045
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	57 115	59 703	59 915
Henkilötyövuodet	942	1 052	1 052
Hälytystoiminnan kustannukset, 1 000 euroa	72 408	74 971	75 198
Taloudellisuus (kustannukset/hälytystehtävät A+B), euroa	88	83	84
Palvelukyky ja laatu			
Toimintavalmiusaika A-luokan tehtävissä, min	10,5	10,0	10,0
Toimintavalmiusaika A- ja B-luokan tehtävissä, min	17,4	17,4	17,4
Onnistuminen kiireellisissä hälytystehtävissä, arvosana 4—10	8,09	8,10	8,10

Suoritteet

Perheväkivaltaan liittyvät hälytystehtävät, lkm	19 396	20 700	21 000
A ja B hälytystehtävien määrä, kpl, enintään	822 400	906 000	896 000
A, B ja C hälytystehtävien määrä, kpl	1 028 232	1 080 000	1 100 000

Rikostorjunta

Kansalaisten luottamus poliisin kykyyn ehkäistä, paljastaa ja selvittää rikoksia on korkea. Rikosasioiden pitkiin käsittelyaikoihin kiinnitetään huomiota. Poliisi painottaa harmaan talouden torjuntaa. Talousrikostorjunnassa pyritään reaaliaikaiseen rikostutkintaan ja avoinna olevien juttujen määrää vähennetään, tutkinta-aikoja lyhennetään ja takaisin saadun talousrikoshyödyn määrä kasvaa. Vakavan väkivallan ja rajat ylittävän rikollisuuden torjuntaa tehostetaan. Rikosten ennalta estävää toimintaa tehostetaan lisäämällä moniviranomaisyhteistyötä, ihmisten omaa varautumista rikosuhkiin ja vastuuta rikostorjunnasta sekä kolmannen sektorin toimijoiden mukanaoloa. Väkivaltarikosten kokonaismäärää pyritään vähentämään ennalta estävällä toiminnalla ja väkivaltatapa-

usten paremmalla tunnistamisella. Järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytyksiä heikennetään ja rikollisryhmien määrää pyritään vähentämään hallinnollisten haittaamistoimien avulla. Järjestäytyntä rikollisuutta torjutaan tiiviillä yhteistyöllä tullin ja Rajavartiolaitoksen kanssa sekä toimivalla kansainvälisellä yhteistyöllä. Tietoverkkorikollisuuden torjuntaan panostetaan osana järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. Poliisi puuttuu rasistisia piirteitä omaavaan rikollisuuteen sekä ihmiskauppaan aktiivisesti.

Rikostorjunta vastaa herkästi toimintaympäristön muuttuviin tarpeisiin ja kykenee estämään ennalta rikoksia, paljastamaan piilossa olevaa rikollisuutta sekä toteuttamaan rikosvastuuta.

Rikostorjunta	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (selvitetyt rikoslakirikokset/htv)	83	88	82
Taloudellisuus			
Toimintamenomääräraha, 1 000 euroa	274 081	284 301	288 821
Henkilötyövuodet	4 011	4 050	4 013
Rikostorjunnan kustannukset, 1 000 euroa	339 866	339 574	356 290
Taloudellisuus (kustannukset/selvitetyt rikoslakirikokset), euroa	1 021	957	1 080
Palvelukyky ja laatu			
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne rikokset), %, vähintään	52,6	50,0	49,0
Rikoslakirikosten tutkinta-aika (pl. liikenne rikokset), ka, vrk	88	90	95
Omaisuusrikosten selvitystaso, %, vähintään	40,9	38,0	36,0
Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten selvitystaso, %, vähintään	78,9	82,0	81,0
Päätettyjen talousrikosten tutkinta-aika, ka, vrk, enintään	326	295	280
Päätettyjen talousrikosjuttujen sisälläoloaika, ka, vrk, enintään	451	467	350
Suoritteet			
Kaikki selvitetyt rikokset, määrä, sis. liikenne rikokset	748 898	730 000	730 000
Selvitetyt rikoslakirikokset, määrä	332 878	340 000	330 000
Haltuun saatu rikoshyöty talousrikoksissa (netto), milj. euroa	26,3	50,0	55,0
Päätettyjen talousrikosten määrä	1 743	1 900	2 050
Avoinna olevien talousrikosten määrä	2 103	2 500	1 800
Henkeen ja terveyteen kohdistuvien rikosten määrä	35 576	36 000	38 000
Poliisin tietoon tulleet törkeät huumausainerikokset, määrä	930	800	800

Lupahallinto

Poliisin lupahallinto muodostuu poliisin omasta palveluverkosta, sähköisistä palveluista, liikkuvista palveluista ja yhteispalvelusta. Sähköisesti ja ajanvarauksella tarjottavien palveluiden osuus lisääntyy merkittävästi. Prosessien osat, jotka eivät sisällä julkisen vallan käyttöä, ulkoistetaan. Menettelyt ja rakenteet tukevat päätösten yhdenmukaisuutta sekä sujuvaa ja oikeudenmukaista päätöksentekoa. Poliisi jatkaa lupahallinnon kehittämistä lupahallintostrategian ja lupahallinnon kehittämissuunnitelman linjauksia noudattaen. Lupahallinnon henkilökunnan osaamisesta ja jaksamisesta huolehditaan suunnitelmallisesti siten, että

henkilökunta pystyy tarjoamaan lupahallinnon palveluita asianmukaisesti muuttuneessa toimintaympäristössä. Erityisesti ampuma-aseturvallisuuden parantamista tuetaan kehittämällä yhtenäisiä lupaprosesseja ja uudistamalla tietojärjestelmiä. Henkilökorttien osalta varaudutaan biometristen tunnistusten käyttöönottoon.

Vuoden 2011 lopulla myönnettyjen passien volyymi alkaa nousta, sillä vuoden 2006 passilain uudistuksessa passin voimassaoloaika muuttui kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen. Toisaalta aselain muutoksen arvioidaan vähentävän myönnettyjen aselupien määrää.

Lupahallinto	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tuottavuus			
Tuottavuus (poliisin myöntämät luvat/htv)	1 260	1 261	1 417
Lupahallinnon tuottotavoite, 1 000 euroa	43 684	51 000	56 000
Taloudellisuus			
Henkilötyövuodet	876	880	880
Lupahallinnon kustannukset, 1 000 euroa	46 816	51 000	56 000
Taloudellisuus (kustannukset/poliisin myöntämät luvat), euroa	43	46	45
Lupahallinnon kustannusvastaavuus, %	93	100	100
Palvelukyky ja laatu			
Onnistuminen lupahallinnossa, arvosana 4—10	1)	8,20	8,20
Suoritteet			
Poliisin myöntämät luvat yhteensä, kpl	1 101 137	1 110 000	1 247 000
— Passit	459 416	500 000	700 000
— Henkilökortit	80 242	60 000	40 000
— Ajoluvat	343 416	350 000	300 000
— Aseluvat	70 164	60 000	70 000
— Ulkomaalaisluvut	60 414	55 000	52 000
— Muut luvat	87 485	85 000	85 000

1) Julkisten palvelujen laatubarometria ei toteutettu vuonna 2010. Vuoden 2008 toteutuma oli 8,15.

Poliisikoulutus

Poliisikoulutuksen tavoitteena on vastata poliisin henkilöstötarpeeseen. Valmistuneiden poliisien sijoittumista poliisivirkoihin ediste-

tään. Varmistetaan poliisin koulutus molemmilla kansalliskielillä ja kehitetään poliisin koulutuksessa eri kulttuurien kohtaamisessa tarvittavia keskeisiä taitoja.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Poliisikoulutus			
Tuottavuus			
Vuoden aikana suoritettut tutkintokoulutuksen opintopisteet/opettajien kokonaishtv	-	442,8	376,3
Taloudellisuus			
Poliisikoulutuksen kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	25 856	24 800	25 000
Henkilötyövuodet	213	206	206
Perustutkintokoulutuksen koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	164	158	158
Poliisipäällystötutkinnon koulutuspäivän hinta, enintään, euroa	258	259	259
Palvelukyky ja laatu			
Perustutkintokoulutuksesta tavoiteajassa valmistuneet, %	98,0	96,5	97,0
Suoritteet			
Perustutkintokoulutukseen hakijoiden määrä aloituspaikkaa kohden	5,3	3,9	5,13
Perustutkintokoulutuksen aloittaneiden määrä, hlöä	365	240	100
Perustutkintokoulutuksesta valmistuvien määrä, hlöä	269	173	360

Henkiset voimavarat henkilöstöstrategia uudistetaan ja toimeenpannaan.
Poliisin toimintaa ja prosesseja kehitetään tehokkaammaksi ja tuottavammaksi. Poliisin

	2010 toteutuma ¹⁾	2011 arvio	2012 tavoite
Henkiset voimavarat			
Henkilötyövuodet	10 809	10 746	10 609
Tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta, %	74,0	74,0	74,0
Naisia, %-osuus	28,2	28,2	28,2
Poliisimiehet, htv	7 841	7 691	7 584
Naisia, %-osuus	13,4	13,5	13,5
Opiskelijat, htv ²⁾	252	390	360
Naisia, %-osuus	25,2	25,5	25,5
Muu henkilöstö, htv	2 716	2 665	2 665
Naisia, %-osuus	71,4	71,0	71,0
Naisten %-osuus alipäällystössä, päällystössä ja päällikkötasolla	7,8	7,7	7,7

¹⁾ Lähde PolStat, kaikki momentit. Vuoden 2010 toteutumassa muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 129,6 htv.

Vuoden 2011 arviossa muilta momenteilta palkattujen osuus yht. 142 htv. Vuoden 2012 tavoitteessa muilta momenteilta palkattavien osuus yht. 120 htv.

²⁾ Opiskelijoilla tarkoitetaan käytettävissä olevaan työvoimaan luettavat opiskelijat, jotka ovat työssäoppimisjaksolla työ- tai kenttäharjoittelussa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	758 777	747 946	765 858
Bruttotulot	57 441	60 893	65 893
Nettomenot	701 336	687 053	699 965

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	37 475
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 272 ¹⁾

¹⁾ Vuodelta 2010 vuodelle 2011 siirtyvään määrärahaan on lisätty 0,5 milj. euroa Poliisin tekniikkakeskuksen siirtyvästä erästä.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	50 092	56 700	61 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	52 780	56 700	61 700
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 688	-	-
Kustannusvastaavuus, %	95	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palvelukeskusvähennys	-704	Palkkausten tarkistukset	10 858
IT-palvelukeskussiirron palautus		Siirto momentilta 25.40.01 (6 htv)	215
momentilta 28.20.06	454	Toimintamenosäästö (HO)	-5 047
Turva-aserekisterihanke	-500	Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-2 112
Joensuun poliisilaitoksen toimitilat	1 000	Siirto momentilta 26.01.66	255
Uusien tuottavuustoimenpiteiden vähennys	-990	Tasomuutos	-32
SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvan siirron päättymisen	160	Yhteensä	12 915
Uudelleenkehittämissuunnitelman päättymisen	1 500	2012 talousarvio	699 965 000
Vitja-hanke	2 000	2011 III lisätalousarvio	9 860 000
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentilta 26.40.01)	87	2011 talousarvio	687 053 000
Keskitettyt menot (siirto momentille 26.01.01)	-297	2010 tilinpäätös	688 133 000
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-1 433	<i>20. Maasta poistamis- ja noutokuljetuksista aiheutuvat menot (arviomääräraha)</i>	
Siirto momentille 26.01.01 (-12 htv)	-780	Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.	
Siirto momentille 33.02.20	-600	Määrärahaa saa käyttää:	
Työttömien poliisien työllistäminen (HO)	5 000	1) poliisin vastuulla olevien maasta poistettavien henkilöiden maasta poistamiskuljetuksista aiheutuviin menoihin	
Talousrikollisuuden ja harmaan talouden torjunta (HO)	5 600	2) turvapaikanhakijoiden tulkkaus- ja käännöspalveluista aiheutuviin menoihin	
Talousrikostorjunta		3) Suomeen luovutettavien rikoksentekijöiden noutokuljetuksista aiheutuviin menoihin	
(kertamenon poistuminen)	-2 000	4) turvapaikanhakijoiden identiteetin ja kansalaisuuden varmistamisesta sekä iänmäärityksen ja kielitestien tekemisestä aiheutuviin menoihin	
Terrorismin torjunta			
(kertamenon poistuminen)	-850		
Vuoden 2011 kertamenon poistuminen	-1 500		
AFIS-päivitys	1 000		
Panssaroitu turva-auto	700		
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	928		

5) turvapaikkatutkinnan valmiusryhmän käytöstä aiheutuneiden matka- ja majoitusmenojen korvaamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Maasta poistamiskuljetukset	2 200 000
Tulkkauk- ja käännöspalvelut	800 000
Noutokuljetukset	150 000
Henkilöllisyyden selvittäminen	100 000
Valmiusryhmän käyttö	250 000
Yhteensä	3 500 000
2012 talousarvio	3 500 000
2011 talousarvio	3 500 000
2010 tilinpäätös	3 794 901

20. Rajavartiolaitos

Selvitysosa: Rajavartiolaitos on yhteistyökykyinen ja kansainvälisesti arvostettu rajaturvallisuuden ja meripelastuksen asiantuntija. Rajavartiolaitoksen ydintoiminnot ovat rajojen valvonta, rajatarkastukset, rikostorjunta, merialueen turvallisuus, merellisen ympäristön suojelu, kansainvälinen yhteistyö ja maanpuolustus. Rajavartiolaitos toimii maalla, merellä ja ilmassa, turvana kaikissa oloissa.

Lakisääteisillä tehtävillään Rajavartiolaitos vahvistaa myönteistä turvallisuuskulttuuria sekä parantaa edellytyksiä onnettomuuksien ja rikosten ennaltaehkäisyyn. Rajavartiolaitoksen toiminnan painopisteitä ovat

1. Ylläpidetään neliportainen rajaturvallisuusjärjestelmä toimintakykyisenä. Valvonnan painopiste on kaakkoisrajalla, jossa voimavaroja vahvistetaan. Muualla itärajalla toimintamallia kehitetään rauhallisen ja harvaanasutun raja-alueen olosuhteita vastaavalla tavalla. Laittoman maanhantalon lähtöalueilla toimintakykyä vahvistetaan.

2. Taataan itärajan jatkuvasti kasvavan henkilöliikenteen sujuvuus suurimmilla kansainvälisillä rajanylityspaikoilla parantamalla rajanylityspaikkojen infrastruktuuria, liikenneväyliä, henkilöstövoimavaroja sekä hankkimalla tehokkaan ulkorajavalvonnan vaatimat tarkastuslaitteistot. Samalla varaudutaan näköpiirissä olevaan EU:n ja Venäjän väliseen viisumivapauteen.

3. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntaa kehitetään painottaen kykyä ja valmiuksia laittoman maanhantalon ja ihmiskaupan torjuntaan.

4. Merialueen turvallisuuspalvelut taataan. Meripelastustoimi järjestetään siten, että apua voidaan osoittaa viipymättä ja mitoittaa tilanteen edellyttämällä tavalla. Ylläpidetään merellistä ympäristövalvontakykyä ja kehitetään valmiuksia ympäristövahinkojen ennaltaehkäisyyn ja torjuntaan.

5. Osallistutaan aktiivisesti EU:n meripolitiikan toimeenpanoa koskeviin hankkeisiin sekä käytetään asiantuntemustaan merellisten valvontajärjestelmien ja merellisten viranomaisten välisen yhteistyön kehittämisessä.

6. Osallistutaan aktiivisesti EU:n yhdenmetyt rajaturvallisuusjärjestelmän kehittämiseen ja ulkorajastrategian toimeenpanoon. Ylläpidetään kykyä osallistua EU:n rajaturvallisuusoperaatioihin, mikä parantaa myös Suomen rajaturvallisuutta.

7. Rajajoukkojen käyttöperiaatteiden, kokoonpanojen ja varustuksen uudistamista jatketaan osana valtakunnallista valmius- ja puolustussuunnittelua.

8. Jatketaan vartio- ja ilma-aluskaluston uudistamista. Tärkeimmät hankkeet ovat öljyntorjuntakykyisen ulkovartiolaivan hankinta ja kevyen kaksimoottorisen helikopterikaluston korvaaminen.

01. Rajavartiolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 220 655 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) meripelastuslain (1145/2001) 21 §:n 3 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen sekä Rajavartiolaitoksen ilma-alusten rajaturvallisuustehtävistä (ml. meripelastus) johtuvien lennonvarmistuspalvelujen ja meripelastustoimeen liittyvän lentopelastuksen hälytys- ja johtamistoiminnasta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen Finavialle

2) koneiden, laitteiden ja kaluston hankintamenojen maksamiseen

3) Rajavartiolaitoksen omistajahallinnassa olevien rakennusten sekä rakenteiden ja muiden rakennettujen kiinteistöjen ulkopuolella

sijaitsevien rajavalvontaan ja koulutukseen käytettävien rakennusten ja rakenteiden perusparannuksesta ja uudisrakentamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rajavartiolaitain (578/2005) 81 §:n nojalla työsuhdeasuntojen vuokratkompensatioon

5) EU:n hyväksyntään ja rahoittamiin hankkeisiin.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Rajavartiolaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Rajojenvalvonta

Rajojenvalvonta kohdennetaan ja valmiutta ylläpidetään siten, että tärkeimmillä alueilla luvattomat rajanylitykset estetään tai havaitaan välittömästi. Muilla alueilla luvattomat rajanylitykset paljastetaan.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Rajavalvonta			
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Partiointi (h)	285 000	287 000	277 000
— josta itärajalla	210 000	208 000	203 000
Tekninen valvonta	888 000	873 000	887 000
Tarkastukset	23 200	28 600	27 000
Rajavyöhykeluvat	9 600	8 900	8 350
Turvallisuuspalvelut harva-alueella (poliisi- ja virka-aputehtävät)	510	490	525
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	120,9	117,6	112,6
Henkilötyövuodet	1 414	1 392	1 334
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	117	113	119
Taloudellisuus (ind)	111	110	119
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,1	4,5	4,5
Rajatapahtumien estäminen (%)	89	98	98
Rajatapahtumien paljastaminen (%)	90	96	93
Tilannekuvan laatu	3,6	3,8	3,8

Rajatarkastukset

Kaikki Schengen-alueen ulkorajan ylittävät henkilöt tarkastetaan. EU/ETA-kansalaisille tehdään vähimmäistarkastus ja muille perus-

teellinen tarkastus. Schengen-alueen sisärajoilla ylläpidetään valmius rajavalvonnan väliaikaiseen palauttamiseen. Maahantulo ja maastalähtö vastoin säädettyä järjestystä pal-

jastetaan turvaten sujuva rajanylitysliikenne. Rajatarkastuksissa ja niihin liittyvissä tutkin-

noissa ja hallintopäätöksissä huolehditaan henkilöiden oikeusturvasta.

Rajatarkastukset	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rajatarkastukset (milj. hlöä)	12,1	12,4	13,5
Tullitarkastukset (hlöä)	8 700	9 700	11 800
Käännyttämispäätös	1 170	1 240	1 330
Myönnetty viisumit	2 080	1 770	1 970
Päätökset rajanylityslupa-anomuksiin	3	8	3
Vastaanotetut turvapaikkahakemukset	160	160	200
Vastaanotetut kiintiöpakolaiset	350	900	900
Muun viranomaisen päätöksen täytäntöönpano	580	630	620
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	85,6	85,8	88,0
Henkilötyövuodet	1 001	1 016	1 043
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	111	109	116
Taloudellisuus (ind)	106	105	116
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,4	4,7	4,7
Rajatarkastusten kattavuus (%)	100	100	100
Rajatarkastusten laatu (%)	97,6	99,5	98,9
Rajatarkastusten sujuvuus (min)	6	9	9
Rajatarkastusten asiakaspalvelu (1—5)	3,9	4,0	4,0
Oikeusturva (%)	99,7	100	100

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet

Rajavartiolaitoksen rikostorjunnalla ehkäistään vakavan ja rajat ylittävän kansainvälisen rikollisuuden vaikutuksia Suomeen sekä muualle EU:n alueelle. Rajavartiolaitoksen rikostorjuntatyössä keskitytään laittoman maahantulon ja ihmiskaupan torjuntaan tiiviissä yhteistyössä PTR-viranomaisten, erityisesti

poliisin kanssa muodostetuissa yhteisissä tutkintaryhmissä.

Aluspäästövalvonnalla havaitaan ja todennetaan öljypäästöt merialueella, saatetaan päästön suorittaja vastuuseen määräämällä hallinnollinen öljypäästömaksu, kerätään esitutkimateriaalia rikosoikeudelliselle tutkintaprosessille ja käynnistetään mahdolliset torjuntatoimenpiteet.

Rikostorjunta, hallinnolliset maksuseuraamukset ja valvontatoimenpiteet	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Rikosilmoitus (R-ilmoitus)	850	1 160	1 030
Valtionrajarikos (kpl)	178	210	230
Laittoman maahantulon järjestäminen ja ihmiskauppa (kpl)	75	70	100
Muu rikos (kpl)	5 600	5 360	5 760
Rikesakko	710	780	820
Rangaistusvaatimusilmoitus	2 740	2 490	2 760
Pakkokeino	2 600	2 460	2 760
Huomautus	780	990	1 040

Päätös alusöljypäästöasiassa	7	7	7
Päätös liikkeenharjoittajan seuraamusmaksussa	47	75	95
Turvaamistoimenpide	2 700	2 460	2 860
Sekalainen ilmoitus (S-ilmoitus)	960	910	1 070
Valvontailmoitus	370	345	380
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	15,5	16,1	15,9
Henkilötyövuodet	181	191	188
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	98	91	102
Taloudellisuus (ind)	93	88	102
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	4,4	4,5	4,5
Rikoslakirikosten selvitystaso (pl. liikenne-rikokset)	100	90	91
Laittoman maahantulon järjestämisen ja ihmiskauppa- rikosten selvitystaso (%)	86	92	94
Aluspäästötapauksen selvitystaso (1—5)	5,0	5,0	5,0
Tavoiteajassa (60 vrk) selvitettyjen rikoslakirikosten osuus (%)	59	80	78
Tavoiteajassa (180 vrk) selvitettyjen laittoman maahantulon järjestämisen ja ihmiskauppatapauksen osuus (%)	48	65	60
Oikeusturva (%)	100	99,9	99,9

Meri- ja muu pelastustoiminta

Meripelastustoimi toteutetaan siten, että kaikkiin merellisiin hätätilanteisiin osoitetaan apua viivytyksettä. Kansallista sidosryhmäyhteistyötä tiivistetään tavoitteena vaativien meripelastustehtävien kokonaisvaltaisen hallitsemisen kehittäminen. Tavanomaisten meripe-

lastustehtävien osalta yhteistyötä kehitetään etenkin vapaaehtoisten meripelastajien kanssa.

Meripelastustapahtumien havaitsemiseksi ja ennalta ehkäisemiseksi huolehditaan merialueiden riittävästä valvonnasta rajavalvonnan yhteydessä. Pelastustoimea sekä lentopelastuspalvelua tuetaan tarpeen mukaan Rajavartiolaitoksen kalustolla ja henkilöstöllä.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Meri- ja muu pelastustoiminta			
Tulosmittarit			
Tuotokset			
Etsinnät (kpl)	215	184	184
merialue (kpl)	97	84	84
maa-alue (kpl)	118	100	100
Pelastustehtävät (kpl)	1 312	1 270	1 315
merialue (kpl)	1 138	1 100	1 135
maa-alue (kpl)	174	170	180
Sairaankuljetus (kpl)	431	380	380
merialue (kpl)	56	50	50
maa-alue (kpl)	375	330	330
Avustustehtävä (kpl)	353	480	570
merialue (kpl)	310	435	520
maa-alue (kpl)	43	45	50
Muu pelastussuorite (kpl)	460	400	420
merialue (kpl)	302	240	260
maa-alue (kpl)	158	160	160
Päivystyspalvelu ja meripelastuksen työaika (tuntia)	391 000	420 000	404 000

Pelastettu henkilö (kpl)	4 840	4 100	4 200
Estetty onnettomuus (kpl)	7	16	13
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	7,2	6,7	6,6
Henkilötyövuodet	84	80	79
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	102	112	111
Taloudellisuus (ind)	96	105	111
Toiminnan laatu ja palvelukyky (1—5)	3,6	3,6	4,1
Johtamisen laatu (1—5)	-	-	4,0
Yksiköiden valmius (1—5)	-	-	4,5
Meritilannekuva (1—5)	3,6	3,6	3,7

Sotilaallinen maanpuolustus

Puolustus suunnitelmat, tilanteen edellyttämä johtamis- ja toimintavalmius sekä valmius joukkojen perustamiseen ylläpidetään. Vasta-

taan osaltaan rajajoukkojen tuottamisesta kouluttamalla varusmiehiä ja järjestämällä kertausharjoituksia.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Sotilaallinen maanpuolustus			
Tuotokset			
Koulutusvuorokaudet	82 700	87 500	87 800
Panokset			
Kustannukset (milj. euroa)	11,5	11,9	12,0
Henkilötyövuodet	135	140	142
Tehokkuus			
Tuottavuus (ind)	111	113	112
Taloudellisuus (ind)	105	109	112
Toiminnan laatu ja palvelukyky	3,6	3,7	3,8
Suunnitelmavalmius (1—5)	3,1	3,4	3,5
Sijoitettavuus (%)	70	83	83
Koulutettavuus (%)	85	92	92
Sijoitustilanne (1—5)	4,3	4,5	4,5
Koulutus (1—5)	3,7	3,7	3,7
Materiaalivalmius (1—5)	3,4	3,3	3,3

Henkiset voimavarat

Rajavartiolaitoksen henkilökunta on ammattitaitoisia ja työkykyisiä. Henkilökunta pysyy

ja jaksaa työskennellä Rajavartiolaitoksen palveluksessa ja on tyytyväinen työhönsä. Henkilöstön työympäristö on työturvallista.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Henkiset voimavarat			
Ammattitaidon ylläpito (koulupv/htv)	9	15	12
Lähtövaihtuvuus (%)	0,7	0,6	0,6
Kenttäkelpoisuus (1—5)	4,3	4,4	4,4
Fyysinen kunto (1—5)	4,2	4,3	4,3
Sairastavuus (sa pv/htv)	8,9	8,7	8,4
Tapaturmat (sa pv/htv)	0,7	0,8	0,9
Työilmapiiri (1—5)	3,5	3,6	3,6

Henkilöstön keski-ikä (vuotta)	39	39	39
Koulutustasoindeksi	4,2	4,1	4,1
Sukupuolijakauma (% naisia)	13	12	12

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	229 228	226 538	226 355
Bruttotulot	6 291	5 467	5 700
Nettomenot	222 937	221 071	220 655
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	29 367		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	30 205		

Momentilta 26.01.22 arvioidaan saatavan ulkoisohjelmista vuonna 2012 yhteensä noin 1,6 korajarahastohankkeisiin 2009—2011 vuosien milj. euroa.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 373	1 600	1 700
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	5 252	2 300	3 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 879	-700	-1 600
Kustannusvastaavuus, %	45	70	52

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Keskitettyt menot (siirto momentille 26.01.01)	-68
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-249
UMA:n ylläpitomenot (siirto momentilta 26.40.01)	139
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	262
Palkkausten tarkistukset	3 316
Teknisen valvonnan kehittäminen itärajalla (kertamenon poistuminen)	-500
Tuottavuusvähennys (RVL:n omat toimenpiteet)	-448
Palvelukeskusvähennys	-225
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	127
Uusien tuottavuustoimien vähennys	-452
Merelliset valvontajärjestelmät	1 000

SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvat siirrot	15
Toimintameno säästö (HO)	-1 624
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-679
Rajatarkastusten automatisointi (HO)	-1 000
Tasomuutos	-30
Yhteensä	-416

2012 talousarvio	220 655 000
2011 III lisätalousarvio	2 914 000
2011 talousarvio	221 071 000
2010 tilinpäätös	223 775 000

70. Ilma- ja vartioalusten hankinta (siirto-määräraha 3 v)

Momentille myönnetään 42 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Rajavartiolaitoksen 1980-luvulla hankittujen partioveneiden uusimiseen

2) ulkovartiolaivan hankintaan sekä hankinnan hallinto-, matka- ja suunnittelukuluihin

3) Rajavartiolaitoksen AB/B 412 helikopterien uusimiseen

4) indeksien ja valuuttakurssien muutoksista aiheutuviin hankintasopimusten mukaisiin menoihin.

Tilausvaltuuksista aiheutuvien indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet sekä indeksien ja valuuttakurssien alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Valtuus

Vuoden 2011 talousarviossa myönnetty AB/B 412 helikoptereiden uusimiseen tarkoitettu tilausvaltuus uusitaan.

Selvitysosa: Vuoden 2008 talousarviossa ja vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa Rajavartiolaitokselle myönnettiin tilausvaltuus 23 partioveneen hankintaan. Hankinnan kustannusarvio oli 21 648 000 euroa. Partiovenehankintaa on tarkoitus rahoittaa myös 3 milj. eurolla Euroopan unionin ulkorajarahastosta haettavalla rahoituksella.

Momentille 26.01.22 arvioidaan saatavan kirjaus- ja käyttöoikeutta ulkorajarahaston 2009—2011 vuosiohjelmista vuonna 2012 yksimoottoristen helikoptereiden hankintaan noin 600 000 euroa ja partioveneidän hankintaan noin 700 000 euroa.

Vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa myönnettiin Rajavartiolaitokselle tilausvaltuus yhden ulkovartiolaivan hankintaan sekä 3 000 000 euroa laivan suunnitteluun ja hankinnan valmisteluun. Tilausvaltuus uusittiin vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa sekä vuoden 2011 talousarviossa sekä korotettiin vuoden 2011 kolmannessa lisätalousarviossa. Hankinta ajoittuu vuosille 2009—2013 ja sen kokonaiskustannusarvio on 97 000 000 euroa. Hankinnasta saa aiheutua menoja vuoden 2012 jälkeen yhteensä 52 000 000 euroa.

Vuoden 2011 talousarviossa Rajavartiolaitos sai tilausvaltuuden AB/B 412 helikopterien uusimiseen. Helikoptereita käytetään rajaturvallisuustehtäviin, meripelastustehtäviin ja muiden viranomaisten vaativiin virka-aputehtäviin. Vanhentuneet helikopterit korvataan enintään neljällä kaksimoottorisella helikopterilla. Hankinnan kokonaiskustannusarvio on 62 000 000 euroa. Hankinnasta saa aiheutua menoja vuoden 2012 jälkeen yhteensä 40 000 000 euroa. Hankkeeseen tullaan hakemaan EU:n ulkorajarahaston 2012 ja 2013 vuosiohjelmista yhteensä 12 000 000 euroa. Lisäksi AB/B 412 helikopterien myynnistä saadaan valtiolle merkittäviä tuloja. Helikopterihankinta on viivästynyt ja tilausvaltuutta ei pystytty käyttämään vuoden 2011 aikana. Tilausvaltuus käytetään vuonna 2012.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Partiovenehankinnat	4 000	-	-	4 000
AB/B 412 helikopterikaluston korvaaminen	22 000	22 000	18 000	62 000
Ulkovartiolaivahankinta	16 000	52 000	-	68 000
Valtuudet yhteensä	42 000	74 000	18 000	134 000

2012 talousarvio	42 000 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	24 910 000
2010 tilinpäätös	22 710 000

30. Pelastustoimi ja hätäkeskukset

Selvitysosa: Pelastustoimen tehtävänä on tulipalojen ehkäiseminen ja pelastustoiminta normaali- ja poikkeusoloissa sekä varautuminen näihin tehtäviin. Lisäksi pelastustoimi osallistuu yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa onnettomuuksien ehkäisytyöhön.

Vastuun pelastustoimen eri tehtävien hoitamisesta jakavat valtio ja kuntien ylläpitämät alueelliset pelastuslaitokset. Valtion talousarviosta rahoitetaan Pelastusopiston toiminta sekä sisäasiainministeriön johtama pelastustoimen valtakunnallinen kehittämistoiminta. Alueellisten pelastuslaitosten rahoituksesta vastaavat kunnat.

Pelastustoimi toteuttaa yhteistyössä muiden vastuuviranomaisten kanssa asumisen paloturvallisuuden toimenpideohjelmia. Pelastuslaitokset laativat uuden pelastuslain mukaiset valvontasuunnitelmat palotarkastustoiminnan tehostamiseksi.

Hätäkeskuslaitoksen tehtävänä on hätätilanteita koskevien ja muita vastaavia pelastustoimen, poliisitoimen tai sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten välittömiä toimenpiteitä edellyttävien ilmoitusten (hätäilmoitus) vastaanottaminen ja arviointi sekä ilmoituksen tai tehtävän välittäminen viranomaisten antamien ohjeiden mukaisesti asianomaiselle viranomaiselle tai viranomaisen tehtäviä sopimuksen perusteella hoitavalle.

Hätäkeskustoimintaa tehostetaan ja toiminnan tuottavuutta lisätään Hätäkeskuslaitoksen rakenteita kehittämällä. Hätäkeskusten ja hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten toimintaa yhdenmukaistetaan hälytyspalveluiden osalta valtakunnan tasolla. Tavoitteena on parantaa hätäkeskusten toimintaa ja viranomaisyhteistyötä ja sitä kautta väestön turvallisuuspalveluja. Hätäkeskustoiminta ja tietojärjestelmät uudistetaan vuoteen 2015 mennessä siten, että verkottuneet hätäkeskukset voivat tukea toisiaan ruuhka- ja häiriötilanteissa. Samalla automatisoidaan salityöskentelyä siten, että hätäkeskuspäivystäjän työ helpottuu ja tehdään tarvittavat rakenteelliset korjaukset.

Hätäkeskusuudistuksen toimivuutta tarkastellaan turvallisuuden ja alueellisen yhdenvertaisuuden sekä henkilöstön näkökulmasta. Arvioinnissa huolehditaan ensisijaisesti hätäkeskuspalveluiden laadusta, asiantuntemuksesta ja toimintavarmuudesta.

01. Pelastustoimen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 985 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) EU:n hyväksymiin ja rahoittamiin hankkeisiin sekä EU-rahastojen tuella toteutettaviin pelastustoimen kansainvälisiin hankkeisiin sisältyvien omarahoitusosuuksien maksamiseen

2) Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen tapaturmat ja toimintakyky -yksikölle myönnettävään rahoitukseen yhteistyösopimuksen mukaisesti

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston pelastustoimen laitelain (10/2007) mukaisten valvontaviranomaistehtävien sekä vuosittain laadittavan tulossopimuksen mukaisien pelastus-

toimen kehitys-, selvitys- ja valmistelutehtävien toimintamenoihin

4) pelastuslain (379/2011) 107 §:n mukaisen erityisten palon- tai onnettomuuden syiden tutkimusten aiheuttamien menojen suorittamiseen

5) pelastuslain 100 §:n 1 momentin nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

6) pelastuslain 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla valmiuden ylläpitämiseen

7) pelastustoimeen liittyvään standardisointitoiminnan edistämiseen ja standardisointityöhön osallistumisesta johtuviin menoihin.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa pelastustoimelle seuraavat alustavat tuloksellisuustavoitteet:

Onnettomuuksien ehkäisy

Pelastustoimen tehtävä on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisy. Onnettomuuksia ja niiden seurauksia pyritään ehkäisemään parantamalla ihmisten ja yhteisöjen omatoimi-

mista varautumista, lisäämällä väestön turvallisuustietoisuutta ja -osaamista sekä toteuttamalla pelastuslaitosten laatimien valvontasuunnitelmien mukaisia toimia.

Onnettomuuksien ehkäisy	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tuotokset			
Erheellisten paloilmoitusten osuus kaikista automaattilmoituksista (%)	96,5	95	< 92
Neuvontaa ja valistusta saaneiden osuus väestöstä, %, vähintään	15	20	20

Pelastustoiminta ja varautuminen

Pelastustoimella on yhteiskunnan turvallisuusstrategian mukaisesti uhka-arvio pelastustoimen valtakunnallista koordinaatiota edellyttäviä erityistilanteita varten.

Pelastustoimi kykenee toimimaan nopeasti onnettomuustilanteissa riskejä vastaavasti.

Pelastustoimi kykenee antamaan pelastustoimeen kuuluvaa apua suuronnettomuustilanteissa ulkomaille.

Pelastuslaitosten toiminta on järjestetty uusien, yhdenmukaisten pelastustoimen mitoitusten, rakenteiden, suorituskyvyn ja toimintavalmiuden perusteiden mukaisesti.

Pelastustoimen palvelutasopäätökset vastaavat uusitun pelastuslain vaatimuksia.

Pelastustoiminta ja varautuminen	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tuotokset			
Pelastuslaitosten hälytysluonteisten tehtävien määrä, kpl, arvio, josta ¹⁾	110 367	94 000	94 000
— tulipaloista (pl. maastopalot) aiheutuvat tehtävät	14 991	11 000	11 000
— maastopaloista aiheutuvat tehtävät	2 997	2 900	2 900
— tarkistus- ja varmistustehtävät	34 180	23 000	21 000
— ensivastetehtävät (pl. sairaankuljetustehtävät)	27 043	29 000	30 000
— muut tehtävät	34 153	31 000	32 000
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 1. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	65	90	90
Pelastuslaitosten kiireellisten tehtävien toimintavalmiusaika 2. riskialueella ensimmäisen yksikön mukaan, % tavoitteesta	87	90	90

¹⁾ Pelastuslaitoksen eri tehtävätyypeille ei aseteta tavoitteita, vaan niiden kehitystä seurataan.

Koulutus- ja tutkimustoiminta

Varmistetaan Pelastusopistolla annettavan tutkintoon johtavan koulutuksen avulla henkilöstön riittävyys ja osaaminen.

Pelastustoimen jatko- ja täydennyskoulutusjärjestelmä tukee monipuolisesti pelastustoimen osaamista.

Lisätään pelastustoimen kotimaista tutkimustoimintaa ja kansainvälisen tutkimuksen sekä uusien toimintamenetelmien ja tekniikoiden hyödyntämistä.

	2010	2011	2012
Pelastustoimi	toteutuma	arvio	tavoite
Tuotokset			
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivien määrä, kpl, vähintään	53 680	46 800	52 110
Pelastusopiston tutkintojen määrä, kpl, vähintään	205	208	210
AMK-tutkintojen määrä, kpl	22	40	40
Panokset			
Momentin 26.30.01 henkilötyövuodet, josta	120,4	119	119
— Pelastusopiston henkilötyövuodet	107,4	107	107
— Sisäasiainministeriön henkilötyövuodet	8	7	7
— Turvallisuus- ja kemikaaliviraston henkilötyövuodet	5	5	5
Kriisinhallintakeskuksen henkilötyövuodet	30,6	30	31
Koulutuksen kokonaiskustannukset (1 000 euroa)	13 601	13 000	13 500
Toiminnan tehokkuus			
Pelastusopiston koulutettavapäivät/henkilötyövuodet, kpl	985	980	1 000
Pelastusopiston koulutettavapäivät/opettaja, kpl	1 266	1 300	1 290
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen opiskelija-kohtainen vuosikustannus, euroa, enintään	27 252	27 100	27 400
Pelastusopiston ammatillisen peruskoulutuksen koulutettavapäivän hinta, euroa, enintään	151	151	152
Toiminnan laatu ja palvelukyky			
Pelastusopiston tutkintopalaute (asteikolla 1—4)	3,1	3,0	3,0
Hakeneiden lukumäärä/aloituspaikat	6,6	5,0	5,0
Henkiset voimavarat			
Pelastusopiston henkilöstön lukumäärä	110	108	110
Kriisinhallintakeskuksen henkilöstön lukumäärä	32	30	36
Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	-	3,65	3,65
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	6,2	6,2	6,2
Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)			
	2010	2011	2012
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	20 222	17 829	18 907
Pelastustoimen bruttotulot	5 719	3 800	4 922
Nettomenot	14 503	14 029	13 985
— Pelastusopisto	12 008	11 619	11 580
— Sisäasiainministeriö	2 495	2 410	2 405
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 345		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 238		

Pelastustoimen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	918	755	935
— muut tuotot	322	250	287
Tuotot yhteensä	1 240	1 005	1 222
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	804	822	800
— osuus yhteiskustannuksista	915	841	899
Kustannukset yhteensä	1 719	1 663	1 699
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-479	-658	-477
Kustannusvastaavuus, %	72	60	72

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 26.30.02 (VEL-hoitokuluosuus)	-25
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	6
SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvat siirrot	5
Keskitettyt menot (siirto momentille 26.01.01)	-7
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-27
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	14
Palkkausten tarkistukset	136
Toimintamenoäästö (HO)	-103
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-43
Yhteensä	-44
2012 talousarvio	13 985 000
2011 III lisätalousarvio	126 000
2011 talousarvio	14 029 000
2010 tilinpäätös	14 396 000

02. Hätäkeskuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 58 505 000 euroa.

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö asettaa Hätäkeskuslaitokselle seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Toteutetaan hätäkeskustoiminnan strategisten linjausten mukaisia toimenpiteitä. Hätäkeskuslaitos jatkaa toiminnan yhdenmukaistamista yhdessä hätäkeskuspalveluita käyttävien viranomaisten kanssa. Yhdenmukaistaminen tulee saattaa tasolle, joka mahdollistaa verkotuneen toimintamallin käyttöönoton uudella tietojärjestelmällä. Uuden hätäkeskustietojärjestelmän kehitystyötä jatketaan siten, että käyttöönotto voidaan toteuttaa vuoden 2015 loppuun mennessä.

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Hätäkeskuslaitos			
Tuotokset			
Hätäilmoitusten määrä, kpl	4 195 000	4 284 000	4 327 000
Panokset			
Hätäkeskustoiminnan kokonaismenot, brutto, 1 000 euroa	61 681	62 788	62 596
Henkilötyövuodet	747	774	772

Toiminnan tehokkuus

Hätäilmoitusten määrä/hätäkeskuspäivystäjä (pl. vuoromestarit)	7 900	8 100	8 100
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/asukas, enintään	11,4	11,5	11,7
Hätäkeskustoiminnan kustannukset, euroa/hätäkeskusilmoitus, enintään	15,3	15,5	15,8

Toiminnan laatu ja palvelukyky

Hätäkeskuslaitoksen yhteistyöviranomaisten tyytyväisyys, indeksi, vähintään (asteikko 1—5)	3,43	3,75	3,75
--	------	------	------

Henkiset voimavarat

Työtyytyväisyys, indeksi (asteikko 1—5)	3,14	3,15	3,20
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv, enintään	14,3	14,0	13,7
Henkilöstön määrä	828	825	820

Vuoden 2008 talousarviossa osoitettua 40 henkilötyövuoden lisäystä jatketaan määrääi- kaisesti vuosina 2012—2013. Lisäykseen ei ole myönnetty ylimääräistä rahoitusta.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	61 681	62 788	62 596
Bruttotulot	4 694	4 095	4 091
Nettomenot	56 987	58 693	58 505
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 759		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 046		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	4 410	4 095	4 050
— muut tuotot	41	-	-
Tuotot yhteensä	4 451	4 095	4 050
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 890	1 903	1 894
— osuus yhteiskustannuksista	1 715	1 996	1 886
Kustannukset yhteensä	3 605	3 899	3 780
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	846	196	270
Kustannusvastaavuus, %	123	105	107

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 26.30.01 (VEL-hoitokuluosuus)	25
Palvelukeskusvähennys	-90
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	32
TOTI-hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poisto	-3 000
SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvat siirrot	15
Uudelleenkohdentaminen	-3
Toti-hanke ja rakennemuutos	1 940
Keskitetyt menot (siirto momentille 26.01.01)	-25
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-90
Hätäkeskustoiminnan rakennemuutokseen liittyvä muutosturva	850
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	33
Palkkausten tarkistukset	793
Siirto momentille 33.02.05 (-1 htv)	-57
Toimintamenoasäästö (HO)	-431
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-180
Yhteensä	-188
2012 talousarvio	58 505 000
2011 III lisätalousarvio	679 000
2011 I lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	58 693 000
2010 tilinpäätös	56 274 000

20. Erityismenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 406 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) pelastuslain (379/2011) 97 §:ssä tarkoitetulla tavalla toimintakustannuksiin, jotka aiheutuvat ilma-alusten käytöstä etsintä- ja pelastustehtäviin sekä poliisiviranomaisen johtamiin etsintä- tai muihin vastaaviin virkaaputehtäviin ja niistä aiheutuvan valmiuden ylläpitämiseen sekä ilma-alusten käyttöön liittyvän hälytys- ja johtamisjärjestelmän välittömien kustannusten korvaamisesta Finavialle

2) pelastuspalveluavun antamisesta ja vastaanottamisesta sekä siihen varautumisesta aiheutuviin kustannuksiin Euroopan unionin ja kansainvälisten järjestöjen yhteistyössä sekä Suomen kahden- ja monenvälisten pelastus-

palvelun yhteistoimintasopimusten perusteella, mihin luetaan myös Suomen osallistuminen Euroopan unionin, YK:n sekä NATO:n euroatlanttisen kumppanuusneuvoston pelastuspalvelun hälytys- ja informaatiokeskusten ja järjestelmien asiantuntijatehtäviin niistä aiheutuvine palkkaus- ja toimintakustannuksineen

3) pelastuslain 31 §:n mukaisesti metsäpalojen tähyystoiminnasta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Selvitysosa:
Määrärahan arvioitu käyttö

	€
1) Ilma-alusten käyttö etsintä- ja pelastustehtäviin	1 906 000
2) Kansainvälisen hätäavun antaminen ja vastaanottaminen sekä siihen varautuminen	1 000 000
3) Metsäpalojen tähyystoiminta	500 000
Yhteensä	3 406 000
2012 talousarvio	3 406 000
2011 talousarvio	3 406 000
2010 tilinpäätös	2 216 242

31. Pelastustoimen valtionavustukset (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 260 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustusten maksamiseen alueen pelastustoimen valtionavustuksesta annetun lain (1122/2003) nojalla pelastustoimen hoidon kannalta tarpeellisen kaluston tai järjestelmän hankinnasta aiheutuviin huomattaviin kustannuksiin sekä kehittämishankkeisiin pelastustoimen alueille

2) pelastuslain (379/2011) 100 §:n 2 momentin mukaisten avustusten maksamiseen väestönsuojelumenoihin kunnille ja pelastustoimen alueille.

Selvitysosa:
Tavoitteet

Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on tukea pelastuslaitosten mahdollisuuksia uusien kalustoaan, käynnistää järjestelmähankkeita sekä käynnistää erilaisia kehittämishankkeita. Lisäksi määrärahan avulla

edistetään pelastustoimen alueiden tasapainoista kehittymistä.

Tuloksellisuustavoitteet

	2010 toteutuma		2011 arvio		2012 tavoite	
	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa	kpl	1 000 euroa
Tuetut kehittämis- ja järjestelmä-hankkeet	1	6	2	10	2	10
Tuetut pelastusajoneuvot	47	3 535	38	3 400	38	3 150
Tuetut kuntien johtokeskukset	1	3	2	100	2	100

Määrärahan arvioitu käyttö

	€
Valtionosuus pelastustoimen alueille	3 160 000
Pelastuslain 100 §:n 2 momentin mukaiset avustukset	100 000
Yhteensä	3 260 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 250 000 euroa hallitusohjelman mukaisena säästönä.

2012 talousarvio	3 260 000	2012 talousarvio	8 100 000
2011 talousarvio	3 510 000	2011 talousarvio	7 100 000
2010 tilinpäätös	3 510 000	2010 tilinpäätös	10 000 000

43. Turvallisuusviranomaisten viestintäverkot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää viranomaisradioverkon hintatuen ja alijäämätuen maksamiseen Suomen Erillisverkot Oy:lle.

Selvitysosa: Momentilta myönnetyn rahoituksen tavoitteena on turvata viranomaisradioverkon toiminta.

40. (26.40, osa) Maahanmuutto

Selvitysosa: Sisäasiainministeriö ohjaa ja kehittää maahanmuuttohallintoa ja vastaa maahanmuuttopolitiikan sekä maahanmuuttoa ja kansalaisuutta koskevan lainsäädännön valmistelusta ja edustaa maahanmuuttoasioissa Suomea Euroopan unionissa ja kansainvälisessä yhteistyössä sekä huolehtii Maahanmuuttoviraston toimintaedellytyksistä. Sisäasiainministeriö yhteensovittaa maahanmuuttoasioihin liittyvää toimintaa hallinnonalojen välillä.

Sisäasiainministeriö vastaa turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleisestä kehittämisestä, suunnittelusta, ohjauksesta, seurannasta ja yhteensovittamisesta sekä ihmiskaupan vastaisen toiminnan koordinoimisesta.

Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee ulkomaalaisten maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen ja kansalaisuuteen liittyviä asioita, vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimeenpanton ohjauksesta. Lisäksi Maahanmuuttovirasto ylläpitää ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankäsittelyjärjestelmää (UMA) ja tuottaa tietoja viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille.

Maahanmuuttoa kuvaavat tunnusluvut	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Suomessa asuvat ulkomaalaiset ¹⁾	167 954	181 304	194 654
Maahanmuutto/vieraskieliset ²⁾	18 212	16 350	16 350
Nettomaahanmuutto/vieraskieliset ²⁾	15 089	13 350	13 350
Suomen kansalaisuuden saaneet/vuosi ³⁾	5 907	3 500	3 500

¹⁾ Vuosi 2010: Tilastokeskus/Suomen väestö 2010. Vuodet 2011 ja 2012: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuoden 2011 tammi—huhtikuun ennakkotilaston perusteella.

²⁾ Vuosi 2010: Tilastokeskus/Muuttoliike 2010. Vuodet 2011 ja 2012: SM:n arvio on laskettu Tilastokeskuksen vuoden 2011 tammi—huhtikuun ennakkotilaston perusteella.

³⁾ Taulukossa on esitetty Suomen kansalaisuuden hakemuksesta tai ilmoituksesta saaneiden henkilömäärä. Momentin 26.40.01 perusteluissa oleva taulukko kuvaa Maahanmuuttovirastossa vireille tulevien ja ratkaistujen hakemusten määrää. Samassa hakemuksessa voi olla useita henkilöitä. Entisille Suomen kansalaisille ja heidän jälkeläisilleen tarkoitetun kansalaisuusilmoitusmenettelyn määräaika päättyi 31.5.2008, mikä vähentää Suomen kansalaisuuden saavien määrää.

Sisäasiainministeriön hallinnonalan menot maahanmuuttajista (1 000 euroa)

	2010 tilinpäätöstalousarvio	2011 arvio	2012 esitys
26.40.01 Maahanmuuttoviraston toimintamenot	20 253	18 643	18 418
26.40.03 Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen	1 859	1 381	-
26.40.20 Paluumuuttajien muuttovalmennus	469	876	876
26.40.30 Valtion korvaukset kunnille	83 429	102 056	-
— Korvaukset kunnille ent. Neuvostoliiton alueelta tulevien paluumuuttajien menoihin	6 058	5 060	-
— Laskennalliset korvaukset kunnille	21 288	32 360	-
— Muut korvaukset kunnille	56 083	64 636	-
26.40.63 Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto	97 027	86 317	63 627
Yhteensä	203 037	209 273	82 921

Maahanmuuttopolitiikka

Maahanmuuttopolitiikka perustuu maahanmuuttopoliittisen ohjelman ja hallitusohjelman kirjausten mukaisiin linjauksiin.

Strategiset tavoitelinjaukset suunnittelukaudella 2012—2015 ovat:

— Maahanmuuttopolitiikassa otetaan suomalaisen yhteiskunnan, työmarkkinoiden ja asiakkaiden edun lisäksi huomioon myös vaikutus lähtömaiden tilanteeseen.

— Maahanmuuttajilla on mahdollisuudet ja valmiudet osallistua yhteiskunnan toimintaan.

— Hyvät etniset suhteet toteutuvat yhteiskunnassa.

— Kansainvälisen suojelun periaatteet ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Maahanmuuttopolitiikan valmistelun ja toimeenpanon tueksi tarvitaan luotettavaa informaatio-ohjausta ja tutkimustietoa. Sisäasiainministeriön hallinnonallalla on välttämätöntä järjestää uudelleen ja tarkoituksenmukaisin osin koota yhteen muun muassa tutkimusten ja selvitysten tekeminen ja kokoaminen, eri rahoituslähteistä rahoitettavien kehittämishankkeiden hallinnointi, yhdenmukaisten kustannustehokkuus- ja muiden arviointikriteereiden kehittäminen, hanketulosten ja muiden käytäntöjen arviointi ja levittäminen, osaamisverkostojen koordinointi, tiedotus, neuvonta ja ohjaus ja konsultointi sekä materiaalin tuottaminen.

Otetaan käyttöön maahanmuuttoviranomaisten moniviranomaismalli - MPR (Maahanmuuttovirasto, poliisi, Rajavartiolaitos). Sisäasiainministeriön hallinnonalan toimijoiden yhteistyötä ul-

komaalaisten maahantuloon ja maassa oleskeluun liittyen tehostetaan. Maahanmuuttoviraston, poliisin ja Rajavartiolaitoksen kesken luodaan samankaltainen pysyvä yhteistyörakenne kuin on toteutettu poliisin, tullin ja Rajavartiolaitoksen välillä (PTR-malli). Yhteistyön tavoitteena on lisätä näiden viranomaisten operatiivista yhteistyötä erityisesti valvontanäkökulmasta. Yhteistyön painopisteenä on tehostaa laittoman maahanmuuton, ihmiskaupan ja maahantulosäännösten kiertämisen torjuntaa sekä edesauttaa lupamenettelyjen toimivuutta.

Maahanmuuton lisääntyessä maahanmuuton rahoituslähteiden monipuolistumiseen on panostettava. Solmitaan strategisia kumppanuuksia, joissa rahoitus muodostuu julkisesta, yritysten ja yhteisöjen rahoituksesta sekä erilaisten rahastojen osuuksista. Tällöin maahanmuuton lisääntyvään erilaisiin tarpeisiin pystytään vastaamaan joustavasti ja yksilöllisesti. Maahanmuuton maksullisissa suoritteissa pyritään saamaan maksutulot vastaamaan omakustannushintoja.

Muuttoliike

Lupahallinnon yhteistyötä sisäasiainministeriön hallinnonalan sisällä vahvistetaan. Työntekijän oleskelulupajärjestelmän kehittämisessä tavoite on menettelyn yksinkertaistaminen ja selkeyttäminen. Työvoiman maahanmuuton tulee vastata oikea-aikaisesti työmarkkinoiden tarpeisiin. Samalla on lisättävä valvonnan mahdollisuuksia. Lupatoiminnan merkitys korostuu ennakkovalvonnassa. Jälkivalvonnassa kyse on käytännössä pitkälti poliisin ja työsuojeluhallinnon tarkastustoiminnan resursseista ja niiden kohdentamisesta.

Yhteistyössä opetushallinnon kanssa luodaan EU:n ulkopuolelta tulevien ulkomaalaisten opiskelijoiden valinnoille selkeät yhteiset kriteerit. Opiskelupaikat kohdennetaan ensisijaisesti niille aloille, joilla erityisesti esiintyy ulkomaisen työvoiman tarvetta tulevaisuudessa (esimerkiksi hoitoala). Tämä vaatii kotimaisten kielten opintojen lisäämistä opiskelun aikana.

Vaikutetaan siihen, että EU-maiden maahanmuuttopolitiikka pystytään sovittamaan entistä paremmin yhteen kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan ja EU-maiden oman työvoimapolitiikan tarpeisiin. EU:ssa pyritään yhteiseen maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikkaan muun muassa harmonisoimalla lainsäädäntöä. Suomi huolehtii kansallisten etujen huomioon ottamisesta säädösten valmistelussa.

Ongelmina laittoman maahanmuuton lisääntyessä ovat myös laittoman työnteon ja ihmiskaupan lisääntyminen. Tehostetaan viranomaisyhteistyötä laittoman maahantulon torjunnassa. Lisäksi on taattava riittävät voimavarat laittoman työnteon valvontaan. Luodaan entistä toimivampia keinoja ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen ja auttamisjärjestelmään ohjaamiseen. Korkean riskin lähtömaihin sekä keskeisiin maahanmuuttomaihin sijoitetaan lisää maahanmuuton yhdyshenkilöitä. Laittoman maahanmuuton ongelmat näkyvät osaltaan myös lieveilmiöiden lisääntymisenä pidempiaikaisen maassa oleskelun tilanteissa henkilöiden jäädessä kotouttamistoimien ja yhteiskunnan palvelujen ulkopuolelle.

Laaditaan strategia ulkosuomalaisasioiden tavoitteelliseksi kehittämiseksi. Selvitetään pohjoismaisen yhteistyön käynnistäminen oleskelulupa-asioissa.

Kansainvälinen suojelu

Huolehditaan siitä, että ihmis- ja perusoikeudet, hyvä hallinto ja oikeusturva toteutuvat turvapaikkapolitiikassa. Seurataan turvapaikkamenettelyä koskevien säännösten toimivuutta ja valmistellaan mahdolliset lainmuutokset. Vahvistetaan edelleen eri viranomaisten välistä yhteistyötä turvapaikkaprosessin tehostamiseksi. Pyritään nopeuttamaan prosessia, jotta vastaanoton kustannukset laskisivat.

Tuetaan yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän toteuttamista, jotta jäsenvaltioihin saadaan mahdollisimman yhdenmukainen lainsäädäntö, joka täyttää pakolaissopimuksen ja muiden keskeisten ihmisoikeussopimusten vaatimukset. Osallistutaan ja vaikutetaan aktiivisesti komission yhteistä eurooppalaista turvapaikkajärjestelmää koskevien toisen vaiheen ehdotusten käsitelyyn. Lainsäädännön kehittämisen ohella on tärkeää tiivistää jäsenvaltioiden turvapaikkavi-

ranomaisten välistä käytännön yhteistyötä, mihin Euroopan turvapaikka-asioiden tukiviraston (EASO) toiminnan käynnistäminen tarjoaa puitteet. Suomi pitää viraston perustamista ja sen toiminnan käynnistymistä erittäin tärkeinä yhteisen eurooppalaisen turvapaikkajärjestelmän kehittämisen kannalta ja pyrkii osaltaan vaikuttamaan työn onnistumiseen.

Turvapaikkapolitiikan kehittämisessä painotetaan johdonmukaisuutta paitsi eri maahanmuuton politiikkalohkojen välillä, kuten rajavalvonnan, laittoman maahanmuuton torjunnan ja palautuspolitiikan alueilla, myös muiden politiikkalohkojen kanssa, kuten kehitys- ja ihmisoikeuspolitiikan alueilla.

Kiintiöpakolaispolitiikan toimeenpanoa jatketaan vastaanottamalla YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) esittämiä pakolaisia eduskunnan vuosittaisen päätöksen mukaisesti. Vuoden 2012 pakolaiskiintiö on 750 henkilöä. Pakolaiskiintiöllä tarkoitetaan uudelleen sijoitettavien kansainvälisten suojelun tarpeessa olevien ulkomaalaisten vastaanottoa (ulkomaalaislaki 301/2004 90 §), joka vahvistetaan vuosittain valtion talousarviossa.

Jatketaan valmisteluja palautussopimusten solmimiseksi lähtömaiden kanssa ja kehitetään vapaaehtoista paluuta tukevia malleja paluurahaston hankkeilla. Uusia turvapaikanhakijoita arvioidaan saapuvan vuoden aikana noin 3 000, joista alaikäisiä ilman huoltajaa tulleita noin 200.

Vastaanottokeskusten paikkaluku keskimäärin vuodessa

	2010	2011	2012
Vastaanottokeskusten paikkaluku yhteensä	3 958	3 609	3 080
— valtion vastaanottokeskukset	710	840	840
— yksityisen, kunnan tai järjestön ylläpitämät keskukset	3 208	2 729	2 200
— säilöönottoyksikkö	40	40	40
— käyttöaste keskimäärin %	85,0	80	90,0
Ryhmäkotien ja tukiasuntojen paikkaluku yhteensä	357	298	209
— ryhmäkodit	156	140	107
— tukiasunnot	201	158	102
— käyttöaste keskimäärin %	85,0	96,0	90,0

Vastaanottopalvelujen saajat

	2010	2011	2012
Keskimäärin vastaanoton piirissä olevia /henkilöä /vuosi	5 350	4 195	4 090
— Vastaanottokeskuksiin majoitettuja	3 740	2 769	2 760
— Alaikäisiä yksintulleita	340	287	190
— Säilöön otetut ulkomaalaiset	40	39	40
— Yksityismajoituksessa	1 230	1 100	1 100

	2010 tilinpäätös	2011 talousarvio	2012 esitys
Vastaanoton kustannukset / euroa / vuosi			
Vastaanoton kokonaiskustannukset	97 027 356	86 317 000	63 627 000
Vastaanottokeskusten kokonaiskustannukset	88 709 000	79 000 000	52 706 000
— vastaanottokeskusten yksikkökustannus /hlö	15 695	14 900	15 695
— alaikäisen kustannus ryhmäkodissa /hlö	65 700	49 700	65 700
— alaikäisen kustannus tukiasunnossa /hlö	35 770	28 400	35 770
— säilöön otetun kustannus /hlö	64 240	66 300	64 240

Yksityismajoituksen kustannukset	7 161 199	5 808 000	6 826 000
— yksityismajoituksen kustannus /hlö	6 205	5 000	6 205
Lasten edustaminen	863 071	594 000	180 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	294 086	915 000	915 000
Muut maahantuloon liittyvät menot ¹⁾	-	-	3 000 000

¹⁾ Tulkkaus- ja käännöspalkkiot, Maahanmuuttoviraston ulkopuolella suoritettavat turvapaikkapuhuttelut, DNA-testit ja sähköiset palvelut (Umarek).

01. Maahanmuuttoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 418 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n rahoittamiin hankkeisiin
- 2) maahanmuuttohallinnon toiminnan kehittämiseen.

Selvitysosa: Maahanmuuttovirasto käsittelee ja ratkaisee maahantuloon, maassa oleskeluun, pakolaisuuteen sekä Suomen kansalaisuuteen liittyviä asioita hyödyntäen ja kehittämällä ulkomaalaisasioiden sähköistä asiankä-

sittelyjärjestelmää viranomaisten ajantasaisena asianhallinta- ja tietopalvelurekisterinä. Virasto tuottaa ajankohtaista tietoa maahanmuutto- ja kansalaisuusasioista. Virasto vastaa turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton käytännön toiminnan ohjauksesta ja suunnittelusta, säilöönottoyksikön käytännön toiminnan ohjauksesta ja valvonnasta sekä ihmiskaupan uhrien auttamisen toimenpanon ohjauksesta.

Sisäasiainministeriö asettaa Maahanmuuttovirastolle alustavasti seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet:

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Maahanmuuttovirasto			
Tuotokset			
Päätökset	52 760	51 550	51 750
Panokset			
Toimintamenot (1 000 €)	20 253	18 967	18 418
Henkilötyövuodet	305	278	278
Tehokkuus			
Toiminnallinen tuloksellisuus			
— tuottavuus (pääöstä/htv)	173	185	186
— taloudellisuus (nettomenot €/pääös)	360	310	310
— maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	63	86	90

Nopea ja oikeusvarma päätöksenteko

Vireille tulleiden hakemusten läpivientiajat pidetään vähintään saavutetulla tasolla. Eduskunnan apulaisoikeusasiamieheltä saatu huomautus perheenyhdistämisten liian pitkistä käsittelyajoista otetaan huomioon tiivistämällä yhteistyötä ulkoasiainministeriön ja poliisin kanssa sekä asettamalla selvitysmies. Poliisilla on keskeinen rooli perheenkokoajan kuulemi-

sisä, joissa viiveet ovat jopa kuusi kuukautta. Perheenyhdistämishakemusten käsittelyaika on enintään yhdeksän kuukautta. Asiakkaiden oikeusturva säilyy hyvänä. Henkilö- ja teknisiä resursseja käytetään joustavasti ja tehokkaasti. Päätöksentekoprosessit ovat laadullisesti mitattavia sekä läpinäkyviä, ohjaavia ja rutiinistyötä säästäviä. Soveltamiskysymykset linjataan sisäisellä ohjeistuksella.

Vireille tulleet ja ratkaistut asiat 2009—2012

	2010 toteutuma		2011 arvio		2012 tavoite	
	Vireille tulevat	Ratkaistut	Vireille tulevat	Ratkaistut	Vireille tulevat	Ratkaistut
Maahanmuutto yhteensä	27 800	27 460	30 500	30 500	30 500	30 000
— työntekijän oleskelulupa	4 500	3 960	5 000	5 000	5 500	5 500
— opiskelijan oleskelulupa	5 400	5 100	5 500	5 500	5 500	5 500
— muut oleskeluluvat (sis. kv. suojelu)	17 900	18 400	20 000	20 000	19 500	19 000
Maasta poistaminen	5 600	5 700	5 000	5 000	4 000	4 000
Kansainvälinen suojelu yhteensä	11 500	12 900	10 750	10 750	11 750	10 750
— turvapaikkahakemukset	3 200	5 000	3 000	3 000	3 000	3 000
<i>joihin sisältyvät henkilöt yhteensä</i>	<i>4 000</i>	<i>7 000</i>	<i>4 000</i>	<i>3 000</i>	<i>4 000</i>	<i>2 000</i>
— kiintiöpakolaiset	700	700	750	750	750	750
— matkustusasiakirjat	4 900	4 500	5 000	5 000	6 000	5 000
— takaisinottoasiat	2 700	2 700	2 000	2 000	2 000	2 000
Kansalaisuus yhteensä	5 800	6 700	5 600	5 300	8 000	7 000
— kansalaisuushakemukset	3 500	3 250	4 000	3 500	6 000	4 000
Yhteensä	50 700	52 760	51 850	51 550	54 250	51 750

Käsittelyaika keskimäärin (vrk)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Maahanmuutto			
— työntekijän oleskelulupa (sisältää osapäätöksen)	65	65	65
— oleskelulupa, opiskelija	26	40	40
Kansainvälinen suojelu			
— turvapaikka (kaikki)	170	185	135
— normaali menettely	304	240	180
— nopeutettu menettely	53	90	90
Kansalaisuus			
— kansalaisuushakemukset (kaikki)	385	300	300
— kansalaisuushakemukset (ns. selvät)	300	200	200
— kansalaisuushakemukset (ns. muut)	500	400	400
Ratkaistut/vireille tulleet (%)	96	87	87

¹⁾ Maahanmuuttoviraston keskimääräisiä käsittelyaikoja.

Maahanmuuttohallinnon prosessien sähköistäminen

Maahanmuuttohallinnon kaikkien viranomaisten sähköistä asianhallintajärjestelmää (UMA) käytetään tehokkaasti ja sen ylläpidos-

ta huolehditaan. Sähköisen palvelujen käyttöä pyritään laajentamaan ja samalla nopeuttamaan prosessien kulkua. UMA-investoinnin laskennalliset hyödyt alkavat toteutua.

Henkisten voimavarojen hallinta**Henkiset voimavarat**

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Henkilötyövuodet	305	278	278
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	10	9	9
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,40	3,40	3,40

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 143	20 643	20 418
Bruttotulot	3 717	2 000	2 000
Nettomenot	18 246	18 643	18 418
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 091		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 918		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	10
SM:n Kieku-hankkeesta aiheutuvat siirrot	5
Määräaikainen lisähenkilöstö	-2 880
Määräaikainen henkilöstö (40 htv)	2 700
Keskitettyt menot (siirto momentille 26.01.01)	-8
Yhteiset palvelut (siirto momentille 26.01.03)	-27
UMA:n ylläpitomenot (siirto momenteille 24.01.01, 26.10.01 ja 26.20.01)	-330
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	12
Siirto momentilta 32.01.02 (2 htv)	100
Palkkausten tarkistukset	257
Toimintamenoasäästö (HO)	-137
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-57
Siirto momentilta 26.40.(03)	130
Yhteensä	-225
2012 talousarvio	18 418 000
2011 III lisätalousarvio	324 000
2011 talousarvio	18 643 000
2010 tilinpäätös	20 253 000

(03.) Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan siirrettäväksi momentiksi 32.70.03. Lisäksi momentilta siirretään 70 000 euroa (1 htv) momentille 26.01.01 ja 130 000 euroa momentille 26.40.01.

20. Paluumuuttajien muuttovalmennus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 876 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ulkomaalaislain (301/2004) 48 §:n perusteella järjestettävään paluumuuttovalmennukseen

2) suomen tai ruotsin kielen taidon testaamiseksi laaditun kielitutkinnon järjestämiseen ja muihin menoihin

3) enintään 40 000 euroa asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Ulkomaalaislain 48 §:n perusteella oleskelulupaa Suomesta hakevalta edellytetään todistusta Suomen viranomaisen järjestämän kielitutkinnon hyväksytystä suorittamisesta, jollei kielitutkintoon osallistumisesta ole pidettävä hakijan olosuhteet huomioon ottaen kohtuuttomana. Kielitutkintoja järjestetään useamman kerran vuodessa ja tutkintoihin osallistuu enimmillään noin 2 000 henkilöä vuodessa. Kielitutkintoon valmistavaa paluumuuttovalmennusta on tarkoitus järjestää noin 600 henkilölle vuodessa.

Asiantuntijapalkkioina maksetaan kielikokeen arvioijien matkakustannuksia ja palkkioita sivukuluineen.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Paluumuuttovalmennus	436 000
Kielikokeen järjestäminen	400 000
Asiantuntijapalkkiot (enintään)	40 000
Yhteensä	876 000

2012 talousarvio	876 000
2011 talousarvio	876 000
2010 tilinpäätös	469 180

(30.) Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan siirrettäväksi momentiksi 32.70.30.

63. Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden vastaanotto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 63 627 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion vastaanottokeskusten toimintamenojen maksamiseen

2) vastaanottolain 7 §:n mukaisesti vastaanotto- ja järjestelykeskusten perustamis- ja ylläpitokustannusten sekä palveluntuottajalle vastaanottopalveluiden järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseen, ilman kotikuntalaisia (201/1994) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa olevan ihmiskaupan uhrin auttamisesta aiheutuvien kulujen ja alaikäisen, jolla ei ole oleskelulupaa Suomessa edustajan palkkion maksamiseen ja kansainvälistä suojelua hakevien oikeusapupalveluiden kustannuksiin

3) säilöönottoyksiköstä annetun lain (116/2002) 3 luvun mukaisen toimeentulon ja huolenpidon järjestämiseen säilöön otetuille ulkomaalaisille

4) vastaanottolain 33 §:n mukaisen ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toiminnan rahoittamiseen

5) vastaanottopalveluna järjestettyyn työ- ja opintotoimintaan osallistuvien henkilöiden vastaanottolain 30 §:n mukaisten tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutusten sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen

6) vastaanoton toteuttamiseksi erityistilanteissa tarpeellisten palvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä vastaanottojärjestelmän kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

7) turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännösmenoihin, turvapaikanhakijoiden oi-

keusapupalvelujen hankkimiseen, vapaaehtoisesta paluusta aiheutuviin kuluihin ja vapaaehtoista paluuta tukeviin EU:n rahoittamiin hankkeisiin

8) Maahanmuuttoviraston toimipisteiden ulkopuolella suoritettavien turvapaikkapuhuttelujen matkakustannusten, perhesiteen selvittämiseksi tehtävien DNA-testien ja oikeuslääketieteellisten testien kustannuksiin sekä kotipaikan tai kansalaisuuden selvittämiseksi tehtävien kielianalyysien kustannuksiin

9) kiintiöpakolaisten ja heidän perheenjäsentensä maahantulomatkojen järjestämisestä, lähtömaassa suoritettavista terveystarkastuksista ja koulutuksesta (kulttuuriorientaatiosta) sekä vastaanottoa edistävän koulutuksen ja tiedustustoiminnan järjestämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspäätöskäytännön mukaisesti lukuun ottamatta valtion vastaanottokeskusten toimintamenoja, jotka budjetoidaan suoriteperusteisesti ja arvonalustavasti.

Määrärahaa saa käyttää myös valtion vastaanottokeskusten kulutusmenojen maksamiseen.

Valtion vastaanottokeskusten toimintamenoja määrärahaa saa käyttää enintään 103 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Kansainvälistä suojelua hakevien ja tilapäistä suojelua saavien vastaanottopalvelut järjestää vastaanottokeskus vastaanottolain 13 §:n nojalla. Laajamittaisen maahantulon yhteydessä vastaanottopalvelut järjestää järjestelykeskus lain 12 §:n mukaisesti. Valtion vastaanottokeskukset toimivat Maahanmuuttoviraston alaisina. Maahanmuuttovirasto sopii kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen tai säätiöiden kanssa vastaanottopalvelujen järjestämisestä ja siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta.

Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmän toimintaa koordinoivat valtion vastaanottokeskukset Oulussa ja Joutsenossa. Toiminta voi sisältää asumisen järjestämisen, sosiaali- ja terveyspalvelujen ja muun tarpeellisen huolenpidon lisäksi muita uhrin tarvitsemia tukipalvel-

luja ja erityispalveluja sekä turvallisuudesta huolehtimisen.

Kansainvälistä suojelua hakeneen vapaaehtoista paluuta voidaan tukea kohtuullisten matkakustannusten verran. Tilapäistä suojelua saaneen ja ihmiskaupan uhrin paluuta voidaan tukea kohtuullisten matka- ja muuttokustannuksen ja paluuavustuksen verran.

Kansainvälinen siirtolaisuusjärjestö (IOM) järjestää kiintiöstä valittujen pakolaisten maahantulomatkat ostopalveluna. Sopimus sisältää matkustusta varten tehtävän terveystarkastuksen. Vastaanoton erityistilanteissa korvataan erityispalveluja, kuten matkan aikana tarvittavat lääkäripalvelut tai kauttakulku- tai maasta poistumiseen vaadittavien viisumien kustannukset.

Turvapaikkapuhuttelujen tulkkaus- ja käännöskustannukset vaihtelevat turvapaikanhakijoiden määrän ja hakijoiden kielen mukaan. Turvapaikkahakemuslomakkeella selvitetään hakemuksen perusteet ennen turvapaikkapuhuttelua. Hakijan täyttämä lomake sekä hakijan vieraskieliset asiakirjat ja selvitykset käännetään Maahanmuuttovirastossa. Maahanmuuttoviraston turvapaikkapuhuttelussa käytetään hakijan äidinkieltä tai hänen ymmärtämänsä kielen tulkkausta.

Ulkomaalaislain (301/2004) 65 §:n mukaan Maahanmuuttovirasto voi varata hakijalle ja perheenkokoajalle tilaisuuden osoittaa biologinen sukulaisuus toteen valtion varoista kustannettavan DNA-tutkimuksen avulla, jos biologiseen sukulaisuuteen perustuvasta perhesi-

teestä ei muutoin voida saada riittävää selvitystä ja jos DNA-tutkimuksen avulla on mahdollista saada olennaista näyttöä perhesi- teestä. Ulkomaalaislain 6 a §:n mukaan oleskelulupaa hakevan ulkomaalaisen tai perheenkokoajan iän selvittämiseksi voidaan tehdä oikeuslääketieteellinen tutkimus jos on olemassa ilmeisiä perusteita epäillä hänen itsestään antamien tietojen luotettavuutta. Perheenkokoajille joiden henkilöllisyyttä ei ole voitu varmistaa, voi olla tarpeen joissakin tapauksissa osana henkilöllisyyden selvittämistä tehdä kielianalyysi hakijan kielellinen identiteetti ja taustan ja sitä kautta kotiseudun selvittämiseksi. Kielianalyysin avulla selvitetään täyttyvätkö perheenyhdistämisen edellytykset perheenyhdistämishakemusten käsittelyn yhteydessä.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtion vastaanottokeskusten toimintamenot	8 590 000
Kuntien, kuntayhtymien, järjestöjen vastaanottokustannukset	30 662 000
Vastaanoton muut menot	20 083 000
— palvelujen ostot	3 209 000
— terveydenhuolto	5 850 000
— muut menot	136 000
— vastaanotto ja käyttöraha	10 888 000
Vastaanottokustannukset yhteensä	59 335 000
Muut maahantuloon liittyvät menot	3 000 000
Pakolaisten maahantuloon liittyvät kustannukset	915 000
Vapaaehtoisen paluun hanke	377 000
Yhteensä	63 627 000

Henkiset voimavarat, Valtion vastaanottokeskukset

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Henkilötyövuodet (enintään)	104,2	96,0	100
Sairauspoissaolot (työpäivää/htv)	8,9	7	7
Työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,5	3,5	3,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2012 talousarvio	63 627 000
		2011 III lisätalousarvio	71 000
		2011 talousarvio	86 317 000
		2010 tilinpäätös	97 027 356
Palkkausten tarkistukset	86		
Kotoutumisen alkukartoitus ja siirron palautus (nettosiirto (-1 400 + 420) momentille 32.70.03)	-980		
Siirron palautus (mom. 32.70.03)	420		
Kustannusten säästö (HO)	-16 796		
Maahanmuuttopolitiikan tehostamisen aktiiviset toimenpiteet	-5 000		
Yhteensä	-22 690		

Pääluokka 27

PUOLUSTUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimintaympäristön kuvaus

Suomi ylläpitää ja kehittää toimintaympäristöön nähden oikein mitoitettua puolustuskykyä, jota käytetään Suomen sotilaalliseen puolustamiseen, muiden viranomaisten tukemiseen sekä kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan.

Kansainvälisen toimintaympäristön kehitykseen vaikuttavat yhtäältä globaalit muuttujat, kuten globalisaatio, väestökehitys, muuttoliikkeet, ilmastonmuutos ja teknologian kehitys, ja toisaalta kansainvälisen toimintaympäristön toimijat ja niiden intressit. Afganistanin ohella kansainvälisen yhteisön huomio on kohdistunut Lähi-idän ja Pohjois-Afrikan nopeasti edenneisiin yhteiskunnallisiin muutoksiin, joiden seurauksia on vaikea ennakoida. Pohjois-Euroopan turvallisuustilanne on säilynyt viime vuosina suhteellisen vakaana. EU:n ja Naton laajentuminen sekä Venäjän taloudellinen ja poliittinen muutos ovat vakiinnuttaneet oloja Suomen lähialueilla. Siitä huolimatta jännitteitä etenkin Baltian maiden ja Venäjän välillä on edelleen nähtävissä.

Globaali talouskriisi vahvisti toimintaympäristön muutosta, jossa ominaispiirteitä ovat toimijoiden keskinäisriippuvuuden kasvu ja maailmantalouden verkottuminen entistä tiiviimmin yhdeksi toimintayksiköksi. Vaikka maailmantalous on elpynyt ennakoitua nopeammin, lähitulevaisuuden kehitykseen liittyy edelleen monia epävarmuustekijöitä, kuten epävakaus rahoitusmarkkinoilla, julkisen sektorin velkaantuminen ja korkea työttömyys. Näiden tekijöiden lisäksi useimpien teollistuneiden maiden kasvua heikentää väestön ikääntymisestä johtuva huoltosuhteen heikentyminen. Kriisin seurauksena julkisen talouden rahoitusasema on nopeasti heikentynyt monissa Euroopan unionin jäsenvaltioissa. Osa vaikutuksista näkyy jo nyt, osa vasta pidemmällä aikavälillä. Talouskriisin seurannaisvaikutukset pakottavat arvioimaan myös puolustukseen käytettävien resurssien määrää. Tavoite on monilla valtioilla yhteinen: kustannus- ja menopaineiden hallinta sekä resurssien vapauttaminen organisaation ylläpidosta suorituskykyjen kehittämiseen.

Lähi vuosien aikana sotilaallista maanpuolustusta uudistetaan siten, että se vastaa 2020-luvun vaatimuksia ja turvallisuusympäristöä ottaen huomioon ylläpitoon ja kehittämiseen käytettävissä olevat taloudelliset ja muut voimavarat.

Sotilaallista suorituskykyä kehitetään ja ylläpidetään kansallisesti sekä monikansallisen yhteistyön avulla. Varautumista sotilaallisten ja ei-sotilaallisten uhkien hallintaan ei voida kehittää toisistaan erillisinä. Tulevaisuuden turvallisuusuhkiin varautuminen edellyttää kokonaisvaltaista lähestymistapaa, jossa korostuvat poikkihallinnollisuus ja kansainvälinen yhteistyö. Tarvittaessa kaikki käytettävissä olevat yhteiskunnan voimavarat keskitetään uhkien torjumiseen. Kokonaismaanpuolustuksen toimintamallin mukainen kriisivalmius edellyttää hallinnonalat ylittäviä varautumis- ja yhteistoimintajärjestelyjä sekä johtamiskäytäntöjä. Lisäksi korostuvat viranomais-

ten, elinkeinoelämän ja kansalaisjärjestöjen toimintojen yhteensovittamistarve sekä kansainvälinen yhteistyö.

Kansainvälinen verkottuminen on jo pitkään ollut keskeinen elementti Suomen puolustuskyvyn ylläpitämisessä. Tulevina vuosina sen merkitys lisääntyy. Euroopan unioni on Suomelle tärkeä turvallisuus- ja puolustuspoliittinen viitekehys. EU-maiden keskinäinen yhteistyö vahvistaa Euroopan vakautta ja Suomen turvallisuuspoliittista asemaa. Pohjoismaiden turvallisuus- ja puolustuspoliittisella yhteistyöllä tavoitellaan toimintojen kustannustehokkuutta ja voimavarojen varmistamista suorituskykyjen kehittämiseksi. Samalla Suomi jatkaa rauhankumppanuusyhteistyötä Naton kanssa. Tämän yhteistyön tärkein sisältö on sotilaallisten suorituskykyjen kehittäminen, harjoittaminen ja sertifiointi yhteisten standardien ja toimintatapojen pohjalta. Lisäksi Suomi jatkaa kahdenvälistä yhteistyötä puolustuskyvyn kehittämisen kannalta merkittävien valtioiden kanssa.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Puolustusministeriön hallinnonalalle asetetaan seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet:

Tavoite	Tavoitetaso asteikolla 1—5
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tärkeimmät tehtävät ovat Suomen itsenäisyyden, alueellisen koskemattomuuden ja perusarvojen turvaaminen, väestön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen sekä yhteiskunnan toimivuuden varmistaminen. Puolustuspolitiikalla luodaan edellytykset näiden tavoitteiden toteuttamiselle ja ohjataan puolustuskyvyn ylläpitoa, kehittämistä ja käyttöä. Puolustuspolitiikalla varmistetaan, että puolustuskykyä koskevassa päätöksenteossa otetaan huomioon toimintaympäristön kehitys ja että tehtävät sekä niiden edellyttämät kyvyt ja voimavarat muodostavat tasapainoisen kokonaisuuden.	4
Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä Puolustusjärjestelmä on kokonaisuus, joka koostuu johtamisjärjestelmästä, tiedustelu- ja valvontajärjestelmästä, valmiudensääteilyjärjestelmästä, logistiikkajärjestelmästä sekä joukkorakenteesta eli maa-, meri- ja ilmapuolustuksen johtoportaista ja joukoista. Puolustusjärjestelmää käytetään kaikkiin puolustusvoimien tehtäviin. Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä edellyttää henkilöstö- ja materiaalivoimavarojen sekä infrastruktuurin tasapainon varmistamista ja kansan vahvaa maanpuolustustahtoa. Asevelvollisuusjärjestelmä ja maanpuolustustahto ovat keskeinen osa suorituskykyisen puolustusjärjestelmän ylläpitämistä ja kehittämistä. Yleinen asevelvollisuus tuottaa päätarkoituksensa lisäksi myös sekä yksilölle että yhteiskunnalle valmiuksia toimia osana yhteiskuntaa erilaisissa kriisitilanteissa. Maanpuolustustahtolla on tulevaisuudessakin suuri merkitys puolustuskyvyn ylläpitämiseen. Asevelvollisten laadukas koulutus ylläpidetään myös muutoksen aikana. Valmiusvaatimuksia voidaan tilapäisesti alentaa. Tavoitteena on tehtävien ja turvallisuusympäristöön suhteutettujen suorituskykyjen tasapainoinen kokonaisuus ottaen huomioon käytettävissä olevat voimavarat.	4

Turvallinen yhteiskunta

Sotilaallisen turvallisuuden tuottamisen ohella puolustushallinto tukee muuta yhteiskuntaa omilla suorituskyvyillään, voimavaroillaan ja osaamisellaan. Puolustushallinto osallistuu toiminnallaan yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden edistämiseen. Puolustusministeriö sovittaa yhteen sotilaalliset ja siviilialojen toimet tavoitteena turvata Suomen valtiollinen itsenäisyys sekä väestön elinmahdollisuudet ja turvallisuus ulkoista, valtioiden aiheuttamaa tai muuta uhkaa vastaan. Yhteensovittamisella tarkoitetaan julkisen sektorin, valtion viranomaisten, kuntien ja yksityisen sektorin toimenpiteiden ja vapaaehtoisen sekä kansainvälisen toiminnan yhteensovittamista yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen ylläpitämiseksi kaikissa tilanteissa.

4

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen tukee puolustuskyvyn ylläpitoa ja kehittämistä. Kansainvälinen sotilas- ja siviiliyhteistyö edistää puolustuksemme uskottavuutta. Kriisinhallinnalla tuetaan Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan päämäärien saavuttamista ja puolustuskyvyn uskottavuutta sekä edistetään Suomen turvallisuusympäristön vakautta.

4

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta arvioidaan valtion yhteisellä arviointiasteikolla 1—5. Ensimmäisesti asteikolla arvioidaan kolmiportaisesti, onko tavoite saavutettu, onko siinä edetty tai onko tavoite toteutumatta. Arvioinnissa otetaan huomioon puolustusministeriön ja sen alaisten virastojen toiminnan vaikuttavuus edellä mainittujen yhteiskunnallisten tavoitteiden toteutumisessa. Arviointiasteikossa 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei toteutunut, 3 = Tavoite on osittain toteutunut, 4 = Tavoite on saavutettu ja 5 = Tavoite on ylitetty.

Vaikuttavuustavoitteisiin liittyvät PLM:n hallinnonalan menot (milj. euroa)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	7	7	7
Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä	2 213	2 447	2 439
Turvallinen yhteiskunta	48	4	3
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	56	72	71
Yhteensä	2 324	2 530	2 520

¹⁾ Vuoden osalta 2010 kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä kehyksen ulkopuolisia menoja eikä UM:n pääluokkaan budjetoituja kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoja.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Puolustusministeriön hallinnonalalla sitoudutaan edistämään sukupuolten välistä tasa-arvoa kaikessa päätöksenteossa huomioiden hallinnonalan erityispiirteet.

Puolustusministeriössä, puolustusvoimissa ja Puolustushallinnon rakennuslaitoksessa ylläpidetään tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi tasa-arvosuunnitelmia, jotka on suunnattu puolustushallinnon virastojen ja laitosten palkatulle henkilöstölle, asevelvollisille sekä kriisinhallintahenkilöstölle. Tavoitteena on edistää tasa-arvoisen työympäristön ja johtamisen kehittymistä puolustushallinnossa. Toiminnassa seurattavia kohteita eri työntekijä- ja ikäryhmät huomioiden ovat mm. palkkaus, urasuunnittelu, koulutus, sairauspoissaolot, työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen, työpaikkakiusaaminen sekä häirintä eri muodoissa.

Puolustushallinto toteuttaa YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1325 ”Naiset, rauha ja turvallisuus” -periaatteita kaikissa sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa jo koulutusvaiheessa. Osana kansallisen 1325-ohjelman toimeenpanoa mm. kriisinhallintatehtäviin lähetettävien naisten määrää pyritään lisäämään. Lisäksi pohjoismaisena NORDEFECO-yhteistyönä toteu-

tettavalla Gender-toiminnalla pyritään varmistamaan naisten aseman huomioon ottaminen kriisinhallintaoperaatioissa.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Edellä mainitusta aiheutuvat henkilöstövaikutukset ja puolustushallinnon kumppanuusjärjestelyt vähentävät edelleen puolustushallinnon henkilöstön kokonaismäärää. Henkilöstön perinteinen sijoittuminen hallinto- ja tukitehtäviin vaikuttaa vähennysten kohdentumisena epätasaisesti eri henkilöstöryhmiin. Puolustusvoimien ravitsemispalvelut yhtiöitetään 1.1.2012 alkaen ja sen myötä ulkoistettavissa tehtävissä työskentelee pääosin naisia.

Toimintojen tehokkuuden lisääminen

Puolustusministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti toimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2012 on 633 henkilötyövuotta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
27.10.01	<i>Puolustusvoimien toimintamenot</i> (siirtomääräraha 2 v) — tilausvaltuus	86,4	83,6
27.10.18	<i>Puolustusmateriaalihankinnat</i> (siirtomääräraha 3 v) — tilausvaltuus	152,3	280,0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 € %	
01.	Puolustuspolitiikka ja hallinto	461 332	345 379	352 494	7 115	2
01.	Puolustusministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	18 732	18 645	18 678	33	0
21.	Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	635	1 195	560	88
(23.)	Julkisen hallinnon verkko-turvallisuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	165 010	—	—	—	—
29.	Puolustusministeriön hallinnonalan arvonnäköveromenot (arviomääräraha)	277 590	326 099	331 021	4 922	2
88.	Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)	—	—	1 600	1 600	0

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
10. Sotilaallinen maanpuolustus	2 211 885	2 451 284	2 433 692	- 17 592	- 1
01. Puolustusvoimien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 632 504	1 698 738	1 712 245	13 507	1
18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirtomääräraha 3 v)	574 485	737 755	711 869	- 25 886	- 4
19. Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	2 600	12 500	7 700	- 4 800	- 38
50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)	2 296	2 291	1 878	- 413	- 18
30. Sotilaallinen kriisinhallinta	59 105	59 630	66 666	7 036	12
20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)	59 137	59 620	66 656	7 036	12
95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)	-32	10	10	—	—
Yhteensä	2 732 321	2 856 293	2 852 852	- 3 441	- 0
Henkilöstön kokonaismäärä	16 000	15 920	15 160		

01. Puolustuspolitiikka ja hallinto*Selvitysosa:***PUOLUSTUSMINISTERIÖ**

Puolustusministeriö vastaa valtioneuvoston osana ja hallinnonalansa ohjaajana puolustuspolitiikan valmistelusta ja toimeenpanosta sekä sotilaallisen maanpuolustuksen ohjauksesta. Puolustuspolitiikan valmistelun ja toimeenpanon lisäksi puolustusministeriö vastaa sotilaallisen maanpuolustuksen voimavaroista ja muista toimintaedellytyksistä, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamisesta ja kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan osallistumisesta sekä vapaaehtoisen maanpuolustuksen kehittämisestä ja yhteensovittamisesta.

Toiminnan painopisteenä on puolustushallinnon uudistaminen siten, että 2020 -luvun puolustuskyvyn vaatimuksia vastaavat puolustusvoimien rauhan ja sodan ajan rakenteet ja toimintatavat ovat täysimääräisesti käytössä vuoden 2016 alusta lukien.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustusministeriölle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitetyt hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Tavoite	Tavoitetaso asteikolla 1—5
Suomen etujen mukainen puolustuspolitiikka	
Varmistetaan hallitusohjelman linjausten toimeenpano puolustushallinnossa.	4
Valmistellaan puolustushallinnon uudistuksen suunnittelu- ja ohjausmalli (kehittämissuunnitelma) sekä ohjataan uudistuksen toteutumista tavoitteena toimintaympäristön edellyttämä puolustuskyky.	4

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Ohjataan suorituskykyanalyysin laadintaa siten, että se mahdollistaa strategiset päätökset puolustuskyvyn osatekijöiden kehittämisestä suunnittelukauden aikana.

3

Pyritään luopumaan tarpeettomista alueista ja toimitiloista kustannustehokkaasti.

3

Turvallinen yhteiskunta

Puolustusministeriö vakiinnuttaa viranomaisyhteistoiminnan järjestelyt sopimuksin muiden ministeriöiden kanssa ja siirtää siten valtuudet yhteistoiminnan käytännön järjestelyistä virastoille ja laitoksille.

4

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Varmistetaan kansainvälisellä yhteistoiminnalla erityisesti EU:n, Naton ja pohjoismaiden kanssa puolustuskyvyn kehittäminen ja huoltovarmuus.

4

Kehitetään kriisinhallinnan toimintaedellytyksiä ja suorituskykyä toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti puolustuskyvyn käyttöä ja kehittämistä tukevalla tavalla sekä vaikutetaan valtioneuvostotaseeseen valmisteluun.

4

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan valtion yhteisellä arviointiasteikolla 1—5. Arviointiasteikossa 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei toteutunut, 3 = Tavoite on osittain toteutunut, 4 = Tavoite on saavutettu ja 5 = Tavoite on ylitetty.

PUOLUSTUSHALLINNON RAKENNUSLAITOS

Rakennuslaitoksen toiminta-ajatuksena on järjestää maanpuolustukselle parhaat kiinteistöpalvelut kaikissa oloissa. Rakennuslaitos toimii puolustushallinnon kiinteistöalan osaamiskeskusena, josta puolustushallinto saa tarvitsemansa kiinteistö- ja ympäristöalan asiantuntemuksen ja niihin liittyvät palvelut.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Puolustushallinnon rakennuslaitokselle asetetaan seuraavat, pääluokkaperusteluissa esitetyt hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Tavoite	Tavoitetaso asteikolla 1—5
---------	-------------------------------

Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on kyky puolustusvoimien tukemiseen tuottamalla ja hankkimalla kiinteistö-, ympäristö- ja rakennuttamispalvelut kaikissa turvallisuustilanteissa. Tämä edellyttää kykyä varmistaa toiminnan jatkuvuus häiriötilanteissa, kykyä joustavaan valmiuden säätelyyn, kykyä pitää yllä poikkeusolojen suunnitelma- ja toimintavalmiutta sekä kykyä verkostoitua kiinteistöalan huoltovarmuuden ylläpitämiseksi.

4

Turvallinen yhteiskunta

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on kyky tuottaa ja hankkia puolustusvoimille kiinteistö-, rakennuttamis- ja ympäristöpalvelut, joita se tarvitsee muun yhteiskunnan tukemiseen puolustusministeriön tehtävänannon mukaisesti. Tehtävä edellyttää, että Puolustushallinnon rakennuslaitoksen toiminnan jatkuvuus on varmistettu uhkatilanteita vastaavalla tavalla.

4

Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen

Puolustushallinnon rakennuslaitoksella on kyky tukea puolustusvoimia sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvien operaatioiden kiinteistö- ja ympäristöalan tehtävien suunnittelussa ja toteuttamisessa.

4

Rakennuslaitoksen kansainvälistä osaamista ja yhteistyötä puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalalla kehitetään osallistumalla aktiivisesti kansainvälisiin seminaareihin, työryhmiin sekä kansainvälisesti yhteisten toimintaohjeiden laatimiseen. Rakennuslaitos vastaa puolustushallinnon kiinteistö- ja ympäristöalan pohjoismaisen Försvarsbygg -yhteistyön koordinoinnista Suomessa osana NORDEFCO -yhteistyötä.

4

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan valtion yhteisellä arviointiasteikolla 1—5. Arviointiasteikossa 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei toteutunut, 3 = Tavoite on osittain toteutunut, 4 = Tavoite on saavutettu ja 5 = Tavoite on ylitetty.

01. Puolustusministeriön toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 18 678 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) räjähtävän materiaalin turvallisuuteen keskittyvän järjestön (Munitions Safety Information Analysis Center) ja Euroopan puolustusviraston sekä muiden kansainvälisten yhteisöjen jäsenmaksujen ja maksuosuuksien maksamiseen

2) ETY-järjestön luottamusta ja turvallisuutta lisäävien toimien täytäntöönpanosta sekä näistä johtuvista hallinnollisista toimituksista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) puolustusministeriön uusittujen toimitilojen jatkokehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

Toiminnallinen tehokkuus ¹⁾	2010	2011	2012
Taloudellisuus			
Menot tulosalueittain (1 000 euroa)			
Puolustuspolitiikka	2 943	3 393	3 392
Sotilaallinen maanpuolustus	3 144	3 894	4 407
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	1 280	1 598	1 667
Sotilaallinen kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistoiminta	577	998	1 416
Ohjaustoiminnot	10 187	9 479	8 793
Yhteensä	18 131	19 362	19 675
Tuottavuus			
Henkilötyövuodet tulosalueittain			
Puolustuspolitiikka	23	24	23
Sotilaallinen maanpuolustus	26	22	25
Kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittaminen	9	9	11
Sotilaallinen kriisinhallinta- ja rauhanturvaamistoiminta	5	7	10
Ohjaustoiminnot	72	75	69
Yhteensä	135	137	138

¹⁾ Vuoden 2010 menojen osalta kassaperusteinen toteutuma. Tukitoimintojen menot ja henkilötyövuodet on vyörytetty tulosalueille niiden henkilötyövuosien suhteessa.

Puolustusministeriö selvittää vuoden 2010 työilmapiirikyselyssä olevien, tasa-arvoa koskevien tulosten perusteella tilanteen ja ryhtyy

tarvittaviin toimenpiteisiin tilanteen parantamiseksi.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010	2011	2012
Työtyytyväisyys (1—5)	3,43	3,5	3,5
— naiset	3,33		
— miehet	3,57		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	171
Valtiosihteerin palkkaus- ja muut menot	190
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	22
Siirto momentille 27.10.01	-350
Yhteensä	33

2012 talousarvio	18 678 000
2011 III lisätalousarvio	261 000
2011 talousarvio	18 645 000
2010 tilinpäätös	18 732 000

21. Puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 195 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puolustusministeriön hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen samoin kuin tuottavuushankkeiden toimeenpanoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä kertyneitä säästöjä 75 prosenttisesti vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuuden paranemista.

2012 talousarvio	1 195 000
2011 talousarvio	635 000

29. Puolustusministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 331 021 000 euroa.

2012 talousarvio	331 021 000
2011 talousarvio	326 099 000
2010 tilinpäätös	277 589 600

88. Osakehankinnat (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen toimintaa jatkamaan perustettavan osakeyhtiön osakkeiden merkintähinnan ja muun pääoman sekä yhtiöittämiseen ja omistajajärjestelyihin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen toimintaa jatkavan yhtiön on tarkoitus aloittaa toimintansa 1.1.2012. Yhtiöittämisellä pyritään parantamaan puolustusvoimien ruokahuollon kustannustehokkaan palvelutuotannon toimintaedellytyksiä. Määrärahaa käytetään perustettavan osakeyhtiön osakepääoman ja vapaan oman pääoman maksamiseen yhtiökokouksessa päätettävän merkintäsuhteen mukaisesti. Yhtiöittämisestä ja omistajajärjestelyistä aiheutuvia menoja ovat muun muassa neuvontapalvelujen kustannukset. Lisäksi puolustusvoimien ruokahuollon palvelukeskuksen hallinnassa oleva puolustusvoimien ravitsemispalvelujen tuottamiseen liittyvä vaihto-omaisuus, jonka yhteismäärä on noin 0,8 milj. euroa, on tarkoitus siirtää apporttina perustettavaan osakeyhtiöön. Käyttöomaisuus suurkeittolaitteita lukuun ottamatta siirretään uuteen yhtiöön. Mikäli yhtiö häviää kilpailuttamisen, sitoutuu yhtiö uuden alihankkijan niin pyytäessä myymään käyttöomaisuuden tasearvoon.

Suoja-ajan jälkeen alkavalla siirtymäkaudella yhtiön in house -asema puretaan ja puolustusvoimien ruokahuolto avataan kilpailulle. Tällöin yhtiö voi kilpailla uusista asiakkaista muiden ruokahuoltoalan yritysten kanssa.

Hallitus antaa talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämisestä. Momentille 27.10.01 on sisällytetty 4,4 milj. euron määräraha perustettavaan yhtiöön siirtyvän henkilös-	tön lisäeläketurvan järjestämisestä aiheutuviin menoihin.	
	2012 talousarvio	1 600 000

10. Sotilaallinen maanpuolustus

Selvitysosa: Puolustusvoimien tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen puolustaminen. Tehtävä toteutetaan ylläpitämällä ajantasaista ja turvallisuusympäristöön suhteutettua puolustuskykyä valtioneuvoston vuoden 2009 turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon (VNS 2009) määrittämien toimintalinjojen mukaisesti. Puolustusvoimille osoitettuja voimavaroja kohdennetaan niin, että priorisoidut tehtävät voidaan toteuttaa kaikissa tilanteissa. Materiaalisen valmiuden, toiminnan tason sekä suorituskykyjen rakentamisen tasapaino tarkastellaan vuosittain.

Suunnittelukaudella 2012—2015 valmistellaan ja toteutetaan puolustusvoimien toiminnan ja rakenteiden uudistus. Puolustuskyvyn ylläpidon kustannuskehitys ja puolustusmateriaalin laaja vanheneminen vuosikymmenen puolivälistä alkaen eivät mahdollista nykyisen suuruisten puolustusvoimien ylläpitoa tulevaisuudessa.

Uudistuksen lähtökohtia ovat puolustusvoimien nykyisten tehtävien jatkuminen, yleisen asevelvollisuuden toimivuuden varmistaminen sekä puolustusperiaatteen kehittäminen alueellisen puolustuksen pohjalta. Uudistuksella luodaan 2020-luvun vaatimuksia vastaava tasapainoinen sodan ja rauhan ajan kokonaisuus. Uudistus on välttämätön, jotta puolustuskyvyn ylläpitoon ja kehittämiseen voidaan kohdentaa riittävät resurssit.

Toimintaympäristön kehitys, sotilaalliset uhat, puolustusvoimien tehtävät ja puolustusvoimien resurssit muodostavat perusteet puolustusjärjestelmän strategiselle kehittämiselle. Viimeisen vuosikymmenen aikana valtioiden välisten konfliktien todennäköisyys Euroopassa on vähentynyt ja Pohjois-Euroopan turvallisuustilanne on säilynyt viime vuosina vakaana. Siten puolustuskyvyn ylläpitoa voidaan jatkaa vakaassa turvallisuustilanteessa. Positiivisesta kehityksestä huolimatta sotilaallisen voiman käyttö on säilynyt valtioiden keinovalikoimassa. Tästä syystä puolustusvoimien kehittäminen mitoitetaan siten, että maahamme kohdistuvat sotilaalliset uhat kyetään hallitsemaan kaikissa tilanteissa.

Puolustusvoimat osallistuu EU:n yhteiseen kriisinhallintaan sekä Euroopan puolustusviraston toimintaan ja tekee yhteistyötä Naton kanssa osallistumalla Naton rauhankumppanuusohjelmaan, kriisinhallintaoperaatioihin ja yhteensopivuuden kehittämiseen poliittisten linjausten mukaisesti. Pohjoismaiden puolustusyhteistyö (NORDEFCO) on vakiinnuttanut toimintamuotojaan ja sen odotetaan tiivistyvän suunnittelukaudella. Yhteispohjoismaisesta puolustusyhteistyöstä haetaan synergioita ja taloudellisia säästöjä, mutta tavoitteena on myös yhteispohjoismaisten strategisten intressien selvittäminen pitkällä aikavälillä.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle maanpuolustukselle asetetaan seuraavat pääluokkaperusteluissa esitettyjä hallinnonalan yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita edistävät, alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Tavoite	Tavoitetaso asteikolla 1—5
Suorituskykyinen puolustusjärjestelmä	
Puolustusvoimauudistuksen suunnitteluvaiheessa pitäydytään materiaalisen suorituskyvyn ylläpitoon ja vain maltilliseen materiaalisen suorituskyvyn ajantasaistamiseen voimassa olevista sitoumuksista huolehtien.	4
Puolustuskyvyn kehittämisessä otetaan huomioon monikansallisen yhteiskäytön ja -omistuksen tarjoamat mahdollisuudet.	4
Puolustusvoimien kehittämisohjelmien ohjeistus uudistetaan. Puolustusministeriön ja puolustusvoimien kesken luodaan yhteinen toimintamalli, joilla varmistetaan, että kehittämisohjelmien valmistelu tapahtuu tehokkaasti ja taloudellisesti, ottaen huomioon myös kaikki muut oleelliset seurannaisvaikutukset. Tavoitteena on, että puolustusministeriön hankeohjaus aloitettaisiin kehittämisohjelmien hankkeistusvaiheessa.	4
Puolustusvoimien henkilöstöjärjestelmä kehitetään kustannustehokkaasti henkilöstöpoliittisen strategian mukaisesti vastaamaan osaamisen ja väestön ikääntymisen työmarkkinoille asettamia vaatimuksia. Puolustusvoimauudistuksessa tarkistetaan puolustusvoimien tehtävä rakenne ja henkilöstön osaaminen. Henkilöstörakennetta ja -resursseja sopeutetaan luonnollisen poistuman, puolustushallinnon omin toimenpitein sekä valtiotyönantajan keinoin.	4
Ampuma- ja harjoitustoiminnan ympäristöhaittojen hallinta on suunnitelmallista ja niihin sovelletaan parhaita tekniikoita ja ratkaisuja (ml. vähentäminen ja torjunta).	4
Uudet kiinteistöinvestoinnit kohdennetaan puolustusvoimauudistuksen suunnittelu- vaiheessa vain ylläpitoon ja maltilliseen ajantasaistamiseen pl. terveysperusteiset kiinteistöinvestoinnit. Käynnissä olevat hankkeet toteutetaan suunnitelmien mukaisesti.	4
Puolustusvoimilla on riittävän ennakkovaroituksen antava sotilasstrateginen tilannekuva.	4
Puolustusvoimat valvoo alueellisen koskemattomuuden sekä ennaltaehkäisee ja tarvittaessa torjuu alueloukkaukset.	4
Puolustusvoimilla on valmius torjua sotilaallisen voiman käyttö ja sillä uhkaaminen koko maan alueella.	4
Puolustusvoimat varmistaa hallitusohjelman ja muun poliittisen ohjauksen linjausten toteutumisen puolustushallinnon toiminnan ja rakenteiden uudistuksen suunnittelussa ja toteuttaa puolustusvoimauudistuksen asetetussa aikataulussa.	4
Räjähdevarastointi uudistetaan suunnitelmien mukaisesti vuoden 2012 loppuun mennessä.	4
Palvelussuhdeasuntojen vuokraamisessa kiinnitetään erityinen huomio kustannustehokkuuteen niin, että tyhjästä asunnoista aiheutuu kustannuksia enintään 0,5 milj. euroa vuodessa.	4
Turvallinen yhteiskunta	
Puolustusvoimilla on valmius tukea muita viranomaisia päätehtäväänsä vaarantamatta.	4
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	
Kriisinhallintaoperaatioissa palvelevien joukkojen toimintakyvyn ja palvelusturvallisuuden kehittämiseksi niiden käyttöön toimitetaan aina olosuhteisiin nähden tarkoituksenmukaisin henkilö- ja joukkokohtainen varustus heti, kun kyseinen materiaali on otettu kotimaassa operatiiviseen käyttöön.	4
Puolustusvoimat käyttää kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan samoja joukkoja ja materiaalia kuin Suomen puolustamiseen.	3
Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden kriisinhallintaoperaatioissa.	3

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan valtion yhteisellä arviointiasteikolla 1—5. Arviointiasteikossa 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei toteutunut, 3 = Tavoite on osittain toteutunut, 4 = Tavoite on saavutettu ja 5 = Tavoite on ylitetty.

01. *Puolustusvoimien toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 712 245 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) ulkomaalaisille oppilaille annettavasta sotilaskoulutuksesta ja puolustusvoimien joukkojen kansainvälisestä harjoitustoiminnasta ja sen valmisteluista sekä muusta puolustusvoimien kansainvälisestä yhteistoiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 4 400 000 euroa palvelussuhdeasuntojen vuokraosuuksien maksamiseen puolustusvoimien toiminnallisiin tarpeisiin perustuen tai puolustusministeriön määräämäksi siirtymäajaksi puolustushallinnon rakennemuutoksen henkilöstöjärjestelyihin liittyvistä syistä tai muihin puolustushallinnon vastaaviin tarpeisiin perustuen

3) enintään 336 000 euroa sotainvalideille ja sotaveteraaneille, maanpuolustustyölle, partiolaistointaan sekä merkittäville urheilu- ja muille vastaaville tapahtumille suoritettavan liiketaloudellisin perustein hinnoitellun maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen

4) puolustusvoimien toimintaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja monikansallisten yhteishankintajärjestelyjen kuluosuuksiin

5) Vapaudenristin Ritarikunnan menoihin

6) kotimaisen puolustusteollisuuden vientiedellytysten ja kansainvälistymisen tukemiseen liittyvien menojen maksamiseen

7) puolustusvoimien tarpeita vastaavaan museotoimintaan liittyvien menojen maksamiseen

8) enintään 4 400 000 euroa puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämiseen liitty-

vistä lisäeläkevakuutusmaksuista puolustusvoimille aiheutuviin menoihin.

Valtuudet

1) Vuonna 2012 saa tehdä puolustusvoimien toiminnan edellyttämiä materiaalin ja palvelujen hankintaan liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2012—2015 enintään 68 858 000 euroa (toimintamenojen tilausvaltuus).

2) Vuonna 2012 saa tehdä ilmatorjuntajärjestelmien huoltoon ja ylläpitoon liittyviä pitkäaikaisia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2012—2014 enintään 14 700 000 euroa (Ilmatorjuntajärjestelmien huolto- ja ylläpito -tilausvaltuus).

3) Vuonna 2012 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

4) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Uusiin tilausvaltuuksiin sisältyvien tavaroiden ja palvelujen hintojen tarkistuksista aiheutuvien lisämenojen maksamiseen käytetään puolustusvoimien toimintamenoihin vuosittain myönnettäviä määrärahoja.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat sekä niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

Selvitysosa: Puolustusvoimien tehtäviä ovat Suomen sotilaallinen puolustaminen, muiden viranomaisten tukeminen sekä osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan. Näistä tärkein tehtävä on Suomen sotilaallinen

Toiminnalliset tulostavoitteet

	2010	2011	2012
Toiminnallinen tehokkuus	toteutuma	ennakoitu	arvio
Taloudellisuus			
Varusmiespäivän hinta (euroa)	45	45	45
Reserviläispäivän hinta (euroa)	151	151	151
Tuottavuus			
Varusmiesten koulutusvuorokaudet/koulutuksen henkilötyövuosimäärä	1 851	1 841	1 800
Pääesikunnan, puolustushaarojen ja sotilaslääniä esikuntien henkilötyövuosimäärä/puolustusvoimien henkilötyövuosimäärä yhteensä	0,12	0,10	0,10
Materiaalin kunnossapidon henkilötyövuosimäärä	1 810	1 740	1 800
Henkilötyövuodet tulosalueittain (htv)¹⁾			
Tilannekuva ja aluevalvonta	2 086	2 077	2 078
Valmius/maavoimat	6 416	6 476	6 439
Valmius/merivoimat	1 708	1 701	1 731
Valmius/ilmavoimat	2 332	2 322	2 335
Valmius/Pääesikunta	1 664	1 643	1 006
Valmius/yhteiset	275	282	271
Muiden viranomaisten tukeminen	1	1	1
Sotilaallinen kriisinhallinta	219	201	219
Yhteensä	14 701	14 703	14 080
Kannattavuus			
Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus-% on vähintään	126	105	110
Tuotokset			
Sodan ajan joukkoihin kuuluvien henkilöiden tai yksiköiden lukumäärä			
Koulutetut ja varustetut sodan ajan joukot	358 000	358 000	359 000
Pääesikunta ja alaiset laitokset	6 200	6 200	6 300
Rajavartiolaitos	11 600	11 600	11 600
Maavoimat	274 200	274 200	270 600
Operatiiviset joukot	62 000	62 000	62 500
Valmiusprikaatit	3	3	3
Jääkäriprikaatit	2	2	2
Mekanisoidut taisteluosastot	2	2	2
Moottoroidut taisteluosastot	2	2	2
Helikopteripataljoona	1	1	1
Erikoisjääkäripataljoona	1	1	1
Alueelliset joukot	212 200	212 200	204 000
Jalkaväkiprikaatit	6	6	6
Erilliset pataljoonat/taisteluosastot	14	14	26
Paikallispuolustusyksiköt, maakuntajoukot	28	28	26
Merivoimat	28 000	28 000	30 200
Taisteluosastot (johtoporras + ohjusvene)	2+8	2+8	2+8
Miinantorjuntalaivueet	3	3	2
Miinalaivat	3	3	3

Miinalautat	3	3	3
Päätukikohdat	3	3	3
Rannikkojääkäripataljoonat ja erilliset rannikkojääkäriyksiköt	2+6=8	2+6=8	2+6
Rannikko-ohjuskomppaniat	2	2	2
Meritorjuntaohjuspatterit	4	4	4
Kiinteä ja liikkuva rannikkotykistö (rannikkopatterit + tykistöpatteristot)	12+4=16	12+4=16	8+4
Ilmavoimat	38 000	38 000	38 000
Hornet-hävittäjälaivueet	3	3	3
Hawk-koulutuslentolaivue	1	1	1
Tukilentolaivue	1	1	1

¹⁾ Sisältää momentin 27.10.01 henkilötyövuodet ilman Millog Oy:n suoja-aikana eläköityvien henkilötyövuosia (40 htv v. 2010, 25 htv v. 2011 ja 15 htv v. 2012).

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen			
Työtyytyväisyys (1—5)	4,1	-	4,1

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
KASI-järjestelmän huolto- ja ylläpito						
-tilausvaltuus	1 973	1 974				3 947
NH90 koulutuspalvelut -tilausvaltuus	1 750	2 000	2 200			5 950
Sodankylän vaatetuskorjaamon palvelu-						
hankinta -tilausvaltuus	1 392	1 392	1 392			4 176
Maavoimien materiaalin kunnossapito-						
palvelut -tilausvaltuus	62 772	61 628	58 092	55 078	58 487	296 057
Vuoden 2009 toimintamenojen tilausvaltuus	4 000	4 000				8 000
Huoltorykmenttien kenttähuoltojoukkojen						
varustaminen (HR) -tilausvaltuus	2 100					2 100
ITO 2005 ja 2005M huolto -tilausvaltuus	3 000	3 000	3 000			9 000
Helikopteripataljoonan suorituskyvyn yllä-						
pito ja kehittäminen (HESKY) -tilausvaltuus	1 140	1 800	2 300			5 240
Kehittämisohjelmien hankinnat 2009						
(KEHO 2009) -tilausvaltuus	582					582
Vuoden 2010 toimintamenojen tilausvaltuus	21 099					21 099
Taistelijan varustus 2010 -tilausvaltuus	6 000					6 000
Peruslentokoulutus VN-kalustolla -tilaus-						
valtuus	4 581	4 581	4 581	4 581	10 507	28 831
Ilmatorjuntajärjestelmä 90 MOD Crotale						
NG:n huolto- ja ylläpitosopimus						
(ITO90MOD huolto) -tilausvaltuus	3 000	3 000	3 000			9 000
Vuoden 2011 toimintamenojen tilausvaltuus	46 906	12 842	9 981			69 729
Käyttäjoneuvojen hankintojen						
täydentäminen -tilausvaltuus	21 930	270				22 200
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	182 225	96 487	84 546	59 659	68 994	491 911

Uudet tilausvaltuudet

Vuoden 2012 toimintamenojen tilausvaltuus	3 600	45 138	13 120	7 000	68 858
Ilmatorjuntajärjestelmien huolto- ja ylläpito-tilausvaltuus	3 800	5 300	5 600		14 700
Uudet tilausvaltuudet yhteensä	7 400	50 438	18 720	7 000	83 558

Valtuudet yhteensä	189 625	146 925	103 266	66 659	68 994	575 469
---------------------------	----------------	----------------	----------------	---------------	---------------	----------------

Momentilta palkattavan henkilöstön määrä vähenee 633 henkilötyövuotta. Vähennys aiheutuu pääosin puolustusvoimien ravitsemis- palvelujen yhtiöittämisestä. Tämän lisäksi jatketaan edelleen omana työnä tehtävien tukipalvelujen tehostamista.

Vuoden 2012 toimintamenojen tilausvaltuudella on tarkoitus hankkia varaosia ja materiaa-

lin kunnossapitopalveluja maa-, meri- ja ilma-voimille. Tilausvaltuus kohdistuu pääosin varaosahankintoihin.

Uudet tilausvaltuudet kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	1 631 976	1 709 431	1 732 945
Bruttotulot	23 462	10 693	20 700
Nettomenot	1 608 514	1 698 738	1 712 245
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	44 111		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	68 101		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	5 591	6 000	
— muut tuotot	5 008	5 550	
Tuotot yhteensä	10 599	11 550	8 150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	7 513	9 976	
— osuus yhteiskustannuksista	1 076	840	
Kustannukset yhteensä	8 589	10 816	7 415
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	2 010	734	735
Kustannusvastaavuus, %	123	107	110
Hintatuki	463	336	336
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	2 473	1 070	1 071

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	15 798
Vuoden 2010 toteutuneen indeksi-kehityksen jälkikäteen kustannustaso-tarkistus	-2 441
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	13 526
Puolustusvoimien ravitsemispalvelujen yhtiöittämiseen liittyvä lisäeläketurva	4 400
Julkisen hallinnon verkkoturvallisuuden edistämiseen osoitetut käyttömenot	4 220
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	1 250
Toimintamenosäätöt (HO)	-17 461
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-4 910
Säästö (HO)	-1 000
Vaurioituneen Hornet 428 -koneen korjaus	2 540
Sähkön hinnannousu	1 000
Virkapukuavustusten määrän tarkistus	200
Siirto momentilta 27.01.01	350
Siirto momentille 27.10.18	-968
Tuottavuustoimet	-747
Kertaluonteisten lisäysten poistuminen	-2 250
Yhteensä	13 507
2012 talousarvio	1 712 245 000
2011 III lisätalousarvio	27 097 000
2011 talousarvio	1 698 738 000
2010 tilinpäätös	1 632 504 000

18. Puolustusmateriaalihankinnat (siirto-määräraha 3 v)

Momentille myönnetään 711 869 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

1) puolustusmateriaalin hankkimisesta ja puolustusvoimien salassa pidettävistä hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hankittujen järjestelmien testaukseen ja käytökoulutukseen

2) puolustusmateriaalihankintoihin ja puolustusvoimien salassa pidettäviin hankintoihin välittömästi liittyvään tutkimus- ja kehittämis-toimintaan

3) puolustusmateriaalin sodan ajan välttämättömän varastotarpeen mukaisten varaosien

ja vaihtolaitteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Muihin puolustusmateriaalihankintoihin kuin tilausvaltuuksista aiheutuvien menojen tai niihin liittyvien indeksi- ja valuuttakurssi-muutoksista aiheutuvien menojen maksamiseen määrärahaa saa käyttää enintään 38 602 000 euroa.

Valtuudet

1) Vuonna 2012 saa tehdä sotilaallisen maanpuolustuksen suorituskyvyn parantamiseksi puolustusvoimien materiaaliseen kehittämiseen liittyen uusia sopimuksia siten, että niistä saa aiheutua talousarvion voimaantulo-päivän valuuttakurssitasolla valtiolle menoja vuosina 2012—2016 enintään 280 000 000 euroa (Puolustusvoimien materiaalin kehittäminen 2012 -tilausvaltuus, PVKEH 2012).

PVKEH 2012 -tilausvaltuuden enimmäismäärän mukainen suoritus voidaan sitoa alaa kuvaavaan hintakehitykseen vuoden 2012 ensimmäisestä vuosineljänneksestä alkaen.

2) Vuonna 2012 saa tehdä sopimuksia aiemmin hyväksytyjen tilausvaltuuksien sitomatta olevaa määrää vastaavasti kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

3) Vuonna 2010 hyväksytyn Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankevalmistelu 2010 (TTK-PROTO 2010) -tilausvaltuuden osalta saa vuonna 2012 purkaa aiemmin tehtyjä sopimuksia sekä sitoa uudelleen tilausvaltuuden varoja sitoumuksista maksamatta olevaa määrärahaa vastaavasti.

4) Aiemmin hyväksytyistä tilausvaltuuksista saa aiheutua valtiolle menoja valtuuksissa olevista vuosittaisista enimmäismääristä poiketen mutta pysyen kuitenkin kunkin valtuuden kokonaismäärän puitteissa.

Tilausvaltuuksien maksatusmäärärahat ja niihin liittyvät indeksien ja valuuttakurssien noususta aiheutuvat lisätarpeet tai alenemisesta syntyvät vähennykset budjetoidaan talousarviossa varainhoitovuoteen kuuluviksi maksuperusteisina.

*Selvitysosa:***Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)**

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vanhat tilausvaltuudet						
Valmiusyhtymien varustaminen (VYV 1)	23 251	23 250	3 287			49 788
Helikopterien huolto- ja tukeutumis- järjestelmien kehittäminen (HTH)	5 500	2 000				7 500
Valmiusyhtymien varustamisen täydentäminen (VYV 2)	9 331	26 950	2 190			38 471
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2006)	69 300					69 300
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2007)	32 771	18 906	14 496	15 128	5 297	86 598
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2008)	9 040	11 210	5 227			25 477
Pääkaupunkiseudun ilmapuolustuksen suorituskyvyn tehostaminen (PKILPU 2008)	17 518	8 140	7 437	3 708		36 803
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2009)	203 614	197 904	173 628	50 010	18 942	644 098
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2010)	125 888	105 279				231 167
Tekninen tutkimus, tuotekehitys ja hankevalmistelu 2010 (TTK-PROTO 2010)	22 850	1 400				24 250
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2011)	66 604	22 036	2 000			90 640
Vanhat tilausvaltuudet yhteensä	585 667	417 075	208 265	68 846	24 239	1 304 092
Uusi tilausvaltuus						
Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen (PVKEH 2012)	56 600	67 809	76 391	73 600	5 600	280 000
Valtuudet yhteensä	642 267	484 884	284 656	142 446	29 839	1 584 092

Puolustusvoimien materiaallinen kehittäminen perustuu seuraaviin puolustusvoimien kehittämisohjelmiin ja niillä tavoiteltaviin suorituskykyihin:

Kehittämisojelma / Suorituskyky / Tavoite**Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelma**

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen suorituskykyjen käyttöä tukeva johtamisjärjestelmä sekä tuetaan yhteisoperaatioiden johtamista kehittämällä yhteistä tilannetietoisuutta ja varmennettuja operatiivisia tietoteknisiä palveluita.

— Korvataan puolustushaarojen itsenäiset järjestelmät ja sovellukset yhteisellä johtamisjärjestelmällä.

— Luodaan edellytyksiä operaatioiden johtamiselle muuttamalla ja uusimalla teknisiä rakenteita ja palveluita sekä kehitetään ITVJ-tiedonsiirtoverkkoa.

- Uudistetaan tietohallintoa ja tietoteknistä integraatiota sekä lisätään hallinnollisissa tietopalveluissa valtionhallinnon keskinäistä yhteistoimintaa ja muita kumppanuusratkaisuja.
- Laajennetaan toiminnanohjausjärjestelmien hyödyntämistä parantamalla toimintavarmuutta ja kustannustehokkuutta.
- Otetaan käyttöön uuteen arkkitehtuuriin perustuvia operatiivisen johtamisen tietojärjestelmäkoko- naisuuden palveluita sekä keskitetään ja siirretään henkilöstövoimavaroja hallinnollisista tietopalveluista operatiiviseen tietojenkäsittely-ympäristöön.
- Jatketaan puolustusvoimien 2010-luvun tarpeita vastaavan puolustushaarojen yhteisen tiedustelu-, valvonta- ja johtamisjärjestelmän arkkitehtuurin luomista, jolla mahdollistetaan sähköinen tieto- ja tilanne- kuvavaihto (EU ja Nato). Vanhoista, nyt käytössä olevista järjestelmistä luovutaan.

Puolustusvoimien tiedustelun, valvonnan ja maalittamistuen kehittämisohjelma

Tuotetaan yhteisoperaatioiden johtamiseen ennakkoarvointiskyky, analysoitu tiedustelutilannekuva ja lyhytviiveinen valvonta- ja maalitilannekuva.

- Käynnistetään valvontajärjestelmän uusiminen ja varustetaan Rajavartiolaitoksen yksiköitä.
- Toteutetaan yhteisen maalitilannekuvan luova MST-hanke sekä hanke, jolla ylläpidetään ja kehitetään ilmasta tapahtuva tiedustelu- ja valvontakyky operatiivistaktiselle tasolle.
- Ennakkoarvointiskykyä parannetaan kehittämällä järjestelmän analysointikykyä.

Puolustusvoimien yhteisen vaikuttamisen kehittämisohjelma

Rakennetaan ja ylläpidetään operatiivisia suorituskykyjä, joilla vaikutetaan oman tai hyökkääjän toiminnan kannalta merkittäviin operaatioihin, avaintoimintoihin tai rakenteisiin.

- Päivitetään keskeiset asejärjestelmät ja käynnistetään vaikuttamisen järjestelmätutkimus.
- Parannetaan vaikuttamiskykyä ottamalla käyttöön raskas raketinheitinjärjestelmä ja kehitetään erikois- jääkäripataljoonaa.
- Käynnistetään Hornet-torjuntahävittäjien ilmasta - maahan -kyvyn luominen järjestelmäpäivityksellä.

Logistiikan kehittämisohjelma

Rakennetaan puolustusvoimien yhteinen logistinen järjestelmä, jolla mahdollistetaan puolustusvoimien muiden suorituskykyjen toimeenpano, ylläpito ja käyttö sekä suorituskyvyn palauttaminen.

- Kehitetään logistiikan johtamisjärjestelmää ja käynnistetään huoltorykmenttien kenttähuoltojoukkojen varustaminen.
- Integroidaan puolustushaarojen huoltojärjestelmät tiiviimmin kansainvälistyvään elinkeinoelämään yhteensopivaksi.
- Yhdenmukaistetaan materiaalihankkeiden toteuttamista puolustushaaroissa. Kehitetään strategista kumppanuutta lisäämällä poikkeusolojen huoltovarmuutta ja edistämällä toiminnan taloudellisuutta.
- Jatketaan puolustusministeriön räjähdepäättöksen (PRP) mukaisen varastointijärjestelmän kehittämistä.
- Kehitetään kuljetuskykyä käynnistämällä helikopteripataljoonan muodostaminen ja hyödyntämällä kansainvälisen strategisen kuljetuskyvyn hankkeita sekä uusitaan yhteyskoneet.

Maapuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään operatiivisten joukkojen liikkuvuuden ja tulivoiman suorituskykyä sekä ylläpidetään alueellisten joukkojen suorituskykyä.

- Jatketaan operatiivisten joukkojen varustamista (johtaminen, tulivoima, suoja ja liikkuvuus) ja luodaan edellytykset alueellisten joukkojen kehittämiselle.
- Kehitetään valmiusprikaatien tulivoimaa (kotimaiset ampumatarvikehankinnat ja valmiusprikaatien materiaalin täydentäminen).
- Kehitetään suojelukykyä ja uusitaan lähipanssaritorjunta-aseistusta.
- Aloitetaan jalkaväkimiinojen suorituskyvyn korvaavien järjestelmien hankinnat.
- Luovutaan ajanmukaisen suorituskyvynsä menettävästä materiaalista.

Meripuolustuksen kehittämisohjelma

Kehitetään meriyhteyksien turvaamisen suorituskykyä.

- Parannetaan kykyä meritilannekuvan muodostamiseen, alueellisen koskemattomuuden valvontaan, alueloukkausten torjumiseen sekä meriyhteyksien suojaamiseen.
- Otetaan käyttöön uudet miinantorjunta-alukset. Painopiste on meriyhteyksien suojaamisen ja miinantorjuntakyvyn parantamisessa sekä liikkuvissa rannikkojoukoissa. Ylläpidetään pintatorjuntakyky nykytasolla. Parannetaan kykyä muiden viranomaisten tukemiseen.
- Luovutaan vanhenevista miinanraivaajista sekä osasta kiinteää rannikkotyöstä ensi vuosikymmenen alkuun mennessä.

Ilmapuolustuksen kehittämisohjelma

Tavoitteena ilmatorjunnan kehittäminen sekä Hornet-järjestelmän suorituskyvyn ylläpitäminen.

- Kehitetään pääkaupunkiseudun ilmatorjunnan suorituskykyä ja jatketaan Hornet F18 -kaluston elinjaksopäivityksiä.
- Modernisoidaan ilmatorjunnan johtamisjärjestelmiä sekä kehitetään valmiusprikaatien ilmatorjuntaa.
- Aloitetaan pääkaupunkiseudun ja ilmavoimien tukikohtien ilmatorjuntajärjestelmien kehittäminen.
- Parannetaan Hornet-torjuntahävittäjien taistelukykyä ja tukeutumisedellytyksiä.

Sekä aiemmin hyväksytyt tilausvaltuudet että uusi PVKEH 2012 -tilausvaltuus kaikkine taloudellisine seurannaisvaikutuksineen toteutetaan puolustusministeriön hallinnonalalle vahvistettujen valtiontalouden kehysten puitteissa.

PVKEH 2012 -tilausvaltuuteen sisältyvät suurimmat hankkeet

Puolustusvoimien johtamisen kehittämisohjelmassa jatketaan puolustusvoimien tietoliikenneverkon rakentamista laajentamalla tietoteknistä alustaa sekä hankitaan aluepuolustusjoukoille yhtenäisen johtamisjärjestelmän mukaisia siirrettäviä ja muunneltavia johtamisaikamojuleja.

Puolustusvoimien vaikuttamisen kehittämisohjelmassa jatketaan Hornet-torjunta-hävittäjäkaluston päivityksiä ja luodaan valmius pitkän kantaman ilmasta-maahan ohjusten käyttöön sekä hankitaan ampumatarvikkeita, ripustimia ja maajärjestelmiä.

Puolustusvoimien logistiikan kehittämisohjelmassa hankitaan maastokuorma-autoja osana laajempaa ajoneuvohankintakokonaisuutta korvaamaan vanhentuvia ja poistuvia ajoneuvoja.

Maapuolustuksen kehittämisohjelmassa rakennetaan maapuolustuksen tiedonsiirtoverkkoa sekä hankitaan keveitä lähipanssaritorjunta- ja tukiasemia, tiedustelu-, valvonta- ja tulenjohtojärjestelmien varustusta sekä

ballistisia suojalevyjä ja kennosuojajärjestelmiä.

Meripuolustuksen kehittämisohjelmassa täydennetään rannikolla toimivien joukkojen materiaalista valmiutta hankkimalla mm. kuljetusvenettä, pintatorjuntaohjuksia sekä johtamis- ja pimeätoimintavälineitä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2010 toteutuneen indeksi-kehityksen jälkikäteen kustannustasotarkistus	-6 907
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	10 351
Siirto momentilta 27.10.01	968
Kertahankintojen vähennys (HO)	-20 000
Maksatusten siirrot	-10 298
Yhteensä	-25 886
2012 talousarvio	711 869 000
2011 III lisätalousarvio	-152 412 000
2011 talousarvio	737 755 000
2010 tilinpäätös	574 485 000

19. Hawk Mk 66 -koneiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Hawk Mk 66 -koneiden, niiden varaosien ja vaihtolaitteiden sekä huoltovälineiden hankinnasta aiheutuvien me-

nojen maksamiseen samoin kuin koneiden lentokuntoon saattamisesta ja ohjaamomodifikaation tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Vuonna 2012 saa tehdä sopimuksia tilausvaltuuden sitomatta olevaa määrää vastaavasti sen kokonaismäärän puitteissa.

Selvitysosa: Määräraha perustuu vuoden 2007 neljännessä lisätalousarviossa myönnettyyn 41 milj. euron Hawk Mk 66 -koneiden hankinta -tilausvaltuuteen. Tilausvaltuutta lisättiin vuoden 2009 toisessa lisätalousarviossa 13,8 milj. eurolla ja menojen maksatusaikaa pidennettiin vuoteen 2012 saakka.

2012 talousarvio	7 700 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	12 500 000
2010 tilinpäätös	2 600 000

50. Maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukeminen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 1 878 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maanpuolustusjärjestöjen toiminnan tukemiseen

2) Maanpuolustuskoulutusyhdistykselle (MPK) myönnettävään valtionavustukseen sille laissa vapaaehtoisesta maanpuolustuksesta (556/2007) säädettyjen julkisten hallintotehtävien hoitamisesta aiheutuviin toimintamenoihin

3) kaatuneiden muiston vaalimistyöstä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Toiminnalliset tulostavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien vuosikustannukset (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toiminnan koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (euroa)	47	53	54
Tuottavuus			
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus)/ko. toimintaan kohdistettu MPK:n palkatun henkilöstön henkilötyövuosimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	1 380	1 378	1 313
Tuotokset ja laadunhallinta	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
MPK:n julkisten hallintotehtävien mukaisen koulutuksen koulutusvuorokausimäärä (pl. puolustusvoimien tilaama sotilaallinen koulutus) (vrk)	44 211	43 400	41 000
MPK:n koulutuksen laadun parantamiseksi annettavan kouluttajakoulutuksen määrä koulutuspäivinä	3 127	3 000	3 000
MPK:n kurssityytyväisyys (oppilastytytyväisyys) asteikolla 1—5	4,23	4,35	4,20

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	1 878 000
	2011 talousarvio	2 291 000
	2010 tilinpäätös	2 296 000
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-363	
Kertaluonteisen lisäyksen poistuminen	-50	
Yhteensä	-413	

30. Sotilaallinen kriisinhallinta

Selvitysosa: Määrärahat suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenoihin budjetoidaan ulkoasiainministeriön pääluokassa momentille 24.10.20 (sisältää EU:n taisteluosastojen koulutus- ja valmiusajan menot sekä operaatioihin lähdetessä palkkausmenot). Määrärahat sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenoihin sekä tarkkailijatoiminnan menoihin budjetoidaan puolustusministeriön pääluokassa momentille 27.30.20.

Kriisinhallinta on turvallisuus- ja puolustuspolitiikan keskeinen keino, jolla edistetään Suomen turvallisuutta ja maailman konfliktialueiden vakautta. Suunnittelukaudella 2012—2016 puolustusvoimien osallistuminen kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan vakiinnutetaan osaksi puolustusvoimien tavanomaista toimintaa ja suorituskyvyn kehittämistä. Puolustusvoimat käyttää kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan samoja suorituskykyjä kuin Suomen puolustamiseen. Suorituskykyjä on kyettävä käyttämään vaativissa ja nopeasti käynnistettävissä eri organisaatioiden operaatioissa. Puolustusvoimat kehittää valmiuksia osallistua myös koulutus-, neuvonta- ja tukitehtäviin kriisialueilla.

Toiminnalliset tulostavoitteet

Sotilaalliselle kriisinhallinnalle asetetaan seuraavat, puolustusministeriön hallinnonalan yhteiskunnallista vaikuttavuutta edistävät, toiminnalliset tulostavoitteet:

Tavoite	Tavoitetaso asteikolla 1—5
Kansainvälisen turvallisuuden vahvistaminen	
Puolustusvoimat toteuttaa sille osoitetut kriisinhallintatehtävät sekä ylläpitää valmiutta osallistua uusiin operaatioihin tai koulutus- ja neuvontatehtäviin.	4
Sotilaallisen kriisinhallinnan joukkojen kehittäminen toteutetaan vuoteen 2016 mennessä.	3
Kriisinhallinnasta saadut kokemukset hyödynnetään täysimääräisesti suorituskykyjen kehittämisessä.	4
Palvelusturvallisuutta ja suojaa kehitetään siten, että operaatioissa palvelevien joukkojen käyttöön toimitetaan aina olosuhteiden ja tehtävien kannalta välttämätön, momentin 27.30.20 määrärahoilla hankittu erikoismateriaali.	4

Tavoitteiden saavuttamista arvioidaan valtion yhteisellä arviointiasteikolla 1—5. Arviointiasteikossa 1 = Tavoitteesta on luovuttu, 2 = Tavoite ei toteutunut, 3 = Tavoite on osittain toteutunut, 4 = Tavoite on saavutettu ja 5 = Tavoite on ylitetty.

Sotilaallisen kriisinhallinnan menot (milj. euroa)¹⁾

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Suomalaisten kriisinhallintajoukkojen ylläpitomenot (UM)	47,9	58,3	56,3
Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja ylläpitomenot (PLM)	49,6	59,6	66,7
Yhteensä	97,5	117,9	123,0

¹⁾ Vuoden 2010 osalta kassaperusteinen toteutuma. Ei sisällä kriisinhallintaan käytetyn kansallisen puolustuksen materiaalin hankkimisesta aiheutuvia menoja eikä arvonnalisäveromenoja. Kriisinhallintajoukkojen suorituskyky perustuu osin kansallisen puolustuksen materiaaliin, jota täydennetään momentin 27.30.20 määrärahoilla hankitulla, olosuhteiden ja tehtävien kannalta välttämättömällä erikoismateriaalilla.

20. Sotilaallisen kriisinhallinnan kalusto- ja hallintomenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 66 656 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n taisteluosastojen koulutusajan palkkaus-, muutto- ja asumismenoihin sekä siirtokorvauksiin

2) sotilastarkkailijoiden palkkojen ja kansallisen päivärahan maksamiseen

3) valmiusjoukon palkkaus-, koulutus-, ylläpito-, varustamis-, hallinto- ja muiden kulutusmenojen sekä kansainvälisten kriisinhallintakurssien menojen maksamiseen

4) suomalaisten kriisinhallintajoukkojen henkilöstön matkakustannusten, terveydenhoito-, kuljetus-, varustamis-, huolto-, edustus- ja hallintomenojen maksamiseen

5) Suomen kansainväliseen kriisinhallintaan nimeämien joukkojen kehittämisohjelmasta aiheutuviin menoihin

6) kansainvälisen kriisinhallintayhteistyön puitteissa annettavaan koulutukseen ja sen materiaalikuluihin sekä kansainvälisen kriisinhallintatyön puitteissa yksittäisille maille annettavaan tukeen puolustussektorilla ja vakauttamistehtäviin konfliktien jälkeen

7) sellaisten kansainvälisten kriisinhallintaoperaatioiden materiaaliseen tukemiseen, joihin Suomi ei lähetä henkilöstöä tai muuten osallistu

8) SALIS-sopimuksen mukaisen ilmakuljetusjärjestelyn Suomen maksuosuuden hallinnollisten kulujen maksamiseen

9) Strategic Airlift Capability (SAC) -sopimuksen hallinto- ja käyttökustannuksista aiheutuviin menoihin.

Käyttösuunnitelma	€
01. Suomen Kosovon kriisinhallintajoukon menot (KFOR-operaatio)	3 227 000
02. Suomen Bosnia-Hertsegovinan kriisinhallintajoukon menot (EUFOR/ALTHEA-operaatio)	210 000
03. Sotilastarkkailijatoiminnan menot	3 213 000
04. SKJA:n menot (ISAF-operaatio), Afganistan	18 000 000
05. YKSOS:n menot (UNMIS-operaatio), Sudan	40 000
06. Liberian kriisinhallintaoperaation menot (UNMIL-operaatio)	40 000
07. Kriisinhallintaoperaatioiden yhteiset menot	5 192 000
08. Kriisinhallinnan joukkojen kehittämisohjelma	15 000 000
11. EUTM/Somalian koulutusoperaation menot	320 000
12. Tshadin ja Keski-Afrikan tasavallan kriisinhallintaoperaation menot	500 000
13. Atalanta-operaation menot	350 000
14. EU:n Libyan operaation menot	570 000
15. Libanonin kriisinhallintaoperaation menot	14 994 000
20. Varalla käynnissä olevien operaatioiden lisämenoihin ja niiden jatkamiseen, mahdollisiin uusiin kriisinhallintaoperaatioihin sekä muihin kriisinhallintamenoihin	5 000 000
Yhteensä	66 656 000

Selvitysosa: Määräraha on mitoitettu Suomen kriisinhallintajoukkojen vahvuuksien ja tehtävävaatimusten mukaisesti ottaen huomioon ne kriisinhallintaoperaatiot, joihin Suomi todennäköisesti tulee osallistumaan vuonna 2012. Näissä operaatioissa toimivan henkilöstön määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 500 sotilasta. Kriisinhallinnan kustannusten korvaukset ja muut tulot tuloutetaan momentille 12.27.99.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2010 toteutuneen indeksikehityksen jälkikäteinen kustannustasotarkistus	-146
Ennakollinen kustannustasotarkistus (1,5 %)	985
ISAF-operaation lisämääräraha vuonna 2011	-5 500
Erikoismateriaalin hankinta vuonna 2011	-1 000
Turvallisuus- ja puolustuspoliittisen selonteon vaikutukset	5 000
ISAF-operaation häirintälaitteet	4 000

Säästö (HO)	-2 000
Varalla-kohdan lisämääräraha vuonna 2012	5 697
Yhteensä	7 036

2012 talousarvio	66 656 000
2011 III lisätalousarvio	-146 000
2011 talousarvio	59 620 000
2010 tilinpäätös	59 137 000

95. Kurssivaihtelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suomalaisista kriisinhallintajoukoista aiheutuvien puolustusministeriön hallinnonalan menojen laskutuksessa syntyviin kurssieroihin.

2012 talousarvio	10 000
2011 talousarvio	10 000
2010 tilinpäätös	-32 216

Pääluokka 28

VALTIOVARAINMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Valtiovarainhallinto

Suomen kansantalouteen ja sitä myötä julkiseen talouteen syntynyt vakava tilanne korostaa valtiovarainhallinnon strategista vastuuta tasapainoisen ja kestävä kasvun talouspolitiikasta, valtiontalouden hyvästä hoidosta, kestävä kuntatalouden toimintaedellytyksistä sekä tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Valtiovarainhallinto on talouden, julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen uudistaja ja ohjaaja. Valtiovarainhallinnon toiminnan tavoitteena on kestävä, kilpailukykyinen ja innovatiivinen kansantalous, jonka julkinen sektori on tehokas ja laadukas. Valtiovarainhallinto turvaa osaltaan tulevien sukupolvien talouden perustan ja valinnanmahdollisuudet.

Valtiovarainhallinnon toiminta perustuu vahvaan tietopohjaan ja näkemykseen tulevaisuuden muutostarpeista ja niitä tukevista ohjausprosesseista, asiakaslähtöisten julkisten palvelujen tehokkaaseen tuottamiseen sekä valtion yhteisten palvelujen tehokkaaseen järjestämiseen.

Valtiovarainministeriö suunnittelee ja johtaa toimintaansa seuraavina kokonaisuuksina:

- talouspolitiikan valmistelu
- hallintopolitiikan valmistelu ja
- hallinnonalan ohjaus.

Talouspolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee ja toteuttaa hallituksen talouspolitiikkaa. Ministeriö myös valmistelee Suomen osalta EU:n talouspolitiikan koordinoitua ja euroalueen talouspolitiikkaa.

Taloustutkimus ja talouden ennustaminen

Talouspolitiikan valmistelu edellyttää talouden kehityksen seurantaa, analysointia ja ennustamista. Valtiovarainministeriö kehittää talouden ennustamista ja julkaisutoimintaa vastaamaan yhä paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Ministeriö tekee tiiviisti yhteistyötä Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen kanssa ja hyödyntää enenevässä määrin tutkimuskeskuksen asiantuntemusta talouspolitiikan valmistelutyössä. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen tutkimusalueita ovat julkisten palvelujen vaikuttavuus, julkisen talouden rahoitus ja tulonsiirrot sekä työmarkkinat ja kestävä kasvua tukeva politiikka.

Julkinen toiminta ja talous

Valtiovarainministeriö tiivistää talouspolitiikan valmistelun yhteyttä hallintopolitiikan valmisteluun. Ministeriö kohdentaa resurssejaan enenevässä määrin julkisen toiminnan ja talouden analyysiin ja jatkaa toimenpiteitä julkisen talouden tasapainon vahvistamiseksi. Keskeistä on hallitusohjelman menolinjauksen noudattaminen ja uuden hallituksen toimintalinjan valmistelu. Valtion- ja yleisemmin julkistaloudelle asetettavien tavoitteiden lisäksi keskeinen tehtävä on uuden hallituksen meno- ja kehysääntöjen valmistelu.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää rakenteellisia muutoksia väestön ikärakenteen muuttuessa ja kuntien menopaineiden kasvaessa. Rakenteellisia muutoksia toimeenpannaan uuden hallitusohjelman mukaisesti. Julkisessa toiminnassa keskeistä on tuottavuuden parantaminen mm. lisäämällä sähköisiä toimintaprosesseja, pidättyvyys ottaa vastaan uusia tehtäviä sekä valtion ja kuntien välisen työnjaon tarkistaminen.

EU:n budjetti

Valtiovarainministeriö vaikuttaa EU:n budjetin valmisteluun ja rahoituskehysten uudistamiseen nettomaksajan näkökulmasta. Ministeriö pyrkii vaikuttamaan siihen, että EU:n toimintaa ja voimavaroja kohdennetaan asioihin, joissa EU:n ja jäsenvaltioiden yhteistyö saa aikaan lisäarvoa unionille.

Rahoitusmarkkinoiden säättely

Rahoitusmarkkinapolitiikalla valtiovarainministeriö vahvistaa ja luo rahoitusmarkkinoille toimintapuitteet ja pelisäännöt, jotka ylläpitävät yleisön luottamusta rahoitusmarkkinoiden toimintaan Suomessa ja kansainvälisesti.

Verotus ja tullitoimi

Veropolitiikan tavoitteena on Suomen verojärjestelmän kilpailukyvyn säilyttäminen ja veropohjan turvaaminen eri veromuodoissa. Valtiovarainministeriön tehtävänä on kehittää verojärjestelmiä ja arvioida veropoliittisten toimenpiteiden vaikutuksia.

Verohallinto toimittaa verotusta ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille. Tullilaitos turvaa yritysten ulkomaankaupan sujuvuuden, huolehtii EU:n kauppapolitiikan ja kansallisen tavaraverotuksen täytäntöönpanosta sekä takaa tuloksellisen rikostorjunnan.

Valtion varainhallinta

Valtiovarainministeriö vastaa valtion velanhoidon strategisesta ohjauksesta ja tavoitteenasetelusta ja Valtiokonttori toteuttaa velanhoidossa tarvittavat rahoitusoperaatiot. Valtion budjettitalouden velanhallinnan strategisena tavoitteena on tyydyttää valtion budjettitalouden rahoitustarve ja minimoida velasta aiheutuva kustannus pitkällä aikavälillä hyväksyttäväksi katsottavalla riskitasolla. Toiminnon merkitys korostuu valtion siirryttyä velkojensa lyhentämisestä uusien velkojen ottajaksi.

Valtion eläkerahaston (VER) avulla valtio varautuu eläkemenojen maksamiseen ja niistä aiheutuvien vuosittaisen menojen tasaamiseen. VER on valtion talousarvion ulkopuolinen rahasto, josta voidaan siirtää varoja talousarvion katteeksi. Valtion asuntorahaston lainanotossa hyödynnetään valtion hyvää varainhankintakykyä siten, että rahaston tarvitsemat pitkäaikaiset lainat otetaan budjettitalouden lainanoton yhteydessä.

Tilastotoimi

Tilastokeskus huolehtii tilastojen laadinnasta sekä kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa.

Hallintopolitiikan valmistelu

Valtiovarainministeriö valmistelee julkisen hallinnon kehittämisen yleiset periaatteet poliittiseen päätöksentekoon. Valmistelu ulottuu valtionhallinnon lisäksi kuntien toiminnan yleisten edellytysten kehittämiseen. Tavoitteena on hallitusohjelman tavoiteasettelun pohjalta kehittää hallinnon rakenteita ja ohjausjärjestelmiä, parantaa ministeriöiden tulos- ja talousohjausta, kehittää tietohallintoa ja julkishallinnon informaatioteknologian hyödyntämistä sekä syventää konserniohjausta ja -ratkaisuja.

Hallinto- ja palvelurakenteiden kehittäminen

Valtiovarainministeriö jatkaa kuntauudistusta hallitusohjelman mukaisesti. Kuntauudistuksen tavoitteena on vahvoihin peruskuntiin pohjautuva elinvoimainen kuntarakenne. Uudistuksen kriteerit ja eteneminen määritellään vuoden 2011 loppuun mennessä. Kuntarakennelaki korvaa voi-

massa olevan kunta- ja palvelurakenneuudistuksesta annetun puitelain. Kuntalain kokonaisuudistus toteutetaan vuoteen 2015 mennessä.

Peruspalveluohjelman taloudellisia ohjauskeinoja tehostetaan siten, että ohjelma on tehokas poikkihallinnollinen kunnallisten palvelujen ja niiden rahoituksen kokonaisuuden ohjausväline poliittisessa päätöksenteossa.

Valtion aluehallinnossa seurataan aluehallintouudistuksen toteutumista eduskunnan edellyttämällä tavalla. Keskus- ja aluehallinnon toimintoja kootaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen ja aluehallintovirastoihin hallinnon kehittämisen ministeriryhmän linjauksen mukaisesti. Valtion paikallishallintoa uudistetaan osana hallinto- ja palvelurakenteiden uudistamista. Valtion paikallishallinnon asiakaspalvelut tarjotaan pääasiassa yhteispalveluna.

Valtionhallinnon työpaikkojen alueellistamista jatketaan aiempaa tasaisemmin maan eri osiin.

Valtionhallinnon konserniohjaus ja yhteisten palvelujen kehittäminen

Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja ohjataan ja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, lisäarvoa ja mittakaavaetuja tuottava, osaamista yhdistävä valtiokonserni.

Valtiovarainministeriö luo valtion vastuulla olevan palvelutuotannon konserniperiaatteita ja konsernipalveluja.

Henkilöstövoimavarojen käytön ohjaus ja tietotekniikan tehokkaampi hyödyntäminen korostuvat sekä palvelutuotannossa että valtionhallinnon sisäisissä järjestelmissä.

Valtiovarainministeriö varmistaa valtiolle yhtenäisen ja taloudellisen hankinta-, toimitila- ja matkustuspolitiikan.

Valtiovarainhallinto edistää valtion kilpailukykyä työnantajana. Valtiovarainministeriö valmistelee valtion työntantajapolitiikkaa ja eläketurvaa koskevat säädökset. Valtiokonttori toimii valtion työeläkelaitoksena ja vastaa valtion varoista hoidettavan eläketurvan toimeenpanosta.

Valtiokonttorin henkilöasiakkaita koskevien eläkeasioiden käsittely ja palvelu siirtyi Kuntien eläkevakuutuksen (Kevan) hoidettavaksi 1.1.2011 alkaen. Talousarviovuonna jatkuu siirron jälkeinen toimintojen tarkastelu ja sopeuttaminen.

Konsernipalvelujen tuottajana Valtiokonttorin toiminnan painopisteenä on virastojen yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmäkokonaisuuden (Kieku) toteutus ja käyttöönotto.

Talous- ja henkilöstöhallinnon tehtävien uudistamista jatketaan. Palvelukeskusprosesseja ja toimintakulttuuria yhdenmukaistetaan tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi.

Valtiovarainministeriö kehittää keskitetysti koko valtionhallinnolle suunnattuja yhteisiä IT-palveluja yhteistyössä Valtion IT-palvelukeskuksen kanssa, joka vastaa näiden palvelujen tuotannon järjestämisestä. Valtiovarainministeriön KuntaIT ohjaa kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa kuntien tuottavuutta.

JulkIT-toiminta tarkoittaa julkisen hallinnon yhteistä tietohallinnon ja sen osa-alueiden kehittämistä. Määritellylle JulkIT-toiminnalle on laadittu toteuttamissuunnitelma vuoteen 2014 saakka ja ennen talousarviovuotta tarkennetaan toiminnan rajapinnat ja työnjako käynnissä olevaan ValtIT- ja KuntaIT-toimintaan.

Julkisen hallinnon tietohallinnon yhteen toimivuuden ja konserniratkaisujen kehittäminen

Valtiovarainministeriö kehittää julkisen hallinnon yhteistä tietohallintoa ja yhteisiä IT-ratkaisuja koordinoitusti. Koko julkisen hallinnon tasoista IT-toiminnan ohjausta vahvistetaan SAdelohjelman mukaisesti mm. lainsäädännöllä ja JHS-suosituksilla.

Tavoitteena on, että sähköistä asiointia, yhteentoimivuutta, yhteisiä tietojärjestelmiä, tietojen yhteiskäyttöä ja IT-infrastruktuuria sekä tietoturvaluottuutta varten kehitetyt yhteiset ratkaisut tukevat koko julkisen hallinnon toiminnan tehostamista ja tuottavuuden parantamista.

Kuntiin kohdistuvalla IT-toiminnan ohjauksella edistetään valtakunnallisiin ratkaisuihin perustuvaa kunnallishallinnon tietoteknologian yhteen sovittamista.

Hallinnonalan ohjaus**Hallinnonalan rakenteiden ja toimintatapojen kehittäminen**

Hallinnonalan ohjaus on ministeriön ydintoimintaa, jossa painottuvat strategisesti tärkeät kysymykset, kuten hallinnonalan keskeiset substanssiasiat sekä valtiokonsernin strategiset, vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden sekä laadun parantamiseen tähtäävät hankkeet.

Aluehallintoviraston strategisen ohjauksen menettelytapoja kehitetään ja ohjauksen sisältöä ja muotoja yhtenäistetään.

Hallinnonalan vaikuttavuus- ja tulokellisuusohjelmalla pyritään parantamaan tuottavuutta erityisesti ydintoimintaa kehittämällä. Ohjelman kärkihankkeiksi on nostettu toimintaprosessien uudistaminen ja palvelutuotannon kehittäminen sähköistä asiointia lisäämällä sekä valtion alue- ja paikallishallinnon tehostaminen. Ohjelman tavoitteiden saavuttamiseksi selvitetään hallinnonalan tehostamis- ja uudelleenjärjestelymahdollisuudet.

Toimintaympäristö

Vuoden 2012 BKT:n kasvuksi ennustetaan 2,8 %. Kotimainen kysyntä nousee ennustejaksolla kasvun merkittävimmäksi vauhdittajaksi. Vienti jatkaa kohtalaisen hyvässä vauhdissa, mutta sen tuottama kasvuvaikutus pienenee.

Ennustettu kasvu-ura ei tule korjaamaan Suomen taloudessa olevia epätasapainoja lähitulevaisuudessa. Tilanteen korjaaminen edellyttää määrätietoista talouspoliittisia toimenpiteitä.

Työllisyystilanteen odotetaan paranevan talousarviovuoden aikana hitaasti ja työttömyysaste alenee 7,2 prosenttiin. Pitkäaikaistyöttömien määrä jatkaa kasvua. Ennusteen mukaan työllisiä olisi vuonna 2013 keskimäärin 74 000 enemmän kuin vuonna 2010. Työvoiman tarjontaa lisääviä toimenpiteitä tulisi käynnistää, sillä työikäisen väestön määrä supistuu koko ennustejakson.

Yksityisten investointien kysyntänäkymät ovat hyvät. Kansantalouden investoinnit kasvavat BKT:ta nopeammin, joten investointiaste nousee miltei vuosien 2000—2008 keskimääräiselle tasolle.

Kuluttajahintojen arvioitiin valtiovarainministeriön maaliskuun ennusteessa nousevan 2,7 %. Inflaatio hidastuu ennustejakson loppua kohden pysyen kuitenkin suhteellisen korkeana.

Julkisen talouden velkaantuminen jatkuu. Valtion velanottotarve pysyy 7—8 mrd. eurossa vuosittain. Kun myös kunnat velkaantuvat edelleen, julkisyhteisöjen velka kasvaa 52½ prosenttiin kokonaistuotannosta vuonna 2013 eli lähes 50 mrd. euroa suuremmaksi kuin ennen taantumaa vuonna 2008.

Suotuisa suhdannetilanne, välillisen verotuksen kiristäminen ja elvytystoimenpiteiden päättymisen kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa tänä vuonna. Ilman uusia rahoitusasemaa kohentavia toimenpiteitä alijäämä pysyy lähes ennallaan tämän jälkeen.

Julkisen talouden kestävyysvaje on kasvanut taantumun seurauksena nopeasti. Rahoitusaseman jyrkkä heikkeneminen rapauttaa varautumista väestön ikääntymisen tuomiin menopaineisiin ja lisää siten julkisen talouden kestävyyttä vahvistavien toimien tarpeellisuutta.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Valtiovarainministeriön pääluokan menoista noin 94 % on erilaisia säädös- tai sopimusperusteisia etuuksia, jäsenmaksuja ja tukia, joilla ei ole suoria sukupuolivaikutuksia.

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla otetaan huomioon sukupuolivaikutukset lainsäädännön valmistelussa, henkilöstö- ja työnantajapolitiikassa, hankkeissa, talousarvion valmistelussa ja virastojen tulosohtauksessa.

Osana kunta- ja palvelurakenteen muutosten arviointia valtiovarainministeriö on käynnistänyt yhdessä Suomen Kuntaliiton ja sosiaali- ja terveysministeriön kanssa erillisen arvioinnin sukupuolivaikutuksista. Tavoitteena on tuottaa tietoa sekä uudistusten valmistelusta ja toimeenpanosta että uudistuksen vaikutuksista.

Vaikuttavuustavoitteet

Valtioneuvosto asettaa valtiovarainministeriön hallinnonalalle seuraavat vaikuttavuustavoitteet:

1) Taloudellisesti kestävä hyvinvointi

Talous- ja hallintopolitiikan tavoitteena on taloudellisesti kestävä hyvinvointi. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi tulee turvata kilpailukyky ja vakaus avoimilla ja globaaleilla markkinoilla, parantaa julkisten palvelujen tuottavuutta sekä kannustaa työntekoon, innovatiivisuuteen ja yrittämiseen. Valtiovarainministeriö voi vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen lainsäädännöllä, valtionhallinnon ohjauksella, kehittämällä julkisen sektorin hallinto- ja palvelurakenteita sekä edistämällä teknologian hyödyntämistä.

2) Laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut

Hallintopolitiikan tavoitteena on turvata laadukkaat ja taloudellisesti tuotetut julkiset palvelut, joiden kehittämisessä Suomi on edelläkävijä. Julkisten palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvät työnjaot selkiytetään ja poistetaan päällekkäisyyksiä. Palvelujen tuottamisessa otetaan huomioon sekä asiakas- että tuottavuusnäkökulma. Vaikuttavuustavoitteen saavuttamiseksi syvennetään konserniohjausta sekä kehitetään toimintatapoja ja julkisia palveluja, tietohallinnon yhteen toimivuutta ja konserniratkaisuja, hallinto- ja palvelurakenteita ja uusia innovatiivisia ratkaisuja.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman vaikutukset

Valtiovarainministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti toimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2012 on 103 henkilötyövuotta.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
28.70.01	<i>Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— tilausvaltuus	0,37	-
28.70.02	<i>Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— tilausvaltuus	35,4	-
28.90.20	<i>Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— hankesopimusvaltuus	14,0	16,5
28.92.68	<i>Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)</i>		
	— peruspääoman korotus	16,7	-
	— takuupääoman korotus	265,5	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Hallinto	1 705 015	101 944	114 691	12 747	13
01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	34 697	32 368	37 548	5 180	16
13. Valtion IT-palvelukeskukselle yhteisten tietojärjestelmien käyttöönotoista aiheutuvat kulut (siirtomääräraha 3 v)	—	—	4 792	4 792	0
20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)	215	215	215	—	—
21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	9	1 159	776	- 383	- 33
29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	70 094	68 202	71 360	3 158	5
(81.) Laina Latvian valtiolle (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	—
(82.) Laina Kreikan valtiolle (siirtomääräraha 3 v)	1 600 000	—	—	—	—
10. Verotus ja tullitoimi	588 159	613 064	602 915	- 10 149	- 2
01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	395 311	397 022	403 989	6 967	2
02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	163 840	157 742	160 526	2 784	2
63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)	16 004	2 600	5 200	2 600	100
95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)	12 996	37 700	32 700	- 5 000	- 13
(96.) Eräistä väylämaksuista aiheutuvat menot (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	—
97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)	8	18 000	500	- 17 500	- 97
20. Palvelut valtioyhteisölle	32 046	25 439	27 069	1 630	6
01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 040	14 448	20 564	6 116	42
03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 045	1 050	1 064	14	1
06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 979	8 731	4 431	- 4 300	- 49
07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (arviomääräraha)	982	10	10	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
08. Valtion talous- ja henkilöstö- hallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	1 200	1 000	- 200	- 17
88. Senaatti-kiinteistöt	—	—	—	—	—
30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto	53 064	53 192	59 601	6 409	12
01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	44 566	44 857	48 218	3 361	7
02. Valtion taloudellisen tutkimus- keskuksen toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	4 091	4 142	4 132	- 10	- 0
03. Väestörekisterikeskuksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	4 407	4 193	7 251	3 058	73
40. Valtion alue- ja paikallishallinto	87 360	83 899	86 027	2 128	3
01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	50 681	50 005	51 298	1 293	3
02. Maistraattien toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	32 912	32 228	34 505	2 277	7
03. Alue- ja paikallishallinnon tuki- toimet (siirtomääräraha 3 v)	3 767	1 666	224	- 1 442	- 87
50. Eläkkeet ja korvaukset	3 860 466	4 056 319	4 285 099	228 780	6
15. Eläkkeet (arviomääräraha)	3 684 540	3 868 145	4 107 270	239 125	6
16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomäärä- raha)	19 057	2 765	2 355	- 410	- 15
17. Muut eläkemeno (arviomääräraha)	29 619	30 944	2 806	- 28 138	- 91
50. Vahingonkorvaukset (arviomäärä- raha)	39 908	39 300	39 130	- 170	- 0
63. Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemeno (arviomäärä- raha)	78 047	102 365	113 538	11 173	11
95. Ennakkotuloista maksettavat korkomenot (arviomääräraha)	9 296	12 800	20 000	7 200	56
60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot	2 127	2 195	2 135	- 60	- 3
01. Euroopan unionin kansallisten asiantuntijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 000	1 000	—	—
02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)	—	50	50	—	—
03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arvio- määräraha)	142	150	130	- 20	- 13
20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	800	675	675	—	—
60. Siirto Koulutusrahastolle (arvio- määräraha)	185	320	280	- 40	- 12

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
70. Valtionhallinnon kehittäminen	35 863	41 543	110 403	68 860	166
01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	14 909	7 343	11 893	4 550	62
02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	13 700	21 000	26 910	5 910	28
20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	7 254	13 200	71 600	58 400	442
80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle	184 896	215 053	287 684	72 631	34
30. Ahvenanmaan tasotusmaksu (arviomääräraha)	175 029	191 053	203 684	12 631	7
31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	3 158	15 000	25 000	10 000	67
32. Ylimääräinen määräraha Ahvenanmaan maakunnalle (siirtomääräraha 3 v)	—	—	50 000	50 000	0
40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)	6 710	9 000	9 000	—	—
90. Kuntien tukeminen	7 924 712	8 173 940	8 495 436	321 496	4
20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	11 850	20 000	18 000	- 2 000	- 10
30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)	7 799 336	8 039 480	8 433 242	393 762	5
31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoiminta-avustukset (arviomääräraha)	113 526	114 460	44 194	- 70 266	- 61
91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen	148 322	148 000	255 800	107 800	73
(40.) Tuki työnantajille (arviomääräraha)	42 526	—	—	—	—
41. Energiaverotuki (arviomääräraha)	105 796	148 000	255 800	107 800	73
92. EU ja kansainväliset järjestöt	1 538 558	1 773 930	1 863 630	89 700	5
20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 400	2 800	2 400	- 400	- 14
40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)	6 998	7 500	8 000	500	7
67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)	—	170	170	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)	—	3 460	3 060	- 400	- 12
69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)	1 528 161	1 760 000	1 850 000	90 000	5
(87.) Euroopan rahoitusvakausvälineen osakkeiden hankkiminen (siirtomääräraha 3 v)	1 000	—	—	—	—
99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot	117 090	5 400	5 450	50	1
95. Satunnaiset säädöspäätökset menot (arviomääräraha)	—	300	300	—	—
96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)	117 000	5 000	5 000	—	—
97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)	90	100	150	50	50
Yhteensä	16 277 678	15 293 918	16 195 940	902 022	6
Henkilöstön kokonaismäärä	12 899	12 113	12 104		

01. Hallinto

Selvitysosa: **Valtiovarainministeriö** vastaa valtioneuvoston osana

- tasapainoisen ja kestäväen kasvun talouspolitiikasta
- valtiontalouden hyvästä hoidosta
- kestäväen kuntatalouden toimintaedellytyksistä
- tuloksellisesta julkisesta hallinnosta.

Hallinnonalan tulosohjaajana valtiovarainministeriö vastaa hallinnonalan toiminnan tuloksellisuudesta sekä siitä, että konserniohjauksen linjaukset toimeenpannaan omalla hallinnonallalla.

Valtiovarainministeriön strategisena tavoitteena on

- valmistella talouden vakaata kehitystä, kasvuedellytyksiä sekä julkisen talouden kestävyyttä tukevaa talous- ja rakennepolitiikkaa
- ennakoida tulevia haasteita ja varautua niihin mahdollisuuksien mukaan
- parantaa julkisen hallinnon ja julkisten palveluiden laatua ja tuottavuutta ohjauksen, rakenteiden, uusien toimintatapojen ja uuden teknologian avulla.

Valtiovarainministeriön **vaikuttavuustavoitteet** ovat seuraavat:

- luoda ennustettavuutta ja puitteita taloudelliseen, poliittiseen ja muuhun päätöksentekoon
- ohjata valtion varoja ja osaltaan varmistaa valtion toiminnan rahoitus
- kehittää julkisen toiminnan ja talouden ohjauksen laadukkaita ja oikeudenmukaisia prosesseja ja ohjausvälineitä

- edistää tehokasta ja asiakaslähtöistä palvelujen tuottamista viranomaisissa uudistamalla valtion hallintoa ja sen rakenteita sekä kehittämällä yhteisiä konsernipalveluja
- kehittää ja toimeenpanna valtion henkilöstöpolitiikkaa
- parantaa valtion ja kuntien tietohallinnon toimivuutta ja yhteistyötä
- ohjata ja kehittää valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuutta.

Vaikuttavuustavoitteiden kohteena ovat poliittiset päätöksentekijät, valtionhallinto, kunnat, kuntayhtymät ja muu julkishallinto, EU ja muut kansainväliset tahot, työmarkkinaosapuolet sekä välillisesti myös yritykset, yhteisöt ja kansalaiset.

Valtiovarainministeriö toimii siten, että valtiontalouden ja -hallinnon kokonaisuuden edut ja tavoitteet valtion yhteisissä palveluissa ja toiminnoissa tunnustetaan ja edistetään niiden ottamista huomioon eri hallinnonaloilla, niiden virastoissa, laitoksissa ja rahastoissa. Valtiovarainministeriö luo ja toimeenpanee toimialueellaan yhteisiä pelisääntöjä sekä järjestää ja ohjaa hallinnonalan virastoja, Senaatti-kiinteistöjä ja Hansel Oy:tä järjestämään toimialallaan valtioyhteisölle yhteisiä, sisäisiä palveluja sekä työ- ja toimintaprosesseja siten, että niiden avulla hallinnonala voi saavuttaa ja tuottaa taloudellista ja toiminnallista hyötyä ja hyvää toiminnan laatua.

01. Valtiovarainministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 37 548 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) vastikkeettomien menojen maksamiseen kansainvälisille yhteisöille
- 2) EU-yhteistyöhön hallinnon kehittämisessä.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

- 1) siirtyvän omaisuuden väliaikaisesta hallinnasta valtiovarainministeriölle saatavat tulot
- 2) Julkishallinnon ja -talouden tilintarkastuslautakunnan (JHTT-lautakunnan) tulot.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö asettaa talousarvioesityksen valmisteluun liittyen toiminnalleen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Tehokas ja laadukas talouspolitiikan valmistelu

Hallintopolitiikan valmistelu siten, että se edistää verkostoitunutta ja tuloksellista julkista hallintoa sekä Suomen edelläkävijyyttä julkisen hallinnon ja palvelujen kehittäjänä

Toimenpiteet

Talouspolitiikan valmistelun suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti. Malliprojektin tulosten hyödyntäminen vaihtoehtoisten kehitysuuntien ja toimenpiteiden erittelyssä ja analysoinnissa. Yhteistyön tiivistäminen muiden toimijoiden kanssa (mm. VATT).

Hallintopolitiikan valmistelun suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti ja yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Valmistelussa otetaan huomioon eduskunnan kannanotot sille annettavaan selvitykseen alue- ja paikallishallinnon kehittämistarpeista sekä hyödynnetään OECD:n Suomen hallinnon kokonaisarvioinnista saatua tietoa.

Hallinnonalan virastoissa yhteinen toimintakulttuuri, menettelyt ja käytännöt

Hallinnonalan tuottavuuden parantuminen ja menokehityksen hillitseminen
Hallinnonalan ohjauksen tehokkuus ja laatu

Hyvän hallinnon työskentelytapojen vakiinnuttaminen hallinnonalan virastojen ohjauksessa. Yhteiset menettelyt ja käytännöt suunnittelu-, tulostavoite- ja seuranta-asiakirjoissa. Tuottavuusohjelman toimeenpano. Tulosohtaus.

Hallinnonalan ohjauksen suunnittelu ja johtaminen prosessilähtöisesti. Kehittämis- ja hallintotoiminnon ja osastojen välisen vastuunjaon selkeyttäminen. Hallinnonalan virastojen ohjauksen yhtenäistäminen. Ohjauksen kehittäminen: johtamis- ja ohjausosaamista, näkemystä ohjattavien toimialojen kehittymisestä sekä kehitysvaihtoehtoista ja haasteista. Ohjauksen keskittyminen virastojen substanssiin, valtiokonsernin strategiaan hankkeisiin ja tuottavuuden parantamiseen. AVI:n strategisen ohjauksen kehittäminen. Suunnittelujärjestelmän vakiinnuttaminen ohjausvälineeksi. Yhteistyö hallinnonalan virastojen kanssa.

Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen on osa valtiovarainministeriön henkilöstöpolitiikkaa sekä toimintatapojen ja työhyvinvoinnin kehittämistä. Valtiovarainministeriö toimeenpanee ja seuraa laatimaansa tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa. Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämisen alueita suunnitelmassa ovat

- rekrytointi ja perehdyttäminen
- työssä kehittyminen ja uralla eteneminen
- työ- ja yksityiselämän yhteensovittaminen

nen

- arvojen mukainen johtaminen ja toiminta
- moniarvoisuus ja häirinnän ehkäiseminen
- sama palkka samasta ja samanarvoisesta työstä.

Valtiovarainministeriön tasa-arvotyöryhmä arvioi suunnitelman toteutumista vuosittain sekä päivittää sitä tarvittaessa. Hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan yhden henkilötyövuoden ja tätä vastaavien määrärahojen siirto momentille 33.01.01 eläkeasioiden hoitamiseen.

Henkilötyövuosien kehitys

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
	378	324	318

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	37 752	32 588	37 876
Bruttotulot	1 160	220	328
Nettomenot	36 592	32 368	37 548

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 399
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	504

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	519
Tuottavuustoimet (-5 htv)	-225
Siirto momentilta 28.01.21	2 000
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	88
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	1 000
Siirto momentille 33.01.01 (-1 htv) (HO)	-80
Tietojärjestelmähankkeet	350
Toimintamenoasäästö (HO)	-380
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-153
Tasomuutos	2 061
Yhteensä	5 180

2012 talousarvio	37 548 000
2011 III lisätalousarvio	3 017 000
2011 talousarvio	32 368 000
2010 tilinpäätös	34 697 000

13. Valtion IT-palvelukeskukselle yhteisten tietojärjestelmien käyttöönotoista aiheutuvat kulut (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 792 000 euroa.

Selvitysosa: Momentin määrärahaa käytetään Valtion IT-palvelukeskuksessa yhteisten tietojärjestelmien käyttöönotoista virastoille aiheutuvien kulujen alentamiseen. Valtion IT-palvelukeskus on valmistellut käyttöönottoaikataulun vuosille 2011–2015 sekä arvion vuotuisista käyttöönottokustannuksista seuraavalle viidelle kärkihankkeelle:

- valtion yhteinen turvallinen tietoliikenne-ratkaisu (VY-verkko)
- valtion yhteinen viestintäratkaisu (Vyvi)
- valtion yhteinen työasemaratkaisu
- valtion yhteinen asian- ja aiheidenhallinnan tietojärjestelmäratkaisu (Valda)
- virkamiehen tunnistaminen (Virtu).

2012 talousarvio	4 792 000
------------------	-----------

20. Valtion kiinteistöstrategian toteuttaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 215 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kiinteistövarallisuuden liittyvistä omaisuus- ja omistusjärjestelyistä aiheutuviin menoihin

2) kiinteistövarallisuuden hallinnoinnista ja käytön tehostamisesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon kiinteistöstrategian mukaisiin hallinnansiirtoihin liittyvistä arvioinneista ja lausunnoista aiheutuvat menot sekä muut valtion kiinteistövarallisuuden hoidosta ja käytön tehostamisesta sekä investoinneista aiheutuvat menot.

2012 talousarvio	215 000
2011 talousarvio	215 000
2010 tilinpäätös	215 000

21. Valtiovarainministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 776 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtiovarainministeriön hallinnonalalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palveluiden hankkimiseen.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää hankkeisiin, joilla tuetaan hallinnonalan tuottavuuden paranemista. Hallinnonalan virastot saavat rahoittaa määrärahalla hankkeita, joista valtiovarainministeriö on erikseen sopinut viraston kanssa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.01.01	-2 000
Siirto momentille 28.10.02	-4 200
Siirto momentille 28.40.01	-400
Tasomuutos	6 217
Yhteensä	-383

2012 talousarvio	776 000
2011 talousarvio	1 159 000
2010 tilinpäätös	9 000

29. Valtiovarainministeriön hallinnonalan	2012 talousarvio	71 360 000
arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	2011 talousarvio	68 202 000
Momentille myönnetään 71 360 000 euroa.	2010 tilinpäätös	70 094 048

10. Verotus ja tullitoimi

Selvitysosa: **Verohallinto** on yhteiskunnan suurin verojen ja maksujen kerääjä ja siten ratkaiseva toimija julkisen talouden rahoitustoiminnan näkökulmasta. Verohallinnon perustehtävä on toimittaa verotus ja tilittää verot ja veronluonteiset maksut veronsaajille siten, että veronsaajat saavat verotulonsa oikean määräisinä, oikea-aikaisesti ja kustannustehokkaasti. Verotus toimitetaan niin, että se aiheuttaa varsinaisten verojen lisäksi mahdollisimman vähän kustannuksia ja haittaa asiakkaan taloudelliselle toiminnalle.

Tullilaitos kantaa tullit, tehtäväalueelleen kuuluvat verot ja muut maksut oikeanmääräisinä, huolehtii ulkomaankaupan sujuvuudesta sekä yleisestä turvallisuudesta torjumalla laitonta tuontia ja vientiä sekä muuta ulkomaankauppaan ja -liikenteeseen liittyvää rikollisuutta. Lisäksi tullilaitos turvaa osaltaan Euroopan unionin ulkomaankaupan ja sisämarkkinoiden häiriötöntä toimintaa huolehtimalla kansallisista ja unionin elinkeinoelämän eduista ja tieto-tarpeista samoin kuin kauppa-, kilpailu- ja maatalouspoliittisten velvoitteiden toimeenpanosta.

Valtiovarainministeriö asettaa verohallinnolle ja tullilaitokselle seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Verotulojen oikea-aikainen ja oikeamääräinen kertyminen ja tilittäminen veronsaaja-asiakkaille	Asiakaspalvelu ja asiakkaiden ohjaus, optimaalisesti kohdennettu verovalvonta sekä verojen tehokas perintä.
Verotuksen yhdenmukaisuus ja oikeellisuus	Asiakkaiden analyysi- ja valikointimenettelyjen kehittäminen, viranomais- ja sidosryhmäyhteistyön parantaminen sekä verovalvonnan vaikuttavuuden lisääminen tehostamalla mm. kohdevalikointia, valvontatoimenpiteiden suunnittelua ja seurantaa.
Verohallinnon asiakasvaikuttavuuden parantaminen	Asiakkaiden segmentointi palvelu-, ohjaus- ja valvontatarpeiden perusteella. Sähköisten palvelujen määrän lisääminen ja painopisteen siirtäminen sähköisten, vuorovaikutteisten palvelujen suuntaan.

Kansallinen verotuksen ja EU:n tulliverotuksen toimittaminen lainmukaisesti, tehokkaasti ja yhdenmukaisesti

Ulkomaankaupan sujuvuus ja tasapuolisten kilpailuolosuhteiden luominen ulkomaankauppaa käyville toimijoille
Tullivalvonnan ja tullirikostorjunnan toteuttaminen tehokkaasti. Tuonnin tuoteturvallisuusvalvonnan toteuttaminen tehokkaasti EU:n harmonoidun ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

Fiskaalisella tehtäväalueella käytettävien tietojärjestelmien kehittäminen. Verotusprosessien ja niitä tukevien tarkastusprosessien kehittäminen osallistumalla lainsäädännön valmisteluun ja huolehtimalla verotushenkilöstön erityisosaamisesta. Osallistuminen kansainväliseen yhteistyöhön sekä sähköisen asioinnin, riskienhallinnan ja tullilaitoksen omien toimintamallien kehittäminen.
Tullin toimintaedellytyksiä rajat ylittävän ja muun tullirikollisuuden estämiseksi parannetaan.
Valvontaa ja rikostorjuntaa tehdään yhteistyössä PTR-viranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Toimintaprosesseja ja viranomaisyhteistyötä kehitetään ja koordinoitaan.

01. Verohallinnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 403 989 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin

2) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien maksuosuuksien maksamiseen

3) verohallinnon menettelystä asiakkaalle aiheutuneiden vahinkojen sopimusperusteisiin korvauksiin.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuusindeksi ¹⁾	106,2	103,5	102,4
Taloudellisuusindeksi ¹⁾	97,6	97,1	97,6
Nettomenojen suhde bruttoverotuloihin, %	0,68	0,68	0,68
Harmaan talouden tarkastuksiin kohdistettavan työajan osuus verotarkastuksen kokonaistyöajasta, %	30,0	30,0	30,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Ennakkoperinnän vastaavuus, %	12,6	12,0	12,0
Suurimpien yritysten tarkastuskattavuus, %	9,0	10,0	10,0
Jäämäperinnän kertymä, %	48,1	54	58
Tapauskohtaisen perinnän kertymä, %	45	47	50
Henkilö- ja yritysverotus			
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	72,1	73	75
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	68	70	75
Sähköisesti ilmoitettujen yhteystietomuutosten osuus kaikista yhteystietojen muutosilmoituksista	51	55	55
Yritysten sähköisten veroilmoitusten antajien määrä asiakasmäärästä, %	19,1	20	25
Palkka.fi -palvelun käyttäjien osuus potentiaalisista käyttäjistä, %	48,5	50	55
Verokortti verkossa -asiakkaiden osuus verokorttimuutosta hakeneista, %	33,1	35	37

Veroilmoitus verkossa -asiakkaiden osuus palauttajien kokonaismäärästä, %	28,8	30	35
Sähköisten pankkitilin muutosilmoitusten tekijöiden osuus ilmoittajien kokonaismäärästä	26,8	30	35
Yhteisöverotus			
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (ALV), %	84	85	85
Sähköisten kausi-ilmoittajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	76	80	80
Yhteisöjen sähköisten veroilmoitusten antajien osuus asiakasmäärästä (TA), %	26,0	30	35
Sähköisten vuosi-ilmoitusten antajien (TA) osuus asiakasmäärästä, %	77	80	85
Sähköisten verotiliotteiden osuus asiakasmäärästä, %	-	60	60

¹⁾ Indeksiluvut on laskettu parivuosisimenetelmällä, jolloin edellisen vuoden vertailuluku on 100,0.

Tuottavuusindeksi = tuotosindeksi / työpanosindeksi. Taloudellisuusindeksi = kustannusindeksi / tuotosindeksi.

Vuonna 2010 käyttöön otetussa arvonlisäveron ulkomaalaispalauttamisessa ja arvonlisäveron EU-sisäkaupan ilmoitusmenettelyssä sähköisesti annettujen ilmoitusten osuudet ovat lainsäädännöstä johtuen lähes 100 %.

Veronmaksaja- ja veronsaaja-asiakkaiden tyytyväisyyttä verohallinnon palveluihin seurataan säännöllisesti tehtävällä asiakastytytyväisyytystutkimuksella. Tutkimukset toteutetaan seuraavan kerran vuonna 2013.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Verotulojen kertymisen turvaaminen

Toiminta kohdennetaan asiakassegmenteittäin. Asiakkaita tuetaan ohjauksella niin, että he hoitavat veroasiansa omaehtoisesti oikein. Painopistealueina ovat mm. uusien asiakkaiden ja ulkomaisten yritysten rekisteröitymisen ohjaus ja valvonta. Palvelut toteutetaan monikanavaisesti ja eri asiakasryhmille kohdennetaan niille parhaiten sopivat palvelut ja valvonta. Asiointia helpotetaan kehittämällä nykyisiä sähköisiä palveluita entistä käyttäjäystävällisemmiksi ja luomalla kokonaan uusia palveluita. Ns. veroriskien hallintamallilla toiminta kohdistetaan erityisesti niihin asiakasryhmiin ja ilmiöihin, jotka todennäköisimmin jättävät verovelvoitteensa hoitamatta. Valvonta myös mitoitetaan ilmiön merkittävyyden mukaan, jotta resurssit kohdentuvat mahdollisimman vaikuttavasti. Harmaan talouden valvonnan yhtenä painopistealueena on rakennusalan käännetyt arvonlisäverovelvollisuuden ohjaus, viestintä ja valvonta.

Tuottavuus ja taloudellisuus

Lisätään sähköistä tiedonsiirtoa ja sähköistä arkistointia, jolloin töitä voidaan tasata Verohallinnon sisällä mahdollisimman joustavasti. Tietohallinnon kehittämistä ohjaa tuleva päätös tietojärjestelmien uudistamisesta toimintavarmuuden takaamiseksi. Samalla tavoitteena on järjestelmäkokonaisuuden kehittäminen nykyistä kustannustehokkaammaksi. Lisäksi arvioidaan tukitoimintojen ulkoistamismahdollisuuksia.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

Toimenpiteet

Uudistumiskykyinen organisaatio

Toiminnan vaikuttavuus, organisaation uusiutumiskyky, uudenlaiset tehtävät ja eläköityminen edellyttävät osaamisen ja esimiestyön kehittämistä, uusia työtapoja sekä uusrekrytointia. Henkilöstön osallistuminen ja sitoutuminen muutosten suunnitteluun ja toteuttamiseen varmistetaan.

Henkisten voimavarojen kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	5 336	5 251	5 231
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1— 5	3,41	3,43	3,45

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016 lukien
Kakolan vuokrasopimusvaltuus					
Vuonna 2011 tehdyt sitoumukset	-	-	800	800	800/vuosi
Vuoden 2012 sitoumukset	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	-	-	800	800	800/vuosi

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	386 679	402 002	407 729
Bruttotulot	5 324	4 980	3 740
Nettomenot	381 355	397 022	403 989
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 194		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	24 150		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	5 038
Tuottavuustoimet (-20 htv)	-900
Toimintamenosäästö (HO)	-4 000
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-1 600
Pakolliset teknologiamuutokset	2 700
Kokonaisarkkitehtuurin uudistaminen	666
Harmaan talouden torjunta	6 200
Tasomuutos	-1 137
Yhteensä	6 967

Määrärahan mitoituksessa on huomioitu:

- 1) alle omakustannusarvon hinnoitelluista ennakkopäätöksistä ja julkisoikeudellisista suoritteista aiheutuvien menojen kattaminen
- 2) Ahvenanmaan ajoneuvoverotuksen kustannukset vuonna 2012
- 3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä
- 4) uudet tehtävät johtuen tietojärjestelmien kokonaisuudistuksesta.

2012 talousarvio	403 989 000
2011 III lisätalousarvio	1 661 000
2011 talousarvio	397 022 000
2010 tilinpäätös	395 311 000

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus (indeksi 100 = vuosi 2010)			
Työn tuottavuus	100	103,5	106,6
Taloudellisuus	100	103,3	96,3
Tuotokset ja laadunhallinta			
Tullilaitoksen paljastamat rikokset, kpl	6 497	5 523	5 634
Tullilaitoksen paljastamien rikosten selvittämistaso, %	87,8	90	90,9
Tullilaitoksen takaisin saama rikoshyöty, milj. euroa	1,6	5	5,1
Elintarvike- ja kulutustavaravalvonnan tarkastetut erät, kpl	5 926	6 100	6 100
Elintarvike- ja kulutustavaravalvonnan osuvuus, %	23,7	23	23
Muun tullivalvonnan osuvuus, %	8,5	15	15
EU:n turvallisuus- ja vaarattomuusulkorajavalvonnan tapaukset, kpl	652	800	1 500
Asiakkaiden odotusaika palvelupisteissä enintään, min	15	15	15
Käytettyjen autojen veroilmoitusten käsittelyajan mediaani enintään, pv	8	9	9
Autoverotuksen oikaisujen käsittelyaika vuoden lopussa enintään, kk	9	9	4
Asiakastytyväisyys auto- ja valmisteverotuksessa vähintään, asteikko 1—5		3,8	3,8
Asiakastytyväisyys tulliselvityksessä vähintään, asteikko 1—5		4	4

02. Tullilaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 160 526 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon:

1) huumekoiratoimintaan saatavat lahjoitukset

2) EU:lta saatavat tulot pois lukien EU:lle kannettavista kolmansien maiden tulleista saatava kantopalkkio

3) mahdolliset tulot viranomaisyhteistyöstä

4) tullilaitoksen käsikirjojen ja muiden vastaavien tuotteiden myynnistä saatavat julkaisupalkkiot

5) tullialan ammattitutkinnon valmistavasta koulutuksesta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet**Toimenpiteet**

Tullilaitos ylläpitää työnantajakuvansa ja kilpailukykyänsä työnantajana
Tullilaitos mitoittaa henkilöstöresurssinsa oikein palvelujen kysynnän ja valvonnallisen tarpeen mukaisesti

Kehitetään palkkausjärjestelmää. Parannetaan esimiesten johtamistaitoja suunnitelmallisesti. Varmistetaan henkilöstön osaaminen mm. ammatillisella koulutuksella. Huomiodaan henkilöstöresurssien mitoittamisessa tuottavuusohjelman vaatimukset, tullilaitoksessa laadittava toiminta- ja resurssikartoitus sekä toimintaympäristön muutokset.

Henkilötyövuosien kehitys

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
	2 334	2 278	2 251

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	159 255	158 212	160 996
Bruttotulot	673	470	470
Nettomenot	158 582	157 742	160 526

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	9 039
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	14 297

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	2 213
Siirto momentilta 28.01.21 (EU:n sähköiseen tullaukseen liittyvien IT-ratkaisujen kehittäminen)	4 200
Tuottavuustoimet (-27 htv)	-1 215
Toimintamenosäästö (HO)	-1 600
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-644
Harmaan talouden torjunta	1 200
Tasomuutos	-1 370
Yhteensä	2 784

2012 talousarvio	160 526 000
2011 III lisätalousarvio	1 803 000
2011 talousarvio	157 742 000
2010 tilinpäätös	163 840 000

63. Takaisin maksetut verot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) veron takaisin maksamiseen tapauksissa, joissa maksuvelvollinen on sosiaalisista tai muista veronhuojennussäännöksissä taikka verosopimuksissa tarkoitetuista syistä valtiovarainministeriön, Verohallinnon ja Tullihallituksen päätöksen nojalla oikeutettu saamaan takaisin jo maksetun veron

2) tuomioistuimen päätöksellä palautettavaksi määrättyjen verojen, korkojen ja oikeudenkäyntikulujen maksamiseen tapauksissa, joissa vastaavaa tulo- tai muuta momenttia ei ole käytettävissä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2012 talousarvio	5 200 000
2011 talousarvio	2 600 000
2010 tilinpäätös	16 003 942

95. Verotukseen liittyvät korkomenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 32 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää verotukseen liittyvien korkomenojen maksamiseen. Korkomenot perustuvat seuraaviin säädöksiin:

- 1) verontilityslaki (532/1998)
- 2) veronkantolain 27 b § ja siihen liittyvä voimaantulosäännös (568/2004)
- 3) autoverolain 65 § (1482/1994)
- 4) valmisteverotuslain 49 §:n 1 momentti (182/2010)
- 5) tullilain 39 §:n 2 momentti (1258/2009)
- 6) arvonlisäverolain 101 §:n 2 momentti (1486/1994).

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

2012 talousarvio	32 700 000
2011 talousarvio	37 700 000
2010 tilinpäätös	12 996 055

97. Autoveron vientipalautus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ajoneuvon arvossa jäljellä olevan autoveron palauttamiseen, kun Suomessa käytössä ollut ajoneuvo viedään maasta pysyvästi ulkomaille käytettäväksi. Vientipalautusta voidaan myöntää vain niille ajoneuvoille, jotka on ensiverotettu lain 5/2009 voimaantulon jälkeen.

Määräraha perustuu autoverolakiin (1482/1994).

Selvitysosa: Autoveroa palautetaan se määrä, joka ajoneuvon arvossa on jäljellä vientiajankohtana. Vientipalautusta ei voida maksaa enempää kuin ajoneuvosta on maksettu autoveroa. Palautuksen edellytyksenä on myös, että ajoneuvon ensimmäisestä käyttöönotosta on kulunut enintään 10 vuotta ja että ajoneuvo on käyttökelpoinen. Palautukseen oikeutettujen autojen maastavienti on osoittautunut aikaisemmin arvioitua vähäisemmäksi.

2012 talousarvio	500 000
2011 III lisätalousarvio	-17 800 000
2011 talousarvio	18 000 000
2010 tilinpäätös	7 577

20. Palvelut valtioyhteisölle

Selvitysosa: Valtiovarainministeriön hallinnonalan keskitetysti koko valtioyhteisölle tuottamia palveluja ovat mm. valtion rahoituksen hankinta, valtion myöntämien lainojen hoito, valtion eläkejärjestelmä, valtion yhteiset IT-palvelut, talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut, valtiovarain controller -toiminnon palvelut sekä toimitilapalvelut. Valtion yhteisiä toimintoja ja palveluja kehitetään tavoitteena yhtenäisesti toimiva, osaamista yhdistävä valtiokonserni, joka tuottaa lisäarvoa ja mittakaavaetuja.

Valtiokonttori on valtion yhteisiä palveluja tuottava virasto. Valtiokonttorin Rahoitustoimiala vastaa valtion velan- ja likviditeetinhallinnasta sekä hallinnoi pääosaa valtion varoista myönnettyistä lainoista ja korkotuista sekä osaa valtiontakauksia. Toimiala hoitaa myös valtion testamentti- ja perintöasioita sekä maksuvapautuksia. Vakuutus -toimiala vastaa vakuuttamisesta, eläkevastuu- ja vakuutusmaksulaskennasta ja maksujen perinnästä sekä työnantaja-asiakkaiden palveluista ja tuottaa työhyvinvoinnin edistämiseen liittyviä Kaiku-palveluja. Hallinnon ohjaus -toimiala palvelee valtiokonsernia talous- ja henkilöstöhallinnon asiantuntijana tuottamalla keskitetysti konsernitaseista tietoa, ohjaamalla hallinnon tietotuotantoa sekä menetelmien ja ostopal-

velujen käyttöä. Valtion henkilöstöpalvelut -yksikön tehtävänä on tukea virastoja muutostilanteiden hallinnassa.

Valtiokonttorin yhteydessä toimiva **Valtion IT-palvelukeskus (VIP)** vastaa valtion IT-strategian mukaisten valtiovarainministeriön toimeksiantamien valtion yhteisten IT-palvelujen määrittelystä, hankinnasta, toteutuksesta, ylläpidosta ja tuotannosta sekä sovittujen muiden IT-tehtävien ja palvelujen tuotannosta.

Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus tuottaa talous- ja henkilöstöhallintopalveluja valtionhallinnon virastoille, laitoksille ja rahastoille. Palvelukeskuksen asiakkaana ovat lähes kaikki valtion virastot ja laitokset. Vuodet 2011—2015 ovat palvelukeskukselle haasteellisia, koska normaalin talous- ja henkilöstöhallinnon palvelutuotannon ohella palvelukeskus toteuttaa yhdessä virastojen ja laitosten kanssa siirtymisen uuteen, yhteiseen talous- ja henkilöstöhallinnon KIEKU-tietojärjestelmään. Samalla myös jatkuvat palveluprosessien ja toimintamallien yhtenäistäminen sekä asiakkuussuhteiden kehittäminen. Palvelukeskuksen tavoitteena on tuottaa hinnaltaan, laadultaan ja toimintavarmuudeltaan markkinoilta ostettaviin vastaaviin palveluihin vertailukelpoisia palveluja.

Valtiovarain controller -toiminto on valtioneuvoston yhteinen tulos- ja valtiovarainvalvoja. Toiminto palvelee valtioneuvostoa sekä ministeriöiden johtoa ylimmän johdon neuvonantajana, hallinnon ohjaajana ja toiminnallisesti riippumattomana valvontaviranomaisena valtion talouden ja toiminnan ohjaus- ja raportointijärjestelmien laadun varmistamisessa ja kehittämisessä sekä tilivelvollisuuden varmistamisessa.

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva liikelaitos, joka huolehtii valtion kiinteistövarallisuuden hallinnasta, kehittämisestä ja toimitilojen vuokraamisesta pääosin valtioyhteisöön kuuluville yksiköille. Valtionhallinnolle yhteisiä toimitila- ja asiantuntijapalveluja tarjoavaa Senaatti-kiinteistöt -liikelaitosta ohjataan siten, että virastojen ja laitosten tilat tukevat toimintaa kustannustehokkaasti, valtion kokonaisuus ja toiminnan yhteiskuntavastuullisuus varmistetaan sekä virastojen ja laitosten saatavana on tilakysymyksiin liittyviä asiantuntijapalveluita rakenteellisten ja toiminnallisten muutosten tueksi.

Valtion kiinteistöhallinnan kokoamista ja tehostamista jatketaan samoin kuin virastojen ja laitosten työympäristöjen parantamista valtion toimitilastrategian mukaisesti. Valtion tilankäyttöä ja toimitiloihin liittyvää energiankulutusta voidaan seurata ja ohjata tehokkaammin, kun yhteisen tietojärjestelmän tietopohja täydentyy. Tavoitteena on toimitila- ja ja energiatehokkuuden parantaminen.

Valtionhallinnon hankintatoimen tuottavuutta lisätään nostamalla yhteishankintojen käyttöasetta ja laajentamalla yhteishankintojen käyttöalaa. Valtiovarainministeriö tukee valtion hankintatoimen kehittämistä valtion hankintastrategian mukaisesti.

Valtion yhteishankintayksikkö **Hansel Oy:n** tehtävänä on koota valtionhallinnon hankintavoimavaroja, kilpailuttaa tavaroiden ja palveluiden puitesopimuksia, tuottaa virastoille ja laitoksille hankintoihin liittyviä maksullisia asiantuntijapalveluita sekä tukea omalta osaltaan valtion hankintastrategian toimeenpanoa.

Yhtiön tavoitteena on toiminnallaan edistää avointa kilpailua, laadukkaiden hankintojen tekemistä ja valtion yhteistä etua sekä, tukea asiantuntemuksellaan virastojen ja laitosten hankintaprojekteja sekä aikaansaada valtionhallinnolle kustannussäästöjä. Hansel Oy:n toimintaa kehitetään siten, että nykyistä palvelumaksutasoa (keskimäärin 1,40 % vuonna 2010) voidaan keskipitkällä aikavälillä hieman vielä laskea päästen edelleen vähintään nollatulokseen ja säilyttäen asiakastyytyväisyys ja palvelujen laatuhyvinä. Tavoitteena on saada Hansel Oy:n puitejärjestelyt mukaan valtion sähköiseen tilaushallintajärjestelmään.

HAUS kehittämisskeskus Oy on valtion omistama julkisen hallinnon ja palvelutoimintojen kouluttaja, kehittäjä ja valmentaja. HAUSin toimintaa sekä palvelusisältöä ja -valikoimaa kehitetään

siten, että virastot ja laitokset voivat jatkossa hyödyntää palveluja laajemmin mm. sisäisen koulutuksensa korvaajana.

Valtiovarainministeriö asettaa valtioyhteisön palveluille seuraavat alustavat vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuustavoitteet	Toimenpiteet
Hallinnon toiminnan ja prosessien taloudellisuus ja tuottavuus paranee niitä koskevan halutun laatutason säilyttäen. Toimintaprosesseja uudistetaan ja tietojärjestelmien yhteensopivuutta ja -toimivuutta lisätään tavoitteena skaalaetujen ja synergioiden saavuttaminen ja henkilöstön osaamisen tehokkaampi hyödyntäminen. Parannetaan työelämän laatua sekä suunnataan virastojen ja laitosten resursseja yhä enemmän niiden omaan ydintoimintaan. Hallinnon tukipalvelujen tuottamisen taloudellisuus ja tuottavuus palveluorganisaatioissa paranee ja asiakastytyväisyys pysyy hyvällä tasolla.	Palvelutuotantoa valtioyhteisölle kehitetään tarkoituksenmukaisen työnjaon näkökulmasta ja hyödynnetään modernia viestintäteknologiaa. Hallinnon yhteisiä prosesseja yhtenäistetään, päällekkäisyyksiä karsitaan ja niiden ohjausta kehitetään. Sähköistä asiointia lisätään. Tietojärjestelmiä uudistetaan tietoturvanäkökohdat huomioiden. Uudistetaan toimintakulttuureja ja -prosesseja kehittämällä työhyvinvointia, johtamista ja esimiestyötä. Hallinnon sisäisten palvelujen hinnan, laadun ja toimitusvarmuuden tulee olla vertailukelpoisia markkinoilta ostettaviin vastaaviin palveluihin. Asiakkuuksien hoitoa ja asiakasohjautuvuutta edistetään.
Asiakasvirastojen kehittämisinvestointien läpimenoaika lyhenee yhteisiä IT-palveluja käyttöönottamalla.	Valtion IT-palvelukeskuksen asiakkuudet laajenevat siten, että toiminnalla on selviä vaikutuksia päällekkäisen työn vähenemiseen IT-palvelujen tuotannossa.
Valtion talouden ja toiminnan ohjauksen toimivuuden ja laadun varmistaminen ja kehittäminen, tilivelvollisuuden ja siihen kuuluvan tulostavastuun varmistaminen.	Toiminnan ja talouden ohjaus- ja raportointityökalujen käytön tehostaminen.

Vaikuttavuustavoitteet	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Velanhallinnan tulos	>0	>0	>0
Eläköitymisiin odote	62 v 1 kk	62 v 3 kk	61 v 9 kk
Työkykyodote, %	79	78	78
Yhteishankinnan hankintavolyymi	553 M€	610 M€	650 M€

01. Valtiokonttorin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 564 000 euroa.

Määrärahaa saa maksaa ennakkomaksuja työeläkevakuuttamisessa tarvittavien tietojärjestelmien hankintaan.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Valtiokonttori on valtiovarainministeriön tärkein kumppani konserniohjauksen toteuttamisessa. Se huolehtii siitä, että — valtiokonsernilla on käytettävissään johtamisessa tarvittava talous- ja henkilöstöinformaatio, ja että — valtiokonsernille ja valtion organisaatioille on tarjolla hallinnollisten tehtävien hoidossa tarvittavat laadukkaat palvelut ja tietojärjestelmät.	Valtiokonttori kehittää konsernipalveluja Valtiokonttorin eri toiminta-alueilla yhteistyössä valtiovarainministeriön kanssa. Valtiokonttori vastaa siitä, että Kieku-ohjelmassa suunnitellut yhteiset prosessit ja toimintamallit otetaan käyttöön laajalti valtionhallinnossa yhdessä yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän käyttöönoton kanssa. Valtiokonttori huolehtii keskitetyn talous- ja henkilöstöinformaation tuottamisesta ja raportoinnin kehittämisestä. Valtion IT-palvelukeskus määrittelee, hankkii, toteuttaa ja tuottaa tehokkaasti ja laadukkaasti valtion IT-strategian mukaiset koko valtionhallinnon IT-palvelut ja valtioneuvoston yhteiset sisäiset IT-palvelut. Valtiokonttori käynnistää keskitetyn valtion vahingonkorvauspalvelun siten kuin valtiovarainministeriön kanssa erikseen sovitaan. Valtiokonttori huolehtii siitä, että valtion työnantajayksiköt tuntevat henkilöstöriskien hallintamenettelyt, ja että työterveyshuollon toimintamallia kehittämällä koko valtionhallinnossa sairastavuus saadaan alenemaan. Henkilöstöpalvelut -yksikön toiminnalla Valtiokonttori tukee valtion organisaatioiden hyvän henkilöstöpolitiikan mukaisen henkilöstömuutoksen toteuttamista ja henkilöstön uudelleen sijoittamista erilaisissa muutostilanteissa. Valtiokonttori tuottaa palvelunsa laadukkaasti ja tehokkaasti mm. sähköisiä palveluprosesseja kehittämällä.
Palvelutuotannossa toteutuvat kustannustehokkuus, laadukkuus ja häiriöttömyys.	

Uusien palvelujen käyttöönotot onnistuvat hallinnonaloittain suunniteltujen aikataulujen mukaisesti.

Asiakasyhteistyö on toimivaa ja asiakas-tyytyväisyys pysyy valtiovarainministeriön kanssa sovitulla tavalla.

Valtiokonttorin oman toiminnan tuottavuus paranee.

Valtiokonttori vastaa yhdessä Palkeiden ja hallinnonalan/virastoasiakkaan kanssa Kieku-käyttöönottoprojektien toteutuksesta ja tarvittavien asiantuntijoiden resursoinnista projektille. Valtiokonttori jatkaa valtion sähköisen talous-hallinnon kehittämistä ja palvelujen käyttöönoton tukea.

Hinnoittelun läpinäkyvyyteen panostetaan.

Yhteisen viestintäratkaisun käyttöönotolla parannetaan tavoitettavuutta.

Kehitetään yhteistyössä muiden konsernipalvelujen tuottajien kanssa yhteinen asiakkuudenhallinnan malli ja sitä tukeva tietojärjestelmä.

Valtiokonttori ottaa käyttöön ensimmäisten käyttöönottajien joukossa valtiolle kehitetyt yhteiset palvelut ja toimintamallit. Toiminnan tuottavuutta parannetaan prosessien uudelleenjärjestelyillä ja hyödyntämällä tehokkaasti sisäisen liikkuvuuden mahdollisuudet.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Vaikuttavuus			
Velanhallinnan tulos	<0	>0	>0
Eläköitymisiän odote	62 v 4 kk	61 v 9 kk	62 v 2 kk
Työkykyodote, %	79	78	78
<i>Tehokkuus</i>			
Tuottavuus			
Sähköisen talous- ja henkilöstöhallinnon levinneisyysaste, %	76	87	90
Sähköisten ostolaskujen osuus, %	50	100	100
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Suoritteet ja julkishyödykkeet			
Tapaturmakorvausten käsittelyaika 80 %:ssa päätöksistä, pv	17	20	18
Elinkoron oikaisujen käsittelyaika, kk	1,8	1,8	1,8
Rikosvahinkokorvausten käsittelyaika, kk	11,0	10,0	10,0
Palvelukyky ja laatu			
Asiakastyytyväisyyden painottamattomien yleisarvosanojen keskiarvo, asteikko 4—10	8,1	8	8

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	489	350	340
Johtaminen, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,6
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,6
Kehittyminen, pv/htv	4,1	7,0	7,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,5	<10	8,0
Lyhyet sairauspoissaolot, pv/htv	3,6	<3,5	3,5
Kokonaislähtövaihtuvuus, %	4,4	7,0	10,0

Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon maksullisesta toiminnasta saatavat tulot. Valtiokonttorin Valtion IT-palvelukeskukselta ostamien palvelujen palvelumaksut on merkitty menoiksi Valtiokonttorin

toimintamenoihin ja Valtiokonttorin Valtion IT-palvelukeskukselle tuottamista hallinto- ja tukipalveluista laskuttamat tulot on merkitty tuloiksi Valtiokonttorin menoihin.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	57 687	31 198	35 864
Bruttotulot	40 694	16 750	15 300
Nettomenot	16 993	14 448	20 564
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	16 084		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 131		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	38 114	13 200	13 600
— muut tuotot	2 564	2 800	1 700
Tuotot yhteensä	40 678	16 000	15 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	15 465	11 600	9 700
— osuus yhteiskustannuksista	18 935	18 980	5 930
Kustannukset yhteensä	34 400	30 580	15 630
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	6 278	-14 580	-330
Kustannusvastaavuus, %	118	52	98

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	20 211	21 833	25 074
Hankkeiden kokonaiskustannukset	16 217	17 405	30 557
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	3 994	4 428	-5 483
Omarahoitusosuus, %	125	125	82

Laskelma ei sisällä erillisrahoitettavia taseeseen aktivoitavia eriä vuonna 2010 13,7 milj. euroa ja vuonna 2012 11,9 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	483
Valtion henkilöstöpalvelut -yksikön rahoitus	205
Tuottavuustoimet (-10 htv)	-500
Toimintamenosäästö (HO)	-200
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-83
Tasomuutos	6 211
Yhteensä	6 116
2012 talousarvio	20 564 000
2011 III lisätalousarvio	-1 601 000
2011 talousarvio	14 448 000
2010 tilinpäätös	21 040 000

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	10	11	11

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 14 000 euroa palkkausten tarkistusten johdosta.

2012 talousarvio	1 064 000
2011 III lisätalousarvio	12 000
2011 talousarvio	1 050 000
2010 tilinpäätös	1 045 000

03. Valtiovarain controller -toiminnon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 064 000 euroa.

Selvitysosa: Valtiovarain controller -toiminnon toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteena on varmistaa, että valtion tilinpäätöskertomus antaa oikeat ja riittävät tiedot valtion tuloksellisuudesta. Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa vahvistetaan osana tulosohtaus- ja tilivelvollisuusprosessia. Valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä oleva tarkastusviranomaisen tuottaa vastuullaan olevien järjestelmä- ja hanketarkastusten perusteella EU:n komissiolle raportin rakennerahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmien toimivuudesta sekä laatii yhteisön varainhoitoasetuksen mukaisen vuotuisen yhteenvedon rakennerahastojen saatavilla olevista tarkastuksista ja ilmoituksista.

06. Valtion IT-palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 431 000 euroa.

Selvitysosa: Valtion IT -palvelukeskus siirtyy palvelujen tuottamisessa omarahoitteisuuteen vuonna 2012 kansalaispalveluja lukuun ottamatta.

Kansalaispalvelut ovat tietoyhteiskuntakehityksen ja sähköisen asioinnin vauhdittamiseksi

tarjottavia palveluja, jotka rahoitetaan ensisijaisesti talousarviossa Valtion IT -palvelukeskuksen momentille osoitettuna määrärahana.

Valtionhallinnon yhteisten IT -palvelujen kehittämiseen liittyvät investointimenot on budjetoitu momenteille 28.70.01 ja 02.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Toimenpiteet

Asiakasyhteistyö on toimivaa ja asiakas-tyytyväisyys kasvaa.

Toimitaan vahvistetun asiakkuusstrategian mukaisesti ja vakiinnutetaan asiakkuuden hoitomalli. Palveluraportointia kehitetään saatujen asiakas-kokemusten pohjalta. Asiakassopimuksia selkiytetään ja panostetaan hinnoittelun läpinäkyvyyteen.

Palvelutuotannossa toteutuvat kustannus-tehokkuus, laadukkuus ja häiriöttömyys.

Vakiinnutetaan valtion IT-palvelukeskuksen toimintatapa palveluintegraattorina. Toimittaja-yhteistyö organisoidaan määrämuotoiseksi koko toimituksen elinkaaren ajaksi siten, että palvelutaso-seuranta, poikkeamat, riskit, kustannuspitävyys ja tietoturvanäkökohdat on otettu huomioon koko palveluprosessin osalta.

SADe-ohjelman tukipalvelut ovat käytettävissä kustannustehokkaasti ja laajasti.

Kansalaisen asiointitiliä markkinoidaan aktiivisesti palvelujen lisäämiseksi. Suomi.fi -portaalin jatko-kehitys käynnistyy sovitulla tavalla.

Uudet palvelut valmistuvat Valt IT:n määräämien aikataulujen ja resurssien puitteissa.

Julkisen hallinnon sähköisen asioinnin palvelu-alustalle toteutetaan ensimmäiset palvelut.

Palvelujen laajennukset uusien palvelujen osalta onnistuvat hallinnonaloittain suunnitellun aikataulun mukaisesti.

Toteutetaan Valt IT -kärkihankkeet valtionhallinnon tuottavuuden parantamiseksi valtiovaraministeriön määräyskirjojen perusteella. Kehittämisinvestoinnit rahoitetaan kokonaisuudessaan erillisrahoitteisesti. Valtion yhteisen turvallisen tietoliikennetähtäimen osalta toteutetaan viimeiset tuotannonaloitukset. Virkamiehen tunnistamisen käyttöönotot aloitetaan kuudella eri hallinnonalalla siten, että se on tuotannossa kaikilla hallinnonaloilla v. 2013 loppuun mennessä. Valtion yhteisen asian- ja aiheiden-hallinnan tietojärjestelmäratkaisun käyttöönotto laajenee kolmeen uuteen hallinnonalaan. Valtion yhteisen viestintäratkaisun käyttöönotto laajenee hallitusti ja työasemaratkaisun käyttöönotot ovat käynnistyneet.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kriittisten palvelinympäristöjen käytettävyys, % kokonaistyöajasta	99,89	99,5	99,5
Tietoliikenneverkon kriittisten aktiivilaitteiden käytettävyys, % kokonaistyöajasta	99,99	99,95	99,95

Tuotokset ja laadunhallinta

Asiakastyytyväisyys, laatupalaute, asteikko 4—10	7,36	8,0	8,0
Tyytyväisyys käyttäjätukeen, kohtaamiskysely, asteikko 4—10	8,92	9,3	9,3
Käyttäjä-/käyttötuen palveluvaste, %	93,54	94	94

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuodet, htv	86	112	136
Johtaminen, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,6
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,3	3,4	3,6
Kehittyminen, pv/htv	4,1	7,0	7,0
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,5	<10,0	8,0
Lyhyet sairauspoissaolot, pv/htv	3,6	<3,5	3,5
Lähtövaihtuvuus toisen työnantajan palvelukseen, %	4,4	7,0	10,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 274	35 649	40 431
Bruttotulot	11 364	26 918	36 000
Nettomenot	10 910	8 731	4 431
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 119		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 188		

Nettomenot sisältävät kansalaisille maksutta tarjottavien palvelujen rahoituksen sekä palkkausten tarkistukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	11 364	26 918	36 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 996	33 636	36 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-6 632	-6 718	-
Kustannusvastaavuus %	63	80	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	13
Kustannusvastaavuuden kasvu	-3 682
Kansalaispalvelut	4 431
Toimintamenoäästö (HO)	-44
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-18
Vuoden 2009 talousarviossa tehdyn siirron palautus	-5 000
Siirto momentille 23.01.01	-20
Siirto momentille 24.01.01	-140
Siirto momentille 25.01.01	-410
Siirto momentille 26.01.01	-20
Siirto momentille 26.01.20	-21
Siirto momentille 26.10.01	-454
Siirto momentille 26.20.01	-127
Siirto momentille 26.30.01	-6
Siirto momentille 26.30.02	-32
Siirto momentille 26.40.01	-10
Siirto momentille 27.10.01	-1 250
Siirto momentille 28.01.01	-1 000
Siirto momentille 29.01.01	-22
Siirto momentille 29.01.02	-46
Siirto momentille 29.01.03	-4
Siirto momentille 29.10.20	-5
Siirto momentille 29.40.20	-121
Siirto momentille 29.40.01	-12
Siirto momentille 29.40.02	-9
Siirto momentille 29.40.03	-4
Siirto momentille 29.40.04	-1
Siirto momentille 29.80.02	-6
Siirto momentille 29.80.03	-2
Siirto momentille 29.80.04	-9
Siirto momentille 29.80.05	-6
Siirto momentille 29.80.06	-1
Siirto momentille 29.80.07	-1
Siirto momentille 29.80.08	-1
Siirto momentille 30.01.01	-270
Siirto momentille 31.10.01	-290
Siirto momentille 32.01.01	-430
Siirto momentille 33.01.01	-46
Siirto momentille 33.02.03	-10
Siirto momentille 33.02.05	-16
Siirto momentille 33.03.04	-59
Siirto momentille 33.03.50	-39
Siirto momentille 35.01.01	-100
Yhteensä	-4 300

2012 talousarvio	4 431 000
2011 III lisätalousarvio	50 000
2011 talousarvio	8 731 000
2010 tilinpäätös	8 979 000

07. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen toimintamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 000 euroa.

Selvitysosa: Palvelukeskus tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalveluita kaikille valtionhallinnon virastoille ja laitoksille siten, että se saa tulonsa 100-prosenttisesti myymällä omakustannushintaan hinnoiteltuja palveluja. Maksuilla katetaan palvelujen tuottamisen vuotuiset kustannukset sekä palvelukeskuksen vastuulle kuuluvilta osin myös kehittämisen kustannukset. Omakustannushintaan ei sisälly varautumista liiketoimintatarpeisiin, jotka valtion sisäisessä liiketoiminnassa voivat liittyä mm. tietojärjestelmien toimintahäiriöihin tai yleisen kustannustason ennakoiduttomaan nousuun, jonka vaikutus voidaan viedä hintoihin vasta viipeellä. Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotto-avaiheessa aiheutuu päällekkäisiä tietojärjestelmäkustannuksia, jotka on huomioitu momentin vuotta 2012 koskeissa bruttomenoissa ja -tuloissa. Päällekkäiset kustannukset näkyvät myös taloudellisuus-tunnuslukuissa. Lisäksi Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoon liittyvä työ (esim. konversiot) edellyttävät arviolta 34 htv:n tilapäisen lisätyöpanoksen. Siitä aiheutuvat kustannukset katetaan asiakasla- kutuksella.

Palvelukeskus toimii valtiokonsernin sisäisenä palvelun tuottajana prosessissa, jossa valtiovarainministeriö on talous- ja henkilöstöhallinnon strateginen prosessinomistaja ja palvelukeskus vastaa prosessien operatiivisesta ylläpidosta omalta osaltaan ja Valtiokonttori omalta osaltaan sekä myös tietojärjestelmistä. Palvelukeskuksella on merkittävä rooli uuden Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotossa ja uusien toimintaprosessien viemisessä käytäntöön koko valtionhallinnossa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Toimenpiteet
Asiakkaan kumppaniksi tuleminen	Yhtenäisen ja aktiivisen asiakastyön varmistaminen. Palveluja kehitetään yhteistyössä asiakkaiden kanssa asiakasfoorumeissa.
Sujuvat prosessit ja parhaat palvelut	Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotto 16 uudelle kirjanpitoyksikölle ja vuoden 2013 käyttöönottojen valmisteluprojektit. Vuonna 2011 hyväksytyjen prosessien jatkokehittäminen ja ensimmäiset auditoinnit EFQM-mallin mukaisesti. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen yhtenäistäminen ja laadun kehittäminen.
Henkilöstön työtyytyväisyys ja osaamisen hallinta	Esimiesten valmennusohjelman toteutus. Prosessiorganisaation toimivuuden vakiinnuttamiseen liittyvä osaamisen kehittäminen. Kiekun osaamisenhallinnan työvälineen käyttöönotto. Kiekun käyttöönottoihin liittyvä ammatillisen osaamisen kehittäminen.
Tuloksekas toiminta ja vaikuttavuus	Kustannustehokas toiminta ja alenevat tuotantokustannukset mahdollistavat kilpailukykyisten palvelujen tuottamisen asiakkaille. Edistetään valtiokonsernin talous- ja henkilöstöhallinnon ohjattavuutta ja tehokkaampaa toimeenpanoa. Seurataan reklamaatioiden ja virheiden oikaisujen määrää ja verrataan toimintaa vastaaviin ulkoisiin toimijoihin.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus, euroa/suorite			
— ostolasku	5,78	6,8	6,33
— myyntilasku	11,82	9,0	9,36
— palkkalaskelma	8,03	11	9,91
Työn tuottavuus, kpl/htv			
— ostolasku	10 589	11 000	11 000
— myyntilasku	6 676	9 500	9 600
— palkkalaskelma	8 808	8 800	8 800
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritteet, kpl			
— ostolaskut	1 579 877	1 629 700	1 682 250
— myyntilaskut	175 226	179 000	188 670
— matkalaskut	297 548	304 000	318 700
— palkkalaskelma	1 252 820	1 363 000	1 331 700
Asiakastytyytyväisyys, asteikko 1—5			
— talouspalvelut	3,81	3,9	3,9
— henkilöstöpalvelut	3,95	3,9	3,9

Toiminnan virheettömyys

— viivästyskorkoja maksettu, euroa	<10 000	<10 000
— reklamaatioiden määrä, kpl	<3	<3
— kirjallisten selvityspyyntöjen määrä, kpl	<12	<12

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilöstömäärä, htv	768	780	804
Palkeiden perustehtävään sitoutuva htv	768	780	770
Kiekun käyttöönoton konversio ja projektityöhön sitoutuvat tilapäiset henkilötyövuodet	-	-	34
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,02	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	50 267	54 300	60 083
Bruttotulot	49 841	54 290	60 073
Nettomenot	426	10	10

Siirtyvät erät

— siirtynyt seuraavalle vuodelle	556
----------------------------------	-----

2012 talousarvio	10 000	2012 talousarvio	1 000 000
2011 III lisätalousarvio	66 000	2011 III lisätalousarvio	480 000
2011 talousarvio	10 000	2011 talousarvio	1 200 000
2010 tilinpäätös	982 000		

08. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksen kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kieku-tietojärjestelmän käyttöönotosta ja hankkeen aikataulun aikaistamisesta palvelukeskukselle aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskus ja Valtiokonttori toteuttavat monistettavan Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottopalvelun. Projektiin tarvittavat resurssit joudutaan osittain hankkimaan ostopalveluina.

88. Senaatti-kiinteistöt

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Valtion liikelaitoksista annetun lain (1062/2010) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa tilapalveluja ja niihin välittömästi liittyviä muita palveluja valtion virastoille ja laitoksille, valtion talousarvion ulkopuolisille rahastoille ja muille valtion liikelaitoksille samoin kuin eduskunnalle sekä sen alaisuudessa, valvonnassa ja yhteydessä toimiville yksiköille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta valtion kiinteistövarallisuudesta. Liikelaitos voi tuottaa palveluja myös sellaisille yhteisöille,

joiden toiminta rahoitetaan pääosin valtion talousarvioon otetuilla määrärahoilla.

Senaatti-kiinteistöjen arvoperusta on yhteiskuntavastuullinen toiminta osana valtioyhteisöä. Tehtävänä on tarjota tilapalveluja, jotka ovat taloudelliselta, sosiaaliselta ja ympäristön näkökulmasta vastuullisesti tuotettuja ja hinnoiteltuja.

Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuuluu 26 tytäryhtiönä toimivaa kiinteistöosakeyhtiötä.

2. Investoinnit

Senaatti-kiinteistöjen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2012 enintään 240 milj. euroa. Lisäksi Senaatti-kiinteistöt saa tehdä sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina varainhoitovuosina enintään 220 milj. euroa. Investoinnit painottuvat rakennuskannan arvoa säilyttäviin ja sen toimintakelpoisuutta parantaviin peruskorjausinvestointeihin. Investointikehys ei sisällä maankäyttömaksuja eikä varainsiirtoveroja.

Senaatti-kiinteistöt saa antaa vastavakuutta vaatimatta omavelkaisia takauksia tytäryhtiönä toimivien kiinteistöosakeyhtiöiden lainoista sekä riittävää vakuutta vastaan osakkuusyhti-

öidensä lainoista yhteensä enintään 50 milj. euron arvosta.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt oikeutetaan ottamaan vuoden 2012 aikana toimintansa rahoittamiseksi valtion liikelaitoksista annettun lain (1062/2010) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa nettomääräisesti enintään 40 milj. euroa.

Selvitysosa: Valtiovarainministeriö on huomioon ottaen palvelu- ja muut toimintatavoitteet asettanut alustavasti Senaatti-kiinteistöjen vuokraustoiminnan tulostavoitteeksi 79 milj. euroa vuodelle 2012.

Vuonna 2012 Senaatti-kiinteistöt tulouttaa valtion talousarvioon yhteensä 228,1 milj. euroa takausmaksuina, lainan korkoina ja lyhennyksinä sekä vuoden 2011 voiton tuloutukseksi. Vuoden 2012 rahoitussuunnitelmassa valtion lainojen korkojen ja lainanlyhennysten osuudeksi on arvioitu 131,1 milj. euroa ja voiton tuloutukseksi 90 milj. euroa ja takausmaksujen suuruudeksi 7 milj. euroa. Lähinnä investointien rahoittamiseen tarvittavan lainanoton määrä on nettomääräisesti enintään 40 milj. euroa ja bruttomääräisesti enintään noin 320 milj. euroa.

Tulos- ja rahoitussuunnitelmaan perustuva alustava investointisuunnitelma vuodelle 2012 (milj. euroa)

Rakennuskannan arvoa ja käyttökelpoisuutta parantavat korjausinvestoinnit	200
Uudisrakennusinvestoinnit	40
Yhteensä	240

Tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma		2011 ennakoitu		2012 arvio	
	liikelaitos	konserni	liikelaitos	konserni	liikelaitos	konserni
Liikevaihto, milj. €	554	554	520	522	547	550
— muutos, %	-23,0	-23,6	-6,1	-5,8	5,2	5,4
Vuokrakate, milj. €	310		300		317	
— % vuokraustoiminnan liikevaihdosta	63,8		61,4		61,3	
Liikevoitto, milj. €	183	179	160	157	170	166
— % liikevaihdosta	33,0	32,3	30,8	30,0	31,1	30,2
Tilikauden tulos, milj. €	125	133	86	89	96	97
— % liikevaihdosta	22,6	24,0	16,5	17,1	17,6	17,6
— % peruspääomasta	18,6	19,8	12,8	13,3	14,3	14,4
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. €	100	100	250	250	90	90
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,0	4,1	3,5	3,5	3,8	3,8
Investoinnit % liikevaihdosta	46,0	46	58	57,5	43,9	43,6

28.30

257

Omavaraisuusaste, %	63,8	63,2	62,8	61	62,5	61,8
Taseen loppusumma, milj. €	4 884	4 893	4 700	4 750	4 730	4 770
Henkilöstömäärä	266	266	265	265	260	260

Liikelaitosta koskevat tulomomentit (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
Tuloutus tulomomenteille			
12.28.99 Takausmaksut	4,9	6,0	7,0
13.01.04 Korot	36,8	29,1	22,6
13.05.01 Voiton tuloutus	100	250	90
15.01.02 Lainat	216,2	129,0	108,5
Yhteensä	357,9	414,1	228,1

2012 talousarvio	—
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

30. Tilastotoimi, taloudellinen tutkimus ja rekisterihallinto

Selvitysosa: Valtion tilastotoimen tehtävänä on vastata yhteiskuntaoloja ja niiden kehitystä kuvaavien tilastojen laatimisesta yleistä käyttöä varten. **Tilastokeskus** on valtion tilastotoimen yleisviranomainen, joka tilastojen laadinnan lisäksi huolehtii kansallisen tilastotoimen kehittämisestä yhteistyössä muiden tilastoja laativien valtion viranomaisten kanssa. Tilastojen uudistamisessa ja kehittämisessä tavoitteena on yhdistää mahdollisimman hyvin kotimaiset tietotarpeet ja kansainväliset velvoitteet. Kansainvälisen ja erityisesti Euroopan tilastojärjestelmän kehittämiseen pyritään vaikuttamaan siten, että tilastoja kehitetään koordinoitusti välttämällä päällekkäistä tilastointia sekä yksinkertaistamalla ja karsimalla olemassa olevia tilastosäädöksiä. Kansainvälisessä tilastoyhteistyössä edistetään suomalaisen tilasto-osaamisen tunnettuutta ja hyviä käytäntöjä.

Valtion taloudellinen tutkimuskeskus (VATT) on soveltavan taloudellisen tutkimuksen asiantuntijayksikkö. Taloudellisen tutkimuksen tehtävänä on tuottaa päätöksenteon tueksi tutkimustietoa julkisen sektorin voimavarojen tehokkaasta käytöstä sekä julkisen sektorin toimenpiteiden vaikutuksista kansantalouden toimintaan. Taloudellisessa tutkimuksessa arvioidaan sekä julkisen talouden että kansantalouden sopeutumistarpeita tuleviin muutoksiin. Tutkimuksessa korostetaan julkisen sektorin palvelutuotannon tuottavuuden kehittämisen, kestävän taloudellisen kasvun sekä talouden sopeutumiskykyä edistävän rakennepolitiikan edellyttämät tutkimustarpeet.

Väestörekisterikeskus on väestökirjanpidon keskusviranomainen. Se kehittää ja ohjaa väestökirjanpitoa sekä pitää yllä valtakunnallista väestötietojärjestelmää yhdessä maistraattien kanssa. Virasto vastaa myös väestötietojärjestelmän valtakunnallisista tieto- ja verkkopalveluista. Lisäksi sen tehtäviin kuuluvat varmennepalvelut, sirullinen henkilökortti, vaalien äänioikeusrekisteri ja julkishallinnon yhteyspalveluhakemisto. Väestörekisterikeskus tuottaa terveydenhuollon virkavarmennepalvelut siten, että tilaajana toimii sosiaali- ja terveysministeriö tai sen määräämä toimija.

Valtiovarainministeriö asettaa tilastotoimelle, valtion taloudelliselle tutkimukselle ja rekisterihallinnolle seuraavat alustavat **vaikuttavuustavoitteet** vuodelle 2012:

— Tilastotoimen tuottamat tiedot täyttävät keskeiset kansalliset tietotarpeet ja Suomen kansainväliset sitoumukset.

— Kansallista tilastointia kehitetään laadukkaana, tehokkaasti ja yhtenäisin toimintatavoin toimivana kokonaisuutena.

— Tilastokeskus edistää EU:n tilastoja koskevien käytäntöjen soveltamista valtion tilastotoimissa.

— Taloudellinen tutkimus vastaa päätöksenteon tietotarpeita.

— Taloudellinen tutkimus vahvistaa toiminnallaan kestävä julkisen talouden ja kansantalouden kehittämistä ja parantaa edellytyksiä sopeutua muutoksiin.

— Väestörekisterikeskuksella ja sen palveluilla ja tuotteilla on luotettu ja tunnettu asema osana tietoyhteiskunnan perustaa.

— Väestötietojärjestelmän ja varmennepalvelujen käyttö, hyödynnettävyys ja merkitys kasvavat yhteiskunnassa ja viraston asiakkaat voivat sen palvelujen avulla tehostaa omia toimintojaan. Varmennepalvelun järjestämisessä tukeudutaan valtion varmennetuotannosta tehtäviin yhteisiin linjauksiin.

01. Tilastokeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 48 218 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) jäsenmaksujen maksamiseen

2) EU-jäsenyyteen liittyvien tilastohankkeiden rahoitukseen.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon

1) maksullisen toiminnan tulot

2) EU:lta ja yhteishankkeista talousarvion ulkopuolisilta tahoilta saatavat tulot.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuuden muutos, %	2,2	2,0	2,0
Kiinteiden kustannusten osuus kokonaiskustannuksista, %	76,1	76,0	75,0
Tilastotietojen tuotantomenot tilastojulkistusta kohti, 1 000 €	81,3	84,0	86,0
Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuus, %	105,0	100,0	100,0
Tuotokset ja laadunhallinta			
Julkistusten lukumäärä	610	621	620
Myöhästyneiden julkistusten osuus enintään, %	2,8	3,0	2,8
Julkistusten viiveet, viikkoja			
— vuosijulkistukset	42,4	41,4	41,0
— neljännesvuosijulkistukset	8,2	8,6	8,6
— kuukausijulkistukset	4,8	4,8	4,8
Veloitukseton tietokantapalvelu, taulukoiden lukumäärä	1 331	1 500	1 600
Kriittisen asiakaspalautteen osuus palautteesta, %	32	30	30

Tilastokeskus tuottaa voimassa olevien EU-säädösten ja -sitoumusten sekä keskeisten kansallisten tarpeiden edellyttämät tilastot ja pal-

velut sekä toteuttaa välttämättömät uudistukset. Lisäksi Tilastokeskus tehostaa edelleen toimintaansa, mihin liittyy erityisesti yritysre-

kisterin tietojärjestelmän kehittämishanke. Merkittävimmät hankkeet tilasto- ja palvelutuotannon parantamiseksi ovat kuntatilastoinnin ja tutkijapalveluiden (ml. mikrosimuloinnin) kehittäminen. Tilastokeskus toteuttaa

vuosina 2011—2012 aikuisten taitotasotutkimuksen (PIAAC) maksullisena palvelutoimintana, mikä lisää henkilötövuosien määrää tilapäisesti yli 30 henkilötövuotta.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötövuosien kehitys	841	840	863
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	3,4	3,6	3,6
Sairaspoissaolot, pv/htv	10,8	10,0	9,5
Sisäinen liikkuvuus	96	80	80

Tilastokeskus panostaa henkilöstön ja organisaation osaamisen turvaamiseen, työhyvinvoinnin ja esimiestyön kehittämiseen sekä si-

säisen liikkuvuuden edistämiseen Tilastokeskuksen henkilöstöstrategian mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	56 202	56 147	58 878
Bruttotulot	10 974	11 290	10 660
Nettomenot	45 228	44 857	48 218
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 864		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 202		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 708	9 230	8 800
— muut tuotot	80	50	50
Tuotot yhteensä	8 788	9 280	8 850
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 395	9 280	8 850
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	393	-	-
Kustannusvastaavuus, %	105	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	693
Pakolliset säädös- ja EU-hankkeet	500
Kuntatilaston kehittäminen	200
Tutkijapalvelun kehittäminen	200
Mikrosimuloinnin kehittäminen	200
Toimintameno säästö (HO)	-488
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-196
Tasomuutos	2 252
Yhteensä	3 361

2012 talousarvio	48 218 000
2011 III lisätalousarvio	573 000
2011 talousarvio	44 857 000
2010 tilinpäätös	44 566 000

02. Valtion taloudellisen tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 132 000 euroa.

Selvitysosa:

Kustannusten jakautuminen tulosalueittain, %

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Ydintoiminnot (tutkimus- ja asiantuntijatehtävät)			
Julusten palvelujen vaikuttavuus, %	29	30	29
Julksen talouden rahoitus ja tulonsiirrot, %	29	30	29
Työmarkkinat ja kasvua tukeva politiikka, %	29	25	27
Päätöksenteon tuki ja mallintaminen, %	13	15	15
Ydintoiminnot yhteensä, %	100	100	100
Kustannukset yhteensä, 1 000 €	4 942	5 315	5 390

Tuotokset ja laadunhallinta

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Julkaistujen lukumäärä			
— kansainväliset julkaisut, kpl	12	13	14
— VATT:n omien julkaisusarjojen julkaisut, kpl	31	32	33
— muut kotimaiset julkaisut, kpl	61	63	64

VATT jatkaa julkaisemista kansainvälisillä foorumeilla, VATT:n omissa sarjoissa ja muissa kotimaisissa sarjoissa. Tieteellistä tasoa ylläpidetään myös kansainvälisiä tutkimusverkostoja kehittämällä. Julkaisutuotannon ohella

muu asiantuntijatoiminta säilyy aktiivisena ja heijastelee tutkimuskeskuksen panosta ajankohtaisissa talouspolitiikan uudistushankkeissa.

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	53	58	58
Työtyytyväisyys, asteikko 1—5	-	-	3,5
Koulutustasoindeksi	6,7	6,7	6,8

VATT:ssa jatketaan työyhteisön kehittämis-työtä, jossa korostuvat esimiestyö ja henkilöstön vaikutusmahdollisuudet. Työhyvinvoinnin keskeinen toiminta-alue on kokonaisvaltainen

osaamisen kehittäminen. Tutkijavierailut ja yhteisvirat ovat osa tutkimuskeskuksen strategista toiminnan kehittämistä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	4 913	4 942	5 082
Bruttotulot	1 000	800	950
Nettomenot	3 913	4 142	4 132
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 336		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 514		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	4 132 000
	2011 III lisätalousarvio	57 000
Palkkausten tarkistukset	2011 talousarvio	4 142 000
Toimintameno säästö (HO)	2010 tilinpäätös	4 091 000
Yhteishankintojen lisääminen (HO)		
Tasomuutos		
Yhteensä		

03. Väestörekisterikeskuksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
7 251 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tietopalvelun tuottavuus, 1 000 € / htv	616	540	585
Varmennepalvelun tuottavuus, 1 000 € / htv	335	318	292
Tuotokset ja laadunhallinta			
Sovelluskyselyssä luovutetut tietoyksiköt, milj. kpl	7,8	7,5	7,8
Kansalaisvarmenteet (myönnetty), 1 000 kpl	ei TA	70	70
Bio-varmenteelliset asiakirjat (myönnetty), 1 000 kpl	480	470	580
Organisaatiovarmenteet (myönnetty), 1 000 kpl ¹⁾	18	12	12
Asiakastyytyväisyys, asteikko 1—5	3,8	3,5	3,5
Palvelujen monikanavaisuus: muuttoilmoitukset puhelimitse tai sähköisesti, %	66	68	69
Rakennustietoja sähköisesti ilmoittavat kunnat, %	90	90	93
Väestötietojärjestelmän tietojen oikeellisuus:			
— vakinaiset osoitteet, %	99	99	99
— tilapäiset osoitteet, %	87	86	86
Sähköisen identiteetin oikeellisuus, %	100	100	100
Asiakaspalauteaika internetillä arkisin, enintään vrk	1	1	1
Väestötietojärjestelmän suora käytön käytettävyys, %	99,8	99,8	99,9
Varmennejärjestelmien käytettävyys, %	99,98	99,8	99,9

¹⁾ TA -tavoitteeseen v. 2011 (30) sisältyi TH varmenteita 18 000 kpl

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	114	112	108
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,47	3,3	3,3
Tyytyväisyys johtamiseen, asteikko 1—5	3,52	3,3	3,3
Sairauspoissaolot, pv / htv	11,6	10	10

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 037	20 393	25 601
Bruttotulot	17 207	16 200	18 350
Nettomenot	4 830	4 193	7 251
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 413		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 990		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Tietopalvelu)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	4 603	5 000	4 350
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 151	5 000	4 350
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	452	-	-
Kustannusvastaavuus, %	111	100	100

Liiketaloudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 108	5 800	6 800
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 993	2 900	3 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	4 115	2 900	3 700
Kustannusvastaavuus, %	238	200	220

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa) (Varmennepalvelu)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot yhteensä	4 245	3 800	6 300
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	4 074	3 850	6 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	171	-50	-
Kustannusvastaavuus, %	105	99	100

Liiketaloudelliset suoritteet¹⁾

Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	1 128	900	900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 656	1 700	900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-528	-800	-
Kustannusvastaavuus, %	69	53	100

¹⁾ Talousarviossa oli mukana terveydenhuollon varmenteita, jotka on siirretty julkisoikeudellisiin varmenteisiin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	7 251 000
	2011 III lisätalousarvio	19 000
	2011 talousarvio	4 193 000
	2010 tilinpäätös	4 407 000
Palkkausten tarkistukset	23	
Rakennus- ja huoneistotietojen kehittäminen	200	
Siirto momentilta 28.70.20 (VTJ:n rakennus- ja kiinteistötietojen käsittelyn uudistaminen)	2 700	
Tuottavuustoimet (-4 htv)	-180	
Toimintamenosäästö (HO)	-60	
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-20	
Tasomuutos	395	
Yhteensä	3 058	

40. Valtion alue- ja paikallishallinto

Selvitysosa: **Aluehallintovirasto** edistää alueellista yhdenvertaisuutta hoitamalla lainsäädännön toimeenpano-, ohjaus- ja valvontatehtäviä alueilla. Virasto edistää perusoikeuksien ja oikeusturvan toteutumista, peruspalvelujen saatavuutta, ympäristönsuojelua, ympäristön kestävää käyttöä, sisäistä turvallisuutta sekä terveellistä ja turvallista elin- ja työympäristöä alueilla.

Rekisterihallinnon paikallisviranomaisina toimii **11 maistraattia**, joiden toimialueena on yksi tai useampia kihlakuntia. Ahvenanmaalla rekisterihallinnon paikallisviranomaisen tehtäviä hoi-

taa Ahvenanmaan valtionvirasto. Maistraatit tarjoavat ihmisen koko elämänkaaren kattavia, laadukkaita rekisteri- ja oikeusturvapalveluja. Maistraatit hoitavat väestökirjanpidon, kaupparekisterin ja yhdistysrekisterin paikallisviranomaisen tehtäviä, yleishallintotehtäviä ja holhousviranomaisen tehtäviä. Lisäksi maistraateille kuuluu kuluttajaneuvonnan toiminnan järjestäminen.

Valtiovarainministeriö asettaa valtion alue- ja paikallishallinnolle seuraavat **vaikuttavuustavoitteet** vuodelle 2012:

- Perusoikeudet ja oikeusturva toteutuvat.
- Peruspalvelujen saatavuus turvataan ja alueen asukkaiden hyvinvointi lisääntyy.
- Asuin-, työ- ja elinympäristön terveellisyys ja turvallisuus paranee.
- Maistraatin palvelut varmistavat tehokkaan ja sujuvan sekä asiakkaiden kannalta helpomman asioinnin.
- Edunvalvontaa tarvitsevat henkilöt saavat asiansa hoidettua etunsa mukaisesti.

01. Aluehallintoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 51 298 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hankkeisiin, joihin saadaan EU-rahoitusta.

Selvitysosa: Aluehallintovirastoille asetetaan strategisissa tulossopimuksissa toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet, joiden toteutumista arvioidaan ministeriöiden, keskushallintoviranomaisten ja aluehallintovirastojen välisissä tulosneuvotteluissa ja arviointiraporteissa.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

	2012 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta	
Käsittelyajat keskimäärin, kk	
Kunnalliskantelut, sosiaali- ja terveystoimen, sivistystoimen ja ympäristöterveydenhuollon kantelut	8
Sivistystoiminnan valitukset ja lausunnot	3
Oppilasarvioinnin oikaisupyynnöt	2
Kilpailuasiat, selkeästi vähämerkitykselliset tapaukset	1
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien rekisteröintipäätökset	1
Kiinteistön- ja vuokrahuoneistojen välittäjien kantelut	9
Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevat ympäristönsuojelulain mukaiset lupa-asiat	10
Ympäristönsuojelulain mukaiset lupa- ja ilmoitusasiat	12
Vesilain mukaiset lupa-asiat	9
Pelastustoimen kantelut	6
Pelastustoimen valtionavustukset (SM:n määrärahapäätöksen saamisesta)	1
Alkoholiluvat	1
Yksityisen sosiaali- ja terveyshuollon palveluntuottajien luvat	2
Ympäristöterveydenhuollon luvat ja päätökset	6
Valvontakäynnit % toimintayksiköistä	
Yksityisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	10
Julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden valvonta, ympärivuorokautista hoitoa antavat toimintayksiköt	10
Toteutetut arvioinnit, %	
Ympäristöterveydenhuollon ohjaus ja valvonta: kuntien ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmista ja niiden toteutumista arvioidaan	33

Asiakaskyselyn tulokset, asteikko 0—5

Tyytyväisyys palvelualttiuteen	4
Tyytyväisyys yhteistyökykyyn	4

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	1 251	1 230	1 218
Vakinaisia/määräaikaisia, %	89	90	91
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,25	3,3	3,3
Sairauspoissaolot, pv/htv	10,05	10,0	9,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	57 197	58 505	59 348
Bruttotulot	7 700	8 500	8 050
Nettomenot	49 497	50 005	51 298
Siirtyvät erät			
—siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 184		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	7 570	8 500	7 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	11 830	14 000	11 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-4 260	-5 500	-3 900
Kustannusvastaavuus, %	64	61	67

Liiketaloudelliset suoritteet

Maksullisen toiminnan tuotot	94	350	150
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	12	330	145
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	82	20	5
Kustannusvastaavuus, %	783	106	104

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2012 talousarvio	51 298 000
		2011 III lisätalousarvio	4 745 000
Palkkausten tarkistukset	902	2011 talousarvio	50 005 000
Määrärahaliisäys tietohallinnon kehittämiseen	1 500	2010 tilinpäätös	50 681 000
Siirto momentilta 28.01.21 (Arkistokokoelmien seurlonta- ja järjestämishankkeeseen)	400	<i>02. Maistraattien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)</i>	
Tuottavuustoimet (-12 htv)	-540	Momentille myönnetään nettomäärärahaa	
Toimintamenoasäästö (HO)	-520	34 505 000 euroa.	
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-208	<i>Selvitysosa:</i>	
Tasomuutos	-241		
Yhteensä	1 293		

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet**Toimenpiteet**

Edunvalvonnan asiakkaat saavat asiantuntevaa palvelua ja käsittelyajat pysyvät palvelutavoitteiden mukaisina.

Kuluttajaneuvonnan asiakas saa laadukasta palvelua riittävästi koko maassa.

Maistraatin palvelut ovat parantuneet, monipuolistuneet ja yhdenmukaistuneet.

Maistraatit tehostavat ja yhtenäistävät tilintarkastusprosessejaan keskittyen erityisesti riskialttiisiin tileihin sekä ottavat käyttöön työtä helpottavat menettelyt, jotka ovat mahdollisia holhoustoimilain muutosten tultua voimaan 1.5.2011 lukien. Maistraatit edistävät edunvalvontavaltuutuksen käyttöön ottoa. Maistraatit kehittävät yhdessä Kuluttajaviraston kanssa asiakas- ja puhelinpalvelun prosessin sujuvuutta ja huolehtivat kuluttajaneuvontapalvelun riittävästä resursoinnista. Maistraattien palvelujen tuottamista yhteispalveluna laajennetaan. Sähköistä asiointia kehitetään vuosille 2009—2013 laaditun strategian mukaisesti. Maistraattien toimialueiden laajentuessa toimintatapoja yhdenmukaistetaan, erikoistumistehtäviä lisätään erityisesti uusien maistraattikokonaisuuksien sisällä. Tehtävien tasaamista jatketaan. Vesikulkuneuvorekisterin tietopalvelu otetaan tuotantokäyttöön vesikulkuneuvorekisterin tultua uuden lain mukaiseksi 1.10.2011. Yritys- ja yhteisötietojärjestelmän sähköisen asioinnin ensimmäinen osuus sekä kauppa-, säätiö- ja yritysrekisterin uudistettu sähköinen tietopalvelu on tuotantokäytössä. Maistraatit jatkavat omalta osaltaan palvelujen tunnetuksi tekemistä ja ohjaavat asiakkaita niiden käyttöön sekä opastavat käytössä.

Vakinaisten osoitteiden oikeellisuus on 99,0 %.

Maistraatit edistävät VRK:n antamien ohjeiden mukaan yhteistyössä kuntien kanssa pysyvän rakennustunnuksen käyttöönottoa sekä toteuttavat rakennus- ja kiinteistötietojen rekisteröinnin uudistamisen edellytyksenä olevat laadunparannustoimenpiteet. Maistraatit ottavat vastaan ja tallentavat muutto-ilmoituksia sovitun työnjaon mukaisesti huolehtien väestötietojärjestelmään rekisteröitävien henkilöiden osoitetietojen korkeasta laadusta. Muuttoilmoitusten käsittelyprosessin muutosten vaikutukset huomioidaan tehtävää hoidettaessa.

Alueelliset palvelutavoitteet	2012 tavoite
-------------------------------	--------------

Edunvalvontaan määrääminen	
— maistraatin päätöksellä ratkaistut, aika enintään kk	4
— hakemukset käräjäoikeudelle, aika enintään kk	4
Edunvalvonta-tilintarkastus	
— vuositilit tarkastettu tilin saapumisesta maistraattiin, keskimäärin	6 kk kuluessa
— päätöstitilit tarkastettu tilin saapumisesta maistraattiin, keskimäärin	2 kk kuluessa
Lupa-asiat	
— ratkaisut hakemuksen saapumisesta maistraattiin, aika keskimäärin kk	2
Julkinen notaari	
— palvelujen saanti, enintään pv.	2
Muuttoilmoituspalvelu	
— palvelupuhelimeen vastausaika normaalitilanteessa, enintään min.	1
Kaupparekisteri	
— asunto-osakeyhtiöiden kaupparekisteri-ilmoitusten käsittely, aika keskimäärin kk	0,5

Henkilöstövoimavarojen hallinnan ja kehittämisen tavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	827	790	765
Vakinaisia/määräaikaisia (%)	82	82	82
Työtyytyväisyysindeksi, asteikko 1—5	3,29	3,3	3,3
Sairauspoissaolot, pv/htv	11,6	10,0	10,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	46 794	45 728	48 505
Bruttotulot	14 079	13 500	14 000
Nettomenot	32 715	32 228	34 505
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	5 618		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 815		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	10 226	10 100	11 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	15 346	14 100	16 000
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-5 120	-4 000	-4 500
Kustannusvastaavuus, %	67	72	72
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot	499	750	510
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	444	750	480
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	55	-	30
Kustannusvastaavuus, %	112	100	106

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	513
Siirto momentilta 28.70.20 (Maistraattien perhelehtien digitointi)	2 500
Tuottavuustoimet (-25 htv)	-550
Toimintamenosäästö (HO)	-328
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-130
Tasomuutos	272
Yhteensä	2 277
2012 talousarvio	34 505 000
2011 III lisätalousarvio	-1 576 000
2011 talousarvio	32 228 000
2010 tilinpäätös	32 912 000

03. Alue- ja paikallishallinnon tukitoimet
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 224 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion keskushallinnon toimintojen alueellistamisen hallinnointiin
- 2) aluehallintouudistuksesta aiheutuviin tietojärjestelmien ja muiden tarvittavien muutosten suunnittelu- ja muutostöihin
- 3) valtion alueellisten ja paikallisten hallintorakenteiden kehittämiseen
- 4) Kainuun hallintokokeilun seurantaan ja sen perusteella tehtyjen ehdotusten edellyttämään valmisteluun
- 5) viranomaisten yhteisten asiakaspalvelumuotojen kehittämiseen ja yhteispalvelun hallinnointiin.

2012 talousarvio	224 000
2011 talousarvio	1 666 000
2010 tilinpäätös	3 767 000

50. Eläkkeet ja korvaukset

Selvitysosa: Ikääntymiskehitys aiheuttaa merkittävää kasvupainetta valtion eläkemenoihin seuraavien parin vuosikymmenen ajan. Tavoitteena on parantaa eläkkeiden rahoituksen kestävyyttä ja nostaa pitkällä aikavälillä keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää 2—3 vuodella. Valtiokonttorin Kaiku -toiminnalla, joka rahoitetaan virastoilta perittävällä hoitokuluosuudella, pyritään torjumaan työkyvyn alenemisen riskiä ja siten vaikutetaan valtion eläkemenojen kasvun hidastumiseen.

Valtiokonttori maksaa Kuntien eläkevakuutukselle ennakoon valtion eläkemenon kattamiseksi tarvittavan määrän mukaan lukien eläkkeiden ennakonpidätyksen määrän ja huomioiden eläkkeiden palautukset.

15. Eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 107 270 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) ja siihen liittyvän lainsäädännön mukaisten

1) eläkkeiden, perhe-eläkkeiden, kuntoutustukien ja muiden kuntoutusetuuksien (ml. mahdolliset arvonlisäverot) ja niiden lisien

2) eri lakien nojalla valtion toimintojen kunnallistamisen yhteydessä suoritettujen eläkejärjestelyjen korvausten

3) viivästyskorotusten

4) mahdollisten oikeudenkäyntikulujen

5) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien ennakkomenojen

6) viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien selvittelyerien maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2012 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2407). Lisäksi on määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 12,6 milj. euroa siirtana momentilta 28.50.17 korvausten maksamiseksi Kuntien eläkevakuutukselle eläkejärjestelyistä, jotka aiheutuvat valtion toimintojen kunnallistamisesta eri lakien perusteella.

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkevakuutukselle valtion eläkkeiden maksamista varten. Siirrettävä osuus on noin 3,8 mrd. euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Valtion palveluksen perusteella myönnetty eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	2 885 076 000
Kunnan, seurakunnan ja yksityisen palveluksen perusteella myönnetty eläkkeet, kuntoutustuet, perhe-eläkkeet sekä valtionapulaitosten vastaavat eläkkeet	1 132 257 000
Kansanedustajien eläkkeet ja perhe-eläkkeet	12 139 000
Liikelaitosten ja liiketoimintaa harjoittavien valtion virastojen ja laitosten eläkkeet, kuntoutustuet ja perhe-eläkkeet	74 598 000
Valtion eläketurvan piiriin kuuluville henkilöille myönnetty kuntoutusetuudet	3 200 000
Yhteensä	4 107 270 000
2012 talousarvio	4 107 270 000
2011 talousarvio	3 868 145 000
2010 tilinpäätös	3 684 540 011

16. Ylimääräiset eläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 355 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään 9 000 euroa eduskunnan kansliatoimikunnan myöntämien ylimääräisten eläkkeiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2012 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2407).

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkevakuutukselle valtion eläkkeiden maksamista varten. Siirrettävä summa vastaa suuruudeltaan momentille myönnettävää määrärahaa.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Aikaisemmin myönnetty ylimääräiset eläkkeet	2 236 000	
Uudet ylimääräiset eläkkeet	110 000	
Eduskunnan kansliatoimikunnan ylimääräiset eläkkeet (enintään)	9 000	
Yhteensä	2 355 000	
2012 talousarvio	2 355 000	
2011 talousarvio	2 765 000	
2010 tilinpäätös	19 056 740	

17. Muut eläkemenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 806 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) korvausten maksamiseen Eläkekassa Maalle siitä eläkemenojen lisäyksestä, mikä aiheutuu asutustehtävissä palvelun ajan huomio-ottamisessa eläkekassan myöntämässä eläkkeessä

2) korvausten maksamiseen Nokia Oyj:lle, Vapo Oy:lle, Vammas Oy:lle ja Lapua Oy:lle siitä valtion eläkelain tasoisen eläketurvan säilyttämisestä syntyvästä lisärasituksesta, joka näille yhtiöille aiheutuu 31.8.1976 Televan, 31.12.1983 Valtion polttoainekeskuksen, 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan ja Lapuan patruunatehtaan palveluksessa olleen henkilöstön siirrosta yhtiöiden palvelukseen

3) korvausten maksamiseen yrityskauppojen tai vastaavien yritysten omistuspohjan uudelleenjärjestelyjen yhteydessä tai konsernin sisällä yhtiöstä toiseen vanhana työntekijänä ennen 1.1.1994 siirretyn henkilön työnantajalle sekä Patria Vammas Oy:n tai Patria Lapua Oy:n palveluksesta yrityskauppojen, liikkeen luovutuksen tai vastaavien uudelleenjärjestelyjen yhteydessä vanhana työntekijänä siirretyn

henkilön työnantajalle, jolloin vanhana työntekijänä tarkoitetaan 31.12.1990 Vammaskosken tehtaan tai Lapuan patruunatehtaan palveluksesta Vammas Oy:n tai Patruunatehdas Lapua Oy:n palvelukseen ja myöhemmin Patria-konserniin siirtyneitä henkilöitä

4) eläkeoikeuden siirtämisestä Suomen työeläkejärjestelmän ja Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmän välillä suoritettuihin eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirtoihin valtion eläkejärjestelmästä asiaa koskevan lain (165/1999) mukaisesti.

Valtiokonttori saa sopia vakuutusmatemaattisin perustein lasketusta eläkevastuiden kerta-suorituksesta.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Korvaukset maksetaan pääasiassa vakuutusmatemaattisesti laskettuihin kertasuorituksina. Määrärahaa ei tulla käyttämään eläkekorvausten maksamiseen vuoden 1992 jälkeen perustettaville yhtiöille.

Määräraha on laskettu vuodelle 2012 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2407). Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 12,6 milj. euroa siirtona momentille 28.50.15. Kuntien eläkevakuutukselle suoritetusta kertakorvauksesta ehdotetaan luovuttavaksi, sillä vastaisuudessa korvaukset pystytään käsittelemään viimeisen eläkelaitoksen (Vilma) selvittelyn yhteydessä. Tämä vähentää määrärahan tarvetta 16,6 milj. euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Korvaus Nokia Oyj:lle	50 000	
Korvaus Vapo Oy:lle	500 000	
Korvaus Vammas Oy:lle	300 000	
Korvaus Lapua Oy:lle	300 000	
Muut korvaukset	20 000	
Eläkeoikeuksien pääoma-arvojen siirrot		
Euroopan yhteisöjen eläkejärjestelmiin	1 636 000	
Yhteensä	2 806 000	

2012 talousarvio	2 806 000
2011 talousarvio	30 944 000
2010 tilinpäätös	29 618 733

50. *Vahingonkorvaukset* (arviomääräraha)
Momentille myönnetään 39 130 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) tapaturmakorvauksiin
- 2) liikennevahinkokorvauksiin
- 3) ryhmähenkivakuutusta vastaavaan etuun
- 4) valtion virkamiesten toistuviin korvauksiin

5) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvauksiin

6) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaisiin korvauksiin

7) tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyviin asiantuntijalääkäripalkkioihin

8) valtioneuvoston erikseen päättäessä luonnonkatastrofien johdosta katastrofialueilla tehdyistä pelastus- ja evakuointitoimista, evakuointilennoista ja annetusta sairaanhoidosta sekä surmansa saaneiden kotimaahan kuljettamisesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

1) tapaturmakorvaukset: tapaturmavakuutuslaki (608/1948), ammattitautilaki (1343/1988), valtion virkamiesten tapaturmakorvauksesta annettu laki (449/1990), julkisesta työvoimapaivastusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 14 §, sotilastapaturmalaki (1211/1990), valtion eläkelain (280/1966) 18 b §, käräjäoikeuslaki (581/1993) sekä tapaturmakorvausjärjestelmään liittyvä muu lainsäädäntö

2) liikennevahinkokorvaukset: liikennevakuutuslaki (279/1959) ja liikennevakuutuslain perusteella korvattavasta kuntoutuksesta annettu laki (626/1991)

3) valtion virkamiesten toistuvat korvaukset: valtion virkamieslaki (750/1994) ja erorahasetus (1350/1994)

4) valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset: eräistä oikeudenkäynneistä valtion palveluksessa oleville aiheutuvien kustannusten korvaamisesta annettu laki (269/1974) ja valtion virantoimituksesta tai työtehtävästä aiheutuneiden eräiden

vahinkojen korvaamisesta annettu laki (794/1980)

5) rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annettu laki (8/1898).

Tapaturma- ja liikennevahinkojen korvauksiin liittyvien asiantuntijalääkäripalkkioiden menovaikutus on noin 22 000 euroa vuodessa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Tapaturmakorvaukset	34 000 000
Liikennevahinkokorvaukset	2 200 000
Ryhmähenkivakuutusta vastaavat taloudelliset tuet	1 700 000
Valtion virkamiesten toistuvat korvaukset	900 000
Valtion henkilöstölle aiheutuvien eräiden kustannusten ja vahinkojen korvaukset	70 000
Rautatien käytöstä johtuvan vahingon vastuusta annetun lain mukaiset korvaukset	170 000
Lapuan patruunatehtaan onnettomuuden tapaturmakorvaukset	90 000
Yhteensä	39 130 000

2012 talousarvio	39 130 000
2011 talousarvio	39 300 000
2010 tilinpäätös	39 907 620

63. *Muiden eläkelaitosten vastattavaksi kuuluvat eläkemenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 113 538 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain (1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen periaatteesta johtuvien, Valtiokonttorin toisten eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkeiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös Keva -nimisen kunnallisen eläkelaitoksen valtiolle maksamien kaupunkien oikeuslaitosten eläkemenojen korvauksiin, joiden kustannukset selvitetään Vilma-eläkeselvittelyn yhteydessä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha on laskettu vuodelle 2012 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2407).

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille 12.28.51.

Momentilta siirretään kate Kuntien eläkeva-
kuutukselle viimeisen eläkelaitoksen periaat-
teesta johtuvien eläkkeiden maksamista var-
ten. Siirrettävä summa vastaa suuruudeltaan
momentille myönnettävää määrärahaa.

2012 talousarvio	113 538 000
2011 talousarvio	102 365 000
2010 tilinpäätös	78 046 559

95. Ennakkotuloista maksettavat korkome-
not (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää valtion eläkelain
(1295/2006) nojalla viimeisen eläkelaitoksen
periaatteesta johtuvien, Valtiokonttorin toisten

eläkelaitosten puolesta myöntämien eläkkei-
den maksamisesta aiheutuvien korkomenojen
maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.
Selvitysosa: Valtiokonttori maksaa
korkoa Vilma-vastuunjakoon muiden eläkelai-
tosten maksamista valtion eläkelain mukaisista
eläkkeistä ja ennakkomaksuista. Korkokanta-
na käytetään TyEL:n 179 §:n 4 momentissa
tarkoitettujen perusteiden mukaista korkoa.

Vastaavat tulot on budjetoitu momentille
13.01.09.

2012 talousarvio	20 000 000
2011 talousarvio	12 800 000
2010 tilinpäätös	9 296 417

60. Valtionhallinnon yhteiset henkilöstömenot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja hen-
kilöstömenoja.

Kansallisten asiantuntijoiden lähettämällä Euroopan unionin palvelukseen edistetään suoma-
laisten rekrytoitumista ja pyritään saamaan suomalaisia hoitamaan Suomen kannalta tärkeitä teh-
täviä. EU-asioiden komitea käsittelee kaikki kansallisia asiantuntijoita koskevat ministeriöiden
esitykset. Kansallisten asiantuntijoiden lähettämisen pitää tukea Suomen EU-politiikan tavoittei-
den toteuttamista.

Työsuojelun edistämiseen varatulla määrärahalla toteutetaan yksityisen ja kuntasektorin työ-
suojelurahastoa vastaavaa toimintaa valtionhallinnossa. Määrärahan suuruus lasketaan vastaavin
perustein kuin tapaturmavakuutusvelvollisilta työnantajilta siirretään varoja työsuojelurahastolle.
Määrärahalla tuetaan ajankohtaista tutkimus-, kehittämis- ja tiedotustoimintaa. Valtion työterve-
ys- ja työturvallisuusneuvottelukunta tekee valtiovarainministeriölle esitykset määrärahan käy-
töstä.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon yhteisille henkilöstömenoilta seuraavan alus-
tavan vaikuttavuustavoitteen vuodelle 2012:

— työn terveellisuuden ja turvallisuuden edistäminen valtion työpaikoilla sekä valtion henki-
löstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tutkimusta ja ke-
hittämishankkeita.

01. Euroopan unionin kansallisten asiantun-
tijoiden palkkamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionin toimielimissä toimivien
suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden

palkkaus- ja sosiaaliturvakustannusten maksa-
miseen

2) eräissä tapauksissa tiettyjen päivärahojen
maksamiseen sellaisille kansallisille asiantun-
tijoille, joille Euroopan unioni ei maksa korva-
uksia.

Määrärahalla saa palkata yhteensä enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan määrän henkilöitä määräaikaisiin kansallisten asiantuntijoiden tehtäviin.

Selvitysosa: Euroopan unionissa palvelevien suomalaisten kansallisten asiantuntijoiden palkkauksen ja sosiaaliturvan maksaa kotimainen työnantaja, mutta Euroopan unioni maksaa pääsääntöisesti heille tiettyjä korvauksia. Kansallisten asiantuntijoiden palvelussuhteen ehdot unionin toimitelmissä perustuvat komission 1.6.2006 sekä neuvoston 16.6.2003 antamiin päätöksiin. Kansalliset asiantuntijat työskentelevät Euroopan unionin toimitelmissä määrääjän, vähintään kuusi kuukautta ja enintään neljä vuotta. Henkilö voi toimia kansallisena asiantuntijana pääsääntöisesti vain yhden kerran.

2012 talousarvio	1 000 000
2011 talousarvio	1 000 000
2010 tilinpäätös	1 000 000

02. Erikseen budjetoidut palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 50 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) välttämättömän lisähenkilökunnan palkkausten maksamiseen sellaisissa tapauksissa, joissa henkilöstön lisätarve ei ole ollut tiedossa varsinaista talousarvioesitystä laadittaessa

2) valtiovarainministeriön tekemistä virkasuhteen ehtoja koskevista päätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

2012 talousarvio	50 000
2011 talousarvio	50 000
2010 tilinpäätös	—

03. Valtion henkilöstöjärjestelyistä aiheutuvat palkkamenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 130 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lakkautuspalkkalain (182/1931) mukaisten lakkautuspalkkojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon lakkau-

tuspalkkaa saavien henkilöiden eläkkeelle siirtyminen. Lakkautuspalkalla olevista neljä henkilöä saavuttaa henkilökohtaisen eläkeiän vuonna 2012 ja yksi näistä henkilöistä täyttää 68 vuotta, jolloin lakkautuspalkanmaksu lopetetaan. Eläkkeelle siirtymisen ajankohdan voivat lakkautuspalkkaa saavat valita itse 68 ikävuoden täyttämiseen saakka.

2012 talousarvio	130 000
2011 talousarvio	150 000
2010 tilinpäätös	142 019

20. Työhyvinvoinnin edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 675 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työsuojelun edistämiseen valtionhallinnossa eli työsuojelututkimukseen
2) työsuojelukoulutukseen
3) työsuojelutietojen keräämiseen
4) työsuojelua koskevaan tiedottamiseen
5) valtiotyönantajan ja sen palveluksessa olevan henkilöstön välisten työelämän suhteiden edistämistä tarkoittavaan tutkimukseen, koulutukseen ja tiedotukseen.

Selvitysosa: Työsuojelun edistämiseen tarkoitettu määräraha perustuu lakiin työsuojelurahastosta (407/1979). Määräraha lasketaan siten, että se on 0,185 promillea valtion henkilöstölle maksetuista palkoista. Määrärahassa on otettu huomioon valtion henkilöstömäärän väheneminen ja toisaalta virka- ja työehtosopimusneuvotteluissa sovittujen palkan korotusten vaikutus palkkasummaan. Määrärahan tavoitteena on työn terveellisyyden ja turvallisuuden edistäminen valtion työpaikoilla sekä valtion henkilöstön työhyvinvoinnin tukeminen rahoittamalla aihepiiriin liittyvää tiedotusta, tutkimusta ja kehittämissankkeita.

2012 talousarvio	675 000
2011 III lisätalousarvio	220 000
2011 talousarvio	675 000
2010 tilinpäätös	800 000

60. Siirto Koulutusrahastolle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 280 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Koulutusrahastosta annetun lain (1306/2002) 13 §:n mukaiseen valtion maksuun Koulutusrahastolle.

Selvitysosa: Valtio suorittaa palveluksessaan olevan henkilöstönsä osalta Koulutus-

rahastolle sen tilinpäätöksessä vahvistetut valtion henkilöstölle myönnetystä ammattitukintostipendeistä aiheutuneet kustannukset.

2012 talousarvio	280 000
2011 talousarvio	320 000
2010 tilinpäätös	185 316

70. Valtionhallinnon kehittäminen

Selvitysosa: Valtion ICT-toimintaa uudistetaan valtioneuvoston 15.6.2006 valtion IT-strategiasta ja 26.11.2009 valtion tietoturvallisuudesta tekemien periaatepäätösten, valtionhallinnon tietoturvallisuusasetuksen 2010 sekä vuonna 2011 voimaantulleen julkisen hallinnon tietohallintolain, valmisteltavan ICT-strategian ja hallitusohjelman 2011—2015 mukaisesti. Säädöksiä, periaatepäätöksiä ja strategioita toteutetaan valtiovarainministeriön ja sen johtamien yhteistyöelinten konsernimaisella ohjauksella ja kuudella kehittämisalueella:

- asiakaslähtöiset sähköiset palvelut
- yhteentoimivuus (tietohallinnon arkkitehtuurit ja menetelmät sekä perustietovarantojen hyödyntämisen kehittäminen)
- yhteiset tietojärjestelmät
- yhtenäiset perustietotekniikkapalvelut
- tietoturvallisuus ja varautuminen
- ICT:n konserniohjauksen vahvistaminen.

Valtion ICT-toiminnan uudistamista rahoitetaan mm. seuraavilta kolmelta momentilta: Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen (28.70.01) ja Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (28.70.02) ja Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankeet (28.90.20).

ICT:llä tarkoitetaan tässä tieto- ja viestintätekniistä toimintaa laajassa merkityksessä kattaa mm. tietohallinnon, tietojärjestelmät, tietoverkot, tietovarannot, tietotekniikan ja sen hyödyntämisen, tietoturvallisuuden, laitetilat, tieto- ja viestintätekniset palvelut, menetelmät ja ratkaisut sekä tämän toiminnan ohjaamisen, johtamisen, rakenteet, hankehallinnan, säädökset ja varautumisen häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Valtion ICT:n ja tietoturvallisuuden kehittämiseen tarkoitetuilla määrärahoilla rahoitetaan kehittämisalueisiin sisältyvien hankkeiden ja ICT-palvelujen kehittämis- ja investointimenot, käyttöönotot ja käyttömenot siltä osin, kun niitä ei veloiteta käyttäjiltä. Määrärahoilla voidaan myös rahoittaa henkilöstö- ja toimitilamenoja.

Tuottavuutta parannetaan koko valtionhallintoa koskevien hankkeiden sekä hallinnonala- ja virastokohtaisten organisaatio-, prosessi-, palvelu- ja tietotekniikkauudistusten avulla. Keskeisiä hankkeita tuetaan tuottavuusmäärärahalla.

Valtiovarainministeriö asettaa valtionhallinnon kehittämiselle seuraavat alustavat **vaikutusvaustavoitteet** vuodelle 2012:

- yhtenäisempi ja yleiskäyttöinen sekä kustannustehokas, käyttäjäystävällinen ja tietoturvallinen valtion ICT-toiminta
- suunniteltu ja todennettavissa oleva työn tuottavuuden kasvu julkishallinnossa sekä suunnitelmallinen tuottavuussäästöjen käyttö

— tietohallintolain sekä tietoturvallisuusasetuksen ja tietoturvallisuuden periaatepäätöksen tehokas toimeenpano

— vuonna 2011 valmisteltavan julkishallinnon ICT-strategian toimeenpanon johtaminen ja ohjaus.

01. Valtion ICT:n ohjaus ja kehittäminen
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 893 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion yhteisten tietojärjestelmäuudistusten sekä yhteisten ICT-palvelujen ja -ratkaisujen toteuttamiseen

2) julkisen hallinnon yhteisten sähköisen asiointin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen

3) julkisen hallinnon tietohallintolain edellyttämään ohjaukseen ja kehittämiseen

4) julkisen hallinnon tietoturvallisuuden ja varautumisen ohjaamiseen ja kehittämiseen.

Valtuus

Vuonna 2012 ICT- palvelujen kehittämiseen ja hankintaan, julkisen hallinnon sähköisen asiointin ja hallinnon tukipalvelujen kehittämiseen ja toteuttamiseen, varautumisen ja tietoturvallisuuden kehittämiseen ja toteuttamiseen saa käyttää vuodelta 2011 käyttämättä jääneitä valtuuksia.

Selvitysosa: Valtioneuvoston 15.6.2006 tekemää periaatepäätöstä Valtion IT-toiminnan kehittämisestä toimeenpannaan

viidellä kehittämisalueella. Kehittämiseen sisältyvien hankkeiden kehittämis- ja investointimenot sekä osa henkilöstö- ja käyttömenoista rahoitetaan momentilta.

Valtiovarainministeriö johtaa ja kehittää valtion ICT-toimintaa. Hankkeissa syntyviä yhteisiä palveluja tuottaa Valtiokonttorin yhteydessä toimiva Valtion IT-palvelukeskus (VIP), jonka toimintamenot on budjetoitu momentille 28.20.06. Laki julkisen hallinnon tietohallinnosta vahvistaa valtiovarainministeriön roolia ja vastuuta koko julkishallinnon ICT:n ohjaajana.

Valtioneuvoston periaatepäätökset yhteiskunnan turvallisuusstrategiasta 2010 ja valtion tietoturvallisuudesta 2009 määrittelevät valtiovarainministeriön tehtäväksi julkisen hallinnon ICT:n sekä erityisesti tietoturvallisuuden ja ICT-varautumisen ohjauksen.

Uusi valmiuslaki määrittää valtiovarainministeriön valtionhallinnon tietohallinnon, sähköisten palvelujen, tietoliikenteen, tietojärjestelmien ja tietoturvallisuuden sitovaksi poikkeusolojen ohjaajaksi. Uusi valmiuslaki vaatii vielä eduskunnan lopullisen hyväksynnän.

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet

Asiakaslähtöisten sähköisten palvelujen kehittämisen tavoitteena on luoda julkisen hallinnon viranomaisille yhteisiä ja yhtenäisiä sähköisen asiointin ratkaisuja sähköisten palvelujen lisäämiseksi ja päällekkäisen kehittämistyön vähentämiseksi.

Toimenpiteet

Kansalaisen asiointitilin käyttöä viranomais-tiedotteiden ja -päätösten sähköisenä jakelukanavana laajennetaan voimakkaasti. Yrityksen asiointitilin toteutus aloitetaan. Suomi.fi:n kokonaiskonseptia kehitetään tavoitteena luoda palvelu, josta tunnistautunut kansalainen voi muodostaa itselleen parhaiten soveltuvan kotisivun. Kansalaisten verkkotunnistamis- ja maksamispalvelun käyttöä laajennetaan edelleen ja yhteistoimintaa tunnistus.fi-palvelun kanssa kehitetään edelleen. Sähköisten asiointipalvelujen yhteisen alustan avulla toteutetaan ensimmäiset sähköiset asiointipalvelut.

Yhteentoimivuuden kehittämisen tavoitteena on yhtenäistää tieto- ja viestintäteknologian hyödyntämistä osana valtionhallinnon toiminnan kehittämistä, muodostaa valtionhallinnon yhteinen kokonaisarkkitehtuuri sekä vähentää tietojen päällekkäistä keräämistä ja ylläpitoa. Tavoitteena on kehittää yhteentoimivuutta myös laajemmin koko julkisen hallinnon tasolla.

Yhteisten tietojärjestelmien kehittämisen tavoitteena on luoda koko valtionhallinnolle yhteisiä tietojärjestelmiä samanlaisiin toimintoihin päällekkäisen kehittämistyön vähentämiseksi ja yhteentoimivuuden lisäämiseksi.

Perustietotekniikan kehittämisen tavoitteena on luoda yhteisiä ja yhtenäisiä perustietotekniikkapalveluja valtion viranomaisille ja vapauttaa siten resursseja ydintoiminnan tietojärjestelmien kehittämiseen.

Parannetaan hallinnon toiminnan jatkuvuutta, riskien hallintaa ja laatua tietoturvaluutta ja varautumista kehittämällä sekä integroimalla tietoturvaluutta kiinteäksi osaksi hallinnon toimintaa, johtamista ja kehittämistä. Parannetaan VAHTI-tietoturvaohjeistoa ja sen käytettävyyttä. Viranomaiset ja niiden toiminnot täyttävät valtionhallinnon tietoturvaluusasetuksen vaatimukset ja sen täytäntöönpanon VAHTI-ohjeiden perustietoturvaluuden linjaukset. Näiden vaatimusten toteuttamiseksi toteutetaan viranomaisten yhteishankkeet. Vahvistetaan viranomaisten varautumista häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin.

Parannetaan julkisen hallinnon ICT:n yhteentoimivuutta ja vahvistetaan ICT-konserniohjausta tietohallintolain tavoitteiden mukaisesti.

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen integraatiotratkaisun käyttöä edelleen. Kehitetään yhteentoimivuuportaalin toiminnallisuutta ja sisältöä. Ylläpidetään ja kehitetään julkisen hallinnon ja valtionhallinnon kokonaisarkkitehtuureja. Käynnistetään arkkitehtuurinmukaisten yhteisten ratkaisujen toteutuksia. Tuetaan ja mitataan arkkitehtuurityön käynnistämistä, kokonaisarkkitehtuurimenetelmän käyttöönottoa ja arkkitehtuurin suunnittelua julkisen hallinnon organisaatioissa. Kehitetään yhteisiä ratkaisuja julkisen hallinnon yhteisten perustietovarantojen käyttöön ja hyödyntämiseen.

Valtionhallinnon yhteisen dokumenttien, asiakirjojen ja asianhallinnan kokonaisratkaisun sekä virkamiehen tunnistamisen luottamusverkoston tuotantokäyttö on alkanut ja palvelujen käyttöönotto koko valtionhallinnossa on aikataulutettu. Yhteisen www-julkaisualustan tuotantokäyttö on alkanut.

Laajennetaan valtionhallinnon yhteisen tietoliikenne- ratkaisun ja hallintapalvelupisteen käyttöönottoa virastoihin ja hankitaan tietoliikenteen lisäpalvelut etätyöhön. Jatketaan valtion yhteisen viestintä- ratkaisun käyttöönottoa ja aloitetaan valtion yhteisen työasemaratkaisun käyttöönotto. Käynnistetään käyttöpalvelujen esitutkimus.

Tehostetaan hallinnon tietoturvatyötä ja yhteistoimintaa valtioneuvoston valtionhallinnon tietoturvaluutta koskevan periaatepäätöksen mukaisesti valtion tietoturvaluuden kehittämisohjelman 2011—2015 hankkeilla ja toimenpiteillä.

Huolehditaan VAHTI-ohjeiston ajantasaisuudesta ja kattavuudesta sekä käynnistetään rakenteistamisen ja toimintamallien seuraavaan vaiheen kehittäminen.

Ohjataan tietoturvatilanteiden toteuttamista ja auditointia virastoissa ja laitoksissa. Tehostetaan valtionhallinnon ICT-toiminnan varautumista yhdenmukaisten linjausten ja yhteistyön avulla. Valtion 24/7 tietoturvatilanteiden suunnitellaan tätä varten perustettavassa määräaikaissa hanketoimistossa. Tietohallintolain toimeenpanoa ohjataan ja tehostetaan kokonaisarkkitehtuurin käyttöönoton, yhteisten ICT-palvelujen kehittämisen ja käyttöönoton sekä ICT-hankesalkun hallinnan että valtioneuvoston asetuksenannon valmistelun keinoin.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö

€

Ennen vuotta 2012 käytetyistä valtuuksista aiheutuvat menot	1 800 000
Vuoden 2012 valtuuksien käytöstä aiheutuvat menot	3 490 000
Muut ValtIT-hankkeet	6 603 000
Yhteensä	11 893 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	1 800	1 500	-	3 300
Vuoden 2012 sitoumukset	3 490	2 100	2 100	7 690
Menot yhteensä	5 290	3 600	2 100	10 990

Momentin nimike on muutettu.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

VIP:in palvelutuotannon tukeminen	3 000
Tasomuutos	1 550
Yhteensä	4 550

2012 talousarvio	11 893 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	7 343 000
2010 tilinpäätös	14 909 000

02. Valtion talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon tietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionhallintoa palvelevien talous-, henkilöstö- ja toimitilahallinnon prosessien ja tietojärjestelmien kehittämiseen, hankintaan ja toimeenpanoon.

Valtuus

1) Valtiokonttori saa käyttää valtion keskitetysti hankittavan talous- ja henkilöstöhallintojärjestelmän ja siihen liittyvän integraatoratkaisun ensimmäiseen vaiheeseen myönnettyä valtuutta vuonna 2012 siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2011. Valtuudesta saa aiheutua menoja yhteensä 41 579 000 euroa.

2) Valtiokonttori saa käyttää valtion keskitetysti hankittavan talous- ja henkilöstöjärjestelmän toisen vaiheen järjestelmälisenssien hankintaan ja palvelujen ostoon myönnettyä valtuutta vuonna 2012 siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2011. Valtuudesta saa aiheutua menoja yhteensä 30 821 000 euroa.

3) Talousarvion ja valtionalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestel-

män jatkokehittämiseen ja hankintaan saa käyttää vuoden 2011 talousarviossa myönnettyä 4 400 000 euron valtuutta vuonna 2012 siltä osin kuin se on jäänyt käyttämättä vuonna 2011.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää valtionhallinnon yhteisen talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku -tietojärjestelmä-hankinnan ensimmäisen ja toisen vaiheen toimeenpanoon ja järjestelmän käyttöönottojen ja alkuvaiheen käytön tukemiseen virastoissa ja laitoksissa sekä välttämättömien integraatioiden ja tietojen siirron aikaansaamiseen virastojen ja laitosten muihin tietojärjestelmiin. Virastojen ja laitosten aikataulun mukaisen käyttöönoton varmistamiseksi ja säästöjen aikaansaamiseksi on tarkoituksena rahoittaa keskitetysti virastojen ja laitosten keskeisten tietojärjestelmien integraatioita ja tietojen siirtoja talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku-järjestelmään.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös talousarvion ja valtionalouden kehyspäätösten valmistelua tukevan tietojärjestelmän kehittämisen ja hankinnan valtuudesta aiheutuviin menoihin sekä muun muassa valtion yhteisen rekrytointijärjestelmän uudistamiseen aiempaa kustannustehokkaammaksi.

Kohdan 1 valtuus ensimmäisen vaiheen hankintaan on myönnetty vuoden 2010 neljännessä lisätalousarviossa ja kohdan 2 valtuus vuoden 2011 talousarviossa. Molempia valtuuksia on muutettu vuoden 2011 kolmannessa lisätalousarviossa.

Valtuuden kohdasta 3 aiheutuvia vuosittaisia ylläpitomenoja maksetaan momentilta 28.01.01.

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö

€

Talous- ja henkilöstöhallinnon Kieku -tietojärjestelmän sekä valtioneuvoston budjetointi- ja kehysjärjestelmä, valtuusmenot yhteensä	9 000 000
Yhteisten talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien toimeenpano	17 910 000
Yhteensä	26 910 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	9 000	11 800	6 000	3 000	29 800

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kieku-järjestelmä ja integraatiot	3 100
Talous-, henkilöstö- ja toimitilalahallinnon muiden järjestelmien kehittäminen	2 810
Yhteensä	5 910
2012 talousarvio	26 910 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	21 000 000
2010 tilinpäätös	13 700 000

teistoimintasopimuksen. Ministeriöissä, virastoissa ja laitoksissa käytössä olevien tietojärjestelmien uudistamisella ja toimintojen automatisoinnilla voidaan saavuttaa tuottavuuden lisääntymistä, edistää sähköiseen asiointiin siirtymistä ja korvata vanhentuneita järjestelmiä. Määrärahaa voidaan myös käyttää tuottavuutta lisäävien keskeisten tietojärjestelmä-hankkeiden kehittämistyöhön ja valtionhallinnon yhteiseen käyttöön tulevien tietojärjestelmien kehittämishankkeisiin.

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Tietojärjestelmähankkeet	66 600 000
Muut tuottavuushankkeet	5 000 000
Yhteensä	71 600 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 28.30.03 (VTJ:n rakennus- ja kiinteistötietojen käsittelyn uudistaminen)	-2 700
Siirto momentille 28.40.02 (Maistraattien perhelehtien digitointi)	-2 500
Siirto momentille 30.01.03 (Sähköinen pinta-alatukien haku)	-200
Siirto momentille 30.70.01 (UKIR/KIRVA - sähköinen kiinteistöjen vaihdanta ja kirjaus)	-3 000
Siirrot hallinnonaloille v. 2011 TA yhteensä	25 500
Tasomuutos	41 300
Yhteensä	58 400

20. Tuottavuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 71 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisen hallinnon tuottavuuden edistämiseen tähtäävien tietohallintohankkeiden, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) hallinnonalojen keskeisten tietojärjestelmähankkeiden kehittämiseen ja toimeenpanoon.

Määrärahaa saa käyttää enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää sellaisten hallinnon tuottavuutta lisäävien hankkeiden rahoittamiseen, joista valtiovarainministeriö on tehnyt asianomaisen ministeriön kanssa tuottavuuden lisäämistä ja tuottavuushyötyjen toteuttamista koskevan yh-

2012 talousarvio	71 600 000
2011 talousarvio	13 200 000
2010 tilinpäätös	7 254 000

80. Siirrot Ahvenanmaan maakunnalle

Selvitysosa: Yleisiä veroja ja maksuja koskeva lainsäädäntövalta sekä oikeus kantaa veroja kuuluvat Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan valtakunnalle. Tämän vuoksi Ahvenanmaan maakunnalle suoritetaan itsehallinnosta aiheutuvien menojen kattamiseksi vuosittain valtion varoista määrä, joka vahvistetaan itsehallintolain tarkoittamassa tasoituksessa. Ahvenanmaan valtuuskunta toimittaa tasoituksen vuosittain jälkikäteen kultakin kalenterivuodelta. Tasoitusmäärä lasketaan siten, että valtion tilinpäätöksen mukaiset asianomaisen vuoden tulot lukuun ottamatta uusia valtion lainoja, kerrotaan itsehallintolain mukaisella tasoituserusteella, joka on 0,45 %.

Tasoitusmäärästä maksetaan vuosittain ennakkoa, joka on otettava valtion talousarvioesitykseen. Ahvenanmaan valtuuskunta vahvistaa ennakon suuruuden. Myös vuotuisen ennakon arvioitu määrä lasketaan edellä tarkoitettulla tavalla.

Ahvenanmaan maakunnalle voidaan itsehallintolain mukaan myöntää myös ylimääräistä määrärahaa, verohyvitystä ja erityistä avustusta itsehallintolaissa tarkemmin säädetyin perustein. Myös näistä määrärahoista päättää Ahvenanmaan valtuuskunta. Itsehallintolain mukaan tasavallan presidentti vahvistaa tasoitusta koskevan valtuuskunnan päätöksen sekä edellä tarkoitettuja muita määrärahoja koskevat valtuuskunnan päätökset. Ahvenanmaan valtuuskunnan päätökset on vahvistettava niitä muuttamatta tai jätettävä vahvistamatta.

Luvun nimike on muutettu.

30. Ahvenanmaan tasoitusmaksu (arviomääräraha)	2012 talousarvio	203 684 000
	2011 III lisätalousarvio	84 000
Momentille myönnetään 203 684 000 euroa.	2011 II lisätalousarvio	3 809 000
Määrärahaa saa Ahvenanmaan valtuuskunnan päätöksen mukaisesti käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaista tasoitusta ja tasoitusmäärää koskevien ennakkomaksujen suorittamiseen. Kun tasoitus lain mukaan suoritetaan jälkikäteen, saattavat tällöin vielä vahvistamattomien tasoitusten määrät nousta ennakkomaksuja suuremmiksi. Tämän johdosta määrärahaa saa käyttää ennen lopullisen tasoituksen vahvistamista myös lisäennakon myöntämiseen varainhoitovuotta edeltäneiden vuosien menoihin.	2011 I lisätalousarvio	-1 019 000
	2011 talousarvio	191 053 000
	2010 tilinpäätös	175 028 505

31. Verohyvitys Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 25 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaisen verohyvityksen maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 49 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle on maksettava ylimenevä osa, jos maakunnassa verovuodelta maksuunpantu tulo- ja varallisuusvero ylittää 0,5 % vastaavasta verosta koko maassa (verohyvitys).

2012 talousarvio	25 000 000
2011 III lisätalousarvio	4 770 000
2011 talousarvio	15 000 000
2010 tilinpäätös	3 157 778

32. Ylimääräinen määräraha Ahvenanmaan maakunnalle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ahvenanmaan itsehallintolain 48 §:n mukaisen ylimääräisen määrärahan maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Ahvenanmaan itsehallintolain 48 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalle voidaan myöntää ylimääräinen määräraha maakuntapäivien esityksestä poikkeuksellisen suuriin sellaisiin kertamenoihin, joita ei kohtuudella voida rahoittaa maakunnan talousarviosta. Ylimääräinen määräraha voidaan myöntää vain maakunnan toimivaltaan kuuluvien tehtävien suorittamiseen. Ahvenanmaan

maakuntapäivät on esittänyt, että Ahvenanmaan valtuuskunta myöntäisi ylimääräisen määrärahan maakunnalle sähkökaapeliyhteyden rakentamiseksi maakunnan ja Manner-Suomen välille. Ahvenanmaan valtuuskunta on 18.7.2011 tehnyt päätöksen, jonka mukaan ylimääräinen määräraha on 50,0 milj. euroa ja kuitenkin enintään 40 prosenttia hyväksyttävistä investointikustannuksista.

2012 talousarvio	50 000 000
------------------	------------

40. Arpajaisveron tuoton palauttaminen Ahvenanmaan maakunnalle (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 9 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaisveron tuoton palauttamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

2012 talousarvio	9 000 000
2011 talousarvio	9 000 000
2010 tilinpäätös	6 709 871

90. Kuntien tukeminen

Selvitysosa: Vuoden 2010 alusta toteutetussa valtiosuusuudistuksessa edellisen valtiosuuslainsäädännön mukaiset sektorikohtaiset valtiosuudet (VM, OKM ja STM) keskitettiin valtionvarainministeriöön hallitusohjelman edellyttämässä laajuudessa. Yhdistetyissä valtiosuuksissa on otettu huomioitu yleinen valtiosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon valtiosuudet kokonaisuudessaan sekä esi- ja perusopetus, yleiset kirjastot (pl. maakunta- ja keskuskirjastokorotukset), yleinen kulttuuritoimi sekä taiteen perusopetuksen asukaskohtainen osa.

Kunnan peruspalvelujen valtiosuudella ja verotuloihin perustuvalla valtiosuuden tasauksella pyritään turvaamaan kuntien mahdollisuudet pitää yllä riittävät peruspalvelut eri osissa maata ja tasapainottamaan kuntien lakisääteisiä tehtäviä ja niiden kokonaisrahoitusta alueittain ja kuntaryhmittäin.

Kuntien harkinnanvaraisella valtiosuuden korotuksella pyritään huolehtimaan siitä, että vaikeimmassakin taloudellisessa asemassa olevat kunnat pystyvät suoriutumaan peruspalveluiden tuottamisesta ja näiden kuntien talouden tasapainoa voidaan parantaa.

Kuntien yhdistymisavustuksilla edistetään vapaaehtoiselta pohjalta kuntien yhdistymisiä sekä muita sellaisia kunta- ja seuturakenteen muutoksia, jotka edesauttavat laadukkaiden ja tasavertaisen kunnallisten peruspalveluiden tuottamista taloudellisemmin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus

Keskeiset uudistukset

Eduskunta hyväksyi esityksen laiksi perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksella perhehoitajan palkkiota korotetaan, ennakkovalmennus säädetään pakolliseksi sekä perhehoitajalle turvataan riittävä tuki hoidon aikana. Edellä mainitun lisäksi

eduskunta hyväksyi esityksen laiksi lastensuojelulain 50 §:n muuttamisesta. Perhehoitolainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena sijaishuollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Lainmuutokset tulivat voimaan 1.8.2011, kuitenkin edellä mainittuja uudistuksia koskevia säädöksiä sovelletaan 1.1.2012 lukien.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itseenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Vaikuttavuustavoitteita kuvataan tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokkaan kuuluvassa luvussa 33.60 (kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto).

Sosiaali- ja terveystalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Perustalveluita vahvistetaan ja uudistetaan, ikäihmisille turvataan ihmisarvoinen vanhuus sekä panostetaan mielenterveys- ja päihdepalveluihin.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	6 082,40	6 249,79	6 359,31	6 915,09
7—64-vuotiaat euroa/asukas	280,36	291,92	294,55	319,55
65—74-vuotiaat euroa/asukas	824,65	847,49	861,73	937,55
75—84-vuotiaat euroa/asukas	4 984,03	5 113,61	5 195,43	5 652,50
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	13 865,60	14 041,43	14 266,09	15 521,15
Työttömien lukumäärän mukaan euroa/työtön	545,75	559,94	568,90	618,95
Työttömyysasteen mukaan euroa/asukas	49,78	51,07	51,89	56,46
Vaikeasti vammaisten lukumäärän mukaan euroa/asukas	14,84	15,23	15,47	16,83
Lasten huostaanottojen määrän mukaan euroa/asukas	41,93	43,02	43,71	47,56
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset				
0—6-vuotiaat euroa/asukas	749,19	791,40	826,09	899,20
7—64-vuotiaat euroa/asukas	854,85	879,92	895,60	976,82
65—74-vuotiaat euroa/asukas	2 018,90	2 071,39	2 108,30	2 294,20
75—84-vuotiaat euroa/asukas	3 894,19	3 995,44	4 063,66	4 421,64
85-vuotiaat ja vanhemmat euroa/asukas	6 759,33	6 935,07	7 050,60	7 670,93
Sairastavuuden mukaan euroa/asukas	369,15	378,75	384,81	418,67

Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Kunnille myönnettävän rahoituksen keskeisiä tavoitteita ovat sivistyksellisten perus-oikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan sekä osana kansalaisten

sivistyksellisiä oikeuksia turvata jokaiselle mahdollisuus kehittää itseään koko maan kattavilla kirjasto- ja tietopalveluilla sekä varmistaa väestön tasavertainen tiedon ja kulttuurin saatavuus.

Kuntien järjestämän esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennallisten kustannusten laskennassa käytettäviä tietoja

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Esi- ja perusopetuksen perushinta, euroa/asukas¹⁾	-	6 604,64	6 710,31	7 300,44
Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen palvelujen perushinnat				
Yleiset kirjastot	53,24	54,63	55,50	60,38
Kuntien yleinen kulttuuritoimi, euroa/asukas	3,5	3,5	3,5	3,5
Taiteen perusopetus, euroa/asukas (262 kuntaa vuonna 2012)	1,4	1,4	1,4	1,4

¹⁾ Järjestelmämuutoksen vuoksi vuodelta 2009 ei ole saatavissa vertailukelpoisia tietoja.

20. Valtion ja kuntien yhteiset tietojärjestelmähankeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 18 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion ja kuntien yhteisten sähköisten asiointipalvelujen ja tietojärjestelmäratkaisujen suunnitteluun ja hankintaan

2) kuntien informaatioteknologiaan kohdennettuihin, kuntien tietovarantojen hyväksikäytön edellytyksiä parantaviin kehittämishankkeisiin sekä tietoteknisten palveluiden järjestämiseen ja jo toteutettujen ratkaisuiden käyttöönoton tukemiseen

3) harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin sekä EU:n hyväksymien ja rahoittamien hankkeiden maksamiseen

4) muuhun yhteiseen julkisen tietohallinnon kehittämiseen

5) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen vuodessa SADe-ohjelman palvelukokonaisuuksien ja tukipalvelujen suunnittelua ja toteutusta varten enintään ohjelmakauden päättymiseen saakka. Näistä kahdeksaa henkilötyövuotta vastaava määrä voidaan toteuttaa tuottavuusohjelman henkilötyövuositavoitteiden ulkopuolelta.

Valtuus

Valtiovarainministeriö saa tehdä vuonna 2012 valtion SADe-ohjelmaan sisältyvissä Oppijan palvelukokonaisuuden peruskoulutukseen ja II asteen koulutukseen liittyvissä hankkeissa sekä Osallistumisympäristön,

Työnantajan, Yrityksen perustajan sekä Rakennetun ympäristön ja asumisen palvelukokonaisuuksissa sopimuksia tai muita sitoumuksia (tietojärjestelmähankeista ja -toimittajista) siten, että niistä ja aiemmin tehdyistä vastaavista sitoumuksista aiheutuu menoja vuonna 2012 ja myöhemmin vuosina yhteensä enintään 16 500 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahalla toteutetaan Sähköisen asioinnin ja demokratian vauhdittamisohjelman (SADe-ohjelma) linjausten mukaisesti valtion ja kuntien yhteisiä hankkeita tavoitteena tuottavuuden parantaminen julkisessa hallinnossa.

SADe-ohjelman tavoitteena on edistää sähköistä asiointia siten, että kansalaisten ja yritysten sähköinen asiointi on mahdollista vuoteen 2013 mennessä kattaen kaikki keskeiset palvelut. Lähtökohtana talousarvioesityksessä on, että SADe-ohjelmakautta pidennetään vuoden 2015 loppuun. Kansalaisten ja yritysten palveluille luodaan yhtenäisesti asiakasrajapinnat eri tahojen tuottamiin julkisiin palveluihin. Tavoitteena on myös valtion konserniohjauksen ja koko julkisen hallinnon (valtio, kunnat, Kela ja muu välillinen julkinen hallinto) tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kehittäminen.

Määrärahasta palkattavat henkilöt toimivat projektipäälliköinä ja muuna projektihenkilöstönä projektin keston ajan.

Määrärahalla tuetaan ja nopeutetaan kuntien tietohallintokehitystä tavoitteena parantaa tuottavuutta sekä edistetään kuntien ja julkishallinnon yhteisiä informaatioteknologian kehittämishankkeita ja sähköisten toimintatapojen käyttöönottoa (KuntaIT-toiminta). KuntaIT-toiminnalle asetettujen hyötyjen realisoimiseksi ja investointien takaisinmaksuajan lyhentämiseksi toiminnassa toteutettujen tuotosten levittämistä ja kansallista käyttöönottoa tuetaan tukemalla kuntien käyttöönotto-projekteja asiantuntijapanoksia. Uusien hankkeiden tavoitteista ja kohteista päätetään yhdessä kuntasektorin kanssa.

Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös Julkisen hallinnon suositusten (JHS) laadintaan, tie-

tohallintolain toimeenpanon edellyttämien muutosten suunnitteluun ja toteuttamiseen JHS-järjestelmään sekä muuhun yhteiseen julkisen hallinnon tietohallinnon kehittämistointintaan

Hankkeiden erittely ja määrärahan arvioitu käyttö	€
SADe-ohjelman hankkeet	13 000 000
Kuntien informaatioteknologian kehittämishankkeet	270 000
Muu julkisen hallinnon tietohallinto-yhteistyö	4 730 000
Yhteensä	18 000 000

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	2 000	-	-	2 000
Vuoden 2012 sitoumukset	6 300	5 200	3 000	14 500
Menot yhteensä	8 300	5 200	3 000	16 500

2012 talousarvio	18 000 000
2011 III lisätalousarvio	3 560 000
2011 talousarvio	20 000 000
2010 tilinpäätös	11 850 000

on 1,40 euroa ja yleisen kulttuuritoimen perushinta 3,50 euroa asukasta kohden.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa **261 900**

Sosiaali- ja terveydenhuollon, esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen rahoitus	7 349 467
<i>Laskennalliset kustannukset</i>	<i>23 391 059</i>
— sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	19 048 825
— esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset	4 342 235
<i>Kuntien rahoitusosuus</i>	<i>-16 041 593</i>

30. Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 8 433 242 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen

2) verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen maksamiseen

3) enintään 20 000 000 euroa harkinnanvaraisen korotuksen maksamiseen valtionosuuteen.

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytettävä taiteen perusopetuksen perushinta

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat	33 570
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	-24 434
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	20 000
Kotikuntaa vailla olevien 6—15 -v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa)	1 388
Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnäkövero	4 358
Valtionosuuteen tehtävät lisäykset ja vähennykset	786 496
Järjestelmämuutoksen tasaus	497
Yhteensä	8 433 242

Kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti on 31,42. Valtionosuuksiin on tehty 3,7 prosentin kustannustason tarkistus lukuun ottamatta kuntien yleistä kulttuuritoimea ja asukaskohtaista taiteen perusopetusta. Valtionosuuksien määräytymisen perusteena oleva vuodenvaihteen 2010/2011 asukasluku on 5 347 269.

Määrärahan mitoittamiseen liittyvät hallituksen esitykset

Eduskunta hyväksyi esityksen laiksi perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Lainmuutoksella perhehoitajan palkkiota korotetaan, ennakkovalmennus säädetään pakolliseksi sekä perhehoitajalle turvataan riittävä tuki hoidon aikana. Perhehoitajalain muutokset tulevat näiltä osin voimaan 1.1.2012. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 8 350 000 euroa.

Eduskunta hyväksyi esityksen laiksi lastensuojelulain 50 §:n muuttamisesta. Perhehoitolainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena sijais-

huollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Lainmuutos on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2012. Arvioiden mukaan lapsen perhehoitoon sijoittaminen laitoshoidon sijasta vähentää kuntien menoja 24 950 000 eurolla, josta valtionosuus on 31,42 %. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 7 839 000 euroa.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta muun muassa siten, että kuntien peruspalvelujen valtionosuusprosentti muuttuu 34,11 prosentista 31,42 prosenttiin vuonna 2012. Muutoksessa on lisäyksenä otettu huomioon 0,01 prosenttiyksikköä liittyen sosiaali- ja terveydenhuollon uusien ja laajenevien tehtävien toteuttamiseen siten, että valtionosuus on 50 prosenttia. Muutoksessa on vähennyksenä otettu huomioon 2,70 prosenttiyksikköä liittyen valtionosuuksien tilapäiseen 631 000 000 euron alentamiseen. Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 628 661 000 euroa lain muutoksen johdosta.

Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen, laskentaperusteet

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden yleinen osa, laskentaperusteet (1 000 euroa)

Perusosa	
— keskimääräinen euromäärä (32,08 €/as)	
* vv. 2010/2011 asukasluku	171 540
Korotusosat	
— saaristokorotus	10 375
— syrjäisyyskorotus	35 449
— taajamarakennekorotus	34 892
— kielikorotus	5 370
— asukasluvun muutokseen perustuva korotus	4 274
Valtionosuus yhteensä	261 900

**Sosiaali- ja terveydenhuolto, laskentaperusteet
(1 000 euroa)**

Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (6 915,09 euroa/as)	2 882 113
— 7—64-vuotiaat (319,55 euroa/as)	1 276 382
— 65—74-vuotiaat (937,55 euroa/as)	471 321
— 75—84-vuotiaat (5 652,50 euroa/as)	1 807 410
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (15 521,15 euroa/as)	1 760 502
Työttömien lukumäärän mukaan (618,95 euroa/as)	164 263
Työttömyysasteen mukaan (56,46 euroa/as)	304 842
Vammaisten lukumäärän mukaan (16,83 euroa/as)	89 995
Lastensuojelun tarpeen mukaan (47,56 euroa/as)	255 943
Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	9 012 771
Perushinta	
— 0—6-vuotiaat (899,20 euroa/as)	375 023
— 7—64-vuotiaat (976,82 euroa/as)	3 901 722
— 65—74-vuotiaat (2 294,20 euroa/as)	1 153 331
— 75—84-vuotiaat (4 421,64 euroa/as)	1 413 837
— 85-vuotiaat ja vanhemmat (7 670,93 euroa/as)	870 083
Sairastavuuden mukaan (418,67 euroa/as)	2 241 651
Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	9 955 647
Syrjäisyyskerroin	79 993
Saaristokerroin	414
Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteensä	19 048 825

**Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen
ja kulttuuritoimenrahoitus, laskentaperusteet
(1 000 euroa)**

Perushinta (7 300,44 euroa/6—15 v.)	3 278 065	
Korotukset		
— Asukastiheys	195 710	
— 13—15-vuotiaat	402 314	
— Kaksikielisyys	49 828	
— Saaristoisuus	1 831	
— Ruotsinkieliset 6—15-vuotiaat	26 824	
— Vieraskieliset 6—15-vuotiaat	36 643	
Esi- ja perusopetuksen laskennalliset kustannukset yhteensä	3 991 215	
Kirjastot (60,38 euroa/as)	325 324	
Kuntien yleinen kulttuuritoimi (3,50 euroa/as)	18 715	
Taiteen perusopetus (1,40 euroa/as, 299 kuntaa)	6 981	
Yleisten kirjastojen, taiteen perusopetuksen ja yleisen kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä	351 020	
Esi- ja perusopetuksen sekä yleisten kirjastojen ja kulttuuritoimen laskennalliset kustannukset yhteensä	4 342 235	
Kuntien rahoitusosuus		
Asukasluku	5 347 269	
Rahoitusosuus, euroa/as	2 999,96	
Rahoitusosuus, 1 000 euroa	16 041 593	
Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaisten kotiseutualueen kunnan lisäosat (1 000 euroa)		
Erityisen harvan asutuksen kunnat	25 402	
Saaristokunnat	4 806	
Saamelaisten kotiseutualueen kunnat	3 361	
Yhteensä	33 570	
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus (1 000 euroa)		
Lisäykset	Vähennykset	Netto
773 344	-797 778	-24 434

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset (1 000 euroa)

Valtionosuuden vähennykset	
— valtion ja kuntien yhteisten tietojärjestelmähankkeiden rahoitus (-1,69 euroa/as)	-9 037
— harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen lisäys	-5 080
— valtionosuusuudistus, lisävaltionosuus 28 kunnalle	-33 581
Vähennykset yhteensä	-47 698

Valtionosuuden lisäykset	
— työmarkkinatukeen liittyvä korjauserä	29 549
— v. 2010 verotulomenetysten kompensatio	375 000
— v. 2011 verotulomenetysten kompensatio	129 000
— v. 2012 verotulomenetysten kompensatio	263 000
— elatustuen takaisinperinnän palautukset	13 208
— tasauksen neutraalisuus	24 437
Lisäykset yhteensä	834 194

Muu rahoitus (1 000 euroa)

Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset	1 388
Yksityisen opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnalisävero	4 358

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)**Hintatason ja laskentaperusteiden muutos**

Indeksikorotus	281 942
Asukasluvun muutos ja määräytymistekijöiden muutos	67 148
Yhteensä	349 090

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Lastensuojelulain, perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttaminen:

— palkkion korottaminen, ennakkovalmennus ja hoidon aikainen tuki, säädökset voimaan 1.1.2012 ja lisäkustannukset yht. 16,7 milj. €, josta valtionosuus (50 %)	8 350
--	-------

— perhehoitoon sijoittaminen laitoshoidon sijasta, säästö kuntien menoissa arvioilta 24,95 milj. euroa, josta valtionosuus (31,42 %)

Yhteensä -7 839

Yhteensä 511

Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaiden kotiseutualueen kunnan lisäosat

2 902

Muut valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset

Valtionosuusprosentin tilapäinen muutos, vaikutus vuonna 2012	-631 000
Kustannustenjaon tarkistus	373 551
Vuoden 2012 verotulomenetysten kompensatio	263 000
Yhdistymisavustuksen kattosäännön (200 milj. euroa) mukaisen vähennyksen palautus	45 092
Tietojärjestelmähankkeiden rahoituksen tarkistaminen	1 000
Julkisen IT-palvelukeskuksen rahoittamiseen varatun määrärahan palautus	1 250
Vuoden 2012 verotulotasauksen neutraalisuus	-13 066
Elatustuen takaisinperinnän palautukset	-23 540
Erityisen harvan asutuksen, saaristokunnan sekä saamelaiden kotiseutualueen kunnan lisäosat, lisätyn valtionosuuden rahoitus	-2 902
Yhteensä	13 385

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien taseus

13 066

Muut muutokset

Yksityisten opetuksen järjestäjien ja yliopistojen arvonnalisävero	-
Kotikuntaa vailla olevien 6—15 v. kotikuntakorvaukset (valtio korvaa)	-
Sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymistekijöiden muutos vuonna 2011	18 534
Muut muutokset vuodelle 2011	-1 288
Muut muutokset	-2 438
Yhteensä	14 808

Yhteensä 393 762

2012 talousarvio	8 433 242 000
2011 III lisätalousarvio	34 512 000
2011 talousarvio	8 039 480 000
2010 tilinpäätös	7 799 336 219

31. Kuntien yhdistymisen taloudellinen tuki ja kuntien yhteistoiminta-avustukset (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 44 194 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuntajakolain (1698/2009) 41 §:n mukaisiin laskennallisiin yhdistymisavustuksiin

2) lain 44 §:n mukaisten valtionosuuksien vähenemisen korvaamiseen

3) ennen vuotta 2008 voimassa olleen kuntajakolain 40 §:n (167/2005) mukaiseen investointi- ja kehittämishankkeiden tukeen

4) enintään 560 000 euroa kuntajakolain 16 §:n mukaisten erityisten selvitysten toimitamisesta aiheutuneiden kustannusten maksamiseen sekä avustuksiin kunnille niistä kustannuksista, joita niille aiheutuu yhdistymiseen liittyvistä esiselvityksistä

5) enintään 200 000 euroa selvitysmenettelystä yhteistyön edistämiseksi eräillä kaupunkiseuduilla annetun lain (1408/2010) mukaisen selvitysten kustannuksiin

6) enintään 1 000 000 euroa kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) 67 §:n mukaisten yhteistoiminta-avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Säännökset yhdistymisavustusten muodosta ja tasosta on uudistettu vuoden 2008 alusta ja sen jälkeen toteutettavissa kuntajaon muutoksissa. Samalla on luovuttu kuntajaon muutosten yhteydessä erikseen maksettavasta investointi- ja kehittämishankkeiden tuesta.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Yhdistymisavustus	
— vuoden 2012 kuntien yhdistymiset,	
0 liitosta	-
— vuoden 2011 kuntien yhdistymiset,	
6 liitosta	6 048
— vuoden 2010 kuntien yhdistymiset,	
4 liitosta	4 621
Yhteensä, 10 liitosta	10 669
Valtionosuusmenetyksen kompensatio	
— vuoden 2012 yhdistymiset	-
— vuoden 2011 yhdistymiset	4 000
— vuoden 2010 yhdistymiset	2 163
— vuoden 2009 yhdistymiset	22 805
— vuoden 2008 yhdistymiset	933
Yhteensä	29 901
Investointi- ja kehittämishankkeiden tuki	
— vuoden 2007 yhdistymiset	1 864
Kuntajakolain mukaiset selvityskustannukset ja yhdistymisiin liittyviin esiselvityksiin myönnettävä avustus (enintään)	560
Kaupunkiseutuselvitysten kustannukset	200
Yhteistoiminta-avustukset (enintään)	1 000
Kaikki yhteensä	44 194

	2010 toteutuma	2011 toteutuma	2012 arvio	2013 arvio
Kuntien yhdistymisiä	4	4	0	4
Kuntien määrän vähennys	-6	-6	0	-7
Määräraha, milj. €	114,9	117,1	41,2	52,1
— josta ko. vuoden yhdistymisten osuus, milj. €	8,3	10,9	0,0	14,5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2012 talousarvio	44 194 000
		2011 talousarvio	114 460 000
		2010 tilinpäätös	113 526 069
Yhdistymisavustus	-71 974		
Valtionosuusmenetysten kompensatio	2 344		
Kuntajakolain 16 §:n mukaiset selvitykset ja esiselvitykset	-200		
Kaupunkiseutuselvitysten kustannukset	200		
Investointi- ja kehittämishankkeiden tuki	-636		
Yhteensä	-70 266		

91. Työllisyyden ja elinkeinoelämän tukeminen

Selvitysosa: Työllisyyttä ja elinkeinoelämää tuetaan energiaverotuella.

Yleisillä energiaverotuilla edistetään ammattimaisen toiminnan ja energiantensiivisen teollisuuden kilpailukykyä sekä uusiutuvien energialähteiden kilpailukykyä ja käyttöä. Maa- ja puutarhatalouden energiaverotuella tuetaan maatalouden tulonmuodostusta.

41. Energiaverotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 255 800 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää valmisteverojärjestelmän kautta maksettavaan

- 1) maatalouden tukeen
- 2) alusliikenteen tukeen
- 3) sähkön tuotannon tukiiin
- 4) energiantensiivisten yritysten veronpalautukseen
- 5) verottomasta käytöstä johtuviin palautuksiin.

Selvitysosa: Määräraha perustuu seuraaviin säädöksiin:

- 1) maatalouden tuki: laki maataloudessa käytettyjen eräiden energiatuotteiden valmisteveron palautuksesta (1403/2010)
- 2) alusliikenteen tuki: laki nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta (1472/1994 9 § 4 kohta)
- 3) sähkön tuotannon tuet: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 8 §)
- 4) energiantensiivisten yritysten veronpalautus: laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1168/2002 8 a §)
- 5) verottomasta käytöstä johtuvat palautukset: laki nestemäisten polttoaineiden valmiste-

verosta (1472/1994 9 § 2, 3, 5, 6 kohdat), laki sähkön ja eräiden polttoaineiden valmisteverosta (1260/1996 12 § 1 mom. ja 21 § 1 mom.).

Sähkön tuotannon tukien maksaminen siirtyi pois Tullilta 1.1.2011 alkaen mutta jälkitarkastuksista aiheutuvia korjauksia voidaan joutua maksamaan vuoteen 2013 saakka.

Maataloudelle maksettavaa tukea muutetaan ympäristöohjaavammaksi siten, ettei sille palauteta enää hiilidioksidiveron osuutta. Budjettitalouteen muutos vaikuttaa 2013.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
1. Maatalouden tuki	60 000 000
2. Alusliikenteen tuki	5 700 000
3. Sähkön tuotannon tuet	100 000
4. Energiaintensiivisten yritysten veronpalautus	130 000 000
5. Verottomasta käytöstä johtuvat palautukset	60 000 000
Yhteensä	255 800 000

2012 talousarvio	255 800 000
2011 talousarvio	148 000 000
2010 tilinpäätös	105 795 604

92. EU ja kansainväliset järjestöt

Valtuus

Suomen jäsenosuuden korottamiseen Kansainvälisessä valuuttarahastossa saadaan sitoutua siten, että jäsenosuutta korotetaan 1 263,8 miljoonasta erityisestä nosto-oikeudesta 2 410,6 miljoonaan erityiseen nosto-oikeuteen Suomen Pankin varoilla. Valtioneuvosto voi myöntää vastavakuuksia vaatimatta 2 410,6 miljoonan erityisen nosto-oikeuden (SDR) suuruisen valtioneuvoston Kansainvälisen valuuttarahaston jäsenosuuden käytöstä Suomen Pankille mahdollisesti aiheutuvien tappioiden varalta. Samalla vanhat jäsenosuuksien korotuksiin liittyvät vastuusitoumukset kumotaan.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen Suomen jäsenosuuden korottamisesta Kansainvälisessä valuuttarahastossa sekä siitä, että eduskunta antaisi perustuslain 82 §:n 2 momentissa tarkoitetun suostumuksensa siihen, että valtioneuvosto voi myöntää vastavakuuksia vaatimatta 2 410,6 miljoonan erityisen nosto-oikeuden (SDR) suuruisen valtioneuvoston Kansainvälistä valuuttarahastoa (IMF) koskevaa sopimusta muutetaan siten, että jäsenvaltioiden jäsenosuudet kaksinkertaistetaan samalla kun äänivaltaa siirretään kehittyville talouksille ja köyhille maille. Jäsenosuuksien korottamiseen tarvitaan valtioneuvoston tulo.

Vuoden 2011 EU-budjetin maksumäärärahojen kasvu rajattiin 2,91 prosenttiin, jotta näin myöskin EU-budjetti heijastaisi vakauttamistoimia, joita jäsenvaltiot ovat toteuttamassa alijäämän ja velan saattamiseksi kestävämmälle uralle. Viiden valtionpäämiehen (ml. Suomi) allekirjoittaman kirjeen mukaan vuosin 2012—2013 budjettien kasvu tulisi olla tätäkin alhaisempi. Komission talousarvioesityksen maksumäärärahojen tasoksi arvioidaan 1,00 % EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta.

20. Euroopan unionin osallistuminen matkamenojen korvauksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n jäsenvaltioiden valtuuskuntien matkakulujen korvaamisesta annetun päätöksen mukaisten matkustusmenojen sekä matkustusmenoihin liittyvien arvonlisäveromenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euroopan unioni maksaa neuvoston ja sen työryhmien kokouksiin osallistumisesta aiheutuvien matkamenojen korvauksen ennakoon jäsenmaille. Jäsenvaltio saa vuotuisen kokonaismäärärahan, joka on kullekin jäsenvaltiolle vahvistettu prosentuaalinen osuus EU:n talousarvion yleiset kokouskulut -alamomentin määrärahasta. Siltä osin kuin matkustamisesta aiheutuu menoja, joita EU ei hyväksy korvattavaksi, ne maksetaan toimintamäärärahoista. Jäsenvaltioiden on toimitettava vuosittain helmikuun loppuun mennessä neuvoston pääsihteerille tilitys jäsenvaltiolle osoitetun määrärahan käytöstä.

Vastaava tulo on merkitty momentille 12.28.93.

2012 talousarvio	2 400 000
2011 talousarvio	2 800 000
2010 tilinpäätös	2 400 000

40. Isäntämaakorvaus Pohjoismaiden Investointipankille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 8 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sen taloudellisen hyödyn korvaamiseksi, minkä Suomen Pohjoismaiden Investointipankin isäntämaana katsotaan saavan.

Selvitysosa: Suomen katsotaan hyötyvän Pohjoismaiden Investointipankin sijainnista Helsingissä vuosittain noin 8 000 000 euroa, mikä vastaa pankin vuonna 2010 henkilökuntansa palkoista pidättämien verojen määrää. Määrärahan tarkoituksena on vahvistaa pankin asemaa erityisesti kansainvälisillä markkinoilla. Sitä ei ole tarkoitettu käytettäväksi lisäetujen antamiseksi pankin henkilö-

kunnalle. Järjestelystä sovittiin aikanaan 10.11.1997 Helsingissä pidetyssä Pohjoismaiden valtiovarainministereiden kokouksessa. Koska Pohjoismaiden ympäristörahoitusyhtiön ja Pohjoismaiden kehitysrahaston työntekijät ovat muodollisesti Pohjoismaiden investointipankin palkkaamia, sisältyy isäntämaakorvaukseen myös edellä mainittujen instituutioiden työntekijöiden maksamat palkkaverot.

2012 talousarvio	8 000 000
2011 talousarvio	7 500 000
2010 tilinpäätös	6 997 591

67. Kansainvälisille rahoituslaitoksille annettujen sitoumusten lunastaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisille rahoituslaitoksille jäsenyyden perusteella vuosina 1982—1986 annettujen sitoumusten lunastamiseen sekä lunastamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen

2) vuoden 1986 jälkeen annettujen sitoumusten lunastamisen yhteydessä aiheutuvien valuuttakurssitappioiden ja lunastamiskustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Vuosina 1982—1986 annettuja sitoumuksia oli 31.12.2009 lunastamatta noin 1,0 milj. euroa.

2012 talousarvio	170 000
2011 talousarvio	170 000
2010 tilinpäätös	—

68. Suomen osuus Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin peruspääoman korottamisesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 060 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansainvälisen jälleenrakennus- ja kehityspankin (*International Bank for Reconstruction and Development, IBRD*) peruspääoman korottamisesta aiheutu-

van vuoden 2012 Suomen toisen maksuosuuden, suuruudeltaan n. 4 350 000 Yhdysvaltain dollaria vasta-arvoltaan 3 060 000 euroa, maksamiseen. Lisäksi määrärahaa saa käyttää arvonsäilytysvelvoitteesta mahdollisesti aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa: Momentin vasta-arvot on laskettu 19.5.2011 mukaisella valuuttakurssilla EUR/USD=1,42.

2012 talousarvio	3 060 000
2011 III lisätalousarvio	70 000
2011 talousarvio	3 460 000

69. Maksut Euroopan unionille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 850 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Euroopan unionille suoritettavien arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvien Suomen maksuosuuksien maksamiseen
2) Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitusosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: EU:n talousarvion rahoittamiseen annettavista varoista ja jäsenvaltioiden maksuosuuksista niihin säädetään EU:n omia varoja koskevassa neuvoston päätöksessä (2007/436/EY).

EU:n omat varat sisältävät

1) sekalaisia tuloja ja perinteisiä omia varoja eli tullee ja sokerin tuotantomaksuja

2) jäsenvaltioiden suoritettavat arvonlisäveropohjaan ja bruttokansantuloon perustuvan maksut (ALV-maksu ja BKTL-maksu).

Suomen EU:n puolesta keräämät perinteiset omat varat eivät kantopalkkioita lukuun ottamatta sisälly Suomen valtion talousarvioon.

ALV-maksun ja BKTL-maksun tarkemmat laskentaperusteet sisältyvät seuraaviin neuvoston asetuksiin (EY)

1) N:o 1150/2000: asetus EU:n omista varoista tehdyn päätöksen soveltamisesta

2) N:o 1553/1989: asetus arvonlisäverosta kertyvien omien varojen kannon lopullisesta menettelystä

3) N:o 2223/1996: asetus markkinahintaisen bruttokansantulon muodostamisesta.	2012 talousarvio	1 850 000 000
Määräraha perustuu EU:n neuvoston esitykseen vuoden 2012 talousarvioksi.	2011 III lisätalousarvio	-50 000 000
	2011 talousarvio	1 760 000 000
	2010 tilinpäätös	1 528 160 681

Määrärahan arvioitu käyttö €

Arvonlisäveropohjaan perustuvat maksut	252 000 000
Bruttokansantuloon perustuvat maksut	1 504 000 000
Yhdistyneelle Kuningaskunnalle myönnettävän maksuhelpotuksen rahoitus	94 000 000
Yhteensä	1 850 000 000

99. Erikseen budjetoidut valtionhallinnon menot

Selvitysosa: Luku sisältää keskitetysti koko valtionhallinnon puolesta budjetoituja menoja. Osalla lukuun sisältyvistä määrärahoista varaudutaan harkinnanvaraisiin tai säädöspерusteisiin ennakoimattomiin menoihin.

95. Satunnaiset säädöspерusteiset menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten lakiin tai asetukseen perustuvien menojen maksamiseen, joita varten talousarvioon ei ole erikseen myönnetty määrärahaa.

2012 talousarvio	300 000
2011 talousarvio	300 000
2010 tilinpäätös	—

96. Ennakoimattomat menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sellaisten edeltä arvaamattomien välttämättömien menojen maksamiseen, joita varten talousarviossa ei ole erikseen määrärahaa.

2012 talousarvio	5 000 000
2011 talousarvio	5 000 000
2010 tilinpäätös	117 000 000

97. Valtion saatavien turvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 150 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) valtion laina- ja takaussaatavien perintään
- 2) valtion laina- ja takaussaatavien sekä perintöomaisuuden turvaamiseen ja hoitoon
- 3) aiheettomasti maksettujen etuuskien takaisin perimisestä ja valtion takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

4) kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen

5) kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai pakkohuutokaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on valtion laina-, takaus- tms. saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä valtiolle näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

2012 talousarvio	150 000
2011 talousarvio	100 000
2010 tilinpäätös	89 825

Pääluokka 29

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖN HALLINNONALA

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla myönnettävät valtionosuudet budjetoidaan vuonna 2012 myöntöpäätöksen perusteella poiketen tulojen ja menojen kohdentamista koskevista yleisistä määräyksistä. Valtuusmenettelyn piiriin kuuluvat valtionosuudet ja -avustukset budjetoidaan kuitenkin maksuperusteisesti.

Selvitysosa:

Hallinnonalan toimintaympäristö

Maailmantalouden suhdanteet vaikuttavat vahvasti Suomeen. Osaamisen, hyvinvoinnin ja kilpailukyvyn varmistaminen edellyttää panostamista koulutukseen, tutkimukseen, luovuuteen, kulttuuriin ja innovaatiotoimintaan. Nuorisotyöttömyys on erityinen haaste koulutus- ja nuorisopolitiikalle. Ministeriö on laatinut vuoteen 2020 ulottuvan toimintastrategian, joka osaltaan vastaa toimintaympäristön haasteisiin.

Lukioon ja ammatilliseen peruskoulutukseen siirtyvä ikäluokka pienenee. Korkea-asteelle siirtyvien ikäluokassa ei tapahdu olennaisia muutoksia. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuudet kasvavat kaikilla koulutusasteilla. Aikuiskoulutuksen kysyntä kasvaa.

Luovan työn, toiminnan ja tuotannon sekä kulttuurisisältöjen digitaalisen käytön merkitys kasvaa tietoyhteiskuntakehityksen myötä. Luovan talouden työllistävä vaikutus lisääntyy. Yhteiskunnan edelleen moninaistuessa ja eriytyessä nousee haasteeksi yhteisöllisyyttä, hyvinvointia ja terveyttä edistävän kansalaistoiminnan vahvistaminen. Kulttuurin ja liikunnan palvelutuotannon roolin ennakoidaan kasvavan kansalaistoiminnassa.

Alueiden erilaistuminen on haaste tasa-arvoisten palveluiden ylläpitämiseksi maanlaajuisesti. Lisäksi lasten ja nuorten syrjäytymisen ja eriarvoistumiskehityksen ehkäisy korostuu ikäluokkien pienentyessä ja kansantalouden huoltosuhteen muuttuessa epäedullisemmaksi.

Peruspalvelujen turvaaminen edellyttää kuntarakenteen ja kuntien palvelurakenteiden uudistamisen jatkamista.

Hallinnonalan yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Koulutus- ja tiedepolitiikka

Korkea sivistystaso sekä laadukas ja maksuton koulutus ovat suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tasapuoliset mahdollisuudet laadukkaaseen koulutukseen varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen on turvattava koko maassa. Tavoitteena on väestön koulutus- ja osaamistason kohottaminen siten, että koulutustaso lähestyy maailman kärkeä. Koulutusta tehostamalla voidaan pidentää työuria alkupäästä ja aikuiskoulutusta tehostamalla myös myöhentää eläkkeelle siirtymistä.

Opetuksen ja tutkintojen korkea laatu on koulutuksen vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden edellytys. Koulutuksen laadun jatkuvaan kohottamiseen ja laadun varmistukseen kiinni-

tetään huomiota kaikilla koulutusasteilla. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen oppilas- ja opiskelijahuoltoa vahvistetaan. Koulutuksen ja tutkimuksen tietoyhteiskuntakehitystä vahvistetaan.

Tavoitteena on, että

- perusopetuksen oppimistulokset ovat parhaiden joukossa kansainvälisissä vertailuissa
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- korkeakoulujen opiskelija-opettajasuhde paranee ja
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen opiskelija (FTE)¹⁾-opettajasuhde

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
Ammattikorkeakoulut	16,6	16,5	16,6	16,7	17,9	16,4	16,4
Yliopistot	8,7	8,8	8,4	8,4	7,1	7,1	7,1

¹⁾ Kokoaikaiseksi (Full Time Equivalent) muutettu laskennallinen opiskelijamäärä, yliopistoissa opetus- ja tutkimushenkilökunta (pl. laskennallinen tuntiopetus ja tutkijakoulupaikat)

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2006	2007	2008	2009 ¹⁾	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
T&K-menojen BKT-osuus (%)	3,45	3,47	3,72	3,92	3,9	3,9	3,9
Tutkimushenkilöstön osuus työllisistä (%)	2,55	2,41	2,40	2,4	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut miljoonaa asukasta kohden (kpl) ²⁾	1 700	1 700	1 900	1 900	1 900	2 000	2 000

¹⁾ Vuoden 2009 tiedoissa T&K menojen BKT-osuus Tilastokeskuksen arvio, tutkimushenkilöstön osuus arvio, tieteelliset julkaisut toteutuma.

²⁾ Lähde ISI Web of Knowledge (artikkelit, katsausartikkelit, kommentit, kirjeet ja konferenssijulkaisut)

Osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi tehostetaan toimia koulutuksesta valmistumisen nopeuttamiseksi, koulutuksen työelämävastaavuuden vahvistamiseksi ja ilman ammatillista koulutusta jäävien osuuden vähentämiseksi. Koulutustarjontaa mitoitetaan kansakunnan sivistystarpeiden ja työmarkkinoiden pitkän aikavälin tarpeen perusteella. Opintojen nopeuttamiseksi lisätään opinto-ohjausta ja opinto-ohjaajien koulutusta, uudistetaan ammatillisen koulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteet, toteutetaan ohjelma ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamiseksi, uudistetaan korkeakoulujen opiskelijavalintaa ja kehitetään korkeakouluopintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä. Jatketaan ammatillisen koulutuksen palvelukyvyn vahvistamista ja rakenteellista kehittämistä. Kehitetään maahanmuuttajien kotoutumiskoulutusta antavien opettajien ja ohjaajien osaamista. Opintotuki edistää tasa-arvoisia koulutusmahdollisuuksia, päätoimisen opiskelun edellytyksiä ja osaavan työvoiman saatavuutta.

Tavoitteena on, että

- perusopetuksesta ja lukiokoulutuksesta välittömästi jatko-opintoihin siirtyvien osuus nousee
- tutkinnon suorittamiseen käytetty aika lyhenee ja koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee
- tutkinnon suorittaneiden työllistyminen paranee
- vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä on vähintään 60 %

ja

- koulutustarjonnan ja työvoimatarpeen kohtaanto paranee.

Perusopetuksen suorittaneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet	41,9	42,9	44,2	44,0	44,5	44,5	44,5
— perustutkintoon johtava koulutus	40,1	40,7	41,9	41,2	41,5	41,5	41,5
— valmistavat koulutukset ²⁾	1,8	2,2	2,3	2,8	3,0	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	51,1	50,8	50,6	50,2	50,5	51,2	51,7
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
— peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
— kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä</i>	91,2	91,5	92,5	91,4	92,0	92,7	93,2
<i>Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä</i>	4,3	4,7	4,8	5,3	5,5	5,5	5,5
Yhteensä	95,5	96,2	97,3	96,7	97,5	98,2	98,7

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneita koskevat luvut ovat arvioita.

²⁾ Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskouluopetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartin).

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>								
työllistyneet (ei opiskelevat)	17,9	18,0	19,0	18,0	17,0	17,0	16,0	16,0
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	22,7	24,1	25,8	25,0	24,5	24,0	23,0	23,0
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	40,8	38,8	37,1	39,0	41,0	42,0	45,0	45,0
<i>Ammatillinen perustutkinto</i> (opetussuunnitelmaperusteinen)								
työllistyneet	61,4	63,3	66,7	65,0	63,5	64,0	65,5	67,0
jatko-opintoihin siirtyneet	10,2	9,3	8,9	8,7	10,0	9,5	9,5	9,5
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>								
työllistyneet	77,1	81,4	83,2	82,1	80,0	81,0	82,0	82,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,0	2,9	2,7	3,0	3,0	3,0	3,0	2,5
<i>Ammattitutkinto</i>								
työllistyneet	81,0	84,0	85,4	85,0	84,0	84,5	85,0	85,5
jatko-opintoihin siirtyneet	3,0	2,7	2,5	2,8	3,0	3,0	2,5	2,5
<i>Erikoisammattitutkinto</i>								
työllistyneet	95,6	96,2	96,1	96,4	95,5	96,0	96,5	97,0
jatko-opintoihin siirtyneet	0,5	0,8	0,7	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>								
työllistyneet	83,0	84,0	86,2	87,2	84,0	86,0	87,0	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	4,6	4,5	3,8	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>								
työllistyneet	91,0	90,9	91,5	92,5	91,0	92,0	92,0	92,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,3	1,3	1,3	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Ylempi korkeakoulututkinto</i>								
työllistyneet	84,2	84,9	85,0	85,6	84,5	85,0	85,5	86,0
jatko-opintoihin siirtyneet	4,3	5,0	4,5	3,8	5,3	5,0	5,0	5,0

Tohtorintutkinto

työllistyneet	83,4	80,5	79,4	80,6	81,0	82,0	83,0	84,0
maasta muuttaneet	7,1	8,3	9,5	8,2	9,0	8,0	8,0	8,0

¹⁾ Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaa tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaissa, jossa ne on eroteltu omaksi kohdakseen. Vuoden 2009 luvut ovat ammatillisen koulutuksen osalta vielä arvioita.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,2	25,1	25,1	25,2	24,8	24,6	24,5
Ylempi korkeakoulututkinto	27,4	27,5	28,6	27,3	27,0	26,8	26,7

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus.

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista¹⁾

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	84,3	86,1	86,2	86,2	86,3	86,5	86,5	86,5
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	57,0	56,6	58,3	58,1	59,5	60,5	62,0	63,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	58,6	61,3	59,8	59,8	62,0	64,0	66,0	67,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)			49,2	56,0	55,0	60,0	64,0	66,0

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemmissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden. Vuoden 2009 luku on ammatilliseen perustutkintoon johtavan koulutuksen osalta arvio.

Yliopistoja ja ammattikorkeakouluja kehitetään edelleen tutkintojen erilaisten tavoitteiden ja sisältöjen pohjalta. Korkeakoulujen rakenteita kehitetään tavoitteena kansainvälisen huippuosaamisen lisääminen sekä osaamistasoltaan vahvemmat ja vaikuttavammat korkeakouluyksiköt.

Tavoitteena on, että

- opetuksen ja tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuvat
- korkeakoulujen opetus- ja tutkimushenkilöstön sekä opiskelijoiden kansainvälinen liikkuvuus lisääntyy ja
- korkeakoulujen tuloksellisuus paranee.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Tieteelliset julkaisut/opetus- ja tutkimushenkilö-						
kunta (yo)	1,90	1,89	1,88	2,10	2,15	2,15
Tohtorintutkinnot/professorit (yo)	0,67	0,67	0,72	0,72	0,73	0,73
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (yo)	5 897	6 195	6 984	7 300	8 200	8 950
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (amk)	5 299	6 294	6 962	7 100	7 500	8 220

Pätevän ja osaavan opetushenkilöstön saatavuus tulee varmistaa. Tässä tarkoituksessa huolehditaan opettajankoulutuksen riittävydestä ja parannetaan opettajien työolosuhteita. Opettajien mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisen kehittämiseen parannetaan Osaava-ohjelmalla.

Tavoitteena on, että

- opettajien kelpoisuustilanne ja opettajien täydennyskoulutusmahdollisuudet paranevat ja
- halukkuus hakeutua opettajankoulutukseen säilyy niin, että hakijoita luokanopettajakoulutukseen on vuosittain vähintään 5 000.

Opettajien kelpoisuus¹⁾

	2005	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Yleissivistävän koulutuksen opettajista kelpoisia, %	88	88	89	90	90	91
Ammatillisen peruskoulutuksen opettajista kelpoisia, %	76	75,2	78	79	79	80

¹⁾ Päätoimiset opettajat

Asetettujen tavoitteiden toteutumista arvioidaan myös sukupuolen mukaan.

Opetustoimen henkilöstön osallistuminen täydennyskoulutukseen¹⁾

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
Perusopetus ja lukiokoulutus	21 550	21 000	30 040	32 000	35 000
Ammatillinen ja aikuiskoulutus	4 540	4 500	9 900	8 000	8 000
Vapaa sivistystyö	680	640	1 730	1 500	1 500

¹⁾ Opetushallituksen ja lääninhallitusten/aluehallintovirastojen järjestämä täydennyskoulutus, ml. Osaava-ohjelma vuodesta 2010 alkaen.

Opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2006	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Esiopetus							
— opiskelijamäärä	57 930	57 110	56 650	57 750	58 770	59 000	59 200
Perusopetus							
— uudet opiskelijat	58 000	57 650	57 030	56 770	57 880	57 500	57 500
— päättötodistuksen saaneet	65 790	65 570	66 810	65 090	64 960	64 000	62 000
— opiskelijamäärä	568 720	554 170	544 410	536 780	530 680	521 000	518 000

Lukiokoulutus

— uudet opiskelijat	39 400	38 520	38 750	38 060	38 000	38 000	38 000
— suoritettut ylioppilastutkinnot ²⁾	32 790	33 070	32 600	32 650	33 000	33 000	33 000
— opiskelijamäärä	114 140	112 390	110 080	108 390	107 400	110 000	110 000

Ammatillinen peruskoulutus³⁾

— uudet opiskelijat	64 710	67 710	68 400	67 370	66 500	66 500	66 000
— suoritettut tutkinnot	37 280	38 860	39 110	42 520	43 500	45 000	46 800
— opiskelijamäärä ⁴⁾	150 450	156 860	161 670	162 300	164 390	164 090	164 090

Ammatillinen lisäkoulutus⁵⁾

— uudet opiskelijat	31 000	33 500	32 500	31 700	30 400	30 400	30 400
— suoritettut tutkinnot	16 170	18 100	17 700	17 300	17 900	17 900	17 900
— opiskelijamäärä oppilaitos- muotoisessa koulutuksessa	33 840	35 000	34 000	28 900	28 800	28 800	28 800
— opiskelijamäärä oppisopimus- koulutuksessa	22 150	24 500	27 231	29 025	27 181	29 410	29 410

**Ammattikorkeakoulun perus-
tutkinnot**

— aloittaneet	32 370	32 120	32 590	33 676	34 305	34 963	34 900
— suoritettut tutkinnot	20 767	20 570	20 951	20 044	20 581	22 000	22 000
— opiskelijamäärä	115 760	114 730	113 390	115 830	118 015	115 400	115 300

**Ylemmät ammatikorkeakoulu-
tutkinnot**

— aloittaneet	1 380	1 770	1 990	2 308	2 722	2 800	2 900
— suoritettut tutkinnot	150	362	681	940	1 253	1 500	1 800
— opiskelijamäärä	2 070	3 300	4 380	5 544	6 580	6 600	6 800

Yliopiston perustutkinnot⁶⁾

— uudet opiskelijat	20 150	19 648	19 643	20 169	19 988	19 600	19 600
— suoritettut alemmat korkea- koulututkinnot	3 814	5 879	13 876	10 775	12 300	13 000	13 800
— suoritettut ylemmät korkea- koulututkinnot	13 128	13 884	21 825	10 535	14 384	14 900	14 900
— opiskelijamäärä	152 165	152 196	140 558	145 330	144 321	145 000	145 000

Yliopiston tohtorintutkinnot

	1 409	1 526	1 527	1 642	1 518	1 600	1 600
--	-------	-------	-------	-------	-------	-------	-------

¹⁾ Opetushallinnon alainen koulutus. Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen uusia opiskelijoita, perusopetuksen päättötodistuksen saaneita ja ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tutkinnon suorittaneita sekä ulkomaalaisia opiskelijoita koskevat luvut ovat vuoden 2010 osalta arvioita. Esiopetuksen, perusopetuksen, lukio-
koulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen sekä oppisopimuskoulutuksena järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen
opiskelijamäärät ovat valtionosuusjärjestelmän mukaisia opiskelijamääriä.

²⁾ Ei sisällä IB-lukioiden eikä Reifeprüfung-tutkintoja.

³⁾ Sisältää ammatilliseen perustutkintoon johtavan oppilaitosmuotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen sekä opetus-
suunnitelmaperusteisena että näyttötutkintoon valmistavana koulutuksena.

⁴⁾ Sisältää myös muun kuin tutkintoon johtavan koulutuksen opiskelijat.

⁵⁾ Uudet opiskelijat ja suoritettut tutkinnot sisältävät ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistavan oppilaitos-
muotoisen ja oppisopimusmuotoisen koulutuksen.

⁶⁾ Sisältää alemman ja ylemmän korkeakoulututkinnon opiskelijat ja tutkinnot.

Taide- ja kulttuuripolitiikka

Taide ja kulttuuri edistävät väestön hyvinvointia ja elämänlaatua sekä vahvistavat kulttuurista pääomaa. Vahvistamalla kulttuurin perustaa, luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia ja kulttuurin taloutta edistetään sivistystä, luo-

vuutta, osaamista ja innovatiivisuutta, alueiden elinvoimaisuutta sekä työllisyyden ja kansantalouden kehitystä.

Keskeiset kulttuuripolitiikan alat ovat taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeus- ja audiovisuaalinen politiikka sekä kunnallinen kulttuuritoiminta. Kulttuuripolitiikan keinoin edistetään myös eri hallinnonaloja läpäisevien kehittämistehtävien, kuten kestävän kehityksen, arkkitehtuuri- ja muotoilupolitiikan, luovuus- ja innovaatiopolitiikan, alueiden kehittämispolitiikan, lapsi- ja nuorisopolitiikan sekä terveys- ja hyvinvointipolitiikan toimeenpanoa, sekä huolehditaan maahanmuuttajien ja muiden eri väestöryhmien kulttuurisista tarpeista.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perusta vahvistuu

Kulttuurin perustaa vahvistetaan edistämällä kulttuurin ja tiedon saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävän kehityksen haasteet.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytykset paranevat

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannetaan kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmää, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Kaikkien väestöryhmien osallistumismahdollisuudet kulttuuriin lisääntyvät

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuri-osallistumisen mahdollisuuksia vahvistetaan parantamalla paikallisesti ja alueellisesti kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistämällä kulttuurisen moninaisuuden kehitystä.

4. Kulttuurin talous ja luova talous vahvistuvat

Kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä ja työllisyysvaikutuksia vahvistetaan kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoitus- ja tietopohjaa, tukemalla kulttuurivientiä sekä parantamalla tekijänoikeuksien hyödyntämistä.

Kulttuuripolitiikan tunnuslukuja

	toteutuma 2009	toteutuma 2010	arvio 2012
1. Kulttuurisen perustan vahvistaminen			
Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	2 469	2 469	2 469
— esitysten määrä	11 534	11 941	11 950
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden			
— laskennalliset henkilötyövuodet	1 033	1 033	1 033
— konserttien määrä	1 716	1 185	1 990
Suomen Kansallisoopperan			
— kuukausipalkkaisen henkilöstön määrä	543	540	548
— esitysten määrä	307	337	354
Suomen Kansallisteatterin			
— henkilöstön määrä	333	330	340
— esitysten määrä	724	605	650
Valtionosuuden piirissä olevien museoiden henkilötyövuodet	1 158	1 158	1 158
Taiteen aluekeskusten määrä	31	31	31

2. Luovan työn tekijät

Vuosiapurahan saajien/hakijoiden määrä	277/1979	277/1985	305/2000
Pääkaupunkiseudulla asuvien osuus valtion taidetoimikuntien apurahojen saajista, %	53	56	54
Kulttuurin toimialojen työllisten osuus kaikista työllisistä, %	..	..	3,30
— Kulttuurin toimialojen työlliset, 1 000 henk.			107
Taiteilijaeläkkeiden kokonaismäärä (31.12.)	1 025	1 017	1 038
— Uusien taiteilijaeläkkeiden saajien määrä suhteessa hakijoiden määrään, %	8,88	7,98	16,69

3. Kulttuuri ja kansalaiset

Valtionosuuden piirissä olevien teattereiden kävijät, 1 000 henk.	2 419	2 502	2 510
Suomen Kansallisteatterin yleisökontaktit, 1 000 henk.	162	116	180
Valtionosuuden piirissä olevien orkestereiden kuulijat, 1 000 henk.	639	670	710
Suomen Kansallisoopperan yleisökontaktit, 1 000 henk.	265	295	280
Museoiden kävijät valtionosuuden piirissä ja muissa päätoimisesti hoidetuissa museoissa, 1 000 henk.	5 143	4 900	5 200
Kotimaisten elokuvien teatteriensi-illat	20	23	22
Kotimaisten elokuvien katsojat elokuvateattereissa, 1 000 henk.	990	2 073	1 700
Pää- ja sivukirjastojen määrä, kpl	815	798	798
Yleisten kirjastojen kokonaislainaus, 1 000 kpl	98 827	96 228	97 000
Fyysiset kirjastokäynnit, 1 000 kpl	54 344	52 647	53 000
Kirjastojen verkkokäynnit, 1 000 kpl	51 572	57 078	59 000
Kulttuuritapahtumissa käynnit, 1 000 henk.	1 870	2 030	1 900

4. Kulttuuri ja talous

Kulttuurin toimialojen % -osuus arvonlisäyksestä	..	..	3,32
— Kulttuurin toimialojen arvonlisäys, milj. euroa	..	..	5 400
— Kulttuurin toimialojen tuotos, milj. euroa	..	..	13 000
Kulttuurialan yritysten toimipaikat	21 430	..	22 000
Kulttuurin yksityinen kulutus, milj. euroa	..	..	7 200

Liikuntapolitiikka

Liikuntapolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteena on liikunnan edistäminen ja tämän myötä väestön hyvinvoinnin ja terveyden lisääminen. Liikunnan edistämässä huomioidaan läpileikkaavasti liikunnan yhdenvertaisuus- ja tasa-arvonäkökulmat, erityistä tukea liikunnan parissa tarvitsevien henkilöiden tarpeet sekä urheilun integriteetti.

Liikuntapolitiikan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

1. Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Liikunta kuuluu sivistyksellisiin perusoikeuksiin, jonka saavutettavuuden turvaamiseen vaikuttavat etenkin maassa tapahtuva muuttoliike, kuntarakenteen uudistuminen sekä liikuntahallinnossa ja -kulttuurissa tapahtuvat muutokset. Tavoitteena on turvata liikuntapalveluiden saavutettavuus koko maassa.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvoinnille, työkyvylle ja terveydelle. Tavoitteena on koko väestön liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret, joiden liikunta-aktiivisuuden tiedetään luovan perustan koko elämänsäkaaren mittaiselle liikunnalliselle elämäntavalle.

3. Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratoimintaan osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin havaittu eroja eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on lisätä liikunnan kansalaistoiminnan laatua sekä kansalaistoimintaan osallistumista etenkin sellaisilla väestöryhmillä, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

4. Eettinen ja yhteiskuntavastuullinen huippu-urheilutoiminta kasvattaa liikunnasta kiinnostuneiden määrää

Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria. Se antaa elämyksiä ja myönteisiä esikuvia sekä lisää kiinnostusta oman liikuntaharrastuksen aloittamiseksi. Lisäksi huippu-urheilutoiminta vahvistaa etenkin suurtahtumien järjestämisen myötä liikunnan ja urheilun merkitystä kansantaloudessa. Tavoitteena on lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä parantaa Suomessa järjestettävien urheilun suurtahtumien vaikuttavuutta.

Liikuntapolitiikan tunnuslukuja

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
1. Yhdenvertaisen saavutettavuus			
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)			
— uimahallit (m ²)	24 872	23 497	24 000
— liikuntahallit (m ²)	18 873	27 587	22 000
— jäähallit (m ²)	24 446	14 878	20 000
Yhteensä	68 191	65 962	66 000
— lähiliikuntapaikat (kpl)	46	53	50
2. Liikunnallisen elämäntavan omaavien kansalaisten määrä			
Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko 15—64 -vuotiaat (%) ¹⁾			
— miehet	31	31	35
— naiset	32	32	35
Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus (%) ²⁾			
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/vko			
— 8—9 lk	35	35	33
— lukion 1—2 lk	31	31	30
— ammattiin opiskelevat 1—2 lk	48	48	47
3. Liikunnan kansalaistoiminta			
Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta (%) ³⁾			
Liikunnan harrastaminen "säännöllisesti"			
— Suomessa	17	17	18
— EU-maissa	9	9	..
Liikunnan vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen			
— Suomessa	18	18	19
— EU-maissa	7	7	..
Lasten ja nuorten (6—18 vuotiaat) osallistuminen seuratoimintaan ⁴⁾			
— poikia	234 000	234 000	234 000
— tyttöjä	190 000	190 000	190 000
Yhteensä	424 000	424 000	424 000
%-osuus kansalaistoimintaan osallistuvista	43	43	43

4. Dopingtestit ja dopingrikkomukset (kpl)

Kansallisen testausohjelman testit, yhteensä	1 810	2 259	2 700
— kilpailun ulkopuoliset	908	1 248	1 200
— kilpailutestit	902	1 011	1 500
— joista veritestejä	144	112	100
Urheilijaprofiilit, verinäytteet			100
Dopingrikkomukset	9	12	..

¹⁾ AVTK 2009, liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee

²⁾ Kouluterveyskysely: aineisto parillisina vuosina Etelä- ja Itä-Suomi ja Lappi, parittomina Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa

³⁾ Eurobarometri 2009

⁴⁾ Kansallinen liikuntatutkimus

Nuorisotyö ja -politiikka

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet koskevat kaikkia Suomessa asuvia alle 29-vuotiaita nuoria ja ne sijoittuvat kolmelle tulosalueelle: nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus kasvaa

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen ja samalla yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen. Nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään. Tavoitteena on mahdollistaa nuorten aktiivinen osallistuminen ja vaikuttaminen yhteiskunnan asioihin nuorten uudet toimintatavat ja yhteisöt huomioon ottaen, mikä saattaa lisätä myös nuorten äänestysaktiivisuutta.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen lisääntyy

Tuetaan nuorisolain edellyttämän monialaisen viranomaisyhteistyön kehittämistä kunnissa sekä etsivän nuorisotyön laajentamista koko maata kattavaksi. Nuorten työpajatoiminnan tavoitteena on nuorten arjen- ja työelämävalmiuksien vahvistaminen, opiskeluun motivoiminen sekä nuorisotyöttömyyden vähentäminen. Pajatoiminnan tehoa lisätään etsivän nuorisotyön avulla. Nuoria tuetaan myös valtakunnallisten nuorisokeskusten elämänhallintajaksoilla ja -kursseilla.

3. Nuorten kasvu- ja elinolot paranevat

Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistuvaa sukupolvipolitiikkaa tavoitteena nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Huolehditaan vuonna 2011 valmistuneen valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012—2015 toimeenpanosta ja seurannasta. Valtion nuorisiasiain neuvottelukunta arvioi vuosittain ohjelman toimeenpanoa. Lasten ja nuorten elinoloja seurataan uusien elinolindikaattorien avulla.

Nuorisotyön ja -politiikan tunnuslukuja

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Nuorten aktiivinen kansalaisuus			
— Nuorisotoimialan tuetut järjestöt (lkm)	115	120	125
— Jäseniä järjestöissä (hlöä)	800 000	810 000	810 000

Nuorten sosiaalinen vahvistuminen

Nuorten työpajatoiminta

— Pajat, lkm	210	210	210
— Nuoret pajoissa, lkm/vuosi	11 304	12 472	13 000
— Koulutukseen, työhön tai muuhun ohjattuun toimintaan sijoittuneet, %	75	76	75
— Nuorisotyöttömät, lkm	34 700	33 200	25 000
Etsivä nuorisotyö kunta (kpl)/asiakkuudet (nuorta) joista ohjattiin jatkotoimenpiteisiin (%)	132/3 363 70	192/5 724 76	210/6 500 76

Nuorten kasvu- ja elinolot

Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut

— Kuntia palvelujen piirissä (lkm)	217	271	310
— Nuoret palvelujen piirissä (%)	82	86	95

Kirkollisasiat

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvat evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkkokunta sekä muut uskonnolliset yhdyskunnat. Lisäksi toimialaan kuuluu hautaustoimen yleinen järjestäminen, jossa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Tavoitteena on turvata toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle kirkolle, ortodoksiselle kirkkokunnalle ja muille uskonnollisille yhdyskunnille ja edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnistamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista.

Kansainvälinen yhteistyö

Vahvistetaan suomalaisen koulutuksen ja osaamisen vientiä hyödyntämällä olemassa olevaa kansainvälistä kiinnostusta sekä suomalaisten koulutuksen järjestäjien ja muiden toimijoiden korkeaa osaamista.

Vaikutetaan Euroopan unionissa sekä kansainvälisissä järjestöissä Suomen tavoitteiden edistämiseen koulutus- ja tutkimuspolitiikkaa, kulttuuri-, audiovisuaali-, liikunta- sekä nuorisopolitiikkaa koskeissa asioissa.

Valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (1 000 euroa)

Mom.	Toimintamuoto	2010	2011	2012	2011/2012 muutos
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	740 671	791 917	842 693	50 776
29.10.34	Koulurakentaminen	55 700	53 200	56 000	2 800
29.20.30	Ammatillinen koulutus	653 673	685 339	718 106	32 767
29.30.30	Vapaa sivistystyö	163 359	167 109	164 092	-3 017
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	147 240	148 629	152 775	4 146
29.30.32	Oppisopimuskoulutus	135 151	140 552	140 594	42
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	20 195	20 519	21 279	760
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	403 546	409 774	429 001	19 227
29.80.30	Kirjastot	4 421	4 471	4 613	142
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	78 866	80 107	78 418	-1 689
29.80.32 ja 52	Museot	37 642	38 240	35 845	-2 395
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	-
29.80.34	Kirjastorakentaminen	6 000	5 000	5 300	300
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	16 599	17 151	17 773	622
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	18 886	18 974	19 058	84
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	7 815	8 091	8 094	3
Yhteensä		2 489 870	2 589 179	2 693 747	104 568

Arvio valtionosuuksien jakautumisesta

Kunnat ja kuntayhtymät	1 058 195	1 100 401	1 144 842	44 441
— Kunnat	-402 057	-418 152	-435 040	-16 888
— Kuntayhtymät	1 460 252	1 518 553	1 579 883	61 329
Yksityiset	1 431 675	1 488 778	1 548 905	60 127

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että kunnan omarahoitussuos lukiokoulutuksen, ammatillisen peruskoulutuksen ja ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin on 58,11 % vuodesta 2012 lukien.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot

Arpajaislain (1047/2001) mukaisesti raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään urheilun ja liikuntakasvatukseen, tieteeseen, taiteeseen ja nuorisotyön edistämiseen. Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen tieteeseen, taiteeseen, liikunnan ja nuorisotyön sektoreilla. Arpajaislain mukaan em. pelejä toimeenpanevan rahapeliyhteisön asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaa vaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon.

Veikkaus Oy:n varsinainen tuottoarvio vuodelle 2012 on 503,7 milj. euroa. Tuottoarviossa on huomioitu arpajaisveron korottamisen aiheuttama vaikutus. Varsinaisen tuottoarvion lisäksi Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen rahastoa puretaan yhteensä 16,7 milj. euroa, jolloin veikkausvoittovaroja on käytettävissä vuonna 2012 yhteensä 520,4 milj. euroa eli 1 % enemmän vuoden 2011 talousarvioon verrattuna. Tuottoarvio on kohdennettu edunsaajille jakosuhteiden mukaisessa suhteessa.

Voittovaroista ehdotetaan myönnettäväksi momentilta 29.40.53 tieteiden tukemiseen 101,2 milj. euroa, momentilta 29.80.52 taiteiden tukemiseen 222,6 milj. euroa, momentilta 29.90.50 liikunnan tukemiseen 144,5 milj. euroa ja momentilta 29.91.50 nuorisotyön tukemiseen 52,0 milj. euroa.

Tieteiden, taiteiden, liikunnan ja nuorisotyön valtionrahoituksen määräksi luvuissa 29.40, 80, 90 ja 91 vuodelle 2012 ehdotetaan 1 055,9 milj. euroa, mistä 520,4 milj. euroa eli 49,3 % myönnetään veikkausvoittovaroista.

Veikkausvoittovarot ja samoihin tarkoituksiin myönnettyt muut määrärahat, milj. euroa

	2004 TP	2005 TP	2006 TP	2007 TP	2008 TP	2009 TP	2010 TP	2011 TA	2012 TAE
Kirjastojen käyttö- kustannusten valtionosuus	87,3	89,8	90,8	110,6	115,2	119,5	-	-	-
— veikk.varat	59,0	48,5	39,9	36,5	24,7	13,1	-	-	-
— budj.varat	28,3	41,3	50,9	74,1	90,5	106,4	1)	-	-
Tiede	239,5	239,8	261,3	270,6	283,7	332,1	355,1	387,1	409,4
— veikk.varat	75,7	75,7	79,5	76,6	77,1	86,9	95,8	100,3	101,2
— budj.varat	163,8	164,1	181,8	194,0	206,6	245,2	259,3	286,8	308,2
Taide	243,2	260,0	274,3	281,6	311,2	363,9	400,6	426,1	429,1
— veikk.varat	128,6	136,8	150,4	152,3	164,5	191,3	209,3	220,7	222,6
— budj.varat	114,6	123,2	123,9	129,3	146,7	172,6	191,3	205,4	206,5

Liikunta	90,0	93,1	99,1	101,4	106,7	127,6	137,6	143,9	147,3
— veikk.varat	88,1	90,0	97,8	100,1	104,0	124,3	135,8	143,3	144,5
— budj.varat	1,9	3,1	1,3	1,3	2,7	3,3	1,8	0,6	2,8
Nuoriso	30,8	34,3	39,9	42,7	47,0	55,6	69,3	65,3	69,9
— veikk.varat	28,6	31,5	35,2	36,0	37,4	44,7	51,3	51,6	52,0
— budj.varat	2,2	2,8	4,7	6,7	9,6	10,9	18,0	13,7	17,9
Veikkausvoittovarot yhteensä ilman kirjastoa	321,0	334,0	362,9	365,0	383,2	447,2	492,3	515,8	520,4
Veikkausvoittovarot yhteensä	380,0	382,5	402,8	401,5	407,9	460,3	492,3	515,8	520,4

¹⁾ Kirjastojen käyttökustannusten valtionosuus on siirretty vuodesta 2010 lukien rahoitettavaksi valtiovarainministeriön pääluokasta.

Eräisiin käyttötarkoituksiin varatut määrärahat veikkausvoittovaroista ja muilta talousarvion momenteilta (euroa)

	Veikkaus- voittovarot	Yleiset budjettivarat	Yhteensä
Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen toimintamenot	2 812 000	1 965 000	4 777 000
Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat	59 443 000	251 581 000	311 024 000
Valtionosuus ja -avustus teattereille ja orkestereille	37 998 000	40 420 000	78 418 000
Valtionosuus ja -avustus museoille	18 162 000	17 683 000	35 845 000
Liikunnan koulutuskeskukset	20 185 000	2 752 000	22 937 000
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen ja etsivä nuorisotyö	5 200 000	17 523 000	22 723 000

Hallinnonalan tietohallinto

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan tietohallintostrategian 2006—2015 toteuttamista jatketaan. Tietohallintostrategian linjausten mukaisesti opetuksen, tutkimuksen ja kulttuurin yhteistä tietopohjaa vahvistetaan ja uudet palvelut toteutetaan sähköisinä. Hallinnonalalla siirrytään kaikessa hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa yksinomaan sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon. Tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan edelleen. Keskeisiä keinoja ovat yhteisten palvelujen ja muiden resurssien käytön lisääminen ja yhteistyö hankintojen toteuttamisessa.

Tietohallintostrategian mukaisia hankkeita vuonna 2012 ovat asianhallinnan perustoiminnallisuuden laajentaminen ja sen yhteyteen liitetty tulosohjaus ja tulosjohtamisen prosessit.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan. Tuottavuustoimenpiteitä selvitetään yksityiskohtaisemmin asianomaisten lukujen yhteydessä.

Talousarvioesitykseen liittyvät sukupuolivaikutukset

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan määrärahoista yli puolet on siirtomenoja, joiden vaikutukset sukupuolten asemaan riippuvat rahoituksen saajien päätöksistä.

Naisten ja miesten koulutustaso eroaa nuorissa ikäryhmissä varsin huomattavasti naisten eduksi. Perusopetuksen suorittamatta jättäminen, pelkän perusopetuksen varaan jääminen sekä amma-

tillisen tai korkeakoulutuksen keskeyttäminen on tyypillistä erityisesti poikaoppilaille ja miesopiskelijoille. Perusopetuksen laadun parantamisen, joustavan perusopetuksen käytäntöjen, ammatilliseen koulutukseen valmistavan koulutuksen arvioidaan pienentävän erityisesti ilman ammatillista koulutusta jäävien osuutta väestöstä ja siltä osin sukupuolten koulutustasoeroja.

Tyttöjen ja poikien segregoituneet opiskeluvalinnat pitävät yllä työelämän segregaatiota. Jatketaan toimia, joilla vaikutetaan tyttöjen ja poikien opiskeluvalintoihin.

Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan toiminnot suuntautuvat lähtökohtaisesti sukupuoli-neutraalisti. Toisaalta esimerkiksi liikuntatoimen valtionavustuspolitiikan lähtökohtana on lii-kuntalain mukainen tasa-arvon edistäminen, ja tämä otetaan huomioon avustuskriteereissä. Eri-tyisenä painopisteenä liikuntatoimessa on sukupuolinäkökulman huomioonottaminen valmenta-ja- ja ohjaajakoulutuksen kehittämisessä. Nuorisotyössä rahoitusta suunnataan tarvittaessa eriytetysti tyttöjä ja poikia koskeviin hankkeisiin. Monikulttuurisuuden lisääntyessä eriytetyn toi-minnan tarve nuorisotyössä kasvaa. Kulttuuriala on sekä toimijoiden että palvelujen käytön ja harrastamisen osalta naisvaltaista, mutta miesten osuus kulttuuripalveluiden käyttäjinä on nous-sut 2000-luvulla. Toisaalta naisten toimeentulo taiteen aloilla on keskimäärin miehiä heikompa, ja asia on tarkoitus huomioida luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannettaessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa tilastoinnin ja tutkimusten avulla hallinnonalansa toimin-tojen sukupuolivaikutuksia ja ottaa nämä huomioon talousarviota laadittaessa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011	
		varsinainen	2012
		talousarvio	esitys
29.10.01	<i>Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomäärä- raha 2 v)</i>		
	— vuokrasopimusvaltuus	-	1,50
29.10.34	<i>Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— yleissivistävän koulutuksen perustamishankevaltuus	36,00	5,00
29.30.52	<i>Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— perustamishankevaltuus	1,00	-
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	— Suomen Akatemian tutkimushankevaltuus	314,58	282,3
29.40.20	<i>Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— hankintasopimusvaltuus	-	25,00
29.80.34	<i>Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamis- kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— perustamishankevaltuus	4,50	4,50
29.80.75	<i>Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— perusparannus- ja pienhankevaltuus	1,60	1,60

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	116 535	114 605	117 319	2 714	2
01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 095	25 266	26 481	1 215	5
02. Opetushallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 052	21 748	21 814	66	0
03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 807	8 748	8 735	- 13	- 0
04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (siirtomääräraha 2 v)	2 289	2 489	2 539	50	2
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	4 511	4 711	3 948	- 763	- 16
22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)	15 313	15 438	17 563	2 125	14
29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	27 628	30 800	30 800	—	—
(40.) Korvaus lisäeläketurvan järjestämisestä (kiinteä määräraha)	512	—	—	—	—
50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)	585	585	585	—	—
51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)	2 577	2 620	2 644	24	1
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	2 166	2 200	2 210	10	0
(88.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	4 000	—	—	—	—
10. Yleissivistävä koulutus	841 915	905 168	961 424	56 256	6
01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	46 860	45 610	47 403	1 793	4
02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6	6	1 306	1 300	21 667
20. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	10 889	12 889	12 894	5	0
30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	727 114	791 917	842 693	50 776	6

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	55 700	53 200	56 000	2 800	5
51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	1 346	1 546	1 128	- 418	- 27
20. Ammatillinen koulutus	674 584	698 019	730 956	32 937	5
01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	8 329	8 290	8 485	195	2
20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)	3 026	3 026	3 026	—	—
21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 364	1 364	1 339	- 25	- 2
30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	661 865	685 339	718 106	32 767	5
30. Aikuiskoulutus	498 270	512 711	515 071	2 360	0
20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)	24 245	24 247	25 747	1 500	6
21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)	3 010	1 985	3 010	1 025	52
30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	163 643	167 109	164 092	- 3 017	- 2
31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)	146 192	148 629	152 775	4 146	3
32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimuskoulutukseen (arviomääräraha)	133 709	140 552	140 594	42	0
51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)	17 701	20 519	21 279	760	4
52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	1 000	1 000	308	- 692	- 69
53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)	8 770	8 670	7 266	- 1 404	- 16
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 754 473	2 926 924	2 755 943	- 170 981	- 6
01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 420	12 969	12 806	- 163	- 1
02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	20 541	19 309	19 019	- 290	- 2
03. Kotimaisten kielten keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 557	2 443	1 965	- 478	- 20

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 621	1 599	1 589	- 10	- 1
(05.) Yliopistojen palvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	10	—	—	—	—
20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)	23 936	23 536	30 554	7 018	30
22. Tutkimusinfrastruktuuri- hankkeiden rahoitus (siirtomäärä- raha 3 v)	—	—	4 000	4 000	0
30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammatti- korkeakoulujen käyttö- kustannuksiin (arviomääräraha)	400 305	409 774	429 001	19 227	5
50. Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	1 703 152	1 838 593	1 855 400	16 807	1
51. Suomen Akatemian tutkimus- määrärahat (siirtomääräraha 3 v)	209 350	234 711	251 526	16 815	7
52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (arviomääräraha)	5 607	31 707	31 707	—	—
53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)	95 796	100 300	101 180	880	1
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)	15 821	15 733	17 196	1 463	9
(87.) Valtion rahoitus Aalto-yliopiston pääomaan (kiinteä määräraha)	254 105	—	—	—	—
(88.) Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pää- omaan (kiinteä määräraha)	12 252	25 000	—	- 25 000	- 100
(89.) Valtion rahoitus julkis- oikeudellisten yliopistojen pääoma- sijoituksiin (kiinteä määräraha)	—	211 250	—	- 211 250	- 100
70. Opintotuki	880 997	937 135	936 132	- 1 003	- 0
01. Opintotuen muutoksenhakulauta- kunnan toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	703	686	683	- 3	- 0
52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)	31 328	36 400	35 200	- 1 200	- 3
55. Opintoraha ja asumislisä (arvio- määräraha)	780 594	824 505	818 505	- 6 000	- 1
57. Korkeakouluopiskelijoiden ateria- tuki (arviomääräraha)	24 635	29 200	29 500	300	1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
58. Avustus vuokratkustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)	4 494	5 244	5 244	—	—
59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulu- matkatuki (arviomääräraha)	39 243	41 100	47 000	5 900	14
80. Taide ja kulttuuri	400 642	426 047	429 122	3 075	1
01. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 321	5 085	4 820	- 265	- 5
02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 004	18 729	19 221	492	3
03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	3 047	2 685	2 851	166	6
04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	19 632	19 813	19 438	- 375	- 2
05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 501	6 697	6 412	- 285	- 4
06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	6 709	6 814	6 860	46	1
07. Mediakasvatus- ja kuvaohjelma- keskuksen toimintamenot (siirto- määräraha 2 v)	620	614	645	31	5
08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	983	971	969	- 2	- 0
16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanoma- lehtimieseläkkeet (arviomääräraha)	—	17 850	18 563	713	4
30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)	4 413	4 471	4 613	142	3
31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttö- kustannuksiin (arviomääräraha)	40 868	42 109	40 420	- 1 689	- 4
32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)	19 480	20 078	17 683	- 2 395	- 12
33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)	106	106	106	—	—
34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 000	5 000	5 300	300	6
40. Korvaus Suomenlinnan huolto- liikenteen käyttötappioon (arvio- määräraha)	206	252	252	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)	10 375	9 475	8 276	- 1 199	- 13
51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)	12 887	13 160	13 391	231	2
52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)	209 342	220 662	222 595	1 933	1
53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)	18 634	18 824	18 824	—	—
54. Valtionavustus taide- ja kulttuuri-laitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)	3 253	3 096	7 402	4 306	139
55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	2 600	2 500	2 500	—	—
(56.) Kulttuuriviennin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	100	100	—	- 100	- 100
70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)	1 500	2 100	2 825	725	35
72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)	739	939	739	- 200	- 21
75. Toimitilojen ja kiinteistö-varallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)	8 321	3 900	4 400	500	13
95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	—	17	17	—	—
90. Liikuntatoimi	137 670	143 883	147 294	3 411	2
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikunta-kasvatuksen edistämiseen (arvio-määräraha)	135 830	143 286	144 542	1 256	1
52. Valtionosuus liikunnan koulutus-keskuksille (kiinteä määräraha)	1 840	597	2 752	2 155	361
91. Nuorisotyö	69 348	65 256	69 908	4 652	7
50. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyön edistämiseen (arviomääräraha)	51 325	51 583	52 035	452	1
51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)	18 023	13 323	17 523	4 200	32
52. Saamelaiden kulttuuri- ja kielipesä-toiminta (siirtomääräraha 2 v)	—	350	350	—	—
Yhteensä	6 374 433	6 729 748	6 663 169	- 66 579	- 1
Henkilöstön kokonaismäärä	3 564	3 515	3 472		

01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa osana valtioneuvostoa koulutus-, tie-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan kehittamisestä ja kansainvälisestä yhteistyöstä. Ministeriö vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan osaamisen ja luovuuden perustaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toiminnallista tuloksellisuutta koskevat alustavat tavoitteet:

1. Ministeriön strateginen toiminta on toimintaympäristön muutoksia ennakoivaa ja ministeriön toimialaa ohjaavaa. Tiedolla johtaminen tukee ministeriön päätöksentekoa ja strategista toimintaa.

2. Lainsäädäntöprosessi on selkeästi ja suunnitelmallisesti johdettu. Lainsäädännön valmistelu on laadukasta ja asiantuntevaa.

3. Toiminnan ja talouden suunnittelussa varaudutaan talouden ja työllisyyden kehityksestä sekä muusta yhteiskunnallisesta kehityksestä aiheutuviin vaikutuksiin. Toimialan ohjaus edistää yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteiden toteutumista.

4. Ministeriön johtaminen ja toimintatavat tukevat asetettujen tulostavoitteiden saavuttamista ja henkilöstön työhyvinvointia. Kehitetään ministeriön henkilöstöstrategian mukaisesti pitkäjänteistä ja ennakoivaa henkilöstösuunnittelua ja johtamista.

01. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) *Selvitysosa:*

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
26 481 000 euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	28 599	25 366	26 681
Bruttotulot	965	100	200
Nettomenot	27 634	25 266	26 481
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 377		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 838		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	360	Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-64
Valtionosuusjärjestelmän tiedonkeruun kustannusten lisääntyminen	100	Sektoritutkimuksen koordinointi, siirto momentille 23.01.01 (-1 htv)	-150
Valtionosuustarkastusten tehostaminen	100	Tasomuutos	1 480
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	22	Yhteensä	1 215
Politiikkaohjelman poistuminen	-300	2012 talousarvio	26 481 000
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-35	2011 III lisätalousarvio	262 000
Tuottavuustoimet	-45	2011 talousarvio	25 266 000
Toimintamenosäästö (HO)	-253	2010 tilinpäätös	26 095 000

02. *Opetushallituksen toimintamenot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 21 814 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) oppimateriaalin kehittämiseen ja tuottamiseen

2) enintään 910 000 euroa ruotsinkielisen ja muun vähälevikkisen oppimateriaalimyynnin liiketaloudellisten suoritteiden hintojen alentamiseen

3) 290 000 euroa avustuksena saamelaiskärjille jaettavaksi saamenkielisen oppimateriaalin tuottamiseen.

Selvitysosa: Opetushallitus toimii opetustoimialan toimeenpanon, seurannan ja kehittämisen asiantuntijakeskusvirastona, joka toteuttaa toimialan opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelu-, päätös- ja toimeenpanotehtävät sekä koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen tähtäävän informaatio-ohjauksen ja hanketoiminnan. Opetushallitus seuraa koulutuksen järjestämistä ja koulutuksen tuloksellisuutta mm. oppimistulosten seuranta-arvioinnein sekä toteuttaa virastolle erikseen säädetyt ja määrätyt hallinto- ja palvelutehtävät. Opetushallitus tuottaa päätöksentekoa varten koulutustietoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Opetushallitukselle seuraavat tavoitteet:

Koulutuksen normatiivinen ohjaus

— ammatillisten tutkintojen ja valmistavien koulutusten perusteiden uudistaminen, rakentaminen ja sähköistäminen sekä uusien säädösten (NQF, ECVET, SORA) mukaiset tarkistukset kaikkiin ammatillisten tutkintojen ja valmistavien koulutusten perusteisiin sekä ammatillisen tutkintojärjestelmän kehittämissankkeen (TUTKE) edellyttämät muutokset tutkintojen perusteisiin.

Informaatio-ohjaus ja hanketoiminta

— esi- ja perusopetuksen, aamu- ja iltapäivätoiminnan, lukiokoulutuksen, ammattikoulutuksen, taiteen perusopetuksen, vapaan sivistystyön ja muun aikuiskoulutuksen sekä niiden tukipalvelujen tuloksellisuuden parantamista

tukevat kehittämis-, kokeilu- ja käynnistämishankkeet

— hyvien käytäntöjen, toimintamallien ja -menetelmien tuottaminen ja levittäminen yhteistyössä koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten kanssa

— koulutuspoliittisten tavoitteiden toteutusta tukevan opetustoimen henkilöstön lisäkoulutuksen toimeenpano erityisenä kohteena oppilaitosjohton lisäkoulutus, opetustoimen henkilöstökoulutuksen valtionavustukset kohdennetaan entistä laajemmille ja vaikuttavammille hankkeille

— opetus- ja oppimateriaalien sähköistämisen edistäminen sekä vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen opetuskäytön edistäminen ml. oppimisympäristöjen kehittämiseen kohdistettujen valtionavustusten jakaminen

— kansallisen digikumppanuuden kehittäminen opetushallinnon, koulutuksen järjestäjien, oppilaitosten, yritysten ja muiden toimijoiden välille digitaalisten oppimisympäristöjen tehokkaammaksi hyödyntämiseksi

— tasa-arvonäkökulman ja monikulttuuristumisen vaikutusten esille tuominen koulutuksen kehittämistyössä ja arvioinneissa.

Koulutuksen järjestäminen ja koulutuksen tuloksellisuuden parantaminen

— kansallisten tietovarantojen hyödyntäminen sekä indikaattorituotanto päätöksentekijöiden ja koulutuksen kehittäjien tarpeisiin

— mallit ja käytännöt opintojen läpäisyasteen nostamiseksi ja opintojen nopeuttamiseksi

— ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpano.

Erikseen säädetyt ja määrätyt tehtävät

— opiskelijavalintapalvelujen uudistamisen ja yhtenäisen tieto- ja palveluarkkitehtuurin valmistelu

— käyttäjälähtöisen koulutus- ja työelämä-tiedon sekä neuvonta- ja ohjauspalvelujen verkkotoimintojen kehittäminen (SADe-ohjelman oppijan verkkopalvelukokonaisuus)

— ammatillisten osaamistarpeiden ennakointimallin sekä työvoima- ja koulutustarpeiden ennakoinnin kehittäminen

— koulutustoimikuntien roolin kehittäminen laadullisessa ennakoinnissa, toimintaedellytysten varmistaminen ja tiiviimpi verkostoituminen tutkintojen kehittämiseksi

— opetushallinnon tutkimuksen sekä siihen valmistavan koulutuksen kehittäminen.

Toiminnallinen tehokkuus

Opetushallituksen tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä. Tuloksellisuuden seu-

rannan tunnuslukuja ja raportointi otetaan käyttöön. Opetushallituksen maksullisen palvelutoiminnan tavoitteena on tarjota ajankoh-
taistietoa ja tukea opetustoimen tuloksellisuutta sekä turvata vähälevikkisen oppimateriaalin saatavuus. Tavoitteena on liiketaloudellisen toiminnan taloudellisen kannattavuuden säilyminen supistuvilla markkinoilla.

Tuotokset ja laadunhallinta

Opetushallituksen suoritteet (kpl)

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
1. Perustoiminnan tuotoksia					
Opetussuunnitelmien perusteet	-	7	3	5	-
Tutkinnon perusteet/ammattikoulutus					
— Perustutkinnot	28	23	30	3	7
— Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot	39	33	22	40	40
— Perusopetuksen oppimistulosten arviointi	2	1	7	8	8
Ammattikoulutuksen oppimistulosten seuranta-arvioinnit (tutkinnot)	-	9	8	10	12
— Ammatillisen, lukiokoulutuksen, ammattikorkeakoulun ja yliopistojen yhteishaun hakijamäärät	285 000	297 000	311 500	308 000	308 000
— Opetustoimen henkilöstön täydennyskoulutuksiin osallistuneiden määrät	24 700	26 200	24 921	23 000	23 000
2. Maksullisen palvelutoiminnan tuotokset					
Julkisoikeudelliset suoritteet					
— Opetushallinnon tutkinto	375	253	315	320	320
— Päätös korkeakoulututkinnon tunnustamisesta	411	563	765	700	750
— Valtionhallinnon kielitutkinnot	2 070	1 660	1 996	2 000	1 800
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen tutkintomaksut (kpl)	46 131	49 074	48 482	43 000	48 000
Liiketaloudelliset suoritteet					
— Koulutettavapäivät	10 442	12 199	12 301	8 000	10 000
— Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojen järjestämisedellytysten arviointi					
— Tilatut konsultoinnit ja arvioinnit	98	81	61	80	5
— Myydyt julkaisut ja oppimateriaalituotteet	88 573	80 963	73 429	65 000	70 000
— Ulkomaisten tutkintojen vastaavuuslausunnot	43	50	66	60	70
3. Palvelukyvyn tunnuslukuja					
— Näyttötutkintojen ja valmistavan koulutuksen järjestämisedellytysten arvioinnin käsittelyaika (kk)	4,0	3,6	3,5	3,5	3,5
— Tutkinnon tunnustamista koskevien päätösten käsittelyaika (kk)	3,2	4,0	3,5	4	4
— Maksullisten koulutusten asiakastytyväisyys (1—5)	4,2	4,2	4,2	4,2	4,2

Henkilöstövoimavarat

Henkilöstöjohtaminen tukee strategisten tavoitteiden ja suunniteltujen henkilöstövähennysten toteuttamista, arvojen ja strategisten toimintaperiaatteiden toteutumista sekä toiminnan tuloksellisuutta. Henkilöstörakenteen ja osaamisen kehittämisen tavoitteena on ydin-

osaamisen turvaaminen. Ajantasaisen henkilöstösuunnittelun avulla ja verkostoyhteistyön toimintamalleja hyödyntäen turvataan riittävät resurssit ydintehtävien hoitamiseen. Kehittämishankkeet kohdistuvat laajoihin sekä kansallisen koulutuspolitiikan kannalta vaikuttaviin ohjelmiin.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Henkilötyövuodet (momentti 29.01.02)	282,9	268,1	262,9	254	249
Henkilötyövuodet (muut momentit)	23,5	18,4	25,9	33	33
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	9,3	7,2	8,9	9	9
Työtyytyväisyysindeksi	3,2	3,2	3,3	3,4	3,5
Sairaspoissaolot, työpäivää/htv	9,1	10,1	10,1	9	8
Koulutustasoindeksi	5,9	6,1	6,1	6,1	6,1

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	29 030	29 048	29 114
Bruttotulot	7 390	7 300	7 300
Nettomenot	21 640	21 748	21 814
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 745		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 158		

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, liiketaloudelliset suoritteet, vähälevikkinen oppimateriaalituotanto (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	958	950	950
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 876	1 860	1 860
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-918	-910	-910
Kustannusvastaavuus, %	51	51	51
Hintatuki	918	910	910
Kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen	100	100	100

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, muut liiketaloudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 825	2 100	2 550
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 185	1 910	2 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	640	190	250
Kustannusvastaavuus, %	129	110	111

Maksullisen palvelutoiminnan kustannusvastaavuuslaskelma, julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	2 805	2 430	3 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 992	2 430	3 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-187	-	-
Kustannusvastaavuus, %	94	100	100

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	241
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	46
Uudelleenkohdentamisen palautus	200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	65
Toimintamenoäästö (HO)	-220
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-57
Tuottavuustoimet	-225
Tasomuutos	16
Yhteensä	66

2012 talousarvio	21 814 000
2011 III lisätalousarvio	264 000
2011 talousarvio	21 748 000
2010 tilinpäätös	22 052 000

03. Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 735 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) 1 709 000 euroa ulkomailla tapahtuvan Suomen kielen ja kulttuurin opetuksen järjestämiseen ja tunnettuuden lisäämiseen mukaan lukien ulkomailla palvelevien yliopisto-opettajien sekä muiden asiantuntijoiden, yhteensä enintään 47 henkilön, palkkaukseen

2) 2 946 000 euroa opiskelija-, harjoittelija-, opettaja-, nuoriso- ja asiantuntijavaihtoon myönnettäviin stipendeihin, apurahoihin ja avustuksiin.

Momentille saa nettobudjetoida EU:n rahoittamien Elinikäisen oppimisen ohjelman ja Nuorisotoimintaohjelman sekä Pohjoismaiden ministerineuvoston rahoittaman Nordplus-ohjelman apurahoja koskevat tulot ja menot.

Selvitysosa: Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO on asiantuntija- ja palveluvirasto, jonka tehtävänä on edistää suomalaisen yhteiskunnan kansainvälistymistä koulutuksen, työelämän, kulttuurin ja kansalaistoiminnan alueilla sekä nuorison keskuudessa erilaisten liikkuvuus- ja yhteistyöinstrumenttien sekä tiedon avulla.

Toiminnan tavoitteena on aidosti kansainvälinen ja avarakatseinen yhteiskunta, jonka jäsenet osaavat ja haluavat toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja näkevät erilaisuuden rikautena.

Opetus- ja kulttuuriministeriö asettaa Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskukselle CIMOLle seuraavat tavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

— vahvistaa kansainvälistä liikkuvuutta ja yhteistyötä sekä edistää suomalaisen koulutuksen ja kulttuurin kansainvälistä näkyvyyttä ja kilpailukykyä vahvistamalla omaa asiantuntijarooliaan ja lisäämällä eri kohderyhmille tarjottujen ohjelmien osallistujamääriä sekä tehostamalla informaation ja tiedon tuottamista ja levittämistä koskien suomalaisten ja ulkomaisten toimijoiden liikkuvuutta ja yhteistyötä

— toimeenpanee apuraha- ja muita liikkuvuus- ja yhteistyöohjelmia sekä vastaa Euroopan unionin koulutus-, kulttuuri- ja nuoriso-ohjelmien, Kansalaisten Eurooppa ja Manage-

ment Partnership-ohjelman kansallisesta toimeenpanosta ja pohjoismaisen Nordplus- ja Nordkurs-ohjelman toimeenpanosta sekä edistää kansalaisten tasa-arvoisia mahdollisuuksia osallistua ohjelmiin tiedottamalla kansainvälistymisen mahdollisuuksista ja seuraamalla toiminnan kansallista ja alueellista vaikuttavuutta

— järjestää neuvonta- ja tietopalvelua, asiantuntijatilaisuuksia ja -luentoja sekä lisää suomalaisen koulutuksen tunnettuutta kansainvälisesti vahvistamalla liikkuvuutta, verkostoitumista ja yhteistyötä varsinkin painopistealueina olevien Aasian, erityisesti Kiinan ja Intian, Pohjois-Amerikan sekä Venäjän kanssa

— kehittää Suomen kielen ja kulttuurin opetusta ulkomaisissa yliopistoissa koskevaa toimintaa ja kehittämistoimilla lisää Suomen kieltä ja kulttuuria ulkomaisissa yliopistoissa opiskelevien määrää

— järjestää ulkomaisille yliopisto-opiskelijoille suomen kielen kursseja Suomessa.

Määrälliset tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Elinikäisen oppimisen ohjelma (LLP)	19 198	19 399	19 995	20 250
— Suomesta lähteneet	12 658	12 879	13 165	13 400
— Suomeen saapuvat	6 540	6 520	6 830	6 850
EU:n nuorisotoimintaohjelmaan (YiA) osallistuvat	2 429	2 492	2 500	2 500
Kahdenvälinen ja monenkeskinen yhteistyö	1 601	1 627	2 130	2 150
— Aasia	113	163	120	200
— Pohjois-Amerikka	130	140	210	250
— Venäjä (sisältää FIRST-ohjelman)	411	470	300	600
— muut apurahat ja kansainvälinen harjoittelu	947	854	1 500	1 100
North-South -kehitysmaaohjelma	295	289	250	300
Suomen kielen ja kulttuurin edistäminen				
— kesäkurssiapurahat ja opetusvierailut	199	217	225	270
Yhteensä	23 722	24 024	25 100	25 470

Toiminnallinen tehokkuus

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskuksen CIMOn tuottavuuden lisäämiseksi jatketaan toimintaprosessien ja sähköisten palveluiden kehittämistä.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Toiminnan tuloksellisuutta tuetaan panostamalla henkilöstökoulutukseen ja osaamisen kehittämiseen päämääränä ammatillisesti korkeatasoinen työyhteisö, jossa henkilöstön asiantuntijuus kasvaa vuorovaikutuksen avul-

la. Painopisteinä ovat edelleen johtamisen ja esimiestyön kehittäminen sekä yhteiskunnallisen vaikuttamisen vahvistaminen. Henkilöstön

osaamisalueita kehitetään ja uudistetaan vastaamaan viraston tehtäviä ja resursseja.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Henkilötyövuodet:				
— CIMO	105,4	108,6	109	103,5
— Ulkomaanlehtorit	23,6	22,6	22	21,0
<i>Yhteensä</i>	<i>129,0</i>	<i>131,2</i>	<i>131</i>	<i>124,5</i>
Määräaikaiset koko henkilöstömäärästä %	22,1	26,3	24	22
Työtyytyväisyysindeksi (asteikko 1—5)	3,4	3,4	3,6	3,6
Sairauspoissaolot, työpäivää/htv	7,8	8,2	8,2	8,0
Koulutustasoindeksi	6,1	6,1	6,1	6,1

Päätösosan kohdassa 1 tarkoitetut palkkausmenot määräytyvät soveltuvin osin ulkomailla työskentelevien Suomen kielen ja kulttuurin yliopisto-opettajien ohjesäännön mukaisesti.

CIMOn harjoittama asuntolatoiminta lakkaa vuonna 2012 pääkaupunkiseudun kansainvälisen asuntolatoiminnan uudelleenjärjestelyn yhteydessä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	11 714	32 639	32 626
Bruttotulot	2 959	23 891	23 891
Nettomenot	8 755	8 748	8 735
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	951		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 003		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	105
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	4
Uudelleenkohdentamisen palautus	155
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-11
Toimintamenoäästö (HO)	-89
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-23
Tuottavuustoimet	-158
Tasomuutos	4
Yhteensä	-13

2012 talousarvio	8 735 000
2011 III lisätalousarvio	76 000
2011 talousarvio	8 748 000
2010 tilinpäätös	8 807 000

04. Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 539 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) enintään 915 000 euroa avustusten myöntämiseen koulutuksen arviointitoimintaan
- 2) korkeakoulujen arviointineuvoston toimintamenoihin

3) opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan toimintamenoihin.

Selvitysosa: Koulutuksen arviointineuvosto ja korkeakoulujen arviointineuvosto ovat riippumattomia asiantuntijaelimiä. Koulutuksen arviointineuvoston tehtävänä on avustaa opetus- ja kulttuuriministeriötä ja tukea koulutuksen järjestäjiä koulutuksen arviointia koskevissa asioissa. Korkeakoulujen ar-

viointineuvoston tehtävänä on avustaa korkeakouluja ja opetus- ja kulttuuriministeriötä korkeakoulujen arvioinneissa.

Arvioinnin suuntaviivoista päätetään määräajoin laadittavassa opetus- ja kulttuuriministeriön arviointisuunnitelmassa.

Opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan perustamista koskeva laki tulee voimaan 1.1.2012.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	1 881	2 529	2 579
Bruttotulot	40	40	40
Nettomenot	1 841	2 489	2 539

Siirtyvät erät

— siirtynyt seuraavalle vuodelle

448

Määrärahan arvioitu käyttö	€
1. Koulutuksen arviointitoiminta	915 000
2. Korkeakoulujen arviointineuvosto	1 574 000
3. Opiskelijoiden oikeusturvalautakunta	50 000
Yhteensä	2 539 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 29.20.21 (opiskelijoiden oikeusturvalautakunta)	25
Siirto momentilta 29.40.20 (opiskelijoiden oikeusturvalautakunta)	25
Yhteensä	50

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	2 539 000
2011 talousarvio	2 489 000
2010 tilinpäätös	2 289 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 948 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) menoihin, jotka aiheutuvat osallistumisesta kansainvälisten järjestöjen toimintaan ja pohjoismaiseen kulttuuriyhteistyöhön

2) kulttuurisopimusten ja vaihto-ohjelmien toimeenpanosta aiheutuviin menoihin

3) ulkomaille suuntautuvan kulttuuri- ja sivistystoiminnan edellyttämiin palkkaus- ja ohjelmamenoihin tarkoitettujen avustusten ja apurahojen maksamiseen henkilöille ja yhteisöille, jotka edistävät opetus-, tiede- ja kulttuurivaihtoa sekä Suomen kulttuurin tunnetuksi tekemistä ulkomailla.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Koulutuksen ja tieteen toimialan kansainväliset hankkeet	461 000
Fulbright-stipendivaihtotoiminta	277 000
Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisotoimen toimialan kansainväliset hankkeet	2 314 000
Muut kansainväliset hankkeet	896 000
Yhteensä	3 948 000

Määrärahalla rahoitetaan opetus- ja kulttuuriministeriön toimialan monenkeskiseen kansainväliseen yhteistyöhön, kahdenväliseen

kulttuurivaihtoon, ulkosuomalaistoimintaan ja sukukansayhteistyöhön liittyvää toimintaa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaisena järjestöjen tukia ja jäsenmaksuja koskevana säästönä 763 000 euroa.

2012 talousarvio	3 948 000
2011 talousarvio	4 711 000
2010 tilinpäätös	4 511 000

22. Eräät käyttöoikeuskorvaukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 563 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tekijänoikeuslakiin (404/1961) perustuvien kopiointi- ja muiden käyttöoikeuskorvausten sekä kopiointia, tallennusta ja käyttöoikeuksia koskevan tiedotus- ja selvitystoiminnan menojen maksamiseen

2) enintään 3 300 000 euroa suojattujen teosten tekijöille maksettavan lainauskorvauksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta maksetaan tekijänoikeuslakiin perustuvia korvauksia oppilaitoksissa, yleisissä kirjastoissa ja valtionhallinnossa tapahtuvasta suojatun aineiston käytöstä tekijänoikeuksien haltijoita edustavien järjestöjen kanssa tehtävien sopimusten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 2 125 000 euroa johtuen valokopiointimäärän muutoksesta radio- ja televisio-ohjelmien käytöstä opetuksessa, digitaalisessa muodossa olevan aineiston käytöstä opetusmateriaalina sekä yleisissä kirjastoissa tapahtuvasta teosten lainaamisesta.

2012 talousarvio	17 563 000
2011 III lisätalousarvio	397 000
2011 talousarvio	15 438 000
2010 tilinpäätös	15 313 000

29. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 30 800 000 euroa.

2012 talousarvio	30 800 000
2011 talousarvio	30 800 000
2010 tilinpäätös	27 627 660

50. Eräät avustukset (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 585 000 euroa.

Käyttösuunnitelma	€
1. Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä annetun lain (1331/2003) mukainen valtionavustus	575 000
2. Paasikivi-Seura	10 000
Yhteensä	585 000

2012 talousarvio	585 000
2011 talousarvio	585 000
2010 tilinpäätös	585 000

51. Avustukset kirkolliseen ja uskonnolliseen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 644 000 euroa.

Käyttösuunnitelma	€
1. Avustus Ortodoksiselle kirkolle (L 985/2006, 119 §)	2 226 000
2. Avustukset Suomen Merimieskirkolle, eräiden siirtoväen sankarihautojen hoitoon ja luovutetun alueen hautausmaiden kunnostamiseen — mistä merimieskirkkojen rakennusavustuksiin ja rakennuslainojen hoitoon (enintään)	218 000
3. Avustus rekisteröidyille uskonnollisille yhdyskunnille	152 000
Yhteensä	2 644 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (käyttösuunnitelman kohdassa 1)	73
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-49
Yhteensä	24

2012 talousarvio	2 644 000	Suomen maksuosuus Euroopan	
2011 talousarvio	2 620 000	neuvoston EURIMAGES-rahastoon	315 000
2010 tilinpäätös	2 577 000	Suomen maksuosuus Euroopan audio-	
		visuaaliselle observatoriolle	22 000
		Suomen maksuosuus Euroopan nyky-	
		kielten keskukselle	32 000
		Suomen maksuosuus WADAlle	54 000
		OECD/INES jäsenmaksu	27 000
		Suomen maksuosuus kulttuuri-	
		ilmaisujen moninaisuuden suojelemista	
		ja edistämistä koskevasta UNESCO:n	
		yleissopimuksesta	20 000
		Suomen maksuosuus urheilun dopingin-	
		vastaisesta UNESCO:n yleis-	
		sopimuksesta	20 000
		Suomen maksuosuus Euroopan	
		neuvoston urheilua koskevasta	
		laajennetusta osittaissopimuksesta	17 000
		Yhteensä	2 210 000
66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjes-			
töille (arviomääräraha)			
Momentille myönnetään 2 210 000 euroa.			
Määrärahaa saa käyttää Unescon ja muiden			
hallitustenvälisten monenkeskisen sivistyksel-			
lisen yhteistyön järjestöjen ja ohjelmien jäsen-			
maksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen.			
<i>Selvitysosa:</i>			
Määrärahan arvioitu käyttö	€		
Unescon jäsenmaksu	1 500 000		
Suomen maksuosuus Euroopan nuorisosäätiöön	37 000		
Suomen maksuosuus Euroopan neuvoston nuorisokortin osittais-			
sopimuksesta	5 000		
Suomen maksuosuus WIPOlle	100 000		
Suomen maksuosuus ICCROMille	22 000		
Maaailman kulttuuri- ja luonnonperinnön			
suojelua koskevasta sopimuksesta			
aiheutuvat menot	15 000		
OECD/CERI jäsenmaksu	24 000		
		2012 talousarvio	2 210 000
		2011 talousarvio	2 200 000
		2010 tilinpäätös	2 166 021

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 10 000 euroa valuuttakurssien ja kustannustason muutoksen johdosta.

10. Yleissivistävä koulutus

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Yleissivistävän koulutuksen (esiopetus, perusopetus, lisäopetus, lukiokoulutus, taiteen perusopetus ja aamu- ja iltapäivätoiminta) kehittämisen lähtökohtana on koulutuksen perusturvan takaaminen ja vahvistaminen kaikille asuinpaikasta, kielestä ja taloudellisesta asemasta riippumatta koko maan kattavasti. Tavoitteena on koulu- ja oppilaitosverkon toimintakyvyn, alueellisen saavutettavuuden ja vaikuttavuuden kehittäminen. Esi- ja perusopetuksen lähtökohtina ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu sekä yhtenäinen peruskoulu. Lukioverkkoa sekä taiteen perusopetuksen oppilaitosverkkoa kehitetään ottaen huomioon laajempi alueellinen koulutustarve ja -tarjonta.

Toiminnan keskeinen tavoite on sivistyksellisten perusoikeuksien turvaaminen jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle hänen kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaan. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen jatkumoa ja kehittää koulua lasten ja nuorten oppimista ja hyvinvointia edistäväksi yhteisöksi. Tämä saavutetaan turvaamalla ammattitaitoinen ja laadukas opetus, riittävä ohjaus ja tukitoimet sekä turvallinen oppimisympäristö. Lasten ja nuorten hyvin-

vointia vahvistetaan varhaiskasvatuksesta alkaen. Esi- ja perusopetus sekä lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että oppilaat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen keskeyttäminen vähenee. Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvataan kansallisilla ja kansainvälisillä arviointi- ja tutkimustuloksilla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Selvitetään esiopetuksen muuttamista velvoittavaksi tavoitteena varmistaa koko ikäluokan osallistuminen varhaiskasvatukseen. Käynnistetään valmistelevat toimet varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelun, hallinnon ja ohjauksen siirtämiseksi opetus- ja kulttuuriministeriöön.

Suunnataan voimavaroja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen laadun vahvistamiseen. Oppilas- ja opiskelijahuoltoa kehitetään. Perusopetuksen laatua parannetaan muun muassa ryhmäkokoja pienentämällä. Selvitetään ryhmäkokojen määrittelemistä lainsäädännöllä. Kehitetään ja edistetään laatukriteereiden käyttöönottoa perusopetuksessa. Lisätään aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1.—2. luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville. Suunnataan voimavaroja koulun kerhotoiminnan tukemiseen. Tuetaan tehostettua ja erityistä tukea sekä henkilötietojen käsittelyä, salassapitoa ja luovuttamista koskevien perusopetuslain säännösten toimeenpanoa. Tavoitteena on turvata erityis- ja tukiopetuksen sekä muun tehostetun tuen tarjonta. Vahvistetaan koulua lasten emotionaalisten ja sosiaalisten taitojen kehittäjänä sekä tehostetaan toimia koulutusaamisen vähentämiseksi. Parannetaan avohoidossa olevien oppivelvollisten oikeutta osallistua perusopetukseen sekä turvataan huostaanotettujen ja sijoitettujen lasten oikeus perusopetukseen.

Vahvistetaan lukiokoulutuksen laatua. Valmistellaan maahanmuuttajien lukion valmistavan koulutuksen käynnistämistä. Käynnistetään lukiokoulutuksen laatukriteereiden valmistelu aloittamalla se opintojen ohjauksesta. Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen työelämäyhteyttä ja -tietoutta vahvistetaan. Käynnistetään lukiokoulutuksen rahoituspuolelman uudistamista koskevat valmistelevat toimet.

Käynnistetään ylioppilastutkinnon kehittäminen ja valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan käyttöönottoa asteittain ylioppilaskirjoituksissa. Osa ylioppilastutkinnon järjestämisestä aiheutuvista kiinteistä menoista siirretään valtion talousarviosta katettaviksi opiskelijakohtaisten kustannusten pienentämiseksi.

Tuetaan oppimisympäristöjen kehittämistä ja monipuolistamista, sekä kehitetään vuorovaikutteisten oppimisympäristöjen pedagogiikkaa ja edistetään opetushenkilöstön osaamista.

Edistetään taiteen perusopetuksen maanlaajuista saatavuutta, monipuolisuutta ja laatua.

OECD:n PISA-tutkimuksen tulokset Suomen osalta 2000—2009 ja tavoite vuodelle 2012

	2000 toteutuma	2003 toteutuma	2006 toteutuma	2009 toteutuma	2012 ¹⁾ tavoite
Lukutaito	546	543	547	536	538—550
Matematiikka	536	544	548	541	538—550
Luonnontiede	538	548	563	554	538—550

¹⁾ Tutkimuksen tekovuodet. Tietojen julkistamisvuodet ovat 2001, 2004, 2007, 2010 ja 2013.

Yleissivistävän koulutuksen oppilasmäärät vuosina 2009—2012

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Esiopetus ¹⁾	57 750	58 780	59 000	59 200
Perusopetus	536 780	530 680	521 000	518 000
Lisäopetus	2 080	2 420	2 500	2 500
Vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat	1 500	1 430	1 450	1 450
Muut vammaisoppilaat	10 580	10 660	11 200	11 200
Maahanmuuttajien valmistava opetus	2 070	2 300	2 400	2 400
Joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 270	1 200	1 700	1 700
Sisäoppilaitoksen oppilaat	590	590	650	650
Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	18 100	20 000	22 000	22 000
Nuorten lukiokoulutus	102 440	101 520	105 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	22 800	23 430	25 500	26 000
— josta yli 18-vuotiaat	6 050	5 890	6 000	6 000
— aikuislukioiden/-linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/ valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 150	1 205	1 200	1 200
Taiteen perusopetus				
— musiikkioppilaitosten tunnit	1 509 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000
— muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta				
— osallistuvat lapset	45 244	46 860	52 000	54 000
— ohjaustunnit	2 976 150	3 025 890	3 250 000	3 320 000

¹⁾ Esi- ja perusopetuksen lukemat ovat toteutumavuoden syksyn tietoja.

Ylioppilastutkintoon osallistuu vuonna 2012 noin 77 500 kokeista ja heidän arvioidaan suorittavan yhteensä noin 208 000 koetta.

01. Valtion yleissivistävän koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 403 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Eurooppa-koulujen opettajien ja hallinto-henkilökunnan palkkaus- ja eräiden muiden menojen maksamiseen

2) valtion yleissivistävien oppilaitosten kansainvälistämiseen, maahanmuuttajien täydentävään opetukseen, valtion yleissivistävien erityiskoulujen palvelu- ja kehittämiskeskustoimintaan sekä avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

3) Helsingin eurooppalaisen koulun toiminnasta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä Jyväskylän näkövammaisten koulun ja Haukkarannan koulun tilajärjestelyistä aiheutuvia vuokrasopimuksia, joista aiheutuu menoja valtiolle vuoden 2014 jälkeen siten, että nettomenojen lisäys vuositasolla on enintään 1 500 000 euroa.

Selvitysosa: Suomalais-venäläinen koulu ja Helsingin ranskalais-suomalainen koulu toimivat esi-, perus- ja lukio-opetuksen kouluina. Koulut kehittävät kulttuuriyhteyksiä ja verkottumisen kautta koulujen kielten- ja kulttuuriopetusta. Valtion yleissivistäviä eri-

tyiskouluja kehitetään. Helsingin eurooppalaisen koulun toiminta laajenee asteittain.

Oppilasmäärät

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	826	795	840	840
Suomalais-venäläinen koulu	699	679	700	700
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	472	453	460	460
Eurooppa-koulut (suomalaiset oppilaat)	641	640	650	650
Koulukotien perusopetus	165	157	160	160
Helsingin eurooppalainen koulu	45	109	200	252
Yhteensä	2 848	2 833	3 010	3 062

Ohjaustoiminnan tunnusluvut

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Ohjaustoiminta kentällä				
— ohjauskäyntejä	910	678	700	700
— oppilaita	569	579	600	600
Tilapäinen opetus ja kuntoutus				
(tukijaksot, kuntoutustutkimukset)				
— koulutettavapäiviä	3 388	3 479	3 500	3 500
Lukion suorittamista edistävä opetus				
(Mikael-koulu)				
— oppilaita	12	9	6	4

Henkilötyövuodet

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Helsingin ranskalais-suomalainen koulu	71,6	74,3	74	74
Suomalais-venäläinen koulu	82,5	84,6	84	84
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	680,7	670,4	674	674
EU:n Eurooppa-koulut	31,0	30,6	32	33
Helsingin Eurooppalainen koulu	12,2	21,6	30	30
Yhteensä	878,0	881,5	894,0	895,0

Määrärahan arvioitu käyttö €

Kielikoulut	4 330 000
Valtion yleissivistävät erityiskoulut	37 033 000
Koulukotien perusopetus	1 950 000
EU:n Eurooppa-koulut	1 940 000
Helsingin Eurooppalainen koulu	2 150 000
Yhteensä	47 403 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	61 206	63 360	64 803
Bruttotulot	17 332	17 750	17 400
Nettomenot	43 874	45 610	47 403
Siirtyneet erät			
— edelliseltä vuodelta siirtyneet	4 734		
— seuraavalle vuodelle siirtyneet	7 720		

Kuntien rahoitusosuus valtion yleissivistävän lukiokoulutuksen kustannuksiin, 1 044 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.

2012 talousarvio	47 403 000
2011 III lisätalousarvio	666 000
2011 talousarvio	45 610 000
2010 tilinpäätös	46 860 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	624
Kertaluonteisen siirtymäkausien päättämisen palautus	304
Kielikoulujen tieto- ja viestintätekniikan kalustaminen	200
Mikael-koulun korjaaminen	-200
Haukkarannan koulun väliaikaiset tilat	820
Uudelleenkohdentamisen palautus	800
Toimintameno säästö (HO)	-473
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-122
Tuottavuustoimet	-180
Tasomuutos	20
Yhteensä	1 793

02. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 306 000 euroa.

Selvitysosa:

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	7 905	7 956	8 231
Bruttotulot	7 903	7 950	6 925
Nettomenot	2	6	1 306
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	6		

Nettobudjetoitavat tulot kertyvät ylioppilastutkintolautakunnan suoritteista perittävistä maksuista annetun opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksen (908/2010) mukaan.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 300 000 euroa siirtona momentilta 29.10.30 ylioppilastutkinnon järjestä-

misestä aiheutuvien kiinteiden menojen osittaiseen kattamiseen.

2012 talousarvio	1 306 000
2011 talousarvio	6 000
2010 tilinpäätös	6 000

20. Yleissivistävän koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 12 894 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yleissivistävän koulutuksen sekä siihen liittyvien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n ja OECD:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 5 000 euroa johtuen IT-palvelukeskukseen kohdistuneen siirron palautuksesta momentilta 28.20.06.

2012 talousarvio	12 894 000
2011 talousarvio	12 889 000
2010 tilinpäätös	10 889 000

30. Valtionosuus ja -avustus yleissivistävän koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 842 693 000 euroa.

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 3 800 000 euroa edellä mainitun lain 13 §:n 3 momentin mukaisille muille kuin oppivelvollisille järjestettävän perusopetuksen aineenopetuksen käyttökustannuksiin

3) enintään 4 500 000 euroa avustuksina yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin

4) enintään 6 000 000 euroa joustavan perusopetuksen käyttökustannuksiin

5) enintään 1 300 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:n mukaisten avustusten maksamiseen opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille

6) enintään 136 000 euroa muiden kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saavien taiteen perusopetuksen järjestäjien harkinnanvaraisiin valtionavustuksiin

7) enintään 4 300 000 euroa avustuksina muiden kuin tieto- ja viestintätekniikan oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistämiseen

8) enintään 4 700 000 euroa esi- ja perusopetuksen sekä lukioden tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen sekä sen hyödyntämisen kehittämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa ja ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen

9) enintään 15 581 000 euroa esi- ja perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan laadun kehittämiseen ja seurantaan

10) enintään 50 449 000 perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen

11) enintään 8 000 000 euroa avustuksina koululaisten kerhotoiminnan tukemiseen

12) Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä yhteistyöstä ulkomaanopetuksen alalla tehdyn sopimuksen mukaisten menojen maksamiseen

13) enintään 12 000 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen täydentävän vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukemiseen

14) enintään 50 000 euroa opetus- ja kulttuuriministeriön määräämin perustein opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n mukaisten avustusten maksamiseen saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidinkielen opetuksen järjestämiseen.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen aamu- ja iltapäivätoimin-

nan valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä ohjaustuntien määrä on enintään 3 320 000 tuntia. Ohjaustunnin hinta on 25,00 euroa.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä tuntimäärä on musiikin perusopetuksessa enintään 1 653 000 ja muussa tuntiperusteisen valtionosuuden piiriin kuuluvassa taiteen perusopetuksessa enintään 140 800 tuntia.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja lukiolain (629/1998) muuttamiseksi.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät

	€
1) Laskennalliset kustannukset (opiskelijamäärä * yksikköhinta)	709 623 000
— kunnallinen lukiokoulutus (98 400 * 6 704 €)	641 415 000
— yksityinen lukiokoulutus (10 090 * 6 953 €, sis. alv.)	68 208 000
Kuntien rahoitusosuus	-422 148 000
Perusopetus, vaikeimmin kehitysvammaiset (1 450 * 28 218 €)	40 916 000
Perusopetus, muut vammaisoppilaat (11 200 * 17 601 €)	197 129 000
Maahanmuuttajien valmistava opetus (2 400 * 14 745 €)	35 388 000
Lisäopetus (2 500 * 7 518 €)	18 795 000
Muiden kuin oppivelvollisten esi- ja perusopetus	12 609 000
Sisäoppilaitoslisä (650 * 2 994 €)	1 946 000
Koulukotikorotus	1 531 000
Aamu- ja iltapäivätoiminnan valtionosuus	47 310 000
Opetustuntikohtainen taiteen perusopetuksen valtionosuus	77 314 000
Ulkomailla toimivien koulujen valtionosuus	3 177 000
Yksityisen opetuksen järjestäjän alkava ja laajenevan toiminnan rahoitus	6 137 000
Laskennallinen rahoitus ja valtionosuudet yhteensä	729 727 000

2) Muiden kuin oppivelvollisten perusopetuksen aineenopetus (enintään)	3 800 000
3) Avustukset yksityisten opetuksen järjestäjien käyttökustannuksiin (enintään)	4 500 000
4) Joustavan perusopetuksen lisä (enintään)	6 000 000
5) Avustukset opetustuntikohtaista taiteen perusopetuksen valtionosuutta saaville opetuksen järjestäjille (enintään)	1 300 000
6) Avustukset muille kuin opetustuntikohtaista valtionosuutta saaville taiteen perusopetuksen järjestäjille (enintään)	136 000
7) Muu kuin tieto- ja viestintätekniikan oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen sekä koulujen ja oppilaitosten kansainvälistäminen (enintään)	4 300 000
8) esi- ja perusopetuksen sekä lukioiden tieto- ja viestintätekniikan opetuskäytön edistämiseen ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämisen edistämiseen ylioppilastutkinnon suorittamisessa sekä ylioppilastutkintolautakunnan tieto- ja viestintäteknologiseen varustamiseen (enintään)	4 700 000
9) Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen laadun kehittäminen ja seuranta (enintään)	15 581 000
10) Perusopetuksen opetusryhmäkoon pienentämiseen (enintään)	50 449 000
11) Kerhotoiminnan tukeminen (enintään)	8 000 000
12) Ulkomaanopetuksen menot	150 000
13) Vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksensa tukeminen (enintään)	12 000 000

14) Rahoituslain 45 §:n mukaiset avustukset saamenkielisten ja romanikielisten oppilaiden äidin-kielen opetuksen järjestämiseen (enintään)	50 000
15) Rahoituslain 45 §:n 1 momentin ja saamenkieliseen ja saamen kielen opetukseen perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa myönnettävän valtionavustuksen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen (191/1999) 4 ja 5 §:n mukaisten saamenkielisen ja saamen kielen opetuksen valtionavustuksen maksamiseen	2 000 000
Yhteensä	842 693 000

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keski-määräiset yksikköhinnot (ei sis. alv)

Esi- ja perusopetuksen perushinta	7 300,44 euroa/asukas
Esi- ja perusopetuksen keski-määräinen kotikuntakorvauksen perusosa	6 159,11 euroa/asukas
Lukiokoulutus	6 704,40 euroa/opisk.
Taiteen perusopetus — opetustuntikohtainen valtionosuus	74,66 euroa/opetustunti
Aamu- ja iltapäivätoiminta	25,00 euroa/ohjaustunti

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää 9 786 000 euroa kuntien osuutena lukiokoulutuksesta harjoittelukouluissa ja valtion yleissivistävissä oppilaitoksissa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	24 005
Kustannustenjaon tarkistus	30 890
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet	-5 000
Teknologiakasvatuksen kehittäminen	-150
Lukiokoulutuksen opiskelijamäärän muutos	-3 327

Aamu- ja iltapäivätoiminnan laajuuden muutos	895
Perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen laadun kehittäminen ja seuranta (HO)	10 000
Siirto momentille 29.10.02 (Yo-tutkinnon opiskelijakohtaisten kustannusten pienentäminen)	-1 300
Alkavan perusopetuksen rahoitus	-6 137
Muut määräytymisperusteiden muutokset	900
Yhteensä	50 776

2012 talousarvio	842 693 000
2011 talousarvio	791 917 000
2010 tilinpäätös	727 114 050

34. Valtionosuus ja -avustus oppilaitosten perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 56 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeiden valtionavustusten sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen perusopetuksen, lukiokoulutuksen, taiteen perusopetuksen, ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahasta maksetaan myös jälkirahoitteisina myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten vuosieriin lain mukaan lisättävät korot.

Valtuus

Vuonna 2012 saa myöntää valtionavustusta yleissivistävän koulutuksen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 5 000 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 4 000 000 euroa saa myöntää toteutusaikaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan rakentaa tai peruskorjata tilat 720 oppilaalle.

Määrärahan arvioitu käyttö €**Vuonna 2012 myönnettävät valtion-avustukset**

— yleissivistävä koulutus 4 000 000

Vuosina 2001—2011 myönnettyt valtionosuudet ja -avustukset

— yleissivistävä koulutus 48 900 000

— ammatillinen koulutus ja ammatti-
korkeakoulut 3 100 000**Yhteensä** 56 000 000**Myönnettyistä valtionosuuksista ja -avustuksista arvioidaan valtiolle aiheutuvan menoja seuraavasti (milj. euroa)**

	2013	2014	2015	2016	2017—
Vuonna 2012 myönnettävät valtionavustukset					
— yleissivistävät oppilaitokset	0,1	0,2	0,2	0,2	0,8
Ennen vuotta 2012 myönnettyt valtionosuudet ja -avustukset					
— yleissivistävät oppilaitokset	49,0	46,0	39,9	33,7	48,8
— ammatilliset oppilaitokset ja ammattikorkeakoulut	1,5	0,1	-	-	-
Yhteensä	50,6	46,3	40,1	33,9	49,6

2012 talousarvio 56 000 000

2011 talousarvio 53 200 000

2010 tilinpäätös 55 700 000

ja kehittämiseen sekä kotiperuskoulu/hemgrundskola -toimintaan, sekä eräiden vaihto-oppilasjärjestöjen ja lukiolaisten tiedeolympiatoiminnan tukemiseen.

*Selvitysosa:***51. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)**

Momentille myönnetään 1 128 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen kodin ja koulun yhteistyöstä huolehtiville järjestöille, Kerhokeskus - Koulutyön tuki ry:lle, koulun vapaan harrastustoiminnan tukemiseen, Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry:lle, Ympäristökasvatuksen seura ry:lle, Kesälukioseura ry:lle, Suomi-koulujen Tuki ry:lle ja Suomi-koulujen toimintaan

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-218
Kertameno	-200
Yhteensä	-418

2012 talousarvio	1 128 000
2011 talousarvio	1 546 000
2010 tilinpäätös	1 346 000

20. Ammatillinen koulutus*Selvitysosa:***Yhteiskunnallinen vaikuttavuus**

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Keskeisiä tavoitteita ovat koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden ja vaikuttavuuden parantaminen sekä ammatillisen osaamisen

ja ammattitaidon arvostuksen lisääminen. Yhteiskuntatakuun toteuttaminen ja osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttävät nuorten koulutukseen pääsyn ja joustavien koulutusväylien turvaamista ja riittäviä kouluttautumismahdollisuuksia aikuisväestölle. Koulutuksen järjestäjäverkkoa sopeutetaan alueelliseen väestökehitykseen koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa turvaten. Koulutuspalvelujen työelämälähtöisyyden, vaikuttavuuden, laadun ja kustannustehokkuuden lisäämiseksi käynnistetään ammatillisen koulutuksen järjestäjäverkon rakenteelliseen kehittämiseen ja palvelukyvyyn vahvistamiseen tähtäävä toimenpideohjelma. Tavoitteena on elinvoimainen, toimintakykyinen ja eheä järjestäjärakenne. Sen runko muodostuu ammattiopistoista, joiden palvelukokonaisuus käsittää elinikäisen oppimisen periaatteella kattavan alakohtaisen nuorten ja aikuisten ammatillisen koulutuksen tarjonnan eri järjestämismuotoja käyttäen sekä työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän. Ammattiopistoja täydentävät alakohtaisesti tai muulla tavoin profiloituneet ja järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestäjät. Ammatillisen koulutuksen järjestämisedellytysten arviointia kehitetään osana järjestämislupaprosessia.

Työelämän muuttuviin osaamistarpeisiin vastaavaa ammatillista tutkintojärjestelmää kehitetään edelleen vahvistamalla tutkintojen työelämävastaavuutta ja osaamisperusteisuutta. Tehostetaan henkilökohtaistamista kehittämällä aiemmin opitun tunnistamisen ja tunnustamisen menettelyjä ja tukemalla yksilöllisten opinto- ja tutkintopolkujen toteuttamista. Valmistellaan ammatillisen koulutuksen opintosuoritusten eurooppalaisen siirtojärjestelmän (ECVET) käyttöönotto kaikissa ammatillisissa tutkinnoissa vuonna 2013.

Koulutuksen laatua parannetaan ja koulutuksen järjestäjien laadunhallintaa kehitetään ammatillisen koulutuksen laatustrategian linjausten mukaisesti. Laatustrategia kattaa kaikki ammatillisen koulutuksen järjestämismuodot ja palvelut elinikäisen oppimisen periaatteella.

Ammatillisen koulutuksen vaikuttavuuden parantamiseen pyritään palkitsemalla koulutuksen järjestäjiä siitä, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä kykenee omilla toimillaan lisäämään opiskelijoiden valmiuksia työllistyä tai siirtyä jatko-opintoihin.

Toiminnan tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti kun uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan tarpeista lähtevien opintopolkujen ja monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta.

Tavoitteeksi asetetaan, että ammatillisen peruskoulutuksen keskeyttämisaste laskee 7,5 prosenttiin vuonna 2012, kun se oli 8,6 % vuonna 2009¹⁾. Läpäisyastetta pyritään nostamaan 63 prosenttiin vuonna 2012, kun se oli arviolta 59,5 % vuonna 2009²⁾. Tavoitteiden saavuttamiseksi jatketaan vuonna 2011 käynnistettyä ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaa.

Valmistellaan yhteiskuntatakuun edellyttämät muutokset opiskelijavalintaan. Toiminnan säätely- ja ohjausprosesseja tehostetaan ja selkeytetään kehittämällä sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneistä osa siirtyy muiden sektoreiden koulutukseen, joten kokonaan opiskelunsa keskeyttäneiden osuuden arvioidaan laskevan noin 6,5 prosenttiin vuonna 2012, kun se oli 7,7 % vuonna 2009. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

²⁾ Lähde: Tilastokeskus. Läpäisyaste tarkoittaa tässä kolme vuotta tilastointivuotta aikaisemman kalenterivuoden uusista opiskelijoista niiden osuutta, jotka ovat suorittaneet ammatillisen perustutkinnon enintään kolmessa vuodessa. Tilasto ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta eikä oppisopimuskoulutusta.

Ammatillisen koulutuksen tuloksellisuuden parantamiseen pyritään palkitsemalla koulutuksen järjestäjiä siitä, kuinka paljon koulutuksen järjestäjä kykenee omilla toimillaan vähentämään opintojen viivästymistä tai keskeyttämistä.

Käynnistetään rahoitusjärjestelmän uudistaminen koko ammatillista koulutusta koskevana kokonaisuutena.

Toiminnan laajuus

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Tämän lisäksi otetaan huomioon lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyvät, ilman ammatillista koulutusta jääneet nuoret sekä työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tulevat erityisesti ilman ammatillista koulutusta olevat aikuiset.

Ammatillisen peruskoulutuksen uusien opiskelijoiden ja suoritettujen tutkintojen sekä opiskelijamäärien ja koulutuksen järjestäjien lukumäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

Oppilaitosmuotoisen ammatilliseen perustutkintoon johtavan/valmistavan koulutuksen uudet opiskelijat ja tutkinnot¹⁾

	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
Peruskoulutus yhteensä						
— uudet opiskelijat	55 434	56 040	60 319	61 000	60 500	60 000
— suoritettut tutkinnot	35 399	35 067	36 933	37 500	39 500	41 300
1. Opetussuunnitelma-perusteinen koulutus						
— uudet opiskelijat	47 611	47 774	50 161	50 500	49 500	48 500
— suoritettut tutkinnot	31 180	31 420	32 700	33 000	34 000	35 500
2. Näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus						
— uudet opiskelijat	7 823	8 266	10 158	10 500	11 000	11 500
— suoritettut tutkinnot	4 219	3 647	4 233	4 500	5 500	5 800

¹⁾ Lähde: Tilastokeskus. Vain opetushallinnon alainen koulutus. Oppisopimuskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

Oppilaitosmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräiset vuosiopiskelijamäärät¹⁾

	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Peruskoulutus yhteensä	137 122	138 843	143 926	149 202	148 230	148 230
— josta erityisopetus	17 030	18 103	19 728	20 916	21 200	21 500
1. Opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	123 832	124 824	128 462	131 940	130 200	130 000
1.1. Perustutkintoon johtava koulutus	119 015	119 548	122 405	125 451	123 400	123 200

1.2. Peruskoulutukseen valmistavat

koulutukset yhteensä ²⁾	4 817	5 276	6 057	6 489	6 800	6 800
— josta ammattistartti	702	969	1 227	1 466	1 800	1 800
2. Näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintoon valmistava koulutus	13 290	14 019	15 464	17 262	18 030	18 230

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä (keskimääräinen vuosiopiskelijamäärä on kevään ja syksyn tilastointipäivien aritmeettinen keskiarvo). Oppisopimuskoulutuksen tavoitteenasettelu esitetään luvussa 29.30.

²⁾ Sisältää vammaisten valmentavan ja kuntouttavan opetuksen ja ohjauksen, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen, talouskouluopetuksen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaavan ja valmistavan koulutuksen (ammattistartin).

Oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen järjestäjien lukumäärät vuoden alussa ja keskimääräiset vuosiopiskelijamäärät¹⁾

	2007 toteutuma	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Kaikki järjestäjät yhteensä	169	167	154	144	139	136
— opiskelijamäärä	137 122	138 844	143 926	149 202	148 230	148 230
Kuntajärjestäjät	23	22	18	15	12	11
— opiskelijamäärä	26 739	26 566	28 388	24 695	22 790	22 540
Kuntayhtymäjärjestäjät	55	54	46	39	39	37
— opiskelijamäärä	91 887	93 529	92 998	94 170	93 800	93 350
Yksityiset järjestäjät	90	90	89	89	87	87
— opiskelijamäärä	17 495	17 742	22 416	30 200	31 500	32 200
Valtio koulutuksen järjestäjänä	1	1	1	1	1	1
— opiskelijamäärä	1 001	1 007	124	137	140	140

¹⁾ Lähde: valtionosuusjärjestelmä. Järjestämislupasäätelyssä ja tilastoinnissa käytetään vuosiopiskelijamääränä kevään ja syksyn tilastointipäivien aritmeettista keskiarvoa. Rahoituksessa ja talousarvion momenttikohtaisessa laskennassa käytetään painotettua (7/5) keskiarvoa (vuonna 2012 ilman valtion opiskelijoita arviolta 147 650 opiskelijaa, joista 115 820 kunta- ja kuntayhtymäjärjestäjien ja 31 690 yksityisten järjestäjien koulutuksessa).

Ammatillisen koulutuksen kokonaisuuden jäsentyminen eri osa-alueisiin ilmenee seuraavasta taulukosta. Ammatillista koulutusta rahoitetaan tämän luvun lisäksi myös luvun 29.30 momenteilta, minkä vuoksi taulukossa mainitaan asianomaisessa yhteydessä se talousarvion luku, johon osa-alueen määräraha sisältyy.

Ammatillinen koulutus

Peruskoulutus				Lisäkoulutus			
Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus		Oppilaitosmuotoinen koulutus		Oppisopimuskoulutus	
Opetus-suunnitelma perusteinen koulutus ¹⁾	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	Opetus-suunnitelma perusteinen koulutus	Näyttötutkintoon valmistava koulutus	Tutkinto-tavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus	Tutkintotavoitteinen koulutus	Tutkintoon johtamaton koulutus
29.20	29.20	29.30	29.30	29.30	29.30	29.30	29.30

¹⁾ Opetussuunnitelma perusteinen koulutus jakaantuu perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja valmistaviin koulutuksiin. Valmistavia koulutuksia ovat vammaisten valmentava ja kuntouttava opetus ja ohjaus, maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus, talouskouluopetus sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ohjaava ja valmistava koulutus (ammattistartti).

01. Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 485 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Saamelaisalueen koulutuskeskuksen ja Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen kansainvälistämiseen, oppimisympäristöjen kehittämiseen ja tietoverkkojen rakentamiseen sekä tieto- ja viestintätekniikan käyttöön opetuksessa ja opiskelussa, maahanmuuttajien tukiopetukseen, ammatilliseen lisäkoulutukseen sekä työnantajille maksettaviin koulutuskorvauksiin.

Selvitysosa: Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus tuottaa merenkulkuelinkeinon, viranomaisten ja vesillä liikkuvien kansalaisten turvallisuustasoa parantavaa ja ylläpitävää sekä ympäristöönnettomuuksia ehkäisevää turvallisuuskoulutusta pelastautumiskoulutusyks-

sikössä Lohjalla ja palokoulutusyksikössä Upinniemiessä. Tavoitteena on, että vuonna 2012 Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus kouluttaa yhteensä 3 600 henkilöä.

Saamelaisalueen koulutuskeskuksen tehtävänä on lisätä saamelaisväestön ammatillista osaamista, järjestää saamelaisalueen elinkeinoelämän tarpeita vastaavaa koulutusta ja edistää alueen työllisyyttä sekä säilyttää ja kehittää saamelaiskulttuuria ja saamen kieltä. Koulutuskeskuksen erityistehtävänä on palvella Euroopan unionin ainutta alkuperäiskansaa. Vuonna 2012 koulutuskeskuksen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijamäärä on noin 140 ja ammatillisessa lisäkoulutuksessa toteutetaan noin 4 500 opiskelijatyöpäivää. Saamen kielen ja kulttuurin lukuvuosikoulutuksessa toteutetaan noin 5 700 opiskelijatyöpäivää ja kurssitoiminnassa 5 600 opiskelijatyöpäivää.

Henkilötyövuodet

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Saamelaisalueen koulutuskeskus	59	63	66	66
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskus	25	21	24	24
Yhteensä	84	84	90	90

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	9 152	9 790	9 785
Bruttotulot	1 265	1 500	1 300
Nettomenot	7 887	8 290	8 485
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 476		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 918		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	63
Kertaluonteisten siirtymäkausien päättäminen	32
Merenkulun turvallisuuskoulutuskeskuksen vuokratilustannusten kasvu	110
Saamelaisalueen koulutuskeskuksen vuokratilustannusten kasvu	140
Toimintamenoasäästö (HO)	-86
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-22
Tuottavuustoimet	-68
Tasomuutos	26
Yhteensä	195

2012 talousarvio	8 485 000
2011 III lisätalousarvio	52 000
2011 talousarvio	8 290 000
2010 tilinpäätös	8 329 000

20. Työpaikalla tapahtuva oppiminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 026 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työssäoppimisen ja muun työpaikalla tapahtuvan oppimisen ja osaamisen osoittamisen rahoittamisesta sekä koulutuksen kehittämisestä aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen.

2012 talousarvio	3 026 000
2011 talousarvio	3 026 000
2010 tilinpäätös	3 026 000

21. Ammatillisen koulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 339 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammatillisen koulutuksen kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeista aiheutuvien suunnittelu-, käynnistämisen- ja toimintamenojen sekä avustusten maksamiseen

2) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

3) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu vähennyksenä huomioon 25 000 euroa siirtona momentille 29.01.04 opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan toimintamenoihin.

2012 talousarvio	1 339 000
2011 talousarvio	1 364 000
2010 tilinpäätös	1 364 000

30. Valtionosuus ja -avustus ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 718 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten sekä muiden avustusten maksamiseen

2) enintään 6 072 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:ssä tarkoitettuihin avustuksiin sekä avustuksina ammatillisen koulutuksen yhteisiin tehtäviin ja laatupalkintoihin ja Örebron kuu-
lovammaisten oppilaitoksen suomalaisten am-

matillisen koulutuksen opiskelijoiden kustannusten kattamiseen

3) enintään 1 000 000 euroa avustuksina laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeisiin

4) enintään 851 000 euroa avustuksina erityisopetuksen palvelu- ja kehittämiskeskustoiminnan vahvistamiseen

5) enintään 961 000 euroa avustuksina oppimisympäristöjen kehittämiseen ja monipuolistamiseen

6) enintään 4 000 000 euroa ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaan opintojen nopeuttamiseksi.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät

	€
Laskennalliset kustannukset (opiskelijat * omistajatyypin mukainen yksikköhinta)	1 673 736 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (115 820 * 10 521,54 €)	1 218 605 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (31 690 * 14 361,95 €, sis. alv.)	455 131 000
Kuntien rahoitusosuus	-973 514 000
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi	5 000 000
Rahoituslain mukaiset avustukset, yhteiset tehtävät, laatupalkinnot sekä Örebron kuulovammaisten oppilaitos (enintään)	6 072 000

Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeet (enintään)	1 000 000
Erityisopetuksen palvelu- ja kehittämiskeskustoiminta (enintään)	851 000
Oppimisympäristöjen kehittäminen ja monipuolistaminen (enintään)	961 000
Opintojen nopeuttamisen toimenpiteet (läpäisyn tehostamisohjelma) (enintään)	4 000 000
Yhteensä	718 106 000

Valtionosuuden määräytymisperusteena käytetty ammatillisen peruskoulutuksen keskimääräinen yksikköhinta on 11 131,17 euroa opiskelijaa kohden.

Valtionosuuden mitoituksessa huomioon otettu kuntien rahoitusosuus sisältää kuntien osuutena Saamelaisalueen koulutuskeskuksessa annettavan koulutuksen kustannuksiin 906 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	24 986
Kustannustenjaon tarkistus	7 281
Tasomuutos	500
Yhteensä	32 767

2012 talousarvio	718 106 000
2011 talousarvio	685 339 000
2010 tilinpäätös	661 864 625

30. Aikuiskoulutus

Selvitysosa: Tämän luvun momenteilta rahoitetaan ammatillista lisäkoulutusta, oppisopimuskoulutusta, vapaata sivistystyötä, sivistys- ja neuvontajärjestöjä, opetustoimen henkilöstökoulutusta sekä aikuiskoulutuksen kehittämistä. Aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön voimavaroja sisältyy opetus- ja kulttuuriministeriön talousarviossa lisäksi lukujen 29.10, 29.20, 29.40 ja 29.90 määrärahoihin.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Aikuiskoulutuspolitiikan tehtävänä on työvoiman saatavuuden ja osaamisen turvaaminen, koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista huolehtiminen sekä yhteiskunnan eheyden ja tasa-arvon vahvistaminen. Aikuiskoulutuspolitiikalla tuetaan pyrkimyksiä työurien pidentämi-

seen, työllisyysasteen nostamiseen, tuottavuuden parantamiseen, monikulttuurisuuden vahvistamiseen sekä elinikäisen oppimisen edellytysten toteutumiseen. Aikuiskoulutusta suunnataan myös maahanmuuttajien työllistymisen ja integraation tukemiseen sekä opetushenkilökunnan osaamisen varmistamiseen.

Tavoitteeksi asetetaan, että vuosittain koulutukseen osallistuvien osuus työikäisestä aikuisväestöstä kasvaa 60 prosenttiin. Parannetaan vailla tutkintoa olevien, pienyrityksien ja muiden ali-edustettujen ryhmien aikuiskoulutusmahdollisuuksia.

Vapaan sivistystyön edellytyksiä vastata muuttuviin koulutustarpeisiin sekä vahvistaa toiminnallaan yhteiskunnan eheyttä, aktiivista kansalaisuutta sekä elinikäisen oppimisen edellytyksiä parannetaan. Painopisteinä ovat maahanmuuttajien, opinnollista kuntoutusta tarvitsevien, työttömien ja senioriväestön koulutustarpeisiin vastaaminen sekä koulutuksen alueellisen saavutettavuuden varmistaminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen aikuiskoulutuksen laatua ja tehokkuutta parannetaan ammatillisen koulutuksen laatustrategian ja oppisopimuskoulutuksen laatuhanke- ja linjausten mukaisesti. Ammatillisen lisäkoulutuksen tuloksellisuusrahoitusjärjestelmää kehitetään osana ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmää kokonaisuutena siten, että järjestelmä kannustaa koulutuksen laadun ja vaikuttavuuden parantamiseen huomioimalla lisäkoulutuksen kohderyhmän erityispiirteet. Tavoitteena on, että lisäkoulutuksen tulosrahoitusjärjestelmä ohjaa lyhentämään opintoaikoja kannustamalla tehokkaaseen aikaisemmin opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen.

Korkeakoulujen aikuisopiskelua tehostetaan. Hankerahoitusta oppisopimustyyppisen täydennyskoulutuksen mallien ja erityisnäkökohtien kehittämiseksi jatketaan n. 1 200 vuosittaisen koulutuksen määrällä. Aikuisväestön mahdollisuuksia suorittaa osaamistarpeisiinsa vastaavia tutkintojen osia lisätään.

Vapaan sivistystyön kehittämisohjelman 2009—2012 toimeenpanoa jatketaan. Perustamiskustannusjärjestelmää siirretään osaksi laskennallista valtionosuusjärjestelmää vuoden 2012 alusta. Oppilaitos- ja ylläpitäjäjärjestelmien kehittämisessä painopiste on vuonna 2012 kansanopistoissa ja kansalaisopistoissa. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvut uusitaan vuoden 2012 ja 2013 alusta.

Yleistä kielitutkintojärjestelmää kehitetään sekä valmistavan koulutuksen tarjontaa suunnataan niin, että ne palvelevat monipuolisesti maahanmuuttajia koulutuksessa, työelämässä ja kansalaisuuden saamisessa tarvittavan kielitaidon hankkimisessa ja osoittamisessa.

Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetushenkilökunnan SPECIMA-tyyppistä täydennyskoulutusohjelmaa jatketaan.

Opetushenkilökunnan mahdollisuuksia ammatillisen osaamisen kehittämiseen parannetaan jatkamalla Osaava-täydennyskoulutusohjelmaa. Tavoitteena on, että vuonna 2012 osaamista parantavaan täydennyskoulutukseen osallistuu 40 000 opetustoimen henkilöstöön kuuluvaa.

Elinikäistä oppimista tukevia tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja kehitetään. Aikuisväestön osaamisesta hankitaan kansainvälistä vertailutietoa osallistumalla OECD:n koordinoimaan aikuisten taitotasomittaukseen (PIAAC).

Toiminnan laajuus

Aikuiskoulutusta järjestetään noin 800 julkisen valvonnan alaisessa oppilaitoksessa ja korkeakoulussa. Erityyppiseen aikuiskoulutukseen osallistuu vuosittain lähes 1,7 milj. henkilöä eli 52 % työikäisestä aikuisväestöstä. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan menoista noin 12 % kohdentuu aikuiskoulutukseen jäljempänä olevan taulukon mukaisesti.

Omaehtoisen aikuiskoulutuksen opiskelijamäärä ja suoritettut tutkinnot koulutusmuodoittain opetushallinnon alaisessa aikuiskoulutuksessa ja vapaassa sivistystyössä

Koulutusmuoto	2009		2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
	2008 toteutuma	toteutuma/ arvio			
Aikuisten perusopetus					
tutkinto-opiskelijat	952	906	1 705	1 720	1 720
aineopiskelijat	751	850	956	1 100	1 100
Aikuisten lukiokoulutus					
tutkinto-opiskelijat	6 460	6 100	6 000	6 000	6 000
aineopiskelijat	16 360	16 753	17 542	17 700	17 800
Ammatillinen peruskoulutus					
näyttöön valmistava oppilaitosmuotoinen koulutus, opiskelijat	14 019	15 464	17 262	18 030	18 230
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	22 831	18 378	15 186	15 860	15 860
suoritettut tutkinnot, yhteensä	7 694	9 820	10 500	11 000	11 300
Ammatillinen lisäkoulutus					
näyttöön valmistava koulutus, opiskelijat ¹⁾	28 000	28 000	28 150	28 150	27 550
oppisopimuskoulutus, opiskelijat	24 480	24 480	23 392	22 000	21 600
suoritettut tutkinnot	16 500	16 600	16 600	15 800	15 800
ei-tutkintoon valmistava lisäkoulutus		6 961	7 122	7 410	7 215
Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus					
amk-tutkinto, opiskelijat	19 035	19 915	19 646	19 800	20 000
ylempi amk-tutkinto, opiskelijat	4 543	5 552	6 349	6 500	6 700
avoin ammattikorkeakoulu, opiskelijat ²⁾	12 837	11 761	9 191	9 500	9 700
suoritettut amk-tutkinnot	3 457	3 330	3 710	3 900	4 200
suoritettut ylemmät amk-tutkinnot	681	940	1 253	1 400	1 500
Yliopistojen aikuiskoulutus					
avoin yliopisto, opiskelijat ³⁾	70 702	72 128	78 355	85 000	85 000
Vapaan sivistystyön oppilaitokset⁴⁾					
kansalaisopistot, opiskelijat	630 000	630 000	631 000	632 000	632 000
kansanopistot, opiskelijat	112 000	112 000	112 000	112 500	112 500
kesäyliopistot, opiskelijat	36 000	36 000	36 000	36 000	36 000
opintokeskukset, opiskelijat	192 000	192 000	192 000	192 000	192 000
liikunnan koulutuskeskukset, opiskelijat	80 000	82 600	82 600	82 600	82 600

¹⁾ Luvut kuvaavat tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen opiskelijoiden määrää - eivät valtionosuuden perusteena olevaa laskennallista opiskelijatyövuosien määrää.

²⁾ Mukana ainoastaan ulkopuoliset osallistujat, ei amk:n omia tutkinto-opiskelijoita, jotka suorittavat amk:n opintoja.

³⁾ Luvut eivät sisällä ikäihmisten yliopistossa opiskelevia, joita ei tilastoida vuodesta 2010 lähtien.

⁴⁾ Vapaan sivistystyön oppilaitosten opiskelijamäärän toteutumatieta on vuodelta 2007.

Aikuiskoulutuksen rahoitus opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla (euroa)

		2011 talousarvio	2012 esitys
29.10	Yleissivistävä koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— perusopetuksen aikuisopiskelijat (arvio)	3 587 000	5 002 000
	— lukion aikuisopiskelijat (arvio)	11 211 000	11 728 000

29.20	Ammatillinen koulutus		
	Valtionosuus käyttökustannuksiin		
	— näyttötutkintona suoritettava ammatilliseen perustutkintoon valmentava koulutus (arvio)	80 109 000	85 004 000
29.30	Aikuiskoulutus		
	— aikuiskoulutuksen kehittäminen, opetushenkilöstön koulutus ja tukitoimet	26 232 000	28 757 000
	— valtionosuus ammatilliseen lisäkoulutukseen ja ammatillisille erikoisoppilaitoksille	169 148 000	174 054 000
	— valtionosuus oppisopimuskoulutukseen	140 552 000	140 594 000
	— valtionosuus ja -avustus vapaan sivistystyön oppilaitoksille ja järjestöille	175 779 000	171 353 000
29.40	Korkeakouluopetus ja tutkimus		
	Valtionosuus ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin		
	— aikuisten ammattikorkeakoulututkintoon johtava koulutus	63 713 000	67 026 000
	— erikoistumisopinnot	6 050 000	6 364 000
	— ylempi amk-tutkinto	16 411 000	17 264 000
	Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan ¹⁾		
	— avoin yliopisto-opetus ja erilliset opinto-oikeudet	24 200 000	24 700 000
29.90	Liikuntatoimi		
	Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot		
	— liikunnan koulutuskeskukset	16 554 000	15 021 000
	Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille	597 000	2 752 000
Yhteensä		734 143 000	749 619 000

¹⁾ Kyse on laskennallisista eristä yliopistojen perusrahoituksen sisällä. Taulukko ei sisällä yliopiston perustutkintoa opiskelevia aikuisia (yli 25-vuotiaana aloittaneita), joita oli noin 26 % aloittaneista ja joista aiheutuvat kustannukset ovat arviolta noin 165 milj. euroa v. 2010.

20. Opetustoimen henkilöstökoulutus ja eräät muut menot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 25 747 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetustoimen henkilöstön henkilöstö- ja lisäkoulutukseen, sen seurantaan ja arviointiin

2) ammattitutkintojen ja kielitutkintojen kehittämiseen, virallisten kääntäjien koulutuksen ja tutkintojen kehittämiseen sekä näyttötutkimomestarikoulutukseen

3) lähialueyhteistyöhön ja muuhun Venäjäyhteistyöhön sekä erityisryhmien koulutuksesta aiheutuviin menoihin ja avustuksiin

4) enintään seitsemää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

1. Opetustoimen henkilöstökoulutus

Yleissivistävään koulutukseen ja vapaaseen sivistystyöhön liittyvä henkilöstökoulutus	4 800 000
Ammatilliseen koulutukseen ja aikuis-koulutukseen liittyvä henkilöstökoulutus	2 500 000
Aluehallinnon toteuttama henkilöstön täydennyskoulutus	590 000
Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus	3 009 000
Opetustoimen henkilöstökoulutuksen neuvottelukunnan kustannukset ja seurannan kehittäminen	158 000
Maahanmuuttajataustaisen opetus-henkilökunnan Specima-koulutus	1 500 000

Opetustoimen henkilöstön Osaava-ohjelma (ml TALIS 2013)	10 000 000
Yhteensä	22 557 000

2. Ammattitutkintojen ja kieli-tutkintojen kehittäminen ja toimeenpano

Ammattitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	1 682 000
Näyttötutkintojen sähköisen palautejärjestelmän (AIPAL) ylläpitäminen ja kehittäminen	150 000
Kielitutkintojen kehittäminen ja toimeenpano	295 000
Virallisten kääntäjien tutkintojärjestelmän kehittäminen	103 000
Yhteensä	2 230 000

3. Lähialueyhteistyö ja erityisryhmien koulutus

Lähialueyhteistyö ja muu Venäjä-yhteistyö	460 000
Suomessa asuvien ulkomaalaisten opetus	500 000
Yhteensä	960 000

Kaikki yhteensä	25 747 000
------------------------	-------------------

Valtion rahoittamaan opetustoimen lyhyt- ja pitempiketoiseen perus- ja toisen asteen sekä ammatillisen aikuiskoulutuksen ja vapaan sivistystyön henkilöstökoulutukseen osallistuu yhteensä noin 40 000 henkilöä vuonna 2012. Koko opetustoimen henkilöstöä koskeva täydennyskoulutus sisältää myös yhdessä Yleisradion kanssa toteutettavan Opettaja-TV-hankkeen.

Opetustoimen henkilöstön ammatillisen osaamisen varmistamiseksi jatketaan Osaava-ohjelmaa, jonka tarkoituksena on edistää työurien pidentämistä sekä lisätä ammatillista kehittymistä ja parantaa työolosuhteita.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Osaava-ohjelman toimeenpano	2 000
Siirto momentille 29.30.21	
(Osallisena Suomessa -hanke)	-500
Yhteensä	1 500

2012 talousarvio	25 747 000
2011 talousarvio	24 247 000
2010 tilinpäätös	24 245 000

21. Aikuiskoulutuksen kehittäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 010 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aikuiskoulutuspolitiikkaa, aikuisopiskelua, tutkintojärjestelmiä, koulutustarjontaa ja elinikäistä oppimista koskevaan valtakunnalliseen tutkimus-, kehittämis- ja kokeilutoimintaan, maahanmuuttajien koulutuksen kehittämiseen ja aikuisopiskelun tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittämiseen

2) muista kuin rakennerahastoista rahoitettavista EU:n tutkimus- ja koulutushankkeista aiheutuvien menojen ja avustusten maksamiseen sekä OECD:n toteuttaman aikuisten taitotasonmittauksen (PIAAC) kansallisesta toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

3) enintään kahtatoista henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Ammatillisen aikuiskoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen kehittäminen	405 000
Korkeakoulujen aikuiskoulutuksen ja avoimen korkeakouluopetuksen kehittäminen	210 000
Vapaan sivistystyön ja yleissivistävän aikuiskoulutuksen kehittäminen	378 000
Maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen	
(ml. Osallisena Suomessa -hanke)	605 000
Elinikäisen oppimisen tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluiden kehittäminen	335 000
Aikuisopiskelua ja elinikäistä oppimista koskeva tutkimus, arviointi ja seuranta (ml. PIAAC, aikuiskoulutustutkimus)	610 000
Aikuiskoulutukseen ja elinikäiseen oppimiseen liittyvä EU- ja kansainvälinen yhteistyö	397 000
Muu elinikäisen oppimisen kehittäminen	70 000
Yhteensä	3 010 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 29.30.20	
(Osallisena Suomessa -hanke)	500
Uudelleenkohdentamisen palautus	500
Tasomuutos	25
Yhteensä	1 025

2012 talousarvio	3 010 000
2011 talousarvio	1 985 000
2010 tilinpäätös	3 010 000

30. Valtionosuus vapaan sivistystyön oppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 164 092 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisen valtionosuuden maksamiseen kansalaisopistoille, kansanopistoille, opintokeskuksille ja kesäyliopistoille sekä Snellman-korkeakoulu -nimiselle oppilaitokselle

2) enintään 6 500 000 euroa vapaasta sivistystyöstä annetun lain 14 §:n mukaisiin opintoseteliavustuksiin, laatu- ja kehittämisavustuksiin, ylimääräisiin avustuksiin ja rakenteellisen kehittämisohjelman tukemiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavat yksiköt

	enimmäismäärä	yksikkö
Valtionosuus kansalaisopistojen käyttökustannuksiin	1 923 826	opetustunti
Valtionosuus kansanopistojen käyttökustannuksiin	269 216	opiskelijaviikko
Valtionosuus opintokeskusten opintokerhotoimintaan	255 000	opintokerhotunti
Valtionosuus opintokeskusten muuhun opintotoimintaan	168 196	opetustunti
Valtionosuus kesäyliopistojen käyttökustannuksiin	57 582	opetustunti

Kansanopistojen valtionosuuteen oikeuttavista laskennallisista opiskelijaviikoista enintään 4 700 opiskelijaviikkoa suunnataan Snellman-korkeakoulu -nimiselle vapaan sivistystyön oppilaitokselle. Tunti- tai opiskelijaviikkokiintiön estämättä määrärahaa

saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Perustamishankkeiden rahoitus otetaan poistojen perusteella huomioon käyttökustannusten valtionosuusperusteissa vuonna 2012 (L 1103/2010).

Valtionosuuksien ja -avustusten arvioitu jakautuminen (euroa)

	Valtionosuus	Valtionavustus	Yhteensä
Kansalaisopistot	90 797 000	2 800 000	93 597 000
Kansanopistot	48 724 000	2 500 000	51 224 000
Opintokeskukset	12 704 000	1 000 000	13 704 000
Kesäyliopistot	5 367 000	200 000	5 567 000
Yhteensä	157 592 000	6 500 000	164 092 000

Valtionavustuksia käytetään laatu- ja kehittämisrahoitukseen, opintoseteliavustuksiin ja rakenteellisen kehittämisen avustuksiin. Laatu- ja kehittämisrahoituksen perusteena olevat tavoitteet sovitaan opetus- ja kulttuuriministeriön sekä vapaan sivistystyön oppilaitoksia ja ylläpitäjiä edustavien valtakunnallisten järjestöjen kesken. Kehittämisohjelman toimeenpanolla ja avustuksia kohdentamalla parannetaan

vapaan sivistystyön oppilaitosten mahdollisuuksia hoitaa yhteiskunnan eheyttä, tasa-arvoa, elinikäisen oppimisen edellytyksiä ja kansalaisyhteiskunnan toimintaa tukevia tehtäviään. Painopisteenä on maahanmuuttajien, syrjäytymisvaarassa olevien sekä opinnollista kuntoutusta tarvitsevien väestöryhmien koulutuspalvelujen turvaaminen sekä vastata ikära-

kenteen muutoksista aiheutuviin koulutustarpeisiin.

Määrärahan mitoituksessa käytetyt keskimääräiset yksikköhinnat

Kansalaisopistot	82,34 euroa/ opetustunti
Kansanopistot	296,25 euroa/ opiskelijaviikko
Opintokeskukset:	
opintokerhotoiminta	4 euroa/ opintokerhotunti
opintotoiminta	106,87 euroa/ opetustunti
Kesäyliopistot	156,24 euroa/ opetustunti

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	5 933
Yksikköhintojen tason tarkistus	1 258
Toiminnan laajuuden muutos	-900
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-500
Perustamishankkeiden rahoitusuudistuksen vaikutus yksikköhintoihin	385
Toiminnan laajuuden muutos rahoitusuudistuksen kustannusvaikutuksen kompensoimiseksi	-385
Yhteiskuntatakuun toimeenpano (HO)	2 000
Siirto momentilta 29.30.52 (perustamishankkeiden rahoitusuudistus)	692
Menosäästö (HO)	-11 500
Yhteensä	-3 017

2012 talousarvio	164 092 000
2011 talousarvio	167 109 000
2010 tilinpäätös	163 643 223

31. Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen lisäkoulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 152 775 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 8 050 000 euroa työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaali-

palveluihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin loppusuorituksiin ja oikaisuihin.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyövuosia on enintään 16 250, josta liikenneopettajakoulutukseen enintään 150 opiskelijatyövuotta. Opiskelijatyövuosikiintiön estämättä määrärahaa saa käyttää oikaisupäätöksistä aiheutuvien valtionosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa: Tavoitteena on, että tutkintotavoitteisen ammatillisen lisäkoulutuksen aloittaa vuonna 2012 noin 16 065 henkilöä ja opiskelijamäärä on noin 28 200. Heistä noin 80 % suorittaa näyttötutkinnossa ammatillisen tutkinnon tai sen osan vuoteen 2014 mennessä.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtionosuus käyttökustannuksiin	144 725 000
Valtionavustus työelämän palvelutoiminnan ja koulutuksen laadun kehittämiseen, näyttötutkintojen koe- ja materiaali- ja palveluihin sekä edellisvuosien loppusuorituksiin ja oikaisuihin (enintään)	8 050 000
Yhteensä	152 775 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	5 185
Yksikköhintojen tason tarkistus	1 533
Toiminnan laajuuden muutos	-2 900
Ylläpitäjä- ja rakenteiden muutoksesta aiheutuvat rahoitusmuutokset	-11
Omaehtoisen lisäkoulutuksen opiskelijatyövuosien osuuden kasvu	350
Tasomuutos	-11
Yhteensä	4 146

2012 talousarvio	152 775 000
2011 talousarvio	148 629 000
2010 tilinpäätös	146 191 944

32. Valtionosuus ja -avustus oppisopimus-koulutukseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 140 594 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja enintään

4 850 000 euroa valtionavustusten maksamiseen.

Oppisopimusopiskelijoiden enimmäismäärä ammatillisessa lisäkoulutuksessa on 28 805. Oppisopimuksena järjestettävän ammatti- ja erikoisammattitutkintoon valmistavan koulutuksen yksikköhinta on 3 268,70 euroa ja muun ammatillisen lisäkoulutuksen 2 360,73 euroa opiskelijaa kohden.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös korkeakoulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät €

Peruskoulutuksen laskennalliset kustannukset	
(opiskelijat * yksikköhinta)	112 946 000
— kunnallinen ammatillinen koulutus (11 800 * 7 028 €)	82 926 000
— yksityinen ammatillinen koulutus (4 060 * 7 394 €, sis. alv)	30 020 000
Kuntien rahoitusosuus	-65 633 000
Lisäkoulutus	
— ammattitutkintoon ja erikoisammattitutkintoon valmistava koulutus (22 501 * 3 268,70 €)	73 549 000
— muu lisäkoulutus (6 304 * 2 360,73 €)	14 882 000
— valtionavustus tuettuun oppisopimuskoulutukseen ja muuhun kehittämiseen (enintään)	850 000
— valtionavustus korkea-	
koulutettujen oppisopimustyyppiseen täydennyskoulutukseen (enintään)	4 000 000
Yhteensä	140 594 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	1 649
Yksikköhintojen tason tarkistus	493
Lisäkoulutuksen toiminnan laajuuden muutos	-2 100
Yhteensä	42

2012 talousarvio	140 594 000
2011 talousarvio	140 552 000
2010 tilinpäätös	133 709 019

51. Valtionosuus ammatillisten erikoisoppilaitosten käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 21 279 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Valtionosuuteen oikeuttavia laskennallisia opiskelijatyöpäiviä on yhteensä enintään 296 840, josta Suomen Ilmailuopiston osuus on enintään 14 000 opiskelijatyöpäivää.

Selvitysosa: Valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 71,68 euroa opiskelijatyöpäivää kohden.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 760 000 euroa johtuen kustannustason muutoksesta.

2012 talousarvio	21 279 000
2011 talousarvio	20 519 000
2010 tilinpäätös	17 701 050

52. Valtionavustus vapaan sivistystyön perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 308 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten vapaan sivistystyön perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa: Ennen vuotta 2012 myönnettyistä avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 308 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu vähenyksenä huomioon 692 000 euroa siirtona momentille 29.30.30 johtuen perustamishankkeiden rahoituksen siirtämisestä käyttökustannusten valtionosuusperusteisiin.

2012 talousarvio	308 000
2011 talousarvio	1 000 000
2010 tilinpäätös	1 000 000

53. Valtionavustus järjestöille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 266 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisesti valtionavustuksiin

2) avustusten maksamiseen Maa- ja kotitalousnaisten Keskus ry:lle, Marttaliitto ry:lle ja Käsi- ja taideteollisuusliitto TAITO ry:lle ja niiden edelleen jaettavaksi piiri- tai jäsenjärjestöilleen, Finlands svenska Marthaförbundet rf:lle, Sami Duodji ry:lle, järjestöille sivistystyöhön, Sofian kannatusyhdistys ry:lle sekä Kriittiselle korkeakoululle.

Selvitysosa: Vapaan sivistystyön järjestörakennetta uudistetaan yhteistyön ja voimavarojen käytön tehostamiseksi osana vapaan sivistystyön kehittämisohjelman toimeenpanoa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Eräiden naisjärjestöjen valtionavusta annetun lain (663/2007) mukaisesti valtionavustuksiin	310 000
Kotitalousneuvontajärjestöjen toimintaan	2 215 000
Käsi- ja taideteollisuusjärjestöjen toimintaan	2 537 000
Opintokeskusta ylläpitävien järjestöjen sivistys- ja kulttuuritoimintaan	1 290 000
Vapaan sivistystyön keskusjärjestöjen toimintaan ja muiden järjestöjen sivistystoimintaan	724 000
Sofian kannatusyhdistys ry:n ulko-suomalaisten sivistystoimintaan	100 000
Kriittisen korkeakoulun toimintaan	90 000
Yhteensä	7 266 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaisena järjestöjen tukia ja jäsenmaksuja koskevana säästönä 1 404 000 euroa.

2012 talousarvio	7 266 000
2011 talousarvio	8 670 000
2010 tilinpäätös	8 770 000

40. Korkeakouluopetus ja tutkimus

Valtuus

Suomen Akatemian momenteilta 29.40.51 ja 29.40.53 rahoitettaviin tutkimushankkeisiin saa vuonna 2012 hyväksyä sitoumuksia 282 250 000 euron arvosta. Lisäksi mikäli vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta hyväksyä sitoumuksia vuonna 2012.

Tieteellisten seurain valtuuskunnalle voidaan edelleen luovuttaa tilat vastikkeetta.

Selvitysosa:

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan kansalaisten hyvinvointia ja sivistystä sekä kestäväää taloudellista, kulttuurista, ekologista ja sosiaalista kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.

— Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamis pohja, sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti vahvistuvat.

— Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.

— Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Tutkimustulosten ja osaamisen lii-

ketoiminnallista ja muuta yhteiskunnallista hyödyntämistä sekä innovaatiopalveluita tehostetaan maan eri osissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoulut (yliopistot ja ammattikorkeakoulut) kehittävät toimintaansa kansainvälisinä ja vetovoimaisina oppimis- ja tutkimusyhteisöinä. Korkeakoulut profiloituvat kansainvälisessä toiminnassaan omilla vahvuusalueillaan ja kantavat vastuuta globaalien kysymysten ratkaisemisesta. Korkeakoulujen rooli kansainvälisinä toimijoina vahvistuu.

Korkeakoulut järjestävät toimintansa taloudellisesti, tuottavasti ja tehokkaasti. Korkeakoulut pyrkivät toiminnassaan tarkoituksenmukaiseen yhteistyöhön ja työnjakoon. Korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä jatketaan. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamisympäristöiksi. Jokaisessa maakunnassa on yksi tai useampi korkeakoulu. Erityisesti ammattikorkeakoulut varautuvat koulutustarjonnan ennakoinnin perusteella koulutustarjonnan supistamiseen siten, että koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus turvataan maan kaikissa osissa. Tavoitteena ovat vahvat, vetovoimaiset sekä koulutustarjonnaltaan ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnaltaan profiloituneet korkeakouluyksiköt sekä lisääntynyt kansainvälinen huippututkimus.

Yliopistot vahvistavat korkeatasoisen tieteellisen tutkimuksen, taiteellisen toiminnan ja tasa-arvoisen tutkijanuran edellytyksiä sekä asemaansa kansainvälisessä tutkimuskentässä. Taideyliopiston syntymistä edistetään.

Ammattikorkeakoulut vahvistavat työelämään, taiteelliseen toimintaan ja alueellisiin tarpeisiin kytkeytyvää opetusta, yrittäjyyttä sekä erityisesti tuotekehitykseen sekä yritysten, työyhteisöjen ja kolmannen sektorin kehittämiseen liittyvää tutkimus- ja kehitystyötä.

Yliopistot ja ammattikorkeakoulut turvaavat oman profiilinsa mukaisesti korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuuden. Työurien pidentämiseksi ja osaamisen päivittämiseksi kehitetään opintoprosesseja, opiskelijavalintaa ja elinikäisen oppimisen edellytyksiä. Korkeakoulut vahvistavat elinikäisen oppimisen edellytyksiä joustavoittamalla koulutusjärjestelyjä, kehittämällä eri tavoin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Alueiden ja työelämän muuttuviin tarpeisiin vastataan ensisijaisesti aikuiskoulutustarjontaa kehittämällä. Työelämässä toimiville kehitetään täydennyskoulutusta, soveltuvaa tutkintoon johtavaa koulutusta ja avoimen korkeakouluopetuksen tarjontaa.

Korkeakoulut uudistavat opiskelijavalintaansa nopeuttamaan siirtymistä toisen asteen koulutuksesta korkeakoulutukseen. Opetuksen laatua ja opintojen suunnittelu-, ohjaus- ja seurantajärjestelmiä kehittämällä tehostetaan opintojen läpäisyä ja nopeutetaan tutkintojen suorittamisen jälkeistä siirtymistä työelämään. Yliopistot ottavat käyttöönsä valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän ja ammattikorkeakoulut jatkavat opiskelijapalautejärjestelmän sisällöllistä kehittämistä.

Korkeakoulut lisäävät yhteistyötään työelämän ja innovaatiojärjestelmän muiden toimijoiden kanssa. Korkeakoulut osallistuvat aktiivisesti alueellisten strategioiden valmisteluun sekä alueidensa kehittämiseen.

Korkeakoulut kehittävät toimintaansa siten, että ne ovat kilpailukykyisiä, tasa-arvoisia ja kiinnostavia työ- ja opiskelupaikkoja. Korkeakoulut hyödyntävät toimintansa kehittämisessä arviointien ja laatujärjestelmiensä auditointien tuloksia.

Tiedepoliittisin instrumentein edistetään tutkimuksen laatua, tuetaan luovien tutkimusympäristöjen ja huippuyksikköjen syntymistä ja kehittymistä, profiloitumista ja kansainvälistä menestymistä sekä strategisten huippuosaamisen keskittymien toimintaan osallistumista yhteistyössä muiden hallinnonalojen ja yksityisen sektorin kanssa.

Edistetään tutkimustiedon ja tiedepoliittisen tietopohjan käyttöä ja hyödyntämistä talouden, työelämän ja muun yhteiskunnallisen kehityksen hyväksi. Parannetaan tutkimuksen laatua ja

vaikuttavuutta tehostamalla ja kehittämällä tieteen tutkimuksen arviointi- ja ennakointimenetelmiä. Vahvistetaan tieteen tunnettuutta yhteiskunnassa ja parannetaan kansalaisten mahdollisuuksia ymmärtää ja hyödyntää tutkimustietoa.

Kehitetään tutkijanuraa yhteistyössä yliopistojen ja Suomen Akatemian kanssa. Tohtorikoulutuksen laatua kehitettäessä ja laajuutta mitoitettaessa otetaan nykyistä paremmin huomioon yksityisen, julkisen ja korkeakoulusektorin tarpeet. Tutkimuksen infrastruktuureja vahvistetaan ja edistetään kansallista infrastruktuuripolitiikkaa. Tutkimustoiminnan ja tietoyhteiskunnan kehittäminen turvataan korkeatasoisilla tukipalveluilla ja tutkimuksen tietohuollolla.

Tutkimusaineistojen saatavuutta ja näkyvyyttä parannetaan. Avointa tieteellistä julkaisutoimintaa sekä aineistojen haettavuutta ja pitkäaikaissäilyttämistä edistetään hallinnonalojen välisenä yhteistyönä.

Tutkimushankkeiden myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot

Vuosi	Myöntämisvaltuus, milj. euroa	Menot, milj. euroa						
		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
2005	175,6							
2006	205,6							
2007	225,3	22,5						
2008	245,6	36,8	24,6					
2009	258,5	77,6	38,8	25,9				
2010	369,1	117,1	99,5	54,8	35,9	3,0		
2011	314,6	33,1	106	91,5	48	33,4	2,6	
2012	282,3		33,6	92,9	80,2	42,1	29,5	4,0
Yhteensä		287,1	302,5	265,1	164,1	78,5	32,1	4,0

Myöntämisvaltuuden muutoksessa on otettu vähennyksenä huomioon 34 333 000 euroa valtuuden tason pienentämisen johdosta ja lisäyksenä 162 000 euroa tutkimusrahoituksella palkattavien valtionhallinnon henkilöstön palkkauksen tarkistuksen johdosta sekä 1 838 000 euroa tasomuu-
toksen johdosta.

01. Suomen Akatemian toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 12 806 000 euroa.

Selvitysosa: Suomen Akatemia on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toimiva tiedehallinnon keskuselin ja tieteellisen tutkimuksen rahoittajaorganisaatio, joka toiminnallaan tukee korkeatasoista tutkimusta

tieteelliseen laatuun perustuvalla pitkäjänteisellä mutta määräaikaaisella rahoituksella, luotettavalla arvioinnilla, tiedepoliittisella asiantuntemuksella sekä monipuolisella ja globaalilla yhteistyöllä.

Suomen Akatemia on keskeinen ja aktiivinen toimija kansallisessa tiede- ja innovaatiojärjestelmässä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— **Tutkimuksen laadun vahvistamiseksi** Akatemia edistää kansainvälisesti korkeatasoista ja eettisesti kestävästä tutkimuksesta, uusia monitieteisiä ja tieteidenvälisiä tutkimusaiheita ja lähestymistapoja etsivää tutkimusta sekä tieteellisten läpimurtojen syntymistä.

— **Tutkijanuran kehittämiseksi** Akatemia uudistaa tutkijankoulutusta suunnitelmallisen tutkijankoulutuksen ulottamiseksi kaikille koulutusaloille, tohtoriohjelmien laadun parantamiseksi ja kansainvälistymisen edistämiseksi. Akatemian rahoituksen painopiste on tohtorintutkimuksen jälkeisen tutkijanuran kehittämisessä.

— **Strategisten kumppanuuksien vahvistamiseksi** Akatemia tiivistää erityisesti yliopistojen ja opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa yhteistyötä tutkijanuran kehittämiseksi, **kansallisen ja kansainvälisen infrastruktuuripolitiikantoteuttamiseksi** ja tutkimuksen laadun vahvistamiseksi. Akatemia on aktiivi-

nen toimija eurooppalaisen ja pohjoismaisen tutkimusalueen vahvistajana ja sitoutuu valittujen kohdemaiden ja -organisaatioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön.

— **Tieteen aseman ja näkyvyyden vahvistamiseksi** Akatemia edistää rahoittamansa tutkimuksen tulosten ja tiedepoliittisen tietopohjan sekä asiantuntemuksen hyödyntämistä julkisessa päätöksenteossa ja elinkeinoelämässä. Akatemia edistää tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutusta ja tiedekasvatusta. Akatemia edistää tieteellisten julkaisujen avointa saatavuutta.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Akatemia arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta, jotta se pystyy mahdollisimman hyvin toteuttamaan toiminta-ajatustaan ja strategisia tavoitteitaan muuttuvassa toimintaympäristössä. Akatemia arvioi ja kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi.

Tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Hankekanan volyymi, strateginen painotus (%)				
Akatemiahankkeet	34	37	vähenee	vähenee
Akatemian tutkimusohjelmat	8	8	7	8
Huippuyksikköohjelmat	8	7	kasvaa	kasvaa
Akatemiatutkijan tehtävät	7	10	kasvaa	kasvaa
Tutkimusinfrastruktuurit	0	1	kasvaa	kasvaa
Tuotokset ja laadunhallinta				
Käsiteltyjen hakemusten määrä	4 410	4 017	3 800	3 800
Tutkimusohjelmat / joissa kv. rahoitusyhteistyötä	13/8	12/9	11/9	11/11
Toiminnallinen tehokkuus				
Rahoitustoiminnan kokonaiskustannukset/ rahoituspäätökset (%) ¹⁾	3,4	2	<3,5	< 3,5
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	8,9	6,8	<8	<8
Henkilötyövuodet ²⁾	158	154	146	144

¹⁾ Vuoden 2010 toteutuma sisältää poikkeuksellisen lomapalkkavelan muutoksen.

²⁾ Vuoden 2010 toteutuma sisältää 1,4 htv korkeakouluharjoittelijoita, 2,2 htv henkilökohtaisen eläkeiän ylittäneitä ja 2,8 htv ulkopuolisilla varoilla mm. EU:n ERA-Net-varoilla palkattuja henkilöitä.

Suomen Akatemian tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momenttien 29.40.51, 29.40.53 ja 29.40.66 määrärahoja.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Suomen

Akatemian suoritteista perittävistä maksuista (1848/2009).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	14 412	13 569	13 206
Bruttotulot	373	600	400
Nettomenot	14 039	12 969	12 806
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 204		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	7 585		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	195
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	1
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	12
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-92
Toimintamenoäästö (HO)	-131
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-34
Tuottavuustoimet	-135
Tasomuutos	21
Yhteensä	-163
2012 talousarvio	12 806 000
2011 III lisätalousarvio	69 000
2011 talousarvio	12 969 000
2010 tilinpäätös	9 420 000

02. Arkistolaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 019 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) arkistolaitoksen kansainvälisen yhteistyön edellyttämien järjestöjen ja ohjelmien jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Arkistolaitos on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tavoitteena on, että yhteiskunnan ja yksilön kannalta merkittävä arkistoaines säilyy suppeassa ja käyttökelpoisessa muodossa ja on te-

hokkaasti käytettävissä. Arkistolaitoksen toiminta varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön saatavuuden ja käytettävyyden, sekä tukee hallinnon julkisuusperiaatteen toteutumista ja viranomaisten toiminnan tehokkuutta. Tavoitteena on, että viranomaisten asiakirjoista säilytetään pysyvästi keskimäärin 10—15 %.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Arkistolaitos kehittää ja ohjaa arkistotoimintaa siten, että julkisen sektorin asiakirjahallintoa ja arkistotoimintaa hoidetaan tehokkaasti ja taloudellisesti. Arkistolaitos määrittelee, mitkä julkiset asiakirjat säilytetään pysyvästi.

— Arkistolaitos säilyttää hallussaan olevat arkistoainekset tehokkaasti ja turvallisesti sekä parantaa niiden käytettävyyttä ja saatavuutta.

— Arkistolaitos tarjoaa asiakkailleen monipuolista, luotettavaa ja nopeaa, maksutonta ja maksullista tietopalvelua.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Arkistolaitos kehittää työyhteisöään tavoitteena henkilöstön hyvä työkyky ja -hyvinvointi. Arkistolaitos arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta, jotta se pystyy mahdollisimman hyvin toteuttamaan toiminta-ajatustaan ja strategisia tavoitteitaan muuttuvassa toimintaympäristössä.

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetukseen arkistolaitoksen suoritteiden maksuista (1294/2010).

Tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Yhteiskunnallinen vaikuttavuus				
Arkistoinnituksen kokonaismäärä (hyllymetriä)	180 000	186 000	191 000	195 000
Digitoitu aineisto (kuvatieostojen määrä)	4 969 000	10 587 641	12 500 000	14 500 000
Tutkijaläkäynnit (kpl)	56 294	52 323	51 000	50 000
Aineiston verkkokäyttö (latauksia kpl)	1 892 000	4 000 000	10 000 000	12 000 000
Tuotokset ja laadunhallinta				
Aineistojen kartunta (hm / vuosi)	8 272	6 265	5 000	4 000
Digitointi (kuvatieostoja / vuosi)	3 663 592	5 614 483	2 000 000	2 000 000
Annettu koulutus (luentotunnit / osallistujat)	845/2 059	770/1 970	600/1 500	550/1 400
Annetut todistukset ja selvitykset (kpl)	18 666	20 974	22 000	23 000
Toiminnallinen tehokkuus				
Arkistoinnituksen kokonaismäärä hm/ htv	653	657	762	780
Henkisten voimavarojen hallinta				
Sairauspäivien lkm/htv	10,3	9,7	<10	<9
Henkilötyövuodet ¹⁾	275,83	283,3 ²⁾	250,5	247,5

¹⁾ Sisältää myös määräaikaisten hankkeiden henkilöstön.

²⁾ Vuoden 2010 toteutuma sisältää 27 htv nuorisotyöttömyyden torjuntaan tarkoitettulla kertaluonteisella lisämäärärahalla palkatut digitoijat, 5 htv korkeakouluharjoittelijoita ja 7 htv työllistettyjä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 496	19 959	19 619
Bruttotulot	1 053	650	600
Nettomenot	21 443	19 309	19 019
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 648		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 746		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		Tuottavuustoimet	-180
		Tasomuutos	7
		Yhteensä	-290
Palkkausten tarkistukset	201		
IT-palvelukeskussiirron palautus	9	2012 talousarvio	19 019 000
Vuokrien indeksitarkistus	77	2011 III lisätalousarvio	131 000
Saamelaisarkiston toimitilat ja varustaminen	72	2011 talousarvio	19 309 000
VAPA -kansallinen asiakirjahallinto-		2010 tilinpäätös	20 541 000
hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn			
lisäyksen poisto	-200		
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-35	03. Kotimaisten kielten keskuksen toiminta-	
Uudelleen kohdentamisen tarkentuminen	2	menot (siirtomääräraha 2 v)	
Toimintameno säästö (HO)	-193	Momentille myönnetään nettomäärärahaa	
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-50	1 965 000 euroa.	

Selvitysosa: Kotimaisten kielten keskus on asiantuntija- ja palveluorganisaatio, jonka toiminnan tavoitteena on lisätä tietoa kotimaisista kielistä ja niiden asemasta kulttuurissa ja yhteiskunnassa sekä näin osaltaan luoda

edellytyksiä kielelliselle tasa-arvolle Suomessa.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon 12 henkilötövuoden vähentyminen. Hallitus antaa esityksen laiksi Kotimaisten kielten kesuksesta.

Tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Julkaisutoiminta, kpl	519	537	370	360
Tietopalvelutehtävät, kpl	1 930	1 940	2 000	1 800
Sairauspäivien lkm/hvt	8,6	6,8	<8	<8
Henkilötövuodet ¹⁾	102	103,9	99,8	88,8

¹⁾ Vuoden 2010 luku sisältää 8,5 htv nuorisotyöttömyyden torjuntaan tarkoitettulla kertaluonteisella lisämäärärahalla palkatut digitoijat.

Kotimaisten kielten keskuksen tulostavoitteiden toteuttamiseen käytetään myös momentin 29.40.53 määrärahoja.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	3 520	3 133	2 655
Bruttotulot	690	690	690
Nettomenot	2 830	2 443	1 965
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	611		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	338		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	81
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	4
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-5
Toimintamenoa säästö (HO)	-20
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-5
Tuottavuustoimet	-540
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	4
Tasomuutos	3
Yhteensä	-478

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetus- ja kulttuuriministeriön asetuk-

seen Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen suoritteiden maksuista (1293/2010).

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	1 965 000
2011 III lisätalousarvio	62 000
2011 talousarvio	2 443 000
2010 tilinpäätös	2 557 000

04. Varastokirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 589 000 euroa.

Selvitysosa: Varastokirjaston tehtävänä on vastaanottaa ja säilyttää tieteellisistä ja

yleisistä kirjastoista siirrettävää aineistoa sekä asettaa se käyttöön.

Tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Vastaanotetun aineiston määrä (hm)	4 922	4 303	4 500	4 500
Tilausten määrä	80 118	81 916	82 000	82 000
Sairauspäivien lkm/htv	9,6	17,4	<8	<8
Henkilötyövuodet	21,8	22,4 ¹⁾	19,1	18,8

¹⁾ Vuoden 2010 toteutuma ilman sairausloman sijaisuuksia sekä työllisyysvaroin ja ulkopuolisella rahoituksella palkattuja olisi 20,3.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	1 602	1 629	1 614
Bruttotulot	23	30	25
Nettomenot	1 579	1 599	1 589
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	49		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	91		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	14
Vuokrien indeksitarkistus	9
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	1
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-1
Toimintamenosäästö (HO)	-16
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-4
Tuottavuustoimet	-14
Tasomuutos	1
Yhteensä	-10

Tulot maksullisesta palvelutoiminnasta perustuvat opetusministeriön asetukseen Varastokirjaston suoritteista perittävistä maksuista (1346/2006).

2012 talousarvio	1 589 000
2011 III lisätalousarvio	10 000
2011 talousarvio	1 599 000
2010 tilinpäätös	1 621 000

20. Korkeakoululaitoksen ja tieteen yhteiset menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 30 554 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakouluja, yliopistoja ja tiedelaitoksia koskevan tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminnan menojen ja avustusten maksamiseen

2) korkeakoulujen ja tieteen yhteisten tietoteknisten palvelujen ja tietoverkon rahoittamiseen, korkeakoulujen ja tieteen toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmien sekä muiden vastaavien yhteisten menojen keskitettyyn rahoittamiseen

3) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien tutkimus- ja koulutushankkeiden maksamiseen

4) enintään 186 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin.

Valtuus

Opetus- ja kulttuuriministeriö saa tehdä supertietokoneen ja datakeskuksen hankkimisek-

si sopimuksia siten, että niistä aiheutuu valtiolle menoja vuonna 2011 tehty sopimukset mukaan lukien vuonna 2012 enintään 5 000 000 euroa, vuonna 2013 enintään 10 000 000 euroa ja vuonna 2014 enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Kehittämistoimilla tuetaan erityisesti korkeakoulu- ja tutkimusjärjestelmän rakenteellista kehittämistä ja uudistamista. Tavoitteena on korkeakoulujen ja tieteen yhteisillä tai yhtenäisillä tietoteknisillä palveluilla kohottaa tukitoimintojen palvelutasoa, alentaa kustannuksia ja edistää sähköistä asiointia. Opintojen nopeuttamiseksi ja opintojen aloitustien alentamiseksi kehitetään uutta korkeakoulujen sähköistä hakujärjestelmää ja lisätään opinto-ohjauksen koulutusta. Ammatillisen opettajankoulutuksen vuonna 2011 toteutetun laajennuksen tukea jatketaan ammatikorkeakouluille.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Tutkimus-, arviointi-, selvitys- ja kehittämistoiminta	6 618 000
Korkeakoulujen ja tieteen yhteiset tietotekniset palvelut ja tietoverkko	23 936 000
Yhteensä	30 554 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Supertietokoneen hankinta	5 000
Supertietokoneen käyttökustannukset	1 000
Kertaluonteisen vähennyksen poistuminen	1 000
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	121
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-64
Siirto momentille 29.01.04 (opiskelijoiden oikeusturvalautakunnan toimintamenot)	-25
Tasomuutos	-14
Yhteensä	7 018

2012 talousarvio	30 554 000
2011 I lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	23 536 000
2010 tilinpäätös	23 936 000

22. Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden rahoitus (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen.

Selvitysosa: Tutkimuksen infrastruktuurit ovat kansallisen ja EU:n tutkimuspolitiikan keskeisiä kehittämiskohteita. Suomen kansallisten ja kansainvälisten tutkimusinfrastruktuurien tiekartta valmistui vuonna 2009. Määrärahalla on tarkoitus rahoittaa kansallisen tiekartan kiireellisiä hankkeita.

2012 talousarvio	4 000 000
------------------	-----------

30. Valtionosuus ja -avustus kunnallisten ja yksityisten ammattikorkeakoulujen käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 429 001 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ammattikorkeakoululain (351/2003) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisen valtionosuuden maksamiseen

2) enintään 10 100 000 euroa ammattikorkeakoululain mukaisena hankerahoituksena toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen

3) enintään 9 185 000 euroa ammattikorkeakoulujen tuloksellisuusrahoitukseen, tietoyhteiskuntahankkeisiin ja ammattikorkeakoulujen strategiaa tukeviin hankkeisiin.

Selvitysosa:
Ammattikorkeakoulujen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2006 toteutuma	2008 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 767	20 951	20 581	22 060
Ylemmät ammatikorkeakoulututkinnot	150	681	1 253	1 800
Ammatillinen opettajankoulutus, valmistuneet	1 531	1 595	1 684	1 515
Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	4 544	6 294	..	8 220
Vaihto-opiskelijat (1+s, yli 3 kk)	7 243	7 473	8 389	8 790
Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet viiden vuoden kuluttua aloittamisesta, % aloittaneista	61,3	58,9	..	67,3
Lukuvuodessa vähintään 45 op suorittaneet opiskelijat, % tutkintokoulutuksen opiskelijoista	57,5	54,3	..	62,6
Opiskelijat (FTE)/ opettajat	16,7	16,6	..	16,4
Tutkinnot/ opettajat	3,3	3,5	..	3,7
Opettajien ja tutkijoiden kv-liikkuvuus/ opettajat ja t&k -henkilöstö	0,75	0,84	-	1,09
T&k-hankeissa suoritettut opintopisteet/ läsnä olevat tutkinto-opiskelijat	2,2	2,8	..	4,4

Tuottavuutta lisätään siten, että suoritettujen opintopisteiden ja tutkintojen määrä kasvaa sopimuskaudella nopeammin kuin käytettävissä oleva yksikköhintarahoitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tukee kansallisen korkeakoulupolitiikan ja ammatikorkeakoulujen tavoitteiden toteutumista hankerahoituksella.

Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää ammatikorkeakouluille tuloksellisuusrahoitusta vuosina 2010—2012 tuloksellisuuden palkitsemiskriteerien perusteella ja lisäksi koulutuksen laatuyksikköarvioinnin perusteella. Palkitsemiskriteereinä on kuusi asiakokonaisuutta: 1) korkeakoulurakenne, 2) opiskelijarekrytointi, 3) opintoprosessien tehokkuus ja laatu, 4) kansainvälistyminen, 5) tutkimus- ja kehittämistoiminta sekä 6) aluevaikuttavuus ja työelämäyhteistyö.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät €

Laskennalliset kustannukset (laskennallinen opiskelijamäärä * yksikköhinta)	941 495 000
— kunnalliset ammatikorkeakoulut (44 160 * 8 058,94 €)	356 862 000

— yksityiset ammatikorkeakoulut (69 543 * 8 383,73 €, sis. alv.)	584 633 000
Kuntien rahoitusosuus	-536 339 000
Arvonlisäverojen takaisin maksamisesta aiheutuvien kulujen kompensointi	4 560 000
Hankerahoitus toiminnan kehittämiseen ja tukemiseen (enintään)	10 100 000
Tuloksellisuusrahoitukseen ym. (enintään)	9 185 000
Yhteensä	429 001 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	14 401
Kustannustenjaon tarkistus	7 754
Hankerahan palauttaminen	1 000
Opiskelijarakenteen muutos	397
Toiminnan laajuuden muutos	-3 000
Opettajankoulutuksen yksikköhinnan muutos	1 275
Menosäästö (HO)	-2 000
Kertaluonteisen menon poisto	-600
Yhteensä	19 227

2012 talousarvio	429 001 000
2011 talousarvio	409 774 000
2010 tilinpäätös	400 305 313

50. *Valtionrahoitus yliopistojen toimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 855 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistoille yliopistolain (558/2009) mukaisen valtionrahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen yliopistolain (558/2009) väliaikaisesta muuttamisesta siten, että mitä lain 49 §:n 2 momentissa säädetään sovelletaan vuonna 2012 vain puolella yliopistoindeksiin vaikutuksesta. Yliopistojen valtionrahoitus määräytyy yliopistolain (558/2009) 49 §:n, yliopistoista annetun valtioneuvoston asetuksen (770/2009) ja yliopistojen perusrahoituksen laskentakriteereistä annetun opetusministeriön asetuksen (771/2009) perusteella. Perusrahoitusta kohdennetaan yliopistoille laskennallisista perusteista ottaen huomioon toiminnan laajuus (60,4 %), laatu ja vaikuttavuus (14,6 %) sekä muiden koulutuksen ja tiedepolitiikan tavoitteiden perusteella (25 %). Valtion rahoituksella kannustetaan yliopistojen profiloitumisen ja jatkuvan laadun parantamisen ohella tuottavaan ja taloudelliseen toimintaan.

Toiminnan laajuudessa tutkintotavoitteilla ja toteutumilla on edelleen keskeinen asema. Laadun ja vaikuttavuuden perusteella kohdennettavassa rahoituksessa laskentakriteerit liittyvät koulutuksen ja tutkimuksen laatuun, opiskeluprosessien toimivuuteen, koulutuksen ja tutkimuksen kansainvälistymiseen, kansalliseen kilpailtuun tutkimusrahoitukseen ja tieteelliseen julkaisutoimintaan. Muut koulutus- ja tiedepolitiikan tavoitteet ottavat huomioon

yliopistojen valtakunnalliset erityistehtävät, koulutus- ja tieteenalarakenteen, tutkijakoulut, harjoittelukoulut ja Kansalliskirjaston toiminnan. Tähän kokonaisuuteen liittyy myös strategisen kehittämisen rahoitus, jota kohdennetaan yliopistojen strategiatyön ja profiloitumisen perusteella.

Yliopistojen perusrahoitusta korotetaan kertaluonteisia erä lukuun ottamatta yliopistoindeksiin mukaista vuotuista kustannustason nousua vastaavasti. Kustannustason muutoksen huomioon ottamisen lisäksi yliopistoille korvataan arvonlisäverolain (1501/1993) 39 ja 40 §:ssä tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen tutkimukseen liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista. Korvausta tarkistetaan vuosittain viimeksi toteutuneen yliopistojen keskimääräisen arvonlisäverokertymän perusteella. Yliopistojen työttömyysvakuutusmaksu korvataan täysimääräisesti vuodesta 2012 lähtien.

Helsingin yliopiston yhteydessä toimii Kansalliskirjasto, jonka tehtävistä säädetään yliopistolaissa (558/2009) ja kulttuuriaineistojen tallentamisesta ja säilyttämisestä annetussa laissa (1433/2007). Tavoitteena on vahvistaa Kansalliskirjaston roolia kirjastoalan kansallisenä kehittäjänä ja kirjastoverkon peruspalvelujen tarjoajana.

Opettajankoulutusta järjestävissä yliopistoissa on opetusharjoittelua ja opettajankoulutuksen kehittämistä varten harjoittelukouluja, joiden tavoitteena on opettajankoulutusta palvelevan toiminnan korkea taso ja läheinen vuorovaikutus yliopiston muun toiminnan kanssa.

Yliopistojen toiminnallisen tuloksellisuuden tunnuslukuja ja määrälliset tavoitteet

	2006	2008	2010	2012 ¹⁾
	toteutuma	toteutuma	toteutuma	
Alemmat korkeakoulututkinnot	3 814	13 876	12 300	13 800
Ylemmät korkeakoulututkinnot	13 128	21 825	14 384 ²⁾	14 900
Tohtorintutkinnot	1 409	1 527	1 518	1 600
Harjoittelukoulujen oppilasmäärä	7 854	7 833	7 910	7 900
Harjoittelukoulun ohjatussa harjoittelussa suoritettut opintopisteet	40 297	38 273	36 863	42 000

Ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat	5 434	6 195	7 809	9 000
Vaihto-opiskelijat (1+s, yli 3 kk)	9 294	9 799	10 444	11 200
Tieteelliset julkaisut/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	1,85	1,89	1,77	2,23
Tohtorintutkinnot/ professorit	0,62	0,67	0,57	0,73
Opettaja- ja tutkijavierailut/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,22	0,21	0,41	0,32
Ylemmät kk-tutkinnot/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	0,95	1,64	0,90	1,08
Opiskelijat (FTE)/ opetus- ja tutkimushenkilökunta	8,68	8,39	7,1	7,1
Lukuvuodessa vähintään 45 opintopistettä suorittaneiden osuus	38 %	39 %	38 %	47 %

¹⁾ Määrällisissä tavoitteissa vuoden 2012 arvo on keskimääräinen tavoite vuosille 2010—2012.

²⁾ Ylempien korkeakoulututkimusten määrän merkittävä lasku vuonna 2010 vuoteen 2008 nähden selittyy vuoden 2008 tutkintorakenneuudistuksen siirtymäajan päättymisellä.

Määrärahan arvioitu käyttö		€	Kertaluonteisen vähennyksen palautus	54
Yliopistojen perusrahoitus		1 723 700 000	Tasomuutos	-86
— Kansalliskirjasto		15 075 000	Yhteensä	16 807
— Harjoittelukoulut		47 088 000	Kuntien rahoitusosuus harjoittelukouluissa annettavan lukiokoulutuksen kustannuksiin, 8 742 000 euroa, on otettu huomioon momentin 29.10.30 mitoituksessa.	
— Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus		80 000 000	2012 talousarvio	1 855 400 000
— Muiden yliopistojen kuin Aalto-yliopiston toiminnan lisärahoitus		37 300 000	2011 III lisätalousarvio	800 000
Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu		38 014 000	2011 talousarvio	1 838 593 000
— Hammaslääketieteen koulutus Kuopiossa		1 669 000	2010 tilinpäätös	1 703 152 000
— Yliopistojen muu perusrahoitus		1 504 554 000	<i>51. Suomen Akatemian tutkimusmäärärahat (siirtomääräraha 3 v)</i>	
Arvonlisäverolain (1501/1993) 39 § ja 40 § tarkoitettuihin koulutuspalveluihin sekä yliopistojen muuhun kuin liiketaloudelliseen tutkimukseen liittyviin hankintoihin ja toimitilavuokriin sisältyvien arvonlisäverojen osuus yliopistoille aiheutuneista kustannuksista		131 700 000	Momentille myönnetään 251 526 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:	
Yhteensä		1 855 400 000	1) akatemiaprofessorien ja akatemiattutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Indeksin leikkaus 6 kk (HO)	-28 000
Aalto-yliopiston rahoituksen leikkaus (HO)	-10 000
Yliopistojen toiminnan lisärahoitus, muut kuin Aalto-yliopisto	10 000
Yliopistoindeksi (3,4 %)	56 335
Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu	38 014
Hammaslääketieteen koulutus Kuopiossa	790
Kertaluonteisten lisäysten poisto	-50 300

- 2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen
- 3) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen
- 4) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen

5) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin

6) 6 450 000 euroa myöntämisvaltuuteen sisällyttämällä tutkimusinfrastruktuurien rahoittamiseen.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupäätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakolta talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tutkijavirkamuutoksen laskentamallin muutos	2 165
Aikaisempien vuosien myöntämisvaltuuden kasvu	14 931
Vuoden 2012 myöntämisvaltuuden pienentäminen (HO)	-3 731
Valtionhallinnon henkilöstön osalta palkkausten tarkistukset	162
Tutkimusinfrastruktuurihankkeiden (ICOS-hanke ja biotieteiden hankekokonaisuus) rahoitus	1 450
Tasomuutos	1 838
Yhteensä	16 815
2012 talousarvio	251 526 000
2011 III lisätalousarvio	1 500 000
2011 talousarvio	234 711 000
2010 tilinpäätös	209 350 000

52. Erityinen valtionrahoitus Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston opetus- ja tutkimustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 31 707 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yliopistolain 75 ja 92 a §:n mukaisten korvausten maksamiseen Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle apteekkiliikkeen harjoittamisesta.

Selvitysosa: Yliopistolain perusteella valtio korvaa Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain määrän, joka vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saa-

dun elinkeinotulon perusteella maksamaa yhteisöveroa. Valtio korvaa lisäksi vuosittain yliopistolle määrän, joka vastaa yliopiston apteekkiliikkeestä suorittamaa apteekkimaksua.

Määrärahasta on tarkoitus myöntää Helsingin yliopistolle 30 400 000 euroa ja Itä-Suomen yliopistolle 1 307 000 euroa.

Momentin määräraha on muutettu arviomäärärahaksi.

2012 talousarvio	31 707 000
2011 talousarvio	31 707 000
2010 tilinpäätös	5 607 000

53. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot tieteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 101 180 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) akatemiaprofessorien ja akatemiatutkijoiden tehtävistä, tutkimusohjelmista, tutkimuksen huippuyksiköistä, tutkijankoulutuksesta, tutkimuksen infrastruktuureista, muista tutkimushankkeista, tutkimuksen erityisrahoituksesta, valtionavustuksista ja apurahoista sekä kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) arvioinneista, tieteellisestä julkaisutoiminnasta ja tieteen tunnetuksi tekemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisten järjestöjen rahoitusosuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

4) EU:n hyväksymien tutkimus- ja koulutushankkeiden menojen maksamiseen

5) Suomen Akatemian rahoittamiin tutkimushankkeisiin ja ohjelmiin liittyviin palkkaus-, eläkemaksu- ja muihin kulutusmenoihin, laite- ja ohjelmistohankintojen menoihin ja yleiskustannuksiin

6) yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisten menojen maksamiseen

7) 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen Kotimaisten kielten keskuksen tutkimus-, keruu- ja sanakirjahankkeisiin sekä muiden kulutusmenojen ja apurahojen maksamiseen

8) päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslai-

toksille myönnettävien valtionavustusten maksamiseen

9) kansainväliseen yhteistyöhön osallistumisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

10) tieteen edistämiseksi, tieteen ja yhteiskunnan sekä kansalliskielten ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseksi myönnettävien valtionavustusten, -palkintojen ja apurahojen, tieteellisen kirjallisuuden kääntämis- ja painattamismenojen, tiedonjulkistamisen ja tutkimusetiikan edistämismenojen ja tutkimuksen tietohuollon menojen sekä tieteen tukemiseen liittyvistä tutkimuksista, selvityksistä ja julkaisuista aiheutuvien menojen maksamiseen

11) tutkimusaineistojen käytön saatavuuden parantamiseksi ja tutkimuksen infrastruktuurihankkeisiin myönnettäviin valtionavustuksiin ja valtion laitosten vastaavien hankkeiden menojen maksamiseen

12) tiedeyhteisöjen käytössä olevien valtion toimitilojen vuokriin.

Kohdassa 1 tarkoitettu tutkimusrahoitus on budjetoitu maksupääätösperusteisena. Tutkimusrahoituksesta saadaan maksaa ennakoita talousarvion ulkopuolisille rahoituksen saajille.

Kohdassa 7 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Suomen Akatemian käytettäväksi tutkimushankkeiden rahoittamiseen ja tieteellisen tutkimuksen edistämiseen	59 443 000
Yksityisten arkistojen valtionavusta annetun lain mukaisiin menoihin	5 035 875
Kotimaisten kielten keskuksen toimintaan	2 812 000
Tiedeinstituuttien ja tutkimuslaitosten, Tiedekeskus Heurekan sekä eräiden tieteellisten seurojen ja yhdistysten toiminta-avustuksiin	11 000 000

Päätöksentekoa tukevaa yhteiskunnallista tutkimusta tekeville yhteisöille ja tutkimuslaitoksille myönnettäviin avustuksiin	500 000
Eräisiin kansainvälisen tieteellisen yhteistyön menoihin, jäsenmaksuihin ja rahoitusosuuksiin	6 858 125
Tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutuksen edistämiseen ja muihin tieteen tukemisesta aiheutuviin menoihin	14 921 000
Avustusten maksamiseen niiden tiedeinstituuttien tilakustannuksiin, jotka maksavat vuokraa Senaatti-kiinteistöille	610 000
Yhteensä	101 180 000

2012 talousarvio	101 180 000
2011 talousarvio	100 300 000
2010 tilinpäätös	95 795 683

66. Rahoitusosuudet kansainvälisille järjestöille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 196 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Suomen maksuosuuksien maksamiseen Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskukselle (CERN), Euroopan eteläiselle observatoriolle (ESO), Euroopan molekyylibiologian laboratoriolle (EMBL), Euroopan molekyylibiologian konferenssille (EMBC), Euroopan Yliopistoinstituutille (EUI) ja eurooppalaiselle synkrotonisäteilykeskukselle (ESRF) sekä vastaaville kansainvälisille tieteellisille järjestöille.

Selvitysosa: Jäsenmaksuosuudet määräytyvät pääsääntöisesti jäsenmaiden kansantuoteosuuksien perusteella järjestöjen hallintoelinten tekemien päätösten mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 1 463 000 euroa kansantuoteosuuksien ja valuuttakurssimuutosten aiheuttaman jäsenmaksujen nousun johdosta.

2012 talousarvio	17 196 000
2011 talousarvio	15 733 000
2010 tilinpäätös	15 820 940

(88.) Valtion rahoitus Tampereen teknillisen yliopiston säätiön pääomaan (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 III lisätalousarvio	37 748 000
2011 talousarvio	25 000 000
2010 tilinpäätös	12 251 590

(89.) Valtion rahoitus julkisoikeudellisten yliopistojen pääomasijoituksiin (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 III lisätalousarvio	33 750 000
2011 talousarvio	211 250 000

70. Opintotuki

Selvitysosa: Opintotukilain (65/1994) mukainen opintotuki koostuu opintorahasta, opintotuen asumislisästä sekä opintolainan valtiontakauksesta. Opintoraha on veronalainen etuus.

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opiskeluaikaisen toimeentulon turvaaminen ja opintotuen mitoittaminen siten, että tuetaan omaehtoiseen koulutukseen hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista ja päätoimista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulumatkatuen tarkoituksena on korvata lukioden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kohtuulliset päivittäiset koulumatkakustannukset. Tukea myönnetään, kun opiskelijan yhdensuuntainen koulumatka on vähintään kymmenen kilometriä ja koulumatkakustannukset ovat yli 54 euroa kuukaudessa. Opiskelijan omavastuuosuus on 43 euroa kuukaudessa.

Opintotuen toimeenpanotehtävät hoitaa Kansaneläkelaitos. Korkeakoulujen opintotukilautakunnat voivat myöntää opintotuen oman korkeakoulunsa opiskelijoille Kansaneläkelaitoksen kanssa solmitun sopimuksen perusteella. Kansaneläkelaitos maksaa korvauksen sopimuksen perusteella korkeakouluissa hoidettavista tehtävistä. Myös muilla oppilaitoksilla on opintotukiasioiden hoitamiseen liittyviä tehtäviä. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa opintotukitoiminnan yleisestä johtamisesta, ohjauksesta ja kehittämisestä.

Opintotukimäärärahat ja opintotuen saajat

	2008	2010	2012 arvio
Opintotukimenot (milj. euroa)			
Opintoraha			
— korkea-aste	318,8	366,2	382,5
— toinen aste	117,6	140,0	149
Asumislisä	241,9	274,4	287
Koulumatkatuki	36,1	39,2	47,0
Ateriatuki	24,1	24,6	29,5
Opintotuen saajat			
Opintoraha			
— korkea-aste	188 947	190 996	200 000
— toinen aste	133 471	143 948	144 000

Asumislisä			
— korkea-aste	150 356	156 098	161 000
— toinen aste	59 946	66 520	67 000
Koulumatkatuki	66 333	66 725	69 000
Valtiontakauksen saajat			
Korkea-aste	88 138	93 362	200 000
Toinen aste	33 650	39 890	39 000

Valtion takaamien opintolainojen lainakanta oli vuoden 2010 lopussa 1 364,5 milj. euroa, josta ns. vanhojen opintolainojen osuus oli 10,4 milj. euroa. Opintolainaa oli vuoden lopussa 293 746 henkilöllä. Keskimääräinen opintolainan määrä ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneella oli 7 070 euroa ja ylempään korkeakoulututkinnon suorittaneella 7 940 euroa.

Määrärahan mitoitusperusteet

	2008	2010	2012 arvio
Keskimääräinen opintotuki			
Opintoraha, €/kk			
— korkea-aste	268	286	286
— toinen aste	143	152	152
Asumislisä, €/kk	185	190	197
Koulumatkatuki, €/kk	129	141	157

Vuonna 2012 määrärahan mitoituksessa säännönmukaisesti opintorahaa saavien määräksi arvioidaan 262 500, joista korkeakouluopiskelijoita 152 500 ja 110 000 muita opiskelijoita. Asumislisän saajamääräksi arvioidaan 162 500. Koulumatkatuen säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan olevan noin 33 000 opiskelijaa.

Opintotukilain mukaisen opintorahan kuukausittaiset enimmäismäärät (€/kk)

Korkeakouluopiskelijat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	55
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	122
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	145
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	298
Muissa oppilaitoksissa opiskelevat	
— vanhempiensa luona asuvat, alle 20-vuotiaat	38
— vanhempiensa luona asuvat, 20 vuotta täyttäneet	80
— muualla asuvat, alle 18-vuotiaat	100
— muualla asuvat, 18 vuotta täyttäneet	246

Opintotuen asumislisän määrä on 80 prosenttia määritellystä asumismenosta. Asumislisää myönnettäessä asumismenoja ei oteta huomioon 252 euron ylittävältä osalta. Ulkomailla opiskelevan asumislisän määrä on enintään 210 euroa kuukaudessa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksessa (346/2011) eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista säädettyjä laskennallisten kustannusten perusteita tarkistetaan kustannuskehityksen perusteella 1.8.2011 lukien.

Opintotuen saajamäärän ja käyttöasteen arvioitu kehitys

	2008	2010	2012 arvio
Lukio	34 108 (30 %)	31 815 (29 %)	30 000 (28 %)
Ammatillinen koulutus ¹⁾	103 510 (60 %)	110 897 (62 %)	109 000 (62 %)
Ammattikorkeakoulu	93 744 (74 %)	93 356 (75 %)	93 000 (75 %)
Yliopisto	92 382 (63 %)	92 147 (64 %)	92 000 (63 %)

¹⁾ Uusi määritelmä: tuen saajien osuus oppilaitosmuotoisen ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opiskelijoista

01. Opintotuen muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 683 000 euroa.

Selvitysosa: Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena opintotukiasioissa. Vuonna 2012 arvioidaan valituksia tulevan vireille noin 3 000. Valitusten tavoitteellinen keskimääräinen käsittelyaika on korkeintaan 5,5 kuukautta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	9
Toimintamenoasäätö (HO)	-7
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-2
Tasomuutos	-3
Yhteensä	-3

2012 talousarvio	683 000
2011 III lisätalousarvio	7 000
2011 talousarvio	686 000
2010 tilinpäätös	703 000

52. Opintolainojen valtiontakaus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisista valtiontakauksista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Takausvastuusuoritukset	25 000 000
Maksuvapautukset	4 000 000
Tileistä poistot	4 000 000
Korkoavustukset	2 200 000
Yhteensä	35 200 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Takausvastuusaatavien väheneminen	-1 100
Tileistä poistojen väheneminen	-900
Korkoavustuksen tulorajojen korotus 54 prosentilla	800
Yhteensä	-1 200

2012 talousarvio	35 200 000
2011 talousarvio	36 400 000
2010 tilinpäätös	31 328 498

55. Opintoraha ja asumislisä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 818 505 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opintotukilain (65/1994) mukaisten opintorahojen ja opintotuen asumislisän maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Korkeakouluopiskelijoiden opintorahat	382 505 000
Muiden oppilaitosten opiskelijoiden opintorahat	149 000 000
Asumislisä	287 000 000
Yhteensä	818 505 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Opintotuen rakenteellisen kehittämisen toimenpiteiden vaikutus tuen käyttöön	-7 300
Oppilaitoksen maksamasta apurahasta ja harjoitteluajan erillisestä tarveharkinnasta luopuminen	3 500
Asumiskustannusten kasvu	1 955
Opintorahan saajamäärän väheneminen	-4 155
Yhteensä	-6 000

2012 talousarvio	818 505 000
2011 talousarvio	824 505 000
2010 tilinpäätös	780 593 873

57. Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 29 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen opiskelijaravitiloille alempaa tai ylempää korkeakoulututkintoa, ammattikorkeakoulututkintoa tai ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien korkeakouluopiskelijoiden sekä opintotukeen oikeuttaviin ammatillisiin tai erikoistumiskoulutusohjelmiin taikka poikkeuskoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden aterioiden hinnan alentamiseksi 1,77 eurolla ateriala kohti

2) ylimääräisen avustuksen maksamiseen muualla kuin korkeakoulun tiloissa sijaitsevan opiskelijaravintolan pitäjälle enintään 1 euroa, kuitenkin enintään opiskelijaruokailusta aiheutuvien tila- ja laitekustannusten määrä, sellaista ateriala kohden, josta maksetaan ateriatukea.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Korkeakouluopiskelijoiden ateriatuki	27 750 000
Opiskelijaravintoloiden ylimääräinen avustus	1 750 000
Yhteensä	29 500 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 300 000 euroa ateriatuen käytön kasvun johdosta.

2012 talousarvio	29 500 000
2011 talousarvio	29 200 000
2010 tilinpäätös	24 634 627

58. Avustus vuokratukustannusten korvaamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 5 244 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksen maksamiseen Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle korkeakouluopiskelijoiden terveydenhoitoa varten tarvittavien tilojen vuokratukustannusten korvaamiseen

2) avustuksen maksamiseen opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratukustannusten korvaamiseen silloin, kun kiinteistöä käytetään lähinnä opintotuen asumislisään tai asumistukeen oikeutettujen opiskelijoiden asumiseen edellyttäen, että asianomainen kunta tukee opiskelija-asumista vastaavalla määrällä.

Käyttösuunnitelma €

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö	3 805 000
Opiskelija-asuntoyhteisöt	1 439 000
Yhteensä	5 244 000

Selvitysosa: Vuokrat on hinnoiteltu siten, että ne sisältävät arvonnalisäveron määrän, jonka yliopistot joutuvat maksamaan Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle jälleenvuokraamista tiloista.

2012 talousarvio	5 244 000
2011 talousarvio	5 244 000
2010 tilinpäätös	4 494 000

59. Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 47 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisen tuen maksamiseen.

<i>Selvitysosa:</i>	2012 talousarvio	47 000 000
	2011 III lisätalousarvio	2 900 000
Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2011 talousarvio	41 100 000
	2010 tilinpäätös	39 242 677
Matkalippujen hinnan nousu	3 300	
Koulumatkatuen myöntämisperusteiden muutokset 1.8.2011 lukien	2 600	
Yhteensä	5 900	

80. Taide ja kulttuuri

Selvitysosa: Kulttuuripolitiikan tavoitteena on vahvistaa kansallisessa ja kansainvälisessä toimintaympäristössä kulttuurin perustaa, parantaa luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä, lisätä kansalaisten kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia sekä tukea kulttuurin taloutta. Opetus- ja kulttuuriministeriö toteuttaa näitä tavoitteita taide- ja taiteilija-, kulttuuriperintö-, kirjasto-, kulttuurivienti-, tekijänoikeuspolitiikan sekä audiovisuaalisen politiikan keinoin.

Suomessa kulttuuriosallistuminen on viimeisten kymmenen vuoden aikana jatkuvasti lisääntynyt ja väestöryhmien väliset osallistumiserot ovat tasoittuneet. Kotitalouksien kulttuuriin ja joukkoviestintään sijoittama panostus on yli kuusinkertainen valtion ja kuntien yhteenlaskettuun kulttuuritukeen verrattuna. Kirjastoissa ja teattereissa kävijöiden osuus koko väestöstä on suurinta EU-maissa ja kotimaisten elokuvien katsojaosuus on Suomessa selvästi yli keskitason verrattuna muiden maiden vastaavaan kansalliseen osuuteen. Kulttuurin kysyntä myös kasvaa jatkuvasti koulutusasteen kohoamisen myötä.

Kulttuurin perustan vahvistamisen haasteita ovat taiteen hallintoa koskevat ratkaisut, taiteilijoiden toimeentulon edellytysten monipuolistaminen ja taiteen laatukehityksen edistäminen. Haasteita asettavat myös yleisten kirjastojen ja tietopalvelujen tasavertainen saatavuus maan eri osissa, kulttuuriperintöaineistojen digitaalisen saatavuuden ja säilyttämisen edistäminen sekä tekijänoikeusratkaisut, joilla tuetaan opetusta ja tutkimusta sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden toimintaa.

Suuri haaste on kehittää väestörakenteeltaan erilaisille alueille soveltuvia korkeatasoisia taide- ja kulttuuripalveluita. Kulttuuripalveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden turvaamiseksi tulee huolehtia teattereiden, orkestereiden ja museoiden valtionosuusjärjestelmän kannustavuudesta, kulttuuristen peruspalveluiden alueellisesti tasa-arvoisesta saatavuudesta, turvallisen mediaympäristön kehittämisestä sekä eri väestöryhmien kulttuurin tukemisesta. Haasteita asettavat myös esittävän taiteen vapaiden ammattilaisryhmien talous- ja koulutuskysymykset sekä yleensä taiteilijoiden toimeentulokysymykset.

Kulttuurin ja luovan talouden haasteita ovat taiteen ja kulttuurin sekä audiovisuaalisen alan kotimarkkinoiden ja kulttuuriviennin vahvistaminen, kulttuurin ja matkailun toimialojen yhteistyön lisääminen, kulttuurin kansainvälisten suur tapahtumien tukijärjestelyt sekä audiovisuaalisen ja muiden kulttuuri- ja taidealojen tuotekehitysrahoituksen ja yrittäjyyden edellytysten parantaminen sekä tekijänoikeusjärjestelmän kehittäminen.

Kulttuuripolitiikan tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet vuonna 2012 ovat:

Kulttuuripolitiikan tavoitteet**Keskeisimmät toimenpiteet**

Kulttuurin perustan vahvistaminen:

Toteutetaan opetus- ja kulttuuriministeriön kulttuuripolitiikan strategian 2020 ja kulttuurin tulevaisuutta koskevan valtioneuvoston selonteon linjauksia. Valmistellaan esitys Taiteen edistämiskeskuksesta ja varaudutaan lakiuudistuksen edellyttämiin järjestelyihin.

Kehitetään Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskusta sekä tuetaan medialukutaitoa, media- ja elokuva-kasvatusta ja yleisten kirjastojen mediakasvatustyötä. Servitetaan Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin asema ja tehtävät.

Ohjataan ja tuetaan kansallisten taidelaitosten toimintaa kansainvälisesti kilpailukykyisinä kansallisina päänäyttämöinä.

Edistetään kulttuuriperintöaineistojen digitointia ja parannetaan digitaalisten kulttuuriperintö- ja kirjastoaineistojen saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä osana kansallista digitaalista kirjastoa.

Toteutetaan Kirjastopolitiikka 2015 -ohjelmaa ja edistetään yleisten kirjastojen laatusuosituksen käyttöönottoa. Aloitetaan kirjastolainsäädännön uudistaminen.

Kehitetään Valtion taidemuseon ja Museoviraston toimintoja sekä vahvistetaan museoalan yhteistyötä. Käynnistetään Valtion taidemuseon säätiöittämisen valmistelu.

Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä.

Vahvistetaan kulttuurin ja luovan talouden asemaa pohjoismaisessa ja lähialueyhteistyössä sekä kehitetään pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuutta.

Vahvistetaan taiteilijoiden, kulttuurialan toimijoiden ja teosten kansainvälistä liikkuvuutta sekä edistetään toimijoiden kansainvälistä verkostoitumista.

Parannetaan taiteilijoiden toimeentulo- ja työskentelyedellytyksiä sekä eläketurvaa.

Kehitetään taiteen ja kulttuurin tukirakenteita ottaen huomioon vapaan ammattilaiskentän tarpeet.

Toteutetaan elokuvakulttuurin digitaalisen ajan agenda audiovisuaalisen politiikan linjausten 2012—2015 mukaisesti.

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen:

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuri-osallistumisen edellytysten lisääminen:

Jatketaan museoiden, orkestereiden ja teattereiden valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden kehittämistä.

Tuetaan kulttuuritilojen työllisyyttä lisääviä peruskorjaushankkeita ja muusta käytöstä vapautuvan rakennuskannan muuntamista kulttuurikäyttöön.

Tuetaan kuntien kulttuuritoiminnan palvelurakenteen uudistamista.

Parannetaan kulttuuripalveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta ottaen huomioon eri ikä- ja väestöryhmien tarpeet.

Kehitetään kirjasto- ja tietopalveluja väestön kunnallisina perus- ja lähipalveluina.

Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin asemaa terveyden ja hyvinvoinnin lisäämisessä sekä kehitetään sektorirajat ylittävää yhteistyötä.

Kulttuurin ja luovan talouden edistäminen:

Tuetaan kulttuuriyrittäjyyttä ja luovien alojen työpaikkojen syntymistä ottamalla huomioon alan erityispiirteet.

Selkiytetään tekijänoikeuslakia ja toimeenpannaan teollis- ja tekijänoikeuksien strategiaa (IPR-strategia).

Edistetään laillista online-tarjontaa ja vähennetään laitonta verkkojakelua.

Edistetään kulttuurivienttiä Kulttuuriviennin kehittämisohjelman 2007—2011 loppuraportin esityksen mukaisesti ja tehostetaan kulttuuri-matkailun kehittämistoimia.

Tehostetaan toimia kulttuurin kansainvälisten suur tapahtumien saamiseksi Suomeen ja kehitetään kulttuuritapahtumien tukijärjestelmää.

Taiteen ja kulttuurin rahoitus budjetti- ja veikkausvoittovarojen kesken

	Veikkaus- voittovaroista Budjettivaroista		Yhteensä
Taiteenalojen edistäminen	53 676 000	36 774 000	90 450 000
Kansalliset taidelaitokset	87 764 000	86 976 000	174 740 000
Kirjastotoimi	5 150 000	16 600 000	21 750 000
Museot ja kulttuuriperintö	29 102 000	50 065 000	79 167 000
Alueellinen taiteen edistäminen	23 500 000	106 000	23 606 000
Kulttuuripolitiikan kehittäminen ¹⁾	11 100 000	939 000	12 039 000
Taiteen ja kulttuurin kv-toimintoihin	9 783 000	7 522 000	17 305 000
Viestintäkulttuuri	2 520 000	7 545 000	10 065 000
Yhteensä	222 595 000	206 527 000	429 122 000

¹⁾ Sisältää veikkausvoittovaroissa opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi kohdan sekä kulttuurin suur tapahtumien rahoituksen.

01. Taiteen keskustoimikunnan ja taidetoimikuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 820 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) taiteilijaprofessoreiden viroista aiheutuviin palkkausmenoihin

2) taiteen edistämiseksi myönnettävien apurahojen ja avustusten maksamiseen

3) taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus- ja tiedotustoimintaan

4) enintään 10 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Määrärahasta myönnettävät apurahat ja avustukset budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa: Taiteen keskustoimikunnan toiminnan tavoitteena on nostaa ja lisätä suomalaisen taiteen laatua ja kansainvälistä tasoa sekä vahvistaa taiteen uudistumiskehitystä ja sen arvostusta yhteiskuntaa uudistavana monimuotoisena voimavarana ja merkitysten luoja. Toimikunnan työ edistää hyvinvointia, kulttuuria ja sen moninaisuutta. Se vaikuttaa myös ympäristön laatuun ja sillä on merkittäviä suoria ja välillisiä taloudellisia vaikutuksia. Käynnistetään valmistelut Taiteen keskustoimikunnan muuttamisesta Taiteen edistämiskeskukseksi tavoitteena nykyisen toiminnan kehittäminen laajentamalla tehtäviä, lisäämällä itsenäisyyttä ja vahvistamalla ja tehostamalla hallintorakennetta.

Taiteen keskustoimikunta on asiantuntija- ja rahoittajaorganisaatio, joka tukee korkeatasoista taiteen tekemistä erityisesti jakamalla

apurahoja ja valtionavustuksia. Rahoitus on määräaikaista ja perustuu taiteellisen laadun vertaisarviointiin ja laajaan taidepoliittiseen asiantuntemukseen. Käytettävissä olevilla resursseilla Taiteen keskustoimikunta:

— rahoittaa korkeatasoista ja innovatiivista taiteellista työskentelyä ja vahvistaa taiteen monimuotoista roolia yhteiskunnassa

— panostaa taiteen tasa-arvoisen saatavuuden, saavutettavuuden, kulttuurisen monimuotoisuuden ja taiteen soveltavan käytön lisäämiseen

— ottaa apurahapolitiikassaan huomioon hakijakunnan sukupuoli-, ikä-, kieli- ja asuinpaikkarakenteen ja erityisesti nuorten taiteilijoiden aseman apurahan hakijoina ja saajina

— luo edellytyksiä taiteilijoiden liikkuvuudelle ja kansainvälistymiselle

— vahvistaa monitaiteellisen ja -kulttuurisen toiminnan tukea

— seuraa, arvioi ja kehittää oman toimintansa laatua ja tehokkuutta ja parantaa rakenteidensa toimivuutta ja selkeyttä sekä kehittää asiakkaidensa sähköisiä palveluja tehtyjen kehittämisehdotusten mukaan

— tulosohjaa alueellisia taidetoimikuntia ja

— vahvistaa osaltaan taiteen asemaa ja merkitystä yhteiskunnassa ja tuottaa opetus- ja kulttuuriministeriön käyttöön taidepolitiikan kannalta olennaista tutkimustietoa, arviointivälineitä ja tietopalveluita.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateetaan noin 33 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Tuloksellisuuden tunnusluvut	2009	2010	2012
	toteutuma	toteutuma	tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valtionavustukset			
— hakemukset, kpl	9 091	9 371	9 300
— myönnöt, kpl	2 953	3 162	3 100
Lausunnot valtionavustushakemuksista OKM:lle	832	841	840
Julkaisut	3	5	6

Alueelliset taidetoimikunnat

Valtionavustukset			
— hakemukset, kpl	3 965	3 951	4 000
— myönnöt, kpl	1 099	1 006	1 000
Hankkeet	250	216	240
Residenssit ulkomailla, kpl	7	9	8
Lausunnot, kannanotot ja aloitteet	46	62	45
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	64,5	66,5	60

Valtion taidetoimikuntien¹⁾ apurahan hakijat ja saajat sukupuolen, alueen, kielen ja iän mukaan vuonna 2010

	Hakijoita	Tuen saajia
Myönnöt, lkm ²⁾	4 728	2 144
	% hakijoista	% tuen saajista
Naiset	52	50
Pääkaupunkiseutu	53	56
Ruotsinkieliset	7	6
Äidinkieli "muu"	4	4
Alle 35-v.	24	19

¹⁾ Taiteen keskustoimikunta, valtion taidetoimikunnat ja apurahalautakunnat ja -jaostot.

²⁾ Sisältää yksityishenkilöt ja työryhmien yhteyshenkilöt, ei yhteisöjä. Päällekkäisyydet poistettu.

Alueellisten taidetoimikuntien apurahan hakijat ja saajat sukupuolen, alueen ja iän mukaan vuonna 2010

	Hakijoita	Tuen saajia
Myönnöt, lkm ¹⁾	2 139	452
	% hakijoista	% tuen saajista
Naiset	56	51
Alueen keskuskaupunki ²⁾	57	61
Alle 35-v.	30	32

¹⁾ Sisältää yksityishenkilöt ja työryhmien yhteyshenkilöt, ei yhteisöjä. Päällekkäisyydet poistettu.

²⁾ Keskuskaupungit = Mikkeli, Hämeenlinna, Kouvola, Jyväskylä, Rovaniemi, Oulu, Tampere, Joensuu, Vaasa, Kuopio, Pori, Helsinki, Turku.

Tukimuoto	Hakemuksia	Hakijoita	Myöntöjä	Tuen saajia	Tuen saajat % hakijoista
Valtion taidetoimikuntien hakemusten, hakijoiden, myöntöjen sekä tuen saajien määrä vuonna 2010	9 371	6 009	3 162	2 747	46
Alueellisten taidetoimikuntien hakemusten, hakijoiden, myöntöjen sekä tuen saajien määrä vuonna 2010	3 951	3 521	1 006	993	28

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	5 243	5 105	4 840
Bruttotulot	39	20	20
Nettomenot	5 204	5 085	4 820
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	265		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	382		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	52
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-19
Toimintamenoasästä (HO)	-49
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-13
Siirto momentille 29.80.51 (Taitelijaprofessorien virkojen muuttaminen valtion taitelija-apurahoiksi)	-226
Siirto momentille 29.80.02 (Valtion taideteostoimikunnan aiheuttamat hallintomenot)	-10
Yhteensä	-265

2012 talousarvio	4 820 000
2011 III lisätalousarvio	28 000
2011 talousarvio	5 085 000
2010 tilinpäätös	5 321 000

02. Valtion taidemuseon toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 221 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) siviilipalvelusmiehistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kalusto- ja laitehankintoihin

3) enintään 2 600 000 euroa näyttelytoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Valtion taidemuseo on kulttuurilaitos, joka rakentaa kansallista taidekokoelmaa, tekee monipuolisia näyttelyitä ja saattaa taiteen yleisön ulottuville. Maan keskustaidemuseona se vastaa kuvataiteen tietoi-neistoista ja taidemuseoalan kehittämisestä.

Kulttuuriperinnön hoidon vaikuttavuustavoitteena on visuaalisen kulttuuriperinnön kartuttaminen tuleville sukupolville. Taidekokoelmien kartuttamisen tavoitteet ovat lähes yksinomaan laadullisia ottaen samalla huomioon sisällölliset painotukset.

Näyttely- ja ohjelmistotuotannon sekä muun yleisölle suunnatun toiminnan tavoitteena on pitää kulttuuriperintö elävänä vahvistamalla Valtion taidemuseon eri yksiköiden roolia monipuolisten ja korkealaatuisten kulttuuripalvelujen tarjoajana. Näyttely- ja ohjelmistotoiminnan tarjonta pyritään pitämään monipuolisenä samalla kun kävijätutkimuksin seurataan asiakkaiden tyytyväisyyttä ja pyritään vastaamaan sen toiveisiin. Näyttelytarjonnan ajan-

kohtaisuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Maksullisen toiminnan taloudellisena tavoitteena on, että tulot kattavat kokonaiskustannuksista 18 % ja erilliskustannuksista 57 %.

Taidemuseoalan sekä tutkimus- ja muun yhteistyön kehittämisen tulosalueella jatketaan koko taidemuseokenttää koskevia kehityshankkeita yhdessä maan muiden taidemuseoiden kanssa sekä tuottaa tutkimusta yleisölähtöisen museotyön tueksi.

Yhteistyössä OKM:n kanssa käynnistetään valmistelut Valtion taidemuseon säätiöittämisestä.

Kulttuuripoliittisista syistä hintatuella kateetaan noin 40 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

Kulttuurialan luonteesta johtuen tulostavoitteet eivät ole jatkuvasti kasvavia. Numeeristen tunnuslukujen rinnalla on huomioitava pitkän tähtäimen vaikuttavuus, joka otetaan huomioon mm. näyttelyiden sisällöllisissä valinnoissa ja tavoitteiden asetteluissa. Suoritteiden määriä vertailtaessa on otettava huomioon niiden vaihtelevat laajuudet.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 tavoite
Vaikuttavuus, tuotokset ja laadunhallinta			
Asiakastytytyväisyys (asiakaspalvelu), %	92	89	92
Kokoelma- ja erikoisnäyttelyt, kpl	32	25	16
Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	10	8	8
Konservoidut teokset	826	726	550
Toiminnallinen tehokkuus			
Näyttelytoiminnan kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	584 979	423 224	528 550
— maksavien kävijöiden osuus, %	63	60	65
Näyttelykäynnin keskitulo	6,7	5,8	5,6
Näyttelykäynnin keskihinta	7,7	6,2	4,3
Näyttelyjulkaisujen myydyt määrät/painokset, %	53	13	60
Hallinnollisten palvelujen osuus kokonaiskustannuksista, %	14	16	16
Maksullinen toiminta (kustannusvastaavuus)			
— tulot/kokonaiskustannukset, %	29	21	18
— tulot/erilliskustannukset, %	68	57	57
— hintatuki/erilliskustannukset, %	22	40	40
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	241	229	225
Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)			
	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 900	22 209	23 274
Bruttotulot	4 310	3 480	4 053
Nettomenot	18 590	18 729	19 221
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 279		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 694		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	151
Vuokrien indeksitarkistukset 2011	175
Vuokrien indeksitarkistukset 2012	193
Vantaan kokoelmavaraston vuokra	200
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	1
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	6
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	46
Toimintamenoasäätö (HO)	-195
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-50
Siirto momentilta 29.80.01	
(Valtion taideteostoimikunnan aiheuttamat hallintomenot)	10
Tuottavuustoimet	-45
Yhteensä	492
2012 talousarvio	19 221 000
2011 III lisätalousarvio	346 000
2011 talousarvio	18 729 000
2010 tilinpäätös	19 004 000

03. Suomenlinnan hoitokunnan toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 851 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) perusparannushankkeiden rahoittamiseen
- 2) kalusto- ja laitehankintoihin.

Selvitysosa: Suomenlinnan hoitokunta vastaa Unescon maailmanperintöluetteloon otetun ja kansallisesti merkittävän Suomenlinnan rakennuskulttuurimuistomerkin restauroinnista, ylläpidosta ja käyttämisestä sekä kohteen perusinformaation tuottamisesta ja jakamisesta yleisölle.

Tavoitteena on vahvistaa alueen kiinteistövarallisuuden ja monumentin arvoja suojelevaa profiilia, edistää kansalaisten mahdollisuuksia päästä osalliseksi kulttuurisesti merkittävästä maailmanperintökohteesta, ylläpitää autenttista linnoitusarkkitehtuuria ja säilyttää asuinyhteisön elinvoimaisuus. Restauroinnin, ylläpidon ja alueen saavutettavuuden parantamisen perusteina ovat kiinteistövarallisuuden arvon säilyttäminen ja käytettävyyden turvaaminen siten, että tiloja voidaan vuokrata asumis- ja muuhun käyttöön sekä muuta varallisuutta asettaa alueen luonteeseen sopivan kulttuurimatkailun käyttöön. Hyvän julkisuuskuvan säilyttämiseksi alueella voidaan järjestää maailmanperintökohteen arvolle sopivia kulttuuritapahtumia.

Restaurointi- ja kunnossapitotöiden tavoitteen toteutumiseksi jatketaan kunnostusohjelman (2012—2015) mukaisesti linnoituslaitteiden ja kiinteistöjen ylläpito- ja perusparannustöitä sekä Suomenlinnan vankilan perusparannus- ja laajennustöitä. Kunnostuksessa hyödynnetään saarella sijaitsevaa vankilan työvoimaa, mutta vankien koulutusohjelman vuoksi töissä käytetään myös ulkopuolisia urakoitsijoita. Maailmanperintökohteen tunnetuksi tekemisessä noudatetaan Unescon edellyttämän hallinta- ja hoitosuunnitelman mukaisia toimia. Lisäksi korostetaan talvikausien kävijämäärien kehittämistä ja suuren yleisön tietämyksen lisääntymistä, minkä toteutumista arvioidaan Suomenlinnan yleisö- ja palvelututkimuksissa. Yhteisön elinvoimaisuuden säilyttämiseksi tavoitteena on tukea monipuolista asukasrakennetta ja säilyttää alueella riittävät palvelut. Asuin- ja toimitilojen vuokrauksen tuoton tavoitteena on yhden prosentin kasvu.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Matkailijamäärät sesongin ulkopuolisina kuukausina (loka—huhtikuu)	170 000	165 200	175 000
Toiminnallinen tehokkuus			
Hoitokunnan kokous- ja juhlatilojen käyttöaste, %	26	26	29
Linnoitusmuureista parhaassa kuntoluokassa koko linnoitusmuuri- määrästä (52 800 m ²), %	43,6	46	46
Vuokratuotot, kasvu %	5,7	5,0	1
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	89	88	87

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	7 112	7 085	7 551
Bruttotulot	4 790	4 400	4 700
Nettomenot	2 322	2 685	2 851
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	28		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	753		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	37
Tasokorotus	100
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	2
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	-3
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-33
Toimintamenoäästö (HO)	-29
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-8
Siirto momentilta 29.80.75	280
Tuottavuustoimet	-180
Yhteensä	166

2012 talousarvio	2 851 000
2011 III lisätalousarvio	-2 000
2011 talousarvio	2 685 000
2010 tilinpäätös	3 047 000

04. Museoviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 19 438 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitehankintoihin.

Momentille voidaan nettouttaa Museoviraston hallussa olevien maa-alueiden puunmyynnistä saatavat tulot.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kansallismuseon toimintamenot	7 906 000
Museoviraston muut toimintamenot	11 532 000
Yhteensä	19 438 000

Museovirasto vastaa kulttuuriympäristön vaalimiseen liittyvistä viranomaistehtävistä kansallisella tasolla. Se johtaa ja kehittää maan yleistä museotointa, suojelee ja hoitaa kulttuuriperintöä ja kulttuuriympäristöä sekä tuottaa ja välittää alaa koskevaa tutkimustietoa. Museoalaa kehitetään valtakunnallisesti museoiden kanssa käytävien neuvotteluiden, arvioinnin ja seurannan keinoin. Museovirasto osallistuu aktiivisesti alan kansainväliseen viranomais-, sidosryhmä- ja hankeyhteistyöhön.

Museoviraston toiminnassa korostetaan asiakaslähtöisyyttä sekä fyysistä, tiedollista ja kulttuurista saavutettavuutta. Kulttuuriperintökasvatuksella vahvistetaan kansalaisten osallisuutta kulttuuriperintöön. Vuonna 2011 käynnistynyt muutto uusiin toimitiloihin parantaa arkisto-, kirjasto- ja kokoelmapalveluiden saatavuutta ja toiminnan tuottavuutta.

Kulttuuriympäristöä vaalitaan kiinteiden muinaisjäännösten, rakennetun ympäristön ja kulttuurimaiseman suojelun keinoin sekä panostamalla Museoviraston hallinnassa olevien linnojen, museokiinteistöjen ja muinaisjäännösten restaurointiin, hoitoon ja esittelyyn. Yhteistyössä opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ympäristöministeriön kanssa laaditaan kulttuuriympäristöstrategia. Toiminnassa keskitytään ohjauskeinojen, opas- ja ohjeaineistojen sekä kulttuuriympäristön tilan seurannan kehittämiseen ja priorisoidaan valtakunnallisesti merkittäviä kohteita sekä yhteistyötä valtion kiinteistöyksiköiden kanssa. Toiminnassa pyritään selkeään ja ohjelmalliseen suojelupolitiikkaan sekä tarkoituksenmukaiseen työnjakoon keskushallinnon ja aluetason kesken. Painopistealueita ovat arkeologian laatuvaatimukset ja arkeologisen toiminnan ohjauskäytännöt, sotien jälkeinen rakennusperintö ja suojelutarpeet, kulttuuriympäristön inventointien tietojärjestelmäpalvelu sekä kulttuuriympäristön tilan seuranta. Arkeologisten kenttätöiden uudelleenorganisointia seurataan.

Suomen kansallismuseo edistää suomalaisten aineellisen kulttuuriperinnön säilymistä ja vahvistaa sen merkitystä yhteiskunnassa. Suomen kansallismuseo ylläpitää Kansallismuseon lisäksi Kulttuurien museota, Suomen merimuseota, Seurasaaressa ulkomuseota ja muita eri puolilla Suomea sijaitsevia museokohteita. Museoiden monipuolinen elämyksellinen

näyttely- ja yleisötoiminta syventää suomalaisten tietämystä omasta historiastaan ja kulttuuristaan, osana maailman kulttuuriperintöä.

Kansallismuseo kartuttaa kokoelmiaan yhteistyössä valtakunnallisten erikoismuseoiden ja maakuntamuseoiden kanssa. Painopisteenä on lähimenneisyyden ja nykyajan aineellisen kulttuuriperinnön ja siihen liittyvä tiedon tallentaminen.

Kansallismuseon nykyinen kiinteistö on tarkoitus siirtää vuoden 2010 kolmannen lisätaloussarvion mukaisesti Senaatti-kiinteistöjen hallintaan, ja siirtyä vuoden 2012 aikana vuokrajärjestelmään, mistä aiheutuu vuositason enintään 1 900 000 euron vuokramenot. Kansallismuseon palvelukyvyyn ja vaikuttavuuden parantamiseksi Senaatti-kiinteistöt käynnisti lisäksi Kansallismuseon tontilla maanalaisten huoltoyhteyksien ja -tilojen rakentamisen uudistiloina vuoden 2010 kolmannen ja neljännen lisätaloussarvioiden mukaisesti, mistä aiheutuu vuositason 1 400 000 euron vuokramenot. Näiden uudistilojen arvioidaan valmistuvan kesäkuussa 2012, mistä lähtien vuokranmaksu alkaa.

Vuonna 2012 Kulttuurien museossa on ilmainen sisäänkäynti, mikä vaikuttaa museoiden yhteiseen maksavien kävijöiden kokonaismäärään pienentävästi. Anjalan kartanomuseo on suljettuna, samoin peruskorjattava Urajärven kartanomuseo. Tamminiemi avataan keväällä 2012 uudistetulla konseptilla 'presidenttien museona', vaikka sisustus säilytetään presidentti Kekkosen ajan asussa.

Henkilöstön hyvinvointia ja organisaation osaamista edistetään henkilöstösuunnittelulla ja koulutuksella, palkkausjärjestelmää kehittämällä sekä työhyvinvointihankkeita toteuttamalla.

Tunnusluku	2009	2010	2012
	toteutuma	toteutuma	tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Käynnit Museoviraston verkkosivuilla	3 537 829	3 166 698	5 290 000
Lausuntojen käsittelyaika, pv	43	35	37

Museoiden kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	347 476	323 322	340 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	59,0	46	50
— alle 18-vuotiaiden osuus kävijöistä, %	21,4	24	22
Linnojen kävijämäärä			
— kokonaiskävijämäärä	202 500	168 707	170 000
— maksavien kävijöiden osuus, %	82	89	82
Tutkimus- ja näyttelyjulkaisut, kpl	6	7	6
Esinetietojen digitointiaste, %	28,4	30	50
Toiminnallinen tehokkuus			
Museokäynnin keskihinta, euroa	4,35	4,04	4,5
Museokäynnin keskitulo, euroa	2,51	2,41	2,4
Linnassa käynnin keskihinta, euroa	1,36	1,45	1,4
Linnassa käynnin keskitulo, euroa	2,15	2,46	2,1
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet (htv)	409	385	387

Toiminnan tulot ja menot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	23 418	22 938	22 638
Bruttotulot	4 612	3 125	3 200
Nettomenot	18 806	19 813	19 438
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	407		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 233		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2012 talousarvio	19 438 000
	2011 III lisätalousarvio	261 000
	2011 talousarvio	19 813 000
	2010 tilinpäätös	19 632 000
Palkkausten tarkistukset	254	
Vuokrien indeksitarkistus	90	
Suomen merimuseon vuokra	185	
Uusien toimitilojen vuokran lisäys	100	
Kansallismuseon maanalaiset huoltotilat (½ vuotta)	700	
Kansallismuseon hallinnansiirrosta johtuva vuokra	1 400	
Tasokorotus	200	
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	52	
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	2	
IT-palvelukeskussiirron palautus	9	
Toimintameno säästö (HO)	-222	
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-57	
Meno säästö (HO)	-3 000	
Tuottavuustoimet	-135	
Tasomuutos	47	
Yhteensä	-375	

05. Näkövammaisten kirjaston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 412 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kalusto- ja laitehankintoihin
- 2) enintään 4 000 euroa maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Näkövammaisten kirjaston toiminnan tavoitteena on näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten henkilöiden tasa-arvo kirjallisuuden saannissa, koulunkäynnissä ja opiskelussa. Kirjasto toteuttaa tehtäväänsä tuottamalla ja tarjoamalla asiakaskuntansa

käyttöön erityisaineistoa, kuten äänikirjoja, pistekirjoja ja elektronisia kirjoja sekä toimimalla ääni- ja pistekirjapalvelujen asiantuntijalaitoksena.

Oppikirjapalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa lähes kokonaan näkövammaisten ja muiden lukemisesteisten koululaisten ja lukio-
laisten tarvitsemat oppikirjat sekä tutkintoa suorittavien opiskelijoiden tutkintovaatimuksissa olevat kirjat yhteensä noin 900 uutta nimikettä. Oppikirjoja myydään maksuperuste-
päätöksen mukaisesti kaikkien lukemisesteisten käyttöön 7 350 kappaletta.

Kauno- ja tietokirjallisuuspalvelujen tulosalueella kirjasto tuottaa uusia kauno- ja tietokirjoja näkövammaisille ja muille lukemisesteisille soveltuvassa muodossa määrän (1 500

nimikettä), joka vastaa noin 33 % Suomessa vuosittain julkaistavasta yleisestä kirjallisuudesta. Kirjasto välittää kirjallisuutta asiakkaiden käyttöön paikallisena palveluna, postitse ja tietoverkon kautta 1 066 000 kertaa. Potentiaalisen asiakaskunnan määrä on vähintään 50 000 henkilöä.

Keskeisenä tavoitteena on palvelun vaikuttavuuden lisääminen uusia asiakkaita tavoittamalla sekä verkkokirjaston rakentaminen ja verkkopalvelujen laajentaminen. Toimintavuonna jatketaan yhdistelmäkirjan tuotantoprosessin kehittämistä ja seurataan kansainvälisen Daisy/Epub -formaatin kehittämistyön mahdollisuuksia kirjatutannon edelleen kehittämiseksi.

Tunnusluku	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
— kirjatutanto/kpl	2 231	2 277	2 300
— lainojen määrä	947 945	978 161	1 066 000
— oppikirjatoimitukset/kpl	9 049	9 788	11 500
— asiakkaiden määrä	15 000	15 500	17 500
— asiakastytyväisyys (arvosana 1—5)	4,13	4,38	4,1
Toiminnallinen tehokkuus			
— kirjalainan keskihinta/euroa	5,97	5,60	5,85
— oppikirjatoimituksen keskihinta/euroa	208	179	198
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	58	56	52
Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)			
	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	7 344	6 837	6 567
Bruttotulot	178	140	155
Nettomenot	7 166	6 697	6 412
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 967		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 302		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	39
Sanastokorvaus	341
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	6
Vuokrien indeksitarkistus	10
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-5
Toimintamenoasäästö (HO)	-62
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-16
Kertamenon poistuminen	-600
Tasomuutos	2
Yhteensä	-285
2012 talousarvio	6 412 000
2011 III lisätalousarvio	27 000
2011 talousarvio	6 697 000
2010 tilinpäätös	6 501 000

06. Kansallisen audiovisuaalisen arkiston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 860 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) kalusto- ja laitehankintoihin
- 2) enintään 160 000 euroa esitystoiminnan ja muun maksullisen palvelutoiminnan hintatukeen.

Selvitysosa: Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) tavoitteena on toimia elokuva-, televisio- ja radiohistorian tallettamisen ja säilyttämisen sekä esittämisen keskuksena sekä museona. KAVA palvelee väestön kulttuurisia, tiedollisia ja tutkimuksellisia tarpeita sekä luovaa teollisuutta asiakas- ja tietopalvelullaan. Lisäksi KAVA turvaa audiovisuaalisen kulttuuriperinnön näkymisen esittämällä taiteellisesti, historiallisesti tai muutoin merkittäviä elokuvia ja ohjelmia sekä harjoittamalla näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Vuonna 2012 KAVA:n kokoelmien digitointi jatkuu kattavan suunnitelman mukaisesti.

KAVA osallistuu Kansallisen digitaalisen kirjaston asiakasliittymän toteutukseen ja pitkäaikaisäilytysjärjestelmän suunnitteluun sekä arkistoinnin digitaalista tekniikkaa käsittelevään kansainväliseen yhteistyöhön.

Hankitaan kokoelmiin lakisääteisen talletusvelvollisuuden alaisen filmi- ja videotuotannon esityskopiot ja oheismateriaalit vuodelta 2009 sekä originaalimateriaalit vuonna 2007 tarkastetuista elokuvista. Lisäksi vapaaehtoisina talletuksina otetaan vastaan n. 300 pitkäulkoista elokuvakopiota ja kartutetaan video- ja dvd-kokoelmaa n. 3 500 uudella tallenteella.

Tallennetaan digitaalisesti radio- ja televisio- ohjelmavirtaa opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymän suunnitelman mukaisesti yhteistyössä CSC:n kanssa. Digitaalisesti tallennettua ohjelmavirtaa kertyy n. 50 teratavua. Lisäksi otetaan vastaan kotimaisten radio- ja tv-ohjelmien alkuperäislaatuista tallenteita lakisääteisinä talletuksina. Käyttöliittymät tutkijoille ja muille tarvitsijoille ovat käytettävissä lain edellyttämässä paikoissa. Palvelua tehdään tunnetuksi palvelutoiminnan kehittämisen, tutkimustyön tukemisen ja harjoittamisen sekä kulttuuritoiminnan kautta.

Elokuvakulttuuria edistetään elokuvien laadukkaalla esitystoiminnalla ja mediakasvatuksella elokuvateatteri Orionissa ja Kino Tuliossa Helsingissä ja alueellisesti yhdeksällä yliopistopaikkakunnalla. Lisäksi tuetaan ja harjoitetaan elokuvatutkimusta ja julkaistaan filmografista tietoa internet-osoitteessa www.elonet.fi ja muuta elokuvatietämystä omilla kotisivuilla www.kava.fi.

Kartutetaan museoesinekokoelmaa lahjoituksilla ja ostoilla. Elävän kuvan museo toimii Helsingissä perus- ja vaihtuvien näyttelyin.

Kulttuuripoliittista syistä hintatuella kateetaan noin 30 % maksullisen toiminnan erillismenoista.

	2009	2010	2012
Tuloksellisuuden tunnusluvut	toteutuma	toteutuma	arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Kokoelmien hoito/arkistoidut elokuvat, lkm	154 430	145 998	153 000
— Elävän kuvan museo/museoesineet, lkm	13 150	15 500	14 000
— Kirjasto-, tieto-, laina- ja asiakaspalvelut, lkm	28 950	34 885	38 000
— Maksulliset palvelut/esitystoiminta, katsojamäärät	59 409	54 607	60 000
— Maksullinen arkistopalvelu/kuva- ja filmipalvelu	3 186	3 227	4 200
— Digitaalisesti talletettu ohjelmavirta teratavuun (rtva)	49,2	95	160
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokoelma- ja arkistyo yht., euroa/elok. lkm	17,53	17,82	17,20
— Elävän kuvan museo, euroa/esine	33,11	23,76	32,18
— Kirjasto, euroa/kirjastopalvelu	11,65	8,72	6,61
— Maksullinen palvelu: esitystoiminnan subventio	231 156	255 534	198 700
— Radio- ja tv-arkisto yht. euroa/talletettu ohjelmavirta teratavut	28 158	13 542	13 300
Henkisten voimavarojen hallinta			
— Henkilötyövuodet	71	68	73

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010	2011	2012
	toteutuma	varsinainen talousarvio	esitys
Bruttomenot	6 094	7 154	7 200
Bruttotulot	385	340	340
Nettomenot	5 709	6 814	6 860
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	803		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 803		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	6 860 000
	2011 III lisätalousarvio	32 000
	2011 talousarvio	6 814 000
	2010 tilinpäätös	6 709 000
Palkkausten tarkistukset	45	
Vuokrien indeksitarkistukset	25	
Päätearkistotilojen kunnostuksen vuokra-vaikutus	110	
IT-palvelukeskussiirron palautus	1	
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-5	
Uudelleen kohdentamisen tarkentuminen	1	
Toimintameno- ja -tulot (HO)	-70	
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-18	
Tuottavuustoimet	-45	
Tasomuutos	2	
Yhteensä	46	

07. Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 645 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laitteihankintoihin.

Selvitysosa: Valtion elokuvatarkastamosta tulee kuvaohjelmalainsäädännön kokonaisuudistuksen myötä Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus (MEKU) vuoden 2012 alusta. Lakiuudistus velvoittaa virastoa valvomaan lastensuojelullisin perustein elokuvien, tallenteiden, televisio-ohjelmien sekä tietokone- ja

videopelien tarjontaa ja ylläpitämään ikäraja-luokittelujärjestelmää sekä hoitamaan kokoon uusia mediakasvatus-, tutkimus- ja tiedotustehtäviä. MEKUn toiminnan tavoitteena on lasten kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen mediaympäristössä. Tavoitteen saavuttamiseksi MEKU edistää mediakasvatusta, lasten mediataitoja, lasten mediaympäristön muutoksiin liittyvää tutkimusta ja tiedotusta yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. MEKU vastaa kuvaohjelmaluokittelijoiden kouluttamisesta, rekisteröi ikärajaluokitellut ohjelmat, ottaa vastaan yleisöpalautetta sekä valvoo kuvaohjelmaluokittelijoiden toimintaa, ikärajojen noudattamista ja ohjelmien ikäraja- ja sisältömerkintöjä. MEKU kehittää ikärajojen luokittelujärjes-

telmää ja muita tietojärjestelmiä sekä toteuttaa mediakasvatuksen koordinoitua, lasten mediataitoja edistäviä mediakasvatushankkeita, lasten mediaympäristön muutoksiin liittyvää tutkimusta sekä lasten vanhemmille, opettajille ja muille kasvattajille kohdennettua tiedotusta.

Toimivat julkiset rekisterit ja verkkopalvelut, laaja tiedotustoiminta sekä yhteistyö media-alan toimijoiden kanssa muodostavat osan MEKUn toiminnan vaikuttavuudesta. Sitä mitataan yleisölle, kasvattajille, kuvaohjelmien luokittelijoille, tarjoajille ja muille yhteistyökumppaneille suunnatuilla kyselyillä, joilla selvitetään ikärajaluokittelujärjestelmän toimivuutta, tiedotustoiminnan tunnettuutta ja suhtautumista MEKUn toimintaan.

	2009	2010	2012
Tulokellisuusluvut	toteutuma	toteutuma	arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
<i>Valtion elokuvataarkastamo (31.12.2011 saakka)</i>			
Tarkastetut pitkät kuvaohjelmat, kpl	821	709	
Tarkastetut lyhyet kuvaohjelmat, kpl	944	606	
Keskimääräinen tarkastajamäärä/kuvaohjelma	1,67	1,5	
Myönnetty esitysluvat, kpl	23	24	
Lausunnot viranomaisille	16	10	
Ilmoitetut kuvaohjelmat, kpl	42 770	60 022	
<i>Mediakasvatus ja kuvaohjelmakeskus (1.1.2012 alkaen)</i>			
Mediakasvatushankkeet, kpl			5
Tiedotuskampanjat, kpl			5
Tutkimukset lasten mediaympäristöstä, kpl			1
Koulutetut kuvaohjelmaluokittelijat, kpl			30
Rekisteröidyt kuvaohjelmien tarjoajat, kpl			1 600
Luokitellut ja ilmoitetut kuvaohjelmat, kpl			21 000
Hyväksytyt EU:ssa luokitellut kuvaohjelmat, kpl			1 200
Kuvaohjelman luokittelun oikaisupyynnöt, kpl			300
Valvontaan liittyvät yhteydenotot, kpl			500
Valvontaan liittyvät pistokokeet, kpl			210
Kuvaohjelmien luokittelut, kpl			500
Toiminnan tehokkuus			
Tarkastuksen keskimääräinen hinta, euroa/h	256	281	
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	14	13,5	16,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	1 046	844	1 095
Bruttotulot	300	230	450
Nettomenot	746	614	645
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	151		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	25		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	10
Valtion toimitilaratkaisun muutosta johtuva vuokratason nousu	30
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-1
Toimintamenoäästö (HO)	-7
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-2
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	1
Yhteensä	31

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	645 000
2011 III lisätalousarvio	7 000
2011 talousarvio	614 000
2010 tilinpäätös	620 000

08. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 969 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalusto- ja laittehankintoihin.

Selvitysosa: Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on kulttuurin ja taiteen kentässä toimiva kansainvälinen tukiyksikkö.

Instituutin toiminnan tavoitteena on edistää venäjänkielisten integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Tavoitteen saavuttamiseksi instituutti tarjoaa kirjasto-, kulttuuri- ja kotoutuspalveluja. Instituutti lisää suomalaisten Venäjä-tuntemusta ja kotoutumispalveluja tuottavien viranomaisten kulttuurista osaamista seminaari-, koulutus- ja yleisötapahtumien avulla. Lisäksi se toimeenpanee lähialueyhteistyö- ja pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuushankkeita luovien alojen kilpailukykyyn vahvistamiseksi. Yhteistyössä OKM:n kanssa selvitetään Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin asema ja tehtävät.

Eräitä Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Tuotokset ja laadunhallinta			
Lainaukset, kpl	17 961	21 612	19 000
Tietopalvelun käyttökerrat, kpl	193	76	100
Yleisötilaisuuksien kävijät	1 127	1 615	1 700
Toiminnan tehokkuus			
Lainan keskihinta, euroa	26	19	19
Henkisten voimavarojen hallinta			
Henkilötyövuodet	15	16	16

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	1 118	986	989
Bruttotulot	146	15	20
Nettomenot	972	971	969
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	29		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	40		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	11
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-2
Toimintamenoasäästö (HO)	-10
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-3
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	1
Uudelleenkohdentamisen tarkentuminen	1
Yhteensä	-2
2012 talousarvio	969 000
2011 III lisätalousarvio	7 000
2011 talousarvio	971 000
2010 tilinpäätös	983 000

16. Ylimääräiset taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 18 563 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyvien perhe-eläkkeiden maksamiseen voimassa olevien valtioneuvoston päätösten mukaisesti sekä aiemmin myönnettyjen ylimääräisten taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeiden maksamiseen

2) enintään 1 145 000 euroa uusiin taiteilija- ja sanomalehtimieseläkkeisiin sekä taiteilijaeläkkeisiin liittyviin perhe-eläkkeisiin siten, että enintään saadaan myöntää täyttä eläkettä vastaavina 51 ylimääräistä taiteilijaeläkettä ja 10 ylimääräistä sanomalehtimieseläkettä.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. *Selvitysosa:* Määräraha on laskettu vuoden 2012 arvioidussa TyEL-indeksitasossa (2407).

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työeläkeindeksi (3,4 %)	588
Vuoden 2011 arvioidun toteutuman perusteella tehty tasontarkistus	-575
Tasokorotus	700
Yhteensä	713
2012 talousarvio	18 563 000
2011 talousarvio	17 850 000

30. Valtionavustukset yleisten kirjastojen toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 613 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kirjastolain (904/1998) ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten kirjastojen valtionavustusten maksamiseen

2) yleisille kirjastoille tuotettujen tietokanta- ja aineistopalvelujen ostoon ja yleisten kirjastojen erityistehtävien valtionavustusten maksamiseen sekä kirjastojen sisältötuotantoon liittyvien valtionavustusten maksamiseen

3) viittomakielisen kirjaston perustamiseen ja toimintaan liittyvien valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Avustukset keskus- ja maakunta-kirjastoille	3 263 000
Kirjastojen sisältötuotantoon	336 000
Yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalvelujen tuottaminen ja avustukset muihin erityistehtäviin	1 014 000
Yhteensä	4 613 000

Yleisten kirjastojen tavoitteena on tarjota väestölle yhtäläiset mahdollisuudet sivistyksen, tietojen ja taitojen ja kansalaisvalmiuksien hankkimiseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikä-

seen oppimiseen. Kirjaston tehtävänä on myös tarjota mahdollisuus virtuaalisten ja vuorovai-
kutteisten verkkopalvelujen käyttöön ja opas-
taa käytössä.

Valtionavustuksilla tuetaan kirjasto- ja tieto-
palvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamis-
ta ja kehittämistä. Tavoitteena on turvata pal-
veluverkon toimivuus, kirjasto- ja tietopalve-
lujen laatu sekä koko väestön kattava tiedon ja
kulttuurin saatavuus ja saavutettavuus.

Kirjastotoimen vaikuttavuutta arvioidaan
kirjastojen käytön, aineistohankintojen, henki-
löstövoimavarojen ja saatavuuden indikaatto-
reilla.

Eräitä kirjastotoimen tunnuslukuja	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2012 arvio
Kirjahankinta, kpl/1 000 asukasta	334	339	340
Muu aineistohankinta, kpl/1 000 asukasta	62	62	62
Henkilötyövuodet, htv/1 000 asukasta	0,8	0,8	0,8
Aukiolotunnit, 1 000 tuntia	1 392	1 394	1 396
Fyysiset käynnit, kpl/asukas	10,3	9,9	10
Verkkokäynnit, kpl/asukas	9,7	10,7	11
Lainaukset, kpl/asukas	18,7	18,1	18,2
Toimintakustannukset, euroa/asukas	54,6	56	58

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	118
Määräytymisperusteiden muutos	24
Yhteensä	142

Momentin määräraha on muutettu kiinteäksi määrärahaksi.

2012 talousarvio	4 613 000
2011 talousarvio	4 471 000
2010 tilinpäätös	4 413 330

31. Valtionosuus ja -avustus teattereiden ja orkestereiden käyttökustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuri-
toimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009)

mukaisten teattereiden ja orkestereiden valti-
onosuuksien ja -avustusten maksamiseen.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena
käytettävä henkilötyövuosien määrä on teatte-
reilla enintään 2 469 ja orkestereilla enintään
1 033.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskun-
nalle talousarvioon liittyvän esityksen opetus-
ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain
(1705/2009) muuttamiseksi siten, että teatte-
reiden ja orkestereiden yksikköhintoja alenne-
taan vuosiksi 2012—2015 menosäästön toteut-
tamiseksi.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena
käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton
yksikköhinta on teattereilla 54 439 euroa ja or-
kestereilla 53 965 euroa henkilötyövuotta koh-
den.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	2 836
Kustannuspohjan tarkistus	544
Määräytymisperusteiden muutos	-69
Menosäästö (HO)	-5 000
Yhteensä	-1 689

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 37 998 000 euroa momentilla 29.80.52.

2012 talousarvio	40 420 000
2011 talousarvio	42 109 000
2010 tilinpäätös	40 868 000

32. Valtionosuudet ja -avustukset museoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 683 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten museoiden valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen

2) enintään 252 000 euroa avustusten maksamiseen museoiden kokoelmatietojen siirtämiseksi elektroniseen muotoon.

Valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä henkilötyövuosien määrä on enintään 1 183.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) muuttamiseksi siten, että museoiden yksikköhintaa alennetaan vuosiksi 2012—2015 menosäästön toteuttamiseksi.

Valtionosuuden perusteena käytettävä keskimääräinen arvonlisäveroton yksikköhinta on 67 313 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	1 454
Kustannuspohjan tarkistus	1 233
Määräytymisperusteiden muutos	-82
Menosäästö (HO)	-5 000
Yhteensä	-2 395

Lakisääteisiin valtionosuuksiin ja -avustuksiin on lisäksi myönnetty 18 162 000 euroa momentilla 29.80.52.

2012 talousarvio	17 683 000
2011 talousarvio	20 078 000
2010 tilinpäätös	19 480 000

33. Valtionavustukset kuntien ja alueiden kulttuuritoiminnan kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 106 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) 44 §:n mukaisten valtionavustusten maksamiseen sekä kuntien kulttuuritoiminnan palveluiden kehittämiseksi ja palveluiden tuotantorakenteiden monipuolistamiseksi käynnistettävään kokeilutoimintaan ja sen valtakunnalliseen koordinaatioon.

Selvitysosa: Kuntien kulttuuritoiminnasta annetun lain (728/1992) mukaisiin valtionosuuksiin myönnetään rahoitusta momentilta 28.90.30.

2012 talousarvio	106 000
2011 talousarvio	106 000
2010 tilinpäätös	106 000

34. Valtionosuus ja -avustus yleisten kirjastojen perustamiskustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusten maksamiseen sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (635/1998) nojalla myönnettyjen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionosuuksien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena. Määrärahasta maksetaan myös jälkirahoitteisina myönnettyjen valtionosuuksien ja -avustusten vuosieriin lain mukaan lisättävät korot.

Valtuus

Vuonna 2012 saa myöntää valtionavustusta yleisten kirjastojen perustamishankkeille siten, että hankkeista aiheutuvat valtionavustukset ovat yhteensä enintään 4 500 000 euroa. Valtionavustuksista enintään 1 000 000 euroa saa myöntää toteutusajaisena.

Selvitysosa: Myönnettävillä valtionavustuksilla arvioidaan voitavan uusia kahdeksan kirjastoautoa ja rakentaa tai peruskorjata kolme pääkirjastoa sekä yksi lähikirjasto (yhteensä 2 872 m²).

Myönnettyistä valtionosuuksista ja -avustuksista aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2013 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt rahoituspäätökset	4 100	3 400	3 300	7 400	18 200
Vuonna 2012 tehtävät rahoituspäätökset	-	500	500	2 500	3 500
Yhteensä	4 100	3 900	3 800	9 900	21 700

2012 talousarvio 5 300 000
2011 talousarvio 5 000 000
2010 tilinpäätös 6 000 000

40. Korvaus Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 252 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää korvauksen maksamiseen Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappioon.

Selvitysosa: Valtion ja Helsingin kaupungin kesken 30.12.2010 solmitun Suomenlinnan liikenteen hoitoa koskevan sopimuksen mukaisesti valtio ja kaupunki yhdessä vastaavat Suomenlinnan huoltoliikenteen käyttötappiosta.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio 252 000
2011 III lisätalousarvio -12 000
2011 talousarvio 252 000
2010 tilinpäätös 206 400

50. Eräät avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 276 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) kulttuuri-instituuttien tukemiseen
- 2) ystävyysseurojen tukemiseen
- 3) rakennussuojelulain (60/1985) ja rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/

2010) nojalla suojeltujen kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten entistämiseen ja parantamiseen

4) kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden alusten entistämiseen ja korjaamiseen

5) maailmanperintösopimuksen sekä Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, tutkimus- ja valistustoimintaan

6) seurantaloiden korjaamiseen ja siihen liittyvään selvitys-, neuvonta- ja tarkastustyöhön

7) rauhantyön edistämiseen

8) Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry:n menoihin

9) saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan

10) kulttuurin alan avustusten, apurahojen ja palkintojen maksamiseen sekä julkaisujen tukemiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö €

Kulttuuri-instituuttien tukeminen 4 471 000
Ystävyysseurojen kulttuuriyhteistyön tukeminen, josta Suomi-Venäjä-Seuralle 1 096 000 euroa 2 009 000
Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten kunnossapitoa tai parantamista varten 381 000

Maailmanperintösopimuksen sekä Haagin vuoden 1954 yleissopimuksen mukaiseen suojelu-, entistämis-, tutkimus- ja valistustoimintaan	293 000
Lehtimiespalkintoihin	30 000
Rauhantöiden edistämiseen	560 000
Saamelaiskäräjille saamenkielisen kulttuurin edistämiseen ja saamelaisjärjestöjen toimintaan, josta 10 650 euroa Utsjoen saamelaiskirkkotupien ylläpitoon	182 000
Eräiden kansalaisjärjestöjen toimintaan	121 000
Suomen Islamilainen Neuvosto (SINE) ry	53 000
Sibeliuksen kootut -teokset	76 000
Ihmisoikeusliiton toiminnan tukeminen	100 000
Yhteensä	8 276 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-1 599
Tasomuutos	400
Yhteensä	-1 199

2012 talousarvio	8 276 000
2011 talousarvio	9 475 000
2010 tilinpäätös	10 375 000

51. Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 13 391 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969, muut. 1135/2010) 3 §:n mukaisten 545 apurahavuotta vastaavien taiteilija-apurahojen sekä 3 §:n 2 momentin mukaisten erittäin ansioituneille taiteenharjoittajille myönnettävien valtion taiteilija-apurahojen maksamiseen

2) aikaisemmin myönnettyjen pitkäaikaisten taiteilija-apurahojen maksamiseen

3) eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain (1080/1983) mukaisiin apurahiin ja avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Valtion taiteilija-apurahat (545 kpl)	10 060 000
Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahat ja avustukset	3 100 000
Taitelijaprofessoriapurahat (12 kpl)	231 000
Yhteensä	13 391 000

Taiteilija-apurahan suuruus on 1.2.2011 alkaen 1 587,49 euroa/kk sisältäen taiteilijalle tulevan maksun MYEL:n mukaisen sosiaaliturvan rahoittamiseen. Valtion pitkäaikaisten ja valtion niiden viisivuotisten apurahojen suuruus, joihin liittyy valtion taiteilija-apurahoista annetun lain (734/1969, muut. 1135/2010) mukainen sosiaaliturva, on 1.2.2011 alkaen 1 398,39 euroa/kk. Em. taiteilija-apurahoja tarkistetaan valtion virkamiesten palkkatarkistuksia vastaavasti opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksellä. Kirjailijoiden ja kääntäjien apurahojen kokonaismäärä on 10 % edellisenä kalenterivuonna kuntien ylläpitämiin yleisiin kirjastoihin hankittuun kirjallisuuteen käytetystä rahamäärästä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 29.80.01 (Taitelijaprofessorien virkojen muuttaminen valtion taitelija-apurahoiksi)	226
Siirrettäviin taiteilijaprofessorien virkoihin liittyvät palkkauksen tarkistukset	5
Yhteensä	231

2012 talousarvio	13 391 000
2011 talousarvio	13 160 000
2010 tilinpäätös	12 887 160

52. Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 222 595 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) taiteen ja kulttuurin edistämistä tarkoittavien toimenpiteiden ja tapahtumien rahoittamiseen, taide- ja kulttuuripolitiikan tutkimus-, selvitys- ja tiedotustoiminnan palkkaus- ja muiden menojen maksamiseen sekä valtion

laitosten kulttuuria koskeviin kokeilu- ja tutkimushankkeisiin

2) taideostosten hankkimiseen valtion ja yliopistojen kiinteistöihin sekä niiden käytössä oleviin rakennuksiin ja vähälevikkisen laatu-kirjallisuuden hankkimiseen yleisiin kirjastoihin

3) taiteen edistämisestä annetun lain (328/1967) mukaisesti Taiteen keskustoimikunnan ja valtion taidetoimikuntien apurahoihin ja avustuksiin sekä alueellisten taidetoimikuntien myöntämiin taiteilija- ja kohdeapurahoihin ja muihin avustuksiin sekä enintään 960 000 euroa eräistä kuvataiteen tekijöille suoritettavista apurahoista annetun lain (115/1997) mukaisesti apurahoihin

4) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen museoilta sekä muuhun museo- ja kulttuuriperintöalan tukemiseen

5) enintään 4 850 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionavustusten maksamiseen kirjastoille ja muuhun kirjastoalan tukemiseen, yleisten kirjastojen valtion aluehallinnolle kirjastotoimen alueelliseen ja muuhun kehittämiseen, yleisten kirjastojen kansallisiin kehittämishankkeisiin ja kansainväliseen yhteistyöhön sekä yleisten kirjastojen osaamispohjan vahvistamiseen

6) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisten valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen teattereille ja orkestereille sekä enintään 3 984 000 euroa teatteri- ja orkesterilain (730/1992) 6 a §:n mukaisen valtionavustuksen maksamiseen, josta enintään 3 341 000 euroa teattereille ja enintään 643 000 euroa orkestereille

7) EU:n kulttuuriohjelmien hankkeiden kansalliseen tukemiseen ja ohjelmien yhteyspisteiden toimintamenoihin, sekä valtionhallinnon kulttuurialan kansainvälisen yhteistyön menoihin

8) enintään 38 260 000 euron valtionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisoopperan säätiölle ja enintään 11 506 000 euron val-

tionavustuksen maksamiseen Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiön käyttökustannuksiin

9) tekijänoikeuslain (404/1961) 55 §:ssä säädetyn tekijänoikeusneuvoston toimintamenoihin sekä tekijänoikeustoimikunnan ja muiden tekijänoikeusselvitysten kuluihin

10) enintään 49 henkilön palkkaamiseen taidetoimikuntien määräaikaisten taiteen edistämisen tehtäviin.

Kohdassa 2 tarkoitetut taideteoshankinnat sekä kohdassa 3 tarkoitetut avustukset ja apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Kohdassa 10 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Elokuvan tuotantoon ja levitykseen	23 300 000
Elokuvateattereiden digitalisoinnin edistämiseen	1 450 000
Elokuvakulttuurin edistämiseen	4 500 000
Lasten ja nuorten elokuvakulttuurin kehittämiseen	1 380 000
Kirjallisuuden edistämiseen	2 685 000
Kuvataiteen edistämiseen	2 230 000
Näyttämötaiteen edistämiseen	4 011 000
Rakennustaiteen edistämiseen	425 000
Säveltaiteen edistämiseen	4 700 000
Muotoilun edistämiseen	1 100 000
Tanssitaiteen edistämiseen	1 420 000
Valokuvataiteen edistämiseen	800 000
Sirkustaiteen edistämiseen	550 000
Mediataiteen edistäminen	220 000
Valtion julkisten rakennusten taidehankintoihin ja valtion taidekokoelmien hoitoon	1 100 000
Muu taiteenalojen edistäminen	2 255 000
Apurahat ja palkinnot	1 550 000
Suomen Kansallisteatterin Osakeyhtiölle	11 506 000
Suomen Kansallisoopperan Säätiölle	38 260 000
Rahoituslain mukaisesti valtionosuuksiin ja -avustuksiin teattereille ja orkestereille	37 998 000
Kirjastotoimen valtionavustuksiin ja kehittämistoimiin	5 150 000
Rahoituslain mukaisesti valtionosuuksiin museoille	18 162 000

Museot ja kulttuuriperintö	10 940 000
Alueellinen taiteen edistäminen	15 970 000
Taidetoimikuntalaitoksen valtion-	
avustuksiin ja kehittämistoimiin	7 330 000
Saamelaiskulttuurin edistäminen	200 000
Kulttuuripolitiikan kehittäminen	6 285 000
Kulttuurivienti ja kansainvälinen	
yhteistyö	9 783 000
Kulttuuri digitaalisessa ympäristössä	2 520 000
Kulttuurin kansainväliset suur-	
tapahtumat	1 805 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön	
käytettäväksi	3 010 000
Yhteensä	222 595 000

2012 talousarvio	222 595 000
2011 talousarvio	220 662 000
2010 tilinpäätös	209 341 870

53. Valtionavustus tilakustannuksiin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 18 824 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen eräiden taide- ja kulttuurilaitosten sekä -yhteisöjen tilakustannuksiin.

2012 talousarvio	18 824 000
2011 talousarvio	18 824 000
2010 tilinpäätös	18 634 000

54. Valtionavustus taide- ja kulttuurilaitosten toimitilainvestointeihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 7 402 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Suomen Kansallisteatterin ja Svenska Teaternin peruskorjauksista aiheutuneiden lainojen lyhennyksiin ja korkojen maksuun.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Avustus Stiftelsen för Svenska Teatern i Helsingfors -nimiselle säätiölle	4 300
Kansallisteatterin lainanhoitokulujen korkotason muutos	6
Yhteensä	4 306

2012 talousarvio	7 402 000
2011 talousarvio	3 096 000
2010 tilinpäätös	3 253 059

55. Kulttuuriperinnön digitoinnin tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansallinen digitaalinen kirjasto -ohjelman ja toimintasuunnitelman toimeenpanosta aiheutuviin kustannuksiin

2) keskeisten, priorisoitujen museo- ja kulttuuriperintöaineistojen suunnitelmallisesta digitoinnista aiheutuviin kustannuksiin

3) museoiden sisältötuotannon tukemiseen

4) digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintöaineistojen saatavuutta, käyttöä ja säilyttämistä parantavien järjestelmien ja palveluiden kehittämiseen sekä kirjastojen, arkistojen ja museoiden yhteisen hakupalvelun kehittämiseen ja liittämiseen osaksi Euroopan digitaalista kirjastoa

5) kulttuuri- ja kulttuuriperintöaineistojen digitointia, digitaalista saatavuutta ja pitkäaikaissäilytystä koskevan osaamisen kehittämisestä ja jakamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

2012 talousarvio	2 500 000
2011 talousarvio	2 500 000
2010 tilinpäätös	2 600 000

(56.) Kulttuuriviennin edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 talousarvio	100 000
2010 tilinpäätös	100 000

70. Kaluston hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 825 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toiminta- ja näyttelyvarustuksen sekä niiden suunnittelumenojen maksamiseen

2) enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin

3) enintään 750 000 euroa kansallismuseon maanalaisten tilojen varustamiseen.

Käyttösuunnitelmassa mainitut virastot voivat käyttää myös toimintamenomäärärahoja kalusto- ja laitehankintoihin.

Käyttösuunnitelma	€
Valtion taidemuseo	370 000
Museovirasto	2 250 000
Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus	10 000
Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti	20 000
Näkövammaisten kirjasto	175 000
Yhteensä	2 825 000

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kansallismuseon maanalaisten tilojen varustaminen	750
Tasomuutos	-25
Yhteensä	725
2012 talousarvio	2 825 000
2011 talousarvio	2 100 000
2010 tilinpäätös	1 500 000

72. Valtion taidemuseon kokoelmien kartuttaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 739 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Valtion taidemuseon taidehankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 200 000 euroa määräaikaisen menon johdosta.

2012 talousarvio	739 000
2011 talousarvio	939 000
2010 tilinpäätös	739 000

75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kiinteistövarallisuuden perusparannuksista ja kunnossapidosta sekä pienehköistä uudisrakennushankkeista aiheutuvien investointimenojen maksamiseen ja museolaivojen korjaustöistä aiheutuviin kustannuksiin.

Käyttösuunnitelma	€
1. Museovirasto	2 400 000
2. Suomenlinnan hoitokunta	2 000 000
Yhteensä	4 400 000

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhdeksää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin, josta Suomenlinnan hoitokunnan osuus on enintään kaksi henkilötyövuotta.

Valtuus

1) Käyttösuunnitelman kohdan 1. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2012 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 600 000 euroa.

2) Käyttösuunnitelman kohdan 2. hankkeita koskevia sitoumuksia saa tehdä siten, että niistä vuoden 2012 jälkeen aiheutuvat menot ovat yhteensä enintään 1 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 29.80.03 (käyttösuunnitelman kohdasta Suomenlinna)	-280
Perusparannus- ja kunnossapitomäärärahan tasokorotus	780
Yhteensä	500

2012 talousarvio	4 400 000
2011 talousarvio	3 900 000
2010 tilinpäätös	8 321 000

95. Kulttuuriympäristön suojelusta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 17 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää muinaismuistolain (295/1963) toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja lain nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen.	2012 talousarvio	17 000
	2011 talousarvio	17 000
	2010 tilinpäätös	—

90. Liikuntatoimi

Selvitysosa: Liikuntatoimen tehtävänä on liikunnan edistäminen. Valtio ja kunnat luovat edellytyksiä liikunnalle. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt. Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa liikuntatoimen yleisestä johdosta, kehittämisestä ja yhteensovittamisesta valtionhallinnossa.

Toimialaa ohjaavat liikuntalaki ja -asetus, valtion talousarvio, valtioneuvoston tekemät periaatepäätökset, opetus- ja kulttuuriministeriön strategiat sekä toimialan kansainväliset yleissopimukset. EU:n liikuntapolitiikan vaikutus kansalliseen liikuntatoimeen on lisääntymässä erityisesti ammattilais- ja huippu-urheilun alalla. Liikunnan toimialan strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle sekä liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten jatkuvalle arvioinnille.

Liikunta-alan osaamisen ja asiantuntemuksen lisäämisessä sekä tiedolla johtamisessa painotetaan liikunta-alan tutkimuksen ja tiedonvälitystoiminnan avustamisessa liikuntapoliittisen päätöksenteon tarpeita, tuetaan liikunnan koulutuskeskusten osaamisen ja laadun kehittämistä, vahvistetaan liikunta-alan tietoperustaa ja lisätään tiedon saavutettavuutta sekä kehitetään valtion liikuntaneuvoston liikuntapolitiikan vaikutusten arviointijärjestelmää.

Liikunnan edistämiseksi ja liikunnan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden saavuttamiseksi liikuntapolitiikan eri tavoitealueilla toteutetaan toimenpiteitä, joille on yhteistä alan tietoperustan vahvistaminen ja osaamisen kehittäminen sekä yhdenvertaisuuden ja eettisyyden toteutuminen.

Liikuntatoimen toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja keskeiset toimenpiteet ovat:

Toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Liikunnan yhdenvertainen saavutettavuus	— Vahvistetaan paikallisen liikuntatoimen edellytyksiä osoittamalla liikuntatoiminnan valtionosuutta kunnille — Liikuntapaikkarakentamisen avustamisessa painotetaan ensisijaisesti laadukkaita ja laajoille käyttäjäryhmille suunnattujen liikuntapaikkojen rakentamista ja peruskorjaamista — Tuetaan tiedon tuotantoa liikuntapaikkarakentamisen ja liikuntaa suosivan yhdyskuntasuunnittelun kehittämiseksi

Liikunnallinen elämäntapa	— Tuetaan lasten ja nuorten liikunnallisen elämäntavan edistämiseksi tähtääviä toimenpiteitä ja jatketaan Liikkuva Koulu -hanketta — Tuetaan liikunnasta syrjäytyneiden ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden liikunta-aktiivisuutta lisääviä toimenpiteitä — Tuetaan arkiliikunnan lisäämisen toimenpiteitä — Tuetaan työyhteisöliikunnan kehittämistoimenpiteitä
Liikunnan kansalaistoiminta	— Tuetaan liikunnan kansalaisjärjestöjen toiminnan laadun kehittämistä sekä päällekkäisten rakenteiden purkamiseen tähtääviä toimenpiteitä — Uudistetaan liikunnan kansalaisjärjestöjen valtionavustusjärjestelmä — Tuetaan liikuntajärjestöjen kansainvälisiä yhteistyö- ja vaikuttamismahdollisuuksia
Eettinen ja yhteiskuntavastuullinen huippu-urheilu	— Tuetaan huippu-urheilun muutoksen toteuttamista Parannetaan urheilijoiden valmentautumismahdollisuuksia sekä etenkin nuorten urheilijoiden urheilu-uran ja opiskelun yhdistämisen edellytyksiä — Tuetaan urheilun integriteettiä monipuolisesti vahvistavia toimenpiteitä — Tuetaan kansallista dopinginvastaista toimintaa kansainvälisten sopimusten mukaisesti — Tuetaan kansainvälisten urheilun suurtaapahtumien järjestämiseksi vaadittavien olosuhteiden rakentamista — Vahvistetaan järjestöjen edellytyksiä hakea ja järjestää kansainvälisiä urheilun suurtaapahtumia

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
<i>Lasten liikunnan seuratoiminnan paikallistukihankkeet</i>			
Myönnetty	373	345	355
Hakemukset	856	1 082	853
Lapsia ja nuoria	80 000	80 000	80 000
— tytöt (%)	43	43	43
— pojat (%)	57	57	57
<i>Kunnossa Kaiken Ikää -ohjelma</i>			
Hankkeet	235	210	210
Kunnat	104	95	95
Liikkujat	50 000	50 000	50 000
— naiset (%)	67	65	65
— miehet (%)	33	35	35
KKI-toimintaan osallistuneet 35—74 v.	120 000	120 000	120 000
<i>Vapaan sivistystyön toteutuneet suoritteet liikunnan koulutuskeskuksissa</i>			
Valtakunnalliset	368 806	370 000	370 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijavrk.	4 780	1 194	0
Muutos ed. vuoteen, %	0,01	0	0
Valtionosuudella rahoitetut vuorokaudet/%	274 900/74,5	279 900/75,6	279 900/75,6

Alueelliset	74 243	75 000	75 000
Muutos ed. vuoteen, opiskelijapv	-4 603	757	0
Muutos ed. vuoteen, %	-0,06	0,01	0,00
Valtionosuudella rahoitetut päivät/%	52 000/70	52 000/69,3	53 000/70,7

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarar urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 144 542 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) liikuntalakiin (1054/1998), opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin (1705/2009) ja vapaasta sivistystyöstä annettuun lakiin (632/1998) perustuvien valtionosuuksien ja -avustusten maksamiseen sekä muiden urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen tarkoitettujen avustusten maksamiseen valtionavustuslain (688/2001) mukaisesti

2) kokeilu-, kehittämis-, selvitys- ja ohjelματοiminnan menoihin

3) enintään 1 700 000 euroa urheilijoiden ja valmentajien avustusten ja apurahojen maksamiseen

4) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen liikunta-alan yhteistyön, liikuntatieteellisen toiminnan, dopinginvastaisen toiminnan, testaustoiminnan ja dopingin vastaisen kasvatuksen tehostamisen menoihin, korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja tutkijoiden liikuntatieteellisten tutkimushankkeiden sekä näiden kanssa yhteistyössä toteutettavien tietojärjestelmä- ja muiden hankkeiden rahoittamiseen

5) enintään 290 000 euroa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen avustuksen maksamiseen Suomen Urheilumuseosäätiölle

6) valtion liikuntaneuvoston ja sen jaostojen menoihin

7) liikunnan ja urheilun tunnustus- ja tuloksellisuuspalkintojen maksamiseen

8) liikunnan aluehallinnon toiminnan menoihin

9) enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kunnan liikuntatoimen valtionosuuden perusteena käytettävä yksikköhinta on 12,00 euroa asukasta kohden.

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuden perusteena olevien opiskelijavuorokausien enimmäismäärä on 279 900 ja alueellisten liikunnan koulutuskeskusten opiskelijapäivien enimmäismäärä on 53 000. Mainittujen määrien estämättä määrärahaa saa käyttää valtionosuuksien oikaisupäätöksistä aiheutuviin menoihin.

Alueellisten liikunnan koulutuskeskusten yksikköhinta on 16,60 euroa opiskelijapäivää kohden.

Kohdassa 3 tarkoitettujen apurahat budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuosina 2012–2015 Olympiastadionin peruskorjaukseen valtioneuvoston periaatepäätöksessä tarkemmin päätettävällä tavalla.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kuntien liikuntatoimintaan	19 500 000
Liikuntapaikkarakentamiseen	28 906 000
Liikunnan koulutuskeskuksille	20 085 000
Liikunnan kansalaistoimintaan	43 920 000
Lasten ja nuorten liikunnan kehittäminen	5 500 000
Terveystta edistävän liikunnan hankkeisiin	3 800 000
Huippu-urheiluun	7 800 000
Tiedolla johtamiseen ja tietopohjan vahvistamiseen	7 150 000
Antidopingtoimikunnalle liikunnan antidopingtoimintaan	2 800 000
Maahanmuuttajien kotoutuminen liikunnan avulla	1 000 000
Kansainväliseen yhteistyöhön	705 000
Liikunnan aluehallinnon toimintaan	350 000
Valtion liikuntaneuvoston toimintaan	480 000
Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	2 546 000
Yhteensä	144 542 000

Määrärahan mitoituksessa käytetty valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten arvonsäveroton keskimääräinen yksikköhinta on

87,88 euroa opiskelijavuorokautta kohden. Liikunnan koulutuskeskusten valtionosuuksiin on lisäksi myönnetty 2 752 000 euroa momentilta 29.90.52.

2012 talousarvio	144 542 000
2011 talousarvio	143 286 000
2010 tilinpäätös	135 830 192

52. Valtionosuus liikunnan koulutuskeskuksille (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 2 752 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vapaasta sivistystyöstä annetun lain (632/1998) mukaisten valtionosuuksien maksamiseen valtakunnallisille liikunnan koulutuskeskuksille.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kustannustason muutos (3,7 %)	636
Kustannustason tarkistus	19
Määrärahan tasomuutos (säästön palautus)	1 500
Yhteensä	2 155

Momentin 29.90.50 määrärahasta osoitetaan samaan tarkoitukseen yhteensä 15 450 000 euroa.

2012 talousarvio	2 752 000
2011 talousarvio	597 000
2010 tilinpäätös	1 840 000

91. Nuorisotyö

Selvitysosa: Nuorisotyön tavoitteena on nuorten kasvun ja itsenäistymisen tukeminen, nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen ja nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen.

Nuorisotyön keskeisiä tavoitteita ovat saada jokaiselle peruskouluikäiselle harrastus, joka tuo nuoret yhteisöjen jäsenyyteen sekä nuorisotyöttömyyden kasvun pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun. Tuetaan monialaisen viranomaisyhteistyön rakenteita kunnissa. Etsivällä nuorisotyöllä tavoitetaan 6 000 yhteiskunnan palvelujärjestelmien ulkopuolella olevaa nuorta ja heistä ohjataan jatkotoimenpiteisiin 4 000 nuorta.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012—2015 toimeenpanosta nuorisotyön alueella sekä ohjelman koordinaatiosta yhteistyössä ohjelman toimeenpanoon osallistuvien ministeriöiden kanssa. Valtion nuorisosiain neuvottelukunta arvioi ohjelman toimeenpanoa vuosittain.

Kansalliset vähemmistöt ja maahanmuuttajanuoret otetaan huomioon ensisijaisesti integroidusti nuorisotyön tukijärjestelmissä.

Nuorisotyön vaikuttavuutta arvioidaan seuraamalla nuorten osallistumista järjestö- ja harrastustoimintaan, nuorisaloitteiden määrää sekä äänestysaktiivisuutta.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan vaikuttavuutta seurataan lasten ja nuorten elinoloja kuvaavilla indikaattoreilla.

Kansainvälisen yhteistyön nuorisopoliittinen tavoite on pohjoismaisen hyvinvointivaltion tavoitteiden edistäminen sekä nuorten kansainvälistäminen.

Toimialan yleisessä kehittämisessä tuetaan kuntia ja niiden alueellista yhteistyötä, valtakunnallisia nuorisokeskuksia ja nuorisotyön valtakunnallisia palvelujärjestöjä nuorisotyön peruspalvelujen tuottamiseksi. Lisäksi tuetaan ja ohjataan toimialan alueellista kehittämistyötä sekä edistetään hallinnon päätöksentekoa tukevaa nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevaa tutkimusta. Vahvistetaan nuorisotyön peruspalveluja ja kehitetään nuorisotyön valtakunnallista ohjausrakennetta

tukemalla nuorisotyön eri alueet kattavaa palvelu- ja kehittämiskeskusrakennetta. Tuetaan nuorisolan eurooppalaisten yhteistyöpuitteiden 2010—2018 kansallista toimeenpanoa.

Nuorisotyön tavoitteet ja keskeisimmät toimenpiteet ovat:

Toiminnallisen tavoitteet	Keskeisimmät toimenpiteet
Nuorten aktiivinen kansalaisuus kasvaa	Tuetaan nuorten valtakunnallisia järjestöjä sekä nuorisotyötä tekeviä järjestöjä sekä kuntien nuorisotyötä. Tuetaan lasten ja nuorten paikallista harrastustoimintaa. Toteutetaan 2010-luvun Nuori Kulttuuri -toimintaohjelmaa. Tuetaan kuntia ja järjestöjä nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien kehittämisessä sekä verkkonuorisotoiminnassa. Käsitellään nuorten valtakunnallisia aloitteita. Tuetaan nuorisovaltuustojen toimintaa. Tuetaan kuntia nuorten globaalikasvatuksessa sekä kokonaisvaltaisen kestävän kehityksen ja ympäristökasvatusmallin käyttöönotossa.
Nuorten kasvu- ja elinolot paranevat	Huolehditaan hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanosta ja arvioinnista. Tuetaan kuntien lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmatyötä ja sen niveltämistä lastensuojelulain mukaisiin lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmiin.
Nuorten sosiaalinen vahvistuminen lisääntyy	Tuetaan monialaisten nuorten ja lasten asioita käsittelevien viranomaisverkostojen rakentamista kuntiin. Tuetaan ehkäisevän päihde- ja huumetyön menetelmien kehittämistä ja toiminta otetaan huomioon integroidusti ministeriön tukipolitiikassa. Valtakunnallisissa nuorisokeskuksissa vakiinnutetaan nuorten arjen- ja elämänhallinta-toiminta sosiaalisen nuorisotyön menetelmänä.

Eräitä nuorisotoimen tehokkuutta kuvaavia tunnuslukuja

Toiminnot	2009	2010	2012
Kuntien nuorisotyö			
— nuorisotilat, lkm	1 100	970	950
— nuorisotyöntekijät, lkm	2 600	2 200 ¹⁾	2 200
Valtakunnalliset nuorisokeskukset			
— avustetut, lkm	10	10	10
— nuorisokurssipäivät	206 500	207 400	210 000
Iltapäiväkerhot			
— tuetut, lkm	1 650	-	-
Harrastustoimintaryhmät			
— tuetut, lkm	1 800	1 650	1 500
Nuorisotutkimus			
— tuetut, lkm	15	15	15

Aluekehittäminen

— tuetut hankkeet, lkm

65

65

70

Nuori Kulttuuri

— Nuorten ulkomaisiin esiintymismatkoihin osallistuneet

nuoret

1 902

1 336

1 500

— Nuori Kulttuuri -tapahtumaan osallistuneet nuoret

7 200

3 400

5 000

¹⁾ Vuonna 2011 ELY-keskusten tekemään kyselyyn jätti vastaamatta 13 kuntaa, joissa arvioidaan olevan noin 20 nuorisotyön henkilötyövuotta. Nuorten työpajoissa työskentelee noin 1 400 henkilöä ja etsivässä nuorisotyössä noin 200. Nämä henkilöt ovat selvityksessä vain osittain mukana.

50. *Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaravaltuutuksen edistämiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 52 035 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (1705/2009) ja nuorisolain (72/2006) perusteella kuntien nuorisotoimen valtiotukien

2) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin valtionavustuksiin valtakunnallisille nuorisojärjestöille, nuorisotyön valtakunnallisille palvelujärjestöille ja nuorisotyötä tekeville järjestöille

3) nuorisolakiin (72/2006) perustuviin avustuksiin valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaan ja rakentamiseen sekä nuorisotilojen rakentamis-, peruskorjaus- ja varustamisavustuksiin

4) nuorisotutkimuksen avustamiseen ja apurahojen maksamiseen, nuorisotyöhön ja -politiikkaan liittyvien selvitysten laatimiseen ja nuorten tieto- ja neuvontapalvelujen, nuorten kuulemis- ja osallistumisjärjestelmien sekä nuorten verkkomedioiden ja niiden kehittämis-toiminnan menoihin

5) yhteisöjen ja valtionhallinnon kansainvälisen nuorisotalon yhteistyön ja nuorisotalon kansainvälisten toimintaohjelmien tukemiseen

6) lasten ja nuorten paikallisen harrastustoiminnan, liikunnallisen, kulttuurisen ja monikulttuurisen nuorisotyön ja -toiminnan sekä nuorten ympäristökasvatuksen tukemiseen

7) nuorten työpajatoiminnan valtakunnalliseen tukeen, etsivään nuorisotyöhön, ehkäisevään päihde- ja huumetyöhön, sosiaaliseen

nuorisotyöhön sekä muuhun nuorten sosiaaliin vahvistamiseen

8) valtion nuorisotilain neuvottelukunnan ja sen jaostojen, valtakunnallisten nuorisojärjestöjen ja nuorisotyön palvelujärjestöjen arviointi- ja avustustoimikunnan, saamelaisen nuorisoneuvoston, lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanoon, arviointiin ja kehittämiseen sekä alueellisen nuorisotoimen menoihin ja nuorisotyön alueelliseen kehittämiseen

9) nuorisotyön valtakunnallisten palvelurakenteiden tukemiseen

10) toimialan aluehallinnon ja valtion virastojen määräaikaisten nuorisotoimialan hankkeiden toteuttamiseen

11) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen.

Kuntien nuorisotoimen valtionosuuden laskennallisena perusteena käytettävä yksikköhinta on 15,00 euroa alle 29-vuotiaasta asukasta kohden.

Kohdassa 11 tarkoitettujen henkilöiden osalta työnantajalle maksetut sairausvakuutuksen mukaiset etuudet otetaan nettobudjetoitaessa tuloina huomioon.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Nuorten aktiivinen kansalaisuus

— Valtakunnalliset nuorisotalon

järjestöt

13 500 000

— Valtakunnalliset nuorisokeskukset

5 650 000

— Nuorisotilojen rakentaminen

2 100 000

— Nuorisotyön kokeilu ja nuorisokulttuurit

2 200 000

— Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, verkkomediat

1 000 000

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

— Etsivä nuorisotyö	5 200 000
— Lasten ja nuorten paikallinen harrastustoiminta	1 650 000
— Sosiaalinen nuorisotyö ¹⁾	1 000 000
<i>Nuorten elinolot ja toimialan yleinen kehittäminen</i>	
— Valtionosuus kuntien nuorisotoimeen	8 094 000
— Nuorisotyön palvelu- ja kehittämisskeskukset ²⁾	4 407 000
— Lasten ja nuorten kehittämissohjelman toimeenpano	3 550 000
— Kansainvälinen yhteistyö	1 000 000
— Nuorisotutkimus ja nuorisotyön koulutus	294 000
— Alueellinen nuorisotoimi	500 000
— Valtion nuorisosiain neuvottelukunta ja arviointi- ja avustustoimikunta, saamelaisten nuorisoneuvosto	640 000
— Opetus- ja kulttuuriministeriön käytettäväksi	1 250 000
Yhteensä	52 035 000

¹⁾ Sosiaalisella nuorisotyöllä tarkoitetaan valtakunnallisissa nuorisokeskuksissa toteutettavaa etsivään nuorisotyöhön ja nuorten työpajatoimintaan niveltävää nuorten arjen- ja elämänhallintakursseja ja -jaksoja.

²⁾ Nuorisotyön 13 palvelu- ja kehittämisskeskusten rahoitus on koottu nuorisotutkimusta lukuun ottamatta tähän määrärahaan. Vastaavat vähennykset on tehty niistä määrärahoista, joista keskusten rahoitus on aiemmin osoitettu.

Päätösosan kohdan 9 nuorisotyön ohjausjärjestelmän tehokkuutta lisätään organisoimalla toimialan tulosohejaus nuorisotyön eri alueet kattavien valtakunnallisten palvelu- ja kehittämisskeskusten kautta.

2012 talousarvio	52 035 000
2011 talousarvio	51 583 000
2010 tilinpäätös	51 325 202

51. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 17 523 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) nuorten työpajatoiminnan tukemiseen

2) etsivään nuorisotyöhön

3) yhteiskuntatakuun toimeenpanoon sekä siihen liittyvään työpajatoimintaan ja etsivään nuorisotyöhön.

Selvitysosa: Yhteiskuntatakuun toimeenpanoon sisältyy nuorten työpajatoiminnan ja etsivän nuorisotyön lisäksi myös nuorten sosiaaliseen vahvistamiseen kuuluvan monialaisen viranomaisyhteistyön kehittämistä.

Määrärahan arvioitu käyttö		€
Työpajatoiminnan tukeminen	8 023 000	
Etsivä nuorisotyö	2 500 000	
Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano	7 000 000	
Yhteensä	17 523 000	

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Menosäästö (HO)	-3 000
Nuorten yhteiskuntatakuu ja pitkäaikais-työttömyyden torjunta (HO)	5 000
Nuorten yhteiskuntatakuun toimeenpano (HO)	7 000
Kertaluontoisen erän poistuminen	-4 800
Yhteensä	4 200

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	17 523 000
2011 talousarvio	13 323 000
2010 tilinpäätös	18 023 000

52. Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää inarinsaamen, kolansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: Valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissohjelman mukaisesti saamenkielen kielipesien rahoitus vakiinutetaan.

2012 talousarvio	350 000
2011 talousarvio	350 000

Pääluokka 30

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa:

Toimialan toimintaympäristö

Maa- ja metsätalousministeriön toimialan elinkeinot ja hallinnonalan tehtävät ovat suurten globaalien muutosten ja haasteiden edessä samalla kun toiminnan ympäristövaikutuksille asetetaan yhä tiukempia vaatimuksia. Ilmastonmuutos, vesistöjen rehevöityminen sekä luonnon monimuotoisuuden vähentyminen ovat esimerkkejä maailmanlaajuisista ympäristökysymyksistä. Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään 20 prosentilla kasvihuonekaasujaan vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Suomen maataloussektorille asetetun tavoitteen mukaan kasvihuonepäästöjen tulee olla 13 % alhaisemmat vuonna 2020 kuin vuonna 2005. Myös energian riittävyyden varmistaminen on haaste. Euroopan unioni on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Suomen vastuulla on lisätä uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin. Suomen ilmasto- ja energiapoliittisen strategian mukaan metsähakkeen energiakäyttötavoite on 13,5 milj. kuutiometriä vuonna 2020, kun se tällä hetkellä on noin 7 milj. kuutiometriä. Ruuan hinnan nousu ja globaali ruuan kysynnän kasvu lisäävät mahdollisuutta päätyä uuteen ruokakriisiin. Ruokaketjun pidentyminen lisää mm. turvallisuusriskejä. Kuluttajien tarpeiden erilaistuminen jatkuu. Kuluttajat haluavat enemmän ja varmistettua tietoa ruuan alkuperästä ja tuotantotapojen vastuullisuudesta. Toimialan elinkeinon menestyminen perustuu korkeatasoiseen ja laaja-alaiseen osaamiseen sekä innovaatioiden nopeaan hyödyntämiseen varsinkin luonnonvarojen kestävässä käytössä, uusiutuvan energian tarjoamissa mahdollisuuksissa sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa. Tietovarantojen ja niitä hyödyntävien tietojärjestelmien merkitys toimialalla vahvistuu. Muutokset vaikuttavat tavoitteisiin ja valintoihin maa-, metsä-, kala- ja vesitaloudessa.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan vaikuttaminen tapahtuu pitkälti EU-politiikkojen, säädösvalmistelun sekä tulosohjauksen ja kehittämistoimenpiteiden kautta. Vuonna 2012 muutoksia tapahtuu seuraavissa asiakokonaisuuksissa:

— Kaikki merkittävät maatalouden EU:n ja kansalliset tukijärjestelmät ovat uudistumassa lähivuosina. Valmistautuminen näihin vuoden 2013 jälkeistä aikaa koskeviin uudistuksiin ja EU:n tulevaan rahastokauteen edellyttävät Suomen kansallisten tavoitteiden asettamista, maatalous- ja maaseutupolitiikan tavoitteiden yhteensovittamista sekä tavoitteiden mukaista vaikuttamista Euroopan unionissa.

Hallitusohjelmassa sovittuja menosäästöjä valtioneuvoston 23.3.2011 hyväksymiin kehyksiin verrattuna on otettu huomioon pääluokassa 78 milj. euroa.

Hallitusohjelmassa on sovittu, että maa- ja puutarhatalouden energiaverotuen palautusjärjestelmää muutetaan siten, että tuki pienenee 20 milj. eurolla. Tämä koskee vuodesta 2012 lukien käytettyjä polttoaineita.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet politiikkasektoreittain

Lukuperusteluissa on kuvattu toimenpiteitä, joita toteutetaan yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteutumiseksi.

Maaseudun kehittäminen

- Maaseutu säilyy elinvoimaisena kestäväällä tavalla
- maaseutu säilyy kilpailukykyisenä asuinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä sekä
- harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehitys tasapainottuu, työllisyys paranee ja elinkeinotoiminta monipuolistuu.

Tunnusluvut

	2005	2006	2007	2008	2009	Arvio 2010—2012
Väkiluvun muutos (%)						
Harvaan asuttu maaseutu	-1,09	-1,23	-1,18	-1,37	-1,00	Hidastuu
Ydinmaaseutu	-0,20	-0,17	-0,11	-0,32	-0,10	Hidastuu

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät noin 0,7 milj. euroa, mikä johtuu osin maaseudun elinkeinojen kehittämisen valtionavun supistumisesta 3,5 milj. eurolla. Valtakunnalliseen maaseudun kehittämiseen liittyvät määrärahat (noin 3,2 milj. euroa) siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle. Toisaalta EU-osarahoitteisen Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman yritys- ja hanke- tukien maksatusten edistyminen lisää määräraharavetta.

Maatalous

- Turvataan maatalouden ja elintarvikeketjun kannattavuus ja kilpailukyky sekä tuotannon jatkuminen koko Suomessa
- varmistetaan kotimaisen elintarvikeketjun tarvitseman laadukkaan raaka-aineen tuottaminen sekä kuluttajien arvojen ja odotusten huomioon ottaminen koko elintarvikeketjussa
- vähennetään maataloustuotannon ravinnekuormitusta ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjä, ja
- lisätään maatalousperäistä bioenergiatuotantoa.

Tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio
1. Maatalouden kannattavuuden turvaaminen						
— Yrittäjätulo (kokonaistasolla), milj. euroa ¹⁾	1 119	720	556	901	901	ennallaan
— Kirjanpitotilojen maataloustulo euroa/tila ¹⁾	27 700	19 400	16 100	17 300	17 300	nousee
— Kirjanpitotilojen työansio euroa/tunti ²⁾	6,3	2,6	1,2	1,6	1,6	nousee
— Kannattavuuskerroin ³⁾						
— hyvät tilat	1,15	0,84	0,73	0,76	0,76	nousee
— keskiarvo tilat	0,64	0,43	0,35	0,38	0,38	nousee
— heikot tilat	0,12	-0,11	-0,22	-0,15	-0,15	nousee

2. Raaka-aineiden tuottaminen

— Omavaraisuus %						
— maito, neste	100	99	99	97	98	103
— naudanliha	90	85	86	83	85	ennallaan
— sianliha	115	116	112	109	107	ennallaan
— siipikarjanliha	110	110	102	99	101	ennallaan
— kananmunat	117	117	106	117	113	110
— Rukiin viljelyala, ha	32 000	23 800	16 400	25 200	35 000	nousee lievästi
— Rehuviljan (rehuohra/kaura/sekavilja) viljelyala, ha	805 300	843 600	814 600	691 500	750 000	ennallaan ennallaan/ nousee
— Valkuaiskasvien viljelyala, ha	3 700	6 300	9 300	19 600	22 000	lievästi

3. Ravinnekuormituksen vähentäminen

— Valtakunnallinen typpitase, kg N/ha ⁴⁾	42,9	50,8	38,0	55,4	alle 55,4	(alle 47)
— Valtakunnallinen fosforitase, kg P/ha ⁴⁾	4,9	5,1	2,7	4,8	alle 4,5	(alle 4,5)
— Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ⁵⁾	5,8	5,9	5,7	5,7	5,7	ennallaan
— Maatalouden maankäyttösektorin kasvihuonepäästöt, milj. tonnia CO ₂ /ekv ⁶⁾	5,9	6,3	6,5	6,5	6,5	laskee

4. Bioenergia ja energian säästö

— uusien biokaasulaitosten lkm/vuosi	10	12	5	9	7	10
— uusien energiasuunnitelmien ja -katselmusten lkm/vuosi	0	0	0	60	1 500	1 500 kpl/v

¹⁾ Yrittäjätulo kokonaistasolla kuvaa kaikkien tilojen (n. 65 000 tilan) taloudellista asemaa ja muut kohdan 1 tunnusluvut kirjanpitotilojen (n. 40 000 tilan, joiden tiedot perustuvat 1 000 tilan otokseen) taloudellista asemaa. Vuoden 2011 luvut on teknisesti arvioitu vuoden 2010 suuruiseksi.

²⁾ Työtuntiansio lasketaan vähentämällä kokonaistuotosta kaikki kustannukset (sisältää oman pääoman 5 % korkovaatimuksen) ja jakamalla saatu euromäärä tehdyillä työtunneilla. Kirjanpitotilojen työtuntiansio on MTT:n ennuste vuodelle 2010. Vuoden 2011 luvut on teknisesti arvioitu vuoden 2010 suuruiseksi.

³⁾ Kannattavuuskerroin osoittaa, kuinka suuri osa oman työn palkkavaatimuksesta ja oman pääoman korkovaatimuksesta on saavutettu. Esim. MTT:n kannattavuustietojen perusteella tavoitteeksi asetettu oman työn palkkavaatimus oli vuonna 2007 12,6 euroa, vuonna 2008 13,0 euroa, vuonna 2009 13,5 euroa ja vuoden 2010 ennusteessa 14,0 euroa tunnilta ja oman pääoman korkovaatimus oli 5 %. Vuoden 2011 luvut on teknisesti arvioitu vuoden 2010 suuruiseksi.

⁴⁾ Typpi- ja fosforitase kuvaavat peltohehtaarille käytetyistä panoksista tulevien ja lopputuotteisiin sitoutuneiden ravinne-määrien erotusta (lukutiedot MTT). Vuodet 2007 ja 2009 olivat kasvuolosuhteiltaan ja satomääriltään hyviä, mikä pienentää ravinnehuuhtoumia. Vuoden 2010 helteinen ja kuiva kesä pienensi viljasatoa kolmasosan vuoden 2009 ennätysastasta.

⁵⁾ Maataloussektorin kasvihuonekaasupäästöiksi luetaan metaanipäästöt kotieläinten ruoansulatuksesta ja lannankäsittelystä sekä dityppioksidipäästöt lannankäsittelystä ja viljelymaasta, lukutiedot MTT.

⁶⁾ Maatalouden maankäyttösektorin (maankäyttö, maankäytön muutos ja metsätaloussektori) kasvihuonepäästöjä ovat maatalousmaasta, viljelemättömästä maatalousmaasta ja kalkituksesta syntyvät hiilidioksidipäästöt, lukutiedot MTT.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät noin 90,2 milj. euroa, mikä johtuu osaksi siitä, että Maatilatalouden kehittämisrahastoon ei esitetä siirtoa talousarviosta (vuonna 2011 29,8 milj. euroa). Luopumistukiin käytettävissä olevat varat vähenevät noin 28,5 milj. eurolla ja maatalouden kansallinen tuki sekä maatalouden ympäristötuki vähenevät yhteensä 24,125 milj. euroa.

Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

— Eläinten ja kasvien terveys sekä maatalouden tuotantopanosten turvallisuus ja laatu säilyy edelleen hyvänä

— eläinten hyvinvoinnin korkeata tasoa ylläpidetään ja parannetaan

— elintarvikevälikkeiset ja eläinten ja ihmisten välillä leviävät tautitapaukset vähenevät ja vieraiden aineiden esiintyminen elintarvikkeissa pysyy nykyisellä hyvällä tasolla, ja

— alkuperä- ja tuotantotapamerkinnot ovat luotettavia ja kuluttajien tiedonsaanti elintarvikkeista ja niiden ominaisuuksista paranee.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso säilyy edellisen vuoden tasolla.

Kala-, riista- ja porotalous

— Kala- ja riistakantoja hyödynnetään kestävästi ja monipuolisesti

— elinkeinokalatalous on kannattavaa

— vapaa-ajan kalastuksen suosio säilyy ja se tuottaa sosiaalista ja taloudellista hyötyä

— kalavarat säilytetään suunnitelmallisella hoidolla geneettisesti monimuotoisina ja tuottavina

— riistakannat säilyvät elinvoimaisina ja riistaeläinten aiheuttamia vahinkoja ja konflikteja rajoitetaan

— metsästys ja riistanhoito on eettistä ja vastuullista, ja

— porotalouden kannattavuus paranee ja poromäärät mitoitetaan laidunten kestävän käytön mukaan.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät 4,9 milj. euroa.

Vesitalous

— Vesistöjen käytettävyyden ja tila ovat hyvät

— tulva- ja patoriskit ovat hallinnassa, ja

— puhtaan veden riittävyys ja vesihuoltopalvelujen saatavuus on varmistettu.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät 7,0 milj. euroa.

Metsätalous

— Metsiin perustuva liiketoiminta vahvistuu ja tuotannon arvo kasvaa

— metsätalouden kannattavuus paranee, ja

— metsien monimuotoisuus, ympäristöhyödyt ja hyvinvointivaikutukset vahvistuvat.

Tavoitteisiin pyritään toteuttamalla hallitusohjelman mukaisesti Kansallista metsäohjelmaa ja siihen liittyvää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO).

Tunnusluvut

	2008 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite	2015 tavoite ¹⁾
1) Metsiin perustuva liiketoiminta vahvistuu						
— Metsähakkeen käyttö, milj. m ³	4,7	6,1	6,9	7,5	9,0	10—12 ²⁾
2) Metsätalouden kannattavuus paranee						
— Ainespuun hakkuukertymän nostaminen kestävien hakkuu- mahdollisuuksien tasolle, milj. m ³	52,6	42,0	52,0	53,5	55,0	65—70
— Taimikoiden ja nuorten kasvatus- metsien pinta-alasta on laadultaan hyviä, %	22	23	25	27	29	40
— Yksityismetsätalouden liiketulos, euroa/ha (vuoden 2011 rahanarvossa)	96	56	85	92	100	Vähintään 110
— Nuoren metsän hoidon määrä, 1 000 ha/v ³⁾	256	257	230	240	240	280
— Kunnostusojitusten määrä, 1 000 ha/ v	61	69	59	60	60	80
3) Metsien monimuotoisuus, ympäristöhyödyt ja hyvinvointivaikutukset lisääntyvät						
— Solmittujen metsätalouden ympäristötukisopimusten määrä, ha	6 648	6 624	5 251	7 600	3 500	14 000

¹⁾ Vuonna 2010 tarkistetun Kansallinen metsäohjelma 2015:n ja METSO-ohjelman tavoitteet.

²⁾ Hallituksen ilmasto- ja energiapolitiikan ministerityöryhmän 20.4.2010 asettama tavoite on 13,5 m3 vuoteen 2020.

³⁾ Sisältää taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen.

Määrärahojen muutokset

Määrärahat vähenevät 24,0 milj. euroa. Pienpuun energiatukeen myönnetään 7,25 milj. euroa. Edelliseltä vuodelta siirtyvät erät ovat lisäksi käytössä. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen vähenee 15,8 milj. euroa.

Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastrukturi

— Kiinteistö- ja maastotietojärjestelmät turvaavat yhteiskunnan perustietovarantoina osaltaan yksityisen maanomistuksen ja luototus- ja vakuusjärjestelmän toimivuuden sekä kiinteistöjä ja maastoa koskevan tiedon hyvän hallinnan ja saatavuuden

— turvataan lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin kirjattujen tietojen luotettavuuden korkea taso ja palveluiden hyvä saatavuus

— kiinteistöjä ja maastoa koskevat tiedot ja tietopalvelut ovat valtakunnallisesti kattavia, ajantasaista ja riittävän laadukkaita, ja

— paikkatietoa keräävillä ja ylläpitävillä organisaatioilla on käytössään tukipalveluita, jotka edistävät tiedon tehokasta yhteiskäyttöä ja vähentävät tarpeetonta päällekkäistä tiedonkeruuta.

Määrärahojen muutokset

Määrärahojen taso laskee 1,6 milj. eurolla.

Hallinto*Määrärahojen muutokset*

Määrärahojen taso nousee 3,6 milj. eurolla, mikä johtuu lähinnä palkkausten tarkistuksista ja arvonlisäveromenojen noususta.

Maa- ja metsätalousministeriön asettamat hallinnonalan toiminnallisen tuloksellisuuden alustavat tavoitteet vuodelle 2012

— EU:n tulevan rahastokauden valmistelussa tavoitteena on tukijärjestelmien hallintotaakan vähentäminen sekä julkisessa hallinnossa että tuen saajan osalta.

— Hallinnonalan virastot osallistuvat ilmastomuutoksen hidastamiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumisiksi toteutettaviin toimenpiteisiin.

— Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan sektoritutkimusta kohdennetaan yhteiskunnan ja päätöksenteon tarpeita laajasti vastaaviin tutkimusohjelmiin ja -hankkeisiin vuonna 2011 valmistuneen vaikuttavuusarvioinnin mukaisesti. Tutkimuslaitosten toimintaa tehostetaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) yhteisiä toimintoja hyödyntäen.

— Talousarvioesitys on laadittu tukemaan hallinnonalan virastojen ja laitosten tuottavuusohjelmien toteuttamista 5.10.2011 hyväksytyn valtioneuvoston päätöksen mukaisesti.

— Varmistetaan, että valtion aluehallinnossa toimialan tehtävissä toteutetaan tuottavuustoimenpiteitä ja että tehtäviin kohdistetaan riittävät voimavarat.

Sukupuolten välinen tasa-arvo

Maa- ja metsätalousministeriön pääluokan menoista noin 90 % on siirtomenoja, joilla tuetaan eri politiikkasektoreiden vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista. Pääsääntöisesti tukien myöntämisperusteena ei ole saajan sukupuoli.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Tuottavuuden vaikutukset

Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla toteutetaan aiemmin päätettyjä tuottavuustoimia, joiden yhteenlaskettu henkilöstötarvetta vähentävä vaikutus vuonna 2012 on 25 henkilötyövuotta (vastaava määrärahojen vähennys on -0,490 milj. euroa). Metsähallinnon valtionapuorganisaatioissa arvioidaan toteutuvan henkilöstövähennyksinä 30 henkilötyövuotta.

Talousarvioesitykseen sisältyy tuottavuustoimenpiteiden määrärahavähennyksiin liittyvät, ministeriön käyttöön jääviä varoja vastaavat tuottavuushankkeisiin kohdistettavat kertaluonteiset henkilötyövuosi- ja määrärahaehdotukset (tuottavuussäästöjen käyttö yhteensä 7,270 milj. euroa, 20 henkilötyövuotta).

Valtion yhteiset toiminnot ja palvelut

— Hyödynnetään valtiokonsernin palveluja mahdollisimman täysimääräisesti. Vuonna 2012 virastot ja laitokset valmistautuvat valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmän (Kieku) käyttöönottoon.

— Hallinnonalan virastot ja laitokset jatkavat valtion yhteisten tietojärjestelmien käyttöönottoa sekä sähköisten palveluiden ja järjestelmien yhteentoimivuuden kehittämistä ottaen huomioon tietohallinnon ohjauksesta annetun lain (634/2011) vaatimukset ja julkisen hallinnon IT-arkkitehtuuriperiaatteet.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
30.10.61	<i>EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)</i> — myöntämisvaltuus	73,400	69,030
30.10.62	<i>Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)</i> — myöntämisvaltuus	68,300	62,127
30.20.40	<i>Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)</i> — myöntämisvaltuus	115,094	518,000
30.20.43	<i>Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)</i> — myöntämisvaltuus	139,000	520,900
30.20.44	<i>Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)</i> — myöntämisvaltuus	116,000	1 600,000
30.20.49	<i>Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)</i> — korkotukivaltuus	300,000	300,000
30.60.44	<i>Tuki puuntuotannon kestävyden turvaamiseen (arviomääräraha)</i> — myöntämisvaltuus	81,410	26,000 ¹⁾

¹⁾ Vuoden 2012 valtuuden sisältö poikkeaa vuoden 2011 valtuuden sisällöstä.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Hallinto	107 333	93 987	97 579	3 592	4
01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	26 913	25 716	28 461	2 745	11
02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	15 907	5 848	6 412	564	10
03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 375	24 315	25 507	1 192	5
04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	857	862	873	11	1
21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)	669	669	669	—	—
22. Tutkimus ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 333	3 643	4 143	500	14
29. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	26 496	24 220	28 000	3 780	16
(40.) Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)	8 069	5 000	—	- 5 000	- 100
66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 714	3 714	3 514	- 200	- 5

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
10. Maaseudun kehittäminen	101 273	164 570	163 920	- 650	- 0
50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)	10 668	10 668	7 168	- 3 500	- 33
54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)	7 679	8 582	2 432	- 6 150	- 72
55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)	5 500	5 020	4 320	- 700	- 14
61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)	38 444	71 700	77 000	5 300	7
62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arviomääräraha)	38 983	68 600	73 000	4 400	6
(63.) Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	—
20. Maatalous	2 146 456	2 154 099	2 063 937	- 90 162	- 4
01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	35 402	32 907	33 740	833	3
40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)	558 265	559 165	544 000	- 15 165	- 3
41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arviomääräraha)	559 081	555 400	547 200	- 8 200	- 1
42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	3 400	3 400	3 400	—	—
43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)	362 238	372 210	363 250	- 8 960	- 2
44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)	422 673	422 673	422 673	—	—
45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)	146 100	129 500	101 040	- 28 460	- 22
46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	6 735	3 781	5 861	2 080	55
47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	1 813	1 513	2 493	980	65
48. Puutarhatalouden ja sokerin-tuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)	5 874	1 610	1 800	190	12
49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)	13 935	41 100	37 700	- 3 400	- 8

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	—	1 000	780	- 220	- 22
(61.) Siirto Maatilatalouden kehittämis- rahastoon (siirtomääräraha 2 v)	30 940	29 840	—	- 29 840	- 100
30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	48 419	52 343	52 715	372	1
01. Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	38 900	39 465	40 937	1 472	4
20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)	2 912	5 430	4 830	- 600	- 11
41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	6 607	7 448	6 948	- 500	- 7
40. Kala-, riista- ja porotalous	66 614	66 630	61 736	- 4 894	- 7
01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	16 289	17 183	16 926	- 257	- 1
20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)	2 300	2 300	2 300	—	—
41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)	5 757	5 400	5 400	—	—
42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)	4 300	4 300	4 300	—	—
43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 855	1 805	1 721	- 84	- 5
50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	8 582	9 234	9 261	27	0
51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	6 238	6 303	6 065	- 238	- 4
52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)	3 070	3 570	3 560	- 10	- 0
62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	17 466	15 778	11 446	- 4 332	- 27
77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	757	757	757	—	—
50. Vesitalous	31 699	32 853	25 837	- 7 016	- 21
20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)	11 524	11 434	11 568	134	1
(30.) Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki (arviomääräraha)	176	—	—	—	—
31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	19 158	20 158	13 008	- 7 150	- 35

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
43. Eräät valtion maksettavaksi määrättyt korvaukset (arviomääräraha)	—	420	420	—	—
48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)	841	841	841	—	—
60. Metsätalous	186 912	193 913	169 879	- 24 034	- 12
01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	43 455	42 426	43 365	939	2
41. Metsäpuiden siemenhuolto (siirtomääräraha 2 v)	699	621	400	- 221	- 36
42. Valtionapu Suomen metsäkeskukselle (siirtomääräraha 2 v)	49 239	48 805	47 666	- 1 139	- 2
43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)	17	50	100	50	100
44. Tuki puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (arviomääräraha)	80 251	76 030	60 230	- 15 800	- 21
45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	10 325	11 325	8 325	- 3 000	- 26
(46.) Valtionapu Kaakkois-Suomen metsäkeskuksen toiminnan vakauttamiseksi (kiinteä määräraha)	1 770	—	—	—	—
47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)	—	13 500	7 250	- 6 250	- 46
50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)	1 106	1 106	2 443	1 337	121
83. Lainat puuntuotannon kestävyyden turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)	50	50	100	50	100
63. Metsähallitus	6 234	5 763	5 731	- 32	- 1
50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)	6 234	5 763	5 731	- 32	- 1

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfra- strukturi	66 173	64 638	63 050	- 1 588	- 2
01. Maanmittauslaitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	55 970	53 906	53 127	- 779	- 1
02. Geodeettisen laitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	3 703	3 732	5 423	1 691	45
40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)	6 500	7 000	4 500	- 2 500	- 36
Yhteensä	2 761 113	2 828 796	2 704 384	- 124 412	- 4

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾ 5 380 5 170 5 165²⁾

¹⁾ Lisäksi pääluokan 30 määrärahoja (mom. 30.10.61 ja 62, 30.20.43 ja 47, 30.40.41, 42, 50, 51, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 30.63.50 ja 30.70.40) voidaan käyttää 563 henkilötyövuotta vastaavasti tilapäisluonteisiin tehtäviin palkattavien määräaikaisten henkilöiden palkkaamiseen valtion virastoihin tai laitoksiin. Lisäksi hallinnonalan tehtäviä hoitaa toisten pääluokkien henkilöstömäärissä: TEM: Elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskukset noin 778 htv EU:n maatalous-, maaseutu- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä ja 194 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, YM: 27 htv vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä, VM: Aluehallintovirastot: 55 htv eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä ja noin 50 htv tullilaitoksessa tarkastustehtävissä sekä UM: kuusi erityisasiantuntijaa.

²⁾ Sisältää lisäyksenä 28 henkilötyövuotta rakenteellisen tarkistuksen johdosta ja kolme henkilötyövuotta siirtona momentilta 32.01.02 sekä vähennyksenä kahdeksan henkilötyövuoden siirron momentille 25.10.03, kolmen henkilötyövuoden siirron momentille 32.01.01 ja 25 henkilötyövuoden tuottavuusohjelman johdosta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan pääluokkaperusteluissa on esitetty toimialan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, joita hallinto-luvussa budjetoidut virastot ja muu toiminta tukevat.

Tässä luvussa on budjetoitu maa- ja metsätalousministeriön toimialan hallinnosta maa- ja metsätalousministeriön, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (Tike) ja Maaseutuviraston (Mavi) sekä valituslautakuntien menot. Virastot hankkivat talous- ja henkilöstöhallinnon tuki- ja asiantuntijapalvelut Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta ja palvelu- ja Valtion IT-palvelukeskukselta.

Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia tehtäviä hoidetaan valtion aluehallinnossa (elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja aluehallintovirastoissa), joiden määrärahoja ei ole budjetoitu tässä pääluokassa. Maatalous- ja maaseutupolitiikan, kalastuspolitiikan sekä maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitalouden toimeenpanotehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. ELY-keskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuului tehtäviin kohdistui vuonna 2010 yhteensä noin 972 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö, josta EU:n maatalous-, maaseutu- ja kalastuspolitiikan toimeenpanotehtävissä 778 henkilötyövuotta ja vesivarojen käyttö- ja hoitotehtävissä noin 194 henkilötyövuotta. Maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä elintarviketurvallisuus-

den valvonnan tehtäviä valtion aluehallinnossa hoitavat aluehallintovirastot. Niiden toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan, missä vuonna 2010 toimi noin 55 henkilötyövuotta vastaava henkilöstö eläinlääkintähuollon ja elintarvikevalvonnan tehtävissä. Vesitalouden tehtäviin käytetään edelleen myös pääluokassa 35 budjetoituja ympäristöhallinnon voimavaroja. Lisäksi tullilaitos suorittaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan edellyttämiä tarkastustehtäviä (toimintamenot momentilta 28.10.02).

Hallitusohjelman perusteella maa- ja metsätalousministeriöstä siirretään maatalousosaston maaseudun kehittämissyksikön maaseutupolitiikkajaoston henkilöstö ja tehtävät työ- ja elinkeinoministeriön alueiden kehittämissyksikköön. Kun maaseutupolitiikan valtakunnallisten tehtävien hoito siirtyy työ- ja elinkeinoministeriöön myös momentin 30.10.(63) määrärahat siirretään pääluokkaan 32.

01. Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 28 461 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös eräiden Suomen tekemien kalastusta koskevien sopimusten valvonnasta aiheutuvien menojen sekä kalastuslain (286/1982) 14 §:n mukaisten korvausten sekä eläinkoelautakunnan menojen maksamiseen.

Apulaisosastopäällikön virka lakkautetaan 1.1.2012 lukien.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa toiminnalleen vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

— Ministeriön toimintatapoja kehitetään ja tuottavuutta parannetaan.

Taloudellisuus

Maa- ja metsätalousministeriön toimintamenojen ja henkilöstön jakautuminen tehtävittäin vuosina 2010, 2011 ja 2012

	2010		2011		2012	
	tilinpäätös htv	milj. €	varsinainen talousarvio htv	milj. €	esitys htv	milj. €
Maaseudun kehittäminen ja maatalous	91	6,0	88	5,6	85	6,3
Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	54	4,0	54	3,9	54	4,1
Kala-, riista- ja porotalous	35	5,1	34	3,8	34	4,1
Vesitalous ja maanmittaus	26	1,9	25	1,7	25	2,2
Metsätalous	30	2,2	28	2,1	28	2,3
Keskitetty tukitehtävät	52	7,6	54	8,6	55	9,5
	288					
	(kiintiö					
Yhteensä	291)	26,9	283	25,7	281	28,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	29 762	28 316	31 061
Bruttotulot	2 516	2 600	2 600
Nettomenot	27 246	25 716	28 461
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 540		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 207		

Kalastuksen valvonnan menot ovat yhteensä 1 600 000 euroa. Vastaavat EU-osuuksien tuloutukset on otettu huomioon momentilla 12.30.04. Tenojoen kalastuslupamaksutuloista vuonna 2011 valtiolle kuuluvana osuutena on otettu huomioon edelleen 160 000 euroa. Tenojoen kalastuslupatuloista vuonna 2012 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Elintarvike- ja terveysosaston apulaisosastopäällikön virka voidaan lakkauttaa, koska viran tilalle on perustettu yksikön päällikön tasoinen virka.

Määrärahasta käytetään edelleen 1 100 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	352
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-1 500
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (1 htv)	802
Siirto momentilta 30.01.03	98
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	270
Siirto momentille 32.01.01 (-3 htv)	-167
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	10
Toimintamenosäästö (HO)	-109
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-11
Tasomuutos	3 000
Yhteensä	2 745

2012 talousarvio	28 461 000
2011 III lisätalousarvio	290 000
2011 talousarvio	25 716 000
2010 tilinpäätös	26 913 000

02. Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 412 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) on palveluyksikkö, joka huolehtii sille laissa määrätyistä tilasto-, rekisteri- ja tietohallintotehtävistä sekä hoitaa maa- ja metsätalousministeriön ja sen hallinnonalan tukitehtäviä sen mukaan kuin maa- ja metsätalousministeriö on määrännyt.

Tike tukee vuodelle 2012 maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista tuottamalla luotettavaa ja ajankohdaista tietoa maatalouden, maaseudun ja maaseutu ympäristön tilasta ja muutoksista sekä tarjoamalla hallinnon käyttöön tehokkaita ja luotettavia tietojärjestelmäpalveluita.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen tietopalvelukeskukselle alustavasti seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus*Toiminnallinen tehokkuus***Toimintamenot palvelukokonaisuuksittain**

	2010 tilinpäätös			2011 varsinainen talousarvio			2012 esitys		
	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €	Menot 1 000 €	Htv	Tulot 1 000 €
Tilastoviranomais- tehtävät	2 671	28	-	1 925	24	-	2 142	24	-
IT-palvelut ¹⁾	9 102	103	353	7 325	106	7 325	7 510	106	7 025
Muut palvelut	2 087	41	467	1 735	33	-	1 343	30	-
Maksullinen toiminta ²⁾	337	2	346	200	2	200	200	2	300
Yleishallinto	2 827	34	9	2 188	27	-	2 605	28	63
Yhteensä	17 024	208	1 175	13 373	192	7 525	13 800	190	7 388

¹⁾ Perustuvat Tiken ja MMM:n hallinnonalan virastojen ja laitosten välisiin palvelusopimuksiin.

²⁾ Tiken maksuasetuksen mukaisten suoritteiden tuottaminen.

Tuottavuuden tunnuslukuja

Tuottavuus	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Tietojärjestelmien ylläpitopalveluiden toimenpiteet, kpl/htv	363	380	400
Tietojärjestelmien kehittämispalveluiden toimenpiteet, kpl/ htv	429	430	440
Htp/tilastotuote	203	194	186
Htp/tilausraportti	0,68	0,68	0,68

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	17 024	13 373	13 800
Bruttotulot	1 175	7 525	7 388
<i>Palvelusopimuksiin perustuen</i>		7 325	7 025
— Maa- ja metsätalousministeriö		1 100	1 100
— Maaseutuvirasto		4 200	3 900
— Elintarviketurvallisuusvirasto		1 600	1 600
— Muut virastot ja laitokset		425	425
<i>Maksuasetukseen perustuen</i>	346	200	300
<i>Muut tulot</i>	829	-	63
Nettomenot	15 848	5 848	6 412
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 316		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 375		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	346	7 525	7 325
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	113	5 267	5 973
— osuus yhteiskustannuksista	224	2 258	1 406
Kustannukset yhteensä	337	7 525	7 379
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	9	-	-54
Kustannusvastaavuus, %	103	100	99

Bruttomenoissa ja bruttotuloissa on otettu huomioon vähennyksenä 300 000 euroa palvelusopimuksiin perustuvan toiminnan (Maaseutuvirasto) supistumisena ja lisäyksenä 100 000 euroa maksuasetukseen perustuvan toiminnan laajenemisena. Aiemmin päätettyjen tuottavuustoimien toteuttamisen johdosta vähennetään kolmea henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Vähennyksestä ei aiheudu muutoksia määrärahaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	148
Eviran ja Mavin yht. IT-hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poisto	-300
Kertaluonteisen siirron palautus momentilta 30.20.01	300
Toimintamenosäästö	-300
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (1 htv)	716
Yhteensä	564

2012 talousarvio	6 412 000
2011 III lisätalousarvio	122 000
2011 talousarvio	5 848 000
2010 tilinpäätös	15 907 000

03. Maaseutuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 25 507 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä annetussa laissa (1336/1992) tarkoitettujen korvausten maksamiseen Ahvenanmaan maakunnalle.

Selvitysosa: Maaseutuviraston (Mavi) tehtävänä on EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten toimenpiteiden, yhteisön osaksi rahoittamien maaseudun kehittämistoimien ja näitä täydentävien kansallisten toimenpiteiden hallinto- ja toimeenpanotehtävät.

Mavi tukee osaltaan pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

— Suorittamalla tukijärjestelmien ja muiden toimenpiteiden suunnittelu-, ohjaus- ja toimeenpanotehtäviä.

— Toimeenpanemalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman täysimääräisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Maville seuraavat tulostavoitteet:

— Valmistautuminen ohjelmakauden vaihtumiseen ja EU:n yhteisen maatalouspolitiikan uudistukseen: laaditaan suunnitelmat tietojärjestelmien uudistamisesta ja ohjelmakauden 2007—2013 sulkemisesta. Lisäksi varaudu-

taan maatalouspolitiikan uudistuksesta johtuviin tukijärjestelmämuutoksiin ja uudenlaisten riskienhallintajärjestelmien käyttöönottoon.

— Laajennetaan sähköisiä palveluja.

— Viljelijätukihallinnon uudistuksen toimeenpano: maksajavirastosopimusten laadinta kuntien yhtymien kanssa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Toimintamenot ja henkilötyövuodet toiminnoittain

Toiminnot	2010 toteutuma		2011 arvio		2012 esitys	
	Kustannukset 1 000 €	Htv	Kustannukset 1 000 €	Htv	Kustannukset 1 000 €	Htv
Tukijärjestelmien hallinnointi	5 841	78	6 979	76	6 379	74
Hakemusten käsittely	1 855	23	2 042	23	1 867	22
Tukimaksujen käsittely	1 541	22	1 968	21	1 799	20
Tukien valvonta ja tarkastukset	1 561	22	2 047	22	1 871	24
Tukien takaisinperintä ja saatavien seuranta	641	11	773	10	707	9
Yhteistyö ja kehittäminen	1 110	14	1 284	13	1 173	14
Sisäinen tarkastus ja valvonta	414	6	549	6	502	6
Tietotekniikka ja -hallinto	10 806	45	13 534	46	11 209	45
Yhteensä	23 769	221	29 176	217	25 507	214

Taulukossa htv-sarakkeet sisältävät myös teknisellä avulla palkatut ja harjoittelijat, joiden htv-kertymä ei ole aiemmin päätettyjen tuottavuustoimien eikä kiintiöksi asetetun henkilötyövuosien enimmäismäärän piirissä. Teknisellä avulla palkattujen ja harjoittelijoiden htv-kertymä oli vuonna 2010 noin 9 htv ja vuonna 2011 arvio on 11 htv. Vuoden 2012 kertymän arvioidaan olevan vuoden 2011 tasoa.

Tuotokset ja laadunhallinta

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011	2012 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	24 340	24 875	26 082
Bruttotulot	559	560	575
Nettomenot	23 781	24 315	25 507
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	10 925		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 519		

Määrärahasta käytetään 3 900 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-1 htv)	-40
Palkkausten tarkistukset	176
Sähköinen pinta-alatukien haku	
— Siirto momentilta 28.70.20	200
— V. 2011 hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poisto	-200
Siirto momentille 30.01.01	-98
Toimintameno säästön palautus	300
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (10 htv)	2 881
Toimintameno säästö (HO)	-1 400
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-600
Tasomuutos	-27
Yhteensä	1 192

Ahvenanmaan kunnille maksetaan korvauksia niistä tehtävistä, joita ne hoitavat maa- ja metsätalousministeriön ja muiden maaseutuelinkeinoviranomaisten, valtion ja Euroopan unionin varoista myöntämiin ja maksamiin avustuksiin, korvauksiin, palkkioihin ja muihin tukiin liittyen. Korvausten maksaminen on Maaseutuviraston tehtävä. Edellä olevan johdosta momentin perusteluja on täydennetty. Korvaukset suoritetaan valtioneuvoston asetuksen mukaisesti.

2012 talousarvio	25 507 000
2011 III lisätalousarvio	146 000
2011 talousarvio	24 315 000
2010 tilinpäätös	21 375 000

04. Lautakuntien toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 873 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseutuelinkeinon valituslautakunnan ja eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan menoihin.

Selvitysosa: Maaseutuelinkeinon valituslautakunta käsittelee muutoksenhakuviranomaisena maaseutuelinkeinohallinnon, lähinnä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökes-

kusten, riistanhoitopiirien sekä kalastusalueiden päätöksistä tehtyjä valituksia ja ns. prosessuaalisia kanteluja. Valituslautakunta on antanut päätöksiä seuraavasti: 378 kpl v. 2007, 354 kpl v. 2008, 348 kpl v. 2009 ja 246 kpl v. 2010.

Valitusasian keskimääräinen käsittelyaika valituslautakunnassa 2000-luvulla on ollut noin 6,1 kk. Valitusten keskimääräinen käsittelyaika v. 2010 oli noin 5,4 kk. Tavoitteena on myös jatkossa pitää käsittelyaika enintään noin 6 kuukaudessa. EU:n ja kansallisten maatalousoikeudellisten säädösten määrällä ja monipuolaisuudella sekä tiheällä muuttuvuudella on kuitenkin vaikutuksensa valitusasioiden vaikeusasteeseen ja käsittelyaikaan.

Valituslautakunnan päätöksistä voi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta, kuitenkin tukiasioissa yleensä vain valitusluvalla.

Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunnan tehtävänä on antaa asiantuntijalausuntoja eläinlääkintään liittyvissä hoitovirhekysymyksissä. Arviolautakunta antoi vuonna 2010 yhteensä 27 lausuntoa ja niiden käsittely kesti keskimäärin noin 5,4 kk.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Maaseutuelinkeinon valituslautakunta	818 000
Eläinlääkintävahinkojen arviolautakunta	55 000
Yhteensä	873 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 11 000 euroa palkkausten tarkistuksista.

2012 talousarvio	873 000
2011 III lisätalousarvio	9 000
2011 talousarvio	862 000
2010 tilinpäätös	857 000

21. Kansainvälinen yhteistyö (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 669 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) niiden kulutusmenojen maksamiseen, jotka aiheutuvat yhteistyöstä kansainvälisten jär-

jestöjen puitteissa solmituista kansainvälisistä ja valtioiden välisistä sopimuksista ja muusta alan kansainvälisestä yhteistyöstä

2) maa- ja metsätalousministeriön toimialan lähialueyhteistyöhankkeisiin ja niiden valmistelusta ja hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin sekä kansainvälisen taloudellis-teknologisen yhteistyön edistämiseen tähtäävien soveltuvuustutkimusten yms. selvitysten hankkimiseen

3) kansainväliseen toimintaan liittyviin valtionapuihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään kahta henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkausmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta myöntöpäätösperusteisena.

2012 talousarvio	669 000
2011 talousarvio	669 000
2010 tilinpäätös	669 000

22. *Tutkimus ja kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 143 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eri virastoilta, laitoksilta tai muilta organisaatioilta hankittavista, maa- ja metsätalousministeriön toimialan strategista ohjaamista ja kehittämistä tukevista tutkimuksista, selvityksistä sekä arvioinneista aiheutuviin menoihin ja palkkioihin

2) valtionapujen myöntämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös määräaikaisen enintään 76 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Nettobudjetoinnissa on otettu huomioon valtion virastojen ja laitosten osuudet yhteistutkimushankkeisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahalla hankitaan tutkimustietoa pääluokkaperusteluissa todettuja vaikuttavuustavoitteita ja toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteita tukevan päätöksenteon tueksi.

Määrärahalla rahoitetaan sektoritutkimuksen ohjausjärjestelmän mukaisia, valtioneuvoston määrittämien aihepiirien tutkimusohjelmia. Määrärahalla rahoitetaan EU:n ERA-NET -ohjelmiin liittyviä kansallisia tutkimushankkeita ja muiden EU:n strategioiden ja toimintasuunnitelmien toimeenpanoon liittyvien tutkimushankkeiden kansallisia osuuksia. Muiden valtion virastojen ja laitosten rahoitusosuudet tästä määrärahasta rahoitettaviin maa- ja metsätalousministeriön kokonaisvastuulla oleviin yhteistutkimushankkeisiin tuloutetaan tälle momentille. Tulokertymäksi arvioidaan 300 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2011 kertaluonteisen vähennyksen palautus	200
Vihreä talous (HO)	800
Säästö (HO)	-500
Yhteensä	500

2012 talousarvio	4 143 000
2011 talousarvio	3 643 000
2010 tilinpäätös	3 333 000

29. *Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan lisäys perustuu menojen toteutuneeseen tasoon.

2012 talousarvio	28 000 000
2011 III lisätalousarvio	3 780 000
2011 talousarvio	24 220 000
2010 tilinpäätös	26 495 899

(40.) Bioenergiatuotannon avustukset (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 III lisätalousarvio	5 855 000
2011 talousarvio	5 000 000
2010 tilinpäätös	8 069 000

jen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen muissa maissa ja Suomessa toimiville kansainvälisille organisaatioille sekä muihin kansainvälisistä sitoumuksista aiheutuviin maksuihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 200 000 euroa järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästönä (HO).

66. Eräät jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 514 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maa- ja metsätalousministeriön toimialaan liittyvien jäsenmaksu-

2012 talousarvio	3 514 000
2011 talousarvio	3 714 000
2010 tilinpäätös	3 714 000

10. (30.10, osa) Maaseudun kehittäminen

Selvitysosa: Väestön väheneminen maaseudulla on tasaantunut, mutta väestörakenne on vinoutunut. Maaseudun elinkeinorakenne on monipuolistunut. Mikro- ja pienyritysten määrä on kasvanut erityisesti kaupunkien läheisellä maaseudulla. Muuta yritystoimintaa harjoittavien maatilojen suhteellinen osuus on lisääntynyt. Kaupunkien läheisen maaseudun kehitysero suhteessa harvaan asuttuun ja ydinmaaseutuun on kuitenkin edelleen hieman kasvanut. Kehityssuunnan arvioidaan jatkuvan.

Toimintaympäristön muutosta kuvaavat tunnusluvut

	2005	2006	2007	2008 ¹⁾	2009	2010—2012 arvio/v
Maaseudun väestön osuus koko maan väestöstä						
Harvaan asuttu maaseutu	10,6	10,4	10,2	10,0	9,9	-0,2
Ydinmaaseutu	15,1	15,0	14,9	14,8	14,7	-0,1
Kaupunkien läheinen maaseutu	15,5	15,6	15,8	15,8	15,9	+0,2
Maaseutu yhteensä	41,2	41,0	40,9	40,6	40,5	-0,1

¹⁾ Ei ole vertailukelpoinen aiempien vuosien kanssa. Vuodesta 2008 alkaen luvut perustuvat ao. vuonna voimassa olevaan kuntajakoon. Aiemmat luvut perustuvat vuoden 2005 kuntajakoon.

Ensisijaisena tavoitteena on maaseudun elinvoiman säilyminen kestävällä tavalla. Erityinen haaste on harvaan asutun ja ydinmaaseudun väestökehityksen tasapainottuminen, työllisyyden paraneminen ja elinkeinotoiminnan monipuolistuminen. Tähän vaikutetaan kehittämällä maaseutua kilpailukykyisenä asuin- ja elinympäristönä, yritysten sijoituspaikkana ja asukkaiden työllistäjänä.

Maaseudun säilymistä asuttuna ja elinvoimaisena tuetaan maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla muun muassa maaseudun yritys-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden sekä maaseudun neuvonnan avulla. Voimavaroja suunnataan erityisesti harvaan asutulle ja ydinmaaseudulle. Lisäksi maaseudun ja kaupungin vuorovaikutuksen antamia mahdollisuuksia hyödynnetään.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti maaseudun kehittämisen politiikkasektorille seuraavat pääluokkaperusteluissa esitetytjä tarkentavat *toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet*:

— ohjelmakaudella 2007—2013 luodaan vähintään 4 000 uutta yritystä, vähintään 10 000 uutta työpaikkaa ja koulutetaan vähintään 165 000 henkilöä.

Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman avulla edistetään kaudella 2007—2013 maaseutualueiden kasvua, työllisyyttä ja kestäväää kehitystä. Ohjelmalla pyritään maaseudun peruselinkeinojen säilymiseen ja niiden monipuolistamiseen, muun yritystoiminnan kehittämiseen ja paikallisen omaehtoisen toiminnan vahvistamiseen. Maaseudulla asumisen ja yrittämisen edellytyksiin vaikutetaan myös osallistumalla laajakaistainfrastruktuurin parantamista koskevan kansallisen toimintasuunnitelman toteuttamiseen. Ohjelman tuloksia seurataan jatkuvalla arvioinnilla. Ohjelman toimintalinjojen 1, 3 ja 4 toimenpiteet sekä tekninen apu rahoitetaan pääosin tämän luvun määrärahoihin ja toimintalinjan 2 toimenpiteet luvun 30.20 määrärahoihin.

Maaseudun valtakunnallisen kehittämisen voimavarat siirretään työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalle lukuun 32.50.

Neuvontajärjestöt tukevat maaseutuyritystoimintaa lisäämällä liiketoiminta- ja markkinaosaamista, innovatiivisuutta sekä tuottavuutta ja edistävät sukupolven- ja muita omistajanvaihdoksia. Neuvonnalla vaikutetaan lisäksi ympäristön tilan paranemiseen, maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähenemiseen, maatalousperäisten energialähteiden tuotannon ja käytön lisäämiseen sekä yrittäjän jaksamiseen ja hyvinvointiin. 4H-toiminnalla lisätään nuorten yrittäjyyshalukkuutta ja työelämäosaamista muun muassa yrittäjyyskasvatuksen avulla. Järjestö työllistää lisäksi itse markkinaehtoisesti suuren joukon nuoria ja toiminta nuorten työllistymisen suhteen on varsin vaikuttavaa. Lisäksi 4H-toiminnalla vahvistetaan maaseudun ja kaupungin välistä vuorovaikutusta. 4H on maan suurin nuorisojärjestö. Kansallisilla totopelivaroilla edistetään hevostaloutta, erityisesti kotimaista hevoskasvatusta.

50. Valtionapu maaseudun elinkeinojen kehittämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 7 168 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti yleisavustuksena neuvontaan ja tutkimukseen myönnettävien valtionapujen maksamiseen lähinnä valtakunnallista, koko maan kattavaa neuvontaa harjoittaville rekisteröidyille yhdistyksille ja muille yhteisöille. Erikseen haettaessa määrärahaa saadaan myöntää myös erityisavustuksena.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden kehittämiseen ja

nopeaan käyttöönottoon. Suomessa on hyödynnettävä aikaisempaa tehokkaammin koko tiedonsiirtoketjua mm. biotalouden mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Maatalouden harjoittajan toimintaympäristön nopea muutos edellyttää uutta tietoa ja sen nopeaa välittymistä viljelijöille mm. laajenevien tilojen johtamisesta ja riskienhallinnasta.

Lisäksi maaseudun peruselinkeinojen säilymistä ja niiden monipuolistamista sekä pk-yritysten yrittäjyyttä vahvistetaan lisäämällä innovaatioihin ja yhteistyöverkostoihin liittyvää neuvontaa.

Valtionavulla turvataan tasokkaan sekä alueellisesti ja sisällöllisesti kattavan neuvonnan tarjonta, joka omalta osaltaan luo edellytyksiä maataloustuotannon harjoittamiselle koko Suomessa. Alueellinen neuvontajärjestö tavoittaa vuosittain yli 40 % maataloista (laskutettujen asiakkaiden määrä).

Valtionavun käytön alustavat tavoitteet:

1. Maaseutuyritysten kilpailukyvyyn ja tuotteiden sekä toiminnan laadun parantaminen

— keskitytään asiantuntija-avun antamiseen taloudellisten laskelmien ja taloussuunnitelmien tekemisessä sekä analysoinnissa, yrityskokonaisuuden johtamisessa erityisesti markkina- ja liiketoimintaosaamisen ja tuottavuuden lisäämiseksi sekä maatilojen omistajanvaihdos- ja investointisuunnitelmissa

— neuvontajärjestö edistää omalta osaltaan sähköisen asioinnin, mm. sähköisen tukihaun laajenemista.

2. Ympäristön ja maaseudun tilan parantaminen sekä maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen

— maataloustuotannon ravinnekuormituksen vähentämiseksi tehdään viljely- sekä erityistukisuunnitelmia tiloille sekä järjestetään neuvontaa maatilojen vesiensuojeluun liittyvistä erityiskysymyksistä

— lisätään täydentäviin ehtoihin liittyvän tilaneuvonnan käyttöä.

3. Maaseudun elinkeinojen monipuolistaminen, innovatiivisuuden lisääminen, maaseutuyritysten johtaminen ja yrittäjän jaksaminen sekä hyvinvointi

— maataloilla tapahtuvaa palveluyrittäjyyttä kehittämällä maaseudulle luodaan uusia työpaikkoja, joiden avulla maaseutua pystytään pitämään asuttuna ja elinvoimaisena. Erityisesti selvitetään suunnitelmien ja laskelmien avulla tilatason mahdollisuuksia bioenergian tuotantoon ja käyttöön. Neuvonta kattaa yrityksen elinkaaren perustamisesta sukupolvenvaihdokseen.

Määrärahan käyttöön liittyvät tavoitteet sovitetaan tarkemmin tulossopimuksessa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-2 500
Tasomuutos (kertameno)	-1 000
Yhteensä	-3 500

2012 talousarvio	7 168 000
2011 talousarvio	10 668 000
2010 tilinpäätös	10 668 000

54. Hevostalouden edistäminen totopeleistä valtion osuutena kertyvillä varoilla (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 432 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 18 §:ssä tarkoitusta valtion osuudesta suoritettavien avustusten maksamiseen, totopelien tuottojen käyttämisestä hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen annetun lain (1055/2001) mukaisesti

2) hevostalousneuvottelukunnan menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Viitaten momenttiin 12.30.20, valtion osuutena arvioidaan kertyvän 2 600 000 euroa. Kun valtion osuudesta käytetään momentilla 30.20.01 myönnettäviä määrärahoja vastaavasti Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen hevostalouden tutkimukseen 168 000 euroa, valtion osuudesta jää tälle momentille 2 432 000 euroa käytettäväksi hevoskasvatuksen ja hevosurheilun edistämiseen.

2012 talousarvio	2 432 000
2011 talousarvio	8 582 000
2010 tilinpäätös	7 678 731

55. Valtionapu 4H-toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 4 320 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maaseudun neuvontajärjestöjen valtionavustuksista annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti 4H-toiminnan tukemiseen.

Selvitysosa: 4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudulla. Erityisenä haasteena on nuorten kasvava työttömyys, johon 4H-yhdistysten painopisteet, työelämävalmiudet ja työllistäminen sekä nuorten yritykset osaltaan vastaavat. Myös erilaisia käytännön taitoja edellyttävät metsä-

luonto- ja ympäristöasiat ovat toiminnan painopistealueita. Määrärahan käyttöön liittyvät vuoden 2012 tavoitteet sovitaan tarkemmin tulossopimuksessa.

4H-järjestö on valtakunnan suurin nuorisjärjestö, jossa on yhteensä yli 290 valtionavustusta saavaa yhdistystä ja joiden toiminta kattaa noin 90 % Suomen kunnista. Yhdistysten palveluksessa on markkinaehtoisesti noin 7 000 nuorta ja nuorisjäseniä on noin 70 000.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-500
Tasomuutos (kertameno)	-200
Yhteensä	-700
2012 talousarvio	4 320 000
2011 talousarvio	5 020 000
2010 tilinpäätös	5 500 000

61. EU:n osallistuminen maaseudun kehittämiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 77 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) maksettavan EU-rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä vastinrahoitusmomentin 30.10.62 määrärahojen kanssa maaseuturahaston rahoitusosuutena enintään 195 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta teknisellä avulla palkattavien osuus on enintään 101 henkilötövuotta

3) ohjelmien toteuttamisen kannalta muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain perusteella määrärahasta 2 300 000 euroa kohdistuu Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.
Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 69 030 000 eurolla, mistä 1 295 000 euroa Kainuun hallintokokeilusta annetun lain perusteella kohdistuu Kainuun maakuntaan.

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvaa vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2012.

Selvitysosa: Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman keskeisinä tavoitteina ovat maaseudun elinkeinojen monipuolistuminen, niiden kilpailukyky, työllisyyden ja maaseutualueiden elinvoimaisuuden kehitys. Kolmasosa momenttien 30.10.61 ja 62 määrärahoista kohdentuu aloittamisvaiheessa olevien mikro- ja pk-yritysten kilpailukykyä, osaamista, verkostoitumista ja yritysten kehittämispalveluita parantaviin hankkeisiin. Alkaville yrityksille myönnettävillä avustuksilla edistetään ensimmäisten työntekijöiden palkkaamista myöntämällä avustusta palkkamoihin.

Yritysten ja toimintaympäristön kehittämishankkeiden hyödyn saajat ovat pääsääntöisesti harvaan asutulla ja ydinmaaseudulla. Kehittämistoimet kohdistuvat paikallisina, alueellisina, alueiden yhteisinä tai valtakunnallisina hankkeina maaseudun elinkeinojen palvelujen parantamiseen, ammatilliseen koulutustarjontaan ja tiedon välitykseen, jotka parantavat maatalojen ja muiden kehittyvien toimialojen kilpailukykyä, tuotteiden laatua, elämän laatua sekä kestävä kehitystä. EU:n Suomelle osoittamista elvytysvaroista kohdennetaan 5 500 000 euroa maaseudun laajakaistayhteyksien kehittämiseen osana kansallista laajakaistastrategiaa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	69,170	57,080	36,060	14,640	176,950
Vuoden 2012 sitoumukset	7,830	18,520	18,720	23,960	69,030
Menot yhteensä	77,000	75,600	54,780	38,600	245,980

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoitus- kehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta ohjelma- kautena	Myöntämis- valtuus v. 2012	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2010	Budjetoitu määrärahaa v. 2011	Määräraha v. 2012
Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma (ohjelma- kausi 2007—2013) ¹⁾	438,021	321,800	69,030	73,051	71,700	77,000
— josta laajakaistahankkeet	24,571	14,000	5,500	-	6,000	6,000
— josta Kainuu	10,287	7,885	1,295	1,680	1,790	2,300
— josta tekninen apu	22,455	13,084	4,792	5,927	3,100	3,780
Kaikki yhteensä	438,021	321,800	69,030	73,051	71,700	77,000

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti määrärahasta rahoitetaan alueellisten myöntämisvaltuuksien maaseuturahaston rahoitusosuus Kainuun maakuntaa varten. Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämisrahaston toimeenpanon osalta Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun maaseuturahaston rahoitusosuuden maksamiseen.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02 sekä valtion rahoitusosuus momentille 30.10.62.

2012 talousarvio	77 000 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	71 700 000
2010 tilinpäätös	38 443 959

62. Valtion rahoitusosuus EU:n osaksi rahoittamasta maaseudun kehittämisestä (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 73 000 000 euroa.
Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastosta (maaseuturahasto) rahoitettavan Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa toteuttavien hankkeiden ja sen toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) yhdessä momentilla 30.10.61 olevan maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa valtion rahoitusosuutena henkilöstön palkkaamiseen sekä muiden välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

3) neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset), neuvoston asetuksen (EY 1260/1999) artiklan 30 (tukikelpoisuus) ja artiklan 39 (varainhoitoa koskevat oikaisut) ja neuvoston asetuksen (ETY 2082/1993) artik-

lan 24 (tuen vähentäminen, pidättäminen ja peruuttaminen) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain perusteella määrärahaa 2 600 000 euroa kohdistuu Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvia myöntämispäätöksiä 62 127 000 eurolla, mistä 1 482 000 euroa

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain perusteella kohdistuu Kainuun maakuntaan.

Mikäli ohjelmakauteen 2007—2013 kohdistuvaa vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2012.

Selvitysosa: Momentin määrärahan käytön tavoitteet on esitetty momentin 30.10.61 selvitysosassa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	66,460	63,250	41,030	16,460	187,200
Vuoden 2012 sitoumukset	6,540	16,187	16,320	23,080	62,127
Menot yhteensä	73,000	79,437	57,350	39,540	249,327

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelma- kauden rahoitus- kehys valuutena	Budjetoitu valuutta ohjelma- kautena	Myöntämis- valuutta v. 2012	Käytetty määrärahaa v. 2007— 2010	Budjetoitu määrärahaa v. 2011	Määräraha v. 2012
Manner-Suomen maaseudun kehittämishjelma (ohjelma- kausi 2007—2013) ¹⁾	445,472	331,108	62,127	75,395	68,500	72,900
— josta Kainuu	11,875	9,126	1,482	1,780	2,070	2,600
— josta tekninen apu	27,445	15,993	5,857	7,244	3,790	4,620
Ohjelmien korjaukset	-	-	-	1,191	0,100	0,100
Kaikki yhteensä	445,472	331,108	62,127	76,586	68,600	73,000

¹⁾ Sisältää osan toimintalinjasta 1, toimintalinjan 3, osan toimintalinjasta 4 ja teknisen avun.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti määrärahaa rahoitetaan yhdessä momentilla 30.10.61 olevan maaseuturahaston rahoitusosuuden kanssa alueellisten myöntämisvaltuuksien valtion rahoitusosuus Kainuun maakuntaa varten. Momentin teknisen avun määrärahaa käytetään myös momenttien 30.20.43 ja 30.20.44 sekä Maatilatalouden kehittämishastan toimeenpanon osalta Man-

ner-Suomen maaseudun kehittämishjelman toteutukseen liittyvän teknisen avun valtion rahoitusosuuden maksamiseen.

2012 talousarvio	73 000 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	68 600 000
2010 tilinpäätös	38 982 798

(63.) Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan siirrettäväksi momentiksi 32.50.62.

20. Maatalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Kesällä 2010 alkanut yleismaailmallinen viljojen maailmanmarkkinahintojen nopea nousu sekä poikkeuksellisen heikko vilja- ja öljykasvisato Suomessa johtivat myös meillä hintojen nousuun syksyn 2010 aikana. Hinnat eivät kuitenkaan ole kohonneet markkinointivuoden 2007/2008 tasolle. Viljan korkea hinta on siirtynyt kotieläintilojen kustannuksiin ja heikentänyt niiden kannattavuutta. Hintavaihteluiden ennustetaan jatkuvan myös tulevaisuudessa. Kokonaisuudessaan vuodet 2009 ja 2010 olivat maataloudelle taloudellisesti haastavia. Tilakohtaiset kannattavuuserot voivat olla suuria.

Euroopan unioni on vuoden 2005 jälkeen alentanut huomattavasti vienti- ja markkinatukien tasoja, mikä on supistanut myös Suomessa maksettuja tukisummia. Lähivuosien markkinaennusteiden perusteella tukitasojen alenemisen arvioidaan kuitenkin tasaantuvan. Maatalouden toimintaedellytysten säilyminen ja kehittyminen edellyttävät, että Suomen tuottavuus- ja rakennekehitys eivät merkittävästi poikkea keskeisistä kilpailijamaista.

Maatalouden ravinnepäästöt maaperään, vesistöihin ja ilmaan vähenevät uusien, tarkennettujen tuotantomenetelmien ja -suositusten sekä -määräysten seurauksena. Kansallisen energia- ja ilmastostrategian päästörajoitusten mukaisesti maatalousperäisten energialähteiden tuotanto ja käyttö lisääntyvät lähivuosina.

Toimintaympäristön muutoksen tunnusluvut

	2007	2008	2009	2010	Kehitysarvio 2011—2012
Tukea saaneiden tilojen määrä, kpl	66 365	65 011	63 423	62 005	laskee
— väheneminen edellisestä vuodesta, %	2,7	2,0	2,4	2,2	jatkuu melko nopeana
Tilojen keskimääräinen peltopinta-ala, ha	35,3	36,1	36,9	37,7	kasvaa
<i>Pellonkäyttö</i>					
Maatalouskäytössä yhteensä, ha, josta	2 295 000	2 296 000	2 296 400	2 291 900	nykyinen taso
— elintarvikkeiden ja rehujen tuotannossa oleva ala	2 044 400	2 088 500	2 068 600	1 961 000	säilyy
— energiakäytössä oleva ala ¹⁾	19 000	19 000	18 000	16 000	nykyinen taso
— kesäntona oleva ala ²⁾	231 600	188 500	209 800	314 900	säilyy
<i>Tuotantomäärät</i>					kasvaa
Maitomäärä, milj. ltr	2 287	2 244	2 264	2 291	kasvaa hitaasti
Lihantuotanto yhteensä, milj. kg, josta	396,1	399,0	382,5	382,3	laskee hitaasti
— naudanlihan tuotanto	86,7	80,3	81,1	82,0	laskee hitaasti
— sianlihan tuotanto	213,2	216,9	205,7	202,9	kasvaa kulutuksen tahdissa

— siipikarjanlihan tuotanto	95,4	100,9	94,9	96,3	kasvaa kulutuksen tahdissa nykyinen taso
— muu lihatuotanto	0,8	0,8	0,9	1,1	säilyy
Kananmunien tuotanto, milj. kg	57	58	53	61	laskee hitaasti
Viljasato yhteensä, milj. kg	4 137	4 229	4 261	2 989	laskee hitaasti

¹⁾ Energiakasvien tuki päättyi vuonna 2009. Tämän jälkeen aiempiin vuosiin vertailukelpoista lukua ei pystytä määrittämään. Vuoden 2010 pinta-ala on ministeriön arvio.

²⁾ Tiedot sisältävät hoidetun viljelemättömän pellon ja vuodesta 2010 alkaen myös viherlannoitusnurmen.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Päälukokaperusteluissa esitettyjen vaikuttavuustavoitteiden saavuttamiseksi maa- ja puutarhataloutta tuetaan Suomessa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan mukaisten tukimuotojen lisäksi kansallisilla tukijärjestelmillä. Maa- ja elintarviketalouden kilpailukyky Suomen olosuhteissa perustuu tulevaisuudessa myös entistä enemmän kaikkien elintarvikeketjun toimijoiden vahvaan osaamiseen ja uusien innovaatioiden (kuten uudet tuotteet sisältäen bioenergian, uudet tuotantoteknologiat, uudet ympäristöystävällisemmät tuotantotavat) kehittämiseen ja nopeaan käyttöönottoon. Hallinnon keinot vaikuttaa markkinoilla määräytyviin myyntituloihin tai kustannuksiin ovat suhteellisen rajalliset, koska EU:ssa rajoitetaan interventiotoimien käyttöä ja yhä suurempi osa tuista maksetaan tuotannosta irrotettuina.

EU:n maatalouspolitiikan välitarkastusratkaisun (ns. terveystarkastus) viimeinen vaihe ajoittuu vuodelle 2012. Tuotantoon sidottujen tukien järjestelmistä luovutaan uuhipalkkiota lukuun ottamatta ja siirrytään ns. artiklan 68 mukaisen erityistuen täysimääräiseen soveltamiseen. Vuonna 2011 käynnistyneiden valkuais- ja öljykasvipalkkion sekä teuraskaritsan laatupalkkion lisäksi vuonna 2012 aletaan soveltaa artiklan 68 mukaista tarkkelysperunapalkkiota.

Kansallisen tuen tukijärjestelmää sovelletaan vuonna 2012 pääsääntöisesti aiempien vuosien tapaan.

Sokerin ylituotannon vähentämiseen tähtäävään sokerialan rakenneuudistukseen sisältyvää ns. monipuolistamistukea maksetaan vielä vuoden 2012 loppuun sokerintuotantoa korvaavan yritystoiminnan kehittämiseen. Sokerijuurikkaan viljelyn jatkuminen ja tuotannon kannattavuus Suomessa pyritään varmistamaan maksamalla juurikkaan viljelijöille kansallista pinta-alaan perustuvaa tukea sen sallittu enimmäismäärä. Lisäksi tuotantoon jatkaville on maksettu kansallista kuljetustukea vuosina 2008—2012 keskimäärin 1 milj. euroa vuodessa. Sokerijuurikkaan viljelyä jatkaa noin 1 000 viljelijää.

Ohjelmakautta 2007—2013 koskevalla Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmalla vaikutetaan ympäristön ja maaseudun tilan paranemiseen ja luonnon monimuotoisuuden lisääntymiseen luonnonhaittakorvauksen, maatalouden ympäristötuen, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointien tuen avulla. Ohjelmalla vaikutetaan myös maatalouden kilpailukykyyn parantamiseen maatalouden rakennetuen eli nuorten viljelijöiden aloitustuen ja maatalouden investointituen avulla.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastusratkaisussa ohjattiin lisävaroja käytettäväksi EU:n maaseuturahastosta maaseudun kehittämisen uusiin haasteisiin (ilmastonmuutos, uusiutuva energia, vesienhoito ja luonnon monimuotoisuus sekä niihin liittyvät innovaatiot ja maitoalan rakenneuudistus) vuosina 2010—2013.

Maatalouden rakennetuen avulla sekä varhaiseläkejärjestelyin pyritään tuotantokustannusten alentamiseen edistämällä yrityskoon kasvua. Rakennetuki suunnataan perheviljelmille ja niiden muodostamille yhteenliittymille. Rakennetukia myönnetään korkotukina ja Makerasta rahoitettavina avustuksina ja valtion takauksina. Korkotukilainoja voidaan myöntää enintään 300 milj. eu-

ron lainapääomalle. Lisäksi on käytettävissä edelliseltä vuodelta mahdollisesti siirtyvää valtuutta. Korkotukilainoja myönnetään pääasiassa maatilojen tuotantorakennusten rahoittamiseen sekä nuorten viljelijöiden aloitustukeen liittyviin kiinteistö- ja irtaimistohankintoihin. Käytettävissä olevat varat kohdennetaan elinkeinon jatkuvuuden ja tuotannon kannattavuuden parantamisen kannalta keskeisiin kohteisiin. Hallitusohjelman mukaisesti "Maatilatalouden kehittämisrahaston (Makera-rahoitusjärjestelmä) toimivuus, rakenne ja asema nykymuotoisena investointien rahoituskanavana arvioidaan. Samalla selvitetään nykyisen avustuspainotteisen tukijärjestelmän vaikutukset maatalouden kustannuksiin ja pyritään hillitsemään rakentamisen kustannuskehitystä. Maatalouden rakennetuen riittävyys turvataan." Edellä mainittu selvitys on vireillä.

Vuonna 2012 rakennetukihakemuksista rahoitetaan EU:n maaseuturahaston osarahoitteisella tuella lypsy- ja lihakarjanavetoiden rakentamisinvestointien, kasvihuoneiden rakentamisinvestointien ja eräiden uusiutuvan energian tuotantoon liittyvien rakentamisinvestointien sekä nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustuen avustusosuus. Muut investointitukikohteet, korkotukilainojen korkotuki ja valtiontakaus on tarkoitettu rahoittaa kokonaan kansallisin varoin. Tuella arvioidaan rahoitettavan noin 500 tilanpidon aloittamista.

Vuonna 2011 käynnistyi myös uusi, pitkälti edellisten kaltainen nelivuotinen luopumistukijärjestelmä. Se tarjoaa ikääntyneelle viljelijälle mahdollisuuden tuotannosta luopumiseen luovuttamalla tila jatkajalle tai pellot tilaansa laajentavalle viljelijälle. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) muuttamisesta siten, että pellon vuokrauksesta luopumistapana luovutaan. Varhaiseläkettä arvioidaan vuoden 2011 lopussa nostavan runsaat 22 000 henkilöä.

Valtioneuvoston ruokapoliittisen selonteon mukaan koko suomalaisen ruokaketjun kannattavuus ja kilpailukyky tulee turvata ilmastonmuutoksen ja globaalin kilpailun tuomassa uudessa toimintaympäristössä: valtio myöntää tukea momentin 30.20.47 varoista toimenpiteisiin, joiden tavoitteina ovat muun muassa kuluttajan luottamuksen vahvistaminen, ruoantekijöiden osaamisen varmistaminen sekä varmistetun jäljitettävyyden ja vastuullisuusjärjestelmän kehittäminen suomalaiseen ruokaketjuun. Lisäksi valtio tukee ruokaketjun kuluttajälähtöistä tutkimusta, kehitystä ja innovaatioita sekä tutkimustulosten käytäntöön soveltamista. Lisäksi tuetaan momentin 30.20.46 varoin laajoja valtakunnallisia maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämisohjelmia sekä edistetään luomu- ja lähiruoan käyttöä.

Maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus osana Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymää (LYNET). MTT kehittää ja tehostaa toimintaansa vastaamaan paremmin yhteiskunnan muuttuneisiin tarpeisiin muun muassa Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan linjausten mukaisesti. Lisäksi tutkimusta rahoitetaan momentin 30.01.22 yhteistutkimusvaroin ja Maatilatalouden kehittämisrahastosta. Tutkimuksen ja neuvonnan yhteisillä toimilla vaikutetaan myös maatalan energiaraaka-aineisiin perustuvan tuotantomuodon valintaan eri tavoin suuntautuneilla maatiloilla.

Viljelijätukien menot ja niiden EU-osuus vuosina 2010—2012 (milj. euroa)

	Vuodelle 2010 maksettu tuki	Arvio vuodelle 2011	Arvio vuodelle 2012
Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (mom. 30.20.40)	586,1	559,2	544,0
EU-tulotuki (mom. 30.20.41) ¹⁾	548,4	541,4	539,2
Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit yhteensä (mom. 30.20.43)	345,7	372,2	363,3
— valtion osuus	248,3	265,1	256,4
— EU:n osuus	97,4	107,1	106,9
Luonnonhaittakorvaus yhteensä (mom. 30.20.44)	418,9	422,6	422,7
— valtion osuus	301,7	304,3	304,3
— EU:n osuus	117,2	118,3	118,3
Yhteensä viljelijätuet	1 899,1	1 895,4	1 869,2
— valtion osuus	1 136,1	1 128,6	1 104,7
— EU:n osuus	763,0	766,8	764,4
— EU:n osuus, %	40,2	40,5	40,9

¹⁾ Ei sisällä EU-markkinatukea, joka ei ole viljelijätuki.

**MAKERasta ja talousarviosta myönnettävän maatalouden rakennetuen kehittyminen tukimuodoit-
tain vuosina 2010—2012 (milj. euroa)**

	2010 tilinpäätös	2011 arvio	2012 arvio
MAKERA			
Käytettävissä olevat varat yhteensä	238,67	242,10	209,4
— omat tulot (mm. lainojen lyhennykset ja korot)	71,16	56,00	47,4
— lainojen ja avustusten peruutukset	0,03	3,40	3,1
— tulot EU:lta + sekalaiset tulot	22,05	27,20	29,8
— edelliseltä vuodelta siirtyvä määrä	106,05	125,66	129,1
— maitokiintiöiden myynti	0,44	-	-
— siirto talousarviosta	38,94	29,84	-
LAINAT, yhteensä	236,86	302,90	303,00
MAKERasta (valtionlainat)	1,63	2,90	3,00
Korkotukilainat yhteensä (mom. 30.20.49) ¹⁾	235,23	300,00	300,00
AVUSTUKSET (MAKERasta)	98,4	94,8	100,0
KORKOTUKILAINOJEN KORKOTUKI (mom. 30.20.49)	13,9	41,1	37,7

¹⁾ Vuoden 2010 osalta sidottu määrä.

01. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 33 740 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maksullisen toiminnan hintojen alentamiseen valiotaimituotannon osalta enintään 80 000 euroa

2) Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen toiminnasta aiheutuviin sijoitusmenoksi luettaviin talonrakennus- sekä maa- ja vesirakennustöihin

3) kasvinsuojeluaineiden tarkastus- ja testustoiminnasta aiheutuvien Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen menojen maksamiseen

4) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen

5) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille edellyttäen, että vastaava meno veloitetaan momentin 24.30.66 määrärahasta.

Selvitysosa: Ruuantuotannon globaalit haasteet koskevat myös Suomea. Ilmastonmuutos, fossiilisten raaka-aineiden korvaaminen, väestönkasvu ja makrotaloudelliset muutokset edellyttävät voimakasta tutkimuspanosta. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen (MTT) *tehtävänä* on tutkimustiedon ja palveluiden tuottaminen yhteiskunnan kannalta oleellisimpiin maa- ja elintarviketalouden kysymyksiin sekä yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi. Toinen tärkeä ja kasvava rooli on tutkimusosaamisen hyödyntäminen elinkeinojen kilpailukyyn kehittämisessä uusia toimintamalleja ja teknologiaa kehittäen. Erityisesti MTT:n tavoitteena on myös varmistaa vihreän biotalouden kasvu maa- ja elintarvikesektorilla. Ruokaturva, kestävä ja vastuullinen biotalous, ilmastonmuutoksen ehkäisy ja siihen sopeutuminen sekä maa- ja elintarviketalouden tuotantoa ja maaseudun kehittä-

tämistä tukeva tutkimus ovat MTT:lle keskeisiä tutkimusalueita.

Lisäksi MTT:llä on viranomais- ja asiantuntijatehtäviä, joissa hyödynnetään tutkimuksen yhteydessä hankittavaa asiantuntemusta. MTT:llä on laaja vastuu kansallisessa innovaatiotoiminnassa maa- ja puutarhatalouden, maaseudun kehittämisen ja elintarvikkeiden laadun ja turvallisuuden politiikkasektoreilla. MTT:n tutkimus rakentaa keskeistä tietopohjaa koko elintarvikeketjun tuotantoponosten ja raaka-aineiden tuotannosta ja jalostuksesta elintarvikemarkkinoihin ja kuluttajien valintoihin.

Ohjelmapohjaisessa tutkimuksessa MTT hyödyntää monitieteisyyttään ja kytkee yhteen vahvaa osaamista luonnontieteiden, teknologiakehityksen sekä talous- ja yhteiskuntatieteiden tutkimusaloilla. Näin synnytetään sekä strategisen tutkimuksen läpimurtoja että uusia innovatiivisia, perinteiset arvoketjut ylittäviä toimintatapoja ja käytännön ratkaisuja yhteiskunnan toimijoiden tarpeisiin. MTT osallistuu aktiivisesti maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan.

MTT tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— Tuottaa tietoa maaseudun osaamisen ja yritystoiminnan vahvistamiseksi ja arvioi EU:n ja kansallisten politiikkojen tehokkuutta maaseutukehityksen osalta.

— Tukee maaseudun kestävää elinvoimaa. Tutkimus tukee sitä, että harvaan asutun maaseudun ja ydinmaaseudun väestökehitys muuttuu tasapainoiseksi, työllisyys paranee ja elinkeinotoiminta monipuolistuu.

— Tuottaa uusia menetelmiä ja toimintamalleja sekä teknologisia ratkaisuja maa- ja puutarhatalouden kannattavuuden ja kestävyuden turvaamiseksi.

— Tuottaa ratkaisuja ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, ravinnekuormituksen ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi ja luonnon monimuotoisuuden edistämiseksi ja edis-

tää maa- ja elintarviketaloudessa hyödynnettävien luonnonvarojen kestävää käyttöä.

— Vastaa kansallisten kasvi- ja eläingeeni-varaohjelmien koordinoinnista ja maatalouden kasvihuonekaasupäästöjen inventoinnista Suomessa.

— Kehittää maataloustuotantoon, maa- ja elintarviketalouden sivuvirtoihin ja uusiokäyttöön perustuvia energiaratkaisuja ja innovaatioita materiaali- ja energian hyödyntämisen tehostamiseksi.

— Kehittää maatalouden ja elintarvikeketjun vastuullisuutta, kannattavuutta ja kilpailukykyä.

— Tuottaa tietoa ja menetelmiä kasvien ja eläinten terveyden edistämiseksi, eläinten hyvinvoinnin parantamiseksi ja kuluttajiin kohdistuvien riskien vähentämiseksi.

— Osallistuu elintarvikkeiden ja niiden tuotantoprosessien kehittämiseen ja edistää osamisellaan elintarvikeketjun tarvitseman laadukkaan ja kuluttajien hyvinvointia edistävän raaka-aineen tuotantoa.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti MTT:lle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Toiminnan suuntaaminen politiikkasektoreille

	2010 tilinpäätös		2011 arvio		2012 arvio	
	Kustannukset ¹⁾		Kustannukset ¹⁾		Kustannukset ¹⁾	
	1 000 €	Htv ²⁾	1 000 €	Htv ²⁾	1 000 €	Htv ²⁾
1. Maaseudun kehittäminen	7 563	114	5 700	97	7 500	124
— Tutkimus	6 960	105	4 800	83	6 600	110
— Asiantuntijatehtävät	603	9	900	14	900	14
2. Maa- ja puutarhatalous	26 700	403	24 100	406	24 900	382
— Tutkimus	21 765	329	19 300	328	19 900	303
— Asiantuntijatehtävät	4 935	74	4 800	78	5 000	79
3. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu	7 990	120	8 200	143	9 100	139
— Tutkimus	7 561	114	7 400	131	8 200	125
— Asiantuntijatehtävät	429	6	800	12	900	14
4. Muu tutkimustoiminta ja muut asiantuntijatehtävät	5 913	90	4 700	85	5 100	83
— Muut tutkimustehtävät	1 188	18	800	12	1 000	15
— Muut asiantuntijatehtävät	2 621	39	1 900	42	2 300	37
— Tutkimusyhteisöä palvelevat asiantuntijatehtävät	2 104	33	2 000	31	1 800	31
Tutkimustoiminta ja asiantuntijatehtävät yhteensä	48 166	727	42 700	731	46 600	728
— Tutkimus	37 474	566	32 300	554	35 700	553
— Asiantuntijatehtävät	10 692	161	10 400	177	10 900	175

¹⁾ MTT:n tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset. Ei sisällä maksullista toimintaa.

²⁾ 2010 TP kokonaishenkilötyövuosimäärä vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (37 htv) (vuoden 2010 TP MTT:n kokonaishenkilötyövuosimäärä oli 764 htv), 2011 TA momentin 30.20.01 htv-kiintiö (769 htv) vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (38 htv), 2012 TAE momentin 30.20.01 htv-kiintiö (766 htv) vähennettynä maksullisen toiminnan henkilötyövuosilla (38 htv).

Vuonna 2012 voimavaroja suunnataan seuraaviin LYNET:in tutkimusohjelmiin: (1) Itä-meri, (2) Ilmastonmuutos, (3) Biotalous ja (4) Kestävä maankäyttö, jota MTT koordinoi. Lisäksi LYNET:illä on vuonna 2012 erityisesti seuraavat toiminnalliset tavoitteet:

— Tietovarantojen hyödyntämisen ja aineistojen yhteiskäytön tehostaminen: yhteisen aineistopolitiikan täytäntöönpano

— Tietojärjestelmiä koskevan yhteistyön tiivistäminen: IT-järjestelmien yhteensopivan kokonaisuuden kehittäminen, yhteiset järjestelmähankinnat, yhteistyö valtionhallinnon Kieku-tietojärjestelmän käyttöönottoon valmistautumisessa.

Vuonna 2012 MTT:n tutkimusohjelmien määrää (8 kpl vuonna 2011) ja profiilia muokataan ohjelmien sisäisen ja ulkoisen arvioinnin sekä MTT:n uudistetun strategian perusteella. Lisäksi vuonna 2012:

— Panostetaan aktiivisesti asiakasrahoitteen tutkimustoiminnan kasvattamiseen ja asiakaslähtöiseen tutkimukseen

— Osaamista kehitetään tiiviissä vuorovaikutuksessa kansainvälisten ja kansallisten yliopistojen ja tutkimuslaitosten kanssa

— Strategisia kumppanuuksia kehitetään molempia osapuolia hyödyttävällä periaatteella

— Tuotteistettujen palveluiden markkinointia ja asiakaspalvelua ja IPR:n hyödyntämistä tehostetaan

— Kehitetään osaamisen kaupallistamista sekä asiakkuuksien johtamista 'MTT Consulting' -toimintamallilla

— Tiedon ja teknologian siirtoa kehitetään yhdessä tulosten käyttäjien ja innovaatioketjun muiden toimijoiden kanssa

— MTT jatkaa toimintansa ja rakenteidensa uudistamista vuonna 2012. Se merkitsee nykyistä vähemmän toimisto- ja laboratoriotilaa, eläintiloja ja muita rakennuksia. Kenttäkokeita tehdään aiempaa rajatumminkin. MTT hyödyntää enenevästi yhteistä tutkimusinfrastruktuuria muiden tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Uudistus muuttaa henkilöstön tehtäviä ja tekee mahdolliseksi merkittäviä muutoksia teknisen henkilöstön määrässä.

— MTT:n toiminnalliseen ja rakenteelliseen uudistukseen liittyen MTT on tehostanut toimitilojen käyttöä ja luopunut sellaisista toimitiloista, jotka eivät ole tutkimukselle välttämättömiä tai ovat teknisesti vanhentuneet. Vuonna 2012 toimitila-ala edelleen supistuu noin 71 000 m²:iin (2008: 100 000 m²). Uudistus on koskenut tai koskee kaikkia 14 toimipaikkaa. Kiinteistöjen hallinnan siirtoa Senaatti-kiinteistöltä MTT:lle Jokioisten, Maanigan ja Piikkiön toimipaikoissa selvitetään edelleen. Toimipaikat ovat MTT:n tutkimusinfrastruktuurin kannalta strategisesti tärkeimmät.

Taloudellisuuden ja tuottavuuden tunnuslukuja

	2010 toteutuma	2011 talousarvio	2012 esitys
1. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/tutkija, htv, 1 000 €	159	151	154
2. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/julkaisu, 1 000 €	31	33	31
3. Tutkimustoiminnan ja asiantuntijatehtävien kokonaiskustannukset/asiakkaita palvelevat tuotokset, 1 000 €	251	246	238
4. Yhteishankerahoituksen ja maksullisen toiminnan tuotot/tutkija, htv, 1 000 €	55	48	55
5. Julkaisut yhteensä, kpl	1 576	1 335	1 530
— joista asiantuntijatarkastettuja tieteellisiä artikkeleita kpl/tutkija	0,6	0,8	0,7
— joista muita julkaisuja kpl/tutkija	4,6	3,7	4,3

*Tuotokset ja laadunhallinta***Tuotokset keskeisistä suoritteista (kpl)**

	2010 toteutuma	2011 talousarvio	2012 esitys
Asiantuntijatarkastetut tieteelliset artikkelit	182	225	220
Ammattilehtiartikkelit	501	450	520
Yleislehtiartikkelit	51	60	90
Muut julkaisut	842	600	700
Julkaisut yhteensä	1 576	1 335	1 530
Tuotokset asiakkaiden päätöksenteon tueksi	133	110	130
Uudet tuotteet	6	8	10
Keksintöilmoitukset ja patentit	5	12	10
Analyysimenetelmät ja muut tutkimusta palvelevat tuotokset	48	50	50
Tuotokset yhteensä	192	180	200

Kasvinsuojeluvälineiden lausunnot ja tutkimusraportit (kpl)

	2010 toteutuma	2011 talousarvio	2012 esitys
Kasvinsuojeluvälineiden tutkimusraportteja (ei-GEP)	2	2	2
Kansalliset GM-lausunnot	7	10	10
GM-riskiarviot EFSA:lle	-	1	1
Neuvonnalliset julkaisut	41	35	40
Neuvonnalliset esitelmät	48	35	40
Maksullisen testauspalvelun luottamukselliset raportit (GEP ja GLP)	38	35	38

— MTT:n laatu- ja ympäristöjärjestelmä arvioidaan vuosittain suhteessa ISO 9001 ja ISO 14001 -standardeihin. Osallistutaan valtion tietoturvasuhteiden ja jatkuvuuden hallinnan käyttöönottoon. Riskejä arvioidaan systemaattisen johtamisen eri tasoilla. MTT:n jatkuvan parantamisen malli kattaa ympäristökysymykset, ja se kohdistuu ennen kaikkea haitallisten ympäristövaikutusten vähentämiseen toimitilaratkaisujen, videoneuvottelukäytäntöjen ja uusiutuvaan energiaan pohjautuvien ratkaisujen avulla. Vuonna 2012 ympäristöohjelmaa laajennetaan kattamaan myös muita ympäristövaikutusluokkia.

Varmennetuista lisäys- ja taimiaineistoista annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen (9/2006) mukainen toiminta edellyttää valiotaimituotannon toimintamahdollisuuksien vakauttamisen osalta hintatukea, joka on määritelty 80 000 euroksi.

Kasvinsuojeluaineiden tutkimus- ja testaus-toiminnalla tuotetaan kansainvälisten laatu-järjestelmien mukaisesti puolueetonta tietoa valmistajien biologisesta tehokkuudesta ja käytökelpoisuudesta sekä kasvinsuojelu-aineiden jättämisestä EU:n pohjoisissa äärioloissa. Tietoa käytetään rekisteröinnissä, neuvonnassa ja kuluttajille suunnattavan informaation tukemisessa.

MTT on aloittanut ulkoasiainministeriön instituutioiden välisen kehitysyhteistyön instrumenttiin (IKI) kuuluvien hankkeiden toteuttamisen kehitysmaissa. Ulkoasiainministeriö maksaa momentin 24.30.66 määrärahasta MTT:lle jälkikäteen tilitystä vastaan hankkeesta aiheutuneet toteutuneet kustannukset sekä Suomen että kehitysyhteistyön kohdemaan osalta. Koska kehitysmailla ei ole omia varoja sijoitettavaksi hankkeisiin, eikä niillä näin ollen ole mahdollisuuksia odottaa ulko-

asiainministeriön jälkikäteissuorituksia, on lyhytaikaisten rahoitusennakoiden antaminen kehitysyhteistyön kohdemaalle edelleen vält-

tämätöntä hankkeiden aloittamisen ja etenemisen turvaamiseksi.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	54 205	49 727	53 540
Bruttotulot¹⁾	19 380	16 820	19 800
Nettomenot	34 825	32 907	33 740
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 625		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 202		

¹⁾ Bruttotuloissa ei ole otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön työllistämismäärärahoja (0,1 milj. euroa).

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	5 631	4 700	5 900
— EU:lta saatava rahoitus	1 111	1 000	1 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	5 735	5 500	6 000
Tuotot yhteensä	12 477	11 200	13 400
Hankkeiden kokonaiskustannukset	34 104	33 000	33 900
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-21 627	-21 800	-20 500
Omarahoitusosuus, %	63	66	60

— Tutkimushankkeille ja asiantuntijatehtäville välittömästi kohdistuvan yhteisrahoituksen tavoite on 13,4 milj. euroa. Valtion virastoilta saatavaa yhteisrahoitusta odotetaan kertyvän 5,9 milj. euroa (44 %), EU:lta saatavaa yhteisrahoitusta 1,5 milj. euroa (11 %) ja muuta valtionhallinnon ulkopuolista yhteisrahoitusta odotetaan kertyvän 6,0 milj. euroa (45 %).

— Yhteisrahoituksen lisäksi MTT:n käytössä arvioidaan olevan maksullisen toiminnan tuottoja 3,5 milj. euroa, EU-maataloustukia 1,2 milj. euroa, työ- ja elinkeinoministeriön työl-

listämismäärärahoja 0,1 milj. euroa sekä muita tuottoja 1,7 milj. euroa.

Määrärahasta käytetään vähintään 168 000 euroa hevostalouden tutkimukseen, mikä määrä on otettu huomioon määrärahassa totopelien tuotto-osuutena momentille 12.30.20 kertyvistä varoista.

Tuloina otetaan huomioon muut kuin momenteille 12.30.32 ja 12.30.99 kertyvät tutkimuskeskuksen toiminnasta kertyvät tulot. Puutarhakasvien jalostusmaksuina vuonna 2012 kertyvät tulot 80 000 euroa on merkitty momentille 12.30.32 ja pääomaluonteiset tulot momentille 12.30.99.

Henkilöstömäärässä on vähennyksenä otettu huomioon yhden henkilötyövuoden siirto momentille 30.60.01 maksullisen laboratoriotoinnin keskittämisen takia. Määrärahaa ei tämän johdosta muuteta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kertaluonteisen tasokorotuksen poisto	-1 000
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poistaminen	-723
Kertamenon poisto (mom. 30.01.02)	-300
Tuottavuustoimet (-7 htv)	-210
Palkkausten tarkistukset	441
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (5 htv)	3 050
Toimintamenosäästön palautus	500
Toimintamenosäästö (HO)	-600
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-250
Tasomuutos	-75
Yhteensä	833
2012 talousarvio	33 740 000
2011 III lisätalousarvio	381 000
2011 talousarvio	32 907 000
2010 tilinpäätös	35 402 428

40. Maa- ja puutarhatalouden kansallinen tuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 544 000 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain (1559/2001) ja tilatukijärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (557/2005) mukaiseen kansalliseen tukeen

2) valtionavustusten maksamiseen kotieläinjalostukseen liittyvien palveluiden saatavuuden turvaamiseksi pohjoisimmassa Suomessa

3) vuonna 2011 ja sitä aikaisempina vuosina myönnettyjen tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspöytäkirjassa.

Valtuus

1) Vuonna 2012 Manner-Suomessa tehtävistä uusista luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan sitoumuksista saa aiheutua menoja vuosina 2013—2016 yhteensä enintään 460 000 000 euroa.

2) Vuonna 2012 tehdyistä muista tukipäätöksistä saa aiheutua vuoden 2013 ja sitä seuraavien vuosien määrarahasta maksettavia menoja enintään 58 000 000 euroa.

Selvitysosa: Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen tavoitteena on täydentää EU:n tukijärjestelmiä (EU-tulotuet, luonnonhaittakorvaus ja ympäristötuki) sekä osaltaan turvata maa- ja puutarhatalouden toimintaedellytyksiä ja tuotannon kannattavuutta sekä maaseudun elinvoimaisuuden säilymistä. Määrarahasta maksetaan Etelä-Suomen kansallista tukea, pohjoista tukea, luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa ja eräitä muita kansallisia tukia. Kansallista tukea maksetaan lähes kaikille aktiivituloille.

Etelä-Suomen kansallista tukea maksetaan tukialueiden A ja B kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle ja kasvinviljelylle komission vuonna 2008 hyväksymän tukiohjelman perusteella. Pohjoista tukea maksetaan Keski- ja Pohjois-Suomessa (C-tukialueella) kotieläintaloudelle, puutarhataloudelle, kasvinviljelylle ja eräille muille kohteille komission vuonna 2009 hyväksymän pitkäaikaisen pohjoisen tuen tukijärjestelmän perusteella.

Luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa maksetaan koko maassa EU-osarahoitteen luonnonhaittakorvauksen (LFA) lisäosana. Lisäksi määrarahasta maksetaan eräitä muita tukimuotoja kuten opintorahaa ja sokerijuurikkaan kansallista tukea. Momentilta rahoitetaan myös EU:n maatalouspolitiikan uudistuksen (ns. terveystarkastus) kansallisen toimeenpanon yhteydessä sovittu lypsylehmäpalkkion kansallinen osuus. EU-osuudet maksetaan momentilta 30.20.41.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 12 000 000 euroa.

Maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen arvioitu jakautuminen eri kohteisiin vuosina 2010—2012 sekä arvio menojen siirtymisestä seuraavien vuosien määrärahasta maksettavaksi (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Tuki yhteensä ao. vuoden tuotannolle	586,1	560,8	544,0
Etelä-Suomen kansallinen tuki	86,2	83,9	75,2
Pohjoinen tuki	335,3	335,2	325,6
Luonnonhaittakorvauksen kansallinen lisäosa	119,0	119,0	119,0
Muu kansallinen tuki	45,59	22,7	24,2
Edellisiin vuosiin kohdistuvia tukimenoja maksetaan ao. vuoden määrärahasta	-	28,6	26,6
Valtuus budjetissa	84,1	84,1	58,0

Valtuuksien käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Valtuus 1						
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset ¹⁾	4,0	4,0	4,0	4,0	-	16,0
Vuoden 2012 sitoumukset	115,0	115,0	115,0	115,0	115,0	575,0
Valtuus 1 yhteensä	119,0	119,0	119,0	119,0	115,0	591,0
Valtuus 2						
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	26,6	-	-	-	-	26,6
Vuoden 2012 sitoumukset	-	58,0	-	-	-	58,0
Valtuus 2 yhteensä	26,6	58,0	-	-	-	84,6
Menot yhteensä	145,6	177,0	119,0	119,0	115,0	675,6

¹⁾ Luonnonhaittakorvauksen kansallisen lisäosan 2008—2011 tehtyjen sitoumusten menot.

2012 talousarvio	544 000 000
2011 III lisätalousarvio	-4 500 000
2011 talousarvio	559 165 000
2010 tilinpäätös	558 265 000

41. EU-tulotuki ja EU-markkinatuki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 547 200 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY) N:o 73/2009 mukaisten Euroopan unionin kokonaan rahoittamien suorien tukien ja niihin verrattavien muiden Euroopan unionin kokonaan rahoittamien menojen maksamiseen

2) neuvoston asetuksen (EY) N:o 1234/2007 mukaisten maataloustuotteiden vientituen, yk-

sityisen varastoinnin tuen ja eräiden muiden maataloustuotteiden markkinoita ohjaavien toimenpiteiden menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspe-rusteisena.

Selvitysosa: EU-tulotukien avulla pyritään korvaamaan hallinnollisten hintojen las-kuista aiheutuvia tulonmenetyksiä. EU-tulotu-kiin kuuluvien suorien tukien ehtona on muun muassa ympäristöön sekä eläinten ja kasvien terveyteen liittyvien vaatimusten eli ns. täy-dentävien ehtojen noudattaminen.

Pääosa EU-tulotuista maksetaan suoriin tu-kiin kuuluvana tuotannosta irrotettuna tilatu-kena, joka otettiin käyttöön vuonna 2006. Li-säksi maksetaan tuotantosidonnaisia tukia.

Tärkkelysperunan jalostajille maksetaan vielä vuonna 2012 suorien tukien järjestelmään kuulumatonta jalostajantukea eli tehtaanpalkkiota vuodelta 2011.

Momentilta maksetaan myös EU:n lypsylehmäpalkkion EU:n rahoitusosuus 3 500 000 euroa, jonka kansallinen osuus rahoitetaan momentilta 30.20.40.

Suoriin tukiin kohdistuu vuosittain tuen mukauttaminen eli modulaatio. Vuonna 2012 modulaatio on 10 % suorien tukien määrästä.

EU-tulotuet muodostivat vuonna 2010 noin 13 % maatalouden kokonaislaskelman mukaisesta kokonaistuotosta ja noin 30 % kaikista maa- ja puutarhataloudelle maksetuista tuista.

EU-markkinatukia (vienti- ja sisämarkkinatukia) arvioidaan maksettavan 8 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2012 maksettavat EU-tulotuet ja EU-markkinatuet. Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

EU-tulotuki ja EU-markkinatuet vuonna 2012 käyttökohteittain

	€
EU-tulotuki yhteensä	539 200 000
— Tilatuki	517 463 000
— Tuotantosidonnaiset viljelijätuet	51 854 000
— Muut tuotantosidonnaiset tuet (jalostajan tuet)	1 183 000
— Suorien tukien mukauttaminen	-31 300 000
EU-markkinatuet yhteensä	8 000 000
— Vientituki	3 000 000
— Sisämarkkinatuet	5 000 000
Yhteensä	547 200 000
2012 talousarvio	547 200 000
2011 talousarvio	555 400 000
2010 tilinpäätös	559 080 812

42. Satovahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää satovahinkojen korvaamisesta annetun lain (1214/2000) mukaisen korvausten maksamiseen. Määrärahasta

saa maksaa myös edellisiin vuosiin kohdistuvia korvauksia.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspuolesta.

Selvitysosa: Lain perusteella korvauksia voidaan maksaa poikkeuksellisten luonnonolojen kasvavalle tai korjuuvaiheessa olevalle sadolle aiheuttamista vahingoista, vahingosta, joka aiheutuu talvehtivalle kasville poikkeuksellisista talvehtimisolosuhteista sekä poikkeuksellisen tulvan tai poikkeuksellisten sateiden vuoksi kylvämättä jääneen peltoalan perusteella sekä neuvontajärjestöille niiden kunnille antamasta asiantuntija-avusta.

2012 talousarvio	3 400 000
2011 talousarvio	3 400 000
2010 tilinpäätös	3 400 000

43. Maatalouden ympäristötuki, eläinten hyvinvointia edistävät tuet ja ei-tuotannolliset investoinnit (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 363 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n komission vuosille 1995—1999 hyväksymän maatalouden ympäristöohjelman, vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman mukaisen maatalouden ympäristötukien ja vuosille 2007—2013 hyväksymän Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten maatalouden ympäristötukien, eläinten hyvinvointia edistävien tukien ja ei-tuotannollisten investointitukien maksamiseen

2) kokonaan kansallisesti rahoitettavien useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaiseen suunnitteluun enintään 84 000 euroa

3) kokonaan kansallisesti rahoitettavien suojavyöhykkeiden, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimiseen enintään 260 000 euroa

4) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanoon liittyen maa- ja metsätalouden kuormituksen ja sen vaikutusten seurantaan enintään 700 000 euroa

5) kokonaan kansallisesti rahoitettavaan maatalouden vesiensuojelua tehostavaan hankkeeseen (TEHOPlus) enintään 300 000 euroa

6) kokonaan kansallisesti rahoitettavien neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin ja kokonaan kansallista määrärahaa enintään 26 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen kohdissa 2—5 tarkoitettuihin toimenpiteisiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäättösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän maatalouden ympäristötukijärjestelmän ja eläinten hyvinvointia edistävien tukien mukaisia sitoumuksia ja sopimuksia sekä ei-tuotannollisten investointien tukijärjestelmän tukien myöntämispäätöksiä siten, että niistä aiheutuu vuosina 2013—2021 menoja yhteensä enintään 520 900 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahatarpeeksi arvioidaan yhteensä 373 105 000 euroa. Kun siitä arvioidaan katettavan 9 855 000 euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, vuoden 2012 määräraharave on 363 250 000 euroa.

Maatalouden ympäristötuen ja ei-tuotannollisten investointien tuen tavoitteena on muun muassa maatalous- ja puutarhatuotannon harjoittaminen kestävästi siten, että tuotanto kuormittaa ympäristöä nykyistä vähemmän, luonnon monimuotoisuus ja maatalouden kulttuurimaisemien säilyminen turvataan ja tuotannon harjoittamisen edellytykset säilyvät hyvinä myös pitkällä aikavälillä. Ympäristötukea ja ei-tuotannollista investointitukea voidaan myöntää myös Leader-toimintatavalla toteutettavien kosteikkojen ja perinnebiotooppien alkuraivaukseen ja hoitoon. Maatalouden erityistukisopimuksilla ja ei-tuotannollisten in-

vestointien tuella tuetaan erityisesti valtioneuvoston periaatepäätöksen ”Vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015” -tavoitteita. Valtioneuvosto hyväksyi vesienhoitosuunnitelmat vuonna 2009 ja niiden toteuttamiseksi laaditun vesienhoidon toteutusohjelman alkuvuodesta 2011. Eläinten hyvinvointia edistävien tukien tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin ja terveyden kohentuminen ja kotieläinten lajimukaisen hoidon edistäminen.

Valtaosa (n. 80 %) ympäristötukisitoumuksista päättyy vuoden 2011 lopussa. Näitä sitoumuksia on tarkoitus jatkaa 2 vuodelle vuonna 2012. Ns. jonopeltoja puretaan vuonna 2012 yhteensä 18 300 hehtaaria. Lisäksi tarkoituksena on tehdä viisi- ja kymmenvuotisia ympäristötuen erityistukisopimuksia, viisivuotisia eläinten hyvinvointia edistäviä sitoumuksia sekä ei-tuotannollisten investointitukien myöntöpäätöksiä, joista vuoden 2013 jälkeen aiheutuvat menot maksetaan uuden ohjelma-kauden varoista.

EU:n yhteisen maatalouspolitiikan välitarkastuksessa (ns. terveystarkastus) saadut lisävarat (65,6 milj. euroa) kohdennetaan ympäristötuen erityistuissa suojavyöhykkeisiin ja ravinneiden tehostettuun vähentämiseen sekä vuodesta 2011 lähtien perinnebiotooppien hoitoon. Tavoitteena on tehostaa entisestään maatalouden ympäristötuen vaikuttavuutta mm. lisäämällä uusien erityistukisopimusten määrää.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon myös vuosina 1995—1999 ja 2000—2006 tehdyt ympäristötukisitoumukset ja -sopimukset. EU:n rahoitusosuus on 28 % lukuun ottamatta Leader-toimintatavalla toteutettavia toimenpiteitä sekä lisävaroja, joissa se on 45 %.

Ympäristötukijärjestelmän piirissä oli vuonna 2010 93 % käytettävissä olevasta maatalousmaasta ja 89 % kaikista maataloustukia saaneista viljelijöistä. Eläinten hyvinvointia edistävään järjestelmään on sitoutunut noin 5 000 kotieläintuotannon harjoittajaa (nautatiloista 25 % ja sikatiloista 26 %).

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien vuoden 2012 määrärahojen arvioitu jakautuminen

	€
Yhteensä, josta	363 250 000
— EU-osuus	106 896 000
— valtion osuus	255 010 000
— kokonaan kansallisesti rahoitettava maatalouden ympäristötuki (enintään)	1 344 000

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon maatalouden ympäristötukijärjestelmän menoina myös kokonaan kansallisesti rahoitettavat useiden tilojen yhteisten vesitaloudellisten toimenpiteiden hankekohtaisesta suunnittelusta aiheutuvat menot sekä suojavyöhykkeitä, luonnon monimuotoisuutta ja kosteikkoja koskevien yleissuunnitelmien laatimisen aihe-

uttamat kulutusmenot. Lisäksi on otettu huomioon maa- ja metsätalouden päästöjen seurannan järjestämiseen ja hoitamiseen tarvittava rahoitus vesiensuojelutoimien suunnittelemiseksi. Tämä on osa yhteisön vesipolitiikan puitedirektiivin toimeenpanon seuranta, joka liittyy pinta- ja pohjavesien tilan määrittämiseen. Lisäksi mitoituksessa on huomioitu maatalouden vesiensuojelua tehostavan hankkeen jatkamisesta (TEHOPlus) aiheutuvat kulut.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006 ja 2007—2013 ohjelmien tältä momentilta tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien maksujen maksaminen kokonaan kansallisista varoista on mahdollista siltä osin kuin tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus maksatuksen saamiseen.

**Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan käyttö momentilla 30.20.43 (milj. euroa)
(ei sisällä kokonaan kansallisesti rahoitettavaa osuutta)**

Toimenpide	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys			Maksettu v. 2007—2010	Määrärahat v. 2011—2012	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä		budjetoitu v. 2011 ¹⁾	esitys v. 2012 ¹⁾
Maatalouden ympäristötuet	674,8	1 695,4	2 370,2	1 329,1	368,0	350,4
Eläinten hyvinvointia edistävät tuet	29,4	75,6	105,0	33,6	15,1	16,0
Ei-tuotannolliset investoinnit	2,8	7,2	10,0	0,2	1,2	3,0
Yhteensä	707,0	1 778,2	2 485,2	1 362,9	384,3	369,4

¹⁾ Arvio vuoden 2012 menoista, joista osa katetaan edelliseltä vuodelta siirtyvällä erällä.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Ympäristötukijärjestelmän ja muiden järjestelmien valtuudesta aiheutuvat menot, valtion ja EU:n osuudet yhteensä (milj. euroa)

	2012 ¹⁾	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vuosia 2007—2013 koskeva järjestelmä ja toimenpiteet	370,7	371,1	133,7	123,7	83,4	1 082,6
— Vuonna 2012 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	286,6	299,2	70,3	70,3	81,1	807,5
— Ennen vuotta 2012 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	84,1	71,9	63,4	53,4	2,3	275,1

Vuosia 2000—2006 koskeva tukijärjestelmä	1,2	0,9	1,1	1,0	0,5	4,7
Vuosia 1995—1999 koskeva ohjelma	1,2	1,2	1,2	1,2	1,4	6,2
Menot yhteensä	373,1	373,2	136,0	125,9	85,3	1 093,5

¹⁾ Menoista rahoitetaan 9,855 milj. euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, minkä johdosta vuonna 2012 budjetoidaan 363,250 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 10 000 000 euroa valtion osuudesta.

2012 talousarvio	363 250 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	372 210 000
2010 tilinpäätös	362 238 000

44. Luonnonhaittakorvaus (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 422 673 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n komission vuosille 2000—2006 hyväksymän horisontaalisen maaseudun kehittämisohjelman ja vuosille 2007—2013 hyväksymän Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman mukaisten luonnonhaittakorvausten maksamiseen

2) myös kokonaan kansallisesti rahoitettavien neuvoston asetuksen (EY 1290/2005) artiklan 31 (sääntöjenmukaisuuden tarkastaminen) ja 33 (maaseuturahastoa koskevat erityiset säännökset) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä EU:n komission vuosille 2007—2013 hyväksymän luonnonhaittakorvausjärjestelmän mukaisia sitoumuksia siten, että niistä aiheutuu vuosina 2013—2016 menoja yhteensä enintään 1 600 000 000 euroa.

Selvitysosa: Luonnonhaittakorvauksilla korvataan maatalousyrittäjille pysyvien epäsuotuisten luonnonolojen maataloustuotannolle aiheuttamaa luonnonhaittaa. Luonnonhaittakorvauksen tavoitteena on turvata maatalouden toimintaedellytykset ja jatkuvuus sekä säilyttää maatalousmaa maatalouskäytössä. EU:n rahoitusosuus on 28 %. Luonnonhaittakorvaukseen arvioidaan vuonna 2012 tarvittavan 422 673 000 euroa, mistä EU:n osuutta on 118 348 000 euroa ja valtion osuutta 304 325 000 euroa.

Valtaosa (n. 85 %) luonnonhaittakorvaussitoumuksista päättyy vuoden 2011 lopussa. Vuonna 2012 näitä sitoumuksia on tarkoitus jatkaa 5 vuodelle. Ns. jonopeltoja puretaan vuonna 2012 yhteensä 18 300 hehtaaria.

Lisäksi momentin 30.20.40 määrärahasta maksetaan kokonaan valtion rahoittamaa luonnonhaittakorvauksen kansallista lisäosaa.

Ohjelmakauden rahoituskehys ja määrärahan käyttö momentilla 30.20.44 (milj. euroa)

	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys			Maksettu v. 2007—2010	Määrärahat v. 2011—2012	
	EU	valtio	Julkinen yhteensä		budjetoitu v. 2011	esitys v. 2012
Toimenpide						
Luonnonhaittakorvaus	828,5	2 130,5	2 959,0	1 681,6	422,7	422,7

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luonnonhaittakorvausjärjestelmän valtuudesta aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vuosia 2007—2013 koskeva järjestelmä						
— Vuonna 2012 tehtävät päätökset ja toimenpiteet	400,00	400,00	400,00	400,00	400,00	2 000,00
— Vuosina 2007—2011 tehdyt päätökset ja toimenpiteet	22,67	12,90	10,90	7,50	-	53,97
Yhteensä	422,67	412,90	410,90	407,50	400,00	2 053,97

Vuonna 2012 valtuuden perusteella tehtävät sitoumukset tehdään ehdolla, jonka mukaan sitoumusta voidaan muuttaa, jos tukijärjestelmää ja vuonna 2014 alkavaa ohjelmakautta koskevat säädökset tai rahoituskehykset sitä edellyttävät. Vuoden 2013 jälkeen ajoittuvat menot maksetaan uuden ohjelmakauden varoista.

EU:n ohjelmakausien 2000—2006 ja 2007—2013 ohjelmien tältä momentilta tehtyjen sitoumusten maksaminen on mahdollista kokonaan kansallisista varoista siltä osin kuin tuensaajalla on lakiin perustuva oikeus maksatuksen saamiseen.

2012 talousarvio	422 673 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	422 673 000
2010 tilinpäätös	422 673 000

45. Luopumistuet ja -korvaukset ja pellonmetsitystuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 101 040 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) luopumiseläkelain (16/1974) ja luopumiskorvauslain (1330/1992) mukaisten korvausten maksamiseen

2) maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) sekä maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) mukaisten luopumistukien ja hoitokustannusten maksamiseen

3) vuosina 1995—1999 toteutetun maatalouden metsätoimenpideohjelman mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetun lain (612/2006) muuttamisesta siten, että pellon vuokrauksesta luopumistapana luovutaan. Luopumistuella edistetään yksikkökoon suurentamista ja sukupolvenvaihdoksia maa- ja porotaloudessa. Tavoitteena on myös alentaa maatalousyrittäjien keski-ikää.

Vuonna 2012 maksetaan kokonaan kansallisesti rahoitettavista neljästä (ajanjaksot 2000—2002, 2003—2006, 2007—2010 ja 2011—2014) maatalousyrittäjien luopumistukijärjestelmästä sekä aiempien vuosien luopumiseläke- ja -korvausjärjestelmästä aiheutuvia menoja, jotka sisältävät myös sopimusten hoitokulut. Vuosina 2011—2014 toteutettavan luopumistukijärjestelmän tuen piiriin arvioidaan vuonna 2012 tulevan noin 360 tilaa ja noin 450 luopujaa.

Vuosien 1995—1999 tukijärjestelmiä toteutettiin EU-osarahoitteisena. Menojen maksaminen jatkuu osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, sen linjaa 1. Tukea arvioidaan maksettavan vuonna 2012 yhteensä 2 210 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 730 000 euroa.

Maatalouden metsätoimenpideohjelman 1995—1999 mukaisia menoja arvioidaan vielä vuonna 2012 maksettavan 100 000 euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 28 000 euroa. Menojen maksaminen on tapahtunut osana Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelmaa, sen linjaa 2. EU:n rahoitusosuus on 28 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.02.

Luopumistukien ja -korvauksen toteutuminen vuonna 2012

Tukimuoto	Järjestelmän piiriin tullut sen voimassaoloaikana		Eläkkeitä maksussa v. 2012 lopussa, arvio kpl	Keskim. korvaus v. 2012, arvio euroa/kk
	Tiloja	Luopujia		
Luopumiseläke	23 877	39 904	14 485	231
Luopumiskorvaus	885	1 285	-	-
Luopumistuki 1995—1999	6 167	9 127	134	884
Luopumistuki 2000—2002	1 845	2 793	274	890
Luopumistuki 2003—2006	3 390	4 860	1 880	917
Luopumistuki 2007—2010	2 547	3 360	2 420	888
Luopumistuki 2011—2014	730	988	935	955
Yhteensä	39 441	62 317	20 128	

Menot vuonna 2012 ja sitä aikaisempina vuosina tehdyistä luopumiseläkkeistä ja -korvauksista ja maatalousyrittäjien luopumistukia koskevista sitoumuksista ja metsätoimenpiteistä (milj. euroa)

	2012 ¹⁾	mistä EU:n osuus	2013	2014	2015	Myöh. vuodet yht.
Luopumiseläkkeet ja -korvaukset	42,14	-	39,50	37,10	35,00	159,00
Luopumistuki 1995—1999	2,22	0,73	0,98	0,25	-	-
Luopumistuki 2000—2002	4,93	-	3,40	2,30	0,98	0,45
Luopumistuki 2003—2006	23,81	-	19,07	13,10	7,54	6,95
Luopumistuki 2007—2010	26,95	-	30,15	24,60	21,11	47,00
Luopumistuki 2011—2014	10,60	-	19,62	28,54	26,40	118,00
Maatalouden metsätoimenpiteet, vuosien 1995—1999 sitoumukset	0,10	0,03	-	-	-	-
Yhteensä	110,75	0,76	112,72	105,89	91,03	331,40

¹⁾ Menoista rahoitetaan 9,71 milj. euroa edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla, minkä johdosta vuonna 2012 budjetoidaan 101,04 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 17 000 000 euroa.

2012 talousarvio	101 040 000
2011 talousarvio	129 500 000
2010 tilinpäätös	146 100 000

46. Markkinoinnin ja tuotannon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 861 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämisen avustamisesta annetun

valtioneuvoston asetuksen (606/2008) mukaisesti maataloustuotteiden markkinoinnin ja tuotannon kehittämiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin, mukaan lukien julkisoikeudellisten yhteisöjen sekä kuntien toteuttamat hankkeet

2) neuvoston asetuksen (EY 3/2008) mukaiseen maataloustuotteiden tiedotukseen ja menekinedistämiseen

3) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hunajan tuotannon ja markkinoinnin kehittämiseksi laaditusta ohjelmasta aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kansallisen markkinoinnin ja tuotannon kehittämistoimenpiteisiin tarkoitetuilla varoilla tuetaan laajoja valtakunnallisia maataloustuotteiden (ml. hunaja) markkinoinnin ja tuotannon kehittämisohjelmia. Avustusta voidaan myöntää mm. maataloustuotteista tiedottamiseen ja mainostamiseen.

EU:n maataloustuotteiden menekinedistämisen ohjelmien menot ovat 2 200 000 euroa, mistä EU:n osuus on 1 200 000 euroa ja valtion osuus 1 000 000 euroa.

EU-osarahoitteen hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistämiseen arvioidaan tarvittavan 205 000 euroa, mistä EU:n rahoitusosuus on 50 %.

Momentin menoihin liittyvät tulot EU:n maataloustukirahastosta on merkitty momentille 12.30.01.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

	Yhteensä, mistä EU:n osuus	
Kansalliset markkinoinnin ja tuotannon kehittämistoimet (ml. hunaja)	3 456 000	-
Menekinedistäminen sisämarkkinoilla ja yhteisön ulkopuolella (EY 3/2008)	2 200 000	1 200 000
Hunajan tuotannon ja markkinoinnin edistäminen (EY 1234/2007)	205 000	103 000
Yhteensä	5 861 000	1 303 000

2012 talousarvio	5 861 000
2011 talousarvio	3 781 000
2010 tilinpäätös	6 735 000

47. Elintarvikeketjun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 493 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) elintarviketalouden laatu järjestelmien kehittämisen avustamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (638/2008) mukaisesti elintarviketalouden laatu strategian toteuttamiseen liittyvien hankkeiden avustuksiin sekä muihin erityisavustuksiin, jotka toteuttavat ruokapoliittisen selonteon tavoitteita

2) enintään 25 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta voidaan myöntää avustusta myös julkisyhteisöille.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään elintarviketalouden laatu strategian täytäntöönpanoon. Määrärahaa käytetään myös ruokapoliittisen selonteon tavoitteita tukevien toimenpiteiden rahoittamiseen mm. suomalaisen ruo-

kaketjun kannattavuuden turvaamiseen sekä ruokaketjun jäljitettävyyden ja vastuullisuusjärjestelmien luomiseen.

Määrärahasta 780 000 euroa on tarkoitettu luomualan ja lähiruuan toteuttamisohjelmien valmisteluun ja ohjelmatoimien toteuttamiseen (HO: Vihreä talous).

2012 talousarvio	2 493 000
2011 talousarvio	1 513 000
2010 tilinpäätös	1 813 000

48. Puutarhatalouden ja sokerintuotannon erityistoimenpiteet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) neuvoston asetuksen (EY 1234/2007) mukaisesti hedelmä- ja vihannestuottajaorganisaatioiden toimintaohjelmien menojen maksamiseen

2) neuvoston asetuksen (EY 320/2006) mukaisesti EU:n sokeri uudistukseen liittyvän rakenneuudistuksen toimenpiteiden menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Tuottajien muodostamille markkinointiyhteenliittymille eli tuottajaorga-

nisaatioille maksetaan tukea toimintaohjelman toteuttamiseen. Tuen määräksi arvioidaan 1 800 000 euroa.

Edelliseltä vuodelta siirtyvällä määrärahalla rahoitetaan sokerintuotannon rakennemuutoksen monipuolistamisohjelman toimenpiteitä.

Määrärahasta maksettavat tuet rahoitetaan kokonaisuudessaan EU:n maataloustukirahastosta.

Momentin menoihin liittyvät tulot on merkitty momentille 12.30.01.

2012 talousarvio	1 800 000
2011 talousarvio	1 610 000
2010 tilinpäätös	5 874 000

49. Maaseutuelinkeinotoiminnan korkotuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 37 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää maatalouden rakennetuista annetun lain (1476/2007), maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain (986/2011), porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000), maaseutuelinkeinolain (1295/1990) ja maatilalain (188/1977) mukaisista korkotukilainoista luottolaitoksille suoritettavien korkohyvitysten maksamiseen.

Valtuus

Vuonna 2012 korkotukea saa hyväksyä enintään 300 000 000 euron lainapääomalle. Mikä-

li vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2012.

Selvitysosa: Lainojen korkotason alentamisella tuetaan viljelijöiden investointimahdollisuuksia. Lainamuotoinen tuki investointeihin ja nuorten viljelijöiden tilanpidon aloitustukeen myönnetään korkotukilainaan liittyvänä korkotukena.

Maatalouden rakennetukilain nojalla myönnettävissä korkotukilainoissa korkotuki on enintään 4 prosenttiyksikköä, kuitenkin niin, että viljelijän maksama korko on vähintään yksi prosenttiyksikköä. Aikaisemman rahoituslainsäädännön nojalla vuosina 1996–2010 myönnettyissä lainoissa korkotuki on enintään 4 tai 5 prosenttiyksikköä lainan myöntämisaikakohdasta riippuen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 500 000 euroa (HO) sen johdosta, että korkotukilainojen korkoalueen muuttamisen käyttöönotosta luovutaan. Ennen vuotta 1996 myönnettyistä maaseutuelinkeinolain mukaisista lainoista maksetaan luottolaitokselle korkotukea 50 % luottolaitoksen perimästä kokonaiskorosta. Maatilalain mukaisille lainoille maksettavan korkohyvityksen määrä vaihtelee lainan myöntämivuodesta ja lainalajista riippuen. Myönnettyjen korkotukilainojen pääoma oli vuoden 2010 lopussa yhteensä noin 1,437 mrd. euroa.

Valtuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 myönnetty korkotukilainat	35,6	43,1	42,9	36,4	120,8	278,8
Vuonna 2012 myönnettävät korkotukilainat	2,1	8,1	10,2	9,4	51,9	81,7
Menot yhteensä	37,7	51,2	53,1	45,8	172,7	360,5

2012 talousarvio	37 700 000
2011 III lisätalousarvio	-15 000 000
2011 talousarvio	41 100 000
2010 tilinpäätös	13 934 705

60. Siirto interventiorahastoon (kiinteä määräraha)	2012 talousarvio	780 000
	2011 talousarvio	1 000 000

Momentille myönnetään 780 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Maatalouden interventiorahastoon tarkoitetun siirron maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää niiden rahaston menojen maksamiseen, joita ei rahoiteta EU:n maataloustukirahastosta.

Selvitysosa: Budjettisiirrolla katetaan niitä Maatalouden interventiorahaston menoja, jotka jäävät valtion vastattavaksi. Valtion vastattavaksi arvioidaan jäävän 780 000 euroa lähinnä EU:n ruoka-avun menoja.

(61.) Siirto Maatilatalouden kehittämisrahastoon (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 III lisätalousarvio	4 500 000
2011 talousarvio	29 840 000
2010 tilinpäätös	30 940 000

30. Elintarvikkeiden turvallisuus ja laatu

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin Elintarviketurvallisuusviraston toimintamenoista sekä eläintautien ja vaarallisten kasvintuhoojien vastustamisesta ja ennaltaehkäisemisestä aiheutuvista menoista.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Turvallisuusriskien hallinnassa painottuvat eläinten ja ihmisten välillä tarttuvien tautien (zoonootit) leviämisen estäminen sekä kriisinhallinnan kehittäminen. Keskeisintä kriisinhallinnassa on ihmisten terveyttä uhkaavien vakavien tautien vastustaminen. Varmistetaan elintarvikkeiden hyvä ravitsemuksellinen laatu. Varmistetaan, että maatalouden tuotantopanokset ja markkinoilla olevat elintarvikkeet ovat turvallisia eivätkä niistä annetut tiedot johda kuluttajia harhaan.

Julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöllä suomalaiseen elintarvikeketjuun luodaan sellaiset turvallisuus-, laatu- ja jäljitettävyyjärjestelmät, joilla varmistetaan elintarviketurvallisuusriskien sekä toimijoiden ja kuluttajien taloudellisten riskien hallinta. Elinkeinon, tuottajien ja viranomaisten yhteistyöllä luotu kansallinen eläinten terveydenhuolto laajenee kattamaan kaikki merkittävät tuotantoeläinlajit. Eläinten hyvinvointia edistetään lainsäädäntöä uudistamalla ja tehostamalla valvontaa. Estetään ennakoivasti ja valvonnan keinoin uusien vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen Suomeen.

Koko elintarvikeketjun kattavaa elintarvikkeiden turvallisuuteen ja laatuun liittyvää valvontaa kehitetään EU:n säädösten edellyttämällä tavalla. Valvontaa ja tutkimusta suunnataan siten, että ne tukevat pääluokkaperusteluissa asetettuja yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita.

Viranomaisvalvonnan kehittämisessä tavoitteena on samantasoisten ja yhdenmukaisten palveluiden turvaaminen koko maassa sekä vaikuttavuuden ja kattavuuden parantaminen riskinarvioinnin perusteella. Elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään. Elintarviketurvallisuusvirasto vastaa valvonnasta sekä riskien arvioinnista ja hallinnasta koko elintarvikeketjussa yhteinäisellä tavalla. Kuntatasolla elintarvikevalvontaa kehitetään lainsäädännön edellyttämällä tavalla kokoamalla ympäristöterveydenhuollon yksiköitä 50—85 yhteistoiminta-alueeseen vuoteen 2013 mennessä.

Tavoitteiden kehitystä kuvaavat avainmittarit ja tunnusluvut

Avainmittari	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite	2015 tavoite
Vaarallisia tai helposti leviäviä eläintauteja	3	vähentyvä	vähentyvä	ei lainkaan
Vaarallisia kasvintuhoojia, uusia pysyvästi	0	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Todetut elintarvikevälitteiset tautitapaukset ihmisillä				
— yleisimmät tartunnanaiheuttajat, kotimaiset	1 565 kpl	vähentyvä	-3 %	-3 %
— vakavimmat tartunnanaiheuttajat	92 kpl	vähentyvä	-3 %	-3 %
Salmonellan esiintyvyys				
— elintarviketuotantoeläimissä ja elintarvikkeissa, %	alle 1	alle 1	alle 1	alle 1
— elintarviketuotantoeläinten rehuissa, %	0,1	ei lainkaan	ei lainkaan	ei lainkaan
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden vierasainevalvonnas- sa havaitut ongelmat, %	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5	alle 0,5
Vaatimukset täyttävien tarkastuskohteiden osuus, %				
— elintarvikkeiden pakkausmerkintöihin liittyen	96	yli 97	yli 97	yli 97
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa merkintään liittyen	61	yli 60	yli 60	yli 70
— tuotantoeläinten EU-tarkastuksissa hyvinvointiin liittyen	72	yli 85	yli 85	yli 85
— siemenkaupassa	98	yli 90	yli 90	yli 92
— lannoitevalmistuksiin liittyen	93	yli 92	yli 92	yli 92
— kasvinuojeluaineisiin liittyen	95	yli 95	yli 95	yli 95
— luonnonmukaisessa elintarvikeketjussa	95	yli 95	yli 95	yli 95
— muuntogeenisiin tuotteisiin liittyen	90	yli 85	yli 85	yli 85
— rehuihin liittyen	99	99	99	99
Eläinlääkärin avun saanti kiireellisissä sairaustapauksissa	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h	alle 12 h

**01. Elintarviketurvallisuusviraston toiminta-
menot (siirtomääräraha 2 v)**

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 937 000 euroa.

Selvitysosa: Elintarviketurvallisuusviraston (Evira) *tehtävänä* on elintarvikkeiden ja maa- ja metsätalouden tuotantotarvikkeiden turvallisuuden ja laadun, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden valvonta ja tutkimus. Evira varmistaa elintarvikkeiden ja alkutuotannon tuotteiden sekä niiden tuotantoketjun turvallisuutta ja laatua.

Evira tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— johtaa, kehittää ja valvoo elintarviketurvallisuuden, eläinten terveyden ja hyvinvoinnin sekä kasvinterveyden viranomaisten vastuulla olevaa riskinhallintaa alue- ja paikallis-

tasoilla ja suorittaa valvontaa omalla toimialallaan

— rakentaa elintarviketurvallisuutta varmistavia järjestelmiä yhdessä tuottajien ja elintarviketeollisuuden ja elintarvikekaupan kanssa

— tekee eläin- ja kasvitauteihin sekä elintarviketurvallisuuteen liittyvää diagnostiikkaa ja analytiikkaa tautien osoittamiseksi ja vastustamiseksi sekä elintarviketurvallisuuden lisäämiseksi

— toimii oman alansa vertailulaboratoriona

— suorittaa tieteellistä tutkimusta ja riskinarviointia sekä tekee seurantatutkimuksia ja

— vastaa riskiviestinnästä viranomaisten ja kuluttajien sekä elintarvikealan toimijoiden välillä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Eviralle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Elintarviketurvallisuusviraston kustannusten, tuottojen ja henkilöstön jakautuminen vuosina 2010—2012

Toimintakokonaisuudet	Kustannukset, 1 000 €			Tuotot, 1 000 €			Htv		
	Tot.	Arvio	Arvio	Tot.	Arvio	Arvio	Tot.	Arvio	Arvio
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Elintarvikkeiden turvallisuus	20 809	21 199	22 091	9 821	9 517	9 717	287	287	288
— tieteellinen tutkimus	441	756	764	49	238	238	6	8	8
— riskiarviointi	820	902	911	88	82	82	12	12	12
— laboratoriopalvelut	3 677	3 939	3 980	170	253	253	49	47	47
— valvonnan ohjaus	5 287	4 770	4 891	32	28	28	72	72	73
— valvonnan toimeenpano	10 584	10 832	11 545	9 482	8 916	9 116	148	148	148
Eläinten terveys ja hyvinvointi	19 908	20 830	21 046	3 558	3 794	3 794	221	217	217
— tieteellinen tutkimus	400	478	483	66	62	62	6	7	7
— riskiarviointi	426	477	482	26	62	62	6	6	6
— laboratoriopalvelut	10 516	11 165	11 281	813	831	831	136	133	133
— valvonnan ohjaus	5 728	4 728	4 777	180	16	16	64	62	62
— valvonnan toimeenpano	2 838	3 982	4 023	2 473	2 823	2 823	9	9	9
Kasvintuotannon edellytykset ja kasvinterveys	15 713	15 713	15 875	5 928	5 135	5 135	201	187	187
— tieteellinen tutkimus	65	37	37	20	10	10	1	1	1
— riskiarviointi	125	141	142	1	-	-	2	2	2
— laboratoriopalvelut	5 096	5 028	5 080	798	797	797	72	69	69
— valvonnan ohjaus	5 137	5 397	5 453	50	75	75	71	70	70
— valvonnan toimeenpano	5 290	5 110	5 163	5 059	4 253	4 253	55	45	45
Yhteensä	56 430	57 742	59 012	19 307	18 446	18 646	709	691	692

— Tuottavuuden parantamiseksi ja palvelukyvyn tehostamiseksi kehitetään hallinnonalan laboratorio-osaamiskeskusta sekä yhteisiä tietohallintojärjestelmiä ja rekistereitä.

— Osana valtion palvelukeskushanketta talous- ja henkilöstöhallinnon peruspalvelut hankitaan Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskukselta. Lisäksi hankitaan IT-palveluja Valtion IT-palvelukeskukselta.

— Osallistutaan maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön hallinnonalojen yhteisen Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) toimintaan.

— Tutkimusta suunnataan viraston toimialaan liittyviin Sektoritutkimuksen neuvottelukunnan jaostojen tutkimusohjelmiin.

— Toimintaa kehitetään CAF-itsearviointimenetelmän avulla.

Tuotokset ja laadunhallinta

Tavoitteet	Toimenpiteet
Valvontaa ja sitä tukevaa toimintaa kohdennetaan yhteiskunnallisten riskien, lainsäädännön vaatimusten ja toiminnassa tapahtuvien muutosten perusteella.	Valvontakohteet tunnistetaan, luokitellaan ja valvontatarve määritellään riskien tai säädösten vaatimusten suhteen. Valvonnan yhdenmukaisuutta ja raportointia parannetaan sekä elintarvikevalvontatietojen julkistamista kehitetään. Lainsäädännön toimeenpanoon liittyvä yhtenäinen ohjeistus toimijoille ja viranomaisille pidetään ajan tasalla. Seurataan paikallisten ja alueellisten palveluiden riittävyttä ja laatua sekä auditoidaan valvontaa. Huolehditaan erityis- ja poikkeustilanteiden ennakoinnista ja hallinnasta sekä kriisiviestinnän tehokkuudesta. Eläintautien ja kasvintuhoojien seurantaohjelmien toteuttamisen avulla varmistetaan tauti- ja tuholais-tilanteen hallinta. Eläinten hyvinvoinnin valvontaa tehostetaan yhteistoiminnassa koko tuotantoketjun kanssa. Kuluttajien luottamusta toimialan valvontaan ja tuotteiden aitouteen ja merkintöjen oikeellisuuteen arvioidaan kuluttajapalautteen perusteella. Havaittuihin säädöstenvastaisuuksiin puututaan ja varmistetaan korjaavat toimenpiteet.
Toimialan tarvitsemat laboratoriopalvelut ovat riittävät ja niiden laatu on varmistettu.	Keskeiset laboratoriomenetelmät akkreditoidaan. Laboratoriotutkimukset tehdään määrittelyissä määrärajoissa.
Kehitetään viraston toimintaa vuonna 2011 valmistuneen viraston ulkoisen arvioinnin perusteella.	Jatketaan viraston toiminnan ulkoisen arvioinnin edellyttämien toimenpide-ehdotusten toteuttamista.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	57 931	50 570	59 442
Bruttotulot	19 307	11 105	18 505
Nettomenot	38 624	39 465	40 937
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 181		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 457		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	18 600	16 955	17 996

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset

— erilliskustannukset	15 515	13 990	15 269
— osuus yhteiskustannuksista	3 380	2 965	3 327
Kustannukset yhteensä	18 895	16 955	18 596
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-296	-	-600
Kustannusvastaavuus, %	98	100	97

Osaan hankkeista saadaan EU:n maataloustukirahaston rahoitusta (tulot momentilla 12.30.01).

Määrärahasta käytetään 1 600 000 euroa Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskukselta hankittaviin IT-palveluihin.

Momentti 12.30.31 ja sen bruttotulot ja -menot on siirretty tälle momentille. Tämän johdosta momentin bruttomenot lisääntyvät 6 359 000 eurolla ja bruttotulot lisääntyvät 6 500 000 eurolla eli nettomäärärahan tarve vähenee 141 000 eurolla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Pienteurastamoiden maksujen kohtuullistaminen, siirto momentilta 30.30.20	600
Palkkausten tarkistukset	550
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (1 htv)	393
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	70
Tasomuutos	-141
Yhteensä	1 472
2012 talousarvio	40 937 000
2011 III lisätalousarvio	515 000
2011 I lisätalousarvio	59 000
2011 talousarvio	39 465 000
2010 tilinpäätös	38 900 000

20. Eläinlääkintähuolto (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eläintautien vastustamisesta ja ennalta ehkäisemisestä, eläinsuojelusta ja muusta eläinlääkintähuollosta, korvauksista, eräistä valtionavusta, koulutuksesta, Helsingin yliopistolle eläinlääkäreiden erikoistumisesta sekä

tutkimusapurahojen myöntämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään 100 000 euroa valtakunnallisille eläinsuojelujärjestöille myönnettäviin valtionapuihin

3) kunnilta ostettavista palveluista aiheutuviin menoihin.

Tutkimusapurahoja saa myöntää eläinkoikeille vaihtoehtoisia menetelmiä selvittävään ja kotieläinten terveydenhuoltoon ja niiden elintarviketuotantoon liittyviin tutkimuksiin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon pienteurastamojen tarkastusmaksujen kohtuullistamisesta aiheutuvien menojen siirto 600 000 euroa momentille 30.30.01. Maataloustukirahaston rahoitusosuus tuloutuu valtiolle vasta vuonna 2013.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Eläinsuojelujärjestöjen valtionapu (enintään)	100 000
Eläinlääkäreiden erikoistuminen	320 000
Tutkimusapurahat	40 000
Eläintautien torjunta	400 000
Koulutus	200 000
Ostopalvelut kunnilta	3 340 000
Muut menot	430 000
Yhteensä	4 830 000

2012 talousarvio 4 830 000

2011 I lisätalousarvio -200 000

2011 talousarvio 5 430 000

2010 tilinpäätös 2 912 035

41. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 948 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain (702/2003) mukaisten korvausten maksamiseen

2) enintään 4 880 000 euroa tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuneiden valtionapujen maksamiseen (VNA 96/2010)

3) hukkakauran torjuntasuunnitelmien laatimiseen sekä avustusten maksamiseen kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain (896/1977) mukaisesti kasvinjalostajille jalostukseen ja kotimaisen kasvinjalostustoiminnan edistämiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin sekä edellisiin vuosiin kohdistuviin menoihin ja korvauksiin.

Määräraha budjetoidaan tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittämisestä aiheutuvien valtionapujen osalta maksuperusteella.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on vähennyksenä otettu huomioon 500 000 euroa kasvinterveyden suojelemisesta annetun lain mukaisten korvausten osalta.

Tavoitteena on estää Suomessa ennen esiintymättömien kasvintuhoojien leviäminen ja torjua muiden vaarallisten kasvintuhoojien leviäminen ja osaltaan ylläpitää hyvää kasvinterveyden tilaa ja parantaa elinkeinon kilpailuky-

kyä. Tavoitteena on myös varmistaa, että tiloilla kuolleet tuotantoeläimet poistetaan eläinten ravintoketjusta (EU:n asetus 1774/2002). Hukkakauran torjunnasta annetun lain (185/2002) mukaisia korvauksia ei ole tarkoitus myöntää vuonna 2012.

Kasvinjalostustoiminnan edistämisestä annetun lain 6 §:n mukaiseksi määrärahan vähimmäismääräksi on arvioitu 500 000 euroa, mitä vastaavat tulot on merkitty momentille 12.30.32. Kasvinjalostajille maksetaan kasvinjalostustukea jalostajan kehittämien lajikkeiden osalta. Tavoitteena on varmistaa viljelyolosuhteisiimme sopivien lajikkeiden jalostus.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 500 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Kasvintuhoojien torjunta	1 538 000
Tiloilla kuolleiden tuotantoeläinten hävittäminen (enintään)	4 880 000
Kasvinjalostustoiminnan edistäminen	500 000
Hukkakauran torjuntasuunnitelmat	30 000
Yhteensä	6 948 000
2012 talousarvio	6 948 000
2011 talousarvio	7 448 000
2010 tilinpäätös	6 606 741

40. Kala-, riista- ja porotalous

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ja kala-, riista- ja porotalouden ohjaamiseen tarvittavat menot. Luvussa budjetoitujen määrärahojen määrä on noin 62 milj. euroa, mitä vastaavasti valtiolle arvioidaan kertyvän tuloja noin 32 milj. euroa. Suurimmat tuloerät ovat EU-tulot, hirvieläinten metsästysmaksu- sekä riistanhoitomaksu- ja kalastuksenhoitomaksukertymät.

Toimintaympäristö

Tärkeimpien kalakantojen arvioidaan säilyvän elinvoimaisina, kuitenkin eräiden lajien kestävään käyttöön on kiinnitettävä erityistä huomiota. Vuosille 2007—2013 hyväksytty elinkeinokalatalouden toimintaohjelma tukee elinkeinokalatalouden kannattavuuden parantamista. Hylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä. Vapaa-ajan kalastajien ja metsästäjien lukumäärät ovat edelleen suhteellisen korkealla tasolla.

Eduskunnan hyväksymät kalastuksen valvontaan liittyvät uudet säännökset tulevat voimaan vuoden 2012 aikana. Kalastuksen valvonnan järjestäminen uusien säännösten mukaiseksi edellyttää kalatalouden edistämismäärärahojen kohdentamista valvontaan.

Riistaeläinkantojen runsauskehitys vaihtelee lajiryhmästä riippuen. Riistataloudessa tärkeimpien riistaeläinkantojen hyödyntäminen voidaan yleisesti säilyttää nykytasolla kantojen vaarantamatta. Maanomistusrakenteen sekä maankäytön muutokset lisäävät metsästysmaiden pirstaloitumista, joka vaikeuttaa suunnitelmallista riistanhoitoa. EU-luonnonsuojeluoikeuden vaikutus lisää keskeisten riistaeläinlajien sekä niiden elinympäristöjä koskevien monitavoitteisten hoitosuunnitelmien painoarvoa. Vuonna 2011 perustettu Suomen riistakeskus luo uusia edellytyksiä kehittää riistapolitiikkaa.

Porotalouden kannattavuutta parantaa porotaloustuotteiden arvioitu suotuisa hintakehitys. Toisaalta sitä heikentää ja rakenteellista kehitystä rajoittaa tuotantokustannustason nousu. Suurpetojen aiheuttamat vahingot heikentävät porotalouden harjoittamisen edellytyksiä.

Tutkimustiedon tarpeet lisääntyvät ja muuttuvat. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksessa käynnistetään toiminnan sopeuttaminen ja suuntaaminen vastaamaan paremmin tietotarpeita. Erityisesti elinvoimaisten riista- ja kalakantojen turvaaminen, kalastuksen ja metsästyksen kestävyuden arvioiminen ja sääätelytoimenpiteiden kohdentaminen edellyttävät tutkimuksen uudelleensuuntaamista. Lisäksi kala- ja riistakantojen hyödyntämiseen ja suojeluun liittyvien yhteiskunnallisten konfliktien hallinta edellyttää yhteiskunnallisen tutkimustiedon vahvistamista.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Kalatalous

Elinkeinokalataloutta ohjataan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisesti, jonka tavoitteena on kalavarojen kestävä hyödyntäminen. Keinoihin kuuluvat kalastuksen sääntely- ja valvontatoimenpiteet sekä elinkeinokalatalouden toimintaohjelman toteuttaminen. Toimenpiteillä pyritään kalakantojen kestävyuden lisäksi turvaamaan kalaraaka-aineen ympärivuotinen tarjonta jalostukseen ja kulutukseen. Suomen keskeisten kalakantojen kiintiöt pyritään asettamaan tieteellisen neuvonannon perusteella siten, että kalastuksen jatkuvuus varmistetaan. Vuosia 2007—2013 koskevaa elinkeinokalatalouden kansallista strategiasuunnitelmaa ja toimintaohjelmaa toteutetaan elinkeinokalatalouden toimintaedellytyksien, alan kannattavuuden ja kilpailukyvyn parantamiseksi. Vesiviljelyä, ammattikalastusta sekä kalanjalostusta ja kalakauppaa edistetään sektori-kohtaisten kehittämisohjelmien mukaisesti.

Kalavarojen käytön ja hoidon ohjaamisella luodaan edellytykset kiinnostavien ja monipuolisten kalastusmahdollisuuksien tuottamiselle. Kestävään kalavarojen käyttöön perustuvien, asiakaslähtöisten ja innovatiivisten kalastuspalveluiden kehittämistä edistetään vapaa-ajan kalastuksessa ja kalastusmatkailussa.

Vapaa-ajan kalastusta ohjataan kalakantojen tutkimus- ja seurantatietojen perusteella. Kalastuksen ekologiseen kestävyYTEEN kiinnitetään erityistä huomiota kalastuksen säätelyssä. Kalakantojen hoidossa huolehditaan monimuotoisuuden säilyttämisestä ja heikentyneiden kantojen vahvistamisesta. Tavoitteena on kalojen luontaisen lisääntymisen edistäminen. Rakennetuissa virtavesissä parannetaan kalojen kulkumahdollisuuksia ja edistetään potentiaalisten lisääntymisalueiden käyttöönottoa kalateiden avulla. Kalavarojen käyttö ja hoito perustuu käyttö- ja hoitosuunnitelmiin. Kalastuksen valvonta järjestetään uusien säännösten avulla tehokkaaksi ja toimivaksi.

Riistatalous

Riistapolitiikan tehostamiseksi ne organisaatiot, jotka ovat ministeriön ohjauksessa ja joiden toiminta koskee riistataloutta tai tukee sitä muutoin muodostavat julkisen riistakonsernin. Se vastaa riistapolitiikalle asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden mukaisesta toiminnasta sekä yhteensovittaa riistatalouteen liittyviä erilaisia odotuksia.

Julkisen riistakonsernin vuoteen 2015 ulottuvat strategiset päämäärät ovat: 1) metsästys ja riistanhoito ovat olennainen osa kokonaisvaltaista luonnonhoitoa ja -suojelua; 2) riistatalous perustuu tieteellisesti luotettavaan ja ajantasaiseen tutkittuun tietoon riistakannoista ja niiden elinym-

päristöistä; 3) riistakonserni toimii avoimesti ja aktiivisesti kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden ja intressitahojen kanssa sekä; 4) riistakonsernin toimintatavat ovat tehokkaita, taloudellisia ja asiakaslähtöisiä sekä ennakoivia.

Riistapolitiikalle asetetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet edellyttävät nykyisten seuranta- ja tutkimusmenetelmien kehittämistä. Erityisenä haasteena on suurpetokantojen sekä taantuneiden lajien kuten metsäpeuran ja metsähanhen kantojen arvioinnin kehittäminen. Suomen riistakeskuksen yhteydessä toimivat alueelliset riistaneuvostot ja valtakunnallinen riistaneuvosto luovat vuorovaikutteiset foorumit erilaisten intressien yhteensovittamiseen.

Porotalous

Porotaloudessa keskeisintä on edelleen laidunten kestävyys turvaaminen sekä porotalouselinkeinojen rakenteen ja kannattavuuden kehittäminen. Tavoitteena on mitoittaa eloporumäärät laidunten kestävyys huomioonottaen sekä ylläpitää porotalousyritysten kannattavuutta. Porotalouden rakenteen kehittymistä tuetaan Maatilatalouden kehittämisrahaston varoista myönnettävillä avustuksilla ja lainoille myönnettävällä korkotuella (mom. 30.20.49) sekä maa- ja puutarhatalouden kansallisen tuen määrärahalta (mom. 30.20.40).

01. Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 16 926 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kalanviljelylaitosten ja tutkimusasemien sijoitusmenoina luettavien perusparannuksista aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen (RKTL) *tehtävänä* on tuottaa tutkittua tietoa ja asiantuntijapalveluita kala- ja riistavarojen kestävä ja monipuolisen käytön tukemiseksi, luonnon monimuotoisuuden ylläpitämiseksi sekä kala-, riista- ja porotalouden elinvoimaisuuden turvaamiseksi. Lisäksi RKTL kehittää kala- ja porotalouden elinkeinoja sekä tuottaa kalatalouden tilastot sekä tietoa kalan, riistan ja poron käytöstä, jalostuksesta ja kaupasta. Kala- ja riistavarojen runsauden ja hyödyntämisen seurannassa otetaan huomioon maa- ja metsätalousministeriön strategiset tavoitteet sekä erityisesti kalakantojen tilan ja riistaeläinten levinneisyyden, runsauden ja vahinkomäärien aiheuttamat muutostarpeet.

RKTL tukee pääluokkaperustelussa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— osallistuu elinkeinokalatalouden sektori-kohtaisten kehittämisohjelmien toimeenpanoon sekä EU:n Itämeristrategian vesiviljelyosion edellyttämiin tutkimus- ja kehittämistehäviin

— huolehtii elinkeinokalatalouden alkutuotantoon liittyvän tutkimustiedon tuottamisesta ja analysoinnista

— tuottaa tietoa vapaa-ajankalastuksen ekologisista, sosiaalisista ja taloudellisista vaikutuksista vapaa-ajan kalatalouden kehittämisstrategian ja kalastusmatkailun kehittämisen valtakunnallisen toimenpideohjelman toteuttamiseksi

— tuottaa tietoa kalatiestrategian toteuttamiseksi

— vastaa riistakantojen kannanarvioinneista kehittäen erityisesti suurpetokantojen tutkimusta sekä huolehtimalla lisäksi saalistilatoinnista ja sen kehittämisestä erityisesti sähköisen saalistiedon keruujärjestelmän osalta

— huolehtii taantuvien riistalajien edellyttäjästä tutkimuksesta

— huolehtii riistakonfliktien ja riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen hallintaa koskevasta tutkimuksesta mm. kehittäen riistakonfliktien vaihtoehtoisia hallintamalleja ja -menetelmiä sekä tutkien kannansäätelyn dynamiikkaa

— tuottaa tutkimuksellista perustaa riistalaji- ja elinympäristökohtaisten kannanhoitosuunnitelmien laadintaan ja päivittämiseen

sekä ottamalla toiminnassaan huomioon keskeisimpien jo valmistuneiden riistaeläinlajeja tai niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien toimenpide-ehdotukset ja tutkimustarpeet sekä julkisen riistakonsernin strategiset tavoitteet

— huolehtii porolaidunten tilan arvioinnista sekä poronhoidon ja porotalouden tutkimuksesta erityisesti osana arktista tutkimusta.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Toimintaa tehostetaan ja sopeutetaan tehtävät käytettävissä oleviin voimavaroihin. Lisätään tuottavuutta mm. lisäämällä yhteistyötä Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) sisällä sekä toteuttamalla vuonna 2011 laadittua sopeuttamissuunnitelmaa. Sopeuttamissuunnitelmaan sisältyy mm. organisaation kehittämistoimia, toimipaikkaverkoston kehittämissuunnitelma ja eräiden tehtävien lakkauttaminen. Lisäksi osallistutaan valtiohallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin. Suurpetokantojen arvioinnin tehostamiseen ja kehittämiseen lisätään 0,5 milj. euroa.

Tunnuslukutaulukko toiminnallisesta tuloksellisuudesta v. 2010—2012¹⁾

Päätoiminnot	Kustannukset, milj. euroa			Htv			Tulot, milj. euroa		
	Tot. 2010	Arvio 2011	Arvio 2012	Tot. 2010	Arvio 2011	Arvio 2012	Tot. 2010	Arvio 2011	Arvio 2012
Tutkimus- ja kehittämis-									
toiminta	7,61	6,83	6,77	105	133	100	1,82	1,36	1,33
— kalantutkimus ²⁾	3,72	4,00	3,55	56	79	54	1,16	0,80	0,82
— elinkeino- ja yhteis-									
kuntatutkimus	1,52	1,30	1,50	19	24	19	0,38	0,35	0,30
— riistantutkimus	1,93	1,30	1,32	24	25	21	0,26	0,16	0,16
— porontutkimus	0,44	0,23	0,40	6	5	6	0,02	0,05	0,05
Muut palvelut ulkoisille									
asiakkaille	4,06	2,40	3,85	18	19	19	2,40	1,71	1,71
— sopimuskasvatus	0,96	0,90	0,85	-	1	1	-	-	-
— vesiviljelyn									
maksullinen toiminta	1,88	0,80	1,80	13	13	13	1,54	1,11	1,11
— maksulliset tutkimus- ja									
asiantuntijasuoritteet ja									
muu palvelutuotanto	1,22	0,70	1,20	5	5	5	0,86	0,60	0,60
Muiden julkis-									
hyödykkeiden tuottaminen									
ja viranomaistoiminta	13,08	13,44	13,58	160	138	166	1,86	1,29	1,00
Suurpetokantojen									
arviointi ³⁾	-	0,50	1,00	-	3	4	-	-	-

Muiden riistakantojen ja kalavarojen arviointi ja tilastointi

— tutkimuksen asian-	5,32	4,94	5,20	74	57	72	1,28	0,80	0,80
tuntijatoiminta	2,78	2,50	2,72	31	21	30	0,24	0,10	0,10
— kalakantojen hoito	1,77	0,50	1,58	9	7	7	0,34	0,10	0,10
— vesiviljely	3,21	5,00	3,08	46	50	53	-	0,29	-
Yhteensä	24,75	22,67	24,20	283	290	285	6,08	4,36	4,04

¹⁾ Luvut sisältävät momentilta 30.50.20 myönnettävän määrärahan ja 12 henkilötyövuotta.

²⁾ Kalantutkimusluvut sisältävät 0,150 milj. euroa Tenon ja Näämäjokien kalastussopimusten mukaisia kalavarojen seuranta tutkimuksen määrärahoja.

³⁾ Vuoden 2010 kustannukset sisältyvät kohtiin "Riistantutkimus" ja "Muiden riistakantojen ja kalavarojen arviointi ja tilastointi".

Tutkimuslaitoksen ulkopuolisen rahoituksen määrän arvioidaan pysyvän saavutetulla tasolla. Menoista katetaan 30 % ulkopuolisella rahoituksella, joka hankitaan yksityiseltä ja julkiselta sektorilta. Maksullisen toiminnan ja yhteistyörahoituksen tulot pyritään säilyttämään saavutetulla tasolla. Vesiviljelyn maksullisen toiminnan kannattavuutta parannetaan suunnitelluilla ja aloitetuilla toimenpiteillä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Tutkimuksen yhteiskunnallista palvelukykyä parannetaan lisäämällä ongelmien monitieteellistä käsittelyä ja tarjoamalla ratkaisumalleja. Tutkimuslaitos on verkottunut Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Oulussa ja

Turussa yliopistojen kanssa muodostaen tutkimusyhteisöjä. Lisäksi laitos toimii yhteistyössä kansainvälisten tutkimuslaitosten kanssa.

Asiantuntijatyötä lisätään. Tuotetaan tieteellisten kriteerien mukaista korkeatasoista tietoa ja pidetään tieteellisen julkaisutoiminnan määrä saavutetulla tasolla. Vesiviljelyn tuotantomääriä supistetaan.

Parannetaan tietoturva. Projektityöskentelyä evaluointijärjestelmiseen vahvistetaan edelleen. Lisäksi kehitetään seurantamenetelmiä ja analyyseja. Vesiviljelyn, kannanarvioinnin ja tilastoinnin sekä tutkimuksen toiminnan laatu varmistetaan toimintajärjestelmillä.

Tuotannon tunnusluvut

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Annetut lausunnot	81	100	95
Työryhmäjäsenyydet	365	305	300
Tieteelliset julkaisut (3 vuoden ka)	90	73	80
Kanta-arvioinnit ja tilastot	23	22	23
Mäti, litraa	3 047	4 000	4 300
Laitospoikaset, 1 000 py á 50 g/kpl	1 761	1 400	1 500
Luonnonravintopoikaset, 1 000 py á 5 g/kpl	1 339	1 100	1 400

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	22 579	21 223	20 966
Bruttotulot	6 041	4 040	4 040
Nettomenot	16 538	17 183	16 926

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 647
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 398

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	249
Tuottavuustoimet (-6 htv)	-240
Tuottavuussäästöjen kertaluonteisen käytön poisto	-1 000
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (1 htv)	120
Toimintamenosäästön palautus	200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-86
Suurpetokantojen seuranta	500
Yhteensä	-257
2012 talousarvio	16 926 000
2011 III lisätalousarvio	120 000
2011 talousarvio	17 183 000
2010 tilinpäätös	16 289 000

20. Kalakannan hoitovelvoitteet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesilain (587/2011) 3 luvun 14 ja 22 §:n sekä ympäristönsuojelulain (86/2000) 44 §:n nojalla annettujen sekä muiden vastaavien lupapäätösten lupaehtojen edellyttämien kalakannan hoitotoimenpiteiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen, silloin kun ne liittyvät suoraan kohdan 1) mukaisiin kalakannan hoitotoimenpiteisiin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään vesistön rakentamisen, säännöstelyn, perkausten, jäteveden päästöjen ym. luvanvaraisen toiminnan kalakannoille aiheuttamien vahinkojen kompensoimisen ja estämisen sekä kalatalou-

dellisen tarkkailun menoihin. Vuonna 2012 kertyväksi arvioidut vesioikeudelliset kalatalousmaksut on merkitty tuloina momentille 12.30.40.

2012 talousarvio	2 300 000
2011 talousarvio	2 300 000
2010 tilinpäätös	2 300 000

41. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolain (105/2009) mukaisten hirvieläinvahinkokorvausten sekä edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten maksamiseen

2) riistavahinkolain mukaisten vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen

3) riistanhoitomaksuista ja pyyntilupamaksuista annetun lain (616/1993) mukaisten hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuvien sekä niitä koskevien hoitosuunnitelmien valmistelusta ja toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään neljää henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä ja pääosin vuonna 2011 aiheutuneiden vahinkojen korvaamisesta sekä hirvieläinkantojen seurannasta ja hirvieläinten tutkimuksesta aiheutuviin menoihin. Vastaava tulo on merkitty momentille 12.30.42.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Vahinkojen korvaukset	4 400 000
Vahinkojen estämistoimenpiteet	300 000
Hirvikannan seuranta ja tutkimus	400 000
Metsäpeurakannan seuranta ja tutkimus	300 000
Yhteensä	5 400 000

2012 talousarvio	5 400 000
2011 talousarvio	5 400 000
2010 tilinpäätös	5 756 548

42. Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) riistavahinkolaissa (105/2009) määritellyjen suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) edellisiin vuosiin kohdistuvien korvausten, riistavahinkolain toimeenpanosta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) suurpetojen aiheuttamien vahinkojen ehkäisemisestä aiheutuvien menojen maksamiseen enintään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2012 toteutuvien suurpetojen aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen, vahinkomäärät ovat tiedossa vasta vuonna 2013. Vuonna 2010 suurpedoista aiheutuneita vahinkokorvauksia maksettiin täysimääräisesti 3 910 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Suurpetojen vahinkojen korvaaminen	3 800 000
Vahinkojen ehkäiseminen (enintään)	500 000
Yhteensä	4 300 000

2012 talousarvio	4 300 000
2011 talousarvio	4 300 000
2010 tilinpäätös	4 300 000

43. Porotalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 721 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) porotalouden edistämiseen myönnettävien valtionapujen ja valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevista tehtävistä aiheutuvien kulutusmenojen maksamiseen

2) porotalouden kannattavuuden edistämiseen tähtäävän neuvontatyön tukemiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Valtakunnan rajoilla olevien poroesteaitojen valtion vastuulla olevat velvoitteet perustuvat valtioiden välillä solmituihin poroaitasopimuksiin ja koskevat Suomen ja Norjan sekä Suomen ja Venäjän rajoilla olevien poroaitojen rakennus- ja kunnossapitotoimenpiteitä sekä eräitä muita tehtäviä.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Porotalouden koetoiminta	51 000
Paliskuntain yhdistyksen tukeminen	850 000
Poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentaminen ja kunnossapito	820 000
Yhteensä	1 721 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	16
Kertaluonteisen lisäyksen poisto	-100
Yhteensä	-84

2012 talousarvio	1 721 000
2011 III lisätalousarvio	16 000
2011 talousarvio	1 805 000
2010 tilinpäätös	1 855 000

50. Riistatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 9 261 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää riistanhoitomaksusta ja pyyntilupamaksusta annetun lain (616/1993) 3 §:ssä tarkoitettujen menojen maksamiseen. Määrärahaa saa käyttää myös enintään

viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon riistanhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä, joka oli 308 700 vuosina 2008–2010. Riistanhoitomaksun suuruus on edelleen 30 euroa. Hyväksyessään riistahallintolain eduskunta edellytti, että riistanhoitoyhdistysten toimintaan ohjataan aiempaa suurempi osa riistanhoitomaksuista. Riistanhoitoyhdistysten osuutta määrärahasta on nostettu 20 prosenttiin. Vuonna 2012 kertyväksi arvioidut riistanhoitomaksutulot on merkitty momentille 12.30.45.

Suomen riistakeskuksen toiminnallinen tuloksellisuus

Suomen riistakeskuksen tehtävänä on edistää kestäväää riistataloutta, tukea riistanhoitoyhdistysten toimintaa, huolehtia riistapolitiikan toimeenpanosta sekä hoitaa sille säädetty julkiset hallintotehtävät.

Suomen riistakeskus tukee pääluokkaperustelussa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— vastaa riistaeläinlajeja ja niiden elinympäristöjä koskevien hoitosuunnitelmien valmistelusta ja päivittämisestä pitäen yhteyttä sidosryhmiin

— ottaa toiminnassaan, ml. julkiset hallinto-tehtävät, huomioon vahvistettujen hoitosuunnitelmien linjaukset

— ylläpitää ja kehittää luontodirektiivin 12 artiklan edellyttämää seurantajärjestelmää EU:n luontodirektiivin IV liitteeseen kuuluvien riistaeläinlajien tahattomasti pyydytettujen ja tapettujen yksilöiden määrästä

— kehittää ja tukee suurpetoyhdyshenkilöverkoston toimintaa yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen ja riistanhoitoyhdistysten kanssa sekä edistää vapaaehtoisuuteen perustuvien muiden riistakantaseurantojen toteuttamista ja havaintojen toi-

mittamista Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitokselle

— kehittää yhteistyössä Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen kanssa saalistilastointia sekä muita riistatietovarantoja riistahallinnon suunnittelutoiminnan hyväksi

— huolehtii riistaeläinten aiheuttamien vahinkojen määrän vähenemisestä mm. aktiivisin vahinkojen estämistoimenpitein sekä kohdentamalla metsästystä vahinkoa aiheuttaviin riistaeläinlajeihin vahinkoalttiille alueille ja erityistä vahinkoa aiheuttaviin yksilöihin

— huolehtii kattavasta sidosryhmien kuulemisesta hyväksikäyttämällä erityisesti alueellisia riistanneuvostoja ja valtakunnallista riistanneuvostoa

— aktiivisin toimenpitein pyrkii vähentämään riistaeläimiin kohdistuvaa laiton tappamista

— huolehtii metsästäjien koulutusjärjestelmän kehittämisestä ja

— huolehtii Metsästäjä - Jägaren lehden julkaisemisesta.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Suomen riistakeskus	6 300 000
Riistanhoitoyhdistykset	1 852 000
Metsästysmuseotoiminnan tukeminen	370 000
Riistakonsernin strategian toiminnallistaminen (riistanhoitotoimenpiteet, valistustyö, riistan elinympäristöä parantavat hankkeet ja muu riistatalouden edistäminen)	739 000
Yhteensä	9 261 000

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	9 261 000
2011 talousarvio	9 234 000
2010 tilinpäätös	8 582 000

51. Kalatalouden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 6 065 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kalastuslain (286/1982) 91 ja 91 a §:n perusteella:

1) vesialueiden omistajille kalavesien käytöstä maksettaviin korvauksiin

- 2) kalastusalueuetoiminnasta
- 3) kalastusalan järjestöjen toiminnasta
- 4) kalatalouden edistämisestä
- 5) valtiolle maksun kannosta ja kalastuksenhoitomaksurekisterin pidosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kalastuslain 90 §:n mukaan valtion talousarvioon on vuosittain otettava kalatalouden edistämiseen määräraha, joka vastaa ainakin sitä määrää, mikä kolmen edellisen vuoden aikana kalastuksenhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden keskimääräisen lukumäärän perusteella kalastuksenhoitomaksuina kertyisi, mutta kuitenkin vähintään se määrä, mikä kalastuksenhoitomaksuina on kertynyt budjetoituvuotta edeltävänä vuonna. Vuonna 2010 kalastuksenhoitomaksuina kertyi yhteensä 5 822 675 euroa. Kalastuksenhoitomaksu koko vuodelta on edelleen 22 euroa ja seitsemän vuorokauden maksu 7 euroa. Kun vuosina 2008—2010 kalastuksenhoitomaksun vuosimaksujen suorittaneiden henkilöiden keskimääräinen lukumäärä oli 263 902 kpl ja seitsemää vuorokautta koskevia maksuja suorittaneita keskimäärin 33 190 kpl, on kalastuslain 90 §:n mukainen kalastuksenhoitomaksuvarojen vähimmäismäärä 6 038 174 euroa. Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 27 000 euroa kalastuksenhoitomaksurekisterin osoite- ja nimitietojen myyntituloja vastaavina menoina. Vuonna 2012 kertyviksi arvioidut kalastuksenhoitomaksut ja kalastuksenhoitomaksurekisterin myyntituotot on merkitty momentille 12.30.44.

2012 talousarvio	6 065 000
2011 talousarvio	6 303 000
2010 tilinpäätös	6 238 000

52. Kalastuslupamaksujen palautukset ja saimaannorpan suojeluun liittyvät sopimuspalkkiot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 3 560 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Tenojoen kalastuslupatuloista vesialueen omistajille palautettavan osuuden maksamiseen

2) kalastuslain (286/1982) 89 a §:n mukaisesti viehekalastusmaksujen palautuksina vesialueiden omistajille

3) vuonna 2012 kerättävien viehekalastusmaksujen kannosta aiheutuvien kulutus- ja muiden menojen maksamiseen

4) enintään 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvistä vesialueiden omistajille maksettavista sopimuspalkkioista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuonna 2011 kertyväksi arvioidusta Tenojoen kalastuslupatulosta, 560 000 eurosta, yksityisille vesialueen omistajille vesialueomistuksen mukaisessa suhteessa palautettavana osuutena noin 72 % eli noin 400 000 euroa. Tenojoen kalastusluvista vuonna 2012 kertyväksi arvioitu tulo on merkitty momentille 12.30.41.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon viehekalastusmaksuista vesialueiden omistajille vuonna 2012 jaettavana määränä 2 650 000 euroa, mikä saadaan, kun vuoden 2011 talousarviossa kertyväksi arvioidusta 2 800 000 euron viehekalastusmaksutuotosta vähennetään viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle vuonna 2011 aiheutuvaksi arvioidut kulut, joiden määräksi on arvioitu vuoden 2011 talousarviossa 150 000 euroa. Valtiolla arvioidaan vuonna 2012 aiheutuvan kuluja viehekalastusmaksujen kannosta 150 000 euroa. Vuonna 2012 kertyviksi arvioidut viehekalastusmaksut on merkitty momentille 12.30.43.

Määrärahan mitoituksessa on lisäksi otettu huomioon 360 000 euroa saimaannorpan suojeluun liittyvinä vesialueen omistajille maksettavina sopimuspalkkioina. Tavoitteena on teh-

dä kalastuksen rajoitus sopimuksia noin 2 000 km² alueella saimaannorpan suojelemiseksi. Momentille 30.40.62 on varattu varoja saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tenojoen yksityisten vesialueiden omistajille palautettava osuus lupatuloista	400 000
Viehekalastusmaksuista vesialueen omistajille palautettava osuus	2 650 000
Viehekalastusmaksujen kannosta valtiolle aiheutuva meno	150 000
Sopimuspalkkiot vesialueen omistajille saimaannorpan suojelemiseksi (enintään)	360 000
Yhteensä	3 560 000
2012 talousarvio	3 560 000
2011 talousarvio	3 570 000
2010 tilinpäätös	3 070 400

62. Elinkeinokalatalouden markkinoinnin ja rakennepolitiikan edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 446 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) kansallisesti rahoitettavista elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteistä ja ammattikalastajille myönnettävistä saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvauksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) Euroopan kalatalousrahaston (EKTR) varoista rahoitettavien elinkeinokalataloutta koskevien toimenpiteiden EU:n rahoitusosuuden ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

3) merialueen poistokalastuksen edistämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 5 457 000 euroa EU:n osarahoittamien hankkeiden valtion rahoitusosuutta varten.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) mukaisesti momentin määrärahasta kohdistuu Kainuun maakuntaan 165 000 euroa, mistä 70 000 euroa on EU:n rahoitusosuutta ja 95 000 euroa kansallista rahoitusosuutta.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon EU:n yhteisen kalastuspolitiikan mukaisina menoina 9 946 000 euroa, joka on vuosille 2007—2013 Euroopan kalatalousrahastosta osaksi rahoitettavien ohjelmien rahoitusosuutta, jonka EU:n ja kansalliset rahoitusosuudet on vahvistettu komission hyväksymässä toimintaohjelmassa. Määrärahan EU-osuudessa on otettu huomioon myös Ahvenanmaan osuus. Ahvenanmaa osoittaa tarvittavan kansallisen julkisen rahoitusosuuden omassa talousarviossaan. Määrärahasta on varattu 165 000 euroa Kainuun maakuntaan kohdistuviin ohjelmakauden 2007—2013 hankkeisiin. Momentille 12.30.03 on arvioitu kertyvän yhteensä 5 510 000 euroa ohjelmakauden 2007—2013 Euroopan kalatalousrahaston (EKTR) rahoitusosuutena.

Kokonaan kansallisesti rahoitettavia elinkeinokalatalouden edistämistoimenpiteitä ovat kalastusvakuutusyhdistyksistä annetun lain (331/1958) mukaiset avustukset sekä maa- ja metsätalousministeriön määräämin perustein myönnetty avustukset kalan kuljetukseen. Määrärahaa voidaan käyttää myös muuhun elinkeinokalatalouden edellytysten parantamiseen kuten kehittämishankkeisiin. Lisäksi määrärahaa voidaan käyttää tarvittaessa saimaannorpan suojelusta aiheutuvien taloudellisten vahinkojen korvaamiseen Saimaan alueen ammattikalastajille, tarve on arviolta 80 000 euroa. Vuonna 2012 kokonaan kansallisesti rahoitettaviin menoihin arvioidaan tarvittavan 1 500 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

	Kansallinen osuus	EU:n osuus (EKTR)	Yhteensä
Elinkeinokalatalouden toimintaohjelma	5,457	4,489	9,946
— josta Kainuu	0,095	0,070	0,165
Kansalliset toimenpiteet	1,500	-	1,500
Yhteensä	6,957	4,489	11,446

2012 talousarvio	11 446 000
2011 talousarvio	15 778 000
2010 tilinpäätös	17 466 000

77. Kalataloudelliset rakentamis- ja kunnostushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 757 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vaelluskalakantojen turvaamiseen ja elvyttämiseen tähtäävien kalataloudellisten kunnostushankkeiden sekä muiden kalataloutta edistävien rakennushankkeiden suunnittelu- ja toteuttamismenojen maksamiseen

2) hankkeita koskevissa lupapäätöksissä määrättyjen velvoitteiden toteuttamiseen

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään kalan kulkua, kalakantojen luontaista lisääntymistä ja monimuotoisuuden ylläpitoa edistävien hankkeiden toteuttamiseen. Hankkeilla vähennetään samalla kalanistutuksina toteutettavan kalavesien hoidon tarvetta.

2012 talousarvio	757 000
2011 talousarvio	757 000
2010 tilinpäätös	757 000

50. Vesitalous

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriön toimialan vesitaloustehtäviä ovat vedenhankinta ja viemärointi, vesistöjen säännöstely, tulvariskien hallinta, maankuivatus ja kastelu, patoturvallisuus ja vesistörakenteiden ylläpito, valtion velvoitteet vesilain mukaisen luvan haltijana sekä muu vesivarojen käyttö ja hoito. Pääosa näiden tehtävien hoitamiseen tarvittavista määrärahoista on budjetoitu tähän lukuun. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa näissä tehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 194 henkilötyövuotta eli noin 7 600 000 euroa keskusten toimintamenoista, on otettu huomioon työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan luvussa 32.01. Suomen ympäristökeskuksessa vesitaloustehtävissä työskentelevän vakinaisen henkilöstön palkkausmenot ja muut yleishallintomenot sekä henkilöstön määrä, arviolta 27 henkilötyövuotta eli noin 1 700 000 euroa toimintamenoista, on otettu huomioon ympäristöministeriön pääluokan luvussa 35.01. Nämä henkilöstövoimavarat on otettu vastaavasti huomioon työ- ja elinkeinoministeriön sekä ympäristöministeriön hallinnonalojen henkilötyövuosien määrässä.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vesitaloustehtävissä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille sekä Suomen ympäristökeskukselle toiminnalliset tulostavoitteet ja myöntää niiden toteuttamiseksi tarvittavan erillisrahoituksen. Ministeriö asettaa seuraavat alustavat tulostavoit-

teet vuodelle 2012 pääluokkaperusteluissa esitettyjen toimialan vaikuttavuustavoitteiden tukemiseksi:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

— Valmistellaan tulvariskien hallinnan tavoitteet merkittävillä tulvariskialueilla käsiteltäviksi tulvaryhmissä.

— Arvioidaan vesistöalueittaisen säännöstelyjen kehittämisen tarpeet tulva- ja kuivuusriskien hallinnan parantamiseksi.

— Edistetään vesienhoitosuunnitelmien mukaisia vesitaloudellisia toimenpiteitä ottaen huomioon vesivarojen kestävänn käytön ja riskienhallinnan tavoitteet.

— Tehdään hydrogeologisia lisäselvityksiä kymmenellä pohjavesialueella ja tarvittaessa tarkistetaan pohjavesialueiden rajoja.

— Tulvasuojelun ja vesihuollon tukemisessa lisätään avustusten osuutta valtion työn muodossa tapahtuvan tukemisen sijasta (v. 2010 avustusmuotoisena myönnettiin 52 % tukimäärärahasta, v. 2009 38 %).

— Tuetaan kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmien mukaisia vesihuoltoinvestointeja siten, että 3 000 taloutta saatetaan vesijohtoverkoston ja 6 000 taloutta viemäriverkoston piiriin (v. 2010 toteutuma 7 500 taloutta, v. 2009 toteutuma 6 500 taloutta).

Suomen ympäristökeskus

— Avustetaan ministeriötä ja ELY-keskuksia tulvariskien hallintaa palvelevan lainsäädännön toimeenpanossa.

— Toteutetaan yhdessä Ilmatieteen laitoksen kanssa yhtenäinen julkinen vesitilannepalvelu, joka kattaa myös erilaiset tulvatyyppit. Otetaan käyttöön vesitilanne-, ennuste- ja varoituspäivävarallaolojärjestelmä.

— Tuetaan Suomen vesialan kansainvälisen strategian toimeenpanoa yhteistyössä Suomen vesifoorumin kanssa.

— Tuetaan ELY-keskuksia laatimalla malleja vesistöalueittaisen säännöstelyn kehittämiseen.

— Osallistutaan yhteiskäyttöisten vesihuollon tietojärjestelmien kehittämiseen.

20. Vesivarojen käytön ja hoidon menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 568 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesivarojen käytön ja hoidon kulutus- ja sijoitusmenoihin, jotka liittyvät tulvariskien hallintaan, patoturvallisuuteen, vesistöjen säännöstelyyn, vesistön käytön ja hoidon kehittämiseen, vesihuollon kehittämiseen sekä valtion kompensaatio-, tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) Inarijärven säännöstelystä aiheutuviin toimenpiteisiin sekä valtioiden välisiin sopimuksiin perustuvaan rajavesistöyhteistyöhön

3) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteistä

sekä vesistörakenteiden peruskorjauksista ja velvoitetöistä valtiolle aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 154 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen sekä vesialan kansallisten järjestöjen jäsenmaksujen ja vapaaehtoisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Momentin määrärahoista rahoitettu valmistunut työ tai sen osa saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö** €

Tulvariskien hallinta, patoturvallisuus ja vesistöjen säännöstely	2 000 000
Vesistöjen käytön ja hoidon kehittäminen	500 000
Vesihuollon kehittäminen	1 050 000
Valtion vesistörakenteiden käyttö ja kunnossapito	1 570 000
Valtion kompensatio-, tarkkailu- ym. velvoitteet	900 000
Inarijärven säännöstelystä aiheutuvat hoitotoimenpiteet	700 000
Valtiosopimuksiin perustuva rajavesistöyhteistyö	160 000
Vesistötoimenpiteet, peruskorjaukset ja velvoitetyöt	4 658 000
Jäsenmaksut ja rahoitusosuudet	30 000
Yhteensä	11 568 000

Momentin kokonaishenkilötyövuosimäärä sisältää 135 henkilötyövuotta työ- ja elinkeinoministeriön ja ympäristöministeriön hallinnon alan henkilöstöä.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vuoden 2011 kertaluonteisen vähennyksen palautus	2 000
Palkkausten tarkistukset	134
Säästö (HO)	-2 000
Yhteensä	134

2012 talousarvio	11 568 000
2011 III lisätalousarvio	111 000
2011 talousarvio	11 434 000
2010 tilinpäätös	11 524 000

31. Vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 008 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisiin vesihuoltotoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä

toteutettavista vesihuoltohankkeista aiheutuviin menojen maksamiseen

2) maaseutuelinkeinojen rahoituslain (329/1999) 15 §:n mukaisesti vesistötoimenpiteisiin myönnettävien avustusten ja valtion työnä toteutettavista vesistöhankeista aiheutuvien menojen maksamiseen

3) luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) mukaisten vesihuoltolaitteiden rakentamiseen ennen vuotta 2002 myönnettyjen lainojen korkohyvitysten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 27 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Momentin määrärahasta rahoitettu valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Vesihuolto- ja vesistöhankeisiin tarkoitettua määrärahaa valtion tuki keskeneräisiin vesihuoltohankkeisiin on noin 4 758 000 euroa. Keskeneräisten vesihuoltohankkeiden ensisijaisia tavoitteita ovat alueellisen yhteistyön parantaminen sekä vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa.

Määrärahasta on tarkoitettu käyttää 8 000 000 euroa avustuksina toimenpiteisiin, joilla edistetään vesihuollon parantamista maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla, erityisesti viemäriverkostojen laajentamista haja-asutusalueilla, joille aiemmin on valtion tuella rakennettu runkojohto.

Vesihuolto- ja vesistöhankeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoiduista momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 3 000 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

	Kokonais- kustannusarvio	Valtion osuus	Myönnetty aikaisemmin	Myönnetään
Keskeneräiset vesihuolto- ja vesistöhankeet	22 920	8 040	1 740	4 758
Maaseudun vesihuoltotoimenpiteet	-	-	-	8 000
Vesihuoltolaitteiden rakentamisen korkotuki	-	-	-	250
Yhteensä				13 008

Viitaten Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momenttiin Kainuun maakunnan hallintokokeilualueella päätösosan toimenpiteisiin tukea myönnetään momentin 32.50.63 määrärahasta.

2012 talousarvio	13 008 000
2011 talousarvio	20 158 000
2010 tilinpäätös	19 158 000

43. Eräät valtion maksettavaksi määrätyt korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristölupavirastojen ja tuomioistuinten vesiasioista antamien päätösten ja lain tai valtioden välisten sopimusten perusteella valtion maksettavaksi määrättyjen tai sovittujen korvausten sekä päätös- maksujen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspö- rusteisena.

Selvitysosa: Valtio voi joutua vesilain mukaisten päätösten, ennen päätöksiä vahin- gonkärsijöiden kanssa tehtyjen sopimusten tai valtioden välisten sopimusten perusteella maksamaan korvauksia hankkeiden varsinai- sen lupakäsittelyn jälkeen. Myös mahdolliset

vesistöjen poikkeusjuoksutukset saattavat ve- silain nojalla aiheuttaa valtiolle korvausvelvol- lisuuden.

2012 talousarvio	420 000
2011 talousarvio	420 000
2010 tilinpäätös	—

48. Poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poikkeuksellisten tulvien aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta annetun lain (284/1983) 2 §:n mukaisten va- hinkojen ja kustannusten korvaamiseen sekä metsäkeskusten asiantuntija-avusta aiheutu- viin menoihin. Määrärahaa saa käyttää myös edellisiin vuosiin kohdistuvien vahinkojen ja kustannusten korvaamisesta aiheutuvien me- nojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspö- rusteisena.

2012 talousarvio	841 000
2011 talousarvio	841 000
2010 tilinpäätös	841 000

60. Metsätalous

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Suomen metsäala käy läpi merkittävää muutосkautta, vaikka tällä hetkellä tilanne onkin hyvä. Maailmantalouden nopean elpymisen myötä metsäteollisuuden tuotanto on lähtenyt kasvuun. Metsätaloudessa tämä on näkynyt hakkuumäärien, puun hintojen ja metsänomistajille maksettu- jen kantorahatulujen lisääntymisenä. Myös metsätalouden työllisyys on kehittynyt parempaan suuntaan.

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna metsäsektorin kehitys ei kuitenkaan ole kulkenut toivotuun suuntaan. Massa- ja paperiteollisuuden jalostusarvo ja viennin arvo ovat olleet 2000-luvun trendinomaisessa laskusuunnassa, samoin metsäsektorin osuus bruttokansantuotteesta ja yksityisten metsänomistajien hehtaarikohtainen liike-tulos. Kehityksen taustalla on metsäteollisuuden muuttunut toimintaympäristö, jossa korostuvat globaalit trendit: maailmantalouden integraatio, sähköisen viestinnän lisääntyminen, ilmasto- ja energiakysymykset, luonnonvarojen strategisen merkityksen korostuminen, metsien monimuotoisuuden turvaaminen, metsänomistajien arvojen ja tavoitteiden monipuolistuminen, metsäalan palveluvaltaistuminen sekä kansainvälisten sopimusten ja EU-politiikan vaikutuksen vahvistuminen.

Toimintaympäristön muutosten ja sektorin rakennemuutosten vuoksi metsäalan toimia linjaava Kansallinen metsäohjelma 2015 tarkistettiin vuonna 2010. Tarkistetussa ohjelmassa tiedostetaan alan uudistumisen välttämättömyys, mutta samalla myös se, että toimintaympäristön muutokset ja puu uusiutuvana raaka-aineena tarjoavat monia mahdollisuuksia uusille metsäalan tuotteille ja palveluille.

Keskeisten toimenpiteiden vaikuttavuustavoitteet

Kansallisen metsäohjelman toimeenpanoa jatketaan. Ohjelman mukaisesti metsäalasta kehitetään biotalouden edelläkävijää, jolloin metsiin perustuvien elinkeinojen tulee olla kilpailukykyisiä ja kannattavia sekä metsäluonnon monimuotoisuuden ja muiden ympäristöhyötyjen vahvistumista. Ohjelman toimeenpanoa tukevat vuoden 2011 aikana valmistuneet alueelliset metsäohjelmat.

Vuoden 2012 alusta lukien toteutuu metsäalan merkittävä organisaatiouudistus, kun kolmetoista alueellista metsäkeskusta yhdistetään valtakunnalliseksi Suomen metsäkeskukseksi. Koko maan kattavalla metsätalouden kehittämis- ja toimeenpano-organisaatiolla on vahva strateginen rooli metsiin liittyvien elinkeinojen edistäjänä. Suomen metsäkeskuksen liiketoiminta on tarkoitus eriyttää selkeästi julkisista hallintotehtävistä viimeistään vuoden 2014 loppuun mennessä.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio jatkaa vuonna 2012 metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijaorganisaationa. Se tuottaa palveluita sekä maa- ja metsätalousministeriölle että muille taholle.

Valtion tukirahoitusta suunnataan metsänhoito- ja perusparannustöiden ja pienpuun energiakäytön edistämiseen. Käytettävissä olevasta 77,43 milj. euron määrärahasta 57,43 milj. euroa arvioidaan käytettävän yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden edistämiseen ja 20,0 milj. euroa pienpuun energiakäytön edistämiseen.

Valtion rahoitus puuntuotannon kestävyys turvaamistoihin ja pienpuun energiakäytön edistämiseen (momentit 30.60.44, 30.60.47 ja 30.60.83)

Työlajiryhmät	2011	2012
	Arvio käytöstä milj. €	Arvio käytöstä milj. €
30.60.44 ja 30.60.83		
Nuoren metsän hoito	23,0	18,2
Energiapuun korjuu ja haketus	13,0	3,0
Metsänuudistaminen ja muut metsänhoidolliset työt	15,7	14,2
Metsäteiden tekeminen ja kunnostusojitus	11,5	10,1
Suunnittelu, toteutusselvitykset, kehittäminen	16,7	14,9

30.60.47

Pienpuun energiatuki	- ¹⁾	17,0 ¹⁾
Yhteensä	79,9	77,4

¹⁾ Momentilla on määrärahaa 9,75 milj. euroa vuonna 2011. Pienpuun energiatukijärjestelmä ei tule voimaan vuonna 2011, joten budjetoitu määräraha siirtyy käytettäväksi vuodelle 2012. Tämän johdosta vuonna 2012 on käytettävissä yhteensä 17,0 milj. euroa.

Valtio tukee yksityismetsien metsähoito- ja perusparannustoita, jotka ovat yhteiskunnan näkökulmasta tärkeitä puuntuotannon kestävyys- ja turvaamiseksi. Niillä osaltaan turvataan metsien hyvä kasvukunto ja laadukkaan puuraaka-aineen saatavuus tulevaisuudessa. Myös ilmastomuutoksen hillitseminen ja uusiutuvan energian käytön lisääminen edellyttävät puuntuotannon mahdollisimman korkeaa tasoa.

Pienpuun energiakäyttöä lisäämällä turvataan metsähaketta käyttävien lämpö- ja energialaitosten polttoaineen saanti ja edistetään uusiutuvan energian käytölle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Maa- ja metsätalousministeriö seuraa pienpuun energiatukijärjestelmän vaikutuksia puun energiakäyttöön ja raakapuun markkinoihin.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman 2008—2016 (METSO) toteutusta jatketaan yhteistyössä ympäristöviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Metsien monipuolistuvien käyttötarkoitusten tukemiseksi metsälaki ja metsänhoitosuosituksat uudistetaan. Metsälain on otettava nykyistä paremmin huomioon metsänomistajien erilaiset tavoitteet. Samalla lisätään metsänomistajien päätösvaltaa metsävarojensa hoidossa.

Metsähallituksen uudistaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2012. Uudelle Metsähallitukselle on tarkoitus säätää tarvittava päätösvalta julkisten hallintotehtävien hoitamista varten. Markkinoilla toimivaa liiketoimintaa harjoitettaisiin yhtiömuodossa riittävän läpinäkyvyyden ja kilpailuneutraliteetin varmistamiseksi.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen, jonka mukaan kestävä metsätalouden rahoituslakien (1094/1996 ja 544/2007) mukaiset tuet muuttuvat veronalaisiksi etuuksiksi 1.1.2012 lukien.

01. Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 43 365 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusuusutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) tehtävänä on edistää tutkimuksen keinoin metsien taloudellisesti, ekologisesti ja sosiaalisesti kestävää hoitoa ja käyttöä. Metla tuottaa, hankkii ja välittää korkeatasoista tieteilistä tietoa metsäluonnosta, metsien eri käyttömuodoista, metsävaroista ja niiden hyödyntämisestä sekä turvaamisesta yhteiskunnallisen päätöksenteon pohjaksi ja yhteiskunnan hyvinvoinnin edistämiseksi. Metla tekee soveltavaa tutkimusta, sitä tukevaa perustutki-

musta, kehittää metsäalan tutkimusyhteistyötä, edistää tutkimustulosten hyväksikäyttöä, huolehtii sille kuuluvista viranomaistehtävistä ja osallistuu strategisten huippuosaamisen keskittymien toimintaan. Strategiassa organisatiorakenne ja toiminta ovat asiakasläheisiä. Voimavarat kohdennetaan tutkimustoimintaan sekä tiedon ja teknologian siirtoon. Toimintakulttuuri tukee osaamista sekä jatkuvaa oppimista.

Metla tukee pääluokkaperusteluissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön toimialan vaikuttavuustavoitteiden saavuttamista seuraavasti:

— tuottamalla tietoa ja osaamista metsiin perustuvan biotalouden edistämiseksi ja metsätalouden kannattavuuden ja kilpailukykyyn parantamiseksi

— tuottamalla tietoa ja osaamista puuperäisen energian ja puun käytön, erityisesti puurakentamisen lisäämiseksi ja metsien monimuotoisuuden, ympäristöhyötyjen ja hyvinvointivaikutusten lisäämiseksi.

Metla toteuttaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmassa 2008—2016 (METSO) sille asetettuja toimia ja osal-

listuu Kansallisen metsäohjelman 2015 (KMO) toteutukseen.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Metlalle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus

Vuosien 2010—2012 bruttotoimintamenojen, tulojen ja henkilötyövuosien arvioidaan jakaantuvan seuraavasti (milj. euroa)

Prosessi	Bruttomenot			Htv ¹⁾			Tulot		
	2010 TP	2011 TA	2012 TAE	2010 TP	2011 TA	2012 TAE	2010 TP	2011 TA	2012 TAE
Tutkimus- ja kehittämispalvelut sekä tiedon ja teknologian siirto	28,4	23,1	24,0	447	381	385	6,4	3,4	4,4
Maksulliset tutkimuspalvelut	1,0	1,2	1,3	17	20	21	2,1	1,8	1,9
Viranomaispalvelut	5,5	5,5	5,6	97	94	94			
Strateginen johtaminen	4,4	3,2	3,7	44	31	31			
Tutkimuksen tukipalvelut	1,4	1,5	1,3	22	20	20			
Sisäiset palvelut	12,3	13,5	14,2	104	100	90	1,0	0,4	0,5
Yhteensä	53,0	48,0	50,1	731	646²⁾	641³⁾	9,5	5,6	6,8

¹⁾ Sisältää 10 htv:tä METSO-ohjelman toteutukseen.

²⁾ Sisältää 10 htv:tä työuraansa eläkeiän jälkeen jatkavia.

³⁾ Kiintiössä ei ole vuonna 2012 otettu huomioon työuraansa eläkeiän jälkeen jatkavia (vaikutus -10 htv), lisäksi on siirrot muilta momenteilta 4 htv ja kertaluonteinen 1 htv (646 - 10 + 5 = 641).

Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden parantamiseksi sekä hallinnonalan ja elinkeinon tietotarpeiden tukemiseksi Metlan tutkimus- ja kehittämispalveluita sekä tiedon ja teknologian siirtoa suunnataan tukemaan elinkeinotoiminnan kehittämistä ja metsäpolitiikan valmistelua. Metla osallistuu metsäklusterin sekä energia- ja ympäristöklusterin tutkimusstrategian toteuttamiseen strategisten huippuosaimien keskittymien - Metsäklusteri Oy ja CLEEN Oy - kautta. Tutkimustiedon tuotteistamista ja markkinointia tehostetaan. Jatketaan yhteistyötä Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymässä (LYNET) maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeri-

ön hallinnonalojen sektoritutkimuslaitosten kanssa. Metlan laboratoriotoimintoja kehitetään toimintojen rationalisoimiseksi ja kustannustehokkuuden parantamiseksi. Tieto- ja viestintäteknologian (ICT) käyttöönottoa tehostetaan.

Toteutetaan vuodelle 2012 sovittuja aiemmin päätettyjä tuottavuustoimia.

Maksullisen toiminnan tulostavoitteeksi asetetaan noin 1,9 milj. euroa.

Tuotokset ja laadunhallinta

Vuonna 2012 keskeisten tuotosten määrä suhteutetaan käytettävissä oleviin voimavaroihin. Suoritteiden seurannan mittarit ovat soveltuvin osin tutkimuslaitosten yhteisiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	52 984	47 986	50 125
Bruttotulot	9 505	5 560	6 760
Nettomenot	43 479	42 426	43 365
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 669		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 645		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	4 268	2 900	2 900
— EU:lta saatava rahoitus	884	500	500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	3 027	2 000	2 000
Tuotot yhteensä	8 179	5 400	5 400
Hankkeiden kokonaiskustannukset	13 352	10 800	10 800
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-5 173	-5 400	-5 400
Omarahoitusosuus, %	39	50	50

Metsäntutkimuslaitoksen, Maa- ja elintarviketutkimuskeskuksen ja Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen laboratoriotointoja on keskitetty Metsäntutkimuslaitokselle. Tämän johdosta momentille on siirretty yhtä henkilötyövuotta vastaava henkilöstö momentilta 30.20.01 ja kolmea henkilötyövuotta vastaava henkilöstö momentilta 32.01.02. Henkilöstösiirtoihin ei sisälly määrärahasiirtoja, koska laboratoriotointa on maksullista toimintaa. Metsäntutkimuslaitoksen tulorahoitteisen toiminnan volyymi nousee noin 0,400 milj. eurolla (tulot ja menot), nettomääräraha ei tämän johdosta muutu.

Nykyinen kiinteistöhenkilöstö siirtyy valtiolta pääosin uuden työnantajan palvelukseen.

Metlan hallinnassa oleva valtion kiinteistövarallisuus siirtyy 1.1.2012 Senaatti-kiinteistöjen ja Metsähallituksen hallintaan.

Tuloina on otettu huomioon kaikki Metlan toiminnasta kertyvät tulot.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	734
Metsäntutkimuslaitoksen toiminnan tukeminen (kertamenon poisto)	-1 500
Metsäbioenergian tutkimus- ja innovaatiokeskuksen verkostomainen toimintamalli (kertamenon poisto)	-110
Toimitilakustannukset	1 300
Tuottavuussäästöjen tilapäinen käyttö (1 htv)	1 015
Toimintamenosäästö (HO)	-350
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-150
Yhteensä	939
2012 talousarvio	43 365 000
2011 III lisätalousarvio	606 000
2011 talousarvio	42 426 000
2010 tilinpäätös	43 455 000

41. *Metsäpuiden siemenhuolto* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää metsäpuiden siemenviljelysten perustamista ja nuoruusvaiheen hoitoa varten myönnettävien valtionavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoitus perustuu vuonna 2011 päivitettyyn metsäpuiden siemenviljelysten perustamisohjelmaan. Metsäpuiden siemenviljelysten perustamiseen ja nuoruusvaiheen hoitoon myönnettävien valtionavustusten tavoitteena on varmistaa, että metsätalouden käyttöön on saatavissa jatkuvasti ja riittävästi alkuperältään kasvupaikan olosuhteisiin sopivaa ja hyvälaatuista metsänviljelyaineistoa.

2012 talousarvio	400 000
2011 talousarvio	621 000
2010 tilinpäätös	699 000

42. *Valtionapu Suomen metsäkeskukselle* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 47 666 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen metsäkeskuksesta annetun lain (418/2011) mukaisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) muuna julkisena rahoitusosuutena Suomen metsäkeskuksen valtionaputoimintaan kuuluvissa EU-hankkeissa

3) EU-hankkeille myönnettyjen tukien takaisinperintäpäätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Vuoden 2012 alusta lukien 13 alueellista metsäkeskusta yhdistyvät valtakunnalliseksi Suomen metsäkeskukseksi, johon siirretään myös osa Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion tehtävistä ja henkilöstöstä. Suomen metsäkeskus on metsien kestävä hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä koskevia tehtäviä hoitava koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Suomen metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeen-

pano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Maa- ja metsätalousministeriö ohjaa ja valvoo Suomen metsäkeskusta.

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio jatkaa metsätalouden kehittämis- ja asiantuntijaorganisaationa. Koska perustettava Suomen metsäkeskus ja Tapio eivät enää ole lainsäädännön kautta nykymuotoisessa kiinteässä suhteessa toisiinsa, on perusteltua eriyttää niille myönnettävät määrärahat. Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavustus siirretään momentille 30.60.50.

Suomen metsäkeskuksen toiminnan tärkein kohderyhmä ovat yksityismetsänomistajat, jotka omistavat 440 000 metsälöä, joiden yhteispinta-ala on 12,1 milj. (noin 60 % Suomen metsämaa-alasta). Suomen metsäkeskus valvoo metsätaloutta koskevien lakien noudattamista ja hoitaa muut sille säädetyt viranomais-tehtävät, joita ovat muun muassa metsätalouden rahoitusta koskevassa lainsäädännössä (1094/1996, 544/2007, 101/2011) säädetyt rahoituspäätökset (noin 60 000 vuodessa, hankkeista vähintään 4,5 % tarkastetaan myös maastossa), metsälain (1093/1996) valvontaan liittyvät metsänkäyttöilmoitusten ja perustamisilmoitusten tarkastukset (noin 150 000 vuodessa, joista vähintään 3 % tarkastetaan myös maastossa) sekä riistavahinkolain (105/2009) nojalla korvattavien hirvieläinvahinkojen maastoarviointi metsätalouden osalta.

Metsäkeskusten yhdistäminen yhdeksi valtakunnalliseksi toimijaksi tehostaa toimintaprosesseja, parantaa niiden laatua. Muita tuottavuutta parantavia toimenpiteitä ovat sähköisen asioinnin sekä metsänomistajien ja metsäalan toimijoiden neuvontapalveluiden kehittäminen. Työn tuottavuuden paraneminen vähentää henkilöstötarvetta 30 henkilötyövuotta vuonna 2012.

Tuottavuussäästöistä arvioidaan käytettävän 1 000 000 euroa Suomen metsäkeskuksen toiminnan käynnistämiseen ja 728 000 euroa metsäkeskuksen tietojärjestelmien ja -hallinnon kehittämiseen.

Metsätaloudelle pääluokan selvitysosassa asetettujen yhteiskunnallisten vaikuttavuustavoitteiden toteuttamiseksi maa- ja metsäta-

lousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti *Suomen metsäkeskuksen* valtionavulla rahoit-

tettavalle toiminnalle (valtionavustustoiminta) seuraavat tavoitteet:

Suomen metsäkeskuksen tulostavoitteet

	2010 toteutuma	2011 tulostavoite	2012 tulostavoite
1. Taloudellisuustavoitteet			
Metsälain valvontakustannukset metsänkäyttöilmoitusta kohden, €	65	alle 65	alle 63
Rahoituslain valvontakustannukset rahoituspäätöstä kohden, €	110	alle 110	alle 110
Alueellisen metsävaratiedon ylläpitokustannukset, €/ha	18	alle 18	alle 15
2. Suoritetavoitteet			
Alueellisen metsävaratiedon keruutavoite, ha	950 000	910 000	1 200 000
Henkilökohtaisen neuvonnan määrä, henkilöä	42 000	38 000	40 000
3. Laatatavoitteet			
Hyvän metsänhoidon suositusten mukaisten taimikoiden osuus perustetuista taimikoista, %	85	85	85
Nuoren metsän hoidossa metsänhoidollisesti hyvien hankkeiden osuus pinta-alasta, %	90	vähintään 90	vähintään 90
Päätös nuoren metsän hoitohankkeista, viikkoa vireille tulosta	4	enintään 4	enintään 4
Tilakohtaisten metsäsuunnitelmien peittotavoite, % metsien pinta-alasta	46	45	50

Momentin määrärahalla toteutettavan toiminnan kustannusten (milj. euroa) ja henkilötövuosien (htv) arvioitu jakautuminen tulosalueille

	2011 kustannukset	htv	2012 kustannukset	htv
Valvonta- ja tarkastustoiminta	16,1	218	15,0	210
Alueellinen metsävaratieto	18,5	252	17,6	240
Neuvonta, koulutus ja tiedotus	10,0	120	9,3	110
Muu toiminta	8,2	111	6,0	81
Yhteensä	52,8	701	47,9	641¹⁾

¹⁾ Htv-vähennys yhteensä -60 htv, josta -30 htv aiheutuu tuottavuusohjelman toteuttamisesta ja -30 htv Tapion valtionavun siirtymisestä momentille 30.60.50.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	682
Tuottavuustoimet (-30 htv)	-1 249
Tuottavuussäästöjen käyttö	1 728
Sähköisen asioinnin kehittämishankkeen rahoituksen muutos	-500
Siirto momentille 30.60.50 (Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionapu)	-1 500
Kertamenon poisto (Metsäkeskusten tietojärjestelmät)	-300
Yhteensä	-1 139

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	47 666 000
2011 III lisätalousarvio	514 000
2011 talousarvio	48 805 000
2010 tilinpäätös	49 239 000

43. Eräät korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta annetun lain (263/1991) perusteella aiheutuvien korvausten ja muiden menojen maksamiseen

2) laajuudeltaan ja taloudelliselta merkitykseltään huomattavien äkillisten metsätuhojen kartoituksesta ja tuhoalueita koskevien ilmakuvien tuottamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain (1113/1990) mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien sellaisten menojen maksamiseen, jotka maksetaan etukäteen valtion varoista.

Selvitysosa: Vuoden 2010 Asta-, Vee- ja Lahja- ja Sylvi-myrskyt osoittivat, että tietoa metsätuhojen laajuudesta ja sijainnista on saatava nopeammin ja tarkemmin. Esimerkiksi myrskytuhon tapahduttua Maanmittauslaitos voi nopeasti tuottaa ilmakehän aineistoa tuhoalueista.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän metsälaissa tarkoitetuista uhkasakkolain mukaisista ja niihin verrattavista suorituksista aiheutuvien

menojen maksamiseen 30 000 euroa ja muiden menojen maksamiseen 70 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 50 000 euroa varautumisesta äkillisiin metsätuhoihin.

2012 talousarvio	100 000
2011 III lisätalousarvio	55 000
2011 talousarvio	50 000
2010 tilinpäätös	16 557

44. Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 60 230 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävä metsätalouden rahoituslain (544/2007) mukaisen tuen maksamiseen

2) enintään 300 000 euroa kokeilu- ja selvitystoiminnan valtionapuihin ja kulutusmenoihin

3) enintään 13 000 000 euroa vuoden 2012 valtuuden käytöstä aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2012 saa tehdä kestävä metsätalouden rahoituslaissa (544/2007) lueteltuja suunnitelman edellyttämiä työlajeja ja kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) mukaisia suunnitelman edellyttämiä työlajeja koskevia tukipäätöksiä enintään 26 000 000 eurolla.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on huomioitu tarkistetussa Kansallinen metsäohjelma 2015:ssä ja pitkän aikavälin ilmast- ja energiastrategiassa asetetut tavoitteet metsänhoito- ja perusparannustöille sekä puuperäisen energian lisäämiselle. Mitoituksessa on myös otettu huomioon se, että pienpuun energiakäyttöä edistetään jatkossa pienpuun energiatuesta annetun lain (101/2011) nojalla momentin 30.60.47 määrärahasta myönnettävällä tuella.

Momentin valtuusmenettelyä muutetaan niin, että momentille myönnettyä valtuutta

käytetään vain suunnitelman edellyttäviä työlajeja koskeviin tukipäätöksiin. Kestävän metsätalouden rahoituslaissa (544/2007) ja kestävän metsätalouden rahoituksesta annetussa laissa (1094/1996) lueteltuja suunnitelman edellyttämiä työlajeja ovat pääasiassa metsänuudistaminen, terveyslannoitus, suometsänhoito ja metsätien tekeminen. Muutoksella val-

tuuden käytöstä rajataan pois toteutusselvitykseen perustuvat ns. jälkirahoitteiset työlajit. Niissä toteutustyöt on jo tehty rahoitusta haettaessa, eikä rahoituspäätöksellä sitouduta menoihin, joista aiheutuisi määrärahatarvetta tulevina vuosina.

Määrärahalla toteutettavien töiden suora työllisyysvaikutus on noin 2 700 htv.

Määrärahan jakautuminen ja myöntämisvaltuudesta valtiolle aiheutuvat menot (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	17,53	12,86	6,48	3,00	1,00	40,87
Vuoden 2012 sitoumukset	13,00	7,00	3,00	2,00	1,00	26,00
Nuoren metsän hoito, juurikäävän torjunta, energiapuun haketus yms.	29,40					
Kokeilu- ja selvitystoiminta	0,30					
Yhteensä	60,23	19,86	9,48	5,00	2,00	

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 7 500 000 euroa.

2012 talousarvio	60 230 000
2011 III lisätalousarvio	3 750 000
2011 talousarvio	76 030 000
2010 tilinpäätös	80 251 342

45. Metsäluonnon hoidon edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 325 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kestävän metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävän metsätalouden rahoituslain (544/2007) mukaisen tuen maksamiseen metsien biologisen monimuotoisuuden turvaamiseen

2) valtakunnallisista metsien luonnonhoitoa ja biologisen monimuotoisuuden ylläpitämistä tukevista ja maa- ja metsätalousministeriön erikseen määrittelemistä hankkeista ja toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenojen ja enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta määräaikaisiin tehtäviin aiheutuvien menojen maksamiseen sekä EU:n rahastojen tuella to-

teutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaan Kainuun maakunnan hallintokokeilualueella kestävän metsätalouden rahoituslain 16 §:n mukaiseen tukeen myönnetään rahoitus momentilta 32.50.63.

Määrärahan arvioitu käyttö

Ympäristötuki	5 125 000
Metsäluonnon hoitohankkeet	2 750 000
Valtakunnalliset hankkeet	450 000
Yhteensä	8 325 000

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen metsäluonnon hoidon edistämiseksi seuraavat alustavat toiminnalliset tulostavoitteet:

Metsäluonnon monimuotoisuuden säilymistä turvataan ympäristötuella 3 500 hehtaarin alueella (vuoden 2011 tavoite 7 600 hehtaaria).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 3 000 000 euroa hallitusoh-

jelmassa maa- ja metsätalousministeriön pääluokkaan kohdistettuna menosäästönä vuoden 2011 talousarvioon verrattuna (HO-säästö 4 000 000 euroa).

2012 talousarvio	8 325 000
2011 talousarvio	11 325 000
2010 tilinpäätös	10 325 000

47. Pienpuun energiatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 7 250 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää pienpuun energiatuesta annetun lain (101/2011) mukaisen tuen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspereusteisena.

Selvitysosa: Pienpuun energiatuen tavoitteena on lisätä pienpuun energiakäyttöä ja turvata pienpuuhakkeen saatavuus lämpö- ja voimalaitoksille. Tukea voidaan myöntää nuorten metsien hoito- tai ensiharvennuskohteilta korjattavalle ja energiakäyttöön luovutettavalla puulla.

Vuonna 2012 pienpuun energiatukijärjestelmästä tuettavaa pienpuuta arvioidaan korjattavan noin 2,2 milj. kuutiometriä. Tavoitteena on nostaa metsähakkeen käyttö energiatuotannossa 13,5 milj. kuutiometriin vuoteen 2020 mennessä nykyisestä lähes 7 milj. kuutiometristä. Pienpuuhakkeella on arvioitu voitavan kattaa tarpeesta noin 4—5 milj. kuutiometriä.

Vuonna 2012 on käytettävissä myös vuodelta 2011 siirtyviä eriä 9 750 000 euroa.

2012 talousarvio	7 250 000
2011 III lisätalousarvio	-3 750 000
2011 talousarvio	13 500 000

50. Eräät metsätalouden valtionavut (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 443 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle metsätalouden kehittämiskeskuksesta annetun lain (1474/1995) perusteella aiheutuviin menoihin sekä avustus-

ten maksamiseen käyttösuunnitelmassa mainituille muille yhdistyksille, säätiöille ja osakeyhtiölle.

Käyttösuunnitelma	€
Föreningen för Skogskultur rf	30 000
Työtehoseura ry	349 000
Mustilan Kotikunnas -säätiö	30 000
Suomen Metsäyhdistys ry	434 000
Puuinfo Oy	100 000
Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio	1 500 000
Yhteensä	2 443 000

Selvitysosa: Tapiolle myönnettävä määräraha on tarkoitettu seuraavien palvelujen tuottamiseen maa- ja metsätalousministeriölle:

— työryhmä- ja asiantuntijapalvelut (mm. METSO, KMO)

— tutkimuksen käytäntöönviennin tehostaminen

— kielilain soveltamiseen liittyvät palvelut sekä

— tilastot.

Puuinfo Oy:lle myönnettävällä rahoituksella edistetään puun käyttöä ja puurakentamista ja se käytetään Teknilliseltä korkeakoululta ja Oulun yliopistolta hankittavista suoritteista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 30.60.42	1 500
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-163
Yhteensä	1 337

2012 talousarvio	2 443 000
2011 talousarvio	1 106 000
2010 tilinpäätös	1 106 000

83. Lainat puuntuotannon kestävyys turvaamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kestävä metsätalouden rahoituksesta annetun lain (1094/1996) ja kestävä metsätalouden rahoituslain (544/2007) mukaisten lainojen maksamiseen.

<i>Selvitysosa:</i> Määrärahan tarpeeksi arvioidaan 200 000 euroa. Kun tähän arvioidaan olevan käytettävissä 100 000 euroa vuodelle 2012 siirtyvää määrärahaa, momentin määrärahatarve on 100 000 euroa.	2012 talousarvio	100 000
	2011 talousarvio	50 000
	2010 tilinpäätös	50 000

63. Metsähallitus

1. Peruspääoman muutokset

Metsähallituksen peruspääomaa voidaan vähentää 2,2 milj. eurolla, johon sisältyy vähennyksenä 2,5 milj. euron arvoisen omaisuuden siirto peruspääomasta julkisen hallintotehtävien taseeseen sekä lisäyksenä yhteensä 0,3 milj. euron arvosta peruspääoman arvoa nostavia muutoksia.

2. Liiketoiminnan keskeiset palvelutavoitteet ja muut toimintatavoitteet

Metsähallitus ottaa huomioon liiketoimintaa harjoittaessaan yleiset yhteiskunnalliset velvoitteet kuten luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön sekä porotalouden ja saamelaiskulttuurin vaatimukset.

Metsähallituksen liiketoimintojen kannattavuutta parannetaan edelleen ja kannattamattomasta liiketoiminnasta luovutaan.

Arvioitaessa yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisella aikaansaatuja hyötyjä, kiinnitetään myös huomiota ekosysteemipalveluiden ja niihin perustuvien liiketoimintojen kehittämiseen.

Metsähallitus voi avustaa Suomen Metsäsäätiötä vuonna 2012 enintään 0,2 milj. eurolla.

3. Liiketoiminnan investointien ja investointisitoumusten enimmäismäärä

Metsähallituksen investoinneista saa aiheutua menoja vuonna 2012 enintään 20 milj. euroa. Lisäksi Metsähallitus saa tehdä vuonna 2012 investointeja koskevia sitoumuksia, joista saa aiheutua menoja seuraavina vuosina enintään 25 milj. euroa.

4. Liiketoiminnan lainanoton enimmäismäärä

Metsähallitus oikeutetaan ottamaan liiketoimintaansa varten valtion liikelaitoksista annetun lain (1185/2002) 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lainaa enintään 69 milj. euroa.

5. Liiketoiminnan takausvaltuudet

Metsähallitus saa myöntää takauksia samaan liikelaitoskonserniin kuuluvien osakeyhtiömuotoisten tytäryritysten lainojen vakuudeksi enintään 20 milj. euron arvosta.

6. Liiketoiminnan vakuuksien enimmäismäärä

Metsähallitus saa antaa toimintaansa varten tarvittavia vakuuksia ulkopuolisille enintään 0,5 milj. euron arvosta.

Selvitysosa:

Liiketoiminta

Peruspääoman määrä vuoden 2011 alussa on 2 553,5 milj. euroa. Vuoden 2011 aikana sen arvioidaan supistuvan 6,1 milj. eurolla ja olevan vuoden 2011 lopussa 2 547,4 milj. euroa. Vuonna 2012 peruspääoma vähenee 2,5 milj. eurolla, koska talouskäytön ulkopuolelle METSO-ohjelmassa jätettyjä alueita siirretään julkisten hallintotehtävien taseeseen ja lisääntyy 0,3 milj. eurolla hallinnan siirtojen, valtionperintöjen sekä muiden muutosten nettovaikutuksena.

Metsähallituksen liiketoiminnan toimialana ovat metsätalous ja muu luonnonvarojen käyttö. Liiketoimintaa harjoitetaan metsähallituslaissa säädettyjen yhteiskunnallisten velvoitteiden (luonnon monimuotoisuuden, virkistyskäytön, porotalouden, saamelaiskulttuurin ja työllisyyden edistäminen) asettamissa puitteissa.

Yhteiskunnallisten velvoitteiden huomioon ottamisen tasosta päätetään maa- ja metsätalousministeriön päätöksessä Metsähallituksen liiketoiminnan tavoitteista vuodelle 2012.

Metsähallitus selvittää vuonna 2012 ekosysteemipalvelujen sisältöä ja mahdollisuuksia kehittää uutta liiketoimintaa.

Ottaen huomioon eduskunnan hyväksymät vuoden 2012 palvelu- ja muut toimintatavoitteet, maa- ja metsätalousministeriö on alustavasti asettanut Metsähallituksen liiketoiminnan vuoden 2012 tulostavoitteeksi (tilikauden tulos) 122,4 milj. euroa ja liiketoimintakonsernille 123,2 milj. euroa. Tavoite vastaa 4,9 prosentin tuottoa Metsähallituksen liiketoimintaan sijoitetulle pääomalle. Tuloutustavoite vastaa liiketoiminnan vuotuista tulostavoitetta 122,4 milj. euroa. Tuloutustavoitteen saavuttamiseksi Metsähallitus vähentää investointeja talousmetsien hankinnasta, lisää merkittävästi maanmyyntiä ja parantaa liiketoiminnan kannattavuutta. Valtioneuvosto päättää tuloutuksen määrästä vuoden 2012 tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Metsähallituksen hallituksen asettama alustava liiketoiminnan liikevaihtotavoite on 336,3 milj. euroa ja liiketoimintakonsernin 375,2 milj. euroa.

Metsähallitus tekee liiketoiminnan investointeja alustavan investointisuunnitelman mukaan 10,0 milj. eurolla. Merkittävimmät investointikohteet ovat puolustusvoimien ja tutkimuksen tarpeisiin tehtävät maa- ja vesialuehankinnat sekä tie-, maa- ja vesirakennushankkeet. Metsähallituksen ei ole tarkoitus enää lisätä talousmetsien määrää. Puolustusvoimien tarpeisiin on tarkoitus hankkia alueita noin 3,4 milj. eurolla.

Metsähallituksen tytäryhtiöitä ovat siementuotantoa harjoittava Siemen Forelia Oy, taimituotantoa harjoittava Fin Forelia Oy, kiviainesliiketoimintaa harjoittava Morenia Oy, matkailuliiketoimintaa harjoittava Eräsetti Oy sekä Metsähallitus Holding Oy. Tytäryhtiöiden vuoden 2012 arvioitu liikevaihto on konsernin sisäiset erät huomioon ottaen 42,3 milj. euroa ja liikevoitto 2,9 milj. euroa.

Alustavan suunnitelman mukaan Metsähallitus antaa takauksia tytäryhtiöidensä 20 milj. euron lainojen vakuudeksi. Metsähallitus voi joutua liiketoiminnassaan antamaan vakuuksia ulkopuolisille, esimerkiksi pankkitakauksia kunnille erilaisten velvoitteiden kattamiseksi.

Metsähallituksen liiketoiminnan tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma		2011 ennakoitu		2012 esitys	
	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni	Liikelaitos	Konserni
Liikevaihto, milj. €	329,4	367,5	329,3	366,5	336,3	375,2
— muutos, %			0,0	-0,3	2,1	2,4
Käyttökate, %	35	32	35	33	40	37
Liikevoitto/tappio, milj. €	112,4	113,7	114,8	116,5	131,6	134,2
Tilikauden tulos, milj. €	101,5	102,3	105,5	106,8	122,4	123,2
— liikevaihdosta, %	31	28	32	29	36	33
— peruspääomasta, %	4,0	4,0	4,1	4,2	4,8	4,8
Tuloutus valtion talousarvioon, milj. € ¹⁾	85,9		96,4		110,2	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	4,2	4,3	4,3	4,3	4,9	5,0
Investoinnit liikevaihdosta, %	7	6	6	6	3	3
Omavaraisuusaste, %	98	97	99	98	99	98
Taseen loppusumma, milj. €	2 758	2 771	2 721	2 737	2 730	2 747
Henkilöstön keskimääräinen lukumäärä (htv)	1 201	1 384	1 200	1 362	1 175	1 337

¹⁾ Vuosien 2009 ja 2010 tilinpäätösten perusteella toteutunut tuloutus ja vuoden 2011 toiminnan perusteella vuoden 2012 talousarvioesityksen (mom. 13.05.01) tuloutusarvio.

Liikelaitoksen tuloutus ja rahoitus momenteittain (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 esitys
Liikelaitoksen tuloutus tulomomenteille			
13.05.01 Voiton tuloutus	85,884	96,427	110,000
Yhteensä	85,884	96,427	110,000
Julkisten hallintotehtävien määräraharahoitus			
30.63.50 Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät	6,234	5,763	5,731
MMM:n hallinnonala yhteensä	6,234	5,763	5,731
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät	26,359	25,867	26,882
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot ¹⁾	0,888	-	4,200
YM:n hallinnonala yhteensä	27,247	25,867	31,082
Yhteensä (MMM ja YM)	33,481	31,630	36,813

¹⁾ Metsähallituksen osuus.

Julkiset hallintotehtävät

Metsähallituksesta annetun lain (1378/2004) 6 §:n mukaisten julkisten hallintotehtävien palvelu- ja toimintatavoitteet sekä niiden rahoitus esitetään tarkemmin maa- ja metsätalousministeriön toimialan osalta momentilla 30.63.50 ja ympäristöministeriön toimialan osalta momentilla 35.10.52.

Julkisten hallintotehtävien rahoitus ja menorakenne (1 000 euroa, sisältää koko toiminnan, myös ympäristöministeriön toimialaan liittyvän osuuden)

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 esitys
Rahoitus¹⁾			
Maa- ja metsätalousministeriö (30.63.50)	7 105	6 172	5 731
Ympäristöministeriö (35.10.52)	26 359	29 027	26 882
Ympäristöministeriö (35.10.63)	888	-	4 200
Ympäristöministeriö (35.10.(88))	3 800	-	-
Muiden ministeriöiden rahoitus	3 979	3 437	3 500
Muu rahoitus valtion talousarviosta	525	1 651	1 500
Euroopan unionin rahoitus	2 107	3 900	4 500
Tulorahoituksella maksetut menot	7 359	7 388	7 500
Muu rahoitus	1 918	360	360
Yhteensä	54 040	51 935	54 173
Menot			
Palkkausmenot	23 761	21 289	22 583
Muut kulutusmenot	24 797	27 836	26 390
Maa-aluehankinnat	577	-	4 200
Muut investoinnit	4 905	2 810	1 000
Yhteensä	54 040	51 935	54 173

¹⁾ Rahoituseriin 2010 ja 2011 sisältyvät myös edellisiltä vuosilta siirtyneet erät.

Julkisten hallintotehtävien kehitystä kuvaava tunnuslukutaulukko

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 esitys
Tuotot (1 000 euroa)			
Maksullinen toiminta	8 034	8 188	8 000
Muut tuotot	4 784	4 260	4 300
Tuotot yhteensä	12 817	12 448	12 300
Kulut (1 000 euroa)			
Henkilöstökulut	23 809	21 289	21 203
Muut kulut	27 942	34 111	29 297
Kulut yhteensä	51 751	55 400	50 500
Valtion talousarviosta saatu rahoitus	37 811	40 286	36 137
Yli-/alijäämä	-1 123	-2 666	-2 063
Henkilöstömäärä (htv)	553	500	485
— josta virkamiehiä (htv)	63	63	64

50. Metsähallituksen eräät julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 731 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Metsähallitusta koskevan lain 6 §:n mukaisten Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä maa- ja metsätalousministeriön toimialalla aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää edellä 1) kohdassa mainittuihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät ne julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat maa- ja metsätalousministeriön toimialaan.

Selvitysosa: Maa- ja metsätalousministeriö asettaa Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville maa- ja metsätalousministeriön

toimialan osalta seuraavat alustavat tulosta-voitteen:

- asiakastytyväisyys säilyy hyvänä
- tarjotaan mahdollisimman laajalti kansalaisille metsästyks- ja kalastusmahdollisuuksia ekologisesti ja sosiaalisesti kestäväällä tavalla
- parannetaan luontomatkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden retkeilyyn ja virkistykseen tarkoitettujen alueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä ja
- kehitetään erävalvontaa, parannetaan sen näkyvyyttä ja lisätään siihen voimavaroja.

Metsähallituksen julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 100 000 euroa, joista metsästyksen ja kalastuksen tuloja 3 950 000 euroa, metsäpuiden siementen myyntituloja 800 000 euroa ja muita tuloja 350 000 euroa.

Määrälliset ja laadulliset tavoitteet Metsähallituksen julkisille hallintotehtäville

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 esitys
Luonnon virkistyskäyttö			
Virkistyspalvelujen asiakastytyväisyys (asteikko 1—5)	4,2	>=4	3,9
Valtion retkeilyalueiden käynnit	364 000	350 000	350 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	849 400	855 000	700 000

Eräasiat

Metsästysluvat (kpl)	36 955	38 000	40 000
Kalastusluvat (kpl)	69 241	90 000	85 000
Metsästys- ja kalastusalueiden vuokrasopimusten määrä	3 375	3 500	3 500
Lupametsästäjien asiakastytyvyisyys (asteikko 1—5)	3,7	3,6	3,7

Määrärahan arvioitu käyttö

€

Luonnon virkistyskäyttö	3 850 000
Eräasiat	1 430 000
Muut tehtävät	451 000
Yhteensä	5 731 000

Tuottavuuden parantamiseksi vähennetään kahta henkilötyövuotta vastaava henkilöstö. Vähennyksestä ei aiheudu muutoksia määrärahaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	68
Kertaluonteisen menon poistuminen	-1 100
Kertaluonteisen vähennyksen palautus	1 000
Yhteensä	-32

2012 talousarvio	5 731 000
2011 III lisätalousarvio	52 000
2011 talousarvio	5 763 000
2010 tilinpäätös	6 234 000

70. Kiinteistö- ja paikkatietoinfrastrukturi

Selvitysosa: Tässä luvussa on budjetoitu Maanmittauslaitoksen ja Geodeettisen laitoksen toiminnasta aiheutuvat menot.

Toimintaympäristö

Ajantasaisten kiinteistö- ja maastotietojen ja niihin liittyvien sähköisten tietopalveluiden merkitys yhteiskunnan toiminnoissa kasvaa prosessien sähköistyessä, minkä seurauksena kansallisen kiinteistötietojärjestelmän ja maastotietojärjestelmän luotettavuudelle ja toimivuudelle kohdistuu yhä lisääntyviä vaatimuksia.

Kiinteistöjen kirjaamistehtävien hoito vakiinnutetaan ja vuoden aikana otetaan käyttöön uusi lainhuuto- ja kiinnitysrekisterijärjestelmä ja siihen liittyvä uudistettu sähköinen kirjaamisjärjestelmä. Vuonna 2014 käyttöön otettavan sähköisen kiinteistövähdantajärjestelmän kehittämistä jatketaan.

Maastotietojärjestelmän kehittämistä jatketaan siten, että maastotietojen käytettävyyttä ja käyttöä yhteiskunnan eri toiminnoissa lisäntyy, tietoaisteistojen harmonisointi etenee ja tietoyhteistyö eri toimijoiden kanssa syvenee.

Paikkatietojen käytön tehostamiseen tähtäävän INSPIRE-direktiivin kansallinen toimeenpano jatkuu. Direktiivin toimeenpanoon liittyen Maanmittauslaitos huolehtii paikkatietoinfrastruktuurin kehittämisen tukipalveluiden järjestämisestä ja kehittää omien tietovarantojen hallintaa sekä niistä annettavia tietopalveluja direktiivin vaatimusten mukaisesti. Geodeettinen laitos osallistuu INSPIRE-direktiivin toimeenpanon edellyttämien palvelujen kehittämiseen sekä kansallisella että Euroopan tasolla. Tarkemman valtakunnallisen korkeusmallin tuottamista jatketaan laserkeilaustekniikalla ottaen huomioon muun muassa tulvariskikartoituksen alueellisia tarpeita.

Kehitetään valmiuksia luonnontuhojen yhteydessä tehtäville ilmakuvauksille.

Geodeettisen laitoksen Metsähovin tutkimusaseman laitteistojen ajanmukaistaminen ja tilojen kunnostaminen käynnistetään.

Maatilatalouden tilusrakenteen ja kilpailukyvyn parantamiseksi tilusjärjestelyjä tuetaan. Tilusjärjestelyjen kysyntä ja alueellinen yhteistyö pysyvät edelleen korkealla tasolla.

01. Maanmittauslaitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 53 127 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös laitoksen toimintaan liittyvien jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Maanmittauslaitoksen *tehtävänä* ovat maanmittaustoimitukset, kiinteistöjä koskevat kirjaamisasiat, kiinteistörekisterin ja lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin pitäminen sekä kiinteistötietojärjestelmän hallinnosta ja kehittämisestä huolehtiminen, maastotietoja koskevien tietokantojen ylläpito, ilmakuvapalvelut ja paikkatietojen yhteiskäytöstä huolehtiminen. Lisäksi Maanmittauslaitos tuottaa edellä mainittuihin tehtäviin liittyviä muita palveluja.

Maanmittauslaitos tukee pääluokkaperusteissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* toteuttamista seuraavasti:

— Laitoksen tuottamien ja ylläpitämien aineistojen ja rekisterien kattavuutta, laatua ja ajantasaisuutta parannetaan.

— Aineistot tuotetaan yhteensopiviksi ja saatetaan mahdollisimman laajaan käyttöön.

— Kiinteistötietojärjestelmän kiinteistörekisteri ja siihen kuuluva kiinteistörekisterikartta sekä lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri ovat jatkuvasti ajan tasalla.

— Maastotiedoista ajantasaistetaan vuosittain tiedot, muut kohteet alueen muutosnopeudesta riippuen 5—10 vuoden välein.

— Huolehditaan kiinteistö- ja maastotietojen valtakunnallisen tietopalvelun jatkuvasta toimivuudesta.

— Jatketaan paikkatietojen yhteiskäytön ja kansallisen paikkatietoinfrastruktuurin kehittämistä INSPIRE-direktiivin soveltamisen mukaisesti.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun liittyen alustavasti Maanmittauslaitokselle seuraavat tulostavoitteet:

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 tavoite
Vaikuttavuus			
Maastotietokannan ajantasaisuusindeksi	95	95	96
Kiinteistörekisterin perusparannuksen kattavuusindeksi (1.1.2003 = 0), %	64	75,3	80,7
Tietovarastojen hyödyntäminen, muutos ed. vuodesta, %	11	2	2

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Taloudellisuus, yksikkökustannukset			
— lohkomistoimitukset, euroa/lohkokiinteistö	813	820	820
— maastotietokannan ajantasaistus, euroa/km ²	157	158	161
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritteiden määrä			
— toimitustuotanto, toimituksia, kpl	20 505	21 100	21 100
— tilusjärjestelyt (uusjaot), kpl	5	9	4
— kirjaamisasiat, kpl	252 000	260 000	265 000
— maastotietotuotanto yhteensä, km ²	41 993	43 000	44 000

Laadunhallinta

Organisaation palvelukyky

— lohkomisten kesto aika, kk

7,0

6,0

6,0

— maastotiedon keruun täydellisyys, %

97

96

96

Henkisten voimavarojen hallinta

Henkilöstömäärä, henkilöttyvuosia, yhteensä

1 887

1 905

1 890

Henkilöttyvuosien määrä vähenee 15 henkilöttyvuodella, mistä 7 henkilöttyvuotta aiheutuu aiemmin päätetystä tuottavuushjelmasta

ja 8 henkilöttyvuotta siirrosta momentille 25.10.03. Henkilöttyvuosien siirrolla momentille 25.10.03 ei ole vaikutusta määrärahaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	124 139	126 255	127 569
Bruttotulot	77 416	72 349	74 442
Nettomenot	46 723	53 906	53 127
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	17 728		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	26 975		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
<i>Julkisoikeudelliset suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	70 748	64 643	69 224
— muut tuotot	276	-	21
Tuotot yhteensä	71 024	64 643	69 245
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	49 430	43 347	46 983
— osuus yhteiskustannuksista	23 718	22 330	22 266
Kustannukset yhteensä	73 148	65 677	69 249
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 124	-1 034	-4
Kustannusvastaavuus, %	97	98	100
<i>Muut suoritteet</i>			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	5 238	5 181	4 620

Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset

— erilliskustannukset	2 805	2 350	2 441
— osuus yhteiskustannuksista	2 007	2 597	1 936
Kustannukset yhteensä	4 812	4 947	4 377
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	426	234	243
Kustannusvastaavuus, %	109	105	106

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	793
KIRVA-sähköinen vaihdanta ja kirjaus	
— Siirto momentilta 28.70.20	3 000
— V. 2011 hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poisto	-1 000
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	25
Säästö (HO)	-3 000
Tasomuutos	-597
Yhteensä	-779
2012 talousarvio	53 127 000
2011 III lisätalousarvio	680 000
2011 talousarvio	53 906 000
2010 tilinpäätös	55 970 000

02. Geodeettisen laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 423 000 euroa.

Selvitysosa: Geodeettisen laitoksen tehtävänä on luoda perusedellytykset maanmittaukselle ja paikkatietojen käytölle koko maassa ja tuottaa tutkimukseen perustuvaa tietoa kiinteistö- ja paikkatietoinfrastruktuurien kehittämiseksi. Laitos tekee tutkimustyötä geodesian, geoinformatiikan, kaukokartoituksen ja navigoinnin sekä niihin liittyvien tieteid aloilla ja edistää näiden alueiden menetelmien ja laitteiden käyttöönottoa erityisesti paikkatietojen hankinnassa ja käsittelyssä. Geodeettista laitosta kehitetään paikkatietoalan eurooppalaisena tutkimuslaitoksena siten, että se palvelee tehokkaasti julkista hallintoa ja elinkeinoelämää.

Geodeettinen laitos tukee pääluokkaperusteissa esitettyjen maa- ja metsätalousministeriön *toimialan vaikuttavuustavoitteiden* saavuttamista seuraavasti:

— vastaa paikkatietojen metrologiasta ja toimii pituuden ja putoamiskiihtyvyyden kansallisen mittanormaallilaboratoriona

— suorittaa valtakunnalliset geodeettiset runkomittaukset, ylläpitää tarkkaa valtakunnallista koordinaatti-, korkeus- ja painovoimajärjestelmää sekä sitoo ne vastaaviin naapurimaiden ja kansainvälisiin järjestelmiin

— tukee paikkatietojen yhteiskäytön edistämistä ja standardisointityötä

— tutkii uusien kaukokartoitusmenetelmien käyttökelpoisuutta ja tarkkuutta sekä

— kehittää paikannussatelliittien hyödyntämismenetelmiä.

Laitos osallistuu Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) työhön kehittämällä paikkatietojen hankinta- ja yhteiskäyttömenetelmiä sekä kehittämällä yhteenliittymän yhteisiä tukipalveluja.

Laitos ylläpitää ja kehittää Metsähovin tutkimusasemaa sekä yhdessä European Satellite Service Provideerin kanssa Virolahdella sijaitsevaa EGNOS/RIMS -asemaa (Ranging and Integrity Monitoring Station). Toiminnalla mahdollistetaan muun muassa tulevan eurooppalaisen Galileo-paikannussatelliittijärjestelmän hyvä hyödynnettävyys koko Suomen alueella sekä osallistuminen globaalin ja eurooppalaisen koordinaattijärjestelmän kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Metsähovin tutkimusaseman laitekanta ja Suomen pysyvä GNSS-verkko FinnRef uusitaan vuosien 2012–2017 aikana vastaamaan tämän hetken vaatimuksia.

Maa- ja metsätalousministeriö asettaa vuoden 2012 talousarvioesityksen valmisteluun

liittyen alustavasti Geodeettiselle laitokselle seuraavat tulostavoitteet:

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tunnuslukutaulukko toiminnallisesta tuloksellisuudesta v. 2010—2012

Tulosalue	Bruttomenot, 1 000 €			Bruttotulot, 1 000 €			Htv ¹⁾		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
	Tot.	Arvio	Arvio	Tot.	Arvio	Arvio	Tot.	Arvio	Arvio
Johto-, kirjasto-, informaatio- ja hallintopalvelut	1 480	1 480	1 303				11	11	11
Geodesia ja geodynamiikka	1 305	1 381	2 770 ²⁾	467	513	250	19	19	19
Geoinformatiikka ja kartografia	887	915	835	599	570	375	14	14	14
Kaukokartoitus ja fotogrammetria	1 672	1 712	1 620	828	1 074	800	23	23	22
Navigointi ja paikannus	652	756	695	399	421	375	10	11	11
Yhteensä	5 996	6 244	7 223	2 293	2 578	1 800	77	78	77

¹⁾ Henkilötyövuosiin sisältyy 28 henkilötyövuotta vastaava ulkopuolisella rahoituksella palkattu ja yhteisrahoitteinen henkilöstö.

²⁾ Sisältää 1,5 milj. euroa Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän satelliittipaikannusverkon (GNSS) kehittämiseen.

Toiminnallinen tehokkuus

Geodeettisen laitoksen menoista katetaan noin 25 % ulkopuolisilla tuloilla (yhteisrahoitteinen ja maksullinen toiminta), jotka hankitaan tutkimusrahoituksena sekä koti- että ulkomailta. Laitoksen menoista noin 75 % katetaan budjettirahoituksella, jolla hoidetaan kansallisesti tärkeät mittaus-, kehitys- ja tutkimustehtävät, sekä ylläpidetään ja kehitetään laitoksen osaamista ja tutkimuslaitteita. Lisäksi budjettirahaa käytetään laitoksen osuutena yhteistutkimushankkeissa.

Laitos jatkaa yhteistyötään sekä koti- että ulkomaisten laitosten kanssa tutkimuslaitteiden hankinnassa ja käytössä. Tämän lisäksi tutkimuslaitteita kehitetään nykyistä automaattisemmaksi ja mittaustietojen keruumenetelmiä tehostetaan.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitosta kehitetään eurooppalaisena tutkimuslaitoksena tekemällä yhteistyötä alan tutkimuslaitosten ja yliopistojen kanssa. Tämä mahdollistaa laitoksen tietotaidon sekä työn laadun kilpailukykyisen kehittymisen.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011	2012 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	6 118	4 182	7 223
Bruttotulot	2 293	450	1 800
Nettomenot	3 825	3 732	5 423
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	323		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	201		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tasomuutoksena lisäystä yhteisrahoitteisen sekä maksullisen toiminnan bruttotuloihin 1 350 000 euroa ja bruttomenoihin 1 442 000 euroa.

Bruttomenoissa on otettu huomioon lisäyksenä 1 500 000 euroa ensimmäisenä eränä Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteistojen sekä pysyvän GNSS-verkon kehittämiseen. Korjausten kustannusarvio on 8 100 000 euroa.

Tuottavuussäästö on tarkoitettu Kieku-tietojärjestelmän kehittämiseen. Tuottavuusohjelman toteuttamisen johdosta vähennetään yhtä henkilötövuotta vastaava henkilöstö. Vähennyksestä ei aiheudu muutosta määrärahaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Metsähovin tutkimusaseman ja -laitteiston peruskorjaus	1 500
Palkkausten tarkistukset	64
Yhteisrahoitteinen ja maksullinen toiminta	92
Tuottavuussäästöjen käyttö	35
Yhteensä	1 691
2012 talousarvio	5 423 000
2011 III lisätalousarvio	53 000
2011 talousarvio	3 732 000
2010 tilinpäätös	3 703 000

40. Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 4 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) uusjakotoiminnan tukemisesta annetun lain (24/1981), kiinteän omaisuuden ja erityis-

ten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 102 §:n mukaisten lainojen ja korkotuen rahoituksesta ja eräistä vesitilusjärjestelyistä annetun lain (31/1980) 19 §:n mukaisista lunastuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) vesistöhankeiden johdosta suoritettavista tilusjärjestelyistä annetun lain (451/1988) 21 ja 22 §:n mukaisten menojen maksamiseen

3) kiinteistönmuodostamislain (554/1995) 207 §:n 2 momentissa tarkoitettujen toimitusmenojen maksamiseen uusjakojen ja vesitilusjärjestelyjen osalta.

Määrärahaa saa käyttää enintään 12 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha käytetään pelto-tilusjärjestelyjen tukemiseen ja pilottiluonteisiin metsätilusjärjestelyihin. Vuoden 2012 alusta lukien vireille tulevissa uusjaoissa valtion varoista maksetut takaisin perittävät kustannukset suoritetaan takaisin valtiolle huomattavasti aikaisempaa nopeammassa ajassa. Takaisinmaksu alkaa toimituksen lopettamista seuraavana vuonna. Arvioidaan, että asianosaisilta takaisinperittävä osuus määrarahasta on noin 2,0 milj. euroa ja valtion lopulliseksi menoksi jää noin 2,5 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon säästö (HO) 500 000 euroa.

2012 talousarvio	4 500 000
2011 talousarvio	7 000 000
2010 tilinpäätös	6 500 000

Pääluokka 31

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä ovat laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet. Hallinnonalan politiikkalohkoja ovat viestintäpolitiikka ja liikennepolitiikka sekä näitä tukevat liiketoiminta, tutkimus ja hallinto.

Toimintaympäristö

Yhteiskunnan toiminta perustuu merkittävässä määrin erilaisten sähköisten tieto- ja viestintäverkkojen hyödyntämiseen ja niiden mahdollistamien digitaalisten palveluiden käyttöön. Teknologinen kehitys sekä sisältö- ja muiden palveluiden käyttötottumusten ja tuotantotapojen muutos vaikuttavat olennaisesti viestintämarkkinoihin ja viestintäpolitiikkaan. Kehitys luo myös uusia mahdollisuuksia vaikuttaa ilmastomuutokseen. Entistä enemmän huomiota tulee kiinnittää verkkojen ja palveluiden käytettävyyteen, luotettavuuteen ja turvallisuuteen. Erityisen haasteellista on kansallisten tavoitteiden toteuttaminen tilanteessa, jossa viestinnän toimintaympäristö on lisääntyvässä määrin globaali.

Julkisen talouden haasteet, kansallisen kilpailukyvyn parantaminen, ilmastopolitiikka, elinkeino- ja väestörakenteen muutos sekä palveluiden turvaaminen edellyttävät uusia, nykyistä tehokkaampia ja vaikuttavampia keinoja liikennejärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen.

Viestintäpolitiikka

Digitaalisen yhteiskunnan kehittäminen edellyttää aktiivista viestintä- ja tietoyhteiskuntapolitiikkaa. Lähivuosina viestintäpolitiikalla haetaan välineitä toimivaan ja turvalliseen yhteiskuntaan sekä tehoa yritysten ja julkisen sektorin toimintaan. Tietoyhteiskuntapolitiikalla pyritään vastaamaan mm. julkisen sektorin tuottavuustavoitteisiin sekä innovaatiopolitiikan haasteisiin.

Tieto- ja viestintäteknologioiden merkitys hyvinvoinnin, taloudellisen kasvun ja tuottavuuden parantamiseksi on huomattava. Niiden tehokkaammalla hyödyntämisellä voidaan vastata moniin yhteiskunnan haasteisiin. Teknologisen kehityksen mahdollistamat innovaatiot, palvelut ja toimintatavat synnyttävät merkittävää kehityspotentiaalia kaikille yhteiskunnan sektoreille.

Tieto- ja viestintäteknologioiden tehokkaan käytön ja kansalaisten yhdenvertaisuuden perusedellytyksenä ovat laadukkaat, edulliset ja kaikkien saatavilla olevat viestintäpalvelut. Lähtökohdana on, että kaikille tulee taata oikeus hyviin viestintäyhteyksiin. Samalla tulee huolehtia siitä, että yhteiskunnan perusinfrastruktuurin muodostavia yhteyksiä hyödynnetään parhaalla mahdollisella tavalla tarjoten käyttäjien tarpeita vastaavia, monipuolisia sisältö- ja muita palveluita.

Yhteiskunta ei toimi ilman tieto- ja viestintäjärjestelmiä, koska lähes kaikki yhteiskunnan elintärkeät toiminnot ovat sidoksissa tieto- ja viestintäinfrastruktuurin sekä tietojärjestelmien toimintaan. Järjestelmien toimivuus varmistetaan kattavasti ja johdonmukaisesti.

Viestintäpolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat Viestintäviraston määrärahat, valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen varatut määrärahat, sanomalehdistön tuki sekä Yleisradio Oy:n ulkomaille suunnattujen televisio- ja radiolähetysten kustannusten korvaamiseen osoitettava tuki. Viestintäpolitiikan lohkolle esitetään määrärahoja yhteensä 20,3 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *viestinnän toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

— Monipuolisia, korkealaatuisia ja kohtuuhintaisia viestintä- ja tietoyhteiskuntapalveluita on saatavilla koko maassa.

— Viestinnän ja tietoyhteiskunnan peruspalvelut ja niiden turvallisuus on varmistettu.

— Tieto- ja viestintäteknologiaa ja digitaalisia palveluita käytetään täysimääräisesti yhteiskunnan toimivuuden, kansalaisten hyvinvoinnin ja yritysten kilpailukykyyn edistämiseksi.

Liikennepolitiikka

Liikennepolitiikan avulla turvataan sujuvat ja turvalliset matkat ja kuljetukset elinkeinoelämän ja asukkaiden tarpeiden mukaisesti. Suomi on pitkien etäisyyksien maa, joka viennistä riippuvaisena tarvitsee myös hyvät ja toimivat yhteydet kaikkialle maailmaan. Liikennejärjestelmän toimivuuden ohella entistä tärkeämmäksi painopisteeksi nousee liikenteen päästöjen vähentäminen ja kestävä kehityksen edistäminen myös liikennepolitiikassa. Liikennepolitiikka kytketään kokonaisvaltaisesti ja poikkihallinnollisesti elinkeinoelämän, talouden ja työllisyyden sekä alueiden kehittämisen kehikseen. Tämä varmistetaan liikennepoliittisen selonteon laaja-alaisella valmistelulla.

Liikennesektorin on pystyttävä hyödyntämään kaikki mahdollisuudet parantaa toiminnan tuottavuutta ja vaikuttavuutta kestäväällä tavalla. Huomio käännetään asiakkaisiin, liikennepolitiikan keinovalikoimaa monipuolistetaan ja toimintatapoja uudistetaan uudenlaisiin ratkaisuihin ja innovaatioihin kannustavaksi. Monipuolisen keinovalikoiman ja älyliikenteen palveluiden avulla liikenneinfrastruktuuria ja -palveluita hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti.

Liikennepolitiikassa otetaan huomioon Suomen päästövähennystavoite liikennesektorille. Liikenteen päästöjä vähennetään muun muassa tukemalla joukkoliikennettä, autokannan uudistamista sekä suosimalla vähäpäästöistä ajoneuvoteknologiaa.

Työmatkaliikennettä, joukkoliikenteen toimivuutta ja liikenneturvallisuutta parannetaan arjen sujuvan liikkumisen turvaamiseksi.

Joukkoliikennettä edistetään ja tuetaan sen kokonaisvaltaista suunnittelua. Edistetään uusia palvelukonsepteja, liikennemuotojen yhteistyötä ja älyliikennettä matkaketjuissa. Pyritään tekemään mahdolliseksi joukkoliikenteen reaaliaikainen informaatio ja yhteiskäyttöiset maksujärjestelmät. Liityntäpysäköintiä kehitetään.

Väyläverkon kunnon ja palvelutason säilyminen varmistetaan raideliikennettä painottaen. Myös alempiasteisen tieverkon kunnosta huolehditaan maaseutuelinkeinojen ja metsätalouden toimintaedellytykset turvaavalla tavalla. Kehitetään pyörä- ja kävelytieverkostoa yhteistyössä kuntien kanssa. Käynnissä olevien hankkeiden toteutusta jatketaan turvaten mm. rataosan Seinäjoki—Oulu -perusparannuksen loppuunsaattaminen.

Meriliikenteen turvallisuuden parantamiseksi kehitetään automaattisia riskintunnistus- ja ennakoitintyökaluja.

Innovaatioita edistetään ja kilpailua ehkäisevää sääntelyä sekä markkinoille pääsyn esteitä poistetaan kaikissa liikennemuodoissa. Sääntelyllä varmistetaan, että kilpailu tuottaa hyviä palveluja.

Edistetään toimia, joilla logistinen tehokkuus lisääntyy ja yritysten logistiikkakustannusten kansainvälinen kilpailukyky vähintään säilyy. Ympäristöä säästäviin kuljetusratkaisuihin ja sähköisiin toimintamalleihin kannustetaan.

Liikennejärjestelmän toimintavarmuutta häiriötilanteissa parannetaan.

Liikennepolitiikkaa tukevia määrärahoja ovat perusväylänpidon määrärahat, liikenneverkon kehittäminen, liikenteen turvallisuus, joukkoliikenteen palvelujen ostot sekä tuet, merenkulkuelinkeinon tukeminen, ilmaliikenteen korvaukset ja tuet sekä tienpidon valtionavut. Liikennepolitiikan lohkolle ehdotetaan määrärahoja yhteensä 1 904,1 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *liikenteen toimialalle* seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- Matka- ja kuljetusketjut toimivat sujuvasti hyvinvointia ja kilpailukykyä edistäen.
- Suomi on liikenneturvallisuudeltaan Euroopan parhaiden maiden joukossa. Tieliikenteen turvallisuus paranee.
- Liikenteen kasvihuonepäästöjä vähennetään Suomen kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Liikenteen terveydelle ja luonnolle aiheuttamat haitat minimoidaan.
- Liikenteen toimialan tuottavuus ja tehokkuus paranevat.

Tutkimus

Hallinnonalalla tutkimustoimintaa harjoittaa Ilmatieteen laitos, joka on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastomuutoksen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tuotettavalla tiedolla edistetään turvallisuutta.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa hallinnonalan tutkimustoiminnalle seuraavat yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet:

- Tuetaan tutkimuksen keinoin ilmastomuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.
- Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, enustus- ja varoitusjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa muulle tutkimustoiminnalle tavoitteeksi:

- Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.

Valtion yhtiöt

Liikenne- ja viestintäministeriön omistajaohjauksessa ovat valtion yhtiöt Finavia Oyj ja Finn-pilot Pilotage Oy, joiden tavoitteena on tukea liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteiden toteutumista.

Hallinnonalan yhteiset tavoitteet

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö asettaa *koko hallinnonalalle* seuraavat tavoitteet:

- Huolehditaan yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamiseen liittyvien tehtävien toteuttamisesta.
- Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Yhteenvetotarkastelu sukupuolivaikutuksiltaan merkittävästä toiminnasta

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tavoitteena on tuottaa suoritteita ja julkishyödykkeitä, joiden käyttämiseen sekä naisilla että miehillä on tasa-arvoiset mahdollisuudet.

Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan henkilöstösuunnittelun tavoitteena on oikein mitoitettu ja osaava henkilöstö, joka työskentelee hyvässä työyhteisössä, jonka työilmapiiriä seurataan ja kehitetään myös tasa-arvonäkökulma huomioon ottaen.

Määrärahat ja tuloarviot

Hallinnonalalle ehdotetaan määrärahoja 2 375,4 milj. euroa. Poliittikalohkoille ehdotetaan määrärahoja seuraavasti: hallinto ja toimialan yhteiset menot 408,4 milj. euroa, liikenneverkko 1 661,9 milj. euroa, liikenteen viranomaispalvelut 40,0 milj. euroa, liikenteen tukeminen ja ostopalvelut 202,1 milj. euroa, viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen 20,3 milj. euroa sekä tutkimus 42,6 milj. euroa.

Liikenteen toimialan veronluonteisista maksuista suurimpia ovat meriväylien pidon kustannuksia kattava väylämaksu 80,3 milj. euroa, ratavero 14,3 milj. euroa, lentoliikenteen valvontamaksu 10 milj. euroa sekä Kerava—Lahti -oikoradan investointivero 4,3 milj. euroa. Liikenteen toimialalta kerättävistä muista maksuista suurin on radanpitoon käytettävä ratamaksu 45,8 milj. euroa. Liikenteen turvallisuusviraston maksutulot ovat yhteensä 89,7 milj. euroa, josta 74,3 milj. euroa on tie- ja rautatieliikenteen toimialalta kerättäviä asiakasmaksutuloja.

Viestinnän toimialalta kerätään veroluonteisina maksuina 5,9 milj. euroa. Lisäksi Viestintävirasto saa muina maksutuloina 29,8 milj. euroa.

Hallinnonalan sekalaisten tulojen arvioidaan olevan 51,3 milj. euroa.

Trans European Transport Network eli TEN-hankkeisiin arvioidaan saatavan EU:n varoja noin 6,2 milj. euroa. Aluekehitysrahaston tavoiteohjelmiin arvioidaan saatavan EU- ja kansallisia varoja noin 5,6 milj. euroa.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
31.10.77	<i>Väyläverkon kehittäminen</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	426,0	287,0
31.10.78	<i>Eräät väylähankkeet</i> (siirtomääräraha 3 v)		
	— maa- ja vesirakennusvaltuus	-	205,0
31.30.63	<i>Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen</i>		
(31.30.63 ja 65)	(siirtomääräraha 3 v)		
	— sopimusvaltuus	-	174,4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot	383 952	342 622	408 419	65 797	19
01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	22 882	23 691	20 407	- 3 284	- 14
21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	34	211	784	573	272
29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)	360 094	317 778	386 600	68 822	22

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)	942	942	628	- 314	- 33
10. Liikenneverkko	1 583 106	1 423 606	1 661 918	238 312	17
01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	91 868	83 229	86 934	3 705	4
20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)	912 052	907 577	935 360	27 783	3
(34.) Valtionavustus länsimetron suunnitteluun (siirtomääräraha 2 v)	2 804	—	—	—	—
35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	13 000	34 974	21 974	169
(40.) Avustus Finavia Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	—	1 100	—	- 1 100	- 100
41. Valtionavustus eräiden lento- paikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 700	1 000	- 1 700	- 63
50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen (siirtomääräraha 3 v)	23 000	23 000	8 000	- 15 000	- 65
76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)	38 284	28 350	35 000	6 650	23
77. Väyläverkon kehittäminen (siirto- määräraha 3 v)	—	54 700	439 653	384 953	704
78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)	443 898	249 600	73 100	- 176 500	- 71
79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)	69 200	60 350	47 897	- 12 453	- 21
20. Liikenteen viranomaispalvelut	33 539	35 375	40 037	4 662	13
01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 539	35 375	40 037	4 662	13
30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut	187 625	197 819	202 143	4 324	2
42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)	841	841	841	—	—
43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyn parantaminen (arviomääräraha)	78 139	84 236	86 420	2 184	3
46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)	—	—	2 000	2 000	0
50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)	787	800	800	—	—
51. Luotsauksen hintatuki (siirto- määräraha 2 v)	4 200	4 200	4 200	—	—
63. Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	94 992	98 375	96 875	- 1 500	- 2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 €	%
64. Saariston yhteysalusliikenne- palvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	8 667	9 367	11 007	1 640	18
(65.) Junien kaukoliikenteen osto (arviomääräraha)	—	—	—	—	—
(66.) Yhteisaluspalvelujen osto- sopimukset (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	—
40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen	21 995	19 456	20 263	807	4
01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	7 495	7 806	8 763	957	12
42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)	450	500	500	—	—
(44.) Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)	1 350	1 350	—	- 1 350	- 100
50. Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)	12 700	9 800	11 000	1 200	12
50. Tutkimus	41 363	40 461	42 600	2 139	5
01. Ilmatieteen laitoksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	41 363	40 461	42 600	2 139	5
(60.) Liiketoiminta	—	—	—	—	—
(88.) Luotsausliikelaitos	—	—	—	—	—
Yhteensä	2 251 581	2 059 339	2 375 380	316 041	15
Henkilöstön kokonaismäärä	2 256	2 208	2 191		

01. Hallinto ja toimialan yhteiset menot

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö edistää yhteiskunnan toimivuutta ja väestön hyvinvointia huolehtimalla siitä, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä ovat toimivat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet sekä alan yrityksillä kilpailukykyiset toimintamahdollisuudet.

01. Liikenne- ja viestintäministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 20 407 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon valtion televisio- ja radiorahastosta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti toiminnalleen vuodelle 2012 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestin-

nän ja liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita:

Tuotokset ja laadunhallinta

— Liikenne- ja viestintäministeriö kehittää rooliaan hallinnonalan strategisena toimijana.

— Hallinnonalan virastojen ja laitosten tulohajautusta kehitetään.

— Lainsäädäntöprosessi on selkeästi johdettu ja säädösvalmistelu on ammattitaitoista.

Toiminnallinen tehokkuus

— Työn tuottavuuden kehittyminen 1 %.

— Kokonaistuottavuuden kehittyminen 2 %.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Työtyytyväisyys on vähintään 3,7 (asteikolla 1—5) (2011 tavoite 3,6, 2010 toteutuma 3,4 ja 2009 toteutuma 3,5).

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	23 274	23 991	20 707
Bruttotulot	300	300	300
Nettomenot	22 974	23 691	20 407
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 445		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 353		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tietoyhteiskuntaohjelman toteuttaminen	-200
Kelamaksun kertaluonteisen poiston palautus	-45
Siirto momentilta 31.10.01 (1 htv)	87
Siirto momentille 31.20.01 (Eurocontrol jäsenmaksu)	-3 000
Palkkausten tarkistukset	210
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-37
Siirto momentille 31.20.01 (Tukes-sopimus)	-85
Toimintamenosäästö (HO)	-200
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-44
Siirto momentilta 33.01.01 (traktorisäädösten siirto)	30
Yhteensä	-3 284

2012 talousarvio	20 407 000
2011 III lisätalousarvio	136 000
2011 talousarvio	23 691 000
2010 tilinpäätös	22 882 000

21. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 784 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat siltä osin kuin niitä ei ole käytetty muiden määrärahojen lisäyksinä.

2012 talousarvio	784 000
2011 talousarvio	211 000
2010 tilinpäätös	34 000

29. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 386 600 000 euroa.

2012 talousarvio	386 600 000
2011 III lisätalousarvio	4 870 000
2011 talousarvio	317 778 000
2010 tilinpäätös	360 094 264

40. Eräät valtionavut (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 628 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen liikenne- ja viestintäalan yhteisöjen ja museotoiminnan tukemiseksi sekä viestintävalmiuksia edistävien hankkeiden tukemiseksi.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu käytettäväksi liikenne- ja viestintäalan museoiden tukemiseen sekä viranomaistehtävissä avustamisesta aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen hankkeisiin, joilla edistetään tie-

toyhteiskuntapalveluiden turvallista käyttöä ja itsesääntelytoimenpiteitä sekä erityisesti nuorten ja erityisryhmien viestintävalmiuksia tietoyhteiskunnassa.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Liikenne- ja viestintäalan museot	385 000
Mobilia-säätiö	134 000
Liikennealan yhteisöt	25 000
Viestintäalan yhteisöt	84 000
Yhteensä	628 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 31.20.01 (Suomen Ilmailuliitto ry:n tuki)	-193
Järjestöjen tuki- ja jäsenmaksusäästö (HO)	-121
Yhteensä	-314
2012 talousarvio	628 000
2011 talousarvio	942 000
2010 tilinpäätös	942 000

10. Liikenneverkko

Selvitysosa: Liikenneverkko muodostuu maantieverkosta, rataverkosta ja vesiväylistä. Maantieverkon pituus oli 78 162 km, rataverkoston pituus 5 919 km ja vesiväylien pituus 16 226 km vuoden 2010 lopussa. Vastaava väyläomaisuuden kirjanpitoarvo oli maantieverkon osalta 14,9 mrd. euroa, rataverkoston osalta 3,5 mrd. euroa ja vesiväylien osalta 0,2 mrd. euroa.

Olemassa oleva liikenneverkko pidetään kunnossa *perusväylänpidon* toimin. Perusväylänpidon määrärahaa rahoitetaan pienehköt investoinnit, kunnossapito, liikenteen hallinta ja väylänpidon omistajatoimintojen menot. Perusväylänpidossa asetetaan etusijalle teiden, ratojen ja vesiväylien jokapäiväinen liikennöitävyys, liikenneverkoston kunnosta huolehtiminen sekä turvallisuus ja ympäristö.

Perusväylänpidon rahoituksesta lähes puolet on sidottu pitkäkestoisiin indeksisidonnaisiin sopimuksiin. Määrärahoihin tehdään 13,65 milj. euron tasokorotus. Tästä huolimatta määrärahojen ostovoima laskee hieman.

Perusväylänpidon *investointimenot* ovat 265,9 milj. euroa. Väylien uus- ja laajennusinvestointeihin ja niiden hankesuunnitteluun (ml. kehittämishankkeiden hankesuunnittelu) käytetään 98,7 milj. euroa ja korvausinvestointeihin 167,2 milj. euroa, mistä rataverkoston korvausinvestointeihin 91,2 milj. euroa. Korvausinvestoinnit ovat perusparannuksia, joissa olemassa olevien väylien rakenteita tai laitteistoja uusitaan väylän kunnan ja toimivuuden palauttamiseksi.

Kunnossapitomenot ovat 552 milj. euroa. Kunnossapito muodostuu liikenneverkoston ylläpidosta, hoidosta, käytöstä ja merikartoituksesta. Ylläpitotoimilla (188,8 milj. euroa, josta tiet 142,7 milj. euroa, radat 44,2 milj. euroa ja vesiväylät 1,9 milj. euroa) varmistetaan väylien rakenteiden ja lii-

kenteen ohjausjärjestelmien toimintakunnon säilyminen. Hoitoa (293,9 milj. euroa) ovat toimet, joita säännöllisesti tarvitaan väylän, varusteen tai rakenteen pitämiseksi toimintakunnossa. Käytöllä (60,0 milj. euroa) tarkoitetaan lähinnä väylien valaistuksen ja rataverkon sähköenergian menoja. Merikartoitus (8,0 milj. euroa) sisältää merenmittauksen ja merikarttojen valmistuksen menot.

Liikenteenhallintamenot ovat 126,3 milj. euroa. Liikenteen hallinta muodostuu jäänmurtopalveluista (55,0 milj. euroa)¹⁾ sekä muista liikenteen informaatio- ja ohjauspalveluista (71,3 milj. euroa), joilla parannetaan tie-, rautatie- ja vesiliikenteen sujuvuutta ja turvallisuutta sekä vähennetään liikenteen päästöjä. Talvimerenkulun menot on mitoitettu 840 toimintapäivän mukaan. Väylämaksulain mukaisten tehtävien kustannusvastaavuuden arvioidaan olevan 86,2 % vuonna 2012. Väylämaksun tarkoituksena on kattaa kauppamerenkulun väylien rakentamisesta, hoidosta ja ylläpidosta sekä alusliikennepalvelusta ja jäänmurtajien avustustoiminnasta aiheutuvat kustannukset. Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi väylämaksun tarkistamiseksi 12 %.

Lautta- ja lossiliikennöintimenot 45,0 milj. euroa muodostuvat maantielauttojen ja -lossien liikennöinnistä.

Liikenteen suunnittelumenot ovat 11,7 milj. euroa ja väylänpidon omaisuushallinnan menot 5,5 milj. euroa.

Liikenneverkon toimivuutta mitataan kansalaisille, elinkeinoelämälle ja sidosryhmille ja palveluntuottajille tehdyillä tyytyväisyystutkimuksilla. Toimivuuden turvaamisessa keskitytään juna- liikenteen täsmällisyyden parantamiseksi tarvittaviin toimiin ja jäänmurtopalveluiden riittävyyden varmistamiseen.

Väylien kuntoa turvaavat toimet mitoitetaan siten, että kauppamerenkulun huonokuntoisten väylien määrä, radanpidosta aiheutuvat liikenne rajoitukset ja huonokuntoisten maantie- ja rautatiesiltojen määrä vähenee, mutta huonokuntoisten päällystettyjen teiden määrä lisääntyy.

Tieliikenteen turvallisuutta parannetaan hoidon toimenpiteillä ja taajamajärjestelyillä sekä lisäämällä liikenteen ajonopeuksien automaattivalvontaa. Kauppamerenkulun turvallisuutta parannetaan kartoittamalla lisää vesiväyliä ja uudistamalla meriliikenteen ohjauspalveluja. Rautatieliikenteen turvallisuutta parannetaan tasoristeysten määrää vähentämällä.

Ympäristön tilaa parannetaan pohjavesisuojausilla ja meluntorjunnalla.

Yksitystiet ovat tärkeä osa liikennejärjestelmää. Tavoitteena on pitää ne riittävässä kunnossa teiden varsien asujen kannalta sekä puukuljetusten turvaamiseksi.

Liikenneverkon kehittämishankkeilla parannetaan liikenneoloja. Vuonna 2012 käynnistetään tiehankkeet E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke, vt 12 Tampereen rantaväylä ja Turun sataman tieyhteys, Suikkilantie. Tampereen rantaväylä ja Turun sataman tieyhteys toteutetaan jälkirahoituksella.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikennevirastolle vuodelle 2012 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita, tutkimukselle sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

¹⁾ Jäänmurtopalveluiden hankintamenot ovat 52 milj. euroa ja lisäksi polttoainemenot noin 3 milj. euroa eli yhteensä 55 milj. euroa.

	2010	2011	2012
Tulostavoite	toteutuma	tavoite/ ennuste	tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Palvelukyky ja laatu			
Kansalaisten tyytyväisyys matkojen toimivuuteen (asteikko 1—5)		3,3	3,3
Elinkeinoelämän tyytyväisyys väylien palvelutasoon (asteikko 1—5)		3,4	3,4
Sidosryhmien tyytyväisyys Liikenneviraston toimintaan (asteikko 1—5)		3,5	3,5
Matka- ja kuljetusketjujen toimivuus			
Radanpidosta johtuvat viivästykset kaukoliikenteessä, % junista 5 min.	9,8	4	4
Radanpidosta johtuvat viivästykset lähiliikenteessä, % junista 3 min.	2,3	1	1
Nopean (väh.160 km/h) rataverkon pituus, km	795	873	906
25 tonnin akselipainon sallivien rataosien pituus, km	547	815	815
Jäänmurtopalveluiden odotusaika, h, enintään	3,0	3,5	3,5
Väylien kunto			
Kauppamerenkulun huonokuntoiset väylät, km, enintään	450	450	380
Päällystetyt tiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	3 403	4 000	4 400
Soratiet kuntoluokissa huono ja erittäin huono, km, enintään	2 800	3 000	3 000
Maantie- ja ratasillat kuntoluokissa huono ja erittäin huono, kpl, enintään	796	850	840
Radan huonosta kunnosta johtuvat liikennerajoitukset, km, (keskeinen rataverkko/muu rataverkko), enintään	52/187	60/210	50/200
Liikenneturvallisuus ja ympäristö			
Tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä perusväylänpidon toimin, kpl	41	28	28
Tieliikenteen henkilövahinko-onnettomuuksien vähenemä kehittämisinvestoinnein, kpl	13	13	5
Käytössä olevien tasoristeysten määrä valtion liikennöidyllä rataverkolla, kpl	3 172	3 090	2 949
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	1,2	0,5	0,2
Hankinta- ja innovaatio-osaamisen kokonaisindeksi	67	67	67
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA			
Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,2	3,4	3,4
Henkilöstön määrä, htv	687,4	647	636

Seuraaviin taulukoihin on koottu Liikenneviraston tulot ja menot, väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot sekä kustannusvastaavuus.

Liikenneviraston menot ja tulot (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011	2012 esitys
		varsinainen talousarvio	
Toimintamenot (01)	91,3	83,2	86,9
— Tulot toiminnasta	4,0	2,3	2,0
— Toimintamenot	95,2	85,5	88,9
— Hallinto	87,6	75,5	81,9
— T&K	7,7	10,0	7,0

Perusväylänpito (20)	945,7	907,6	935,4
Tulot	81,2	68,0	78,7
— Yhteisrahoitteisen toiminnan tulot	23,3	17,3	19,3
— Ratamaksu	44,2	39,2	45,8
— Muut tulot	13,7	11,5	13,6
Menot	1 026,9	975,6	1 014,1
— Uus- tai laajennusinvestointi	84,4	95,5	102,6
— Korvausinvestointi	241,3	156,9	168,2
— Ylläpito	195,0	198,8	189,9
— Hoito	311,2	301,0	293,9
— Käyttö	48,2	55,2	60,0
— Merikartoitus	8,0	8,0	8,0
— Liikenteen informaatio- ja ohjauspalvelut	49,0	61,1	74,3
— Talvimerenkulku	45,0	35,2	55,0
— Lautta- ja lossiliikennöinti	35,9	41,7	45,0
— Liikenteen suunnittelu	8,9	16,7	11,7
— Väylänpidon omaisuushallinta	-	5,5	5,5
Kehittämisinvestoinnit (76, 77, 78, 79)	551,4	393,1	595,7
Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (76)	38,3	28,4	35,0
Väyläverkon kehittäminen (77)	-	54,7	439,7
Eräät väylähankkeet (78)	443,9	249,6	73,1
Elinkaarirahoitushankkeet (79)	69,2	60,4	47,9
Nettomenot yhteensä	1 588,4	1 383,9	1 618,0
Bruttomenot yhteensä	1 673,6	1 454,2	1 998,7

Väylämaksulain mukaisen toiminnan tehtävien kehitys ja väylämaksutulot (11.19.06)

	2010 toteutuma	2011 arvio	muutos	2012 arvio	muutos
Väylämaksuilla katettava toiminta					
Ulkomaan tavaraliikenne rannikolla, milj. tonnia	91 742	96 000	4,6 %	99 000	3,1 %
Matkustajaliikenne, milj. matkustajaa	17,4	17,5	0,6 %	17,5	0,0 %
Väylämaksut, 1 000 euroa	69 017	70 600	2,3 %	80 304	13,6 %
Väylämaksujen kustannusvastaavuus	83,2 %	76,5 % -8,1 %-yks		86,2 % 11,3 %-yks	

01. Liikenneviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 86 934 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) lähialueyhteistyöhankkeiden menoihin
- 2) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenneviraston tehtävänä on vastata liikenteen palvelutason ylläpi-

dosta ja kehittämisestä valtion hallinnoimilla liikenneväylillä. Virasto edistää toiminnallaan koko liikennejärjestelmän toimivuutta, liikenteen turvallisuutta, alueiden tasapainoista kehitystä ja kestävästä kehitystä.

Liikennevirasto kehittää toimintaansa erityisesti koko liikennejärjestelmän näkökulmasta parantamalla liikennemuotojen yhteistoimintaa ja tuottavuusedellytyksiä.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	98 720	85 489	88 934
Bruttotulot	3 968	2 260	2 000
Nettomenot	94 752	83 229	86 934
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	19 652		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	16 768		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdennus	2 710
Siirto momentille 31.10.20 Vesiväylänpidon liikenteen hallinnan järjestelmien ylläpito	-2 000
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	290
Siirto momentilta 31.10.20 (50 htv)	
Tieliikennekeskuksen henkilöstö	3 500
Siirto momentille 31.01.01 (-1 htv)	-87
VPJ-sopimus	167
Palkkausten tarkistukset	735
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-180
Tuottavuusohjelmataarkistus (1 htv)	45
Toimintameno säästö (HO)	-900
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-575
Yhteensä	3 705
2012 talousarvio	86 934 000
2011 III lisätalousarvio	511 000
2011 talousarvio	83 229 000
2010 tilinpäätös	91 868 000

20. Perusväylänpito (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 935 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) väylien uus- ja laajennusinvestoinneista ja niiden hankesuunnittelusta (ml. kehittämiss-hankkeiden hankesuunnittelu), korvausinvestoinneista, ylläpidosta, hoidosta, käytöstä, merikartoituksesta, liikenteen hallinnasta, talvi-merenkulun avustamisesta, liikenteen suunnittelusta, väylänpidon omaisuushallinnasta ja muista väylänpitäjän vastuulle kuulu-

vista tehtävistä aiheutuvien menojen sekä väylänpidosta aiheutuvien vahingonkorvauksien maksamiseen

2) toimintamenomäärärahan vakiosisältöisen käyttötarkoituksen mukaisesti sellaisten välttämättömien lakisääteisten velvoitteiden tekemiseen, joista voi aiheutua menoja myös tulevana varainhoitovuosina

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

5) väliaikaisesti radanpidon materiaalitoimituksien maksamiseen ennen materiaalin kohdentamista sijoitusmenomomentille budjetoituille väylien kehittämishankkeille.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon ratamaksu, yhteisrahoitteisen toiminnan tulot, Saimaan kanavan lupamaksutulot, maksullisen palvelutoiminnan tulot ja omaisuuden myyntituotot lukuun ottamatta kiinteän omaisuuden myyntituloja sekä väylänpidon vahingonkorvaustulot.

Selvitysosa: Määrärahaa on tarkoitus käyttää muun muassa Pisara-rata -hankkeen selvittämiseen.

Momentin mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina 45,8 milj. euron ratamaksu. Liikennevirasto tulouttaa lisäksi rata-verolain perusteella momentille 11.19.03 yhteensä 18 600 000 euroa rataveroa. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 13,65 milj. euroa momentin määrärahatason yleisenä tarkistuksena sekä perusra-

danpitoon lisäystä 20 milj. euroa. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 140 000 euron siirto momentille 31.30.64

liittyen saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostamiseen pitkäaikaisilla sopimuksilla.

Perusväylänpidon menot ja tulot liikennemuodoittain vuosina 2010—2012 (milj. euroa)

	2010 toteutuma			2011 varsinainen talousarvio			2012 esitys		
	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot	brutto- menot	brutto- tulot	netto- menot
Tienpito	559	18	541	554	14	540	545	17	528
Radanpito	389	62	327	351	54	297	376	61	315
Vesiväylänpito	79	1	77	70	0	70	92	1	91
Yhteensä	1 027	81	946	976	68	908	1 014	79	935

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Perusväylänpito, määrärahatason tarkistus	13 650
Siirto momentilta 31.10.01 Vesiväylänpidon liikenteen hallinnan järjestelmien ylläpito	2 000
Siirto momentille 31.10.01 (-50 htv)	
Tieliikennekeskuksen henkilöstö	-3 500
Jäänmurtopalvelujen määrärahatason tarkistus	4 000
Kertaluonteisten menojen poistuminen	-10 680
Maantielautojen aikaistaminen	2 600
Muu muutos (Kainuun puuhoolto -siirron vaikutukset)	353
Uudelleen kohdennus	-500
Radanpidon määrärahan lisäys (HO)	20 000
Siirto momentille 31.30.64 Saariston alusliikennepalvelujen osto	-140
Yhteensä	27 783

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 4,8 milj. euroa.

2012 talousarvio	935 360 000
2011 III lisätalousarvio	16 379 000
2011 talousarvio	907 577 000
2010 tilinpäätös	912 052 000

35. Valtionavustus länsimetron rakentamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 34 974 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen länsimetron rakentamiseen.

Selvitysosa: Länsimetro sisältää metron jatkamisen Ruoholahdesta Matinkylään. Valtuudesta aiheutuvien menojen määrä muuttuu maanrakennuskustannusindeksin muutosten mukaisesti. Helmikuun 2011 hintatasossa (ind. 145,3 2000=100) hankkeen rakentamiskustannukset ovat 737 milj. euroa, joka vastaisi 221 milj. euron suuruista valtion avustusta.

Avustus maksetaan edellisenä vuonna toteutuneiden kustannusten perusteella. Vuonna 2011 syntyvien rakentamiskustannusten arvioidaan olevan noin 116,58 milj. euroa, josta valtion avustuksen 30 % osuus on 34,974 milj. euroa. Rakentamisesta valtiolle aiheutuvien kustannusten arvioidaan vuoden 2007 loka-kuun kustannustasossa (ind. 131,5 2000=100) olevan 49,4 milj. euroa vuonna 2013, 63,7 milj. euroa vuonna 2014, 40,4 milj. euroa vuonna 2015 sekä 11,5 milj. euroa myöhempiinä vuosina yhteensä. Luvut ovat ilman arvonlisäveromenoa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	34 974	49 387	63 691	51 948	200 000
2012 talousarvio	34 974 000	<i>50. Valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen</i> (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 8 000 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää: 1) yksityisistä teistä annetun lain (358/1962) ja asetuksen (1267/2000) mukaisten valtionavustusten maksamiseen yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen 2) tiekuntien neuvonnan ja opastamisen tukemiseen ja sitä tukevan materiaalin ja palveluiden tuottamiseen. <i>Selvitysosa:</i> Määrärahaa on tarkoitus käyttää yksityisten teiden kunnossapidon ja parantamisen tukemiseen. Määrärahaa käytetään tasa-arvoisen liikkumisen turvaamiseen ja pysyvän asutuksen sekä perustuotantotoiminnan tarvitsemien teiden avustamiseen niiden merkityksen suhteessa. Valtionavustus kohdistuu ensisijassa yksityisten teiden parantamiseen sekä lauttojen käytön ja kunnossapidon tukemiseen. Valtioavustukseen oikeutettuja teitä on noin 55 000 km. Avustettavia kohteita on vuosittain noin 1 000 ja keskimääräinen avustus on 20 000 euroa. Tuen enimmäisosuus voi olla 75 % todellisista hyväksytyistä kustannuksista. Tavanomaisissa parantamiskohteissa tuen osuus on ollut noin 60 % ja erityiskohteissa, kuten silloissa, 75 %. Kuntien tuki kyseisiin kohteisiin on ollut noin 20 %. Avustettavia lauttapaikkoja on noin 20 kpl ja niihin käytettävä tuki on noin 2 milj. euroa.			
2011 talousarvio	13 000 000				
2010 tilinpäätös	—				
<i>(40.) Avustus Finavia Oyj:lle</i> (siirtomääräraha 3 v) <i>Selvitysosa:</i> Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.					
2011 talousarvio	1 100 000	<i>41. Valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon</i> (siirtomääräraha 3 v) Momentille myönnetään 1 000 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseen Seinäjoen (Rengonharjun) säännöllisen reittiliikenteen piirissä olevan sekä Mikkelin lentokenttien rakenteiden ja laitteiden investointeihin sekä ylläpitomenoihin. Investointiavustus saa olla enintään 90 % investointimenoista. Muiden avustusten yhteismäärä saa olla enintään 70 % käyttömenoista. Avustukset myönnetään kustannuksiin ilman arvonlisäveroa. <i>Selvitysosa:</i> Määrärahaa on tarkoitus käyttää vuonna 2012 Seinäjoen (Rengonharju) ja Mikkelin lentopaikkojen investointi- ja ylläpitomenoihin 1 milj. euroa.			
2010 tilinpäätös	—				
2012 talousarvio	1 000 000	2012 talousarvio	8 000 000		
2011 talousarvio	2 700 000	2011 talousarvio	23 000 000		
2010 tilinpäätös	2 000 000	2010 tilinpäätös	23 000 000		

76. Maa- ja vesialueiden hankinnat ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maantielain (503/2005) mukaisten maa-alueiden ja korvausten lisäksi myös näihin liittyvien välttämättömien menojen maksamiseen

2) kiinteistötoimitusmaksusta annetun lain (558/1995) mukaisten kiinteistötoimitusmaksujen maksamiseen

3) tietä varten tarvittavien alueiden hankkimiseen ja korvaamiseen ennen tiesuunnitelman hyväksymistä

4) ratalain (110/2007) mukaista toimintaa varten hankittavien maa-alueiden kauppahintojen ja korvausten maksamiseen

5) väylien ja muiden maa- ja vesirakennuskohteiden rakentamista varten tarpeellisten maa- ja vesialueiden hankintamenojen maksamiseen

6) vesilain (264/1961) mukaisten korvausten maksamiseen.

Selvitysosa: Tiealueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin on tarkoitettu 32 000 000 euroa, rata-alueiden hankintoihin, korvauksiin ja lunastuksiin 2 980 000 euroa sekä maa- ja vesialueiden hankintoihin ja korvauksiin 20 000 euroa.

2012 talousarvio	35 000 000
2011 III lisätalousarvio	12 200 000
2011 talousarvio	28 350 000
2010 tilinpäätös	38 283 875

77. Väyläverkon kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 439 653 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin

2) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään

1) aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

2) sopimuksia Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe, loppuunsaattaminen -nimisen ratahankkeen toteuttamiseksi vuoden 2011 talousarviossa myönnetyn enintään 90 milj. euron sijasta enintään 344,0 milj. euron määrästä.

3) sopimuksia E18 Koskenkylä—Kotka erillishankkeen osalta enintään 33,0 milj. euron määrästä.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikki valtion talousarviorahoituksella toteutettavat hankkeet.

Hanke-erittely

		Sopimus- Valmis liikenteelle	valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2012 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Käynnissä olevat väylähankkeet						
Tiehankkeet						
Vt 6 Lappeenranta—Imatra	2011	177,0	158,2	8,5	10,3	
Vt 4 Kemin kohta ja sillat	2010	74,0	64,5	0,15	9,35	
Kt 51 Kirkkonummi—Kivenlahti	2013	80,0	46,9	18,0	15,1	
Vt 5 Päiväranta—Vuorela	2014	90,0	52,5	20,8	16,7	
Vt 6 Joensuun kohta	2012	35,0	28,8	6,2	-	
E18 Haminan ohikulkutie	2015	180,0	1,0	47,0	132,0	
Vt 8 Sepänkylän ohikulkutie	2013	55,0	3,0	22,9	29,1	
Vt 19 Seinäjoen itäinen ohikulkutie	2014	63,0	1,0	18,0	44,0	
Vt 2 Karkkila—Humppila -välin parantaminen	2012	10,0	10,0	-	-	

Ratahankkeet

Ilmalan ratapiha	2012	115,0	110,5	4,5	-
Lahti—Luumäki palvelutason parantaminen	2010	210,0	209,9	0,1	-
Keski-Pasila palvelutason parantaminen	2012	50,0	33,4	16,6	-
Kehärata	2014	389,0	152,6	115,7	120,7
Rovaniemi—Kemijärvi sähköistys	2013	24,0	2,0	10,0	12,0
Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen					
II- vaihe, loppuunsaattaminen	2015	344,0	40,0	60,0	244,0
Kokkola—Ylivieska, 2. raide	2017	310,0	-	40,0	270,0

Vesiväylähankkeet

Pietarsaaren meriväylä	2012	11,4	4,4	7,0	-
Uudenkaupungin meriväylä	2012	11,0	4,7	6,3	-

Yhteiset väylähankkeet

Vt 14 Savonlinnan keskusta, 1. vaihe	2011	20,0	19,5	0,5	-
Vt 14 Savonlinnan keskusta, 2. vaihe	2013	80,0	28,7	36,4	14,9

Käynnissä olevat väylähankkeet yhteensä **2 328,4** **971,6** **438,65** **918,15**

Uusi väylähanke

E 18 Koskenkylä—Kotka erillishanke	2014	33,0	-	1,0	32,0
------------------------------------	------	------	---	-----	------

Uusi väylähanke yhteensä **33,0** **-** **1,0** **32,0**

Käynnissä olevat ja uudet väylähankkeet

yhteensä **2 361,4** **971,6** **439,65** **950,15**

Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 354,8 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	439 653	362 833	248 213	329 900	1 380 599

Seinäjoki—Oulu palvelutason parantaminen II-vaihe, loppuunsaattaminen. Vuoden 2011 talousarviossa myönnettyä enintään 90 milj. euron valtuutta hankkeelle Seinäjoki—Oulu II-vaihe laajennetaan. Samalla hankevaltuutta tarkistetaan 254 milj. eurolla enintään 344 milj. euroon. Valtuuden laajennus ja hanke Kokkola—Ylivieska 2. raide mahdollistavat koko hankkeen loppuunsaattamisen Seinäjoki—Oulu välisen palvelutason parantamisen. Hanke valmistuu vuonna 2017.

Uuden hankkeen perusteluna esitetään seuraavaa:

E18 Koskenkylä—Kotka erillishanke. Hanke liittyy elinkaarihankkeeseen E18 Koskenky-

lä—Kotka. Osuuden Koskenkylä—Kotka rakentaminen moottoritieksi päätettiin vuoden 2010 talousarviossa toteuttaa elinkaarihankkeena. Tästä hankkeesta toteutetaan erillishankkeena Kotkan päässä Kyminlinnan ja Jumalniemen eritasoliittymien parantaminen ja meluntorjunnan tehostaminen nykyisellä moottoritieellä Kyminlinnan ja Rantahaan välillä. E18 Koskenkylä—Kotka hankkeesta on hankintasuunnitelmaa muutettu siten, että erillishankkeena voidaan hankkia tieosuuden telematiikka sekä pääosin Kotkan kaupungin rahoittama eritasoliittymä. Näillä toimilla varmistetaan tasapuolinen urakkakilpailu, hankkeiden tehokas toteuttaminen ja vähennetään

hankkeista valtiolle aiheutuvien rahoituskulujen määrää. Erillishanke sisältää lisäksi uuden moottoritien liikennetelematiikalle välttämättömän tietoliikenneyhteyden rakentamisen välille Kehä III—Porvoo. Koskenkylä—Kotka erillishankkeen kustannusarvio on 33 milj. euroa (ind. 130, 2005=100), josta Kotkan kaupungin osuus 15,5 milj. euroa. Koko moottoritiehankkeelle laskettu hyöty-kustannussuhde on 1,2.

2012 talousarvio	439 653 000
2011 III lisätalousarvio	12 000 000
2011 talousarvio	54 700 000

78. Eräät väylähankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 73 100 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää:

1) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta aiheutuviin menoihin siltä osin kun hankkeita ei ole budjetoitu momentille 31.10.77.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään

1) aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

2) sopimuksia hankkeen vt 12 Tampereen rantaväylä osalta enintään 185,0 milj. euron määrästä.

3) tekemään sopimuksia hankkeen Turun satamayhteys (Suikkilantie) osalta enintään 20,0 milj. euron määrästä.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan hankkeet, joita rahoittavat myös ulkopuoliset tahot kuten esimerkiksi kunnat ja yritykset.

Hanke-erittely

	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2012 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Keskeneräiset väylähankkeet					
Tiehankkeet					
Mt 101 Kehä I, Turunväylä—Vallikallio	2012	147,0	0,8	73,1	73,1
Kilpilahden tieyhteys	2011	25,0	-	-	25,0
E18 Kehä III, 1. vaihe	2011	50,0	-	-	50,0
Ratahankkeet					
Seinäjoki—Vaasa, sähköistys	2011	20,0	-	-	20,0
Keskeneräiset väylähankkeet yhteensä		242,0	0,8	73,1	168,1
Uudet väylähankkeet					
Vt 12 Tampereen rantaväylä	2015	185,0	-	-	185,0
Turun satamayhteys (Suikkilantie)	2013	20,0	-	-	20,0
Uudet väylähankkeet yhteensä		205,0	-	-	205,0
Keskeneräiset ja uudet väylähankkeet yhteensä		447,0	0,8	73,1	373,1

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	73 100	168 100	61 000	302 200

Uusien hankkeiden perusteluina esitetään seuraavaa:

Vt 12 Tampereen rantaväylä sisältää tunnelin (2,3 km) Santalahden ja Naistenlahden väliselle tieosuudelle. Lisäksi rakennetaan Santalahden ja Naistenlahden eritasoliittymät ja vauraudutaan tunnelin keskelle rakennettavaan eritasoliittymään. Hanke edistää sekä Tampereen keskustan maankäytön että katuverkon ja liikennejärjestelyjen kehittämistä. Siksi kaupungin rahoitusosuus hankkeesta on suuri (67 %). Hankkeen vaikutuksesta keskusta-alueen maankäyttö tehostuu, liikenteen turvallisuus ja sujuvuus paranevat ja liikenne sijoittuu toiminnallisesti oikeille väylille vähentäen katuverkon kuormitusta. Joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä parantaa bussilinjojen siirto Pispalan valtatieltä Rantaväylälle. Liikennemelu, päästöt ja nykyisen tien estevaikutus vähenee ja lähialueiden asuinviihtyvyys ja yhteydet keskustaan paranevat. Eritasoliittymien, tunnelien suuaukkojen ja ilmastointipiippujen sovittaminen asutuksen keskelle on vaativa tehtävä. Valtion rahoitusosuus on 33 % eli 61 milj. euroa. Hanke on tarkoitus toteuttaa jälkirahoitteisena siten, että Tampereen kaupunki rahoittaa väliaikaisesti väylän toteuttamisesta aiheutuvat kaikki arvonlisäverolliset kustannukset, joista valtio maksaa oman osuutensa takaisin kaupungille korottomana vuosina 2015 ja 2016. Hankkeen hyötykustannussuhde on 2,4.

Turun satamayhteys, Suikkilantie. Satamatiejärjestelyillä ohjataan raskas liikenne uusille reiteille Pansiontieltä Turun kehätielle (kt 40) ja säteittäisille valtateille (vt 8, vt 9, vt 10 ja vt 1). Suikkilantie rakennetaan nelikaistaiseksi Pansiontien ja Suikkilan eritasoliittymän välillä ja eritasoliittymien ramppijärjestelyjä parannetaan. Tasoliittymät muutetaan valo-ohjatuiksi, kevyen liikenteen järjestelyjä toteute-

taan ja meluesteitä rakennetaan asuntoalueiden kohdalle. Hankkeen vaikutuksesta paranevat liikenteen sujuvuus ja turvallisuus, kevyen liikenteen yhteydet, joukkoliikenteen toimintaedellytykset ja yhteydet Turun satamaan. Raskaan liikenteen haitat vähenevät Turun keskustassa ja Markulantiella. Raskaan liikenteen määrä lisääntyy Suikkilantiella ja heikentää Raision keskustan eritasoliittymän toimivuutta. Turun kaupungin rahoitusosuus on 50 % hankkeen menoista. Hanke on tarkoitus toteuttaa jälkirahoitteisena siten, että Turun kaupunki rahoittaa väliaikaisesti väylän toteuttamisesta aiheutuvat kaikki arvonlisäverolliset kustannukset, joista valtio maksaa oman osuutensa takaisin kaupungille korottomana viimeistään vuonna 2014. Kaupungin rahoitusosuus tuloutetaan momentille 12.31.10.

2012 talousarvio	73 100 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	249 600 000
2010 tilinpäätös	443 898 220

79. Elinkaarirahoitushankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 47 897 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) aikaisempina vuosina myönnettyistä sopimusvaltuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen

2) väyläverkon kehittämisinvestointien toteuttamisesta elinkaarihankkeina aiheutuviin menoihin.

Valtuus

Liikennevirasto oikeutetaan tekemään aikaisempina vuosina myönnettyjen valtuuksien mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuuksia ei ole käytetty.

Selvitysosa: Momentille budjetoidaan kaikki elinkaarihankkeet. Momentin mitoituksessa on otettu huomioon E18 Koskenkylä—Kotka -hankkeen vuosirahoituksen muutostar-

peet. Erillishanke on budjetoitu momentille 31.10.77. Järvenpää—Lahti hankkeen sopimus päättyy vuonna 2012.

Hanke-erittely

	Valmis liikenteelle	Sopimus- valtuus milj. €	Arvioitu käyttö milj. €	Määräraha v. 2012 milj. €	Rahoitustarve myöhemmin milj. €
Vt 4 Järvenpää—Lahti	1999	252,3	228,6	5,4	-
E18 Muurla—Lohja	2008	700,0	124,5	39,5	536,0
E18 Koskenkylä—Kotka	2014	650,0	4,0	3,0	643,0
Yhteensä		1 602,3	357,1	47,9	1 179,0

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	47 897	47 000	66 000	1 066 000	1 226 897
Aikaisempien vuosien valtuuksia arvioidaan uusittavan noin 30 milj. euroa.		2012 talousarvio			47 897 000
		2011 III lisätalousarvio			—
		2011 talousarvio			60 350 000
		2010 tilinpäätös			69 200 000

20. Liikenteen viranomaispalvelut

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuuden ja valvonnan arvioidaan olevan melko hyvällä tasolla. Nopea teknologinen kehitys on parantanut liikenteen turvallisuutta ja myös ympäristöystävällisyyttä.

Liikenteen turvallisuusvision mukaan kenenkään ei tarvitse kuolla eikä loukkaantua vakavasti liikenteessä. Vision toteutumista edistetään pitkäjänteisellä ja poikkihallinnollisella liikennejärjestelmän kehittämisellä. Liikennejärjestelmä muodostuu liikenteen infrastruktuurista, sitä käytävästä liikenteestä, liikenteen ohjauksesta ja hallinnasta sekä näitä koskevista säädöksistä.

Kaupallisessa ja ammatillisessa liikenteessä liikenneturvallisuusvisio on jo saavutettu lukuun ottamatta tieliikennettä. Lento-, meri- ja rautatieliikenteessä tavoitteena on varmistaa saavutettu turvallisuustaso.

Kansainvälisissä liikenteen turvallisuusvertailuissa Suomi on pärjännyt aikaisemmin kohtuullisesti, mutta viimeaikaisten vertailujen perusteella tilanne on muuttunut. Suomen tavoitteena on ollut tieliikenteen turvallisuudessa sijoitus viiden parhaan Euroopan maan joukossa, mutta Euroopan tieliikenteen turvallisuusvertailussa Suomi jäi vuonna 2009 yhdeksännelle tilalle. Viime vuosina tieliikenteen turvallisuuskehitys on ollut nopeinta Etelä-Euroopan maissa. EU:n liikenneturvallisuusohjelmassa esitetty tavoite tieliikenteen kuolemien määrän puolittamisesta vuoteen 2020 mennessä on erittäin suuri haaste suomalaiselle liikenneturvallisuustyölle. Rautatieliikenteen turvallisuusvertailussa Suomi ei myöskään ole sijoittunut kärkimaiden joukkoon.

Ilmastonmuutos ja siitä johtuviin muutoksiin sopeutuminen säilyy jatkossakin keskeisimpänä ympäristöhaasteena. Kasvihuonekaasupäästöjen lisäksi liikenteellä on merkittävä osuus monien muidenkin ympäristöongelmien syntyyn. Näistä haastavimpia ovat merenkulun rikki-, typpi- ja jätevesipäästöt, liikenteestä aiheutuvat hiukkaspäästöt sekä liikenteen aiheuttama melu ja tärinä.

Luvun nimike on muutettu.

01. Liikenteen turvallisuusviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 037 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Liikenteen turvallisuusvirasto vastaa liikennejärjestelmän sääntely- ja valvontatehtävistä, edistää liikenteen turvallisuutta ja kestävästä kehitystä liikennejärjestel-

mässä sekä tuottaa liikenteen viranomaispalveluja.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Liikenteen turvallisuusvirastolle vuodelle 2012 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa liikenteen toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhtenäisiä tavoitteita.

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
--	-------------------	-----------------	-----------------

TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA

Liikenneturvallisuus

Kaupallinen ja ammattiliikenne

Lentoliikenneonnettomuuksissa kuolleet, hlö	0	0	0
Rautatieliikenneonnettomuuksissa kuolleet, hlö	0	0	0
Merenkulkuonnettomuuksissa kuolleet, hlö	0	0	0
Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleet, enintään, hlö	-	-	62
Lentotoiminnassa tapahtuneiden vakavien vaaratilanteiden määrä suhteutettuna liikenteen määrään, vähenevä trendi (viiden vuoden keskiarvo)	-	-	toteutuu
Suomalaisille aluksille tapahtuneet onnettomuudet, enintään kpl (neljän vuoden keskiarvo)	27	28	30
Suomen aluevesillä tapahtuneet onnettomuudet, enintään kpl (neljän vuoden keskiarvo)	31	33	35

Yksityinen ja harrasteliikenne

Vesiliikenneonnettomuuksissa kuolleet, enintään hlö (neljän vuoden keskiarvo)	-	-	50
Tieliikenneonnettomuuksissa kuolleet, enintään hlö	-	-	180
Ilmailuonnettomuuksissa kuolleet, enintään hlö (neljän vuoden keskiarvo)	-	-	3

Ympäristö

Ympäristöohjelman toteutuminen, toteutuu toimenpiteistä, %	-	-	90
Sertifioinnin saaminen Trafín ympäristöjärjestelmälle	-	-	toteutuu

Valvonta

Valvontasuunnitelman toteutuminen, toteutuu toimenpiteistä, %	-	-	90
---	---	---	----

Hallinto

Viraston vastuulla olevien normien antaminen määräajassa, %	-	-	100
Sertifioinnin saaminen merenkulun operatiivisille toiminnoille	-	-	toteutuu
Viestinnän vaikuttavuus (asteikko 1—5)	-	-	3,5

Liikenneturvallisuusviestintäsuunnitelman toteutuminen, toteutuu toimenpiteistä, %	-	-	90
Tutkimusohjelman toteutuminen, toteutuu toimenpiteistä, %	-	-	90
Onnettomuustutkintakeskuksen suositusten käsittely ja kannanotto suositukseen 90 päivän kuluessa, %	-	-	100
Ilmailun kansallisen turvallisuusohjelman (State Safety Program) ensimmäinen luonnos valmis 04/2012 mennessä	-	-	toteutuu
Palvelukyky ja laatu			
Suoriudutaan hyvin auditoinneista ja korjataan mahdolliset poikkeamat määräaikoihin mennessä	-	-	toteutuu
Ulkomailla pysäytettyjen suomalaisten alusten määrä, enintään kpl	3	-	2
Kuljettajantutkintojen laadunvarmistussuunnitelman toteutuminen, %	-	-	90
Sähköisten asiointipalvelujen käyttö			
Ulkoinen operatiivisten järjestelmien liiketoiminnan jatkuvuus (asteikko 1—5), vähintään	-	-	3,5
Sähköisten palveluiden määrä	lisääntynyt lisääntyy lisääntyy		
Sähköisten palveluiden käyttöaste	-	-	lisääntyy
Keskeisten asiakas- ja sidosryhmien tyytyväisyys			
Sidosryhmien tyytyväisyys Liikenteen turvallisuusviraston toimintaan (asteikko 1—5)	hyvä (3,62)	3,5	3,6
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Ennustettujen yksikkökustannusten toteutuminen (ennustetut yksikkökustannukset toteutuvat pääsuoritteissa)	3/5	4/5	4/5
KT1 aikataulun ja budjetin toteutuminen	-	-	toteutuu
Työn tuottavuuden kehittyminen, %	2,62	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %	5,69	2	2
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	99,5	96	108
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	117	128	144
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA			
Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,0	3,2	3,2
Henkilöstön määrä, htv	503	516	516

Liikenteen turvallisuusviraston bruttomenot ovat noin 130,0 milj. euroa. Tästä maksullisen toiminnan tuloilla katetaan 89,7 milj. euroa ja loput 40,267 milj. euroa nettomäärärahalla. Nettomäärärahan mitoituksessa on otettu huomioon momentille 11.19.05 budjetoitua lento- ja rautatieliikenteen valvontamaksutulokertymää vastaavat menot 9 960 000 euroa. Lisäksi mitoituksessa on huomioitu ajoneuvoverotustehtävän menot 11 496 000 euroa. Maksuttomien viranomaistehtävien menoina ja maksullisten suoritteiden alijäämäisestä hinnoittelusta johtuen momentin määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon tie- ja rautatieliikenteen osalta 16 104 milj. euroa, ilmailun osalta 14 718 milj. euroa ja merenkulun osalta 9 745 milj. euroa.

Ajoneuvoliikennerekisterin kokonaisuudistuksen kustannusarvio on 37,8 milj. euroa (vuosina 2000—2013). Hanke valmistuu vuoden 2013 aikana. Hankkeesta toteutetaan viimeisenä vaiheena kuljettajätietojärjestelmien (KT1) kehittäminen, johon on vuosille 2009—2013 varattu 7 296 000 euroa. Vuodelle 2012 kuljettajaprojektien menoja kohdistuu yhteensä 1 645 000 euroa. Hankkeeseen kuuluvien ja jo valmistuneiden hankkeiden käyttöönoton varmistaminen toteutetaan käyttöönottoprojekteissa, joihin on varauduttu 20 milj. eurolla (vuosina 2004—2013). Vuodelle 2012 käyttöönottoprojektien menoiksi arvioidaan 3,9 milj. euroa.

Vuoden 2012 IT-projekti-, ylläpito- ja käyttökustannukset ovat kaikkiaan 21,4 milj. euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	115 999	123 671	129 745
Bruttotulot	87 277	88 296	89 708
Nettomenot	28 722	35 375	40 037
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	8 388		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 205		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	77 858	79 772	81 158
— Tie- ja rautatieliikenne	70 576	72 656	74 345
— Ilmailu	5 094	5 016	4 685
— Merenkulku	2 188	2 100	2 128
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	8 527	8 524	8 550
Tuotot yhteensä	86 385	88 296	89 708
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	72 328	83 530	75 218
— Tie- ja rautatieliikenne	64 894	74 443	68 188
— Ilmailu	5 050	5 534	4 654
— Merenkulku	2 384	3 553	2 376
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	6 230	6 634	5 948
Kustannukset yhteensä	78 558	90 164	81 166
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	5 530	-3 758	5 940
— Tie- ja rautatieliikenne	5 682	-1 787	6 157
— Ilmailu	44	-518	31
— Merenkulku	-196	-1 453	-248
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	2 399	1 890	2 602
Kustannusvastaavuus yhteensä	7 929	-1 868	8 542

Kustannusvastaavuus, %

Julkisoikeudelliset suoritteet	108	96	108
— Tie- ja rautatieliikenne	109	98	109
— Ilmailu	101	91	101
— Merenkulku	92	59	90
Liiketaloudelliset suoritteet (tietopalvelu)	137	128	144
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	110	98	111

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 31.01.01 (Eurocontrol jäsenmaksu)	3 000	Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-96
Siirto momentilta 31.01.01 (Tukes-sopimus)	85	Toimintamenoäästö (HO)	-410
Siirto momentilta 31.01.40 (Suomen Ilmailuliitto ry:n tuki)	193	Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-270
Palkkausten tarkistukset	150	Yhteensä	4 662
Lentoliikenteen valvontamaksun tarkistus	1 660	2012 talousarvio	40 037 000
Rakennekorjaus	390	2011 III lisätalousarvio	45 000
Kertaluonteisen menon poistuminen	-40	2011 talousarvio	35 375 000
		2010 tilinpäätös	33 539 000

30. Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut

Selvitysosa: Meripolitiikan tavoitteena on turvata Suomen kauppalaivaston myönteinen kehitys, suomalaisten merenkulkijoiden työllisyys ja huoltovarmuus. Oman kauppalaivaston tarvetta korostaa Suomen syrjäinen sijainti ja ulkomaankaupan riippuvuus merikuljetuksista Itämeren yli. Jo pelkästään huoltovarmuuskohdat edellyttävät riittävän suurta kotimaista tonnistoa. Suomen kauppalaivaston kehitys on 2000-luvulla ollut aleneva, mutta viimeksi kuluneiden kahden vuoden aikana alusten ja tonniston määrässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Kauppalaivaston keski-ikä on kuitenkin edelleenkin korkeampi kuin EU:ssa keskimäärin. Varustamoille on tulossa yli 10 uutta alusta vuosina 2012—2013, joista pääosan arvioidaan tulevan Suomen lipun alle.

Kaukoliikenteessä joukkoliikenteen peruspalvelutasoa voidaan turvata ostamalla liikennettä tai myöntämällä yksinoikeuksia julkisen palveluvelvoitteen vastineeksi silloin kun riittävät yhteydet eivät synny markkinaehtoisesti. Peruspalvelun on toteuduttava liikennejärjestelmätasolla, joten riittää, että määränpäähen päästään yhtäkin liikennemuotoa käyttäen.

Neljällä suurimmalla kaupunkiseudulla tavoitteena on yksityisautoilun kanssa kilpailukykyinen joukkoliikenne erityisesti työmatkoilla. Muilla suurilla ja keskisuurilla kaupunkiseuduilla pyritään houkuttelevaan joukkoliikenteen tarjontaan. Valtion toimenpiteet ohjataan sinne, missä seudullisesti on sitouduttu maankäytön eheyttämistavoitteisiin. Pienillä kaupunkiseuduilla ja kaupunkiseutujen läheisillä haja-asutusalueilla pyritään joukkoliikenteen peruspalvelutasoon. Valtiontukea myönnettäessä edistetään kuntaliitosten toteutumista ja seudullisten joukkoliikenneviranomaisten muodostamista tehokkaan joukkoliikenteen järjestämiseksi työssäkäyntialueilla.

Kuntakeskusten ja muiden isojen taajamien välisessä julkisessa liikenteessä tavoitteena on turvata työ-, opiskelu- ja liityntämatkoja palvelevat yhteydet sekä mahdollisuudet käydä hoitamassa

asioita alueen kaupungissa tai muussa seudullisesti tärkeässä palvelukeskuksessa. Tavoitteena on, että jokainen voi asioida kuntakeskuksessa tai muussa palvelukeskuksessa vähintään kahdesti viikossa. Julkisen liikenteen tarjonnan tulee olla alueellisesti kattavaa.

Joukkoliikenteen palvelutasonmäärittelyjä, seudullista suunnittelua ja uusia liikenteen järjestämistapoja kehitetään. Joukkoliikenteen matkustajainformaation, tietojärjestelmien ja maksuvälineiden kehitystä edistetään. Saaristoliikenteen lauttojen ja yhteysalusten palvelut turvataan nykytasolla.

Liikenteen tukeminen ja ostopalvelut (milj. euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Vesiliikenne (43, 46, 50, 51)	83,1	89,2	93,4
Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantaminen (43)	78,1	84,2	86,4
Alusinvestointien ympäristötuki (46)	-	-	2,0
Lästimaksuista suoritettavat avustukset (50)	0,8	0,8	0,8
Luotsauksen hintatuki (51)	4,2	4,2	4,2
Joukkoliikenteen ostot ja valtionavustukset (42, 63, 64, 65)	104,5	108,6	108,7
Valtionavustus koulutuksesta (42)	0,8	0,8	0,8
Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (63)	95,0	98,4	96,9
Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (64)	8,7	9,4	11,0
Yhteensä	187,6	197,8	202,1

42. Valtionavustus koulutuksesta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 841 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustusten maksamiseen rautatieliikenteen ammattikoulutuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu VR Yhtymä Oy:lle tai muulle rautatieliikenteen ammattikoulutusta tarjoavalle yhteisölle suoritettavaan korvaukseen.

Momentin määräraha on muutettu kolmevuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2012 talousarvio	841 000
2011 talousarvio	841 000
2010 tilinpäätös	841 000

43. Meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantaminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 86 420 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää meriliikenteessä käytettävien alusten kilpailukyvyyn parantamisesta annetun lain (1277/2007) mukaisen tuen maksamiseen kauppa-alusluetteloon merkityille aluksille.

Selvitysosa: Aluksille maksettava tuki vastaa verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä edellä tarkoitettulta alukselta saamasta merityötulosta toimitettujen ennakonpidätysten ja maksettujen työnantajan sosiaaliturvamaksujen määrää sekä merimieseläkevakuutus-, työttömyysvakuutus-, tapaturmavakuutus- ja ryhmähenkivakuutusmaksujen samoin kuin vapaa-ajan ryhmähenkivakuutuksen ja vapaa-ajan lisävakuutuksen työnantajaosuuden määrää. Rajoitetusti verovelvollisten osalta tuki vastaa vain toimitetun lähdeveron ja työnantajan maksaman sosiaaliturvamaksun määrää.

Vuonna 2012 tukea maksetaan 1.7.2011—30.6.2012 välisenä aikana syntyneistä kustannuksista. Matkustaja-aluksilla, jotka saavat kuljettaa enemmän kuin 120 matkustajaa, tuki vastaa verohallinnolle toimitettujen ja maksettujen työnantajasuoritusten osalta ennakonpidätyksen, työnantajan sosiaaliturvamaksujen sekä lähdeveron määrää ajalta 1.11.2011—31.10.2012.

Kauppa-alusluettelossa arvioidaan vuonna 2012 olevan 119 tuen piiriin kuuluvaa alusta, joista 106 on lastialuksia ja 13 matkustaja-aluksia. Luetteloon merkittyjen alusten bruttovetoisuuden arvioidaan olevan yhteensä 1 362 046 tonnia. Vuonna 2010 lastialusten tuki oli keskimäärin 347 000 euroa alusta kohden ja osuus bruttopalkoista noin 38,6 %. Matkustaja-alusten tuki oli vuonna 2010 keskimäärin 3 300 000 euroa alusta kohden ja osuus merityöstä maksetuista bruttopalkoista noin 33,5 %. Määrärahatarve kasvaa vuodesta 2011, koska tukeen oikeutettujen alusten määrä lisääntyy.

2012 talousarvio	86 420 000
2011 talousarvio	84 236 000
2010 tilinpäätös	78 138 837

46. Alusinvestointien ympäristötuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää alusten ympäristön-suojelua parantavien investointitukien yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston asetuksen (946/2010) mukaisten valtionavustusten maksamiseen Suomeen rekisteröidylle laivanvarustustoimintaa harjoittavalle yritykselle.

Selvitysosa: Vuoden 2010 ensimmäisessä lisätalousarviossa myönnetyn 30 milj. euron valtuuden perusteella on tehty ehdolliset myöntöpäätökset avustuksen myöntämisestä kahden aluksen investointikustannuksiin. Avustukset maksetaan alusten valmistumisen jälkeen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ensimmäisen aluksen valmistuminen vuonna 2012. Toisen aluksen arvioidaan valmistuvan vuonna 2013.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	2 000	28 000	30 000
2012 talousarvio	2 000 000		
2011 talousarvio	—		
2010 tilinpäätös	—		

50. Lästimaksuista suoritettavat avustukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lästimaksuista annetun lain (189/1936) mukaisten avustusten maksamiseen ammatissaan toimivien merimiesten hyväksi tapahtuvaan huoltotoimintaan ja meripelastustoiminnan edistämiseen. Avustukset myönnetään Liikenneviraston määrittelemistä toiminnoista aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Vastaava tulo on merkitty momentille 11.19.02. Lästimaksuina jaettavat varat jaetaan kokonaisuudessaan edellisen

vuoden kerättyjen lästimaksujen toteutuman perusteella.

2012 talousarvio	800 000
2011 III lisätalousarvio	49 000
2011 talousarvio	800 000
2010 tilinpäätös	786 500

51. Luotsauksen hintatuki (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Saimaan alueen luotsaukseen luotsauslain (940/2003) mukaisen luotsauksen hintatuen maksamiseen.

Selvitysosa: Luotsausmaksutaso on tarkoitus pitää edelleen noin 74 % alempana kuin yleinen luotsausmaksu. Tämän johdosta

liiketaloudellisesti kannattamattoman Saimaan alueen lakisääteistä luotsausta varten on tarkoitus maksaa momentin mukaista hintatukea luotsauspalveluja tuottavalle yhtiölle.

Luotsausmatkat ovat Saimaan alueella huomattavasti pidemmät kuin meriliikenteessä. Yleisen luotsausmaksun ja Saimaan luotsausmaksun välistä erotusta korvataan siten, että se on enintään Saimaan alueen (ml. kanava) alijäämän suuruinen.

2012 talousarvio	4 200 000
2011 talousarvio	4 200 000
2010 tilinpäätös	4 200 000

63. (31.30.63 ja 65) Joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 96 875 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) joukkoliikenteen palvelujen ostoihin
- 2) lentoliikenteen palvelujen ostoihin
- 3) Merenkurkun laivaliikenteen palvelujen ostoihin

- 4) alueellisen ja paikallisen liikenteen ostoihin sekä hintavelvoitteisiin

- 5) suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen tukemiseen

- 6) joukkoliikenteen kehittämishankkeisiin sekä muihin joukkoliikenteen käyttöä edistäviiin menoihin.

Avustuksena Helsingin seudun liikenne-kuntayhtymälle, Oulun, Tampereen ja Turun seutujen kunnille kaupunkiseutujen joukkoliikenteen palvelutason parantamiseen ja kehittämiseen voidaan myöntää enintään 50 % hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttävänä kustannuksina pidetään liikennetarjonnan kehittämistä, liityntäliikenteen toimintaedellytysten parantamisesta, liikenteen hoidon tehostamisesta, lippujärjestelmän kehittämisestä, lipun hintojen alentamisesta tai pitämisestä ennallaan sekä matkustajapalvelujen parantamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Avustuksena keskisuurten kaupunkiseutujen kuntien joukkoliikenteen kehittämisen avustamiseen voidaan myöntää enintään 50 % hy-

väksyttävistä kustannuksista edellyttäen, että kunnat ovat tehneet joukkoliikenteen kehittämisohjelman toteuttamisesta aiesopimuksen valtion ja alueen toimijoiden kanssa.

Valtuus

Liikenne- ja viestintäministeriö oikeutetaan solmimaan VR-Yhtymä Oy:n kanssa sopimus tai sopimuksia junien kaukoliikenteen ja Kemijärven yöjunaliikenteen ostamisesta koskien vuosia 2012—2015 enintään 135 600 000 euron määräisenä.

Lisäksi liikenne- ja viestintäministeriö oikeutetaan solmimaan VR-Yhtymä Oy:n kanssa sopimus Helsingin seudun lähijunaliikenteen ostamisesta koskien vuosia 2012—2015 enintään 38 800 000 euron määräisenä.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitettu joukkoliikennelain (869/2009) mukaisiin menoihin sekä eräisiin muihin joukkoliikenteen palvelujen tuottamiseen sekä joukkoliikenteen edistämiseen ja kehittämiseen osoitettaviin menoihin.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

Junien kaukoliikenteen osto	32 700
Kemijärven yöjunaliikenteen osto	1 200
Junien lähiliikenteen palvelujen osto	9 700
Lentoliikenteen palvelujen osto	1 000
Merenkurkun liikenne	250
Alueellisen ja paikallisen liikenteen ostot, hintavelvoitteet ja kehittäminen	39 925
Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikennetuki	9 250
Kehittämishankkeet ja liikkumisen ohjaus	2 850
Yhteensä	96 875

Junaliikenne

Junaliikenteen pidempiaikaisten palvelusopimusten avulla luodaan edellytyksiä palvelujen pidemmän aikavälin kehittämiselle ja kustannusten hallinnalle. Junaliikenteen tukemisessa tavoitteena on nostaa junaliikenteen palvelutasoa ja kulkutapaosuutta. Junaliikenteen ostoilla tyydytetään tarpeelliseksi arvioituja alueellisia ja valtakunnallisia matkustus-tarpeita siltä osin kuin näitä palveluja ei pystytä järjestämään markkinaehtoisesti.

Valtion ja VR-Yhtymä Oy:n välisen sopimuksen mukaiseen junien kaukoliikenteeseen on käytettävissä vuonna 2012 enintään 32,7 milj. euroa. Liikenne perustuu liikenne- ja viestintäministeriön toimesta tehtyyn kaukoliikenteen palvelutason määrittelyyn. Sopimuksella ostettavan liikenteen lisäksi VR-Yhtymä Oy on velvollinen hoitamaan henkilöjunaliikenteen yksinoikeutta koskevan käyttöoikeussopimuksen 3.12.2009—31.12.2019 mukaista liikennettä siten kuin liikenne- ja viestintäministeriö määrittelee.

Kemijärven yöjunaliikenteen ostolla turvataan matkailuelinkeinon ja -keskusten kannalta tärkeää saavutettavuutta makuuvaunuilla. Liikenne hoidetaan makuuvaunukalustolla. Matkoja rataosuudella arvioidaan vuodessa tehtävän noin 30 000.

Helsingin seudun lähiliikenteessä valtio ostaa liikenteen Helsinki—Karjaa ja Helsinki—Lahti välisiltä rataosuuksilta. Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymän (HSL) alueen ulkopuolisen Helsingin lähiliikenteen ostolla mahdollistetaan korkeampi palvelutaso kuin mihin suorat lipputulot antavat mahdollisuuden. Ostoilla mahdollistetaan liikennepoliittisesti tarpeelliseksi katsottava rautateiden lähiliikenne siinä laajuudessa kuin vuosittain tarkoitukseen myönnettävä määräraha riittää. Valtion ostamassa lähiliikenteessä tehdään vuosittain noin 12 miljoonaa matkaa.

Lentoliikenne

Lentoliikennettä voidaan ostaa paikkakunnille, joille matka-aika Helsingistä junalla on yli 3 tuntia. Savonlinnan ja Varkauden säännöllisen lentoliikenteen ostolla turvataan erityisesti elinkeinoelämälle tarpeellisia yhteyksiä. Myös paikalliset ja alueelliset tahot osallistuvat kyseisten liikenteiden rahoittamiseen. Ostoliikenteessä matkustaa vajaa 19 000 matkustajaa vuodessa. Sopimus lentoliikenteestä päättyy vuoden 2013 lopussa. Valtion maksuosuus on sopimuskaudella enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista.

Merenkurkun liikenne

Merenkurkun lauttaliikenteen ostamiseen tavoitteena on turvata Merenkurkun matkustajalauttaliikenne. Lauttaliikennettä ostetaan yh-

dessä Ruotsin valtion kanssa. Valtion maksuosuus on enintään 50 % liikenteen ostokustannuksista. Etelä-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kilpailuttaa vuoden 2011 aikana kolmivuotisen ostosopimuksen. Vuonna 2012 matkustajia arvioidaan olevan noin 65 000.

Alueellinen ja paikallinen liikenne

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset rahoittavat maaseudun peruspalveluluonteista linja-autoilla ja takseilla harjoitettavaa joukkoliikennettä sekä seutu- ja työmatkalippuja koskevia hintavelvoitteita. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten myöntämän tuen perusteet määritellään valtioneuvoston asetuksessa joukkoliikenneavustuksista.

Liikenteen ostoissa asetetaan peruspalvelutaso tärkeysjärjestyksessä etusijalle muuhun ostoliikenteeseen nähden. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ostamassa runkoliikenteessä arvioidaan vuonna 2012 olevan matkustajia vajaa 6 miljoonaa. Matkustajaa kohden valtion rahoitusosuus on ollut noin 4 euroa.

Peruspalvelutason turvaamisen ohella tavoitteena on parantaa joukkoliikenteen kulkutapaosuutta työ- ja asiointimatkoilla. Palvelusopimusasetuksen perusteella vahvistetaan hinnat, joita liikenteenharjoittajien tulee noudattaa. Joukkoliikenteen tuella kompensoidaan seutu-, kaupunki- ja työmatkalippujen hinnanalennusta. Hintavelvoitteen rahoittamisen edellytyksenä on, että kunta osallistuu hintavelvoitteen kustannuksiin vähintään yhtä suurella osuudella kuin valtio. Seutu- ja kaupunkilipuilla tehtyjen matkojen määrän arvioidaan olevan vuonna 2012 runsaat 20 miljoonaa.

Kunnille voidaan myöntää valtionavustusta kaupunkimaisen paikallisliikenteen ostoihin ja kaupunkilippuja koskeviin hintavelvoitteisiin. Myönnettävän valtionavustuksen kohdentamisella tuetaan toteutuneita kuntaliitoksia ja seudullisten joukkoliikenneviranomaisten muodostumista mahdollisuuksien mukaan. Valtion rahoitusosuus on enintään yhtä suuri kuin kunnan.

Alueellisen ja paikallisen liikenteen kehittämistoimien painopisteenä ovat joukkoliikenteen palvelutason suunnittelu, kutsujoukkoliikenteen ja matkojen yhdistelyn edistäminen, lippujärjestelmien kehittäminen sekä keski-suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenteen kehittämishojelmien toteuttaminen yhdessä kuntien kanssa. Keski-suurten kaupunkiseutujen tulee tehdä alueelle aiesopimukset kehittämisohjelmien toimista. Haja-asutusalueen kyytita-kuukokeiluja toteutetaan Itä- ja Länsi-Suomesa.

Suurten kaupunkiseutujen joukkoliikenne

Valtio avustaa 9,25 milj. euron määrärahalta Helsingin, Tampereen, Turun ja Oulun seutujen joukkoliikennettä edellyttäen, että rahoitus nostaa seutujen joukkoliikenteen palvelutasoa ja siten lisää joukkoliikenteen käyttöä ja markkinaosuutta sekä parantaa sen kilpailukykyä. Lisäksi valtio haluaa rahoituksellaan myötävaikuttaa siihen, ettei liittyminen joukkoliikenteen järjestämisestä vastaavaan viranomaiseen aiheuttaisi kunnalle kohtuutonta kustannustaakkaa. Valtionavustuksen edellytyksenä on, että valtion rahoitus kytketään pitkäjänteisiin joukkoliikenteen kehittämisohjelmiin ja -toimiin, joilla voidaan varmistaa rahoituksen vaikuttavuus ohjelman tavoitteiden mukaisesti.

Avustuksen ensisijaisena jakoperusteena käytetään näiden seutujen asukasmääriä. Li-

säksi avustusta myönnettäessä kiinnitetään huomiota siihen, kuinka hyvin tuettavat toimenpiteet edistävät seudun kestävän liikkumisen kulkutapaosuuden kasvua. Valtio avustaa suuria kaupunkiseutuja enintään 50 prosentilla hyväksyttävistä kustannuksista. Hyväksyttävänä kustannuksina pidetään liikennetarjonnan kehittämisestä, liityntäliikenteen toimintaedellytysten parantamisesta, liikenteen hoidon tehostamisesta, lippujärjestelmän kehittämisestä ja lipun hintojen alentamisesta tai pitämisestä ennallaan sekä matkustajapalvelujen parantamisesta aiheutuvia kustannuksia.

Kehittämishankkeet ja liikkumisen ohjaus

Valtakunnallisella strategisella kehittämis-toiminnalla pyritään turvamaan joukkoliikenteen toimintaedellytyksiä, kilpailukykyä ja houkuttelevuutta pitkällä aikavälillä sekä turvaamaan joukkoliikenteen tietopohjaa. Kehittämishankkeisiin kohdistetaan 2,15 milj. euroa vuonna 2012. Lisäksi määrärahasta kohdistetaan 0,7 milj. euroa liikkumisen ohjaukseen. Liikkumisen ohjauksella myötävaikutetaan kávelyn, pyöräilyn ja joukkoliikenteen kulkutapaosuuden kasvattamiseen erityisesti kaupunkiseuduilla. Keinoina on muun muassa informaatio-ohjaus, markkinointi ja palvelujen kehittämisen tukeminen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Junien kaukoliikenteen osto (sis. Kemijärven yöjunaliikenne)	33 900	33 900	33 900	33 900	135 600
Junien lähiliikenteen osto	9 700	9 700	9 700	9 700	38 800
Yhteensä	43 600	43 600	43 600	43 600	174 400

2012 talousarvio	96 875 000
2011 III lisätalousarvio	-28 000
2011 talousarvio	98 375 000
2010 tilinpäätös	94 991 993

64. Saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostot ja kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 007 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää

1) saariston yhteysalusliikennepalvelujen ja niihin liittyvien polttoaineiden ostoon

2) saariston yhteysalusliikenteen käyttämien laitureiden kunnostamiseen sekä yhteysaluslii-

kennettä korvaavien yksityisluonteisten jäätteen kunnossapidon avustamiseen

3) aikaisempina vuosina ja varainhoitovuonna myönnettyistä valtuuksista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi määrärahaa saa myöntää avustuksia saariston kulkuyhteyksiä hoitaville liikenteenharjoittajille valtioneuvoston asetuksen (371/2001) mukaisin perustein.

Määräraha budjetoidaan avustusten osalta maksupäätösperusteisena.

Valtuus

Vuonna 2011 myönnetyn yhteysalusliikennepalvelujen ostosopimusvaltuuden mukaisia sopimuksia voidaan solmia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Saariston kehityksen edistämistä annetun lain (494/1981) mukaan valtion on pyrittävä huolehtimaan siitä, että saariston vakituksella väestöllä on käytettävissä kuljetuspalvelut.

Yhteysalusliikenne on Liikenneviraston vastuulla olevaa liikennettä ja se kattaa lähes kaikki Saaristomeren asutut saaret, joihin ei ole tieyhteyttä. Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus hankkii yhteysalusliikennepalvelut kilpailuttamalla. Yhteysalusliikenteen matkustajamäärän vuonna 2012 arvioidaan olevan noin 180 000 henkilöä. Menot matkustajaa kohden ovat noin 44 euroa. Vakainaista asukasta kohden noin 8 700 euroa vuodessa. Kotka—Pyhtää -reitille hankitaan kaksi uutta laiturirakennetta, joista aiheutuva lisäkustannus on yhteensä 1,0 milj. euroa. Uudet palvelusopimukset ovat nostaneet hintoja sopimuksiin uusina kuluerinä sisältyvien

pääomakustannusten ja arvonlisäveron vuoksi. Lisäksi kustannuksia korottavat polttoaineiden ja sähkön hinnannousu sekä sopimusten indeksidonnaisuus.

Avustuksilla pyritään säilyttämään kulku-mahdollisuudet sellaisten saaristoalueiden asukkaille, joilla ei ole käytettävissä yhteysalusliikennettä. Avustus kohdistuu lähinnä Siipoon ja Tammisaaren saariston sekä Turunmaan saariston rengasteiden saariston pysyvien asukkaiden henkilö- ja tavarakuljetusten järjestämiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 140 000 euron siirto momentilta 31.10.20 liittyen saariston yhteysalusliikennepalvelujen ostamiseen pitkäaikaisilla sopimuksilla.

2012 talousarvio	11 007 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	9 367 000
2010 tilinpäätös	8 667 000

(65.) *Junien kaukoliikenteen osto* (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan yhdistettäväksi momenttiin 31.60.63.

(66.) *Yhteysaluspalvelujen ostosopimukset* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 talousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

40. Viestintäpalvelut ja -verkot sekä viestinnän tukeminen

Selvitysosa: Viestintäpalvelut ja -verkot ovat olennainen osa tietoyhteiskunnan kehittämistä, koska merkittävä osa yhteiskunnan palveluista tuotetaan ja kulutetaan viestintäpalveluja ja -verkkoja hyödyntäen. Suomen talouskehityksen ja kilpailukyvyn kannalta on keskeistä pystyä muuttamaan vahva viestintäinfrastruktuuri- ja palveluosaaminen vahvuudeksi tietoyhteiskuntapalvelujen tuotannossa ja laajassa hyväksikäytössä. Uutta teknologiaa ja uusia viestintäpalveluita kehitetään ja pyritään ottamaan käyttöön kaikilla elämäntiloilla siten, että kansalaisten arki helpottuu.

01. Viestintäviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 8 763 000 euroa.

Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut budjetoidaan maksuperusteisina.

Selvitysosa: Viestintävirasto rakentaa toimivaa ja turvallista tietoyhteiskuntaa kansalaisten ja suomalaisen elinkeinoelämän hyväksi. Tavoitteena ovat nopeat ja turvalliset tietoliikenneyhteydet, laadukkaat ja kohtuuhintaiset viestintä- ja mediapalvelut, toimivat viestintämarkkinat sekä taajuuksien tehokas jakaminen. Vuonna 2012 toiminnan erityisiä painopisteitä ovat viestinnän tietoturvallisuus, viestintäverkkojen tilannekuvan kehittäminen, luotettavien sähköisten tunnistamispalveluiden edistäminen, laajakaistayhteyksien saatavuuden edistäminen, tele- ja postimarkkinoiden kilpailun edistäminen, taajuuksien tehokas kohdentaminen ja uusien teknologioiden käyt-

töönoton edistäminen, viraston sähköisten asiointipalvelujen kehittäminen sekä Yleisradion lakisääteisten tehtävien rahoituksen turvaaminen.

Viestintävirasto hoitaa *valtion televisio- ja radiorahaston* hallintoa. Valtioneuvosto päättää liikenne- ja viestintäministeriön esittelystä rahaston määrärahojen käytöstä. Rahaston tulot ovat noin 473 milj. euroa (sis. alv 9 %), josta Yleisradio Oy:n julkiseen palveluun osoitetaan noin 461 milj. euroa, Viestintävirastolle perinnän ja tarkastuksen kuluihin noin 11,7 milj. euroa sekä liikenne- ja viestintäministeriön käyttöön 0,4 milj. euroa.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Viestintävirastolle vuodelle 2012 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa viestinnän toimialalle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Viestintäverkot ja -palvelut toimivat laadukkaasti ja häiriöttömästi.			
Vakavien viestintäverkkojen vikatilanteiden määrä, enintään, kpl	7	8 ¹⁾	8
Viestintävirasto tuottaa ajantasaista tietoturvan tilannekuvapalvelua.			
Tilannekuvatiedotteiden määrä, kpl	429	350	350
Kansallinen verkkotunnuspalvelu on luotettava. Vuoden aikana myönnettyjen verkkotunnusten määrä, kpl	51 061	48 000	48 000
Luvanvaraisten radiolaitteiden käyttöön osoitettujen taajuuksien vastaavuus kysyntään. Luvanvaraisten radiolaitteiden käyttöön osoitetun taajuusmäärän kasvu vuodessa, %	7,7	4	4
Maaailman radiotaajuuskonferenssi (WRC 2012); varmistetaan kansallisten tavoitteiden toteutuminen konferenssissa.	-	toteutuu	toteutuu
Viestintävirasto tuottaa säännöllisesti markkinatietoa tele-, posti- ja mediamarkkinoista sekä selvittää telepalveluiden laatua, saatavuutta ja hintatasoa vähintään kerran vuodessa.	tavoite saavutettu	toteutuu	toteutuu
Viestintävirasto varmistaa yleispalveluun kuuluvan laajakaistayhteyden saatavuuden ja hinnoittelun kohtuullisuuden koko maassa.	-	toteutuu	toteutuu
Laajakaistayleispalvelua koskevista käyttäjien yhteydenotoista kuukauden kuluessa tarvittavien selvitysten saamisesta käsiteltyjen osuus, %		90	90
Viestintävirasto edistää nopeiden laajakaistaverkkojen rakentamista hoitamalla laajakaistatukilain mukaiset tehtävänsä tehokkaasti.	-	-	toteutuu
Laajakaistatukea koskevien tukihakemusten ja/tai tarvittavien lisäselvitysten saamisesta kolmen kuukauden kuluessa annettujen päätösten osuus, %	-	80	80

Viestintävirasto tuottaa ajantasaista tilannekuvaa viestintäverkoista sekä niiden vika- ja häiriötilanteista.

- toteutuu toteutuu

Viestintävirasto takaa kansalliseen tietoturaviranomastoimintaan liittyvien tietojärjestelmien säädöstenmukaisuuden. Suoritettujen järjestelmätarkastusten lukumäärä vuodessa/lopullisesti hyväksytyjen järjestelmien määrä kokonaisuudessaan, kpl
Sidosryhmien tyytyväisyys Viestintäviraston toimintaan (asteikko 1—5)

- 20/- 40/20
3,6 3,6 3,6

TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS

Teletoinnin ja tietoturvallisuuden ohjauksen ja valvonnan kustannukset ilman CERT-toiminnan kustannuksia ja kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/yleisen televerkon liittymä
CERT-toiminnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/laajakaistaliittymä
Postipalvelujen valvonnan kustannukset ilman kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuja, euroa/postinsaajatalous
Mediapalvelujen valvonnan kustannukset, euroa/tv-katsojatalous
Radiotaajuudet-tulosalueen suorat kustannukset, euroa/voimassa olevien radiolupien ja kelpoisuustodistusten sekä lupa- ja todistushakemusten ja pidettyjen tutkintojen yhteenlaskettu lukumäärä.
Työn tuottavuuden kehittyminen, %
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %
Veroluonteisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %

0,56 0,60 0,60
0,63 0,70 0,70
0,40 0,40 0,40
0,23 0,30 0,30
- 96 96
4,58 1 1
8,13 2 2
105 99 100
100 96 93

HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA

Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)
Henkilöstön määrä, htv

3,6 3,5 3,5
246,9 245 245

SEURANTA- JA RAPORTOINTIKOhteet

Valtion televisio- ja radiorahastoon tuloutettavat televisiomaksutulot (netto), milj. euroa (sis. alv 9 %), vähintään

434 451 473

¹⁾ Luokitus on muuttunut. A-luokkaa on tarkennettu niin, että siihen sisältyy myös sellaisia vikoja, joita ei aiemman luokituksen mukaan luettu vakaviksi vioiksi.

Tulot perustuvat valtion maksuperustelain nojalla annettuun liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston radiohallinnollisista suoritteista perittävistä maksuista (950/2008) ja liikenne- ja viestintäministeriön asetukseen Viestintäviraston eräistä maksuista (1058/2009) sekä lakiin valtion televisio- ja radiorahastosta (745/1998), lakiin yksityisyyden suojasta televiestinnässä ja teletoinnin tietoturvasta (565/1999), verkkotunnuslakiin (228/2003) ja viestintämarkkinalakiin (393/2003).

Viestintävirasto perii teleyrityksiltä viestintämarkkinamaksua viestintämarkkinalaissa säädetty perustein, teleyrityksiltä tietoturva-

maksua sähköisen viestinnän tietosuojalaissa (516/2004) säädetty perustein, postiyrityksiltä postitoiminnan valvontamaksua postilaissa (415/2011) säädetty perustein, televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksua televisio- ja radiotoimintalaissa (744/1998) säädetty perustein sekä sähköisen tunnistuspalvelun tarjoajilta maksua laissa vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista (617/2009) säädetty perustein. Viestintämarkkinamaksu 2 900 000 euroa, tietoturvamaksu 500 000 euroa, postitoiminnan valvontamaksu 1 800 000 euroa sekä televisio- ja radiotoiminnan valvontamaksu 825 000 euroa sekä varmennemaksu 184 000 euroa tuloute-

taan momentille 11.19.04. Näistä toiminnoista aiheutuvat menot on otettu huomioon Viestin-
täviraston toimintamenomomentin määrärahan mitoituksessa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	36 134	35 402	38 568
Bruttotulot	28 886	27 596	29 805
Nettomenot	7 248	7 806	8 763
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 505		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 752		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Tuotot			
Radiotaajuudet	11 504	10 856	10 272
Verkot ja turvallisuus	7 015	6 710	7 810
Tv-maksut	10 300	10 644	11 680
Tuotot yhteensä	28 819	28 210	29 762
Kustannukset			
Radiotaajuudet	10 665	11 265	10 093
Verkot ja turvallisuus	6 432	6 518	7 876
Tv-maksut	10 300	10 644	11 680
Kustannukset yhteensä	27 397	28 427	29 649
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Radiotaajuudet	839	-409	179
Verkot ja turvallisuus	583	192	-66
Tv-maksut	-	-	-
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	1 422	-217	113
Kustannusvastaavuus, %			
Radiotaajuudet	108	96	102
Verkot ja turvallisuus	109	103	99
Tv-maksut	100	100	100
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	105	99	100

Veronluonteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Tuotot			
Verkot ja turvallisuus	706	704	684
Viestintämarkkinat ja -palvelut	4 774	4 729	5 275
Tuotot yhteensä	5 480	5 433	5 959
Kustannukset			
Verkot ja turvallisuus	754	684	685
Viestintämarkkinat ja -palvelut	4 701	4 961	5 727
Kustannukset yhteensä	5 455	5 645	6 412
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Verkot ja turvallisuus	-48	20	-1
Viestintämarkkinat ja -palvelut	73	-232	-452
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	25	-212	-453
Kustannusvastaavuus, %			
Verkot ja turvallisuus	94	103	100
Viestintämarkkinat ja -palvelut	102	95	92
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	100	96	93

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

NCSA-tehtävien hoito	1 150
Kertaluonteisen menon poistuminen	-300
Postilain edellyttämät lisätehtävät	250
Toimintamenosäästö (HO)	-90
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-53
Yhteensä	957

2012 talousarvio	8 763 000
2011 talousarvio	7 806 000
2010 tilinpäätös	7 495 000

palvelujen tuottamisen tukemiseen. Määrärahaa saa käyttää myös sellaisten saamenkielisten sisältöjen tuottamiseen, jotka sisältyvät suomen tai ruotsin kielellä julkaistaviin sanomalehtiin.

Selvitysosa: Määrärahan tarkoituksena on edistää kotimaisen lehdistön ja tiedonvälityksen moniarvoisuutta ja monipuolisuutta.

2012 talousarvio	500 000
2011 talousarvio	500 000
2010 tilinpäätös	450 000

42. Sanomalehdistön tuki (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtakunnallisilla vähemmistökielillä ruotsin, saamen tai romanin kielellä julkaistavien sanomalehtien ja niitä vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen, viittomakielisten vastaavien sähköisten julkaisujen tukemiseen sekä ruotsinkielisten uutis-

(44.) Valtionavustus suomalaisten televisio- ja radio-ohjelmien lähettämiseen ulkomaille (kiinteä määräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 talousarvio	1 350 000
2010 tilinpäätös	1 350 000

50. *Valtionavustus valtakunnallisen laajakaistahankkeen toteuttamiseen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueella annetussa laissa tarkoitetun Viestintäviraston aikaisempina vuosina ja varainhoitovuonna myöntämän valtion tuen maksamiseen ja tästä aiheutuviin hallinto- ja yleiskustannuksiin.

Valtuus

Viestintävirasto oikeutetaan solmimaan vuoden 2009 myöntämisvaltuuden mukaisia sopimuksia siltä osin kuin valtuutta ei ole käytetty.

Selvitysosa: Laki laajakaistarakentamisen tuesta haja-asutusalueilla sekä maaseudun kehittämiseen myönnettävistä tuista annetun lain muutos tulivat voimaan 1.1.2010. Tarkoituksena on, että laajakaistarakentamisen tukemiseen käytetään Viestintäviraston päätöksillä tämän momentin määrärahaa sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten päätöksellä maaseudun kehittämiseen myönnettävästä tuesta säädetyssä laissa tarkoitettua momentin 30.10.61 määrärahaa. Valtion tuen edellytyksenä on, että hankekohtaisesti kunnat sitoutuvat rahoittamaan oman osuutensa julkisesta rahoitustuesta. Julkinen rahoitustuki voi olla enintään 2/3 hankkeen kustannuksista. Valtion rahoitusosuus on enintään 33 % laajakaistahankkeen tukikelpoisista kustannuksista ja kunnan rahoitusosuus 33 %. Valtion maksuosuus on kuitenkin enintään 58 % ja kunnan osuus 8 % niissä kunnissa, joissa hankkeen rahoittaminen muuten muodostaisi kohtuuttoman taloudellisen rasitteen. Kuntakohtaisen maksuosuuden määräytymisperusteista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset maksavat vuosina 2010—2013 laajakaista-

hankkeiden valtion osuuden 25,15 milj. euroa momentilta 30.10.61. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten rahoittamissa hankkeissa kunnan maksuosuus on 22 %. Viestintävirasto ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset eivät voi rahoittaa samaa laajakaistahanketta, minkä vuoksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset pyytävät Viestintäviraston lausunnon ennen valtiontukipäätöstä.

Valtioneuvosto on asettanut 4.12.2008 tehdyllä periaatepäätöksellä tavoitteeksi, että 31.12.2015 mennessä kaikkialla maassa on kysynnän mukaisesti saatavilla 100 megabitin yhteydet mahdollistava valokuitu- tai kaapeli-verkko tai muu ominaisuuksiltaan näihin rinnasteinen verkko, johon liitettävällä enintään kahden kilometrin pituisella kiinteällä tai langattomalla tilaajayhteydellä ainakin 99 % vakinaisista asunnoista sekä yritysten ja julkishallinnon organisaatioiden vakinaisista toimipaikoista voidaan käyttää erittäin suuria yhteydennopeuksia vaativia viestintä- ja muita tietoyhteiskunnan palveluita.

Maakuntien liitot ovat vuoden 2009 aikana arvioineet väestö- ja aluekehityksen huomioon ottaen maakunnan nopeiden yhteyksien kysynnän kehityksen ja yleisen televerkon kehittämistarpeet. Maakuntien liitot ovat laatineet suunnitelmat vuoden 2015 tavoitteiden toteuttamiseksi. Viestintävirasto on arvioinut maakuntien liittojen suunnitelmat ja toimittanut niitä koskevan lausuntonsa liikenne- ja viestintäministeriölle. Valtioneuvosto päättää laajakaistatuen jakautumisesta maakuntien kesken. Tämän jälkeen maakuntien liitot julistavat tuen haettavaksi tarkoituksenmukaisin väliajoin.

Viestintävirastolle on myönnetty vuoden 2009 ensimmäisessä lisätalousarviossa 66,0 milj. euron valtuus. Myöntämisvaltuutta arvioidaan uusittavan noin 55 milj. euroa.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	11 000	10 000	11 000	11 000	43 000
2012 talousarvio	11 000 000				
2011 talousarvio	9 800 000				
2010 tilinpäätös	12 700 000				

50. Tutkimus

Selvitysosa: Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan tutkimustoiminta tukee ministeriön liikenne- ja viestintäpolitiikan sekä hallitusohjelman tavoitteiden toteutumista. Tavoitteena on, että kansalaisten ja elinkeinoelämän käytössä on laadukkaat, turvalliset ja edulliset liikenne- ja viestintäyhteydet. Liikenne- ja viestintäalan yrityksille pyritään takaamaan kilpailukyiset toimintamahdollisuudet.

01. Ilmatieteen laitoksen toimintamenot
(siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 42 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Etelämanner-toiminnasta aiheutuviin menoihin

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

3) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ilmatieteen laitos tuottaa luotettavaa havainto- ja tutkimustietoa ilmakehästä ja meristä. Ilmatieteen laitos on keskeisessä roolissa yhteiskunnan ilmastomuutokseen sopeutumiseen tarvittavan perustiedon tuottamisessa. Tämän osaamisensa laitos yhdistää palveluiksi, joita se tuottaa tehokkaasti yleisen turvallisuuden edistämiseksi sekä ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin lisäämisek-

si. Laitos havainnoi ilmakehän fysikaalista tilaa, kemiallista koostumusta ja sähkömagneettisia ilmiöitä sekä merten ja erityisesti Itämeren fysikaalista tilaa. Laitos tuottaa myös tietoa ja palveluja ilmakehän ja merien menneestä, nykyisestä ja tulevasta tilasta. Laitos tekee korkeatasoista tutkimusta erityisesti painopistealueillaan, joita ovat sää ja turvallisuus, ilmastomuutos ja siihen sopeutuminen, ympäristö ja terveys, kaukokartoitus ja avaruus sekä muuttuva Itämeri. Laitos osallistuu aktiivisesti kansalliseen ja kansainväliseen yhteistyöhön. Laitos tähtää toiminnassaan kestävä kehityksen edistämiseen.

Liikenne- ja viestintäministeriö asettaa alustavasti Ilmatieteen laitokselle vuodelle 2012 seuraavat toiminnalliset tavoitteet, jotka tukevat pääluokkaperusteluissa tutkimukselle asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita sekä hallinnonalalle asetettuja yhteisiä tavoitteita.

Tulostavoite	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
TUOTOKSET JA LAADUNHALLINTA			
Sovelletaan tutkimuksessa saatuja uusimpia tietoja mm. ilmastomallien sekä havainto-, ennustus- ja varoitusjärjestelmien ja muiden palveluiden kehittämisessä.			
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 1 vrk, %	83,4	88	88
Lämpötilaennusteiden osuvuus, 3—5 vrk, %	64,7	68	68
Sateen todennäköisyysennusteiden osuvuus 1 vrk, %	85,0	86	86
Sateen todennäköisyysennusteiden osuvuus 3—5 vrk, %	72,2	66	66
Kovan tuulen varoitusten osuvuus 1 vrk, %	83,2	85	85
Aallokkomallien osuvuustarkkuus, %	95	87	90
Palveluiden toimitusvarmuus, %	99,57	97	97
Kehitetään liikenne- ja viestintäalalla tarvittavaa osaamista ja asiantuntemusta sekä tuotetaan tietoa lainsäädännön ja poliittisen päätöksenteon pohjaksi.			
Sidosryhmien tyytyväisyys Ilmatieteen laitoksen toimintaan (asteikko 1—5)	-	3,5	3,5
Kansalaisten asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,9	3,8	3,8
Viranomaisten asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,0	3,8	3,8
Liiketoiminnan asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,2	3,9	3,9
Liikennesektorin asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,9	3,8	3,8
Vaara-tiedotteen käyttäjien asiakastyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,7	3,5	3,5
Viranomaisten tyytyväisyys vaarallisten sääilmiöiden ennakkovaroittamiseen (asteikko 1—5)	4,1	3,8	3,8
Tuetaan tutkimuksen keinoin mm. ilmastonmuutokseen sopeutumista toimien laaja-alaisesti yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa.			
Julkaisuaktiivisuusindeksipisteet	14 546	13 000	13 000
Kansainvälisesti ennakotarkastetut artikkelit, kpl	260	225	250
TOIMINNALLINEN TEHOKKUUS			
Hallinnonalan toiminnan tuottavuutta parannetaan.			
Liiketaloudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	111	102	102
Julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	100	100	100
Ulkopuolisen rahoituksen osuus yhteisrahoitteisen tutkimustoiminnan kustannuksista, %			
	57	50	50
Työn tuottavuuden kehittyminen, %			
	2,77	1	1
Kokonaistuottavuuden kehittyminen, %			
	4,87	2	2
HENKISTEN VOIMAVAROJEN HALLINTA			
Työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	3,64	3,5	3,5
Henkilöstön määrä, htv	649	638	632

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoitavina tuloina maksullisen palvelun tulot, EU:lta ja muilta yhteistyöosapuolilta saatavat yhteisrahoitteisten sopimus- tutkimusten tulot ja muut tulot. Etelämanner-toimintaan on varattu 849 000 euroa. Suomen Etelämanner-toiminta perustuu kansainväliseen sopimukseen.

Eurooppalaiselle tutkimusinfrastruktuuritie- kartalle hyväksytty ICOS-hanke (Integrated Carbon Observing System) on merkittävä kas- vihuonekaasujen päästövähennysten todenta- misen ja seurannan kannalta. Hankkeen Suo- meen sijoittuvan päämajan infrastruktuurin valmisteluun, suunnitteluun ja rakentamiseen varataan 1,0 milj. euroa vuonna 2012.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	64 964	57 961	64 600
Bruttotulot	24 125	17 500	22 000
Nettomenot	40 839	40 461	42 600
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	12 578		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 102		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Tuotot			
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 211	6 200	6 200
Liiketaloudelliset suoritteet	6 287	4 800	5 879
Tuotot yhteensä	12 498	11 000	12 079
Kustannukset			
Julkisoikeudelliset suoritteet	6 215	6 200	6 200
Liiketaloudelliset suoritteet	5 654	4 700	5 750
Kustannukset yhteensä	11 869	10 900	11 950
Ylijäämä (+) / Alijäämä (-)			
Julkisoikeudelliset suoritteet	-4	-	-
Liiketaloudelliset suoritteet	634	100	129
Ylijäämä / Alijäämä yhteensä	630	100	129
Kustannusvastaavuus, %			
Julkisoikeudelliset suoritteet	100	100	100
Liiketaloudelliset suoritteet	111	102	102
Kustannusvastaavuus, % yhteensä	105	101	101

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	6 381	5 000	6 000
— EU:lta saatava rahoitus	2 926	1 000	2 000
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 189	1 000	2 000
Tuotot yhteensä	11 496	7 000	10 000

31.50

509

Hankkeiden kokonaiskustannukset	20 227	14 000	20 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	8 731	7 000	10 000
Omarahoitusosuus, %	43	50	50

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-141
	Tasomuutos	-339
	Yhteensä	2 139

Tuottavuustoimet (-6 htv)	-270		
Tutkajärjestelmän uudistaminen	2 000	2012 talousarvio	42 600 000
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-70	2011 III lisätalousarvio	251 000
Palkkausten tarkistukset	389	2011 talousarvio	40 461 000
ICOS-hanke	1 000	2010 tilinpäätös	41 363 000
Toimintamenosäästö (HO)	-430		

Pääluokka 32

TYÖ- JA ELINKEINOMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan (TEM-konserni) perustehtävänä on huolehtia Suomen innovaatiotoiminnan ja yritysten toimintaympäristöstä, työ-, hyödyke- ja energiemarkkinoiden toimivuudesta, työntekijöiden työllistymisedellytyksistä sekä alueiden tasapainoisesta kehittämisestä globaalissa taloudessa.

TEM-konsernin visiossa Suomi on kestävä taloudellisen kehityksen, vakaan tuottavuuden kasvun ja korkean työllisyyden maa. Myös kansainvälisissä kilpailukyky- ja hyvinvointivertailuissa Suomi on maailman huippua. Tämä menestys perustuu huippuosaamiseen, innovaatioihin, yrittäjyyteen, luovuuteen, aktiiviseen työvoimapolitiikkaan, työelämän kehittämiseen, toimiviin hyödykemarkkinoihin, määrätietoiseen energia- ja ilmastopolitiikkaan, alueiden elinvoimaisuuteen ja kansainvälisyyteen.

Hallitusohjelmassa linjataan hallinnonalalle monia rakenteellisia uudistuksia: arvioidaan tutkimuksen ja tuotekehityksen tuloksia muun muassa tehtyjen arviointien ja suositusten pohjalta sekä uudistetaan tukijärjestelmiä ja toteutetaan työvoimapolitiikan rakenteiden ja sisällön arviointi työllisyystoimien laadun, tehokkuuden ja vaikuttavuuden parantamiseksi. Lisäksi arvioidaan EU:n alue- ja rakennepoliittikan hallinnon toimivuus sekä yksinkertaistetaan menettelytavat.

Toimintaympäristö

Tuotannon kasvuvauhdin ennustetaan heikentyvän vuonna 2012. Työllisyystilanne parantuu edelleen, mutta myös siinä vauhti hidastuu vuoteen 2011 verrattuna. Euroopan velkakriisi heijastuu talousnäkyymiin epävakautena ja erot EU-maiden välillä ovat suuria. Taloustilanne hankaloittaa viennin suotuisaa kehitystä ja viennin kasvu onkin pysähtynyt. Maailmantaloudessa kasvun painopiste onkin siirtymässä Aasiaan Kiinan ja Intian vetäminä. Kasvu edellyttää rakennemuutosta; toisaalta yritysten jatkuvaa kehittämistä ja toisaalta luopumista sellaisista aloista ja toiminnoista, jotka eivät ole kilpailukykyisiä. palvelualojen osuuden kasvu jatkuu ja kansainväliset liike-toimet lisääntyvät.

Työllisiä oli Suomessa vuonna 2010 keskimäärin 2 447 000 henkilöä. Vaikka taantuma oli odottamattoman jyrkkä, siitä toivuttiin nopeammin kuin mitä osattiin ennustaa. Väestön ikääntymisen myötä Suomessa on panostettava tuottavuuden parantamiseen ja innovaatioihin. Työvoiman tarjonnan niukentuessa taloudellinen kasvu syntyy pääosin työn tuottavuuden nousun kautta. Suomen talous on monilla sektoreilla lähellä teknologian eturintamaa, mistä syystä tutkimus- ja innovaatiotoiminnan hyötyvaikutuksia joudutaan jatkossa enenevässä määrin tavoittelemaan ko-keilevilla ja suurempaa riskinottoa sisältävillä hankkeilla.

Ilmaston lämpenemisen torjunta edellyttää, että taloudellista kehitystä on globaalisti käännettävä ympäristöystävällisempään suuntaan. Siksi ekologinen tuotanto, vähähiilisen energian ja biopolttoaineiden käyttöönotto sekä investoinnit teknologiaan ovat tulevana vuosina nopeasti kasvavia talouden osa-alueita. Globaalisti kiristyneessä kilpailussa Suomen runsaissa luonnonva-

roissa ja osaamisessa piilee merkittäviä uusia mahdollisuuksia tuottaa arvonlisää ja hyvinvointia. Keskeisimmät mahdollisuudet perustuvat biotalouden, mineraalitalouden ja vesitalouden kehittämiseen.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

Työ- ja elinkeinoministeriö toteuttaa hallituksen työ- ja elinkeinopolitiikkaa yhdessä hallinnonalan yksiköiden ja yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa. TEM-konserni on suomalaisen työ- ja elinkeinoelämän toimintaympäristön rakentaja. Konsernin tärkeimpänä tavoitteena on kestäväällä pohjalla oleva korkea työllisyys. Tavoitteeseen pääsemiseksi konserni edistää tuottavuutta, osaamista sekä talouden ja alueiden kansainvälistä kilpailukykyä.

Työ- ja elinkeinoministeriö on asettanut toimialalleen seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

- Korkean arvonlisän yritystoiminta kasvaa.
- Nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys vähenee ja työelämän laatu parantuu.
- Rakenteelliset kilpailun esteet vähenevät.
- Suomen energiaomavaraisuus kasvaa.

Talousarvioesitykseen liittyvät tasa-arvovaikutukset

Vaikka naisten ja miesten asema työmarkkinoilla on nykyisin jo monilta osin suhteellisen samanlainen, eroja kuitenkin edelleen ilmenee. Naisten ja miesten samapalkkaisuus ei käytännössä toteudu ja johtavassa asemassa on enemmän miehiä kuin naisia. Naiset tekevät kaksi kolmasosaa määräraikaisista töistä. Jotkin naisryhmät, mm. maahanmuuttajat ja romanit, ovat huomattavasti työmarkkina-asemassa kuin vastaavien ryhmien miehet. Vallitseviin eroihin kiinnitetään jatkossa huomiota ja niitä lievennetään käytettävissä olevin keinoin.

Työmarkkinoiden jakautumista naisten ja miesten ammatteihin ja aloihin lievennetään muun muassa työllisyyden ja yrittäjyyden edistämistoimenpiteillä. Palvelujen (kuten työvoimapolitiittiset toimenpiteet) vaikutusten arvioinnin ja ennakointivuuden parantamiseksi koulutetaan henkilöstöä sukupuolinäkökulman valtavirtaistamiseen.

Työväilytyksen työttömistä työnhakijoista 2000-luvulla naisia on ollut noin puolet (v. 2010 48 %). Työvoimapolitiittisissa toimenpiteissä vuonna 2010 naisten osuus työvoimakoulutuksen aloittaneista oli 46 prosenttia ja palkkatuetussa työssä puolet. Osa-aikaisien saajista naisia oli noin 87 prosenttia johtuen siitä, että osa-aikaisiä käytetään eniten kuntasektorilla sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävissä. Starttirahan saajista naisten osuus oli 45 prosenttia ja omaehtoisen opiskelun työttömyysetuudella aloittaneista 62 prosenttia.

Finnvera Oyj:n myöntämiin erityislainoihin kuuluvat naisyrittäjälainat, joita voidaan myöntää yhteensä enintään 35 000 euroa yritystä kohden. Vuosittain naisyrittäjälainoja on myönnetty noin 25 milj. eurolla. Lainaa voi tarvittaessa täydentää starttirahalla. Naisyrittäjyyttä edistetään myös yrittäjän sijaispalvelujärjestelmää kehittämällä.

Tasa-arvon edistäminen on yksi keskeisiä periaatteita Euroopan rakennerahasto-ohjelmien toteutuksessa. Tasa-arvoprojektien ja tasa-arvopainotteisten projektien osuus vuosina 2007—2010 oli Euroopan sosiaalirahaston kaikista käynnistyneistä projekteista 20 prosenttia ja Euroopan aluekehitysrahaston projekteista 6 prosenttia. Sukupuolten tasa-arvon edistäminen ja valtavirtaistaminen (Valtava) on Euroopan sosiaalirahaston ohjelmakauden 2007—2013 valtakunnallinen kehittämisohjelma, jota koordinoi työ- ja elinkeinoministeriö.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
32.20.40	<i>Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)</i>		
	— rahoitusvaltuus	486,040	437,140
32.20.43	<i>Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	25,628	17,692
32.20.83	<i>Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	102,823	116,823
32.30.42	<i>Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)</i>		
	— korkotukivaltuus	262,644	262,644
32.30.45	<i>Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	43,278	14,678
32.30.51	<i>Työllistämisen-, koulutus- ja erityistoimet (siirtomääräraha 2 v)</i>		
	— hankintasopimusvaltuus	105,951	92,300
32.30.64	<i>Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)</i>		
	— hankintasopimusvaltuus	15,500	4,000
40.	Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä		
	— lainojen hyväksymisvaltuus (turvavarastolainat)	8,400	8,400
	— myöntämisvaltuus	0,034	0,034
32.50.63	<i>Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	2,500	2,500
32.50.64	<i>EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	533,926	322,995
32.60.40	<i>Energiatuki (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	149,500	79,850
32.60.43	<i>Kioton mekanismit (arviomääräraha)</i>		
	— myöntämisvaltuus	0,500	-

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Hallinto	365 455	357 224	394 366	37 142	10
01.	Työ- ja elinkeinoministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	52 628	51 182	55 208	4 026	8
02.	Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	221 486	208 406	203 938	- 4 468	- 2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)	4 968	5 575	5 575	—	—
21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 140	3 725	4 426	701	19
29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	73 927	78 266	78 192	- 74	- 0
60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arviomääräraha)	—	20	37 020	37 000	185 000
66. Kansainvälisten järjestöjen jäsen- maksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	10 300	10 040	10 007	- 33	- 0
(95.) Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomäärä- raha)	6	10	—	- 10	- 100
20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen	689 825	827 382	814 006	- 13 376	- 2
01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	40 597	41 140	40 090	- 1 050	- 3
02. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	85 936	86 720	93 327	6 607	8
03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	12 085	16 628	18 200	1 572	9
05. Mittatekniikan keskuksen toiminta- menot (siirtomääräraha 2 v)	5 965	6 507	5 858	- 649	- 10
06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämis- keskuksen toimintamenot (siirto- määräraha 3 v)	46 466	47 686	42 322	- 5 364	- 11
07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	9 793	10 289	10 315	26	0
40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)	316 999	430 650	431 016	366	0
41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)	43 917	40 052	40 172	120	0
42. Innovaatiokeskittymien kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	4 920	5 100	5 100	—	—
43. Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin (arviomääräraha)	20 390	27 710	20 941	- 6 769	- 24

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
45. Yritysten tutkimus- ja kehittämis- hankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)	10 000	10 000	5 000	- 5 000	- 50
50. Avustus kansainvälisen teknologia- palkinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)	1 000	—	1 000	1 000	0
83. Lainat tutkimus- ja innovaatio- toimintaan (arviomääräraha)	91 757	104 900	100 665	- 4 235	- 4
30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka	900 496	1 358 157	1 201 329	- 156 828	- 12
01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	166 893	161 833	162 825	992	1
(41.) Finnvera Oyj:n toimintatuki (siirtomääräraha 2 v)	200	—	—	—	—
42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappio- korvaukset (arviomääräraha)	35 103	53 486	40 611	- 12 875	- 24
44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)	5 000	5 000	5 000	—	—
45. Yritysten investointi- ja kehittämis- hankkeiden tukeminen (arviomääräraha)	25 551	41 900	38 600	- 3 300	- 8
46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)	—	—	17 100	17 100	0
48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)	19 291	13 400	15 800	2 400	18
50. Palkkaturva (arviomääräraha)	35 067	29 500	24 000	- 5 500	- 19
51. Työllistämisen-, koulutus- ja erityis- toimet (siirtomääräraha 2 v)	538 081	535 338	481 437	- 53 901	- 10
(63.) Velkakonversiosta aiheutuvien maksusuoritusten hoitaminen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	—
64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)	21 167	17 700	15 956	- 1 744	- 10
80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleenrahoitustoimintaan (arviomääräraha)	4 144	500 000	400 000	- 100 000	- 20
(81.) Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitukseen kotimaisille alustoimituksille	—	—	—	—	—
(88.) Pääomalaina Suomen Teollisuus- sijoitus Oy:lle (siirtomääräraha 3 v)	20 000	—	—	—	—
(89.) Pääomalaina Finnvera Oyj:lle (siirtomääräraha 3 v)	30 000	—	—	—	—
40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä	25 046	21 004	21 776	772	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 979	4 839	4 837	- 2	- 0
02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 620	5 484	6 162	678	12
03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)	4 612	1 394	1 370	- 24	- 2
04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 018	2 103	2 123	20	1
31. Korvaus talous- ja velkaneuvonnan järjestämisestä (siirtomääräraha 2 v)	6 011	4 711	4 511	- 200	- 4
50. Valtionavustus kuluttajajärjestöille (kiinteä määräraha)	698	823	673	- 150	- 18
51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)	1 099	1 630	2 080	450	28
95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)	9	20	20	—	—
50. Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastopolitiikka	468 181	618 506	587 423	- 31 083	- 5
43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	30 156	32 156	13 566	- 18 590	- 58
62. Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)	3 183	3 273	3 023	- 250	- 8
63. Kainuun kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)	63 174	56 188	44 439	- 11 749	- 21
64. EU:n rakennerrahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)	371 668	526 889	526 395	- 494	- 0
60. Energiapolitiikka	57 299	137 409	235 059	97 650	71
01. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	1 450	2 009	2 284	275	14
20. Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus (siirtomääräraha 3 v)	3 400	3 900	3 400	- 500	- 13
28. Materiaalitehokkuuden edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	500	700	500	- 200	- 29
40. Energiatuki (arviomääräraha)	44 497	63 800	125 650	61 850	97
42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)	—	100	125	25	25
43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)	7 402	11 500	5 300	- 6 200	- 54

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arviomääräraha)	—	55 350	97 800	42 450	77
(50.) Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille (siirtomääräraha 3 v)	50	50	—	- 50	- 100
(88.) Osakehankinnat (siirtomääräraha 2 v)	—	—	—	—	—
70. Kotouttaminen	85 288	103 437	113 009	9 572	9
03. Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)	1 859	1 381	661	- 720	- 52
30. Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)	83 429	102 056	112 348	10 292	10
Yhteensä	2 591 590	3 423 119	3 366 968	- 56 151	- 2
Henkilöstön kokonaismäärä	12 933	12 560	12 295		

01. Hallinto

Selvitysosa: Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset) edistävät alueellista kehittymistä hoitamalla valtionhallinnon toimeenpano- ja kehittämistehtäviä alueilla. ELY-keskukset edistävät yrittäjyyttä, työmarkkinoiden toimintaa, osaamista ja kulttuuria, maaseudun elinvoimaisuutta, joukkoliikennettä ja sen kehittämistä sekä liikennejärjestelmän toimivuutta ja liikenteen turvallisuutta, hyvää ympäristöä sekä luonnon ja luonnonvarojen kestäväää käyttöä alueilla sekä työvoiman maahanmuuttoa alueilla. ELY-keskukset toimivat kiinteässä yhteistyössä maakunnan liittojen ja kuntien kanssa. Paikallishallinnon viranomaisista ELY-keskusten ohjaukseen kuuluvat työ- ja elinkeinotoimistot (TE-toimistot).

ELY-keskuksia on viisitoista, joista yhdeksässä on kaikki kolme vastuualuetta: 1) elinkeinot, työvoima, osaaminen ja kulttuuri, 2) liikenne ja infrastruktuuri sekä 3) ympäristö ja luonnonvarat.

ELY-keskusten yleishallinnollinen ohjaus kuuluu työ- ja elinkeinoministeriölle. ELY-keskusten toiminnallisesta ohjauksesta vastaavat omilla toimialoillaan sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, ympäristöministeriö tai se keskushallinnon virasto, jonka tehtäväksi ohjaus on säädetty. Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi ELY-keskusten strategista ohjausta, joka tehdään ao. ministeriöiden yhteistyönä. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan maksupolitiikka on tarkoitus päivittää vuoden 2012 kuluessa.

01. Työ- ja elinkeinoministeriön toimintame-
not (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa
55 208 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 17 000 euroa kuluttajatiedon julkistamispalkintoa varten

2) julkisten hankintojen neuvontayksikön toimintaan liittyviin avustuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ministeriön toiminnalle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet

vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Työ- ja elinkeinoministeriö			
Hallituksen esitykset (kpl)	41	15	30
— Luvatus istuntokauden aikana eduskunnalle (%)	70	> 80	> 80
— Muutoksia eduskunnassa säädösteknisten tai kielellisten puutteiden johdosta (%)	-	-	-
Valtioneuvoston asetukset (kpl)	26	25	20
Sisämarkkinalainsäädännön alaan kuuluvien direktiivien täytäntöönpanovaje (%)	0,4	< 1,0	< 1,0
Julkaisut (kpl)	134	130	130
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia			
Koulutuspalautteen arvosana (1—10)	7,9	> 8,3	> 8,3
Koulutukseen ja kehittämistoimintaan osallistuneiden määrä (henkilöä)	2 381	1 800	2 500

Työ- ja elinkeinoministeriön resurssien (htv) kohdentuminen tulosalueittain

	2010		2011		2012	
	toteutuma		arvio		arvio	
	htv	%	htv	%	htv	%
Politiikka ja ohjaus	-	-	5,5	1,0	20,0	3,6
— Strategia	37,0	6,1	20,7	3,6	-	-
— Konserniohjaus	44,8	7,4	28,9	5,0	-	-
Työllisyys ja yrittäjyys	70,1	11,6	78,0	13,5	82,0	14,6
Työelämä ja markkinat	61,5	10,2	63,0	10,9	61,0	10,9
Innovaatiot	68,8	11,4	78,0	13,5	76,0	13,5
Energia	49,0	8,1	53,0	9,2	51,0	9,1
Alueiden kehittäminen	68,7	11,4	80,0	13,9	80,0	14,2
Tieto	-	-	52,5	9,1	83,0	14,8
Yhteiset	182,6	30,2	96,0	16,6	88,0	15,7
Työneuvosto	2,0	0,3	2,0	0,4	2,0	0,4
Valtakunnansovittelijain toimisto	2,0	0,3	2,0	0,4	2,0	0,4
Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto	0,3	0,0	2,0	0,4	2,0	0,4
Työllisyyden- ja yrittäjyyden politiikka-ohjelma	1,9	0,3	0,8	0,1	-	-
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia	15,4	2,5	15,0	2,6	15,0	2,7
Yhteensä	604,1	100,0	577,4	100,0	562,0	100,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Työ- ja elinkeinoministeriö			
Henkilötyövuosien kehitys	590	554	547
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	10,0	< 7,9	< 7,9
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset/htv	3,5	< 3,5	< 3,5
— työtyytyväisyysindeksi (1—5)	-	> 3,5	> 3,5

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tutkimus- ja selvitystoiminta	2 380 000
Strategiset hankkeet	1 900 000
Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmian toimintamenot	1 290 000
Muut toimintamenot	49 638 000
Yhteensä	55 208 000

Koulutus- ja kehittämiskeskus Salmia on työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva alue- ja paikallishallinnon koulutus- ja

kehittämiskeskus. Salmian koulutus- ja kehittämispalvelut edistävät työ- ja elinkeinopolitiikan toimeenpanoa sekä työ- ja elinkeinoministeriön alue- ja paikallishallinnon organisaatioiden toimintaa ja tuloksellisuutta. Asiakkaita ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, työ- ja elinkeinotoimistot sekä näiden keskeiset yhteistyökumppanit. Määrärahan mitoituserusteena on käytetty 10 000 koulutus- ja kehittämistyöpäivää, tällöin henkilötyöpäivän hinta on noin 129 euroa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	62 756	57 182	64 308
Bruttotulot	9 389	6 000	9 100
Nettomenot	53 367	51 182	55 208
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	11 104		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	10 365		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentamisen muutos	688	Siirto momentille 32.20.03 (-6 htv)	-230
Siirto momentilta 32.40.50		Siirto momentilta 26.01.01 (8 htv)	585
(kertaluonteisen vähennyksen palautus)	150	Siirto momentilta 30.01.01 (3 htv)	167
Timangi-kilpailun rahoitus		Siirto momentilta 32.20.41 (Luovat alat)	280
(kertaluonteisen menon poistuminen)	-100	Siirto momentilta 32.50.43 (8 htv)	590
IT-palvelukeskussiirron palautus		Toimintamenosäästö (HO)	-800
momentilta 28.20.06	430	Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-326
Palkkausten tarkistukset	759	Siirto momentilta 32.60.40 (TASO-hanke)	150
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-5	Harmaan talouden torjunta (HO)	300
Tuottavuustoimet	435	Vihreä talous (HO)	2 600
		Tasomuutos	-1 647
		Yhteensä	4 026

2012 talousarvio	55 208 000
2011 III lisätalousarvio	1 019 000
2011 talousarvio	51 182 000
2010 tilinpäätös	52 628 000

02. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 203 938 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 1 682 000 euroa pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluihin sekä yritysneuvonnan asiantuntijapalvelujen ostamiseen ja yritysneuvontaa suorittaville henkilöille tarjottujen koulutuspalveluiden ostamiseen

2) euroneuvontakeskuksista sekä Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskusten projektiluonteisista tehtävistä aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien henkilöstön osaamisen kehittäminen

3) porotilalain, luontaiselinkeinolain, kolttilain ja maatilalakia edeltävän lainsäädännön mukaisesti valtion hallinnassa olevien kiinteistöjen hoitomenojen maksamiseen

4) naisyrittäjien sijaispalvelujärjestelmästä ja järjestelmän kehittämisestä aiheutuvien siirtomenojen maksamiseen

5) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

6) Yritys-Suomi -portaalin kehittämiseen ja ylläpitoon.

Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluita annetun lain (971/2004) perusteella vuonna 2012 osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta peritään rahoitusosuus, joka on noin kuudesosa niistä erilliskustannuksista, joita palvelujen tuottamisesta aiheutuu.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen ohjaavat ministeriöt (sisäasiainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja ympäristöministeriö) asettavat alustavasti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille seuraavat toiminnalliset tulostavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuus

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Alueiden elinvoimaisuus			
— työllisyysaste (%)	67,8	68,9	69,8
— työttömyysaste (%)	8,4	7,6	7,0
— vilkkaasti liikennöityjen teiden kunto (huonokuntoisen tieverkon %-osuus)	4,2	4,7	4,6
— väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus kaupunkiseudun väestöstä (%)	-	63,9	64,1
— asemakaava-alueelle rakennettujen asuinhuoneistojen osuus koko laajemmalle kaupunkiseudulle rakennetuista huoneistoista (%)	-	-	87
— kaatopaikalle sijoitetun biohajoavan yhdyskuntajätteen määrä (t/v)	764		
— maatalouden fosforitase (kg/ha)	55,4	46	46
— maatalouden typpitase (kg/ha)	4,8	5	5
— luonnonsuojelualueiden määrä (1 000 ha)	2 250	2 309	2 350
Elinkeinoelämän menestystekijät			
— tavaroiden kokonaisvienti maakunnittain (indeksi, 2005 = 100)	74	-	-

— yritysten t&k-menot suhteutettuna väestön määrään (indeksi, 1999 = 100)	183	189	194
— rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus (%)	26	30	30
— elinkeinoelämän tyytyväisyys kuljetusten toimivuuteen (asteikko 1—5)	3,97	3,97	3,97

Väestön hyvinvointi

— alle 25-vuotiaiden työttömyysaste (%)	21,4	19,8	18,3
— tienkäyttäjien tyytyväisyys tieverkon tilaan (asteikko 1—5)	3,41	3,36	3,41
— pakolaisten toteutuneet kuntasijoituspaikat (lkm)	1 081	1 700	1 700
— ulkomaalaisten työttömyysaste (%)	25,5	23,0	20,4
— säädösten vaatimukset täyttävien elintarvikeketjun toimijoiden osuus (%)	90	90	95
— henkilövahinkoihin johtaneiden onnettomuuksien määrä (lkm)	3 182	< 3 090	< 3 028

Ohjaavien ministeriöiden yhteisesti asettamien alustavien vaikuttavuustavoitteiden lisäksi ELY-keskusten tulee ottaa toiminnassaan huomioon kunkin ohjaavan ministeriön pääluokka- ja lukuperusteluissa mainitut vai-

kuttavuustavoitteet siltä osin kuin ELY-keskukset hoitavat kyseisen hallinnonalan tehtäviä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Sidonnat ELY-keskukselle käyttöön osoitetuista valtuuksista (%)			
— EAKR-sidonnat	84,6	87	90
— ESR-sidonnat	80,5	85	90
Maksatukset ELY-keskuksen sidonnoista (%)			
— EAKR-maksatukset	47	55	70
— ESR-maksatukset	43,2	55	70
Maatalouden tukivalvontojen toteutumisasaste	-	90	90
ELY-keskusten sidosryhmien kokonaistyytyväisyys (1—5)	3,6	3,6	3,6

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	4 323	4 178	4 105
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	7,3	< 8,0	< 8,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	5 394	< 5 000	< 5 000
— henkilöstöbarometrin työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,17	> 3,4	> 3,4

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	260 531	216 187	265 438
Bruttotulot	61 504	7 781	61 500
Nettomenot	199 027	208 406	203 938
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	-		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	22 459		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	7 210	6 333	7 000
— muut tuotot	19	-	-
Tuotot yhteensä	7 229	6 333	7 000
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 645	6 379	6 600
— osuus yhteiskustannuksista	2 886	2 462	2 900
Kustannukset yhteensä	9 531	8 841	9 500
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-2 302	-2 508	-2 500
Kustannusvastaavuus, %	76	72	74

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Liiketaloudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	2 158	1 374	2 100
— muut tuotot	266	74	250
Tuotot yhteensä	2 424	1 448	2 350
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	1 711	912	1 700
— osuus yhteiskustannuksista	594	466	600
Kustannukset yhteensä	2 305	1 378	2 300
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	119	70	50
Kustannusvastaavuus, %	105	105	102

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-71 htv)	-3 237
Siirto momentilta 35.01.04 (1 htv)	60
Siirto momentille 35.10.22	-3 000
Siirto momentille 26.40.01 (-2 htv)	-100
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-524
Palkkausten tarkistukset	3 366
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-1 000
Tasomuutos	-33
Yhteensä	-4 468

Lisäksi momentilta on siirretty kolmea henkilötyövuotta vastaava henkilöstö momentille 30.60.01. Henkilötyövuosien siirrolla ei ole määräraha vaikutusta.

Pk-yritysten osaamisen kehittämispalveluihin osallistuvilta perittävänä rahoitusosuuksina arvioidaan kertyvän 200 000 euroa momentille 12.32.30.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kautta ohjautuu rahoitusta seuraavilta talousarvion momenteilta: 30.10.61 ja 62, 30.20.43 ja 49, 30.40.20, 43, 51, 52, 62 ja 77, 30.50.20 ja 31, 31.10.20, 50 ja 76, 31.30.63 ja 64, 32.20.45, 32.30.44, 45, 51 ja 64, 32.50.63 ja 64, 32.60.40, 32.70.30, 33.20.31 ja 52, 35.10.21, 22, 61 ja 63 sekä 35.20.64.

2012 talousarvio	203 938 000
2011 III lisätalousarvio	2 157 000
2011 talousarvio	208 406 000
2010 tilinpäätös	221 486 000

	2010 toteutuma	2011 arvio	2011 arvio
Siviilipalvelukseen hakeneet, henkilöä	2 388	2 400	2 400
Koulutetut, henkilöä	1 713	1 700	1 700
Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa, henkilöä	216	150	150

2012 talousarvio	5 575 000
2011 talousarvio	5 575 000
2010 tilinpäätös	4 967 816

20. Siviilipalvelus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 575 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää siviilipalveluksen toimeenpanosta siviilipalveluslain (1446/2007) nojalla aiheutuviin kustannuksiin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Siviilipalvelukseen haakeutuvien määrän arvioidaan olevan edellisvuosien tasolla. Koulutettavien määrää (henkilö/koulutuserä) pyritään aktiivisesti nostamaan, jotta odotusaika koulutukseen pääsyyn ja siviilipalveluksen aloittamiseen lyhenisi.

Ilman palveluspaikkaa jäävien siviilipalvelusvelvollisten määrää pyritään vähentämään edistämällä tarjolla olevien palveluspaikkojen määrän kasvua markkinoimalla aktiivisesti siviilipalvelusta potentiaalisille palveluspaikoille. Tämän lisäksi palveluspaikan hakemisprosessia tehostetaan yksilötasolla sekä koulutusjakson aikana että koulutusjakson jälkeen. Tavoitteena on, että jokaisesta erästä jää palveluspaikattomaksi alle 10 % velvollisista.

Koulutusjakson jälkeen ilman palveluspaikkaa jääneistä siviilipalvelusvelvollisista aiheutuneet ylläpitokustannukset olivat 320 551 euroa vuonna 2009 ja 380 447 euroa vuonna 2010. Valtaosa velvollisista siirtyi koulutuskeskuksesta suorittamaan työpalvelustaan muihin palveluspaikkoihin palveluspaikan löydyttyä.

21. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 426 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ministeriön hallinnonalan tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutki-

musten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen

2) enintään viittä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin tehtäviin tuottavuustoimien edistämiseksi.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat. Määrärahaa on tarkoitus käyttää tuottavuutta edistävien hankkeiden rahoittamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 6 500 000 euroa hallitusohjelman mukaisina säästöinä.

2012 talousarvio	4 426 000
2011 talousarvio	3 725 000
2010 tilinpäätös	2 139 990

29. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 78 192 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös momentin 32.30.51 menoihin liittyvien arvonlisäverosuuksien maksamiseen, momentilta 32.30.64 rahoitettavien valtion investointihankkeisiin liittyvien ja momentilta 32.50.63 hankittavaan työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen ja työllisyysperusteisiin valtion investointihankkeisiin liittyvien arvonlisäverosuuksien maksamiseen sekä momentilta 32.20.40 maksettaviin kulutusmenoihin liittyvien arvonlisäverosuuksien maksamiseen.

2012 talousarvio	78 192 000
2011 III lisätalousarvio	-800 000
2011 talousarvio	78 266 000
2010 tilinpäätös	73 926 850

60. Siirrot hallinnonalan rahastoihin (arvio määräraha)

Momentille myönnetään 37 020 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtiontakuurahastosta annetun lain (444/1998), vientitakuulain (479/1962) ja valtion vientitakuista annetun lain (422/2001) perus-

teella myönnettyjen takuiden aiheuttamiin korvausmenoihin

2) valtiontakaustoimintaa koskevien lakien (375/1963, 573/1972 ja 609/1973) nojalla valtiontakaustoiminnasta annettujen takaussitoumusten ja perusraaka-ainehuollon turvaamiseksi annetun lain (651/1985), valtion vakuuttamistakauksista annetun lain (529/1993) perusteella myönnettyjen takuiden ja takausten sekä valtion pääomatakuista annetun lain (594/1992) nojalla ennen vuotta 1999 myönnettyjen takuiden aiheuttamien korvausmenojen maksamiseen

3) Huoltovarmuuden turvaamisesta annetun lain (1390/1992) mukaisesti Huoltovarmuuskeskusten hoidossa olevan huoltovarmuusraaston kautta rahoitetun pandemiarokotteen hankinnasta aiheutuneiden kustannusten korvaamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pandemiarokotteen hankintaan käytettiin 37 000 000 euroa Huoltovarmuusraaston varoja vuonna 2009. Rahastolle palautetaan vastaava määräraha.

2012 talousarvio	37 020 000
2011 talousarvio	20 000
2010 tilinpäätös	—

66. Kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 10 007 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksujen, rahoitusosuuksien ja velvoitteiden suorittamiseen

2) erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) kansainvälisestä yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Pohjoismainen ydin- ja säteily- turvallisuusalan tutkimusyhteistyö	330 000
Kansainvälisen Atomienenergiajärjestön (IAEA) jäsenmaksu	2 000 000
OECD:n energia-alan järjestöjen toimintaan liittyvät maksut ja rahoitus- osuudet	880 000
Suomen osuus Kansainvälisen Atomi- energiajärjestön (IAEA) teknisen avun ja yhteistyön rahastoon	350 000
Euroopan energiaperuskirjan sihteeristökulut	49 000
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) jäsenmaksu	3 069 000
Kansainvälisen työjärjestön (ILO) jäsenmaksu	1 650 000
Kansainvälisen uusiutuvan energian neuvoston (IRENA) jäsenmaksu	100 000
Muut kansainvälisten järjestöjen jäsen- maksut ja OECD:n maksuosuudet	579 000
Yhteistyön maksuosuudet kansain- välisille rahoituslaitoksille, järjestöille ja yhteistyöorganisaatioille	1 000 000
Yhteensä	10 007 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Järjestöjen tuki- jäsenmaksusäästö (HO)	-433
Tasomuutos	400
Yhteensä	-33

2012 talousarvio	10 007 000
2011 talousarvio	10 040 000
2010 tilinpäätös	10 300 000

(95.) Maanomistajien osuus vanhoista kaivospiirimaksuista (arviomääräraha)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 talousarvio	10 000
2010 tilinpäätös	6 000

20. Innovaatiopolitiikka ja yritysten kansainvälistyminen

Selvitysosa: Globaalissa liiketoimintaympäristössä on tapahtumassa syvällisiä muutoksia, jotka ovat Suomen kaltaiselle pienelle avotaloudelle haastavia, mutta avaavat myös uusia mahdollisuuksia. Innovaatiopolitiikalla voidaan vaikuttaa taloudellisen toimintaympäristön vakauttamiseen, valtiontalouden kestävyYTEEN, elinkeinorakenteen uudistamiseen, tuottavuuden parantamiseen sekä työllisyyden ja hyvinvoinnin kasvuun.

Kilpailukyvyn ja tuottavuuden parantaminen edellyttävät uusien liiketoimintamallien, palvelukonseptien, työorganisaatioiden ja sosiaalisten innovaatioiden kehittämistä sekä julkisten palvelujen uudistamista. Tärkeitä painopisteitä ovat lisäksi kasvuyrittäjyyden ja yritysten kansainvälistymisen edellytysten vahvistaminen. Tavoitteena on, että Suomi tarjoaa kotimaisille ja ulkomaisille yrityksille kansainvälisesti korkeatasoisen toimintaympäristön. Nykyisessä taloustilanteessa on edelleen tärkeää turvata panostukset osaamispohjaan ja innovaatiotoimintaan, jotta luodaan edellytykset uudelle kasvulle ja uudistumiselle.

Kansantalouksien pitkän aikavälin kasvuvauhdilla sekä tutkimus- ja kehittämisintensiteetillä on tutkimuksissa todennettu selkeä yhteys. Suomen korkeaa osaamista ja sen hyödyntämistä korostava kasvustrategia on osoittautunut toimivaksi myös kansainvälisillä mittareilla arvosteltuna. Julkisella innovaatorahoituksella on kyetty aktivoimaan yksityisen sektorin t&k&i-toimintaa ja sitä kautta tehokkaasti edesauttamaan kasvua.

Tieto- ja viestintäteollisuuden rakennemuutokset heijastuvat osaltaan myös tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Tässä tilanteessa julkisen sektorin rooli korostuu. Julkinen sektori voi tehostaa omaa toimintaansa ja huolehtia omalta osaltaan siitä, että ICT-alan korkea osaaminen voi siirtyä muualle talouteen.

Laaja-alaisen innovaatiopolitiikan linjaukset määrittellään kansallisessa innovaatiostrategiassa sekä tutkimus- ja innovaationeuvoston linjauksissa 2011—2015 ja Yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistämisen (YKE) linjauksessa 2011—2015.

Innovaatiostrategian keskeisenä näkökulmana on kysyntä- ja käyttäjälähtöisyyden painottaminen. Sillä tarkoitetaan muun muassa innovaatioiden kysyntää ja käyttöönottoa edistävää lainsäädäntöä, standardisointia, julkisia hankintoja ja käyttäjien osallistamista kehitystyöhön sekä käyttäjien itsensä toteuttamia innovaatioita.

Erityisenä tavoitteena on luoda Suomeen huippuluokan innovaatiokeskittymiä. Voimavarojen kohdentamisessa otetaan huomioon ne strategisesti tärkeät alat, joissa Suomessa on laadukkaita osaamiskeskittymiä ja joissa yrityksillä on tulevaisuudessa parhaat kasvun ja edelläkävijyyden edellytykset. Innovaatiotoiminnassa syvennetään edelleen koulutus- ja tutkimusyhteisöjen ja yritysten välistä yhteistyötä, jossa keskeisen välineen muodostavat strategisen huippuosaamisen keskittymät (SHOK) ja osaamiskeskusohjelma (OSKE). Klusteripohjaiseen verkottumiseen perustuvalla OSKE-ohjelmalla vahvistetaan myös alueiden innovaatioperustaa. EU:n rakennerahasto-ohjelmien toimenpiteitä suunnataan tukemaan EU 2020 -strategian tavoitteita painottamalla verkostoitumisen edistämistä sekä osaamisrakenteiden vahvistamista.

Elinkeino- ja innovaatiopolitiikan tavoitteena on lisätä innovatiivisten, nopeasti kasvavien ja kansainvälistyvien yritysten määrää. Kasvuyritykset synnyttävät merkittävän osan yritysten uusista työpaikoista. Niiden välillisten tuottavuus- ja kilpailuvaikutusten ansiota koko yrityskentässä tapahtuu luovaa uudistumista. Keskeisiä toimenpiteitä ovat innovaatorahoituksen suuntaaminen lisääntyvästi tukemaan alkavien yritysten kasvua ja julkisen kasvurahoituksen riskinoton lisääminen. Työ- ja elinkeinoministeriön asiakkuusstrategian mukaisesti parannetaan kasvuyrityksille suunnattujen julkisten palvelujen saatavuutta ja asiakaslähtöisyyttä.

Kehityksen kärjessä pysyminen edellyttää tutkimus- ja innovaatiojärjestelmältä aktiivista haakeutumista kansainväliseen yhteistyöhön. Yhteistyöverkostoja kehitetään johtavien innovaatiokeskittymien kanssa. Kansainvälisen FinNode-verkoston avulla hankitaan tietoa ja luodaan uusia yhteistyömuotoja, jotka auttavat suomalaisia toimijoita hyötymään globaalista innovaatio-toiminnasta.

Yritysten kansainvälistymisen ja viennin edistäminen kohdistetaan erityisesti kasvua tavoitteleviin pk-yrityksiin ja yritysten yhteishankkeisiin. Verkostoyhteistyötä vahvistetaan kansallisella ja alueellisella tasolla rakentamalla yhteistä asiakkuuksien hallintaa ja lisäämällä yhteistä viestintää. Suomalaisen toimijoiden yhteistyötä kohdemarkkinoilla tiivistetään mm. kehittämällä House of Finland -konseptia.

Matkailupolitiikassa toimintaa tehostetaan päivitetyn Suomen matkailustrategian mukaisesti. Voimavaroja kohdistetaan entistä enemmän Suomi-matkailukuvan edistämiseen ulkomailla.

Luonnonvarojen kestävä hyödyntämistä edistetään mineraalistrategian mukaisesti kiinnittämällä huomiota jalostusasteen nostamiseen, tukemalla geologian alan tietopohjan vahvistamista sekä kehittämällä kaivos Hankkeiden rahoitusta, infrastruktuurin rakentamista ja alan koulutusta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti innovaatiopolitiikan ja yritysten kansainvälistymisen tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 tavoite/ arvio	2012 tavoite/ arvio
Suomen sijoitus paranee kv. kilpailukykyvertailussa ja pysyy edelleen korkeana kv. innovaatiovertailussa				
— Suomen sijoitus kv. kilpailukykyvertailussa (WEF)	6.	7.	5.	5.
— Suomen teknologinen valmius (WEF)	10.	15.	< 15.	< 15.
— Suomen liiketoiminnan kehittyneisyys (WEF)	9.	10	< 10	< 10
— Innovaatiot (WEF)	3.	3.	3.	3.
Kasvuyritysten määrä ja niiden tuottamien työpaikkojen määrä kasvaa				
— Kasvuyritysten tuottamien työpaikkojen määrä 3 vuoden aikana	-	51 164	> 50 000	> 50 000
PK-yritykset kansainvälistyvät, mikä näkyy pk-yritysten viennin kasvuna				
— Pk-yritysten vienti (mrd. euroa)	5,78	6,89	> 6,89	> 6,89
High-tech vienti (mrd. euroa)	6,3	5,3	> 5,3	> 5,3
Yhä useampi yritys harjoittaa tutkimus- ja kehittämis-toimintaa, uudistaa toimintaansa innovaatioiden avulla ja ottaa käyttöön uusia liiketoimintamalleja				
— Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan menot (%/BKT)	4,0	3,9	4,0	4,0
Tekninen turvallisuus- ja luotettavuus yhteiskunnassa ja yrityksissä pysyy korkealla tasolla				
— Toimialalla turvallisuusriskien hallinnan puutteista kuolemaan johtaneet onnettomuudet aikajaksolla 2004—2015	7,3	6,9	< 8,3 (v. 2015)	< 8,3 (v. 2015)
— Toimialalla turvallisuusriskien hallinnan puutteista sähköpalokuolemiin johtaneet onnettomuudet	19	20	< 17 (v. 2015)	< 17 (v. 2015)
Kysyntä- ja käyttäjälähtöisyys vahvistuvat innovaatiopolitiikassa				
Yritykset ja tutkimuslaitokset hyödyntävät nykyistä enemmän kansainvälisiä tutkimusverkostoja ja -kumppanuuksia				
Kansalliset ja alueelliset osaamis- ja innovaatiokeskittymät vahvistuvat ja osaamiskeskusten välinen yhteistyö kasvaa				
Julkisten palvelujen tuottavuus kasvaa ja syntyy uusia palvelutuotannon liiketoimintakonsepteja				

Innovaatiopolitiikan ja kansainvälistymisen toteuttamiseen osallistuvat ministeriön lisäksi Geologian tutkimuskeskus, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Mittatekniikan keskus, Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus ja Matkailun edistämiskeskus sekä useat valtionapuyhteisöt.

01. Geologian tutkimuskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 090 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) kansainvälisten jäsenmaksujen maksamiseen sekä

2) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Geologian tutkimuskeskuksen (GTK) tehtävänä on tuottaa ja levittää geologista tietoa, jolla edistetään maankamaran hallittua ja kestäväää käyttöä. Tutkimuskeskuksen toimintaa ohjaavana tavoitteena on tie-

don, osaamisen ja innovaatioiden avulla edistää elinkeinoelämän ja alueiden kilpailukykyä sekä tukea yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Tutkimuskeskusta kehitetään kansallisena geotietokeskuksena sekä eurooppalaisena huippuosaajana mineraalivarojen, niiden tilinpidon ja kestäväen käytön tutkimuksessa.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Geologian tutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuus

— Yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarvitseman raaka-ainehuollon ja rakentamisen edellytykset paranevat.

— Uusiutuvien energialähteiden käyttöönottomahdollisuudet lisääntyvät ja parantavat energiahuollon omavaraisuutta.

— Ministeriöllä ja viranomaisilla on päätöksentekonsa tueksi käytössään ajankohtaista ja laadukasta tutkimustietoa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus:			
Tulosalueiden osuus kustannuksista, %			
— luonnonvarat ja raaka-ainehuolto	59	55	59
— energiahuolto- ja ympäristö	22	23	22
— maankäyttö ja rakentaminen	19	22	19
Yhteisrahoitteinen toiminta			
— kustannusvastaavuus, %	68	50	50
— osuus ydintoiminnan htv-kertymästä, %	11,6	11,0	11,0
— hankkeiden lukumäärä, kpl	72	80	80
Maksullinen toiminta			
— tulot, milj. euroa	9,1	6,5	6,5
— ylijäämä, 1 000 euroa	534	455	455
— ylijäämä, % tuotoista	6	7	7
— htv-kertymä	59	60	60
Tuotokset ja laadunhallinta:			
Suoritteet:			
Raportoidut kallioperän raaka-ainetutkimukset			
— laajat yhteenveto- ja myyntiraportit, kpl	7	4	5
— muut raportit ja selvitetty aiheet, kpl	17	25	25
Turvevarojen kartoitus			
— kartoitettu suoala, km ²	315	300	300
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, milj. m ³	227	100	100
— raportoitu teknisesti käyttökelpoinen turvemäärä, TWh	75	50	50
Alueelliset kiviainesselvitykset, kpl	3	3	3
Pohjavesialueiden geologiset rakenneselvitykset, kpl	15	14	16
Merigeologinen kartoitus			
— kartoitettu pinta-ala, km ²	275	500	500
— luotaukset linja-km	900	1 000	1 000
Julkaiseminen			
— vertaisarvioitujen kansainväliset julkaisut	36	65	60
— muut julkaisut ja artikkelit, kpl	210	325	250

Palvelukyky ja laatu

— ammattikäyttöön suunnattujen verkkopalvelujen käyttö, käyttömäärä, (1 000)	639	650	680
— sisäiset auditoinnit, kpl	5	5	6
— CAF	käytössä	käytössä	käytössä
— asiakastyytyväisyysmittaus	-	-	käytössä

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	627	634	614
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	7,6	< 8,4	< 8,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	804	< 760	< 760
— työtyytyväisyysindeksi (1—5)	-	3,5	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	50 187	50 140	49 090
Bruttotulot	13 061	9 000	9 000
Nettomenot	37 126	41 140	40 090
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 660		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 131		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	8 817	6 500	6 500
— muut tuotot	238	-	-
Tuotot yhteensä	9 055	6 500	6 500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	6 611	4 600	4 600
— osuus yhteiskustannuksista	1 910	1 445	1 445
Kustannukset yhteensä	8 521	6 045	6 045
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	534	455	455
Kustannusvastaavuus, %	106	108	108

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-12 htv)	-492
Palkkausten tarkistukset	491
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	11
Siirto momentille 32.20.03 (-8 htv)	-600
Siirto momentille 32.60.01 (-3 htv)	-180
Toimintamenosäästö (HO)	-200
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-108
Tasomuutos	28
Yhteensä	-1 050

2012 talousarvio	40 090 000
2011 III lisätalousarvio	116 000
2011 talousarvio	41 140 000
2010 tilinpäätös	40 597 000

02. Teknologian tutkimuskeskus VTT:n toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 93 327 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) enintään 3 000 000 euroa Teknologian tutkimuskeskus VTT:stä annetun lain (953/2010) mukaisiin sijoituksiin yrityksiin tai muihin rajoitetun vastuun yhteisöihin, jotka ottavat vastaan VTT:stä siirrettäviä toimintoja tai jotka perustetaan tutkimusta tai teknologian kaupallistamista edistävää yhteistyötä, teknologian kaupallista hyödyntämistä tai VTT:n ulkomailta tapahtuvan toiminnan järjestämistä varten

2) ydinenergilain (990/1987) ja valtion ydinjätehuoltorahastosta annetun asetuksen (161/2004) nojalla ydinjätehuoltomaksun maksamiseen Valtion ydinjätehuoltorahastossa olevaan varautumisrahastoon siten, että tutkimuskeskuksen rahasto-osuus varautumisrahastossa vastaa edellisen kalenterivuoden vah-

vistetun vastuumäärän mukaista rahastotavoitetta

3) EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen

4) tutkimusta ja kansainvälistymistä edistävien apurahojen ja stipendirahastomaksujen maksamiseen sekä tutkimustoimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, rahoitusosuuksista ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

5) enintään 4 500 000 euroa uusiutuvien energialähteiden koetoimintalaitteiden investointeihin ja käyttöönottoon.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: VTT tuottaa kansainvälistä kilpailukykyä lisääviä tutkimuspalveluja yrityksille, yhteiskunnalle ja muille asiakkaille innovaatioprosessin tärkeimmissä vaiheissa ja luo siten edellytyksiä kasvulle, työllisyydelle ja hyvinvoinnille.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti VTT:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuus

VTT:n tutkimustoiminta yhdessä parhaiden tutkimuskumppaneiden ja -verkostojen kanssa luo edellytykset sille, että

— syntyy uutta kansainvälisesti kilpailukykyistä liiketoimintaa erityisesti palvelutalouden ja kestäväan kasvuun perustuen.

— Suomen elinkeinoelämän kannalta tärkeät toimialat uudistuvat.

— innovaatiokeskittymät ja -ympäristöt kansainvälistyvät, verkottuvat ja vahvistuvat edistämien yritysten kytkeytymistä ylikansallisiin innovaatio- ja arvoketjuihin.

— kestävä kasvu vahvistuu sekä hyvinvointi ja työllisyys lisääntyvät.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Tuotannollisesti tai kaupallisesti hyödynnetyt tai 3 vuoden aikana hyödynnettävät hanketulokset, %	58	65—70	65—70
— Kärki- ja innovaatio-ohjelmien yritysrahoitusosuuden keskimääräinen tavoite, %	23	23	23
— Kansainvälisen toiminnan maksulliset tulot (milj. euroa)	10,6	13,6	14,1
— VTT:n SHOK-projektien liikevaihto (milj. euroa)	18,6	12,0	12,0
— Referoidut kansainväliset tieteelliset lehtiartikkelit, kpl	560	600	600
— Uudet keksintö- ja ohjelmistoilmoitukset, kpl	343	300	300
— Yrityspalveluiden hyödyllisyys asiakkaille (ASPA, toimeksiannot, 1—5)	4,3	4,3	4,3
— Yrityspalveluiden laatu (ASVA, yleisarvio, 1—5)	3,9	3,9	3,9
— Asiakastytytyväisyys (1—5)	4,4	4,3	4,3
Toiminnallinen tehokkuus			
— Maksullinen toiminta (% liikevaihdosta)	29	29	29
— Maksullisen toiminnan ylijäämä (1 000 euroa)	3 826	3 300	3 500
— Ulkomaiset tuotot (% liikevaihdosta)	16	17	17
— Liikevaihto (1 000 euroa/htv)	108	109	112

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	2 534	2 561	2 540
— budjettirahoitteinen toiminta, htv	800	823	816
— ulkopuolinen rahoitus, htv	1 734	1 738	1 724
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	6,9	< 7,0	< 7,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	2 062	< 1 950	< 2 000
— työtyytyväisyysindeksi (1—5) naiset/miehet	3,5	3,5/3,5	3,5/3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	279 115	263 620	279 827
Bruttotulot	193 554	176 900	186 500
Nettomenot	85 561	86 720	93 327
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	34 230		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	34 605		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— maksullisen toiminnan myyntituotot	73 808	67 900	72 800
— muut tuotot	4 687	5 500	5 800
Tuotot yhteensä	78 495	73 400	78 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	44 560	36 100	39 100
— osuus yhteiskustannuksista	30 109	34 000	36 000
Kustannukset yhteensä	74 669	70 100	75 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	3 826	3 300	3 500
Kustannusvastaavuus, %	105	105	105

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2010 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	64 997	55 000	57 300
— EU:lta saatava rahoitus	27 444	26 000	27 200
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	22 687	22 500	23 400
Tuotot yhteensä	115 128	103 500	107 900
Hankkeiden kokonaiskustannukset	176 476	152 000	170 900
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-61 348	-48 500	-63 000
Omarahoitusosuus, %	35	32	37

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentamisen muutos	2 000
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-90
Palkkausten tarkistukset	857
Toimintamenosäästö (HO)	-2 162
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-612
Tutkimusinfra (HO)	4 500
Tasomuutos	2 114
Yhteensä	6 607
2012 talousarvio	93 327 000
2011 III lisätalousarvio	708 000
2011 talousarvio	86 720 000
2010 tilinpäätös	85 936 000

03. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 18 200 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan huomioon kemikaalituoterekisterin maksut, Euroopan kemikaaliviraston komission asetuksen (EY) No 340/2008 perusteella maksamat palkkiot sekä yhteishankkeista muilta osapuolilta saatava rahoitus.

Selvitysosa: Kaivoslain (621/2011) mukaisesti työ- ja elinkeinoministeriöstä siirrettiin kaivosviranomaistoiminnan tehtävät Turvallisuus- ja kemikaalivirastoon 1.7.2011 alkaen. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto valvoo ja edistää tuotteisiin ja palveluihin ja tuo-

tantojärjestelmiin liittyvää teknistä turvallisuutta ja vaatimustenmukaisuutta, kuluttaja-turvallisuutta, kemikaalien turvallisuutta ja laatua sekä toimii kansallisena kaivosviranomaisena. Tavoitteena on henkilö-, omaisuus- ja ympäristövahinkojen sekä terveys- ja ympäristöhaittojen ehkäisy sekä vaatimusten mukaisten tuotteiden ja palvelujen vapaan liikkuvuuden varmistaminen. Toiminta kohdistuu teollisuuteen, kauppaan, alkutuotantoon, toi-

minnanharjoittajiin, palveluntarjoajiin, julkishallintoon ja yksityisiin kansalaisiin.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö sekä kemikaalien tuotevalvonnan osalta lisäksi muut ohjaavat ministeriöt (maa- ja metsätalousministeriö, ympäristöministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö) asettavat alustavasti Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Kokonaistuottavuus			
— Kokonaistuottavuusindeksin arvo	84	101	100
Kustannusvastaavuus			
— Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus	106	100	100
— Nettobudjetoidun kemikaalituoterekisterin kustannusvastaavuus	-	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valvonta on näkyvää ja suunnitelmallista			
— Valvontakäynnit	4 843	4 300	4 300
— Luvat ja ilmoitukset (ml. kaivossuoritteet)	11 942	6 150	4 300
— Kasvinsuojeluaineiden ja biosidien hyväksymispäätökset	-	-	80
— Kemikaalien ja kasvinsuojeluaineiden riskinarvioinnit EU:lle	-	-	5
— EU:n kemikaaliarviointien kommentointi	-	-	80
— Käsitellyt kemikaali-ilmoitukset	-	-	12 000
— Rekisteröinnit	11 750	13 000	13 500
— Kyselyt ja selvitykset	2 160	1 500	1 900
— Tavoiteajassa käsiteltyjen asioiden osuus, %	66	88	84
Kuluttajilla ja toiminnanharjoittajilla on käytettävissä tietoa erityisesti sähkötuotteiden vaatimustenmukaisuudesta, sähkötöiden luvallisuudesta ja vaarallisten aineiden turvallisesta käytöstä			
— Kävijät www.tukes.fi-etusivulla/päivä	1 500	1 000	1 300
— Kemikaalineuvontapalvelun yhteydenotot	-	-	600
— Tiedotteet	92	75	95

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	123	201	216
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	6,5	< 4,9	< 4,9
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	135	< 150	< 250
— tyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,4/3,4	3,5/3,5	3,5/3,5

Maksullisen toiminnan tulot on merkitty momentille 12.32.20.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	12 450	17 564	19 136
Bruttotulot	194	936	936
Nettomenot	12 256	16 628	18 200
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	668		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	497		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alueellistaminen (kertaluonteisen erän poistuminen)	-100
Palkkausten tarkistukset	200
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	7
Siirto momentilta 32.01.01 (6 htv)	230
Siirto momentilta 32.20.01 (8 htv)	600
Tulomomentille kirjattuja tuloja vastaava meno (budjetointitavan muutos)	630
Tasomuutos	5
Yhteensä	1 572

2012 talousarvio	18 200 000
2011 III lisätalousarvio	757 000
2011 talousarvio	16 628 000
2010 tilinpäätös	12 085 000

05. Mittatekniikan keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 5 858 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU-rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Mittatekniikan keskuksen (MIKES) tehtävänä on kehittää ja ylläpitää kansallista mittausjärjestelmää, tuottaa testaus-, tarkastus-, sertifiointi- ja kalibrointitoiminnan pätevyyttä ja luotettavuutta osoittavia akkreditointipalveluja sekä osallistua mittatekniikkaan liittyviin tutkimushankkeisiin ja niiden koordinointiin. Mittatekniikan keskuksen tehtävänä on mittayksiköistä ja mittanormaali-järjestelmästä annetun lain (1156/1993) mukaisesti kansallisen mittanormaali-järjestelmän yleinen toteuttaminen, hallinnointi ja kehittäminen, kansallisten mittanormaali-laboratorioden toiminnan ohjaus, kansallisen kalibrointipalvelun järjestäminen sekä mittatekniikan ja akkreditoinnin edistäminen. Keskuksen toiminta ja palvelut varmistavat yhteiskunnan ja elinkeinoelämän kilpailukykyä ja teknistä turvallisuutta.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti

Mittatekniikan keskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— CEMIS-hankkeiden volyymi (1 000 euroa)	-	180	200
— Kajaanin yksikön volyymi MIKESin kokonaisvolyyymista, %	-	2	5
— Kajaanin yksikön volyymi (1 000 euroa)	-	200	500
— MIKESin osuus eurooppalaisista metrologian (EMRP) tutkimushankkeista, %	3,06	4,0	4,0
— Maksuperustelain mukaisten julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus, %	105	100	100
— Maksuperustelain mukaisten muiden suoritteiden kustannusvastaavuus, %	90	115	90

Tuotokset ja laadunhallinta

— Suomalainen mittaus- ja laatutoiminta on eurooppalaista huipputasoa ja asiakastarpeitten ohjaamaa sekä kustannustehokasta.

— Kajaanissa syntyy uusia metrologian tutkimus- ja kehityshankkeita alueen tarpeisiin.

— Mikes-metrologian antamat kalibrointitodistukset, kpl (2010: 1 097, 2011: 1 600, 2012: 1 800).

— FINASin arvioimat toimielimet, kpl (2010: 209, 2011: 210, 2012: 212).

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	71,7	71,4	72,9
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	3,7	< 4,0	< 4,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	64	< 50	< 50
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,1/3,4	4,0/4,0	4,0/4,0

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	10 031	9 707	9 778
Bruttotulot	3 488	3 200	3 920
Nettomenot	6 543	6 507	5 858
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	895		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	317		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Kajaanin yksikön perustaminen (kertaluonteisen erän poistuminen)	-720
Palkkausten tarkistukset	74
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-6
Tasomuutos	3
Yhteensä	-649

2012 talousarvio	5 858 000
2011 III lisätalousarvio	55 000
2011 talousarvio	6 507 000
2010 tilinpäätös	5 965 000

06. Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 42 322 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös hanke- ja ohjelmatoiminnan sekä aktivoinnin tuloksellisuuden ja vaikuttavuuden parantamiseen.

Selvitysosa: Tekes - teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus edistää teollisuuden ja palvelujen kehittymistä teknologian ja innovaatioiden keinoin. Tämä uudistaa elinkeinoja, kasvattaa jalostusarvoa, tuottavuutta ja työelämän laatua, lisää vientiä sekä luo työllisyyttä ja hyvinvointia. Tulokset saavutetaan asiakkaiden tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla, johon Tekes kannustaa rahoituksellaan ja siihen liittyvillä palveluilla. Asiakkaita ovat ilman toimialarajoituksia kaiken kokoiset yritykset sekä tutkimus- ja julkiset organisaatiot.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Tekesille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Vaikuttavuus

— tuottavuus paranee ja elinkeinoelämä uudistuu kestävästi kasvavan talouden edellyttämällä tavalla

— toiminnalla aikaansaadaan ihmisten ja ympäristön hyvinvointia parantavia palveluita, tuotteita ja prosesseja

— menestyvän innovaatiotoiminnan mahdollistavat osaamiset ja verkostot vahvistuvat.

Tekesin tulostavoitteiden saavuttamiseen osallistuu Tekesin oman henkilöstön lisäksi elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten Tekes-tehtäviä hoitava henkilöstö, joiden osalta resurssit on budjetoitu momentille 32.01.02. Tulostavoitteiden saavuttamiseen käytetään myös momenttien 32.20.40 ja 32.20.83 määrärahoja ja valtuuksia. Valtuuksilla Tekes rahoittaa Tekes-ohjelmia, strategisten huipputoiminnan keskittymien ohjelmia ja hankkeita sekä riskipitoisia tutkimus- ja kehittämis- ja innovaatiotoiminnan projekteja, jotka toteutetaan pääosin vuosina 2012—2015.

Tekesin vaikuttavuustavoitteiden toteutumista seurataan ensisijaisesti kolmen vuoden välein teetettävillä vaikuttavuusarvioinneilla. Valikoidut seurannan tunnusluvut ennakoivat vaikuttavuustavoitteiden toteutumista suuntaa-antavasti.

Tekesin siirtomenojen vaikuttavuus

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Talousarviovuoden aikana käynnistetyille projekteille:			
Rahoitetun t&k&i-toiminnan laajuus yrityksissä, milj. euroa	883	> 780	> 790
Projekteissa toteutuva yritysten rahoitus julkisille tutkimusorganisaatioille, milj. euroa	114	> 120	> 120
Rahoitus erityisesti työelämän kehittämiseen kohdistuville projekteille, milj. euroa	13	> 12	> 12
Rahoitus uusiutuvan energian tutkimukseen ja sovelluksiin, milj. euroa	38	> 40	> 36

Energia- ja ympäristöteemojen rahoitus, milj. euroa	245	250	> 180
Terveys- ja hyvinvointiteemojen rahoitus, milj. euroa	89	75—95	70—85
Tieto- ja viestintäteemojen projektien rahoitus, milj. euroa	244	210—250	190—230

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Rahoitus- ja asiakkuustyön kokonaiskustannus/ myönnetty rahoitus, %	4,0	< 5	< 5,5
— Toimintamenojen sekä hanke- ja ohjelmatoiminnan menojen käyttö ydinprosesseittain, %-jakauma			
— ohjaus	18	> 15	> 15
— asiakkuudet ja rahoitus	49	> 55	> 50
— ohjelmat	33	> 30	> 25
Käynnistyvä projektivolyymi, milj. €/htv	2,9	> 2,8	> 2,5
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Projekteissa toteutuva verkostokontaktien lukumäärä, kpl	12 686	> 10 500	> 9 900
— Rahoitettujen yritysten määrä viiden vuoden jaksolla, kpl	4 121	5 000—6 000	> 3 900
— Alkavien (pienen, alle kuusivuotiaiden) yritysten määrä asiakkaina, kpl	383	500—600	> 300
— Pk-yritysten osuus yritysrahoituksesta, %	61	50—60	50—60
— Potentiaalisten kasvuyritysten määrä asiakkaina, kpl	607	> 600	> 630
— Asiakaspalaute Tekesin toiminnasta, yleisarvio, indeksi (1—5)	3,7	> 3,7	> 3,7
— Oikaisuvaatimukset/muutoksenhakukelpoiset päätökset, %	0,3	< 0,9	< 0,7
— Uuden rahoitushakemuksen käsittelyaika yrityksille, vrk	76	< 75	< 75
— Maksupyyntöön ja raportin käsittelyaika pk-yrityksille, vrk	30	< 25	< 25

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	289,5	290	290
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	5,7	< 8	< 8
— lyhytaikaiset (1—3 pvää) sairauspoissaolotapaukset			
— henkilöstötyytyväisyys (1—5)	3,7/3,7	> 3,7/3,7	> 3,7/3,7

Määrärahan arvioitu käyttö €

Hanke- ja ohjelmatoiminta	8 000 000
Toimintamenot	34 322 000
Yhteensä	42 322 000

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	43 071	48 286	42 922
Bruttotulot	737	600	600
Nettomenot	42 334	47 686	42 322
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	13 344		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	17 476		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentamisen muutos	500
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45
Palkkausten tarkistukset	380
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-33
Toimintamenoäästö (HO)	-1 000
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-179
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-5 000
Tasomuutos	13
Yhteensä	-5 364
2012 talousarvio	42 322 000
2011 III lisätalousarvio	281 000
2011 talousarvio	47 686 000
2010 tilinpäätös	46 466 000

07. Matkailun edistämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 10 315 000 euroa.

Selvitysosa: Matkailun edistämiskeskus (MEK) on valtakunnallinen matkailun asiantuntija ja kansainvälinen toimija, joka tuottaa lisäarvoa matkailuelinkeinolle ja yhteiskunnalle. MEK edistää Suomen matkailu-maakuvan tunnettua, markkinoi matkailutuotteita ja -palveluita yhteistyössä muiden matkailutoimijoiden kanssa sekä tukee matkailualan laadunkehitystä. MEK koordinoi matkailutuotteiden tuotekehitystä teemapohjaisesti ja hankkii markkinoinnin ja tuotekehityksen tueksi markkinatietoa matkailuelinkeinon käyttöön. Tavoitteena on luoda yhtenäinen, omaleimainen ja vetovoimainen matkailumaa-profiili, joka tukee matkailutuotteiden myyntiä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Matkailun edistämiskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Tuotokset ja laadunhallinta			
Kongressien määrä Suomessa, kpl	416	400	400
Laatutonnivalmennuksen läpikäyneiden organisaatioiden lukumäärä, kpl	735	780	800
Ulkoinen asiakastytyytyväisyys, matkailuelinkeinon tyytyväisyys MEK:n toimintaan (1—5)	3,0	4,2	4,2
Tutkimustieto: markkinatiedon analysointi ja välittäminen (1—5)	3,7	4,2	4,2
Tuotekehitystoiminta: osallistuvien tahojen tyytyväisyys MEK:n tuotekehitystoimintaan (1—5)	3,1	4,2	4,2

Määrärahan päätoiminnoittainen jakauma

	2010		2011		2012	
	toteutuma	%	varsinainen talousarvio	%	esitys	%
	1 000 €		1 000 €		1 000 €	
Matkailumaakuvan markkinointi	4 007	42,0	5 145	50,0	5 570	54,0
Matkailumaakuvaa tukeva tuotemarkkinointi	4 007	42,0	3 601	35,0	3 920	38,0
Tuotekehityksen ja tuotteistamisen edistäminen	286	3,0	257	2,5	258	2,5
Markkinatiedon hankinta ja välittäminen	477	5,0	566	5,5	567	5,5
Matkailuportaalin luominen ja ylläpito	763	8,0	720	7,0	-	-
Yhteensä	9 540	100,0	10 289	100,0	10 315	100,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	30	33	33
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	12,1	< 10,0	< 10,0
— lyhytaikaiset (1—3 pvää) sairauspoissaolotapaukset	-	< 4,0	< 4,0
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,2/3,2	3,6/3,6	3,8/3,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	10 155	10 844	10 870
Bruttotulot	615	555	555
Nettomenot	9 540	10 289	10 315
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 374		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	2 627		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	45
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-19
Yhteensä	26
2012 talousarvio	10 315 000
2011 III lisätalousarvio	18 000
2011 talousarvio	10 289 000
2010 tilinpäätös	9 793 000

40. Tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 431 016 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2012 uusia rahoituspäätöksiä saa tehdä enintään 437 140 000 eurolla.

Määrärahaa ja valtuutta saa käyttää:

1) valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin säädettävin perustein ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, lii-

ketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan

2) kansallisiin ja Euroopan unionin rahoitus-osuuksiin eurooppalaisissa yhteistyöhankkeissa

3) Euroopan yhteisön komission yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen (EY 800/2008) mukaisesti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan välittömästi liittyvään koulutukseen

4) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä kunnallisten ja muiden budjettitalouden ulkopuolisten julkisten organisaatioiden julkisen toiminnan innovatiivisiin kehittämishankkeisiin

5) työelämän kehittämishankkeisiin

6) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden tutkimus- ja kehittämishankkeisiin, jotka edistävät teknologisen, liiketoiminnallisen sekä muun elinkeinoelämän ja yhteiskunnan kehittymisen kannalta merkittävän osaamisen syntymistä, kehittymistä ja laaja-alaista hyödyntämistä

7) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden kansallisiin ja kansainvälisiin ohjelmiin ja hankkeisiin, hankkeiden valmisteluun sekä osaamisen ja strategisten toimintaedellytysten kehittämiseen

8) valtion budjettitalouden piiriin kuuluvien organisaatioiden sekä korkeakoulujen ja vastaavien julkista tutkimusta tekevien budjettitalouden ulkopuolisten tutkimusorganisaatioiden kansainväliselle organisaatiolle maksettaisiin jäsen- ja ohjelmamaksuihin, kansainvälisen yhteistyön ja ohjelmien sekä hankkeiden osallistumismaksuihin, laitetoimintuksiin ja Tekesin puolesta tehtävistä matkoista muille kuin Tekesin henkilöstölle aiheutuviin matkakustannuksiin.

Avustusta voidaan maksaa myös palveluseleinä.

Momentilta voidaan maksaa ennen vuotta 2010 momentilta 32.20.20 tehtyjen sitoumusten aiheuttamat menot.

Momentilta voidaan maksaa ennakkomaksu- ja budjettitalouden ulkopuolisille tutkimusorganisaatioille liittyen julkisen tutkimuksen projekteihin.

Momentille budjetoituihin kulutusmenoihin liittyvät arvonnalisäveromenot maksetaan momentilta 32.01.29.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösrusteisena.

Selvitysosa: Rahoitusta kohdistetaan erityisesti elinkeinorakenteiden uudistumista nopeuttaviin riskipitoisiin hankkeisiin. Rahoituksella kannustetaan yrityksiä ja muita yhteisöjä sekä valtion budjettitalouteen kuuluvia organisaatioita tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta sekä edistämään työelämän kehitystä. Rahoitusta myönnettäessä otetaan huomioon hankkeella tavoiteltavat suorat ja välilliset hyödyt, hankkeiden haastavuus ja innovatiivisuus, käytettävät resurssit, kehitettävä ja hyödynnettävä yhteistyö, edistettävät yhteiskunnan, työelämän ja ympäristön hyvinvointitekijät sekä Tekesin rahoituksen ja asiantuntijatyön lisävaikutus hankkeen toteutukseen ja tuloksoduksiin.

Tukea myönnetään erityisesti:

— riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

— tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan tulosten hyödyntämiseen edistämällä uuden liiketoiminnan käynnistämistä pienissä ja keskisuurissa innovatiivisissa yrityksissä sekä parantamalla uusien ja nuorten innovatiivisten yritysten ja liiketoimintojen käynnistämisessä tarvittavien palveluiden saatavuutta ja laatua

— pienille ja keskisuurille yrityksille uuden teknologian, teollisoikeuksien sekä innovaa-

tiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana

— innovatiivisten tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotikoissa tai laitosmittakaavassa sekä koe-tuotantoon

— yritysten ja muiden yhteisöjen kehitys-hankkeiden esiselvityksiin, asiantuntijapalveluihin sekä hankkeiden valmisteluun

— kunnallisten organisaatioiden, valtion budjettitalouteen kuuluvien organisaatioiden, yritysten ja muiden yhteisöjen sellaisten innovatiivisten hankintojen suunnitteluun ja toteut-

tamiseen, joilla tilaaja tavoittelee toimintansa tai palveluidensa laadun ja kustannustehokkuuden merkittävää parantamista ja jotka edellyttävät tarjoajilta uuden tuotteen, tuotantomenetelmän, palvelun tai muun innovatiivisen ratkaisun kehittämistä

— työelämän kehittämishankkeisiin.

Vaikuttavuus ja tukijärjestelmän toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet on esitetty Te-kesin toimintamenomomentin (32.20.06) yhte-ydessä.

Eurooppalaisia yhteistyöhankkeita koskevat EU-tulot on merkitty momentille 12.32.99.

Valtuuden ja määrärahan käytön arvioitu jakautuminen (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Avustukset tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatiotoimintaan	233 166	232 000
Julkisen tutkimus- ja kehitystoiminnan rahoitus	178 385	184 140
Euroopan avaruusjärjestön (ESA) ohjelmamaksut: pakolliset ja valinnaiset ohjelmat	19 465	21 000
Yhteensä	431 016	437 140

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	339 860	151 000	46 200	10 900	2 500	550 460
Vuoden 2012 sitoumukset	91 156	199 646	100 458	37 117	8 763	437 140
Menot yhteensä	431 016	350 646	146 658	48 017	11 263	987 600

Vuonna 2012 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 432,4 milj. euroa.

2012 talousarvio 431 016 000
2011 talousarvio 430 650 000
2010 tilinpäätös 316 999 269

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Vähennys eurooppalaisista yhteistyöhankkeista	-1 500	-1 500
Siirto momentille 32.20.41	-1 500	-1 500
Uudelleenkohdentamisen muutos	300	-
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-8 884	-45 400
Tasomuutos	12 950	4 500
Erillissäästö (HO)	-1 000	-5 000
Yhteensä	366	-48 900

41. Yleisavustus eräille yhteisöille ja järjestöille elinkeinopolitiikan edistämiseksi (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 40 172 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työ- ja elinkeinoministeriön toimintaan liittyvien elinkeinopolitiikkaa edistävien yhteisöjen yleisavustuksiin ja pk-yritysten palvelujen kehittämiseen ja tuottamiseen

2) ulkomaisten investointien edistämiseen

3) kansainvälistä liiketoimintaa edistävien yhteisöjen tarjoaman perusneuvonnan, asian-

tuntijapalveluiden ja yritysten kehittämispalveluiden tuottamiseen

4) julkisten yhteisöjen hankkeiden rahoittamiseen sekä

5) pohjoismaisen ympäristömerkintäjärjestelmän kansallisen tason tehtävien hoitamiseen.

Keksintötoiminnan tukemiseen ja edistämiseen sekä sen toiminnan menoista aiheutuviin kustannuksiin, ulkomaisten investointien edistämiseen aiheutuviin kustannuksiin ja muotoilun hyödyntämisen tehostamiseen elinkeinotoiminnassa sekä yrityspalvelujen kehittämiseen voidaan palvelujen julkiseen palveluun verrattavan luonteen vuoksi myöntää EU:n yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin annetun määritelmän mukaisesti yleisavustusta kustannusten täyttää määrää vastaavasti. Myös pk-yrityksille tarkoitettujen palvelujen, luovien alojen yritystoiminnan ja luovan talouden edistämiseen voidaan erityisissä tapauksissa niiden yhteiskunnallisen vaikuttavuuden ja tuloksellisuuden perusteella myöntää valtionavustusta kustannusten täyttää määrää vastaavasti. Edelleen osa vientikeskusverkoston ylläpidosta sekä osa kansainvälistä liiketoimintaa edistävästä asiantuntijapalveluista ovat sellaisia yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin kuuluvia toimintoja, jotka voidaan rahoittaa täyttää kustannusmäärää vastaavasti.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspesteisena.

Selvitysosa: Kansainvälistymistä edistävien yhteisöjen ensisijaisena tehtävänä on suomalaisten yritysten ja elinkeinoelämän palveleminen niin kotimaassa kuin ulkomailla. Ulkomaisia investointeja edistävillä palveluilla pyritään saamaan lisää ulkomaista pääomaa Suomeen. Yleisavustusta saavat yhteisöt tuottavat ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI-palvelut, EY:n komission päätös 2005/842/EY).

Vaikuttavuus

— Keksintöjen kehittäminen tehostuu ja innovatiivista uutta yritystoimintaa syntyy kasvavilla ja kehittyvillä aloilla.

— Standardisointi parantaa tuotteiden ja järjestelmien yhteensopivuutta ja vaihdettavuutta.

— Kulutus ohjautuu ympäristöä säästäviin tuotteisiin ja palveluihin.

— Suomen tunnettuus teollisen muotoilun ja designin osajana lisääntyy.

— Yritykset kansainvälistyvät ja verkottuvat keskenään ja niiden kansainvälisen liiketoiminnan osaaminen syvenee.

— Ulkomaisten yritysten investoinnit lisäävät työpaikkoja.

Toiminnallinen tuloksellisuus

— Keksintötoiminnan tuloksena syntyy uusia yritysaihioita ja lisenssintekoita 75 kpl (2010: 70; 2011: 70) sekä jatkorahoitettavia kasvuyritysaihioita 45 kpl (2010: 48; 2011: 40).

— Edistämällä ulkomaisia investointeja saadaan Suomeen yli 45 uutta yritysinvestointia (2010: 39; 2011: 45).

Määrärahan arvioitu käyttö €

Keksintö- ja standardisointitoiminta	11 685 000
Luovien alojen ja yrittäjyyden edistäminen	2 045 000
Globaalit kansainvälistymispalvelut	21 892 000
Ulkomaisten investointien edistäminen	4 550 000
Yhteensä	40 172 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentilta 32.60.28	200
Siirto momentilta 32.20.40	1 500
Siirto momentille 32.01.01 (Luovat alat)	-280
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-1 600
Tasomuutos	300
Yhteensä	120

2012 talousarvio	40 172 000
2011 talousarvio	40 052 000
2010 tilinpäätös	43 917 000

42. *Innovaatiokeskittymien kehittäminen* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) innovaatiokeskittymien muodostumista tukevien kehittämishankkeiden rahoittamiseen

2) suomalaisten yritysten ja tutkimuslaitosten integroitumisen tukemiseen kansainvälisiin innovaatioverkostoihin, erityisesti FinNode-verkoston toimintamenoihin ja kehittämiss-hankkeisiin

3) valtionavustusten maksamiseen osaamiskeskusohjelmaan nimettyjen klustereiden kansallisen koordinaation toimintamenoihin sekä ohjelmassa käynnistettävien yhteishankkeiden siemenrahoitukseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Kansallinen innovaatiostrategia asettaa tavoitteeksi vetovoimaisten innovaatiokeskittymien muodostamisen Suomeen sekä kansainvälisen integroitumisen edistämisen. Momentin määrärahaa voidaan käyttää kehittämistoimiin, jotka tukevat innovaatiokeskittymien muodostumista Suomeen sekä yhteistyötä kansainvälisiin innovaatioverkostoihin ja -keskittymiin.

FinNode-toiminnan avulla hankitaan ymmärrystä uusista kehitystrendeistä ja luodaan uusia yhteistyömuotoja, jotka auttavat suomalaisia toimijoita kytkeytymään ylikansallisiin arvoverkostoihin. Kotimaiset osaamiskeskittymät ja -verkostot hyödyntävät FinNode -verkostoa kansainvälistymisessä ja markkinoille pääsyssä. FinNode-toimintaa on Kiinassa, USAssa, Venäjällä, Japanissa ja Intiassa.

Momentin määrärahaa käytetään myös osaamiskeskusohjelmaan nimettyjen klusteriohjelmien kansallisen koordinaation rahoittamiseen sekä ohjelman toimintamallien ja palvelujen kehittämiseen. Osaamiskeskusohjelma on alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) mukainen määräaikainen erityisohjelma, jonka tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys-

ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. Ohjelmalla tuetaan alueellista erikoistumista ja työnjakoa osaamiskustusten välillä. Osaamisklustereiden tavoitteena on uuden liiketoiminnan synnyttäminen sekä yritysten kansainvälistymisen edistäminen.

Valtionavustusta saavat yhteisöt tuottavat osaamiskeskusohjelman klusterien koordinaatioon ja FinNode-toimintaan ns. yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluita (SGEI-palvelut, EY:n komission päätös 2005/842/EY).

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Tutkimuslaitosten ja yritysten kytkeytyminen kansallisiin ja kansainvälisiin innovaatio- ja arvoverkostoihin vahvistuu.

— Suomalaisten innovaatiojärjestelmän toimijoiden kansainvälinen vetovoimaisuus ja yhteistyö kansainvälistymisen edistämässä lisääntyvät.

— Käyttäjälähtöisyys ja liiketoimintaosaaminen osaamisklustereissa vahvistuvat.

— Tieto FinNode-kohdemaisten liiketoimintamahdollisuuksista välittyy nykyistä tehokammin suomalaisille innovaatiotoimijoille.

2012 talousarvio	5 100 000
2011 talousarvio	5 100 000
2010 tilinpäätös	4 920 000

43. *Kansainvälistymisavustus yritysten yhteishankkeisiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 941 000 euroa.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yritysten yhteishankkeisiin myönnettävästä kansainvälistymisavustuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1300/2010) mukaisten hankkeiden toteuttamiseen ja maksamiseen.

Valtuutta ja määrärahaa saa käyttää yllä mainitun asetuksen mukaisten ulkomaankauppaa ja vientiä edistäviin kansainvälistymishankkeisiin seuraavasti:

1) yhteisosallistumisiin kansainvälisissä näyttelyissä sekä vientiverkostohankkeisiin ja kumppanuusohjelmiin

2) muihin yhteishankkeisiin, uusien toimialojen ja palvelualojen yhteishankkeisiin, strategiaan kärkihankkeisiin, yrityslähtöisten kulttuurivientihankkeiden tukemiseen sekä matkailualan valtakunnallisiin hankkeisiin.

Avustus pk-yrityksille on enintään 50 %. Avustusta voidaan kuitenkin myöntää edellä mainittua korkeammin prosenttiosuuksin valtakunnallisiin ja alueellisesti merkittäviin hankkeisiin, joihin ei osallistu yrityksiä tai joiden kulut ovat vaikeasti yritysکوhtaisesti kohdennettavissa tai jos hankkeen hyödyn katsotaan koituvan laajalle yritysjoukolle tai hanke on luonteeltaan poikkeava ja riskialtis.

Määräraha budjetoidaan maksatuspääötöspe-rusteisena.

Valtuus. Uusia avustuksia saa vuonna 2012 myöntää 17 692 000 euroa.

Selvitysosa: Yritysten yhteishankkeita toteuttavat ulkomaankauppaa ja elinkeinopoliitiikkaa edistävät järjestöt ja Finpro ry, eri toimialojen toimialaliitot sekä yritykset tai niiden yhteenliittymät.

Määrärahaalla toteutetaan yritysten yhteishankkeita, joissa osallistujina on pieniä ja keskisuuria yrityksiä. Yhteishankkeisiin osallistumisen tavoitteena on yrityksen viennin käynnistäminen uusilla markkina-alueilla sekä yritysten viennin kasvattaminen ja olemassa olevien liikesuhteiden säilyttäminen sekä uusien kumppanuuksien etsiminen uusilta vienti-

markkinoilta. Yhteishankkeisiin osallistuminen madaltaa yritysten kansainvälistymisen kynnystä ja nopeuttaa pk-yritysten uusille markkinoille pääsyä. Osallistujina yhteishankkeissa on kasvuyrityksiä, tuotekehitysvaiheen jälkeisessä kaupallistamisvaiheessa olevia yrityksiä, yritysten uusia, innovatiivisia verkostoja ja muita yritysryhmiä. Avustukset kohdennetaan erityisesti ympäristöliiketoiminnan toimialojen yhteishankkeisiin sekä koulutusvientiin liittyviin yhteishankkeisiin ja innovatiivisiin uusiin hankkeisiin korkean teknologian toimialoilla. Lisäksi osallistujat voivat olla luovilla aloilla uranuurtajia, terveys- tai hyvinvointiteknologioiden aloilla uusien innovaatioiden etsijöitä, monipuolisten palveluiden kehittäjiä ja tuottajia sekä perinteisillä vientialoilla jo menestyneitä viejiä.

Erityisinä kohdemaina hankkeita toteutetaan Venäjällä, Kiinassa ja Intiassa. Yritysten perinteisissä vientimaissa Euroopan unionin alueella panostetaan uusiin avauksiin perinteisten yhteishankkeitten lisäksi.

Vaikutavuus

— Pk-yritysten liiketoimintaosaaminen ja kansainvälistymisen taidot vahvistuvat.

— Kasvuyritykset kansainvälistyvät ja hyötyvät yhteishankkeiden tarjoamasta lisäarvosta.

— Uusien vientiyritysten määrä kasvaa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Yhteishankkeisiin osallistuvat yritykset, kpl	2 279	2 300	2 400
Pk-yritysten osuus yhteishankkeiden avustuksista, %	82	82	85
Myönteisten päätösten määrä, kpl	295	270	300
Käsittelyajat, kk	6 kk	2 kk	1—2 kk
Pk-yrityksille suunnattujen vientiverkostohankkeiden ja kumppanuusohjelmien määrä, kpl	75	80	85

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	8 501	5 500	3 500	1 700	19 201
Vuoden 2012 sitoumukset	12 440	2 567	1 788	897	17 692
Menot yhteensä	20 941	8 067	5 288	2 597	36 893

Vuonna 2012 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 17,5 milj. euroa.

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-3 379	-5 000
Tasomuutos	-5 190	-5 600
Vihreä talous (HO)	1 800	2 664
Yhteensä	-6 769	-7 936

2012 talousarvio	20 941 000
2011 talousarvio	27 710 000
2010 tilinpäätös	20 390 163

45. Yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelu (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää pk-yritysten tutkimus- ja kehittämishankkeiden valmistelua sekä yrityksen toiminnan alkuvaiheen kehittä-

mistoimenpiteitä koskevien avustusten maksamiseen siten kuin valtionavustuksesta yritys-toiminnan kehittämiseksi annetussa valtioneuvoston asetuksessa (675/2007) tarkemmin säädetään.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspuolesta.

Selvitysosa: Avustuksilla kannustetaan pk-yrityksiä tutkimus- ja kehittämistoimenpiteiden valmisteluun. Valmistelurahoi- tusta myönnetään enintään 15 000 euron suu- ruisena avustuksena, joka myönnetään de- minimis -ehtoisena.

ELY-keskukset suuntaavat valmistelurahoi- tusta hankkeisiin, joilla edistetään pk-yritysten valmiuksia käynnistää uusia tutkimus- ja kehi- tyshankkeita, nopeutetaan uusien liiketoimin- tojen käynnistämistä sekä autetaan pk-yrityk- siä kansainvälistymään ja nostamaan kehittä- miseen liittyvää teknologista ja muuta osaamista.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tunnusluku	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Rahoitettavien hankkeiden määrä, kpl	630	700	560
Uuden rahoitushakemuksen keskimääräinen käsittelyaika, vrk	29	< 30	< 30

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi- oon vähennyksenä hallitusohjelman mukainen 5 000 000 euron menosäästö (elinkeinotukien kokonaisuus).

2012 talousarvio	5 000 000
2011 talousarvio	10 000 000
2010 tilinpäätös	10 000 000

50. Avustus kansainvälisen teknologiapal- kinnon maksamiseen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksena kan- sainvälisen teknologiapalkinnon maksami- seen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspuolesta.

Selvitysosa: Kansainvälinen teknologiapalkinto, ns. Millennium -teknologiapalkinto, on joka toinen vuosi myönnettävä yhden miljoonan euron suuruinen palkinto, jonka tavoitteena on lisätä Suomen kuvaa korkeatasoisena teknologia- ja hyvinvointivaltiona.

Palkinto on tarkoitettu antamaan henkilölle, yhteisölle tai projektille tulevaisuuteen suuntautuvasta teknologiaan pohjautuvasta ja laajasti vaikuttavasta innovaatiosta, joka edistää elämisen laatua ja humaaneja yhteiskunnallisia arvoja. Palkintohankkeen toteuttajana on Tekniikan Akatemia -säätiö. Palkinto on jaettu aiemmin vuosina 2004, 2006, 2008 ja 2010.

2012 talousarvio	1 000 000
2010 tilinpäätös	1 000 000

83. Lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 100 665 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2012 uusia lainoja saa myöntää enintään 116 823 000 eurolla.

Määrärahaa saa käyttää valtion lainanannosta sekä valtion takauksesta ja valtion takuusta annetun lain (449/1988), valtioneuvoston asetuksilla tarkemmin säädettyjen perusteiden ja Euroopan komission vähämerkityksistä tukea koskevan asetuksen (EY 1998/2006) mukaisesti yrityksille ja muille yhteisöille tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja hyödyntämistä koskevaan teknologiseen, liiketoiminnalliseen ja muuhun tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan.

Lainoja voidaan myöntää riskiehtoisena. Mikäli kehitystyö epäonnistuu teknisesti tai ei johda taloudellisesti hyödynnettävään tulokseen, Tekesillä on lainansaajan hakemuksesta oikeus antaa lainansaajalle valtioneuvoston asetuksella (298/2008) tarkemmin määriteltujen ehtojen puitteissa lisää takaisinmaksuaikaa, muuttaa takautuvasti alun perin vieraan pääoman ehtoisena myönnetty laina tai osa siitä pääomalainaksi tai poikkeustapauksessa jättää lainan maksamaton pääoma ja korot osittain tai kokonaan takaisin perimättä. Suurille yrityksille lainaa voidaan myöntää vain erittäin

painavista syistä erityisesti silloin, kun lainan riskiehto on oleellinen hankkeen toteuttamiselle ja se voidaan etukäteen määritellä.

Lainat voidaan myöntää vakuutta vaatimatta. Osa rahoituksesta voidaan maksaa ennakkona. Maksuvapautuksen piiriin tulevien lainojen enimmäismäärä on 20 000 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Lainoilla kannustetaan sekä suuria että pk-yrityksiä ja muita yhteisöjä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaan sekä yhteisiin teknologia-, tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-ohjelmiin, joiden avulla pyritään nopeuttamaan kehitystä sekä kasvattamaan jalostusarvoa ja tuottavuutta.

Rahoitusta myönnetään erityisesti:

- yrityksille ja muille yhteisöille tutkimus- ja kehitystyöhön, jonka tavoitteena on edistää kansainvälisesti kilpailukykyisten tuotteiden, tuotantomenetelmien ja palveluiden kehittämistä ja parantamista

- riskipitoisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatiohankkeisiin ja ohjelmiin, joilla tähdätään uuden teknologian ja osaamisen hyödyntämiseen sekä energiatalouden, ympäristö- ja hyvinvointiteknologioiden kehittämiseen teollisuudessa ja palveluissa

- alkavien innovatiivisten yritysten ja olemassa olevien yritysten uusien liiketoimintojen käynnistämiseen sekä tutkimus- ja kehittämistoiminnan ja tulosten liiketaloudellisen hyödyntämisen edistämiseen

- markkinaläheisiin riskipitoisiin kehitys- ja tuotteistushankkeisiin erityisesti pk-yrityksille

- innovatiivisten tuotantotekniikoiden ja -prosessien kehittämiseen ja kokeilemiseen pilotikoissa tai laitosmittakaavassa sekä koetuotantoon

- pienille ja keskisuurille yrityksille teknologiahankintoihin ja teollisoikeuksien sekä innovaatiopalvelujen hankkimiseen tutkimus-, tuotekehitys- ja innovaatiohankkeen osana.

Pääomalainan ehdot määräytyvät osakeyhtiölain (624/2006) mukaisesti. Valtiokonttorin hoidossa olevien Tekesin lainojen lainakanta

oli vuoden 2010 tilinpäätöksessä 529 milj. euroa.

Lainojen takaisinmaksuista saatavat tulot on merkitty momentille 15.01.04.

Tavoitteet on esitetty Tekesin toimintamomentin (32.20.06) yhteydessä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	48 561	19 500	6 200	1 800	1 100	77 161
Vuoden 2012 sitoumukset	52 104	44 819	13 900	3 900	2 100	116 823
Menot yhteensä	100 665	64 319	20 100	5 700	3 200	193 984

Vuonna 2012 myönnettävien lainojen kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 28,4 milj. euroa.	2012 talousarvio	100 665 000
	2011 talousarvio	104 900 000
	2010 tilinpäätös	91 756 939

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Tasomuutos	-4 235	14 000

30. Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikka

Valtuus

Työ- ja elinkeinoministeriö tai sen valtuuttamat laitokset saavat tehdä vuonna 2012 Suomen ja Venäjän välillä 15.8.2006 solmitun velkakonversiosopimuksen mukaisia tavara- tai palveluhankintoja koskevia sopimuksia sillä määrällä, joka vuoden 2006 toisessa lisätalousarviossa myönnetystä 30 000 000 Yhdysvaltain dollarin (25 000 000 euroa) velkakonversiovaltuudesta on jäänyt käyttämättä.

Selvitysosa: Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tuetaan työvoiman osaamisen kehittämistä ja yritysten kasvua, alkavaa yritystoimintaa sekä torjutaan työttömyyttä ja työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia. Toiminnalla vaikutetaan myös toimintaympäristön pitkän aikavälin muutoksiin, joita aiheuttavat globalisaatio, väestön ikääntyminen sekä energiapolitiikan ja ilmasto- muutoksen tuomat haasteet.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikkaa toteutetaan julkisilla työvoimapalveluilla, yritysten neuvonta- ja kehittämispalveluilla, yritysrahoituksella ja työllisyysmäärärahoilla.

Työllisyys- ja yrityspolitiikassa painotuksena on kasvun vauhdittaminen luomalla edellytyksiä uudelle yritystoiminnalle, investoinneille ja vastaamalla yritysten työvoima- ja osaamistarpeisiin. Toimenpiteitä suunnataan pk-yritysten kasvun, kehittymisen ja kansainvälistymisen edistämiseen sekä yritysten rahoituksen saatavuuden turvaamiseen. Yritysten kehittymistä, muutosten hallintaa ja työurien jatkumista tuetaan toteuttamalla yritysten tarpeiden mukaista työvoimakoulutusta sekä yritysten ja työelämän laadun kehittämistoimenpiteitä. Uusien yritysten syntymistä edistetään starttirahalla ja antamalla alkaville yrityksille kokonaisvaltaista tukea niiden elinkaar- ren alkuvaiheissa neuvonnan ja koulutuksen keinoin.

Työttömien ja lomautettujen osaamista ja työmarkkinavalmiuksia kehitetään niin, että heillä on mahdollisimman hyvät edellytykset sijoittua työhön nopeasti. Nopeaa uudelleen työllistymistä tuetaan työvoimapalveluilla. Avoimet työpaikat täytetään mahdollisimman tehokkaasti. Työ- ja elinkeinotoimistojen palveluja parannetaan hyödyntämällä eri palvelukanavia, kehittämällä toimistoverkkoa ja parantamalla asiakkuuksien hallintaa. Työvoima- ja yrityspalvelujen toteutuksessa verkotutaan muiden palvelutuottajien kanssa seudullisissa yrityspalveluissa. Palkkatuen käyttöä suunnataan työntekijöiden rekrytoimiseksi yrityksiin.

Nuorten ja vastavalmistuneiden kiinnittymistä työmarkkinoille tuetaan työttömyysjakson varhaisessa vaiheessa ohjauksella ja neuvonnalla sekä toteuttamalla yhteiskuntatakuun toimintamallia. Kouluttamattomat nuoret ohjataan ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen, oppisopimus-koulutukseen tai muihin työssä oppimisen muotoihin. Tutkinnon suorittaneita nuoria aktivoidaan hakemaan työpaikkoja palkkatuen ja siihen pohjautuvan rekrytointisetelin avulla. Nuorten yrittä-jyyttä tuetaan räätälöimällä alkavan yrittäjän palveluja nuorten tarpeisiin. Nuorten yhteiskuntata-kuun uudistus valmistellaan vuoden 2012 kuluessa.

Pitkäaikaistyöttömyyttä ja työmarkkinoilta syrjäytymistä vähennetään. Pitkään työttömänä ol-leiden osallistumista palkkatuettuun työhön, koulutukseen ja muihin palveluihin lisätään. Pitkä-aikaistyöttömyyden vähentämiseksi käynnistetään kokeiluhankkeita, joilla haetaan tarkoituksen-mukainen työnjako valtion ja kuntien välillä pitkäaikaistyöttömien palvelussa. Vuonna 2012 val-mistellaan toimintaohjelma, johon sisällytetään hallitusohjelmassa päätetyt uudistukset osatyökykyisten työllistymisen edistämiseksi.

Työvoimapolitiittisten toimenpiteiden piirissä henkilöitä keskimäärin (htv) vuoden aikana (ei sisällä ESR-ohjelmasta rahoitettavia toimenpiteitä)

	2010 toteutuma ¹⁾	2011 arvio	2012 arvio
Työllistämistuet²⁾			
Työllistäminen valtiolle	1 440	1 600	790
Palkkatuki kunnille ja kuntayhtymille	8 090	7 340	7 300
Palkkatuki yksityiselle sektorille	17 110	17 980	16 480
Starttiraha	4 910	6 050	3 470
Osa-aikalisä	720	760	370
Yhteensä	32 270	33 730	28 410
Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus			
Ammatillinen koulutus	19 360	18 430	12 580
Valmentava koulutus	8 740	7 240	6 210
Yhteensä	28 100	25 670	18 790
Työharjoittelu/työelämävalmennus työttömyys- etuudella³⁾	13 100	14 000	12 000
Yhteensä	73 470	73 400	59 200

¹⁾ Vuoden 2010 toteutumatilastuihin sisältyvät myös Kainuun hallintokokeilun toimenpiteet.

²⁾ Palkkatuen volyymit sisältävät myös pelkästään työmarkkinatukimäärärahoilla (33.20.52) työllistettyjä.

³⁾ Työharjoittelu ja työelämävalmennus rahoitetaan kokonaisuudessaan sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan momentilta 33.20.52.

Finnvera Oyj:n pk-yritysten rahoitukseen sisältyy valtiontukea elinkeino- ja aluepoliittisista syistä. Erityisesti alkavien yritysten ja kasvavien yritysten rahoittamisessa Finnvera Oyj:llä on keskeinen rooli. Finnvera-konsernin pk-yrityksiin kohdistuvassa pääomasijoitustoiminnassa kiinnitetään erityistä huomiota aivan varhaisimman vaiheen yritysten oman pääoman tarpeeseen.

Rahoitusmarkkinoiden häiriöiden ja sitä seuranneen taloudellisen taantuman jälkeen vientikysynnän odotetaan edelleen lisääntyvän vuonna 2012. Viennin rahoituksen turvaamiseksi käyttöön otetusta Suomen Vientiluotto Oy:n hallinnoima väliaikainen jälleenrahoitusmalli päättyy kesäkuussa 2011, jonka jälkeen on tarkoitus ottaa käyttöön Finnveran varainhankintaan perustuva luottomuotoinen vienninrahoitusmalli. Korontasauslain sisältämä korontasausopimusten myöntämisvaltuus jatkuu vuoden 2015 loppuun. Korontasausen ja -tarjousten enimmäismäärä on laskettu takaisin kriisiä edeltäneelle viiden miljardin euron tasolle.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työllisyyden ja yrittäjyyden tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Rekrytointiongelmia kokeneiden toimipaikkojen osuus, enintään %	26,0	30	30
— Alle 25-vuotiaiden työttömyysaste, enintään %	21,4	19,8	18,3
— Ulkomaalaisten työttömyysaste, enintään %	25,5	23,0	20,4
— Vaikeasti työllistyvien määrä, enintään hlöä	142 400	140 550	130 000
— Virta yli 3 kk työttömyyteen, enintään %	30	30	27
— Virta yli 3 kk työttömyyteen alle 25-vuotiailla, enintään %	19	17	15
— Uusien yritysten määrä	9 453	9 005	9 500

01. Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 162 825 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) julkisen työvoimapalvelun kokeilu- ja kehittämishankkeiden menojen maksamiseen, lukuun ottamatta työvoimapoliittisen aikuis-koulutuksen hankkeita, jotka rahoitetaan momentilta 32.30.51

2) lähialueiden työhallintojen kehittämiseen.

Työvoiman palvelukeskusten toimintaan tarkoitettun määrärahan käyttö edellyttää, että kunnat sijoittavat yhteisiin toimipisteisiin suunnilleen saman määrän virkailijoita kuin työ- ja elinkeinotoimisto. Työ- ja elinkeinohallinto sekä kunta vastaavat yhdessä toiminnasta aiheutuvista kustannuksista työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin määrittelemällä tavalla.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti työ- ja elinkeinotoimistoille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Palvelukyky ja laatu			
— työnantaja-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus vähintään, %	70	63	68
— työnhakija-asiakkaiden positiivisten palvelukokemusten osuus vähintään, %	64	58	62
— CV:n julkaisseiden työttömien osuus kaikista työttömistä työnhakijoista, %	2	7	30
— työnhaun aloitus verkon kautta, kaikki asiakkaat, %	25	30	40

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	3 641	3 321	3 278
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	12,2	< 11	< 11
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	7 310	< 6 000	< 6 000
— henkilöstöbarometrin työtyytyväisyysindeksi (1—5)	3,25	3,4	3,4

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	183 172	174 133	176 225
Bruttotulot	12 200	12 300	13 400
Nettomenot	170 972	161 833	162 825
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	24 794		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	20 715		

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	9 409	12 300	13 400
— muut tuotot	1	-	-
Tuotot yhteensä	9 410	12 300	13 400
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	9 396	12 000	12 567
— osuus yhteiskustannuksista	601	250	288
Kustannukset yhteensä	9 997	12 250	12 855

Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-587	50	545
Kustannusvastaavuus, %	94	100	104

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet (-24 htv)	-1 025
Palkkausten tarkistukset	2 747
Muutosturvatehtävien väheneminen (-60 htv)	-2 400
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-591
Toimintamenosäästö (HO)	-2 100
Työvoiman palvelukeskusten toimintamallin laajentaminen koko maahan (HO)	5 000
Tasomuutos	-639
Yhteensä	992

2012 talousarvio	162 825 000
2011 III lisätalousarvio	2 269 000
2011 talousarvio	161 833 000
2010 tilinpäätös	166 893 000

42. Finnvera Oyj:n korkotuet ja tappiokorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 40 611 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Finnvera Oyj:n ja sitä edeltäneen Kera Oyj:n toiminnan rahoittamiseen myönnettävään korkotukeen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti

2) yhtiöiden luotonanto- ja takaustoiminnasta syntyneiden tappioiden korvaamiseen valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain (445/1998) ja sitä edeltäneen Kera Oyj:stä annetun lain (65/1971) nojalla annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Valtuus. Alueellisen korkotuen piiriin kuuluvia lainoja erityisrahoitusyhtiö saa myöntää vuonna 2012 enintään 128 330 000 euroa ja elinkeinopoliittisin perustein tuettavien tukiohjelmien mukaisia erityiskorkotuen piirissä olevia lainoja yhteensä enintään 134 314 000 euroa. Valtioneuvosto voi tarvittaessa kysyntätilanteen niin edellyttäessä valtuuksien yhteis-

määrää ylittämättä muuttaa aluepoliittisten korkotukilainojen ja erityiskorkotukilainojen välistä jakosuhdetta sekä muuttaa korkotuellista valtuutta korkotuettomaksi.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspäätösteisena.

Selvitysosa:

Korkotuet

Korkotuki mahdollistaa sen, että Finnvera Oyj voi myöntää ilman turvaavaa vakuutta riskilainoja kohtuuhinnalla erityisesti uuden yritystoiminnan käynnistämiseksi sekä pk-yritysten laajentamiseksi ja kehittämiseksi.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain ja sen nojalla annetun valtioneuvoston sitoumuksen mukaan valtio maksaa yhtiölle korkotukea, joka voi olla alueellista korkotukea tai erityiskorkotukea. Valtio maksaa yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille alueellista korkotukea, joka myönnetään suuruudeltaan alueellisesti porrastettuna. Erityiskorkotukea maksetaan yhtiölle siirrettäväksi edelleen luotonsaajille erikseen määritellyistä elinkeinopoliittisista syistä annetuista luotoista.

Vuonna 2012 korkotukea maksetaan Finnvera Oyj:n vuonna 1999 tai sen jälkeen myöntämille luotoille. Korkotukea maksetaan lisäksi Kera Oyj:n ennen vuotta 1999 myöntämille luotoille Kera Oyj:stä annetun lain nojalla annettujen voimassa olevien valtioneuvoston sitoumusten mukaisena peruskorkotukena ja lisäkorkotukena.

Alueellisen korkotuen ja erityiskorkotuen piiriin kuuluvien luottojen myöntämisvaltuudet koskevat myös sitä osaa myönnettyistä luotoista, joita rahoitetaan osana Euroopan aluekehitysrahoitusta. Euroopan aluekehitysrahoituksen osarahoittamasta rahoitustoiminnasta EU-ohjelmakaudella 2000—2006 kertyvät korkotuet maksetaan 1.1.2009 lähtien erilliseltä sulutulitiltä. Ohjelmakauden 2007—2013 osalta korkotuen valtion rahoitusosuus ja Euroopan

aluekehitysrahaston osuus on budjetoitu momentille 32.50.64.

Vuonna 2002 ja sen jälkeen myönnettyistä luotoista korkotuki maksetaan Finnvera Oyj:lle samana vuonna kuin yhtiö hyvittää sen asiakkaalle. Tätä aiemmin myönnettyihin luottoihin kohdistuva korkotuki maksetaan yhtiölle luotonsaajille siirtämistä seuraavana vuonna.

Tappiokorvaukset

Luottotappiokorvaukset mahdollistavat sen, että Finnvera Oyj voi myöntää riskilainoja ja -takauksia silloinkin, kun yrityksen vakuudet ovat riittämättömiä. Kasvuyritysten ja alkavien yritysten osalta riskitasoa pidetään keskimääräistä korkeampana. Finnvera Oyj:n kykyä ottaa riskiä lisätään siten, että valtioneuvoston Finnvera Oyj:lle antaman luotto- ja takaustappioiden osittaisesta korvaamisesta antaman sitoumuksen valtion korvausosuutta lisätään erityisesti alkavien ja kasvuyritysten osalta.

Valtioneuvosto on antanut valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 8 §:n nojalla sitoumuksen siitä, että valtio korvaa Finnvera Oyj:n luottotappioita sitoumuksen ehtojen mukaisesti niistä luotoista ja takauksista, jotka yh-

tiö myöntää 1.1.1999 alkaen. Tätä ennen myönnettyistä luotoista ja takauksista, jotka Kera Oyj on myöntänyt, korvataan luotto- ja takaustappiot Kera Oyj:stä annetun lain mukaan annettujen valtioneuvoston sitoumusten mukaisesti.

Finnvera Oyj:n vuonna 2012 myöntämistä luotoista ja takauksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja ensimmäisen kerran vuonna 2013.

Finnvera Oyj:n ohjelmakaudella 2000—2006 myöntämien investointi- ja käyttöpääomailainoista syntyvien luottotappioiden korvaamiseen kohdistetaan myös Euroopan aluekehitysrahaston rahoitusta. Tappiokorvaukset (EAKR- ja kansallisen osuus) maksetaan EAKR-sulkuutililtä niin kauan kuin takauksia ja lainoja on voimassa.

Arvio valtiolle aiheutuvista menoista	€
Korkotuet	7 782 000
Tappiokorvaukset	32 829 000
Yhteensä	40 611 000

Vaikuttavuus ja toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Myötävaikutetut uudet työpaikat, kpl	8 994	10 000	11 000
Rahoitusta saavien kasvuyritysten määrä, kpl	1 037	1 200	1 200
Aloittavien yritysten määrä, kpl	3 611	3 500	3 600
Rahoitus aluepoliittisille tukialueille, %	44	38	38

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—2012 lähtien	Yhteensä vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	6 806	4 628	2 786	1 488	1 128	16 836
Vuoden 2012 sitoumukset	981	1 714	1 550	1 100	1 225	6 570
Menot yhteensä	7 787	6 342	4 336	2 588	2 353	23 406

Vuoden 2012 myöntämisestä aiheutuvat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat noin 6,3 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 12 875 000 euroa tasomuu-
toksen johdosta.

2012 talousarvio	40 611 000
2011 talousarvio	53 486 000
2010 tilinpäätös	35 103 152

44. Alueellinen kuljetustuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla annetun valtioneuvoston asetuksen alueellisesta kuljetustuesta (21/2009) mukaisen kuljetustuen maksamiseen Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Kuljetustukea maksetaan pienten ja keskisuurten yritysten Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakunnissa sekä Saarijärven—Viitasaaren seutukunnan, Kaustisen seutukunnan ja entisen Ullavan kunnan alueella jalostamien tuotteiden jalostuspaikalta alkavista kuljetuksista kotimaassa tapahtuvan kuljetuksen osalta. Tukea voidaan maksaa myös satamatoiminnoista, jotka tapahtuvat Merikarvian kunnassa tai sen pohjoispuolella sijaitseissa Pohjanlahden satamissa tai laivauspaikoissa taikka Saimaan vesistöalueen satamissa tai laivauspaikoissa.

Tukeen oikeuttava lyhin kuljetusmatka on 266 kilometriä. Kuitenkin niissä kuljetuksissa, joihin liittyy edellä mainittuja satamatoimintoja, lyhin tukeen oikeuttava matka on 101 kilometriä.

Kuljetustukea voidaan maksaa myös saarikuljetusten tukena alueiden kehittämislain (1651/2009) perusteella 1 ja 2 tukialueeseen määrättyiltä muualla kuin Ahvenanmaan maakunnassa sijaitsevilta pysyvästi asutuilta, ilman kiinteää tieyhteyttä olevilta saarilta alka-

vista Suomessa suoritettavista tavarankuljetuksista.

Kuljetustukijärjestelmän tavoitteena on alentaa syrjäisten ja harvaan asuttujen alueiden yritystoiminnalle keskimääräistä pidemmistä kuljetusmatkoista aiheutuvia lisäkustannuksia ja siten ylläpitää ja lisätä yritystoimintaa näillä alueilla. Tuki on luonteeltaan toimintatukea, jota maksetaan tapahtuneiden kuljetusten perusteella.

Tuella edistetään noin 350 yrityksen tuotannon kehittymistä kuljetustuen ollessa yritystä kohden keskimäärin noin 15 000 euroa.

2012 talousarvio	5 000 000
2011 talousarvio	5 000 000
2010 tilinpäätös	5 000 000

45. Yritysten investointi- ja kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yritystoiminnan tukemisesta annetun lain (1068/2000) mukaisten avustusten maksamiseen Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta

2) valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain (1336/2006) mukaisten avustusten maksamiseen Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta.

Valtuus. Vuonna 2012 saa Kainuun hallintokokeilualueutta lukuun ottamatta tehdä enintään 14 678 000 euron arvosta sitoumuksia valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisiin avustuksiin.

Mikäli vuoden 2011 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2012.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Momentin mukaisia avustuksia suunnataan aloittamisvaiheessa olevien pk-yritysten kilpailukyvyn parantamista, pk-yritysten kasvua, osaamista, verkostoitumista ja kansainvälistymistä edistäviin sekä pk-yritysten toimintaympäristöä parantaviin hankkeisiin.

Momentin valtuudesta osa on tarkoitus käyttää äkillisen rakennemuutosten alueilla ja toimialoilla.

Momentin mukaisilla avustuksilla arvioidaan myötävaikutettavan 900 uuden työpaikan ja 80 uuden yrityksen syntymiseen.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	35 100	17 756	4 578	-	57 434
Vuoden 2012 sitoumukset	3 500	5 580	4 680	918	14 678
Menot yhteensä	38 600	23 336	9 258	918	72 112

Vuonna 2012 myönnettävien tukien aiheuttamat kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 14,4 milj. euroa.

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-1 200	-5 000
Yksinyrittäjätuki	-900	-9 800
Alueellisen rakennemuutoksen tuki	-1 000	-12 000
Tasomuutos	-200	-1 800
Yhteensä	-3 300	-28 600
2012 talousarvio	38 600 000	
2011 talousarvio	41 900 000	
2010 tilinpäätös	25 551 112	

46. Laivanrakennuksen innovaatiotuki (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuosina 2010–2011 laivanrakennuksen innovaatioihin myönnettävästä valtionavustuksesta annetun asetuksen (592/2008) mukaisesti myönnettyjen laivanrakennuksen innovaatiotukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspereusteisena.

Selvitysosa: Laivanrakennuksen innovaatiotukea myönnetään vuosina 2010–2011 Suomessa rekisteröidyille laivanrakennusyrityksille, laivankorjausyrityksille ja laivakonversioyrityksille uuden alustyyppien kehittämiseen ja suunnitteluun, aluksen innovatiivisiin

osiin, jotka voidaan erottaa aluksesta erillisinä osina sekä innovatiivisten tuotanto-, suunnittelu- ja logistiikkamenetelmien kehittämiseen ja toteuttamiseen. Valtio maksaa myönnettyjä tukia valmistumisen mukaan vuodesta 2012 lähtien.

EU:ssa laivanrakennuksen innovaatiotuki perustuu komission tiedonantoon laivanrakennusteollisuuden valtiotukea koskeviksi puitteiksi. Avustuksen on täytettävä tiedonannossa ja komission innovaatiotukiohjelman hyväksymistä koskevassa päätöksessä (28.5.2008) tarkoitetut edellytykset. Valtioneuvoston asetus laivanrakennuksen innovaatiotuesta on voimassa vuoden 2011 loppuun, johon asti voidaan tehdä uusia tukipäätöksiä. Ennen vuoden 2011 loppua alkaneisiin innovaatiohankkeisiin asetusta voidaan soveltaa 31.12.2015 saakka.

2012 talousarvio	17 100 000
2011 III lisätalousarvio	16 000 000
2011 I lisätalousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

48. Korkotuki julkisesti tuetuille vienti- ja alusluotoille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain (1137/1996) mukaisen korkotuen maksamiseen

2) Valtiokonttorille korontasauksopimuksista aiheutuvien korko- ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden ja kustannusten maksamiseen

3) julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasausyhtiöstä annetun lain (1136/1996) tarkoittamalle yhtiölle, Suomen Vientiluotto Oy:lle, maksettavan hallinnointipalkkion suorittamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korkotuen tavoitteena on turvata suomalaisille yhtiöille kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravientiä ja alustoimituksia sekä edistää vieji-

en, kotimaisten telakoiden ja niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Julkisesti tuettujen vienti- ja alusluottojen korontasauksesta annetun lain nojalla työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus antaa korontasausyhtiölle sitoumuksia siitä, että yhtiö voi tehdä korontasaus sopimuksia vuosina 2011—2015 enintään 5 000 milj. euron pääoma-arvosta. Myöntämisvaltuuden käyttöästä laskettaessa otetaan huomioon korontasaus sopimusten erääntymätön pääoma täysimääräisenä ja korontasaustarjousten pääoma-arvosta 30 prosenttia.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Uusia vientiluottoja koskevia korontasaus sopimuksia			
— milj. euroa	413	500	590
— kpl	4	5	6
Uusia alusluottoja koskevia korontasaus sopimuksia			
— milj. euroa	-	-	-
— kpl	-	-	-
Myönnettyjen luottojen sopimuskanta vuoden lopussa			
— milj. euroa	1 646	1 700	1 900
— kpl	29	29	35

Korontasaus sopimuksista valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vientiluottojen korkotuki	8 700	11 300	13 800	15 300	15 600	64 700
Alusluottojen korkotuki	-	800	2 000	2 100	1 900	6 800
Suojausmenot	7 100	2 900	200	600	500	11 300
Menot yhteensä	15 800	15 000	16 000	18 000	18 000	82 800

Korontasaus sopimuksista sekä korko- ja valuuttariskien suojaamisesta aiheutuvien menojen lisäksi tuloutuu valtiolle korkohyvityksiä ja suojaustuloja. Vuonna 2010 valtio sai korkohyvityksiä ja suojaustuloja yhteensä 43,8 milj. euroa, joten korontasautoiminnan ylijäämä oli 24,5 milj. euroa. Korontasautoiminnasta vuonna 2012 valtiolle tulevien korkohyvitysten ja suojaustulojen arvioidaan olevan yhteensä 36,1 milj. euroa.

2012 talousarvio	15 800 000
2011 III lisätalousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	13 400 000
2010 tilinpäätös	19 291 221

50. Palkkaturva (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 24 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) mukaisten menojen maksamiseen

2) takaisinperittyjen saatavien palautusten ja niistä kertyvien korkojen maksamiseen

3) enintään 673 000 euroa palkkaturvamentelyyn liittyviin viranomaismaksuihin ja oikeudenkäyntikuluihin sekä konkurssikustannusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Selvitysosa: Palkkaturvajärjestelmä turvaa työntekijän työsuhteesta johtuvien saatavien maksamisen työnantajan konkurssin ja

muiden maksukyvyttömyystilanteiden varalta. Palkkaturvana voidaan maksaa sellaiset työsuhteesta johtuvat saatavat, jotka työnantaja olisi ollut velvollinen työntekijälle maksamaan.

Palkkaturvamenoja vastaavat tulot 23 327 000 euroa on merkitty momentille 12.32.31.

Palkkaturvapalautusten arvioidut 1 200 000 euron korot on budjetoitu momentille 12.32.99.

Palkkaturvan tunnuslukuja

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Palkkaturvaa maksettu (1 000 euroa)	35 052	29 500	24 000
Palkkaturvaa peritty takaisin työnantajilta (1 000 euroa)	7 024	6 000	4 500
Palkkaturvaa saaneiden työntekijöiden lukumäärä	8 301	8 900	5 700
Palkkaturvapäättöksen saaneiden työnantajien lukumäärä	2 729	2 800	2 200
Hakemusten keskimääräinen käsittelyaika (pv)	60	50	45
Hakemuksista käsitelty alle 2 kuukaudessa (%)	63	70	75

2012 talousarvio	24 000 000
2011 talousarvio	29 500 000
2010 tilinpäätös	35 066 500

51. Työllistämis-, koulutus- ja erityistoimet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 481 437 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) 6 luvun 1 §:n mukaisen työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen hankintaan ja julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen (1346/2002) 1 luvun 3 §:n ja 2 luvun 7 §:n mukaisten ennen koulutuksen alkua myönnettävien ylläpitokustannusten korvausten maksamiseen

2) työvoimakoulutuksen opiskelijavalinnasta, tiedottamisesta, tarjouspyyntö- ja hankintailmoittelusta aiheutuvien menojen maksamiseen, työvoimakoulutuksen suunnittelua ja hankintatoimintaa tukevasta kehittämis-, ko-keilu- ja selvitystyöstä ja koulutus- ja konsulttipalvelujen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä enintään yhtä henkilö-

työvuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen työvoimakoulutukseen liittyviin tehtäviin

3) koulutuksen ja majoituksen hankkimiseen Pohjoiskalotin koulutussäätiöltä

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:n mukaiseen työttömien työllistämiseen valtion virastoille ja laitoksille enintään 1 000 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen enintään 2 500 euron suuruisen kuukausipalkan mukaisesti sekä työn järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin

5) palkkatuen perustuen osuuden maksamiseen työnantajalle sen työllistäessä työttömyyspäivärahalla olevan henkilön tai muun työmarkkinatukeen oikeutetun henkilön kuin julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:n mukaisen vaikeasti työllistyvän tai vähintään 130 päivää työmarkkinatukea saaneen työttömän, joka täyttää mainitun lain 7 luvun 12 a §:n edellytykset, tai yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivää työmarkkinatukea saaneen nuoren työttömän

6) työllistämistuen perustuen osuuden maksamiseen toimeentulon turvaamiseksi julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun

5 §:n mukaisesti starttirahana muulle kuin työmarkkinatukeen oikeutetulle henkilölle

7) työllistämistuen lisäosien maksamiseen julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:n mukaisesti

8) lisätukien maksamiseen kunnille julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 7 luvun 12 §:n mukaisesti

9) eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (1345/2002) mukaisesti työllisyyspoliittisiin avustuksiin kunnalle, kuntayhtymälle ja muulle yhteisölle, säätiölle sekä sosiaaliselle yritykselle

10) starttirahan hakijoiden yritystoiminnan edellytysten selvittämisestä aiheutuviin menoihin

11) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvun 11 §:n 2 momentin ja 13 §:n 1 momentin 1 ja 4 kohdan mukaisista ammatinvalinnan, urasuunnittelun ja ammatillisen koulutuksen toimenpiteistä aiheutuvien palvelujen tuottajan palvelumaksujen maksamiseen, julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 7 luvun mukaisen työolosuhteiden järjestelytuen maksamiseen, julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 2 §:n 2 ja 3 momenttien ja julkiseen työvoimapalveluun kuuluvista etuuksista annetun valtioneuvoston asetuksen 4 luvun mukaisten ylläpitokustannusten korvausten ja toimeentulon turvaamiseksi tarkoitettujen päivärahan maksamiseen sekä julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 6 §:n mukaisen harkinnanvaraisen ylläpitokorvauksen maksamiseen työpaikalla järjestettävään työkokeiluun osallistuvalla

12) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 3 luvun 1 §:n mukaisten täydentävien palvelujen hankintaan ja lain 10 luvun 6 §:n mukaisen harkinnanvaraisen ylläpitokorvauksen maksamiseen täydentävään palveluun osallistuvalla

13) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 6 luvun 14 §:n mukaisen vakuutusturvan kustannuksiin

14) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain 10 luvun 1 §:n mukaisen liikkuvuusavustuksen maksamiseen

15) enintään 437 000 euroa Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillisesta kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen työ- ja elinkeinoministeriön tarkemmin päättämällä tavalla

16) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa muiden kuin yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin

17) ennen työllisyyslain (275/1987) voimaantuloa yliopistoihin palkattujen ja edelleen samassa työsuhteessa olevien vajaakuntoisten henkilöiden palkkaamisesta aiheutuviin menoihin enintään 2 500 euron suuruisen kuukausipalkan mukaisesti

18) hallitusohjelman mukaisesta nuorten yhteiskuntatakuun kehittämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen sekä hallitusohjelmassa pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseksi tarkoitetun kokeilun kehittämisestä aiheutuviin menoihin ja kokeiluhankkeiden käynnistymistä tukevan toiminnan menoihin.

Kainuun hallintokokeilualueella määrärahaa saa käyttää vain kohdan 1 mukaisten ennen koulutuksen alkua myönnettävien ylläpitokustannusten korvausten maksamiseen sekä kohti en 2 ja 10—15 menoihin.

Momentilta maksettaviin menoihin liittyvät arvonnalisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonnalisäveromomentille 32.01.29.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Siirtomenoista työllistämistuet budjetoidaan maksuperusteisena. Valtiokonttorin tapaturmavakuutusmaksut maksatuspäätösperusteisena ja muut siirtomenot suoriteperusteisena.

Valtuus

1) Vuonna 2012 saa julkisten työvoimapalvelujen ja niitä täydentävien palvelujen hankinnasta aiheutua valtiolle Kainuun hallintokokeilun piiriin kuuluvia työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen hankintoja lukuun ottamatta menoja vuoden 2012 jälkeen enintään 92 200 000 euroa.

2) Vuonna 2012 saa tehdä Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillista kehittämistä koskevia hankintasopimuksia siten, että niistä saa

aiheutua valtiolle menoja vuoden 2012 jälkeen enintään 100 000 euroa.

Selvitysosa: Siirtomenoista työllistämistukien budjetointiperuste on muutettu maksuperusteiseksi, mikä soveltuu parhaiten toteutuman mukaiseen maksatukseen.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus

Koulutuksen hankinta yhteensä	182 055 000
— Ammatillisen koulutuksen hankinta	134 171 000
— Valmentavan työvoimakoulutuksen hankinta	47 884 000
(josta maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen 34 milj. euroa)	
Opiskelijavalinta sekä kehittämis-, tiedotus- ja ilmoitustoiminta	1 546 000
Etuudet ennen työvoimakoulutuksen alkua	387 000
Pohjoiskalotin koulutussäätiöstä hankittava koulutus	1 500 000
Yhteensä	185 488 000

Työllistäminen

Työllistäminen valtionhallintoon	22 938 000
Työllistäminen kunnille ja kunta-yhtymille	61 382 000
Työllistäminen yksityiselle sektorille yhteensä	
— palkkatuki	131 580 000
— starttiraha	32 797 000
— osa-aikalisä	3 206 000
— työllisyyspoliittinen avustus	20 185 000
— starttiselvitykset	1 556 000
Yhteensä	273 644 000

Julkisen työvoimapolitiittisen erityistoimet

Työohjelmajärjittämisen ja ammatinvalinta- ja urasuunnittelun erityismenot	8 880 000
Ryhmä- ja muiden palvelujen hankinta sekä täydentäviin palveluihin osallistuvien harkinnanvaraiset ylläpitokorvaukset	9 257 000
Pitkäaikaistyöttömien eläke-edellytysten selvittäminen	1 170 000
Liikkuvuusavustus/	
matkakustannusten korvaus	1 874 000
Liikkuvuusavustus/muuttoavustus	229 000
Yhteensä	21 410 000

Vakuutusturva

458 000

Lähialueyhteistyö

Venäjän lähialueiden työvoiman ammatillinen kehittäminen (enintään) (pääasiassa koulutusta)

437 000

Kaikki yhteensä 481 437 000

Valtionhallintoon työllistämiseen varatusta määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 000 000 euroa valtion ja pääkaupunkiseudun välisen aiesopimuksen jatkamiseen. Määräraha kohdennetaan yhteensä 40 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaukseen työ- ja elinkeinotoimistoihin. Tämän myötä työ- ja elinkeinotoimistot kohdistavat pääkaupunkiseudun aiesopimukseen liittyen yhteensä 40 henkilötyövuotta vastaavan voimavaran maahanmuuttajien kotouttamisen ja työllistymisen nopeuttamiseen ja tehostamiseen. Varatusta 34 000 000 euron määrärahasta on tarkoitus kohdentaa 500 000 euroa Osallisen Suomessa -kokeiluhankkeen mukaisen kotoutumiskoulutuksen hankintaan.

Julkisesta työvoimapolitiittisesta annetun lain 7 luvun 6 §:n 1 momentti edellyttää huolehdittavan siitä, ettei minkään työmarkkina-alueen työttömyys olennaisesti ylitä maan keskimääräistä työttömyyden tasoa. Sovelletun määritelmän mukaisesti tämä tarkoittaa vuositason työttömyyden ylittymistä 80 prosentilla maan keskimääräisestä tasosta. Määrärahojen käyttö voidaan kuitenkin aloittaa työttömyyden tason ylittymisen estämiseksi, kun työmarkkina-alueen työttömyys ylittää vuositason vähintään 60 prosentilla maan keskimääräisen tason.

Momentin valtuutta voidaan käyttää äkillisen rakennemuutoksen alueilla ja toimialoilla.

Työvoimapolitiittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien koulutusaikainen toimeentulo maksetaan sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momenteilta 33.20.50, 33.20.51 ja 33.20.52. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan pääluokasta momentilta 33.20.52 maksetaan palkkatuen ja starttirahan

perustukea tietyin edellytyksin työmarkkinatu-
kea saavien osalta.

*Vaikuttavuus ja toiminnallinen tulokselli-
suus*

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Vaikuttavuus			
— 3 kk ammatillisen työvoimakoulutuksen jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	36,7	31	29
— 3 kk palkkatuetun työn jälkeen työttömäksi jääneiden osuus, enintään %	49,4	46	46
Laatu			
— ammatillisen työvoimakoulutuksen opiskelijapalautteen hyvien/erinomaisten arvosanojen osuus %	76,7	77	77
Yrityksiin työllistäminen			
— tuella palkatuista henkilöistä yrityksissä, vähintään %	32	37	40

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Työvoimakoulutus					
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	87 096	24 401	4 850	-	116 347
Vuoden 2012 sitoumukset	-	67 000	21 000	4 000	92 000
Valtuus yhteensä	87 096	91 401	25 850	4 000	208 347
Ryhmä- ja muut palvelut					
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	201	-	-	-	201
Vuoden 2012 sitoumukset	-	200	-	-	200
Valtuus yhteensä	201	200	-	-	401
Venäjän lähialueiden työvoiman ammattillinen kehittäminen					
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	100	-	-	-	100
Vuoden 2012 sitoumukset	-	100	-	-	100
Valtuus yhteensä	100	100	-	-	200
Menot yhteensä	87 397	91 701	25 850	4 000	208 948

Vuonna 2011 myönnettävän rahoituksen ko-
konaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat
90,2 milj. euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi-
oon vähennyksenä 107 301 000 euroa työllis-
syysilanteen parantamisen johdosta.

Momentin määräraha on muutettu kaksivuo-
tiseksi siirtomäärärahaksi.

2012 talousarvio	481 437 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 II lisätalousarvio	28 000 000
2011 talousarvio	535 338 000
2010 tilinpäätös	538 081 215

64. Työllisyysperusteiset siirtomenot investointeihin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 956 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain perusteella eräiden työllisyysmäärärahojen käytöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 luvun mukaisiin investointiavustuksiin ja 2 luvun mukaiseen työllisyystyöohjelmaan lukuun ottamatta Kainuun hallintokokeilua

2) investoinneiksi katsottavista valtion hankinnoista aiheutuvien menojen maksamiseen lukuun ottamatta Kainuun hallintokokeilua.

Momentilta maksettaviin valtion työllisyystyöohjelman mukaisiin investointimenoihin liittyvät arvonnäisäveromenot on budjetoitu hallinnonalan arvonnäisäveromomentille 32.01.29.

Momentilta saa maksaa myös sijoitusmenoja.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöspäätöksenä.

Valtuus

Vuonna 2012 saa Kainuun hallintokokeilu-aluetta lukuun ottamatta tehdä enintään

4 000 000 euron arvosta uusia sitoumuksia työllisyysperusteisiin investointeihin.

Mikäli vuoden 2011 valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä päätöksiä vuonna 2012.

Selvitysosa: Työllisyysperusteisten investointien tavoitteena on tukea alueellista ja paikallista työllisyyttä sekä lieventää työttömyyttä. Määrärahaa osoitetaan osarahoituksena kuntien, kuntayhtymien ja muiden yhteisöjen työllisyysperusteisiin investointeihin (investointiavustus) ja valtion rakennuttaville toimintayksiköille (työllisyystyöohjelma). Investointiavustuksilla pyritään edistämään uusin työpaikkojen syntymistä. Työllisyystyöohjelmaa käytetään toimintayksiköiden investointihankkeiden osarahoitukseen ja sillä pyritään aientamaan työllisyyden hoidon kannalta merkittäviä hankkeita. Päätettävissä rahoitettavista hankkeista käytetään apuna työllisyysvaikutusarviointia. Momentilta rahoitettavien investointien rakennusaikaiset työllisyysvaikutukset ovat arviolta 185 henkilövuotta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2104	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	14 856	7 386		22 242
Vuoden 2012 sitoumukset	1 100	2 000	900	4 000
Yhteensä	15 956	9 386	900	26 242

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-914	-4 000
Tasomuutos	-830	-7 500
Yhteensä	-1 744	-11 500

2012 talousarvio	15 956 000
2011 talousarvio	17 700 000
2010 tilinpäätös	21 166 697

80. Lainat Suomen Vientiluotto Oy:n jälleerahoitustoimintaan (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 400 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Suomen Vientiluotto Oy:lle viennin jälleerahoitustoimintaa varten myönnettyjen lainojen maksamiseen

2) Valtiokonttorille jälleerahoitustoimintaan myönnettyistä lainoista aiheutuvien korkojen ja valuuttariskien suojaukseen tarvittavien toimenpiteiden aiheuttamien koron yhteydessä tai muuten lainan saajalta perittyjen kustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Viennin jälleerahoitusmalli otettiin tilapäisesti käyttöön vuosiksi

2009—2011. Sen tavoitteena on varmistaa, että suomalaisilla yhtiöillä on käytössään kansainvälisesti kilpailukykyinen viennin ja alustoimitusten rahoitusjärjestelmä, lisätä Suomen pääomatavaravienti- ja alustoimituksia sekä edistää viejien, kotimaisten telakoiden sekä niiden alihankkijoiden työllisyyttä.

Vientihankkeiden jälleenerahoitusmallissa Suomen Vientiluotto Oy jälleenerahoittaa kotija ulkomaisen luotto- tai rahoituslaitoksen suomalaisen pääomatavaravientiin järjestämiä ostajaluottoja OECD-ehdoin. Jälleenerahoitus

toteutetaan Suomen Vientiluotto Oy:lle myönnettyillä lainoilla.

Lainan maksatus tapahtuu samassa aikataulussa Suomen Vientiluotto Oy:n myöntämän jälleenerahoituksen kanssa. Suomen Vientiluotto Oy:n rahoitusosuuden enimmäismäärä on OECD-ehdoisen vientiluoton määrä edellyttäen, että Finnvera Oyj antaa Suomen Vientiluotto Oy:lle täyden takuun. Lisäksi edellytetään, että jälleenerahoituksen saava pankki täyttää riittävät vakavaraisuutta ja taloudellista toimintakykyä koskevat vaatimukset.

Toimintaa kuvaavia tunnuslukuja

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Myönnettyt lainat, kpl	1	5	2
Lainojen nostot, milj. euroa	12	200	400

Jälleenerahoitustoiminnasta valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	Yhteensä
Luottojen nostot	400 000	300 000	700 000

2012 talousarvio	400 000 000
2011 talousarvio	500 000 000
2010 tilinpäätös	4 143 520

40. Yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä

Valtuus

Luottolaitosten varoista myönnettävien eräistä korkotukilainoista annetun lain (1015/1977) 4 §:n mukainen turvavarastointilainojen korkohyvityksen enimmäismäärä on 5 prosenttia. Uusia turvavarastolainoja saa hyväksyä vuonna 2012 enintään 8 400 000 euroa.

Turvavarastolain (970/1982) 7 §:n mukaisia varastoavustuksia saa myöntää vuonna 2012 enintään 34 000 euroa.

Selvitysosa: Työ- ja elinkeinoministeriön keskeisten toimintalinjausten toteutuminen rakentuu lainsäädännön ja muun toimintaympäristön kilpailukykyisyyden perustalle.

Laadukas sisämarkkinolainsäädäntö ja sen tehokas kansallinen toimeenpano ovat edellytyksenä sisämarkkinoiden toimivuudelle. Yksi keskeisimmistä tavoitteista on digitaalisten sisämarkkinoiden edistäminen. Lisäksi kansalaisten, yritysten ja viranomaisten toimintaa sisämarkkinoilla tukevia informaatio- ja ongelmanratkaisupalveluja kehitetään niin, että yritykset ja kansalaiset pystyvät entistä paremmin hyötymään sisämarkkinoista. Palveludirektiivin toimeenpano ja toimivuuden seuranta jatkuu vuoden 2012 aikana.

Yritysten hallinnollisen taakan vähentämistä jatketaan. Uuden lainsäädännön yritysvaikutusten arvioinnissa tavoitteena on toimiva ja yritysten kilpailukykyä tukeva säädösympäristö. Yritysten yhteiskuntavastuullisuus korostuu kilpailuetua tuottavana tekijänä.

Moderni kilpailupolitiikka on elinkeinopolitiikan olennainen osa ja kilpailukyvyn parantamisen välttämätön ehto. Uudistetulla kilpailulailla mahdollistetaan se, että Kilpailuvirasto voi keskittyä aiempaa selkeämmin olennaisiin kilpailua rajoittaviin järjestelyihin. Julkisen ja yksityisen sektorin keskinäistä asemaa arvioidaan ja kehitetään siten, että osapuolet voivat toimia kilpailuneutraalisti markkinoilla. Valtiontukisääntelyn näkökulmasta on ensiarvoista tunnistaa aidosti elinkelpoiset yritykset toimijoista, joiden kannattavuus perustuu jatkuvaan julkiseen rahoitukseen.

Taloudellisten yleishyödyllisten palvelujen toteuttamistavoiksi kehitetään uusia toimintamalleja. On tärkeää varmistaa, että suomalaiset viranomaiset ja elinkeinonharjoittajat ovat hyvin informoituja jatkuvasti kehittyvistä EY:n valtiontukisääntelyn periaatteista ja velvoitteista. Julkisten hankintojen sääntelyllä ja ilmoitusmenettelyn kehittämällä luodaan mahdollisuuksia aiempaa nopeampiin ja joustavampiin sähköisiin hankintamenettelyihin.

Yritysten kattava ja luotettava taloudellinen informaatio antaa eri sidosryhmille riittävät tiedot niiden taloudellisesta tilasta. Erityisesti pörssiin listattuja yhtiöitä koskeva luotettava ja ajantasainen tieto on tehokkaasti toimivien pääomamarkkinoiden välttämätön ehto. Hallinnollisia kustannuksia pyritään keventämään pienten ja keskisuurten yritysten osalta. Tilintarkastajajärjestelmää ja sen valvontaa selvitetään työryhmytyönä.

Toimiva ja kilpailukykyinen aineettomien oikeuksien järjestelmä varmistaa yritysten innovaatioiden ja muun aineettoman omaisuuden suojan ja hyödyntämisen sekä oikeuksien tehokkaan täytäntöönpanon. Vuoteen 2015 ulottuvan aineettomien oikeuksien strategian toimeenpanoa jatketaan uudistetun toimenpideohjelman avulla. Keskeistä on vahvistaa edelleen oikeuksien hyödyntämistä ja täytäntöönpanoa turvaamalla Patentti- ja rekisterihallituksen asema kansainvälisiä patentoitavuustutkimuksia tekevänä viranomaisena, tiivistämällä yhteistyötä innovaatiopolitiikan toimijoiden kanssa ja kehittämällä kansainvälisesti kilpailukykyinen tuomioistuinjärjestelmä. Yritysten ja yhteisöjen rekisterihallinto on olennainen osa Suomen perusrekisterijärjestelmää, jossa tavoitteena on lisätä sähköistä asiointia ja helpottaa yritysten ilmoittamisvelvollisuutta.

Uuden kuluttajapolitiittisen ohjelman toimeenpano käynnistetään. Kuluttajanäkökulman huomio on ottamista yhteiskuntapolitiikan eri lohkoilla vahvistetaan tiivistämällä yhteistyötä viranomaisten, elinkeinoelämän sekä kuluttaja- ja kansalaisjärjestöjen kesken. Kuluttajahallinnon ja kuluttajansuojalainsäädännön kehittäminen jatkuu.

Toimivat työmarkkinat, ajanmukainen työlainsäädäntö ja hyvä työelämän laatu ovat yritysten kilpailuetuja. Yritysten tasapuolisista kilpailuedellytyksistä huolehditaan muun muassa työlainsäädännön keinoin.

Työssä jaksamisen ja oppimisen edellytysten parantaminen nähdään entistä selkeämmin myös yritysten tuloksellisuutta lisäävänä arvona ja työssä jatkamista edistävänä asiana. Keskeisenä tavoitteena on, että yrityksissä tunnetaan entistä paremmin työelämän laadun ja tuottavuuden väliset yhteydet ja että pitkäjänteisen henkilöstön ja toimintatapojen kehittämisen merkitys työpajoilla tunnustetaan. Hallinnonalan alueelliset toimijat (ELY-keskukset) määrittelevät toimintatapamallit työelämän laadun ja työorganisaatioiden kehittämiseksi. Malleissa tuodaan esille yhteistyö muiden sidosryhmien ja palvelutarjoajien kanssa. Tiedon jakamista työorganisaatioille jatketaan monikanavaisesti ja asiakaslähtöisesti.

Politiikkalohkon tehtäviin kuuluu myös poikkeusoloihin varautuminen. Toiminnan linjaamiseksi aloitetaan huoltovarmuuden uuden tavoitepäättökseen valmistelu.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti yritysten toimintaympäristö, markkinoiden sääntely ja työelämä -tulosalueelle strategisista lähtökohdista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

— Kaikkien toimijoiden toimintaolosuhteet markkinoilla ovat tasavertaiset ja kilpailumahdollisuudet parantuneet.

— Kuluttajien asema on turvallinen, ja kuluttajat sekä yrittäjät luottavat markkinoiden toimivuuteen.

— Yritysten hallinnollinen taakka vähenee 25 prosentilla vuoden 2012 loppuun mennessä vuoden 2006 tasosta (2 mrd. euroa).

— Ajanmukaiset teollisoikeusjärjestelmät edistävät innovaatioita sekä tavaroiden ja palvelujen kaupallistamista.

01. Kuluttajaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 837 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös Kuluttaja-lehden hinnan alentamiseen enintään 100 000 euroa.

Selvitysosa: Kuluttajavirasto edistää kuluttajamarkkinoiden toimivuutta. Tavoitteena on, että yritykset toimivat vastuullisesti ja että kuluttajat voivat luottaa markkinoiden toi-

mivuuteen ja häiriötilanteiden nopeaan selvittämiseen. Toiminta kohdentuu kuluttajan kannalta merkityksellisiin asioihin ja ongelmiin. Kuluttajaviraston ylijohtaja toimii kuluttajasiämiehenä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kuluttajavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tuottavuus, tehokkuus ja kustannusvastaavuudet paranevat			
— Kokonaistuottavuuden muutos (%)	-	2	2
— Kuluttaja-lehden kustannusvastaavuus hintatuen jälkeen (%)	91	94	94
— Valmismatkaliikerekisterin maksullisten suoritteiden kustannusvastaavuus (%)	59	100	100
Tuotokset ja laadunhallinta			
Valvonta on tehokasta ja ongelmia ennaltaehkäisevää			
— Vakuuksien riittävyys valmismatkaliikkeiden konkurssitapauksissa (%)	100	100	100
— Ala- ja aihekohtaisten hankkeiden onnistuminen (itsearviointi 1—5)	4,25	> 3,5	> 3,5
— Päätettyjen ja saapuneiden valvontailmoitusten välinen suhde (%)	127	> 80	> 80
Kuluttajilla ja elinkeinonharjoittajilla on käytettävissään sisällöltään ajankohtaiset, helppo-käyttöiset ja itsepalveluna sujuvasti toimivat Kuluttajaviraston verkkopalvelut			
— Verkkopalvelujen käyntimäärä/kk	129 498	140 000	150 000
— Verkkopalveluiden asiakastyytyväisyys (1—5)	4,1	> 4,0	> 4,2

Määrärahan arvioitu jakautuminen tulosalueittain

	2010		2011		2012	
	toteutuma	%	varsinainen talousarvio	%	esitys	%
	1 000 €		1 000 €		1 000 €	
Valmismatkaliikkeiden valvonta	232	4,5	48	1,0	40	0,8
Kuluttajaoikeus	2 102	40,5	1 906	39,4	1 948	40,3
Valistus ja viestintä	2 039	39,3	1 839	38,0	1 889	39,0
Alue- ja paikallishallinnon ohjaus ja koulutus	501	9,7	624	12,9	600	12,4
Palveludirektiivin mukainen hallinnollinen yhteyspiste	104	2,0	213	4,4	190	3,9
Euroopan kuluttajakeskus	204	3,9	194	4,0	170	3,5
Palvelut muille virastoille	5	0,1	15	0,3	-	-
Yhteensä	5 187	100,0	4 839	100,0	4 837	100,0

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	74,1	72,5	71,5
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolot/hyv.	9,3	< 11,0	< 9,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	194	< 163	< 163
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,5/3,5	3,7/3,7	3,7/3,7

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	6 223	5 814	5 912
Bruttotulot	1 036	975	1 075
Nettomenot	5 187	4 839	4 837
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	479		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	272		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	4 837 000
	2011 III lisätalousarvio	21 000
	2011 talousarvio	4 839 000
	2010 tilinpäätös	4 979 000
Tuottavuustoimet	-45	
Palkkausten tarkistukset	99	
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-60	
Tasomuutos	4	
Yhteensä	-2	

02. Kilpailuviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 6 162 000 euroa.

Nettobudjetoinnissa otetaan tuloina huomioon EU:n komissiolta saatavat matkakustannusten korvaukset.

Selvitysosa: Kilpailuviraston toiminta-ajatuksena on terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen ja talouden tehokkuuden lisääminen sekä yksityisessä että julkisessa toiminnassa.

Virasto puuttuu kilpailulain ja EU:n kilpailusääntöjen vastaisiin kilpailun rajoituksiin ja vaikuttaa yleisesti kilpailun toimivuuteen. Li-

säksi virasto valvoo yrityskauppoja ja hoitaa sen vastuulle kuuluvat kansainväliset tehtävät. Kilpailun edistämiseksi ja kilpailuvalvonnalla turvataan avoin ja toimiva kilpailu sekä yrityksille yhtäläiset kilpailuolosuhteet.

Kilpailuviraston tulot on budjetoitu momentille 12.32.99 lukuun ottamatta tälle momentille nettobudjetoituja EU:n komissiolta saatavia matkakustannusten korvauksia.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kilpailuvirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Yrityskauppavalvonnalla estetään tehokkaasti keskittymien kilpailuongelmat (sidosryhmien arvio 1—5)	3,5	> 3,7	> 3,7
Tuotokset ja laadunhallinta			
— Seuraamusmaksuesitysten määrä merkittävässä (I—II -luokka) asioissa	1	> 1	> 1
— Merkittävien (I—II -luokka) ratkaistujen tapausten määrä, joissa rajoitus on poistunut	13	10	10
— Ratkaistujen toimenpidepyyntöjen käsittelyajat (mediaani, pv)			
Vaikuttavuusluokka 1 (vaativin)	1 729	< 730	< 730
Vaikuttavuusluokka 2	737	< 630	< 630
Vaikuttavuusluokka 3	26	< 30	< 30
— Päätösten sisällön laatu ja oikeellisuus (sidosryhmien arvio 1—5)	3,8	> 3,9	> 3,9
— Uskottavan "hard core" kartellien vastaisen politiikan vahvistaminen (sidosryhmien arvio 1—5)	3,8	> 3,8	> 3,8
— Keskittyneillä markkinoilla kilpailun vastaiseen koordinaatioon puuttuminen ja kilpailijoiden poissuljenta (sidosryhmien arvio 1—5)	3,3	> 3,5	> 3,5

Toiminnallinen tehokkuus, kustannusten jakautuminen tulosalueittain (%)

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toimialat 1 (päivittäistavarakauppa, elintarvikeketju (ml. maatalous) finanssiala, lääkeala, metsäteollisuus, kustannustoiminta, majoitus- ja ravitsemisala, muut palvelut)	34	35	35
Toimialat 2 (energia-ala, teollisuus, rakentaminen, liikenne ja satamat, sähköinen viestintä ja IT-sektori, vesihuolto ja ympäristöliiketoiminta, urheilu ja rahapelit, tekijänoikeusjärjestöt)	35	35	35
Kilpailunedistäminen	18	17	17
Kansainväliset asiat	13	13	13
Yhteensä	100	100	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuodet	70,1	68,5	78,5
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	13,8	< 9,0	< 9,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	189	< 190	< 190
— työtyytyväisyys (asteikko 1—5)	4,0	> 3,9	> 3,9

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	5 273	5 514	6 197
Bruttotulot	36	30	35
Nettomenot	5 237	5 484	6 162
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	1 008		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	1 391		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	2012 talousarvio	6 162 000
	2011 III lisätalousarvio	60 000
	2011 talousarvio	5 484 000
	2010 tilinpäätös	5 620 000
Palkkausten tarkistukset	82	
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-7	
Harmaan talouden torjunta (HO)	600	
Tasomuutos	3	
Yhteensä	678	

03. Patentti- ja rekisterihallituksen toimintamenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 370 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös kansainvälisten järjestöjen jäsenmaksuihin ja kansainväliseen toimintaan liittyviin projekteihin.

Momentille budjetoidaan hakemus-, ilmoitus- ja käsittelymenettelyistä johtuen tulot pääsääntöisesti maksuperusteisena.

Selvitysosa: Teollisoikeuksien ja yrittäjä- ja yhteisötoiminnan asiantuntijaorganisaationa Patentti- ja rekisterihallitus (PRH) edistää ja kehittää yrittäjyyttä, innovatiivisuutta ja yhteisöllistä toimintaa Suomessa ja kansainvälisesti.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti PRH:lle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

		2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus				
Työn tuottavuus	Tuottavuuden muutos, %	+3,4	+2,2	+2,0
Taloudellisuus	Yksikkökustannusten muutos, %	+2,6	+4,0	+2,0
Tuotokset ja laadunhallinta				
Asiakastytytyväisyys	Asiakasarvio (1—5)	4,0	4,0	4,0
Sähköinen asiointi	Patenttihakemukset, %	90,3	90	90
	Yhdistysrekisteri-ilmoitukset, %	41,3	45	50
	Tavaramerkkihakemukset, %	39,5	50	60
	Kaupparekisteri-ilmoitukset ja tilinpäätökset, %	51,6	55	60
Käsittelyaika keskimäärin	Kansalliset patenttihakemukset (v)	2,8	2,7	2,7
	Kansalliset tavaramerkkihakemukset (v)	4,9	5	5
	Kaupparekisteri-ilmoitukset	14	8	8
	Yrityskiinnityshakemukset (pv)	7	5	8
	Yhdistysten perustamisilmoitukset (kk)	1,7	1,3	1,3
	Tutkimukset määrääjassa (PCT 16 kk, %)	67,8	100	90

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	453,7	440	418
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	9,3	< 7	< 9
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	987	< 1 000	< 1 000
— työtyytyväisyysindeksi (1—5 naiset/miehet)	3,3/3,5	3,5/3,5	3,5/3,5

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Omakustannusarvoon hinnoiteltavat julkisoikeudelliset suoritteet			
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	40 885	39 625	41 298
— muut tuotot	84	65	78
Tuotot yhteensä	40 969	39 690	41 376
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	31 225	33 719	36 073
— osuus yhteiskustannuksista	7 923	8 197	7 145
Kustannukset yhteensä	39 148	41 916	43 218
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	1 821	-2 226	-1 842
Kustannusvastaavuus, %¹⁾	105	95	96

¹⁾ Yritys- ja yhteisölinjan tietojärjestelmän uusiminen alentaa kustannusvastaavuutta.

Määräraha on tarkoitettu yhdistysrekisterille, jonka maksut eivät ole kustannusvastaavia yhteiskuntapoliittisista syistä.

Laskelmat perustuvat olettamukselle, että tavaramerkkien ja mallien maksuja korotetaan

keskimäärin 10 %. Jos kysyntä muuttuu oleellisesti, tulee kustannuksia ja maksuja arvioida uudelleen tilanteen mukaisesti.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	46 775	45 696	47 060
Bruttotulot	45 235	44 302	45 690
Nettomenot	1 540	1 394	1 370
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	780		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 852		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	2012 talousarvio	1 370 000
	2011 III lisätalousarvio	4 000
	2011 talousarvio	1 394 000
	2010 tilinpäätös	4 612 000
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	4	
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45	
Tasomuutos	17	
Yhteensä	-24	

04. Kuluttajatutkimuskeskuksen toimintameno (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 123 000 euroa.

Selvitysosa: Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Kuluttajatutkimuskeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
Tulot, % menoista	28	30	30
Maksullisen toiminnan tuotot, euroa	20 083	20 000	20 000
Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuus, %	46	48	48
Tutkimustoiminta kokonaiskustannuksista, %	94	90	> 90
Tietopalvelu kokonaiskustannuksista, %	6	10	< 10
Kokonaiskustannukset, 1 000 euroa	3 086	3 190	3 250
Tuotokset ja laadunhallinta			
Suoritemäärä (ind.)/htv	247	250	250
Julkaisut (kirjalliset tuotokset), kpl	105	100	100
Tieteelliset kriteerit täyttävien julkaisujen määrä, kpl	28	15	15
Esitelmät eri foorumeilla, lkm	139	110	110
Tieteelliset esitelmät, lkm	48	30	30

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	36,9	37	37
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	4,3	< 5	< 5
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	58	< 51	< 51
— työtyytyväisyys indeksi (1—5)	3,2	3,6	3,5

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	3 022	3 083	3 103
Bruttotulot	877	980	980
Nettomenot	2 145	2 103	2 123
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	571		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	444		

mentille 32.01.01 kertaluonteisen lisäyksen poistumisena.

2012 talousarvio	673 000
2011 talousarvio	823 000
2010 tilinpäätös	698 000

51. Eräät merimiespalvelut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 2 080 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) merimiespalvelulain (447/2007) nojalla merimiesten hyvinvoinnin edistämiseen tarkoitettujen palvelujen valtion osuuden maksamiseen

2) merimieslain (423/1978) ja merimiesten vuosilomalain (433/1984) nojalla merimiesten vuosiloma- ja vanhempainvapaamatkakustannuksiin

3) merimieslain nojalla merimiesten työsuhteen alkamiseen ja päättymiseen liittyviin matkakustannuksiin suoritettavan valtion osuuden maksamiseen

4) merityöaikalain (296/1976) mukaisen miehistön vaihtokustannusten korvaamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu lisäyksenä huomioon 450 000 euroa perustuen tarkentuneeseen arvioon matkakustannusten korvausten määrästä.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	580 000
Valtion osuus työnantajille eräisiin merimiesten matkakustannuksiin	1 500 000
Yhteensä	2 080 000

Merimiespalvelutoiminnan rahoitus €

Valtion osuus merimiespalvelutoimiston menoista	580 000
Työnantajien osuus	290 000

Työntekijöiden osuus	290 000
Lästimaksut (31.30.50)	470 000
Yhteensä	1 630 000

2012 talousarvio	2 080 000
2011 talousarvio	1 630 000
2010 tilinpäätös	1 099 079

95. Eräät oikeudenkäyntikulut ja korvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ryhmäkannelain (444/2007) mukaisesta ryhmäkanteesta aiheutuneiden oikeudenkäyntikulujen maksamiseen

2) kilpailunrajoituslaissa (480/1992) tarkoitetuissa oikeusprosesseissa Kilpailuviraston vastapuolelle maksettavaksi määrättyjen oikeudenkäyntikulujen maksamiseen.

Selvitysosa: Ryhmäkanneprosessin hoitaminen voi vaatia huomattaviakin resursseja, joita ei ole mahdollista ennakoida. Ryhmäkanteesta aiheutuu oikeudenkäyntikuluja valtiolle, jos kuluttaja-asiamies häviää ajamansa kanteen.

Kilpailuviraston edellytetään kilpailurajoituslain nojalla ryhtyvän toimenpiteisiin kiellettyjen kilpailunrajoitusten rankaisemiseksi esittämällä markkinaoikeudelle seuraamusmaksun määräämistä laissa säädettyjen edellytysten vallitessa. Kilpailuviraston tehtävänä on myös puuttua yrityskauppoihin, jotka estävät kilpailua Suomen markkinoilla tai niiden oleellisella osalla. Kilpailuvirasto voi määrätä yrityskaupoille ehtoja tai tehdä markkinaoikeudelle esityksen yrityskaupan kieltämiseksi. Kilpailuviraston tekemien päätösten ja esitysten käsittelyyn markkinaoikeudessa ja korkeimmassa hallinto-oikeudessa liittyy riski velvollisuudesta joutua korvaamaan toisen osapuolen oikeudenkäyntikuluja, jos Kilpailuvirasto häviää jutun.

2012 talousarvio	20 000
2011 talousarvio	20 000
2010 tilinpäätös	9 008

50. (32.50 ja 30.10, osa) Alueiden kehittäminen ja rakennerrahastopolitiikka

Selvitysosa: Alueiden kehittämistoimintaa suuntaavat lain alueiden kehittämisestä (1651/2009) lisäksi valtioneuvoston määrittelemät alueiden kehittämistavoitteet, niitä tarkentavat ministeriöiden aluestrategiat ja maakuntien liittojen valmistelemat maakuntaohjelmat sekä niiden toteuttamissuunnitelmat. Näitä kansallisia tavoitteita tukee EU:n rakennerrahasto-ohjelmien toteuttamiseksi vuosiksi 2007—2013 määritelty rakennerrahastostrategia. Vuonna 2011 alkavan hallituskauden aluekehittämisen tavoitteet päätetään syksyllä 2011.

Eri hallinnonalojen aluekehittämisen strategiat ja talousarviomäärärahojen suuntaaminen vaikuttavalla tavalla vahvistavat aluepolitiikan strategista roolia valtioneuvoston ja eri hallinnonalojen päätöksenteossa.

Keskushallinnossa alueiden kehittämisen rahoitusta ja toimenpiteiden toteutusta seuraa ja arvioi valtioneuvoston asettama poikkihallinnollinen alue- ja rakennepolitiikan neuvottelukunta. Pääosa alueellisista kehittämistoimista kanavoituu elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskukset) kautta. Kuntien palveluiden saatavuuden turvaamisen ja kehittämisen kannalta on keskeistä aluehallintovirastojen (AVI) toiminta.

Maakuntaohjelma ja sen vuosittainen toteuttamissuunnitelma ilmaisevat alueen kehittämistavoitteet ja toimenpiteet niiden saavuttamiseksi. Nämä asiakirjat nivovat yhteen ELY-keskusten ja AVI:n eri sektoreiden toiminnan alueen kehittämiseksi. Maakuntaohjelman painoarvoa kokoaavana ohjelmana vahvistetaan. Valtion aluehallintoviranomaiset valmistelevat yhteistyössä maakunnan liittojen kanssa ehdotukset strategisiksi tulossopimusasiakirjoiksi, joista keskushallinnon kanssa käytäviin tulosneuvotteluihin osallistuvat myös maakunnan liitot.

Ohjelmaperusteinen aluekehitystyö jatkuu. Alueelliset kehittämistoimenpiteet kootaan sekä kansallisiin ohjelmiin että osaksi EU:n rahoittamia ohjelmia. Talouden taantumasta johtuvia äkillisiä alueellisia elinkeinoelämän ja työllisyyden muutoksia hoidetaan eri määrärahoihin jätettyjen rakennemuutosvarausten avulla.

Kansallinen alueellinen kehittäminen

Vuonna 2012 valtion tuella toteutettavia kansallisia erityisohjelmia ovat osaamiskeskusohjelma sekä alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO). Osaamiskeskusohjelman tavoitteena on parantaa kansainvälisesti kilpailukykyisen, korkeaa osaamista vaativan yritys- ja tutkimustoiminnan sijoittumisen ja kehittämisen edellytyksiä. KOKO:n tavoitteena on parantaa kaikkien alueiden kilpailukykyä ja tasapainottaa aluekehitystä tukemalla alueiden sisäistä ja alueiden välistä vuorovaikutusta ja verkottumista.

Kansallisina erityispolitiikkoina jatkavat kaupunki-, maaseutu- ja saaristopolitiikat. Kaupunkipolitiikkaa ja saaristolakiin (494/1981) perustuvaa saaristopolitiikkaa ohjataan valtioneuvoston hyväksymillä kaupunki- ja saaristopoliittisilla periaatepäätöksillä. Maaseutupolitiikkaa on linjattu valtioneuvoston eduskunnalle antamassa maaseutupoliittisessa selonteossa 2009—2020. Maaseutupolitiikkaa ohjataan selontekoa konkretisoivalla valtioneuvoston hyväksymällä maaseutupoliittisella periaatepäätöksellä. Erityistoimenpiteinä jatkuvat edelleen Kainuun hallintokokeilu ja metropolipolitiikka.

Verkostoituminen sekä alueellisesti ja kansallisesti että kansainvälisesti on perinteisen alueellisen tai sektorikohtaisen politiikan rinnalla muodostunut uudenlaiseksi tavaksi toimia yhteistyössä. Verkostoituminen näkyy esimerkiksi maakuntarajat ylittävissä hankkeissa ja varojen käytössä. Verkostoitumispolitiikan työvälineitä ovat muun muassa osaamiskeskusohjelma ja alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma.

Rakennerahastopolitiikka

Kansallisen rakennerahastostrategian yleisenä tavoitteena on vahvistaa sekä kansallista että alueellista kilpailukykyä, työllisyyttä ja hyvinvointia. Tavoitteisiin pyritään muun muassa tuemalla toimia, joilla voidaan kansallisesti ja alueellisesti menestyksekkäästi vastata kiristyvään kansalliseen ja kansainväliseen kilpailuun, ennakoida ja reagoida joustavasti maailmantalouden muutoksiin, luoda houkuttelevia yritys-, osaamis-, työ- ja asuinympäristöjä sekä tasoittaa alueiden välisiä kehittyneisyyseroja. Strategiassa on otettu huomioon Eurooppa-neuvostossa hyväksytyt koheesiopolitiikan strategiset suuntaviivat, aiempien ohjelmakausien kokemukset ja hyvät käytännöt sekä toimintaympäristön haasteet.

Rakennerahastostrategiaa toteutetaan toimenpideohjelmilla, jotka ovat samalla keskeisiä alue-, yritys- ja työllisyyspolitiikan toteuttamisen välineitä. Vuonna 2012 toteutetaan Manner-Suomessa viittä EU:n osarahoittamaa alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -ohjelmaa kaudelle 2007—2013, yhdeksää EU:n alueellisen yhteistyön ohjelmaa ja kolmea Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineestä (ENPI) rahoitettavaa ohjelmaa. Ohjelmien tavoitteena on tuottaa lisäarvoa kansalliseen alue-, elinkeino- ja työllisyyspolitiikkaan. Ohjelmat kytkeytyvät tiiviisti Lissabonin strategian kansalliseen toimeenpanoon yrittäjyyden, osaamisen, innovaatio-toiminnan, työllisyyden edistämisen ja työvoiman kehittämisen kautta.

Maaseutopolitiikka

Hallituksen vuonna 2010 antamassa maaseutupoliittisessa selonteossa ja eduskunnan kannanotossa korostetaan maaseudun infrastruktuurin ja palveluiden sekä maaseudun elinkeinoelämän kehittämistä, tutkimusta ja koulutusta. Lisäksi kannanotossa painotetaan eri hallinnonalojen viranomaisyhteistyön vahvistamista maaseutupoliittisissa kysymyksissä. Maaseutupoliittista selontekoa syventävä valtioneuvoston periaatepäätös annettiin helmikuussa 2011. Poliittisten linjausten toteuttamiseen sekä vuosia 2009—2013 koskevan maaseutupoliittisen kokonaisohjelman toimeenpanoon käytetään momentille 32.50.62 budjetoituja määrärahoja.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti alueiden kehittämisen ja rakennerahastopolitiikan -tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa konsernistrategian tavoitelinjauksista ja muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

	2008 toteutuma	2009 arvio	2010 arvio	2011 tavoite	2012 tavoite
Alueiden kansainvälinen kilpailukyky paranee					
— Koko Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	118,0	113,0	115,0	117,0	118,0
— Etelä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	134,0	126,1	127,1	129,2	130,2
— Länsi-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	106,0	102,1	104,6	106,4	107,1
— Itä-Suomi: BKT/asukas (indeksi, EU=100)	90,7	89,2	92,1	93,7	94,5
— Pohjois-Suomi BKT/asukas (indeksi, EU=100)	103,7	103,6	107,5	109,9	111,2
Alueiden väliset kehityserot pienenevät					
— Maakuntien BKT/asukas keskihajonta (indeksiluku)	13,2	13,0	12,5	12,4	12,4
Vahvoihin maakuntiin perustuva monikeskuksinen aluerakenne vahvistaa sekä kaupunkialueiden että maaseudun elinvoimaisuutta					
Laaditut tai päivitettyt kyläsuunnitelmat					2 000

Euroopan aluekehitysrahastosta ja Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavien alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudella 2007—2013

	2007—2010 toteutuma	2007—2013 tavoite
Työllistämis- ja koulutustoimenpiteissä aloittaneet henkilöt (ESR)	168 100	450 000
Uudet yritykset (EAKR ja ESR)	7 100	13 440
Uudet työpaikat (EAKR ja ESR)	19 600	50 230
Uudet t&k-työpaikat	1 100	2 240
Lissabonin strategian mukaiset hankkeet (%)	77	81

Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta varaudutaan käyttämään EU:n lainsäädännön puitteissa tarpeellisessa määrin äkillisten rakennemuutostilanteiden tarpeisiin.

EU:lta saatavat tulot ohjelmakauden 2007—2013 osalta budjetoidaan momentille 12.32.50.

43. Maakunnan kehittämisraha (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 566 000 euroa.

Määräraha on lain eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (1652/2009) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettu maakunnan kehittämisraha.

Määrärahaa saa käyttää:

1) alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin

2) käyttöomaisuuden hankkimiseen tai sen muutos- tai parannustöihin perusrakenteen kehittämistä varten

3) alueiden kehittämisestä annetun lain (1651/2009) 24 §:n mukaisiin määräaikaisiin erityisohjelmiin

4) useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämistä koskeviin ohjelmiin ja hankkeisiin

5) enintään 14 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen maakunnan kehittämisrahasta rahoitettavien ohjelmien ja hankkeiden toteuttamiseen

6) henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määräraha suunnataan erityisesti alueellisiin osaamisanostuksiin. Kullekin erityisohjelmalle on asetettu omat määrälliset tai laadulliset vaikuttavuustavoitteet.

Osaamiskeskusohjelma keskittyy ohjelmaan nimettyjen 13 osaamisklusterin ja 22 osaamiskeskuksen kehittämiseen. Ohjelman tavoitteena on tukea alueiden välistä erikoistumista, työnjakoa ja yhteistyötä kilpailukykyisten osaamiskeskusten synnyttämiseksi. Ohjelma edistää alueiden valmiuksia hyödyntää kansallisesti ja kansainvälisesti kilpailtua tutkimus- ja kehittämisrahoitusta. Toimenpiteissä painotetaan huippuosaamiseen perustuvien yritysten kasvua ja kansainvälistymistä. Lisäksi toiminnalla vahvistetaan yritysten liiketoimintaosaamista ja käyttäjälähtöisyyttä sekä osaamisalojen välistä yhteistyötä.

Ohjelman toimenpiteisiin ja siinä käynnistettyihin hankkeisiin on osallistunut keskimäärin 7 000 yritystä vuodessa. Ohjelmassa toteutettujen hankkeiden kokonaisvolyymi on ollut vuoteen 2010 mennessä 120 milj. euroa. Hankkeet ovat myötävaikuttaneet 1 700 uuden työpaikan ja 270 uuden yrityksen syntymiseen vuosina 2007—2010.

Maakunnan kehittämisraha jaetaan maakunnan liitoille osaamiskeskusten esittämien toimintasuunnitelmien perusteella käytettäväksi osaamiskeskuksen perusrahoitukseen.

Osaamiskeskusohjelman määrälliset tavoitteet

	2007—2010 toteutuma	2012 tavoite
Yhteisten hankkeiden rahoituksen osuus, %	33	50
Kilpaillun rahoituksen osuus, %	31	40
Kansainvälisesti kilpaillun rahoituksen osuus, %	8,5	10
Toteuttamiseen osallistuvat yritykset vuosittain (bruttokeskiarvo)	7 000	8 000

Alueellinen koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO) on aluelähtöinen aluekehittämisen ohjelma, jota toteutetaan 52 ohjelma-alueella, joihin kuuluu 316 kuntaa Manner-Suomen 320 kunnasta. Kansallisella tasolla KOKOn tavoitteena on valituissa seitsemässä teemassa syventää ja parantaa kuntien eri toimijoiden välistä strategista yhteistyötä ohjelma-alueiden sisällä ja ohjelma-alueiden välillä. Tavoitteiden toteutumista seurataan laadullisella arvioinnilla.

Suurkaupunkipolitiikalla, osana muuta kaupunkipolitiikkaa, vahvistetaan suurimpien kaupunkiseutujen kansainvälistä kilpailukykyä, yhdyskuntarakenteen eheyttä ja ehkäistään niiden sosiaalista ja alueellista eriytymistä. Pääkaupunkiseudun erityiskysymyksiä varten on käynnistetty metropolipolitiikka, joka kohdistuu metropolialueen maankäytön, asuminen ja liikenteen, elinkeinopolitiikan ja kansainvälisen kilpailukyvyyn, monikulttuurisuuden, maahanmuuton ja kaksikielisyyden sekä sosiaalisen eheyden kysymyksiin.

Määrärahasta jätetään osa erityisohjelmiin sitomatta maakunnan liittojen ja asianomaisten ministeriöiden käytettäväksi.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Osaamiskeskusohjelma	8 000 000
Ohjelmiin sitomaton	5 566 000
Yhteensä	13 566 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Siirto momentille 32.01.01 (-8 htv)	-590
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-15 000
TEM:n hallinnonalan lisäsäästö (HO)	-1 000
Erillissäästö (HO)	-2 000
Yhteensä	-18 590
2012 talousarvio	13 566 000
2011 talousarvio	32 156 000
2010 tilinpäätös	30 156 000

62. (30.10.63) Maaseudun kehittäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 023 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden rahoituksesta annetun lain (1477/2007) ja valtionavustuslain (688/2001) mukaisessa laajuudessa valtakunnallisten maaseudun tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen mukaan lukien hankkeisiin sisältyvät kulutusmenot

2) valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden rahoituksesta annetun lain (1477/2007) mukaisen maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän menojen maksamiseen

3) edellä mainitun lainsäädännön edellyttämässä laajuudessa myös julkisyhteisöjen toteuttamiin hankkeisiin, joissa määrärahaa voidaan käyttää hankkeiden toteuttamiseen tarvittavan enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyen esitykset lain eräiden työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon ohjelmien ja hankkeiden rahoittamisesta (1652/2009) ja valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annetun lain (1477/2007) muuttamisesta.

Määrärahalla rahoitetaan valtakunnallista maaseudun kehittämis- ja tutkimustoimintaa, erityisesti laajojen verkostojen muodostumista. Määrärahalla tuetaan lisäksi valtioneuvoston maaseutupoliittisen selonteon ja valtioneuvoston periaatepäätöksen sekä viidennen, vuosia 2009—2013 koskevan maaseutupoliittisen kokonaisohjelman tavoitteiden toteuttamista. Määrärahaa käytetään myös määräaikaisten maaseutuprofessuurien osarahoittamiseen. Määrärahan jakamisessa otetaan huomioon valtakunnallisen maaseudun kehittämisen ja tutkimuksen sekä maa- ja elintarviketalouden tutkimuksen rahoituksesta annettu asetus (35/2009). Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmän, sihteeristön ja teema- ja työryhmien työ tehdään virkatyönä siltä osin kuin työ tehdään ministeriöissä. Muut yhteistyöryhmän toiminnasta aiheutuvat menot maksetaan tästä määrärahasta.

Määrärahasta on tarkoitus osoittaa kylätoiminnan valtakunnalliseen kehittämiseen 850 000 euroa. Kylätoiminnan valtionavun tavoitteena on rahoitusohjelman vakauttaminen ja välttämättömän kehitystyön jatkumisen turvaaminen.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Valtakunnalliset tutkimus- ja kehittämis-	
hankkeet (sisältää kylätoiminnan	
valtionapua 850 000 euroa)	2 523 000
Julkisyhteisöjen toteuttamat hankkeet	400 000
Maaseutupolitiikan yhteistyöryhmä	100 000
Yhteensä	3 023 000
2012 talousarvio	3 023 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	3 273 000
2010 tilinpäätös	3 183 000

63. *Kainuun kehittämisraha* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 44 439 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Kainuun hallintokokeilusta annetun lain (343/2003) 6 ja 10 §:n mukaisten menojen maksamiseen

2) aiempina vuosina momenteilta 34.06.51 ja 34.06.64 tehdyistä päätöksistä vuonna 2012 aiheutuvien menojen maksamiseen siltä osin kuin ne ovat kohdistuneet Kainuun hallintokokeilualueelle

3) toimintamenojen maksamiseen. Momentille budjetoidaan toimintamenojen vakiosisällön mukaiset tulot sekä Liikenneviraston toimenpiteissä ulkopuolisten rahoittajien maksamat maksusuudet

4) enintään 35 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen sekä henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien tila- ja muiden kustannusten maksamiseen

5) enintään 4 369 000 euroa Paltamon työllisyyskokeilusta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksuperusteisena.

Valtuus. Vuonna 2012 saa tehdä päätöksiä siten, että niistä saa aiheutua valtiolle menoja vuosina 2013—2014 enintään 2 500 000 euroa.

Selvitysosa: Momentille on otettu kansallinen kehittämisraha Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 6 §:n nojalla kokeilualueen kehittämistä varten. Lain 10 §:ssä luetellaan Kainuun kehittämisrahan käyttötarkoitukset.

Kainuun kehittämisrahan käytön tavoitteena on muun muassa alueen työttömyyden alentaminen lähemmäs valtakunnan tasoa, tienpidon tason ylläpitäminen, julkisen liikenteen palvelukyvyn turvaaminen, metsä- ja muun ympäristön hoito sekä elinkeinoelämän toimintaedellytysten parantaminen.

Myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	4 841	2 577	-	7 418
Vuoden 2012 sitoumukset	-	1 500	1 000	2 500
Menot yhteensä	4 841	4 077	1 000	9 918

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Paltamon työllisyyskokeilu	-768
Muu muutos (Kainuun puuhuolto -siirron vaikutukset)	-431
Lisävaltuuksien maksatusten vähentyminen	-5 550
Menosäästö, elinkeinotukien kokonaisuus (HO)	-5 000
Yhteensä	-11 749
2012 talousarvio	44 439 000
2011 III lisätalousarvio	28 000
2011 talousarvio	56 188 000
2010 tilinpäätös	63 174 000

64. EU:n rakennerahastojen ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-ohjelmiin ja ENPI CBC -ohjelmiin ohjelmakaudella 2007—2013 (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 526 395 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 alueellinen kilpailukyky ja työllisyys -tavoitetta toteuttavien Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien toimenpideohjelmien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapuruuden ja kumppanuuden välineen rajayhteistyöosion (ENPI CBC) valtion rahoitusosuuden maksamiseen

2) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 Manner-Suomen ESR-ohjelmaa toteuttavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuuden maksamiseen

3) edellä mainittujen ohjelmien toteutukseen liittyvän teknisen avun sekä ohjelmien toteut-

tamisen kannalta välttämättömien kulutusmenojen maksamiseen

4) Euroopan aluekehitysrahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 94 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

5) Euroopan sosiaalirahaston osarahoittamien ohjelmien toteuttamiseen tarvittavan enintään 350 henkilötövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen

6) EU:n ohjelmakauden 2000—2006 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1260/1999 39 artiklan (varainhoitoa koskevat oikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen

7) EU:n ohjelmakauden 2007—2013 hankkeisiin tehdyistä sitoumuksista aiheutuvien velvoitteiden maksamiseen ja neuvoston asetuksen 1083/2006 98—102 artiklan (rahoitus-oikaisut) mukaisten Suomen velvoitteiden maksamiseen.

Kainuun hallintokokeilusta annetun lain mukaisesti kohdistuu momentin myöntämisvaltuudesta 12 936 000 euroa ja määrärahasta 20 945 000 euroa Kainuun maakuntaan.

Määräraha budjetoidaan maksuperusteisena.

Valtuus. Vuonna 2012 saa uusia myöntämispäätöksiä tehdä yhteensä 322 995 000 eurolla. Mikäli vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vielä vuonna 2012.

Takaisinperinnästä aiheutuvat erät merkitään momentille 12.39.10.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämisen rahoitusta. Myöntämisvaltuudesta yhteensä 168 186 000 euroa on EU:n rakennerahastojen rahoitusosuutta ja

154 809 000 euroa valtion rahoitusosuutta. Määrärahaa yhteensä 273 285 000 euroa on tarkoitettu käyttää EU:n rakennerahastojen rahoitusosuuden maksatuksi ja 253 110 000 euroa valtion rahoitusosuuden maksatuksi.

Vuoden 2012 myöntämisvaltuutta arvioidaan uusittavan vuodelle 2013 yhteensä 21 000 000 euroa. Rakennerahasto-ohjelmiin kaudelle 2007—2013 varattu myöntämisvaltuus on sidottava kokonaisuudessaan vuoden 2013 loppuun mennessä, jotta varmistetaan ohjelmien täysimääräinen toteutuminen.

Rahoituksen käytössä sovelletaan kunkin hallinnonalan rahoittamassa toiminnassa sovellettavia kansallisia ja EU:n säännöksiä ja rahoitus kohdennetaan kullakin hallinnonalalla mainittujen säännösten ja rakennerahasto-oh-

jelmien puitteissa asianomaisen ministeriön määrittelemällä tavalla. Maksettavien kustannusten tukikelpoisuuden tulee lisäksi olla kansallisten ja Euroopan unionin säännösten mukaisesti etukäteen tarkastettu, lukuun ottamatta työvoimapolitiittisten kustannusten maksamista siirtomenojen osalta.

Teknisen avun toimeenpanemisesta päätetään Euroopan yhteisöjen rakennerahastosäännöksissä ja kansallisissa rakennerahastosäännöksissä säädetyssä menettelyssä.

Rakennerahasto-ohjelmien rahoitusta suunnataan meneillään olevan suhdannetilanteen edellyttämällä tavalla nopeasti yrittäjyyttä, uutta liiketoimintaa ja uusia työpaikkoja luoviin toimenpiteisiin sekä työllisyys- ja koulutustoimenpiteisiin.

Myöntämisvaltuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menot, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) ja vastaavat valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Vuoden 2010 sitoumukset	228,860	36,761	-	-	265,621
Vuoden 2011 sitoumukset	230,082	228,953	212,962	-	671,997
Vuoden 2012 sitoumukset	46,508	139,527	108,521	15,503	310,059
Yhteensä	505,450	405,241	321,483	15,503	1 247,677
Kainuu					
Vuoden 2010 sitoumukset	8,476	1,067	-	-	9,543
Vuoden 2011 sitoumukset	10,529	7,921	1,132	-	19,582
Vuoden 2012 sitoumukset	1,940	5,821	4,528	0,647	12,936
Yhteensä	20,945	14,809	5,660	0,647	42,061
Menot yhteensä	526,395	420,050	327,140	16,150	1 289,738

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR), EU-rahoitusosuudet (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2011 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2012	Budjetoitu määrärahaa v. 2011 talousarvio	Määräraha v. 2012
---------	---	---	----------------------------------	--	----------------------

**Euroopan aluekehitys-
rahasto (EAKR)**

Itä-Suomi	365,564	57,570	34,108	58,888	55,422
— josta Kainuu	47,654	7,412	4,747	7,582	7,136
Pohjois-Suomi	311,273	54,385	36,567	55,631	59,418

Etelä-Suomi	138,063	24,122	16,219	24,675	26,354
Länsi-Suomi	159,376	27,848	18,723	28,483	30,422
Yhteensä	974,276	163,925	105,617	167,677	171,616
— josta ohjelmareservi	48,714	12,275	10,947		

**Euroopan sosiaali-
rahasto (ESR)**

Manner-Suomi					
Valtakunnallinen osio	217,826	38,058	25,230	38,930	40,995
Alueellinen osio	397,613	63,170	37,339	64,616	60,674
Itä-Suomi	179,787	25,111	12,110	25,686	19,678
— josta Kainuu	23,372	4,166	1,624	4,262	3,265
Pohjois-Suomi	69,106	12,074	8,004	12,351	13,006
Etelä-Suomi	69,032	12,061	7,995	12,337	12,992
Länsi-Suomi	79,688	13,924	9,230	14,242	14,998
Yhteensä	615,439	101,228	62,569	103,546	101,669
— josta ohjelmareservi	30,772	5,329	6,860		
EAKR ja ESR yhteensä	1 589,715	265,153	168,186	271,223	273,285

Myöntämisvaltuuden ja määrärahan käyttö eri ohjelmiin, Euroopan aluekehitysrahastoa (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastoa (ESR) vastaavat valtion rahoitusosuudet sekä ENPI CBC -ohjelmien valtion rahoitusosuudet yhteensä (milj. euroa)

Ohjelma	Ohjelmakauden 2007—2013 rahoituskehys valtuutena	Budjetoitu valtuutta v. 2011 talousarvio	Myöntämis- valtuus v. 2012	Budjetoitu määrärahaa v. 2011 talousarvio	Määräraha v. 2012
EAKR					
Itä-Suomi	305,612	54,754	31,647	52,083	52,241
— josta Kainuu	39,839	7,046	4,251	6,703	6,723
Pohjois-Suomi	238,435	41,659	23,764	39,628	39,228
Etelä-Suomi	135,544	23,682	13,509	22,527	22,300
Länsi-Suomi	162,656	28,419	16,211	27,033	26,760
Tavoite 3	37,929	6,000	0,716	5,708	1,000
ENPI CBC	36,800	9,000	8,784	8,561	12,243
Yhteensä	916,976	163,514	94,631	155,540	153,772
— josta ohjelmareservi	45,849	11,413	10,583		
ESR					
Manner-Suomi					
Valtakunnallinen osio	245,054	42,766	24,375	40,680	40,235
Alueellinen osio	353,980	62,493	35,803	59,446	59,103
Itä-Suomi	134,840	24,155	13,953	22,977	23,034
— josta Kainuu	17,529	4,007	2,314	3,811	3,821
Pohjois-Suomi	51,830	9,139	5,209	8,694	8,599
Etelä-Suomi	77,661	13,553	7,725	12,892	12,751
Länsi-Suomi	89,649	15,646	8,916	14,883	14,719
Yhteensä	599,034	105,259	60,178	100,126	99,338
— josta ohjelmareservi	29,952	5,384	4,111		
EAKR ja ESR yhteensä	1 516,010	268,773	154,809	255,666	253,110

Myöntämisvaltuuden arvioitu jakautuminen hallinnonaloittain, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) EU- ja valtion rahoitusosuus sekä ENPI CBC -ohjelmien valtion rahoitusosuus (milj. euroa)¹⁾

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Tavoite 3	ENPI CBC	Yhteensä
OKM	3,954	8,445	0,654	3,817	-	-	16,870
MMM	0,220	0,366	-	-	-	-	0,586
LVM	-	1,749	-	0,700	-	-	2,449
TEM	43,392	36,997	15,986	23,940	0,716	8,784	129,815
STM	0,121	0,787	-	-	-	-	0,908
YM	1,923	4,093	1,343	1,403	-	-	8,762
Kainuu	8,998	-	-	-	-	-	8,998
Yhteensä	58,608	52,437	17,983	29,860	0,716	8,784	168,388

¹⁾ Ei sisällä teknistä apua eikä ohjelmareserviä (Kainuuta lukuun ottamatta).

Myöntämisvaltuuden arvioitu jakautuminen hallinnonaloittain, Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valtakunnallinen osio	Yhteensä
OKM	5,903	4,137	4,898	5,654	15,474	36,066
TEM	9,426	7,009	8,299	9,581	26,670	60,985
STM	0,477	0,345	0,408	0,471	1,290	2,991
Kainuu	3,938	-	-	-	-	3,938
Yhteensä	19,744	11,491	14,605	15,706	43,434	103,980

Rakennerahasto-ohjelmien rahoituksesta osa on tarkoitus käyttää äkillisten rakennemuutosten alueilla. Tarkoituksena on, että ohjelmareservin määrä olisi vähintään 5 % kunkin rakennerahasto-ohjelman rahoituksesta. Tavoitteena on helpottaa eri maakuntien, niiden

yritysten ja muiden toimijoiden yhteistyötä sekä tukea alueiden mahdollisuuksia kohdentaa varainhoitovuoden kuluessa ohjelmien rahoitusta mahdollisesti nopeastikin muuttuvia tarpeita vastaavasti.

Ohjelmareservin jakautuminen, Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valtakunnallinen ESR	Yhteensä
EAKR	4,048	4,195	10,106	3,181	-	21,530
ESR	4,788	0,901	1,089	1,257	2,936	10,971
Yhteensä	8,836	5,096	11,195	4,438	2,936	32,501

Teknisen avun jakautuminen, Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR) EU- ja valtion rahoitusosuus (milj. euroa)

	Itä-Suomi	Pohjois-Suomi	Etelä-Suomi	Länsi-Suomi	Valtakunnallinen ESR	Yhteensä
EAKR	3,098	3,698	1,640	1,894	-	10,330
ESR	1,531	-	-	-	6,265	7,796
Yhteensä	4,629	3,698	1,640	1,894	6,265	18,126

Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavien alueellinen kilpailukyky ja työllisyys toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudelle 2007—2013

Tavoite	Uudet yritykset	Uudet työpaikat	Uudet t&k-työpaikat	Lissabonin strategian mukaiset hankkeet (%)
Itä-Suomi	2 020	13 230	800	86
Pohjois-Suomi	1 500	11 000	1 000	76
Etelä-Suomi	920	4 200	290	82
Länsi-Suomi	2 000	9 800	150	80
Yhteensä	6 440	38 230	2 240	81

Euroopan sosiaalirahastosta osarahoitettavan Manner-Suomen ESR toimenpideohjelmien päätavoitteet ohjelmakaudelle 2007—2013

Tavoite	Työllistämis- ja koulutustoimenpiteissä aloittaneet henkilöt	Uudet yritykset	Uudet työpaikat
Manner-Suomi	450 000	7 000	12 000

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (tavoite 3) ja Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen ohjelmissa (ENPI CBC) tuetaan raja-alueiden ja laajempien yhteistyöalueiden integroitumista sekä laajempien verkostojen syntymistä. Lisäämällä yhteistyötä ja edistämällä kokemusten vaihtoa ja hyvien käytäntöjen leviämistä Euroopan alueellinen yhteistyö ja Eurooppalaisen naapurisuuden ja kumppanuuden välineen (ENPI CBC) -ohjelmat vaikuttavat alueiden, erityisesti raja-alueiden, kilpailukykyyn ja taloudelliseen kehitykseen sekä parantavat raja-

alueiden ja rajat ylittävien työmarkkinoiden toimivuutta. Ohjelmia toteutetaan yhteistyössä usean muun maan kanssa. Näiden ohjelmien EU-varat eivät sisälly valtion talousarvioon.

Tulot on merkitty momentille 12.32.50.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	526 395 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	526 889 000
2010 tilinpäätös	371 667 919

60. Energiapolitiikka

Selvitysosa: Osana elinkeinopolitiikkaa energiapolitiikka nivoutuu myös talous- ja ympäristöpolitiikkaan. Kansallisessa toimintaympäristössä energiapolitiikalle asettavat reunaehdot ja finanssipolitiikan tavoitteet, työllisyystavoitteet ja ympäristövaatimukset. Kansainvälisessä toimintaympäristössä korostuvat polttoaineiden maailmanmarkkinahintojen nousu, energia- ja ilmastopoliittiset tavoitelinjaukset ja niistä aiheutuvat toimenpiteet Euroopan unionissa sekä ilmastomuutoksen hillitseminen ja siihen liittyvä Kioton pöytäkirjan toimeenpano.

Euroopan unioni on sitoutunut yksipuolisesti vähentämään kasvihuonekaasujaan 20 prosentilla vuoden 1990 tasosta vuoteen 2020 mennessä. Lisäksi EU on sitoutunut kasvattamaan uusiutuvan energian osuutta 20 prosenttiin koko unionin alueella vuoteen 2020 mennessä. Energian säästössä on myös 20 prosentin tavoite vuoteen 2020 mennessä verrattuna kehitykseen, joka toteutuisi ilman uusia toimenpiteitä.

Osana EU:n yhteisiä tavoitteita Suomen on vähennettävä päästökaupan ulkopuolella olevien toimintojen (muun muassa maanpäällisen liikenteen ja maatalouden) päästöjä 16 prosenttia vuoden 2005 tasosta vuoteen 2020 mennessä ja lisättävä vastaavana ajanjaksona uusiutuvan energian käyttöä 28,5 prosentista 38 prosenttiin energian loppukulutuksesta laskettuna. Päästökaupan piiriin tulevien toimintojen päästöjen tulisi vähentyä EU:ssa keskimäärin 21 prosenttia. Lisäksi liikenteessä biopolttoaineen osuuden tulee olla vähintään 10 % vuonna 2020. Tavoitteet merkitsevät muun muassa sitä, että energiankäytön kasvu täytyy taittaa laskuun jo tällä vuosikymmenellä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti energiapolitiikan tulosalueelle yhteistyössä konsernin muiden tulosalueiden kanssa seuraavat konsernistrategian tavoitelinjauksista sekä muista tulosalueen strategioista johdetut yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet vuodelle 2012:

	2005 toteutuma	2009 toteutuma	2010 toteutuma/ arvio	2011 arvio	2012 arvio
Suomen energiatalous pysyy monipuolisena ja energian toimitusvarmuus säilyy korkeana					
— Suurimman energialähteen osuus, %	27	25	24	< 25	< 25
— Häiriöt jakeluverkossa vähenevät, asiakkaan keskeytykset min/vuosi	177	86	110	< 100	< 100
Energiamarkkinat toimivat hyvin					
— Sähkemarkkinat säilyvät yhtenäisinä eli Suomessa ja Ruotsissa yhtenäinen sähköhintaa, % ajasta	-	96	97,7	> 90	> 90
— Sähkönkäyttäjät ovat aktiivisia, myyjää vaihtaneiden osuus asiakkaista/vuosi	-	8,1	6,0	> 7,0	> 7,0
Suomi täyttää EU:n vuodelle 2020 asettamat tavoitteet vähentää päästöjä, lisätä uusiutuvan energian käyttöä ja parantaa energiatehokkuutta					
— Biopolttoaineiden osuus liikenteessä (%) (jätteistä, sivutuotteista, lignoselluloosasta tai ei-ruokapohjaisesta selluloosasta tehdyt biopolttoaineet lasketaan tuplana)	-	-	-	6,0	6,0
— Uusiutuvan energian käytön %-osuus loppukulutuksesta	28,5	30,5	30,4	30,4	30,4
Energian loppukulutus jaettuna bruttokansantuotteella on laskeva					

01. Energiamarkkinaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 284 000 euroa.

Selvitysosa: Energiamarkkinaviraston tehtävänä on valvoa ja edistää sähkö- ja maakaasumarkkinoiden toimintaa sekä tukea ilmaston tavoitteiden saavuttamista. Energia-

markkinavirasto vastaa myös uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuen myöntämiseen, hallinnointiin ja valvontaan liittyvistä tehtävistä.

Talousarvioesityksen valmisteluun liittyen työ- ja elinkeinoministeriö asettaa alustavasti Energiamarkkinavirastolle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Toiminnallinen tehokkuus			
— Kokonaistuottavuusindeksi	83,8	90	92
— Osuus työajasta, joka käytetään strategisiin painopiste- alueisiin (%)	75,6	80	80
—Tuotokset ja laadunhallinta			
Sähkö- ja maakaasuverkkotoiminnan sekä päästökaupan valvonta on toimivaa (asiakaskysely asteikolla 1—5)			
— Sähköverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,7	> 3,6	> 3,6
— Maakaasuverkkotoiminnan valvonnan toimivuus	3,8	> 3,6	> 3,6
— Päästökaupan valvonnan toimivuus	3,7	> 3,6	> 3,6
— Tuotantotukijärjestelmän toimivuus	-	> 3,3	> 3,5

Resurssien arvioitu jakautuminen tulosalueittain (1 000 euroa)

	2010 toteutuma		2011 arvio		2012 arvio	
	1 000 €	%	1 000 €	%	1 000 €	%
<i>Määrärahat</i>						
Sähkömarkkinavalvonta	566	32	464	23	595	26
Maakaasumarkkinavalvonta	73	4	215	11	185	8
Tuotantotuki	263	15	980	49	774	34
3. paketti ja sähkön alkuperätakuu	-	-	-	-	200	9
Päästökauppa	843	48	350	17	410	18
Biopolttoaineiden kestävyys	-	-	-	-	120	5
Yhteensä	1 745	100	2 009	100	2 284	100
<i>Maksullinen toiminta (Tulot)</i>						
Sähkömarkkinavalvonta	2 181	70	2 000	59	2 294	55
Maakaasumarkkinavalvonta	351	11	400	12	350	8
Päästökauppa	593	19	500	15	900	22
Tuotantotuki	-	-	500	14	600	15
Muut	13	0	-	-	-	-
Yhteensä	3 138	100	3 400	100	4 144	100

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilötyövuosien kehitys	37,9	51,0	56,0
Henkilöstön hyvinvointi paranee			
— sairauspoissaolopäivät/htv	5,8	< 4,0	< 4,0
— lyhytaikaiset (1—3 pv) sairauspoissaolotapaukset	96	98	98
— työtyytyväisyysindeksi (1—5, naiset/miehet)	3,9	3,8/3,8	3,8/3,8

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	4 883	5 409	6 428
Bruttotulot	3 138	3 400	4 144
Nettomenot	1 745	2 009	2 284
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	465		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	170		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Uudelleenkohdentamisen muutos	100
Palkkausten tarkistukset	28
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-34
Siirto momentilta 32.20.01 (3 htv)	180
Tasomuutos	1
Yhteensä	275
2012 talousarvio	2 284 000
2011 III lisätalousarvio	-11 000
2011 talousarvio	2 009 000
2010 tilinpäätös	1 450 000

20. *Energiansäästön ja uusiutuvan energian käytön edistäminen sekä energiatiedotus* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) energiansäästöön, energian tehokkaaseen käyttöön sekä uusiutuvan energian käyttöön ja tuotantoon liittyvään informaatio- ja neuvontatoimintaan, kehittämishankkeisiin ja selvitykseen

2) uuden säästötekniikan markkinoiden edistämiseen

3) energiasäästöä ja uusiutuvaa energiaa koskevien direktiivien toimeenpanoon

4) kansallisen ilmasto- ja energiastrategian toteuttamiseen liittyvään tiedottamiseen

5) muuhun energia-alan tiedottamiseen ja tietohuollon järjestämiseen

6) kansainväliseen yhteistyöhön

7) EU:n hyväksymien muiden kuin rakennerahastoista rahoitettavien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: EU:n tavoitteena on parantaa energiatehokkuutta 20 prosentilla vuoteen 2020 mennessä. Myös uusiutuvien energialähteiden käytössä tavoitellaan EU:ssa huomattavaa lisäystä. Uusiutuvan energian käytön edistämisdirektiivi määrittää Suomelle velvoitteen uusiutuvan energian osuuden lisäämisestä nykyisestä vajaasta 30 prosentista 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä.

Meneillään olevia toimenpidekokonaisuuksia ovat mm. energiapalveludirektiivin toimeenpano, energiatehokkuussopimusten tehokas toimeenpano, energiakatselmusjärjestelmän laadukas toiminta, EU-laajuisten tuotteiden energiatehokkuusvaatimusten aikaansaaminen suurelle joukolla tuoteryhmiä, bioenergian ja muun uusiutuvan energian edistäminen sekä asenteisiin, käyttötottumuksiin ja valintoihin vaikuttaminen. Toiminnalla koetaan, jalostetaan ja jaetaan tietoa sekä kehitetään menetelmiä ja vauhditetaan uuden teknologian käyttöönottoa hyödyntäen myös kansainvälisen yhteistyön mahdollisuuksia. Laajoille käyttäjäryhmille suunnatussa energiansäästöön ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyvässä opastus-, neuvonta- ja tiedotustoiminnassa tehdään tiivistä yhteistyötä asiantuntijaorganisaatioiden sekä alueellisten ja paikallisten toimijoiden kanssa.

Erityinen painopistealue ovat kuluttajien energianeuvontajärjestelmän vahvistaminen ilmasto- ja energiastrategian sekä kuluttajapolitiittisen ohjelman mukaisesti.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Energian käyttö tehostuu ja uusiutuvan energian käyttö lisääntyy.

2012 talousarvio	3 400 000
2011 talousarvio	3 900 000
2010 tilinpäätös	3 400 000

28. *Materiaalitehokkuuden edistäminen*
(siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) materiaalitehokkuutta edistävään selvitys-, kokeilu- ja informaatiotoimintaan

2) EU:n rahoittamien hankkeiden osarahoitukseen.

Selvitysosa: Materiaalien tehokkaampi käyttö niin kulutuksessa kuin tuotannossakin säästää luonnonvaroja ja lisää energiatehokkuutta, parantaa ympäristön tilaa ja kilpailukykyä sekä luo tilaa uusille innovaatioille.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Materiaalien tehokkaampi käyttö lisää energiatehokkuutta ja kilpailukykyä sekä edistää kestäviin tuotanto- ja kulutustapoihin siirtymistä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 200 000 euroa ympäristömerkintätoiminnan edistämiseen osoitetun määrärahan siirtona momentille 32.20.41.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	500 000
2011 talousarvio	700 000
2010 tilinpäätös	500 000

40. *Energiatuki* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 125 650 000 euroa.

Valtuus. Vuonna 2012 saa sitoumuksia tehdä enintään 79 850 000 euron arvosta. Mikäli vuoden 2011 myöntämisvaltuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2012 enintään 50 000 000 euron edestä.

Määrärahaa saa käyttää:

1) investointeihin ja selvityksiin, jotka tukevat uusiutuvan energian tuotantoa tai käyttöä,

energian tuotannon tai käytön tehostamista, taikka niihin liittyvää uuden teknologian käyttöönottoa taikka kotimaisten energialähteiden tuotantoa tai käyttöä

2) liikenteen biopolttoaineiden tuotantoon tai käyttöön liittyvän teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä selvityksiin, jotka liittyvät liikenteen biopolttoaineiden ympäristö- ja kansantaloudellisiin vaikutuksiin

3) energiansäästöä, energian tuotannon tai käytön ympäristöhaittoja vähentävien taikka energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta muutoin edistävien selvitysten tukemiseen

4) osallistumiseen eurooppalaiseen yhteistyöhön energia-alan kestävä kehityksen kriiteeristön aikaansaamiseksi ja liikenteen uusien polttoaineiden standardisointiin.

Etusija annetaan uuden teknologian demonstrointia ja kaupallistamista edistävälle hankkeille. Energiatukea voidaan myöntää yrityksille, kunnille ja muille yhteisöille. Tukea ei myönnetä asunto-osakeyhtiöille, asuinkiinteistöille, valtionosuutta saaville perustamishankkeille eikä maataloille tai niiden yhteyteen toteutettaville hankkeille. Tukea ei myönnetä myöskään Suomessa toteutettaviin ilmastomuutosta koskevan puitesopimuksen Kioton pöytäkirjan (SopS 12—13/2005) 6 artiklassa tarkoitettuihin hankkeisiin (yhteistoteutus-hankkeet). Jos investointihanke kuuluu päästökauppalaan (683/2004) soveltamisalan piiriin, hanketta voidaan tukea vain rajoitetusti.

Tuen enimmäismäärää harkittaessa ei oteta huomioon kunnan tai muun yhteisön rakentamisissa ja omistamisissa energiahankkeissa kyseisten tahojen oman rahoituksen osuutta, jos se ei sisällä sellaista taloudellista etuutta, joka olisi katsottava EY:n lainsäädännössä tarkoitetuksi valtiontueksi. Sama koskee kunnan tai muun yhteisön omistamien kiinteistöjen katselmustoiminnan tukemista. Rahoituksella, jonka ei katsota olevan valtiontukea tai muuta julkista tukea, tarkoitetaan esimerkiksi markkinaehdoin myönnettävää rahoitusta tai muuta omarahoitusta. Energiatuella tuetuissa hankkeissa tuensaajan omarahoitusosuuden tulee olla vähintään 25 % kokonaisrahoituksesta.

Avustukset myönnetään valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädettävin perustein. Työ- ja elinkeinoministeriö voi antaa erikseen päätöksen muiden kuin valtioneuvoston asetuksessa mainittujen hankkeiden tai ohjelmien tukemisesta ja myönnettävän tuen enimmäismäärästä saatuaan valtioneuvoston raha-asianvaliokunnan lausunnon asiasta. Määrärahaa saa käyttää lisäksi energiatuen myöntämisen yleisistä ehdoista annetun valtioneuvoston päätösten (625/2002) nojalla aiemmin myönnettyjen tukien maksamiseen. Liikenteen uusiutuvan energian hyödyntämiseen liittyvät selvitykset ovat kulutusmenoja, joihin ei sovelleta avustuksia koskevia ehtoja. Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus Tekesin myöntämässä biopolttoaineiden tuotannon pilot-laitosten avustuksissa ja selvityksissä noudatetaan Tekesin rahoitusehtoja.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Energiatuki on osa taloudellista ohjausta, jolla energiajärjestelmää pyritään ohjaamaan tehokkaampiin ja ilmastoon sekä ympäristön kannalta parhaisiin ratkaisuihin. Samalla lisätään energiahuollon varmuutta ja monipuolisuutta. Energiatukea käytetään erityisesti uuden teknologian käyttöönoton ja kaupallistumisen edistämiseen, uusiutuvan energian tuotannon, mukaan luettuna kivihiihien korvaaminen hiilipölykattiloissa, lisäämiseen sekä energiatehokkuusinvestointien tukemiseen. Määrärahaa voidaan käyttää EU:n strategisen energiateknologiasuunnitelmaan sisältyvien, Suomessa toteutettavien isojen demonstraatiolaitosten tukemiseen. Myös liikenteen biopolttoaineiden ja muiden uusiutuvien energialähteiden tuotannon ja käytön edistämisen tavoitteiden mukaiselle tasolle Suomessa edellyttää energiatukipanosten kohdentamista uuden teknologian pilotointi- ja demonstraatiohankkeisiin sekä polttoaineiden hankinta-, tuotanto- ja käyttöketjujen vaikutusten arviointiin ja vaihtoehtoisten polttoaineiden standardointi- ja sertifiointityöhön. Tekesillä on

työ- ja elinkeinoministeriön rinnalla keskeinen rooli liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelman toteutuksessa. Tekes vastaa kehitys-ohjelman puitteissa teknologian pilotointiin liittyvistä hankkeista ja työ- ja elinkeinoministeriö demonstraatiolaitoksille suunnattavista avustuksista. Liikenteen toisen sukupolven biopolttoaineiden tuotantoteknologiat ovat saavuttamassa vaiheen, jossa siirrytään ensimmäisten täyden mittakaavan demonstraatiolaitosten rakentamiseen. Kansallisen ilmasto- ja energiastrategian mukaisesti laitosten tukemiseen varataan riittävät määrärahat.

Vuodelle 2011 on varattu liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitoksille myöntämismäärää 50 milj. euroa edistämään liikenteen 2. sukupolven biopolttoaineiden tuotantoa ja käyttöä EU:ssa sovittujen uusiutuvan energian velvoitteiden mukaisesti. Suomi on parhaillaan hakemassa EU:lta tukea usealle biopolttoamoiden demonstraatiohankkeelle. EU-tuki näille hankkeille voi olla satoja miljoonia euroja. Ensisijainen tavoite on saada mahdollisimman suuri osa tarvittavasta tuesta NER300-ohjelmasta ja täydentää sitä kansallisella rahoituksella. NER300-ohjelman aikataulun viivästymisen vuoksi tukipäätökset ohjelman rahoituksesta ovat kuitenkin odotettavissa vasta vuoden 2012 jälkipuoliskolla. Tämän vuoksi olisi perusteltua, että myös kansallisesti vuodelle 2011 varattu sitoumusvaltuus olisi käytettävissä vielä vuonna 2012.

Myöntämismäärän arvioitu käyttö	€
Liikenteen biopolttoaineiden demonstraatiolaitokset	50 000 000
Liikenteen biopolttoaineiden kehittämisohjelma	7 000 000
Muu energiatuki	22 850 000
Yhteensä	79 850 000

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

— Uuden teknologian käyttöönotto lisääntyy energian tuotannossa ja käytössä.

— Energiahuollon monipuolisuus säilyy hyvänä.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	2016—2012 lähtien	Yhteensä vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	117 800	62 500	37 900	21 500	-	239 700
Vuoden 2012 sitoumukset	7 850	37 000	17 500	14 500	3 000	79 850
Menot yhteensä	125 650	99 500	55 400	36 000	3 000	319 550

Vuonna 2012 myönnettävien avustusten kokonaiskustannukset (nykyarvo) valtiolle ovat 77,6 milj. euroa.

Määrärahan ja valtuuden mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

	Määräraha	Valtuus
Kertaluonteisen valtuuden tasokorotuksen poistuminen	-	-29 500
Valtuustason korotuksesta aiheutuvat maksatukset	66 000	-
Menosäästö, uusiutuvan energian tuet (HO)	-4 000	-40 000
Siirto momentille 32.01.01 (TASO-hanke)	-150	-150
Yhteensä	61 850	-69 650
2012 talousarvio	125 650 000	
2011 talousarvio	63 800 000	
2010 tilinpäätös	44 496 913	

42. Valtiontuki sähköhuollon varmistamiseksi (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 125 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen maksamiseen Utsjoen Sähköosuuskunnan ja Inergia Oy:n sähköverkkoliiketoimintojen yhdistämisen johdosta perustetulle Tunturiverkko Oy nimiselle yhtiölle Utsjoen alueella tehtävistä sähköverkon korvausinvestoinneista aiheutuviin menoihin.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Pohjois-Lapin sähköhuollon varmistamiseksi on tarkoitus tukea Utsjoen alueella tehtäviä sähköverkon korvausinvestointeja. Avustuksella luodaan edellytykset laajemman sähköverkkoyhtiön syntymiselle ja varmistetaan Utsjoen sähköhuolto kes-

tävällä tavalla siten, että sähkön siirtohinnat pysyvät kohtuullisina. Kyseessä on Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 106.2 mukainen komission päätöksen 2005/842/EY edellytykset täyttävä ja notifiointivelvollisuuden ulkopuolelle jäävä EU-valtiontuki.

2012 talousarvio	125 000
2011 talousarvio	100 000

43. Kioton mekanismit (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 5 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) päästöyksiköiden hankkimiseen Kioton pöytäkirjan joustomekanismien avulla enintään 10 miljoonaa tonnia sopimuskaudelle 2008—2012 ja sen jälkeiselle kaudelle 2013—2020

2) joustomekanismien hallinnoinnin kustannuksiin

3) päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukemiseen

4) valuuttakurssimuutoksista aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmenoihin.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus. Mikäli vuoden 2011 myöntämismenon valtuutta on jäänyt käyttämättä, saa käyttämättä jääneestä osasta tehdä myöntämispäätöksiä vuonna 2012 yhteensä enintään 500 000 euron edestä.

Selvitysosa: Suomi on sitoutunut osana Euroopan unionia täyttämään Kioton pöytäkirjan mukaiset velvoitteensa. Kasvihuonekaasupäästöjen korkeat vähentämiskustannukset rasittavat kansantaloutta, minkä vuoksi valtio osallistuu päästöjen vähentämiseen käyttämäl-

lä Kioton mekanismeja. Näitä ovat yhteistoteutus (JI, Joint Implementation), puhtaan kehityksen mekanismi (CDM, Clean Development Mechanism) ja valtioiden välinen päästökauppa. JI-hankkeet ovat teollisuusmaiden ja CDM-hankkeet teollisuus- ja kehitysmaiden välisiä.

Tarve hyödyntää Kioton mekanismeja ulottuu myös Kioton kaudesta eteenpäin, joten päästöyksiköiden hankinta sisältää myös kauden 2013—2020. Päästöyksiköiden hankinnan edellytysten tukeminen, ts. tietotaidon kehittäminen kohdemaissa, sekä mekanismien hallinnon kansainvälinen kehitystyö, edistävät päästömarkkinoiden toimivuutta ja kustannustehokasta päästöyksiköiden hankintaa.

Päästöyksiköiden hankinnassa otetaan huomioon eri joustomekanismien keskinäinen kustannustehokkuus sekä hankintaan liittyvien

riskien hallinta. Tämä edellyttää, että määrärahaa voidaan käyttää ja päästöyksiköiden hankintasuorituksia voidaan tehdä etupainotteisesti, vaikka suuri osa hankittavista päästöyksiköiden kustannuksista realisoituu vasta lähempänä kauden loppua.

Mekanismpolitiikan koordinoituvastuu on työ- ja elinkeinoministeriöllä. Mekanismien käytöstä tehdyn hallinnollisen työnjaon mukaisesti momentilta rahoitetaan ulkoasiainministeriön CDM-projekteista syntyvien päästöyksiköiden hankintaa sekä ympäristöministeriön JI-projekteista ja kansainvälisestä päästökaupasta hankkimia päästöyksiköitä.

Päästöyksiköiden hankinta sisältää vuosittaisia toimia, joista aiheutuvat menot voidaan kattaa vuoden 2011 käyttämättä jääneestä valtuudesta.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015—	Yhteensä vuodesta 2012 lähtien
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	5 300	5 800	4 800	5 000	20 900

2012 talousarvio	5 300 000
2011 talousarvio	11 500 000
2010 tilinpäätös	7 401 792

44. Uusiutuvan energian tuotantotuki (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 97 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annettussa laissa (1396/2010) säädetyn

1) tuulivoimalla tuotetun sähkön tuotantotuen (syöttötariffin) maksamiseen

2) biokaasulla tuotetun sähkön tuotantotuen (syöttötariffin) maksamiseen

3) metsähakkeella tuotetun sähkön tuotantotuen (syöttötariffin) maksamiseen

4) puupolttoaineella tuotetun sähkön tuotantotuen (syöttötariffin) maksamiseen

5) kiinteän sähkön tuotantotuen maksamiseen

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätöserusteisena.

Selvitysosa: Uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain nojalla tuetaan syöttötariffijärjestelmään hyväksytyn voimalaitoksen tuulivoimaan, biokaasuun, metsähakkeeseen ja puupolttoaineeseen perustuvaa sähkön tuotantoa. Lain nojalla tuulivoiman, biokaasusähkön ja puupolttoainesähkön tuottajille maksetaan syöttötariffijärjestelmässä tukena laissa asetetun tavoitehinnan ja sähköpörssissä toteutuneen kolmen kuukauden Suomen aluehinnan keskiarvon erotus (syöttötariffijärjestelmä). Tukea maksetaan enintään 12 vuotta kullekin voimalaitokselle. Lisäksi maksetaan kiinteää sähkön tuotantotukea tuulivoimalla, metsähakkeella, biokaasulla ja vesivoimalla tuotetusta sähköstä, jos voimalaitos ei kuulu syöttötariffijärjestelmään samaan polttoaineeseen perustuvan sähkön tuotannon perusteella.

Euroopan unionin tavoitteena on nostaa uusiutuvan energian osuus 20 prosenttiin energian loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Uusiutuvista lähteistä peräisin olevan energian käytön edistämisestä sekä direktiivien 2001/77/EY ja 2003/30/EY muuttamisesta ja myöhemmästä kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2009/28/EY on jäsenvaltiolle asetettu tavoitteet uusiutuvista energialähteistä peräisin olevan energian osuudeksi kokonaiskulutuksesta vuonna 2020. Suomelle asetettu tavoite on 38 prosenttia.

Tuotantotuki ja tavoitehinnat

Tuulivoiman tavoitehintaa, €/MWh (korotettu hinta enintään 3 v./voimalaitos)	105,30
— Tavoitehintaa 1.1.2016 lähtien, €/MWh	83,50
Biokaasusähkön tavoitehintaa sähkön- ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	133,50
Puupolttoainesähkön tavoitehintaa sähkön ja lämmön yhteistuotannossa, €/MWh	103,50
— enintään vuodessa/voimalaitos, €	750 000
Metsähakesähkön tuottajille maksettava, päästöoikeuden hinnan mukaan muuttuva tuotantotuki, enintään €/MWh, kun 3 kuukauden päästöoikeuden keskihinta enintään 10 €/t	18
Kiinteä sähkön tuotantotuki	
— Tuulivoima ja metsähake, €/MWh	6,9
— Biokaasu ja vesivoima, €/MWh	4,2

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

— Tuuli- ja biokaasuvoimaloiden sekä metsäenergiaa käyttävien voimalaitosten kilpailukyky verrattuna muilla energialähteillä tapahtuvaan sähkön tuotantoon parantuu.

— Sähkön tuotanto monipuolistuu ja sähkön omavaraisuus parantuu.

Määrärahan arvioitu käyttö	€
Tuulivoimalat (syöttötariffi)	59 300 000
Biokaasuvoimalat (syöttötariffi)	3 200 000
Metsähakevoimalat (syöttötariffi)	22 000 000
Puupolttoainevoimalat (syöttötariffi)	6 800 000
Kiinteä sähkön tuotantotuki	6 500 000
Yhteensä	97 800 000

2012 talousarvio	97 800 000
2011 III lisätalousarvio	-52 000 000
2011 talousarvio	55 350 000

(50.) *Energiataloudelliset avustukset yhdistyksille* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ja sen määräraha ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2011 talousarvio	50 000
2010 tilinpäätös	50 000

70. (26.40, osa) Kotouttaminen

Selvitysosa: Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen kotouttamisen edistämisestä annetun lain (1368/2010) muuttamisesta mm. siten, että kunnille lain 45 §:n mukaan maksettavan laskennallisen korvauksen maksuaikaa lyhennetään muiden kuin kiintiöpakolaisten osalta neljästä vuodesta kolmeen vuoteen. Varmistetaan uuden kotoutumislain toimeenpano sekä arvioidaan lain toimivuutta ja taloudellisia vaikutuksia. Lainuudistuksella parannetaan aiempaa useampien maahanmuuttajaryhmien kotoutumisedellytyksiä laajentamalla lain soveltamisalaa sekä nopeutetaan ja tehostetaan kotoutumista erityisesti alkuvaiheen tiedottamisella, neuvonnalla ja ohjauksella sekä johdonmukaisella kotouttamisen toimenpidekokonaisuudella. Kotoutumisen läpivirtausta vahvistetaan valtion kotouttamisohjelmalla.

On tärkeää saattaa myös työntekijöiden ja opiskelijoiden perheenjäsenet kotouttamisen piiriin ja kehittää joustavia, monimuotoiseen rahoitukseen perustuvia malleja erityisesti kielikoulutuksen järjestämiseksi. Ongelmallista voi olla tutkinnon suorittaneiden ulkomaalaisten opiskelijoi-

den pysyminen Suomessa, varsinkin jos ei ole työllistymisen kannalta riittävää suomen/ruotsin kielen taitoa.

Kuntapaikkojen riittävyys pyritään ratkaisemaan suunnittelukauden aikana hallituksen ja kuntien välillä sovittavien toimenpiteiden pohjalta. Varmistetaan pakolaisista kunnille maksettavien korvausten riittävä taso ja toimeenpannaan valtakunnallisen kuntiin osoittamisen strategian linjat. Tehostetaan paikallistason kotouttamista ja hyvien etnisten suhteiden edistämistä vahvistamalla informaatio-ohjausta osaamiskeskusmallilla.

Vuonna 2013 päättyvän Osallisena Suomessa -hankkeen tuloksia seurataan ja tulosten perusteella tehdään johtopäätökset kotouttamiskoulutuksen tehokkuudesta, toimivuudesta ja muutostarpeista. Kotouttamista tuetaan myös pääkaupunkiseudun kuntien välisen aiesopimuksen (2010—2012) toimeenpanolla kokonaisvaltaisemman kotouttamispolitiikan aikaansaamiseksi ja sekä ESR-rahoituksella (ALPO -tukirakenneprojekti 2008—2013).

Oleskeluluvan saaneet kotoutumisen piirissä olevat pakolaiset

	2010	2011	2012
— Oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat	2 274	1 500	1 500
— joista oleskeluluvan saaneita alaikäisiä	329	472	472
— Perheen yhdistämiset	392	1 500	1 500
— Kiintiöpakolaiset	541	750	750
Pakolaisia yhteensä	3 207	3 750	3 750
Pakolaisia laskennallisten kuntakorvausten piirissä ¹⁾	7 101	9 985	12 219
Perheryhmäkotien majoituspaikat yhteensä	128	144	144

¹⁾ Pakolaisia maksettavien korvausten piirissä olevien henkilöiden määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden lukumäärän ja talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

03. (26.40.03) Maahanmuuttajien kotoutumisen ja työllistymisen edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 661 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 7 §:n mukaisen perustiedon suomalaisesta yhteiskunnasta antamisesta maahanmuuttajille aiheutuviin kustannuksiin

2) rasismien ja etnisen syrjinnän ehkäisemiseen ja niiden vastaiseen tiedottamiseen, koulutukseen sekä -seurantaan ja eri väestöryhmien välisen vuorovaikutuksen edistämiseen sekä järjestöille myönnettäviin avustuksiin

3) maahanmuuttajajärjestöjen toteuttamaan hanketoiminnan tukemiseen

4) kotoutumista edistävien hankkeiden toteuttamiseen, EU:n rahoittamien kotoutumista edistävien hankkeiden kansalliseen vastinrahoitukseen sekä kotouttamista edistävään tiedottamiseen

5) ihmiskaupan uhrien tunnistamiseen tähtäävään niin sanottuun etsivään työhön ja neuvontatyöhön

6) kotoutumisen edistämisestä annetun lain 22 §:n mukaiseen omaehtoiseen opiskeluun ja muihin yksilöllisesti soveltuihin kotouttamista edistäviin toimenpiteisiin osallistuvien tapaturmakorvausten ja ryhmävastuuvakuutuksen maksamiseen sekä Valtiokonttorin näistä perimien hoitokulujen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös siirtomenojen maksamiseen. Momentilta maksettavat siirtomenot kohdennetaan myöntöpäätösperusteella tai muulla sitoumusperusteella.

Selvitysosa: Kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaisesti kaikille maahanmuuttajille annetaan perustiedot suomalaisesta yhteiskunnasta oleskeluluvan antamisen tai viimeistään maistraatissa rekisteröinnin yhteydessä. Uusi laki kotouttamisen edistämisestä on tullut voimaan 1.9.2011.

Vuonna 2013 päättyvän Osallisenä Suomesa -hankkeen tuloksia seurataan ja tulosten perusteella tehdään johtopäätökset kotouttamiskoulutuksen tehokkuudesta, toimivuudesta ja muutostarpeista.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Rasismin ja etnisen syrjinnän ehkäiseminen, seuranta ja koulutus	161 000
Kotouttamistoimet	500 000
Yhteensä	661 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Maahanmuuttajajärjestöjen hanketoiminta	-100
Siirto momentille 32.70.30	-1 400
Kotoutumisen alkukartoitus (siirto momentilta 26.40.63, 1 400 000 euroa - 420 000 euroa)	980
Tasomuutos	-200
Yhteensä	-720

2012 talousarvio	661 000
2011 III lisätalousarvio	-420 000
2011 talousarvio	1 381 000
2010 tilinpäätös	1 859 000

30. (26.40.30) Valtion korvaukset kunnille (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 112 348 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kotoutumista edistävän lain (1386/2010) ja valtioneuvoston asetuksen (1285/2010) määrittämin perustein:

1) lain kotoutumisen edistämisestä 2 §:n 2 tai 3 momentissa määriteltyjen henkilöiden kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavien laskennallisten korvausten kustannuksiin

2) kotoutumis- ja toimeentulotuesta, tulkkausten järjestämisestä, erityiskustannusten korvaamisesta ja paluumuuton tukemisesta kunnalle aiheutuviin kustannuksiin sekä pakolaisten kuntaan muuttamisen odotusajalta kertyvien vuokrien maksamiseen

3) alaikäisten oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden sijoittamisesta perheryhmä-

kotiin, muuhun asuinyksikköön sekä perhehoi-
dosta, asumisen tukipalveluista ja muista las-
tensuojelun palveluihin rinnastettavista
toimenpiteistä kunnalle aiheutuneiden kustan-
nusten korvaamiseen nuoren 21 ikävuoteen
saakka ja kärkeäjoikeuden heille osoittaman
edustajan palkkioiden maksamiseen

4) entisen Neuvostoliiton alueelta paluu-
muuttajina tulleiden henkilöiden kotoutumis-
ja toimeentulotuen sekä heille annetun sosiaali-
ja terveydenhuollon järjestämisestä aiheutu-
vien kustannusten korvaamisesta kunnille,
sekä Suomen sodissa vapaaehtoisina palvellei-
den hoidosta ja huollosta aiheutuviin kustan-
nuksiin

5) kuntaan sijoitettujen tai kunnassa asuvien
ihmiskaupan uhrien kunnille sosiaali- ja terve-
ys- sekä muiden palveluiden järjestämisestä ai-
heutuvista kustannuksista maksettaviin korva-
uksiin

6) maahanmuuttajien kotoutumisen edistä-
misestä annetun lain (1386/2010) 9 §:n mukai-
sen alkukartoituksen kustannuksiin.

Vuoden 2012 pakolaiskiintiö on 750 henki-
lää.

Määrärahaa saa käyttää myös kulutusmeno-
jen maksamiseen. Määräraha budjetoidaan
maksatuspäätösperusteisesti lukuun ottamatta
kulutusmenoja, jotka kohdennetaan suoritepe-
rusteisesti.

Selvitysosa: Lakiin kotoutumisen
edistämisestä sisältyy maahanmuuttajalle teh-
tävä alkukartoitus, jonka suorittaa kunta tai
työ- ja elinkeinotoimisto. Alkukartoitukseen
perustuen ne ohjaavat maahanmuuttajan nope-
ammin ja paremmin tarvetta vastaavaan koulu-
tukseen tai muihin kotoutumista edistäviin pal-
veluihin, joiden toteuttamisesta sovitaan maa-
hanmuuttajan kotoutumissuunnitelmassa.
Alkukartoituksen laajuus määräytyy yksilölli-
sesti. Kustannukset kohdentuvat henkilöstö-
resurssiin, testaukseen ja muuhun asiantuntija-
arviointiin ja ovat keskimäärin 700 euroa, joka
korvataan kunnille laskennallisena.

Paluumuuttajista maksettavien korvausten
piiriin kuuluu henkilö, jolle on myönnetty
oleskelulupa ulkomaalaislain 48 §:n tai 47 §:n

1 momentin 1 kohdan perusteella. Korvaukset maksetaan kunnille jälkikäteen.

Kotoutumislain 2 §:n 2 tai 3 momentissa määritellyistä henkilöistä maksettavien korvausten piirissä olevien määrä arvioidaan kolmen edellisen vuoden aikana maahan saapuneiden kiintiöpakolaisten, oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden ja perheen yhdistämisen kautta maahan tulleiden lukumäärän sekä talousarviovuodelle esitetyn arvion perusteella.

Korvausta voidaan maksaa jatkuvan oleskeluluvan saavien ja kunnan asukkaaksi siirtyvien ihmiskaupan uhrien osalta pakolaisia vastaavalla tavalla. Kunnilla on mahdollisuus hakea elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta (ELY) korvausta muiden kunnassa asuvien ihmiskaupan uhrien osalta uhrin asemasta johtuvien palvelujen järjestämisestä.

Kotoutumislain 45 §:n mukaisesti kuntaan osoittamisesta, ohjauksesta, neuvonnasta ja muusta kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä maksettavaa laskennallista korvausta maksetaan kunnalle neljältä vuodelta alkaen siitä, kun ensimmäinen kotikuntamerkintä on tehty aiemman kotouttamislain (493/1999) 4 §:n ja valtioneuvoston asetuksen (1783/2009) 3 §:n mukaisen kolmen vuoden sijasta.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Paluumuuttajien kustannukset	
— Toimeentulotuki 6 kk	1 120 000
— Toimeentulotuki 5 v	1 620 000
— Erityiskustannukset	1 120 000
— Heimoveteraanit	1 200 000

Paluumuuttajien kustannukset

yhteensä 5 060 000

Laskennalliset korvaukset pakolaisista (10 572 henkilöä 0—6 v. 6 845 €, muut 2 300 €)	37 180 000
Muut pakolaisista maksettavat kunta-korvaukset	70 108 000
— Toimeentulotuki	
(2 442 €/vuosi/hlö)	27 000 000
— Erityiskustannukset	
(2 211 €/vuosi/hlö)	25 000 000
— Tulkkipalvelut (1 093 €/vuosi/hlö)	11 908 000
— Korvaukset alaikäisten huollosta (6 954 €/vuosi/hlö)	6 200 000
Korvaukset pakolaisista yhteensä	107 288 000

Yhteensä 112 348 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

7 vuotta täyttäneiden laskennallisten korvausten korotus 10 %	1 850
Laskennallisten korvausten piiriin tulleiden määrän lisäys	1 570
Toimeentulotuen, tulkkipalvelujen ja erityiskustannusten lisäys	5 472
Siirto momentilta 32.70.03	1 400
Yhteensä	10 292

2012 talousarvio	112 348 000
2011 III lisätalousarvio	420 000
2011 talousarvio	102 056 000
2010 tilinpäätös	83 429 140

Pääluokka 33

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN HALLINNONALA

Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 d §:n mukaisten sosiaaliturvan yleisrahastoon kuuluvi-
en etuuksien tilapäiseen suorittamiseen saa käyttää muun saman rahaston etuuden maksamiseen
varattua määrärahaa seuraavilta momenteilta: 33.10.50, 51, 52, 53, 54, 55, 60 ja 33.20.51, 52, 56.

Selvitysosa:

Toimintaympäristö

Sosiaaliturvan lähivuosien merkittäviä haasteita ovat väestön ikärakenteen muutos, talouden
globalisoituminen ja teknologinen kehitys, jotka muuttavat sosiaaliturvan toimintakenttää ja
haastavat vanhat toimintatavat. Väestön ikärakenteen muuttumisen myötä julkisen talouden me-
not kasvavat. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee ja kansantalouden kasvumahdollisuudet
heikkenevät. Maailmantalouden kehityksen ennustettavuus heikkenee. Toimintaympäristö on
moniulotteinen ja kansallisvaltioiden rajojen merkitys vähenee. Euroopan integraatio syvenee ja
laajenee, ihmisten liikkuvuus rajojen yli kasvaa ja maiden sisällä monikulttuurisuus lisääntyy.
Maailmanlaajuinen luonnon kantokyvyn heikkeneminen vaikuttaa ihmisiin ja ympäristöön. Toi-
mintaympäristön muutosten vaikutukset ulottuvat koko yhteiskuntaan.

Sosiaali- ja terveystaloudet, eläkkeet ja muu sosiaaliturva on kyettävä tarjoamaan kaikille, vaika
julkisen talouden paineet kasvavat. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys ehtona on korkea
työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja
terveystaloudet.

Talousarvioesityksen lähtökohdat

Hallituksen tavoitteena on köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen vähentäminen; julkisen
talouden vakauttaminen; sekä kestävä talouskasvu, työllisyyden ja kilpailukyky vahvistami-
nen. Tulo-, hyvinvointi- ja terveyserojen kaventamiseksi perustaloudet vahvistetaan ja uudiste-
taan, turvataan ikäihmisille ihmisarvoinen vanhuus, panostetaan sosiaalisten ja terveydellisten
ongelmien ennaltaehkäisyyn, mielenterveys- ja päihdepalveluihin sekä parannetaan toimeentulo-
turvaa ja estetään asuinalueiden eriytymistä. Tähän liittyen muun muassa korotetaan työttömyys-
turvan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea sekä toimeentulotuen perusosaa ja valmistellaan
vanhuspalvelulaki.

Pääosa, kaksi kolmannesta, sosiaalimenoista rahoitetaan työnantajien ja työntekijöiden sosiaa-
liturvamaksuin, kuntien verovaroin sekä asiakasmaksuin. Sosiaali- ja terveysministeriön pääluo-
kan osuus sosiaalimenoista on noin viidennes. Pääluokan suurimmat menoerät ovat siirtomenot
kotitalouksille, kunnille ja kuntayhtymille. Pääluokan loppusumma kasvaa talousarvioesityksen
mukaan noin 592 milj. eurolla vuoden 2011 varsinaiseen talousarvioon verrattuna.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan strategiset tavoitteet

- Hyvinvoinnille vahva perusta
- Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- Elinympäristö tukemaan terveyttä ja hyvinvointia.

Sosiaali- ja terveysministeriön strategisissa hankkeissa toteutetaan sukupuolivaikutusten arviointi.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteuttaa soveltuvin osin alueiden kehittämislain (1651/2009) periaatteita. Euroopan unionin rakennerahastovarojen (EAKR- ja ESR-ohjelmat) alueellisessa kohdentamisessa neuvotellaan aluekohtaiset sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan hankkeisiin tulevat voimavarat vastuuministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, kanssa. Voimavarojen tarkoituksenmukainen hyödyntäminen varmistetaan käyttösuunnitelmalla.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet strategioittain*Hyvinvoinnille vahva perusta*

Hyvinvointi ja vauraus luodaan työllä ja kaikkien osallisuudella. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus nojaa talouden tasapainoiseen kehitykseen. Väestön ikärakenteen muuttumisen myötä julkisen talouden menot kasvavat. Samaan aikaan työikäisten määrä vähenee ja kansantalouden kasvumahdollisuudet heikkenevät. Sosiaalisen ja taloudellisen kestävyys ehtona on korkea työllisyysaste, terveet ja toimintakykyiset kansalaiset sekä vaikuttavat ja tehokkaat sosiaali- ja terveyspalvelut.

Sosiaaliturvalla lisätään ihmisten hyvinvointia tukemalla terveyttä ja toimintakykyä, antamalla turvaa muuttuvissa elämäntilanteissa, vahvistamalla sosiaalista yhteenkuuluvuutta ja vakauttamalla yhteiskunnallisia oloja. Sosiaaliturva edistää myös vakaata talouden kasvua ja kilpailukykyä vahvistamalla työkykyä ja tarjoamalla työllistymis-, koulutus- ja kuntoutumismahdollisuuksia.

Verotuksen, maksujen, sosiaalietuuksien, tulonsiirtojen ja palvelujen on muodostettava kokonaisuus, joka kannustaa työntekoon ja varmistaa, että työntekijä voi siirtyä terveenä eläkkeelle. Kannustava sosiaaliturva rohkaisee ihmisiä myös itse edistämään hyvinvointia. Tavoitteena on, että

- terveys ja hyvinvointi otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa
- pidennetään työuria työhyvinvoinnilla
- tasapainotetaan elämän eri osa-alueet
- sosiaaliturvan rahoitus on kestävä.

Hyvinvoinnille vahva perusta -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Alatavoite: terveys ja hyvinvointi otetaan osaksi kaikkea päätöksentekoa					
Ennakkoarviointimenetelmä on käytössä kunnan päätöksenteossa, väestöllä painotettu %-osuus kunnista	..	..	39	..	55
Terveystiedon edistämisaktiivisuus toteutuu kunnassa (% tavoitearvosta)					
— kuntajohdossa	..	..	59	..	65
— perusterveydenhuollossa	..	..	59	..	65
— liikuntatoimessa	..	..	59	..	65
— perusopetuksessa	..	63	..	..	65

Alatavoite: pidennetään työuria työhyvinvoinnilla

50-vuotiaan eläkkeellesiirtymisiän odote	60,6	61,7	62,3	62,6	62,8
— miehet	60,6	61,6	62,3	62,5	62,7
— naiset	60,6	61,8	62,4	62,6	62,8

Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus¹⁾

25—62-vuotiailla (työeläkkeet), yhteensä	8,7	7,6	7,2	7,0	6,8
— miehet	9,1	7,7	7,2	7,0	6,8
— naiset	8,3	7,5	7,2	7,0	6,8

Sairauspäivien osuus tehdyistä työ- ja sairauspäivistä (palkansaajat), %

— miehet	4,0	4,6	4,5	4,4	4,3
— naiset	3,6	4,1	4,0	3,9	3,8

Työterveyshuollon piiriin kuuluvien työntekijöiden osuus palkansaajana toimivasta työvoimasta, %

	92	92	..	..	94
--	----	----	----	----	----

Työpaikkatapaturmien taajuus (palkansaajat), milj. työtuntia kohden

	30	28,6	30 ²⁾	28,6	27,8
--	----	------	------------------	------	------

Korvatut ammattitaudit ja ammattitautiepäilyt (palkansaajat)

	5 567	5 691	4 801 ²⁾	4 750	4 700
--	-------	-------	---------------------	-------	-------

Alatavoite: tasapainotetaan elämän eri**osa-alueet**

Vanhempainpäivärahoista isille maksettujen päivien osuus, %

	4,2	6,7	7,1	7,5	7,9
--	-----	-----	-----	-----	-----

Alatavoite: sosiaaliturvan rahoitus on kestävä

Sosiaalimenot/bkt, %	25,1	30,6	30,5 ³⁾	30,5	31,1
----------------------	------	------	--------------------	------	------

Sosiaalimenot, €/asukas (vuoden 2010 hinnoin)	7 462	9 916	10 200 ³⁾	10 200	10 300
---	-------	-------	----------------------	--------	--------

Sosiaalimenojen rahoitus, %

— verovaroin	43,1	45,0	46,3 ³⁾	46,3	46,4
— työnantajat	37,6	37,3	36,0 ³⁾	36,2	36,3
— muu	19,2	17,7	17,7 ³⁾	17,5	17,3

Sosiaali- ja terveystoimen menojen osuus kuntien kokonaismenoista, %

	50,9	55,0	55,2 ³⁾	55,5	55,6
--	------	------	--------------------	------	------

¹⁾ Työkyvyttömyyseläkkeiden alkavuus kuvaa, kuinka suuri osa ei-eläkkeellä olevista työeläkevakuutetuista on siirtynyt vuoden aikana työkyvyttömyyseläkkeelle (esitetään useimmiten promilleina). Ikävakioitu alkavuus kertoo työkyvyttömyyseläkkeen alkavuudessa tapahtuvista muutoksista siten, että väestön ikärakenteen muuttuminen ei vaikuta siihen.

²⁾ Ennakkotieto

³⁾ Arvio

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin

Jokaisella on oikeus perustoimeentulon turvaan ja riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Ihmisarvoinen elämä on turvattava kaikissa olosuhteissa. Nämä oikeudet ja yhdenvertaisuusperiaate on kirjattu Suomen perustuslakiin. Julkisen vallan vastuu perusoikeuksista ei poista yksilön vastuuta valinnoista. Yksilön ja yhteiskunnan oikeuksien ja velvollisuuksien tasapainoilla edistetään sosiaalista kestävyyttä.

Pelkän sosiaaliturvan varassa elävillä on suuri riski liukua köyhyyteen. Huolena on nuorten syrjäytyminen, lasten ja lapsiperheiden eriarvoistuminen ja syrjäytymisen siirtyminen yli sukupolvien. Väestön ikärakenteen muuttuessa vanhuksia on enemmän, dementia ja muut pitkäaikaissairaudet yleistyvät ja monisairaiden potilaiden lukumäärä kasvaa. Se merkitsee sosiaali- ja terveys-

palvelumenojen nousua ja henkilöstön lisätarvetta, ellei palvelujen tuottavuus parane. Sosiaali- ja terveydenhuolto pysyy tulevaisuudessakin työvoimavaltaisena. Tuottavuutta voidaan parantaa uudistamalla palvelujen organisointia ja tuotantotapoja. Tavoitteena on, että

- vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja
- asiakaskeskeisyys otetaan palvelujen lähtökohdaksi
- uudistetaan palvelujen rakenteet ja toimintatavat
- vahvistetaan sosiaalista yhteenkuuluvuutta.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -tunnusluvut

	2000 toteutunut	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Alatavoite: vähennetään hyvinvointi- ja terveyseroja					
Terveytensä huonoksi tai keskinkertaiseksi kokeneiden osuus (25—64 v.), %					
— miehet	37,6	35,0	36,8	36,6	36,4
— 0—12 vuotta koulutusta	42,3	40,4	38,8	..	..
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,3	27,0	30,1	..	..
— naiset	33,7	34,0	32,9	32,7	32,5
— 0—12 vuotta koulutusta	38,5	36,3	36,5	..	..
— 13 vuotta tai enemmän koulutusta	29,4	30,4	29,4	..	..
Nuorten koettu terveys: päivittäin vähintään kaksi oiretta (8.—9. lk), %					
	16	19	18 ¹⁾	18	18
Vastasyntyneen elinajanodote					
	77,7	79,8	79,9 ⁵⁾	80,1	80,1
— miehet	74,1	76,5	..	..	..
— naiset	81,0	83,1	..	..	..
25-vuotiaan elinajanodote					
— miehet	50,5	51,6 ²⁾	..	..	..
— perusasteen koulutus	47,8	48,4 ²⁾	..	..	..
— keski- tai korkea-asteen koulutus	52,8	53,6 ²⁾	..	..	..
— naiset	57,1	58,1 ²⁾	..	..	..
— perusasteen koulutus	55,3	55,9 ²⁾	..	..	..
— keski- tai korkea-asteen koulutus	58,6	59,6 ²⁾	..	..	..
Niiden 75—84-vuotiaiden osuus, jotka kykenevät liikkumaan ulkona yksin ilman vaikeuksia, %					
— miehet	76 ³⁾	84	..	85	86
— naiset	72 ³⁾	78	..	79	80
Päivittäin tupakoivien osuus, %					
— miehet (25—64-v.)	28,3	23,3	24,1	23	22
— naiset (25—64-v.)	19,9	16,5	15,3	15	14
— pojat (8.—9. lk)	25	17	17 ¹⁾	16	15
— tytöt (8.—9. lk)	22	14	14 ¹⁾	14	13
Alkoholin kokonaiskulutus, l/as.					
	8,8	10,2	10,0 ¹⁾	10,2	10,3
Ylipainoisten osuus (BMI 25 tai yli) (25—64 v.), %					
— miehet	58,4	65,5	62,7	62	62
— naiset	41,2	46,8	48,3	48	47

Itsemurhien takia menetetyt elinvuodet (PYLL)
ikäväälillä 25—80-v. (100 000 asukasta kohti)

— miehet	947	790 ³⁾	..	..	..
— naiset	276	239 ³⁾	..	..	..
Pienituloisten ⁴⁾ osuus, %					
— koko väestö	11,3	13,1	13,2 ⁵⁾	13,1	13,0
— lapset	11,6	13,1	13,3 ⁵⁾	13,2	13,1
Yleisen asumistuen saajat (ruokakunnat), lkm	170 352	161 842	164 154	171 000	170 200
Toimeentulotukea saaneet, lkm					
— kotitaloudet	271 686	238 755	241 500 ⁵⁾	260 000	260 000
— henkilöt	454 353	377 688	382 000 ⁵⁾	378 000	378 000
— pitkäaikaisesti tukea saaneiden osuus 25—64-vuotiaasta väestöstä, %	2,4	2,1	2,0 ⁵⁾	1,9	1,9
— miehet	2,7	2,4	..	..	..
— naiset	2,0	1,7	..	..	..
Gini-kerroin (käytettävissä olevat tulot) ⁶⁾ , %	26,7	25,9	25,8 ⁵⁾	25,8	25,9
Nuoret, joilla ei ole perusasteen jälkeistä koulutusta eivätkä ole työssä tai koulutuksessa (eivätkä hoitovapaalla, eläkkeellä tai varusmies- tai siviilipalveluksessa), %	4,1	4,7 ¹⁾⁷⁾	4,8 ⁵⁾	4,9	4,8
— 18—24 v. pojat	5,2	5,4 ⁷⁾	..	..	..
— 18—24 v. tytöt	3,0	4,0 ⁷⁾	..	..	..
Naisten säännöllisen työajan ansioiden osuus miesten vastaavista ansioista, %	80,6	81,8	81,8 ¹⁾	81,8	82,0
Väestöryhmien välisiä terveyseroja seurataan perusterveydenhuollossa, väestöllä painotettu %-osuus terveyskeskuksista	..	..	26	..	30
Alatavoite: asiakaskeisyyss otetaan palvelujen lähtökohdaksi					
Hoitoon pääsy					
— erikoissairaanhoidon yli 6 kk jonottaneita, lkm	66 000	3 700	1 200	1 000	700
— odotusaika terveyskeskuslääkärin vastaan- otolle kestää yli 14 pv (% väestöstä)	..	66	72	75	70
— suun terveydenhuolto: yli 6 kuukautta jonottaneita, lkm	..	7 500	12 000	15 000	14 000
— psykiatrian erikoissairaanhoidon yli 3 kk odottaneita alle 23-vuotiaita, lkm		84	136	120	90
Potilasvahinkokeskuksen korvaamien potilas- vahinkojen määrä	..	2 341	2 167	2 400	2 400
Terveystuhoon liittyvät infektiot: ⁸⁾					
— vastustuskykyiset mikrobitartunnat (MRSA veri/likvor), tapauksia /v.		30	28	35	30
— antibioottiripulitapaukset (Clostridium diff.) tapauksia/v.		5 700	4 813	5 200	5 000

Alatavoite: uudistetaan palvelujen rakenteet ja toimintatavat

Vanhusten palveluja saavat 75 vuotta täyttäneistä, %

— säännöllinen kotihoito	12,1 ³⁾	11,4	11,6 ⁵⁾	11,7	11,8
— miehet	9,0 ³⁾	8,5	..	..	..
— naiset	13,5 ³⁾	13,0	..	..	..
— tehostettu palveluasuminen	1,7	5,1	5,4 ⁵⁾	5,7	6,0
— miehet	1,1	3,3	..	..	..
— naiset	2,0	6,0	..	..	..
— vanhainkodit ja terveyskeskusten vuodeosasto	8,3	5,4	5,1 ⁵⁾	4,7	4,2
— miehet	5,6	3,8	..	..	..
— naiset	9,7	6,3	..	..	..
— omaishoidontuki	3,0	4,1	4,2	4,3	4,4
Vaikeavammaisten palveluasuminen, as./v.	1 894	4 008	4 310	4 700	5 200
Yhteisvastuualueiden lkm	..	38	48	53	55
— niistä alle 20 000 asukkaan	..	10	13	14	12
Terveyskeskusten lkm	..	194	172	155	145
— niistä alle 20 000 asukkaan	..	122	97	60	40
Terveyskeskusten lääkärivaje, %	11	6,8	6,0	5,5	5
Merkittävimpien muiden sosiaali- ja terveydenhuollon ammattiryhmien kuin lääkärien vaje, %	..	..	3,6	3,0	2,8
Ehkäisevien terveyspalvelujen henkilöstömitoitus, % kansallisesta suosituksesta	..	..	73,7	..	80
— neuvolalääkärit	..	..	39,3	..	60
— kouluterveydenhuollon lääkärit	..	..	84,1	..	90
— neuvolaterveydenhoitajat	..	..	94,3	..	95
— kouluterveydenhoitajat	..	..	..	..	..
Laajat terveystarkastukset toteutuvat (%-osuus terveyskeskuksista)	..	50	..	94	98
— äitiysneuvolassa	..	45	..	94	98
— lastenneuvolassa	..	61	..	92	98
— kouluterveydenhuollossa	..	..	..	..	..

Alatavoite: vahvistetaan sosiaalista

yhteenkuuluvuutta

Yli vuoden työttömänä olleet, lkm	86 800	41 300	54 000	55 000	52 000
— miehet	47 500	23 800	32 900	..	..
— naiset	39 300	17 500	21 100	..	..
Kodin ulkopuolelle sijoitetut 0—17-vuotiaat, %	0,9	1,3	1,3 ⁵⁾	1,2	1,2
— pojat	1,0	1,3	..	..	..
— tytöt	0,9	1,2	..	..	..
Asunnottomat, lkm	10 000	8 150	7 880	7 200	6 600
— miehet	8 250	6 560	6 490	6 000	5 600
— naiset	1 750	1 590	1 390	1 200	1 000

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset, lkm	30 408	35 753	35 715	37 000	38 000
Maahanmuuttajien osuus sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöstä, %	1,9	3,2 ⁷⁾	3,3 ⁵⁾	3,4	3,5

¹⁾ Ennakkotieto

²⁾ Vuoden 2007 tieto.

³⁾ Vuoden 2001 tieto.

⁴⁾ Köyhyysrajan alittaneisiin kotitalouksiin kuuluvien henkilöiden osuus (käytettävissä olevat tulot ovat alle 60 % kaikkien kotitalouksien mediaanitulosta kulutusyksikköä kohden).

⁵⁾ Arvio

⁶⁾ Gini-kerroin kuvaa muuttujan (tässä tapauksessa käytettävissä olevien tulojen) epätasaisuutta. Mitä suuremman arvon Gini-kerroin saa, sitä epätasaisemmin tulot ovat jakautuneet.

⁷⁾ Vuoden 2008 tieto.

⁸⁾ Indikaattori korvataan myöhemmin paremmin potilasturvallisuuden tilannetta kuvaavalla indikaattorilla.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta

Elinympäristön tila vaikuttaa ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin. Heikkenevät luonnonolot, toistuvat luonnonkatastrofit ja koko ekosysteemin tila kaventavat hyvinvoinnin mahdollisuuksia. Sosiaalinen ja ekologinen kestävyys edellyttävät, että hyvä elämä voidaan turvata silloinkin, kun jaettavana ovat niukkenevat voimavarat. Jokaisen sukupolven tulisi jättää perinnöksi elinkelpoisempi ympäristö.

Oikeudenmukainen hyvinvoinnin jakautuminen on haaste paitsi paikallisesti myös maailmanlaajuisesti. Globaalit väestörakenteen muutokset, talouden häiriöt, köyhyys ja eriarvoisuus koettelevat yhteiskuntien yhtenäisyyttä. Eriarvoistumiseen ja asuinalueiden erilaistumiseen liittyy myös turvallisuusriskejä.

Ilmastonmuutos, ympäristöongelmat ja luonnonvarojen niukkeneminen saattavat aiheuttaa monenlaisia terveysuhkia, esimerkiksi pandemioita ja epidemioita. Ne eivät noudata rajoja, voivat levitä nopeasti ja niiden torjunta vaatii viranomaisten yhteistyötä ja varautumista.

Maailmanlaajuiset taloudelliset kriisit ovat osoittaneet toimivien turvaverkkojen sekä rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden merkityksen. Yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on turvattava myös poikkeusoloissa. Tavoitteena on, että

- vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta
- varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta -tunnusluvut

	2000	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio

Alatavoite: vahvistetaan ympäristön elinkelpoisuutta

Koti- ja vapaa-ajan tapaturmissa kuolleet	1 835	2 121	2 100 ¹⁾	2 090	2 080
— miehet	..	1 359	..	..	..
— naiset	..	762	..	..	..
Vesivälitteiset epidemiat					
— epidemioiden lkm	7	4	1	5	5
— sairastuneet henkilöt	6 428	213	16	500	500
Ympäristömyrkköjen pitoisuudet äidinmaidossa (PCDD/F- ja PCB-yhdisteiden kokonais- toksisuusekvivalenttimäärä)	15,3	..	..	8,0	5,0

Alatavoite: varmistetaan yhteiskunnan toimivuus erityistilanteissa

Työeläkevakuutusyhtiöiden, -säätiöiden ja -kassojen vakavaraisuusaste	..	24,13	29,64	-	-
Työeläkerahastot/bkt, %	50,1	72,9	77 ²⁾	79	80

¹⁾ Arvio

²⁾ Ennakkotieto

Vaikuttavuus ja tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toteutetaan hallituksen linjausten mukaisesti vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmaa aidosti tuottavuutta lisäävin toimenpitein. Vaikuttavuutta ja tuloksellisuutta edistävät toimenpiteet koskevat hallinnonalan kaikkia virastoja ja laitoksia, jotka valmistelevat ohjelman toteutussuunnitelman. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toiminnan siirtoa Kuopioon jatketaan asteittain.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Hallinto	71 260	87 231	89 062	1 831	2
01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 266	39 261	39 613	352	1
02. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	2 131	2 143	2 327	184	9
03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	5 204	4 475	4 039	- 436	- 10
04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	-282	691	600	- 91	- 13
05. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	464	551	548	- 3	- 1
21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	—	—	703	703	0
25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)	—	16 400	16 700	300	2

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
(27.) Korvaus Kansaneläkelaitokselle sähköisen arkiston rakentamiseen ja ylläpitoon (siirtomääräraha 3 v)	3 500	—	—	—	—
29. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	19 667	19 500	20 000	500	3
66. Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet (siirtomääräraha 2 v)	3 310	4 210	4 532	322	8
02. Valvonta	41 159	42 024	43 638	1 614	4
03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	13 791	13 850	13 748	- 102	- 1
05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	14 655	14 718	13 991	- 727	- 5
06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 020	4 056	4 099	43	1
20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)	8 693	9 400	10 300	900	10
66. Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)	—	—	1 500	1 500	0
03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta	109 585	111 537	112 994	1 457	1
04. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	64 977	66 809	68 025	1 216	2
50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)	37 268	37 628	36 939	- 689	- 2
63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)	7 340	7 100	8 030	930	13
10. Perhe- ja asumiskustannusten taseus ja eräät palvelut	2 289 223	2 398 200	2 464 776	66 576	3
(26.) Valtion korvaus Kansaneläkelaitokselle vammaisten tulkkauspalvelujen siirron valmistelukustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	1 236	—	—	—	—
28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)	131 600	140 400	143 970	3 570	3
50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)	10 960	11 700	11 700	—	—
51. Lapsilisät (arviomääräraha)	1 425 000	1 427 600	1 483 500	55 900	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
52. Eräät valtion korvattavat perhe- etuudet (arviomääräraha)	952	1 500	1 500	—	—
53. Sotilasavustus (arviomääräraha)	18 800	21 800	22 200	400	2
54. Asumistuki (arviomääräraha)	530 400	608 000	602 306	- 5 694	- 1
55. Elatustuki (arviomääräraha)	163 180	169 800	171 400	1 600	1
60. Vaikeavammaisten tulkkaus- palvelut (arviomääräraha)	7 095	17 400	28 200	10 800	62
20. Työttömyysturva	2 025 313	1 918 026	2 179 200	261 174	14
31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)	11 080	19 726	23 000	3 274	17
50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)	810 767	768 100	865 000	96 900	13
51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arviomääräraha)	150 405	154 400	168 000	13 600	9
52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arviomääräraha)	807 687	911 400	1 056 000	144 600	16
(53.) Valtionosuus työttömien koulutus- etuuksista (arviomääräraha)	188 664	—	—	—	—
55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arviomääräraha)	21 200	24 500	33 000	8 500	35
56. Valtionosuus vuorottelu- korvauksesta (arviomääräraha)	35 511	39 900	34 200	- 5 700	- 14
30. Sairausvakuutus	1 232 946	1 252 780	1 342 400	89 620	7
60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johtuvista menoista (arviomäärä- raha)	1 232 946	1 252 780	1 342 400	89 620	7
40. Eläkkeet	4 029 181	4 260 153	4 431 740	171 587	4
50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)	48 849	50 900	54 500	3 600	7
51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)	508 332	530 150	569 000	38 850	7
52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomäärä- raha)	105 300	121 900	114 200	- 7 700	- 6
53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)	963	910	1 850	940	103
54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)	14 460	15 500	15 000	- 500	- 3
(57.) Maahanmuuttajan erityistuki (arviomääräraha)	24 410	4 343	—	- 4 343	- 100
60. Valtion osuus kansaneläkelaista ja eräistä muista laeista johtuvista menoista (arviomääräraha)	3 326 868	3 536 450	3 677 190	140 740	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
50. Veteraanien tukeminen	355 310	346 600	307 633	- 38 967	- 11
30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)	1 549	1 750	1 650	- 100	- 6
50. Rintamalisät (arviomääräraha)	55 728	49 800	44 300	- 5 500	- 11
51. Sotilasvammakorvaukset (arvio- määräraha)	192 029	190 553	163 200	- 27 353	- 14
52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	65 207	65 207	65 207	—	—
53. Valtionapu sotainvalidien puolisoiden kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)	3 100	3 100	3 100	—	—
54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)	100	94	80	- 14	- 15
55. Eräät kuntoutustoiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	3 500	3 500	3 500	—	—
56. Rintamaveteraanien kuntoutus- toiminnan menot (siirtomääräraha 2 v)	34 088	30 588	26 588	- 4 000	- 13
57. Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan (siirtomäärä- raha 2 v)	8	2 008	8	- 2 000	- 100
60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto	466 396	545 440	561 070	15 630	3
30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	—	200	200	—	—
31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirto- määräraha 3 v)	27 900	22 000	17 500	- 4 500	- 20
32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksiköille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)	39 997	40 000	35 000	- 5 000	- 12
33. Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammas- lääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	101 188	109 170	109 170	—	—
34. Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeus- psykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin (arviomääräraha)	7 313	9 570	10 000	430	4

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
35. Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin (arviomääräraha)	279 598	342 300	357 000	14 700	4
36. Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveystalvelujen turvaamiseksi (kiinteä määräraha)	600	600	600	—	—
37. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
40. Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin (siirtomääräraha 3 v)	—	11 800	11 800	—	—
63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)	3 500	3 500	3 500	—	—
64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	6 300	6 300	6 300	—	—
70. Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen	53 421	62 598	60 777	- 1 821	- 3
01. Työsuojelun aluehallinto- viranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	21 721	25 648	27 005	1 357	5
20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)	22 540	25 390	22 890	- 2 500	- 10
21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 000	1 000	1 000	—	—
22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)	1 360	1 360	1 360	—	—
50. Terveiden edistäminen (siirto-määräraha 2 v)	4 100	5 200	4 700	- 500	- 10
51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkäriskoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)	2 700	2 900	2 900	—	—
52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)	—	1 100	922	- 178	- 16
80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta	213 156	218 740	226 340	7 600	3
40. Valtion korvaus maatalous- yrittäjien lomitustalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)	194 116	199 700	207 300	7 600	4
41. Valtion korvaus turkistuottajien lomitustalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	2 600	2 600	2 600	—	—

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012 1000 €	%
42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)	300	300	300	—	—
50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin (kiinteä määräraha)	16 140	16 140	16 140	—	—
90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset	278 200	275 005	291 000	15 995	6
50. Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)	278 200	275 005	291 000	15 995	6
Yhteensä	11 165 151	11 518 334	12 110 630	592 296	5

Henkilöstön kokonaismäärä¹⁾ 4 059 3 969 3 940

¹⁾ Ei sisällä Työterveyslaitoksen osuutta. Vuonna 2012 maksullisen toiminnan osuus on 1 533 henkilötyövuotta ja yhteisrahoitteisen toiminnan osuus 390 henkilötyövuotta.

01. Hallinto

Selvitysosa: Luvun menot koostuvat sosiaali- ja terveysministeriön, työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan, sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan, valtion mielisairaaloitten ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenoista sekä eräistä muista menoista.

Päälukokaperusteluissa on esitetty sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimintapoliittiset tavoitteet. Lähtökohtana on poliittisen tason ohjaus, joka on linjattu hallitusohjelmassa. Toimintaa ohjaa lisäksi Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja.

Sosiaali- ja terveysministeriö johtaa ja ohjaa sosiaaliturvan ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen kehittämistä sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä. Ministeriö määrittelee sosiaali- ja terveyspolitiikan suuntaviivat, valmistelee keskeiset uudistukset ja ohjaa niiden toteuttamista ja yhteensovittamista. Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan ja sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan tavoitteena on tuottaa asiakkailleen kohtuullisessa ajassa oikeat, perustellut ja yhdenmukaiset päätökset. Valtion mielisairaalat tuottavat valtakunnallisia oikeuspsykiatrian erikoisalan hoito- ja tutkimuspalveluja. Valtion koulukotien tehtävänä on lastensuojelulain mukainen avo-, sijais- ja jälkihuolto.

01. Sosiaali- ja terveysministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 39 613 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan järjestämiseen
- 2) lääkinnällisen pelastustoimen ja poikkeusolojen valmiudesta sekä näihin liittyvien

laitteiden ja kalusteiden hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

4) tasa-arvon tietopalvelun ylläpitoon liittyviin kustannuksiin

5) yleissitovien työehtosopimusten kääntämiseen ruotsiksi.

Määrärahasta saa käyttää enintään 350 000 euroa työterveydenhuollon koulutuksesta ja työterveyshenkilöstön kehittämiseen liittyvien hankkeiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö toimeenpanee hallitusohjelman ja ministeriön strategisten linjausten tavoitteita käyttäen apuna virastojen ja laitosten asiantuntemusta tulossopimuksissa sovittujen tavoitteiden mukaisesti.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen adoptiota koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sekä lasten adoptiota koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Tässä yhteydessä esitetään adoptiolautakunnan tehtävien siirtoa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston alaisuuteen.

Sosiaali- ja terveysministeriön talousarvio perustuu maksullisen toiminnan osalta osittain nettobudjetointiin. Toimintamomentille tuloutettavat tulot ovat valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämien perusteiden mukaisia tuloja lääkkeiden hintalautakunnan maksullisista suoritteista ja tuloja työsuojeluhallinnon maksullisista suoritteista sekä raha-automaattivastavastavien annettun lain (1056/2001) 45 §:n mukaisia korvauksia Raha-automaattiyhdistyksen valvonnasta ja ohjauksesta sekä sosiaali- ja terveysministeriön peliriippuvuuden seurannan ja tutkimuksen kustannusten korvaamisesta antaman asetuksen (381/2002) nojalla rahapeliyhteisöiltä perittäviä korvauksia arpa-jaisiin osallistumisesta aiheutuvien ongelmien seuraamisesta ja tutkimisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut toiminnalleen seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012:

Toiminnallinen tehokkuus

— Kehitetään laskentatointia ja muuta seuranta järjestelmää Kieku-käyttöönnoton yhteydessä.

— Maksullisen toiminnan, joka on suhteellisen vähäistä, tavoitteena on julkisoikeudellisten suoritteiden kustannusvastaavuus ja liiketaloudellisten suoritteiden osalta kannattavuus.

Tuotoksille ja laadunhallinnalle on asetettu seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2011:

— Toteutetaan ja seurataan ministeriön vastuulla olevia merkittäviä ohjelmia ja muita hankkeita, kuten Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) ja Kansallisten sähköisten tietojärjestelmien kehittämishanke (Kanta ja Tikesos).

— Osallistutaan kunta- ja palvelurakennehankkeen toimeenpanoon.

— Käynnistetään sosiaalihuollon lainsäädännön uudistus tehtyjen ehdotusten pohjalta.

— Toteutetaan terveydenhuoltolain toimeenpano ja arviointi.

— Otetaan huomioon alueellinen ja kuntien tasa-arvoinen kehittäminen.

— Lisätään tutkimus- ja kehittäislaitosten yhteistyötä alueellinen näkökulma huomioituna.

— Jatketaan tasa-arvon valtavirtaistamista.

— Vahvistetaan lainsäädännön vaikutusten arviointia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

— Sosiaali- ja terveysministeriön henkilöstön ja henkilöstörakenteen kehittämistä jatketaan ministeriön tuottavuuden kehittämiseksi asetetut tavoitteet huomioon ottaen siten, että ministeriön ydintehtävissä tarvittavat voimavarat ja osaaminen varmistetaan.

— Työtyytyväisyysindeksi on korkeampi kuin 3,5 (asteikolla 1—5) (v. 2010 toteutuma 3,5, v. 2009 toteutuma 3,42)

— Sairauspoissaoloja on alle 10 pv/htv (v. 2010 toteutuma 10,7, v. 2009 toteutuma 11,8).

turvaa yhdenmukaisilla ja oikeudenmukaisilla päätöksillä. Tavoitteena on kohtuullinen käsittelyaika.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
<i>Toiminnallinen tehokkuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	242	236	230
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	295	290	295
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat	8 784	9 200	9 000
Valitusten käsittelyaika (kk)	6,3	6,0	6,0

Työn tuottavuus on laskettu seuraavien arvioiden mukaan: 9 150 päätöstä ja 31 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu 9 150 päätöksen ja 2 327 000 euron määrärahan mukaan.

Työttömyysturvan muutoksenhakulautakunnan suoritteet eli valitusten ja poistohakemusten johdosta annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön osaamisesta huolehditaan. Lautakunnan johtamisjärjestelmän toimivuutta, esimiesten johtamistaitoa ja työhyvinvointia seurataan määräjain työtyytyväisyyskyselyin.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Sähköisen asianhallinnan kehittäminen	150
Palkkausten tarkistukset	27
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	6
Tasomuutos	1
Yhteensä	184

2012 talousarvio	2 327 000
2011 III lisätalousarvio	28 000
2011 talousarvio	2 143 000
2010 tilinpäätös	2 131 000

03. Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnan toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 039 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Vaikuttavuus

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunta toimii toimialansa ensimmäisenä muutoksenhakuasteena kaikissa Kansaneläkelaitoksen käsittelemissä asioissa opintotukea ja työttömyysturvaa lukuun ottamatta edistäen kansalaisten oikeusturvaa toimeentuloa koskevilla asioissa tuottamalla mahdollisimman nopeasti oikeita, yhdenmukaisia ja oikeudenmukaisia päätöksiä. Tavoitteena on käsittelyajan lyhentäminen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

	2010 toteutuma	2011 ennakoitu	2012 arvio
<i>Tuottavuus ja taloudellisuus</i>			
Päätösten hinta (euroa/ratkaisu)	167	160	213
Työn tuottavuus (ratkaisut/htv)	457	455	396
<i>Tuotokset ja laadunhallinta</i>			
Vireille tulleet valitusasiat (lkm)	21 710	22 800	22 800
Valitusten käsittelyaika	15,3	11	9

Vuosien 2010—2011 luvut sisältävät lautakuntaan työllistämistoimenpiteillä työllistettyjen 10 htv:n lisäresurssin valitusruuhkan purkamisen nopeuttamiseksi.

Työn tuottavuus on laskettu arvioilla 19 000 ratkaisua ja 48 henkilötyövuotta. Päätöksen hinta on laskettu arvioilla 19 000 ratkaisua ja 4 039 000 euroa määrärahalta.

Sosiaaliturvan muutoksenhakulautakunnalle tehdyistä valituksista annetut päätökset ovat maksuttomia.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lautakunnan toimintaa tehostetaan, työprosesseja kehitetään ja parannetaan edelleen. Lisäksi henkilöstön työtä kehitetään tehtävien vaatimustason sekä työn haasteellisuuden lisäämiseksi sekä uudistetaan lautakunnan henkilöstörakennetta uusien tehtävien mukaisiksi. Henkilöstön työhyvinvointia tukevia toimenpiteitä jatketaan edelleen työpaikkaselvityksen mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lisätöiden teettäminen ruuhkan purkamiseen	200
Sähköisen asianhallinnan kehittäminen	300
Palkkausten tarkistukset	56
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	7
Ruuhkan purkuun tarvittu 10 määräaikaisen (1 vuosi) lisähenkilöstön palkkausmenot	-700
Tasomuutos	-299
Yhteensä	-436

2012 talousarvio	4 039 000
2011 III lisätalousarvio	53 000
2011 talousarvio	4 475 000
2010 tilinpäätös	5 204 000

04. Valtion mielisairaaloiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tieteellisestä tutkimustyöstä ja yliopisto-opetuksesta aiheutuneiden menojen sekä muiden toimintamenojen maksamiseen

2) vaarallisten ja vaikeahoitoisten lasten ja nuorten psykiatrisen hoitoyksikön palvelujen kysynnän vaihtelusta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) maatalousavustuksia vastaavien menojen maksamiseen

4) sairaaloiden yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Valtion mielisairaaloiden menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määrittämien liikelatoudellisten perusteiden mukaisesti. Asiakasmaksut peritään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) annetun lain mukaisesti.

Valtion mielisairaaloille asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja mielisairaaloiden välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2012.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sairaaloiden toiminnassa painottuu oikeuspsykiatrinen erityisosaaminen ja hoitotoimintaa tukevan tieteellisen tutkimustyön merkitys kasvaa. Hoidon laatuun ja hoidon tulosten seurantaan kiinnitetään edelleen huomiota terapeuttisia valmiuksia lisäämällä. Lisäksi paran-

netaan toiminnan mittausmenetelmiä ja seurantajärjestelmiä.

Toiminnan tuottavuutta parannetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksia entistä paremmin sopivaa hoitotyötä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia tavoitteena vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Valtion mielisairaalat toimivat tehokkaasti ja taloudellisesti huolehtien samalla toimintansa laadun kehittämisestä. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Valtion mielisairaaloiden rahoitusrakenne

	2010 toteutuma		2011 varsinainen talousarvio		2012 esitys	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	273	3	691	3	600	3
Liiketaloudelliset suoritteet	53 560	843	54 151	807	46 000	807
Ulkopuolinen rahoitus yhteensä	141	2	-	-	-	-
Yhteensä	53 974	848	54 842	810	46 600	810

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	53 560	54 553	54 462
Bruttotulot	53 701	53 862	53 862
Nettomenot	-141	691	600
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	488		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	347		

Mielisairaaloiden tuottavuuden (laskutettujen hoito- ja mielentilatutkimuspäivien määrä/henkilötyövuodet) kehitys

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	181	183	183
Niuvanniemen nuoriso-osasto	83	78	78
Vanhan Vaasan aikuisosastot	201	199	199

Mielisairaaloitten taloudellisuuden (kokonaiskustannukset/laskutetut hoito- ja mielentilatutkimuspäivät) arvioitu kehitys

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Niuvanniemen aikuisosastot	340	341	341
Niuvanniemen nuoriso-osasto	845	910	910
Vanhan Vaasan aikuisosastot	332	351	351

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	52 448	52 862	52 862
— muut tuotot	1 112	1 000	1 000
Tuotot yhteensä	53 560	53 862	53 862
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	53 487	53 573	53 573
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	73	289	289
Kustannusvastaavuus, %	100	101	101

Mielisairaaloitten arvioidaan tuottavan asiakkailleen mm. seuraavat suoritteet

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Hoitopotilaiden hoitovuorokausia	143 292	145 483	145 483
Mielentilatutkimushoitovuorokausia	5 034	3 645	3 645
Mielentilatutkimuksia	85	68	68
Alaikäisten hoitoyksikön hoitopäiviä	4 109	4 124	4 124
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimusvuorokausia	-	110	110
Alaikäisten hoitoyksikön mielentilatutkimuksia	-	2	2

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön uudistumista ja työkykyä tuetaan kehittämällä muun muassa erityistason psykiatrisen sairaanhoidon vaatimuksiin entistä paremmin sopivia hoitomenettelyjä sekä tehostamalla työnohjausjärjestelmää ja työhyvinvointiohjelmia. Tavoitteena on vähentää sairauspäiviä ja parantaa työterveysindeksiä. Henkilöstön täydennyskoulutusta tuetaan. Sisäisen erityistason täsmäkoulutusta lisätään.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 91 000 euroa toimintamenosäästön johdosta.

2012 talousarvio	600 000
2011 talousarvio	691 000
2010 tilinpäätös	-282 230

05. Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisten lastensuojeluyksiköiden toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 548 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) koulukotien sekä vankilan perheosaston sisällölliseen kehittämiseen ja toiminnan tukemiseen

2) oppilashoitopaikka- ja koulupaikkakäytöksen sekä vankilan perheosaston paikkakäytöksen vuosittaisen vaihtelun tasaamiseen

3) alueelliseen lastensuojelutyöhön

4) kansainväliseen ja lähialueyhteistyöhön

5) perhekotitoiminnasta aiheutuvien palkkioiden ja muiden menojen maksamiseen

6) koulukotien yleishallinnosta ja ohjauksesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien kustannusten maksamiseen

7) koulukotien maatalo- ja metsätaloudesta aiheutuvien menojen maksamiseen

8) koulukodissa osana erikoistumisopintojen työskentelevän, lasten- tai nuorisopsykiatriaan erikoistuvan lääkärin palkkaukseen.

Selvitysosa: Valtion koulukotien menot katetaan pääasiassa kuntien maksamilla korvauksilla. Koulukodeissa annettavan perusopetuksen ja muun opetustoimen piiriin kuuluvan toiminnan rahoitukseen sovelletaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain (1704/2009) säädöksiä. Rahoitusjärjestelmä perustuu laskennallisiin yksikköhintoihin, jotka opetus- ja kulttuuriministeriö määrää ja valtioneuvosto vahvistaa ennalta seuraavaa vuotta varten. Oppilaille ja heidän vanhemmilleen maksettavat korvaukset perustuvat lastensuojelulakiin (417/2007), -asetukseen (1010/1983) ja sosiaalihuoltolakiin (710/1982).

Kunnilta perittävät korvaukset hinnoitellaan valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla sosiaali- ja terveysministeriön määräämin liikeloudellisin perustein.

Valtion koulukodeille asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja koulukotien välisissä tulossopimuksissa vuodelle 2012.

Vaikuttavuus

Valtion koulukotitoiminnan vaikuttavuutta tullaan lisäämään vuonna 2010 käynnistetyllä valtion koulukotien hallinnollisen rakenteen konserninomaiseen kehittämiseen tähtäävällä työllä. Huume-, lääke- ja/tai alkoholiongelmista sekä mielenterveyden häiriöistä kärsivien lasten ja nuorten auttamiseen kiinnitetään koulukotitoiminnan kehittämisessä entistä enemmän huomiota. Voimavaroja suunnataan koulukotityön sisältöä, laatua, asiakaslähtöisyyttä ja tuloksellisuutta koskevaan tutkimus- ja kehittämistyöhön. Toiminnan laatua ja laatuajattelua kehitetään edelleen. Lasten ja nuorten psykososiaalista hoitoa kehitetään yhteistyössä lasten ja nuorten psykiatristen hoitoyksiköiden kanssa. Vankilan perheosastolla turvataan sijoitettujen lasten mahdollisuus turvallisiin varhaisen vuorovaikutuksen kokemuksiin sekä hyvään hoitoon ja huolenpitoon. Palvelujen ostajien eli kuntien muuttuviin tarpeisiin vastataan joustavasti.

Vanajan vankilan perheosaston toiminnan ohjausvastuun siirtyminen vuonna 2011 Terveiden ja hyvinvoinnin laitokselle vahvistaa perheosaston työn vaikuttavuutta ja toiminnan tulevaa kehittämistä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Koulukodit toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan kustannukset.

Vankilan perheosastolle asetetaan alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja vankilan perheosaston välisessä tulossopimuksessa vuodelle 2012.

Valtion koulukotien sekä vankilan perheosaston rahoitusrakenne

	2010 toteutuma		2011 varsinainen talousarvio		2012 arvio	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Toimintamenomääräraha	464	6,5	551	6,5	548	6,5
Liikeloudelliset suoritteet	20 319	329,5	20 727	286,5	20 927	286,5
Yhteensä	20 783	336	21 278	293	21 475	293

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	18 100	18 551	18 748
Bruttotulot	17 712	18 000	18 200
Nettomenot	388	551	548
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	559		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	635		

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon ulkopuolisena rahoituksena saatavat maatalousavustukset.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (liiketaloudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	17 430	17 750	17 950
— muut tuotot	2 888	2 850	2 850
Tuotot yhteensä	20 319	20 600	20 800
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	2 607	2 600	2 600
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	20 536	20 600	20 800
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-217	-	-
Kustannusvastaavuus, %	99	100	100

Koulukotien maksullisen toiminnan tuotoilla katetaan 99 % niiden kustannuksista. Koulukotien arvioidaan tuottavan maksullisina pal-

veluina muun muassa seuraavat palvelut asiakkailleen.

Eräitä maksullisen toiminnan asiakassuoritteita

	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
<i>Koulukodit</i>			
Hoitovuorokausi	51 264	51 685	52 130
Hoitovuorokausi erityisessä huolenpidossa	5 060	5 285	5 321
Koulupäivä	29 480	29 444	29 772
Jälkihuoltovuorokausi	9 234	10 775	11 048
<i>Vankilan perheosasto</i>			
Hoitovuorokausi		2 555	2 555

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstön jaksamista vahvistetaan säännöllisellä työohjauksella ja tukemalla koulutukseen hakeutumista.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintameno säästö (HO)	-51
Palkkausten tarkistuksiin liittyvän kerta-luonteisen vähennyksen palautus	48
Yhteensä	-3

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	548 000
2011 talousarvio	551 000
2010 tilinpäätös	464 000

21. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 703 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön hallinnon alalla tuottavuuden edistämiseen tähtäävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankkimiseen.

Selvitysosa: Henkilötyövuosivähennyksiin liittyvistä palkkausrahojen vähennyksistä osa jää hallinnonalan käyttöön käytettäväksi erityisesti tuottavuutta edistäviin hallinnonalan hankkeisiin.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 399 000 euroa yhteishankintojen lisäämiseen liittyvänä hallitusohjelman mukaisena säästönä.

2012 talousarvio	703 000
------------------	---------

25. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansalliset sähköiset asiakastietojärjestelmät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 16 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) KanTa-hankkeen strategiseen suunnitteluun ja operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (STM, THL)

2) KanTa-hankkeeseen liittyvien kansallisten määrittelyjen tekemiseen ja ylläpitoon (THL, Kela)

3) korvauksen maksamiseen Kansaneläkelaitokselle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain (159/2007) ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti KanTa-rekisterin (kansallinen potilastietojen sähköinen hakemisto- ja arkistointipalvelu, sähköinen lääkemääräys ja reseptiarkisto sekä kansalaisen omien sähköisten resepti- ja asiakastietojen katselupalvelu) rakentamiseen (Kela)

4) sosiaali- ja terveydenhuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän strategiseen suunnitteluun (STM) sekä operatiiviseen suunnitteluun ja ohjaukseen (THL)

5) valtionavustusten myöntämiseen sosiaali- ja terveydenhuollon paikallisen ja tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi (THL)

6) järjestelmän kehittämis yhteistyön, käytönoton ja levittämisen koordinoituihin (THL).

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköistä käsittelyä koskevan lain (159/2007) muutos on tullut voimaan 1.1.2011 lähtien. Siinä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon ohjauksen operatiivisen yksikön perustamisesta Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteyteen. Kansaneläkelaitoksen tehtävänä on sähköisen asiakastietoarkiston rakentaminen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain ja sähköisestä lääkemääräyksestä annetun lain (61/2007) mukaisesti. Rekisterin rakentaminen jatkuu vuonna 2012. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa hankkeen strategisesta suunnittelusta ja ohjauksesta. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen

yhteyteen perustettu operatiivinen yksikkö koordinoi KanTa-hankkeen ja sosiaalihuollon sähköisen asiakastietojärjestelmän kansallisen määrittelytyön, ohjauksen ja toimeenpanon sekä EU-tason yhteistyön (epSOS-hanke). Määrärahaa on tarkoitus käyttää myös valtionavun maksamiseen kunnille ja kuntayhtymille sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmäkokonaisuuden paikallisen ja alueellisen infrastruktuurin selkiyttämiseen ja tehostamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 300 000 euroa hankesuunnitelman mukaisesti.

Määrärahan arvioitu käyttö (1 000 euroa)

<i>Sosiaali- ja terveysministeriö</i>	
Strateginen suunnittelu ja ohjaus (STM)	400
Kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden rakentaminen ja ylläpito (Kela)	7 580
<i>Terveyden ja hyvinvoinnin laitos</i>	
Toimeenpanon operatiivinen johtaminen	1 800
Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisten määrittelyjen tekeminen ja ylläpito	3 120
Valtionavustukset paikallisen ja alueellisen tietojärjestelmäinfrastruktuurin tehostamiseksi	3 800
Yhteensä	16 700

2012 talousarvio	16 700 000
2011 talousarvio	16 400 000

29. *Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 20 000 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 500 000 euroa menoarvion tarkentumisen johdosta.

2012 talousarvio	20 000 000
2011 talousarvio	19 500 000
2010 tilinpäätös	19 667 375

66. *Kansainväliset jäsenmaksut ja maksuosuudet* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 532 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kansainvälisten järjestöjen ja laitosten jäsenmaksujen, maksuosuuksien ja erityisohjelmien tukemisesta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Terveyden edistämisen konferenssin järjestäminen	500 000
Jäsenmaksusäästö (HO)	-178 000
Yhteensä	322 000

2012 talousarvio	4 532 000
2011 talousarvio	4 210 000
2010 tilinpäätös	3 310 000

02. Valvonta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan valvontaa lakisääteisesti harjoittavien laitosten toimintamenoista sekä oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menoista. Valvontalaitoksia ovat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Säteilyturvakeskus ja Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus. Oikeuslääkinnän tehtävät hoitaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.

Valvontalaitosten toiminta kohdistuu sosiaali- ja terveysministeriön strategisista tavoitteista seuraaviin:

- hyvinvoinnille vahva perusta
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Vaikuttavuus

- oikeusturvan varmistaminen
- lupa-, rekisteri- ja valvonta-asioiden asiantuntevan ja hyvän hallintotavan mukainen käsittely
- ennakkovalvonnan toimivuuden varmistaminen lainsäädännön edellyttämällä palvelutasolla.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen tavoitteena on kansalaisen oikeusturvan ja kuolinsyyn oikeellisuuden varmistaminen. Tavoitteena on, että oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten määrä on enintään 20 % kaikista vainajista. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää toimenpiteitä ja yhteistyön lisäämistä Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen ja poliisitoimen välillä oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyn selvittämistoiminnassa.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Menot, euroa	9 251 646	8 692 892	9 400 000	9 700 000
Oikeustieteellisten avausten määrä, kpl	12 340	11 948	10 753	10 215
Oikeuslääketieteellisten avausten osuus kaikista vainajista, %	24,7	23,5	21,5	20,4
Euroa/avaus keskimäärin	750	728	874	949

03. Säteilyturvakeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 748 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Säteilyturvakeskukselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tavoitteena on, että säteilylähteiden käytössä ei satu vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia ja että jokaisen työntekijän säteilyannos pysyy henkilökohtaisen annosrajan alapuolella.

Ydinlaitosten valvonnassa tavoitteena on, että laitoksilla ei satu vakavia turvallisuuteen vaikuttavia tapahtumia, radioaktiivisten aineiden päästöt laitoksilta ovat pieniä ja niistä lasketut vuotuiset säteilyannokset ovat alle yksi prosentti valtioneuvoston asetuksessa (733/2008) asetetusta raja-arvosta. Ydinjätteiden käsittely, varastointi ja loppusijoitus suunnitellaan ja toteutetaan siten, että jätteiden määrä

pysyy mahdollisimman pienenä eikä ydinjätteistä aiheudu käytännöllisesti katsoen lainkaan päästöjä.

Tavoitteena on, että yhtä tutkijatyövuotta kohden julkaistaan vähintään yksi kansainvälinen tutkimusartikkeli ja että raportteja ja artikkeleja julkaistaan vuosittain 900 julkaisupisteen edestä.

Ympäristön säteilyvalvonnan tavoitteena on, että Säteilyturvakeskus on jatkuvasti tietoinen siitä säteilytasosta, jolle väestö altistuu. Onnettomuustilanteissa tavoitteena on, että valmiustoiminta käynnistyy 15 minuutissa ensitiedon saamisesta. Viestinnässä tavoitteena on, että säteily- ja ydinturvallisuuteen liittyvistä tapahtumista tiedotetaan oma-aloitteisesti, objektiivisesti, avoimesti ja viivytyksettä.

Tavoitteena on, että sovitusta tulostavoitteista täytetään 95 %. Toimintatapoja arvioidaan itsearviointien ja sisäisten auditointien avulla. Arviointien ja auditointien perusteella valitut kehityshankkeet toteutetaan suunnitellulla tavalla.

Viraston rahoitusrakenne ja henkilötövuodet

	2010 toteutuma		2011 varsinainen talousarvio		2012 esitys	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Budjettirahoitus	13 791	123	13 850	114	13 748	114 ¹⁾
Maksullinen toiminta	23 420	205	23 803	212	27 139	212
Yhteisrahoitteinen toiminta	1 302	29	1 200	26	1 200	26 ¹⁾
Yhteensä	38 513	357	38 853	352	42 087	352

¹⁾ Tuottavuustoimien vuoksi henkilötövuosia vähennetään kahdeksan vuoden 2011 toteutumasta. Niiden kohdentamisesta eri tulosalueille ei ole vielä tehty päätöstä.

Viraston tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötövuodet

	2010 tilinpäätös		2011 tavoite		2012 tavoite	
	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Ydinturvallisuus	18 137	115	19 550	116	19 550	116
Säteilyn käytön turvallisuus	3 663	29	3 500	30	3 700	30
Valmiustoiminta	1 661	13	1 700	12	1 700	12
Tutkimus	7 377	51	7 500	62	7 500	53
Palvelut	4 259	23	4 100	23	4 300	22
Viestintä	999	7	1 100	9	1 100	7
Ympäristön säteilyvalvonta	1 599	10	1 700	9	1 700	10
Hallinto ²⁾	-	40	-	43	-	37
Yhteensä	37 695	288	39 150	304	39 550	287³⁾

¹⁾ Taulukko ei sisällä lomina ja poissaoloja. Vuonna 2012 niiden osuudeksi arvioidaan 65 htv.

²⁾ Hallinnon kustannukset on vyörytetty muille tulosalueille.

³⁾ Tuottavuusvähennyksiä ei ole tässä vaiheessa ositettu tulosalueille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	38 036	38 853	42 087
Bruttotulot	24 722	25 003	28 339
Nettomenot	13 314	13 850	13 748
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 742		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 219		

Julkisoikeudellisen ja muun maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Ydinturvallisuusvalvonnan maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelmat (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	16 494	17 353	20 288
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	16 494	17 353	20 288
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntitulot	2 310	2 150	2 351
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	2 310	2 150	2 351
Kustannusvastaavuus, %	100	100	100

Tavoitteena on, että ydinenergian käytön valvonnan ja säteilytoiminnan valvonnan tuotot kattavat omakustannusperiaatteen mukaisesti valvonnasta aiheutuvat kustannukset, muusta maksullisesta toiminnasta saatavat tuotot kattavat vähintään toiminnasta aiheutuvat

kustannukset. Omakustannushinta ei kasva palkkojen noususta ja inflaatiosta aiheutuvaa kasvua nopeammin. Tavoitteena on, että omakustannushinta pysyy selvästi pienempänä kuin vastaavia suoritteita tuottavien yritysten laskutushinta.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	271	300	200
— EU:lta saatava rahoitus	747	800	900
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	219	100	100
Tuotot yhteensä	1 237	1 200	1 200
Hankkeiden kokonaiskustannukset	2 831	2 400	2 400
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-1 594	-1 200	-1 200
Omarahoitusosuus, %	44	50	50

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Tavoitteena on, että henkilöstön osaaminen ja ammattitaito ovat korkealla tasolla, henki-

löstön koulutukseen käyttämä aika on 3—4 % kokonaistyöajasta ja henkilöstön työtyytyväisyys ja motivaatio kehittyvät myönteisesti. Tavoitteena on lisäksi, että henkilöstön omasta

sairaudesta ja työtapaturmista johtuvien poissaolopäivien määrä on alle 8,5 henkilötyövuotta kohden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-108
Palkkausten tarkistukset	181
Toimintameno säästö (HO)	-150
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	10
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-40
Tasomuutos	5
Yhteensä	-102
2012 talousarvio	13 748 000
2011 III lisätalousarvio	489 000
2011 talousarvio	13 850 000
2010 tilinpäätös	13 791 000

05. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 13 991 000 euroa.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto edistää väestön terveyttä ja toimintakykyä valvonnan edellyttämän ohjauksen sekä ennakoidun ja jälkikäteisen valvonnan keinoin.

Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle alustavasti seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tavoitteena on

— varmistaa väestön oikeuden terveyttä ja hyvinvointia tukevaan elinympäristöön sekä riittäviin ja turvallisiin sosiaali- ja terveyspalveluihin ohjaamalla aluehallintovirastojen valvontatoimintaa riskinarviointiin perustuvien valvontaohjelmien ja yhdenmukaistamalla valvonnan ja sen edellyttämän ohjauksen saumatomaksi valtakunnalliseksi kokonaisuudeksi

— toteuttaa ennaltaehkäisevää ohjausta ja valvontaa tavoitteena laadun sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden ja toiminnanharjoittajien omavalvonnan edistäminen

— varmistamalla erityistilannesuunnitelmien avulla talousveden laadun terveydensuojelunlain 8 §:n edellytysten mukaisesti ja toimeenpanemalla yhteiskunnan turvallisuusstrategiaa (YTS).

Toiminnallinen tehokkuus

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston talousarvio perustuu osittaiseen nettobudjetointiin. Bruttobudjetoidut tulot on budjetoitu momentille 12.33.02. Toimintameno momentille kirjattavat tulot ovat terveydenhuollon ammattihenkilöitä ja terveydenhuollon lupia koskevien suoritteiden maksuja ja viraston suoritteista liiketaloudellisin perustein määrättäviä maksuja. Lisäksi Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolle yksityisten palveluntarjoajien rekisteristä aiheutuvia ylläpitokustannuksia vastaavasti aluehallintovirastot suorittavat osan saamistaan lupa-, rekisteröinti- ja vuosimaksuista virastolle.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus. Keskeisten suoritteiden tuottavuutta seurataan tunnuslukujen avulla ja tavoitteena on tuottavuuden asteittainen lisääntyminen.

Taloudellisuus ja tuottavuus¹⁾

	2010 toteutuma		2011 tavoite		2012 tavoite	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Luvat	3 642	45	5 307	46	4 610	44
Valvonta	6 296	61	7 504	64	6 520	63
Valvovien viranomaisten ohjaus	2 669	31	3 791	30	3 293	29
Kemikaalit	4 031	45	-	-	-	-
Yhteensä	16 638	182	16 602	140	14 423	136

¹⁾ Prosessien kustannusten sekä henkilötyövuosien kehitys; hallinnon ja muiden tukipalveluiden kustannukset ja htv-määrä kohdennettuna päätoiminnoille.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	15 935	15 858	15 131
Bruttotulot	2 348	1 140	1 140
Nettomenot	13 587	14 718	13 991
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	2 837		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 905		

Maksullisen toiminnan tavoitteena on kustannusvastaavuus.

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot			
— suoritteiden myyntituotot	3 326	2 100	2 100
— muut tuotot	944	-	-
Tuotot yhteensä	4 270	2 100	2 100
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	1 117	960	960
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset			
— erilliskustannukset	2 399	1 276	1 276
— osuus yhteiskustannuksista	1 760	824	824
Kustannukset yhteensä	4 159	2 100	2 100
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	111	-	-
Kustannusvastaavuus, %	103	100	100

*Tuotokset ja laadunhallinta***Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston käsiteltäväksi saapuvien asioiden määriä**

	2010 toteutuma	2011 ennuste	2012 ennuste	2011/2012 muutos-%
Terveystenhuollon ammatinharjoittamista koskevat päätökset	17 608	15 000	16 000	7
Valvonta-asiat	1 086	1 000	900	-10
Vakuutuslääketieteelliset lausunnot	100	120	130	-8
Raskauden keskeyttämistä koskevat luvat	998	900	900	0

Palvelukyky	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Raskauden keskeyttämistä koskevat hakemukset	4 pv	4 pv	4 pv
Terveystenhuollon ammattioikeushakemukset			
— säännelty koulutus Suomessa	5 pv	5 pv	5 pv
— sääntelemätön ja ulkomainen koulutus	4 kk	4 kk	4 kk
Alkoholilupa-asiat			
— alkoholin valmistus- ja tukkumyyntilupien käsittely	ka 108 pv	ka 90 pv	ka 90 pv
— alkoholin tukkumyyntilupien käsittely	ka 85 pv	ka 30 pv	ka 30 pv
— alkoholin teollisen käytön lupien käsittely	ka 9 pv	ka 30 pv	ka 30 pv
Valvonta-asiat, käsittelyajan mediaani	6 kk	8 kk	8 kk
Vakuutuslääketieteelliset asiat, käsittelyajan mediaani	10 kk	8 kk	8 kk

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Henkilöstöä ja henkilöstörakennetta kehitetään tuottavuuden tavoitteet huomioiden siten, että viraston ydintehtävien tuottaminen kyetään varmistamaan.

Tarvittavien kehittämistoimenpiteiden suunnittelu edellyttää viraston ydintehtävien selkiyttämistä sekä toissijaisten tehtävien ja toimintojen karsimista. Henkilöstön osaamista kehitetään ydintehtävien edellyttämällä tavalla. Vaihtuvuudesta huolehditaan siten, että poistuvan henkilöstön asiantuntemus pystytään tarvittaessa korvaamaan ja että vaihtuvuutta hyödynnetään uuden osaamisen hankkimisessa.

Työhyvinvoinnin tukemisen painopisteenä on ennakointi. Suunnitelmallisella toiminnalla, työelämän joustojen hyödyntämisellä sekä varhaisella puuttumisella ylläpidetään henkilöstön työkykyä ja motivaatiota.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-144
Varmennepalvelun toteuttamiseen liittyvä vähennys	-400
Tietojärjestelmien kehittäminen (VALDA) kertamenon vähentäminen	-300
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	16
Palkkauksen tarkistukset	156
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	17
VIRVE pääkäyttäjän siirto momentilta 26.30.02 (1 htv)	57
Adoptiolautakunnan siirto momentilta 33.01.01 (1 htv)	54
Toimintamenosäästö (HO)	-150
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-16
Tasomuutos	-17
Yhteensä	-727

2012 talousarvio	13 991 000
2011 III lisätalousarvio	166 000
2011 talousarvio	14 718 000
2010 tilinpäätös	14 655 000

06. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 4 099 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten hyväksymien, viraston ulkopuolella toteutettavien tutkimus-, koulutus- ja kehittämissankkeiden rahoittamiseen

2) viraston alueellistamisen aiheuttamien lisämenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus aloitti toimintansa 1.11.2009. Keskus toimii sekä Kuopiossa että Helsingissä vuoteen 2014 saakka. Keskusten alueellistamisesta aiheutuvien lisämenojen kattamiseen vuonna 2012 varataan 2 000 000

euroa. Lisämenoja aiheutuu muuttokustannuksista, henkilöstön tukitoimista, uusien toimittilojen muutostöistä, hankinnoista ja tietoliikenneyhteyksien rakentamisesta.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskukseksi seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Toiminnallinen tehokkuus (taloudellisuus, tuottavuus, kannattavuus, kustannusvastaavuus)

Tavoitteena on, että maksullisen toiminnan julkisoikeudelliset suoritteet tuotetaan kustannusvastaavasti.

Viraston tulosalueittaiset kustannukset ja henkilötyövuodet

	2010 tilinpäätös		2011 tavoite		2012 tavoite	
	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv ¹⁾	1 000 €	htv ¹⁾
Lääkevalmisteiden arviointi 1 -prosessi	8 243	63	9 332	69	9 556	71
Lääkevalmisteiden arviointi 2 -prosessi	6 017	46	6 222	46	6 323	45
Lääkealan toimijoiden valvonta -prosessi	5 087	42	5 681	42	6 091	44
Lääkehoitojen arviointi -prosessi	468	3	1 488	11	1 229	11
Sisäiset palvelut -prosessi ja esikunta	-	42	-	41	-	49
Alueellistamisen kustannukset	887	-	2 000	-	2 000	-
Yhteensä	20 702	196	24 723	209	25 199	220

¹⁾ Henkilötyövuosien määrä on arvioitu. Resurssitarpeeseen vaikuttaa hakemusmäärien kehitys ja toimintaympäristön, mm. lainsäädännön muutokset. Henkilöstövoimavarojen lisäykset maksulliseen toimintaan toteutetaan tulorahoituksen puitteissa.

Viraston henkilötyövuosien määrät (htv)

	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Maksullinen toiminta	175	182	188
Ei-maksullinen toiminta	21	27	32
Yhteensä	196	209	220

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	20 736	24 901	25 199
Bruttotulot	19 730	20 845	21 100
Nettomenot	1 006	4 056	4 099

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	940
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 954

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (maksuperustelain mukaiset suoritteet, 1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot	17 948	18 945	19 200
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	17 805	18 945	19 200
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	143	-	-
Kustannusvastaavuus, %	101	100	100

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (erillislakien mukaiset julkisoikeudelliset suoritteet, 1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot, suoritteiden myyntitulot	1 782	1 900	1 900
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	1 743	1 900	1 900
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	40	-	-
Kustannusvastaavuus, %	102	100	100

Tuotokset ja laadunhallinta (suoritteet, palvelukyky ja laatu)

— Parannetaan lääke- ja lääkitysturvallisuutta toteuttamalla lääketurvadirektiivin toimenpiteet ja lisäämällä viranomaisyhteistyötä lääkeväärennösten ja -rikosten estämiseksi.

— Lääkekehityksen ohjausta lisätään tieteellisellä neuvonnalla.

— Lupa- ja valvontamenettelyssä noudetaan lakisääteisiä määräaikoja.

— Lääkeinformaatiostrategia on valmistunut ja toteutus käynnistynyt.

— Lääkehoitojen arviointitoiminta on käynnistetty verkostoyhteistyö kotimaisten ja valittujen kansainvälisten toimijoiden kanssa.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten henkilöstön osaamista ja työkykyä ylläpidetään, tuetaan ja kehitetään.

Tunnusluvut	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Henkilöstön hyvinvointi			
— työtyytyväisyysindeksi	3,5	3,5	3,6
— sairauspoissaolot pv/htv vähenevät	8,2	8,0	7,9

Määräraha on tarkoitettu 100 000 euroa tutkimushankkeiden rahoittamiseen. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon netto-

budjetoitavina maksullisen toiminnan tuloina maksuperustelain mukaisista julkisoikeudelli-

sista suoritteista saadut tulot ja lääkelaissa (84 b §, 595/2009) tarkoitetut tulot.

Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskusten talousarvio perustuu nettobudjettiin. Menot katetaan pääasiassa valvonta- ja palvelutoiminnasta perittävillä maksuilla. Maksullisen toiminnan palvelut tuotetaan omakustannushintaan. Suoritteista perittävät maksut ovat maksuperustelain mukaisia. Lääkkeiden laadunvalvonnan kustannukset katetaan lääkelain (84 b §, 595/2009) mukaisella maksulla.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-20
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-15
Palkkauksen tarkistukset	35
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	15
Tasomuutos	28
Yhteensä	43

2012 talousarvio	4 099 000
2011 III lisätalousarvio	44 000
2011 talousarvio	4 056 000
2010 tilinpäätös	4 020 000

20. Oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973) 12 §:n mukaisen oikeuslääketieteellisen kuolemansyyn selvittämisen menojen maksamiseen

2) oikeuslääkeopillisista tutkimuksista suoritettavista korvauksista annetun asetuksen (862/2004) mukaisten palkkioiden ja korvausten maksamiseen

3) yliopistoilta ostopalveluna tehtävän oikeuslääketieteen erikoislääkärikoulutuksen menojen maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tarvearvion muutos	300
Siirto momentilta 26.10.01	600
Yhteensä	4 900

2012 talousarvio	10 300 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	9 400 000
2010 tilinpäätös	8 692 893

66. Suomen ja Venäjän välisen säteily- ja ydinturvallisuuden yhteistyö (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää

1) ensisijaisesti Venäjän Federaation ydinturvallisuusviranomaisen ja toiminnanharjoittajien kanssa toteutettaviin ydin- ja säteilyturvallisuutta edistäviin hankkeisiin

2) ydin- ja säteilyturvallisuusyhteistyöhön liittyvien valtion kulutusmenojen maksamiseen.

Selvitysosa: Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyötä on rahoitettu tähän asti ulkoasiainministeriön momentilta 24.20.66 Lähialueyhteistyö. Säteilyturvakeskus on huolehtinut asiantuntijatehtävistä ja vastannut hankekoordinoinnista ulkoasiainministeriön kanssa tehtyjen sopimusten puitteissa.

Ydin- ja säteilyturvallisuuden yhteistyö on kohdistunut kuuteen eri aihepiiriin: Leningradin ydinvoimalaitos, Kuolan ydinvoimalaitos, ydinturvallisuusvalvonta, radioaktiiviset jätteet, ympäristön säteilyvalvonta ja onnettomuusvalmius sekä ydinmateriaalivalvonta. Pääosa resursseista on kohdistettu mainittujen kahden ydinvoimalaitoksen turvallisuuden kohentamiseen siten, että pääkohde on Leningradin ydinvoimalaitos, jonka sijainti ja Tshernobyl-tyyppiset reaktorit korostavat jatkuvan parantamisen tarvetta. Hankkeisiin on sisältynyt mm. koulutustoimintaa, turvallisuusanalyysijä, teknisiä turvallisuusparannuksia ja laitetöitä, laitteistojen tarkastustekniikan kehittä-

tämistä ja säännösten kehittämistä. Lenin-gradin ja Kuolan laitoksen ympäristön säteilyvalvontajärjestelmät on toteutettu lähialueyhteistyön puitteissa.

Momentin määräraha vähentää vastaavasti ulkoasiainministeriön pääluokassa olevan mo-

mentin 24.20.66 Lähialueyhteistyö määrärahaa.

2012 talousarvio

1 500 000

03. Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus-, kehittämis-, tilasto-, rekisteri- ja asiantuntijatoiminnasta sekä valtionavusta Työterveyslaitoksen menoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa toimialansa tutkimus- ja kehittämispolitiikasta. Sen tavoitteena on tuottaa sellaista tutkimustietoa, joka on systemaattisesti hyödynnettävissä sosiaali- ja terveyspolitiikan erilaisissa kehittämistoimenpiteissä, kuten lainsäädännön valmistelussa ja toimeenpanossa, erilaisissa ohjelmissa ja projekteissa sekä muussa ministeriön päätöksenteossa.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminta on johtamisen väline ja edellytys strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tutkimus- ja kehittämispolitiikka on strategista päätöksentekoa, lainsäädännön ja budjetin valmistelua ja niiden toimeenpanoa sekä informaatio-ohjausta tukeva investointi. Hallinnonalan tutkimuslaitoksilla on myös tutkimus- ja kehittämistoiminnan tulosten käytäntöön viemiseen liittyvää toimintaa, kuten asiantuntijapalveluja, tiedonvälitystä ja koulutusta. Lisäksi niillä on lakisääteisiä tai ministeriön kanssa sovittuja erityistehtäviä, esimerkiksi valvontaan, tilastointiin ja erityisiin vaaratilanteisiin varautumiseen liittyviä tehtäviä.

Vaikuttavuus

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnan pohjana on ministeriön Sosiaali- ja terveyspolitiikan strategia Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -asiakirja sekä hallitusohjelman painotukset. Sen mukaisesti hallinnonalan tutkimus- ja kehittämistoiminnalla, tietotuotannolla sekä tiedonvälityksellä:

- hyvinvoinnille vahva perusta
- kaikille mahdollisuus hyvinvointiin
- elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta.

Hallitusohjelman erityisenä painotuksena on korostettu myös perheiden asemaa sekä sukupuolten tasa-arvoa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden edistämisen osa-alueella kiinnitetään huomiota kansantautien vaaratekijöiden vähentämiseen, tapaturmien ehkäisemiseen ja terveyttä tukevien olosuhteiden luomiseen. Erityisesti tavoitteena on tupakoinnin, alkoholin käytön ja ylipainaisuuden hallinta. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja 33.03.50 Työterveyslaitos)

Työelämän hyvinvointi on tärkeä tavoite, johon pyritään työn mielekkyyttä lisäämällä fyysinen ja psyykinen terveys ja turvallisuus varmistaen. Myös työelämän tasa-arvon varmistaminen ja työ- ja perhe-elämän yhteensovittaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä kohteita. (33.03.50 Työterveyslaitos)

Köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämiseksi ehkäisevä näkökulma on ensisijainen toimintamalli. Lasten, nuorten ja perheiden ongelmiin puututaan uusilla malleilla, pitkäaikaistyöttömyys

torjutaan ja suurimmassa köyhyysriskissä olevien toimeentulo turvataan. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ja 33.03.50 Työterveyslaitos).

Toimiva palvelujärjestelmä ja osaava ja riittävä työvoima luovat pohjan laadukkaille palveluille. Erityisenä haasteena on peruspalveluiden ja ikääntyvän väestön palvelujen turvaaminen. Apuna tulee olla uuden teknologian laajamittainen hyväksikäyttö ja kehittäminen. (33.03.04 Terveyden ja hyvinvoinnin laitos)

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteitä kohdistetaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ja Työterveyslaitoksen tutkimustoiminnan tehostamiseen. Talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen siirtäminen palvelukeskuksiin on toteutettu tutkimus- ja kehittämislaitosten osalta pääosin vuoden 2010 loppuun mennessä.

Tuotokset ja laadunhallinta

Laitokset varautuvat omalta osaltaan osallistumaan yhteiskunnan turvallisuusstrategian 2011 toimeenpanoon.

04. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 68 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) toimintaan liittyvien kansainvälisten ja kotimaisten järjestöjen jäsenmaksuista, yhteisrahoitteisten hankkeiden rahoitusosuuksista, ulkomailla toteutettavien projektien, täydennyskoulutuksen avustuksen ja yhteistyöstä aiheutuvien menojen maksamiseen

2) EU:n hyväksymien hankkeiden rahoitukseen liittyvien menojen maksamiseen

3) Alkoholitutkimussäätiöön, Käypä hoitosuosituksen laadintaan sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tietohallinnon kehittämishankkeisiin liittyvien valtionavustuksen maksamiseen

4) Alkoholitutkimussäätiön toiminnasta Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselle aiheutuvien menojen maksamiseen

5) koulutusneuvolatoiminnasta kunnille maksettavien korvausten maksamiseen

6) nettobudjetoidun yhteisrahoitteisen toiminnan tuloihin välittömästi liittyvien apurahojen maksamiseen

7) Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen itse toteuttamiin terveyden edistämisen hankkeisiin.

Selvitysosa: Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tehtävänä on väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, sairauksien ja sosiaalisten ongelmien ehkäiseminen sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittäminen. Lai-

tos toteuttaa tehtävänsä tutkimuksen, seurannan ja arvioinnin, kehittämistyön, asiantuntijavaihtamisen ja viranomais tehtävien sekä kansainvälisen yhteistyön avulla. Lisäksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toimii alansa tilastoviranomaisena sekä huolehtii tehtäväalueensa tietoperustasta ja sen hyödyntämisestä.

Hallinnollisesti itsenäinen Alkoholitutkimussäätiö edistää ja tukee alkoholi- ja muuta päihdetutkimusta jakamalla apurahoja ja teke-mällä tai teettämällä tutkimusta sekä harjoittamalla tutkimukseen liittyvää julkaisutoimintaa.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos ottaa vuoden 2012 toimintansa perustaksi sosiaali- ja terveysministeriön strategian "Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020" sekä THL:n oman strategian "Terveydestä hyvinvointia - 2020 - hyvinvoinnista terveyttä". Sosiaalisen kestävyuden teemat liittyvät hyvinvoinnin turvaamisen taloudelliseen perustaan, hyvinvoinnin oikeudenmukaiseen jakautumiseen ja varautumiseen globaalien ilmiöiden tuottamiin muutoksiin. THL:n toiminnassa kestävyysteemat ovat mukana väestön terveyden, hyvinvoinnin ja toimintakyvyn, palvelujärjestelmän tehokkuuden ja rahoituspohjan varmistamisen kysymyksissä. THL:n oman strategian päälinjaukset tähtäävät laitoksen toiminnan vaikuttavuuden lisäämiseen juuri näissä kysymyksissä. Linjauksissa määritellään tavoitteiksi, että väestön terveys, toimintakyky ja hyvinvointi ko-hentuvat, terveys- ja hyvinvointierot kaventuu-

vat, valmius torjua globaaleja ja kansallisia terveys- ja hyvinvointiuhkia on korkealla tasolla ja sosiaali- ja terveysalan palvelujärjestelmä vastaa tehokkaasti väestön ja yhteiskunnan tarpeisiin.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toiminnassa 2010-luvulla korostuu myös asiantuntijalaitoksen rooli tiedon käytön edistämässä päätöksenteon kaikilla tasoilla. Tätä tukee laitoksen toiminta tietovarantojen kehittämiseksi ja niiden käytön helpottamiseksi. Julkisin varoin kerättyjen tietovarantojen käytettävyyden parantaminen on määritelty vuonna 2011 annetussa valtioneuvoston periaatepäätöksessä kaikilla aloilla keskeiseksi tavoitteeksi. THL on sosiaali- ja terveysalan tietovarantojen keskeinen tuottaja, jalostaja ja käytön edistäjä. THL:n strategiassa tietovarantoihin liittyy kaksi kuudesta päälinjauksesta. Tavoitteena on, että sosiaali- ja terveysalan tietovarantoja käytetään laajasti terveyden ja hyvinvoinnin sekä palvelujärjestelmän toimivuuden edistämiseen. Lisäksi toimitaan niin, että hyvinvointi- ja terveyskysymykset vaikuttavat vahvasti päätöksentekoon eri tasoilla.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos kohdentaa voimavarojaan uudelleen strategiansa mukaisesti. Laitos huolehtii siitä, että sen toiminnassa otetaan huomioon kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämistavoitteet, jotka liittyvät myös sektoritutkimusjärjestelmän uudistamiseen.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ydintoiminnot toimivat tehokkaasti, taloudellisesti ja asiakassuuntautuneesti ja niiden laatu ja kustannusvaikuttavuus paranee. Laitoksen tuottavuus kasvaa ja maksullisen toiminnan ylijäämä käytetään tuotekehitykseen ja investointeihin.

Laitoksen tieto- ja tilastotuotanto sekä verkkopalvelut ja portaalit ovat yhdessä toimiva kokonaisuus. Laitoksen organisaatio toimii kokonaisuutena ja organisaatorakenne tukee laitoksen strategian linjauksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen hallinto- ja toimintatavat edistävät sukupuolten välisen tasa-arvon toteutumista.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen rahoitusrakenne on hallinnassa. Taloudelliset ja henkilöstövoimavarat kohdennetaan strategisten linjausten mukaisesti. Henkilöstösuunnittelu on pitkäjänteistä ja henkilöstömäärä ja -rakenne vastaavat strategisia linjauksia. Laitos toimii taloudellisesti ja tuottavasti.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella on riittävä osaaminen toteuttaa tavoitteet. Laitoksen henkilöstön toimintavalmiutta ja osaamista kehitetään laitoksen strategian mukaisesti. Johtaminen on osaavaa ja kannustavaa ja henkilöstön kokemaa työhyvinvointia kasvaa ja työnantajakuva paranee.

Määrärahasta on varattu 542 480 euroa Alkoholitutkimussäätiölle suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon nettobudjetoituina tuloina yhteisrahoitteisten sopimustutkimusten ja muiden yhteishankkeiden maksusuudet, maksullisen palvelutoiminnan ja erillisiin sopimuksiin perustuvien tilaustutkimusten tulot, muut maksullisen toiminnan myyntitulot kuten rojalitit ja vastaavat sekä tekijänoikeustulot ja saadut lahjoitusvarat ja sponsoritulot.

Tulot harvinaisten rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011	2012 esitys
		varsinainen talousarvio	
Bruttomenot	101 160	107 209	108 425
Bruttotulot	38 904	40 400	40 400
Nettomenot	62 256	66 809	68 025

Siirtyvät erät

— siirtynyt edelliseltä vuodelta	3 003
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	5 724

Maksullisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Maksullisen toiminnan tuotot , suoritteiden myyntituotot	8 401	8 400	8 400
— tästä toimintamenomomentille nettouttamattomat tuotot	392	500	500
Maksullisen toiminnan kokonaiskustannukset	8 485	8 250	8 250
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-84	150	150
Kustannusvastaavuus, %	99	102	102

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	16 950	17 000	17 000
— EU:lta saatava rahoitus	4 613	4 500	4 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	3 667	4 500	4 500
— yhteisrahoitteisen toiminnan muut tuotot	5 877	6 000	6 000
Tuotot yhteensä	31 107	32 000	32 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	34 293	37 600	37 600
Kustannusvastaavuus (tuotot - kustannukset)	-3 186	-5 600	-5 600
Kustannusvastaavuus, %	91	85	85

THL:n toiminnan kokonaiskustannukset ja htv:t tulosalueittain¹⁾

	TP 2010		Arvio 2011		Tavoite 2012	
	1 000 €	htv	1 000 €	htv	1 000 €	htv
Hyvinvointi- ja terveystoimintat -toimiala	10 703	128	10 703	147	10 703	127
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiala	26 871	286	26 871	286	26 871	285
Terveyden suojelun toimiala	35 928	390	35 928	390	35 928	389
Sosiaali- ja terveystoimintat -toimiala	37 352	278	37 352	278	37 352	277
Tieto-osasto	7 373	85	7 373	85	7 373	84
Kansanväliset asiat	4 786	25	4 786	25	4 786	24
Yhteensä	123 013	1 192	123 013	1 211	123 013	1 186

¹⁾ Yhteiset palvelut ja muut tukitoiminnot on jaettu toimialoille htv-suhteessa. Menot sisältävät myös rokoteohjelman mukaiset rokotehankinnat ja oikeuslääkintätoimen momentin käytön. Nämä menot eivät vähennä THL:n toimintameno-momenttia.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuottavuustoimet	-478
Tuottavuustoimiin liittyvä kohdennuserä	-68
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	59
Fuusiovirastojen vpj-sopimukset	329
Palkkauksen tarkistukset	734
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	46
Oikeuslääketieteen erikoislääkäri-koulutuksen voimavarat	500
Siirto momentille 33.01.01 (-1 htv)	-115
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-216
Toimintameno säästö (HO)	-700
Oikeuslääkintötoimen tehtävien siirto	1 070
Tasomuutos	55
Yhteensä	1 216
2012 talousarvio	68 025 000
2011 III lisätalousarvio	1 804 000
2011 talousarvio	66 809 000
2010 tilinpäätös	64 977 000

50. Valtionapu Työterveyslaitoksen menoihin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 36 939 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 §:n nojalla Työterveyslaitoksen toiminnasta aiheutuviin menoihin suoritettavan valtionavun maksamiseen

2) EU:n hyväksymien tutkimushankkeiden rahoittamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle suoritetaan sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin menoihin valtionapua 80 % kustannuksista kuitenkin siten, että valtion kiinteistölaitokselle maksettavan toimitilan vuokraa ja arvonnalisäveroa vastaava osuus myönnetään edellä mainitun lain 3 §:n 2 momentin nojalla lisättynä valtionapuna.

Valtionavusta arvioidaan kohdistuvan palkkausmenoihin 22 208 000 euroa ja muihin menoihin 15 052 000 euroa.

Työterveyslaitos on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalla toimiva julkisoikeudellinen yhteisö. Työterveyslaitos on

tutkimus- ja asiantuntijalaitos, joka edistää työn terveellisuutta ja turvallisuutta osana hyvää elämää.

Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti asettanut Työterveyslaitokselle seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Tavoitteet määritellään ministeriön ja viraston välisessä tulossopimuksessa. Tavoitteet toteuttavat sosiaali- ja terveysministeriön strategiaa.

Hyvinvoinnille vahva perusta -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

— työurien pidentämiseen, työelämän veto-voiman ja työssä jaksamisen lisäämiseen

— työn ja työolosuhteiden kehittämiseen

— työhyvinvoinnin arviointiin ja johtamiseen työpaikoilla, myös pientyöpaikkojen tarpeet huomioon ottaen

— työhyvinvoinnin vaikutusten arviointiin yksilön, työpaikan ja yhteiskunnan kannalta

— työhyvinvoinnin valtakunnallisten ja alueellisten verkostojen toimintaan

— työterveyshuollon, kuntoutuksen ja työpaikkojen yhteistyön tehostamiseen työhyvinvoinnin parantamiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi

— työn ja muun elämän tasapainon parantamiseen.

Kaikille mahdollisuus hyvinvointiin -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

— työkyvyttömyyden varhaisen ehkäisyyn ja jäljellä olevan työkyvyn tukemiseen, painopisteinä henkinen ja tuki- ja liikuntaelinten toimintakyky

— sosiaali- ja terveysalan henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseen

— työterveyshuollon palvelujen sisällön, laadun, saatavuuden ja kustannustehokkuuden parantamiseen

— työterveyshuollon henkilöstön osaamisen kehittämiseen ja moniammatillisen yhteistyön tehostamiseen

— työelämän rajapinnoilla olevien, erityisesti nuorten, työllistymisedellytysten parantamiseen

— työn terveyttä edistävien toimintojen kehittämiseen

- terveellisten elintapojen edistämiseen työpaikan ja työterveyshuollon keinoin
- työelämän monikulttuurisuuden tukemiseen.

Elinympäristö tukemaan terveyttä ja turvallisuutta -linjauksen toteuttamiseksi Työterveyslaitos kehittää, markkinoi ja tarjoaa ratkaisuja:

- toimivan ja hyvinvointia edistävän sisäympäristön varmistamiseen toimitilojen korjaus- ja uudisrakentamisessa
- nanoteknologian turvallisen käytön varmistamiseen erilaisissa työympäristöissä ja sen turvallisuuden edistämiseen teollisissa prosesseissa
- uusien terveystekijöiden tunnistamiseen ja arviointiin

- työtaturmien ja työstä johtuvan sairastumisen vähentämiseen

- työelämän kehityksen ja kansainvälistymisen ennakointiin ja työhyvinvointivaikutusten arviointiin

- kemiallisten riskien hallintaan kriisitilanteissa (C-laboratoriovalmiuden ylläpito).

Henkisten voimavarojen kehittämiseksi Työterveyslaitos laatii keskipitkän aikavälin osaamispääoman kehittämissuunnitelman. Työterveyslaitos toteuttaa tutkimus- ja kehittämishankkeita sosiaali- ja terveysalan yhteistyön yhteistyössä ja tehostaa kumppanuus- ja asiakasyhteistyötään osaamisen laadun ja hyödyntämisen parantamiseksi.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työterveyslaitoksen määrälliset suoritteet

	2010 toteutuma	2011 tavoite	2012 tavoite
Tieteelliset julkaisut	443	500	450
Yleistajuiset julkaisut	489	400	450
Verkkosivuilla kävijöiden lkm/kk	82 333	110 000	115 000
Asiantuntijapalvelutyöpäivät	44 625	60 000	50 000
Työympäristön mittaukset ja analyysit	47 821	40 000	45 000
Ammattitauti- ja työkyvyn arviointitutkimukset	1 790	2 000	1 700
Koulutettavapäivät	20 758	18 000	18 000

Työterveyslaitoksen kokonaismenoihin, joiden arvioidaan olevan 67 249 000 euroa, myönnetään valtionapua 36 939 000 euroa.

Toiminnan laajuus tulosalueittain arvioidaan vuonna 2012 seuraavaksi:

Työterveyslaitoksen toiminnan laajuus tulosalueittain vuosina 2010—2012

	Menot (1 000 euroa)			Oma rahoitus (1 000 euroa)			Valtionapu (1 000 euroa)		
	2010 tot.	2011 arvio	2012 arvio	2010 tot.	2011 arvio	2012 arvio	2010 tot.	2011 arvio	2012 arvio
Osaamiskeskus									
Työyhteisöt ja -organisaatiot	6 139			3 429			2 710		
Inhimillinen työ	5 802			2 403			3 399		
Työympäristö	16 503			9 813			6 690		
Terveys ja työkyky	15 028			7 509			7 519		
Hyvät käytännöt	8 879			4 613			4 266		
Sis. palvelut ja yhteiset	14 878			978			13 900		
Tiedolla vaikuttaminen		12 122	12 098		2 021	2 061		10 101	10 037

Ratkaisujen kehittäminen	33 672	33 322	10 843	11 059	22 830	22 263
Asiakasratkaisut	21 550	21 829	16 853	17 190	4 697	4 639
Yhteensä	67 229	67 344	67 249	28 745	29 717	30 310
Rahoitusosuus %			43	44	45	57
					56	55

Työterveyslaitos toteutti organisaatiomuutoksen vuoden 2011 alusta alkaen. Vuoden 2010 tiedot on esitetty tällöin voimassa olleen organisaation mukaisesti. Vuosien 2011 ja 2012 tiedot on esitetty nykyisen organisaation mukaisesti.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

IT-palvelukeskuksiirron palautus momentilta 28.20.06	39
Tuottavuustoimet	-359
Tuottavuustoimiin liittyvä kohdennuserä	-67
Toimintamenosäästö (HO)	-360
Tasomuutos	58
Yhteensä	-689
2012 talousarvio	36 939 000
2011 talousarvio	37 628 000
2010 tilinpäätös	37 268 000

63. Eräät erityishankkeet (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmän kehittämiseen tietoteknologian avulla ja tietoteknologian hyödyntämisen edellyttämän infrastruktuurin rakentamiseen

2) hankkeen läpiviemisen edellyttämään koulutus- ja kehittämistoimintaan sosiaali- ja terveysministeriön erikseen määräämin perustein

3) valtionavustusten ja rahoitusavustusten maksamiseen

4) terveydenhuollon kansallisen sähköisen arkiston tietojärjestelmäarkkitehtuurin määrittelyyn ja perustamiseen liittyviin menoihin ja sähköisen arkistopalvelun valtakunnallisen toimijan toiminnasta aiheutuviin menoihin

5) sosiaali- ja terveysministeriön strategista ja toiminnallista suunnittelua ja päätöksente-

koa tukevien tutkimus- ja kehittämishankkeiden rahoittamiseen

6) ministeriön toimialaan liittyvien ohjelmien ja kokeilujen toimeenpanosta aiheutuvien toimintamenojen ja rahoitusavustusten maksamiseen

7) EU:n hyväksymien puite- ja aihealueitaisten ohjelmien mukaisten hankkeiden rahoittamiseen

8) hankkeen tarkastuksesta ja valvonnasta aiheutuviin menoihin.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahalla tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden verkottumista ja yhteentoimivien tietojärjestelmien kehittämistä ennen muuta toteuttamalla kansallisen tason palveluja, jotka tukevat hallinnonalan tietohallintopalvelujen yhdenmukaista kehitystä. Tavoitteena on tietoteknologian hyväksikäyttöä tehostamalla parantaa myös palvelujen tasavertaista saatavuutta ja laatua sekä tukea omatoimisuutta, kotona asumista ja itsenäistä suoriutumista. Tavoitteena on myös varmistaa, että uuden tietoteknologian käyttöönotto toteutuu tasapuolisesti koko maassa muun muassa toteuttamalla kansalaisten terveysverkkopalvelu.

Määrärahan arvioitu jakautuminen eri hankkeisiin

Käynnissä olevien hankkeiden jatkaminen ja tehostaminen

Terveys 2015 -kansanterveysohjelma
Työterveys 2015 -yhteistyöhanke
Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpano
Toimiva sosiaali- ja terveyskeskus -hanke
Työhyvinvointifoorumi, työhyvinvoinnin verkostoyhteistyö
Samapalkkaisuusohjelma

Ympäristöterveydenhuollon kohdetietojärjestelmä	EU:n puite- ja aihealueittaiset ohjelmat	
Kansallinen terveydensuojeluohjelma	DAPHNE-ohjelman kansallinen rahoitusosuus	
Työterveystoiminnan vaikuttavuusohjelma	EU:n tasa-arvo-ohjelman kansallinen rahoitusosuus	
2012—2015, uusi hanke		
EU:n teemavuosi 2012 aktiivinen ikääntyminen, uusi hanke	Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)	
Harvinaissairauksien kansallinen ohjelma		
Lastenasiainalo-hankekokeilu	Työpankkikokeilu (HO)	1 500
Kansallinen muistiohjelma	Osana hankemenojen leikkausta	-500
Kansallinen syöpäkeskuksen verkosto	Tasomuutos	-70
Työpankkikokeilun laajentaminen valtakunnalliseksi	Yhteensä	930
Reumasäätiön jäänösarkiston siirto	2012 talousarvio	8 030 000
Joint Action hankkeiden kansallinen rahoitus	2011 talousarvio	7 100 000
Naisiin kohdistuvan väkivallan vähentämisen ohjelma	2010 tilinpäätös	7 340 000
Kansallinen terveydensuojeluohjelma		

10. Perhe- ja asumiskustannusten tasaus ja eräät palvelut

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat lähinnä äitiysavustuksesta, lapsilisistä, sotilasavustuksesta, yleisestä asumistuesta, elatustuesta ja tulkkipalvelujen järjestämisestä sekä näiden etuuksien toimeenpanon Kansaneläkelaitokselle aiheuttamista toimintakuluista ja Kansallisen Terveysarkiston (KanTa) palvelurahaston kuluista.

Äitiysavustuksen ja lapsilisien tarkoituksena on tasata lasten syntymästä ja elatuksesta, ottolapseksi ottamisesta sekä kansainvälisestä adoptiosta aiheutuvia kustannuksia lapsiperheiden ja muiden kotitalouksien välillä. Kyseiset etuudet suoritetaan lapsiperheille lapsikohtaisina perheen tuloista tai varallisuudesta riippumatta.

Äitiysavustuksen perhe voi ottaa joko rahana tai äitiyspakkauksena ja se suoritetaan korotettuna perheelle, johon syntyy tai otetaan ottolapseksi samanaikaisesti useampi lapsi. Äitiysavustuksen suuruudesta päättää valtioneuvosto.

Lapsilisiä maksetaan alle 17-vuotiaista lapsista. Lapsilisän suuruudesta säädetään lapsilisälaisissa. Lapsilisät on porrastettu siten, että niiden määrä lasta kohti suurenee perheen lapsiluvun kasvaessa. Yksinhuoltajalle lapsilisä maksetaan korotettuna. Lapsilisät on sidottu kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien.

Lasten kotihoidon tukea maksetaan ulkomaille ETY-asetuksen 883/2004 mukaisissa tilanteissa. Tavoitteena on estää työntekijän ja hänen perheensä jääminen sosiaaliturvan ulkopuolelle liikumisvapauden käyttämisen seurauksena. Lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuki on sidottu kansaneläkeindeksiin 1.3.2011 lukien.

Sotilasavustusta maksetaan asevelvollisuuslain tai siviilipalveluslain nojalla palveluksessa olevan asevelvollisen omaiselle edellyttäen, että palvelus on heikentänyt omaisen toimeentulon mahdollisuuksia ja että hän on avustuksen tarpeessa. Asevelvollisen omaiselle suoritettava avustus koostuu perusavustuksesta, asumisavustuksesta sekä erityisavustuksesta. Asevelvolliselle it-

selleen sotilasavustuksena maksetaan opintolainojen korot, jotka erääntyvät maksettaviksi palvelusaikana sekä erityisestä syystä asumisavustus hänen käytössään olevasta asunnosta aiheutuviin kohtuullisiin menoihin.

Yleisellä asumistuella edistetään kohtuullisen asumistason saavuttamista ja säilyttämistä alen- tamalla tuen tarpeessa olevien lapsiperheiden ja muiden ruokakuntien asumismenoja.

Elatustuen tavoitteena on turvata lapsen oikeus riittävään elatukseen tilanteissa, joissa lapsen yksityisoikeudellinen elatus ei tule turvatuksi. Elatustuen suuruudesta ja saamisedellytyksistä säädetään elatustukilaissa.

Tulkkaukspalvelujen järjestämisen tavoitteena on tarjota vaikeasti kuulovammaisille, kuulo- ja näkövammaisille ja puhevammaisille henkilöille heidän tarvitsemansa tulkkaukspalvelut. Järjestä- minen koskee työssä käymisen, opiskelun, asioimisen, yhteiskunnallisen osallistumisen, virkis- tyksen tai muun sellaisen syyn vuoksi suoritettavaa tulkkausta.

Edellä mainitut etuudet ovat saajalleen verovapaita. Luvun menot maksetaan kokonaisuudes- saan valtion varoista.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Äitiysavustus				
Äitiysavustusten (lasten) lukumäärä	60 900	61 200	61 100	61 200
Äitiysavustuksen määrä euroa	140	140	140	140
Kansainvälinen lapseksiottaminen				
Adoptiokorvausten (lasten) lukumäärä	197	160	280	280
Korvauksen määrä lapsen lähtömaasta riippuen euroa ¹⁾				
— Virosta	1 900	1 900	1 900	1 900
— Kiinasta, Kolumbiasta, Keniasta ja Etelä-Afrikasta	4 500	4 500	4 500	4 500
— Etiopiasta, Filippiineiltä ja Venäjältä	3 800	3 800	3 800	3 800
— Muista maista	3 000	3 000	3 000	3 000
Lapsilisät				
Lapsia keskimäärin	1 012 800	1 009 500	1 008 100	1 007 600
Yksinhuoltajien lapsia keskimäärin	150 300	151 100	154 700	154 700
Lapsilisää saavia perheitä keskimäärin	559 800	558 400	556 800	556 600
Lapsilisien määrät euroa/kk ²⁾				
1. lapsi	100,00	100,00	100,40	103,93
2. lapsi	110,50	110,50	110,94	114,84
3. lapsi	131,00	141,00	141,00	146,54
4. lapsi	151,50	161,50	161,50	167,84
5. jne. lapsi	172,00	182,00	182,73	189,15
Yksinhuoltajille maksettava korotus euroa/kk	46,60	46,60	46,79	48,43
Valtion korvattava lasten kotihoidon tuki				
Tukea saavia perheitä keskimäärin kuukausittain	128	124	140	140
Sotilasavustus				
Avustuksen piirissä olevien henkilöiden lukumäärä	13 817	14 065	14 400	14 600
Avustusta saavien kotitalouksien lukumäärä	12 513	12 839	13 300	13 800
Avustuksen määrä keskimäärin euroa/kk (kotitalous)	309	295	304	309

Yleinen asumistuki

Asumistuen saajien lukumäärä (ruokakuntia), josta	161 842	164 154	171 000	170 200
— yksin asuvia %	55,5	56,7	57,0	57,0
Tukea saavia lapsiperheitä, joista	59 308	58 707	58 000	57 500
— yksinhuoltajia	40 916	40 855	42 000	42 000
Työttömiä ruokakuntia ³⁾	102 388	103 222	107 000	107 000
Vuokra-asunnossa asuvat asumistuen saajat				
— keskivuokra euroa/m ² /kk	9,3	9,6	9,9	10,5
— keskipinta-ala m ²	54,1	53,7	53,5	53,5
Vuokra-asunnossa asuvien asumistuensaajien asumismeno-osuus asumistukituloista (%)				
— ilman asumistukea	68,1	69,4	69,2	69,0
— asumistuen jälkeen	33,4	33,6	33,5	33,6
— asumistuen osuus keskimääräisestä vuokrasta (%)	50,9	51,6	51,7	51,8
Keskimääräinen tuki euroa/kk	249	259	269	287

Elatustuki

Elatustukea saaneet lapset (tilanne 31.12.), joille elatustuki maksettu				
— täysimääräisenä	62 179	67 626	69 300	69 000
— elatusapua täydentävänä	9 037	9 951	9 600	9 600
— muutoin alennettuna (elatusavun suuruisena)	24 788	20 397	18 700	18 700
Elatusvelvolliset 31.12., joilla suoritettavana				
— erääntyvää elatusapua ja elatustukea	41 751	40 051	39 900	39 700
— ainoastaan loppuvelkaa (elatusapu ei enää eräänny)	12 004	11 875	11 800	11 800
Maksettu elatustukea vuoden aikana yhteensä (milj. euroa), josta ⁴⁾	152,9	163,9	169,8	171,2
— korvattavaa elatustukea ⁴⁾	88,4	89,7	93,0	93,8
— ei korvattavaa elatustukea ⁴⁾	64,5	74,1	76,8	77,4
Peritty elatusvelvollisilta elatusapua (milj. euroa), vuoden aikana yhteensä ⁴⁾	64,9	68,8	70,8	74,4
josta käytetty				
— elatusapuun ⁴⁾	6,9	7,3	7,5	7,9
— elatustuen korvaukseksi ⁴⁾	58,0	61,5	63,3	66,5

Tulkkaukspalvelut

Henkilöitä tulkkauksen piirissä	4 500	4 800	5 000
Tulkkaukspalvelun menot (milj. euroa)	7,1	12,4	28,2

¹⁾ Samalla kertaa perheeseen sijoitetusta toisesta tai sitä useammasta lapsesta maksetaan kustakin 30 % säädetystä tuesta.

²⁾ KEL-indeksin 1561 mukaiset määrät ovat arvioita vuonna 2012, lopulliset pisteluvut vahvistetaan lokakuussa 2011.

³⁾ Tuensaaja tai ainakin toinen puolisoista työtön.

⁴⁾ Kelassa vain tilastot 1.4. alkaen vuoden 2009 osalta. Luvut on arvioitu koko vuodelle Kelan 9 kk:n perusteella.

28. Kansaneläkelaitokselle maksettavat sosiaaliturvan yleisrahaston ja palvelurahaston toimintakulut (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 143 970 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Kansaneläkelaitoksesta annetun lain (731/2001) 12 d §:n mukaisen sosiaaliturvan yleisrahastosta maksettavien etuuksien toimeenpanosta Kansaneläkelaitokselle aiheutuviin toimintakuluihin.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 1 570 000 euroa valtion osuudesta terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen rakentamis- ja käyttökuluista annetun lain 2 §:n mukaisesti kansallisen terveystietokannan palvelurahaston kuluihin.

Selvitysosa: Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista määräytyy Kansaneläkelaitoksesta annetun lain 12 e §:n mukaisesti etuuksien toimeenpanosta aiheutuvien toimintakulujen suhteessa. Sosiaaliturvan yleisrahaston osuus Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista on 32,73% vuonna 2012.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi valtion osuudesta terveydenhuollon valtakunnallisten tietojärjestelmäpalvelujen rakentamis- ja käyttökuluista ja Kansaneläkelaitoksesta annetun lain muuttamisesta. Esitys liittyy Kansalliseen Terveystietokantaan ja esityksen mukaan valtio rahoittaa palvelurahaston kulut siirtymävaiheessa siltä osin kuin maksut eivät niitä kata. Laki tulee voimaan 1.1.2012 ja määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon 1 570 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö

Sosiaaliturvan yleisrahasto	142 400 000
Palvelurahasto	1 570 000
Yhteensä	143 970 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

EU-sähköinen tiedonvaihto	-340
Palvelurahaston rakentamis- ja käyttö-kustannukset	1 570
Määrärahan tarvearvion muutos	2 340
Yhteensä	3 570

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	143 970 000
2011 talousarvio	140 400 000
2010 tilinpäätös	131 600 000

50. Äitiysavustus ja valtion tuki kansainväliseen lapseksiottamiseen (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 11 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) äitiysavustuslain (477/1993) mukaisten äitiysavustusten suorittamiseen, äitiyspakkauksiin liittyvien arvonlisäverojen ja yleiskulujen maksamiseen

2) tuen maksamiseen kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Äitiysavustus suoritetaan vuonna 2012 arviolta 61 200 lapsesta. Äitiysavustuksen ottaa noin 70 % siihen oikeutetuista äideistä äitiyspakkauksena ja osin rahana muiden nostaessa avustuksen rahana.

Kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvista kustannuksista osa korvataan ottovanhemmalle tai lapseksiottajalle valtion varoista. Vuonna 2012 tuen saajia arvioidaan olevan 280.

Määrärahasta arvioidaan käytettävän 10 699 500 euroa äitiysavustusten ja 1 000 500 euroa kansainvälisestä lapseksiottamisesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen/korvaamiseen.

2012 talousarvio	11 700 000
2011 talousarvio	11 700 000
2010 tilinpäätös	10 960 000

51. Lapsilisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 483 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lapsilisälain (796/1992) mukaisten lapsilisien maksamiseen.

Selvitysosa: Momentilta arvioidaan maksettavan lapsilisiä vuonna 2012 keskimäärin 1 007 600 lapsesta. Yksinhuoltajien lapsinäistä on noin 154 700. Yksinhuoltajalle lapsilisiä maksetaan korotettuna. Lapsilisiä saavia perheitä arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 556 600.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Lapsilisien sitominen indeksiin 1.3.2011 lukien	45 200
Tarvearvion muutos	10 700
Yhteensä	55 900

2012 talousarvio	1 483 500 000
2011 talousarvio	1 427 600 000
2010 tilinpäätös	1 425 000 000

52. Eräät valtion korvattavat perhe-etuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain (1128/1996) 9 §:n mukaisten korvausten maksamiseen

2) EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lasten päivähoitoon järjestämiseen Suomessa samoin edellytyksin kuin henkilöiden omissa kotikunnissa.

Selvitysosa: Lasten kotihoidon tukea arvioidaan maksettavan ulkomaille vuonna 2012 kuukausittain keskimäärin 140 perheelle.

Päivähoitopalvelun EU:n kemikaaliviraston henkilöstön lapselle tuottavalla kunnalla on oikeus periä palvelun tuottamisesta aiheutuneiden kokonaiskustannusten ja perheen maksuosuuden välinen erotus Suomen valtiolta.

2012 talousarvio	1 500 000
2011 talousarvio	1 500 000
2010 tilinpäätös	951 843

53. Sotilasavustus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 22 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotilasavustuslain (781/1993) mukaisten sotilasavustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Sotilasavustuksen piirissä arvioidaan vuonna 2012 olevan 14 600 henkilöä.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 400 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	22 200 000
2011 talousarvio	21 800 000
2010 tilinpäätös	18 800 000

54. Asumistuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 602 306 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asumistukilain (408/1975) mukaisten asumistukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa perusteena on vuosittain annettava valtioneuvoston asetus asumistuen määräytymisperusteista. Vuoden 2012 tukiperusteet säilytetään vuoden 2011 tasolla siten, että niitä tarkistetaan yleistä kustannuskehitystä ja tuensaajien asumismenojen muutosta vastaavasti. Lisäksi asumistuen tuloarvoja korotetaan 100 eurolla työmarkkinatuen tasonkorotuksen johdosta vuoden 2012 tukiperusteita määrättäessä. Tällä turvataan se, että yksin asuvalla säilyy edelleen oikeus täysimääräiseen asumistukeen työmarkkinatuen korotuksen jälkeen. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 5 000 000 euroa.

Asumistuen saajien määrän ennakkoidaan hieman alenevan työllisyystilanteen parantumisen vuoksi ja keskimääräisen tuen kasvavan asumismenojen nousun ja tuloarvojen korotuksen myötä. Asumistuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2012 lopussa noin 170 200.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tuloarvojen korottaminen	5 000
Tarvearvion muutos	-10 694
Yhteensä	-5 694

2012 talousarvio	602 306 000
2011 talousarvio	608 000 000
2010 tilinpäätös	530 400 000

55. Elatustuki (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 171 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää elatustukilain (580/2008) mukaisten elatustukien maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vuoden aikana yhteensä maksettu elatustuki. Elatustuen takautumissaa-

tavat ja takaisinperintäsaavat tuloutetaan momentille 12.33.98. Näitä arvioidaan olevan noin 66 500 000 euroa. Kunnille korvataan vuosittain viiden vuoden ajan osuus, jonka Kansaneläkelaitos on edeltävän vuoden aikana saanut perittyä elatusvelvollisilta. Korvaus suoritetaan vuosien 2009—2013 aikana toteutuneiden perintöjen mukaisesti valtionosuusjärjestelmän kautta momentilta 28.90.30. Vuonna 2012 määräksi arvioidaan 8 600 000 euroa. Elatustuen saajia arvioidaan olevan vuoden 2012 lopussa noin 97 300. Määrärahat eivät koske Ahvenanmaan maakuntaa, jonka kanssa Kansaneläkelaitos tekee erillissopimuksen elatustuen maksamisesta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 1 600 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	171 400 000
2011 talousarvio	169 800 000
2010 tilinpäätös	163 180 366

60. *Vaikeavammaisten tulkkauspalvelut* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 28 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vammaisten henkilöiden tulkkauspalveluista annetun lain (133/2010) mukaiseen tulkkauspalvelujen järjestämiseen.

Selvitysosa: Vaikeavammaisten tulkkauspalvelujen järjestämisestä vastaa Kansaneläkelaitos. Vaikeavammaisten tulkkauspalvelun menojen on arvioitu olevan 28 200 000 euroa. Tulkkauspalvelun asiakkaita arvioidaan olevan vuonna 2012 noin 5 000.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 10 800 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	28 200 000
2011 III lisätalousarvio	9 600 000
2011 talousarvio	17 400 000
2010 tilinpäätös	7 095 221

20. Työttömyysturva

Selvitysosa: Työttömäksi jääneen toimeentulon turvaavat työttömyysturvalain perusteella maksettava työttömyyspäiväraha sekä työmarkkinatuki. Työttömyyspäivärahaa maksetaan joko peruspäivärahana tai ansiopäivärahana. Päivärahan edellytyksenä on työssäoloehdon täyttäminen. Myös Suomesta toiseen EU- tai ETA-maahan työnhakijaksi lähtevä työtön voi saada työttömyyspäivärahaa kolmen kuukauden ajan. Työmarkkinatuki turvaa niiden Suomessa asuvien työttömien toimeentulon, jotka eivät työssäoloehdon puuttumisen vuoksi ole oikeutettuja päivärahaan tai joiden oikeus päivärahaan on päättynyt.

Työttömyysturvan tavoitteena on kohtuullisen taloudellisen toimeentulon takaaminen kaikille työttömille. Kohtuullinen toimeentulo määritellään vähimmäistoimeentulona ja suhteessa aikaisempiin tuloihin.

Työttömyysetuutta maksetaan paitsi työttömyyden myös työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Tällöin hakijalle maksetaan sitä työttömyysetuutta, johon hänellä työttömänä ollessaan olisi oikeus. Työttömien työnhakijoiden kannustamiseksi aktiivisuuteen koulutuksen ja muiden aktiivitoimien ajalta maksetaan korkeampaa etuutta kuin työttömyysajalta. Työllistymistä edistävien toimien ajalta maksetaan lisäksi ylläpitokorvausta.

Työttömyysturvaa kehitetään siten, että se tukee aktiivivaihtoehtoja ja työurien pidentämistä. Työttömiä, irtisanottuja ja lomautettuja kannustetaan osallistumaan koulutukseen tai muihin työllistymistä tukeviin toimiin, jotta mahdollisuudet nopeaan uudelleen työllistymiseen paranevat. Irtisanottujen henkilöiden työllistymisen tukemiseksi työnhakijalle maksetaan korotettua työttömyyspäivärahaa.

Maahanmuuttajalla on oikeus työmarkkinatukeen kotoutumistukena edellyttäen, että hänellä on voimassa oleva kotoutumissuunnitelma. Kuntouttavan työtoiminnan tavoitteena on henkilön työkyvyn säilyttäminen tai palauttaminen. Kunta järjestää pitkään työttömänä olleille työmarkkinatukea ja toimeentulotukea saaville henkilöille kuntouttavaa työtoimintaa työllistymisen edistämiseksi.

Työelämän muutoksiin vastaamiseksi ammattitaitoa on pidettävä yllä ja tarvittaessa on varauduttava sen muokkaamiseksi uusiin tehtäviin sopivaksi. Työssä oleville maksettavan aikuiskoulutustuen tavoitteena on edistää työssä olevien työelämän tarpeista lähtevää osaamista ja elinikäistä oppimista, jolla samalla ennaltaehkäistään työttömyyttä.

Ikääntyvän työvoiman työssä pysymistä edistetään nostamalla lisäpäiväoikeuden ikäraja 60 vuoteen vuonna 1955 tai sen jälkeen syntyneillä.

Vuorottelukorvausta maksetaan työntekijälle, joka siirtyy vuorotteluvapaalle työnantajan palkatessa työttömän henkilön vastaavaksi ajaksi.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Työttömyysaste (%)	8,2	8,4	7,9	7,6
Kuntouttava työtoiminta				
Toimintaan osallistuvat henkilöt keskimäärin vuodessa	11 422	11 800	15 000	19 000
Toimintapäiviä keskimäärin vuodessa/osallistuja	110	105	110	120
Ansiopäiväraha¹⁾				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	143 000	141 400	136 800	133 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	35,6	36,8	35,3	35,7
— työttömyysajalta	32,3	32,1	30,0	30,6
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta yht.	3,3	4,6	5,3	5,1
Keskimääräinen päiväraha, €/pv	56,5	60,5	61,2	66,4
Peruspäiväraha¹⁾				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	27 900	29 300	26 000	25 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	7,1	7,8	6,7	6,6
— työttömyysajalta	6,5	6,7	5,6	5,5
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	0,6	1,1	1,1	1,1
Keskimääräinen päiväraha, €/pv	26,3	27,9	28,3	33,0
Työmarkkinatuki¹⁾				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	112 200	119 400	126 000	124 000
Korvauspäiviä yht. milj. kpl	28,9	31,1	32,8	32,6
— työttömyysajalta	21,8	22,3	24,1	23,9
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	7,1	8,8	8,7	8,7
Keskimääräinen työmarkkinatuki, €/pv	26,3	27,3	29,1	33,8
Aikuiskoulutustuki				
Saajia keskimäärin kuukaudessa	2 560	3 190	3 930	3 930
Keskimäärin maksettu etuus (€/kk)	934	1 113	1 295	1 400

Vuorottelukorvaus

Saajia keskimäärin kuukaudessa	6 700	6 600	6 600	6 600
Korvauspäiviä ansioturvassa, milj. kpl	1,8	1,7	1,7	1,7
Korvauspäiviä perusturvassa, milj. kpl	0,02	0,02	0,02	0,02
Keskimääräinen korvaus ansioturvassa (€/pv)	46,8	49,5	50,2	44,0
Keskimääräinen korvaus perusturvassa (€/pv)	18,6	18,9	19,0	18,2

¹⁾ Vuoden 2010 alusta työttömyysturvassa (ansiopäiväraha, peruspäiväraha ja työmarkkinatuki) hakijalle on maksettu työllistymistä edistävien palvelujen ajalta sitä työttömyysetuutta, johon hakija työttömänä ollessaan olisi oikeutettu. Vuonna 2009 maksetut koulutustuki- ja koulutuspäivärahat on yhdistetty työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksetuiksi päiviksi. Samoin aiemmat työttömien koulutusetuudet on otettu huomioon saajien määrissä ja keskimääräisissä etuuksissa.

31. Valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 23 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain (189/2001) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä.

Määräraha budjetoidaan suoriteperusteisena.

Selvitysosa: Kunnalle maksettava korvaus on 10,09 euroa toimintapäivää ja toimintaan osallistujaa kohti. Toiminnan piirissä ovat pitkään työttömänä olleet työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavat henkilöt, joille kunta järjestää työllistymisen edistämiseksi kuntouttavaa työtoimintaa. Kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvia arvioidaan olevan vuonna 2012 noin 19 000 henkilöä ja toimintapäiviä arvioidaan olevan keskimäärin 120 osallistujaa kohti. Valtion korvausta maksetaan jokaisesta kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvasta niiltä päiviltä, joina henkilö osallistuu kuntouttavaan työtoimintaan, kuitenkin enintään viideltä päiviltä viikossa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 274 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	23 000 000
2011 talousarvio	19 726 000
2010 tilinpäätös	11 079 953

50. Valtionosuus ansiopäivärahasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 865 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen ansiopäivärahan rahoittamiseen siten kuin työttömyysetuuksien rahoittamisesta annettussa laissa (555/1998) ja työttömyyskassalaissa (603/1984) on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoimapalvelusta annettussa laissa (1295/2002) tarkoitettujen lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) työttömyyskassojen hallintokuluosuuden maksamiseen työttömyyskassalain (603/1984) mukaisesti.

Selvitysosa: Ansiopäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Ansiopäivärahan rahoittavat Työttömyysvakuutusrahasto, työttömyyskassat ja valtio. Palkansaajien päivärahoista työttömyyskassojen osuus on pääsääntöisesti 5,5 %, kuitenkin siten, että ansioturvan korotusosat ja muutosturvalisät Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa kokonaan. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja rahasto loppuosan. Valtio ei osallistu lomautusajalta eikä ns. lisäpäiviltä maksettavien päivärahojen eikä myöskään lapsikorotusten rahoitukseen. Yrittäjien päivärahoista valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden ja lapsikorotukset, yrittäjäkassat rahoittavat loppuosan. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat ylläpitokorvaukset.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n ja aikuiskoulutustuesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta siten, että peruspäivärahan tasoa korotetaan 100 euroa kuussa 1.1.2012 lukien. Uudistus lisää valtion menoja siltä osin kuin etuudet ja niistä maksettava valtionosuus on sidottu peruspäivärahan määrään. Korotus lisää valtionosuutta ansiopäivärahasta 94 000 000 euroa vuonna 2012. Uudistus koskee momentteja 33.20.50, 51, 52, 55, 56 ja 33.60.35.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	657 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	150 000 000
Ylläpitokorvaukset	50 000 000
Valtionosuus hallintokuluihin	8 000 000
Yhteensä	865 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspäivärahan korottaminen 100 eurolla 1.1.2012 lukien	94 000
Lisäpäiväoikeuden ikärajan nostaminen (1955 syntyneet)	-7 500
Määrärahan tarvearvion muutos	10 400
Yhteensä	96 900
2012 talousarvio	865 000 000
2011 III lisätalousarvio	-20 000 000
2011 talousarvio	768 100 000
2010 tilinpäätös	810 766 505

51. Valtionosuus peruspäivärahasta (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 168 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää työttömyysturvalain (1290/2002) mukaisen peruspäivärahan, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien ja julkisesta työvoimapalvelusta annetun

lain (1295/2002) mukaisten lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta.

Selvitysosa: Peruspäivärahaa maksetaan sekä työttömyyden että työllistymistä edistävien palvelujen ajalta. Peruspäiväraha, siihen liittyvä lapsikorotus, palvelujen ajalta maksettavat korotusosat ja muutosturvalisat rahoitetaan valtion varoista ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun tuotosta. Valtio rahoittaa työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavat ylläpitokorvaukset. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa työttömyysajalta maksetut korotusosat.

Työttömyysvakuutusmaksu, joka peritään työttömyyskassoihin kuulumattomilta henkilöiltä tilitetään Kansaneläkelaitokselle. Tämä alentaa määrärahan tarvetta 56 000 000 eurola.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan peruspäivärahan määrää korotetaan 100 eurola kuukaudessa 1.1.2012 lukien. Uudistus lisää valtionosuutta peruspäivärahasta 23 000 000 euroa vuonna 2012.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät €

Valtionosuus maksetuista päivärahoista	
— työttömyysajalta	176 000 000
— työllistymistä edeltävien palvelujen ajalta	38 000 000
Ylläpitokorvaukset	10 000 000
Palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun osuus	-56 000 000
Yhteensä	168 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspäivärahan korottaminen 100 eurolla 1.1.2012 lukien	23 000
Tilitettävän työttömyysvakuutusmaksu-tuoton muutos	-7 000
Määrärahan tarvearvion muutos	-2 400
Yhteensä	13 600

2012 talousarvio	168 000 000
2011 III lisätalousarvio	-20 000 000
2011 talousarvio	154 400 000
2010 tilinpäätös	150 405 000

52. Valtionosuus työmarkkinatuesta (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 1 056 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) työttömyysturvalain (1290/2002) sekä kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) perusteella maksettavan työmarkkinatuen, siihen liittyvän lapsikorotuksen ja työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettavien korotusosien maksamiseen siten kuin työttömyysturvalaissa on säädetty valtion osuudesta

2) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) mukaisten lakisääteisten ylläpitokorvausten rahoittamiseen työttömyysturvalain mukaisesti

3) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain (1295/2002) perusteella työnantajalle maksettavan palkkatuen perustukiosuuden maksamiseen niiden työmarkkinatukeen oikeutettujen osalta, jotka ovat vaikeasti työllistyviä tai jotka ovat työttömyyden perusteella saaneet työmarkkinatukea vähintään 130 päivältä ja täyttävät lain 7 luvun 12 a §:n edellytykset, tai jotka ovat alle 25-vuotiaita ja saaneet työmarkkinatukea työttömyyden perusteella yhdenjaksoisesti vähintään 65 päivältä

4) julkisesta työvoimapalvelusta annetun lain perusteella työmarkkinatukeen oikeutetulle myönnetyn starttirahan perustukea vastaavan osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Kunnat ja valtio rahoittavat puoliksi työttömyyden perusteella vähintään 500 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden työttömyysaikaisen työmarkkinatuen. Tämän arvioidaan vähentävän määrärahan tarvetta 164 000 000 eurolla. Muun työmarkkinatuen valtio rahoittaa kokonaan. Lisäksi valtio huolehtii Kansaneläkelaitoksen maksuvalmiudesta työmarkkinatuen osalta (maksuvalmiussuoritus).

Palkkatuen ja starttirahan perustuen budjetointiperuste on muutettu suoriteperusteisesta maksuperusteiseksi, mikä soveltuu parhaiten toteuman mukaiseen maksatukseen.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan työmarkkinatuen määrää korotetaan 100 eurola kuukaudessa 1.1.2012 lukien. Uudistus lisää valtionosuutta työmarkkinatuesta 95 000 000 euroa vuonna 2012.

Määrärahan arvioitu käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät

	€
Työmarkkinatuet	
— työttömyysajalta	661 000 000
— kuntien rahoitusosuus	-164 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	255 000 000
— ylläpitokorvaukset	65 000 000
Kotoutumistuet	
— työttömyysajalta	24 000 000
— työllistymistä edistävien palvelujen ajalta	78 000 000
— ylläpitokorvaukset	20 000 000
ELY-keskusten maksama palkkatuen ja starttirahan perustuki	117 000 000
Yhteensä	1 056 000 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Työmarkkinatuen korottaminen 100 eurolla 1.1.2012 lukien	95 000
Kuntien rahoitusosuuden muutos	-11 000
Maksuvalmiussuorituksen muutos	1 153
Määrärahan tarvearvion muutos	59 447
Yhteensä	144 600

2012 talousarvio	1 056 000 000
2011 talousarvio	911 400 000
2010 tilinpäätös	807 686 800

55. Valtionosuus aikuiskoulutustuesta (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 33 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää aikuiskoulutustuesta annetun lain (1276/2000) mukaisen valtionosuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Palkansaajan aikuiskoulutustuki muodostuu peruspäivärahan suurui-

sesta perusosasta ja ansio-osasta. Yrittäjän aikuiskoulutustuki maksetaan perusosan suuruisena. Valtio rahoittaa peruspäivärahaa vastaavan osuuden. Jos aikuiskoulutustuki maksetaan soviteltuna, valtio rahoittaa määrän, joka vastaa perusosan suhteellista osuutta täydestä aikuiskoulutustuesta. Työttömyysvakuutusrahasto rahoittaa ansio-osan sekä Koulutusrahaston hallintokustannukset.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan peruspäivärahan korottaminen 100 eurolla kuukaudessa vaikuttaa lisäävästi valtionosuuteen aikuiskoulutustuesta. Uudistus lisää valtionosuutta aikuiskoulutustuesta 5 000 000 euroa vuonna 2012.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspäivärahan korottamisen vaikutus valtionosuuteen	5 000
Määrärahan tarvearvion muutos	3 500
Yhteensä	8 500

2012 talousarvio	33 000 000
2011 III lisätalousarvio	2 500 000
2011 talousarvio	24 500 000
2010 tilinpäätös	21 200 000

56. Valtionosuus vuorottelukorvauksesta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 34 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuorotteluvapaalain (1305/2002) mukaisen vuorottelukorvauksen valtion osuuden maksamiseen siten, kuin työt-

tömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) ja työttömyysturvalaissa (1290/2002) säädetään valtionosuudesta.

Selvitysosa: Vuorottelukorvausmenot rahoitetaan samoin kuin vastaavat työttömyysetuudet. Valtionosuus kassan jäsenille maksettavista korvauksista vastaa peruspäivärahan osuutta täydestä ansiopäivärahasta. Kassaan kuulumattomien henkilöiden vuorottelukorvaukset valtio rahoittaa kokonaan.

Viitaten momentin 33.20.50 selvitysosaan peruspäivärahan korottaminen 100 eurolla kuukaudessa vaikuttaa lisäävästi valtionosuuteen vuorottelukorvauksesta. Uudistus lisää valtionosuutta vuorottelukorvauksesta 4 000 000 euroa vuonna 2012.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi vuorotteluvapaalain 15 §:n muuttamisesta siten, että vuorottelukorvauksen tasoa lasketaan. Uudistus vähentää valtion menoja 6 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Peruspäivärahan korottamisen vaikutus valtionosuuteen	4 000
Korvaustason laskeminen	-6 000
Määrärahan tarvearvion muutos	-3 700
Yhteensä	-5 700

2012 talousarvio	34 200 000
2011 talousarvio	39 900 000
2010 tilinpäätös	35 510 804

30. Sairausvakuutus

Selvitysosa: Sairausvakuutus täydentää julkista terveydenhuoltoa korvaamalla väestölle osan avohoidon lääke- ja matkakustannuksista sekä turvaamalla väestölle mahdollisuuden hankkia terveystalveta yksityiseltä sektorilta kohtuullisin kustannuksin. Lisäksi turvataan riittävä toimeentulo tasaamalla lyhytaikaisesta sairaudesta sekä vanhempainvapaasta aiheutuvaa työtulojen menetystä.

Sairausvakuutuksen rahoitus on jaettu sairaanhoitovakuutukseen ja työtulovakuutukseen.

Sairanhoitovakuutuksesta korvataan osa avohoidon lääkemennoista, matkakuluista, ylioppilaiden perusterveydenhuollon kustannuksista sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämän kuntoutuksen

kustannuksia. Sairaanhoidovakuutuksesta korvataan myös osa yksityisen terveydenhuollon lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioista sekä lääkärin määräämistä tutkimuksista ja hoidoista.

Työtulovakuutuksesta maksetaan sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, erityishoitorahaa sekä äitiys-, isyys-, vanhempain- ja erityisäitiysrahaa. Lisäksi työtulovakuutuksesta korvataan osa työnantajien ja yrittäjien järjestämän työterveyshuollon kustannuksista sekä vanhempainloma-ajalta kertyvistä vuosilomakustannuksista.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Päivärahat				
Sairauspäivärahan saajat	326 605	318 000	318 400	317 700
Vanhempainpäivärahan saajat	157 500	160 000	165 300	166 000
Keskimääräinen sairauspäiväraha (€/pv)	50,84	52,99	55,22	57,50
Keskimääräinen vanhempainpäiväraha (€/pv)	55,06	57,45	59,34	61,73
Sairaus- ja vanhempainpäivärahan vähimmäistaso (€/pv), 1.3.2011 alkaen 22,13	22,04	22,04	22,13	22,99
Lääkkeet				
Lääkkeiden omavastuukerrat (1 000 kpl)	27 515	29 300	30 200	31 100
Sairausvakuutuksen korvaama osuus peruskorvatuista lääkkeistä (%)	42,0	42,0	42,0	42,0
Lääkkeiden lisäkorvausraja (€)	643,14	672,70	675,39	701,81
Lääkkeiden lisäkorvausta saaneet henkilöt	169 300	147 000	143 000	146 000

Sairaanhoidokorvaukset

Vuonna 2010 sairausvakuutus korvasi kustannuksista lääkärinpalkkioiden osalta 24,6 %, hammaslääkärinpalkkioista 35,8 %, tutkimuksen ja hoidon osalta 29,4 % sekä matkojen osalta 90 %.

60. Valtion osuus sairausvakuutuslaista johdettavista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 342 400 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sairausvakuutuslain (1224/2004) sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain (566/2005) mukaisten valtion osuuksien maksamiseen

2) maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista annetun lain (859/1984) mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Kansaneläkelaitos saa käyttää Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain mukaiseen harkinnanvaraiseen yksilökohtaiseen kuntoutukseen

enintään 77 300 000 euroa ja saman lain mukaisen yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin enintään 12 900 000 euroa.

Määrärahan mitoitus perustuu harkinnanvaraisen kuntoutuksen yksilökohtaisen kuntoutuksen osalta suoriteperusteeseen.

Selvitysosa: Sairausvakuutus on jaettu sairaanhoidovakuutukseen ja työtulovakuutukseen. Valtio rahoittaa sairaanhoidovakuutuksen menoista EU-maihin maksettavat sairaanhoidokorvaukset, ulkomailla asuvien sairaanhoidosta kunnille aiheutuvat kustannukset ja osan Kansaneläkelaitoksen toimintakuluista. Muutoin sairaanhoidovakuutuksen menot rahoite-

taan vakuutettujen ja valtion yhtä suurella osuudella.

Työtulovakuutus rahoitetaan työnantajien, palkansaajien, yrittäjien ja valtion osuuksilla. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen menoista vähimmäismääräiset sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä vähimmäismääräiset kuntoutusrahat. Lisäksi valtio rahoittaa 0,1 %-osuuden vanhempainpäivärahamenoista sekä osuuden yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollon menoista. Lisäksi valtio turvaa sairausvakuutusrahaston maksuvalmiuden.

Kansaneläkelaitoksen harkinnanvarainen kuntoutus jakaantuu yksilökohtaiseen kuntoutukseen, yksilökohtaisen kuntoutuksen kehittämishankkeisiin, sairauksien ehkäisemiseen sekä kuntoutusta, sairauksien ehkäisyä ja sairausvakuutusta koskeviin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin.

Vuonna 2012 sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseksi sairaanhoitomaksuina kaikilta vakuutetuilta peritään 1,22 % tuloista paitsi eläke- ja etuustulojen osalta kuitenkin 1,39 %. Työtulovakuutuksen rahoittamiseksi palkansaajilta peritään sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,81 %, yrittäjiltä sairausvakuutuksen päivärahamaksua 0,95 % ja työnantajilta sairausvakuutusmaksua 2,11 %.

Sairaanhoitovakuutuksesta maksetaan määrälläisesti sekä suun terveydenhuollon kokeiluhankkeesta että ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämistapakokeilusta aiheutuvia korvauksia. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 488 000 euroa.

Erityiskorvattavien lääkkeiden luetteloon tehtävistä muutoksista aiheutuva kustannusten lisäys on vuositasolla enintään 8 400 000 euroa.

Hallituksen esitykset huomioon ottaen sairausvakuutuksen menot ja valtionosuudet vuonna 2012 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot

<i>Työtulovakuutus</i>	
Sairauspäivärahat	901

Vanhempainpäivärahat	1 125
Mata-päivärahat	6
Kuntoutusrahat	77
Työterveyshuolto	292
Toimintakulut	75
Yrittäjien lisäpäivät	6
Rahaston 8 % osuus	9
Yhteensä	2 491

Sairaanhoitovakuutus

Lääkekorvaukset	1 351
Matkat	305
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	29
Lääkäripalkkiot	78
Hammaslääkäripalkkiot	131
Muut sairaanhoitokorvaukset	110
Kuntoutuspalvelut	283
Toimintakulut	139
Rahaston 8 % osuus	9
Yhteensä	2 435
Menot yhteensä	4 926

Tulot

Työtulovakuutuksen tuotot

Vakuutettujen maksut	698
Työnantajamaksut	1 643
Yrittäjien lisäpäivät	6
Valtion rahoitusosuus	138
Omaisuuksien tuotot	4
Vuoden 2011 yli/alijäämä	2
Yhteensä	2 491

Sairaanhoitovakuutuksen tuotot

Palkansaajien ja yrittäjien maksut	787
Etuudensaajien maksut	323
Valtion rahoitusosuus	1 204
Omaisuuksien tuotot	6
Vuoden 2011 yli/alijäämä	110
Yhteensä	2 430
Tulot yhteensä	4 921

Valtion osuudet yhteensä

<i>Työtulovakuutus</i>	
Vanhempainrahat	1
Vähimmäispäivärahat	135
Osuus yrittäjien ja maatalousyrittäjien työterveyshuollosta	2
<i>Sairaanhoitovakuutus</i>	
Osuus sairaanhoidosta	1 116
Osuus toimintamenoista	64
Sairaanhoitokorvaukset EU-maihin	24

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)		2012 talousarvio	1 342 400 000
		2011 III lisätalousarvio	-10 000 000
		2011 talousarvio	1 252 780 000
Suun terveydenhuollon kokeiluhanke 1.10.2010—31.12.2013	72	2010 tilinpäätös	1 232 946 117
Ammattikorkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon järjestämis- tapakokeilu 1.8.2011—31.7.2014	220		
EU-sähköinen tiedonvaihto	-170		
Vähimmäispäivärahojen sitominen indeksiin 1.3.2011 lukien	100		
Tarvearvion muutos	89 398		
Yhteensä	89 620		

40. Eläkkeet

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat valtion osuuksista eläkejärjestelmien sekä osuudesta maatalousyrittäjien ja apurahansaajien tapaturmavakuutuksen ja sairauspäivärahan omavastuun rahoittamiseen sekä vammaisetuksien ja eläkkeen saajan asumistuen rahoittamisesta.

Eläketurva muodostuu työeläkkeestä sekä sitä täydentävästä kansaneläkkeestä. Työeläkkeen tehtävänä on turvata kohtuullinen toimeentulo ja kansaneläkkeen tehtävänä on turvata vähimmäistoimeentulo vanhuuden, työkyvyttömyyden, työttömyyden ja perheenhuoltajan kuoleman varalta. Eläkkeensaajia oli vuonna 2010 yhteensä 1 463 900¹⁾, joista vanhuuseläkkeellä 1 093 300, työttömyyseläkkeellä 33 900, työkyvyttömyyseläkkeellä 267 200, osa-aika-eläkkeellä 28 800, muilla eläkkeillä 24 300 sekä perhe-eläkkeellä 286 000.

Vuosina 2008—2010 maksetut eläkkeet (milj. euroa)

	2008	2009	2010
Yksityinen sektori	10 557	11 640	12 292
Kunnalliset eläkkeet	2 899	3 182	3 368
Valtion eläkkeet	3 337	3 574	3 680
Muut julkiset yhteensä	219	241	254
<i>Työeläkkeet yhteensä</i>	<i>17 012</i>	<i>18 637</i>	<i>19 593</i>
Solita-eläkkeet	500	516	520 ¹⁾
Kelan eläkkeet	2 508	2 561	2 495
<i>Lakisääteiset eläkkeet yhteensä</i>	<i>20 020</i>	<i>21 714</i>	<i>22 608</i>
Keskimääräinen kokonaiseläke (oma eläke) euroa/kk	1 127	1 203	1 228

¹⁾ Arvio

Työeläkkeet rahoitetaan työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla. Työeläkkeet ovat talousarvion ulkopuolella lukuun ottamatta valtion eläkkeitä, joiden rahoitus kuuluu valtiovarainministeriön pääluokkaan. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjäeläkkeiden, maatalousyrittäjäeläkkeiden ja lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvän eläkkeen rahoitukseen. Kansaneläkkeet, yleiset perhe-eläkkeet ja takuueläkkeet rahoitetaan valtion varoista.

¹⁾ Henkilön on mahdollista saada samanaikaisesti usean lajin mukaista eläkettä.

Toiminnan laajuus 2009—2012¹⁾

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Eläkkeen saajia				
Merimieseläkkeen saajia	10 500	10 600	10 700	11 000
Maatalousyrittäjäeläkkeen saajia	184 323	179 200	174 000	169 000
Yrittäjäeläkkeen saajia	191 256	201 088	209 644	219 000
Tapaturmavakuutustapahtumia, maatalousyrittäjät	5 850	4 700	4 500	4 400
Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan päivä- rahatapauksia, maatalousyrittäjät ja apurahansaajat	14 100	13 100	13 300	13 000
Lapseneläkkeen saajia	21 900	21 100	20 900	20 700
Leskeneläkkeen saajia	7 200	6 900	6 700	6 700
Maahanmuuttajan erityistukea saavia keskimäärin (maksetaan 1.3.2011 lukien takuueläkkeenä)	5 208	5 380	5 380	-
Kansaneläkkeen saajia	677 000	669 000	663 000	655 500
Takuueläkkeen saajia 1.3.2011 lukien	-	-	116 600	116 200

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Vakuutettujen lukumäärä				
MEL-vakuutettuja	8 125	7 600	7 700	7 700
MYEL-vakuutettuja	81 146	78 558	76 500	74 400
YEL-vakuutettuja	217 800	220 000	224 600	231 000
MYEL-vakuutettuja apurahansaajia	-	2 350	3 780	3 780
Tapaturmavakuutettuja maatalousyrittäjiä	100 000	97 000	95 000	93 100

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Keskimääräinen merimieseläke (€/kk)	1 127	1 148	1 181	1 232
Keskimääräinen maatalousyrittäjäeläke (€/kk)	355	355	380	380
Keskimääräinen yrittäjäeläke (€/kk)	883	910	956	1 004
Keskimääräinen tapaturmaeläke (€/kk), maatalous- yrittäjät	471	508	510	510
Keskimääräinen leskeneläke (€/kk)	170	170	173	180
Keskimääräinen maahanmuuttajan erityistuki (€/kk) maksetaan 1.3.2011 lukien takuueläkkeenä	374	374	382	-
Keskimääräinen kansaneläke (€/kk)	281	281	272	297
Keskimääräinen takuueläke (€/kk), 1.3.2011 lukien	-	-	113	112

Toiminnan laajuus 2009—2012, eläkkeen saajan asumistuki ja vammaisetuudet

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Eläkkeensaajan asumistuki, saajat	178 000	179 300	181 000	183 000
Maksetut eläkkeensaajan asumistuet, milj.	370,1	393,2	418,6	444,0
Eläkettä saavan hoitotuki, saajat	199 000	226 000	233 500	236 000
Vammaistuki, saajat	44 000	43 700	43 400	43 600
Ruokavaliokorvaukset, saajat	27 600	29 000	30 500	31 900
Maksetut vammaisetuudet, milj.	418,4	508,9	535,2	554,0

Yksityisen työnantajan työsuhteessa olevat merimiehet on vakuutettu merimiesten eläkelain (MEL) mukaisesti. Itsenäisten liikkeen- ja ammatinharjoittajien sekä osan yrityksen omistajista on vakuutettava ansiotoimintansa yrittäjän eläkelain (YEL) mukaisesti ja maanviljelijöiden, kalastajien, apurahansaajien ja poronhoitajien maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) mukaisesti. Valtio osallistuu näiden rahoitukseen. Valtio korvaa alle 3-vuotiaan lapsen hoidon ja opiskelun ajalta karttavat eläkkeet.

Työtapaturmasta ja ammattitaudista suoritetaan korvauksia tapaturmavakuutuslainsäädännön mukaisesti työntekijöille ja maatalousyrittäjille. Korvauksia maksetaan muun muassa sairaanhoidosta ja ansionmenetyksestä. Maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaki koskee niitä henkilöitä, joille MYEL-vakuutus on pakollinen. Tapaturmavakuutus rahoitetaan työnantajien tapaturmavakuutusmaksuin, mutta valtio osallistuu maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen rahoitukseen.

Omaeläkkeen lisäksi eläkettä voidaan maksaa perheenhuoltajan kuoltua. Yleisen perhe-eläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo perheenhuoltajan kuoltua. Perhe-eläkettä maksetaan leskelle ja alaikäiselle lapselle. Leskeneläkettä yhteensovitetaan laskennallisen omaeläkkeen kanssa.

Kansaneläkkeen tavoitteena on turvata vähimmäistoimeentulo niille eläkkeensaajille, jotka eivät saa muuta eläkettä tai joiden muu eläketurva on vähäinen. Kansaneläkkeen määrä pienenee työeläketulojen kasvaessa, eikä kansaneläkettä jää maksettavaksi työeläkkeiden ylitettyä tietyn määrän. Eläkkeeseen voi kuulua myös eläkettä saavan hoitotuki, asumistuki ja lapsikorotus. Kansaneläkejärjestelmästä maksetaan myös työkyvyttömyyseläkettä, kuntoutustukea ja yksilöllistä varhaiseläkettä, jos henkilö ei saa muuta eläkettä tai eläke on pieni.

Valtio rahoittaa eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisasetuudet kokonaisuudessaan. Eläkkeensaajan asumistuen tavoitteena on korvata pienituloisten eläkeläisten asumismenoja ja vammaisasetuuksien tarkoituksena on tukea vammaisten ja pitkäaikaisesti sairaiden henkilöiden itsestä selviytymistä ja elämänlaatua. Vammaisasetuksia ovat eläkettä saavan hoitotuki, alle 16-vuotiaan vammaistuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja ruokavaliokorvaukset.

50. Valtion osuus merimieseläkekassan menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 54 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää merimieseläkelain (1290/2006) 152 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion osuus merimieseläkemenosta on 1/3.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 3 600 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	54 500 000
2011 III lisätalousarvio	1 200 000
2011 talousarvio	50 900 000
2010 tilinpäätös	48 848 843

51. Valtion osuus maatalousyrittäjän eläkeläistä johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 569 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjän eläkelain (1280/2006) 135 §:n ja 135 a §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sukupolvenvaihdoiseläkkeestä annetun lain (1317/1990) 41 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa maatalousyrittäjien eläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksut ja sijoitusten tuotto eivät niihin riitä, ryhmähenkivakuutuksen korvausmenoista valtion osuus on kuitenkin 1/3. Valtion osuuden etuusmenoista arvioidaan vuonna 2012 olevan 77 %.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 38 850 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	569 000 000
2011 III lisätalousarvio	1 550 000
2011 talousarvio	530 150 000
2010 tilinpäätös	508 331 504

52. Valtion osuus yrittäjän eläkelaista johtuvista menoista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 114 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää yrittäjän eläkelain (1272/2006) 140 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtio korvaa yrittäjäeläkkeiden aiheuttamat kustannukset siltä osin kuin vakuutusmaksurahasto ei niihin riitä.

Yrittäjien maksuprosentin on vuonna 2012 oletettu olevan 22,5 % alle 53-vuotiaiden osalta ja 23,9 % 53-vuotiaiden ja sitä vanhempien osalta, jolloin vakuutusmaksutulo olisi 898 900 000 euroa. Kokonaiseläkemenoksi arvioidaan 944 900 000 euroa. Valtion osuuteen vaikuttavat lisäksi YEL 10 §:n 2 momentissa tarkoitetut avoimet maksut, joiden määräksi on arvioitu 90 200 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 7 700 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	114 200 000
2011 III lisätalousarvio	-13 000 000
2011 talousarvio	121 900 000
2010 tilinpäätös	105 300 000

53. Valtion korvaus lapsen hoidon ja opiskelun ajalta kertyvästä eläkkeestä (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtion varoista suoritettavasta eläkkeen korvaamisesta alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta annetun lain (644/2003) 8 §:n mukaiseen valtion korvaukseen.

Selvitysosa: Alle kolmivuotiaan lapsen hoidon tai opiskelun ajalta myönnetyn eläkkeen aiheuttamat kustannukset korvataan kokonaan valtion varoista.

Valtion korvaus maksetaan vuoden viiveellä. Talousarvioon varattava määräraha koskee vuoteen 2011 kohdistuvia korvauksia.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 940 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	1 850 000
2011 III lisätalousarvio	70 000
2011 talousarvio	910 000
2010 tilinpäätös	963 332

54. Valtion osuus maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen kustannuksista (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 15 §:n ja 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille annetun lain (118/1991) 10 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen.

Selvitysosa: Valtion välitön osuus kokonaiskustannuksista on 29,5 % ja maatalousyrittäjien osuus on 33,5 %. Perusturvaosuus rahoitetaan Kansaneläkelaitoksen ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen kautta. Kansaneläkelaitoksen osuus on kokonaiskustannuksista 27,6 % ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen 9,4 %.

Sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta maatalousyrittäjille aiheutuvat kustannukset maksetaan kokonaan valtion varoista. Momentilta maksetaan myös apurahansaajille maksettavat tapaturmavakuutuksen mukaiset korvaukset ja sairausvakuutuslain mukaisen omavastuajan korvaamisesta aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	15 000 000
2011 talousarvio	15 500 000
2010 tilinpäätös	14 459 800

(57.) *Maahanmuuttajan erityistuki* (arvio-määräraha)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen määräraha siirrettäväksi momentille 33.40.60. Maahanmuuttajien erityistuen määräraha on siirretty 1.3.2011 lukien maksettavaksi takuueläkkeenä momentilta 33.40.60.

2011 talousarvio	4 343 000
2010 tilinpäätös	24 410 000

60. *Valtion osuus kansaneläkeläistä ja eräistä muista laeista johtuvista menoista* (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 3 677 190 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) kansaneläkelain (568/2007) 101—103 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

2) vammaisetuksista annetun lain (570/2007) 53 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

3) eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain (571/2007) 57 §:n mukaisten etuuksien maksamiseen

4) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslain (1026/1981) 16 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

5) eräiden pitkäaikaisesti työttömien henkilöiden eläketuesta annetun lain (39/2005) mukaisten vuosien 2005—2009 etuuksien maksatuksen oikaisuun

6) takuueläkelain (703/2010) 36 §:n mukaisen valtion osuuden maksamiseen

7) maahanmuuttajien erityistuesta annetun lain (1192/2002) mukaisten etuuksien maksatuksen oikaisuun.

Selvitysosa: Valtio rahoittaa kansaneläkkeet, takuueläkkeet, perhe-eläkkeet, eläkkeensaajan asumistuet ja vammaisetuudet kokonaisuudessaan. Lisäksi valtio turvaa kansaneläkerahaston maksuvalmiuden.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laeiksi takuueläkelain, kansaneläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Esityksen mukaan työttömyysturvan lisäpäiviltä eläkkeelle siirtyvälle henkilölle ei tehdä varhennusvähennystä takuueläkkeeseen. Esityksen arvioitu vaikutus on noin 190 000 euroa vuositasona.

Kun hallituksen esitykset on otettu huomioon kansaneläkevakuutuksen valtion osuudet, muut menot ja tulot vuonna 2012 ovat arviolta seuraavat (milj. euroa)

Menot	
Kansaneläkemenot	2 437
Takuueläke	158
Vammaisetuudet	554
Eläkkeensaajan asumistuki	443
Toimintamenot	88
Siirrot eläkevakuutusrahastoon	31
Yhteensä	3 711

Tulot	
Omaisuuksien tuotot	5
Vakuutusmaksut	1
Valtion osuudet etuuksista	3 595
Valtion osuus toimintakuluista	79
Rahoitusomaisuuden vähimmäismäärän turvaaminen (valtio)	3
Yhteensä	3 683

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Takuueläkkeen varhennusvähennyksen poisto (työttömyysturvan lisäpäivät)	190
EU-sähköinen tiedonvaihto	-200
Takuueläke 1.3.2011 lukien	26 400
Siirto momentilta 33.40.57 maahanmuuttajien erityistuki 1.3.2011 lukien	4 343
Määrärahan tarvearvion muutos	110 007
Yhteensä	140 740

Momentin nimi on muutettu.

2012 talousarvio	3 677 190 000
2011 III lisätalousarvio	20 000 000
2011 I lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	3 536 450 000
2010 tilinpäätös	3 326 867 781

50. Veteraanien tukeminen

Selvitysosa: Luvun menot muodostuvat lähinnä sotainvalideille, sotilasinvalidille ja heidän puolisoilleen sekä rintamaveteraaneille maksettavista etuuksista ja kuntoutuksesta. Lisäksi sairaskodeissa toteutettavaan kuntoutukseen ja laitoshuoltoon käytetään myös Raha-automaattiyhdistyksestä tuloutettuja tuottovaroja.

Määrärahaa saa käyttää myös kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoitokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Sotilasvammakorvausten tavoitteena on korvata sodassa tai asepalveluksessa saatujen vammojen ja sairauksien aiheuttama haitta sekä turvata mahdollisuus itsenäiseen selviytymiseen. Tavoitteena on myös turvata toimeentulo niille sotainvalideille, jotka eivät muutoin saa riittävää toimeentuloa. Kuntoutustoiminnan tavoitteena on tukea itsenäistä selviytymistä ja siten lisätä sotainvalidien ja heidän puolisoitten mahdollisuuksia asua kotona mahdollisimman pitkään.

Eräitä sotainvalideja ja rintamaveteraaneja koskevia laajuustietoja

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Sotainvalidien määrä vuoden lopussa	8 733	7 425	6 364	5 284
Sotilasinvalidien määrä vuoden lopussa	2 844	2 755	2 479	2 345
Rintamaveteraanien määrä	51 453	44 360	39 183	33 554
Sotainvalidien omaisten määrä (= huoltoeläkkeensaajat)	10 335	9 918	8 181	7 267
Rintama-avustusta saavien määrä	221	197	180	160
Eräissä sotiin liittyvissä tehtävissä palvelleiden määrä	7 041	6 500	6 300	6 000
Kuntoutukseen oikeutettujen puolisoitten ja leskien määrä	6 800	6 300	5 700	6 000
Sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoiminta — annettujen maksusitoumuspäätösten määrä	1 025	1 785	1 600	1 600

30. Valtion korvaus sodista kärsineiden huoltoon (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 1 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sotasiirtolaisten yhteiskunnallisesta huollosta annetun lain (423/1940) 6 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveydenhuollon laitoksiin sijoitettujen sotasiirtolaisten määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan 44.

Määräraha jakautuu sekä korvausennakoiden että loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 100 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	1 650 000
2011 talousarvio	1 750 000
2010 tilinpäätös	1 549 443

50. Rintamalisät (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 44 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamasotilaseläkelain (119/1977) mukaisen rintamalisän maksamiseen

2) ulkomaille maksettavasta rintamalisästä annetun lain (988/1988) mukaisen rintamalisän maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 5 500 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	44 300 000
2011 talousarvio	49 800 000
2010 tilinpäätös	55 728 272

51. Sotilasvammakorvaukset (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 163 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotilasvammalain (404/1948) ja muiden siihen liittyvien lakien nojalla suoritettavien korvausten maksamiseen

2) sotainvalidien laitoshoidon sekä sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten ja sairaanhoidotokulujen asiantuntijapalkkioiden maksamiseen

4) kunnallisten avopalvelujen kustannusten korvaamiseen Ruotsissa asuville vähintään 20 prosentin sotainvalideille myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Selvitysosa: Pääosa sotilasvammakorvauksista muodostuu elinkoroista ja täydennyskoroista, sotainvalidien leskille ja lapsille maksettavista huoltoeläkkeistä sekä sairaanhoido- ja kuntoutuskustannuksista.

Elinkoron ja huoltoeläkkeiden saajia arvioidaan vuoden 2012 lopussa olevan noin 14 900, joista elinkoron saajia on 5 280.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin pyritään hillitsemään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua

sekä huolehtimaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Ruotsissa asuvat sotainvalidit ovat tasa-arvoisessa asemassa Suomessa asuvien sotainvalidien kanssa, myös muiden kuin ateriapalvelujen osalta.

Valtiokonttorin kustantamia ateriapalveluja Ruotsissa käytti 71 henkilöä vuonna 2010.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 27 353 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	163 200 000
2011 talousarvio	190 553 000
2010 tilinpäätös	192 029 013

52. Valtion korvaus sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 65 207 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja sotilasvammalain (404/1948) 6 d §:n nojalla sotainvalidien kuntoutus- ja hoitolaitosten käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) neuvontapalvelutoimintaan suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

3) 25 prosentin sotainvalideille muissa yksityisissä hoitolaitoksissa järjestetystä laitoshoidosta suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen.

Selvitysosa: Sotainvalidien laitosten perustamiskustannukset sekä niistä vuonna 2012 aiheutuvat lainojen lyhennykset ja korot rahoitetaan ylläpitäjäyhteisöjen pääsääntöisesti 10 prosentin omavastuuta lukuun ottamatta Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettävillä avustuksilla.

Sotainvalidien laitosten hoitopaikkoja arvioidaan olevan vuonna 2012 yhteensä 1 723 ja sotainvalidien ja heidän aviopuolisoiden kesken jaettuja hoitopäiviä yhteensä 346 397. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään laitosten hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista. Korvaus käyttö-

kustannuksiin suoritetaan hoitopäivä- ja hoitokäyntikertahinnoista tehtävän sopimuksen pe-

rusteella. Korvausta käytetään myös sotainvalidien neuvontapalvelutoimintaan.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Sotainvalidien laitosten, hoitopaikkojen ja -päivien lukumäärä				
— hoitopaikkoja	1 723	1 723	1 723	1 723
— laitoshoitopäiviä	250 746	235 363	227 330	218 237
— intervallihoidopäiviä	50 596	50 658	50 381	50 100
— laitospäätyhoitopäiviä	71 583	61 859	58 440	53 885
2012 talousarvio	65 207 000	2012 talousarvio	3 100 000	
2011 talousarvio	65 207 000	2011 talousarvio	3 100 000	
2010 tilinpäätös	65 207 000	2010 tilinpäätös	3 100 000	

53. Valtionapu sotainvalidien puolisoitten kuntoutustoimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 100 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) sotainvalidien puolisoitten ja vaikeavammaisten sotainvalidien hoitaneiden leskien sekä sotaleskien kuntoutustoimintamenojen maksamiseen valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asian- tunti- ja palkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan 1 540, josta sotaleskien osuus on 40. Kuntoutusjakson pituus on kaksi viikkoa kuntoutettavaa kohti.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Avustusta saavien lukumäärä	221	197	180	155
Avustus euroa/henkilö	455	540	540	540
Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 14 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.	2012 talousarvio	80 000		
	2011 talousarvio	94 000		
	2010 tilinpäätös	100 000		

54. Rintama-avustus eräille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 80 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan rintama-avustuksen maksamiseen eräille vaikeissa olosuhteissa Virossa ja muualla entisen Neuvostoliiton alueella eläville, Suomen puolustusvoimissa vuosien 1939—1945 sotiin osallistuneille ulkomaalaisille vapaaehtoisille rintamasotilaille.

2) rintama-avustuksen myöntämiseen myös Suomessa pysyvästi asuville vapaaehtoisille rintamasotilaille.

Selvitysosa: Tavoitteena on tukea vaatimattomissa taloudellisissa oloissa elävien veteraanien toimeentuloa.

55. *Eräät kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutuksesta annetun lain (1039/1997) nojalla kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) kuntoutuskustannuksiin liittyvien asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Kuntoutusta järjestetään laitos- ja avokuntoutuksena pääsääntöisesti samoissa kuntoutus- ja hoitolaitoksissa kuin veteraanikuntoutustakin. Kuntoutuksen laatu ja kustannukset ovat samaa tasoa veteraanikuntoutuksen kanssa. Kuntoutettavien määrän arvioidaan olevan 1 700 henkilöä vuonna 2012. Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoiminnalla hillitään laitosten hoito- ja hoitokäyntikertahintojen nousua sekä huolehditaan kuntoutus- ja laitoshuoltopalvelujen laatuun liittyvistä tavoitteista.

2012 talousarvio	3 500 000
2011 talousarvio	3 500 000
2010 tilinpäätös	3 500 000

56. *Rintamaveteraanien kuntoutustoiminnan menot* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 26 588 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) arpajaislain (1047/2001) 22 §:n 2 momentin ja rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja matkakulumenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Raha-automaattiyhdistyksen tuottoihin perustuva määräraha vähen-

tää vastaavasti määrärahan tarvetta momentilta 33.50.57.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon veteraaneille kotiin vietävät kunnalliset avopalvelut 2 300 000 euroa. Lisäksi määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 4 000 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	26 588 000
2011 talousarvio	30 588 000
2010 tilinpäätös	34 088 000

57. *Valtionapu rintamaveteraanien kuntoutustoimintaan* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 8 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain (1184/1988) nojalla rintamaveteraanien kuntoutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) rintamaveteraanikuntoutuksen tutkimus- ja kehittämismenojen maksamiseen

3) kuntoutushoitokustannusten asiantuntijapalkkioiden maksamiseen.

Selvitysosa: Rintamaveteraanien kuntoutustoimintaa rahoitetaan myös Raha-automaattiyhdistyksen tuottovaroista momentilta 33.50.56.

Kilpailutuksella sekä laadunkehittämis- ja auditointitoimin hillitään kuntoutus- ja hoitolaitosten hoitopäivähintojen kustannusten nousua sekä huolehditaan kuntoutuspalvelujen laadusta.

Kuntoutettavien määrän arvioidaan vuonna 2012 olevan 19 725.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 000 000 euroa kertaluonteisen lisäyksen poistona.

2012 talousarvio	8 000
2011 talousarvio	2 008 000
2010 tilinpäätös	8 000

60. Kuntien järjestämä sosiaali- ja terveydenhuolto

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat pääosin perustoimeentulotuen valtionosuudesta, valtionkorvauksesta terveydenhuoltolain mukaisiin lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin ja valtion rahoituksesta yliopistotasaisen terveyden tutkimukseen, valtionavustuksesta kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin sekä valtionkorvauksesta rikosasioiden sovitteluun.

Vuoden 2010 alusta lukien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudet ovat sisältyneet valtiovarainministeriön pääluokassa kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentille 28.90.30.

Keskeiset uudistukset

Eduskunta on hyväksynyt esityksen laiksi perhehoitajalain ja omaishoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Perhehoitolainsäädäntöä uudistetaan tavoitteena sijaishuollon painopisteen siirtäminen perhehoitoon. Lain muutokset tulevat voimaan 1.1.2012.

Vaikuttavuustavoitteet

Ehkäisevän toiminnan tavoitteena on terveyttä, sosiaalista turvallisuutta, elämänhallintaa ja itseenäistä selviytymistä tukevien olosuhteiden ja ympäristön luominen, ihmisten työ- ja toimintakyvyn edistäminen, elämänlaadun parantaminen, sosiaalisten ja terveydellisten ongelmien ennaltaehkäisy, väestöryhmien välisten terveyserojen vähentäminen sekä ympäristöterveydenhuollon toimintaedellytysten parantaminen. Tavoitteisiin pyritään johtamista ja rakenteita kehittämällä sekä tuottamalla ja levittämällä työvälineitä ja hyvän toiminnan malleja kuntien käyttöön. Kunnat laativat palvelustrategian, johon sisältyvät kunnan järjestämisvastuulla olevat palvelut. Palvelustrategia toteuttaa, konkretisoi ja tarkentaa palvelujen kehittämislinjauksia. Laaditaan hyvinvointipoliittisia ohjelmia ja hyödynnetään sosiaalisten ja terveydellisten vaikutusten arviointia sekä jatketaan ympäristöterveydenhuollon alueellisen yhteistoiminnan edistämistä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annetun lain (410/2009) edellyttämälle tasolle.

Sosiaali- ja terveystalvelujen tavoitteena on julkisen vallan järjestämisvastuulla olevien, pääosin verovaroin kustannettavien sosiaali- ja terveystalvelujen toimivuuden, saatavuuden ja kattavuuden sekä perustoimeentulon turvaaminen koko maassa. Talvelujen yhdenvertaisen saatavuuden varmistamiseksi uudistetaan sosiaali- ja terveydenhuollon talvelurakennetta osana kuntauudistusta.

Sosiaali- ja terveystministeriö on käynnistänyt seuraavat kehittämis- ja lainsäädäntöhankkeet, jotka tukevat osaltaan kuntia tuottamaan asetettujen tavoitteiden mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ehkäisevän toiminnan toimenpiteet ja sosiaali- ja terveystalvelut asukkailleen:

— Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma, Kaste, jossa määritellään keskeisimmät sosiaali- ja terveystalveluoliittiset tavoitteet, kehittämis toiminnan painopisteet sekä niiden toteuttamista tukevat keskeiset uudistus- ja lainsäädäntöhankkeet sekä ohjeet ja suositukset.

— Terveyst 2015 -kansanterveysohjelma linjaa kansallista terveystalveluoliittikkaa pitkällä tähtäimellä.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon perustalvelujen kehittäminen terveydenhuoltolain ja uudistetun sosiaalihuollon lainsäädännön pohjalta.

— Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen potilas- ja asiakastietojen sähköinen tietojärjestelmähanke, joka tukee talveluiden laadukasta ja kustannustehokasta tuottamista sekä kansallisen toimintamahdollisuuksia.

— Sosiaalihuollon lainsäädännön kokonaisuudistus.

— Vanhuspalvelulain valmistelu.

— Terveydenhuoltolain toimeenpanon jatkaminen ja arvioinnin toteuttaminen

— Alkoholi ohjelman jatkaminen.

Järjestelmäkuvaukset

Toimeentulotuki muodostuu perustoimeentulotuesta, täydentävästä toimeentulotuesta, ehkäisevästä toimeentulotuesta sekä kuntouttavan työtoiminnan toimintarahasta ja matkakorvauksista. Perustoimeentulotuki sisältää perusosan ja muut perusmenot, joihin kuuluu asumistukilain 6 §:ssä tarkoitetut asumismenot, taloussähköstä aiheutuvat menot, kotivakuutusmaksu sekä vähäistä suuremmat terveydenhuoltomenot. Perustoimeentulotukeen momentilta 33.60.35 maksettava valtionosuus määräytyy kustannusperusteisesti ja on määrältään 50 prosenttia nettokustannuksista. Muun toimeentulotuen valtionosuus sisältyy momentilta 28.90.30 maksettavaan laskennallisesti määräytyvään kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen.

Terveydenhuollon toimintayksiköille maksetaan terveydenhuoltolain perusteella valtion korvausta niihin kustannuksiin, jotka aiheutuvat yliopistotasoisesta terveyden tutkimuksesta (33.60.32) ja lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta (33.60.33). Terveyden tutkimuksen rahoitus perustuu sosiaali- ja terveysministeriön määrittelemien tutkimustoiminnan painoalueiden ja tavoitteiden toteutumiseen, tutkimuksen laatuun, määrään ja tuloksellisuuteen. Koulutustoiminnan korvaus perustuu yliopistosairaaloiden osalta tutkintojen ja aloittaneiden uusien opiskelijoiden lukumääriin ja tutkinnolle määrättyyn korvaukseen ja muiden terveydenhuollon toimintayksiköiden osalta kuukausikorvaukseen. Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen suoritettavan korvauksen suuruudesta säädetään vuosittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Terveyden tutkimuksen painoalueet ja tavoitteet vahvistetaan nelivuotiskausittain sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

Valtionavustuksella kuntien ja kuntayhtymien sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin (33.60.31) tuetaan sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoa sekä edistetään kunta- ja palvelurakennehankkeen toteuttamista.

Kuntien järjestämän sosiaali- ja terveydenhuollon eräitä laajuustietoja

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Kunnallinen toimeentuloturva				
Toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	239 000	244 000	243 000	240 000
Perustoimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana ¹⁾	224 000	227 000	224 000	215 000
Täydentävä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	92 000	91 000	90 000	88 000
Toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	378 000	384 000	381 000	364 000
Perustoimeentulotuki, saajia vuoden aikana ¹⁾	353 000	357 000	355 000	340 000
Täydentävä toimeentulotuki, saajia vuoden aikana	168 000	166 000	165 000	160 000
Ehkäisevä toimeentulotuki, kotitalouksia vuoden aikana	21 000	23 000	22 000	20 000
Sosiaalipalvelut				
Lasten päivähoido, lasten määrä 31.12.	200 700	208 000	209 000	209 000
Lasten kotihoidon tuki, saajia 31.12. (perheitä)	65 800	65 900	66 000	66 000
Lasten yksityisen hoidon tuki, saajia 31.12. (perheitä)	13 300	13 600	13 800	13 800
Kodinhoitoapu, kotitalouksia vuoden aikana	128 500	130 000	132 000	134 000
Tukipalvelut, 65 vuotta täyttäneitä saajia vuoden aikana	116 000	117 500	118 000	119 000
Vanhainkodit, asukkaiden määrä 31.12. ²⁾	17 100	16 200	15 000	14 000
Omaishoidontuki, saajia vuoden aikana	35 000	36 000	37 000	38 000
Vanhusten palveluasuminen, asukkaiden määrä 31.12.	32 500	34 000	35 000	37 000
Vammaisten palveluasuminen, asiakkaita keskimäärin ³⁾	10 800	11 500	12 000	12 500
Kehitysvammaisten laitoshuolto, asukkaiden määrä 31.12. ⁴⁾	2 200	2 100	1 900	1 700
Vaikeavammaisten kuljetuspalvelut, saajia vuoden aikana	91 400	94 000	96 000	98 000

Kansanterveystyö

Hoitopäivät (milj.)	6,8	6,7	6,6	6,6
Avohoitokäynnit (milj.)				
— Lääkärin luona	8,2	8,3	8,3	8,3
— Muun ammattihenkilön luona	17,9	18,0	18,3	18,3
— Hammashuollon käynnit	5,0	5,0	5,0	5,0
— Kotisairaanhoidon käynnit	4,3	4,3	4,4	4,5

Somaattinen erikoissairaanhoito

Hoitopäiviä (milj.)	3,30	3,25	3,20	3,30
Päättäneet hoitojaksot (milj.)	0,92	0,91	0,90	0,92
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	3,65	3,63	3,62	3,61
Avohoitokäynnit (milj.)	6,10	5,98	6,00	6,10

Psykiatrinen erikoissairaanhoito

Hoitopäiviä (milj.)	1,39	1,39	1,39	1,30
Päättäneet hoitojaksot	0,046	0,046	0,046	0,044
Keskimääräinen hoitoaika (päiviä)	30,44	30,44	30,44	32,00
Avohoitokäynnit (milj.)	1,55	1,57	1,60	1,55

¹⁾ Menojen rahoitus momentilta 33.60.35.

²⁾ Mukana myös alle 65-vuotiaat asiakkaat.

³⁾ Lukuun on laskettu mukaan vammaisten ryhmämuotoiset asumispalvelut sekä vammaisten palvelu- ja tukiasunnot.

⁴⁾ Vuodesta 2006 lähtien on kerätty tieto "Vammaisten laitokset" eli mukana on jonkin verran muitakin vammaisia kuin kehitysvammaisia.

Lääkäri- ja hammaslääkärikoulutus ja terveystieteellinen tutkimustoiminta

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Julkaisupisteiden määrä (3 v. keskiarvo)	8 478,0	8 842,9	9 163,4	..
Julkaisupisteiden hinta, euroa	4 718	4 523	4 365	-
Lääkäri- ja hammaslääkäritutkinnot ja uudet opiskelijat (3 v. keskiarvo)	1 085,6	1 052,7	1 090,9	1 129,5
Tutkintokorvaus, euroa	64 700	64 500	64 700	64 800
Koulutuksen kuukausikorvaus, euroa	1 390	1 370	1 380	1 380

Mielentilatutkimustoiminta

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Mielentilatutkimusten lukumäärät yhteensä	120	123	150	150
— valtion yksiköt	65	95	85	85
— kunnalliset sairaalat	55	28	65	65
Menot (1 000 euroa)	3 069	2 003	4 915	4 970
Euroa/tutkimus (laskennallinen keskimäärin)	25 572	16 300	32 700	33 100

30. Valtion korvaus terveydenhuollon valtakunnallisen valmiuden kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaali- ja terveysministeriön nimeämän ja valtuuttaman valtakunnallisen toimijan valtakunnallisen valmiuden ylläpidosta ja koulutuksesta aiheutuvien kustannusten maksamiseen sekä valtakunnalliselle toimijalle, järjestöille, säätiöille tai yhdistyksille vakavien onnettomuustilanteiden hoitamisesta aiheutuvien ylimääräisten kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Suuremmissa onnettomuus- ja erityistilanteissa yksittäisen kunnan tai alueen voimavarat ja osaaminen eivät riitä tilanteen hallintaan eikä johtamiseen. Viime vuosina vakavissa onnettomuuksissa ja tapah- tumissa Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiiri ja Vantaan kaupungin sosiaali- ja kriisi- päivystys ovat osallistuneet merkittäville resursseilla toimintaan, jotka ylittävät niiden omien toiminta-alueiden rajat. Määrärahasta on tarkoitus korvata erityisesti sellaisia kustan- nuksia, joita ei ole otettu toimijoiden perusra- hoituksen mitoituksessa huomioon.

2012 talousarvio	200 000
2011 talousarvio	200 000

31. Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon hankkeisiin ja eräisiin muihin menoihin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 17 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) eräiden sosiaali- ja terveydenhuollon laki- en sekä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnit- telusta ja valtionavustuksesta annetun lain (733/1992) ja sen nojalla annettujen asetusten mukaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon perus- tamis- ja kehittämishankkeisiin suoritettavan valtionavustuksen maksamiseen

2) pitkäaikaisasunnottomien tukipalvelujen järjestämiseen

3) kehittämishankkeiden valvontaan ja tar- kastukseen

4) sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisen kehittämisohjelman toimeenpanoon.

Selvitysosa: Valtionavustuksella tuet- tavien hankkeiden painoalueet määritellään sosiaali- ja terveydenhuollon kansallisessa ke- hittämisohjelmassa (Kaste II).

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi- oon vähennyksenä 4 500 000 euroa menosääs- tönä (HO).

2012 talousarvio	17 500 000
2011 III lisätalousarvio	2 700 000
2011 talousarvio	22 000 000
2010 tilinpäätös	27 900 000

32. Valtion rahoitus terveydenhuollon yksi- köille yliopistotasoiseen tutkimukseen (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 35 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveydenhuoltolain (1326/2010) 59—60 §:n mukaisen tutkimus- toiminnan valtion rahoituksen maksamiseen.

Selvitysosa: Määräraha on tarkoitus käyttää yliopistotasaisen terveyden tutkimuk- sen rahoitukseen. Sosiaali- ja terveysministe- riö määrittelee tutkimuksen painoalueet ja ta- voitteen nelivuotiskausittain ja myöntää tutki- musrahoitusta erityisvastuualueiden tutkimustoimikunnille, jotka päättävät tutki- musrahoituksen osoittamisesta tutkimushank- keille erityisvastuualueellaan hakemusten pe- rusteella.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomi- oon vähennyksenä 5 000 000 euroa menosääs- tön johdosta.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	35 000 000
2011 talousarvio	40 000 000
2010 tilinpäätös	39 997 352

33. *Valtion korvaus terveydenhuollon yksiköille lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 109 170 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydenhuoltolain (1326/2010) 61 ja 63 §:n mukaisen valtion korvauksen maksamiseen lääkäri- ja hammaslääkärikoulutukseen

2) enintään 100 000 euron lisäkorvauksen maksamiseen Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille hammaslääkärin peruskoulutuksesta aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahasta on tarkoitus käyttää 73 200 000 euroa lääkäri- ja hammaslääkärikoulutuksen korvausten maksamiseen yliopistollista sairaalaa ylläpitäville kuntayhtymille, 35 870 000 euroa muille terveydenhuollon toimintayksiköille ja 100 000 euroa Pohjois-Savon sairaanhoitopiirille.

2012 talousarvio	109 170 000
2011 talousarvio	109 170 000
2010 tilinpäätös	101 187 577

34. *Valtion korvaus terveydenhuollon toimintayksiköille oikeuspsykiatrisista tutkimuksista sekä potilassiirroista aiheutuviin kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) mielenterveyslain (1116/1990) 32 §:n mukaisten valtion korvausten maksamiseen

2) mielenterveyslain 22 t §:n mukaisten hoitoseuraamukseen tuomittujen henkilöiden tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannusten korvaamiseen

3) lapsen seksuaalisen hyväksikäytön selvittämisen järjestämisestä annetun lain (1009/2008) mukaisten valtion korvausten maksamiseen

4) kohdissa 1—3 tarkoitettuihin korvauksiin sisältyvien kulutusmenojen maksamiseen

5) Suomen ja Ruotsin välillä solmitun sopimuksen mukaisista potilassiirroista kunnille ja kuntayhtymille sekä Ruotsin valtiolle aiheutu-

viin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

6) pohjoismaisen sosiaalipalvelusopimuksen mukaisten potilassiirtojen tukemiseen kerta-luonteisena 25 000 euroa siirrettyä potilasta kohden maksettavana korvauksena kunnille ja kuntayhtymille.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksesta on mielentilatutkimuksista aiheutuviin kustannuksiin maksettavina korvauksina ja hoitoseuraamukseen tuomittujen tahdosta riippumattoman hoidon edellytysten selvittämisen kustannuksina otettu huomioon 4 970 000 euroa, lasten ja nuorten oikeuspsykiatrisista tutkimuksista maksettavina korvauksina 4 900 000 euroa ja potilassiirroista aiheutuvien kustannusten korvauksina 130 000 euroa, josta 55 000 euroa on kertaluonteisia korvauksia potilassiirtojen tukemiseksi.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 430 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	10 000 000
2011 talousarvio	9 570 000
2010 tilinpäätös	7 312 757

35. *Valtionosuus kunnille perustoimeentulotuen kustannuksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 357 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) mukaisen valtionosuuden maksamiseen perustoimeentulotuen kustannuksiin.

Selvitysosa: Perustoimeentulotukea saavia kotitalouksia arvioidaan vuonna 2012 olevan noin 240 000.

Hallitus antaa eduskunnalle talousarvioesitykseen liittyvän esityksen laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta niin että toimeentulotuen perusosaa korotetaan 6 prosentilla. Lisäksi yksinhuoltajien toimeentulotukea korotetaan. Määrärahan mitoituksessa on lisäyksenä otettu huomioon 44 000 000 euroa lainmuutoksen johdosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimeentulotuen perusosan korottaminen 6 %:lla	39 000
Yksinhuoltajien toimeentulotuen korotus	5 000
Asumistuen uudistus	-2 000
Perusturvan korotus	-20 000
Tarvearvion muutos	-7 300
Yhteensä	14 700

2012 talousarvio	357 000 000
2011 talousarvio	342 300 000
2010 tilinpäätös	279 598 274

36. *Valtionavustus saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi* (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuksen maksamiseksi saamelaiskäräjien kautta saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä tarkoitetuille saamelaisten kotiseutualueen kunnille saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen turvaamiseksi.

Selvitysosa: Toiminnan tavoitteena on turvata saamenkielisten sosiaali- ja terveyspalvelujen saatavuus.

2012 talousarvio	600 000
2011 talousarvio	600 000
2010 tilinpäätös	600 000

37. *Valtionavustus kunnille sosiaali- ja terveydenhuollon korjaushankkeisiin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää vuonna 2010 tehtyjen valtionavustuksen myöntämispäätösten maksamiseksi.

Selvitysosa: Valtion vuoden 2010 talousarviossa on momentille yhteensä 10 000 000 euron valtuus myöntämispäätöksiin päiväkotien, vanhainkotien ja terveyskeskusten homekorjaushankkeisiin. Valtionapuviranomaisena ovat toimineet aluehallintovirastot. Valtionavustuksen myöntämisessä

noudatetaan soveltuvin osin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (733/1992) 20—30 §:ien mukaisesti menettelyä.

2012 talousarvio	10 000 000
2011 talousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

40. *Valtion rahoitus lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan menoihin* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 11 800 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointiyksikön HEMS Hallinnointi Oy:n hallinnointi- ja lentotoiminnan menojen maksamiseen. HEMS Hallinnointi Oy:n lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan kustannukset voivat sisältää kustannuksia, jotka aiheutuvat lentotoiminnan hankinnasta ja hankintasopimuksen voimassaoloajan kestävästä lentotoiminnan valvonnasta, helikopterin ohjaamomiehistöstä mukaan luettuna lentoavustaja, helikopteritoiminnan tukikohdista ja niiden ylläpidosta mukaan luettuna lentotoimintaan kiinteästi liittyvät maayksiköt, sekä muista helikopteritoiminnan edellyttämistä asioista, jotka eivät kuulu yliopistollisten sairaanhoitopiirien vastuulle.

Selvitysosa: Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminta on organisoitu uudelleen vuoden 2011 alusta. Lähtökohtana uudelleenjärjestelylle on ollut nykyisen helikopteritoiminnan säilyttäminen ja että valtio ohjaa toimintaan samansuuruisen rahamäärän kuin Raha-automaattiyhdistys on aikaisemmin myöntänyt rahoitusavustuksena lääkäri- ja pelastushelikopteritoiminnan tukiyhdistyksille. Yliopistolliset sairaanhoitopiirit vastaavat alueellaan tarvittavan lääkäri- tai lääkintähelikopterin lääkinnällisestä toiminnasta. Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnoinnista vastaa yliopistollisten sairaaloiden yhdessä perustama HEMS Hallinnointi Oy. HEMS Hallinnointi Oy on voittoa tavoittelematon, yliopistosairaaloiden taustalla olevien kuntayhty-

mien omistama osakeyhtiö, joka vastaa suomalaisen lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan järjestämisestä yhdessä ao. kuntayhtymien kanssa vuodesta 2011 eteenpäin.

HEMS Hallinnointi Oy:n toiminnasta aiheutuvia hallinnoinnin menoja ovat muun muassa lentotoiminnan kilpailutus ja sopimuksen laatiminen sekä lentotoiminnan valvonta sopimuksen voimassaoloajan. Lentotoiminta sisältää helikopterin ja sen edellyttämän ohjaamomiehistön, mukaan luettuna lentoavustajan. Lentotoiminta sisältää myös helikopterin tarvitsemat tukikohdat ja niiden ylläpidon sekä lähialuetehtävissä käytettävät ja lentotoiminnan tilapäisesti sääolosuhteista tai teknisistä syistä korvaavat maayksiköt.

Lääkäri- ja lääkintähelikopteritoiminnan hallinnointi- ja lentotoiminnan menoiksi on arvioitu noin 11 800 000 euroa.

Momentin nimike on muutettu.

2012 talousarvio	11 800 000
2011 talousarvio	11 800 000

63. Valtionavustus sosiaalialan osaamiskeskusten toimintaan (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 3 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta annetun lain (1230/2001) mukaisen valtionavustuksen maksamiseen sosiaalialan osaamiskeskuksille.

Selvitysosa: Koko maan kattavat alueelliset osaamiskeskuksat ovat Etelä-Suomen, Häme-Satakunnan, Itä-Suomen, Kaakkois-Suomen, Keski-Suomen, Pohjanmaan maakuntien, Pohjois-Suomen ja Varsinais-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksat. Lisäksi erityisesti ruotsinkielisten kuntien tarpeista lähtien on muodostettu Det finlandssvenska kompetenscentret inom det sociala området, jonka

toimialue käsittää koko maan. Kullekin osaamiskeskukselle kohdentuvan valtionavustuksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksessa sosiaalialan osaamiskeskustoiminnasta (1411/2001).

Toiminnan tavoitteena on laadukkaiden sosiaalipalvelujen turvaaminen alueellisesti yhteistyössä kuntien sekä järjestetyn tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoiminnan kanssa.

2012 talousarvio	3 500 000
2011 talousarvio	3 500 000
2010 tilinpäätös	3 500 000

64. Valtion korvaus rikosasioiden sovittelun järjestämisen kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain (1015/2005) mukaisen valtion korvauksen maksamiseen sovittelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten korvaamiseksi.

Selvitysosa: Valtion korvauksen arvioidaan kattavan noin 80 työntekijän palkkaamisesta aiheutuvat sekä muut toiminnan kannalta tarpeelliset menot. Korvaus maksetaan aluehallintoviraston kanssa sopimuksen tehneelle kunnalle tai muulle palvelun tuottajalle ja sen maksatuksesta huolehtii aluehallintovirasto. Korvauksen perusteet on määritelty valtioneuvoston asetuksella rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta (267/2006).

Toiminnan tavoitteena on erityisesti nuorten rikosketjun varhainen katkaiseminen.

2012 talousarvio	6 300 000
2011 talousarvio	6 300 000
2010 tilinpäätös	6 300 000

70. Terveiden ja toimintakyvyn edistäminen

Selvitysosa: Luvun menot aiheutuvat työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenoista, terveysvalvonnan, tartuntatautien valvonnan, rokotteiden hankinnan ja pandemiavaurautumisen erityismenoista, terveyden edistämisen menoista, työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen menoista sekä UKK-instituutin valtionavustuksesta. Terveiden ja toimintakyvyn edistämistä ja terveysvalvontaa toteutetaan osin myös momenttien 33.02.03, 33.02.05, 33.03.04 ja 33.03.50 määrärahoilla. Kunnat ovat keskeisiä terveysvalvonnasta vastaavia toimijoita.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimenpiteet

Sosiaali- ja terveysministeriön Sosiaalisesti kestävä Suomi 2020 -strategian yhtenä tavoitteena on, että elinaikainen työaika pitenee kolmella vuodella vuoteen 2020 mennessä. Vuonna 2011 vahvistettujen Työympäristön ja työhyvinvoinnin linjausten mukaisesti työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat toimintaansa niin, että vuoden 2010 tasoon verrattuna 1) ammattitautien määrä vähenee 10 %, 2) työpaikkatapaturmien taajuus alenee 25 % ja 3) työn aiheuttama haitallinen kuormitus työssä vähenee 20 %. Sidosryhmäyhteistyöllä ja asiantuntijaorganisaatioiden tuella pyritään siihen, että työpaikat omaksuvat turvallisuusjohtamisen keskeiset käytännöt ja hoitavat perusasiat kuntoon niin, että työolot ovat turvalliset ja terveelliset, ja että työelämän pelisääntöjä noudatetaan. Työsuojeluviranomaiset valvovat, että työnantajat ja muut vastuutahot noudattavat lainsäädännön velvoitteita.

Palkansaajien työoloja kuvaavien tunnuslukujen kehitys

	2006	2007	2008	2009	2010 ¹⁾
Korvatut työtapaturmat	134 200	137 300	141 400	116 700	121 500
Korvatut työpaikkatapaturmat milj. työtuntia kohden,					
kaikki toimialat	33	34	33	29	30
— rakentaminen	83	80	73	64	68
— teollisuus	46	46	46	37	38
— kuljetus ja varastointi	49	50	50	43	44
Työpaikalla ja työliikenteessä sattuneet kuolemat	47	38	30	25	29
Työmatkakuolemat (työmatkalla, asunnosta työhön tai päinvastoin)	16	25	18	11	17
Työkyvyttömyyseläkkeiden ikävakioitu alkavuus 25—62 v. (työeläkkeet)	..	..	..	7,6	7,2

Lähde: Tapaturmavakuutuslaitosten liitto

¹⁾ Ennakkotieto

Vaikuttavuus:

Viranomaisaloitteinen toiminta

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suuntaavat valvontaa työntekijöiden terveyden ja turvallisuuden kannalta tärkeimmille toimialoille ja vaarallisiin työtehtäviin sekä toisaalta kohteisiin, joissa varmistetaan työlainsäädännön vaatimusten noudattaminen. Pääosa toiminnasta suunnataan toimialoille, joilla valvonnalla voidaan estää työn ja työolojen aiheuttamaa kuormitusta ja torjua tapaturmia.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminta kohdentuu ympäristöanalyysien perusteella työpaikoille, joilla valvonnan avulla voidaan saada suurimmat hyödyt työurien pidentämisessä ja työelämän pelisääntöjen noudattamisessa. Valvonnalla vaikutetaan turvallisuuden hallintajärjes-

telmiin siten, että työpaikoilla on toimivat käytännöt vaarojen tunnistamiseen ja arviointiin, toimenpiteiden toteutukseen sekä tarkkailuun ja seurantaan.

Työlainsäädännön noudattamiseksi toteutetaan ulkomaalaisen työvoiman työnteko-oikeuden ja työsuhteen ehtojen sekä vuokratyövoiman käytön ja määräaikaisten työsuhteiden valvontaa. Lisäksi valvotaan työpaikkalainsäädännön noudattamista kohdennetun työaikavalvonnan avulla. Tilaajavastuulain valvontaa jatketaan luotuja toimintakäytäntöjä noudattaen. Tuotteiden turvallisuuteen kohdistuvan valvonnan avulla varmistetaan koneiden, henkilösuojainten ja kemikaalien säädöstenmukaisuus. Tehokkaan tiedotuksen sekä sidosryhmäyhteistyön avulla tuetaan valvontatoimintaa.

Asiakasaloitteinen toiminta

Työsuojeluvalvontaan liittyvään asiakaskysyntään vastataan kaikilta osin sovittuja määräaikoja noudattaen. Asiakasaloitteisen toiminnan sisältö ja laatu pyritään yhtenäistämään työsuojelun vastuualueilla. Sähköistä asiointia sekä valvontatoimintaa tukevaa viestintää kehitetään resurssien käytön tehostamiseksi.

Terveyden ja toimintakyvyn edistämisen toimenpiteet

Terveyttä edistetään ja kansantauteja vähennetään yhteiskuntapolitiikan eri keinoin. Ihmisten omatoimisuutta terveytensä ja hyvinvointinsa ylläpitäjinä ja edistäjinä tuetaan huolehtimalla, että ympäristö ja olosuhteet tukevat terveellisiä valintoja. Kansainvälinen toiminta vaikuttaa yhä enemmän ihmisten terveyteen ja hyvinvointiin sekä elämäntapoihin ja terveystottumuksiin. Terveyden edistämisen toiminnan perustana on Terveys 2015 -kansanterveysohjelma.

Terveysvalvonta (33.70.21) keskittyy erityisesti talousveden laadun valvonnan tehostamiseen, ympäristöterveydenhuollon tietojärjestelmien kehittämiseen sekä EU:n uuden kemikaalilainsäädännön (REACH-asetus) toimeenpanoon ja kansallisen kemikaaliohjelman valmisteluun.

Tavoitteet:

- Elinympäristöstä ihmisille aiheutuvien terveyshaittojen ehkäisy ja poistaminen.
- Turvata säädösten edellyttämien ympäristön terveydellisten laatuvaatimusten toteutuminen, valvontamenettelyjen toimivuus, ajanmukaisuus, tuloksellisuus sekä valvonnan johdon tehokkuus.
- Vähentää talousvesistä aiheutuvia epidemioita.

Tartuntatautien torjunnan ja rokotteiden hankinnan (33.70.22 ja 33.70.20) painopisteinä ovat rokotusohjelman kehittäminen ja toteutumisen seuranta, sairaalainfektioiden torjunta, HIV-infektioiden leviämisen ehkäiseminen, varautuminen vakaviin epidemioihin ja kansainvälisenä yhteistyönä toteutettavan torjuntatyön vahvistaminen.

Tavoitteet:

- Rokotuskein ehkäistävien tautien matala esiintyvyys, influenssarokotusten kattavuuden parantaminen yli 65-vuotiailla ja pneumokokkrokotusten aloittaminen 3—12 kuukauden ikäisille lapsille (esimerkkinä hinkuyskän esiintyvyys, yli 65-vuotiaiden influenssarokotusten kattavuus).
- Tartuntatautien leviämisen ehkäisy ja epidemioiden selvittäminen (esimerkkinä kampylobakteeri, epidemioiden epäilyilmoitusten lukumäärät).
- Säilyttää Suomen kansainvälisesti verrattuna hyvä tartuntatautilanne (esimerkkinä tuberkuloosi, MRSA/resistentti stafylokokki-sairaalainfektio).
- Kehittää WHO- ja EU-järjestelmiin yhteensopiva nopeasti reagoiva seuranta- ja torjuntajärjestelmä (systeemikehitys).
- Estää erityisesti HIV-infektion leviämisen aiheuttama terveyspalvelujen tarpeen voimakas kasvu (uusien HIV-tapausten lukumäärä).
- Pandemiavarautumisen tavoitteena on pandemiavalmiuden ja alueellisen epidemiologisen toiminnan kehittäminen.

Terveysten edistämisen (33.70.50) tavoitteena on ylläpitää ja kohentaa väestön terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä, vähentää elinympäristön vaaratekijöitä sekä kaventaa väestöryhmien välisiä terveyseroja. Terveysten edistämisen rakenteiden, menetelmien ja laadun kehittäminen sekä eri toimijoiden yhteistyön tehostaminen ovat keskeisiä painoalueita. Terveysten edistämistä toteutetaan tehokkaimmin laajoin, samanaikaisin ja usean eri toimijan yhteisin toimin.

Määrärahalla tuettavien hankkeiden tulee tukea Terveys 2015 -kansanterveysohjelman, terveyserojen kaventamisen toimenpideohjelman ja muiden valtakunnallisten terveyden edistämisen ohjelmien toimeenpanoa. Erityisesti tuetaan laaja-alaisia useiden toimijoiden yhteishankkeita.

Tavoitteet:

— Tukea lasten ja nuorten tupakoimattomuutta edistävää työtä. Kehittää tupakoinnin lopettamisen lyhytneuvontaa ja vieroitustoimintaa terveystalustalustajärjestelmässä.

— Ehkäistä ja vähentää lasten, nuorten ja lapsiperheiden alkoholin ja muiden päihteiden käyttöä. Tehostaa alkoholin suurkuluttajien mini-intervention käyttöönottoa perusterveydenhuollossa.

— Kohentaa väestön ravitsemusta ja liikuntatottumuksia ylipainon, sydäntautien ja diabeteksen ehkäisemiseksi. Lisätä kasvisten, hedelmien ja marjojen kulutusta sekä edistää joukkoruokailun terveellisuutta. Lisätä sekä arkiliikuntaa että säännöllistä liikunnan harrastamista kaikissa ikäryhmissä.

— Tukea ympäristön esteettömyyttä ja kansalaisten osallisuutta lisääviä toimintatapoja ja sitä kautta terveellisen yhteiskunnan kehittämistä.

— Ehkäistä erityisesti kuolemaan johtavia ja suurta hoidon tarvetta aiheuttavia koti- ja vapaa-ajan tapaturmia.

— Tukea lasten ja nuorten psykososiaalista kehitystä ja mielenterveyttä. Aikuisilla keskeisenä tavoitteena on itsemurhien ehkäisy ja vähentäminen.

— Tehostaa nuorten seksuaalikasvatusta sekä seksuaalineuvonnan integroimista kiinteäksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita.

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen (33.70.51) määrärahaa käytetään työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen. Työterveyslaitos käyttää varoja oman ja yliopistojen koulutuksen kehittämiseen sekä maksaa korvausta työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työnantajan ylläpitämille työterveyshuoltoasemille.

Tavoitteet:

— Varmistaa, että työterveyshuollossa päätoimisesti työskentelevät lääkärit ovat työterveyshuollon erikoislääkäreitä kuten asetuksessa (1484/2001) säädetään.

— Turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve.

— Nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano.

Terveysten ja toimintakyvyn edistämisen tunnusluvut 2009—2012

	2009	2010	2011	2012
	toteutunut	toteutunut	arvio	arvio
Terveysvalvonta				
Vesivälitteiset epidemiat				
— epidemioiden lukumäärä	4	1	5	5
— sairastuneet henkilöt	213	16	500	500

Tartuntatautien torjunta ja rokotteiden hankinta

Influenssarokotusten kattavuus yli 65-vuotiailla, %	51	51	55	50
Hinkuyskätapaukset, lkm	267	343	300	300
Kampylobakteerilöydökset, lkm	4 050	3 944	4 000	4 000
Epidemioiden epäilyilmoitukset	100	53	80	80
Tuberkuloositapaukset, lkm	411	325	320	320
MRSA/resistentti stafylokokkilöydökset, lkm	1 271	1 268	1 200	1 200
HIV ilmoitetut tapaukset, lkm	178	187	180	180
Hepatiitti C-virustartunnat, lkm	1 050	1 139	1 200	1 200
Hepatiitti B-virustartunnat, lkm	36	45	40	40
Tippuritartunnat, lkm	239	257	250	250
Kuppatartunnat, lkm	202	209	200	200
Klamydiatartunnat, lkm	13 317	12 825	12 000	12 000

Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutus

Työterveyshuollon erikoislääkäritutkintojen lukumäärä	56	48	50	50
---	----	----	----	----

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen painopistealueisiin, euroa/vuosi

	2010	2011	2012
Painopistealueet			
Päihteiden (alkoholi, huumeet) käytön ehkäisy ja vähentäminen ¹⁾	348 000	358 000	300 000
Tupakoinnin ehkäisy ja vähentäminen	445 000	231 000	250 000
Terveyttä edistävä liikunta ja ravitsemus ²⁾	435 000	985 000	900 000
Mielenterveyden edistäminen	220 000	380 000	300 000
Seksuaaliterveyden edistäminen	150 000	190 000	200 000
Terveellisen yhdyskunnan/yhteiskunnan kehittäminen	253 000	522 000	450 000
Terveyden edistämisen laadun kehittäminen	426 000	523 000	450 000
Terveyden edistämisen menetelmien kehittäminen	1 224 000	1 260 000	1 100 000
Terveyden edistämisen yhteistyön kehittäminen	50 000	241 000	250 000
Terveyserojen kaventaminen	479 000	510 000	500 000
Muut	70 000	-	-
Yhteensä	4 100 000	5 200 000	4 700 000

¹⁾ Osa hankkeista keskittyi päihteiden (alkoholi, huumeet) käytön ehkäisyyn ja vähentämisen lisäksi myös tupakoinnin vähentämiseen.

²⁾ Osa hankkeista keskittyi terveyttä edistävän liikunnan lisäämiseen ja osa terveellisen ravitsemuksen lisäämiseen, merkittävä osa molempiin.

Terveyden edistämisen määrärahan jakautuminen

	2010 tilinpäätös euroa	lkm	2011 talousarvio euroa	lkm
Rahoitusta saaneet tahot				
Järjestöt	468 000	(2)	822 000	(6)
Säätiöt	313 000	(3)	452 000	(6)
Kunnat	1 262 000	(17)	1 555 000	(19)
Yliopistot	767 000	(10)	946 000	(11)
Ammattikorkeakoulut	429 000	(7)	569 000	(7)

Aluehallintovirastot	305 000	(5)	501 000	(6)
Muut tahot	556 000	(6)	355 000	(4)
Yhteensä	4 100 000	(50)	5 200 000	(59)

01. Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 27 005 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös ulkomailla olevien suomalaisten alusten tarkastustoiminnan ja työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 15 ja 20 §:n mukaisista toimenpiteistä aiheutuvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut alustavasti työsuojelun aluehallintoviranomaisille seuraavat tulostavoitteet vuodelle 2012. Vastuualuekohtaiset tulostavoitteet määritellään ministeriön ja

työsuojelun aluehallintoviranomaisten välisissä tulossopimuksissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Viranomaisvalvonnan vaikuttavuutta parannetaan kohdentamalla valvontaa ja varmistamalla tasalaatuinen valvonta yhteneväisillä valvontakäytännöillä. Voimavarojen suuntaamista ja käyttöä toiminnan painoalueille seurataan. Toimintojen tuottavuuden parantamiseksi toimintatapoja tehostetaan.

Työpaikkatarkastustoiminnalle asetetaan seuraavat määrätavoitteet:

Vuonna 2010 suoritettiin 19 200, vuonna 2011 arvioidaan suoritettavan 20 000 ja vuonna 2012 24 000 työpaikkatarkastusta.

Työsuojelun aluehallinnon kokonaiskustannukset ja henkilötyövuodet

Tulosalue	2010 tilinpäätös		2011 tavoite		2012 tavoite		htv
	1 000 €	%-osuus	htv 1 000 €	%-osuus	htv 1 000 €	%-osuus	
Viranomaisaloitteinen toiminta	13 250	61	255 15 645	61	270 17 058	61	287
Asiakasaloitteinen toiminta	4 344	20	84 5 130	20	88 5 101	20	87
Hallinto- ja tukitoiminnot	4 127	19	79 4 873	19	84 4 846	19	83
Yhteensä	21 721	100	418 25 648	100	442 27 005	100	457

Toiminnallinen tehokkuus

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset suunnittelevat resurssien käytön ja suuntaavat ne tehokkaasti toiminnan vaikuttavuuden huomioiden.

Maksullisen toiminnan tavoitteena on, että julkisoikeudellisten suoritteiden maksut vastaavat kokonaiskustannuksia ja suoritteet ovat tarkoituksenmukaista laatutasoa. Liiketaloudellisen suoritustuotannon tavoitteena on kokonaiskannattavuus.

Tuotokset ja laadunhallinta

Työsuojelun aluehallintoviranomaiset toimivat kiinteässä yhteistyössä työpaikkojen, työmarkkinajärjestöjen sekä muiden sidosryhmien kanssa. Erityisesti alueitasolla tehostetaan yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Työterveyslaitoksen ja muiden asiantuntijatahojen asiantuntemusta käytetään joustavasti työsuojelun

aluehallintoviranomaisten valvontatoiminnan tukena.

Työsuojelun aluehallintoviranomaisten toiminnan suunnittelun ja kohdentumisen menetelmiä kehitetään ja niiden toimivuutta seurataan. Toiminnan laatua ja tuottavuutta parannetaan, valvontamenetelmiä kehitetään ja toiminnan eri osa-alueiden arviointia jatketaan.

Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Työsuojeluhallinnon koulutusjärjestelmä uudistetaan vuoteen 2015 mennessä. Työsuojelun vastuualueilla varmistetaan osaamisen ja henkilöstövoimavarojen tarkoituksenmukainen sijoittuminen valtakunnallisesti. Henkilöstön osaamisen kehittämistä ja ammatitaidon ylläpitämistä tuetaan ja työhyvinvoinnista huolehditaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	24 705	25 794	27 135
Bruttotulot	162	146	130
Nettomenot	24 543	25 648	27 005
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	6 112		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	3 290		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	435
Valtimo - Työsuojeluvalvonnan tietojärjestelmien uusiminen -hankkeeseen momentilta 28.70.20 siirretyn lisäyksen poisto	-300
Tuottavuustoimet (-5 htv)	-225
Harmaan talouden torjunta (HO)	1 500
Tasomuutos	-53
Yhteensä	1 357

2012 talousarvio	27 005 000
2011 III lisätalousarvio	359 000
2011 talousarvio	25 648 000
2010 tilinpäätös	21 721 000

20. Rokotteiden hankinta (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 22 890 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) 25 §:n perusteella maksutta toimitettavien rokotustilaisuuksissa tarvittavien rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta ja käytön ohjeistamisesta molemmilla kotimaisilla kielillä, rokotusten vaikutusten, kattavuuden ja turvallisuuden seurantarjestelmien kehittämiseen, velvoitevarastoinnista, rokotejakelujärjestelmästä sekä muiden yleisen rokotusohjelman toteuttamisesta aiheutuvien menojen ja korvausten maksamiseen

2) Suomen lääkevahinkokorvausosuuskunnan jäsenmaksuun

3) rokotteiden hankkimisesta ja edelleen toimittamisesta välitystoimintaan aiheutuvien menojen maksamiseen

4) rokotteiden hankintapäätösprosessiin liittyviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Rokotusohjelman toteuttamisesta arvioidaan aiheutuvan menoja yhteensä 22 890 000 euroa, mikä on arvioitu tulevien tilausten mukaan. Määrärahaan sisältyy pandemiarokotteen vuosivarauskmaksu 500 000 euroa. Rokotteiden välitystoimintaan ja muuhun rokotteiden hankintaan, huoltoon ja välitykseen on arvioitu käytettävän 211 000 euroa.

Rokotteiden välitystoiminnan aiheuttamat muut menot on merkitty momentille 33.03.04. Tulot rokotteiden myynnistä ja välitystoiminnasta on merkitty momentille 12.33.03.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 2 500 000 euroa tarvearvion muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	22 890 000
2011 talousarvio	25 390 000
2010 tilinpäätös	22 540 000

21. Terveysvalvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) terveydensuojelulain (763/1994), geenitekniikkalain (377/1995), kemikaalilain (744/1989) ja säteilylain (592/1991) edellyttämästä terveysvalvonnasta, terveysvalvontatutkimuksesta ja henkilöstön jatko- ja täydennyskoulutuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

2) bio- ja nanoteknologian riskinhallintaan liittyvästä koulutuksesta ja tutkimuksesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja siitä aiheutuvien muiden menojen maksamiseen.

2012 talousarvio	1 000 000
2011 III lisätalousarvio	—
2011 talousarvio	1 000 000
2010 tilinpäätös	1 000 000

22. Tartuntatautien valvonta (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 1 360 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) tartuntatautilain (583/1986) edellyttämän ehkäisyn ja valistustoiminnan, yllättävien epidemioiden selvittämisen ja seurannan sekä näiden edellyttämän kansainvälisen yhteistyön aiheuttamien menojen maksamiseen

2) edellä mainittuihin tarkoituksiin myönnettävien harkinnanvaraisten valtionavustusten maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään yhtä henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen ja sosiaali- ja terveysministeriölle aiheutuvien muiden toimintamenojen maksamiseen.

2012 talousarvio	1 360 000
2011 III lisätalousarvio	200 000
2011 talousarvio	1 360 000
2010 tilinpäätös	1 360 000

50. Terveiden edistäminen (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää terveyden edistämisen määrärahasta annetun lain (333/2009) 1 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Määrärahaa voidaan myöntää valtionavustuksia järjestöille, säätiöille, kunnille ja muille toimijoille. Määrärahaa voidaan myös tehdä sopimuksia valtionhallinnon laitosten kanssa terveyden edistämisen hankkeista. Määrärahaa saa käyttää myös määrärahan hallinnointiin liittyvien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 500 000 euroa menosäästön (HO) johdosta.

2012 talousarvio	4 700 000
2011 talousarvio	5 200 000
2010 tilinpäätös	4 100 000

51. Valtion korvaus työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksesta aiheutuviin kustannuksiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Työterveyslaitoksen toiminnasta ja rahoituksesta annetun lain (159/1978) 3 a §:n mukaiseen työterveyshuollon erikoislääkäriin koulutuksesta aiheutuvien kustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Työterveyslaitokselle maksetaan valtion varoista korvausta työterveyshuoltoon erikoistuvien lääkäreiden koulutuksesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Työterveyslaitos voi maksaa korvausta yliopistoille, yksityisistä terveydenhuollosta annetun lain (152/1990) tarkoittamille palvelujen tuottajille sekä työterveyshuoltolain tarkoittamille palvelujen tuottajille (työnantajan ylläpitämät terveysasemat). Lisäksi Työterveyslaitos voi käyttää määrärahaa itse antamansa työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen kustannuksiin.

Tavoitteena on turvata työterveyslääkärien eläkkeelle siirtymisestä johtuva koulutuksen määrällinen tarve ja nostaa työterveyslääkärien koulutustaso vastaamaan työelämän tarpeita siten, että työterveyshuollon toimenpitein tuetaan työntekijöiden työssä jaksamista ja jatkamista sekä turvataan työterveyshuoltolain toimeenpano. Työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen aiheuttamiin kustannuksiin kohdennetut voimavarat ovat lisänneet tutkintojen lukumäärää selvästi jo vuodesta 2005 lähtien.

Myös työterveyshuollon erikoislääkärikoulutuksen sisältöä on kyetty kehittämään.

Määrärahan mitoitust perustuu siihen, että tutkintokohtaisen korvauksen suuruus on 64 800 euroa ja että vuonna 2012 suoritetaan 45 tutkintoa. Tämän mukaan määräraha vuodelle 2012 on 2 900 000 euroa.

2012 talousarvio	2 900 000
2011 talousarvio	2 900 000
2010 tilinpäätös	2 700 000

52. Valtionavustus UKK-instituutin toimintaan (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 922 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustuksen myöntämiseen Urho Kekkosen kuntoinstituutissaäitiöl-

le (1284/2010) 2 §:n mukaisten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Avustus on tarkoitettu UKK-instituutin toimintaan, jonka tarkoituksena on yksilön ja väestön terveyden, toimintakyvyn ja omatoimisen terveydenhoidon sekä terveyttä edistävän liikunnan edistäminen, kehittäminen ja tutkimus.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 178 000 euroa menosäästöinä (HO).

Momentin määräraha on muutettu kaksivuotiseksi siirtomäärärahaksi.

2012 talousarvio	922 000
2011 talousarvio	1 100 000

80. Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomitustoiminta

Selvitysosa: Lomitustoiminnan tarkoituksena on edistää maatalousyrittäjien, turkistuottajien ja poronhoitajien työssä jaksamista, terveyttä ja toimintakykyä. Maatalousyrittäjien lomituspäalvelujen järjestämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan valtion varoista kustannusperusteisesti. Turkistuottajien ja poronhoitajien lomituspäalveluista aiheutuvat kustannukset korvataan valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun siirtomäärärahan rajoissa.

Maatalousyrittäjillä on oikeus 26 päivän vuosilomaan. Vuosiloma kuuluu vain karjataloutta harjoittaville maatalousyrittäjille. Sijaisapua voi saada myös kasvinviljelyn harjoittaja. Sijaisapua annetaan maatalousyrittäjälle, joka on sairauden tai muun tilapäisen syyn vuoksi estynyt huolehtimasta maatalousyrittäjien hoitoon kuuluvia välttämättömiä tehtäviä. Vuosiloma on maksuton, mutta sijaisavusta peritään maksu. Maatalousyrittäjä voi lisäksi tietyin edellytyksin ostaa lomittaja-apua tuettuun hintaan enintään 120 tuntia vuodessa.

Turkistuottajien lomitustjärjestelmä käynnistyi vuoden 2010 alusta. Turkistuottajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa vuosilomalomitusta enintään 16 päivää ja maksullista lisävapaata enintään 90 tuntia vuonna 2011.

Poronhoitajien sijaisapukokeilu käynnistyi vuoden 2010 alusta. Kokeilun aikana poronhoitajalle voidaan järjestää tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa sijaisapua sairauden tai tapaturman aiheuttaman työkyvyttömyyden perusteella enintään 40 tuntia vuonna 2011. Poronhoitaja hankkii itse sijaisen itselleen ja saa tästä aiheutuviin kustannuksiinsa korvausta valtion varoista enintään 17,50 euroa tunnilta.

Lomituspäalvelujen yleinen johto, ohjaus ja valvonta kuuluvat sosiaali- ja terveysministeriölle. Vastuu lomituspäalvelujen toimeenpanosta on Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella (Mela). Maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspäalvelujen järjestämisestä vastaavina paikallisyksikköinä toimivat kunnat Melan kanssa tekemiensä toimeksiantosopimusten perusteella. Poronhoitajien sijaisapukokeilun toimeenpanosta huolehtii Mela palveluksessaan olevien asiamiesten myötävai-

katuksella. Melalle ja paikallisyksiköille suoritetaan valtion varoista laskennallinen korvaus lomituspalvelujen hallintokustannuksiin.

Toiminnan laajuus 2009—2012

	2009 toteutunut	2010 toteutunut	2011 arvio	2012 arvio
Maatalousyrittäjät:				
1. Vuosilomatoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	27 119	25 758	24 700	23 650
Lomituspäivien lukumäärä	673 194	653 230	630 000	606 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	24,82	25,33	25,51	25,62
Lomitustuntien lukumäärä	4 436 345	4 354 249	4 246 200	4 132 900
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,59	6,67	6,74	6,82
2. Sijaisaputoiminta				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä	11 329	10 676	10 300	9 900
Lomituspäivien lukumäärä	474 481	456 532	443 000	435 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	41,88	42,76	43,01	43,50
Lomitustuntien lukumäärä	3 277 093	3 163 369	3 101 000	3 075 500
Lomituspäivän keskim. kesto tunteina	6,91	6,93	7,00	7,07
3. Tuettu maksullinen lomittaja-apu				
Maksullisen lomittaja-avun käyttäjien lukumäärä	13 180	12 834	12 550	12 250
Lomituspäivien lukumäärä	107 709	104 346	104 200	103 000
Lomituspäiviä/käyttäjä	8,17	8,13	8,30	8,41
Maksullisen lomittaja-apatuntien lukumäärä	718 363	702 245	709 600	708 640
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina	6,72	6,73	6,81	6,88
Turkistuottajat:				
1. Vuosiloma				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä		740	800	830
Lomituspäivien lukumäärä		7 640	11 200	13 280
Lomituspäiviä/käyttäjä		10	14	16
Lomitustuntien lukumäärä		60 800	78 400	92 960
Lomituspäivien keskim. kesto tunteina		7,00	7,00	7,00
2. Lisävapaa				
Palvelujen käyttäjien lukumäärä		740	800	830
Lomitustuntien lukumäärä		14 800	48 000	74 700
Lomitustunteja/käyttäjä		20	60	90
Poronhoitajien sijaisapukokeilu				
Palvelun käyttäjät		80	150	200
Lomitustunnit		3 200	10 500	16 000
Lomitustunteja/käyttäjä		40	70	80

Lomituspalvelun hallinto

Koko- ja osapäiväisiä toimihenkilöitä

— Melassa	6	6	6	6
— Paikallisyksiköissä, josta	355	336	313	300
Vastuuhenkilöitä	86	71	51	50
Toimistohenkilöitä	30	30	30	30
Johtavia lomittajia	239	235	232	320
Paikallisyksikköjen lukumäärä	84	69	47	47
Vakinaisten lomittajien lukumäärä	4 869	4 900	4 550	4 600

40. Valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 207 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain (1231/1996) 35 §:ssä tarkoitettuihin lomituspalvelujen käyttökustannuksiin lain 37 §:n nojalla kunnille suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 182 000 euroa maatalouslomittajien oppisopimuskoulutuksesta paikallisyksiköille aiheutuneiden nettokustannusten korvaamiseen.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän vuosilomatoimintaan 125 000 000 euroa, sijaisaputoimintaan 74 000 000 euroa ja maksulliseen lomittaja-apuun 8 300 000 euroa.

Määrärahasta arvioidaan tarvittavan 198 000 000 euroa valtion korvausten ennakoiden ja 9 300 000 euroa valtion korvausten loppuerien maksamiseen.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon lisäyksenä 7 600 000 euroa kustannustason muutoksen johdosta.

2012 talousarvio	207 300 000
2011 III lisätalousarvio	8 700 000
2011 talousarvio	199 700 000
2010 tilinpäätös	194 116 325

41. Valtion korvaus turkistuottajien lomituspalvelujen kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää turkistuottajien lomituspalvelulain (1264/2009) 25 §:n mukaiseen turkistuottajien lomituspalvelujen käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Turkistuottajille järjestetään maksutonta vuosilomaa sekä maksullista lisävapaata tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa.

2012 talousarvio	2 600 000
2011 talousarvio	2 600 000
2010 tilinpäätös	2 600 000

42. Valtion korvaus poronhoitajien sijaisapukokeilun kustannuksiin (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää poronhoitajien sijaisapukokeilusta annetun lain (1265/2009) 12 §:n mukaisiin käyttökustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen kokeilun järjestämisestä huolehtivalle lomituksen paikallisyksiköille.

Selvitysosa: Sijaisapukokeilun (2010—2012) aikana poronhoitajalla on tarkoitukseen varatun määrärahan rajoissa mahdollisuus saada sijaisapua työkyvyttömyyden perusteella. Poronhoitaja hankkii lomittajan itse ja saa siitä aiheutuviin kustannuksiinsa korvausta valtion varoista.

2012 talousarvio	300 000
2011 talousarvio	300 000
2010 tilinpäätös	300 000

50. Valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomerkintöihin (kiinteä määräraha)

Momentille myönnetään 16 140 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maatalousyrittäjien lomituspalvelulain 31 ja 32 §:n nojalla Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle ja kunnille lomituspalvelujen hallinnon järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin suoritettavan valtion korvauksen maksamiseen

2) enintään 94 000 euroa lain 12 §:n 3 momentin mukaisen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamiseen paikallisyksiköille

3) turkistuottajien lomituspalveluista annetun lain 24 §:n ja poronhoitajien sijaisapuko-

keilusta annetun lain 13 §:n nojalla palvelujen hallinnoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Määrärahasta arvioidaan käytettävän yhteensä 14 321 000 euroa kuntien lomituspalvelujen kustannuksiin sisältäen harkinnanvaraisen lisäkorvauksen maksamisen paikallisyksiköille sekä turkistuottajien lomituspalvelujen hallinnosta aiheutuvat kustannukset ja 1 819 000 euroa Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hallinnon kustannuksiin.

2012 talousarvio	16 140 000
2011 talousarvio	16 140 000
2010 tilinpäätös	16 139 951

90. Raha-automaattiyhdistyksen avustukset

Selvitysosa: Valtioneuvosto on antanut arpajaislain (1047/2001) nojalla Raha-automaattiyhdistykselle rahapeliluvan yksinoikeudella raha-automaattien käytettävänä pitämiseen, kasinopelien toimeenpanemiseen sekä pelikasinotoimintaan. Rahapelilupa on perustuvalla toiminnalla Raha-automaattiyhdistys hankkii varoja oikeuskelpoisille yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Varat jaetaan harkinnanvaraisina avustuksina hakemusten perusteella.

Raha-automaattiyhdistys käsittelee avustushakemukset, laatii avustusten jakoehdotuksen ja hallinnoi avustusten maksatusta ja käytön valvontaa raha-automaattivastuksista säädetyn lain (1056/2001) ja eräistä raha-automaattivastuksiin sovellettavista määräajoista säädetyn valtioneuvoston asetuksen (1170/2001) mukaisesti. Avustukset myöntää Raha-automaattiyhdistyksen hallituksen ehdotuksen pohjalta valtioneuvosto sosiaali- ja terveysministeriön esittelystä pääsääntöisesti kerran vuodessa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuotosta myönnettiin vuonna 2011 avustuksia 268,2 milj. euroa yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen. Kun lisäksi arpajaislain 22 §:n 2 momentin nojalla osoitettiin Valtiokonttorin käytettäväksi 65,2 milj. euroa sotainvalidien laitosten käyttökustannuksiin, 30,6 milj. euroa rintamaveteraanien kuntoutukseen sekä 3,5 milj. euroa eräissä Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen, oli Raha-automaattiyhdistyksen tuoton käyttö yhteensä 367,5 milj. euroa. Vuoden 2010 tuotosta jätettiin jakamatta 19,5 milj. euroa.

Raha-automaattiyhdistyksen tuottoa on tarkoitus käyttää vuonna 2012 yhteensä 384 milj. euroa. Tästä määrästä jaettaisiin avustuksina 291 milj. euroa momentilta 33.90.50. Tähän Raha-automaattiyhdistys on varautunut sisällyttämään vuoteen 2009 asti momentilta 33.70.50 maksetun terveyden edistämisen määrärahan niin sanotun järjestöjen osuuden. Lisäksi osoitetaan Valtiokonttorin käyttöön yhteensä 93 milj. euroa sotainvalidien sairaskotien käyttökustannuksiin, rintamaveteraanien kuntoutukseen ja eräiden Suomen sotiin liittyneissä tehtävissä palvelleiden kuntoutukseen. Vastaava tulo 386 295 000 euroa on merkitty momentille 12.33.90. Vuoden 2011 tuottoa jäisi myöhemmin käytettäväksi 31,6 milj. euroa.

50. *Avustukset yhteisöille ja säätiöille terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen (arviomääräraha)*

Momentille myönnetään 291 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää arpajaislain (1047/2001) 17 §:n 2 momentissa ja 22 §:n 1 ja 3 momentissa mainittuihin tarkoituksiin.

Selvitysosa: Sosiaali- ja terveysministeriö on alustavasti sopinut Raha-automaattiyhdistyksen kanssa seuraavista tulostavoitteista avustustoiminnalle vuodelle 2012:

Avustustoiminnan lähtökohtana on avustusstrategian (2012—2015) kolme päälinjaa: avustuksia suunnataan 1) terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistamiseen, 2) terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäisemiseen ja 3) ongelmia kohdanneiden kansalaisten ja perheiden auttamiseen.

Järjestöt tarjoavat ihmisille mahdollisuuden osallistua, toimia ja vaikuttaa. Ne edistävät jäsenistönsä, jonkin erityisryhmän, väestöosan tai koko väestön terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Järjestöt ovat tärkeitä toimijoita terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämisessä ja ko. toimintaan liittyvien uusien toimintatapojen kehittämisessä.

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen on jäsennetty avustusstrategiassa kolmen päälinjan muodostamaksi kokonaisuudeksi. Ensimmäiseen päälinjaan sisältyvät toiminnot, joilla vahvistetaan hyvinvoinnin, normaalin arkielämän, yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumista. Teema-alueita ovat muun muassa ihmisten osallistumisen ja mukanaolon edistäminen, hyvinvoinnille suotuisien elämäntapojen ja valintojen mahdollistaminen sekä ihmisten vaikuttamismahdollisuuksien edistäminen.

Toiseen päälinjaan kuuluvat toiminnot, joilla ehkäistään erilaisia terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia uhkaavia ongelmia tai riskejä. Teema-alueita ovat muun muassa terveyttä uhkaa-

vien ongelmien havaitseminen ja varhainen puuttuminen niihin, sosiaalista hyvinvointia ja turvallisuutta uhkaavien ongelmien ehkäiseminen sekä omaehtoisen suoriutumisen edistäminen myös elämän riskitilanteissa sekä ongelmien ja riskien vähentäminen vaikuttamalla niiden kehitykseen.

Kolmannessa päälinjassa on kyse ihmisten auttamisesta ja tukemisesta tilanteissa, joista selviämisessä tarvitaan erityisesti myös kanssaihminen apua ja tukea. Teema-alueita ovat järjestölähtöisen avun ja tuen tarjoaminen kanssaihmisille, käyttäjä- ja asiakasnäkökulman ja -kokemuksen varmistaminen palveluiden kehittämisessä sekä syrjäytyneiden auttaminen ja tukeminen heidän saamiseksi yhteiskunnan mahdollisuuksien ja palveluiden piiriin.

Elinkeinotoimintaan verrattavaan, korvausta vastaan tapahtuvaan, palvelutoimintaan ei avustuksia myönnetä kilpailun vääristymisen ehkäisemiseksi. Avustukset kohdennetaan siis raha-automaattivastuksista annetun lain mukaisesti järjestötoimintaan, joka toteutetaan os-topalvelu- ja kilpailuttamisjärjestelmien ulkopuolella.

Palveluihin liittyvässä kehittämistoiminnassa edistetään soveltuvilta osin järjestöjen ja kuntien välistä yhteistoimintaa. Avustusten suuntaamisessa huomioidaan myös hallitusohjelman toteuttamiseen mahdollisesti sisältyvät kehittämis- tms. ohjelmat siltä osin kuin ne soveltuvat Raha-automaattiyhdistyksen avustusstrategian raamittamaan avustusjärjestelmään ja kansalaisjärjestöjen toimintaan.

Avustuspäämäärärahan käyttö vuosina 2010—2012

Vuodesta 2012 lähtien avustuspäämäärärahan käyttösuunnitelma tehdään avustusstrategian kolmen päälinjan mukaisella jaottelulla. Sitä tarkentava toimintoryhmäluokitus täsmentyy syksyn 2011 kuluessa.

Avustusstrategian 2012—2015 päälinjojen mukainen esitys (milj. euroa)

Terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin vahvistaminen	70
Terveyttä ja sosiaalisista hyvinvointia uhkaavien ongelmien ehkäiseminen	111
Ongelmia kohdanneiden auttaminen ja tukeminen	110

Avustusmäärärahan käyttö vuosina 2010—2012 (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Järjestötoiminnan rakenteiden tukeminen	77	75	83
Matalan kynnyksen osallistumis- ja toimintapaikat	21	25	30
Loma- ja leiritoiminta	18	18	18
Viestinnällinen vaikuttaminen ja koulutus	33	32	34
Ryhmämuotoinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	25	26	35
Yksilöllinen tuki ja toimintakyvyn edistäminen	21	22	33
Asumisen edistäminen ja kehittäminen	47	45	28
Palvelujärjestelmän ja toimintakokonaisuuksien kehittäminen	8	6	10
Kriisiauttaminen	28	19	20
Yhteensä	278	268	291

Avustusmäärärahan käyttö avustuslajeittain vuosina 2010—2012 (milj. euroa)

	2010	2011	2012
Yleisavustukset	65	52	58
Kohdennetut toiminta-avustukset	120	123	128
Investointiavustukset	34	34	35
Projektiavustukset	59	59	70
Yhteensä	278	268	291

2012 talousarvio	291 000 000
2011 talousarvio	275 005 000
2010 tilinpäätös	278 200 000

Pääluokka 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen EU:ssa hyväksyttyjen, vuoteen 2020 ulottuvien ilmasto- ja energiatarvoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät laajoja toiminnallisia ja myös toimintatapoihin puuttuvia muutoksia. Suomi vaikuttaa EU:n osana riittävän sitovan ja vaikuttavan kansainvälisen ilmastopöytäkirjan aikaansaamiseksi ja toimeenpanemiseksi. Tiukoilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kysyntää ja kasvun mahdollisuuksia teknologisille ja muille innovaatioille ja osaamiselle.

Kansallisessa ilmasto- ja energiapolitiikassa on tavoitteena muun muassa eheyttää yhdyskuntarakennetta, vähentää rakennuksista ja asumisesta aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä ja lisätä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Yhdyskuntarakenteen eheyttämistä kaupunkiseuduilla edistetään maankäyttöä, asumista, palveluja ja liikennettä yhteensovittamalla. Uusiutuvan energian lisäämistä tavoitellaan merkittävällä tuulivoimakapasiteetin kasvattamisella, joka vaatii ripeää ja laadukasta kaavoitusta.

Vaarallisten kemikaalien kulkeutumisen ja ympäristökuormituksen vähentäminen edellyttävät valtioiden rajat ylittävää yhteistyötä. Itämeren sekä sisä- ja pohjavesien tilaan vaikuttaa toiminta valuma-alueilla ja merillä. Valtioneuvoston vuonna 2011 hyväksymän vesienhoidon toteutus-suunnitelman toimeenpanossa tarvitaan laajaa hallinnonalojen ja toiminnanharjoittajien välistä yhteistyötä sekä resurssien kohdentamista vesiensuojelutoimiin. Merenhoitosuunnitelmassa ja kansainvälisessä merensuojelusopimuksessa (HELCOM) on tavoitteeksi asetettu Itämeren ja rannikkovesien hyvä tila. Meriliikenteen ja erityisesti öljykuljetusten määrän voimakas kasvu Suomenlahdella edellyttää riittävää alusöljy- ja kemikaalionnettomuuksien torjuntavalmiutta.

EU asetti vuonna 2010 tavoitteekseen luonnon monimuotoisuuden ja ekosysteemipalvelujen kohoamisen pysäyttämisen alueellaan vuoteen 2020 mennessä. Suomessa tavoitteeseen pyritään erityisesti luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävästä käytöstä tarkistetun strategian ja toimintaohjelman 2006—2016 sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toimenpiteillä. Merien hyvä ekologinen tila tukee osaltaan luonnon monimuotoisuustavoitteita.

Ilmastomuutos ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Valtioneuvoston luonnonvaraselonteossa lähtökohtana on, että luonnonvaroja hyödynnetään materiaali- ja energiatehokkaasti ja pyritään suljettuun kiertoon, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tulevaisuudessa tarvitaankin rakenteellisia muutoksia, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vihreää taloutta.

Asuntotuotanto on elpynyt talouskriisin jälkeen 2000-luvun alkupuolen tasolle koko maassa. Huolenaiheena ovat suurten kasvukeskusten asuntomarkkinat, joissa asuntoja ei ole tarjolla riittävästi ja sekä vuokra- että hintataso ovat korkeita. Kaupungistumisen, palvelusektorin kasvavan työvoimatarpeen, väestön ikääntymisen ja maahanmuuton seurauksena vuokra-asuntojen kysyn-

tä kasvaa nopeasti myös jatkossa. Asumisen kohtuuhintaisuus on avainkysymys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa.

Rakennusten tehostetulla energian käytöllä, uusiutuvan energian käyttöön otolla ja energiatehokkaalla rakentamisella on mahdollista saavuttaa mittavia energiasäästöjä ja edistää kansallisia ilmastotavoitteita. Uudelleenlaaditun rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpano edellyttää rakentamista ja rakennuksia koskevien säännösten ja määräysten laajaa uusimista. Rakentamisen kokonaislaatu ja turvallisuus korostuvat edelleen rakentamisen ohjauksessa.

Valtion aluehallinnon ympäristötehtävien ohjauksella pyritään turvaamaan riittävät toimintaedellytykset elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä aluehallintovirastojen ympäristövastuualueiden tavoitteiden saavuttamiselle. Toimintatapoja kehitetään keskeisten palvelujen hyvän laadun säilyttämiseksi lisääntyvien tehtävien ja tuottavuustavoitteiden ristipaineissa.

Ympäristöministeriön hallinnonalan talousarvion määräaahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten väliseen tasa-arvoon. Sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla muutoin säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin muun muassa rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Hallinnonalan omassa toiminnassa ja johtamisessa korostetaan toimintatapoja, jotka tukevat tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Ympäristöministeriö asettaa seuraavat tavoitteet toimialan yhteiskunnalliselle vaikutavuudelle:

- Saadaan aikaan riittävän kattava ja oikeudellisesti sitova kansainvälinen sopimus ilmastomuutoksen hillitsemiseksi ja siihen sopeutumiseksi tavoitteena rajoittaa globaali lämpötilan keskimääräinen nousu kahteen celsiusasteeseen.

- Kulutus ja tuotanto on kestävä ja vastuullista siten, että materiaalitehokkuus kasvaa ja kulutuksen hiilijalanjälki pienenee.

- Yhdyskuntajätteen määrä kääntyy laskuun, jätteiden kierrätys tehostuu ja kaatopaikoille päätyy enintään 20 prosenttia yhdyskuntajätteistä vuonna 2016.

- Vaarallisimpien kemikaalien ja pienhiukkasten esiintyminen ympäristössä sekä niille altistuminen vähenevät asteittain. Öljy- ja kemikaalivahinkojen ennakointi ja torjuntavalmius Suomenlahdella on riittävää noin 30 000 tonnin suuruisen öljyvahingon tehokkaaseen torjuntaan.

- Luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman 2008—2016 toimet suojelevat metsäisiä luontotyyppejä ja metsälajeja. Luonnon-suojeluverkosto täydentyy vapaaehtoisuuteen perustuvilla suojelukeinoilla ja suojelualueiden ekologinen tila paranee alueiden ennallistamisella ja hoidolla.

- Itämeren ja pintavesien tilaa heikentävät paineet ovat vähentyneet ja vesien tila paranee. Pohjavesien pilaantumisriski alenee. Vesienhoitosuunnitelmien perusteella laaditun toteutusohjelman, merenhoitosuunnitelman ja HELCOM:in Itämeren toimintaohjelman toimeenpano jatkuu laajassa yhteistyössä.

- Maankäytön, asumisen, liikenteen ja palveluiden yhteensovitus toimii kaupunkiseuduilla niin, että elinympäristön laatu ja ihmisten arjen sujuvuus paranevat, yhdyskuntarakenne eheytyy, liikenteen päästöt pienenevät ja joukkoliikenteen sekä kevyen liikenteen osuus kulkumuotona kasvaa.

- Yhdyskuntien ja rakennusten energiatehokkuus paranee. Energiaa säästäviä ratkaisuja ja uusiutuvia energiamuotoja otetaan käyttöön.

- Helsingin seudulla asuntotonttitarjonta ja asuntorakentaminen lisääntyvät parantaen kohtuuhintaisen asumisen edellytyksiä sekä vuokra- ja omistusasuntomarkkinoiden vakautta.

- Ympäristötiedon saatavuus ja hyödyntäminen paranevat sähköisiä palveluja ja tietovarantoja kehittämällä.

- Kansainvälinen ympäristöhallinto vahvistuu ja tukee kansainvälisten ympäristösopimusten toimeenpanoa.

Tuottavuuden parantaminen

Julkisen sektorin tuottavuuden lisääminen on osa hallitusohjelmaan kirjattua hallituksen talouspoliittista strategiaa. Nykyinen valtionhallinnon tuottavuusohjelma korvataan uudella vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelmalla. Hallitusohjelman mukaan mittaluokaltaan toimintojen tehokkuuden lisäämiselle asetetut tavoitteet säilytetään taloudelliselta kokonaisvaikutukseltaan ennallaan.

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
35.10.63 <i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot</i> (siirtomääräraha 3 v) — myöntämisvaltuus	10	10

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
01. Ympäristöhallinnon toimintamenot	81 474	74 927	73 031	- 1 896	- 3
01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	36 146	35 451	33 263	- 2 188	- 6
04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	32 008	30 710	30 603	- 107	- 0
21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)	2 805	716	815	99	14
29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arviomääräraha)	8 465	6 000	6 350	350	6
65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 050	2 050	2 000	- 50	- 2
10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu	103 363	102 817	119 536	16 719	16
20. Ympäristövahinkojen torjunta (arviomääräraha)	3 857	6 000	5 200	- 800	- 13
21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	2 770	2 940	2 440	- 500	- 17
22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	—	—	13 160	13 160	0
(23.) Itämerensuojelu (siirtomääräraha 3 v)	—	3 000	—	- 3 000	- 100
52. Metsähallituksen julkiset hallinto-tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	28 456	25 867	26 882	1 015	4
60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)	3 300	4 300	3 700	- 600	- 14

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

	v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
				1000 €	%
61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 000	10 850	8 850	443
63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	36 500	39 830	50 830	11 000	28
64. EU:n ympäristörahaston osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirto- määräraha 3 v)	2 000	4 000	4 000	—	—
65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljy- jätehuolto (siirtomääräraha 3 v)	1 300	300	300	—	—
66. Kansainvälisen yhteistyön jäsen- maksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	1 580	1 580	1 324	- 256	- 16
70. Alusinvestoinnit (siirtomääräraha 3 v)	3 800	—	850	850	0
(77.) Ympäristötyöt (siirtomääräraha 3 v)	15 500	13 000	—	- 13 000	- 100
(88.) Osakepääoman korottaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 300	—	—	—	—
20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	122 523	145 484	78 371	- 67 113	- 46
01. Asumisen rahoitus- ja kehittämis- keskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	4 775	4 634	4 521	- 113	- 2
37. Avustukset kaavoitukseen ja maan- käytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)	500	2 000	2 000	—	—
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	49 500	90 500	55 500	- 35 000	- 39
56. Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokratalo- yhtiöiden korjauksiin (arviomääräraha)	65 398	46 000	15 000	- 31 000	- 67
60. Siirto valtion asuntorahastoon	—	—	—	—	—
64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 350	2 350	1 350	- 1 000	- 43
Yhteensä	307 360	323 228	270 938	- 52 290	- 16
Henkilöstön kokonaismäärä	999	949	941		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Tavoitteena on ympäristövastuullinen, osallisuutta tukeva yhteiskunta, monimuotoinen luonto ja hyvinvointia edistävä ympäristö. Ympäristöhallinto toimii kansallisesti ja kansainvälisessä yhteistyössä ympäristövastuullisuuden lisäämiseksi. Ympäristöhallinto tuottaa tietoa ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestäväen kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti vastaamaan toimintaympäristön tarpeita. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään.

Ympäristöhallinnon virastojen henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio ja kehittymismahdollisuudet.

Ministeriön ja Suomen ympäristökeskuksen tavoitteet ja voimavarat esitetään tässä luvussa. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintatavoitteet ja voimavarat on budjetoitu lukuun 35.20 Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen ja Metsähallituksen luontopalvelujen lukuun 35.10 Ympäristön- ja luonnonsuojelu.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Aluehallintovirastojen ympäristölupatehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.01.

Ympäristöministeriö asettaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ympäristö- ja luonnonvarat -vastuualueelle toiminnalliset tulostavoitteet ja myöntää niiden toteuttamiseen erillishoitusta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluissa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset

— Selvitetään ja kootaan yhteen tiedot merkittävimmistä alueellisista kasvihuonekaasujen päästöistä ja nieluista. Osallistutaan valtioneuvoston ilmasto- ja energiapoliittisessa selonteossa maakunnilta ja kaupunkiseuduilta edellytetyjen alueellisten toimenpidestrategioiden valmisteluun ja toimeenpanoon. Alueidenkäytössä turvataan energiahuollon tarpeet ja edistetään uusiutuvien energialähteiden hyödyntämismahdollisuuksia. Vaikutetaan tuulivoimarakentamista ohjaavan kaavoituksen ripeään etenemiseen ja rakentamisen ohjautumiseen ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille paikoille.

— Vaikutetaan luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseen erityisesti luontotyyppien ja uhanalaisten lajien suojelun monipuolisella keinovalikoimalla sekä Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteuttamisella yhteistyössä maakunnallisten sidosryhmien kanssa.

— Kehitetään alueen jätehuoltoa alueellisen jätesuunnitelman mukaisesti. Tehostetaan toimia valtakunnallisen jätesuunnitelman arvioinnin osoittamissa kohteissa. Aloitetaan jätealan uudistuneen lainsäädännön toimeenpano.

— Tuetaan luonnonvarojen ekologisesti kestävää käyttöä. Maisema-alueiden päivitysinventointeja jatketaan yhteistyössä maakunnallisten toimijoiden kanssa. Perustetaan kaksi maisemanhoitoaluetta.

— Jatketaan vesienhoitosuunnitelmien perusteella laaditun toteutusohjelman toimeenpanoa sekä aloitetaan toisen vesienhoidon suunnittelukierroksen valmistelu tavoitteena pinta- ja pohja-

vesien hyvä tila vuoteen 2015 mennessä. Edistetään merienhoitosuunnitelman ja sen toimenpideohjelman valmistelua sekä Itämeren suojeluohjelman mukaisia toimia tavoitteena Itämeren hyvä tila vuoteen 2020. Toteutetaan vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa 2004—2015.

— Tehostetaan ympäristönsuojelulain, vesilain, jätelain, kemikaalilain ja nitraattiasetuksen toimeenpanon valvontaa ja raportointia ja tuetaan aluehallintovirastoja lupa-asioiden käsittelyssä. Tehdään yhteensä vähintään 2 500 valvontatarkastusta, joista valvontasuunnitelmien mukaisten määräraikaistarkastusten osuus on vähintään puolet.

— Toteutetaan valtion tuella kuntien siirtoviemärihankkeita, vesistöjen ja pilaantuneiden alueiden kunnostuksia sekä muita ympäristönsuojeluhankkeita. Kehitetään hankkeiden tilaus-, toteutus- ja hankintatoimintaa liikennevastuualueen kanssa.

— Kaavaohjauksella vaikutetaan yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen, liikennemäärien vähentämiseen ja liikenteen ympäristöhaittojen ehkäisyyn. Parannetaan kaupunkiseutukokonaisuuksien suunnittelua ja hillitään kaupunkiseutujen lievealueiden hajarakentamista. Kaupan sijoittamista ohjataan yhdyskuntarakennetta eheyttävästi.

— Korostetaan turvallisen ja terveellisen elinympäristön sekä kulttuuriympäristön merkitystä ja mahdollisuuksia alueiden vetovoiman kehittämisessä.

— Edistetään rakennusvalvontaviranomaisten yhteistyötä ja rakentamisen normien yhtenäistä tulkintaa. Parannetaan rakennuskannan energiatehokkuutta ja rakennusten turvallisuutta sekä ehkäistään kosteus- ja homeongelmia.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	2 200	4 030	5 500	6 500
Maatalouden typpitase, kg/ha	38	55,4	46	46
Maatalouden fosforitase, kg/ha	2,7	4,8	5	5
Ympäristönsuojelun valvontatarkastukset, kpl	2 723	2 320	2 150	2 500
Valmistuneet siirtoviemärihankkeet, kpl	8	14	8	10
Valmistuneet pilaantuneiden alueiden kunnostukset, kpl	16	17	15	15
Väestötiheydeltään vähintään 20 as/ha alueilla asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä	63,9 %	63,8 %	63,8 %	63,9 %

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 33 263 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-direktiiveihin perustuvista markkina- ja valvontatehtävistä:

1) sähkö- ja elektroniikkalaitteissa, ajoneuvoissa, pakkauksissa sekä paristoissa ja akuissa käytettävien vaarallisten aineiden käytön rajoittaminen ja pakkausten perusvaatimukset

2) otsonikerrosta heikentäviä aineita sekä fluorattuja kasvihuonekaasuja koskevien Eu-

roopan yhteisöjen asetusten edellyttämä laitteiden huoltajien pätevyyden toteaminen

3) CE-merkityt rakennustuotteet

4) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä.

Lisäksi määrärahaa saa käyttää korvauksiin Motiva Services Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukaisesti tehtävien hoitamisesta.

Selvitysosa: Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) hoitaa ympäristöministeriön toimeksiannosta vaarallisten aineiden käytön rajoittamisesta sähkö- ja elektroniikkalaitteissa annetun valtioneuvoston asetuksen (853/2004) ja akuista ja paristoista annetun valtioneuvos-

ton asetuksen (422/2008) markkinavalvontaa sekä otsonikerrosta heikentävistä aineista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2037/2000 ja fluoratuista kasvihuonekaasuista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 842/2006 mukaista laitteiden huoltajien pätevyyden toteamista valtioneuvoston asetuksen (452/2009) mukaisesti. Pätevyysilmoitusten käsittelytuotot tuloutetaan momentille 12.35.99.

Rakennustuotedirektiiviin (89/106/ETY) perustuva rakennustuotteiden markkinavalvonta on maankäyttö- ja rakennuslain 181 §:n perusteella valtuutettu Tukesin hoidettavaksi. CE-merkittyjen tuotteiden määrä kasvaa edelleen eurooppalaisen yhdenmukaistamistyön edistymisen myötä. Rakennustuotedirektiivin korvauminen valmisteilla olevalla EU-asetuksella kasvattaa valvonnan ja neuvonnan tarvetta myös jatkossa.

Lämmityskattiloiden hyötysuhdedirektiivin (92/42/ETY), energiamerkintädirektiivin (2010/30/EU) ja Eco-design direktiivin (2009/125/EY) täytäntöönpanosäädösten asianmukaisen soveltamisen markkinavalvonta perustuu lakiin tuotteiden ekologiselle suunnittelulle ja energiamerkinnälle asetettavista vaatimuksista (1005/2008) ja sitä hoitaa Tukes.

EU-ympäristömerkistä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (66/2010/EY) 4 artiklan toimeenpanon kansalliseksi toimivaltaiseksi elimeksi on laissa EU-ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmästä (86/2011) nimetty Motiva Services Oy, jolle korvataan ympäristömerkkiin liittyvistä tehtävistä aiheutuvia menoja.

Ympäristöministeriön tavoitteita vuodelle 2012:

Ympäristön- ja luonnonsuojelu

— Vaikutetaan siihen, että YK:n ilmastopöytäkirjan syksyn 2012 osapuolikokouksessa sovitaan toimenpiteistä vuoden 2012 jälkeisen ajan päästöjen vähentämiseksi ja ilmastomuutokseen sopeutumiseksi.

— Jatketään kansallisen ilmasto- ja energiatietämyksen sekä valtioneuvoston tulevaisuusselonteon mukaisia toimia EU:n vuoden 2020 ilmasto- ja energiatavoitteiden täyttämiseksi.

— Uudistetaan kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelma painopisteenä pienentää kulutuksen hiilijalanjälkeä.

— Parannetaan julkisten hankkijoiden valmiutta kestäviin hankintoihin kehittämällä hankintamenettelyä ja perustamalla neuvontapalvelu.

— Valmistellaan jäteasetuksia ja järjestetään jätelain toimeenpanoon liittyvä ohjaus, tiedotus ja koulutus.

— Valmistellaan ympäristönsuojelulain (86/2000) kokonaisuudistusta ja EY:n teollisuuspäästödirektiivin saattamista osaksi kansallista lainsäädäntöä.

— Päätetään tavoitteista ja toimista vaarallisten kemikaalien kansallisen ohjelman tarkistamiseksi.

— Tuetaan EU:n ja YK:n vihreän talouden aloitteita ja kansainvälisen ympäristöhallinnon uudistusta Rio+20 huippukokouksessa.

— Valmistellaan merenhoitosuunnitelman edellyttämä alustava arvio Itämeren nykytilasta, määritetään hyvä tila ja sitä kuvaavat indikaattorit muiden kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa. Edistetään EU:n Itämeren alueen strategian ja sen toimintaohjelman ympäristöpilarin toteuttamista.

— Edistetään ravinteiden kierrätykseen tehostamiseen tähtääviä toimenpiteitä Suomen tekemän sitoumuksen (Itämeri-Summit) mukaisesti.

— Edistetään vesienhoitosuunnitelmien toteutusohjelman toimeenpanoa valtioneuvoston vuonna 2011 hyväksymän periaatepäätöksen pohjalta ja raportoidaan tuloksista. Ohjataan haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostamista. Yhteensovitetaan vesienhoitosuunnitelmien ja kansallisen vesiviljelyohjelman 2015 toimeenpano.

— Järjestetään EU:n pintaveden ympäristölaatuohjelman direktiivin mukainen haitallisten aineiden seuranta ja jatketaan veden kemiallisen tilan arviointia.

— Aloitetaan toimivuusarvioinnin perusteella luonnonsuojelulain muutosten valmistelu. Valmistellaan säädösmuutokset geenivarojen saatavuutta ja niistä saatavan hyödyn jakoa

koskevan Nagoyan pöytäkirjan toimeenpanemiseksi.

— Edistetään lajien ja luontotyyppien suojelua ja jatketaan vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeja. Aloitetaan luonnonsuojeluohjelman valmistelu suoluonnon turvaamiseksi.

— Turvataan luonnonvarojen kestävää käyttöä osallistumalla erityisesti tulevan Manner-Suomen kehittämisstrategian ja -ohjelman valmisteluun sekä kansallisten suo- ja turve- maastrategian ja mineraalistrategian toimeenpanoon.

— Osallistutaan arktisen alueen kansallisen politiikan toteuttamiseen ja yhteensovittamiseen.

— Edistetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa suomalaisen ympäristötekniikan ja -osaamisen vientiä.

Kestävä yhdyskuntakehitys, rakentaminen ja asuminen

— Parannetaan uudisrakentamisen sekä olemassa olevan rakennuskannan laatua ja energiatehokkuutta säädös-, informaatio- ja talousohjauksella. Kehitetään kokonaisenergiatarkasteluun perustuvaa päästövaikutusten arviointia kaavoituksessa ja liikkumisvyöhykkeiden huomioonottamista suunnittelussa.

— Edistetään tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista ja hyvää laatua.

— Parannetaan kaupunkiseutujen maankäytön, asumisen ja liikenteen suunnitteluyhteistyötä sekä suunnitelmien toteuttamisen ohjelmointia muun muassa aiesopimusmenettelyä kehittämällä.

— Arvioidaan maankäyttö- ja rakennuslain vaikuttavuutta, toimivuutta ja kehittämistarpeita yhdessä alan toimijoiden kanssa.

— Kohtuuhintaisen asuntorakentamisen edellytyksiä suurilla kaupunkiseuduilla ja erityisesti Helsingin seudulla parannetaan.

— Vähennetään pitkäaikaisasunnottomuutta ja toteutetaan kehitysvammaisten asumisen ohjelmaa.

Kehittäminen ja suunnittelu

Tuotetaan tietoa toiminnan ennakointiin, päätöksentekoon, kansallisen ja kansainvälisen ympäristöpolitiikan ja -lainsäädännön kehittämiseen ja toimeenpanoon sekä säädösvalmisteluun ja päätösten vaikutusten arviointiin.

Vuonna 2012 strategisia kehittämiskohteita ovat erityisesti pitkän aikavälin ilmastopolitiikan ja EU:n energia- ja ilmastopakettien toimeenpano, ympäristönsuojelulain uudistus ja uusi jätelainsäädäntö, materiaalihokkuus, kestävä kulutus ja luonnonvarojen kestävä käyttö sekä vesienhoitosuunnitelmien, meristrategiadirektiivin, luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön strategian ja toimintaohjelman ja METSO-ohjelman toimeenpano. Rakennetussa ympäristössä kehittämispainopisteitä ovat energiatehokkuus, kosteus- ja hometalkoot -toimenpideohjelma, metropoli- ja asuntopolitiikka, kaupunkiseutujen yhdyskunta- ja palvelurakenne, korjausrakentaminen sekä maankäyttö- ja rakennuslain vaikuttavuuden arviointi.

Momentin määrärahaa käytetään myös selvityksiin, jotka koskevat kansainvälisten ilmastoneuvottelujen sekä EU:n lähivuosien ja tulevaisuuteen ulottuvan ilmastopolitiikan vaikutuksia Suomeen samoin kuin rakennusten energiatehokkuuteen ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyviin vaikutusselvityksiin.

Työajan jakautuminen tehtäväalueille (htv)

Tehtäväalue	2010	2011	2012
	toteutuma	ennakoitu	arvio
Ympäristön suojelu	54	53	52
Luontoympäristö	51	51	50
Rakennettu ympäristö	85	86	85
Kansainväliset ja EU-asiat	23	20	20

Viestintä	17	15	15
Johto ja hallinto	58	58	59
Yhteensä	288	283	281

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	35 294	35 491	33 303
Bruttotulot	40	40	40
Nettomenot	35 254	35 451	33 263
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	7 947		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 839		

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	347
Valtiosihteerin ja sihteerin palkkaus	195
Tukes- ja Motiva-korvausten lisäys	500
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	-45
Siirto momentille 35.10.22	-1 000
Toimintamenosäästö (HO)	-220
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-65
Tuottavuusvähennysten vuonna 2010 tehty ajoitusmuutos	126
IT-palvelukeskussiirron palautus momentilta 28.20.06	100
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-90
Kelamaksun kertaluonteisen palautuksen muutos	-81
Tasomuutos	-1 955
Yhteensä	-2 188

2012 talousarvio	33 263 000
2011 III lisätalousarvio	377 000
2011 talousarvio	35 451 000
2010 tilinpäätös	36 146 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 30 603 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (SYKE) tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä, arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia sekä kehittää ratkaisuja kestävästä kehityksen edistämiseksi erityisesti valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Tutkimus- ja kehittämistehtävien sekä asiantuntijapalveluiden lisäksi SYKE huolehtii myös useista EY-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

SYKE hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Toimintamäärärahalla palkattua henkilöstöä arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin 28 henkilötyövuotta ja muulla rahoituksella palkatun henkilöstön työpanoksesta noin 20 henkilötyövuotta.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

SYKEN tuottama tieto tukee politiikan ja lainsäädännön valmistelua ja toimeenpanoa erityisesti ilmastonmuutokseen, yhdyskuntien kestävyys- ja ekotehokkuuteen, luonnon monimuotoisuuteen, vesien suojeluun ja vesivaroihin sekä Itämereen liittyvissä kysymyksissä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Tuotokset ja laadunhallinta

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

— SYKE tuottaa seuraavilla painopistealueilla analyyseja, tutkimuksia ja asiantuntijapalveluita:

— Ilmastonmuutoksen hillintä, erityisesti energiakysymysten ja yhdyskuntasuunnittelun kannalta, ja ilmastonmuutokseen sopeutuminen.

— Nousevat uudet ympäristökysymykset, ympäristöpolitiikan vaikuttavuus sekä ympäristönäkökulman integrointi muihin politiikka-alueisiin.

— Maankäytön, rakennetun ympäristön, asumisen ja liikennejärjestelmien yhteensovittaminen ympäristönsuojelun näkökulmasta.

— Kestävä tuotanto ja kulutus, erityisesti materiaalivirrat, luonnonvarojen kestävä käyttö ja jätteen synnyn ehkäisy.

— Luonnon monimuotoisuuden suojele suhteessa maankäyttöön, yhdyskuntarakenteeseen, ilmastonmuutokseen ja ekosysteemipalveluiden hyödyntämiseen.

— Yhdennetty vesien ja merialueiden käyttö, hoito ja suojele Suomen ja EU:n vesi- ja meripolitiikan kehittämiseksi ja toimeenpanemiseksi.

— Nousevat aineet (emerging substances), erityisesti teolliset nanomateriaalit.

— SYKE osallistuu aktiivisesti Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) kehittämiseen ympäristö- ja luonnonvaratutkimuksen, asiantuntijuuden ja tietovarantojen hallinnan strategiseksi keskuksesi, samoin muuhun sektoritutkimuksen kehittämiseen ja tutkimusohjelmien laatimiseen ja toteuttamiseen.

— SYKE vahvistaa yhteistoimintaa yliopistojen, erityisesti Oulun, Jyväskylän, Itä-Suomen ja Helsingin yliopistojen sekä muiden tutkimuslaitosten kanssa yhteisillä hankkeilla ja henkilökunnalla. SYKE osallistuu aktiivisesti eurooppalaisiin tutkimusohjelmiin ja syventää

yhteistyötä muiden maiden vastaavien laitosten kanssa.

— Vesitilannepalvelua kehitetään yhteistyössä Ilmatieteen laitoksen kanssa niin, että se tukee monipuolisesti sekä vesivarojen käyttöä että vesiensuojelua ja varmistaa ajantasaisen sää- ja vesitilannetiedon ja -varoitusten saatavuuden sekä viranomaisille että kansalaisille.

— Tutkimusalueiden Aranda ja Muikku kustannustehokasta ja laajapohjaista hyödyntämistä lisätään yhdessä Ilmatieteen laitoksen ja muiden Itämeritutkimusta ja seuranta tekevien tahojen kanssa.

— Vakaviin öljyonnettomuuksiin merialueella varaudutaan uudistamalla torjuntakalustoa ja parantamalla torjuntaorganisaatioiden yhteistoimintakykyä onnettomuustilanteiden hoidossa.

— Korkean mittaustieteellisen tason sopimuslaboratoriona SYKEN laboratoriot kehittävät ympäristömittausten laatua ja luotettavuutta ja osallistuvat aktiivisesti Euroopan metrologiatutkimusohjelman hankkeisiin.

— Ympäristön seuranta uudistetaan ja tehostetaan yhdistämällä eri laitosten tuottamat maastohavainnot kaukokartoituksen ja mallien avulla tuotettuun tietoon. SYKEN ylläpitämiä luonnonvaroja, ympäristön tilaa, päästöjä sekä muita paineita ja riskejä kuvaavia keskeisiä tietovarastoja ja -järjestelmiä ja paikkatietopalveluja kehitetään ja niiden käytettävyyttä parannetaan.

— SYKE vastaa INSPIRE-direktiivin toimeenpanosta ympäristöhallinnon vastuulla olevien valtakunnallisten paikkatietoaineistojen osalta.

— SYKE ylläpitää ja kehittää ympäristöministeriön hallinnonalan tietoteknistä infrastruktuuria.

Taloudellisuus

Maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloja arvioidaan kertyvän 3 milj. euroa, josta vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin puolet. Lisäksi lähinnä ELY-keskuksille kohdentuvasta maksullisesta palvelutoiminnasta arvioidaan kertyvän 1 milj. euroa. Muuta valtionhallinnon rahoitusta arvioidaan saatavan 9 milj. euroa ja ta-

lousarvion ulkopuolista rahoitusta 6 milj. euroa, josta EU:n osuus on noin puolet. Entistä voimakkaampi kansainvälinen verkostoituminen vahvistaa SYKEN kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Tuottavuus

Tuottavuutta parannetaan kehittämällä verkostoyhteistyötä, toimintaprosesseja ja tietojärjestelmiä sekä laajentamalla sähköisiä verkkopalveluja kansallisesti ja kansainvälisesti. Tuottavuutta pyritään nostamaan myös tehostamalla tukipalveluja. Merentutkimuksessa yhteistyötä syvennetään erityisesti Ilmatieteen laitoksen kanssa synergia- ja tuottavuushyötyjen saavuttamiseksi. Merentutkimuksen kansallista koordinaatiota ja tutkimusinfrastruktuuria edistetään.

Koko ympäristöhallinnon tuottavuutta parannetaan muun muassa kehittämällä ympäristön seurantaa ja tietojärjestelmiä, parantamalla ympäristötiedon hyödyntämisen edellytyksiä ja lisäämällä tietovarantoihin liittyvää yhteistyötä.

Luonnonvara- ja ympäristötutkimuksen yhteenliittymän (LYNET) puitteissa tuottavuutta parannetaan muun muassa yhteisillä tutkimusohjelmilla (Itämeri, ilmastonmuutos, biotalous ja kestävä maankäyttö) sekä aloittamalla yhteenliittymän yhteisten seurantojen suunnittelu ja toteutus. Tietovarantojen hyödyntämisen ja aineistojen yhteiskäytön tehostamiseksi käynnistetään yhteinen, avoin datapolitiikka. Yhteensopivan IT-järjestelmäkokonaisuuden kehittäminen aloitetaan, toteutetaan yhteisiä järjestelmähankintoja ja valmistaudutaan yhteistyössä Kieku-järjestelmän käyttöönottoon. Toimitilayhteistyötä jatketaan niillä yliopistopaikkakunnilla, joilla SYKellä on toimipaikka. LYNET-laitosten yhteinen laboratorio otetaan käyttöön Oulun yliopiston kampusella vuonna 2012. Yhteistä laboratoriotoimintaa kehitetään tavoitteena yhteiset hankinta-, laatu- ja tuotantoprosessit. Kansainvälisten hankkeiden tukipalvelut pyritään tuottamaan keskitetysti koko yhteenliittymälle vuodesta 2012 alkaen.

Suomen ympäristökeskuksen henkilöstövuosien ja kustannusten arvioitu jakautuminen tehtäväalueittain vuosina 2010–2012

Tehtäväalue	2010		2011		2012	
	toteutuma	htv	arvio	htv	tavoite	htv
	kustannukset		kustannukset		kustannukset	
Tutkimus	24,5	294	25,8	287	26,2	287
Asiantuntijapalvelut ja viranomaistoiminta	21,5	200	19,5 ¹⁾	170	19,3	170
Ympäristönseuranta ja tietojärjestelmät	6,0	70	6,0	68	6,0	68
Johto, sisäinen hallinto ja viestintä	5,0	60	4,7	58	4,5	56
Hallinnonalan tukipalvelutehtävät	4,0	30	4,0	27	4,0	24
Yhteensä	61,0	654	60,0	610	60,0	605

¹⁾ Vähennys sisältää siirrot Tukesille ja THL:lle.

SYKEN henkilöstömäärän arvioidaan olevan 605 henkilöstövuotta. Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon yhden henkilöstövuoden vähentyminen aluehallintoon siirrettävien säännöstelytehtävien johdosta sekä kolmen henkilöstövuoden vähentyminen tuottavuustoimien vuoksi. Tavoitteena on, että

määräaikaisten henkilöiden osuus on alle 20 % henkilöstöstä.

Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden mukaisesti ottaen huomioon tuottavuushankkeiden vaikutukset. Tutkimus- ja asiantuntijatehtävien alueellistamista SYKEN alueellisiin toimipaikkoihin jatketaan.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Bruttomenot	51 825	49 157	47 603
Bruttotulot	19 826	17 000	17 000
Nettomenot	31 999	32 157	30 603
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 438		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	4 447		

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2010 toteutuma	2011 varsinainen talousarvio	2012 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	8 298	8 000	8 000
— EU:lta saatava rahoitus	3 374	3 300	3 300
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	2 720	2 700	2 700
Tuotot yhteensä	14 392	14 000	14 000
Hankkeiden kokonaiskustannukset	29 533	29 000	29 000
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	-15 141	-15 000	-15 000
Omarahoitusosuus, %	49	48	48

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	394
Tietohallinnon palvelumaksujen nousu ja INSPIRE-direktiivi	200
Siirto momentille 32.01.02 (-1 htv)	-60
Öljyntorjuntakeskuksen ylläpitomenojen poisto	-100
Toimintamenoasäästö (HO)	-281
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-87
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	38
Tuottavuustoimet (-3 htv)	-135
Tasomuutos	-76
Yhteensä	-107

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 2 660 000 euroa ympäristöhallinnon keskitetysti hoidet-

tavista IT-palveluista aiheutuviin menoihin. Keskitetysti hoidettavia palveluja ovat valtakunnallinen tietoverkko, palvelinkoneet ja järjestelmät, yhteiset työkaluohjelmistot ja ympäristötietojärjestelmät sekä yhteiset paikkatieto- ja kaukokartoituspalvelut.

2012 talousarvio	30 603 000
2011 III lisätalousarvio	325 000
2011 talousarvio	30 710 000
2010 tilinpäätös	32 007 999

21. Ympäristöministeriön hallinnonalan tuottavuusmääräraha (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 815 000 euroa. Määrärahaa saa käyttää hallinnonalan tuottavuutta edistävien investointien, tutkimusten, selvitysten sekä koulutus- ja muiden palvelujen hankintaan samoin kuin tuottavuushank-

keiden muuhun valmisteluun ja toimeenpantoon.

Selvitysosa: Momentille on koottu hallinnonalan tuottavuustoimenpiteistä aiheutuneita säästöjä vastaavat määrärahat.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon vähennyksenä 164 000 euron siirto momentille 35.01.65.

2012 talousarvio	815 000
2011 talousarvio	716 000
2010 tilinpäätös	2 805 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 6 350 000 euroa.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon, että momentin 35.10.61 määrärahaan sisältyy lisäksi 1 650 000 euroa ympäristötyö- ja kunnostushankkeisiin liittyviä arvonlisäveromenoja.

2012 talousarvio	6 350 000
2011 III lisätalousarvio	2 500 000
2011 talousarvio	6 000 000
2010 tilinpäätös	8 464 906

65. Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin valtakunnallisille luonnon-suojelu- ja ympäristöjärjestöille

2) valistus- ja neuvontatoiminnan tukemiseen valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille

3) saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisesti avustuksiin saariston ympäristönhoitoa edistäviin hankkeisiin

4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen

5) kestävä kehitys, kulttuuriympäristön vaalimista sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen sekä kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen.

Selvitysosa: Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta.

Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaisena järjestöjen tukia ja jäsenmaksuja koskevana säästönä 324 000 euroa ja lisäyksenä 164 000 euron siirto momentilta 35.01.21 sekä 160 000 euron kohdennus Itämerirahoituksesta.

2012 talousarvio	2 000 000
2011 talousarvio	2 050 000
2010 tilinpäätös	2 050 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalan ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Ympäristönsuojelu

Vesiensuojelun ja muun ympäristönsuojelun määrärahoilla on tavoitteena erityisesti parantaa Itämeren, sisävesien ja pohjavesien tilaa, vähentää pilaantuneesta maaperästä aiheutuvia ympäristöriskejä ja ehkäistä öljy- ja kemikaalivahingoista aiheutuvia ympäristövaurioita merialueilla. Itämeren tilan parantamiseen sekä siihen kohdistuvien ympäristöuhkien ehkäisyyn ja torjumiseen kohdistuvia toimenpiteitä toteutetaan ja rahoitetaan eri hallinnonaloilla laaja-alaisena yhteistyönä, jossa tavoitteena on suojelutoimien mahdollisimman hyvä vaikuttavuus ja kustannustehok-

kuus. Tähän liittyvää Itämeri-politiikkaa varten hallitus asettaa koordinaatioryhmän. Suojelutoimien tehostamisessa keskeisellä sijalla on yhteistyö muiden Itämerivaltioiden kanssa sekä EU:n meristrategiadirektiivin, HELCOMin toimintaohjelman ja EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpano samoin kuin yhteistyö Pietarin ja Leningradin alueen kaupunkien kanssa Itämeren kuormituksen vähentämiseksi.

Itämeren ja sisävesien tilan parantamiseksi edistetään tehokkaiden vesiensuojelumenetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa. Vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden inventointien tietoja käytetään erityisesti vesialueiden hyödyntämiseen tähtäävien hankkeiden haittavaikutusten arvioimiseen ja ehkäisemiseen.

Jätevesien käsittelyn keskittymistä nykyistä isompiin, tehokkaampiin ja toimintavarmempiin yksiköihin edistetään tukemalla yhdyskuntien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviä siirtoviemärihankkeita.

Vesien kunnostuksella poistetaan järvien sisäistä kuormitusta ja voidaan parantaa niiden tilaa pysyvästi sekä lisätä huomattavasti vesien virkistyskäyttöarvoa. Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostustarvetta selvitetään järjestelmällisesti. Kiireellisimpiä kohteita myös kunnostetaan valtion jätehuoltotyönä erityisesti terveys- ja pohjavesihaittojen poistamiseksi silloin, kun edellytykset valtion osallistumiselle ovat muuten olemassa.

Vihreää taloutta edistetään kehitys- ja kokeiluhankkein, kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten edellyttämällä vaikutusarvioinneilla ja selvityksillä sekä ilmastopaneelin toiminnalla.

Öljy- ja kemikaalivahinkojen riittävä torjuntavalmius ehkäisee ja vähentää onnettomuuksista aiheutuvia vaurioita. Sillä ylläpidetään vesi- ja merialueiden viihtyisyyttä ja käyttökelpoisuutta virkistykseen ja taloudelliseen toimintaan. Merikelpoiselle torjuntakalustolle on edelleen lisätarvetta.

Öljyjätetaksuilla tuetaan valtakunnallisesti kattavan öljyjätehuoltojärjestelmän ylläpitoa ja öljyn pilaamien alueiden kunnostusta.

Luonnonsuojelu

Suomen luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien luonnonsuojeluun varattujen alueiden hankinta- ja korvausneuvotteluja.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) 2008—2016 toteutusta jatketaan yhteistyössä metsäviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Yksityisomistuksessa olevia metsiä pyritään saamaan suojeluun maanomistajien vapaaehtoisten tarjousten pohjalta maanhankinnan, yksityisten suojelualueiden ja sopimusmenettelyjen keinoin. Nykyisessä METSO-ohjelmassa tavoitteena on saada luonnonsuojelulainmukaiseen suojeluun 96 000 hehtaaria uusia metsäalueita vuoteen 2016 mennessä. Vuosina 2005—2010 on toteutettu noin 12 000 hehtaaria.

Valtion luonnonsuojelualueilla jatketaan metsien ja soiden ennallistamista, perinnebiotooppien kunnostusta ja hoitoa sekä luontotyyppien inventointia. Yksityisten suojelualueiden hoidolla ja ennallistamisella parannetaan myös Etelä-Suomen metsien suojelutilannetta. Natura 2000 -verkoston alueiden hoidon, käytön suunnittelun ja toteutuksen ensisijaisena tavoitteena on parantaa lajien ja luontotyyppien suotuisaa suojelun tasoa. Alueiden hoitovastuu keskitetään pääasiassa Metsähallituksen luontopalveluille.

Valtakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden inventointeja pyritään edistämään kustannustehokkaasti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua jatketaan.

Luonnon monimuotoisuuden kadon pysäyttämiseksi tehostetaan toimia, jotka perustuvat uhanalaisten lajien vuonna 2010 valmistuneeseen kokonaisarviointiin ja vuonna 2008 valmistuneen luontotyyppien uhanalaisuusarvioinnin pohjalta laadittuun toimintaohjelmaan.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

20. Ympäristövahinkojen torjunta (arvio-määräraha)

Momentille myönnetään 5 200 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämisestä, alusten torjuntavalmiuden ylläpidosta, torjuntakaluston hankinnoista ja torjuntatoimenpiteistä sekä ympäristövahingon torjuntaan välittömästi liittyvistä tutkimuksista aiheutuviin menoihin

2) ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä ja koulutus- ja kehittämistoiminnasta sekä oikeudenkäynneistä aiheutuviin menoihin, öljyntorjuntavarastojen vuokriin ja sivutoimisten varastonhoitajien ja torjuntatöihin osallistuvien palkkioihin

3) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjä kansainvälisiä jätesiiroja joudutaan palauttamaan, eikä kaikkia kustannuksia aina saada heti perityksi aiheuttajalta.

Torjuntakaluston hankintamenot budjetoidaan sitoumusperusteisina.

Selvitysosa: Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99.

Menoihin saadaan korvauksia öljysuojarahastosta ja vahinkojen aiheuttajilta. Korvaukset tuloutetaan momentille 12.35.10. Öljysuojajamaksun väliaikainen korotus päättyy 31.12.2012.

2012 talousarvio	5 200 000
2011 talousarvio	6 000 000
2010 tilinpäätös	3 856 924

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 440 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) yksityisten luonnonsuojelualueiden ja muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden sekä maisema-alueiden inventointiin, merkintään ja hoitoon

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman toimenpiteisiin, jotka koskevat erityisesti inventointeja, yhteistyötä ja seurantaa

3) uhanalaisten eliölajien suojeluun ja hoitoon sekä rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen

4) vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten sekä EU:n CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

5) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun

6) vanhojen maa-ainesten ottoalueiden kunnostamiseen

7) enintään 20 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstömäärän palkkaamiseen määräaikaisiin, edellä olevien perustelujen mukaisiin tehtäviin.

Selvitysosa: Määrärahalla inventoidaan ja hoidetaan yksityisiä luonnonsuojelualueita erityisesti siltä osin, kuin hoito ei kuulu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaan (METSO). Luonnonsuojelulain mukaisten luontotyyppien inventointeja jatketaan. Pääasiassa valtakunnallisesti arvokkaille maisema-alueille laaditaan hoitosuunnitelmia ja niiden inventointitietoja ajantasaistetaan. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua edistetään. Luonnon monimuotoisuutta edistäviä hoitosuunnitelmia ja -toimenpiteitä tehdään arvokkailla perinnebiotoopeilla. Määrärahaa osoitetaan METSO-toimintaohjelman mukaisiin toimiin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille ja Suomen ympäristökeskukselle. Valmistellaan ja toteutetaan luonnonsuojelulain mukaisia uhanalaisten lajien suojeluohjelmia. Maa-ainesten kestävään käyttöön ja pohjavesien suojeluun liittyviä hankkeita jatketaan. Maa-ainesten ottoalueiden kunnostusta ennen maa-aineslain voimaantuloa syntyneillä alueilla tehdään mahdollisuuksien mukaan.

2012 talousarvio	2 440 000
2011 talousarvio	2 940 000
2010 tilinpäätös	2 770 000

22. *Eräät ympäristömenot* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 13 160 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristön kunnostuksen ja hoidon kulusmenoluonteisiin menoihin, jotka liittyvät toiminnan kehittämiseen ja hankkeiden valmisteluun sekä valtion tarkkailu- ja muihin velvoitteisiin

2) hydrologisen havaintoverkoston ylläpitoon ja hoitoon

3) ympäristötehtävien laboratoriopalveluiden ja muiden ostopalvelujen hankintaan

4) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen

5) vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin

6) ravinnekierrätyksen edistämiseen Itämeren kuormituksen vähentämiseksi

7) Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen

8) merenhoidon suunnittelun yhteensovittamiseen

9) päästövähennystavoitteisiin ja kansainvälisiin ilmastoneuvotteluihin liittyviin selvitystarpeisiin sekä vihreää taloutta edistäviin kehittämisen- ja kokeiluhankkeisiin

10) enintään 40 henkilötövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamisesta kohtien 1—4 tehtäviin sekä enintään 15 henkilötövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta kohtien 5—8 tehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahasta 1 000 000 euroa on siirtoa momentilta 35.01.01 aluehallinnon yhteiseen kehittämistoimintaan, 3 000 000 euroa siirtoa momentilta 32.01.02 elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten laboratorio- ja muiden ympäristötehtävien ostopalvelujen hankintaan sekä 2 800 000 euroa siirtoa momentilta 35.10.(77) ympäristön- ja vesien kunnostushankkeiden valmisteluun ja yhteiseen kehittämistoimintaan, velvoitteiden

hoitoon sekä hydrologisen havaintoverkoston ylläpitoon ja hoitoon. Nämä määrärahat on tarkoitettu kohdentaa ympäristöministeriön hallinnonalan virastojen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ja aluehallintovirastojen ympäristötoimialan tehtäviin.

Itämeren tilan parantamiseen erityisesti liittyviin kohtien 5—8 tehtäviin on tarkoitettu käyttöä 3 840 000 euroa, josta 3 000 000 euroa on siirtoa momentilta 35.10.(23).

Vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventoinneilla (VELMU-ohjelma) on tavoitteena saada vuoteen 2015 mennessä yleiskuva Suomen merialueella esiintyvien tärkeiden luontotyyppien ja lajien levinneisyydestä niin, että merialueen käyttö ja suojele voidaan suunnitella ekosysteemilähestymistavan edellyttämällä tavalla.

Itämeri-sitoumuksen mukaisesti Suomessa ryhdytään tehostettuihin toimiin tavoitteena Saaristomeren tilan parantuminen vuoteen 2020 mennessä. Toimenpiteillä edistetään erityisesti maatalouden ja eri sivutuotteiden ravinteiden kierrätystä tavoitteena saada Saaristomeren valuma-alue ravinneomavaraiseksi. Myös merenhoidonsuunnittelu toteuttaa osaltaan Suomen Itämeren suojeleohjelmaa ja muita Itämeren suojelun tavoitteita.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennystavoitteiden vaikutusselvityksiin, ilmastopaneelin toimintaan sekä vihreää taloutta edistäviin kestävän kulutuksen ja tuotannon ohjelman ja jätteen kierrätyksen kehitys- ja kokeiluhankkeisiin.

2012 talousarvio

13 160 000

(23.) *Itämerensuojelu* (siirtomääräraha 3 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta ja sen määräraha siirrettäväksi momentille 35.10.22.

2011 III lisätalousarvio

—

2011 talousarvio

3 000 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 26 882 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettaviin Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden sekä erämaa-alueiden hoidon ja opastustoiminnan menoihin

2) luonnonsuojelualueilla niiden suojelutarkeitua palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenoihin samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä varten tarvittavien rakennusten ostamiseen

3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden hankintahinta on yli 10 000 euroa ja taloudellinen käyttöaika yli kolme vuotta.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määrärahaa saa käyttää myös EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahotusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Toiminnan tavoitteet ympäristöministeriön toimialan osalta ovat:

— Metsähallitus parantaa Etelä-Suomen metsien monimuotoisuutta toteuttamalla METSO-toimintaohjelmaa 2008—2016.

— Metsähallitus edistää sen vastuulle osoitettujen uhanalaisten lajien valtakunnallista suojelua ja seurantaa.

— Metsähallitus parantaa luontomatkailun ja virkistyskäytön kannalta tärkeiden luonnonsuojelualueiden palveluvarustusta, opastusta ja kulutuskestävyyttä.

— Metsähallitus parantaa Itämeren vedenalaisen luonnon suojelun mahdollisuuksia toteuttamalla vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointiohjelmaa (VELMU).

— Metsähallitus jatkaa Natura 2000 -verkkoon kuuluvien alueiden perustamistoimia, inventointeja, hoidon ja käytön suunnittelua ja tila-arviointeja sekä hoitoa ja ennallistamista.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 tavoite
Alueiden hallinta				
Natura-alueiden määrä, joille valmistuu hoito- ja käyttösuunnitelma	32	22	20	16
Luonnonsuojelu				
Ennallistaminen (ha)	2 561	2 245	2 000	2 000
Perinnebiotooppien hoito (ha)	2 610	2 695	2 630	2 630
Arvokkaiden luontotyyppien hoito ja kunnostus (ha)	380	339	300	300
Luontotyyppien inventointi (ha)	53 769	40 589	50 000	25 000
Vedenalaisten luontotyyppien inventointi (ha)	5 632	6 200	5 000	5 000
Metsähallituksen vastuulle osoitettujen nisäkkäiden ja lintujen seuratut kohteet (kpl)	1 774	1 724	1 600	1 600
METSO-ohjelman lajistokartoitukset (kpl)	1 900	2 990	400	400
Luonnon virkistyskäyttö				
Virkistyspalvelujen asiakastytyväisyys (asteikko 1—5)	4,2	4,2	≥4	≥4
Kansallispuistojen käynnit (kpl)	1 943 500	1 958 500	1 955 000	2 050 000
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden käynnit (kpl)	866 000	849 400	855 000	850 000

Metsähallitus
 — arvioi ja seuraa ennallistamisen ja hoidon vaikuttavuutta
 — seuraa asiakastyytyväisyyttä kansallispuistoissa, asiakaspalvelupisteissä ja Luontoon.fi -verkkopalvelussa
 — osallistuu suojelualueiden säädösvalmisteluprojektiin yhteistyössä ympäristöministeriön kanssa

— osallistuu suojelualueiden hoitoon liittyvään yhteistyöhön Suomen lähialueilla
 — parantaa tuottavuutta luonnonsuojeluhallinnon tuottavuushankkeen mukaisesti.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 2 900 000 euroa.

Muut tunnusluvut

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
Kansallispuistojen hoito (kpl)	35	35	37	37
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (kpl)	501	508	520	570
Kansallispuistojen hoito (ha)	886 000	887 000	980 000	980 000
Muiden luonnonsuojelualueiden hoito (ha)	703 000	703 000	720 000	745 000
Muiden luonnonsuojelukohteiden hoito (ha)	994 000	1 038 000	995 000	975 000
Erämaa-alueiden (12 kpl) hoito (ha)	1 490 000	1 490 000	1 490 000	1 490 000
Erityisesti suojeltavien lajien esiintymien suojelu (kpl)	3 712	3 839	4 000	4 020
Muiden uhanalaisten ja luontodirektiivilajien esiintymien suojelu (kpl)	22 935	24 477	27 000	27 300
Muinaisjäännösten lkm (kpl, Museoviraston rekisteri)	2 000	2 148	2 200	2 300
Suojeltujen rakennusten lukumäärä (kpl)	243	191	200	200
Luontokeskusten ja muiden asiakaspisteiden määrä (kpl)	29	30	29	31

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	310
Sipoonkorven kansallispuiston perustaminen	500
Tuottavuustoimet (-2 htv)	-90
Toimintamenosäästö (HO)	-150
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-55
Tasomuutos	500
Yhteensä	1 015

2012 talousarvio	26 882 000
2011 III lisätalousarvio	237 000
2011 talousarvio	25 867 000
2010 tilinpäätös	28 456 000

60. Siirto öljysuojarahastoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain (894/1986) 7 §:n nojalla öljysuojarahastoon tehtävän siirron maksamiseen.

Selvitysosa: Öljyjättemaksuina kertyvistä varoista voidaan valtion talousarviossa siirtää osa öljysuojarahastoon käytettäväksi öljyn pilaamien maa-alueiden puhdistuskustannusten korvaamiseen. Korvausperusteista on säädetty tarkemmin öljysuojarahastosta annetun lain (1406/2004) 15 §:ssä.

Määräraha yhdessä momentin 35.10.65 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08. Rahastosiirto sopeutetaan alenevaan tulokertymään.

2012 talousarvio	3 700 000
2011 talousarvio	4 300 000
2010 tilinpäätös	3 300 000

61. Ympäristönsuojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 850 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) mukaisiin avustuksiin yhdyskun-

tien ja haja-asutuksen vesiensuojelua edistäviin investointeihin ja muihin toimiin

2) valtion töinä toteutettavien ympäristötöiden suunnittelusta ja rakentamisesta, peruskorjauksista ja rakentamisvelvoitteista aiheutuvien menojen sekä jätelaissa (646/2011) säädettyjen valtion jätehuoltotöiden toteuttamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

3) pohjavesialueiden suojelusuunnitelmien laatimisen tukemiseen

4) talousjätevesien käsittelystä vesihuoltolaitosten viemäriverkoston ulkopuolisilla alueilla annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanon vauhdittamisen edellyttämän neuvonnan ja opastuksen tukemiseen.

Määrärahaa saa käyttää myös enintään 15 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen. Momentin määrärahasta rahoitettu valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Selvitysosa: Määrärahasta on 7 200 000 euroa siirtoa momentilta 35.10.(77) valtion töinä toteutettavien ympäristötöiden sekä pilaantuneiden alueiden ja vesistöjen kunnostusten yhteishankkeisiin sekä 1 650 000

euroa momentilta 35.01.29 näiden hankkeiden arvonlisäveromenoihin.

Yhdyskuntien ja haja-asutusalueiden vesiensuojelua edistävillä investoinneilla ja pohjavesien suojelusuunnitelmilla toteutetaan valtioneuvoston hyväksymiä vesienhoitosuunnitelmia ja Suomen Itämeren suojeluohjelmaa. Avustuksilla edistetään erityisesti haja-asutuksen talousjätevesien käsittelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (209/2011) toimeenpanoa sekä ravinteiden poistoa yhdyskuntajätevesistä. Määrärahalla rahoitetaan myös yhteisrahoitteisia ja valtion töinä toteutettavia siirtoviemäreitä ja yhdysvesijohtoja, pilaantuneiden alueiden kunnostuksia, vesistökuunnostuksia ja muita ympäristötöitä.

Haja-asutusalueiden jätevesineuvonnalla tuetaan kiinteistöjen jätevesien tarkoituksenmukaisten käsittelyratkaisujen toteuttamista. Pohjavesien suojelutoimenpiteet edellyttävät kuntien osallistumista suojelusuunnitelmien laatimiseen.

Momentilta maksettavan arvonlisäveron käyttöä seurataan ja tarvittaessa tehdään muutokset määrärahan mitoittamiseen.

Vesihuolto- ja ympäristökuunnostushankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoiduista momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan arvioitu käyttö

	Kokonais-Valtion osuus		Myönnetty	
	kustannusarvio	edellisestä	aikaisemmin	Myönnetään
	1 000 €	1 000 €	1 000 €	€
1. Uudet ympäristötyöhankkeet				
Punkalaitumen—Huittisten siirtoviemäri ja yhdysvesijohto	2 500	900	-	500 000
Vahdon—Ruskon siirtoviemäri	1 600	600	-	200 000
Jurvan—Kurikan siirtoviemäri ja yhdysvesijohto	3 750	1 350	-	300 000
Sinetän—Rovaniemen siirtoviemäri ja yhdysvesijohto	3 000	1 100	-	300 000
Pajulahden—Kuuslahden—Jynkäniemen siirtoviemäri ja yhdysvesijohto, Siilinjärvi	1 900	700	-	300 000
Störsvikin—Marsuddenin—Strömsbyn siirtoviemäri, Siuntio, Kirkkonummi	3 000	1 100	-	300 000

	Uudet hankkeet yhteensä	15 750	5 750		1 900 000
2.	Keskeneräiset hankkeet yhteensä	26 680	10 800	8 700	2 100 000
3.	Pilaantuneiden alueiden kunnostus				1 600 000
4.	Vesistöjen kunnostus ja muut ympäristö-työt				1 600 000
5.	Avustukset				2 000 000
6.	Arvonlisävero				1 650 000
	Yhteensä	42 430	16 550	8 700	10 850 000

Määräraha on osittain alueiden kehittämislaissa tarkoitettua alueiden kehittämisen rahoitusta. Kainuun hallintokokeilusta annetun lain 10 §:n 1 momentin mukaisesti Kainuun maakunnan hallintokokeilualueella päätösosan toimenpiteisiin myönnetään tukea momentin 32.50.63 määrärahasta.

2012 talousarvio	10 850 000
2011 talousarvio	2 000 000
2010 tilinpäätös	2 000 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 50 830 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen

2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 24, 25, 29 ja 47 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä

3) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 53 §:n, maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n sekä yksityistielain 7 a §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin

4) maa-aineslain 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin

5) luonnonsuojelulain 55 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin

6) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkinnäs-

tä aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin

7) enintään 160 000 euroa erikseen tehtävien yhteistoimintasopimusten perusteella maksettaviin palkkioihin, joilla edistetään maanomistajien tekemien Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) mukaisten tarjousten käsittelyä. Toimintapalkkioita voidaan maksaa välitetyistä tarjouksista, jotka johtavat suojelupäätökseen.

8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain 95 §:n 1 momentin mukainen

9) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten maksamiin korvauksiin rauhoitettujen harvinaisten eläinten aiheuttamista vahingoista.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston ja Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2012 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2012 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa. Valtuudesta saa aiheutua menoja vuoden 2013 loppuun mennessä enintään 5 000 000 euroa, vuoden 2014 loppuun mennessä enintään 8 000 000 euroa ja vuoden 2015 loppuun mennessä yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä toimeenpannaan valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien

lajien suojelukaavojen suojelualuevarauksia. Lisäksi toteutetaan METSO-ohjelmaa. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten ohella Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja. Vuosina 1971—2010 on valtion omistukseen hankittu alueita luonnonsuojelutarkoituksiin yhteensä noin 364 000 hehtaaria ja perustettu yksityisiä suojelualueita korvausta vastaan kaikkiaan 142 000 hehtaaria.

Määrärahan käytön arvioidaan jakautuvan siten, että luonnonsuojeluohjelmien ja vastaa-

viin varauksiin kuuluvien alueiden hankintaan valtion omistukseen käytetään 10 000 000 euroa ja korvauksiin yksityisistä suojelualueista 8 830 000 euroa. Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin käytetään 32 000 000 euroa. Määrärahasta 4 200 000 euroa on tarkoitus osoittaa Metsähallituksen käyttöön.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2012	2013	2014	2015	Yhteensä 2012 lähtien vuodesta
Ennen vuotta 2012 tehdyt sitoumukset	5 000	3 000	2 000	-	10 000
Vuoden 2012 sitoumukset	-	5 000	3 000	2 000	10 000
Menot yhteensä	5 000	8 000	5 000	2 000	20 000

2012 talousarvio	50 830 000	2012 talousarvio	4 000 000
2011 talousarvio	39 830 000	2011 talousarvio	4 000 000
2010 tilinpäätös	36 500 000	2010 tilinpäätös	2 000 000

64. EU:n ympäristörahasen osallistuminen ympäristö- ja luonnonsuojeluhankkeisiin (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää EU:n komission hyväksymien LIFE-ympäristörahasesta rahoituskausien 2000—2006 ja 2007—2013 osarahoitettavien hankkeiden sekä muiden pilotihankkeiden EU-rahoitusosuuksien maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää noin 50 henkilötyövuotta vastaavan henkilömäärän palkkaamiseen projektitehtäviin. Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään sekä LIFE 2000—2006 ja LIFE+-ohjelman 2007—2013 ohjelmakausien hankkeiden osarahoitukseen.

EU-osarahoitus LIFE-hankkeisiin ja pilotti-hankkeisiin tuloutetaan momentille 12.35.99.

65. Öljyjättemaksulla rahoitettava öljyjätehuolto (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 300 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää öljyjättemaksusta annetun lain 7 §:n nojalla öljyjätteistä ja niiden keräilystä, kuljetuksesta, varastoinnista ja käsittelystä aiheutuvien korvausten maksamiseen öljyjättemaksuina kertyvien varojen käytöstä öljyjätehuoltoon annetussa valtioneuvoston päätöksessä (1191/1997) tarkemmin säädettyin perustein.

Selvitysosa: Määräraha yhdessä momentin 35.10.60 määrärahan kanssa vastaa öljyjättemaksujen kertymää momentille 11.19.08.

2012 talousarvio	300 000
2011 talousarvio	300 000
2010 tilinpäätös	1 300 000

miseksi valmistellaan pitkän aikavälin kehityskuvaa yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa.

Energiatehokkaalla rakentamisella, nykyisen rakennuskannan energiatehokkuuden parantamisella ja uusiutuvan energian käyttöönottolla saavutetaan mittavia energiansäästöjä ja päästövähennyksiä. Toteutetaan ERA-17 toimintaohjelman keskeisiä toimenpiteitä. Uudisrakentamisessa siirrytään 1.7.2012 kokonaisenergiatarkasteluun rakennuksen energiatehokkuuden arvioinnissa ja otetaan huomioon myös rakennuksen lämmitystapa. Laaditaan korjausrakentamisen energiatehokkuusmääräykset, joiden toteuttaminen on taloudellisesti kustannustehokasta. Uudistusten toimeenpanossa tarvitaan runsaasti informaatio-ohjausta. Energiatehokkuusdirektiivi edellyttää myös energiatodistusmenettelyn uudistamista. Uusiutuvaa energiaa hyödyntävien lämmitystapa-muutosten tukemista jatketaan.

Uusien rakennustuoteryhmien energiamerkintää ja energiaa käyttävien tuotteiden ekologisen suunnittelun vaatimuksia valmistellaan ja säännösten toimeenpanosta huolehditaan. Rakentamisen materiaalitehokkuutta edistetään asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Ilmasto- ja energiastrategian tavoitteena on kymmenkertaistaa nykyinen tuulivoimakapasiteetti 2 000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Tuulivoimaloiden rakentamista ohjataan kaavoituksella ympäristön ja talouden kannalta optimaalisille paikoille sekä sovitetaan yhteen maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa. Maakuntakaavoissa tulee osoittaa tuulivoiman hyödyntämiseen parhaiten soveltuvat alueet koko maassa. Tuulivoimarakentamisen kaavoituksen etene-mistä ja laadukasta toteutusta maakunnan liitoissa ja kunnissa tuetaan.

Asuntotarjonta vastaa asumistarpeita ja suuret kaupunkiseudut ovat hyvinvoivia

Asuntotuotanto kääntyi rajuun nousuun vuoden 2010 aikana, ja asuntoaloituksia oli jopa noin 34 000 asuntoa. Asuntotuotantoa kasvattivat voimakkaasti toisaalta vielä vuonna 2010 käytössä olleet asuntorakentamisen elvytystoimenpiteet ja toisaalta patoutuneesta omistusasuntojen kysynnästä ja hintojen noususta seurannut vapaarahoitteisen omistusasuntotuotannon selvä lisäys. Vuonna 2011 asuntotuotannon arvioidaan tasoittuvan noin 30 000 asunnon tasolle.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
Koko asuntotuotanto					
Helsingin seudun aiesopimuskunnat	6 000	7 300	10 500	11 000	11 000
Muut kasvukeskukset	6 400	8 100	11 500	10 000	10 000
Muu maa	11 500	7 300	12 000	10 000	9 000
ARA-tuotanto (osapäätökset):					
Aiesopimuskunnat	1 500	6 700	5 500	3 000	4 000
Muut kasvukeskukset	1 400	5 500	4 000	2 000	2 000
Muu maa	1 000	1 700	1 900	1 000	1 000
Erityisryhmille tarkoitettut asunnot ARA-tuotannossa	2 400	4 100	3 800	3 800	3 800
Pienten asuntojen osuus ARA-tuotannossa (normaalit vuokra- ja asumisoikeustalot), %	32	46	45	50	50

Uusien asuntoluottojen matala korkotaso on pitänyt omistusasuntojen kysynnän korkealla ja asuntojen hinnat nousivat ennätystasolle alkuvuoden 2011 aikana.

Sekä omistus- että vuokra-asuntojen merkittävää lisätarjontaa tarvitaan pitkällä aikavälillä isoissa kasvukeskuksissa, erityisesti Helsingin seudulla. Vuokra-asunto-tuotannon osuus asunto-tuotannossa on kasvanut viime vuosina rakennusalan työllisyyden elvytystoimenpiteiden johdos-ta, mikä on parantanut vuokramarkkinoiden toimintaa. Kaupungistumisen, kasvavan palvelusek-

torin työvoimatarpeen, väestön ikääntymisen ja maahanmuuton seurauksena vuokra-asuntokysyntä lisääntyy nopeasti myös jatkossa. Tilanne on erityisen vaikea Helsingin seudulla, jonne valtion tukema uustuotanto siksi pyritäänkin painottamaan.

Helsingin seudun aiesopimuksen toteutuminen aiesopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	13 000	11 100	7 800	17 000	13 000
Koko asuntotuotanto (alkava)	13 000	7 000	11 500	10 000	12 000
Valtion tukema vuokra-asuntotuotanto (alkava)	2 600	2 900 ¹⁾	2 500 ¹⁾	2 900 ¹⁾	2 600 ¹⁾

¹⁾ Ei sisällä välimallin vuokra-asuntoja eikä asumisoikeusasuntoja.

Kysyntää vastaava asuntotuotanto ja asumisen kohtuuhintaisuus edellyttävät asuntotonttien riittävää kaavoitusta. Tonttien saatavuutta on tarpeen lisätä etenkin työpaikkakeskittymien läheisyydessä hyvien joukkoliikenneyhteyksien varrella. Palveluja ja työpaikkojen tulee olla helposti eri väestöryhmien saavutettavissa asuinalueiden läheisyydessä. Helsingin seudulla yhdyskuntarakennetta eheytetään erityisesti raideliikenteeseen tukeutuvalla täydennysrakentamisella. Nykyiseen rakenteeseen tukeutuvien pientalotonttien saatavuuteen kiinnitetään erityistä huomiota. Suurilla kaupunkiseuduilla parannetaan seudun kuntien yhteistyötä ja seutujen toimivuutta kuntien ja valtion aiesopimuksilla, joita on tarkoitus kehittää osapuolia sitovammiksi. Lisäksi toteutetaan metropolipolitiikkaa, jolla edistetään muun muassa Helsingin seudun kestävästä yhdyskuntarakennetta ja monipuolista asuntotarjontaa työvoiman saannin ja kilpailukyvyn edellytysten sekä sosiaalisen eheyden turvaamiseksi.

Valtaosa valtion tukemasta asuntotuotannosta kohdistetaan suurimpiin kasvukeskuksiin. Kohtuuhintaisen vuokra-asuntotuotannon edellytyksiä parannetaan korkotukilainoituksen alemman omavastuukoron avulla. Korkotukilainoituksen lisäksi käytössä on yleishyödyllisyyssäännösten ulkopuolella oleva vuokra-asuntojen rakentamisen välimalli, jossa tukielementtinä on valtion täytetäkaus. Valtion tukeman tuotannon perusteena on asuntojen pitkäaikainen käyttötarve ja hankkeiden taloudellinen kestävyys.

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2010 ja arvio vuosista 2011—2012

	2010 toteutuma asuntoa	2011 arvio asuntoa	2012 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettut uudet asunnot yhteensä	34 000	31 000	30 500
— asuntolainojen korkotuki	8 800	6 000	7 000
— korkotuettu välimalli	3 300	-	-
— täytetäkauksellinen välimalli	-	100	2 000
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	n. 21 900	n. 24 900	n. 21 500
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	11 000	8 000	15 000

Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	2 500	3 500	1 500
— korkotukilainoitus, sosiaaliset vuokra-asunnot	700	300	500
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	15 000	15 000	15 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Edistetään toimivia asumisratkaisujen ja asuinoloja ikääntyneille. Erityisryhmien asuntojen tarvetta lisäävät heikkokuntoisten vanhusten kasvava määrä ja erityisryhmien vähenevät laitoshoitopaikat. Erityisryhmien asuntojen investointiavustukset kohdennetaan ensisijaisesti heikoimpien ryhmien asuntotuotannon edistämiseen. Pitkäaikaisasunnottomien vähentämishjelmaa jatketaan tavoitteena pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vuoteen 2015 mennessä. Kehitysvammaisten asumistilannetta parannetaan toteuttamalla heille suunnattua asumisen ohjelmaa, jonka tavoitteena on vähentää kehitysvammaisten laitospaikkojen määrä neljännekseen vuoteen 2015 mennessä.

Asunnottomien määrä	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
— yhden hengen taloudet yhteensä	8 153	7 855	7 800	7 800
— perheet yhteensä	324	349	300	300
— pitkäaikaisesti asunnottomat yhteensä	3 457	3 049	2 500	1 700

Toimiva ohjausjärjestelmä vahvistaa elinympäristön terveellisuutta, turvallisuutta ja kulttuuriarvoja

Maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) toimivuuden kokonaisarviointi tehdään vuosina 2011 ja 2012. Arvioinnin painopisteitä ovat muun muassa ohjausjärjestelmän toimivuus erityisesti kaupunkiseutujen kehityksen ja yhdyskuntarakenteen hallinnan näkökulmasta, rakentamisen laatu ja vastuukysymykset sekä eri toimijoiden roolit ja voimavarat suunnittelussa, ohjauksessa ja toteutuksessa. Arvioinnin perusteella valmistellaan tarpeelliset muutokset lakiin.

Kaavajärjestelmän toimivuuden lisäksi huomiota kiinnitetään myös rakentamismääräysten kehittämiseen ja erityisesti korjausrakentamisen viranomaisohjaukseen. Korjausrakentamisesta koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen toimeenpanoa jatketaan.

Rakentamisen laadun varmistamisessa on rakennusvalvonta keskeisessä asemassa. Parannetaan rakentamisen viranomaisohjausta ja edistetään rakentamismääräysten ennakkoivaa ja yhteistä tulkintaa.

Kulttuuriympäristön merkitystä monipuolisen elinympäristön voimavarana vahvistetaan. Ministeriöiden yhteistyönä laaditaan kansallinen kulttuuriympäristöstrategia ja arkkitehtuuripoliittinen ohjelma, jotka edistävät kulttuuriperinnön ja arkkitehtuurin huomioon ottamista kaupunkisuunnittelussa sekä korjaus- ja uudisrakentamisessa.

Rakennusten kosteus- ja homeongelmien vähentämiseksi jatketaan "Valtakunnalliset kosteus- ja home-talkoot" -toimenpideohjelmaa. Vuosille 2009—2013 ajoittuvalla ohjelmalla pyritään vähentämään kosteus- ja homeongelmien aiheuttamia terveyshaittoja ja kansantaloudellisia menetyksiä sekä torjumaan uusien kosteusvaurioiden syntymistä uudis- ja korjausrakentamisessa.

Rakennusten rakenteellisen turvallisuuden parantamiseksi jatketaan onnettomuustutkinnan suositusten toimeenpanoa ja kantavien rakenteiden turvallisuutta koskevien rakentamismääräysten uudistamista. Uudesta EU:n rakennustuoteasetuksesta johtuen rakennustuotteiden hyväksyntää koskeva lainsäädäntö on uudistettava.

Valtion asuntorahaston takauskanta kasvaa nopeasti

Valtion tukeman asuntotuotannon kasvu lisää valtiontakausten kokonaismäärää. Tuotanto keskittyy kuitenkin kasvukeskuksiin, minkä takia lainoihin kohdistuva valtion takausriski on varsin pieni. Myös olemassa oleva aravalainakanta painottuu suuriin kasvukeskuksiin vähentäen taloudellisia riskejä. Valtiokonttorin luottoriskimallin mukaan lainapääomista noin 93 prosenttia on pienen tai vähäisen riskin kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät väestöltään väheneville alueille ja aiheutuvat pääosin yhteisöjen taloutta rasittavista tyhjästä asunnoista. Ongelmayhtiöissä lainojen pääomat ovat varsin suuria ja lyhennykset takapainotteisia samalla, kun vuokrien korottaminen on vaikeaa. Ongelmia lievitetään tarvittaessa vapauttamalla kohteita rajoituksista alueilla, joilla markkinat ovat tasapainossa tai ylitarjontatilassa sekä kohdekohtaisin tuki- ja huojennustoimin. Jatketaan AKKU-työryhmän ehdotusten pohjalta väestöltään vähenevien alueiden asumisen kehittämistä painottaen kustannustehokkaita toimenpiteitä. Yli 80 prosenttia aravalainojen ko-roista on inflaatioidonniaisia. Vuoden 2010 heinäkuun inflaatioon perustuva aravakorkotaso nousee vuonna 2011 ja on suurena osassa lainakantaa hiukan yli kolmen prosentin tasolla. Mahdollisuutta aravalainojen ennenaikaisiin takaisinmaksuihin rahoituslaitoslainoilla helpotetaan valtiontakauksin. Väestöltään vähenevillä alueilla valtion laina- ja takausriskiä ehkäistään enna-koivin tukitoimin ja vapauttamalla taloja rajoituksista. Tukitoimia kehitetään joustavammiksi painottaen toimien kustannustehokkuutta. Perusparannukset kohdennetaan pitkäikäisen käytön kohteisiin. Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveiden määrä suhteessa lainakan-taan on vähäinen ja takauskorvausten odotetaan edelleen pysyvän alhaisena.

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.3.)	9 500	9 200	8 500	8 300	7 900
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	4 200	5 400	5 800	7 200	8 000
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 800	1 800	1 800	2 000	2 000
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus arava-lainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,15	0,18	0,13	0,24	0,25
Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet %	0,31	0,36	0,4	0,4	0,4
Omistusasuntolainojen valtiontakauksista maksetut takaus-korvaukset (1 000 euroa)	50	455	400	500	600
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	2 100	3 000	4 000	3 000	3 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2010—2012 (milj. euroa)

	2010	2011 arvio	2012 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Asuntojen korjaus- ja energia-avustukset 35.20.55	49,5	90,5	55,5
— Suhdanneluonteinen korjausavustus 35.20.56	65,4	46,0	15,0
Asuntolainojen korkojen verovähennysoikeudesta saatava tuki (arvio)	400,0	470,0	570,0
Valtion asuntorahastosta maksettavat tuet			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	34,6	32,6	40,0
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmän korkotuki ja asuntosäästöpalkkio	7,5	10,5	0,0

Avustusten myöntämisvaltuudet			
— käynnistysavustus	69,0	25,0	-
— avustukset erityisryhmille	110,0	110,0	110,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	2,0	2,0	2,0
— avustus kunnallistekniikan rakentamiseen	10,0	10,0	10,0
— aluekohtainen avustus kasvukeskusten kunnille	3,0	3,0	-
— aluekohtainen avustus väestöltään väheneville kunnille	0,0	0,6	-
— suhdanneluonteinen korjausavustus	158,5	-	-
— aravatalojen purkuakordit	3,5	3,5	3,5
— aravatalojen rajoitusakordit	3,0	3,0	1,5
— asumisneuvontatoiminta	-	-	0,6
Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen tutkimus- ja kehittämisraha	0,7	0,7	0,7
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	1 670	975	1 025
Valtion takausvaltuus täytetäukausellisen välimallin vuokratalojen rakentamislainoille	-	285	250
Kokonaistakausvaltuuden muutos omistusasuntolainoille	0	0	0

01. Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 4 521 000 euroa.

Selvitysosa: Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus hoitaa valtion asuntorahastosta ja valtion talousarviosta rahoitettavia asuntojen korkotukilainoitukseen sekä valtion takauksiin ja avustuksiin liittyviä tehtäviä ja rahoittaa asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeita. Lisäksi se ohjaa kuntien asuntotoimintaa ja valvoo yleishyödyllisten asuntoyhteisöjen toimintaa sekä osallistuu lainoihin ja takauksiin liittyvään riskienhallintaan sekä vastaa asumisen ja asuntomarkkinoiden informaatiopalveluista.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnassa korostuvat asuntokannan kehittäminen ja erityisryhmien asuminen. Erityisesti se ottaa huomioon energiatehokkuuden parantamisen, vanhenevan väestön asumistarpeet ja asuinalueiden kehittämisen.

Ympäristöministeriö asettaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnalliset tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet vuonna 2012:

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus

— painottaa toiminnassaan asuntotuotantotuen tehokasta toimeenpanoa ja tuettavien

hankkeiden toteutumista kustannustehokkain kilpailumenettelyin edistäen erityisesti Helsingin seudun asuntotuotantoa

— kohdentaa erityisryhmien investointiavustukset kaikkein heikoimmille ryhmille ja tukee osaltaan ikääntymisen asumistarpeiden hoitoa, kehitysvammaisten asumista koskevan periaatepäätöksen toteuttamista ja pitkäaikaisasunnottomuuden vähentämishankkeiden jatkoa

— osallistuu valtion ja kaupunkiseutujen välisen aiesopimusten valmisteluun ja toteuttamiseen sekä edistää kuntien välistä yhteistyötä asumisessa

— edistää rakennusten energiatehokkuuden parantamista ja eheää yhdyskuntarakennetta

— korostaa ohjaus- ja valvontatoiminnassaan asuntotuotantotuen kohdentumista asukkaille sekä olemassa olevan asuntokannan, kiinteistönpidon ja suunnitelmallisen korjaustoiminnan kehittämistä osana luottoriskien hallintaa

— vahvistaa rooliaan asumisen tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamisessa ja rahoittamisessa painottaen erityisesti tulosten vaikutuksia käytännössä.

Keskeisten suoritteiden kehitys

	2009 toteutuma	2010 toteutuma	2011 arvio	2012 arvio
Korkotukilainaksi hyväksyminen, päätöksiä kpl	567	516	350	350
ARAn myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	864	952	800	800
Kuntien myöntämät avustukset, maksatuksia kpl	5 089	5 656	5 200	4 600
Avustukset hissien rakentamiseen, päätöksiä kpl	239	322	320	320
Avustukset terveyshaittojen poistamiseen, päätöksiä kpl	122	83	110	110
Luovutuksensaajan nimeämiset	97	55	100	100
Rajoituksista vapauttamiset, päätöksiä kpl	140	161	120	120
Omistusasuntolainojen takauksorvaukset, päätöksiä kpl	40	50	60	60
Tarkastetut yleishyödylliset yhteisöt ja kuntien vuokratilo- yhtiöt, lkm	5	3	10	15
Korjaus- ja energia-avustusten tarkastuskäynnit kunnissa, kpl	5	5	5	5

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Palkkausten tarkistukset	72
Palkeet-hinnoittelun yhtenäistäminen	2
Toimintamenoäästö (HO)	-30
Yhteishankintojen lisääminen (HO)	-10
Tuottavuustoimet (-1 htv)	-45
Tasomuutos	-102
Yhteensä	-113

2012 talousarvio	4 521 000
2011 III lisätalousarvio	59 000
2011 talousarvio	4 634 000
2010 tilinpäätös	4 775 000

37. Avustukset kaavoitukseen ja maankäytön ohjaukseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää avustusten maksamiseen

1) aluearkkitehtitoiminnan menoihin

2) tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten.

Ympäristöministeriö myöntää avustukset tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laatimista varten valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Avustusta voidaan myöntää maakunnan liitoille ja kunnille enintään 70 % kaavan laatimisesta aiheutuvista kuluista.

Selvitysosa: Aluearkkitehtitoimintaa avustamalla edistetään maankäyttö- ja rakennuslain toteuttamista pienissä kunnissa. Aluearkkitehtitoiminnan piirissä on 58 avustusta saavaa kuntaa.

Määrärahasta on tarkoitus käyttää 1 500 000 euroa tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen laadinnan tukemiseen. Mikäli kaavassa käsitellään tuulivoimarakentamisen ohella muita ohjaustarpeita, voidaan avustusta myöntää vain siihen osaan kuluja, jotka aiheutuvat tuulivoimarakentamisen ohjaamisesta kaavoituksessa. Avustuksilla edistetään valtioneuvoston hyväksymän ilmasto- ja energiastategian tavoitetta lisätä tuulivoiman asennettua kokonaistehoa nykyisestä noin 200 megawattista 2 000 megawattiin vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteen toteutuminen edellyttää tuulivoimarakentamista ohjaavien kaavojen ripeää etenemistä sekä laadukasta kaavoitusta, joka perustuu riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Tuulivoimarakentaminen ohjataan kaavoituksella ympäristön, teknisen infrastruktuurin ja talouden kannalta optimaalisille paikoille ensisijaisesti useamman voimalan yksiköihin ja sovitetaan yhteen muun muassa maiseman, asutuksen ja luonnonympäristön kanssa.

2012 talousarvio	2 000 000
2011 talousarvio	2 000 000
2010 tilinpäätös	500 000

55. *Avustukset korjaustoimintaan* (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 55 500 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuntojen korjaus-, energia- ja terveyshaitta-avustuksista annetun lain (1184/2005) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Korjausavustusten painopisteenä ovat hissien rakentaminen sekä vanhusten ja vammaisten henkilöiden asuntojen korjaaminen kotona asumisen mahdollistamiseksi. Avustuksia hissien korjaamiseen ei myönnetä eikä myöskään erillisiä avustuksia perusparannuksen suunnitteluun. Haja-asutusalueiden talousjätevesikorjauksien avustamisesta luovutaan. Energia-avustukset kohdennetaan kannustamaan uusiutuvaa energiaa hyödyntävien lämmitystapojen käyttöönottoon.

2012 talousarvio	55 500 000
2011 talousarvio	90 500 000
2010 tilinpäätös	49 500 000

56. *Suhdanneluonteiset avustukset asunto-osake- ja vuokratiloyhtiöiden korjauksiin* (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 15 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää suhdanneluonteisista avustuksista eräiden asuinrakennusten korjauksiin annetun lain (178/2009) mukaisten avustusten maksamiseen.

Selvitysosa: Aiempina vuosina tältä momentilta myönnettyistä avustuksista arvioidaan aiheutuvan valtiolle menoja 15 000 000 euroa vuonna 2012. Avustusten maksatus on ollut arvioitua hitaampaa, ja vuoden 2010 arviomäärärahasta jäi käyttämättä 19,6 milj. euroa.

2012 talousarvio	15 000 000
2011 III lisätalousarvio	8 600 000
2011 talousarvio	46 000 000
2010 tilinpäätös	65 398 457

60. *Siirto valtion asuntorahastoon*

Momentille ei myönnetä määrärahaa.

Korkotukilainat ja valtiontakaukset

Vuonna 2012 saa valtion asuntorahaston varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) mukaisia lainoja, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain (1204/1993) mukaisia omakotikorkotukilainoja ja asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain (205/1996) mukaisia perusparannuslainoja yhteensä enintään 1 025 000 000 euroa.

Vuonna 2012 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 250 000 000 euroa.

Vuonna 2012 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa.

Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 200 000 000 euroa vuoden 2012 lopussa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotues-

ta annetun lain (639/1982) mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset.

Lisäksi asuntorahaston varoista katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtioneuvoston asetuksella annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoina vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, valtioneuvoston asetuksella annetussa laissa, maksamiseksi annetussa laissa sekä omistus-asuntolainojen valtioneuvoston asetuksella annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut. Asuntorahaston varoista maksetaan myös asuntosäästö-palkkion suorittamisesta ennen vuotta 1993 tehdyissä asuntosäästösopimuksissa annetun lain (702/2001) mukaiset asuntosäästö-palkkiot.

Lykkäykset, velkajärjestelyt ja akordit

Henkilökohtaisen aravalainan saajasta itseltään riippumattomista syistä aiheutuvien vaikeuksien lieventämiseksi voidaan vuonna 2012 aravalain 46 §:n ja arava-asetuksen (1587/1993) 28 §:n nojalla myöntää yhteensä enintään 90 000 euroa lykkäystä lainan korkojen, lyhennysten tai molempien maksamisesta.

Valtiokonttorilla on oikeus yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993) 78 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkajärjestelyn yhteydessä ja yrityksen saneerauksesta annetun lain (47/1993) 97 §:ssä tarkoitetun vapaaehtoisen velkasaneerauksen yhteydessä luopua osasta valtion varoista myönnetyn asuntorahastoon takaisin maksettavan asuntolainan pääomaa ja korkoa.

Valtiokonttorilla on oikeus pakkohuutokaupan sijaan aravavuokra-asunnon tai aravavuokratalon vapaaehtoiseen myyntiin ja oikeus luopua osasta valtion asuntolainan pääomaa, jos valtiolle syntyvien luottotappioiden arvioidaan vapaaehtoisella kaupalla jäävän pienemmiksi kuin pakkohuutokaupalla.

Purettaessa pysyvästi tyhjiilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla saa vuonna 2012 valtion vastuulle aravarajoi-

tuslain (1190/1993) 17 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia enintään 3 500 000 euroa. Lisäksi saa, jos se on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeellista supistuvilla alueilla, valtion vastuulle aravarajoituslain 16 a §:n nojalla jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 1 500 000 euroa vuonna 2012.

Avustukset

Vuonna 2012 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää avustuksista erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 110 000 000 euroa.

Vuonna 2012 saa valtion asuntorahaston varoista myöntää vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisia avustuksia yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 100 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin.

Vuonna 2012 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää asuntojen purkuavustuksia yhteensä enintään 2 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty.

Vuonna 2012 saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää määräaikaisia hankekohtaisia avustuksia yhteensä enintään 10 000 000 euroa siten kuin uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentamiseen vuosina 2010–2012 myönnettävistä valtionavustuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (965/2009) tarkemmin säädetään.

Vuonna 2012 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa valtion asuntorahaston varoista valtionavustuslain nojalla myöntää yhteensä enintään 600 000 euroa asumisneuvotoimintaan. Avustuksen määrä on enintään 20 prosenttia kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen saajalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Valtion asuntorahaston varoista maksetaan ne suhdanneluonteisista avustuksista eräiden asuinrakennusten korjauksiin annetun lain (178/2009) mukaiset avustukset, jotka on myönnetty rahaston varoista.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta

Vuonna 2012 Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus saa käyttää valtion asuntorahaston varoista enintään 700 000 euroa asumisen tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoittamiseen ympäristöministeriön vahvistaman käyttösuunnitelman mukaisesti.

Varainhankintavaltuudet

Asuntorahastolla saa kerrallaan olla lainaa yhteensä enintään 2 800 000 000 euroa.

Selvitysosa: Kiristyneet energiatehokkuusvaatimukset kaikkeen uudisrakentamiseen tulevat voimaan 1.7.2012. Aiemmin matalaenergiataloihin kohdistetut omistusasuntojen korkotukilainat kohdennetaan kiristuvia määräyksiä huomattavasti energiatehokkaampien omakotitalojen rakentamiseen.

Kaavoitustavoitteiden saavuttamista tuetaan edelleen 30 prosentin suuruisilla kunnallistekniikka-avustuksilla, joihin varataan 10 milj. euroa vuonna 2012. Avustukset on sidottu kohtuuhintaisen asuntotuotannon toteutumiseen, kuntien välisen yhteistyön edistämiseen ja yhdyskuntarakenteen eheyttämiseen. Avustus kohdistuu kasvukeskuksiin painopisteenä Helsingin seutu.

Aiemmin lähiöohjelman avustuksista tuetun asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan lähinnä pitkäaikaisasunnottomuusohjelman sekä maahanmuuttajien asumiseen liittyen.

Lähiöitä ja avaravuokra-asuntojen vähentymisestä kysynnästä kärsiviä alueita varten myönnettävistä avustuksista luovutaan. Asumisneuvojatoiminnan avustamista jatketaan pitkäaikaisasunnottomuusohjelmaan sekä maahanmuuttajien asumiseen liittyen.

Vuonna 2012 valtion asuntorahaston velka vähenee. Asuntorahaston velka rahoitetaan pääosin lyhytaikaisin velkasitoumuslainoin, joiden määräajoin tapahtuva erääntyminen ja uusiminen edellyttävät todellista velkaa suu-
remppaa varainhankintavaltuutta.

Asuntorahaston rahoitusrakenteen arvioidaan muodostuvan vuonna 2012 seuraavaksi:

Asuntorahaston rahoitusrakenne vuonna 2012 milj. €

Arvioitu saldo 1.1.2012	80
Tulot	
— Tulot asuntolainoista	605
— Tulot takausmaksuista	5
Menot	
— Korkotuki- ja avustusmenot	195
— Rahaston velkojen menot	
— korot	55
— kuoletukset	230
— Siirto talousarvioon	130
Arvioitu saldo 31.12.2012	80
2012 talousarvio	—
2011 talousarvio	—
2010 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 350 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) rakennusperinnön suojelusta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

2) maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille

3) avustuksiin yksityisille omistajille, rakennusperinnön hoitoa edistävälle yhteisöille, kunnille ja kuntayhtymille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen sekä säilyttämisen edellyttämiin selvityksiin ja tietopalveluun.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista. Erittäin arvokkaaseen, rakennustavaltaan tyypilliseen tai ainutlaatuihin kohteeseen, johon uusi käyttötapa on vaikeasti sovitettavissa tai jolla on valtakunnallista merkitystä, voidaan avustusta myöntää tätä enemmän, kuitenkin enintään 80 % toimenpiteiden kustannuksista.

<i>Selvitysosa:</i>	Määrärahaa käytetään	2012 talousarvio	1 350 000
pääasiassa yksityisten omistajien avustami-		2011 talousarvio	2 350 000
seen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen		2010 tilinpäätös	2 350 000
turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella ta-			
valla.			

Pääluokka 36

VALTIONVELAN KOROT

Selvitysosa: Valtion velanhoidossa tavoitteena on velasta aiheutuvien kustannusten minimointi kuitenkin niin, että siitä aiheutuvat riskit kuten luottoriski, korkoriski, valuuttakurssiriski ja jälleenrahoitusriski pidetään hyväksyttävällä tasolla.

Lainanotto toteutetaan pääasiassa pitkäaikaisia euromääräisiä kiinteäkorkoisia sarjaobligaatioita hyväksi käyttäen. Tämä turvaa vallitsevissa rahoitusmarkkinaolosuhteissa rahoituksen saata-
vuuden ja valtion maksuvalmiuden mahdollisimman edullisin kustannuksin.

Markkinoilla tyypillisesti vallitsevasta korkorakenteesta seuraa, että pitkäaikainen kiinteäkorkoinen varainhankinta on lyhytaikaisiin korkoihin sidottua velanottoa kalliimpaa. Korkoriskin hallinnan tarkoituksena on muuttaa velan korkokustannusten herkkyyttä yleisen korkotason muutoksille siten, että korkokustannukset olisivat pitkällä aikavälillä mahdollisimman matalat mutta kuitenkin niin, että korkotason mahdollinen odottamaton nousu ei lisää korkomenoja kestävä-
tönnällä tavalla. Euroalueen yleisen korkotason nousu yhdellä prosenttiyksiköllä lisäisi velan korkokustannuksia noin 244 milj. eurolla vuonna 2012.

Valtiovarainministeriö on määritellyt budjettivelan tavoitteellisen korkoriskiaseman ns. vertailusalkun avulla. Vertailusalkku määrittää tilastolliseen analyysiin perustuvan velan optimaalisen korkorakenteen, joka valitulla riskitasolla minimoi kustannukset pitkällä aikavälillä. Budjettivelan korkoriskiasemaa suhteessa valittuun vertailusalkkuun säädellään valtiovarainministeriön asettamien riskirajojen puitteissa pääsääntöisesti johdannaissopimuksilla.

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2010—2012

		v. 2010 tilinpäätös 1000 €	v. 2011 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2012 esitys 1000 €	Muutos 2011—2012	
					1000 €	%
01.	Valtionvelan korko	1 866 617	1 894 000	2 146 000	252 000	13
90.	Valtionvelan korko (arviomääräraha)	1 866 617	1 894 000	2 146 000	252 000	13
09.	Muut menot valtionvelasta	23 548	39 000	38 600	- 400	- 1
20.	Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)	23 548	39 000	38 600	- 400	- 1
	Yhteensä	1 890 166	1 933 000	2 184 600	251 600	13

01. Valtionvelan korko

90. Valtionvelan korko (arviomääräraha)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 2 146 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionvelan korkojen, vanhentuneiden korkojen ja myös lyhytaikaisesta tilapäisrahoituksesta aiheutuvien korkojen sekä velkasalkun riskiaseman säatelemiseksi tehtyjen johdannaissopimusten menojen maksamiseen.

Selvitysosa: Euromääräinen velka oli 31.12.2010 73 791 milj. euroa ja sen keskimääräinen nimelliskorko 2,6 %. Vuonna 2012 otettaville lainoille on käytetty laskentaoletuksena 1,9 % lyhyttä korkoa alle 3 vuoden korkojaksoille ja 3,4 % pitkää korkoa yli 3 vuoden korkojaksoille.

Bruttomääräisistä menoista vähennettäviä tuloja ovat valtionlainoista saatavat korkotulot sekä valtionlainojen koronmaksua suojaavista johdannaisista kertyvät tulot.

Määrärahan arvioitu käyttö (milj. euroa)

Tuotto-obligaatiolainat	4
Sarjaobligaatiolainat	1 959
Muut obligaatiolainat	78
Muut joukkovelkakirjalainat	16
Velkasitoumuslainat	49
Velkakirjalainat ja muut lainat	40
Yhteensä	2 146

2012 talousarvio	2 146 000 000
2011 III lisätalousarvio	43 000 000
2011 talousarvio	1 894 000 000
2010 tilinpäätös	1 866 617 328

09. Muut menot valtionvelasta

20. Palkkiot ja muut menot valtionvelasta (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 38 600 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtion lainanoton ja velanhallinnan valmistelusta, lainojen ottamisesta ja liikkeeseenlaskusta, lainojen takaisinmaksusta ja johdannaissopimuksista aiheutuvien menojen, asiantuntija- ym. palkkioiden sekä muiden lainanoton ja velanhallinnan toteuttamiseen liittyvien menojen maksamiseen

2) selvitys- ja maksujärjestelmien käyttökustannuksiin sekä lyhytaikaisen tilapäisrahoituksen hankkimisesta aiheutuvien menojen maksamiseen sekä tuotto-obligaatioiden liikkeeseenlaskuista aiheutuviin mainonta- ja markkinointikuluihin.

Selvitysosa: Määrärahan mitoituksessa on otettu huomioon olemassa olevasta velkakannasta sekä vuosien 2011—2012 lainanotosta ja velanhoidollisista toimenpiteistä aiheutuvat kustannukset.

Määrärahan arvioitu käyttö €

Liikkeeseenlasku-, myynti- ja markkinointikustannukset	21 400 000
Lunastus- ja asiamiespalkkiot	2 000 000
Saatujen käteisvakuuksien menot	14 000 000
Muut menot	1 200 000
Yhteensä	38 600 000

2012 talousarvio	38 600 000
2011 talousarvio	39 000 000
2010 tilinpäätös	23 548 286

Liite hallituksen esitykseen Eduskunnalle
valtion talousarvioksi vuodelle 2012¹

Taloudellinen katsaus

¹ Hallitus ei ole käsitellyt liitettä. Se on tarkoitettu talousarvioesityksen tausta-aineistoksi.

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

Taloudellinen katsaus

Lokakuu 2011

Valtiovarainministeriön julkaisuja

36a/2011

Taloudelliset ja talouspoliittiset katsaukset

VALTIOVARAINMINISTERIÖ
PL 28 (Snellmaninkatu 1 A) 00023 VALTIONEUVOSTO
Puhelin 09 16001 (vaihde)
Internet: www.vm.fi
Taitto: Anitta Türkkan/VM-julkaisutiimi

Helsinki 2011

Kuvailulehti

Julkaisija ja julkaisuaika	Valtiovarainministeriö, lokakuu 2011	
Tekijät	Valtiovarainministeriön kansantalousosasto	
Julkaisun nimi	Taloudellinen katsaus, lokakuu 2011	
Julkaisun osat/ muut tuotetut versiot	Julkaisun kieliversiot: ruotsi: Ekonomisk översikt, oktober 2011 (36b/2011) englanti: Economic Survey, October 2011 (36c/2011)	
Asiasanat	Julkinen talous, taloudellinen kehitys, talousarvioehdotus	
Julkaisusarjan nimi ja numero	Valtiovarainministeriön julkaisuja 36a/2011	
Julkaisun myynti/jakaja	Julkaisu on saatavissa pdf-tiedostona osoitteesta www.vm.fi/julkaisut. Samassa osoitteessa on ohjeet julkaisun painetun version tilaamiseen.	
Painopaikka ja -aika	Juvenes Print, Tampereen Yliopistopaino Oy 2011	
ISBN 978-952-251-251-2 (nid.) ISSN 1459-3394 (nid.) ISBN 978-952-251-252-9 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sivuja 108	Kieli Suomi
Tiivistelmä Maailmantalouden nopein kasvuvaihe on ohitettu. Kesän aikana lisääntynyt epävarmuus on heikentänyt tulevaisuudennäkymiä niin kansainvälisessä taloudessa kuin kotimaassakin. Tänä vuonna Suomen talouden arvioidaan vielä kasvavan kohtuullisesti kotimaisen kysynnän tukemana. Myös vienti tukee talouskasvua, joskin aiempaa vähemmän. Ensi vuonna talouskasvu hidastuu. Syynä kasvun hidastumiseen on toisaalta vientikysynnän heikkous ja toisaalta lisääntyneen epävarmuuden johdosta alentunut investointihalukkuus. Alhaisen taloudellisen aktiviteetin seurauksena työttömyyden odotetaan laskevan hitaasti. Kuluttajahintojen nousu pysyy yli kolmessa prosentissa tänä ja ensi vuonna. Talouden kasvu, välillisen verotuksen kiristäminen sekä elvytystoimenpiteiden päätyminen kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa tänä vuonna. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä valtiontalouden suuren alijäämän vuoksi. Hallituksen päättämät sopeutustoimet kohentavat valtion rahoitusasemaa ensi vuodesta alkaen. Ne eivät kuitenkaan riitä tasapainottamaan valtiontaloutta, koska väestön ikääntyminen hidastaa julkisen talouden rahoituspohjan kasvua yhä enemmän lähivuosina. Vuonna 2015 valtion rahoitusali-jäämä on edelleen 2,8 % BKT:sta. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuvat säästötoimenpiteet kiristävät kuntien taloutta. Vaikka kunnat nostavat kunnallisveroäyriä ja pyrkivät hillitsemään kulutusmenojen kasvua, kuntien rahoitusasema heikkenee. Työeläkerahastojen ylijäämä pienenee vähitellen, kun elä-kemenot kasvavat. Niiden ylijäämä säilyy kuitenkin lähellä 3 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon keskipitkällä aikavälillä. Koska valtion ja kuntien rahoitusasema pysyy alijäämäisenä, julkisyhteisöjen velkaantuminen jat-kuu ennustejaksolla. Velan määrä kasvaa niin, että v. 2015 julkisyhteisöillä on velkaa 53,5 % BKT:hen suhteutettuna.		

Presentationsblad

Utgivare och datum	Finansministeriet, oktober 2011	
Författare	Finansministeriets ekonomiska avdelning	
Publikationens titel	Taloudellinen katsaus, lokakuu 2011	
Publikationens andra versioner	Publikationens språkversioner: svenska: Ekonomisk översikt, oktober 2011 (36b/2011) engelska: Economic Survey, October 2011 (36c/2011)	
Publikationsserie och nummer	Finansministeriets publikationer 36a/2011	
Beställningar/distribution	Publikationen finns i PDF-format på www.vm.fi/julkaisut . Anvisningar för beställning av en tryckt version finns på samma adress.	
Tryckeri/tryckningsort och -år	Juvenes Print, Tampereen Yliopistopaino Oy	
ISBN 978-952-251-251-2 (hft.) ISSN 1459-3394 (hft.) ISBN 978-952-251-252-9 (PDF) ISSN 1797-9714 (PDF)	Sidor 108	Språk Finska

Sammandrag

Den snabbaste tillväxtfasen i världsekonomin är förbi. Den växande osäkerheten under sommaren har försämrat framtidsutsikterna såväl inom den internationella ekonomin som i hemlandet. I år väntas den finländska ekonomin fortfarande växa tämligen bra tack vare den inhemska efterfrågan. Även exporten stödjer den ekonomiska tillväxten, dock i lägre grad än förr. Den ekonomiska tillväxten avtar nästa år. Orsaken till detta är å ena sidan svag exportefterfrågan och å andra sidan minskad investeringsbenägenhet till följd av den växande osäkerheten. Till följd av den ringa ekonomiska aktiviteten förväntas arbetslösheten sjunka långsamt. Konsumentpriserna stiger med över 3 % i år och nästa år.

Den ekonomiska tillväxten, skärpningen av den indirekta beskattning samt utfasningen av stimulansåtgärderna förbättrar den offentliga ekonomins finansiella situation i år. Den offentliga ekonomin fortsätter dock att uppvisa ett underskott på grund av det stora underskottet i statsfinanserna.

De anpassningsåtgärder som regeringen beslutat om förbättrar statens finansiella situation från och med nästa år. De räcker ändå inte till för att skapa balans i statsfinanserna, eftersom den åldrande befolkningen gör att den offentliga ekonomins finansiella bas växer allt långsammare under de närmaste åren. År 2015 är statens finansiella underskott fortfarande 2,8 % av BNP. De sparåtgärder som riktar mot kommunernas statsandelar stramar åt kommunernas ekonomi. Även om kommunerna höjer kommunalskatten och försöker hejda ökningen av konsumtionsutgifterna, försämras kommunernas finansiella situation. Arbetspensionsfondernas överskott minskar så småningom när pensionsutgifterna växer. På medellång sikt hålls deras överskott dock i närheten av 3 % i relation till totalproduktionen.

Eftersom statens och kommunernas finansiella situation fortsätter att gå med underskott, fortsätter den offentliga sektorns skuldsättning under prognosperioden. Skuldbeloppet växer så att 2015 är den offentliga skulden 53,5 % i relation till BNP.

Esipuhe

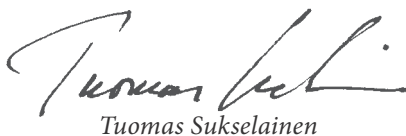
Tämä syksyn 2011 Taloudellinen katsaus on eripainos hallituksen vuoden 2012 talousarvioesityksen liitteestä. Katsauksessa esitetään vuosien 2011-2013 taloudellisia näkymiä koskevat ennusteet. Taloudellista katsausta käytetään myös hallituksen kehyspäättöksen taustamateriaalina, joten lyhyen ajan talousennusteen ohella mukana on vuoteen 2015 ulottuva keskipitkän ajan kehitys-arvio.

Katsauksen tarkastelujen pohjana ovat Tilastokeskuksen heinäkuussa 2011 julkaisemat, vuotta 2010 koskevat kansantalouden tilinpidon tarkistettut ennakkotiedot sekä muut julkiset tilastot, jotka on saatu käyttöön 5.9.2011 mennessä.

Vuodesta 1948 lähtien ilmestynyt Taloudellinen katsaus julkaistaan myös ruotsin- ja englanninkielisenä.

Helsingissä lokakuussa 2011

Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Tuomas Sukselainen

Toteutunutta kehitystä koskevien tietojen lähde: Tilastokeskus ellei muuta mainittu.

TAULUKOISSA KÄYTETYT SYMBOLIT JA LYHENTEET

-	Ei mitään ilmoitettavana
0	Suure pienempi kuin puolet käytetystä yksiköstä
..	Tietoa ei ole saatu
.	Loogisesti mahdoton esitettäväksi
*	Ennakotieto
**	Ennuste
CPB	CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis
HWWI	Hamburgisches WeltWirtschafts Institut
IMF	Kansainvälinen valuuttarahasto
STM	Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö
VM	Valtiovarainministeriö

Kukin taulukoiden luvuista on pyöristetty erikseen.

Sisältö

Yhteenveto	11
1 Talousnäkymät	25
1.1 Kansainvälinen talous	25
1.2 Ulkomaankauppa	30
1.2.1 Vienti	30
1.2.2 Tuonti	31
1.2.3 Vaihtotase	32
1.3 Kotimainen kysyntä	33
1.3.1 Yksityinen kulutus	33
1.3.2 Julkinen kulutus	36
1.3.3 Investoinnit	37
1.4 Kotimainen tuotanto	41
1.4.1 Kokonaistuotanto	41
1.4.2 Jalostus	43
1.4.3 Palvelut	46
1.5 Työvoima	48
1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat	51
2 Talouspolitiikka ja julkinen talous	57
2.1 Julkisyhteisöt yhteensä	57
2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista	61
2.1.2 Julkisyhteisöjen velka	62
2.2 Valtionhallinto	64
2.2.1 Budjetti ja vaalikauden menokehys	64
2.2.2 Budjettitalouden tulot	67
2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito	74
2.2.4 Valtiontalous keskipitkällä aikavälillä	76
2.3 Paikallishallinto	79
2.4 Sosiaaliturvarahastot	83
2.4.1 Työeläkerahastot	83
2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot	85
2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä	87
Taloudellisia tapahtumia maaliskuu 2011 – syyskuu 2011	89
Liitetaulukot	95

Yhteenveto

Suhdannekehitys

Viime vuonna Suomen talous kasvoi 3,6 % ja kasvu oli laajapohjaista. Kuluvan vuoden alkupuolella kansantalouden kasvu on jatkunut ja näkymät loppuvuodelle olivat vielä alkukesästä hyvät. Viimeisten kuukausien aikana taloudellinen ilmapiiri on kuitenkin heikentynyt ja epävarmuus talouden tulevasta kehityksestä on vallannut alaa niin Suomessa kuin muissakin kehittyneissä talouksissa. Lisääntyneen epävarmuuden taustalla on rahoitusmarkkinoiden näkemys siitä, että eräissä euroalueen maissa kyky hoitaa nykyiset ja tulevat velvoitteet on oleellisesti heikentynyt. Myös Yhdysvaltojen kohdalla sopu velkakaton nostosta jäi viime hetkeen ja yleisesti arvioidaan saman ongelman olevan edessä muutaman vuoden päästä. Lisäksi näkymien heikkenemiseen ovat vaikuttaneet odotettua heikommat tiedot kansainvälisen talouden kehityksestä.

Rahoitusmarkkinoiden vallitseva epävarmuus heijastuu reaalityaloudelliseen aktiviteettiin viiveellä. Talouden kasvu vaimenee tämän vuoden loppupuolella ja vaikutukset yltävät myös vuoden 2012 puolelle. Tätä kehitystä tukevat useat ennakoivat indikaattorit ja kyselytutkimukset. Taloudelliselle kasvulle oman rajoitteensa asettaa myös se, että useassa teollisuusmaassa julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on samanaikaisesti vahvistettava rahoitusasemaansa. Tämä tarkoittaa kysynnän pysymistä vaimeana johtaen hitaaseen kasvuun seuraavien parin vuoden aikana.

Suomen kansantalous lähti kuluvaan vuoteen melko positiivisesta tilanteesta. Kasvuperimä viime vuodelta oli kohtuullinen ja tuotantonäkymät olivat hyvät. Alkuvuoden aikana kansantalous on kasvanut hyvää vauhtia. Ennakoiivat indikaattorit Suomen kohdalla eivät tue käsitystä uudesta taantumasta lähiaikoina. Tuoreimpien suhdannetiedustelujen mukaan Yhdysvaltojen kohdalla odotukset ovat keskimääräistä heikommat, mutta Aasiassa notkahduksesta huolimatta odotukset ovat vielä keskimääräistä paremmat.

Kuluvan vuoden kasvuksi ennustetaan 3,5 % ja kaikki kysyntäerät vaikuttavat positiivisesti kasvuun. Kasvun painopiste on yhä enenevässä määrin siirtymässä kotimaisen kysynnän suuntaan. Kansainvälisen talouden kasvun hidastuminen ja edelleen heikkenevä vaihtosuhde vaikuttavat jo tänä vuonna Suomen vientiin, ja tavaroiden ja palveluiden viennin ennustetaan kasvavan 4,3 %, kun

vielä v. 2010 kasvua kertyi 8,6 %. Tänä vuonna investoinnit kasvavat erityisesti kone- ja laiteinvestointien sekä asuntoinvestointien johdolla. Työttömyysasteen aleneminen on ollut ennakoitua hitaampaa ja kuluvan vuoden keskimääräinen työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin. Kuluttajahintojen nousuvauhti jatkuu euro-alueella nopeampana ollen 3,5 %.

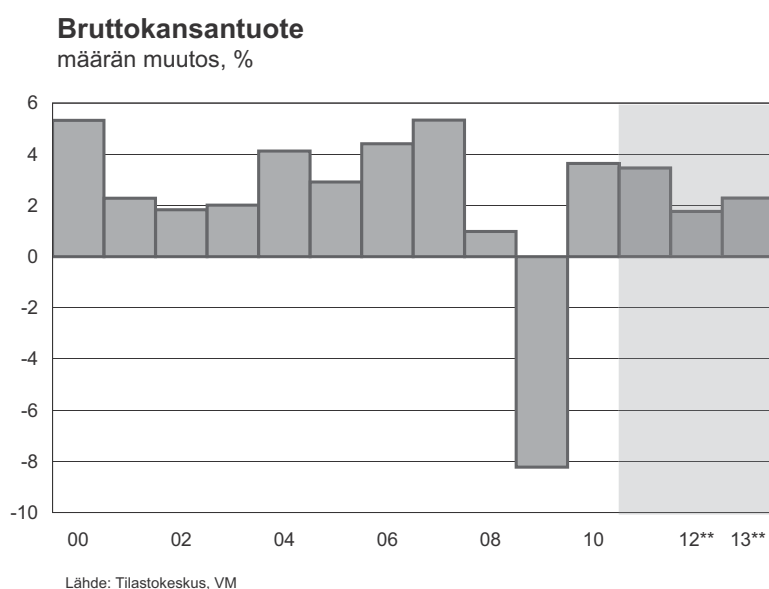
Ensi vuonna kasvu jää 1,8 prosenttiin johtuen osittain kansainvälisen kaupan kasvun hidastumisesta. Myös meille tärkeissä vientimaissa talouskasvu vaimenee. Lisäksi epävarmuuden lisääntyminen näkyy erityisesti investoinneissa ja niiden kasvuvauhti hidastuu kuluvan vuoden 5,6 prosentista noin yhteen prosenttiin v. 2012. Myös yksityisen kulutuksen kasvun ennustetaan hidastuvan ensi vuonna 1,6 prosenttiin. Osittain julkisen vallan päätösperäisten tekijöiden johdosta kuluttajahintojen nousu pysyy edelleen yli kolmessa prosentissa ensi vuonna.

Ennuste perustuu aina joukolle taustaoletuksia joista tärkeimmät ovat seuraavat. Euro-dollari vaihtosuhte säilyy 1,44:ssä ennusteperiodin loppuun asti. Raakaöljyn hinta on pysynyt viime aikoina korkealla useastakin syystä. Öljyn kysyntä suhteessa tuotantoon on pysynyt korkeana ja tämän odotetaan myös jatkuvan. Poliittinen epävarmuus osassa öljyntuottajamaissa on vähentynyt mutta ei kokonaan poistunut. Öljyn hinnan oletetaan v. 2013 olevan 120 dollaria barrelilta. Rahapolitiikka sekä euroalueella että Yhdysvalloissa jatkuu varsin kevyenä tulevat kaksi vuotta. Kolmen kuukauden euriborin ennuste kuluvalle vuodelle on keskimäärin 1,4 % ja nousua tulee vain noin prosenttiyksikkö vuoteen 2013 mennessä. 10 vuoden korkokehitys on myös maltillinen vuosikeskiarvon ollessa ennustejakson viimeisenä vuotena 4 %.

Suomen talouskasvu kohtaa tällä hetkellä riskejä poikkeuksellisen monelta suunnalta ja suurimpaan osaan niistä emme pysty suoranaisesti vaikuttamaan. Esimerkiksi kansainvälisen kaupan pysähtyminen näkyisi Suomessa välittömästi ja vaikutukset olisivat merkittävät johtuen Suomen talouden avoimuudesta. Yritysten on vaikea suojautua rajojen ulkopuolelta tuleviin shokkeihin. Myös talouspoliittiset päätökset, jotka rajoittavat markkinaehtoisen kasvun edellytyksiä meille tärkeissä vientimaissa ovat Suomelle haitaksi. Tilanne on talouspolitiikan kannalta haastava, sillä väärät politiikkavalinnat voivat voimistaa huonoa kehitystä juuri markkinoiden reaktioiden kautta.

Erityistä huomiota tulee kiinnittää kotimaiseen kustannuskehitykseen tilanteessa, jossa talouden kasvuvauhti on hidastumassa. Kuluvana ja ensi vuonna inflaation ennustetaan pysyvän yli kolmessa prosentissa ja merkittävä osa siitä selittyy ulkomaisesta hintakehityksestä sekä veroperusteisiin tehdyistä ja tehtävistä muutoksista. Ulkomaisen hintakehityksen ennustamiseen liittyy epävarmuutta, mutta päätösperäisten tekijöiden hintoja nostattava vaikutus on väliaikaista. Kustannuskierteen voimistaminen kotimaisin toimenpitein olisi haitallista kilpailukyvyn kannalta. Kotimaisten kustannustekijöiden merkitystä ei tule aliarvioida kansainvälisistä markkinaosuuksista kilpailtaessa. Ulkoinen kilpailukyky on ja tulee olemaan yksi pienen avoimen talouden menestymisen kulmakivistä.

Lamat ja taantumet jättävät aina talouteen omat jälkensä. Toipumisen vaatima aika vaihtelee sektoreittain. Siihen vaikuttaa osaltaan eri sektoreitten laskusuhdannetta edeltäneen rahoitusaseman vahvuus. Tilanne on siis epäsymmetrinen ja julkinen talous on yksi sektoreista, jonka toipuminen on hidasta. Kolmen vuoden takaisten tapahtumien jäljiltä julkisen talouden tila on nopeasti heikentynyt eikä ennustettu talouskasvu tule tilannetta muuttamaan paremmaksi. Määrätietoinen julkisen talouden aseman parantaminen on yksi toimivimmista keinoista, joilla Suomi pystyy suojautumaan tulevilta kansainvälisen talouden häiriöiltä. Vaikka julkisen talouden vakauttaminen merkitsee kiristävää otetta finanssipolitiikassa, se kuitenkin kohentaa yksityisen sektorin luotamusta ja parantaa edellytyksiä kysynnän kasvuun keskipitkällä aikavälillä.

Maailmantalouden nopein kasvuvaihe ohitettu

Maailmantalouden ripeimmän kasvun kausi on ohi, vaikka maailman ostovoimakorjattu bruttokansantuote kasvaa ennusteperiodilla noin 4 %. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa, jotka kasvavat keskimäärin noin 6 % vuosittain koko ennusteperiodin ajan. Vastaavasti perinteiset teollisuusmaat kasvavat keskimäärin noin 2 %.

Yhdysvaltain talouden kasvu on kuitenkin hidastunut ja jää alle 3 prosenttiin koko ennusteperiodilla. Lyhyellä aikavälillä kasvua hidastaa kotitalouksien nouseva säästämisaste ja alhaisina pysyttelevät investoinnit. Keskipitkällä aikavälillä kasvua hidastavat alhainen työllisyys, julkisen talouden mittavat sopeuttamistarpeet ja ulkoinen epätasapaino. Euroalueen ja EU:n kasvu on hidasta; kasvua syntyy tänä ja ensi vuonna noin 1½ %. Kasvu euroalueella vaihtelee voimakkaasti: Saksa ja Ruotsi yltävät tänä vuonna yli 3 prosentin vauhtiin, kun talous- ja rahoituskriisin kanssa painiskelevien maiden taloudet uhkaavat supistua. EU:ssa kasvua hidastavat julkisten talouksien vakautustoimet erityisesti kuluvana ja ensi vuonna.

Laman jälkeinen nopea kasvupyrähdys näkyy myös kiihtyneenä inflaationa. Euroalueella kuluttajahintojen nousuvauhti on nyt noin 2,5 %, Yhdysvalloissa noin 3,5 % ja Isossa-Britanniassa 4,5 %. Inflaatio-odotukset ovat kuitenkin viime kuukausina alentuneet ja markkinoilla odotetaan euroalueelle keskimäärin alle 1,5 ja Yhdysvalloissa alle 2 prosentin inflaatiota seuraavan viiden vuoden aikana. Sekä lyhyet että pitkät reaalikorot ovat laskeneet pitkään ja esimerkiksi kuluttajahinnoilla deflatoitu 3 kuukauden reaalikorko on ollut negatiivinen euroalueella ja Yhdysvalloissa jo yli vuoden. Myös pitkät reaalikorot ovat kääntyneet negatiivisiksi. Euroalueen lyhyet markkinakorot nousevat EKP:n korkopolitiikkaa seuraten vähitellen. Yhdysvaltain ja Japanin keskuspankit jatkavat matalan koron politiikkaansa pitempään.

Ulkomaankaupan osuus talouskasvusta pienenee

Suomen tavaraviennistä yli puolet menee EU-maihin ja vajaa kolmannes euroalueelle. Euromaiden talousongelmien laajeneminen heikentää Suomen vientimahdollisuuksia. Kuluvana vuonna viennin määrä lisääntyy 4 %. Ensi vuonna kasvu hidastuu, koska Euroopassa talouskasvunäkymät pysyvät vaiheina. Suomen vienti koostuu paljolti investointitavaroista ja välituotteista. Kysyntä alkaa vähitellen virkistyä vasta v. 2013, kun talouskasvu johtaa tuotantokapasiteetin lisäystarpeisiin vientimaissa.

Kotimaisen teollisuustuotannon kasvunäkymät ovat tänä vuonna kohtuullisen valoisat, mikä pitää yllä raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden tuontitarvetta. Vuoden alun hyvät näkymät lisäsivät yritysten investointihankkeita, mikä kasvattaa koneiden ja laitteiden tuontia. Aktiviteetin vaimentuminen hillitsee ensi vuodesta alkaen yritysten tuotannon kasvua ja sen seurauksena niin

raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden kuin investointitavaroidenkin tuonnin kasvua ensi vuodesta alkaen. Tuonnin kasvu hidastuu vuoden loppua kohden jo siksi, että viime vuoden lopun vertailutaso on niin korkea. Tuonti lisääntyy tänä vuonna 3½ % ja kasvu jatkuu vaimeana seuraavina vuosina. Palvelujen viennin ja tuonnin kasvu on arvioitua ennusteessa niukaksi. Vaihtotase pysyy ennustejaksolla ylijäämäisenä.

Ostovoiman kehitystä hidastaa voimakas hintojen nousu

Tänä vuonna yksityisen kulutuksen määrä saavuttaa finanssikriisiä edeltäneen tasonsa. Riskit odotettua heikommasta kansainvälisen talouden kehityksestä ja huoli julkisten talouksien velkaantumisesta ovat heijastuneet myös kotitalouksien odotuksiin. Toisaalta työllisyyden arvioidaan edelleen kohenevan tänä vuonna, mikä luo edellytykset sille, että viimeaikaisesta luottamuksen heikkenemisestä huolimatta yksityisen kulutuksen kehitys jatkuisi verrattain myönteisenä. Kotitalouksien ostovoiman kehitystä heikentää tänä vuonna verrattain voimakas hintojen nousu. Tähän vaikuttavat raaka-aineiden hintojen kehityksen lisäksi myös kotimaiset tekijät kuten välillisen verotuksen kiristyminen. Kotitalouksien reaalitytulot lisääntyvät vain noin prosentin, mutta säästämisasteen alentuessa yksityinen kulutus kasvaa kuitenkin 3,4 %. Vuonna 2012 yksityisen kulutuksen kasvu vaimenee 1,6 prosenttiin. Arvonlisäverojen ja muiden välillisten verojen korottaminen ylläpitää hintojen nousun jatkumista verrattain nopeana. Kotitalouksien reaalitytulojen kasvu yltää noin prosenttiin. Kotitalouksien säästämisasteen aleneminen jatkuu mutta aiempaa hitaampana.

Kotitalouksien velat ovat lisääntyneet 2000-luvulla selvästi nopeammin kuin niiden käytettävissä olevat tulot. Kotitalouksien velkaantumisaste onkin nousut ennätyksellisen korkealle tasolle. Vuosina 2003-2008 luottokannan kasvu oli keskimäärin 12 % vuodessa. Edes finanssikriisi ei taittanut velanottohalukkuutta. Talouden elpymässä alhainen korkotaso ja myönteinen työllisyyskehitys ovat edelleen ylläpitäneet velkaantumisasteen nousua. Lähivuosina velkaantumisasteen nousu hidastuu hieman, mutta jatkuu edelleen. Asuntoluottojen osuus velasta on viime vuosina ollut yli 70 %, joten asuntomarkkinoiden kehitys määrittelee pitkälti kotitalouksien luotonoton.

Teollisuuden näkymät heikentyneet

Kokonaistuotannon kasvu on jatkunut kuluvan vuoden alkupuoliskolla ja työllisyys on parantunut hitaasti. Tänä vuonna kokonaistuotannon kasvun odotetaan yltävän 2,9 prosenttiin. Talouden aktiviteetti on levinnyt teollisuudesta myös palvelualoille. Tuoreimpien suhdannebarometrin tietojen, teollisuuden uusien tilausten ja varastotilanteen perusteella teollisuustuotannon kasvu kuitenkin hidastuu vuoden loppupuoliskolla. Parhaimmat kasvuedelly-

tykset ovat kemianteollisuudessa, joka on noussut arvonlisäysoosuudella mitattuna jo lähes metsäteollisuuden tasolle sekä perinteisellä metalliteollisuudella joka on tyypillisesti investointihyödykkeiden valmistaja. Palvelualojen liikevaihto on alkuvuonna noussut lähes kymmenen prosentin tahtia, joskin osasyynä on ollut kustannuspaineista johtuva hintojen nousu. Uusimmissa barometreissa palvelualan yrittäjien luottamus on edelleen korkealla tasolla, vaikka suhdannenäkymien katsotaan jo jonkin verran heikentyneen.

Eräillä palvelualoilla työvoimapula on noussut tuotannon kasvun suurimmaksi esteeksi. Rakennusalan näkymät tälle vuodelle ovat edelleen myönteiset. Asuin- sekä varasto- ja toimistorakentaminen kehittyvät suotuisasti. Suurimmaksi kasvun esteeksi ala arvioi ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden. Teollisuuden näkymät ovat sen sijaan lähikuukausina heikentyneet: teollisuuden tuotanto-odotukset ovat viime aikoina laskeneet, työllistämisaikheet ovat aiempaa varovaisemmat ja kapasiteetin käyttöaste on yhä hieman tavallista alempi.

Ensi vuonna kokonaistuotannon kasvun arvioidaan hidastuvan 1,6 prosenttiin ja v. 2013 jäävän 2,3 prosenttiin. Kokonaistaloudellista aktiviteettia toisaalta rajoittaa kiristävä talouspolitiikka ja toisaalta tukee alhainen reaalikorko. Kansainvälisen velkakriisin myötä levinnyt epävarmuus tulevasta vähentää erityisesti ulkoista kysyntää, mikä näkyy teollisuuden vaimeana aktiviteettina sekä teollisuudelle panoksia tarjoavien yrityspalveluiden kysynnän hidastumisena. Teollisuustuotannon kasvu hidastunee noin ½ prosenttiin. Rakentamisessa kovin kasvuvauhti lyhyellä aikavälillä näyttää olevan takanapäin, joten kasvu hidastuu ensi vuonna noin ½ prosenttiin. Palveluiden tuotannon kasvu hidastuu ensi vuonna noin kahteen prosenttiin. Aiemman huipputasonsa kokonaistuotannon odotetaan saavuttavan vasta vuoden 2013 aikana – jalostuksessa aiemmalle ennätystasolle ei tulla yltämään ennustejakson aikana.

Investointien kasvuvauhti hiipuu ensi vuonna

Kuluvan vuoden investointien kasvu nousee 5,6 prosenttiin ja BKT:n kasvusta vajaa kolmannes tulee yksityisistä investoinneista. Finanssimarkkinoiden rajut vaihtelut syksyllä 2011 eivät ehdi vaikuttaa merkittävässä määrin kuluvan vuoden investointeihin. Sen sijaan v. 2012 investoinnit kasvavat tätä vuotta selvästi hitaammin, sillä jo aloitettuja investointeja saatetaan päätökseen ja uusien kanssa ollaan varovaisia. Vuoden sisäinen kasvu tulee pääosin muista talonrakennusinvestoinneista, joiden rakentamishorisontti ulottuu selvästi asuntorakentamista pidemmälle, sekä maa- ja vesirakentamisen lisääntymisestä. Ennusteperiodin loppupuolelle ennustetaan nopeutuvaa vuoden sisäistä kasvua ja investointien uudelleen käynnistymistä hitaamman vaiheen jälkeen. Kansantalouden investointiaste jää kuitenkin pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolelle.

Työllisyyden kasvu hidasta lähivuosina

Työllisyys kasvaa hitaasti lähivuosina. Yleinen talouden epävarmuus hidastaa talouskasvua ja yritykset rekrytoivat uusia työntekijöitä yhä varovaisemmin. Työllisyyden kasvu on tänä vuonna noin prosentin alkuvuoden suhteellisen hyvän työllisyyskasvun ansiosta ja seuraavina vuosina työllisyyden kasvuvauhti hidastuu puolen prosentin tuntumaan. Työllisiä on v. 2013 noin 54 000 enemmän kuin viime vuonna, noususta noin puolet tulee tämän vuoden aikana. Työllisten määrä v. 2013 jää kuitenkin vielä selvästi alle vuoden 2008 työllisyyden.

Työllisyyden ja talouden kasvun hidastuessa myös työttömien määrä laskee hitaasti lähivuosina. Työttömien määrä kääntyi laskuun jo viime vuonna ja myös alkuvuonna 2011 työttömyys laski vielä tasaisesti, mutta koko vuoden työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin työttömyyden alenemisen hidastuessa syksyllä. Vuonna 2012 työttömyysaste laskee 7,6 prosenttiin ja 7,4 prosenttiin v. 2013. Työttömien määrä v. 2013 on vielä selvästi suurempi kuin ennen finanssikriisiä.

Työvoiman ulkopuolella olevien (15-64 v) määrä kääntyy laskuun tänä vuonna. Kahtena edellisenä vuonna työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi nopeasti kansainvälisen finanssikriisin takia ja nyt tätä työvoimareserviä aletaan hitaasti purkaa. Vuoteen 2013 mennessä työvoiman ulkopuolella olevien määrän arvioidaan laskevan yhteensä noin 66 000 hengellä. Osittain työvoiman ulkopuolisten määrän aleneminen selittyy ikärakenteen muutoksella. Lisäksi arvioidaan, että uusista työllisistä suuri osa tulee työvoiman ulkopuolelta.

Hallitusohjelman työllisyystavoitteena on, että v. 2015 työllisyysaste on 72 % ja työttömyysaste 5 %. Nämä tavoitteet ovat hyvin haastavia nykyisillä talousnäkymillä. Työllisyysastetavoite tarkoittaisi, että v. 2015 työllisiä olisi noin 90 000 enemmän ja työttömiä noin 90 000 vähemmän kuin viime vuonna. Jotta asetetut tavoitteet toteutuisivat, tarvitaan lisää erityisesti työvoiman tarjontaa lisääviä toimia.

Inflaatio euroalueen korkeimpia ennusteperiodilla

Palkansaajien yleistä nimellistä ansiotasoa kuvaava ansiotasoindeksi nousi viime vuonna ennakkotietojen mukaan 2,6 %. Sopimuskorotukset nostivat ansioita noin 2 prosenttiyksikköä ja muut tekijät kuin sopimuskorotukset nostivat ansiotasoa noin 0,6 prosenttiyksikköä. Tänä vuonna ansiotason arvioidaan nousevan niin ikään 2,6 %, mutta v. 2012 ansiotason nousu kiihtyy. Reaaliansiotaso laskee tänä vuonna toisaalta nopeaksi kiihtyneen inflaation ja toisaalta tavanomaista hitaamman nimellisen ansiotason nousun takia. Vaikka nimellisen ansiotason nousun ennustetaan kiihtyvän 3,2 prosenttiin ensi vuonna, välillisen verotuksen kiristyminen pitää inflaation korkealla eivätkä reaaliset ansiot nouse vielä silloinkaan.

Vuonna 2012 ansiotason nousun ennakoidaan kiihtyvän 3,2 prosenttiin. Kiihtymistä selittävät edellistä vuotta suurempi palkkaperintö sopimuspalkoissa ja edellistä vuotta hieman isommat sopimuskorotukset. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten ennustetaan vaikuttavan ansiotason nousuun saman verran kuin v. 2011. Työkustannukset tuotettua yksikköä kohden koko taloudessa nousevat ennustevuosina noin kahden prosentin vuosivauhtia. Teollisuudessa yksikkötyökustannukset alenevat noin puoli prosenttia vuodessa, sillä teollisuuden tuottavuuden kasvun työntekijää kohden ennustetaan olevan koko talouden tuottavuuden kasvua nopeampaa.

Kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio kansallisella indeksillä mitattuna saavutti heti vuoden alussa kolmen prosentin rajan ja on siitä lähtien kiihtynyt edelleen. Kesäkuussa kuluttajahinnat nousivat noin 3½ prosentin vauhtia. Alkuvuoden nopeaa inflaatiota selittää polttonesteiden ja sähkön sekä ruoan, makeisten, jäätelön ja alkoholittomien juomien kallistuminen. Näihin hyödykkeisiin kohdistui vuodenvaihteessa voimaantulleita veronkiristysiksi. Lisäksi inflaatioon vaikutti vuoden 2010 heinäkuussa tehdyt arvonlisäverotuksen muutokset. Yhteensä veroperusteiden muutokset kiihdyttivät inflaatiota keskimäärin noin 0,6 prosenttiyksikköä alkuvuoden aikana. Lisäksi alkuvuonna asumisen kustannusten nousu kiihdytti inflaatiota, mutta toisaalta sitä on hillinnyt kulutuselektroniikan ja matkaviestintäpalveluiden halpeneminen edellisvuodesta. Kuluvan vuoden inflaation keskiarvoksi ennustetaan 3,5 %.

Ensi vuoden budjettiesitys sisältää lisätulojen keräämiseksi useiden valmis-terojen kiristysten tammikuussa 2012. Lisäksi eräitä arvonlisäveroperusteita sekä muita välillisiä veroja esitetään muutettavaksi. Näillä toimenpiteillä on inflaatiota kiihdyttävä vaikutus, jonka suuruus on noin 0,9 prosenttiyksikköä vuosikeskiarvona. Koko vuoden inflaatioksi ennustetaan 3,3 %. Vuonna 2012 veroperustemuutosten ohella inflaatiota kiihdyttäviä tekijöitä on edelleen useita. Öljyn euromääräisen hinnan ennustetaan hieman laskevan, mikä lievittää polttoaineiden hintoihin kohdistuvaa nousupainetta. Energiahyödykkeiden ei siten odoteta kallistuvan ensi tai sitä seuraavana vuonna yhtä nopeaa vauhtia kuin kuluvana vuonna. Elintarvikkeiden hinnannousu tasaantuu, sillä kuluvan vuoden sadosta ennustetaan viimevuotista parempaa ja esimerkiksi tuoreruoan hintaan vaikuttavan energian hinnan oletetaan kehittyvän aikaisempaa maltillisemmin. Vuonna 2013 inflaation odotetaan hidastuvan, kun veronkorotusten vaikutus kuluttajahinnoista poistuu ja mm. kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta välittyvät hintapaineet hellittävät.

Keskeiset ennusteluvut

	2010 mrd. euroa	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
		määrän muutos, prosenttia					
Bruttokansantuote markkinahintaan	180	1,0	-8,2	3,6	3,5	1,8	2,3
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	70	7,3	-16,1	7,4	3,7	2,9	4,0
Kokonaistarjonta	250	2,8	-10,6	4,6	3,5	2,1	2,8
Tavaroiden ja palvelujen vienti	73	5,9	-21,5	8,6	4,3	3,5	4,7
Kulutut	143	1,7	-1,9	2,1	2,6	1,3	1,7
Yksityinen	98	1,8	-3,1	2,7	3,4	1,6	2,1
Julkinen	44	1,7	0,9	0,6	0,9	0,7	0,8
Investoinnit	34	-0,8	-13,5	2,8	5,6	0,9	2,9
Yksityiset	29	-1,0	-15,9	3,9	5,6	0,9	3,2
Julkiset	5	0,6	4,7	-3,8	6,0	0,7	1,2
Kokonaiskysyntä	250	2,8	-10,6	4,6	3,5	2,1	2,8
Kotimainen kysyntä	176	0,6	-6,4	3,1	4,2	1,5	2,0
		2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
Palvelut, määrän muutos, %		2,8	-4,5	1,4	2,7	2,1	2,3
Koko teollisuus, määrän muutos, %		-3,2	-21,6	10,2	3,4	0,3	2,2
Työn tuottavuus, muutos, %		-0,6	-4,2	4,0	1,9	1,2	1,6
Työlliset, muutos, %		1,6	-2,9	-0,4	1,1	0,5	0,6
Työllisyysaste, %		70,6	68,3	67,8	68,6	69,2	69,9
Työttömyysaste, %		6,4	8,2	8,4	7,9	7,6	7,4
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %		4,1	0,0	1,2	3,5	3,3	2,1
Ansiotasoindeksi, muutos, %		5,6	4,0	2,6	2,6	3,2	3,4
Vaihtotase, mrd. euroa		6,0	3,7	3,4	1,3	2,4	2,4
Vaihtotase, % BKT:sta		3,2	2,1	1,9	0,7	1,2	1,1
Lyhyet korot (euribor 3 kk), %		4,7	1,2	0,8	1,4	1,9	2,3
Pitkät korot (valtion obligaatiot, 10 v), %		4,3	3,7	3,0	3,1	3,4	4,0
Julkisyhteisöjen menot, % BKT:sta		49,3	55,9	55,3	54,2	54,1	54,3
Veroaste, % BKT:sta		42,8	42,5	42,1	42,8	42,9	43,0
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta		4,2	-2,7	-2,8	-1,1	-0,8	-0,6
Valtion rahoitusjäämä, % BKT:sta		0,5	-4,8	-5,5	-3,8	-3,3	-3,2
Julkisyhteisöjen bruttovelka (EMU), % BKT:sta		33,9	43,3	48,3	48,7	50,3	51,7
Valtionvelka, % BKT:sta		29,3	37,1	41,7	42,6	44,4	46,0

Keskipitkän aikavälin näkymät

Suomen kokonaistuotanto kääntyi viime vuonna kasvuun vuoden 2009 romahduksen jälkeen ja kasvu on jatkunut kohtalaisena tänäkin vuonna. Huippuvuoden 2008 tuotannon taso ollaankin saavuttamassa jo ensi vuonna. Kasvunäkymiä kuitenkin varjostaa Euroopan velkakriisi ja epävarmat kansainvälisen talouden näkymät. Pienenä avoimena taloutena Suomen kansantalous on hyvin altis ulkoisille häiriöille.

Vaikka kansainvälinen talous kehittyisikin tyydyttävästi ja pahoilta ulkoisilta häiriöiltä välttyttäisiin, uhkaa Suomen talouskasvu jäädä lähivuosina aiempaan verrattuna vaatimattomaksi. Keskipitkän ajan laskelmassa arvioidaan, että kasvu jäisi vuosina 2012-2015 keskimäärin 1,9 prosenttiin vuodessa eli hieman hitaammaksi kuin kevään teknisen kehityksen yhteydessä hahmoteltiin. Laskelman taustalla on arvio potentiaalisen tuotannon kasvun hidastumisesta alle puoleentoista prosenttiin vuoteen 2015 mennessä. Potentiaalisen tuotannon kasvun hidastuminen pohjautuu puolestaan kolmen osatekijän eli pääomakan- nan, kokonaistuottavuuden ja työpanoksen näkymiin.

Potentiaalisen tuotannon kasvu on lähes pelkästään kokonaistuottavuuden varassa, sillä työpanos supistuu ja pääomakan- nan arvioidaan kasvavan vain vähän. Työn tuottavuuden ennustetaan kohoavan vajaa 2 % vuodessa keskipitkällä aikavälillä. Tuottavuuden kasvumahdollisuudet näyttäisivät olevan aiempaa heikompia, kun teollisuuden, ml. nopean tuottavuuden kasvun elektroniikkateollisuus, osuus tuotannosta on pienentynyt ja teollisuuden työpaikkoja on edelleen siirtymässä alhaisempien tuotantokustannusten maihin.

Väestön ikääntyminen alkaa vaikuttaa Suomen talouskehitykseen merkittävästi lähivuosien aikana. Työvoiman tarjonta alkaa vähentyä suurten ikäluokkien siirtyessä eläkkeelle. Työllisyystilanne paranee keskipitkällä aikavälillä demografiakehityksen vuoksi huolimatta alhaisista kasvuluvuista. Työllisyysaste nousee ja työttömyysaste laskee. Hallituksen tavoittelemiin 72 prosentin työllisyysasteeseen ja viiden prosentin työttömyyteen ei peruslaskelman mukaan kuitenkaan ylletä. Kuluttajahinnat nousevat tänä ja ensi vuonna nopeasti, mutta tämän jälkeen hintojen nousun arvioidaan maltillistuvan.

Suomen vahva julkisen talouden rahoitusasema heikkeni äskeisen talouskriisin seurauksena jyrkästi, mutta on nyt kohenemassa mm. jo toteutettujen veronkorotusten ja uuden hallituksen uusien sopeutustoimien ansiosta. Sopeutustoimet sekä melko hitaaksi arvioitu talouskasvu eivät riitä kuitenkaan kääntämään julkista taloutta ylijäämäiseksi. Pitkän ajan kestävyys turvaamiseksi julkisen talouden tulisi olla noin 4 % ylijäämäinen. Julkisen velan arvioidaan kohoavan lähes 120 mrd. euroon v. 2015, mutta pysyvän kuitenkin EU:n perustamissopimuksessa määritellyn 60 prosentin suhteessa kokonaistuotantoon viiterajan alapuolella.

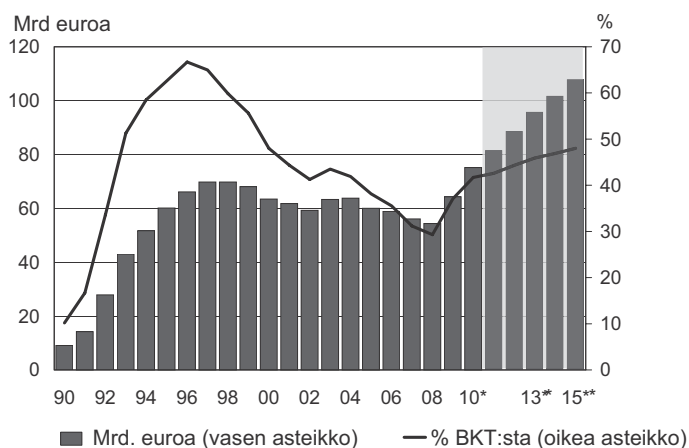
Keskeisiä lukuja keskipitkällä aikavälillä

	2009	2010*	2011**	2012**	2013**	2014**	2015**
BKT markkinahintaan, määrän muutos,%	-8,2	3,6	3,5	1,8	2,3	2,0	1,6
Kuluttajahintaindeksi, muutos, %	0,0	1,2	3,5	3,3	2,1	2,0	2,0
Työttömyysaste, %	8,2	8,4	7,9	7,6	7,4	7,0	6,9
Työllisyysaste, %	68,3	67,8	68,6	69,2	69,9	70,4	70,6
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä, % BKT:sta	-2,7	-2,8	-1,1	-0,8	-0,6	-0,2	-0,2
Valtio	-4,8	-5,5	-3,8	-3,3	-3,2	-2,7	-2,8
Kunnat	-0,6	-0,3	-0,2	-0,4	-0,3	-0,4	-0,3
Sosiaaliturvarahastot	2,7	3,0	2,9	2,9	2,9	2,8	2,8
Julkisyhteisöjen bruttovelka(EMU), % BKT:sta	43,3	48,3	48,7	50,3	51,7	52,6	53,5
Valtionvelka, % BKT:sta	37,1	41,7	42,6	44,4	46,0	47,0	48,1

Taluskriisin seurauksena erityisesti valtiontalouden rahoitusasema heikkeni jyrkästi, parissa vuodessa 6 prosenttiyksikköä suhteessa BKT:hen. Hallituksen päättämien sopeutumistoimien ansiosta valtion alijäämä pienenee runsaan prosenttiyksikön suhteessa BKT:hen vuoteen 2015 mennessä. Tämä ei kuitenkaan vielä riitä kääntämään valtion velkaantuneisuutta alenevalle uralle vaan valtionvelka suhteessa kokonaistuotantoon nousee edelleen jonkin verran.

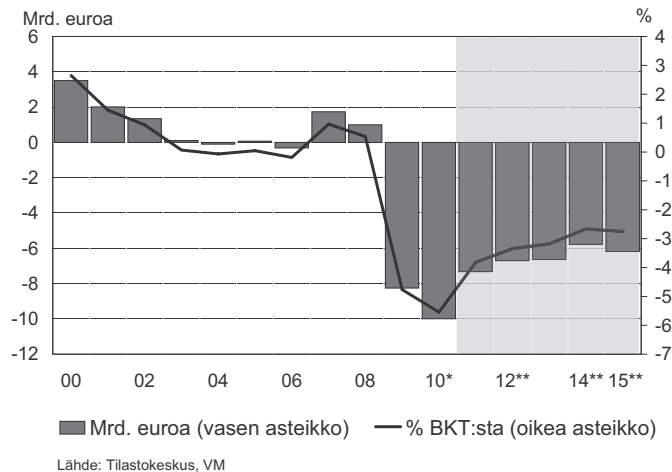
Kuntatalouden arvioidaan pysyvän hieman alijäämäisenä lähivuosina. Työeläkelaitokset ovat selvästi ylijäämäisiä, mutta ylijäämän ennustetaan pienentyvän hitaasti eläkemenojen kasvaessa nopeasti alkaneella vuosikymmenellä. Muiden sosiaaliturvarahastojen eli Kansaneläkelaitoksen ja Työttömyysvakuutusrahaston talous pysyy lähellä tasapainoa.

Valtionvelka

Lähde: Valtiokonttori, VM

Valtion rahoitusjäämä

Finanssipolitiikan linja

Suomen kansainvälistä taloudellista ympäristöä leimaa epävarmuus. Sinänsä myönteiset askeleet taustalla olevien ongelmien ratkaisemiseksi niin kansainvälisellä tasolla kuin yksittäisissä maissakaan eivät ole toistaiseksi rauhoittaneet tilannetta.

Suomen talouden perustekijät ovat hyvät verrattuna useimpiin muihin maihin. Suomen taloudella on kuitenkin tunnetut haasteensa. Näissä oloissa korostuu, että omassa käsissämme olevat päätökset ovat oikeita.

Suomen kannalta on tärkeää kohentaa Suomen talouden kilpailukykyä ja pitää yllä luottamusta Suomen julkisen talouden kykyyn hoitaa velvoitteensa kaikissa tilanteissa. Konkreettinen tavoite on säilyttää Suomen valtion luottoluokitus nykyisellä parhaimmalla mahdollisella tasolla. Tämä puoltaa määrätietoista ja tiukkaa finanssipolitiikkaa yhdistettynä maltilliseen kotimaiseen kustannuskehitykseen.

Hallituksen tavoitteena on valtiontalouden velan ja kokonaistuotannon suhteen kääntäminen selkeään laskuun vaalikauden loppuun mennessä. Lisäksi hallitus on sitoutunut päättämään vaalikauden loppuun mennessä toimista, joita tarvitaan koko julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

Tavoitteisiin pääsemiseksi hallitus tavoittelee valtiontalouden tasapainoa sekä talouden ennustettua nopeampaa kasvua.

Hallitus täsmentää ohjelmassaan joukon toimenpiteitä, jotka kohentavat valtiontalouden rahoitusasemaa noin 2,5 mrd. euroa vuoteen 2015 mennessä. Lisätulonlähteitä täsmennetään 1,26 mrd. euroa ja menosäästöjä 2,15 mrd. euroa. Menosäästöistä noin 700 milj. euroa kohdennetaan uudelleen mm. perusturvan parantamiseen ja talouden kasvua ja työllisyyttä edistäviin toimiin ja 200 milj. varataan lisätalousarviotarpeisiin.

Ohjelmassa täsmennetyt toimet eivät yksinään riitä tasapainottamaan valtiontaloutta eikä kääntämään valtiontalouden velkasuhdetta laskuun. Toimet kohentavat valtiontalouden rahoitusasemaa 1,1 % vuoden 2015 BKT:n arvoon suhteutettuna. Valtiovarainministeriön suhdanne-ennusteen ja sen jatkoksi muodostetun keskipitkän aikavälin arvion mukaan valtiontalouden alijäämä olisi edelleen 2,8 % BKT:sta v. 2015.

Hallitus on sitoutunut toteuttamaan lisätoimenpiteitä, jos valtionvelan bkt-osuus ei näytä kääntyvän laskuun ja valtiontalouden alijäämä näyttää asettuvan yli 1 prosenttiin suhteessa BKT:hen. Jos tavoitteisiin pääsemistä arvioidaan ennusteiden perusteella, lisätoimenpiteiden täsmentämiseen ja toteuttamiseen on syytä varautua. Lisätoimenpiteiden ajoitus on tärkeää. Toisaalta lisätoimenpiteet sopivat huonosti uhkaavaan taantuvaan suhdannetilanteeseen. Toisaalta talouden kasvu hidastuu keskipitkällä aikavälillä, kun talouden kasvupotentiaali hiipuu. Nykyistä suotuisampaa hetkeä lisätoimenpiteiden toteuttamiseen ei ehkä tule.

Julkisen talouden kestävyysvajetta ei kyetä täyttämään pelkästään finanssipoliittisin toimin. Rakenteelliset toimet, jotka edesauttavat korkeampaa työllisyysastetta, pidempiä työuria, julkisten palveluiden parempaa tuottavuutta, tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta sekä korkeampaa kasvupotentiaalia, ovat oleellisia valtiontalouden tasapainottamiseksi, ennustettua nopeamman kasvun luomiseksi ja julkisen talouden kestävyysvajeen umpeen kuromiseksi.

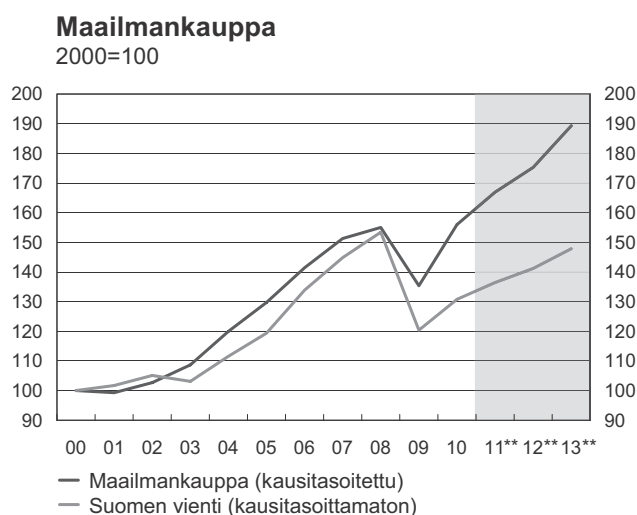
Hallitus tavoittelee työllisyysasteen nostamista 72 prosenttiin ja työttömyysasteen painamista 5 prosenttiin vaalikauden loppuun mennessä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että työvoiman ulkopuolella olevien kansalaisten määrä alenee merkittävästi ja että suurin osa työvoimaan siirtyvistä kansalaisista työllistyy. Erityisesti työttömyysastetavoite on haastava.

1 Talousnäkymät

1.1 Kansainvälinen talous

Maailmantalouden ripeimmän kasvun kausi on ohi, vaikka maailman ostovoimakorjattu bruttokansantuote kasvaa ennusteperiodilla noin 4 prosentin vauhtia. Kasvun painopiste on kehittyvissä maissa, jotka kasvavat keskimäärin noin 6 prosentin vauhdilla koko ennusteperiodin ajan. Vastaavasti perinteiset teollisuusmaat kasvavat keskimäärin noin 2 prosentin vauhdilla. Kasvun hiipumisen taustalla ovat hallitusten ja keskuspankkien tuki- ja elvytystoimien päättymisen, julkisten talouksien vakauttaminen sekä yksityisen kysynnän hauraus useissa teollisuusmaissa.

Useassa teollisuusmaassa julkisen talouden, kotitalouksien ja rahoituslaitosten on yhtä aikaa vahvistettava rahoitusasemaansa, jolloin kysyntä heikkenee ja kasvu hidastuu tänä ja ensi vuonna. Lisäksi tänä vuonna kasvua hidastavat Japanin luonnonkatastrofi ja useiden raaka-aineiden voimakas hinnannousu, jotka vaikutukset kuitenkin vaimenevat kohti ennusteperiodin loppua. Myöhemmin kasvua ja erityisesti investointitavaroiden kysyntää tulee piristämään Japanin mittava jälleenrakennus.

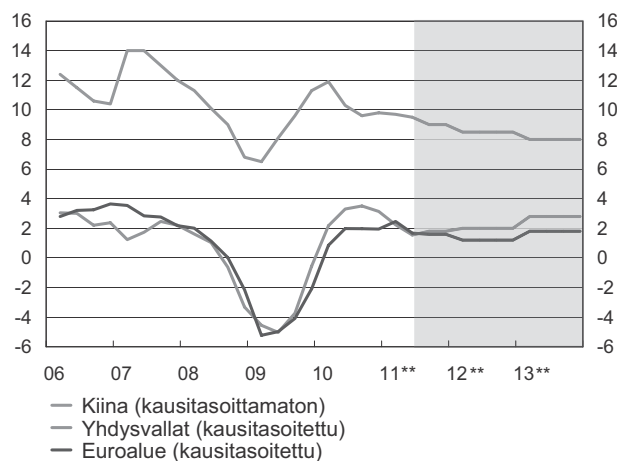

Lähde: CPB Netherlands Bureau for Economic Policy Analysis, Tilastokeskus, VM

Yhdysvaltain talous toipui lamasta varsin nopeasti, muun muassa vahvojen elvytystoimien vuoksi sekä koska maan suoran rahoituksen laajuus vaimensi pankkikriisin vaikutuksia reaalitalouden aktiviteettiin. Talouden kasvu on kuitenkin hidastunut ja jää alle 3 prosentin koko ennusteperiodilla. Kasvua hidastavat kotitalouksien nouseva säästämisaste, alhaisina pysyttelevät investoinnit, alhainen työllisyys, julkisen talouden mittavat sopeuttamistarpeet sekä ulkoinen epätasapaino. Euroalueen ja EU:n kasvu matelee hitaasti; kasvua syntyy tänä ja ensi vuonna vajaa kaksi prosenttia. Kasvu euroalueella vaihtelee voimakkaasti: Saksa ja Ruotsi yltävät tänä vuonna yli 3 prosentin vauhtiin, kun talous- ja rahoituskriisin kanssa painiskelevien maiden taloudet supistuvat. EU:ssa kasvua hidastavat julkisten talouksien vakautustoimet erityisesti kulu- vana ja ensi vuonna.

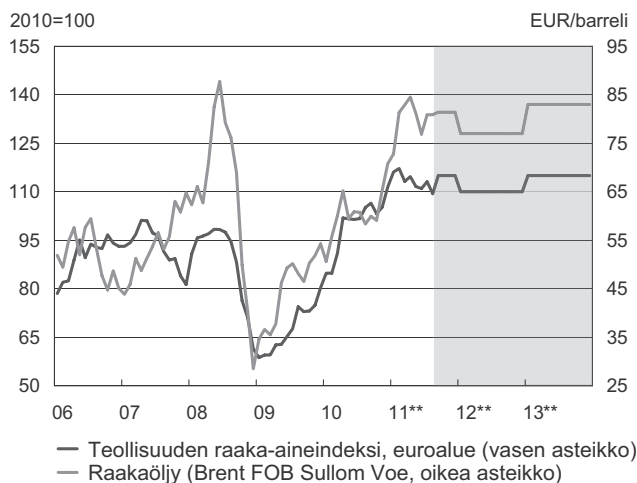
Laman jälkeinen nopea kasvupyrähdys näkyy myös kiihtyneenä inflaationa. Euroalueella kuluttajahintojen nousuvauhti on nyt noin 2,5 prosenttia, USA:ssa noin 3,5 prosenttia ja Iso Britanniassa 4,5 prosenttia. Inflaatio-odotukset ovat kuitenkin viime kuukausina alentuneet ja markkinoilla odotetaan euroalueelle keskimäärin noin 1 prosentin ja USA:ssa alle 2 prosentin inflaatiota seuraavan viiden vuoden aikana. Tuottaja- ja erityisesti tuontihintojen nousu on ollut selvästi tätäkin voimakkaampaa. Osa raaka-aineiden hinnannoususta johtuu pysyvämmästä tarjonnan niukkuudesta ja kysynnän laajuudesta, jolloin myös hintojen korkea taso on pysyvää. Inflaatio-odotusten alentuminen on antanut keskuspankeille tilaa jatkaa epätavallista rahapolitiikkaa. Pidemmällä aikavälillä inflaatoriskiä teollisuusmaissa korottaa keskuspankkien taseiden laatu.

Bruttokansantuote
määrän muutos, prosenttia

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, VM

Raaka-aineiden hinnat EUR

Lähde: Hamburgisches WeltWirtschafts Institut, Reuters, VM

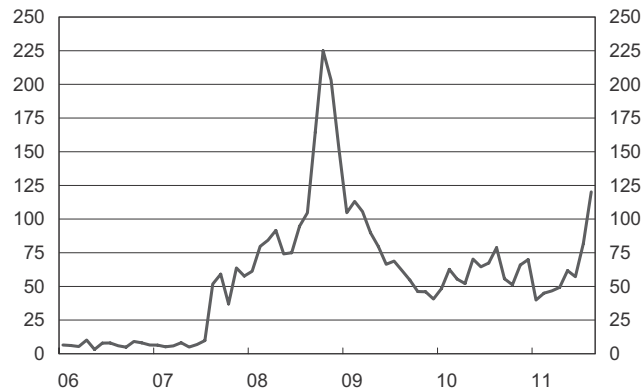
Sekä lyhyet että pitkät reaalikorot ovat laskeneet pitkään ja esimerkiksi kuluttajahinnoilla deflatoitu 3 kk reaalikorko on ollut negatiivinen euroalueella ja Yhdysvalloissa jo yli vuoden. Myös pitkät reaalikorot ovat kääntyneet negatiivisiksi. Euroalueen lyhyet markkinakorot nousevat EKP:n korkopolitiikkaa seuraten vähitellen tänä ja ensi vuonna. Yhdysvaltain ja Japanin keskuspankit jatkavat matalan koron politiikkaansa pitempään. Keskipitkällä aikavälillä koroissa on selviä nousupaineita muun muassa kehittyvien talouksien voimakkaan investointikysynnän ja teollisuusmaiden vähäisen säästämisen vuoksi.

Ennusteeseen sisältyy riskejä molempiin suuntiin. Maailmantalouden negatiiviset riskit liittyvät talouskasvun haurauteen teollisuusmaissa, julkisen sektorin velkaantumiseen ja rahoituksen epätasapainoon sekä työttömyyden pitkittymiseen. Julkisten talouksien laajat ja yhtäaikaiset vakautustoimet saattavat lyhyellä aikavälillä supistaa kysyntää ja pahentaa työttömyyttä ennustetta enemmän, mutta toisaalta saattavat keskipitkällä aikavälillä kohentaa kuluttajien ja yritysten luottamusta ja luoda ennustetta parempia edellytyksiä yksityisen kysynnän kasvuille. Vaarana on, että useissa maissa tuonti- ja tuottajahintojen nousu luo paineita myös kuluttajahintoihin ja palkkoihin, jolloin yksityisen kysynnän kasvu saattaa hidastua.

Osake- ja valuuttamarkkinoilla volatilitetti ja muun muassa Yhdysvaltain yrityslainamarkkinoilla riskilisät olivat palautuneet kriisiä edeltävälle tasolle, mutta ovat kesällä kohonneet uudelleen. Vielä ei ole selvää millaiselle tasolle muun muassa pankkijärjestelmän riskilisät asettuvat lähivuosina ja miten euroalueella pankki- ja vakauseräongelmien hoitaminen heijastuu reaalitalouden akti-

Pankkijärjestelmän riskipreemio

12 kk LIBOR - 12 kk koronvaihtosopimuksen tuotto, peruspistettä

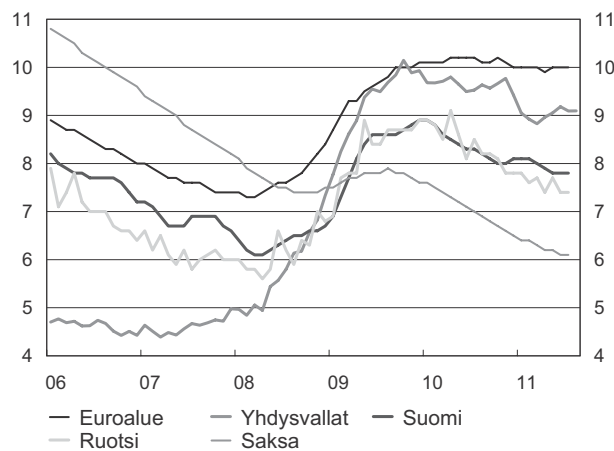
Lähde: Reuters

viteettiin. Alhaisiksi asettuvat riskilisät saattavat kiihdyttää kansainvälistä kauppaa ja investointeja ja hyödyttää vientiämme ja vastaavasti korkeat riskilisät supistaa kaupan ja investointien rahoitusta.

Vuoden 2008 lamaa syvensi luottamuspula. Pankki- ja finanssikriisissä aiemmat optimistiset käsitykset riskeistä vaihtuivat pelkoon vastapuolten maksukyvyttömyydestä ja rahoituksen saatavuus heikkeni nopeasti. Nyt pankkijärjestelmää uhkaa uusi luottamuspula erityisesti Iso Britanniassa ja euroalueella. Tämä saattaa viitata uusiin vaikeuksiin rahoituksessa, sekä johtaa kaupan ja investointien hidastumiseen.

Työttömyysaste

kaunitasoitettu, prosenttia

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset

Erityisesti Euroopassa riskinä ovat valtioiden korkea velkaantuminen ja pankkisektorin taseiden laatu, jotka saattavat vahvistaa toisiaan. Pankit mukaan luettuna EKP saattavat yhtäältä joutua kirjaamaan alas hallussaan olevien papeiden arvoja, jolloin valtiot saattavat joutua tukemaan pankkisektoria odotettua enemmän tilanteessa, jossa julkisen sektorin rahoitus on jo haasteellista. Euroalueen reunamaiden kriisi saattaa talttua hitaammin ja vaikuttaa koko euroalueen aktiviteettiin enemmän kuin ennusteen taustaoletuksiin sisältyy.

Bruttokansantuote

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
	määrän muutos, prosenttia					
Maailma (PPP)	2,8	-0,6	4,8	4,0	3,8	4,5
Euroalue	0,4	-4,2	1,8	1,6	1,2	1,8
EU	0,5	-4,3	1,8	1,6	1,2	1,8
Saksa	1,0	-4,7	3,6	3,5	2,0	2,5
Ranska	-0,1	-2,7	1,5	1,6	1,2	2,0
Ruotsi	-0,6	-5,3	5,7	4,0	2,0	2,5
Iso-Britannia	-0,1	-4,9	1,4	1,2	1,2	1,8
Yhdysvallat	-0,3	-3,5	3,0	1,8	2,0	2,8
Japani	-1,2	-6,3	4,0	-0,5	3,0	1,5
Kiina	9,6	9,1	10,4	9,0	8,5	8,0
Venäjä	5,2	-7,8	4,0	5,0	4,5	4,0

Lähde: Eurostat, kansalliset tilastoviranomaiset, IMF, VM

Taustaoletukset

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
Maailmankaupan kasvu, %	2,0	-12,9	14,4	7,0	5,0	8,0
EUR/USD	1,47	1,39	1,33	1,44	1,44	1,44
Teollisuuden raaka-ainehinnat, € (2010=100)	89,1	67,6	99,9	115	110	115
Raakaöljy (Brent), €/barreli	66,2	44,3	60,0	81,4	77	83
3 kk euribor, %	4,7	1,2	0,8	1,4	1,9	2,3
Valtion obligaatiot (10 v), %	4,3	3,7	3,0	3,1	3,4	4,0
Viennin markkinaosuus (1991=100)	130,3	111,8	108,3	110	105	105
Tuontihinnat, %	1,9	-8,3	6,4	7,8	-1,1	3,3

Lähde: Kansalliset tilastoviranomaiset, CPB, HWWI, Reuters, VM

1.2 Ulkomaankauppa

1.2.1 Vienti

Viime vuoden keväällä Suomen vienti alkoi nousta ripeästi edellisen vuoden taantumasta. Vienti lisääntyi heinäkuussa tarkistettujen tilastojen mukaan vuoden aikana $8\frac{1}{2}$ %, mikä oli reippaasti enemmän kuin vielä kesäkuussa viime vuodelle tilastoitu 5 prosentin kasvu. Syy nousuun oli ennen muuta siinä, että palvelujen vientikehitys korjaantui 7 prosentin miinuksesta $3\frac{1}{2}$ prosentin kasvuun. Palvelujen ulkomaankauppaan sisältyy runsaasti suurten globaalien yritysten sisäisiä kansainvälisiä palveluja, joista lopulliset tiedot saapuvat Tilastokeskukselle vasta kun nämä suuryritykset ovat tehneet tilinpäätöksensä. Tavaravienti lisääntyi heinäkuun tilastojen mukaan 11 %. Viime vuoden tuntuva kasvu ei kuitenkaan riittänyt kääntämään nousuun Suomen kapenevaa vientiosuutta maailmanmarkkinoilla. Kokonaisuudessaan viennin määrä jäi 15 % vuoden 2008 tasoa pienemmäksi.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla viennin määrä lisääntyi palveluviennin vähenemisen johdosta vain $2\frac{1}{2}$ % vuoden 2010 alkuvuoteen verrattuna. Tavaravienti lisääntyi 10 %. Vientihinnat nousivat nopeasti, mutta kevään edetessä hintakehitys tasaantui maailmanmarkkinahintojen alenemisen johdosta. Suomen tavaraviennistä yli puolet menee EU-maihin ja vajaa kolmannes euroalueelle. Euromaiden talousongelmien laajeneminen heikentää Suomen vientimahdollisuuksia. Kesällä yritysten vientinäkymät alkoivat vaimentua ja vientitilaukannat painuivat kymmeneksen normaalitasoa pienemmiksi. Vientitodotukset pysyivät yhä kuitenkin kohtuullisina. Uusia vientitilauksia kertyi runsaimmin kone- ja metallituoteteollisuudessa sekä kemianteollisuudessa. Sen sijaan metsäteollisuudessa ja metallien jalostuksessa, jotka viime vuonna olivat ensimmäiset taantumän jälkeiset nousijat, vientinäkymät ovat jo vaimenemassa.

Kuluvana vuonna viennin määrä nousee $4\frac{1}{2}$ %. Ensi vuonna viennin kasvu hidastuu, koska Euroopassa talouskasvunäkymät pysyvät vaisuina. Suomen vienti koostuu paljolti investointitavaroista ja välituotteista, joiden kysyntä alkaa vähitellen virkistyä vuonna 2013, kun talouden kasvu johtaa tuotantokapasiteetin lisäystarpeisiin Suomen keskeisissä vientimaissa.

1.2.2 Tuonti

Tuonti lisääntyi heinäkuussa tarkistettujen tilastojen mukaan viime vuonna 7½%, kun Tilastokeskuksen kesäkuun tietojen mukaan tuonnin kasvu jäi vuonna 2010 kahteen prosenttiin. Tavaratuonti lisääntyi aiempien tietojen mukaisesti 9 %, mutta palvelutuonti nousi kesäkuun tilastojen 14 prosentin miinuksesta 4 prosentin kasvuun. Kuten palveluviennissä, myös palvelutuonnin osalta huomattava korjaus johtuu pääosin kansainvälisten suuryritysten sisäisistä palvelutapahtumista, joista tiedot saadaan vasta viiveellä. Raaka-aineiden ja energian hintojen nousun johdosta tuontihinnat kohosivat viime vuonna 6½ %. Tavaratuontihinnat nousivat 8 %, mutta palvelutuonnin hintataso pysyi parin prosentin tuntumassa.

Kuluvan vuoden ensimmäisellä puoliskolla tuonnin määrän kasvu painui 4½ prosenttiin. Tavaratuonnin määrä lisääntyi 12½ % ja tavaratuontihinnat 10½%. Kevätkesällä tuontihintojen nousu pysähtyi. Kotimaisen teollisuustuotannon kasvunäkymät ovat tänä vuonna vielä kohtuullisen valoisat, mikä pitää yllä raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden tuontitarvetta. Vuoden alun hyvät näkymät lisäsivät yritysten investointihankkeita, mikä kasvattaa koneiden ja laitteiden tuontia. Noususuhdanteen vaimentuminen hillitsee ensi vuodesta alkaen yritysten tuotannon kasvua ja sen seurauksena niin raaka-aineiden ja tuotantohyödykkeiden kuin investointitavaroidenkin tuonnin kasvua.

Myös kulutustavaroiden tuonnin kasvu hidastuu ennustejaksolla, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvun vaimeneminen rajoittaa kulutustavaroiden tuontia. Viime vuonna kotitalouksien autohankinnat vilkas-
tuivat patoutuneen autokysynnän johdosta ja alkuvuoden aikana autoja on yhä tuotu maahan runsaasti. Vuoden loppua kohden ja ensi vuonna autojen ja muiden kestokulutustavaroiden tuontikysyntä vaimenee, kun kotitalouksien varovaisuus lisääntyy.

Ulkomaankauppa

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
	määrän muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	5,9	-21,5	8,6	4,3	3,5	4,7
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	7,3	-16,1	7,4	3,7	2,9	4,0
	hinnan muutos, prosenttia					
Tavaroiden ja palvelujen vienti	-0,3	-5,7	3,9	5,8	0,1	2,4
Tavaroiden ja palvelujen tuonti	1,9	-8,3	6,4	7,8	-1,1	3,3

Tuonti lisääntyy tänä vuonna 3½ % ja kasvu jatkuu vaimeana seuraavina vuosina, sillä kotimaiset aktiviteetit lisääntyvät varsin maltillisesti ennustekaudella. Palvelujen viennin ja tuonnin kasvu on ennusteessa arvioitu niukaksi, mikä alentaa koko ulkomaankaupan kasvuvauhtia.

1.2.3 Vaihtotase

Kuva Suomen vaihtotaseen ylijäämästä ja sen rakenteesta v. 2010 muuttui merkittävästi viimeisten tilastokorjausten myötä. Vaihtotase puolittui 6,7 mrd. eurosta 3,4 mrd. euroon ja sen bruttokansantuoteosuus painui alle kahden prosentin. Kauppataase supistui puolella miljardilla eurolla ja palvelujen tase kääntyi alijäämäiseksi, minkä seurauksena tavaroiden ja palvelujen taseen ylijäämä heikkeni 5 mrd. eurosta 2,3 mrd. euroon. Tuotannontekijäin ja tulonsiirtojen taseen aiempi 1,7 mrd. euron ylijäämä pieneni 1,1 mrd. euroon.

Kuluvan vuoden alussa korkeat tuontihinnat heikensivät kauppataasetta. Tuontihintojen nousu vaimeni kevään mittaan hieman vientihintoja nopeammin, ja toisaalta vientinäkömät ovat pysyneet kohtuullisena, mikä antaa aiheen olettaa, että koko vuoden kauppataaseen ylijäämä on muutaman miljardin verran ylijäämäinen. Sen sijaan palvelumenot pysyvät ennustejaksolla viime vuoden tavoin palvelutuloja suurempina ja palvelutaseen alijäämä syvenee. Tuotannontekijäkorvausten ja tulonsiirtojen tase on perinteisesti ollut alijäämäinen, mihin kansainvälisten yritysten rahoitustoimet muodostivat poikkeuksen vuosina 2009-2010. Ennusteessa arvioidaan, että tase-erä palautuu jälleen alijäämäiseksi.

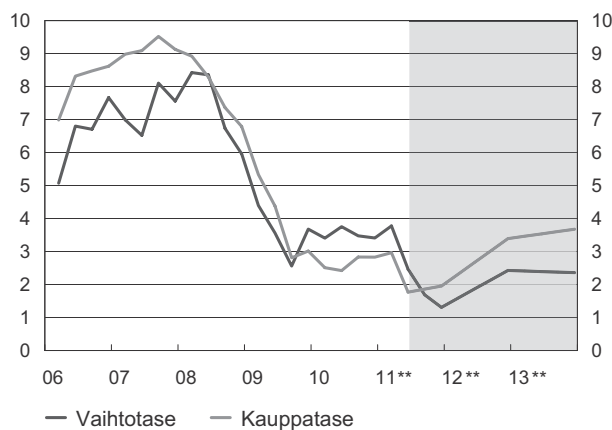
Kaikkiaan vaihtotase pysyy ennustejaksolla yhä ylijäämäisenä. Vaihtosuhteen kohenemisen johdosta ylijäämä suurenee ensi vuonna, mutta alkaa v. 2013 jälleen supistua.

Vaihtotase

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Tavaroiden ja palvelujen tase	7,0	2,8	2,3	1,6	3,1	3,1
Tuotannontekijäkorvaukset ja tulonsiirrot, netto	-1,0	0,8	1,1	-0,3	-0,7	-0,8
Vaihtotase	6,0	3,7	3,4	1,3	2,4	2,4
Vaihtotase, % bruttokansantuotteesta	3,2	2,1	1,9	0,7	1,2	1,1

Ulkoinen tasapaino

miljardia euroa, liukuva vuosisumma, kausitasoitettu

Lähde: Tilastokeskus, VM

1.3 Kotimainen kysyntä

1.3.1 Yksityinen kulutus

Edellisen taantuman aikana kotitaloudet varautuivat heikon taloustilanteen synnyttämään epävarmuuteen lisäämällä säästämistä. Kotitalouksien säästämistä nousikin tuolloin selvästi tavanomaista korkeammalle tasolle. Huolimatta talouskasvun viriämisestä säästämistä säilyi viime vuonna edelleen lähes ennallaan. Yksityisen kulutuksen määrä lisääntyi 2,7 % kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvun nopeutuessa. Kotitalouksien luottamuksen vahvistuminen ja finanssikriisin aikana patoutuneiden kulutustarpeiden osittainen purkautuminen näkyivät erityisesti kestokulutustavaroiden hankinnassa. Niiden kulutus lisääntyi viime vuonna yli 10 %. Kasvu on ollut voimakkainta kulkuneuvojen kysynnässä, joka lisääntyi 18 %. Myös puolikeskiväisten hyödykkeiden kulutus kasvoi selvästi tavanomaista nopeammin 7 %.

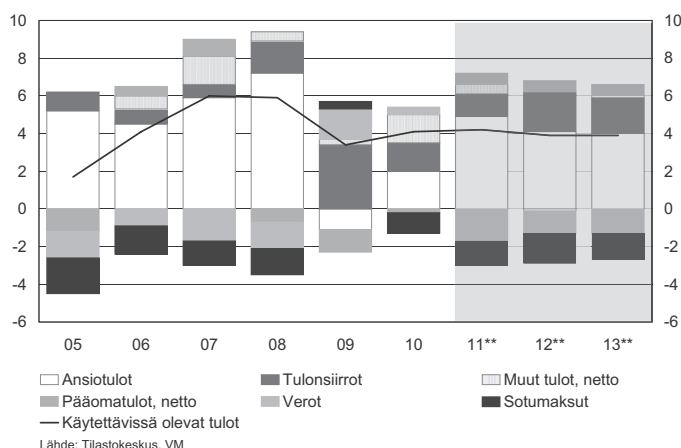
Tänä vuonna yksityisen kulutuksen määrä saavuttaa finanssikriisiä edeltäneen tasonsa. Epävarmuus suhdannekehityksen jatkumisesta myönteisenä on kuitenkin lisääntynyt. Riskit odotettua heikommasta kansainvälisen talouden kehityksestä ja huoli julkisten talouksien velkaantumisesta ovat heijastuneet myös kotitalouksien odotuksiin. Kuluttajabarometrin pisteluku on alentunut loppukeväästä lähtien kun kuluttajien luottamus niin Suomen kansantalouden kuin omankin talouden näkymiin ovat heikentyneet. Kotitalouksien tunnelmia painavat odotukset hintakehityksen jatkumisesta nopeana. Elokuussa kyselyn perusteella myös työttömyyden uhan koetaan lisääntyneen. Työllisyyden arvioidaan kuitenkin edelleen kohenevan tänä vuonna, mikä luo edellytykset sille,

että viimeaikaisesta luottamuksen heikkenemisestä huolimatta yksityisen kulutuksen kehitys jatkuisi verrattain myönteisenä.

Kotitalouksien ostovoiman kehitystä heikentää tänä vuonna verrattain voimakas hintojen nousu. Tähän vaikuttavat raaka-aineiden hintojen kehityksen lisäksi myös kotimaiset tekijät kuten välillisen verotuksen kiristyminen. Viime vuoden loppupuolella voimaan tulleen arvonlisäverokannan korottamisen vaikutukset välittyvät täysimääräisesti hintatasoon kuluvan vuoden aikana. Kotitalouksien reaalitytulot lisääntyvät noin prosentin, mutta säästämisasteen alentuessa yksityinen kulutus kasvaa kuitenkin 3,4 %. Kestokulutushyödykkeet muodostavat nopeimmin kasvavan osan kulutuksesta myös tänä vuonna. Kestokulutustavaroiden kysynnän kasvu kuitenkin hidastuu selvästi jääden 7 prosenttiin. Kuluttajien rekisteröimien uusien henkilöautojen määrä oli tammi-elokuussa noin 15 % suurempi kuin viime vuoden vastaavana ajankohtana. Kasvuvauhdin ennakoitaan hidastuvan vuoden loppua kohden.

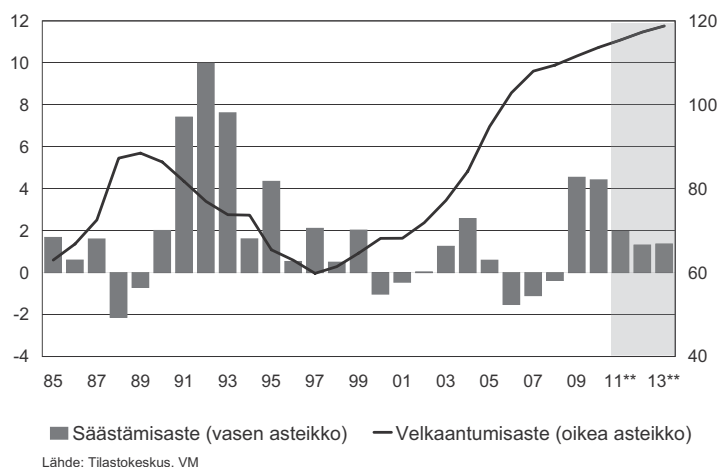
Yksityiseen kulutukseen vaikuttaa kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen ja kulutushalukkuuden lisäksi myös kotitalouksien varallisuusasema. Osakemarkkinoiden kehitykselle on viime vuosina ollut tyypillistä voimakkaat vaihtelut. Rahoitustilinpäiden mukaan noteerattujen osakkeiden ja rahastojen osuus kotitalouksien varallisuudesta oli noin 20 % v. 2010. Yritysten tulosityksityksen jääminen odotettua vaisummaksi yhdessä yleisen epävarmuuden kanssa on kääntänyt osakekurssit laskuun tänä vuonna. Jatkuessaan arvopapereiden hintojen aleneminen muodostaa riskin yksityisen kulutuksen kasvun kannalta, vaikka lyhyellä aikavälillä vaikutusten arvioidaankin jäävän vähäisiksi.

Kotitalouksien käytettävissä olevat nimellistulot
muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

Kotitalouksien säästäminen ja velkaantuminen

osuus käytettävissä olevista tuloista, prosenttia

Vuonna 2012 yksityisen kulutuksen kasvu vaimenee 1,6 prosenttiin. Arvonlisäverojen ja muiden välillisten verojen korottaminen ylläpitää hintojen nousun jatkumista verrattain nopeana. Kotitalouksien reaalityulojen kasvu ylittää noin prosenttiin. Kotitalouksien säästämisasteen aleneminen jatkuu, mutta aiempaa hitaampana.

Kotitalouksien velat ovat lisääntyneet 2000-luvulla selvästi nopeammin kuin niiden käytettävissä olevat tulot. Kotitalouksien velkaantumisaste onkin noussut ennätyksellisen korkealle tasolle. Vuosina 2003-2008 luottokannan kasvu oli keskimäärin 12 % vuodessa. Edes finanssikriisi ei taittanut velanottohalukkuutta. Talouden elpymässä alhainen korkotaso ja myönteinen työllisyyskehitys ovat edelleen ylläpitäneet velkaantumisasteen nousua. Tänä vuonna kotitalouksien lainakanta on jatkanut lähes 6 prosentin kasvua. Lähivuosina velkaantumisasteen nousu hidastuu hieman, mutta jatkuu edelleen. Asuntoluottojen osuus velasta on viime vuosina ollut yli 70 %, joten asuntomarkkinoiden kehitys määrittelee pitkälti kotitalouksien luotonoton. Asuntoluottojen korkojen verovähennysoikeutta pienennetään asteittain vuoteen 2014 mennessä 150 milj. eurolla. Muutoksen vaikutus asuntomarkkinoiden kehitykseen ja velanottohalukkuuteen jäänee verrattain vähäiseksi.

Kotitalouksien velan nopea kasvu ei muodosta merkittävää ongelmaa kansantalouden kannalta, kun otetaan huomioon kotitalouksien varallisuus. Rahoitustilinpäiden mukaan kotitalouksien nettovarallisuusasema oli vuoden 2011 ensimmäisen neljänneksen lopussa 109,4 mrd. euroa. Velkakannan epätasainen jakautuminen kotitalouksien kesken voi kuitenkin muodostaa riskin yksityisen kulutuksen kehityksen kannalta tilanteessa, jossa työllisyys heikkenisi tuntuvasti.

Teollisuuden ja kuluttajien luottamus

saldo, kausitasoitettu

Lähde: Euroopan komissio

1.3.2 Julkinen kulutus

Julkinen kulutus on kasvanut viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin 1,3 % vuodessa eli puolta hitaammin kuin yksityinen kulutus. Kuntien kulutusmenot ovat lisääntyneet jonkin verran nopeammin kuin valtion. Kaksi kolmasosaa julkisesta kulutuksesta on ns. yksilöllisiä kulutusmenoja, joita ovat ennen muuta kuntien tuottamat koulutus-, sosiaali- ja terveyspalvelut.

Valtion kulutus koostuu lähinnä henkilöstön palkoista, sosiaaliturvamaksuista ja välituotekäytöstä. Välituotekäyttöön luetaan mm. puolustusmateriaalin hankinnat, joita ajoittui viime vuodelle poikkeuksellisen vähän. Tänä vuonna hankinnat palautuvat korkeammalle tasolle, mikä lisää valtion kulutusta. Lähivuosina valtion kulutusmenot kehittyvät varsin maltillisesti valtiontalouden sopeutustoimien ja henkilöstön määrän vähenemisen vuoksi.

Taantumun jälkeinen suhteellisen kireä taloustilanne sekä hallituksen sopeutustoimet pitävät kuntien kulutuksen suurimmat nousupaineet kurissa. Kuntien kulutuksen määrän arvioidaan kasvavan lähivuosina keskimäärin vajaan prosentin vauhtia. Reaalista kasvua ennakoidaan olevan lähinnä sosiaali- ja terveyspalveluissa. Nimellisten kulutusmenojen ennakoidaan nousevan tänä vuonna 3½ %, kun hintojen nousu pysyy suhteellisen maltillisena. Seuraavina vuosina kunta-alan ansiotason nousu hieman nopeutuu, ja nimellinen kulutus lisääntyy noin 4 % vuodessa.

Kulutus

	2010 osuus, %	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
		määrän muutos, prosenttia					
Yksityinen kulutus	100,0	1,8	-3,1	2,7	3,4	1,6	2,1
Kotitaloudet	95,4	1,9	-3,4	2,8	3,6	1,6	2,1
Kestokulutustavarat	8,6	8,3	-14,0	10,2	6,8	1,5	2,6
Puolikestävät kulutustavarat	8,9	3,3	-3,7	6,6	7,1	1,5	2,1
Lyhytikäiset tavarat	27,6	-0,2	-1,4	3,1	1,7	1,3	1,5
Palvelut	50,2	1,6	-3,5	1,1	3,8	1,9	2,2
Voittoa tavoittelemattomien yhteisöjen kulutus	4,6	-1,9	5,6	2,0	0,0	2,5	2,5
Julkinen kulutus	100,0	1,7	0,9	0,6	0,9	0,7	0,8
Valtionhallinto	28,2	0,9	1,0	-1,7	1,5	0,4	0,5
Paikallishallinto	64,3	1,6	0,7	1,9	0,8	0,2	0,4
Sosiaaliturvarahastot	7,5	5,0	1,9	-1,5	0,0	2,5	2,9
Kulutus yhteensä		1,7	-1,9	2,1	2,6	1,3	1,7
Julkisyhteisöjen yksilölliset kulutusmenot		2,1	0,6	1,1	1,0	1,0	1,1
Yksilölliset kulutusmenot yhteensä		1,9	-2,3	2,4	2,8	1,4	2,1
Kotitalouksien käytettävissä oleva tulo		5,9	3,4	4,1	4,2	3,9	3,9
Yksityisen kulutuksen hinta		3,4	1,6	1,9	3,1	3,0	1,9
Kotitalouksien käytettävissä oleva reaalitytulo		2,4	1,8	2,1	1,1	0,9	2,0
		prosenttia					
Kulutuksen osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)		73,9	79,3	79,2	78,8	78,6	78,3
Kotitalouksien säästämisaste		-0,4	4,5	4,4	2,0	1,3	1,4
Kotitalouksien velkaantumistas ¹⁾		109,5	111,6	113,7	115,4	117,3	118,8

¹⁾ Kotitalouksien velat vuoden lopussa suhteessa käytettävissä oleviin tuloihin.

1.3.3 Investoinnit

Yksityiset investoinnit

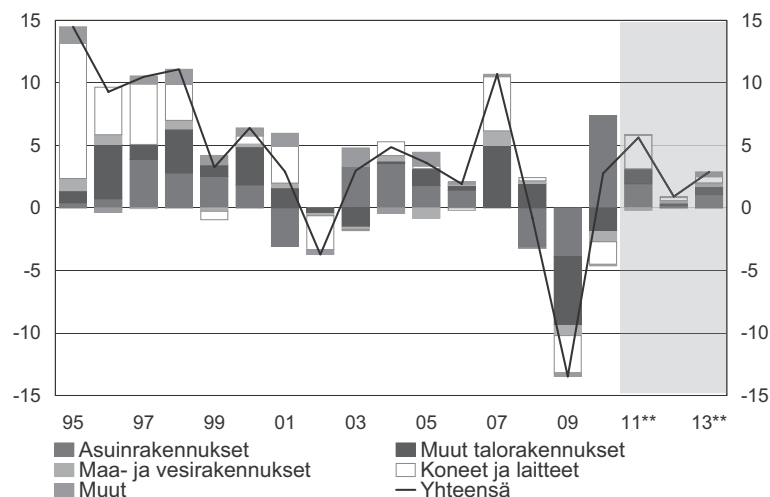
Investoinnit kasvoivat v. 2010 jo lähes kolme prosenttia ja yksityiset investoinnit melkein neljä prosenttia. Tämä käy ilmi tilinpidon heinäkuun 2011 tarkistuksesta ja vastaa aiempia ennusteita. Kasvu perustui yksinomaan asuntoinvestointeihin, sillä viime vuonna vielä muut investoinnit vähenivät. Investointitavaroiden suhdanneherkkyudessa on ollut eroja, asuntoinvestoinnit ovat reagoineet muita eriä nopeammin niin lasku- kuin noususuhdanteessakin. Vuonna 2010 toimialoista vain informaatio- ja viestintätoimiala sekä kiinteistöala lisäsivät investointejaan.

Vuonna 2011 investointikysyntä on ollut laajapohjaista. Alkuvuonna investoinnit kasvoivat noin 7½ prosentin vauhtia viime vuoteen verrattuna. Eniten kasvoivat investoinnit koneisiin, laitteisiin ja kuljetusvälineisiin ja hieman vähemmän talonrakennusinvestoinnit. Kasvun painopisteen odotettiin siirtyvän kone-, laite- ja kuljetusvälineinvestointeihin, koska teollisuuden tuotantokapasiteetin käyttöaste on noussut tasaisesti 80 prosentin tuntumaan ja tuoreimman investointitiedustelun mukaan teollisuuden kiinteissä investointisuunnitelmissa oli lähes kolmanneksen nousu viime vuoteen verrattuna. Tiedustelu osoittaa lisäksi, että ajoitustekijöistä johtuen osa viime vuodelle suunnitelluista investoinneista näyttäisi siirtyneen kuluvalle vuodelle. Kesän jälkeen epävarmuus investointien toteuttamiseksi on kuitenkin lisääntynyt. Toisaalta investointihyödykkeiden tuonti on kasvanut selvästi alkuvuoden aikana. Sen sijaan yritykset arvioivat, että tutkimus- ja kehitysmenojen lievä supistuminen jatkuu painottuen pääasiassa kotimaahan.

Kone- ja laiteinvestoinnit merkitsevät myös teollisuuden rakennusinvestointien kasvua. Liikerakennusinvestoinnit ovat hidastumassa alkuvuoden nousun jälkeen, mutta toimistorakennusinvestoinnit näyttävät kiinteistösijoittajien vetäminä kehittyvän hyvin huolimatta runsaasta vapaana olevasta tilakapasiteetista. Myös muiden rakennusten kuin vain asuntojen korjaamisen arvioidaan lisääntyvän johtuen erityisesti teollisuuden korvaus- ja rationalisointi-investointitarpeista.

Investoinnit

määrän muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Kiinteät investoinnit pääomatavaratyypeittäin

	2010 osuus, %	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
		määrän muutos, prosenttia					
Talorakennukset	56,6	-2,2	-16,5	10,2	5,5	0,7	3,0
Asuinrakennukset	34,8	-9,9	-13,1	25,4	5,5	0,5	3,0
Muut talorakennukset	21,8	7,9	-20,1	-7,5	5,5	1,0	3,0
Maa- ja vesirakennukset	9,7	1,9	-8,3	-8,1	-2,0	2,0	3,0
Koneet ja laitteet	24,5	1,0	-11,8	-6,9	11,0	1,0	2,0
Muut investoinnit	9,1	0,0	-3,6	-1,4	0,1	1,0	4,6
Yhteensä	100,0	-0,8	-13,5	2,8	5,6	0,9	2,9
Yksityiset	86,5	-1,0	-15,9	3,9	5,6	0,9	3,2
Julkiset	13,5	0,6	4,7	-3,8	6,0	0,7	1,2
		prosenttia					
Investointien osuus bruttokansantuotteesta (käypiin hintoihin)							
Kiinteät investoinnit		21,4	19,6	18,8	19,0	18,7	18,9
Yksityiset		18,9	16,8	16,3	16,4	16,1	16,3
Julkiset		2,5	2,8	2,5	2,6	2,6	2,6

Kuluvana vuonna uusien asuntojen kysyntä on hyvää ja vanhoja asuntoja korjataan edelleen vilkkaasti. Hitaasti nouseva, mutta edelleen tavanomaista alhaisempi korkotaso tukee kysyntää edellyttäen että työpaikat ja luottamus talouteen eivät vähene. Hyvän asuntokysynnän vetämänä uusia asuntoja aloitetaan kuluvana vuonna arviolta noin 30 000. Valtion tukema ara-tuotanto on tehnyt tilaa vapaarahoitteiselle asuntotuotannolle, kun rakentaminen on muutenkin vilkasta. Kuluvan vuoden ara-aloitusarvio on 6 500 asuntoa.

Maa- ja vesirakennusinvestoinnit supistuivat viime vuonna 8 %. Suhdanne-tilanteessa näkyvät edelleen yritysten välinen hintakilpailu ja alan ylikapasiteetti. Maa- ja vesirakennusinvestointien arvioidaan supistuvan vielä lievästi edellisvuodesta.

Vuoden 2011 investointiennuste on 5,6 % ja BKT:n kasvusta vajaa kolmannes tulee yksityisistä investoinneista. Finanssimarkkinoiden rajutkaan vaihte-
lut syksyllä 2011 eivät ennätä vaikuttaa kuluvan vuoden investointeihin paljoa. Ennusteen oletuksena on, että tilanne rauhoittuu ja talouskasvu jatkuu, mutta aiemmin arvioitua hitaampana.

Vuonna 2012 investoinnit kasvavat tätä vuotta selvästi hitaammin, jo aloitet-
tuja investointeja saatetaan päätökseen ja uusien kanssa ollaan varovaisia. Kasvu tulee pääosin muista talonrakennusinvestoinneista, joiden rakentamishorisontti ulottuu selvästi asuntorakentamista pidemmälle, sekä maa- ja vesirakentamisen lisääntymisestä. Kuntien investoinnit eivät kasva, mutta ne säilyvät ennustepe-

riodilla korkealla tasollaan. Tie- ja ratarakentaminen sekä nopean tietoverkon laajentaminen lisäävät tuotantoa. Myös energiahuoltoinvestointien arvioidaan kasvavan muun muassa maakaasuverkoston rakentamisen ansioista.

Ensi vuonna harjoitettava talouspolitiikka sisältää toimenpiteitä kohdistuen myös asuntoinvestointeihin. Kotitalousvähennyksen ehtoja kiristetään alentamalla sekä hyväksyttävää enimmäismäärää että hyväksyttävää korvausprosenttia. Toinen merkittävä uudistus on asuntovelan korkovähennyksen pienentäminen kolmen seuraavan vuoden aikana yhteensä 75 prosenttiin nykyisestä. Näiden uudistusten vaikutukset kansantalouden investointiaktiiviteettiin on ennusteessa arvioitu melko pieniksi.

Vuodelle 2013 ennustetaan jo selvää nopeutuvaa kasvua ja investointien uudelleen käynnistymistä hitaamman vaiheen jälkeen. Investointien ennustetaan ylittävän 2000-luvun keskimääräisen kasvuvauhdin kansainvälisen talouskehityksen vetämänä. Kansantalouden investointiaste nousee kuitenkin hitaasti jääden pitkän aikavälin keskiarvonsa alapuolelle. Tämä on luontevaa sitä tarkastelunäkökulmaa vasten, että Suomen potentiaalinen talouskasvu on arviolta enää keskimäärin 1½ % viime taantumasta alkaneen menetetyn työvoiman ja tuotantokapasiteetin heikentämänä.

Julkiset investoinnit

Julkisten investointien volyymi aleni v. 2010, koska työeläkeyhtiöt myivät enemmän kiinteistöjä kuin ostivat, ts. työeläkelaitosten investoinnit olivat negatiiviset. Tänä vuonna työeläkelaitosten sijoitukset kiinteistöihin palautunevat taas normaalitasolle, minkä seurauksena julkiset investoinnit lisääntyvät tuntuvasti.

Valtion investoinnit ovat lähinnä liikenneväyläinvestointeja. Tänä vuonna on käynnistetty kuusi uutta liikennehanketta ja ensi vuonnakin aloitetaan muutama isompi kohde. Valtio osallistuu myös länsimetron rahoitukseen. Valtion investoinnit säilynevät lähivuosina suunnilleen nykytasolla valtiontalouden sopeutustoimista huolimatta. Liikenneväylärakentamisen taso pyritään pitämään vuosittain vakaana.

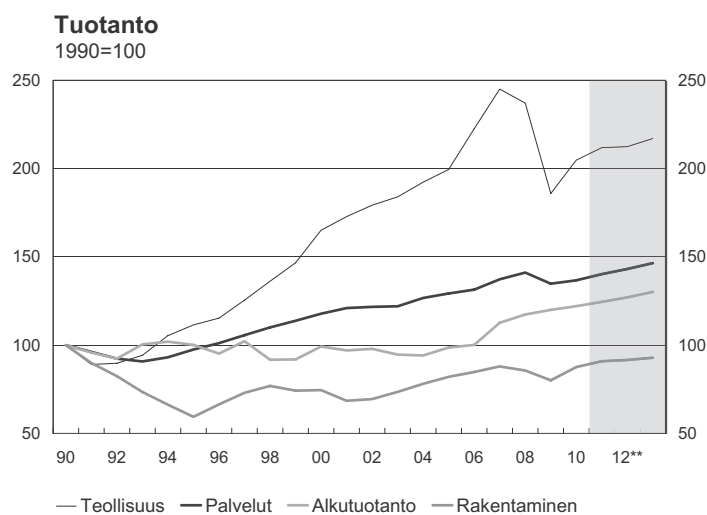
Kuntien investointipaineet ovat varsin mittavat johtuen mm. peruskorjaustarpeista, kasvukeskusten suurista hankkeista sekä meneillään olevista rakennuudistuksista. Kuntien investointisuunnitelmien toteutuminen riippuu kuitenkin pitkälti kuntatalouden taloustilanteesta ja lainarahan hinnasta. Tänä vuonna kuntien investointien volyymin arvioidaan kasvavan 2½ %, mutta tiukan taloustilanteen vuoksi investointien määrä ei lähivuosina juuri lisäännä.

1.4 Kotimainen tuotanto

1.4.1 Kokonaistuotanto

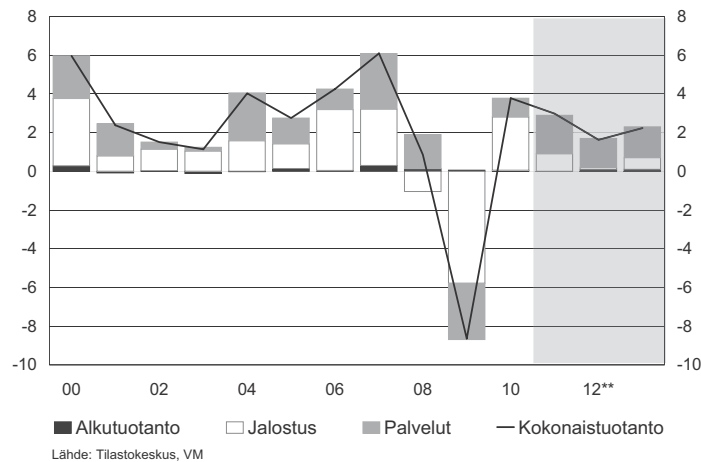
Viime vuonna kokonaistuotanto palasi 3,8 prosentin kasvuun edellisen vuoden runsaan 8½ prosentin laskun jälkeen. Tuotanto kääntyi kasvuun ensisijaisesti teollisuuden ja rakentamisen vetämänä. Ulkoisen kysynnän elpyminen veti teollisuuden yli kymmenen prosentin nousuun. Palvelutuotanto sen sijaan lisääntyi noin 1½ %. Tuotannon kasvusta huolimatta työllisyys jatkoi supistumistaan. Työllisten määrä väheni koko vuonna keskimäärin 10 000 hengellä ja näin ollen työn tuottavuus koheni tuntuvasti – tosin vain tilapäisesti ja suhdanneluontoisesti. Lisäksi työvoiman tarjonnan rakenteessa tapahtui vuoden aikana odotettu muutos: työikäisen väestön (15-64 v) kasvu pysähtyi vuoden lopulla. Jatkossa talouskasvu tulee nojaamaan entistä enemmän ainoastaan tuottavuuden kasvun varaan, mikäli työvoiman tarjontaa ei onnistuta lisäämään.

Kokonaistuotannon kasvu on jatkunut kuluvan vuoden alkupuoliskolla ja työllisyys on parantunut hitaasti. Tänä vuonna kokonaistuotannon kasvun odotetaan yltävän 2,9 prosenttiin. Talouden aktiviteetti on levinnyt teollisuudesta myös palvelualoille. Palvelualojen liikevaihto on alkuvuonna noussut lähes kymmenen prosentin tahtia, joskin osasyynä on ollut kustannuspaineista johtuva hintojen nousu. Uusimmissa barometreissa palvelualan yrittäjien luottamus on edelleen korkealla tasolla, vaikka suhdannenäkymien katsotaan jonkin verran heikentyneen. Palvelualoilla työvoimapula on noussut tuotannon kasvun suurimmaksi esteeksi ja rekrytointeja suunnitellaan jatkettavan. Rakennusalan näkymät tälle vuodelle ovat edelleen varovaisen myönteiset ja

Lähde: Tilastokeskus, VM

Kokonaistuotanto toimialoittain
määrän muutos ja kasvuvaikutukset, prosenttia

sekä asuinrakentaminen että muu talonrakentaminen kehittyvät suotuisasti. Suurimmaksi kasvun esteeksi ala arvioi ammattitaitoisen työvoiman saatavuuden. Teollisuuden näkymät ovat sen sijaan lähikuukausina heikentyneet: teollisuuden tuotanto-odotukset ovat viime aikoina laskeneet, työllistämisaikheet ovat aiempaa varovaisemmat ja kapasiteetin käyttöaste on yhä hieman tavalista alempi. Näkymien heikkenemiseen ovat toisaalta vaikuttaneet odotettua heikommät tiedot kansainvälisen talouden kehityksestä ja toisaalta velkakriisin aiheuttama volatilitiitti rahoitusmarkkinoilla.

Ensi vuonna kokonaistuotannon kasvun arvioidaan hidastuvan 1,6 prosenttiin ja v. 2013 jäävän 2,3 prosenttiin. Kokonaistaloudellista aktiviteettia toisaalta rajoittaa valtion kiristävä talouspolitiikka ja toisaalta tukee alhainen reaalikorko. Kansainvälisen velkakriisin myötä levinnyt epävarmuus tulevasta vähentää erityisesti ulkoista kysyntää, mikä näkyy teollisuuden vaimeana aktiviteettina sekä teollisuudelle panoksia tarjoavien yrityspalveluiden kysynnän hidastumisena. Myös rakentamisen tuotannon arvioidaan lisääntyvän vain varovasti. Kokonaistuotannon kasvu tuleekin ennustejaksolla nojaamaan aiempaa enemmän palvelutuotannon varaan. Vaimean taloudellisen aktiviteetin seurauksena vuosien 2009 ja 2010 aikana tuhoutuneesta 84 000 työpaikasta saadaan ennustejaksolla korvattua vain alle 2/3. Tuotannon ja työmarkkinoiden palveluvaltaistumisen seurauksena kansantalouden tuottavuuden kasvu jää hieman keskimääräistä heikommaksi ennustevuosina. Aiemman huipputasonsa kokonaistuotannon odotetaan saavuttavan vasta vuoden 2013 aikana – jalostuksessa aiemmalle ennätystasolle ei tulla yltämään ennustejakson aikana.

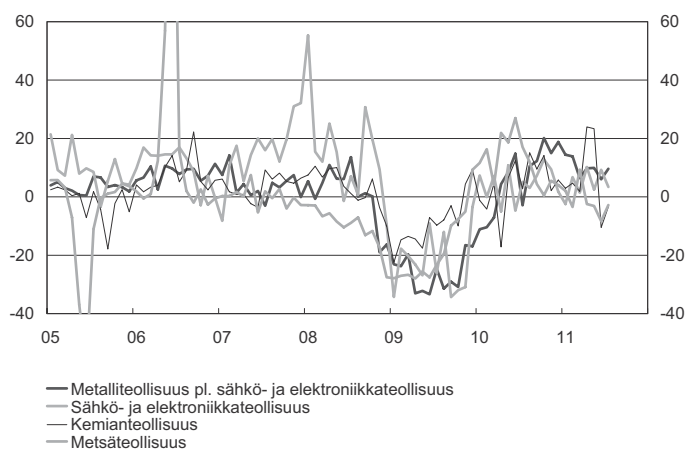
1.4.2 Jalostus

Teollisuus

Teollisuustuotanto kääntyi kahden laskuvuoden jälkeen hyvin laaja-alaiseen ja reippaaseen 10 prosentin kasvuun viime vuonna. Tuotantoa lisäsivät kansainvälisen kysynnän vauhdittamat teollisuuden uudet tilaukset samalla kun keskimääräistä selvästi matalampi kapasiteetin käyttöaste antoi tilaa tuotannon nopealle laajentamiselle. Runsaimmin lisääntyivät metsäteollisuuden sekä sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotanto, kolmanneksen ja viidenneksen. Tosin osa ainakin sähkö- ja elektroniikkateollisuuden tuotannosta näyttäisi päättyneen varastoon.

Tuotannon kasvu hidastui tämän vuoden alussa, mutta lisäystä vuodentakaiseen verrattuna kertyi edelleen 5,5 %. Osasyynä tuotannon vaihteeseen lieene ollut saaduista uusista tilauksista huolimatta korkealle noussut valmiiden tuotteiden varastojen taso, joka herätti huolta kysynnän jatkumisesta. Varastojen arvo kasvoi edelleen keväällä, mutta hidastuvasti suhteessa uusiin tilauksiin. Toisella vuosineljänneksellä tuotanto kasvoi ensimmäisestä neljänneksestä, joten notkahdus näyttää olleen lyhytkestoinen. Tuoreimpien suhdannebarometrin tietojen, uusien tilausten ja varastotilanteen perusteella kasvu kuitenkin hidastuu vuoden loppupuoliskolla. Lisäksi kohonnut kapasiteetin käyttöaste hidastaa uusien tilausten muuttumista arvonlisäykseksi eräillä toimialoilla. Koko vuonna kasvu on vain noin kolmasosa, $3\frac{1}{2}$ %, viime vuodesta. Parhaimmat kasvuedellytykset ovat kemianteollisuudessa, joka on noussut arvonlisäysosuudella mitattuna jo lähes metsäteollisuuden tasolle sekä perinteisellä metalliteollisuudella joka on tyypillisesti investointihyödykkeiden valmistaja. Sen sijaan metsä- ja elektroniikkateollisuuden kohonnut tuotannon taso ja kapasiteetin käyttöasteet sekä kysynnän vaimeneminen rajoittavat kovinta kasvuvauhtia.

Teollisuustuotannon volyymi-indeksi toimialoittain
muutos vuodentakaiseen, prosenttia

Taantumaa edeltäneen tuotannon tason saavuttaminen ja joillakin toimialoilla jopa ylittäminen merkitsee luonnostaan kasvuvauhdin hidastumista, sillä viime vuosi näyttää muodostuneen taantumassa syntyneen tuotantokuilun täyttämisen ensisijaiseksi vuodeksi. Ensi vuonna tuotannon kasvu uhkaa lopahtaa kokonaan, sillä tämän vuoden loppu ja ensi vuoden alku ovat vaimeaa aikaa uusille tilauksille kansainvälisen talouden epävarmuuden johdosta. Vaattomattomankin ennusteen toteutuminen tosin edellyttää, etteivät epävarmuudet kansainvälisen kysynnän jatkumisesta materialisoidu vielä selvästi heikompana vientikysyntänä, sillä teollisuuden tuotannosta lähes neljä viidesosaa menee vientiin. Vuosi 2013 on taas hieman kovemman kasvun vuosi, mikäli ennuste kansainvälisen kysynnän piristymisestä toteutuu ja Suomen teollisuudelle tärkeät investoinnit maailmalla elpyvät. Teollisuustuotannon kasvu lähentelisi silloin runsasta kahta prosenttia. Se olisi heikompa kuin pidemmän aikavälin keskimääräinen vauhti ja jäisi puolella prosenttiyksiköllä 2000-luvun keskimääräisestä kasvusta. Entistä tiiviimmin kytkeytynyt tuotantoketjujen verkosto voi kuitenkin johtaa nopeaankin tuotannon alasajoon, mikäli tilauksia aletaan perua laajamittaisemmin suhdannenäkymien heikennyttyä. Edellisessä taantumassa teollisuustuotanto supistui puolentoista vuoden aikana 27 %.

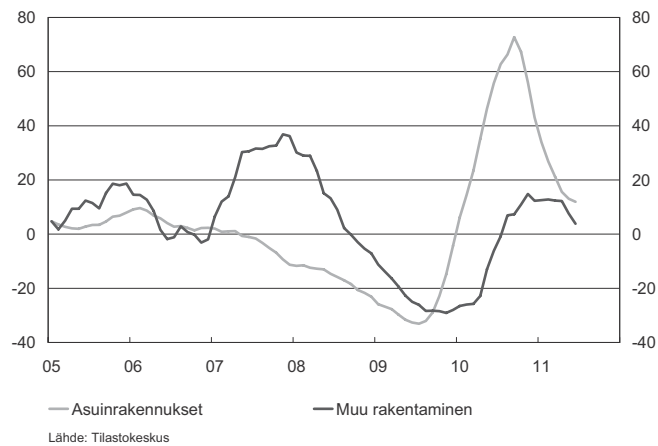
Rakentaminen

Rakentamisen tuotanto elpyi teollisuuden tavoin vahvasti taantumien jälkeen viime vuonna ja lisääntyi 9,4 %, kun viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimääräinen kasvu on ollut vain runsaat 2 %. Toisin kuin teollisuudessa, kasvu ei kuitenkaan ollut yhtä laaja-alaista, sillä siitä vastasi vain talonrakentaminen, joka lisääntyi peräti 15 %. Erityisen selvästi lisääntyi asuinrakentaminen, pääasiassa edelliseltä vuodelta siirtyneiden kysynnän ja tarjonnan voimin. Maa- ja vesirakentaminen supistui runsaat 7 %, mikä toisaalta kuvaa vuoden 2009 korkeaa tasoa.

Alkuvuonna rakentamisen arvonlisäyksen kasvu hidastui teollisuuden tavoin, vaikka tuotannon taso olikin 4,8 % vuodentakaisesta suurempi. Tuotannon lasku aiheutui edelleen maa- ja vesirakentamisen supistumisesta. Asuinrakentaminen oli edelleen vauhdikasta. Lisäksi toimisto- ja varastorakentaminen vilkastuivat. Alkuvuonna aloitetut asuin- ja teollisuusrakentamisen kohteet sekä myönnettyjen rakennuslupien lisääntyneet varannot ovat kääntäneet tuotannon jälleen kasvuun, joka säilyy positiivisena loppuvuoden ajan. Rakentamisen tuotannon odotetaan lisääntyvän koko vuonna lähes 3½ %.

Tuotantoedellytykset rakentamisen kasvulle ensi vuonna ovat viime kuukausina nopeasti heikentyneet. Yhtäältä asuntokysyntä säilyy muuttoliikkeen ja suotuisten rahoitusmahdollisuuksien johdosta edelleen myönteisenä, mikäli työllisyyskehitys ei käännä laskuun. Toisaalta teollisuus- ja etenkin varastorakentamista rajoittaa hiipuva tuotanto. Toimistorakentamista rajoittavat edel-

Uudisrakentamisen volyymi-indeksi
muutos vuodentakaiseen, prosenttia

leen korkeat vajaakäyttöasteet. Mikäli uustuotanto osoittaa hiipumisen merkkejä, korjausrakentamiselle jää paremmin tilaa ja varsinkin asuntopuolella sen kysyntä on kotitalousvähennyksen heikentämisestä huolimatta rakenteellisesti vahvaa pitkällä aikavälillä. Myös teollisuudessa korjausrakentaminen on vahvaa. Maa- ja vesirakentamista pitävät yllä suurhankkeet ja ensi vuoden kolme uutta tiehanketta. Rakentamisessakin kovin kasvuvauhti lyhyellä aikavälillä näyttää olevan takanapäin, joten kasvu hiipuu noin puoleen prosenttiin ensi vuonna ennen hienoista elpymistään noin puoleentoista prosenttiin v. 2013, mikä on heikompaa kuin viime vuosikymmenen keskimääräinen kasvuvauhti. Edellisessä taantumassa rakennustuotanto supistui kahden vuoden aikana 12 %.

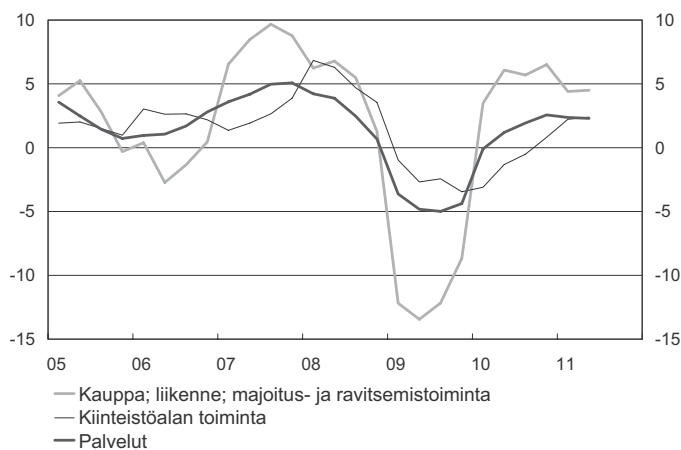
1.4.3 Palvelut

Palvelutuotanto kääntyi myös kasvuun teollisuuden ja rakentamisen tavoin viime vuonna. Kasvuvauhti ei kuitenkaan yltänyt pitkän aikavälin keskimääräiseen vauhtiin kuten muilla toimialoilla, vaan jäi 1,4 prosenttiin. Palvelut lisääntyivät yksityisten palvelujen tuotannon avulla, sillä julkinen palvelutuotanto supistui edelleen. Erityisesti vilkastuivat teollisuuden elpymiseen kytköksissä olevat toimialat kuten liikenne ja viestintä sekä myös kulutuksen vilkastuttama kauppa. Sen sijaan rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä kiinteistöalan arvonlisäys supistuivat.

Alkuvuonna palvelutuotanto jatkoi kasvuaan ja samalla rakenteella kuin viime vuonna eli yksityisen sektorin vetämänä. Kasvua vuodentakaiseen kertyi viime vuotta enemmän, 2,5 %. Kasvu oli vahvaa liike-elämää palvelevilla toimialoilla, pl. rahoitus- ja vakuutustoiminta. Sen sijaan yksityistä kulutusta palvelevilla toimialoilla, pl. majoitus- ja ravitsemistoiminta, kasvu tyssäsi ja julkista hallintoa palvelevilla lasku jatkui. Koko vuonna palveluiden kasvu yltää runsaan prosenttiyksikön viime vuotta nopeammaksi ja on runsaat 2½ %. Palvelutoiminta siis poikkeaa tässäkin suhdannevaiheessa tyypillisesti muista tuotantotoimialoista ja suhdannehuippu on muita myöhemmin, eli tänä vuonna.

Palvelutuotanto toimialoittain

muutos vuodentakaiseen, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus

Teollisuuden ja rakentamisen aktiviteetti sekä yksityisen kulutuksen kasvu pitivät koko palvelutuotannon kasvussa, mutta toimialoitainen tilanne eroaa jatkossa entistä enemmän kasvaviin ja taantuviin toimialoihin. Julkisella puolella kasvua ei tiukasta finanssipoliittisesti tilanteesta johtuen ole odotettavissa jatkossakaan ja rahoitus- sekä vakuutustoiminnassakin epävarmuudet ja liikevaihdon vaihtelu ovat suurta. Liikenteen näkymät ovat kesän aikana heikentyneet nopeasti ja riittämätön kysyntä vaimentaa kasvua. Tieto- ja viestintäpalveluissa kysyntä on säilynyt hyvänä ja ammattitaitoisen työvoiman puute on hieman hellittänyt. Hotelli- ja ravintola-alalla odotukset tulevasta ovat myönteiset. Vahvimmat suhdannenäkymät ovat kiinteistöalalla, joka alkuvuonna pääsi vahvaan määrän kasvuun. Toisaalta ammattityövoiman puute on palveluissa suurinta juuri tällä toimialalla. Muilla, pienemmillä palvelualoilla näkymät ovat myös pääosin myönteiset sillä kysyntä vielä kasvaa. Kokonaisuutena palveluiden tuotannon kasvu hidastuu ensi vuonna noin kahteen prosenttiin, eikä kasvu siitä juurikaan vielä kohene, vaikka teollisuus ja rakentaminen kiihdyttäisivätkin v. 2013.

Palveluiden tuotanto on ensisijaisesti kytköksissä muiden toimialojen tuotantonäkymiin. Teollisuuden, rakentamisen ja kulutus- sekä investointikysynnän merkittävä heikkeneminen johtaisi myös palvelutuotannon laskuun. Edellisessä taantumassa palvelujen arvonlisäys supistui vuoden aikana 5 %.

Tuotanto toimialoitain

	2010* osuus, % ¹⁾	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	Keski- määrin 2010/ 2000
	määrän muutos, prosenttia							
Teollisuus	21,8	-3,2	-21,6	10,2	3,4	0,3	2,2	2,7
Tehdasteollisuus	18,0	-3,5	-24,8	12,8	4,2	0,6	2,5	2,8
Rakentaminen	6,7	-2,7	-6,5	9,4	3,3	0,6	1,5	2,3
Maa- ja metsätalous	3,0	4,2	2,2	1,7	1,4	1,9	2,6	2,6
Teollisuus ja rakentaminen	28,5	-3,1	-18,1	10,0	3,3	0,3	2,0	2,7
Palvelut	68,6	2,8	-4,5	1,4	2,7	2,1	2,3	1,7
Tuotanto yhteensä perushintaan	100,0	0,9	-8,6	3,8	2,9	1,6	2,3	2,1
Bruttokansantuote markkinahintaan		1,0	-8,2	3,6	3,5	1,8	2,3	2,2
Kansantalouden työn tuottavuus		-0,6	-4,2	4,0	1,9	1,2	1,6	1,9

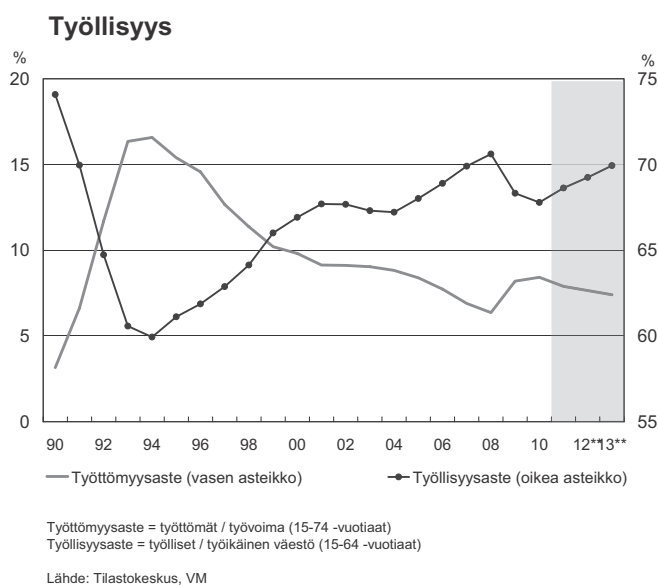
¹⁾ Osuus käypähintaisesta tuotannosta perushintaan.

1.5 Työvoima

Suomen työmarkkinat ovat murrostilassa, kun työikäisen väestön kasvu kääntyy odotettuun laskuun. Työikäisen väestön määrä alkoi supistua viime vuoden lopussa ja väheneminen jatkuu tulevina vuosina. Lyhyellä aikavälillä ikärakenteen muutoksen vaikutusta työmarkkinoihin vaimentaa osittain edellisen taantuman aikana työvoiman ulkopuolelle siirtyneiden paluu työelämään. Väestön ikääntyminen ja työvoiman tarjonnan pieneneminen voivat johtaa eri alojen työvoimapulaan, kun talouskasvu taas vauhdittuu.

Työllisyys kasvaa melko hitaasti lähivuosina. Hidastuneen talouskasvun ja epävarmojen tulevaisuuden näkymien takia yritykset rekrytoivat uusia työntekijöitä yhä varovaisemmin. Työllisyyden kasvu on tänä vuonna noin prosentin alkuvuoden suhteellisen hyvän työllisyyskasvun ansiosta, ja seuraavina vuosina työllisyyden kasvuvauhti hidastuu puolen prosentin tuntumaan. Työllisiä on v. 2013 noin 54 000 enemmän kuin viime vuonna, noususta noin puolet tulee tämän vuoden aikana. Työllisten määrä v. 2013 jää kuitenkin vielä selvästi alle vuoden 2008 työllisyyden.

Työllisyyden ja talouden kasvun hidastuessa myös työttömien määrän lasku vaimenee lähivuosina. Työttömyys kääntyi laskuun jo viime vuoden aikana ja kehitys jatkui suhteellisen hyvänä myös alkuvuonna 2011. Vuoden loppua kohden työttömyyden aleneminen kuitenkin hidastuu siten, että koko vuoden työttömyysaste jää 7,9 prosenttiin. Vuonna 2012 työttömyysaste laskee 7,6 prosenttiin ja v. 2013 edelleen 7,4 prosenttiin. Työttömien määrä v. 2013 on vielä selvästi suurempi kuin ennen finanssikriisiä.

Työvoimatase

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
	1000 henkeä keskimäärin vuodessa					
Työikäinen väestö 15-74-vuotiaat	4 004	4 025	4 043	4 059	4 073	4 083
muutos	23	21	18	16	14	10
Työikäinen väestö 15-64-vuotiaat	3 536	3 547	3 555	3 545	3 528	3 509
muutos	19	11	8	- 10	- 17	- 19
Työlliset (15-74-vuotiaat)	2 531	2 457	2 447	2 474	2 487	2 501
siitä 15-64-vuotiaat	2 497	2 423	2 410	2 433	2 443	2 454
Työttömät (15-74-vuotiaat)	172	221	224	212	206	200
	prosenttia					
Työllisyysaste (15-64-vuotiaat)	70,6	68,3	67,8	68,6	69,2	69,9
Työttömyysaste (15-74-vuotiaat)	6,4	8,2	8,4	7,9	7,6	7,4
Alle 25-vuotiaat	16,5	21,5	21,4	..	..	..
	1000 henkeä vuoden aikana					
Maahanmuutto, netto	15,5	14,5	13,7	15	15	15

Suomen ikärakenteen muutos vaikuttaa lähivuosina työmarkkinoihin merkittävästi. Työikäisen väestön (15-64 v) määrä lähti laskuun viime vuoden lopussa. Tänä vuonna keskimääräinen työikäinen väestö vähenee noin 10 000 hengellä. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuosina 2011-2013 työikäinen väestö supistuu yhteensä noin 45 000 hengellä. Työikäisen väestön laskiessa ja työllisten määrän kasvaessa hitaasti työllisyysaste kääntyy nousuun tänä vuonna. Vuoteen 2013 mennessä työllisyysaste kasvaa noin 70 prosenttiin.

Työvoiman ulkopuolella olevien (15-64 v) määrä kääntyy selvään laskuun vuonna 2011. Kahtena edellisenä vuonna työvoiman ulkopuolella olevien määrä kasvoi nopeasti työvoiman kysynnän alentuessa kansainvälisen finanssikriisin seurauksena ja nyt tätä työvoimareserviä on alettu vähitellen purkaa. Vuoteen 2013 mennessä työvoiman ulkopuolella olevien määrä laskee yhteensä noin 66 000 hengellä. Osittain työvoiman ulkopuolisten määrän aleneminen selittyy ikärakenteen muutoksella. Lisäksi arvioidaan, että uusista työllisistä suuri osa tulee työvoiman ulkopuolelta.

Lähivuosina työllisyyden kasvu nojaa vahvasti palvelualan työllisyyden lisääntymiseen. Alkuvuonna 2011 työllisten määrä on noussut palvelujen lisäksi rakentamisessa, jossa tuotannon hyvä kasvu on lisännyt myös työvoiman kysyntää. Teollisuudessa työllisten määrä on puolestaan laskenut alkuvuonna ja myös koko vuonna työllisyyden odotetaan supistuvan. Seuraavina kahtena vuonna työllisyys nousee hitaasti sekä palveluissa että rakentamisessa, teollisuudessa työllisyys jopa laskee lievästi.

Talouden hitaan kasvun voidaan olettaa helpottavan työmarkkinoiden kohtaanto-ongelmia väliaikaisesti. Alkuvuonna 2011 yritykset ovat raportoineet jonkin verran vaikeuksista löytää ammattitaitoista työvoimaa, vaikka työttömien määrä on vielä melko korkea. Kasvun hidastuessa työvoiman saatavuusongelmat pienenevät, vaikka ikärakenteen muutos vähentääkin merkittävästi työikäistä väestöä.

Ikääntyneiden työllisyys (65-74 v) jatkaa kasvuaan lähivuosina. Ikääntyneiden määrä nousee selvästi Suomen ikärakenteesta johtuen. Vuoteen 2013 mennessä 65-74 -vuotiaita on melkein 90 000 enemmän kuin viime vuonna. Lisäksi ikääntyneiden työvoimaosuus on ollut selvässä kasvussa jo pidempään ja tämä positiivinen kehitys jatkuu lähivuosina. Vuoteen 2013 mennessä 65-74 -vuotiaita työllisiä on noin 10 000 enemmän kuin viime vuonna. Ikääntyneiden lisääntynyt työllisyys vähentää osittain työikäisen väestön (15-64 v) pienenemisen aiheuttamia haasteita työmarkkinoilla ennustejakson aikana.

Hallitusohjelman työllisyystavoitteena on, että v. 2015 työllisyysaste on 72 % ja työttömyysaste 5 %. Nämä tavoitteet ovat hyvin haastavia nykyisillä talousnäkymillä. Työllisyysastetavoite tarkoittaisi, että v. 2015 työllisiä olisi noin 90 000 enemmän ja työttömiä noin 90 000 vähemmän kuin viime vuonna. Jotta asetetut tavoitteet toteutuisivat, tarvitaan lisää erityisesti työvoiman tarjontaa lisääviä toimia.

1.6 Tulot, kustannukset ja hinnat

Kansantulo

Kansantulo ja käytettävissä olevat tulot kasvoivat noin viisi prosenttia v. 2010 edellisestä vuodesta. Suuri muutos tapahtui omaisuus- ja yrittäjätuloissa, joka pitää sisällään muun muassa yritysten toimintaylijäämän. Yrityssektorille ker-tyi toimintaylijäämää eli varsinaisen toiminnan voittoja v. 2010 noin viiden-nes edellisvuotta enemmän talouden kohentuneen tilan myötä ja yrityssektorin omaisuus- ja yrittäjätulot yhteensä lähes puolitoistakertaistui edellisestä vuo-desta. Yritysten toimintaylijäämä tai omaisuus- ja yrittäjätulot eivät kuitenkaan ole vielä saavuttaneet talouskriisiä edeltänyttä tasoa. Myös kotitaloudet lisäsivät omaisuus- ja yrittäjätulojaan viime vuonna, mutta muutos edellisestä vuodesta oli pienempi kuin yrityssektorilla. Erityisesti kotitalouksien yrittäjätulot kas-voivat v. 2010. Palkat ja palkkiot lisääntyivät v. 2010 noin 2 %. Palkkasumman kasvuun edellisestä vuodesta vaikutti myönteisesti ansiotason nousu, mutta sen kasvua pidätteli työllisten määrän väheneminen edellisestä vuodesta.

Kansantulon ja kansantalouden käytettävissä olevan tulon kasvu kiihtyy hie-man tänä vuonna viime vuodesta erityisesti palkansaajakorvausten kasvaessa. Vuosina 2012 ja 2013 käytettävissä olevan tulon kasvun ennakoidaan hidastu-van kuluva vuodesta. Koko taloudessa maksettujen palkkojen ja palkkioi-den ennustetaan kasvavan tänä vuonna noin 5 % vuodesta 2010. Niiden kas-vuun vaikuttavat sekä työpanoksen lisääntyminen että ansiotason nousu viime vuodesta. Lisäksi edellisvuodesta lisääntyneet bonukset ja lisäpalkkiot tukevat palkkasumman kasvua. Ensi ja sitä seuraavana vuonna palkkasumma suurenee ennakoidun työpanoksen kasvun ja ansiotason nousun mukaisesti. Työnanta-jan sosiaaliturvamaksuperusteisiin ei odoteta suuria muutoksia. Palkansaaja-korvausten osuus kansantulosta laskee vuosina 2012-2013, sillä osa kansantu-lon muista tekijöistä kasvaa niitä nopeammin. Vuosina 2011 ja 2012 välillisten verojen kiristys nostaa tuotannon ja tuonnin veroja. Myös omaisuus- ja yrittä-jätulojen ennustetaan kasvavan, etenkin vuosina 2012-2013.

Käytettävissä oleva tulo

	2010 osuus, %	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	Keskimäärin 2010/2000
		muutos, prosenttia						
Palkansaajakorvaukset	60,0	7,1	-1,2	2,1	5,2	3,9	4,1	4,0
Palkat ja palkkiot	48,4	7,1	-0,7	2,1	5,1	3,8	4,0	4,2
Työnantajan sosiaaliturvamaksut	11,5	7,0	-3,3	1,9	5,5	4,5	4,7	3,3
Omaisuus- ja yrittäjätulot	26,3	-3,6	-18,8	14,3	4,1	3,5	5,5	2,9
Tuotannon ja tuonnin verot miinus tukipalkkiot	13,8	1,5	-3,6	2,9	10,7	6,4	4,8	3,1
Kansantulo	100,0	3,1	-6,4	5,1	5,7	4,2	4,6	3,5
Käytettävissä oleva tulo		3,0	-6,6	5,3	5,7	4,2	4,6	3,4
Bruttokansantulo, mrd. euroa		186,6	176,3	183,4	193,3	201,6	210,0	

Palkat

Palkansaajien yleistä nimellistä ansiotasoa kuvaava ansiotasoindeksi nousi viime vuonna 2,6 %. Sopimuskorotukset nostivat ansioita noin 2 prosenttiyksikköä ja muut tekijät kuin sopimuskorotukset nostivat ansiotasoa noin 0,6 prosenttiyksikköä. Tänä vuonna ansiotason arvioidaan nousevan niin ikään 2,6 %, mutta v. 2012 ansiotason nousu kiihtyy. Reaaliansiotaso laskee tänä vuonna toisaalta nopeaksi kiihtyneen inflaation ja toisaalta tavanomaista hitaamman nimellisen ansiotason nousun takia. Vaikka nimellisen ansiotason nousun ennustetaan kiihtyvän 3,2 prosenttiin ensi vuonna, välillisen verotuksen kiristyminen pitää inflaation nopeana eivätkä reaaliset ansiot nouse vielä silloinkaan.

Viime vuosien epävakaassa taloudellisessa tilanteessa työmarkkinajärjestöt ovat neuvottelleet palkankorotuksista lähes kaikilla toimialoilla vuosittain. Keväällä 2011 käydyissä neuvotteluissa mukana oli noin 1,5 milj. palkansaajaa mm. kemian, rakentamisen, kaupan, matkailu- ja ravitsemusalalta sekä kunta- ja valtiosectorilta. Keskimäärin sopimuskorotukset sisälsivät noin puolentoista prosentin yleiskorotuksen sekä vajaan prosentin paikallisen erän. Syksyn 2011 neuvotteluissa ratkotaan mm. teknologiateollisuuden alan palkankorotukset.

Yhteensä sopimuskorotukset nostavat ansioita tänä vuonna vajaan pari prosenttia. Se huomioi tämän vuoden aikana tehtyjen sopimusten ajoittumisen kalenterivuodelle sekä viime vuoden sopimusten tälle vuodelle kohdistuvan vaikutuksen. Muut tekijät kuin sopimuskorotukset nostavat ansioita hieman viimevuotista enemmän ja nimellisen ansiotason ennustetaan kohoavan keskimäärin 2,6 %. Tänä vuonna säännölliset ansiot nousevat yleistä ansiotasoa hitaammin, mikä tarkoittaa sitä, että kertaerien ja tulospalkkioiden osuus palkanmuodostuksessa nousee kuluvana vuonna.

Palkansaajien ansiotasoindeksi ja työkustannukset tuoteyksikköä kohti

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	Keskimäärin 2010/2000
	muutos, prosenttia						
Sopimuspalkkaindeksi	4,3	3,6	2,0	1,8	2,4	2,4	2,7
Palkkojen liukuminen yms. tekijät	1,2	0,4	0,6	0,8	0,8	1,0	1,1
Ansiotasoindeksi	5,6	4,0	2,6	2,6	3,2	3,4	3,8
Reaalinen ansiotaso ¹⁾	1,4	4,0	1,4	-0,9	-0,1	1,3	2,2
Keskiansiot ²⁾	5,3	3,5	2,6	3,6	3,3	3,4	3,7
Työkustannukset tuoteyksikköä kohti ³⁾							
Koko kansantaloudessa	6,8	8,5	-1,6	1,6	2,1	1,8	2,1
Tehdasteollisuudessa	2,7	14,9	-8,4	-0,6	-0,6	-0,5	-0,9

¹⁾ Ansiotasoindeksi jaettuna kuluttajahintaindeksillä.

²⁾ Laskettu jakamalla koko kansantalouden palkkasumma palkansaajien tehdyillä työtunneilla. Lukuihin vaikuttavat kansantalouden rakennemuutokset.

³⁾ Palkansaajakorvaukset palkansaajaa kohden jaettuna tuottavuudella työllistä kohden.

Vuonna 2012 ansiotason nousun ennakoidaan kiihtyvän 3,2 prosenttiin. Kiihtymistä selittävät edellistä vuotta suurempi palkkaperintö sopimuspalloissa, edellistä vuotta hieman isommat sopimuskorotukset. Muiden tekijöiden kuin sopimuskorotusten ennustetaan vaikuttavan ansiotasoon saman verran kuin v. 2011.

Työkustannukset tuotettua yksikköä kohden koko taloudessa nousevat ennustevuosina noin kahden prosentin vuosivauhtia. Teollisuudessa yksikkötyökustannukset alenevat noin puoli prosenttia vuodessa, sillä teollisuuden tuottavuuden kasvun työntekijää kohden ennustetaan olevan koko talouden tuottavuuden kasvua nopeampaa.

Hinnat

Kuluttajahintojen vuosimuutos eli inflaatio kansallisella indeksillä mitattuna saavutti heti vuoden alussa kolmen prosentin rajan ja on siitä lähtien kiihtynyt edelleen. Kesäkuussa kuluttajahinnat nousivat noin 3½ prosentin vauhtia. Alkuvuoden nopeaa inflaatiota selittää polttonesteiden ja sähkön sekä ruoan, makeisten, jäätelön ja alkoholittomien juomien kallistuminen. Näihin hyödykkeisiin kohdistui vuodenvaihteessa voimaantulleita veronkiristyksiä. Lisäksi inflaatioon vaikutti vuoden 2010 heinäkuussa tehdyt arvonlisäverotuksen muutokset. Yhteensä veroperusteiden muutokset kiihdyttivät inflaatiota keskimäärin noin 0,6 prosenttiyksikköä alkuvuoden aikana. Lisäksi alkuvuonna asumisen kustannusten nousu kiihdytti inflaatiota, mutta toisaalta sitä on hillinnyt kulutuselektroniikan ja matkaviestintäpalveluiden halpeneminen edellisvuodesta.

Inflaation ennustetaan kiihtyvän tämän vuoden kolmannella neljänneksellä ja hidastuvan vuoden lopussa. Inflaatio on alkuvuotta nopeampaa heinäsyyskuussa, sillä mm. korot ovat nousseet selvästi viimevuotista korkeammalle tasolle. Vuoden lopulla hintojen nousuvauhti jonkin verran hidastuu, koska vertailuajankohtaan sattuu nopea elintarvikkeiden ja energiahyödykkeiden kallistuminen. Kuluvan vuoden inflaation keskiarvoksi ennustetaan 3,5 %.

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2012 sisältää lisätulojen keräämiseksi useiden valmisteverojen kiristysten tammikuussa 2012. Lisäksi eräitä arvonlisäveroperusteita esitetään muutettavaksi. Näillä toimenpiteillä on inflaatiota kiihdyttävä vaikutus, jonka suuruus on noin 0,9 prosenttiyksikköä vuosikeskiarvona. Koko vuoden inflaatioksi ennustetaan 3,3 %.

Alkoholi- ja tupakkavero sekä makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmistevero kiristyvät vuodenvaihteessa. Yhteensä näiden nautintoaineiden veronkiristykset nopeuttavat inflaatiota noin 0,4 prosenttiyksikköä. Liikenne- polttoaineiden verotus kiristyy vuodenvaihteessa niin, että bensiinin litrahinta nousee sen vaikutuksesta noin 2 % ja dieselin litrahinta noin 10 %.¹ Dieselin

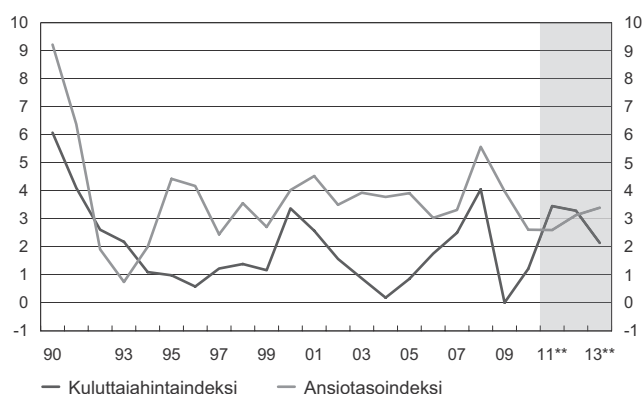
¹ Hinnanmuutosprosentit riippuvat arvioidusta hintatasosta sinä ajankohtana, jona veronkorotus tulee voimaan.

litrahintaan kohdistuu suurempi nousupaine, sillä siihen sisältyy aiemmin päätetty noin 8 sentin veronkorotus. Polttoaineiden hinnan korotuksen arvioidaan kiihdyttävän inflaatiota noin 0,1 prosenttiyksikköä. Polttoaineverotuksen lisäksi auto- ja ajoneuvoverotusta kiristetään, minkä arvioidaan nopeuttavan inflaatiota noin 0,2 prosenttiyksikköä.

Arvonlisäverotukseen esitetään vuoden 2012 budjetissa muutoksia niin, että aikakaus- ja sanomalehtien aikaisempi 0 %-arvonlisäverokanta poistuu ja vuodesta 2007 voimassa ollut palveluiden alennetun arvonlisäveron kokeilu päättyy. Esitetyt veromuutokset kiihdyttävät kuluttajahintainflaatiota noin 0,2 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2012 veroperustemuutosten ohella inflaatiota kiihdyttäviä tekijöitä on edelleen useita. Öljyn euromääräisen hinnan ennustetaan hieman laskevan, mikä lievittää polttoaineiden hintoihin kohdistuvaa nousupainetta. Energiahyödykkeiden ei siten odoteta kallistuvan ensi tai sitä seuraavana vuonna yhtä nopeaa vauhtia kuin kuluvana vuonna. Elintarvikkeiden hinnannousu tasaantuu, sillä kuluvan vuoden sadosta ennustetaan viimevuotista parempaa ja esimerkiksi tuoreruoan hintaan vaikuttavan energian hinnan oletetaan kehittyvän aikaisempaa maltillisemmin. Veikkauspelien odotetaan kallistuvan arpa-jaisveron kiristymisen sekä yksittäisten pelien, erityisesti Loton, hintamuutosten takia. Ennusteperiodin loppua kohden rahapolitiikan oletetaan kiristyvän euroalueella, mikä nostaa kotitalouksien asuntolainojen korkoja ja kiihdyttää inflaatiota edellä mainittujen tekijöiden lisäksi. Vuonna 2013 inflaation odotetaan hidastuvan, kun veronkorotusten vaikutus kuluttajahinnoista poistuu ja mm. kansainvälisiltä raaka-ainemarkkinoilta välittyvät hintapaineet hellittävät.

Kuluttajahinta- ja ansiotasoindeksi
muutos edellisestä vuodesta, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Hintaindeksejä

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**	Keskimäärin 2010/2000
	muutos, prosenttia						
Vientihinnat ¹⁾	-0,3	-5,7	3,9	5,8	0,1	2,4	-0,3
Tuontihinnat ¹⁾	1,9	-8,3	6,4	7,8	-1,1	3,3	0,8
Kuluttajahintaindeksi	4,1	0,0	1,2	3,5	3,3	2,1	1,6
Yhdenmukaistettu kuluttajahintaindeksi	3,9	1,6	1,7	3,4	2,9	1,9	1,7
Kotimarkkinoiden perushintaindeksi	5,7	-6,4	5,0	7,2	4,1	3,0	1,8
Rakennuskustannusindeksi	3,9	-1,1	1,1	3,7	3,3	3,1	2,5

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2 Talouspolitiikka ja julkinen talous

2.1 Julkisyhteisöt yhteensä

Syvä taantuma ja sen lievittämiseksi toteutetut talouden toimeliaisuutta elvyttävät toimenpiteet heikensivät Suomen julkisen talouden tilaa voimakkaasti. Vuonna 2010 julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä oli 2,8 % ja velka 48,3 % suhteessa kokonaistuotantoon. Rahoitusasema oli 7 prosenttiyksikköä heikompi ja velka 14½ prosenttiyksikköä suurempi kuin v. 2008.

Suomen julkinen talous koostuu valtiosta, kunnista ja sosiaaliturvarahastoista, joihin kuuluvat myös lakisääteistä työeläkevakuutusta hoitavat työeläkerahastot. Talouden kasvu, välillisen verotuksen kiristäminen sekä elvytystoimenpiteiden päättymisen kohentavat julkisen talouden rahoitusasemaa tänä vuonna. Julkinen talous pysyy kuitenkin alijäämäisenä valtiontalouden suuren alijäämän vuoksi.

Hallituksen vuoden 2012 talousarvioesityksessä ja hallituskautta koskevassa kehyspäätöksessä täsmentämät sopeutustoimet kohentavat valtion rahoitusasemaa ensi vuodesta alkaen. Ne eivät kuitenkaan riitä tasapainottamaan rahoitusasemaa, koska väestön ikääntyminen hidastaa talouden tuotannon ja tulojen eli julkisen talouden rahoituspohjan kasvua yhä enemmän lähivuosina. Vuonna 2015 valtion rahoitusaliijäämä on edelleen 2,8 % BKT:sta.

Kuntien rahoitusasema kohenee lähelle tasapainoa tänä vuonna. Kuntien valtionosuuksiin kohdistuvat säästötoimenpiteet kiristävät kuntien taloutta ensi vuonna, ja kuntien alijäämä kasvaa hieman.

Työeläkerahastojen ylijäämä pienenee vähitellen, kun eläkemenot kasvavat. Ylijäämä säilyy kuitenkin lähellä 3 prosenttia suhteessa kokonaistuotantoon keskipitkällä aikavälillä.

Julkisyhteisöjen menojen osuus kokonaistuotannosta alenee noin 1 prosenttiyksikön tänä vuonna. Osuutta alentaa erityisesti kokonaistuotannon arvon ripeä kasvu. Keskipitkällä aikavälillä kokonaistuotannon arvon kasvu hidastuu niin, että menot ja kokonaistuotannon arvo kasvavat lähes samaa vauhtia eikä menojen osuus kokonaistuotannosta muutu.

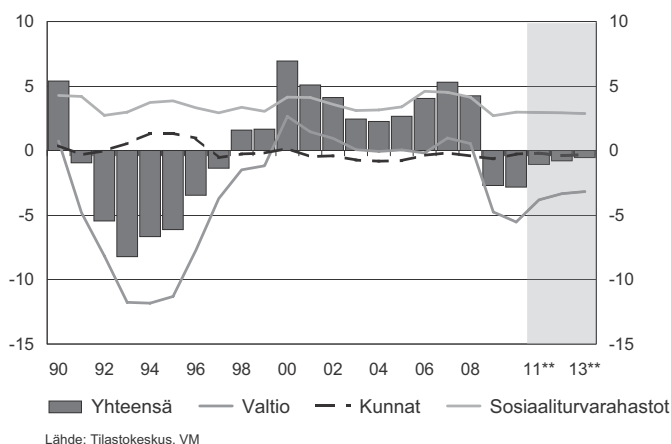
Julkisyhteisöjen keräämien verojen ja sosiaalivakuutusmaksujen osuus kokonaistuotannosta nousee tänä vuonna ja edelleen vuosina 2012–2015. Hallituksen vuoden 2012 talousarviossa ja hallituskautta koskevassa kehyspäätöksessä täsmentämät korotukset lisäävät valtion verotuloja. Lisäksi keskimääräinen

kunnallisveroäyri nousee ja eläke- ja työttömyysvakuutusmaksuja korotetaan. Toisaalta tuloveroasteikkoihin tehtävät tarkistukset ja eräiden valmisteveroien veropohjien hidas kasvu hillitsevät kokonaisveroasteen nousua.

Euroopan yhteisöjen perustamissopimus määrää, että jäsenmaiden julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä ei saa ylittää 3 prosenttia eikä velka 60 prosenttia kokonaistuotannosta. Suomen julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä ja velka ovat pysyneet näitä pienempinä. Vuonna 2010 Suomen julkisyhteisöjen ns. EDP-aliijäämä¹ oli 2,5 % BKT:sta. Koska aiemmat ennusteet viitearvoa suuremmasta aliijäämästä eivät toteutuneet, ECOFIN-neuvosto totesi heinäkuussa 2011, ettei Suomen julkisyhteisöjen rahoitusaliijäämä ole liiallinen. Samalla se kumosi aiemman päätöksen, jossa se oli asettanut Suomen liiallisen aliijäämän menettelyn piiriin.

Suomen julkisyhteisöjen rahoitusasema on aliijäämästä huolimatta yksi EU:n jäsenmaiden vahvimpia. Vuonna 2010 julkisyhteisöjen EDP-rahoitusasema oli Suomea vahvempi vain Virossa, Luxemburgissa ja Ruotsissa. Työeläkerahastojen ylijäämä kohentaa Suomen sijoitusta kansainvälisissä vertailuissa. Sen sijaan Suomen valtiontalouden aliijäämä oli suuri myös muihin jäsenmaihiin verrattuna. Valtiontalouden suuren aliijäämän vuoksi Suomen julkinen talous velkaantuu nopeammin kuin monet muut jäsenmaat, joissa julkisyhteisöjen rahoitusasema on Suomea heikompi.

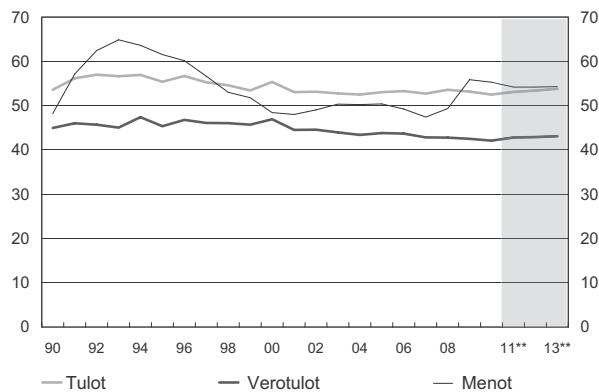
Julkisyhteisöjen rahoitusjäämä
suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

¹ EDP viittaa liialliseen aliijäämään koskevaan menettelyyn (excessive deficit procedure) EU:ssa. EDP-jäämä poikkeaa kansantalouden tilinpidon mukaisesta jäämästä. EDP-jäämään lasketaan mukaan nettokorkomaksut, joita syntyy velan hallinnassa käytetyistä koronvaihto- ja termiinisopimuksista. Näillä järjestelyillä on kyetty pienentämään julkisyhteisöjen korkomenoja Suomessa viime vuosina. Vuonna 2010 kansantalouden tilinpidon mukainen julkisyhteisöjen aliijäämä oli 2,8 % BKT:sta ja EDP-aliijäämä 2,5 % BKT:sta.

Julkisyhteisöjen tulot, verotulot ja menot

suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

Lähde: Tilastokeskus, VM

Julkisyhteisöt ¹⁾

	2008	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	32,3	27,8	28,6	30,9	31,6	33,0
Tuotannon ja tuonnin verot	23,9	23,1	24,0	26,5	28,2	29,4
Sosiaalivakuutusmaksut	22,6	22,3	22,9	24,1	25,5	26,8
Verot ja sosiaalivakuutusmaksut yhteensä ²⁾	79,4	73,7	75,8	81,9	85,8	89,8
Muut tulot ³⁾	20,7	18,9	19,1	20,2	21,4	22,7
siitä korkotulot	4,6	3,6	2,9	3,8	4,1	4,6
Tulot yhteensä	99,5	92,1	94,6	101,7	106,2	112,0
Kulutusmenot	41,7	43,4	44,3	46,0	47,6	49,2
Tukipalkkiot	2,5	2,5	2,7	2,8	2,9	2,9
Sosiaalietuudet ja -avustukset	28,5	31,3	32,7	33,8	35,9	37,8
Muut tulonsiirrot	4,8	5,2	5,3	5,9	6,0	6,2
Tukipalkkiot ja tulonsiirrot yhteensä	35,7	39,0	40,7	42,5	44,8	47,0
Pääomamenot ⁴⁾	5,4	5,7	5,4	5,6	5,8	6,0
Muut menot	8,7	8,7	9,3	9,7	10,2	11,2
siitä korkomenot	2,7	2,4	2,5	2,5	2,6	3,2
Menot	91,6	96,8	99,7	103,8	108,4	113,3
Nettoluotonanto (+)/nettoluotonotto (-)	7,9	-4,7	-5,1	-2,1	-1,6	-1,3
Valtionhallinto	1,0	-8,3	-10,0	-7,3	-6,7	-6,6
Paikallishallinto	-0,8	-1,1	-0,5	-0,4	-0,8	-0,7
Työeläkelaitokset	7,5	5,3	5,3	5,7	5,9	6,1
Muut sosiaaliturvarahastot	0,1	-0,6	0,0	-0,1	-0,1	-0,1
Perusjäämä ⁵⁾	6,2	-5,7	-5,4	-3,1	-2,9	-2,5

1) Kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Sisältää pääomaverot

3) Ml. pääomansiirrot ja pääoman kuluminen

4) Pääoman bruttomuodostus ja pääomansiirrot.

5) Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Julkisen talouden keskeisiä tunnuslukuja

	2008	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	42,8	42,5	42,1	42,8	42,9	43,0
Julkisyhteisöjen menot ¹⁾	49,3	55,9	55,3	54,2	54,1	54,3
Nettoluotonanto	4,2	-2,7	-2,8	-1,1	-0,8	-0,6
Valtionhallinto	0,5	-4,8	-5,5	-3,8	-3,3	-3,2
Paikallishallinto	-0,4	-0,6	-0,3	-0,2	-0,4	-0,3
Työeläkelaitokset	4,1	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9
Muut sosiaaliturvarahastot	0,1	-0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Perusjäämä ²⁾	3,3	-3,3	-3,0	-1,6	-1,5	-1,2
Julkisyhteisöjen velka	33,9	43,3	48,3	48,7	50,3	51,7
Valtionvelka	29,3	37,1	41,7	42,6	44,4	46,0
Julkisyhteisöjen työllisyys, 1000 henkeä	614	615	614	613	612	611
Valtio	143	145	143	142	141	140
Paikallishallinto	461	461	461	461	461	461
Sosiaaliturvarahastot	10	10	10	10	10	10

¹⁾ EU-harmonisoitu.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

Eräiden EU-maiden rahoitusjäämät ja velkasuhteet

	2010*	2011**	2012**	2010*	2011**	2012**
	Rahoitusjäämä			Velka		
	suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia					
Suomi	-2,8	-1,1	-0,8	48,3	48,7	50,3
Iso-Britannia	-10,4	-8,6	-7,0	80,0	84,2	88,0
Ruotsi	0,0	0,9	2,0	39,8	36,5	33,4
Tanska	-2,7	-4,1	-3,2	43,6	45,3	47,1
Irlanti	-32,4	-10,5	-8,8	96,2	112,0	117,9
Espanja	-9,2	-6,4	-5,4	60,1	68,1	71,0
Alankomaat	-5,4	-3,7	-2,3	62,7	63,9	64,0
Portugali	-9,1	-5,9	-4,5	93,0	101,7	107,4
Itävalta	-4,6	-3,7	-3,3	72,3	73,9	75,4
Saksa	-3,3	-2,0	-1,2	83,2	82,4	81,1
Ranska	-7,0	-5,8	-5,3	81,7	84,7	86,8
Belgia	-4,1	-3,7	-4,2	96,8	97,0	97,5
Italia	-4,6	-4,0	-3,2	119,0	120,3	119,8
Kreikka	-10,5	-9,5	-9,3	142,8	157,7	166,2

Lähde: EU-komission ennuste kevät 2011, Suomi VM

2.1.1 Arvioita finanssipolitiikan vaikutuksista

Sitä, miten finanssipolitiikkaa koskevat päätökset vaikuttavat talouden toimeliaisuuteen, mitataan julkisyhteisöjen ja valtion suhdannekorjatun perusrahoitusaseman vuotuisten muutosten avulla. Tällä mittarilla mitattuna valtiontalouden sopeutustoimet kiristävät finanssipolitiikkaa ja hillitsevät talouden toimeliaisuuden kasvua, mutta koko julkisyhteisöjen tasolla finanssipolitiikan viritys on varsin neutraali vuosina 2012-2015.

Julkisyhteisöjen perusrahoitusasema tarkoittaa tulojen ja perusmenojen erotusta. Perusmenoja ovat kaikki muut julkisyhteisöjen menot paitsi julkisyhteisöjen velasta maksetut korot.¹ Finanssipolitiikkaa koskevien päätösten kasvua tukevan tai hillitsevän vaikutuksen selvittämiseksi perusrahoitusasemasta täytyy poistaa suhdannevaihteluiden vaikutus julkisyhteisöjen tuloihin ja menoihin. Noususuhdanteessa verotulojen kasvu kiihtyy ja työttömyydestä aiheutuvien menojen kasvu hidastuu. Laskusuhdanteessa käy päinvastoin. Kun tämä vero- ja sosiaaliturvajärjestelmiin sisään rakennetun suhdanneautomaatiikan vaikutus poistetaan perusrahoitusasemasta, suhdannekorjatun perusrahoitusaseman vuotuiset muutokset kertovat, tukeeko vai hillitseekö päätösperäinen finanssipolitiikka talouden kasvua.

Taantuman aikana talouden kokonaistuotanto supistui ja jäi selvästi talouden käytettävissä olevien tuotannontekijöiden mahdollistamaa tuotantopotentiaalia pienemmäksi.² Tämä heijastui julkiseen talouteen niin, että julkisyhteisöjen rahoitusasema heikkeni voimakkaasti ja oli heikompi kuin suhdannekorjattu rahoitusasema. Talouden kasvun kiihdyttyä kokonaistuotanto on alkanut saavuttaa potentiaalista tasoaan, tuotantokuilu kaventua ja julkisyhteisöjen rahoitusasema lähestyä suhdannekorjattua rahoitusasemaa. Tuotantokuilun arvioidaan umpeutuvan vuoteen 2015 mennessä. Tuolloin suhdannekorjaamaton ja suhdannekorjattu rahoitusasema ovat yhtä suuret.

Elvytystoimenpiteet tukivat talouden kasvua ja heikensivät erityisesti valtion suhdannekorjattua perusrahoitusasemaa vuosina 2009-2010.³ Kun talouden kasvu elpyi, valtiontalouden alijäämää alettiin kuroa umpeen kiristämällä välillistä verotusta. Kun lisäksi määräaikaiset elvytystoimenpiteet erääntyivät, suhdannekorjattu perusrahoitusasema alkoi kohentua. Finanssipolitiikan viritys kääntyy kiristäväksi tänä vuonna. Hallituksen vuoden 2012 talousarviossa ja hallituskautta koskevassa kehyspäätöksessä täsmentämät tulojen ja menojen sopeutustoimet kiristävät finanssipolitiikan viritystä, mutta koko julkisyhteisöjen tasolla viritys on varsin neutraali vuosina 2012-2015.

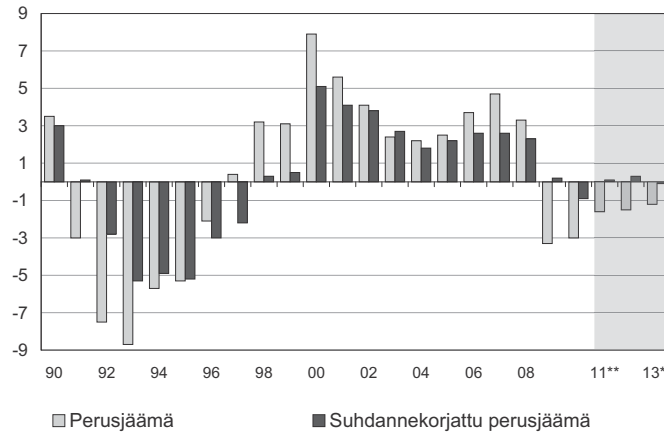
¹ Tässä yhteydessä perusrahoitusasema lasketaan nettokorkomenojen eli korkomenojen ja -tulojen erotuksen avulla.

² Talouden tuotantopotentiaalia arvioidaan ECOFIN-neuvoston sopiman tuotantofunktio-menetelmän avulla.

³ Potentiaalisen tuotannon arviointiin ja julkisyhteisöjen rahoitusaseman suhdannekorjaukseen liittyy monia epävarmuustekijöitä, jotka korostuvat voimakkaiden suhdannevaihteluiden aikana.

Julkisyhteisöjen perusjäämä ja suhdannekorjattu perusjäämä¹⁾

suhteessa bruttokansantuotteeseen, prosenttia

1) Laskelmat perustuvat EU-komission tuotantofunktiolähestymistapaan.

Lähde: Tilastokeskus, VM

2.1.2 Julkisyhteisöjen velka

Julkisyhteisöt velkaantuivat nopeasti taantuman aikana. Valtionvelka kasvoi erityisen nopeasti, kun sen rahoitusasema heikkeni voimakkaasti. Vuoden 2010 lopussa julkisyhteisöillä oli velkaa 87 mrd. euroa. Tästä 77 mrd. euroa oli valtion ja 10 mrd. euroa kuntien velkaa.

Bruttokansantuotteeseen suhteutettuna julkisyhteisöjen velka kasvoi 5,0 prosenttiyksikköä 48,3 prosenttiin v. 2010. Ohessa olevassa taulukossa eritellään julkisyhteisöjen velkasuhteen muutokseen vaikuttaneet tekijät. Taulukon avulla pyritään selventämään julkisyhteisöjen rahoitusaseman ja velkasuhteen muutoksen välistä yhteyttä kansantalouden tilinpidossa. Taulukossa plus-merkki tarkoittaa, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta kasvattavasti ja miinus-merkki, että tekijä vaikuttaa velkasuhdetta vähentävästi.

Julkisyhteisöjen – pääasiassa valtion – rahoitusaliijäämän kattaminen kasvatti velkasuhdetta 2,8 prosenttiyksikköä, josta puolet syntyi perusrahoitusaseman alijäämästä ja puolet korkomenoista. Kun velka suhteutetaan BKT:hen, BKT:n kasvu alentaa velkasuhdetta. Vuonna 2010 BKT:n määrän ja hinnan kasvu alensi velkasuhdetta yhteensä 1,7 prosenttiyksikköä.

Se, että Suomessa julkisyhteisöihin luetaan valtion, kuntien ja eräiden sosiaaliturvarahastojen ohella työeläkerahastot, vaikuttaa merkittävästi siihen, miten julkisyhteisöjen vuotuinen rahoitusasema näkyy julkisyhteisöjen velan muutoksena. Suomessa osa vakuutetuilta ja työnantajilta kerätyistä työeläkevakuutusmaksuista rahastoidaan. Tästä syystä työeläkelaitosten rahoitusasema on ylijäämäinen. Vuonna 2010 ylijäämä oli 3,0 % BKT:hen suhteutettuna. Koska työeläkelaitosten ylijäämä luetaan mukaan julkisyhteisöjen perusrahoitusase-

Julkisyhteisöjen velkasuhteen muutos ja siihen vaikuttavat tekijät

	2009	2010*	2011**	2012**	2013**	2014**	2015**
Velkasuhde, % BKT:sta	43,3	48,3	48,7	50,3	51,7	52,6	53,5
Velkasuhteen muutos	9,3	5,0	0,4	1,6	1,4	0,9	0,9
Velkasuhteen muutokseen vaikuttavat tekijät							
Perusrahoitusasema	1,3	1,5	-0,2	-0,5	-0,9	-1,5	-1,5
Korkomenot	1,4	1,4	1,3	1,3	1,6	1,7	1,8
BKT:n määrän muutos	3,0	-1,5	-1,6	-0,8	-1,1	-1,0	-0,8
BKT:n hinnan muutos	-0,6	-0,2	-1,2	-1,3	-0,9	-1,1	-1,1
Rahoitusvarojen hankinta (netto)	3,0	3,0	3,0	3,0	2,9	2,8	2,8
Muut tekijät ¹⁾	1,2	0,9	-0,8	-0,1	-0,1	-0,2	-0,3

¹⁾ Muut tekijät sisältävät valtion yksityistämistulojen, lainanannon sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvien tekijöiden vaikutuksen.

Plus-merkkinen vaikutus korottaa ja miinus-merkkinen vaikutus alentaa velkasuhdetta.

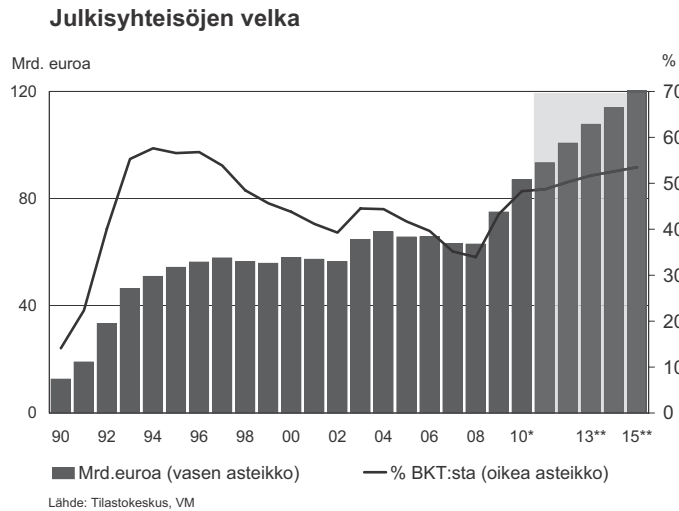
maan, mutta sillä ei lyhennetä julkisyhteisöjen velkaa, työeläkelaitosten ylijäämä täytyy poistaa velkasuhteen muutokseen vaikuttavien tekijöiden joukosta. Taulukossa työeläkelaitosten ylijäämä esitetään julkisyhteisöjen velkasuhdetta kasvattavana rahoitusvarojen hankintana.

Näiden tekijöiden lisäksi valtion lainananto sekä tulojen ja menojen arvostukseen ja ajoittamiseen liittyvät tekijät kasvattivat julkisyhteisöjen velkasuhdetta 0,9 prosenttiyksikköä v. 2010.

Koska valtion ja kuntien rahoitusasema pysyy alijäämäisenä, julkisyhteisöjen velkaantuminen jatkuu ennustejaksolla. Velan määrä kasvaa niin, että v. 2015 julkisyhteisöjen velka on 120 mrd. euroa eli 33 mrd. euroa suurempi kuin v. 2010.

Velka kasvaa edelleen myös BKT:hen suhteutettuna. Julkisyhteisöjen velkasuhde nousee 53,5 prosenttiin v. 2015 eli 5,2 prosenttiyksikköä suuremmaksi kuin v. 2010. Velkasuhde nousee, kun korkomenot kasvavat, BKT:n arvon kasvu hidastuu eikä julkisyhteisöjen – lähinnä valtion – perusrahoitusasema kohene riittävästi kääntämään julkisyhteisöjen velkasuhdetta laskuun.

Työeläkelaitosten ylijäämä pysyy 3 prosentin tuntumassa keskipitkällä aikavälillä eikä sitä käytetä julkisyhteisöjen velan lyhentämiseen. On kuitenkin syytä olettaa, että työeläkerahastot lisäävät sijoituksiaan Suomen valtion liikkeelle laskemiin velkakirjoihin. Tämä hidastaa velkasuhteen nousua lievästi keskipitkällä aikavälillä, koska julkisyhteisöjen sisäistä lainanottoa ei lasketa mukaan julkisyhteisöjen ns. EMU-velkaan.

2.2 Valtionhallinto

2.2.1 Budjetti ja vaalikauden menokehys

Vastuullisen, pitkäjänteisen ja taloudellista vakautta edistävän menopolitiikan varmistamiseksi uusi hallitus jatkaa kehysmenettelyä, eli budjettitalouden menojen kehitystä ohjaavaa koko vaalikauden kattavaa menosääntöä. Pääministeri Kataisen hallituksen menosääntö vastaa perusteiltaan vuodesta 2004 lähtien käytössä ollut ja toimivaksi havaittua sääntöä, eräin muutoksin.

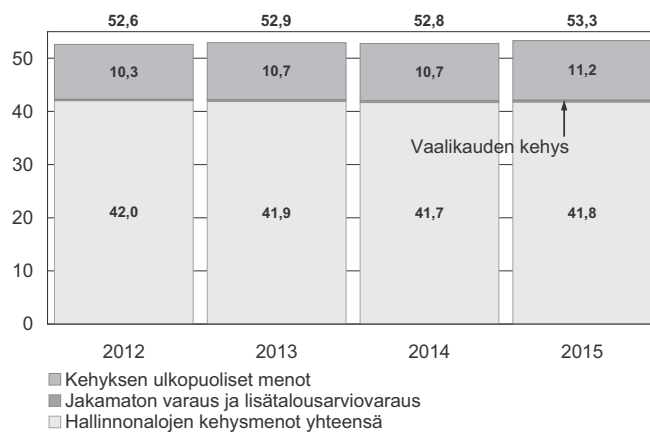
Kehysmenettely asettaa enimmäismäärän pääosalle, noin neljälle viidennekselle, talousarviomenoista. Valtiontalouden kehyksen ulkopuolelle jäävät suhdanteiden ja rahoitusautomaatiikan mukaisesti muuttuvat menot, kuten työttömyysturvamenot, palkkaturva, asumistuki sekä valtion osuus toimeentulotukimenoista. Mainitut menot luetaan kuitenkin kehyksen piiriin niiden perusteisiin tehtyjen muutosten menovaikutusten osalta. Lisäksi kehyksen ulkopuolelle jäävät mm. valtionvelan korkomenot, arvonlisäveromenot, finanssijoitukset sekä menot, joissa valtio toimii teknisenä ulkopuoliselta saatavan rahoitusosuuden välittäjänä.

Vaalikauden 2012–2015 menokehys on asetettu vuoden 2012 hintatasossa siten, että se toteuttaa hallitusohjelmassa sovitun 1,216 mrd. euron kehysmenojen nettomääräisen vähennyksen vuoden 2015 tasolla verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Lisäksi kehyksen ulkopuolelta kehyksen piiriin siirretään valtion osuus Kansaneläkelaitokselle kansaneläkeläistä johtuvista menoista, minkä johdosta kehystasoa tarkistetaan. Vuoden 2012 kehystä tarkistetaan myös yhteensä -182 milj. eurolla vastaamaan vuoden 2012 hinta- ja kustannustasoon liittyviä tarkistuksia sekä kehyksen rakenteellisia muutoksia ja ajoitusmuutoksia.

Vaalikauden kehystaso, milj. euroa

	2012	2013	2014	2015
Kehystaso 23.3.2011 kehyspäättöksessä	39 885	40 262	40 329	40 699
Hallitusohjelman mukaiset kehukseen kuuluvat menot, yht:	-451	-814	-1 155	-1 216
- menosäästöt	-1 063	-1 561	-1 917	-2 150
- menolisäykset	412	547	562	690
- jakamaton				44
- lisätalousarviovaraus	200	200	200	200
Jakamaton osuus muille vaalikauden vuosille	44	44	44	
Yhteensä	39 478	39 493	39 218	39 483
Momentin 33.40.60 siirtäminen kehukseen kuuluvaksi	3 187	3 153	3 123	2 968
Ed. vaalikauden jaettujen momenttien siirto kehysten ulkopuolelle	-199	-215	-213	-216
Kehystason hintakorjaukset ja rakenteelliset muutokset	-182	-227	-92	-104
Vaalikauden kehystaso (ml. LTAE-varaus)	42 284	42 205	42 037	42 132

Budjettitalouden menot ja vaalikauden kehys¹⁾ mrd. euroa

¹⁾ Menot vuoden 2012 hintatasossa. Vaalikauden kehys muodostuu hallinnonalojen kehysmenoista ja jakamattomasta varauksesta.

Lähde: VM

Vuoden 2012 kehystasoksi on päätetty 42 284 milj. euroa, josta n. 57 milj. euroa jää vuoden 2012 talousarvioesityksen jälkeen ns. jakamattomaksi varaukseksi. Lisätalousarvioita varten on varattu lisäksi 200 milj. euroa. Valtion vuoden 2012 talousarvioesityksen mukaiset menot ovat 52,4 mrd. euroa, eli menot kasvavat n. 1 mrd. eurolla vuodelle 2011 budjetoidusta (ml. kolmas lisätalousarvioesitys). Kasvua selittää hintatason muutoksen (n. 800 milj. euroa) lisäksi mm. korkomenojen nousu (n. 200 milj. euroa). Myös eräät automaattiset tekijät, kuten valtion eläkemenojen kasvu, lisäävät määrärahoja. Lisäksi edellisen hallituksen tekemät ratkaisut, kuten uusiutuvan energian kokonaisuus sekä liikennehankkeisiin kohdistetut määrärahat, nostavat menoja. Toisaalta hallitusohjelman mukaiset menosäästöt sekä finanssisijoitusmenojen aleneminen hillitsevät menojen kasvua.

Hallitusohjelmassa on sovittu kehysten piiriin kuuluvien menojen 2,152 mrd. euron säästöistä vuoden 2015 tasolla verrattuna maaliskuun 2011 kehyspäätökseen. Menoleikkauksista 1,1 mrd. euroa ajoittuu vuodelle 2012. Suurin yksittäinen säästötoimi kohdistuu kuntien valtionosuuksiin, 631 milj. euroa.

Toisaalta hallitusohjelmassa kohdennetaan lisäpanostuksia nuorisotyöttömyyden ja pitkäaikaistyöttömyyden torjuntaan, perusturvan parantamiseen, sosiaali- ja terveystalouden kehittämiseen, työllisyyden ja kasvun edistämiseen sekä ympäristön- ja luonnonsuojeluun. Menolisäyksiin on varattu n. 700 milj. euroa vuoden 2015 tasolla. Lisäyksistä n. 410 milj. euroa toteutetaan jo v. 2012. Vuonna 2012 työttömyysturvan peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea korotetaan 100 eurolla kuukaudessa, minkä lisäksi asumistuen tulorajoja, toimeentulotuen perusosaa ja yksinhuoltajien toimeentulotukea korotetaan (kustannus valtiontaloudelle yhteensä n. 250 milj. euroa v. 2012). Myös ns. nuorisotakuun toteuttaminen sekä pitkäaikaistyöttömyyden vähentämisen kokeilut aloitetaan.

Hallitusohjelman menosäästöjen ja -lisäysten sekä veronkiristysten ja -kevennysten budjettitaloutta sopeuttava vaikutus on n. ½ mrd. euroa vuonna 2012, josta se nousee n. 2,3 mrd. euroon vuoteen 2015 mennessä kun huomioon ei ole otettu ansiotuloverotukseen ansiotason nousun ja inflaation seurauksena tehtävää tarkistusta eikä hallituksen harmaan talouden torjunnasta tavoittele- mia lisäverotuloja.

Arvio budjettitalouden tasapainosta vuosina 2011-2015, käyvin hinnoin, mrd. euroa

	2011	2012	2013	2014	2015
	käyvin hinnoin, miljardia euroa				
Menot yhteensä (käyvin hinnoin)	51,3	52,4	54,0	55,1	57,0
Budjettitalouden arvioidut tulot yhteensä (pl. kumulatiivisen ylijäämän käyttö)	43,1	45,3	47,0	49,2	50,9
Budjettitalouden tasapaino	-8,2	-7,1	-7,0	-5,9	-6,1

Valtion budjettitalouden menojen arvioidaan kasvavan vaalikaudella 2012–2015 nimellisesti keskimäärin 2,7 % vuosittain. Reaalinen menojen kasvu vastaavalla ajanjaksolla olisi 0 % vuodessa.

Vuonna 2012 budjettitalouden tulojen (pl. lainanotto) arvioidaan olevan 45,3 mrd. euroa ja verotulojen 38,2 mrd. euroa. Budjettitalouden tulojen (pl. nettolainanotto) arvioidaan kasvavan kehyskaudella vuosittain keskimäärin runsaat 4 %. Verotulojen kasvu on hieman tätä nopeampaa johtuen useista v. 2012 toteutettavista verotusta kiristävästä veroperustemuutoksista.

2.2.2 Budjettitalouden tulot

Valtion budjettitalouden tuloista 85 % on verotuloja, joiden kehitys määräytyy pitkälti yleisen talouskehityksen perusteella. Kokonaistuotannon kasvu ja sen rakenne määräävät verotulojen pohjan.

Verotulot kääntyivät nousuun v. 2010 taloudellisen aktiviteetin vahvistumisen ja välillisten verojen korotusten myötä. Vuonna 2011 verotulot kasvavat 12 % talouskasvun jatkuessa ja toteutettujen veronkorotusten seurauksena. Veroperustemuutokset lisäävät verotuottoa nettomääräisesti noin 0,9 mrd. eurolla.

Hallitusohjelman liitteessä yksilöityjä toimia toteuttamalla hallitus tavoittelee verotulojen n. 1,25 mrd. euron nettomääräistä lisäystä hallituskaudella. Suurta osaa toimenpiteistä aletaan toteuttaa jo v. 2012. Verotuloennusteessa on otettu huomioon hallitusohjelman mukaiset toimet tarkistettuine tuottovaiikutuksineen. Uusien veromuotojen osalta oletetaan, että pankkivero otetaan käyttöön v. 2013 ja windfall-vero puolestaan v. 2014. Ne lisäävät verotuottoa yhteensä 340 milj. eurolla vuositasolla. Sen sijaan harmaan talouden torjunnasta syntyvää verotulojen lisäystä ei ole sisällytetty ennusteeseen siksi, että konkreettiset toimet ja esitykset verotulokertymän lisäämiseksi ovat vielä valmisteilla. Tuloennusteeseen sisältyvät lisäksi edellisen hallituksen päättämät vuosina 2012–2014 voimaan tulevat dieselpolttoaineen, turpeen ja maakaasun verojen korotukset ja jo maaliskuun kehyspäätökseen sisältynyt tuloveroperusteiden tarkistus siten, että estetään työn verotuksen kiristymistä inflaation ja ansiotason nousun seurauksena.

Hallitusohjelman mukaiset veronkorotukset lisäävät vuosina 2012–2015 verotuottoa yhteensä lähes 1,6 mrd. eurolla ja puolestaan veronkevennykset vähentävät verotuottoa noin 0,3 mrd. eurolla. Lisäksi tuloveroperusteisiin tehtävä tarkistus vähentää ansiotuloverojen tuottoa yhteensä 1,8 mrd. eurolla vuosina 2012–2015. Tästä valtion osuus on noin 1,4 mrd. euroa. Hallitusohjelman mukaiset verotoimet vähentävät kuntien verotuloja n. 260 milj. eurolla v. 2012 ja tämän jälkeen vajaalla 100 milj. eurolla vuosittain. Kuntien verotulomennykset korvataan kunnille täysimääräisesti.

Keskipitkällä aikavälillä kokonaistuotannon kasvu hidastuu, mikä näkyy myös veropohjien kasvun hidastumisena (ks. taulukko edellä). Budjettitalouden verotulojen arvioidaan kasvavan keskimäärin 4½ % vuodessa ajanjaksolla 2012–2015.

Eräiden veronalaisiin tuloihin ja veropohjaan vaikuttavien tulo- ja kysyntäerien kehitysarviot 2009- 2015, vuosimuutos, %

	2009	2010	2011	2012	2015/2012
	muutos, prosenttia vuodessa				
Veronalaiset ansio- ja pääomatulot	0	4	5	4½	4
Palkkatulot	-1	2	5	4	4
Eläkkeet ja muut sosiaalietuudet	11	4	4	5½	5
Pääomatulot	-19	20	5½	5½	5
Ansiotasoindeksi	4,0	2,6	2,6	3,2	3,6
Toimintaylijäämä	-24	14	8	4½	4½
Kotitalouksien kulutusmenojen arvo	-1,5	5	5	5	4½
Arvonlisäveron pohja	-2	5	6	4½	4
Bensiinin kulutus	-2,6	-2,3	-2	-1½	-1½
Dieselöljyn kulutus	-3,3	8,0	3½	2	2
Sähkön kulutus	-7,5	8,0	2	2	1
Verollisen alkoholin kulutus	-2,3	-2,0	0	-3	0
Henkilöautojen ensirekisteröinnit	-35	27	14	4	3½
Kuluttajahintaindeksi	0,0	1,2	3,5	3,3	2

Eräiden veropohjaerien muutoksen vaikutus verotuottoon

Verolaji	Veropohja / kysyntäerä	Muutos	Verotuoton muutos, milj. euroa
Ansiotuloverot	Palkkatulot	1%-yks.	300, josta valtio 125
Pääomatulovero	Pääomatulot	1%-yks.	20
Yhteisövero	Toimintaylijäämä	1%-yks.	50, josta valtio 35
ALV	Yksityisen kulutuksen arvo	1%-yks.	90
Autovero	Uusien henkilöautojen myynti, kpl	1000 kpl	7
Energiavero	Sähkön I kulutus	1 %	7
	Bensiinin kulutus	1 %	14
	Dieselin kulutus	1 %	14
Alkoholijuomavero	Alkoholin kulutus	1 %	14
Tupakkavero	Savukkeiden kulutus	1 %	8

Menneen kehityksen perusteella tuloennusteiden osuvuus on tyypillisesti heikentynyt suhdannekäänteiden yhteydessä. Laskusuhdanteen alkaessa tulokehitys nähdään helposti liian myönteisenä ja vastaavasti noususuhdanteen alussa tulojen kasvu helposti aliarvioidaan. Tuloennusteet perustuvat käsitykseen talouskasvusta ja sen taustalla olevista tekijöistä kuten kulutuksesta, työllisyydestä, yritysten tuloskehityksestä, varallisuusarvoista ja koroista. Oheisessa taulukossa esitetään eräiden verolajien herkkyys niiden keskeisten veropohjien suhteen.

Myös ajoitustekijät saattavat aiheuttaa verokertymien vaihtelua ja veropohjien kehityksestä poikkeavaa verotulojen kehitystä. Verojen maksamiseen liittyvät määräajat vaikuttavat siihen, kuinka nopeasti veropohjien kehityksessä tapahtuvat käänteet tai veroperustemuutokset näkyvät verokertymässä. Useimmilla veroilla viive on kuukauden mittainen eli vero maksetaan veron perusteena olevaa toimintoa seuraavana kuukautena. Arvonlisäverossa viive on kaksi kuukautta. Varainsiirtovero tulee suorittaa 2-6 kuukauden kuluessa; uusien asunto-osakkeiden tapauksessa viive on vieläkin pidempi. Näin ollen asunto- ja kiinteistökaupassa tapahtuvat muutokset näkyvät varainsiirtoveron kertymässä jopa vuoden viiveellä. Ansio- ja pääomatulo- sekä yhteisöverot kertyvät pääosin kahden vuoden aikana verovuoden alkamisesta.

Ansio- ja pääomatuloverot

Ansio- ja pääomatuloverokertymä koostuu progressiivisen ansiotuloveron, pääomatuloveron sekä rajoitettusti verovelvollisten maksaman lähdeveron tuotosta. Näistä kertymältään merkittävin on progressiivinen ansiotulovero. Budjetin vuotuinen ansio- ja pääomatulokertymä koostuu pääasiassa samalta ja edelliseltä verovuodelta kertyvistä verotuloista.

Tänä vuonna ansio- ja pääomatuloverokertymä kasvaa poikkeuksellisen paljon, yli 1 mrd. eurolla eli 16 %. Palkkasumman kasvun arvioidaan nousevan 5 prosenttiin. Eniten ansio- ja pääomatuloverokertymää kuitenkin kasvattavat ajoitustekijät. Tänä vuonna valtion hyväksi tehtävät jako-osuuksien oikaisut kasvattavat 290 milj. eurolla valtion verokertymää. Oikaisujen taustalla on verotuksen valmistumisesta saadut ennakkotiedot, joiden mukaan verovuoden 2010 pääomatulovero nousee selkeästi aiemmin ennustettua korkeammaksi.

Ansio- ja pääomatuloverojen tuoton arvioidaan kasvavan keskimäärin 4½ % vuosina 2012-2015. Palkkasumman kasvu hidastuu ja pääomatulojen arvioidaan kasvavan kokonaistuotannon kasvua vastaavasti. Ansiotuloverojen perustemuutokset vähentävät verotuottoa nettomääräisesti yhteensä 280 milj. eurolla v. 2012. Pieni- ja keskituloisten verotusta kevennetään korottamalla kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä työtulovähennystä. Perusvähennyksen korotus ei vaikuta valtion verotuloihin mutta työtulovähennyksen korotus vähentää valtion verotuloja vuositason 115 milj. eurolla. Asuntolainojen korkovähennysoikeutta supistetaan ja kotitalousvähennystä pienennetään, mikä lisää valtion verotuottoa noin 140 milj. eurolla. Hallitusohjelman mukaisesti vuosina 2012-2015 tuloveroperusteiden tarkistuksella estetään työn verotuksen kiristymistä kuluttajahintojen ja ansiotason nousun seurauksena. Tämän arvioidaan vähentävän valtion verotuottoa keskimäärin 300 milj. eurolla vuosittain.

Pääomatuloverokantaa korotetaan 2 prosenttiyksiköllä ja pääomatuloverosta tehdään lievästi progressiivinen. Listaamattomien yhtiöiden maksamien osinkojen verotusta kiristetään. Pääomatuloveron muutosten arvioidaan lisäävän verotuottoa vuositason 230 milj. eurolla.

Ansio- ja pääomatuloverotuloennusteen merkittävimmät riskit liittyvät pääomatuloennusteeseen ja jako-osuuksien osuvuuteen. Pääomatulot, etenkin luovutusvoitot, reagoivat talouden suhdanteisiin ansiotuloja voimakkaammin. Luovutusvoittojen muutoksen voimakkuuden ennustaminen talouden käännepeisteissä on osoittautunut vaikeaksi. Lisäksi niiden ennakointia vaikeuttaa se, että niistä saadaan suhteellisen vähän toteutumatieta ennen verotuksen valmistumista. Vuoden 2012 talousarvioesitystä laadittaessa on käytettävissä lopulliset tiedot vuoden 2009 pääomatuloista ja ennakkotietoja vuoden 2010 pääomatuloista. Vuonna 2009 pääomatulot alenivat noin 19 %, mutta v. 2010 ne sen sijaan kasvoivat ennakkotietojen mukaan 20 %. Vuonna 2011 pääomatulojen ennustetaan kasvavan 5½ % ja vuodesta 2012 lähtien keskimäärin 5 % vuodessa.

Pääomatuloennusteeseen sisältyy tämänhetkisessä tilanteessa tavanomaista enemmän epävarmuutta. Jos rahoitusmarkkinoiden epävarmuus jatkuu, luovutusvoitot saattavat jäädä huomattavastikin ennustettua alemmalle tasolle sekä v. 2011 että v. 2012. Valtion koko veroennusteen näkökulmasta pääomatuloennusteen merkitys on kuitenkin suhteellisen pieni. Pääomatulojen 10 prosentin suuruinen muutos merkitsee valtion verotuloissa noin 200 milj. euron muutosta.

Pääomatulojen muutos näkyy verokertymässä viiveellä. Pääomatulojen suhdanneherkimmän erän, luovutusvoittojen, vero maksetaan useimmiten vasta verovuotta seuraavana vuonna joko ennakon täydennysmaksuna tai jäännösverona. Lopullinen tieto pääomatulojen tasosta saadaan verovuotta seuraavan vuoden lopulla verotuksen valmistuessa. Pääomatulojen kehittyminen selvästi ennustetusta poiketen muuttaa valtion verojen osuutta kaikista ansio- ja pääomatuloveroista ja vaikuttaa näin ollen jako-osuuksiin, joilla kertyneet ansio- ja pääomatuloverot tilitetään valtiolle, kunnille ja muille veronsaajille. Jako-osuuksia tarkistetaan tarvittaessa vuoden aikana. Kun jako-osuudet muutetaan, niin kyseiseltä verovuodelta tilitetyt verot oikaistaan uusien jako-osuuksien mukaisiksi. Jako-osuuksien oikaisu vaikuttaa eri veronsaajille tilitettävien verojen määrään mutta ei verokertymän kokonaismäärään. Koska verovuoden lopullinen tilitys tehdään vasta seuraavana vuonna verotuksen valmistumisen jälkeen, jako-osuusmuutokset vaikuttavat myös verokertymien ajoittumiseen eri vuosien välillä.

Yhteisövero

Yhteisövero on yritysten tuloksestaan maksama vero, jonka tuotto jaetaan valtiolle, kunnille ja seurakunnille. Yhteisövero on suhdanneherkimpää veromuotoja. Yhteisöveron tuotto supistui voimakkaasti taantuman seurauksena v. 2009. Verotuotto kasvoi voimakkaasti viime vuonna ja tänä vuonna kasvu jatkuu. Valtion yhteisöverokertymä kasvaa viidenneksellä. Yhteisöveroennusteen lähtökohtana on oletus siitä, että yritysten verotettava tulo kasvaa kansantalouden tilinpidon mukaisen toimintaylijäämän kasvua vastaavasti. Vuo-

sina 2012-2015 valtion yhteisöverokertymä kasvaa kuitenkin hieman nopeammin, 6 % vuodessa johtuen siitä, että valtion osuus yhteisöveron tuotosta kasvaa kuntien ja seurakuntien korotuksen päättyessä tarkasteluajanjaksolla.

Yhteisöverokantaa alennetaan prosenttiyksiköllä v. 2012. Tämän arvioidaan vähentävän valtion yhteisöverotuottoa yhteensä noin 200 milj. euroa mukaan lukien yhteisöverokannan alentamisen kompensatio kunnille. Kuntien yhteisöveron jako-osuutta korotettiin 10 prosenttiyksiköllä vuosille 2009–2011. Hallitusohjelman mukaan korotusta jatketaan 5 prosenttiyksikön suuruisena vuosina 2012-2013, jonka jälkeen se poistuu kokonaan.

Yhteisöveron tuoton ennustamisessa voi käyttää apuna myös markkina-analyytikkojen näkemyksiä yritysten tulokehityksestä. Kuluva vuoden alkupuoliskolla pörssiyritysten tulokset ovat jääneet odotuksia heikommiksi, kun erityisesti kustannusinflaatio on vaikuttanut negatiivisesti yhtiöiden kannattavuuskehitykseen. Euroopan velkakriisin aiheuttama epävarmuus varjostaa yritysten tulonäkymiä lähitulevaisuudessa.

Tulokehityksen perusteella ei kuitenkaan voi suoraan ennustaa yritysten verotettavan tulon kehitystä. Ensinnäkin kirjanpidon tulokäsitemuutokset poikkeavat jonkin verran veronalaisten tulojen ja vähennyskelpoisten menojen määrittelystä verotuksessa. Toiseksi yhtiön globaalien tulosten kehityksen perusteella ei voi suoraan arvioida Suomeen maksettavien verojen määrää. Verotulojen jako valtioiden kesken on riippuvainen muun muassa konsernin siirtohinnoittelussa käytetyistä arvoista tai ulkomaille maksettujen verojen hyvityksistä. Myös edellisvuosina syntyneiden tappioiden vähentäminen voi pienentää maksettavaa yhteisöveroa.

Valtiolle budjetin tuloksi kalenterivuonna kirjattava yhteisövero vaihtelee enemmän kuin verovuodelta maksuunpantava yhteisövero. Yhteisöverokertymään vaikuttavat paitsi samalta vuodelta maksettava vero, myös edellisen vuoden tuloksen perusteella maksettavat täydennysmaksut tai yrityksille näiden hakemuksesta palautettavat ennakkoerot. Yritysten tulokehityksen heikentyminen näkyy verokertymässä tyypillisesti nopeammin kuin tulokehityksen paraneminen. Tulonäkymien heiketessä yritykset hakevat välittömästi ennakkoerojen alennuksia, kun taas tulokehityksen parantuessa ennakkoerojen korottamisen sijasta yritykset maksavat tyypillisesti ennakon täydennysmaksua, joka tulee maksaa vasta seuraavana vuonna, neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä.

Välilliset verot

Hallituksen veropolitiikka siirtää verotuksen painopistettä kulutuksen verottamiseen. Hallituksen verotuottoa lisäävät toimenpiteet painottuvat välilliseen verotukseen. Useita välillisiä veroja korotetaan jo v. 2012. Tupakkaveroa korotetaan 50 milj. eurolla ja alkoholijuomaveroa 100 milj. eurolla v. 2012. Makeisten, jäätelön ja virvoitusjuomien valmisteveroa korotetaan samoin 50 milj. eurolla v. 2012.

Energiaverojen tuotto kasvaa tänä vuonna yli 20 % energiaverojen korotusten seurauksena. Tämän vuoden alussa korotettiin kaikkien muiden energia- tuotteiden paitsi liikennepolttoaineiden veroja. Vuosina 2012-2015 energiaverojen tuotto kasvaa keskimäärin 4½ % vuodessa. Verokertymästä yli 60 % kertyy liikennepolttoaineista. Moottoribensiinin kulutuksen arvioidaan tarkastelu- ajanjaksolla vähenevän noin 1½ % vuosittain ja dieselpolttoaineen kulutuksen kasvavan noin 2 % vuosittain.

Hallitusohjelman mukaiset energiaveronkorotukset kohdistetaan liikennepolttoaineisiin, joiden veroja korotetaan kahdessa vaiheessa vuosina 2012 ja 2014 yhteensä 250 milj. eurolla. Lisäksi turpeen veroa korotetaan 20 milj. eurolla v. 2013. Näiden lisäksi tuloennusteessa on otettu huomioon aikaisemmin päätetyt v. 2012 tuleva dieselveron korotus (200 milj. euroa) ja turpeen ja maakaasun veron asteittainen korotus (yhteensä 90 milj. euroa). Maatalouden energiaveropalautusta pienennetään v. 2012, ja energiaintensiivisen teollisuuden veronpalautusta kasvatetaan myöhemmin hallituskaudella. Näiden verotuen määrää nettona kasvattavien toimenpiteiden vaikutukset eivät näy budjetin tuloarvioissa, vaan määrärahojen muutoksena.

Valmisteverojen tuotto kehittyy tasaisemmin kuin muiden verojen. Taloudellisen toimeliaisuuden vaihtelut heijastuvat jonkin verran energiaverotuksen tuottoon. Lisäksi erityisesti sähkön ja kevyen polttoöljyn verokertymään vaikuttavat jonkin verran viime talvien kaltaiset poikkeukselliset sääolosuhteet. Alkoholi-, tupakka- ja makeisveron merkittävimmät riskit ovat verotuksen ulkopuolelle jäävän matkustaja- ja harmaatuonnin merkittävä lisääntyminen. Veronkorotuksissa pyritään tämän takia maltillisuuteen.

Arvonlisäveron tuotto vastaa noin kolmannesta talousarvion verotuloista. Sen tuoton arvioidaan kasvavan 9 % tänä vuonna ja vuosina 2012-2015 keskimäärin 4 %. Arvonlisäveron veropohjaa laajennetaan v. 2012 siirtämällä sanoma- ja aikakauslehtitilaukset nollaverokannasta 9 prosentin verokannan piiriin, mikä lisää vuositasolla verotuottoa noin 90 milj. eurolla.

Kotitalouksien kulutus muodostaa noin 60 % arvonlisäveron veropohjasta. Arvonlisäveroennusteen osuvuus riippuu keskeisesti siitä, miten kulutuksen kokonaisarvon kehitys ja kohdentuminen kyetään ennakoimaan. Yksityisen kulutuksen kohdalla merkittävin riski liittyy kotitalouksien kulutushalukkuuteen. Muutokset siinä vaikuttavat nykyisen kulutuksen lisäksi ennustettuun tulevaan kulutukseen ja tätä kautta ennustettuun arvonlisäveropohjaan.

Yksityisen kulutuksen kasvu voi osoittautua ennustettua vaatimattomammaksi, jos kotitalouksien luottamus jatkaisi edelleen heikkenemistään. Kulutusennuste perustuu oletukseen siitä, että kotitalouksien säästämisaste alenee lähivuosina lähemmäs pidemmän aikavälin keskiarvoa. Jos säästämisaste säilyisi edelleen viimevuotisella tasollaan, merkitsisi se sitä, että ennustetusta tämän vuoden yksityisen kulutuksen kasvusta leikkautuisi pois lähes 2½ prosenttia. Valtion saamien välillisten verojen tuotto perustuu hyvin pitkälti yksityisen kulutuksen kehitykseen, joten esimerkiksi arvonlisäverokertymä jäisi tämän seurauksena yli 200 milj. euroa arvioitua pienemmäksi.

Kotitalouksien kulutushalukkuuteen voi vaikuttaa myös varallisuusarvojen kehitys. Arvopapereiden hinnat ovat tänä vuonna kääntyneet laskuun. Jos aleneminen jatkuisi ja leviäisi muihinkin varallisuusarvoihin, se voisi osaltaan vaimentaa yksityisen kulutuksen kasvua kun kotitaloudet kokisivat varallisuusasemansa heikentyneen. Vaikka säästämisasteen ennustetaan alenevan, se jää kuitenkin edelleen tavanomaista korkeammalle tasolle. Tämä muodostaa positiivisen riskin yksityisen kulutuksen kannalta. On mahdollista, että kotitalouksien varovaisuussäästäminen vähenisi ennustettua voimakkaamminkin, jos kotitalouksien luottamus kehittyisi odotettua myönteisemmin.

Autovero edustaa välillisen verotuksen voimakkaimmin vaihtelevaa erää. Kuluttajien muuttaessa käyttäytymistään varovaisemmaksi vaikutukset näkyvät selvimmin juuri henkilöautojen kysynnässä. Henkilöautojen osuus autoveron verotuotosta on noin 90 %. Keskimääräisen kuluttajan kannalta uuden auton osto edellyttää yleensä merkittävää ennakkosäästämistä tai velanottoa. Uuden auton hankintaa lykätään helposti tuonnemmaksi kuluttajien epävarmuuden lisääntyessä. Vuonna 2012 autoveron verotaulukkoa korjataan CO₂-päästöt paremmin huomioon ottavaksi, mikä vuositason tasolla lisää verotuottoa 90 milj. eurolla. Autoveroennuste perustuu arvioon, että uusia henkilöautoja verotetaan noin 121 000 kappaletta v. 2011. Vuonna 2012 uusien autojen hankinnan oletetaan noudattavan kulutuskysynnän kasvua, jolloin verotettavaksi tulisi hie-
man yli 126 000 uutta henkilöautoa. Uusien henkilöautojen myynnin jääminen 10 000 kpl ennakoitua alemmaksi vähentäisi verotuottoja noin 75 milj. eurolla.

Ajoneuvoveroa korotetaan hallitusohjelman mukaisesti vuoden 2013 alusta lukien. Korotuksen arvioidaan lisäävän verotuottoa yhteensä 140 milj. eurolla.

Valtion budjettitalouden tulojen arviot , mrd.euroa

	2010 tilinpää- tös	2011 ml. LTAEt	2012	2013	2014	2015	2015/2011 vuosi- muutos, %
Verotuloarviot yhteensä	32,2	36,1	38,2	40,0	41,9	43,4	4½
Tulon ja varallisuuden perusteella kannettavat verot	10,0	11,7	12,1	13,0	14,0	14,7	6
Liikevaihtoon perustuvat verot	14,4	15,7	16,4	17,1	17,8	18,4	4
Valmisteverot	5,3	6,1	6,7	6,8	7,0	7,1	4
Muut verotulot	2,4	2,7	2,9	3,1	3,2	3,3	5
Sekalaiset tulot	5,1	4,7	4,8	4,9	5,0	5,1	2
Korkotulot ja voitontuloutukset	1,5	2,0	2,0	1,9	1,9	2,0	-½
Tuloarviot yhteensä	39,1	43,1	45,3	47,0	49,2	50,9	4½

Keskeisten perustemuutosten verotuottovaikutuksia verotuloihin

	2010	2011	2012	2013	2014	2015
	miljoonaa euroa					
Ansiotuloverot	-805	-700	-565	-390	-470	-480
Keskimääräinen kunnallisveroprosentin nousu	325	180	90	90	95	100
Pääomatulovero			90	120		
Yhteisövero			-200	-10		
Muut välittömät verot	45		15	190	170	
Arvonlisävero	345	300	50	40		
Energiavero		700	315	80	115	55
Muut välilliset verot	85	160	385	115		
Sosiaaliturvamaksut	365	120	560	395	380	310

2.2.3 Budjettitalous ja kansantalouden tilinpito

Tänä vuonna valtion budjetin nettorahoitustarve on 6,4 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidon mukaan valtiosektorin nettoluotonotto on puolestaan 7,3 mrd. euroa. Ensi vuonna budjetin rahoitustarve kasvaa mutta valtiosektorin luotonotto pienenee. Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon alijäämiä erottavat keskeiset tekijät esitetään oheisessa taulukossa.

Budjettitalouden ja kansantalouden tilinpidon käsitteistö ja luokittelut poikkeavat monilta osin toisistaan. Esimerkiksi budjettitalouden kulutusmenomomenttien sisältö poikkeaa aika tavalla tilinpidon kulutusmenoista ja samoin budjetin reaalisijoitukset sisältävät vain osan tilinpidon investointimenoista.

Kansantalouden tilinpidossa valtiontalouteen luetaan budjettitalouden lisäksi budjetin ulkopuoliset rahastot pl. Valtion Eläkerahasto. Vuoden 2010 yliopistouudistuksen myötä yliopistot eivät enää kuulu budjettivaltioon, mutta kylläkin tilinpidon valtio-käsitteeseen. Myös valtion sijoitusyhtiö Solidium luetaan tilinpidossa kuuluvaksi valtioon.

Muita eroja valtion budjetin ja kansantalouden tilinpidon välillä aiheuttavat mm. nettobudjetointi sekä tulojen ja menojen kirjausajankohta. Nettobudjetointi alentaa budjetin tulojen ja menojen kokonaistasoa, mutta tasapainomiellessä sillä ei ole merkitystä. Nettouttamisen vaikutus on vuositason reilut 1,5 mrd. euroa. Kansantalouden tilinpidon järjestelmä kirjaa tulo- ja menovirrat suoriteperusteisena. Myös talousarvionaloudessa tulot ja menot budjetoidaan pääsääntöisesti suoriteperusteisesti. Poikkeuksen muodostavat kuitenkin verot ja veroluonteiset tulot sekä omaisuustulot, jotka kirjataan maksuperusteisesti sekä valtionavut ja lakisääteiset tuet, jotka kirjataan myöntö- tai maksupäätöksen ajankohdan mukaan.

Yksi merkittävä ero muodostuu ns. siirtomäärärahojen käytöstä. Siirtomäärärahat ovat kaksi- tai kolmevuotisia määrärahoja, jotka budjetoidaan yhden vuoden talousarvioon. Kansantalouden tilinpitoon siirtomäärärahat kirjautuvat niiden käytön mukaan. Siirrettyjen määrärahojen nettovaikutus voi vaihdella suuresti vuosittain.

Valtion budjettiin kirjataan menoina erilaiset finanssisijoitukset, kuten valtion myöntämät lainat, pääomitus jne. Tilinpidossa nämä käsitellään rahoitustaloustoiminna, jotka eivät vaikuta valtion nettoluotonantoon. Tänä vuonna finanssisijoituksia kasvattavat mm. lainat tutkimus- ja innovaatiotoimintaan sekä viennin jälleenrahoitustoimintaan, sijoitukset yliopistoihin ja Latvialle uudelleen budjetoitu laina, jota ei viime vuonna käytetty.

Vuoden 2011 kolmannessa lisätalousarviossa on budjetoitu omalle tulomomentilleen ns. kumulatiivisen ylijäämän käyttöä 1,8 mrd. euroa. Kumulatiivinen ylijäämä on aiemmilta vuosilta kertynyttä käyttämättä jäänyttä rahaa, jota voidaan tarvittaessa käyttää budjetin menojen rahoittamiseen. Tämä ei ole tuloa tilinpidossa ja siksi sen vaikutus poistetaan oheisen taulukon rivillä Muut erät.

Jokainen EU-maa joutuu raportoimaan kaksi kertaa vuodessa EU:n tilastovirastolle Eurostatille budjetin ja tilinpidon välisten lukujen eroavuuksia. Nämä raportit julkaistaan Eurostatin sivuilla. Raportoinnin merkitys on entisestään korostunut Kreikan tilastosotkujen ja julkisten talouksien kriisiytymisen vuoksi.

Budjettitalouden rahoitusasema ja valtionhallinnon nettoluotonanto¹⁾, mrd. euroa

	2008	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Budjettitalouden ylijäämä (+)/ alijäämä (-)²⁾	0,8	-9,3	-10,9	-6,4	-7,1	-7,0
Yksityistämistulot (nettotulot osakemyyn- nistä)	-0,2	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4	-0,4
Finanssisijoitukset, netto	0,1	0,8	0,6	1,9	0,7	0,7
Rahastotalouden ja yliopistojen tuloylijäämä	0,2	0,3	-0,3	0,1	0,1	0,1
Kassa-/suoriteperusteen korjaus	-0,2	0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Muut erät ³⁾	0,4	0,0	0,9	-2,4	0,1	0,1
Valtionhallinnon nettoluotonanto (+)/ -otto (-)	1,0	-8,3	-10,0	-7,3	-6,7	-6,6

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Sisältää velanhallintamenot.

³⁾ Sisältää mm. velkojen peruutukset, suorien ulkomaisten sijoitusten uudelleensijoitetut voitot, budjetin siirtomäärärahojen ajoittumisen vaikutus.

2.2.4 Valtiontalous keskipitkällä aikavälillä

Valtiontalouden rahoitusasema vahvistuu ennustejakson aikana. Hallituksen vuoden 2012 talousarviossa ja hallituskautta koskevassa kehyspäättöksessä täsmentämät toimenpiteet lisäävät valtion tuloja ja vähentävät valtion menoja vuosina 2012–2015. Toimenpiteet ja talouden kasvun kautta syntyvä veroker-
tymien kasvu eivät kuitenkaan riitä tasapainottamaan valtiontalouden rahoi-
tusasemaa. Valtiontalouden rahoitusaliijäämä on 2,8 % BKT:sta v. 2015. Jotta
valtion rahoitusasema tasapainottuisi vuoteen 2015 mennessä, BKT:n pitäisi
kasvaa ennustetun noin 2 prosentin sijasta noin 4½ % vuosittain vuosina
2011–2015.

Tulopuolella toimenpiteiden kokonaisuus koostuu perustemuutoksista, joista
osa lisää valtion tuloja ja osa vähentää niitä. Kaikkiaan perustemuutokset kui-
tenkin kasvattavat valtion verokertymää. Valtion saamien verotulojen osuus
kokonaistuotannosta nousee 1,5 prosenttiyksikköä ennustejakson aikana ja
on noin 20½ % v. 2015.

Menopuolella toimenpiteiden kokonaisuus koostuu säästöistä, joista osa
kohdennetaan uudelleen perusturvan parantamiseen sekä työllisyyttä ja kas-
vua edistäviin toimiin. Kaikkiaan säästöt karsivat valtiontalouden menoke-
hykseen kuuluvia menoja noin 1,2 mrd. euroa. Valtion menojen osuus koko-
naistuotannosta alenee 1,3 prosenttiyksikköä ennustejakson aikana ja on noin
26½ % v. 2015.

Hallitus on päättänyt, että työtulojen verotus ei kiristy hallituskauden
aikana. Kuluttajahintojen ja ansioiden nousu yhdessä verotuksen progression
kanssa pyrkii kiristämään työtulojen verotusta automaattisesti. Verotuksen

progressiivisuus tarkoittaa, että tulojen kasvaessa niistä peritään entistä suurempi osuus veroja. Valtion tuloverotus on progressiivista. Vähennykset luovat progressiota myös kunnallisverotukseen. Ennusteessa oletetaan, että valtion tuloveroperusteita tarkistetaan vuosittain siten, että työtulojen verotus ei kiristyy kuluttajahintojen ja ansioiden nousun myötä. Lisäksi oletetaan, että valtion päättämistä muista veroperusteiden muutoksista kunnille aiheutuva verotulojen menetys korvataan kunnille niin, että menetys kohdistuu vain valtion tuloihin.

Pääomatuloverotuksen kiristäminen, pankkivero ja windfall-vero lisäävät valtion verotuloja ennustejaksolla. Yhteisöverotuksen keventäminen puolestaan leikkaa sekä valtion että kuntien verotuloja. Hallitus on päättänyt jakaa kunnille korotettua osuutta yhteisöverotuksen tuotosta vuosina 2012 ja 2013. Vuonna 2014 kuntien jako osuus alenee ja valtion kasvaa, mikä kasvattaa valtion verotuloja.

Myös alkoholin, tupakan, makeisten, virvoitusjuomien ja energian valmisteverotusta kiristetään ennustejaksolla. Ennusteessa oletetaan, että verotuksen kiristäminen hidastaa näiden hyödykkeiden kysynnän kasvua, kun esimerkiksi niiden matkustajatuonnin ulkomailta oletetaan kasvavan. Lisäksi oletetaan, että ajoneuvojen energiatehokkuuden paraneminen hillitsee energian kulutuksen kasvua. Se, että näiden hyödykkeiden kysyntä kasvaa hitaammin kuin kokonaistuotanto, pyrkii alentamaan valmisteveroista kertyvien tulojen osuutta kokonaistuotannosta. Veroperusteisiin tehtävien muutosten vuoksi osuus kuitenkin kasvaa vuosina 2012–2014.

Valtion menot koostuvat lähinnä kulutusmenoista, tulonsiirroista kotitalouksille, kunnille ja sosiaaliturvarahastoille – pääasiassa Kansaneläkelaitokselle – korkomenoista sekä investoinneista. Valtion menot kasvavat keskimäärin runsaat 3½ % vuosittain vuosina 2012–2015. Hallituksen vuoden 2012 talousarviossa ja hallituskautta koskevassa kehyspäättöksessä täsmentämät säästöt hillitsevät valtion menojen kasvua.

Noin neljännes valtion menoista on kulutusmenoja. Kulutusmenot koostuvat pääasiassa valtion henkilöstön palkoista ja toimintaa varten hankkimista hyödykkeistä ja palveluista. Valtion tuottavuusohjelma, tiukka henkilöstökehys ja maltilliset palkankorotukset hillitsevät valtion maksamien palkkojen nousua.

Runsaat puolet valtion menoista on tulonsiirtoja. Se, että hallitus on päättänyt leikata kunnille vuosittain maksettavista tulonsiirroista noin 630 milj. euroa, hillitsee valtion siirtomenojen kasvua. Toisaalta perusturvan kohentaminen sekä toimenpiteet kasvun ja työllisyyden tukemiseksi lisäävät valtion menoja. Lisäksi lakeihin perustuvat muutokset, kuten indeksikorotukset, lisäävät valtion menoja.

Huolimatta siitä, että valtionvelka on kasvanut voimakkaasti viime vuosina, valtion korkomenot ovat pysyneet maltillisina. Tänä vuonna valtio maksaa velastaan korkoja 2.5 mrd. euroa kansantalouden tilinpidon käsittein eli

summan joka vastaa 1,3 prosenttia BKT:sta. Matala kansainvälinen korkotaso, Suomen valtion paras mahdollinen luottoluokitus sekä onnistunut velanhallinta ovat hillinneet korkomenojen kasvua. Ennusteessa oletetaan, että kansainvälinen korkotaso nousee vähitellen lähivuosina. Sitä mukaa, kun kansainvälinen korkotaso nousee ja valtio velkaantuu lisää, myös korkomenot väistämättä kasvavat. Vuonna 2015 valtion arvioidaan maksavan velastaan korkoja 3,8 mrd. euroa eli summan, joka vastaa 1,7 prosenttia BKT:sta.

Valtio on taannut rahoituslaitosten liikkeelle laskemia lainoja sekä kotimaassa että ulkomailla. Takaukset eivät ole menoja. Ne eivät näy valtion budjetissa. Valtion myöntämien takausten määrä kasvoi taantuman aikana, kun takausvaltuuksia kasvatettiin osana talouden elvytyistä. Lisäksi valtio on taannut Euroopan rahoitusvakaussäilytyksen (ERVV) liikkeelle laskemia joukkovelkakirjoja. Näiden takausten enimmäismäärä on tällä hetkellä noin 1,8 mrd. euroa. Kaikkiaan valtion takauskanta oli 21,2 mrd. euroa vuoden 2011 kesäkuun lopussa. Jos tilanne esimerkiksi ERVV:n kautta rahoitusta saaneissa euroalueen maissa kärjistyy, takuut voisivat laueta valtion maksettaviksi. Takausten laukeaminen kasvattaisi menoja valtion budjetissa pahimmassa tapauksessa huomattavasti.

Valtionhallinto ¹⁾

	2008	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Välittömät verot	14,8	10,2	10,1	11,8	12,2	12,8
Tuotannon ja tuonnin verot	23,9	23,1	24,0	26,5	28,2	29,4
Verot yhteensä ²⁾	39,4	33,8	34,5	38,7	40,9	42,7
Muut tulot ³⁾	6,9	6,1	6,1	6,4	6,7	7,2
siitä korkotulot	1,0	0,6	0,4	0,4	0,5	0,6
Tulot yhteensä	46,2	39,9	40,5	45,0	47,6	49,9
Kulutusmenot	11,9	12,4	12,5	13,0	13,5	13,9
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	28,1	31,0	33,3	34,6	36,0	37,1
Siitä muille julkisyhteisöille	18,0	20,3	22,1	22,5	23,5	24,1
Korkomenot	2,4	2,3	2,4	2,5	2,6	3,1
Pääomamenot ⁴⁾	2,8	2,4	2,3	2,2	2,3	2,4
Menot yhteensä	45,2	48,2	50,5	52,4	54,3	56,5
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	1,0	-8,3	-10,0	-7,3	-6,7	-6,6
Perusjäämä ⁵⁾	2,5	-6,6	-8,0	-5,3	-4,6	-4,2

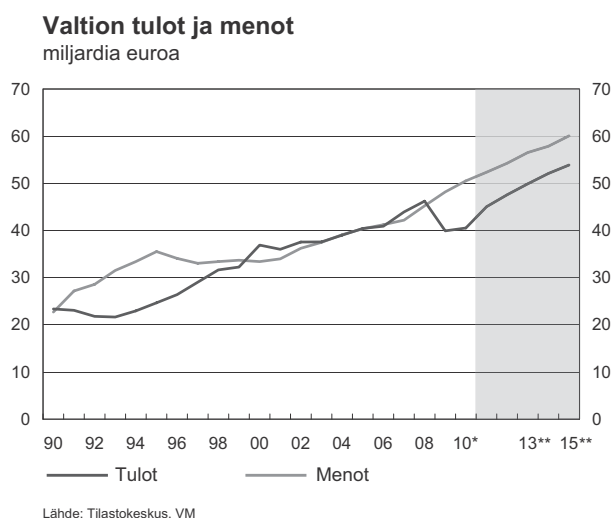
¹⁾ Kansantalouden tilipidon mukaan

²⁾ Sisältää pääomaverot

³⁾ Ml.pääomansiirrot ilman pääomaveroja ja kiinteän pääoman kuluminen.

⁴⁾ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

⁵⁾ Nettoluotonanto ilman korkomenoja.

2.3 Paikallishallinto

Kuntatalouden tila koheni v. 2010 selvästi, kun kuntien verotulot kasvoivat ennakoitua nopeammin ja menojen kasvu pysyi varsin maltillisena. Kunta-sektorin rahoitusasema parani yli 600 milj. eurolla mutta kuntatalous pysyi kuitenkin edelleen lievästi alijäämäisenä (-0,3 % suhteessa BKT:hen).

Tänä vuonna kuntien verotulojen kasvu hidastuu lähinnä ajoitustekijöistä johtuen. Kunnallisveron tuoton arvioidaan kasvavan 3½ % eli palkkatulojen kasvua hitaammin. Vuoden 2010 verotuksen valmistumisesta saatujen ennakotietojen perusteella pääomatuloveron tuotto v. 2010 nousee selvästi aiemmin ennustettua suuremmaksi. Tämän seurauksena verovuosien 2010 ja 2011 jako-osuuksia oikaistiin kesällä valtion hyväksi. Oikaisut vähentävät kuntien verotuloja 230 milj. eurolla. Kunnallisveroprosentin korotukset jäivät edellisvuotta pienemmiksi; keskimääräinen kunnallisveroaste nousi 0,2 prosenttiyksiköllä. Yhteisöverokertymä kasvaa noin 11 %. Kaiken kaikkiaan kuntien verotulot kasvavat 3½ %. Valtionosuudet lisääntyvät indeksikorotuksen ja veronkevennysten kompensaaation seurauksena 3 ½%.

Peruspalvelujen kustannustason nousun arvioidaan pysyvän alle 3 prosentin. Kunta-alan ansiotaso nousee noin 2½ %. Nimelliset kulutusmenot kasvavat 3½ % ja investoinnit lisääntyvät 2½ %. Koska kuntien menot kasvavat hie-
man tuloja hitaammin, kuntatalous kohenee lähelle tasapainoa tänä vuonna.

Vuonna 2012 kuntien verotulojen kasvu hidastuu veronkevennysten seurauksena. Hallitusohjelman mukainen perusvähennyksen ja työtulovähennyksen korottaminen vähentää verotuottoa mutta toisaalta asuntolainakorkovähennyksen ja kotitalousvähennyksen supistaminen lisää kuntien verotuloja. Veroperusteisiin tehdään lisäksi hallitusohjelman mukaisesti muutokset, jotka

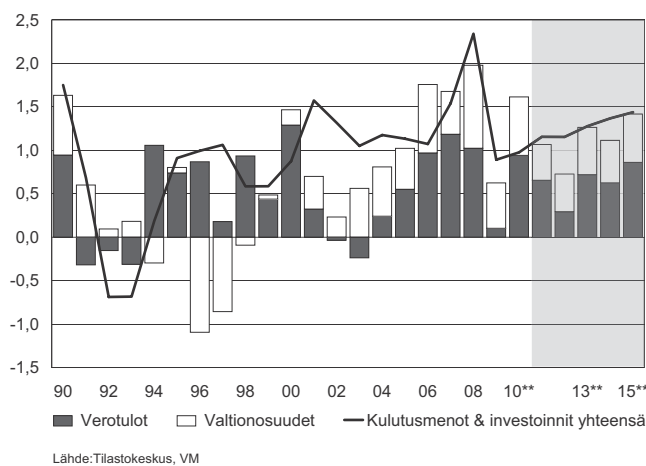
estävät verotuksen kiristymistä ansiotason ja kuluttajahintojen nousun seurauksena. Tämä vähentää kunnallisveron tuottoa vuositasolla noin 90 milj. euroa. Yhteensä veroperustemuutokset vähentävät verotuottoa nettomääräisesti noin 260 milj. eurolla. Ennusteessa oletetaan kuntien keskimääräisen tuloveroprosentin nousevan 0,1 prosenttiyksiköllä vuosittain. Tämä vastaa viime vuosien kunnallisveroprosentin keskimääräistä nousua ja tarkoittaa noin 90 milj. euron verotuoton lisäystä vuodessa. Hallitusohjelman mukaisesti yhteisöverokantaa alennetaan prosenttiyksiköllä, mikä vähentää kuntien verotuloa noin 56 milj. eurolla. Tämä kompensoidaan kunnille korottamalla niiden osuutta yhteisöveron tuotosta. Lisäksi vuosina 2009–2011 elvytystoimenpiteenä toteutettua korotettua yhteisöveron jako-osuutta jatketaan mutta aiemman 10 prosenttiyksikön korotuksen sijasta 5 prosenttiyksikön suuruisena. Korotettu jako-osuus lisää kuntien yhteisöverotuottoa noin 260 milj. eurolla suhteessa aiemmin ennustettuun. Kunnallisveroperusteiden muutoksista ja yhteisöverokannan alentamisesta aiheutuvat verotulomenetykset kompensoidaan kunnille täysimääräisesti.

Hallitusohjelmassa yleiseen valtionosuuteen kohdistetaan 631 milj. euron suuruisen leikkaus, joka toteutetaan v. 2012. Valtionosuudet kasvavat kuitenkin 3½ % mm. kustannustenjaon tarkistuksen, veronkevennysten kompensaa-tion ja indeksikorotuksen seurauksena. Nelivuotiskausittain tehtävä valtion ja kuntien välinen kustannustenjaon tarkistus maksetaan täysimääräisenä, 412 milj. euroa. Indeksikorotus lisää valtionosuuksia noin 340 milj. eurolla. Vuoden 2012 valtionosuuksiin tehtävä vuoden 2010 toteutuneen ja arvioidun kustannustason muutoksen oikaisu lisää indeksikorotusta 0,6 prosenttiyksiköllä eli 55 milj. eurolla. Valtionosuuksia kasvattavat myös v. 2012 tehtävät lisäykset nuorisotyöttömyyden hoitamiseen ja perusopetuksen laadun parantamiseen.

Vuonna 2013 valtionosuudet kasvavat 4 %. Valtionosuuksia vähentävät perustamishankkeisiin, ammattikorkeakouluihin ja ammattikoulutukseen kohdistettavat säästöt. Toisaalta perusopetuksen laadun parantamiseen ja sosiaali- ja terveyspalveluiden kehittämiseen kohdistetaan lisäyksiä. Hallitusohjelman mukainen 145 milj. euron lisäys sosiaali- ja terveyspalveluihin toteutetaan valtaosin vuosina 2014–2015.

Kuntien kustannustason arvioidaan nousevan vuosina 2012–2013 runsaat 3 %. Kunta-alan ansiotason oletetaan kohoavan likipitäen yleisen ansiotason nousua vastaavasti eli hieman yli 3 % vuodessa. Välillisten työnantajamaksujen oletetaan pysyvän vuoden 2011 tasolla. Vuosina 2012–2013 kuntien nimelliset kulutusmenot lisääntyvät keskimäärin 4 %. Kulutuksen volyymien hienoinen nousu selittyy lähinnä sosiaali- ja terveyspalvelujen määrän kasvulla. Kuntien investoinnit eivät juuri kasva vuosina 2012–2013. Ennakoidulla tulo- ja meno-kehityksellä kuntatalouden alijäämä kasvaisi lievästi sekä v. 2012 että 2013.

Kuntien verot, valtionosuudet, kulutusmenot ja investoinnit
muutos edellisestä vuodesta, mrd. euroa (käyvin hinnoin)

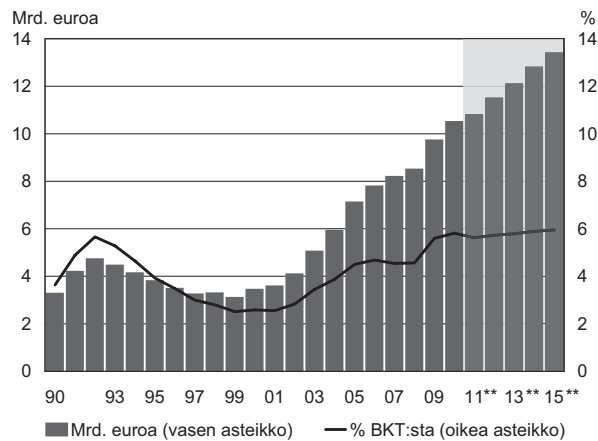

Lähde: Tilastokeskus, VM

Kuntien bruttovelka on kasvanut 2000-luvulla nopeasti. Kuntien tulokehitys näyttää lähivuosina jäävän viime vuosia hitaammaksi, joten kuntien talous pysyy alijäämäisenä ja velan kasvu jatkuu myös lähivuosina. Paineet kunnallisverotuksen kiristymiseen ja kuntien velan määrän arvioitua voimakkaampaan lisääntymiseen ovat suuret. Verorahoituksen kasvun hidastuminen lisää painetta toimintojen tehostamiseen kunnissa.

Menokehityksen osalta nousupaineita tulee sekä käyttötaloudesta että investoinneista. Käyttötalouden puolella hinta- ja kustannuskehitys voi olla arvioitua nopeampaa. Kuntatalouden menoista henkilöstömenojen osuus on suuri, joten kunta-alan palkkamenojen kasvun hillitseminen on keskeistä.

Kuntien investointitarpeet ovat mittavat johtuen muun muassa peruskorjaustarpeista, kasvukeskusten suurista hankkeista sekä kuntasektorin rakenneuudistuksesta. Kuntien investointisuunnitelmien toteutuminen riippuu tarpeiden lisäksi kuitenkin myös kuntatalouden taloustilanteesta ja lainarahan hinnasta.

Kuntien velka¹⁾Paikallishallinto¹⁾

	2008	2009*	2010*	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Verot ja sosiaaliturvamaksut	17,5	17,6	18,5	19,2	19,5	20,2
Siitä kunnallisvero	15,1	15,4	15,9	16,3	16,7	17,4
Yhteisövero	1,4	1,2	1,5	1,6	1,5	1,5
Kiinteistövero	0,9	1,0	1,2	1,2	1,3	1,3
Muut tulot ²⁾	14,4	14,9	15,4	15,9	16,5	17,2
Siitä korkotulot	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	0,4
Siitä tulonsiirrot valtiolta	10,5	11,0	11,7	12,1	12,5	13,1
Tulot yhteensä	31,9	32,4	33,9	35,1	36,0	37,4
Kulutusmenot	26,7	27,7	28,5	29,5	30,6	31,7
Siitä palkansaajakorvaukset	18,2	18,6	19,1	19,5	20,1	20,8
Tulonsiirrot	2,8	2,7	2,6	2,6	2,7	2,7
Siitä sosiaalietuudet ja -avustukset	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
Tukipalkkiot ja muut tulonsiirrot	1,3	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Korkomenot	0,4	0,2	0,1	0,2	0,2	0,3
Pääomamenot ³⁾	3,2	3,2	3,3	3,4	3,5	3,6
Menot yhteensä	32,7	33,6	34,4	35,5	36,7	38,0
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	-0,8	-1,1	-0,5	-0,4	-0,8	-0,7
Perusjäämä ⁴⁾	-0,8	-1,2	-0,6	-0,5	-0,9	-0,8

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Ml. saadut pääomansiirrot ja kiinteän pääoman kuluminen

³⁾ Pääoman bruttomuodostus ja maksetut pääomansiirrot.

⁴⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4 Sosiaaliturvarahastot

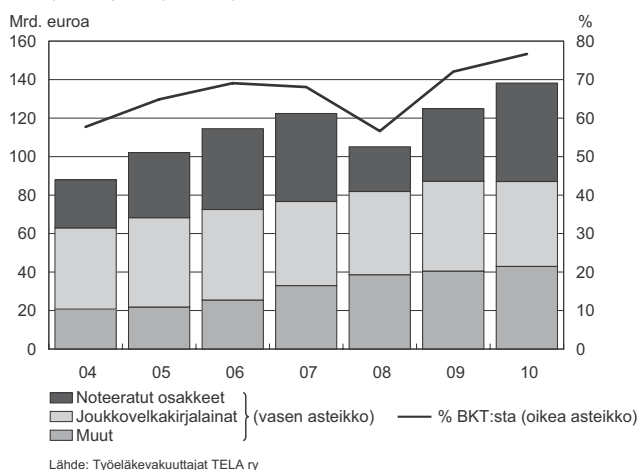
2.4.1 Työeläkerahastot

Ennusteen kattamalla ajanjaksolla väestön ikääntyminen ilmenee suurten ikäluokkien eläkkeelle siirtymisenä. Työikäisen väestön määrä kääntyi laskuuralle jo viime vuonna. Kuluva vuosikymmenen aikana työeläkemenojen ennustetaankin kasvavan nopeasti.

Työeläkeyhtiöiden sijoitusvarat ovat kehittyneet kuluva vuoden aikana vaihteasti, johtuen epävarmasta tilanteesta kansainvälisessä taloudessa. Sijoitusten markkina-arvo oli 140 mrd. euroa kesäkuun lopulla, eli n. 86 % suhteessa kokonaistuotantoon. Verrattuna vuoden takaiseen sijoitukset ovat kasvaneet 11,1 mrd. euroa

Työeläkevakuutusmaksut kasvavat lähivuosina jonkin verran. Hallitus ja työmarkkinaosapuolet sopivat keväällä 2009 maksujen nousevan 1,6 % suhteessa palkkaan vuosina 2011–2014. Maksua kuitenkin laskee vielä kuluva vuonna 0,5 prosenttiyksikön tilapäinen alennus, jolla puretaan työttömyyseläkkeiden rahoitusylijäämää. Vuoteen 2013 mennessä kokonaismaksun ennustetaan nousevan nykyisestä 22,0 prosentista 23,1 prosenttiin suhteessa palkkaan. Maksuissa on nousupainetta vuoden 2014 jälkeenkin. Eläketurvakeskus on arvioinut, että työeläkemaksun pitäisi nousta n. 4 % suhteessa palkkasummaan vuoteen 2035 mennessä, jotta työeläkejärjestelmä olisi kestäväällä pohjalla.

Työeläkeyhtiöiden sijoituskanta sijoituslajeittain
(kaikki jäsenyhteisöt)

Palkkasumman kasvu nostaa työeläkelaitosten maksutuloja vuosina 2011–2013. Maksutulojen ennustetaan kasvavan runsas 6 % vuodessa näinä vuosina. Tämän jälkeen kasvu kuitenkin hidastuu.

Työeläkeyhtiöiden omaisuustulojen kasvu hidastuu maailmantalouden epävarmuuksien takia. Korkotuloja kasvattaa jonkin verran pitkien korkojen nousu. Osinkotulojen kasvu on epävarmalla pohjalla johtuen talousriskeistä.

Työeläkemenojen kasvua lisää aiempaa selvästi suurempi indeksikorotus vuosina 2012–2013, mikä johtuu suhteellisen nopeasta inflaatiosta tänä ja ensi vuonna. Myös se, että alkavat eläkkeet ovat yhä suurempia kasvattaa työeläkemenoja. Tässä on taustalla eläkejärjestelmän kypsyminen sekä jossain määrin eläkkeelle siirtymisen lykkääminen.

Kuluvana vuonna työeläkesektorin ylijäämä on 3 % suhteessa kokonaistuotantoon, eli viime vuoden tasolla. Vuonna 2012 ylijäämä pysyy kuluvan vuoden tasolla, mutta supistuu 2,9 prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon v. 2013. Tämän jälkeen alijäämä supistuu edelleen eläkemenojen kasvaessa nopeasti.

Hallitusohjelmassa todetaan, että asetetaan työryhmä arvioimaan työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita. Edelleen, hallitus painottaa työkyvyttömyyden ehkäisemistä ja osatyökykyisten työmahdollisuuksien parantamista työurien pidentämisessä. Vakavaraisuussäätelyn uudistamista jatketaan ja työeläkelaitosten keskinäisen kilpailun ja yhteistyön suhdetta selkiytetään aiemmin tehtyjen kilpailuselvitysten pohjalta.

Sosiaaliturvarahastot ¹⁾

	2008	2009	2010*	2011**	2012**	2013**
	miljardia euroa					
Sijoitustulot	5,2	4,1	4,0	4,5	4,8	5,3
Sosiaaliturvamaksut	22,5	22,2	22,8	24,0	25,4	26,8
Siitä työnantajien maksut	16,7	16,3	16,0	16,9	17,7	18,5
Vakuutettujen maksut	5,8	6,0	6,8	7,1	7,7	8,3
Tulon- ja pääomansiirrot julkisyhteisöiltä	8,5	10,4	11,7	11,6	12,2	12,2
Muut tulot	1,1	0,6	0,6	0,2	0,2	0,2
Tulot yhteensä	37,3	37,3	39,1	40,3	42,7	44,5
Kulutusmenot	3,1	3,3	3,3	3,4	3,6	3,5
Sosiaalietuudet ja -avustukset	23,7	26,3	27,5	28,5	30,4	32,0
Muut menot	2,4	2,7	2,5	2,8	2,8	3,0
Menot yhteensä	29,3	32,2	33,3	34,7	36,8	38,6
Nettoluotonanto (+) / nettoluotonotto (-)	8,1	5,1	5,8	5,6	5,9	6,0
Työeläkelaitokset	7,5	5,3	5,3	5,7	5,9	6,1
Muut sosiaaliturvarahastot	0,1	-0,6	0,0	-0,1	-0,1	0,1
Perusjäämä ²⁾	4,9	2,4	3,6	2,7	2,7	2,5

¹⁾ Kansantalouden tilinpidon mukaan.

²⁾ Nettoluotonanto ilman nettokorkomenoja.

2.4.2 Muut sosiaaliturvarahastot

Muut sosiaaliturvarahastot, eli lähinnä Kansaneläkelaitos ja Työttömyysvakuutusrahasto vastaavat perusturvasta ja ansiosidonnaisesta työttömyysturvasta. Kansaneläkelaitoksen rahoituksesta vastaa valtio. Työttömyysvakuutusrahaston rahoitus muodostuu lähinnä palkansaajien ja työnantajien työttömyysvakuutusmaksuista.

Hallitusohjelman mukaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien taloudellista toimeentuloa parannetaan. Työttömyysturvan peruspäiväraha ja työmarkkinatuki korotetaan 100 eurolla 1.1.2012 alkaen. Edelleen, yleistä asumistukea parannetaan. Toisaalta lakisääteisen sairausvakuutuksen lääkekorvausmenoja vähennetään siten, että säästö valtionalouteen on 113 milj. euroa vuoteen 2015 mennessä.

Palkkasumman kasvu ylläpitää muiden sosiaaliturvarahastojen maksutulojen kasvua vuosina 2011-2013. Työttömyysvakuutusmaksuprosentit pysynevät kuluvan vuoden tasolla ensi vuonna ja v. 2013. Sen sijaan sairausvakuutusmaksuprosentit noussevat hieman.

Sosiaalivakuutusmaksut ja eläkeindeksit

	2008	2009	2010	2011**	2012**	2013**
Sosiaalivakuutusmaksut ¹⁾						
Työnantajat						
Kansaneläkevakuutus	1,51	0,89	0	0	0	0
Sairausvakuutus	1,97	2,00	2,23	2,12	2,12	2,12
Työttömyysvakuutus	2,06	1,92	2,12	2,32	2,32	2,32
Työeläkevakuutus (TyEL)	16,8	16,8	16,9	17,1	17,3	17,6
Kuntien eläkevakuutus	23,80	23,60	23,60	23,60	23,60	23,60
Työntekijät						
Sairausvakuutus	1,91	1,98	2,4	2,01	2,04	2,16
Työttömyysvakuutus	0,34	0,20	0,40	0,60	0,60	0,60
Työeläkevakuutus	4,3	4,5	4,7	5,0	5,5	5,6
Eläkeläiset						
Sairausvakuutus	1,41	1,45	1,64	1,36	1,39	1,51
Eläkeindeksit						
Työeläkeindeksi	2178	2286	2292	2332	2407	2483
Kansaneläkeindeksi	1436	1502	1502	1508	1567	1618

¹⁾ Vuosikeskiarvoina. Työnantajien maksut sekä vakuutettujen työttömyys- ja työeläkemaksut prosentteina palkoista.

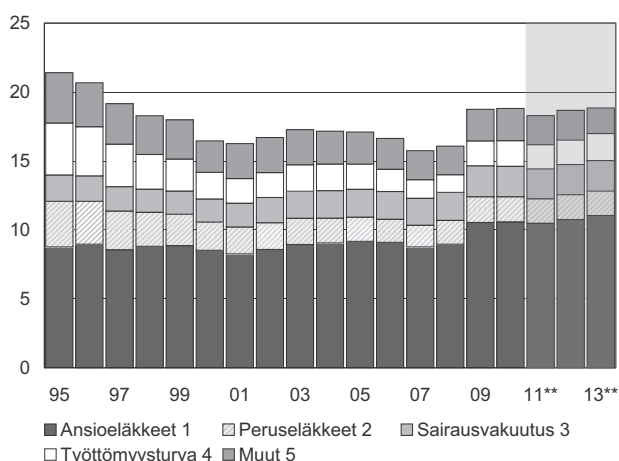
Luvut ovat painotettuja keskiarvoja.

Kansaneläkemenot kasvavat viime vuotta selvästi nopeammin kuluvana vuonna johtuen suuremmasta indeksikorotuksesta ja takuueläkkeen voimaantulosta. Myös 2012 ja 2013 kansaneläkemenojen kasvu on nopeaa. Työttömyysasteen maltillinen aleneminen hillitsee työttömyysavustusten kasvua, mutta hallitusohjelmassa mainittu perusturvan korotus johtaa siihen, että sosiaaliavustukset kasvavat nopeasti v. 2012. Ansiosidonnaisten työttömyysmenojen kasvu on ennustekaudella hidasta työttömyysasteen alentuessa vähitellen. Sairausvakuutuskorvaukset kasvavat tasaisesti lähivuosina.

Kokonaisuudessaan muiden sosiaaliturvarahastojen rahoitusjäämä on palautunut vuoden 2009 taantuman aiheuttamasta notkahduksesta hyvin lähelle tasapainoa kuluvana vuonna. Myös vuosina 2012 ja 2013 rahoitusasema on lähellä tasapainoa.

Väestön ikääntyminen kasvattaa sosiaalietuuksia, -avustuksia ja sairaanhoitokorvauksia lähivuosina (ks. kuvio). Erityisesti ansioeläkkeet kasvavat nopeasti ennustejaksolla.

Sosiaalietuudet, -avustukset ja sairaanhoitokorvaukset
prosenttia bruttokansantuotteesta

Lähde: Tilastokeskus, VM

2.5 Julkisen talouden kestävyys pitkällä aikavälillä

Työikäisen väestön (15-64 -vuotiaiden) määrä alkoi supistui Suomessa viime vuoden lopulla, kun sodanjälkeiset suuret ikäluokat ovat alkaneet saavuttaa eläkeiän. Tilastokeskuksen vuoden 2009 väestöennusteen mukaan kehityksen odotetaan voimistuvan tulevina vuosina siten, että v. 2020 työikäinen väestö on 144 000 henkilöä pienempi kuin v. 2009. Väestöennusteen mukaan työikäisen väestön määrä kääntyy kasvuun maahanmuuton ja korkeamman syntyvyyden takia v. 2030. Työikäisten ikäluokkien pieneneminen sekä jatkuva eliniän kasvu heikentävät vanhushuoltosuhdetta (15-64 -vuotiaiden määrää suhteessa 65 vuotta täyttäneisiin) voimakkaasti seuraavan kahden vuosikymmenen aikana. Vanhushuoltosuhteen ennakoidaan kasvavan nykyisestä 26,5 prosentista 38 prosenttiin vuoteen 2020 mennessä ja nousevan edelleen 50 prosenttiin vuoteen 2060 mennessä. Työllisten määrän ennakoidaan supistuvan, mutta hitaammin kuin työikäinen väestö, koska työurien pidentymisen odotetaan jatkuvan tulevaisuudessakin ikääntyneiden terveydentilan kohentuessa, työn fyysisen kuormittavuuden pienentyessä sekä tehtyjen eläkeuudistusten vaikutusten ansiosta.

Huoltosuhteen heikkeneminen rasittaa julkisen talouden kestävyyttä kahta kautta. Työvoiman supistuminen heikentää talouden tuotantopotentiaalia ja sitä kautta julkisen talouden rahoitus pohjan kasvua. Toisaalta seniori-ikäisen väestön kasvu lisää ikäsidonnaisia julkisia menoja, kuten eläke-, pitkäaikaishoito- ja terveydenhuoltomenoja.

Taantuman kasvattama julkisen talouden alijäämä sekä julkisen velan kasvu heikentävät julkisen talouden kykyä vastaanottaa tulevia menopaineita. Hallitusohjelmassa esitetty tavoite finanssipolitiikan kiristämiseksi kohentaa julkisen talouden kestävyyttä, mutta ei riitä turvaamaan sitä pitkällä aikavälillä.

Rakenteellisten uudistusten merkitys työurien pidentämiseksi, talouskasvun vauhdittamiseksi ja palveluiden tuottavuuden kasvattamiseksi korostuu alka-neella vuosikymmenellä. Työikäisen väestön supistuessa on tärkeää toimeenpanna uudistuksia, joilla edesautettaisiin työllisyysasteen nousua kaikissa ikäluokissa. Toimenpiteiden tulisi luoda kannustimia nuorille nopeampaan siirtymiseen koulutuksesta työelämään ja työikäisille jatkaa työelämässä nykyistä pidempään. Myös osatyökyvyttömyyseläkeläisten ja vajaakuntoisten työllistämismahdollisuuksia tulisi parantaa. Tuotantopotentiaalın kasvun lisäksi nämä työllisyysasteen parantamiseen tähtäävät toimet kohentaisivat julkista taloutta myös sosiaalietuuksien kasvun hidastumisen kautta.

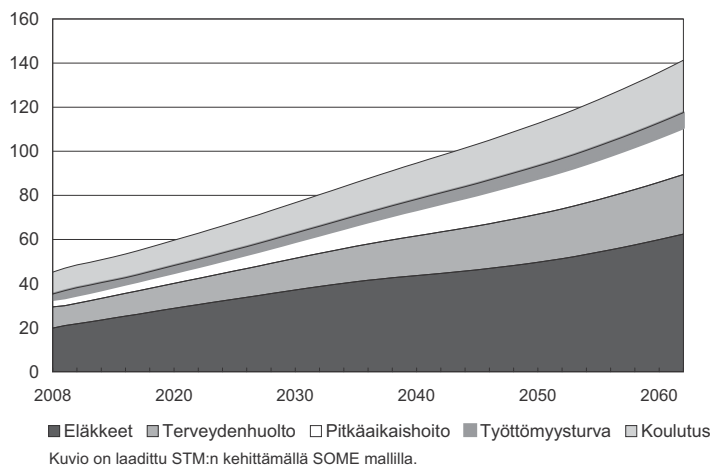
Ikärakenteen muutos kasvattaa joka tapauksessa julkisia menoja tulevina vuosikymmeninä, mikäli julkinen palveluntarjonta pidetään nykyisellä tasolla. Menojen kasvun hillitsemiseksi kaikkia julkisia menoja on tarpeen tarkastella kriittisesti ja tehostaa palvelutuotantoa. Näin voitaisiin taata laadukkaat palvelut tulevaisuudessakin. Muiden julkisten menojen ohessa myös eläkejärjestelmää on tarpeen arvioida kriittisesti. Erityisesti eläkkeelle siirtymisen lykkäämiseen

tähtäävät rakenneuudistukset hillitsisivät menojen kasvua ja kohentaisivat julkisen talouden kestävyyttä.

Tulo- ja menoperusteiden sekä rakenteellisten uudistusten yhteydessä tulee kannustin- ja tulonjakovaikutusten lisäksi ottaa huomioon toimenpiteiden vaikutus sukupolvien väliseen oikeudenmukaisuuteen. Sukupolvinäkökulmasta rakenteelliset toimet ja lisäsopeutus olisi edullista suorittaa etupainotteisesti, koska päätösten lykkääminen tulevaisuuteen kasvattaa tulevia sopeutustarpeita ja tulevan työikäisen väestön verorasitusta entisestään.

Ikäsidonnaiset menot

miljardia euroa, vuoden 2008 hinnoin

Taloudellisia tapahtumia maaliskuu 2011 – syyskuu 2011

4.3.2011

Eduskunta hyväksyi vuotta 2011 koskevan lisätalousarvion ja päätti, että sitä sovelletaan 15.3.2011 alkaen.

18.3.2011

Hallitus vahvisti teknisen menokehyksen vuosille 2012-2015. Kehys on pohja hallitusohjelmaneuvotteluihin sekä kehykselle, josta uusi hallitus päättää vuoden 2012 talousarviokäsittelyn yhteydessä. Eduskunta ei käsittele nyt vahvistettua teknistä kehystä eikä kehys sisällä poliittisia linjauksia. Vuosien 2012-2015 menotason pohjana ovat nykylainsäädäntö ja sen vaikutukset tulevien vuosien menotasoon.

Kevään 2010 kehyspäätökseen verrattuna vuoden 2012 menot kasvavat noin 1,6 mrd. eurolla. Kaudella 2012-2015 ikäsidonnaiset menot kasvavat voimakkaasti. Menoja lisää myös valtionvelan korkomenojen kasvu. Suhdanneluonteiset menot, kuten työttömyysturvamenot, taas alenevat kehyskauden edessä taloustilanteen ennustetun kohenemisen seurauksena.

Valtion budjettitalouden tuloarvioiden lähtökohtana on kansantalouden keskipitkän aikavälin kehitysarvio, josta on johdettu veropohjien kehitysarviot. Budjettitalouden tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella keskimäärin 4 % vuodessa. Budjettitalouden arvioidaan olevan alijäämäinen koko kehyskauden. Valtionvelka kasvaisi vuosittain noin 8 mrd. eurolla noin 117 mrd. euroon v. 2015, mikä on noin 51 % bruttokansantuotteesta.

Suomen talouden kuluvan vuoden kasvuksi ennustetaan 3½ %. Työttömyysasteen ennuste on 7,6 %. Raaka-aineiden hintojen nousu yhdistettynä markkinakorkojen nousuun kiihdyttää kuluvan vuoden inflaation yli kolmen prosentin. Vuoden 2012 kokonaistuotannon kasvuksi ennustetaan runsas 2½ %. Työttömyysaste alenee 7,2 prosenttiin ja suurimmat inflaatiopaineet on v. 2012 ohitettu.

Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikkeni talouskriisin seurauksena jyrkästi. Vuosien 2009 ja 2010 alijäämä pysyi EU:n vakaus- ja kasvusopimuksessa asetettua kolmen prosentin alijäämäärajaa pienempänä. Kuluvana vuonna

julkisen talouden tila kohenee talouden elpymisen, veronkorotusten ja määräaikaisten elvytysmenojen poistumisen seurauksena. Julkisyhteisöjen alijäämä on kuluvana vuonna 0,9 % suhteessa kokonaistuotantoon. Julkisen talouden arvioidaan olevan ilman vahvistavia toimia alijäämäinen vielä v. 2015.

Talouskriisin seurauksena erityisesti valtion rahoitusasema heikentyi voimakkaasti ja lähivuosina sen arvioidaan kohentuvan verrattain hitaasti; perusuran mukainen talouskasvu ei yksin riitä palauttamaan valtiontaloutta tasapainoiseksi.

Julkinen velka on kasvanut parissa vuodessa noin 25 mrd. euroa. Velka lisääntyy edelleen keskipitkällä aikavälillä joka vuosi. Suomen julkinen velka ennen koettua talouskriisiä oli 30 % suhteessa bruttokansantuotteeseen.

23.3.2011

Valtioneuvosto päätti valtiontalouden kehyksistä vuosille 2012–2015. Kehykset muodostavat pohjan seuraavan vaalikauden menojen arvioinnille.

25.3.2011

Tasavallan presidentti vahvisti arvonlisäverolakia koskevat muutokset. Maa-hantuonnissa pienintä kannettavaa arvonlisäveron määrää alennetaan 10 eurosta 5 euroon. Laki tulee voimaan 1.1.2013. Lisäksi arvonlisäverolakia muutetaan siten, että toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneiden ulkomaalaisten vuodelta 2009 tehtävien arvonlisäveronpalautushakemusten määräaika pidennetään 31.3.2011 saakka. Laki tulee voimaan 1.4.2011, ja sitä sovelletaan taannehtivasti 1.10.2010 lukien.

6.4.2011

Valtioneuvosto hyväksyi Eurooppa 2020-strategian kevään 2011 kansallisen ohjelman. Ohjelman linjaukset perustuvat pääministeri Kiviniemen hallituksen neuvottelutulokseen, edellisen hallituksen ohjelmaan ja sen välitarkasteluun, hallituksen ja työmarkkinajärjestöjen Kestävän talouskasvun ja työllisyyden ohjelmaan sekä muihin hallituksen tekemiin periaatepäätöksiin. Ohjelma perustuu Eurooppa-neuvoston kesäkuussa 2010 hyväksymään Eurooppa 2020-strategiaan.

Valtioneuvosto hyväksyi Vakaushjelman tarkistuksen, jossa esitetään Suomen talouspolitiikan lähtökohdat ja tavoitteet erityisesti finanssipolitiikan osalta sekä arvioidaan niiden toteutumista vuoteen 2015 asti. Vakaushjelman tarkistuksen perustana on vuosia 2012-2015 koskeva valtiontalouden kehyspäätös, eduskunnan 20.12.2010 hyväksymä vuoden 2011 talousarvio sekä näiden taustana olleet ennusteet.

7.4.2011

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko nostetaan 1,25 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 13.4.2011.

13.5.2011

Tasavallan presidentti vahvisti Kainuun hallintokokeilusta annetun lain muuttamisen. Kainuun hallintokokeilun voimassaoloaikaa jatketaan neljällä vuodella vuoden 2016 loppuun asti ja kokeilualueen kunnille annetaan toimivalta päättää kokeilun jatkamisesta. Laki tulee voimaan 31.12.2011.

Tasavallan presidentti antoi eduskunnalle valtion tilinpäätöskertomuksen vuodelta 2010.

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle kirjelmän luonnoksesta Euroopan rahoitusvakausvälinettä koskevan puitesopimuksen muuttamisesta. Sopimusmuutoksen mukaan takausten enimmäismääriä ja ylitakauksen määrää korotetaan, sopimukseen sisällytetään hinnoittelua koskevat määräykset ja käteispuskurit poistetaan. Nykyisen puitesopimuksen mukaan takausten yhteismäärä on 440 mrd. euroa. Suomen valtioneuvostotakaukset ovat sopimuksen mukaan enintään 7,9052 mrd. euroa. Suomen osuus alkuperäisesti ehdotetusta 880 mrd. euron kokonaistakauksesta olisi 15,81041 mrd. euroa, uuden sopimusluonnoksen vaihtoehtoon 1 mukaisesta 920 mrd. euron kokonaistakauksesta 17,2 mrd. euroa. Jos takaus annettaisiin vaihtoehtoon 2 mukaisesti pääoman nimellisarvolle, Suomen osuus 726,5 mrd. eurosta olisi 13,6 mrd. euroa. Korotus tulevan takauksen määrä riippuisi kulloinkin vallitsevasta korkotasosta. Suomessa valtioneuvostotakaukset annetaan tavanomaisesti taattavan velan pääoman nimellisarvolle. Korot kuuluvat takauksen piiriin, mutta niille ei asetettaisi euromääräisiä rajoja.

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle kirjelmän luonnoksesta Euroopan vakausmekanismin perustamista koskevaksi valtiosopimukseksi. Euroopan vakausmekanismin (EVM, englanniksi European Stability Mechanism, ESM) pääpiirteet määriteltiin 24.-25.3.2011 pidetyssä Eurooppa-neuvoston kokouksessa. EVM:n kokonaispääoma olisi 700 mrd. euroa. Tästä 80 mrd. euroa olisi maksettua pääomaa ja 620 mrd. euroa takuupääomaa. Maksettu pääoma pitää maksaa viiden vuoden kuluessa viidessä yhtä suuressa erässä. Suomen osuus kokonaispääomasta olisi 12,5818 mrd. euroa. Tästä 1,43792 mrd. euroa olisi maksettua pääomaa ja 11,14388 mrd. euroa takuupääomaa. Maksettu pääoma on Suomelle valtion talousarvion meno. Ensimmäinen erä maksettaisiin v. 2013 sopimuksen tultua voimaan. Korotusvaltuus otetaan valtion talousarvioon vain siinä tapauksessa, että sitä pitää siirtää maksettuun pääomaan.

23.5.2011

Valtioneuvosto päätti antaa eduskunnalle tiedonannon Portugalille annettavaa lainoitusta varten Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle myönnettävästä valtioneuvostokautuksesta.

25.5.2011

Eduskunta päätti hyväksyä valtioneuvoston kannan Portugalille annettavaa lainoitusta varten Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle myönnettävästä valtioneuvostokautuksesta. Päätöksellä annetaan valtioneuvostokaus Euroopan rahoitusvakausvälineen varainhankinnalle, jonka se suorittaa Portugalille annettavaa lainoitusta varten. Takauksen määrä on ERVV-puitesopimuksessa tarkoitetun tarkistetun osallistumisosuuden mukaisesti määräytyvä Suomen tasavallan osuus Euroopan rahoitusvakausvälineen Portugalin lainoitusta varten suorittamasta 30,8 mrd. euron varainhankinnasta, siitä maksettavista koroista ja muista kuluista korotettuna 20 prosentilla. Takausta on voimassa enintään vuoden 2050 loppuun.

1.6.2011

Valtioneuvosto lähetti eduskunnalle kirjelmän komission talousarvioesityksestä vuodelle 2012. Komission esittämä maksumäärärahojen taso 132,7 mrd. euroa on 4,9 % vuoden 2011 tasoa suurempi. Sitoumusten määrä nousee 147,4 mrd. euroon eli kasvua on 3,7 %. Komission esityksen mukaisten maksumäärärahojen taso vastaa 1,01 prosenttia EU:n yhteenlasketusta bruttokansantulosta. Suomen maksujen kokonaismäärä tarkentuu komission talousarvioesityksen 1. oikaisukirjelmän jälkeen ja otetaan huomioon kansallisessa budjettivalmistelussa.

7.6.2011

Valtiovarainministeriö on vahvistanut peruskoroksi 2,0 % 1.7.2011 alkaen vuoden 2011 joulukuun loppuun asti.

23.6.2011

Tasavallan presidentti antoi eduskunnalle hallituksen esityksen vuoden 2011 toiseksi lisätalousarvioksi. Tuloarvioiden lisäys on nettomääräisesti 846 milj. euroa ja määrärahojen lisäys nettomääräisesti 32 milj. euroa. Vuoden 2011 toinen lisätalousarvioesitys on siten 815 milj. euroa ylijäämäinen. Valtion nettolainanotto v. 2011 on 8,2 mrd. euroa.

30.6.2011

Valtioneuvoston raha-asiainvaliokunta puolsi Kreikan valtiolle myönnetyn lainan ehtojen muuttamista. Lainan korko on kolmen kuukauden euri-bor lisätyn kahdella prosenttiyksiköllä lainan nostamista seuraavan kolmen vuoden ajan. Jos korkojakso alkaa lainan nostamispäivän jälkeen, peritään

edellä mainittua korkoa seuraavaan koronmaksuerään saakka, joka seuraa lainan nostamista seuraavan kolmen vuoden jälkeen. Tämän jälkeisten korkoerien korko on kolmen kuukauden euribor lisättynä kolmella prosenttiyksiköllä. Kunkin lainaerän takaisinmaksu alkaa neljän ja puolen vuoden kuluttua ja päättyy kymmenen vuoden kuluttua lainan nostamisesta.

1.7.2011

Eduskunta hyväksyi vuoden 2011 toisen lisätalousarvion ja päätti, että sitä sovelletaan 8.7.2011 lukien.

7.7.2011

EKP:n neuvosto päätti, että perusrahoitusoperaatioiden korko nostetaan 1,50 prosenttiin alkaen operaatiosta, jonka maksut suoritetaan 13.7.2011.

14.9.2011

Hallitus sopi vuoden 2012 talousarvioesityksestä ja valtiontalouden kehyksistä vuosille 2012-2015 sekä vuoden 2011 kolmannesta lisätalousarviosta.

Vuoden 2012 talousarvioesityksen loppusumma on 52,3 mrd. euroa. Tuloja arvioidaan kertyvän yhteensä 45,3 mrd. euroa, joten alijäämä on 7,1 mrd. euroa. Valtion budjettitalouden varsinainen alijäämä supistuu vuoteen 2011 verrattuna 1,2 mrd. eurolla. Budjettitalouden menot nousevat noin 3,5 % vuoden 2011 varsinaisesta talousarviosta ja noin 1,5 % vuodelle 2011 budjetoidusta (ml. III LTAE 2011). Budjettitalouden tulojen ennustetaan v. 2012 nousevan noin 5 % vuodelle 2011 budjetoidusta.

Verotulot ovat noin 85 % kaikista budjettitalouden tuloista ja niiden ennustetaan kasvavan 6 %. Vuonna 2012 valtionvelka nousee 7 mrd. eurolla 89 mrd. euroon, joka on noin 44 % suhteessa bruttokansantuotteeseen. Verrattuna edellisen hallituksen maaliskuun kehyspäätökseen, sisältyy vuoden 2012 talousarvioesitykseen hallituksen päättämiä menoleikkauksia 1,1 mrd. euroa ja veronkorotuksia 1,1 mrd. euroa. Hallitus esittää menolisäyksiä runsaat 0,4 mrd. euroa ja valtion verotuloja vähentäviä toimenpiteitä 0,9 mrd. euroa.

Pääomatulojen verokanta nostetaan 30 prosenttiin, ja vero muutetaan progressiiviseksi siten, että verokanta on 32 % pääomatulojen 50 000 euroa ylittävältä osalta. Perintö- ja lahjaverotukseen lisätään uusi porras, jolloin ylin veroprosentti nousee 13 prosentista 16 prosenttiin 200 000 euroa ylittävissä perinöissä tai lahjan osalta. Korkotulojen lähdeveroprosenttia korotetaan kahdella prosenttiyksiköllä. Listautumattomien yritysten jakamien osinkojen verovapaan määrän raja alennetaan 60 000 euroon. Yritysten työllistämis-, kasvu- ja investointimahdollisuuksien parantamiseksi yhteisöverokantaa alennetaan prosenttiyksiköllä 25 prosenttiin.

Työttömän peruspäivärahaa ja työmarkkinatukea sekä asumistuen tulorajoja korotetaan 1.1.2012 lukien sadalla eurolla kuukaudessa, mikä sisältää indeksikorotuksen. Toimeentulotuessa perusosaa korotetaan 6 prosentilla ja yksinhuoltajien toimeentulotukea vielä 10 prosentilla. Perusturvan korotuksista koituu valtiolle lisäkustannuksia v. 2012 n. 250 milj. euroa.

Vuonna 2010 kuntatalouden kehitys oli ennakoitua myönteisempi johtuen lähinnä kuntien verotulojen odotettua nopeammasta kasvusta. Tänä vuonna kuntien verotulojen arvioidaan kasvavan 4½ %. Valtionosuudet kasvavat runsaat 3 %. Yhteisöveron tilapäinen jako-osuuden 10 prosenttiyksikön korotus päättyy v. 2011. Sen sijaan tehdään uusi 5 prosentin korotus vuosina 2012 ja 2013.

Kuntien vuoden 2012 valtionavut ovat yhteensä n. 10,5 mrd. euroa, josta laskennalliset valtionosuudet ovat 9,5 mrd. euroa. Valtionavut kasvavat noin 370 milj. eurolla vuodesta 2011 eli n. 4½ %.

Hallituksen kehyspäättös sisältää vaalikauden 2012-2015 menokehyksen, joka toteuttaa hallitusohjelmassa sovitun 1,216 mrd. euron kehysmenojen nettomääräisen vähennyksen vuoden 2015 tasossa verrattuna edellisen hallituksen maaliskuussa 2011 antamaan kehyspäätökseen.

Vaalikauden aikana kohdistetaan lisäpanostuksia hallitusohjelman painopistealueisiin kaikkiaan noin 700 milj. eurolla vuoden 2015 tasolla. Vastaavasti hallitusohjelman mukaisesti toteutetaan säästöjä kehysmenoissa yhteensä n. 2,1 mrd. eurolla.

Budjettitalouden varsinaisten tulojen arvioidaan kasvavan kehyskaudella (2011-2015) keskimäärin 4,3 % vuodessa. Verotulojen kasvuksi arvioidaan hie- man tätä enemmän, 4,7 %.

Valtionvelan arvioidaan kehyskauden aikana kasvavan noin 26 mrd. eurolla, jolloin valtionvelka suhteessa bruttokansantuotteeseen nousee n. 48 prosenttiin v. 2015.

Lisätalousarvioita varten hallitus varaa kehyksestä vuosittain 200 milj. euroa. Hallitus sopi hallinnonalojen kehyyksiksi 42 284 milj. euroa vuodelle 2012, 42 205 milj. euroa vuodelle 2013, 42 037 milj. euroa vuodelle 2014 ja 42 132 milj. euroa vuodelle 2015. Vuoden 2012 talousarvioletyys ja tarkistettut kehukset vuosille 2012-2015 annetaan 5.10.2011.

Hallitus sopi myös vuoden 2011 kolmannesta lisätalousarviosta. Lisätalousarviossa tulot kasvavat runsaat 1,8 mrd. euroa vuoden 2010 kumulatiivisen ylijäämän käytöstä johtuen. Menonlisäykset ovat nettomääräisesti 52 milj. euroa. Kolmas lisätalousarvio vähentää vuoden 2011 nettolainanoton tarvetta 6,5 mrd. euroon. Vuoden 2010 kolmas lisätalousarvioletyys annetaan eduskunnalle 30.9.2011.

Lähteet: Eduskunnan asiakirjahaku, Valtioneuvoston viikko, ministeriöiden tiedotteet, EKP:n tiedotteet

Liitetaulukot

1. Kysynnän ja tarjonnan tase
2. Kansantalouden rahoitustasapaino
3. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
4. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
5. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan
6. Valtion ja kuntien velka
7. Julkinen bruttovelka (EMU)
8. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto
9. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto
10. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto
11. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuovelka

1. Kysynnän ja tarjonnan tase, miljoonaa euroa

	Käypiin hintoihin					
	2008*	2009*	2010*	2011**	2012**	2013**
Bruttokansantuote markkinahintaan	185 651	173 267	180 253	191 526	200 151	208 526
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	79 991	61 525	70 298	78 555	79 951	85 963
Kokonaistarjonta	265 642	234 792	250 551	270 081	280 102	294 489
Tavaroiden ja palvelusten vienti	86 958	64 356	72 643	80 190	83 085	89 079
Kulutus	137 212	137 421	142 756	150 952	157 384	163 211
yksityinen	95 479	94 060	98 480	104 988	109 885	114 281
julkinen	41 733	43 361	44 276	45 964	47 499	48 931
Investoinnit	39 759	33 982	33 888	36 413	37 479	39 449
yksityiset	35 070	29 132	29 297	31 420	32 320	34 084
julkiset	4 689	4 850	4 591	4 993	5 159	5 366
Kysyntäerät yhteensä	263 929	235 759	249 287	267 555	277 948	291 739
	Viitevuoden 2000 hintoihin; ei summautuvia					
	2008*	2009*	2010*	2011**	2012**	2013**
Bruttokansantuote markkinahintaan	167 177	153 423	159 013	164 516	167 428	171 260
Tavaroiden ja palvelusten tuonti	72 841	61 097	65 618	68 048	69 999	72 824
Kokonaistarjonta	239 428	214 038	223 943	231 845	236 688	243 287
Tavaroiden ja palvelusten vienti	88 359	69 347	75 324	78 575	81 338	85 180
Kulutus	115 137	112 995	115 315	118 366	119 956	122 000
yksityinen	84 566	81 981	84 213	87 098	88 529	90 381
julkinen	30 836	31 107	31 293	31 579	31 787	32 043
Investoinnit	32 835	28 410	29 195	30 836	31 118	32 016
yksityiset	29 215	24 569	25 516	26 936	27 190	28 047
julkiset	3 643	3 813	3 668	3 887	3 916	3 964
Kysyntäerät yhteensä	236 766	209 847	219 562	228 817	233 597	240 110

2. Kansantalouden rahoitustasapaino

	2006	2007	2008*	2009*	2010*
	prosenttia bruttokansantuotteesta				
Bruttoinvestoinnit¹⁾	21,3	22,9	22,4	19,0	19,5
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	7,6	7,6	7,1	6,8	7,3
yritykset ja rahoituslaitokset	11,4	12,9	12,7	8,8	8,6
julkisyhteisöt	2,2	2,4	2,5	2,8	2,6
Bruttosäästäminen²⁾	26,0	27,2	25,6	21,3	21,5
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	3,7	3,9	4,4	7,3	6,9
yritykset ja rahoituslaitokset	16,1	15,6	14,5	13,8	14,8
julkisyhteisöt	6,3	7,7	6,8	0,1	-0,2
Rahoitusylijäämä	4,7	4,3	3,3	2,2	2,0
kotitaloudet ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	-3,9	-3,7	-2,8	0,6	-0,4
yritykset ja rahoituslaitokset	4,6	2,7	1,8	5,0	6,2
julkisyhteisöt	4,0	5,3	4,2	-2,7	-2,8
Tilastollinen ero ³⁾	0,0	0,0	0,0	0,6	0,9

¹⁾ Kiinteän pääoman bruttomuodostus ja varastojen lisäys sekä maanostot, netto.

²⁾ Ml. pääomansiirrot, netto.

³⁾ Kysynnän ja tarjonnan taseeseen sisältyvä tilastollinen ero, sisältyy bruttoinvestointeihin.

3. Valtion budjettitalouden tulot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2008	2009	2010	2010	2011	2012 (esitys)
Tulovero	13 998	9 935	9 468	9 795	11 199	11 404
Arvonlisävero	14 049	13 316	13 710	12 613	14 571	15 625
Valmisteverot	4 963	5 092	5 284	5 157	5 990	6 700
tupakkavero	630	689	698	682	704	751
alkoholijuomavero	1 092	1 207	1 284	1 273	1 309	1 399
energiaverot	3 192	3 149	3 252	3 155	3 850	4 356
muut valmisteverot	50	47	50	47	127	194
Autovero	1 016	687	941	850	1 012	1 209
Muut verot ja veronluonteiset tulot	3 188	2 504	2 804	2 825	3 058	3 263
Verot ja veronluonteiset tulot yhteensä	37 213	31 534	32 207	31 240	35 830	38 200
Sekalaiset tulot	4 387	4 605	5 069	4 679	4 703	4 849
Korkotulot ja voiton tuloutukset	2 488	1 197	1 486	1 319	1 752	2 009
Tulot ilman rahoitustaloustoimia	44 088	37 336	38 762	37 238	42 285	45 058
Valtiolle takaisin maksettavat lainat	203	198	289	172	171	205
Tulot ilman lainanottoa	44 291	37 534	39 051	37 409	42 456	45 263
Nettolainanotto ja velanhallinta	-	10 264	11 272	13 065	8 071	7 090
Tulot yhteensä	44 292	47 798	50 323	50 474	50 527	52 353

4. Valtion budjettitalouden menot tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2008	2009	2010	2010	2011	2012 (esitys)
Eläkkeet	3 379	3 618	3733	3 731	3 920	4 131
Puolustusvoimien kalustohankinnat	687	713	577	701	750	720
Muut kulutusmenot	8 151	8 794	8651	8 434	8 609	8 936
Kulutusmenot yhteensä	12 217	13 125	12961	12 866	13 279	13 787
Valtionavut kunnille ym.	9 466	10 267	11125	11 051	11 519	12 062
Valtionavut elinkeinoille	3 253	3 387	3273	3 484	3 541	3 634
Valtionavut kotitalouksille yms.	8 345	9 190	9899	10 173	10 159	10 373
Siirrot budjetin ulkopuolisille rahastoille ja Kela:lle	3 408	3 899	4570	4 623	4 812	5 090
Muut siirtomenot	3 332	3 461	3374	3 779	3 910	4001
Siirtomenot yhteensä	27 804	30 203	32242	33 111	33 941	35 159
Koneiden, laitteiden ja kaluston hankkiminen	34	34	31	25	30	50
Talonrakennukset	28	29	35	31	41	40
Maa- ja vesirakennukset	467	477	568	540	406	596
Reaalisijoitukset yhteensä	528	540	633	596	479	687
Valtionvelan korot	2 237	1 854	1867	2 039	1 894	2 146
Erittelemättömät menot	177	83	140	61	75	60
Muut menot yhteensä	2 414	1 938	2006	2 100	1 969	2 206
Menot ilman rahoitustalous-toimia	42 964	45 806	47842	48 672	49 668	51 996
Lainananto	80	713	1696	1 599	605	501
Muut finanssisijoitukset	487	378	341	202	254	14
Finanssisijoitukset yhteensä	567	1 091	2037	1 801	859	515
Menot ilman kuoletuksia	43 531	46 897	49880	50 474	50 527	52353
Nettokuoletukset ja velanhallinta	1 394	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	44 923	46 897	49880	50 474	50 527	52353

5. Valtion budjettitalouden menot hallinnonaloittain¹⁾ tilinpäätöksen sekä talousarvion mukaan, miljoonaa euroa

	Tilinpäätös			Talousarvio		
	2008	2009	2010	2010	2011	2012 (esitys)
21. Eduskunta	111	116	120	122	133	143
22. Tasavallan Presidentti	9	12	15	15	22	19
23. Valtioneuvosto	348	79	78	78	79	82
24. Ulkoasiainministeriön hallinnonala	1 117	1 167	1174	1 190	1 268	1 283
25. Oikeusministeriön hallinnonala	772	812	813	792	836	856
26. Sisäasiainministeriön hallinnonala	1 157	1 263	1329	1 270	1 222	1 245
27. Puolustusministeriön hallinnonala	2 468	2 788	2732	2 709	2 856	2 853
28. Valtiovarainministeriön hallinnonala	13 223	14 463	16278	14 869	15 294	16 196
29. Opetusministeriön hallinnonala	5 686	5 978	6374	6 218	6 730	6 663
30. Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala	2 748	2 804	2761	2 833	2 829	2 704
31. Liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonala	2 174	2 282	2252	2 215	2 059	2 375
32. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala	2 257	2 851	2592	4 228	3423	3 367
33. Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala	8 861	10 031	11165	11 529	11 518	12 111
35. Ympäristöministeriön hallinnonala	346	379	307	329	323	271
36. Valtionvelan korot	2 252	1 872	1890	2 076	1 933	2 185
37. Valtionvelan vähentäminen	1 394	-	-	-	-	-
Menot yhteensä	44 923	46 897	49880	50 474	50 527	52353

¹⁾ Vuodesta 2006 alkaen ministeriöiden välisen uuden tehtäväjaon mukaisesti.

6. Valtion ja kuntien velka, miljardia euroa

	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011**
Euromääräinen velka	58,9	56,1	54,4	64,3	75,2	81,7
Valuuttamääräinen velka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Valtionvelka yhteensä	58,9	56,1	54,4	64,3	75,2	81,7
%/BKT	35,5	31,2	29,3	37,1	41,7	42,6
Kuntien velka, mrd. euroa ¹⁾	8,4	9,0	9,6	10,9	11,7	12,1

¹⁾ Kuntien tilinpidon mukaan.

7. Julkinen bruttovelka (EMU), miljardia euroa

	2006	2007	2008	2009*	2010*	2011**
Valtio	57,9	55,1	54,6	65,3	76,7	82,8
Kunnat	7,8	8,2	8,5	9,7	10,5	10,8
Sosiaaliturvarahastot	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	65,7	63,3	63,0	75,0	87,0	93,3
%/BKT	39,6	35,2	33,9	43,3	48,3	48,7

8. Kansaneläkelaitos, kansaneläkerahasto

Kansaneläkelain, perhe-eläkelain ja rintamasotilaseläkelain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2 006	2 007	2 008	2 009	2010	2011 ¹⁾
Tuotot						
Työnantajien vakuutusmaksut	1 097	1 100	1 083	679	46	2
Valtion rahoitusosuus	1 367	1 384	1 814	2 614	3 377	3604
eläkeväh. kansaneläkkeisiin	827	834	958	1 664	2 341	2357
lapsikorotuksiin	.	.	.	4	6	6
perhe-eläkkeisiin	38	37	37	37	36	35
takuueläkkeisiin						122
rintamasotilasetuksiin	80	72	70	64	56	49
eläkkeensaajan asumistukiin	314	332	355	369	390	419
lasten vammaistukiin	73	73	70	70	70	70
aikuisten vammaistukiin	35	36	32	32	31	31
eläkettä saavien hoitotukiin	.	.	286	310	398	428
ruokavaliokorvauksiin	.	.	6	7	7	8
toimintakuluihin	.	.	.	57	44	80
Osuus ALV-tuotoista	.	.	.	.	.	
Omaisuu den tuotot	48	22	23	27	26	6
Yhteensä	2 512	2 506	2 920	3 320	3 449	3612
Valtion takuusuoritus	555	557	505	.	.	
Valtion lisärahoitusosuus / lisäsuoritus	.	.	.	130	.	
Kulut						
Etuudet	2 892	2 921	3 262	3 355	3 400	3522
Kansaneläkkeet	2 120	2 128	2 444	2 502	2 443	2397
eläkeväh. kansaneläkkeet	2 077	2 086	2 401	2 459	2 401	2357
lapsikorotukset	5	5	6	6	6	6
perhe-eläkkeet	38	37	37	37	36	35
Takuueläkkeet						122
Rintamasotilasetuudet	80	72	70	64	56	49
Eläkkeensaajan asumistuki	315	332	349	370	393	419
Vammaisetuudet	377	389	399	419	509	535
eläkettä saavien hoitotuet	269	281	291	310	401	427
lasten vammaistuet	73	72	70	70	70	70
aikuisten vammaistuet	35	36	31	32	31	31
ruokavaliokorvaukset	.	.	7	7	7	8
Toimintakulut	143	141	149	126	115	120
Yhteensä	3 035	3 062	3 411	3 481	3 515	3642

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

9. Kansaneläkelaitos, sairausvakuutusrahasto

Sairausvakuutuslain mukaiset tuotot ja kulut, miljoonaa euroa

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ¹⁾
Tuotot						
Vakuutusmaksut	2 731	2 885	2 958	3 039	3 553	3 307
vakuutettujen maksut	1 458	1 522	1 546	1 625	1 980	1 727
työnantajain maksut	1 273	1 363	1 411	1 414	1 574	1 580
Takautumissuoritukset	4	4	3	7	4	1
Omaisuu den tuotot	14	27	30	4	4	9
Valtion rahoitusosuus	1 074	1 080	1 128	1 190	1 293	1 271
Yhteensä	3 823	3 995	4 119	4 240	4 854	4 589
Kulut						
Suoritukset vakuutetuille ²⁾	2 973	3 149	3 376	3 526	3 591	3 789
päivärahat	749	775	781	809	826	874
äitiys-, isyys- ja vanhempainrahat	728	812	883	970	1 023	1 093
lääkekorvaukset	1 100	1 142	1 243	1 245	1 226	1 277
lääkäripalkkiokorvaukset	155	159	185	198	194	201
tutkimus- ja hoitokorvaukset	60	65	68	70	72	76
matkakorvaukset	181	196	216	235	251	268
Työterveyshuolto	219	230	278	279	304	320
Kuntoutus	289	296	300	306	311	329
Muut etuudet	13	17	15	27	25	28
Suoritukset Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle	9	9	10	10	8	9
Toimintakulut	215	211	224	182	186	198
Yhteensä	3 718	3 911	4 204	4 330	4 425	4 672

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio.

²⁾ Sisältää myös työpaikkakassojen kautta maksetut korvaukset.

10. Kansaneläkelaitos, sosiaaliturvan yleisrahasto

Kansaneläkelaitoksen toimeenpantavaksi säädettyt muut kuin kansaneläkerahastosta ja sairausvakuutusrahastosta maksettavat etuus- ja toimintakulut sekä tuotot, miljoonaa euroa

	2006	2007	2008	2009	2010	2011 ¹⁾
Tuotot						
Palkansaajien työttömyysvakuutusmaksu	56	48	33	21	40	63
Valtion rahoitusosuus	3 449	3 295	3 307	3 811	4 014	4063
Kuntien rahoitusosuus	572	553	534	569	589	603
Muut tuotot	0	0	0	2	2	4
Yhteensä	4 077	3 897	3 874	4 403	4 645	4733
Kulut						
Työttömyysturvan perusturva	1 014	878	823	975	1 097	1124
Lapsilisät	1 419	1 411	1 425	1 437	1 433	1436
Lastenhoidon tuki	395	394	394	427	444	457
Äitiysavustus ja adoptiotuki	11	10	11	11	11	12
Elatustuki	.	.	.	70	102	107
Opintoetuudet	737	714	738	833	845	742
Yleinen asumistuki	439	431	428	482	530	569
Muut etuudet	61	58	56	48	50	50
Toimintakulut	.	.	.	120	132	137
Yhteensä	4 077	3 897	3 874	4 403	4 645	4733

¹⁾ Kansaneläkelaitoksen arvio

11. Yksityisen sektorin työeläkelaitosten vakuutusmaksutulot, eläkemenot ja vastuuvélka (rahastot), miljoonaa euroa.

	2005	2006	2007	2008	2009	2010 ^{a)}	2011 ^{a)}
Vakuutusmaksut							
palkoista ¹⁾	8 449	9 062	9 537	10 382	10 030	10 417	11 200
yrittäjätuloista ²⁾	739	754	800	826	883	931	995
Yhteensä	9 188	9 816	10 337	11 208	10 913	11 348	12 195
Eläkkeet							
palkansaajat ¹⁾	7342*	8 030	8 547	9 124	10 089	10 639	11 300
yrittäjät ²⁾	1373*	1 165	1 221	1 281	1 391	1 444	1 500
- siitä valtion rahoitus	433	463	476	510	578	598	628
Yhteensä	8 715	9 195	9 768	10 405	11 480	12 083	12 800
Vastuuvélka 31.12.	65 339	71 248	77 008	70 618	77 000	80 733	84 300
Vakuutusmaksut, % BKT:sta	6,1	5,9	5,8	6,1	6,3	6,3	6,4
Eläkkeet, % BKT:sta	5,5	5,5	5,4	5,6	6,6	6,7	6,7
Keskimääräinen TEL-maksu, % palkasta	21,6	21,2	21,1	21,1	21,3	21,6	22,1
Laskuperustekorko, % (keskim. vuodessa)	5,13	6,25	5,75	5,50	3,00	4,00	4,62

a) ETK:n arvio

1) TyEL ja MEL

2) MYEL ja YEL

*) Vuosien 2003-2005 eläkkeet ovat laitoskohtaisia. Myöhempien vuosien luvut ovat lakikohtaisia. Koko kertyneen työeläkkeen maksaa viimeinen laitos, jossa työntekijä on ollut vakuutettuna (ns. viimeisen laitoksen periaate). Esimerkiksi on mahdollista, että henkilölle on karttunut työeläkettä ensin Maatalousyrittäjän eläkelain (MYEL) ja lopuksi Työntekijän eläkelain (TyEL) mukaan. Tällöin viimeinen eläkelaitos, tässä tapauksessa jokin TyEL-laitoksista, maksaa koko eläkkeen ja siis myös MYEL-osuuden siitä. Laitoskohtaisessa tarkastelussa lasketaan yhteen laitoksien maksamat eläkkeet. Lakikohtaisessa tarkastelussa sen sijaan yhteen lasketaan kunkin lain mukaan maksetut eläkkeet/eläkeosat.

